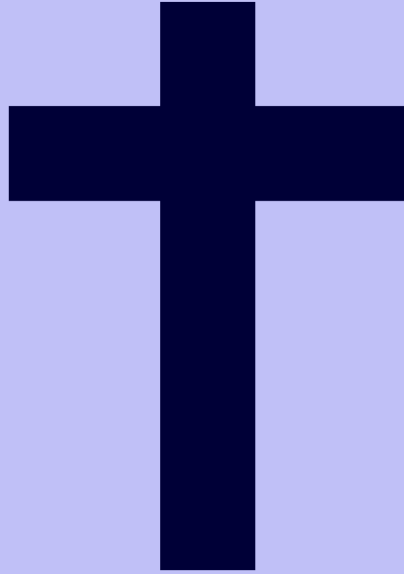

Deftera Lfida
Dzratawi

New Testament in Hdi

Deftera Lfida Dzratawi New Testament in Hdi

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Hdi

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Hdi

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
f257b780-c0dd-5cce-9b20-430484439898

Contents

Mata	1
Markus	53
Lukwa	86
Yuhwana	138
Slna gwal ghunay	174
La Ruma	222
1 Kwarent	245
2 Kwarent	266
Galat	280
Afisu	288
Filip	297
Kwalus	303
1 Tesalunik	308
2 Tesalunik	313
1 Timute	316
2 Timute	322
Titus	327
Filimunj	330
Hebru	332
Yakubu	350
1 Piyer	356
2 Piyer	363
1 Yuhwana	367
2 Yuhwana	373
3 Yuhwana	374
Yuda	375
Suna Yuhwana	377

Gwada ta sabi da Mata

Mndara dzidzihā Yesu

Luk 3:23-38

¹ Wya ka tva saba mndara ta ma Yesu Kristi zivra Dawuda. Dawuda guli ná, zivra Abraham ya. ² Abraham ta yata Izak, Izak ta yata Yakubu, Yakubu ta yata Yuda nda zwanamani. ³ Yuda ta yata i Peres nda Zara (Tamar na ma ta,) Peres ta yata Isrum, Isrum ta yata Aram, ⁴ Aram ta yata Aminadap, Aminadap ta yata Nasu, Nasu ta yata Salmu, ⁵ Salmu ta yata Buwaz (Rahab na mani,) Buwaz ta yata Ubet (Rut na mani,) Ubet ta yata Yesay, ⁶ Yesay ta yata Dawuda.

Ka yata mgham Dawuda ta Salumu (si markwa Uriya na mani,) ⁷ Salumu ta yata Rubuwam, Rubuwam ta yata Abiya, Abiya ta yata Asa, ⁸ Asa ta yata Yusafat, Yusafat ta yata Yuram, Yuram ta yata Uziyas, ⁹ Uziyas ta yata Yuwatam, Yuwatam ta yata Akaz, Akaz ta yata Izekiyas, ¹⁰ Izekiyas ta yata Manasa, Manasa ta yata Amu, Amu ta yata Yuziyas, ¹¹ Yuziyas ta yata Yukwaniyas nda zwanamani. Ta tsa fitik ya, hlaghata lu ta la Isra'ila ta hadika Babila.

¹² Tahula hlaghata lu ta ha ta hadika Babila, ka yata Yukwaniyas ta Salatiyel, Salatiyel ta yata Zwarubabel, ¹³ Zwarubabel ta yata Abiyuda, Abiyuda ta yata Iliyakim, Iliyakim ta yata Azura, ¹⁴ Azura ta yata Saduka, Saduka ta yata Akim, Akim ta yata Iliyuda, ¹⁵ Iliyuda ta yata Iliyazar, Iliyazar ta yata Matan, Matan ta yata Yakubu, ¹⁶ Yakubu ta yata Yusufu ta nzakway ka za'ala Mari. Tsa Mari ya ta yata Yesu ta hga lu ka Kristi*.

¹⁷ Zlrafta ta Abraham ka sagha ta Dawuda ná, ghwanpdā fwa da mida.

Zlrafta ta Dawuda ka lagha ta fitika hlaghatá la Isra'ila ta hadika Babila guli ná, ghwanpdā fwa da mida. Zlrafta ta fitika hlaghatá la Isra'ila ta hadika Babila ka sagha ta Kristi guli ná, ghwanpdā fwa da mida.

Yakwa Yesu

Luk 2:1-7

¹⁸ Wya ka lu yata Yesu Kristi. Mari mani ma Yesu ná, Yusufu ta dzugway. Ta kul kluvta ha ta vgha, ka zlganavata Sulkum nda ghu da hudi ta Mari. ¹⁹ Tsa zwan midzani Yusufu ya ná, hama mndu ya. Va a ta pghanaghatá hula ta makumidzani wa. Ka kuma tsi ta zlanavata tsa makwa ya ma kdek ma kdek. ²⁰ Tata ndanay ndanay tsatsi ta zlanavata, ka lagha duhwala Mgham Lazglafta da sunani. «Yusufu zivra Dawuda, ma zla ka ta kla Mari ha nzakway ka markwa ghuni. Tsa hudi zlgaf tsi ya ná, Sulkum nda ghu da zlganavata. ²¹ Zwan zgun dza'a tsi yata, ha tsanafa gha ta hgani ka Yesu†, kabga tsatsi dza'a mbanafa mnduhani ma dmakuha ta,)» ka'a nda tsi.

²² Inda tsaya ná, magu maga ha dzanaghatá gha skwi ya mnigij Mgham Lazglafta nda ma wa anabi kazlay:

²³ «Wya dza'a zlgafzlgaha daghala makwa ta kul snata zgun ta hudi, ha yatani ta zwan zgun, ha tsanafa hgani ka Emanuwel,» manda mnaykazlay: Kawadaga Lazglafta nda amu‡ ka'a ya.

²⁴ Sli'avata Yusufu, ka snata tsi ta tsa gwada mnana duhwala Mgham Lazglafta ya. Ka klafta tsi ta Mari ha nzakway ka markwa ta. ²⁵ Wala ha Yusufu ta snata tsa makwa ya wa. Tahula dgatani zla tsi ta snata. Ka tsanafa tsi ta hga tsa zwan ya ka Yesu.

2

Sli'agaf gwal ma mndara luwa da vla glaku ha Yesu

* **1:16** Kristi na: Manda mnay Mgham tfanagha Lazglafta ta wi ka'a ya. † **1:21** Yesu: Manda mnay kazlay: Lazglafta ta mba mndu ka'a ya. ‡ **1:23** Ngha ta Isaya 7:14 nda 8:8, 10.

¹ Ma luwa Batlehem ta hadika Zudiya yatá lu ta Yesu, ma fitika gay Hiridus ta mghamani hada. Tahula yata, ka sli'aftá gwal nda sna ta skwi ta ghəŋa tekwaŋta daga ma mndəra luwa ka safi da luwa Ursalima. ² Ka dawəŋtá hən: «Ga tsa zwan yaga lu ka lfid Mghama la Yahuda ya na? Nda ngha ŋni ta tekwaŋsani ta zlagapta daga ma mndəra luwa kəl ŋni ka safi da tsəlbú ta kəmani.»

³ Snaŋta mgham Hiridus ta tsa gwađa ya, tsiباك ma vghani. Mantsaya inda gwal ma luwa Ursalima guli. ⁴ Ka tskanatá tsi ta inda gwal mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha. Ka dawu tsi da hən: «Ga tsa vli dza'a yata lu ta Kristi* ya na?» ka'a nda hən. ⁵ Ka hən nda tsi mantsa: «Ma luwa Batlehem ta hadika Zudiya dza'a yatá lu, kabga wya ka anabi vindafta:

⁶ «Kagha luwa Batlehem ta hadika Yahuda.
Hta a nzakwa gha mataba luwaha ya ta hadika Yahuda wu,
kabga ga ghuni dza'a saba Mgham dza'a ngha mnduha da la Isra'ila,†» ka'a.

⁷ Ka hgaftá mgham Hiridus ta tsa gwal nda sna ta skwi ta ghəŋa tekwaŋta ya ma kdek ma kdek, ka dawəŋtá tsi da hən: «Yawu zlagapta tsa tekwaŋta ya na?» ka'a. ⁸ Ka ghunaftá tsi ta hən da Batlehem, ka'a mantsa: «Lawala, ka zbapta kuni dina ta gwađa ta tsa zwan ya. Ka slafsla kuni tida katsi, ka vrakta kuni da mnihata ŋa dza'a vərda i'i guli da tsəlbú ta kəmani,» ka'a.

⁹ Kɔɔakwa taŋ ta snamtá tsa gwađa mgham ya, ka sli'aftá hən ka dza'a. Ka nghəŋlanjtá hən ta tsa tekwaŋta si nghan hən daga ma mndəra luwa ya kay ta mbađa ta kəma taŋ. Bhadaghatani da tsa vli nda tsa zwan ya, ka sladata tsi. ¹⁰ Nghay taŋ ta sladata tsa tekwaŋta ya, ka tuta ŋudufa taŋ da rfu katakata. ¹¹ Ka lamə

hən da həga. Ka slanaghatá hən ta tsa zwan ya nda Mari ta nzakway ka mani. Ka tsəlbátá hən ta kəma tsa zwan ya, ka vlanjtá hən ta glaku. Ka palanaptá hən ta zlibiha taŋ, ka mbəhatá hən nda dasu, nda urdi ŋa dray nda dra, nda mandaɔaya urdi. ¹² Tahula tsa ka mnanatá Lazglafta ta hən nda ma suni kazlay: Yahayaha hən da vradaghata nda da Hiridus kə'a. Ka sli'aftá hən ka vraghata da luwa taŋ nda ta sana tvi.

Kɔɔikinjá Yesu da luwa Masar

¹³ Tahula laghwa taŋ, ka lagha sana duhwala Mgham Lazglafta da suna Yusufu. Ka'a nda tsi mantsa: «Sli'afslí'a, kla ta na zwan na nda mani ka hwayaghata ka nda hən ta hadika Masar, ka nzata ka hada. I'i dza'a mnaghata kada vrakta ka. Ya dza'a zbay Hiridus ta na zwan na ŋa dzata,» ka'a.

¹⁴ Ka sli'aftá Yusufu, ka hlaftá tsi ta i tsa zwan ya nda mani girvidik ka laghwi ta hadika Masar. ¹⁵ Ka nzatá tsi hada ha ka sagha fitika mta ta mgham Hiridus. Mantsa kə'a maguta ŋa dzanaghatá ghəŋa gwađa mna Mgham Lazglafta nda ma wa anabi, ka'a mantsa: «Ma hadika Masar‡ hgagapta yu ta zwanja da,» kə'a ya.

Pslatá zwani ma luwa Batlehem

¹⁶ Kə'a ka Hiridus ná, hidaku hidanagha tsa gwal nda snatá skwi ta ghəŋa tekwaŋta ya. Ka kuzlanaftá tsi ta ŋuduf. Tsaw mnanamna tsa gwal nda sna ta skwi ta ghəŋa tekwaŋta ya kay ta fitika zlagapta tsa tekwaŋta ya, kəl tsi ka mnay: Lawa pslihatá inda zwana zgwana yaga lu hadahada ha ka klaftá imi his ma luwa Batlehem, nda ya ma inda vli ta wanafta kə'a. ¹⁷ Ma tsa fitik ya dzatá ghəŋa gwađa ya mna anabi Irmiya. Ka'a mantsa: ¹⁸ «Ta snaku hlavi ma Rama. Ta snaku lili nda ŋada ghəŋ. Rahila ya ta tawa zwanani, va a ta ləbanatá ŋuduf wu kabga rwurwa hən§,» ka'a.

* 2:4 Kristi na: Tsaya Mgham tfanagha Lazglafta ta wi. † 2:6 Ngha ta Mika 5:1, Yuhwana 7:42.

‡ 2:15 Ngha ta Huseya 11:1. § 2:18 Ngha ta Irmiya 31:15.

Sli'afta ma luwa Masar ka vru da luwa Nazaret

¹⁹ Manda mtatá mgham Hiridus, ka læglagha duhwala Mgham Lazglafta da suna Yusufu ma hadika Masar.

²⁰ Ka'a mantsa: «Sli'afslí'a, ka kla ka ta na zwan na nda mani, ka dza'a ka ta hadika Isra'ila kabga nda rwa tsa gwal ta zba dzatá na zwan na ya,» ka'a.

²¹ Ka sli'aftá Yusufu, ka hlaftá tsi ta i tsa zwan ya nda mani, ka laghwi ta hadika la Isra'ila. ²² Ama snanntani kazlay: Zwanja Hiridus ta nzakway ka Arkilayus ta ga mgham ta hadika Zudiya kə'a, ka zlanjafatá tsi ta dza'a da hada. Tahula mnananŋa Mgham Lazglafta nda ma suni, ka mbədaghatá tsi ta vgha ta hadika Galili. ²³ Ka laghu tsi nzata ma sana luwa ta hgu lu ka Nazaret. Nda nza mantsaya ŋa dzanaghatá ghəŋa gwada ya mana la anabiha, ka hən mantsa: «Mnda la Nazaret dza'a hga lu,» ka hən.

3

«Mbədanafwa nzakwa ghuni» ka Yuhwana

Mak 1:1-8, Luk 3:1-18, Yuh 1:19-28

¹ Ma tsa fitik ya, ka zlagaptá Yuhwana mnda maga batem ma mtak ta hadika Zudiya, ka'a mantsa:

² «Mbədanafwa mbəda ta nzakwa ghuni, kabga ndusa ga mghama Lazglafta ka sagha,» ka'a.

³ Ka anabi Isaya mnuta mantsa: «Mamu sana mndu ta gugudaku ma mtak. Ka'a mantsa: «Payanawa tva Mgham Lazglafta, ka lele'anata kuni ndədap,*» ka'a.

⁴ Gatá lguta swida ŋalibwa ta sudə Yuhwana ta vgha nda hbatá banava huta misti. Hi'i nda zuduma mtak skwa zayni. ⁵ Ka sli'adaghatá gwal ta sli'afta ma luwa Ursalima, nda inda gwal ta hadikha ta wanafta ghwa Zurden, ka lagha da tsi. ⁶ Ka maniginŋa hən ta dmakuha tan, ka maganaftá tsi ta batem ta hən ma ghwa Zurden.

* **3:3** Ngha ta Isaya 40:3.

⁷ Nghay Yuhwana ta ndəghadaghata la Farisa nda la Sadukiya ta sli'adaghata da tsi, ŋa maganaftani ta batem ta hən ná, ka'a nda hən mantsa: «Mndəra la mupuhwa! Waya ta mnaghunatá hwayapta ma tsa basatá ŋudufa Lazglafta dza'a sagha ya na? ⁸ Ka maga kuni tama ta slna dza'a maranŋa mbədata nzakwa ghuni. ⁹ Ma fa kuni ta ndana ghuni kazlay: Abraham na Da ŋni kə'a. Ka yu ta mnaghunata na: laviŋlava Lazglafta ta mbədanaftá na palaha na ŋa nzakwa tan ka zwana Abraham. ¹⁰ Nda ghada fata wa slpada mista fuha ŋa ratsinŋa nda slrən nda slrən. Inda fu kul zdaku yakwani, dza'a tsinŋa lu ka vzamta ma vu. ¹¹ I'i ná, nda imi ta magaghunafta yu ta batem ŋa maranŋa ta mbədata nzakwa ghuni. Ama tsa mndu ta sagha nda hula da ya ná, mal ŋani glaku ka ŋa da. Slaghu a yu dər ŋa hlaptá baabah ma səlani wa. Tsatsi ná, dza'a magaghunafmaga ta batem nda Sulkum nda ghuəa nda ya nda vu. ¹² Mamu kuwatavihi ma dzvani ta wa blikwi ŋa vihaptá hyani, ŋa dganatá sabatbat nda hənzila hya ŋa pghamtani ta hyani ma guvur. Ama ŋa drinŋani ta sabatbat, nda vu kul had ta mtavata dekdek,» ka'a.

Maganaftá batem ta Yesu

Mak 1:9-11, Luk 3:21-22

¹³ Ka sli'aftá Yesu ta hadika Galili, ka lagha ta wa ghwa Zurden slanaghatá Yuhwana ŋa maganaftani ta batem. ¹⁴ Ka Yuhwana nda tsi mantsa: «Nawanawa mantsa a tsa wu! I'i ta kuma magidifta kagha ta batem guli ná, da i'i ta sagha kagha guli?» ka'a. ¹⁵ «Maga maga mantsa ya ndanana karaku, kabga mantsa ya dza'a magata u ta inda skwi ya kumanŋa Lazglafta,» ka Yesu nda tsi. Gi dzəglamə a Yuhwana ta wi mida wa. ¹⁶ Kdakwa lu ta maganaftá batem ta Yesu, ka sabə tsi ma imi. Ka gi gunatá luwa buwan, ka nghə tsi ta Sulkuma Lazglafta ta saha manda ghərbu' ta ghənani. ¹⁷ «Nanana zwanja da ya dvu

yu, ya ta zđigihata katakata,» ka sana lwi snagata daga ta luwa.

4

Dzəghaŋta halaway ta Yesu ma mtak

Mak 1:12-13, Luk 4:1-13

¹ Tahula tsa, ka klaghatá Sulkuma Lazglafta ta Yesu da mtak ŋa dzəghay halaway. ² Tahula magatani ta fitik fwađ mbsak nda rvidik tani nda fitik tani ta suma*, ka kuzlanaftá maya. ³ Ka gavanavatá halaway, ka'a nda tsi mantša: «Ka si Zwaŋa Lazglafta ka katsi ná, mnanamna ta na palaha na ka mbəđavafta həŋ ka skwa zay,» ka'a nda tsi. ⁴ Ka Yesu mantša: «Ka lu vindafta ma gwada Lazglafta na: “nda skwa zay kwenkwen yeya a ta nzata mndu nda hafu wu, ama nda inda gwada ta sabi ma wa Lazglafta,†”» ka'a.

⁵ Ka klaghatá halaway ta Yesu da Ursalima luwa ya nda ghuḅa. Ka kladaftá tsi ta bəḁma həga Lazglafta. ⁶ Ka halaway nda tsi mantša: «Ka si Zwaŋa Lazglafta ka katsi ná, vza-davza ta vgha ta hadik. Ka lu vindafta ma gwada Lazglafta na: “dza'a ghunafghuna Lazglafta ta duhwalhani ŋa tsu'aftá kagha ma dzva taŋ ŋa kwala səla gha da grunťá pala‡,» ka'a nda tsi. ⁷ Ka Yesu guli mantša: «Ka lu vindafta ma gwada Lazglafta guli na: “Ma dzəghə ka ta Mgham LazglaftaŠ gha kə'a,» ka'a nda tsi.

⁸ Tahula tsa, ka kləglaghatá halaway ta bəḁma sana ghwa'nda slra, ka maranata za mgham ma ghəŋa hadik nda gadghəlani tani. ⁹ Ka'a nda tsi mantša: «Ka tsəlḅa tsəlḅa ka ma ghuva ḁa ka vlihatá glaku, ta vlaghavla yu ta inda taŋ demdem,» ka'a. ¹⁰ Ka Yesu nda tsi mantša: «Halaway! Laghula gha ta vata i'i. “Ŋa Mghama gha Lazglafta dza'a vla ka ta glaku, da tsatsi turtukwani dza'a skwa ka ta htsinj*,”» ka lu vindafta

ma deftera Lazglafta, ka'a nda tsi. ¹¹ Mnatani ta tsaya, ka zlanavatá halaway. Ka sli'adaghatá duhwalha Lazglafta, ka vlanťá həŋ ta skwa zay.

Zrafta Yesu ta mna Lfida Gwada ma luwa Galili

Mak 1:14-15, Luk 4:14-15

¹² Manda snaŋta Yesu kazlay: Wa'a hbam hba lu ta Yuhwana ma gamak kə'a, ka sli'aftá tsi ka laghwi ta hadika Galili. ¹³ Ka zlanatá tsi ta luwa Nazaret. Ka laghwi da nzata ma luwa Kafarnahum ta nzakway ta wa drəfa Galili, ma kwakwara luwa Zabulun nda Naftali. ¹⁴ Mantša ya magata tsi ŋa dzanaghatá ghəŋa gwada ya mnə anabi Isaya:

¹⁵ «Kaghuni kwakwara Zabulun nda Naftali ta nzakway ta wa drəf tvə sana ḅla ghwa Zurdeŋ, nda kagha hadika Galili ta nzaku gwal kul had ka la Yahuda mida ya,

¹⁶ dza'a nda ngha gwal ta nzaku ma grusl ta mghama tsuwadak. Lanagha la tsuwadak ta gwal ta nzaku ma luwa zlatanagha sulkuma mtaku ta həŋ†,» ka'a. ¹⁷ Daga ma tsa fitik ya zrafta Yesu ta mna gwada, ka'a mantša: «Mbəđanafwa mbəđa ta nzakwa ghuni! Ndusa ga mghama Lazglafta ka sagha!» ka'a.

Hgafra Yesu ta tanťaŋa duhwalhani

Mak 1:16-20, Luk 5:1-11

¹⁸ Ta wawakwani Yesu ta wa drəfa Galili, ka nghanťá tsi ta zwanamaha his, i Simun ta hgu lu ka Piyer ya nda zwanamani Andre. Ta wḁa kadəŋa taŋ həŋ da drəf ŋa tuma klipi kabga tuma klipi slna taŋ. ¹⁹ «Mbađwa mista ḁa ŋa naghunafta ḁa ka gwal hlaktá mnduha,» ka Yesu nda həŋ. ²⁰ Ka gi zlanavatá həŋ ta kadəŋha taŋ ka laghu mistani.

* **4:2** Suma: Tsaya fitik ya dza'a kurata mndu ta zlanatá za skwa zay nda sa skwa say ka vaghay nda hanay ma fitik ya dza'a kura mndu ta klafta ka magay. † **4:4** Ngha ta Vrafta ta zlahu 8:3. ‡ **4:6** Ngha ta Zabura 91:11-12. § **4:7** Ngha ta Vrafta ta zlahu 8:16 * **4:10** Ngha ta Vrafta ta zlahu 8:13 † **4:16** Ngha ta Isaya 8:23–9:1

²¹ Mbadapta taŋ dau', ka ng-haŋtá tsi ta zwanamaha his guli, i Yakubu nda Yuhwana zwana Zebedi. Kawadaga həŋ nda da taŋ Zebedi ma kwambalu ta paya kadəŋa taŋ. Ka hgaftá Yesu ta həŋ. ²² Ka zlanavatá həŋ ta tsa kwambala taŋ ya nda da taŋ tani, ka laghwi mista Yesu.

Taghay Yesu ta skwi, nda mbambayni ta mnduha

²³ Ka rə Yesu ta inda hadika Galili, ka tagha skwi ŋa mnduha ma həgaha tagha skwa la Yahuda, ka mna Lfida Gwada ta ghəŋa ga mghama Lazglafta, ka mbamba mnduha ma inda danwaha taŋ, nda inda ya ta raghwa həŋ. ²⁴ Ka tuta gwada wdid ta ghəŋa Yesu ta inda hadika Siri. Ka hlədanaghatá lu ta inda gwal danwa, nda gwal ta ŋra danwaha kavghakavgha, nda gwal nda ksa da halaway, nda gwal nda ksa da seteni, nda gwal nda rwa səla taŋ. Ka mbambə Yesu ta həŋ. ²⁵ Ka sli'i dəmgə mistani, gwal ta sli'aftha ta hadika Galili, nda gwal ta sli'aftha ta kwakwara Dekapwalus, nda ya ma luwa Ursalima, nda ya ta hadika Zudiya, nda gwal nda ta sana bla ghwa Zurdeŋ.

5

*Vərda zdaku sura 5 ka labə ta 7
Luk 6:20-23*

¹ Nghay Yesu ta sli'adaghata dəmgə da tsi, ka sli'afthá tsi ka lafi ta kuđunur ka nzata. Ka sli'adaghatá duhwahani tavatani. ² Ka zraftá tsi ta tagha skwi ŋa taŋ, ka'a mantša:

³ «Rfu da gwal nda sna ta pda taŋ ma Sulkum, kabga ŋa taŋ ga mghama Lazglafta.

⁴ Rfu da gwal ta taw ndanana, kabga dza'a ləana ləa Lazglafta ta ŋudufa taŋ.

⁵ Rfu da gwal lebtekwa ghəŋa taŋ, kabga dza'a vlanvla Lazglafta ta hadik ya tanaf tsi ta imi ta sləməŋ ta həŋ.

⁶ Rfu da gwal ta dzə maya nda ndala maga

skwi ta kumə Lazglafta ta həŋ, kabga dza'a baghaku həŋ.

⁷ Rfu da gwal ta tawa hidahida ta mndu

kabga dza'a taway Lazglafta ta hidahida ta həŋ.

⁸ Rfu da gwal hezle' a ŋudufa taŋ, kabga dza'a

nghaŋŋha həŋ ta Lazglafta.

⁹ Rfu da gwal ta sləga zdaku mataba mnduha, kabga zwana da kuni ka Lazglafta

dza'azlay nda həŋ.

¹⁰ Rfu da gwal ta gə lu ta iri ŋa taŋ ta ghəŋa

magay taŋ ta skwi tdukwa, kabga ŋa taŋ ga

mghama Lazglafta.

¹¹ Rfu da kaghuni, ka ta rarazay lu ta kaghuni, ka ta gay lu ta iri ŋa ghuni, ka ta

vazay lu ta rutsak ta kaghuni ta ghəŋa gwada ta i'i.

¹² Rfawarfa ta rfu, ka nzata kuni wadāh,

kabga mamu nisəla ghuni dagala ta kzla

kaghuni ta luwa. Manda va tsaya ganapta lu tiri

ta anabiha ta tinlaghutá kaghuni.»

Nzaku ka slughul nda tsuwadaka ghəŋa hadik

Mak 9:50, Luk 14:34-35

¹³ «Kaghuni slughula ghəŋa hadik. Ka sabsa nəmaku ma slughul ná, waka lu dza'a nəmglaŋafta na? Ta had hayhayani wu, ta ghəŋa pghidiŋta ŋa diŋlay mnduha yeya.

¹⁴ «Kaghuni tsuwadaka ghəŋa hadik. Had luwa ta bafta lu ta ghwá ta difaghuta wa. ¹⁵ Had lu ta tsamtá vu ma pitirla ka dzuəamta ma tughuba wa. Ta vli tskala ta fagata lu ŋa tsuwadəkayni ta inda gwal ma tsa həga ya. ¹⁶ Manda tsaya dza'a tsuwadəkakwa tsuwadaka ghuni ta kəma mnduha, kada nghanja həŋ ta ŋərma slna ta magə kuni, ŋa zləzlvay taŋ ta da ghuni ta luwa.»

Nlanafta Yesu ta inda zlahu

17 «Ma fa kuni ta ghəŋ kazlay: Sa da hərdiŋtá zlahá Musa nda tagha skwa la anabi yu kə'a. Sa da hərdiŋta a yu wu, sa da ŋlanafá yu. 18 Kahwathwata ka yu ta mnaghunata: Ka ta teke'a luwa nda hadik katsi, had' sana skwi dər neč, dər ndəhed' dza'a wudənanaghuta lu mataba zlahá Musa, ha ka laghani ta fitika kdavakta inda skwi wa.

19 «Tsaya tama, dər wa ta kwalaghutá snatá dər ya kwitikw mataba tsa zlahuha ya, ka tagha magay manda tsa ŋani ya ŋa sanlaha ná, dza'a nzakway tsa mndu ya ka sagəŋ gudzekw ma ga mghama Lazglafta. Ama ka snasna mndu ta tsa zlahu ya, ka tagha magay manda tsa ŋani ya ŋa sanlaha guli ná, ka mndu dagala tsa mndu ya dza'azlay ma ga mghama Lazglafta. 20 Kahwathwata ka yu ta mnaghunata: Ka malaghumala a kaghuni ta snatá zlahu ka gwal tagha zlahu ŋa mnduha nda la Farisa wu katsi ná, had' kuni dza'a walaŋtá lami da ga mghama Lazglafta wa.»

Tagha skwi ta ghəŋa basa ŋuduf

21 «Nda sna kuni ta skwi mnana lu ta dzidziha mu ghalya kazlay: Yaha ka walaŋta dzatá mndu* kə'a. Dər wa mndu ta dzatá mndu ná, dza'a klay lu da guma kə'a. 22 Ama ka i'i ta mnaghunata ná, dər wa ta basanavatá ŋuduf ta zwaŋamani ka mukumani a tsi ka tsi, dza'a klay lu ta tsa mndu ya da guma. Dər wa mndu dza'a mnay nda zwaŋamani ka mukumani a tsi kazlay: Ghwadak kə'a ná, dza'a klay lu ta tsa mndu ya ta kəma guyatá ghəŋa gwal tsa guma. Dər wa mndu dza'a mnay nda zwaŋamani ka mukumani a tsi kazlay: Rgha kə'a, nda ra tsa mndu ya ŋa vzaghata da duda vu.

23 «Tsaya tama, ka kladagha kla ka ta skwi ŋa vlay ta gwir ŋa Lazglafta, ka havaktá ka hada ta gwada ya ta kul dzraku mataba ghuni nda zwaŋama gha katsi, 24 zlaŋzla ta tsa

skwa gha ya hada tavata tsa gwir ya, ka vraghuta ka dzrafta nda tsi karaku, kada vrakta ka vlaŋtá tsa skwa gha ya ta Lazglafta.

25 «Ka mamu skwi mataba ghuni nda mndu katsi, ta kul lagha kuni da vla guma nda tsi ya, ŋavaŋa ka dzrafta kuni ma kdaku tsi kladaghaghata da vla guma, da klaftá mndu ta tsa guma ta kagha ka vlaŋtá la sludzi, da vzaghatá lu ta kagha da gamak. 26 Kahwathwata ka yu ta mnaghata, had' ka dza'a sabi hada kata kdif a ka ta planatá kdavakta penani wa.»

Tagha skwi ta ghəŋa hliri

27 «Nda sna kuni ta skwi mna lu kazlay: Yaha ka da hliri† kə'a. 28 Ama ka i'i ta mnaghunata ná, mndu ta ngahafta nda ira mbəzleh ta markwa sani ma mndu ná, nda ghada klutani ta tsa marakw ya ma ŋudufani. 29 Ka ira gha nda ga zeghwi ta kla kagha da ga dmaku katsi, tsakwasliŋ tsakwasla ka wudidiŋta ka di'ŋ. Dər pdata ka ta fawaya gha turtuk ka ya da vzamta lu ta kagha tsuhtsuh da duda vu. 30 Ala, ka dzva zeghwa gha ta kla kagha da maga dmaku ya, tsinŋtsa ka wudidiŋta ka di'ŋ, dər pdata ka ta fawaya gha turtuk ka ya da vzamta lu ta kagha tsuhtsuh da duda vu.»

Tagha skwi ta ghəŋa ghzla marakw Mat 19:9, Mak 10:11-12, Luk 16:18

31 «Ka lu mnata guli na: “Ka gh-zliŋghzla mndu ta markwa taŋ katsi, vindanaftani ta delewera ghzlatani‡.” 32 Ama ka i'i ta mnaghunata na: Ka gh-zliŋghzla mndu ta markwa taŋ, ka ta ghəŋa hliri a tsi wu katsi, famfa ta tsa marakw ya da hliri. Ka klaflkla mndu ta marakw ghzliŋ lu guli, hliri ta hlə tsa mndu ya,» ka'a.

Gwada ta ghəŋa wadu

33 «Nda sna kuni ta skwi mnana lu ta dzidziha ghalya na: Yaha ka da walaŋta wadu kə'a. Manda va tsa wadana ka ta Mgham§ Lazglafta

* 5:21 Ngha ta Sabi 20:13 nda Vrafta ta Zlahu 5:17. † 5:27 Ngha ta Sabi 20:14 nda Vrafta ta Zlahu 5:18. ‡ 5:31 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 24:1. § 5:33 Ngha ta Zlahu 19:12, Mbsak 30:3 Vrafta ta Zlahu 23:22-24.

gha ya ná, manda va tsaya ká ka magata. ³⁴ Ama ka i'i ta mnaghunata na: Yaha kuni walaŋta wađutá vli, dər nda luwa, kabga vla nzakwa Lazglafta ya. ³⁵ Dər nda hađik, kabga vla fa səlani ya. Dər nda luwa Ursalima, kabga luwa Mgham dagala ya. ³⁶ Yaha ka da wađu nda ghəŋa gha, kabga laviŋ a ka ta mbədanafta ka ŋusliŋ dər ka ŋra ta ya dər turtuk ma swida gha wa. ³⁷ Gwađa ya ŋa sabi ma wa ghuni ná, ka aŋi tsi, aŋi. Ka mantsa a tsi wu, mantsa a wa. Inda ya dza'a sganaghata lu ta ghəŋa tsaya ná, sagha da halaway.»

Gwađa ta ghəŋa planamtá mndu ta ŋaslu nda ŋaslu

Luk 6:29-30

³⁸ «Nda sna kuni ta mnata lu kazlay: Nda iri dza'a plamta lu ta iri, nda sli'iŋ dza'a plamta lu ta sli'iŋ* kə'a. ³⁹ Ama ka i'i ta mnaghunata ná, ka magamaga mndu ta ghwađaka skwi, yaha kuni da vranamta. Katək ná, ka dzughusdza mndu ma lagəŋa gha nda ga zeghwi, mbədanambəđa guli ta lagəŋa gha nda ga zlađa. ⁴⁰ Ka kurakura mndu ta wlatá kagha kabga ŋa klugudughustá dawra gha, fanavafa guli ta lguta huđa gha. ⁴¹ Ka pgha ta i'i tkwe' ka meli turtuk ka mndu nda kagha ya, pghafpgha gha ka meli his. ⁴² Ka đawanđawa mndu ta skwi da kagha vlanvla gha. Ka laghala mndu da bla nzawa da kagha, ma sđanaf ka.»

Gwađa ta ghəŋa đva ghuma

Luk 6:27-28,32-36

⁴³ «Nda sna kuni ta skwi mna lu kazlay: Dvudva ta zwanama gha†, ghuma gha katsi husaghata kə'a. ⁴⁴ Ama ka i'i ta mnaghunata: Dvuwađva ta ghuma ghuni, magawa du'a ta ghəŋa gwal ta giri ŋa ghuni. ⁴⁵ Tsaya dza'a kəl kuni ka nzakway ka vərđa zwana Da ghuni ya ta luwa, kabga tsatsi ta sli'aganaptá fitik ta ghəŋa gwal kul zđaku ghəŋa taŋ,

nda ya ta ghəŋa gwal zđa ghəŋa taŋ. Ta nzagazna ta imi ta ghəŋa tđukwa mnduha, nda ya ta ghəŋa ghwađaka mnduha. ⁴⁶ Ka gwal ta đvutá kaghuni yeya ka kuni laghu đvuta katsi, mndəra wati nisəla ta dza'a kuni mutsəgəlta na? Dər gwal tska dzumna guli ná, mantsa ya a ta maga həŋ guli ra? ⁴⁷ Ka ŋa zwanama gha yeya ta ga kaghuni ta zgu katsi ná, ndaw malaghuta kaghuni tama? Mantsa ya a ta maga gwal kul snaŋta Lazglafta guli ra? ⁴⁸ Nzawanza ka vərđa mndu manda va nzakwa Da ghuni ta luwa ka vərđa mndu‡ ya.»

6

Tva vla skwi ŋa pđuha

¹ «Dasuwa ka kuni ta magə kuni ta skwi tđukwa, yaha kuni da magay ŋa ghubaku ta wa ira mnduha. Ka mantsa tsi ná, mutsafta a kuni ta nisəla ghuni da Da ghuni ta nzakway ta luwa wa.

² «Ta vlə ka ta skwi ŋa pđu ya, ma ghubu ka ta ghəŋa gha ta ghəŋani, manda ya ta magə gwal ta maga mađgwirmađgwir ma həga tagha skwa la Yahuda, nda ya ta pazlala, ŋa ghubaku da mnduha ya. Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mutsu mutsa həŋ ta nisəla taŋ. ³ Ama kagha, ta mbəhu ka ta pđu ya, ma snaŋ dzva zlađa gha ta skwi ta magə dzva zeghwa gha. ⁴ Tsaya dza'a kəl tsa mbəha gha ya ka nzakway ka skwi nda đifa. Dza'a plaghempla Da gha Lazglafta ta nŋha skwi ta magə ka ma đifa ya.»

Tva maga du'a

Luk 11:2-4

⁵ «Ta ndəbu kuni ta dzvu, ma nza kuni manda ŋa gwal ta maga mađgwirmađgwir zđəgana maga du'a ta həŋ ta sladu ta sladu ma həga tagha skwa la Yahuda, nda ya ta wa mađədgga tvi* ŋa nŋhanja mnduha ta həŋ ya. Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mutsu mutsa həŋ ta

* 5:38 Nŋha ta Sabi 21:23-25 nda Zlahu 24:19-20, nda Vrafta ta Zlahu 19:21. † 5:43 Nŋha ta Zlahu 19:18, nda Vrafta ta Zlahu 23:3-6. ‡ 5:48 Nŋha ta Zlahu 19:2, Vrafta ta Zlahu 18:13. * 6:5 Nŋha ta Lukwa 18:10-14.

nisəla taŋ. ⁶ Ama kagha, ka ta maga du'a ka, laghula da dzuguva gha, ka hafta ka ta tgha gha ka ndəba ka ta dzvu. Dza'a plaghampła Da gha ta nzakway ta nghay ma difa ya.

⁷ «Ta ndəbu kuni ta dzvu ya, ma gda kuni ta vrafta ta gwada turtuk, manda ŋa gwal kul sanťa Lazglafta ta ndanay kazlay: Vrafta ta gwada dza'a kəl Lazglafta ka tsu'anŋa kə'a ya. ⁸ Ma taghə kuni ta skala taŋ, kabga nda sna Da ghuni ta skwi ta kumə kuni ma kdaku kaghuni ka daway da tsi.»

Da ta luwa

⁹ Wya ka kuni da maga du'a tama: «Da ŋni ta nzakway ta luwa, ka snavasna hga gha nda ghuba.

¹⁰ Ka saghasa fitika ga mghama gha, ka maga ka ta skwi ta kumə ka ta hadik, manda ya ta magaku ta luwa.

¹¹ Vlaŋnavla ta skwa zay prək zay ŋni gita.

¹² Plaŋnapla ta dmakuha ŋni, manda ya ta plinista aŋni ta dmakwa gwal ta maganata.

¹³ Ma zlaŋna ka tawa skwi dza'a dzəghaŋnata. Klapkla ta aŋni ma dzva halaway, [kabga ŋa gha ga mgham, nda mbraku, nda glaku, ŋa kdekedzen. Amin!]

¹⁴ «Ka plinispla kuni ta dmakwa mnduha ta magaghunata katsi, Da ghuni ta nzakway ta luwa ná, dza'a plighunispla ta ŋa ghuni guli. ¹⁵ Ama ka had' kaghuni ta plinistá dmakwa mnduha ta magaghunata wu katsi, had' Da ghuni dza'a plighunistá dmakuha kaghuni guli wa.»

Tva maga suma

¹⁶ «Ka ta suma kuni, ma psłaf kuni ta kuma manda ya ta magə ghwadaka mnduha. Ta psłafpsla həŋ ta kuma, kabga ŋa nghay mnduha kazlay: Ta suma həŋ kə'a. Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mutsumutsa həŋ ta nisəla taŋ nda tsaya. ¹⁷ Kagha, ka ta suma ka, masammasa ta rdí ma ghəŋa gha ka payanata ka, mbaziŋ ka

ta kuma gha guli. ¹⁸ Tsaya dza'a kwal mnduha tsatsafta ta suma ka kə'a. Ta ghəŋa Da gha hada ta nzaku ma difa yeya nda ngha. Dza'a plaghampła tsa Da gha nda ngha ta skwi ta magə ka ma difa ya. Psawapsa ta mutsaftá gadghəl da Lazglafta.»

Skwa gadghəl ta hadik nda ya da Lazglafta

Luk 12:33-34

¹⁹ «Ma tskana kuni ta gadghəla ghuni ta hadik ma vli ya ta zuta zahar, ta ksuta mbəzlar, nda ya ma vli ta zlraghata ghaliha guli. ²⁰ Ama tskawa tska ta gadghəla ghuni ta luwa ma vli dza'a kwal zahar zuta, dza'a kwal mbəzlar ksuta, nda ya dza'a kwal ghaliha zlraghata. ²¹ Ma vli hada gadghəla gha ya, hada ŋudufa gha guli.»

Nzaku ma tsuwadək

Luk 11:34-36

²² «Iri ná, manda pitirla vgha gha nzakwani. Ka tsidid' ira gha, tsuwadək inda vgha gha. ²³ Ama ka nda badza ira gha, ma grum inda vgha gha. Ka si ma grum nzakwa tsa tsuwadək ma kagha ya katsi, kighkigh dza'a tdikuta tsa grum ya tama!»

Zba'awazba mataba i Lazglafta nda tsemi

Luk 16:13

²⁴ «Had' mndu dza'a laviŋta gwafta ksanatá slna ta mghamha his, ta magaymagay ŋa ya, ta magaymagay ŋa ya, ma va tsa fitik turtuk ya wa. Nda husaŋta sani, ta dvutá tsi ta sani. Nda ndi'a nzakwani nda sani, ta wudintá tsi ta sani. Laviŋ a kuni ta gwaftá maga slna ŋa Lazglafta, ta magaymagay kuni ŋa tsemi wa.»

Zbawazba ta ga mghama Lazglafta karaku

Luk 12:22-31

²⁵ «Tsaya ta kəl yu ka mnaghunata kazlay: Ma thə kuni ta he', a nu dza'a mu zay? Nu dza'a mu say? A nu dza'a mu suday ta vgha na kə'a? Malaghumala a hafu ta skwa zay ra? Ari malaghumala a wa a vgha ta lgut na? ²⁶ Nghawangha ta dyak ta ndaraku ta

luwa 6a. Had hən ta sləgu wu, tska a hən ta skwi ta vwah wu, had hən ta tskanatá skwi ma guvur guli wa. Da ghuni ta luwa ta zuntá skwi ta hən. Malaghumala a kaghuni piw ka hahən wu ra?

²⁷ «Waya mataba ghuni ma mnayni ta he', dza'a slranaghata dau' ta fitika hafani na? ²⁸ Ala, kabgawu ta kəl kuni ka mna he' ta ghəŋa lgut tama 6a? Nghawangha ta vzlizla ta magaku ma vwah 6a. Had sana slna ta magata hən wu, had hən ta ga lgut wa. ²⁹ Kulam nda tsa, ka yu ta mnaghunata na: Dər Salumuŋ nda va tsa nzakwani ka gadghəl† ya tani ná, ta fava a ta lgut ta klaftá dínakwa ya dər turtuk ma tsa vzlizlaha ya wa. ³⁰ Ka si mantsa ya ta sudanavata Lazglafta ta lgut dina ta kuzuŋ gita, gamahtsimani ŋa vzamta da vu ya ní, kaghuni yeya dza'a kwal tsi sudavaghunata tama rki? Kay! Nda hta zlghay nda nuđufa ghuni.

³¹ «Ma walaŋ kuni ta mna he' tama, ma mnə kuni kazlay: A nu dza'a ŋni zay? A nu dza'a ŋni say? A nu dza'a ŋni suday ta vgha na kə'a. ³² Inda tsaha ya ná, gwal kul snaŋtá Lazglafta ta psay. Nda sna Da ghuni ta luwa ta skwiha ta raku ka ŋa ghuni. ³³ Zbawazba ta ga mghama Lazglafta nda maga skwi tđukwa ta wa irani karaku, dza'a vlaghunavla lu ta inda tsa skwiha ya ta ghəŋani.

³⁴ «Ma mnə kuni kazlay: He', waka yu da magay gamahtsimani na kə'a. Prək gamahtsimani ka ndananatá ghəŋani, prək dər wati ma vaghu nda danwani.»

7

Ma tsə kuni ta guma ta ghəŋa mndu
Luk 6:37-38,41-42

¹ «Ma tsə kuni ta guma ta ghəŋa mndu, da tsaghunaghatá lu ta guma ta kaghuni guli. ² Dza'a tsaghunagha tsa Lazglafta ta guma, manda va tsa ta tsə kaghuni ta ghəŋa sanlaha ya. Nda tsa daram ta kəl kaghuni ka gray

ŋa sanlaha ya, nda va tsaya dza'a gra lu ŋa kaghuni guli. ³ Kabgawu ta kəl kagha ka laghwi da ngha slimbitsa udzu ma ira zwanama gha, kul nghan̄ta kagha ta dughuslani ma ŋa gha iri na? ⁴ Ari, waka kagha dza'a mnay nda zwanama gha “Yaha ka kləgaghata yu ta slimbitsa udzu ta ira gha kə'a,” wya dughuslani ma ŋa gha na? ⁵ Tsa madgwirmađgwira gha ya. Tin̄əl ká ka klin̄tá dughusl ma ira gha karaku, kada nghan̄ta ka ta vli ŋa kligin̄tá slimbitsa udzu ma ira zwanama gha.»

⁶ «Ma vlə kuni ta skwi nda ghuḅa ŋa kriha, da mbəđavatá tsi valafta ta kaghuni ka patsaghunata. Ma vza kuni ta mizidikwa ghuni ta kəma ghuvazu da dinlanaptá tsi, ka mbəđavata da hi'ida kaghuni.»

Mndu ta zbay ta mutsay

Luk 11:9-13

⁷ «Dawawadawa dza'a vlaghunavla lu. Zbawazba dza'a mutsay kuni. Gawaga ta zgu dza'a gunaghunaguna lu ta watgha. ⁸ Dər wati ma mndu ta dawanta, ta mutsay. Dər wati ma mndu ta zban̄ta, ta slafsla tida. Ta gunanaguna lu ta watgha ta mndu ta gatá zgu. ⁹ Waya ma kaghuni dza'a klaftá pala ka vlan̄tá zwanani dawanaŋər tsi ta skwa zay na? ¹⁰ Ari, ka klipi dawanaŋ tsa zwan̄ ya, ka klaftani ta nahadik ka vlan̄ta na? ¹¹ Ka si kaghuni ta nzakway ka ghwadaka mnduha, nda sna kuni ta klaftá ŋərma skwiha ka vlan̄tá zwana ghuni ya ní, Da ghuni ta luwa yeya dza'a kwal kul snaŋta klaftá skwiha dínadina, ka vlan̄tá gwal ta dawanta da tsi rki?»

Hbatá ghəŋa zlahu

¹² «Inda skwi má ta kumə kaghuni ta magaghunata mnduha ya, maganawamaga kaghuni guli ta hahən, kabga tsaya klatá ghəŋa zlahu Musa, nda gwada la anabi*.»

Tviha his
Luk 13:24

† 6:29 Ngha ta 1 Mghamha 10. * 7:12 Ngha ta la Ruma. 13:8-10.

¹³ «Lamwa la nda ta watgha slrehwa, kabga watgha bughwa ná, bla a labə tida wa ta kla mndu da vla zadaku. Nda ndəgha gwal ta dza'a nda tida. ¹⁴ Watgha slrehwa ná, nda bla ka lu ta labə tida, ta kla mndu da hafu. Sira a gwal ta mutsa labə tida guli wa.»

Ghwadaka anabiha
Luk 6:43-44

¹⁵ «Dasuwa ka kuni nda anabiha ta tsakalawi ta sli'anta da taba ghuni manda tuwak, ama ma nudufa tanj ta sidi həŋ manda kramtak mtak. ¹⁶ Ta slna tanj dza'a tsatsafta kuni ta həŋ. Ta dagay lu ta yakwa fwa inabi ta teki ra? Ari, ta dagay a lu ta yakwa ghuraf ta hlu'a na? ¹⁷ Inda fu zda ná, zda yakwani. Ala, ka zda a fu ná, zda a yakwani guli wa. ¹⁸ Had fu zda ta lavinta yaftá yakwa fu kul zdaku wa. Manda tsaya guli ná, had fu kul zdaku ta yaftá yakwa fu zda guli wa. ¹⁹ Inda fu kul zdaku yakwani, ta tsintsu lu ka vzamta ma vu. ²⁰ Tsaya tama, ta yakwa tanj ta tsatsafta lu ta həŋ.»

Vərda duhwalha Yesu
Luk 13:25-27

²¹ «Inda gwal ta mnay kazlay: Mghama da, Mghama da! kə'a a dza'a lami da ga mghama da wa. Ba mndu ya ta maga skwi ta kumə Da da ta nzakway ta luwa kwenkwen dza'a lami. ²² Nda ndgha gwal dza'a mnay ŋa da bađu tsa kazlay: Mghama da, Mghama da! Anni a si ta kla lwa Lazglafta nda hga gha kay ra? Anni a si ta ghazla ghwadaka sulkum nda hga gha kay ra? Anni a si ta maga ndəghata mazəməzəma nda hga gha kay guli ra kə'a. ²³ Ka yu dza'azlay nda həŋ banluwa na: "Ta walaŋ a yu ta sənəntá kaghuni wu. Laghwala ta vata i'i, kaghuni gwal maga ghwadaka skwiha†."»

Həgaha his
Luk 6:47-49

²⁴ «Mantsa tama, dər wati ma mndu ta sənəntá na gwada ta mnə yu na, ka ksa slna nda tsi, dza'a nzakway tsa mndu ya ka gragra nda sana

mndu nda hida ta baftá həgani ta kutumba. ²⁵ Ka sagha imi, ka lagha zala vlundud dista tsa həga ya. Zlu a wu, kabga thaf ta kutumba lu. ²⁶ Dər wati ma mndu ta sənəntá na gwada ta mnə yu na, ka kwalaghutá tsi ta ksa slna nda tsi, ka gragra tsa mndu ya guli nda sana mndu ka rgha ta baftá həgani ta wutak. ²⁷ Ka sagha imi, ka lagha zala vlundud dista tsa həga, ka saf falak guk grunja, ka zlutá tsi tesne',» ka'a.

Taghay Yesu ta skwi nda sgit

²⁸ Manda kdinta Yesu ta mna tsa gwadaha ya, ka ndərmim mnduha katakata ta tsa tagha skwani ya, ²⁹ kabga nda sgit ma tsa ŋani tagha skwi ya, nza a manda tsa ŋa gwal tagha zlahu ŋa tanj ya wa.

8

Mbanafta Yesu ta mndu nda rda mndu tida

Mak 10:40-45

¹ Manda saha Yesu ta ghwá, ka sli'aftá ndghata dəmgə mistani. ² Ka lagha sana mndu nda rda mndu tida zləmbata ma ghuvani, ka'a mantsa: «Mghama da, ka ta kumay ka, lavinlava ka ta mbidifta,» ka'a. ³ Ka fadapta Yesu ta dzvani ka ksanta, ka'a nda tsi mantsa: «Ta kumay yu, mbafmba gha,» ka'a. Gi hadahada ka mbaftá tsa mndu ya. ⁴ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Yahayaha ka mnananta mndu! La ka dza'a ka da marananta vgha gha ta mnda dra skwi ŋa Lazglafta, ka plata ka ta ghəŋ nda skwi manda ya mna zlahu Musa, kada sənənta mnduha nda mba* ka kə'a,» ka'a nda tsi.

Mbanafta Yesu ta kwalva mghama sludza la Ruma

Luk 7:1-10, Yuh 4:43-54

⁵ Ta lamə Yesu da luwa Kafar-nahum, ka lagha sana mghama sludza la Ruma ndəba dzvu da tsi. ⁶ Ka'a nda tsi mantsa: «Mghama da, wa'a kwalva da ta hani mintgha gəzəmba' a ta ghuya danja

† 7:23 Ngha ta Zabura 6:9. * 8:4 Ngha ta Zlahu 14:2-23.

katakata,» ka'a. ⁷ «Ta dza'a yu da mbanaftha,» ka Yesu nda tsi. ⁸ «Mghama da! Ra a yu ka lagha gha da ini wa. Ka sabsa gwada te' ma wa gha na, dza'a mbaku kwalva da. ⁹ I'i guli na, mista maliha nziŋta yu, mamu sludziha mista i'i guli. "Ka la!" ka yu nda sani, gi sli'ani. Ka "saghasa!" ka yu nda sani, gi saghani. Ka "maga ta ya!" ka yu nda kwalva da, gi magayni,» ka tsa mghama sludzi ya.

¹⁰ Snanata Yesu ta tsa gwada mghama sludzi ya, ka laghu tsi ndermimay. Ka'a nda tsa gwal mistani ya mantasa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dar mataba la Isra'ila, ta slaf a yu ta mnderga zlghay nda nudufa mndu manda nana wa. ¹¹ Ka yu ta mnaghunata na, nda ndgha gwal zlghay nda nuduf mnderga nana dza'a sli'agaghata daga ma mndera luwa nda ya mista luwa†, ka nzata ka za skwi kawadaga nda i Abraham nda Izak nda Yakubu ma ga mghama Lazglafta. ¹² Ama gwal ma dza'a nzakway ka zwana za hoga ga mghama Lazglafta ya, dza'a hlafhla lu ta hən ka pghidiŋta da grum ma bli, ma vli ŋa taw nda hpaɗa sli'iŋ,» ka'a.

¹³ Ka Yesu nda tsa mghama sludzi ya mantasa: «La dzagha gha! Dza'a magamaga lu manda ya zlghaf ka,» ka'a. Gi ma va tsa fitik ya ka mbafta tsa kwalvani ya.

Mbanaftha Yesu ta midza Piyer

Mak 1:29-34, Luk 4:38-41

¹⁴ Ka sli'afta Yesu ka lagha da Piyer, ka slanaghatá tsi ta midza Piyer ta hani ta basa nudidar. ¹⁵ Ka ksantá tsi ta dzvu, ka mbafta tsi da tsa nudidar ya. Ka sli'afta tsi ka maganata skwa zay.

¹⁶ Gahawani, ka hlaghatá lu ta ndghata gwal nda ksa da ghwadaka sulkumha. Ka ghazligiŋta tsi ta tsa ghwadaka sulkumha ya nda gwada ma wani. Ka mbambanaftha tsi ta inda gwal kul

dughwanaku. ¹⁷ Mantasa ya magata tsi ŋa dzanaghatá ghəŋa gwada ya mna anabi Isaya kazlay:

«Tsatsi ka ghəŋani ta hlaghutá

ɗaŋwaha mu,

ka mbambamaftha ma kwala mu

kul dughwanaku‡ ka'a ya.»

Mamay mnduha ta dza'a mista Yesu

Luk 9:57-62

¹⁸ Nghanata Yesu ta damga ta wanaftha na, «mbadma ta a blu a,» ka'a. ¹⁹ Ka lagha sana mnda vinda zlahu slanaghata, ka'a nda tsi mantasa: «Maləma da! Ta dza'a mista gha yu dar dza'a diga ka,» ka'a. ²⁰ Ka Yesu nda tsi mantasa: «Gərhanha na, mamu ghurumha taŋ. Dyakha ta ndaraku ta luwa guli, mamu həgaha taŋ. Ama Zwanja mndu na, had dar vli ŋa fadatani ta ghəŋani wu,» ka'a.

²¹ Ka sani mataba duhwalhani mantasa: «Mghama da! Zlihazla ka dza'a yu da padamtá da da karaku,» ka'a. ²² Ka Yesu nda tsi mantasa: «Mbadma kagha mista da! Zlanzla ta gwal nda rwa ka pada hən ta mbliha taŋ,» ka'a.

Lbanata Yesu ta falak ta drəf

Mak 4:35-41, Luk 8:22-25

²³ Ka sli'afta Yesu ka lami da kwambalu, ka laghu duhwalhani mistani. ²⁴ Tata ndaru hən ta drəf, ka sli'avafta mghama falak, ka kapatsa'uwaku imi, ka sli'i da kwambalu. Ma tsa fitik ya, ta hanuta hanani Yesu. ²⁵ Ka sli'afta duhwalhani ka lagha sli'anafta. Ka hən nda tsi mantasa: «Mghama da, kata ta amu, dza'a rwaku mu!» ka hən. ²⁶ Ka Yesu nda hən mantasa: «Nu ta kəl kuni ka zləŋ. Kay! Nda hta zlghay nda nudufa ghuni,» ka'a. Ka sli'afta tsi ka davanaghatá falak nda drəf, ka nzatá vli tbekw. ²⁷ Ka ndermim tsa mnduha ya katakata. «Wa na mndu na ta snəŋ dar falak nda drəf tani ta gwadani katək na?» ka hən.

† 8:11 Mndera luwa: Tsaya tva safe fitik. Mista luwa: Tsaya tva dɗɗakwa fitik. ‡ 8:17 Ngha ta Isaya 53:4. § 8:27 Ngha ta Zabura 65:8, 89:10, 107:23-32.

Mbanafta Yesu ta sana mnduha his nda ghwadaka sulkum ma hən

Mak 5:1-10, Luk 8:26-39

²⁸ Bhadapta tanj ta tsa sana 6la drəfta hadika Gadaraniya ya, ka sli'agaptá sana mnduha his ma kulu kasu halaway, ka lagha hən da guyay. Ta zləņay lu ta hən katakata, laviņ a mndu ta walaņta labə nda tvə tsa wa. ²⁹ Ka gi dzə hən ta lawlaw. Ka hən mantsa: «Nya mataba mu nda kagha ní Zwaņa Lazglafta? Sagha da ghuyaņnaftá ka ta kul magaku fitikani ra?» ka hən.

³⁰ Tsaw manda a nda hən, mamu sana bra ghuvazu* dagala ta nghə lu. ³¹ Ka ndəbu tsa halawayha ya ta dzvu da Yesu. Ka hən mantsa: «Ka ta ghzla aņni ka ná, ghuna ta aņni da a bra ghuvazuha a,» ka hən. ³² Ka'a nda hən mantsa: «Lawala!» ka'a. Ka sli'agaptá hən ka sli'amtá da tsa ghuvazuha ya. Ka vazagatá tsa bra ghuvazuha ya ta vgha ta vata vli, ka rkaghata da drəf, ka zadamtá hən mida.

³³ Ka sli'afta tsa gwal si ta ngha hən ya nda hwaya, ka laghwi da luwa da mna inda skwi ta maguta, nda ya ta slanaghatá tsa mnduha kasu halaway ya. ³⁴ Ka sli'agaptá mnduha ma luwa nekwnekw da guya Yesu. Na tsa gi nghanja tanj ta Yesu ya, «kdəkkdək, sli'apsli'a ma hadika ŋni,» ka hən nda tsi.

9

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda rwa səlani

Mak 2:1-12, Luk 5:17-26

¹ Ka sli'aftá Yesu ka lami da kwambalu, ka vrəglaghuta nda ta drəf, ka 6hadaghatá tsi da luwani*. ² Ka tsukwadaghatá sana mnduha da tsi ta kativin ta sana mndu nda rwa səlani. Nghanata Yesu ta zlgħay nda ŋudufa tanj, ka'a nda tsa mndu nda rwa səlani ya mantsa: «Sagəņ! Njavaņa gha, nda pla dmakwa gha!» ka'a.

* **8:30** Ngha ta Markus 5:11. * **9:1** Ka Markus 2:1 na: Kafarnahum tsa luwani ya. Ngha ta Mata 4:13. † **9:3** Ngha ta Zlahu 24:16. ‡ **9:11** Ngha ta aya 10-11 nda Lukwa 15:1-2.

³ Ka sanlaha ma gwal tagha zlahu ŋa mnduha ma ghəņa tanj mantsa: «Na mndu na ná, ta kwarakwara ta ghəņa Lazglafta†,» ka hən. ⁴ Nghanapta Yesu ta skwi ta ndanu hən, ka'a mantsa: «Kabgawu ta kəl kuni ka ndana tsa ghwadaka ndanu ya na? ⁵ Mal blakwa mnay kazlay: Nda pla dmakwa gha kə'a re, ari, mal mnay kazlay: Sli'afli'a gha ka mbadaka ta mbadá kə'a na? ⁶ Ala, kada grafta kuni mamu Zwaņa mndu nda mbrakwa plinjtá dmakwa mnduha ta na ghəņa hadik na kə'a,» ka'a nda tsa mndu nda rwa səlani ya mantsa: «Sli'afli'a gha, kla ta kativinja gha ka dza'a ka dzagha gha,» ka'a.

⁷ Gi brahwat sli'afli'a tsa mndu ya ka laghwi tsi dzaghani. ⁸ Nghanata dəmga ta tsaya, ka ksutá tsi ta hən ka zləņ. Ka zləzlvu hən ta Lazglafta ta vlanjtá mndərga tsa mbraku ya ta mnduha.

Hgafta Yesu ta Mata ŋa dza'a mistani

Mak 2:13-17, Luk 5:27-32

⁹ Manda sli'afta Yesu ka zluņtá tsa vli ya, ka nghanjtá tsi ta sana mndu ta hgə lu ka Mata, ta nzaku ma həga tska dzumna. «Mbadá mista da!» ka'a nda tsi. Ka sli'afta Mata ka laghwi mistani.

¹⁰ Tahula tsa, ka nzatá Yesu ka za skwa zay ga Mata. Ka sli'adaghatá ndəghata gwal ta tska dzumna, nda sanlaha ma ghwadaka mnduha nzata ka za skwa zay nda tsi, kawadaga nda duhwalhani. ¹¹ Nghan la Farisa ta tsa zay tanj ta skwa zay kawadaga ya, ka hən nda duhwalhani mantsa: «Kabgawu ta kəl Mghama ghuni ka za skwa zay kawadaga nda gwal tska dzumna, nda ya nda ghwadaka mnduha‡ na?» ka hən.

¹² Slrew lami da sləməņa Yesu, ka'a mantsa: «Had mnduha dughwana dughwana ta zba duhtur wa, gwal kul dughwanaku yeya ta zbay. ¹³ Lawa

tsatsa klatá ghə̀ña gwada ya mnə Lazglafata kazlay: Tawa hidahida skwi ta zdigihata pla ghə̀ñ nda riniš a wu kə'a ya. Sagha a yu haga gwal tdukwatdukwa wa, gwal dmaku ŋa i'i ta sagha da hagay,» ka'a.

Gwada Yesu ta ghə̀ña suma

Mak 2:18-22, Luk 5:33-39

¹⁴ Ka sli'aftá duhwalha Yuhwana mnda maga batem ka lagha dawanta da Yesu, ka hə̀ñ mantša: «Kabgawu ta kwal ŋa gha duhwalha suma, ya wya ta suma aŋni nda la Farisa tazlay na?» ka hə̀ñ. ¹⁵ Ka Yesu nda hə̀ñ mantša: «Dza'a laviŋlava gwal ha-gaŋ lu da vla kla makwa ta nzata zuzu'uva, ka ta kawadaga zwaŋa midzi nda hə̀ñ ra? Dza'a saghasa fitik ŋa kləgadanaghutá hə̀ñ ta zwaŋa midzi. Ma tsa fitik ya dza'a suma hə̀ñ ta suma.

¹⁶ «Had mndu ta tsa'atá lfida lgut ka tsamtá halata lgut nda tsi wa. Ka mantša tsi, dza'a sganaghasga tsa lfidani ya ta mdukwinta tsa halatani ya. ¹⁷ Had lu guli ta pghamtá ima inabi ta ka nuni da halata zliba huta wa. Ka mantša tsi, dza'a tuta tsa zliba huta ya, ŋa mbuzuta ima inabi, lpay lu ma zliba huta guli. Ima inabi ta ka nuni ná, ma zliba huta ta ka lfidani ta pghamta lu. Tsaya dza'a kəl hə̀ñ his his ka nzata dina.»

Vranamta Yesu ta hafu da sana zwaŋa makwa

Mak 5:21-43, Luk 8:40-56

¹⁸ Tata mna tsa gwada ya Yesu ŋa taŋ mantša, ka lagha sana mali mataba la Yahuda zləmbata ma ghuvani. Ka'a nda tsi mantša: «Tanzdava a makwa da manda saba hafu mida wa, sawi fanaghatá dzva gha ta ghə̀ñani ka mbafta tsi,» ka'a. ¹⁹ Ka sli'aftá Yesu kawadaga nda duhwalhani, ka dza'a mista tsa mali mataba la Yahuda ya.

²⁰ Ka sli'aftá sana marakw ta magay vakwani ghwanpdə his ta paghaku, ka lagha tsi ksantá wa lguta Yesu nda ga muhul hul. ²¹ Tsaw ka tsa marakw ya ma ghə̀ñani na:

«Dər wa lgutani yeya ksaŋ yu tadə ná, dza'a mbaku yu,» ka'a. ²² Ka mbədavata Yesu, ka nghanavata tsi. Ka'a nda tsi mantša: «ŋavaŋa gha makwa da! Zlghay nda ŋudufa gha ta mbaughfa,» ka'a. Gi hadahada ka mbaftá tsa marakw ya.

²³ Ka bhadaghatá Yesu da tsa mali mataba la Yahuda ya, ka slanaghatá tsi ta gwal ta vya sinlak, nda gwal ta vaza vgha. ²⁴ Ka'a nda hə̀ñ mantša: «Laghwala, ta mta a na makwa na wu, hani ta hani tsi,» ka'a. Ka ghubasu hə̀ñ. ²⁵ Manda mbiginŋa lu ta mnduha dzibil, ka lami Yesu da hə̀ga. Ka ksafatá tsi ta tsa zwaŋa makwa ya ta dzvu, ka sli'aftá tsa makwa ya. ²⁶ Ka tutá tsa skwi ta magata ya wdif ma luwa.

Mbanafta Yesu ta ghulpata mnduha his

²⁷ Manda sli'afta Yesu ma tsa vli ya ka sli'i, ka sli'aftá sana ghulpa ta mnduha his mistani nda hagaku. «Zwaŋa Dawuda! Tawa ta hidahida ta aŋni!» ka hə̀ñ.

²⁸ Ka lamə Yesu da hə̀ga, ka lagha hə̀ñ slanaghata. Ka Yesu nda hə̀ñ mantša: «Grafgra kuni kazlay: Dza'a laviŋlava yu ta mbaughnafta kə'a ra?» ka'a nda hə̀ñ. «Aŋi Mghama da,» ka hə̀ñ nda tsi. ²⁹ Ka kasaŋtá tsi ta iriha taŋ. «Manda va tsa zlghafta ghuni nda ŋuduf ya ná, ka magamaga tsi manda va tsa,» ka'a nda hə̀ñ. ³⁰ Ka mbaftá tsa iriha taŋ ya. «Yahayaha kuni walaŋta mnanatá mndu!» ka Yesu ka ŋdanŋa nda hə̀ñ. ³¹ Na tsa saba tsa gwal nda ghulpa ya, ka laghu hə̀ñ da ta gwada ta Yesu ma inda tsa hadik ya.

Mbanafta Yesu ta sana rgha

³² Ta mbəđ hul tsa mnduha si nda ghulpa ya, ta kladaghatá lu da Yesu ta sana mndu tsin ghwadaka sulkum ka rgha. ³³ Ka ghzliginŋá Yesu ta tsa ghwadaka sulkum ya mida. Ka zlraftá tsa mndu si ka rgha ya ta gwada tsələŋ. «Ka yawu ka yawu, ta ngha a lu ta mndərga skwi manda na ma Isra'ila wu,» ka

dəmgə ka ndərmimay. ³⁴ «Mghama ghwadaka sulkum ta vlantá mbraku ta Yesu ta kəl tsi ka ghazla ghwadaka sulkumha*,» ka la Farisa nda ɲa taɲ.

Tawata Yesu ta hidahida ta dəmga

³⁵ Ka rə Yesu ta vli ma inda luwa dagaladagala nda zwana luwa tani. Ka tataghə tsi ta skwi ɲa mnduha ma həgaha tagha skwa la Yahuda. Ka mnə tsi ta Lfida Gwada ta ga mghama Lazglafta, ka mbamba mnduha ma inda danwaha, nda inda ya ta raghwa mndu. ³⁶ Ka'a ka Yesu waftá dəmga ná, ka ksantá tsi ka hidahida, kabga nda hərəfa hən, ta had mbraku ma hən wu, nda nza hən manda tuwakha kul had mndu ɲa nghay†. ³⁷ Ka'a nda duhwalhani mantša: «Dagala skwi ɲa tskay ta vwah, slaghu a gwal ɲa tskay wa. ³⁸ Ndəbawa ndəba ta dzvu da mnda vwah ka ghuna tsi ta gwal ksa slna, ɲa tskanata skwi ta vwah,» ka'a.

10

Hga duhwalha Yesu ghwanpda his Mak 3:13-19, Luk 6:12-16

¹ Ka hagaftá Yesu ta duhwalhani ghwanpda his. Ka valantá tsi ta mbrakwa ghazla ghwadaka sulkum, nda mbamba mnduha ma inda danwaha, nda ya ma inda danwaha ta raghwa mndu nda raghwa ta hən. ² Wya hga tsa gwal ghwanpda his ya: Tanjanani, Simun ta hgə lu ka Piyer, nda Andre ta nzakway ka zwanamani, nda Yakubu zwanə Zebedi, nda Yuhwana ta nzakway ka Zwanamani, ³ nda Filip, nda Bartelemi, nda Tuma, nda Mata mnda tska dzumna, nda Yakubu zwanə Alfe, nda Tade, ⁴ nda Simun mnda la Kananit, nda Zudas Iskaryut ta skwaptá Yesu ya.

Ghunafra Yesu ta duhwalhani ghwanpda his

Mak 6:7-13, Luk 9:1-6

⁵ Tsa gwal ghwanpda his ya ghwanagha Yesu da luwa. Ka'a nda hən ma kdaku tsi ka ghuna hən

mantša: «Yaha kuni dza'a da mndu kul nzakway ka la Yahuda. Yaha kuni lami da luwa la Samari. ⁶ Lawa tvə la Isra'ila, hahən ná, nda nza hən manda tuwak nda zada. ⁷ Lawa ka mna kuni ɲa taɲ kazlay: Ndusagagha ndusa ga mghama Lazglafta, kə'a. ⁸ Ka mbamba kuni ta gwal kul dughwanaku, ka sli'aganapta kuni ta gwal nda rwa, ka mbambanafta kuni ta gwal nda ksa da rda mndu, ka ghazliɲta kuni ta ghwadaka sulkumha. Zlghaf ka mbalay kaghuni ka vla kaghuni guli ka mbalay. ⁹ Yaha kuni klaftá dər dasu, dər tsedi, dər skwi ɲa da manaka tsedi ma zliba ghuni. ¹⁰ Yaha kuni klaftá dər zliba mbuluh. Turtuktuk ka kuni da klaftá lgut. Yaha kuni klaftá baḅah, dər dafa, kabga nda ra ka mutsay mnda slna ta skwa zayni*.

¹¹ «Ka lamla kuni da luwa dagala, dər da zwanə luwa a tsi, zbawazba ta mndu ya nda fa vghani ɲa tsu'aftá kaghuni. Ka nzata kuni ga tsa mndu ya ha ka sagha fitika sli'afta ghuni. ¹² Ta lamə kuni da həga ga mndu ya, «ka nza zdakwa Lazglafta nda kaghuni†,» ka kuni dazlay. ¹³ Ka nda fa vgha gwal ma tsa həga ya ɲa tsu'a zdaku katsi, dza'a nzaku tsa zdakwa ghuni ya ta ghənə taɲ. Ala, ka fa a vgha taɲ wu katsi, ka vragaghuvra tsa zdakwa ghuni ya da kaghuni. ¹⁴ Ka kwalaghukwala lu ta tsu'aftá kaghuni snaghuna a lu ta gwada ghuni wu katsi, sli'apwa sli'a ma tsa həga ya, ka ma tsa luwa ya a tsi, ka tukwiɲta kuni ta rgitik ta səla ghuni. ¹⁵ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, baḅu tsay dza'a tsə Lazglafta ta guma ta ghənə mnduha ná, ta dərdər ɲa luwa Suduma nda Gwamura dza'a nzakwa tsi ka ɲa mnduha ma tsa luwa ya.»

Skwi dza'a slanaghatá duhwalha Yesu

Mak 13:9-13, Luk 21:12-17

* **9:34** Ngha ta 12:24. † **9:36** Ngha ta Mbsak 27:17, nda 1 Mghamha 22:17. * **10:10** Ngha ta 1 La Kwarent. 9:14, nda 1 Timute. 5:18. † **10:12** Ka nza zdaku nda kaghuni: Tsaya ga zgwa la Yahuda ta lagha hən da mndu.

16 «Wana yu ta ghuna kaghuni manda tuwakha da taba kramtak mtakha. Ka nzata kuni nda hida manda nahadik, manda gharbu' kul had gwada ta ghajani ya ka kuni da nzata guli. 17 Dasuwa ka kuni, dza'a hlay mnduha ta kaghuni da vla guma. Dza'a sləvay həj ta kaghuni nda gaslərbaha ma həga tagha skwa taŋ. 18 Dza'a hlay lu ta kaghuni, kabga gwada ta i'i ta kəma nɔmna nda ya ta kəma mghamha. Na nzakwa ghuni ka masləmtsəka da ta kəma taŋ, nda ya ta kəma sanlaha ma mndəra mnduha. 19 Ka hlafhla lu ta kaghuni ka hladağhata ta kəma guma katsi, yaha kuni da ndana skwi na mnay ghuni, nda ya ka kuni dza'a da gwaday. Dza'a vlaghunavla Lazglafta ta gwada ya na gwaday ghuni ma va tsa fitik ya. 20 Tsa gwada dza'a kuni gwaday ya na, kaghuni a dza'a gwaday wu, Sulkuma Da ghuni dza'a gwaday nda ma kaghuni.

21 «Zwanamani dza'a vlatá zwanamani na dzata. Dani dza'a vlatá zwanani na dzata. Dza'a ndəranava ndəra zwana taŋ ta dadaha taŋ, na vlatá həj na pslata. 22 Dza'a husanhusa kuni ta inda mnduha ta ghəja gwada ta i'i. Ama mndu dza'a kdanakta na, dza'a mbaku. 23 Ka ta giri lu na ghuni ma sana luwa katsi, ka hwaya kuni da sana luwa. Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ma kdaku kuni ka ranaftá inda luwaha la Isra'ila na, dza'a vragaghavra Zwanə mndu.

24 «Malaghumala a mndu ta taghə lu ta skwi nani, ka mndu ta taghanatá skwi wa. Malaghumala a kwalva ta danahəgani guli wa. 25 Lavinlava mndu ta taghanata lu ta skwi ta nzakway ka guram nda mndu ta taghanatá skwi. Lavinlava kwalva ta nzakway ka guram nda danahəgani guli. Ka si halaway, ka lu ta hga danahəga ya ní, kighkigh ka lu dza'a hga gwal ma tsa həga ya tama?»

Faftá ghəj ta Yesu
Luk 12:2-7

26 «Yaha kuni da zləja həj. Had skwi bukwana lu dza'a kwal kul sabi ta dabi wa. Had skwi difana lu dza'a kwal lu tsatsafta guli wa. 27 Skwi mnaghuna yu ma grum ya na, mnawa mna banluwa. Skwi mnaghuna lu ma sləməj ma sləməj ya guli na, gugudawa guguda ta wa lilwa. 28 Ma zləj kuni ta gwal ta dzatá slu'uvgha ta kwal kul laviŋta dzatá hafu. Lazglafta ta laviŋta zadənatá‡ slu'uvgha nda hafu tani ma həga vu ya na zləjay katək. 29 Had lu ta skwaptá tiyti his ta kwaɔu ra? Kulam nda tsa na, had ya dər tur-tuk ma həj dza'a zadəvaghuta kul d'vaftá Da ghuni wa. 30 Nduk nda swidi ma ghəja ghuni tani na, mbədaf mbəda Lazglafta demdem. 31 Yaha kuni da zləj, mal kaghuni sgitani ka ndəghata tiytiha.

32 «Tsaya tama, ka na Yesu i'i ka mndu ta kəma inda mndu katsi na, i'i guli na, na da na mndu na wu, ka yu dza'azlay ta kəma Da da ta nzakway ta luwa. 33 Ala, ka na Yesu a§ i'i wu, ka mndu ta kəma mnduha ya guli na, i'i guli na, na da a na mndu na wu, ka yu dza'azlay ta kəma Da da ta nzakway ta luwa.»

Zdaku a klagagha Yesu wa
Luk 12:51-53, 14:26-27

34 «Yaha kaghuni da ndanay kazlay: Zdaku klagagha i'i da ghəja hadik kə'a. Kafay klagagha yu. 35 Saghasa yu da dganatá i zwanə nda dani, ta i makwa nda mani, ta i ghwa'ali nda midzani. 36 Gwal ma həga ga mndu dza'a nzakway ka ghuma mndu ma va tsa həga* ya.»

Vlatá ghəj manda na Yesu

37 «Ka malaghumala d'vafta mndu ta dani ka mani a tsi ka i'i na, ta nza a tsa mndu ya ka na da wa. Ka malaghumala d'vafta mndu ta zwanani ka makwani a tsi ka i'i na, ta nza a tsa mndu ya ka na da guli wa. 38 Ka kla a mndu ta udza zləjayni ka dza'a mista da wu na, ta nza a tsa

‡ 10:28 Ngha ta Yakubu 4:12. § 10:33 Ngha ta 2 Timute. 2:12. * 10:36 Ta ghəja aya 35-36, ngha ta Mika 7:6.

mndu ya ka ɲa ɗa wa. ³⁹ Ka ta nzula hafa ɗa yu ka mndu katsi ná, dza'a zadɪɲzadá tsa mndu ya ta tsa hafani ya. Mndu ta zadɪɲtá hafani ta gwada ta i'i guli ná, dza'a mutsay tsa mndu ya ta tsa hafani ya guli.»

Mndu ta tsu'aftá duhwalha Yesu ná, Yesu tsu'aftsi

Mak 9:41

⁴⁰ «Ka tsu'aftsu'a mndu ta kaghuni, i'i tsaya tsu'af tsi. Mndu ta tsu'aftá i'i guli, mndu ta ghunagatá i'i tsaya tsu'af tsi guli. ⁴¹ Mndu ta tsu'aftá anabi kabga nzakwani ka anabi ná, dza'a mutsay ta nisəla manda ya ta vlə lu ɲa anabi. Mndu ta tsu'aftá mndu tɗukwa, kabga nzakwani ka mndu tɗukwa ná, dza'a mutsay ta nisəla manda ya ta vlə lu ɲa mndu tɗukwa. ⁴² Mndu ta tanaftá dər leghwa imi ləɲləɲa yeya tsi ɲa say ta sani turtuk mataba tsa zwaniha ya, kabga nzakwani ka duhwala ɗa ná, kahwathwata ka yu ta mnaghunata, haɗ nisəla tsa mndu ya dza'a zwaduta wa.»

11

Ghunafta Yuhwana ta mnduha

Luk 7:18-35

¹ Manda kdakwa Yesu ta tsa tagha skwiha ɲa tsa duhwalhani ghwanɲɲə his ya ná, ka sli'aftá tsi hada ka laghwi da ra luwaha ma tsa haɗik ya ɲa tagha skwiha, nda ya ɲa mna Lfiɗa Gwada.

Dawutá vla Yuhwana mnda maga batem

² Ma tsa fitik ya, ma gamak na Yuhwana mnda maga batem. Ka snaɲtá tsi ta mna gwada ta Kristi nda slnaha ta magə tsi. Ka ghunaftá tsi ta sanlaha ma duhwalhani ³ da ɗawanɲa da Yesu kazlay: Kagha Kristi dza'a sagha ya re, ari ka kzla ɲni ta sana mndu a na kə'a. ⁴ Ka Yesu nda həɲ mantsa: «Lawa mnanatá Yuhwana ta skwi ya snaɲ kuni nda skwi ya nghan kuni. ⁵ Nda ngha gwal si nda ghulpa ta vli. Ta mbaɗa gwal si nda raghwa

səla taɲ. Nda mbamba gwal si nda rɗa mndu ta həɲ. Nda sna gwal si ka matghəm ta sləməɲ. Sli'agapsli'a gwal si ta rwuta. Mnanamna lu ta Lfiɗa Gwada ta gwal ka pɗu*. ⁶ Rfu da mndu ya kul kwalaghutá zlgħaftá i'i,» ka'a.

Gwada Yesu ta ghəɲa Yuhwana

⁷ Ta sli'i duhwalha Yuhwana ka vru, ka mnə Yesu ɲa dəɲga ta gwada ta Yuhwana, ka'a mantsa: «Nahgani laghu kuni da nghan ma mtak na? Gagadak ta vyə falak rki laghu kuni da nghan na? ⁸ Nahgani laghu kuni da nghan ɓa? Mndu ta sudavata lgut nda bla rki laghu kuni da nghan? Ya wya gwal ta sudavatá lgut nda bla nda bla ta həɲ ná, ma həga ga mghamha həɲ. ⁹ Nu va skwi laghu kuni da nghan tama? Anabi rki laghu kuni da nghan? Mantsa nzakwani, ka yu ta mnaghunata ná, malaghumala tsa mndu ya ta anabi. ¹⁰ Tsatsi tsa mndu mnə deftera Lazglafta ta gwada ta ghəɲani kazlay: Wya yu ta tinlaghutá ghunafta mnda ɗa ka kagha ɲa payaghatá tvi† kə'a ya. ¹¹ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata na: Mataba inda mndu ya yaga marakw nda ya ná, haɗ mndu ya ta zlagapta ka malaghutá Yuhwana mnda maga batem wa. Tsaw tama ná, mndu ya ta htuta katakata ma ga mghama Lazglafta ná, malaghumala ta tsatsi. ¹² Daga ta fitika Yuhwana mnda maga batem, ha ka sagha ta gitana, ta hwisay lu nda mbraku ta ga mghama Lazglafta. Ta zbay tsa gwal ta hwisay nda mbraku ya ta zlu'atá tsa ga mghama Lazglafta ya guli. ¹³ Inda la anabi nda deftera Musa tani, mnumna həɲ ta gwada ta ghəɲa tsa ga mghama Lazglafta ya, ha ka sagha ta fitika zlagapta Yuhwana. ¹⁴ Kata kumay kuni ta snaɲta katsi ná, Yuhwana tsa Iliya dza'a vragaghata ya. ¹⁵ Ka mamu mndu nda sləməɲa snay ka sna tsi.

¹⁶ «Nda wa dza'a gra yu ta mnduha ta na zamana na na? Manda tskatá

* **11:5** Ngha ta Isaya 35:5-6, 61:1. † **11:10** Ngha ta Malatsi 3:1.

vgha zwani ta luma ta tsgha lwi ña graha tañ ¹⁷ kazlay: Vyanafha ñni ta sinlak ná, skala a kuni wu, fanafha ñni ta laha ta ñada ghəñ, tawa a kuni wu kə'a ya həñ. ¹⁸ Saghaha Yuhwana, za a ta skwi wu, sa a ta skwi wu, "a' nda halaway ma ghəñani!" ka mnduha nda tsi. ¹⁹ Saghaha Zwanja mndu, ta zay ta skwi, ta say ta skwi, "a' mamblahawa ya, dagala sasakwani, a' gra gwal tska dzumna, nda gwal dmaku ya," ka həñ nda tsi. Kulam nda tsa, ta nghaku difla Lazglafta ma slnahani.»

Sana luwaha ta kwalaghutá zlghaftá Yesu

Luk 10:13-15

²⁰ Tahula tsa tama, ka tsukunustá tsi nda gwada ta luwaha ya maga tsi katakata ta mazəməhni mida, kabga kwalaghuta tañ ta mbədanafá nzakwa tañ. Ka'a mantsa: ²¹ «Dañwa ña gha luwa Kwarizin! Dañwa ña gha luwa Betsayda! Ka má tsa mazəməm magə lu ma luwa gha ya, má maga ma luwa Tir, nda luwa Sidun lu katsi ná, má gitagita a ta mbədanafá həñ ta nzakwa tañ ka pghavatá buhu nda hutidif ta vgha‡ wa. ²² Tsaya ta kəl yu ka mnaghunata kazlay: Bađu tsay dza'a tsə Lazglafta ta guma ta ghəña mnduha ná, ta dərdər ña luwa Tir nda luwa Sidun dza'a nzakwa tsi ka ña ghuni.

²³ «Kagha guli Kafarnahum! Dza'a kapay Lazglafta ta i'i ta luwa ka kagha ta gray ra? Bukwa a gha tsa! Dza'a vradaghavra lu tdəm da vla gwal nda rwa. Ka má tsa mazəməm maga lu ma luwa gha ya, má maga ma luwa Suduma lu katsi ná, má ta teke'a luwa Saduma gita naŠ. ²⁴ Tsaya ta kəl yu ka mnaghunata kazlay: Bađu tsay dza'a tsə Lazglafta ta guma ta ghəña mnduha ná, ta dərdər ña luwa Suduma dza'a nzakwa tsi ka ña gha kə'a.»

‡ **11:21** Kwarizin, Betsayda, Tir, Sidun; Ngha ta Isaya 23:1-18, nda Izekiyel 26, nda Yuwel 4:4-8, Amus 1:9-10. § **11:23** Ngha ta Isaya 14:13-15, Suduma Ngha ta Zlrafta 19:24-28. * **11:25** Ngha ta 1 La Kwareñt 1:17-29. * **12:1** Ngha ta Vrafta ta Zlahu 23:26. † **12:2** Ngha ta Sabi 34:21.

Snanamta Yesu ta Dani ta gwal ka zwanani

Luk 10:21-22

²⁵ Ma va tsa fitik ya, ka Yesu mantsa: «Ta rfay yu ta kagha Da, Mghama luwa nda hadik tani, kabga difana difa ka ta na skwiha na da gwal nda difil ma ghəña tañ, nda gwal nda sna ta skwi*, ka maranata ka ta zwani. ²⁶ Manda va tsa nzakwani Da, ta rfay yu ta kagha, ma zdakwa gha nzakwa tsi mantsa.

²⁷ «Da da ta vliha ta inda skwi. Had sana mndu nda sna ta Zwanj wa, ba Da yeya nda sna. Had sana mndu nda sna ta Da guli wa, ba Zwanj yeya nda sna, nda mndu ta kumə Zwanj ta maranata,» ka'a.

Sagha da Yesu ña mutsa mbi'a vgha

²⁸ «Saghawasa da i'i inda kaghuni gwal nda hərfa da ndəgaku ka mbi'aghunapta yu ta vgha. ²⁹ Zba a yu ta nzaghunaghata wa. Klawakla ta ndəgaku ya ta klə yu, ka tagha kuni ta skwi da i'i, mantsa ya dza'a kəl kuni ka mutsaftá mbi'a vgha. ³⁰ Manda va tsaya nzakwani, skwi ya dza'a faghunaghata yu ná, ndəgaghunata a wa. Kafkafani nzakwani,» ka'a.

12

Zwanja mndu Mgham ta ghəña sabat

Mak 2:23-28, Luk 6:1-5

¹ Ma va tsa fitik ya, bađu fitika sabat, ka labə i Yesu nda duhwalhani nda ma vwaha hya. Ka kuzlanafá maya ta duhwalhani. Ka 6ala'atá həñ ta ghəña alkama* ña dghaday. ² Nghay la Farisa ta tsa skwi ta magə həñ ya ná, ka həñ nda Yesu mantsa: «Ngha ta duhwalha gha 6a! Wa'a həñ ta maga skwi kul raku ka magay bađu sabat†,» ka həñ nda tsi. ³ Ka Yesu nda həñ mantsa: «Ta dzañaf a kaghuni ta skwi ya maga Dawuda kuzlanafər maya, nda gwal kawadaga nda tsatsi tani ra? ⁴ Ka lamə həñ da həga Lazglafta ka zuta həñ ta skwa

zay fana lu ta Lazglafta. Had sana mndu ta za tsa skwa zay ya, dər Dawuda, dər tsa gwal kawadaga nda tsi ya mazlay wu, ba gwal dra skwi ɲa Lazglafta‡ yeya ta zay. ⁵ Ari ta dzaɲaf a kuni ma deftera zlahu kazlay: Baɗu sabat ná, ta zluɲzla gwal dra skwi ɲa Lazglafta ta zlahu sabat ta magə həɲ ta slna ma həga Lazglafta, ksaf a ta həɲ ka dmaku\$ wu kə'a na? ⁶ Tsaw ka yu ta mnaghunata ná, mamu sana skwi hadna ta malaghutá həga Lazglafta. ⁷ Ka má nda sna kuni ta klatá ghəɲa skwi mnə lu kazlay: Tawa hidahida skwi ta zɗigihata pla ghəɲ nda rini* a wu kə'a ya ná, má had kuni dza'a mnay kazlay: Magamaga həɲ ta dmaku, kə'a nda tsa gwal kul had dmakwa taɲ ya wa. ⁸ Zwaɲa mndu ná, tsatsi mgham ta ghəɲa fitika sabat,» ka'a.

Mbanafta Yesu ta mndu nda mta dzvani

Mak 3:1-6, Luk 6:6-11

⁹ Ka sli'aftá Yesu ka zlaɲtá tsa vli ya, ka laghwi da həga tagha skwa la Yahuda. ¹⁰ Hada, mamu sana mndu nda mta dzvani. Ka mnduha dawanta da Yesu mantsa: «Vlavla zlahu mu ta tvi ɲa mbanaftá mndu baɗu sabat re, ari ki na?» ka həɲ nda tsi ɲa mutsaftá rutsak tida. ¹¹ Ka'a nda həɲ mantsa: «Waya mataba ghuni, ka dɗaɗaghatá kɗakwa tuwakani turtuktuk da gudzuvrɲ baɗu sabat, dza'a kwal kul kligiɲtá tsa tuwakani ya na? ¹² Malaghumala a mndu ka tuwakra? Tsaya tama ná, pyaf a lu ta mndu ka maga zɗaku baɗu sabat wa,» ka'a. ¹³ Ka'a nda tsa mndu nda mta dzvani ya mantsa: «Tɗap dzva gha,» ka'a. Ka tɗaptá tsi, gi yəmaɗ vravafvra tsa dzvani ya manda va tsa sanani ya.

¹⁴ Ka gi gazlagaptá la Farisa, ka laghwi dZRaku ɲa zba tvi ɲa zadɲɲtá Yesu.

Yesu ná, kwalva ya zbap Lazglafta ya

‡ **12:4** Ngha ta 1 Samuyel 21:2-7, nda Zlahu 24:9. 6:6, nda Mata 9:13. † **12:21** Ngha ta Isaya 42:1-4.

¹⁵ Tsatsafta Yesu ta tsa ndana taɲ ya, ka sli'aftá tsi ma tsa vli ya, ka laghwi. Ka sli'aftá dəmgə guli ka laghwi mistani, ka mba mbə tsi ta inda gwal ma dɗaɲwa. ¹⁶ Ka zlahanaghatá tsi ta həɲ ka ɲɗaɲɗa kazlay: Yahayaha kuni da mnihata kə'a. ¹⁷ Kəl tsi ka mnay mantsa ya ná, nda nza ɲa dzanaghatá ghəɲa gwada ya mna anabi Isaya kazlay:

¹⁸ Wya kwalva ɗa ya zbap yu, ya ɗvu yu, ya ta zɗigihata katakata, dza'a fanaghafa yu ta Sulkuma ɗa, dza'a mnanamna ta inda mndəra mndu kazlay: Tudukwa guma ɗa kə'a.

¹⁹ Zbətə a ta zlərdəwi wa. Dzətə a ta lawlaw wa. Had mndu dza'a sɲaɲta ta gugudaku ta pazlala wa.

²⁰ Had dza'a kɗəgliɲtá ɓlanaptá sulum nda ghada ɲatani wa. Had dza'a kɗɲɲta mtəgliɲtá pitirla ta mtaku mtaku guli wa. Mantsa ya dza'a maga tsi ha ka vlaɲtani ta za ghwa ta skwi tɗukwa.

²¹ ɲa fafta mndəra mnduha ta ghəɲa taɲ ta hgani† kə'a ya.

Ghziɲta Yesu ta ghwadaka sulkumha

Mak 3:22-30, Luk 11:14-23

²² Ka kladaghatá lu da Yesu ta sana mndu ksu ghwadaka sulkum ta ghulpiɲta, ka tsɲta ka rgha guli. Ka mbanaftá tsi. Ka gwadə tsa mndu ya ta gwada tsələɲ, ka nghanɲtá tsi ta vli tsidid guli. ²³ «Zlah zwaɲa Dawuda a na mndu na wu re?» ka mnduha ka ndərmimay.

²⁴ Na sɲaɲta la Farisa ta tsa skwi ya, ka həɲ mantsa: «Nda mbrakwa halaway‡ ta nzakway ka mghama ghwadaka sulkumha ya ta ghazla tsi ta ghwadaka sulkumha,» ka həɲ.

²⁵ Tsaw nda sna Yesu ta skwi ta ndanu həɲ. Ka'a nda həɲ mantsa: «Ka ta lmuvuslma va tsa ga mgham turtuk ya ta lmu katsi ná, sladglata

§ **12:5** Ngha ta Mbsak 28:9-10. * **12:7** Huseya ‡ **12:24** Ngha ta 10:25.

a tsa ga mgham ya wa. Ka ta lmu-vustalmu gwal ma luwa turtuk, ka gwal ma hęga turtuk a tsi guli ta lmu ná, had' ya dza'a sladglata ma hęj guli wa. ²⁶ Ka si ta ghzlay halaway ta halaway katsi ná, dgavapdga tsa halaway ya nda tsa tama. Waka ga mghamani dza'a sladglata tama na? ²⁷ Ka si nda mbrakwa Halaway ta ghzla yu ta ghwadaka sulkum ya ní, nda mbrakwa wa ta ghazla zwana ghuni guli? Tsaya tama, vęrdá hahęj dza'a tsaghunatá gumaní. ²⁸ Ala, ka si nda Sulkuma Lazglafta ta ghzla yu ta ghwadaka sulkumha katsi, ęhavaghunaęha ga mghama Lazglafta nda tsa tama.

²⁹ «Ari, waka mndu dza'a lavinťa lami da hęga ga mndu nda mbra ka hlugudunťa huzlani ta kul habaftá tsi ta tsa mndu nda mbra ya na? Tahula tsaya dza'a kęl tsi ka hlugudunťa huzlani.

³⁰ «Mndu kul had' mista dá ná, ghuma dá tsa mndu ya. Mndu kul had' ta katihata nda tskanata guli ná, kwizidinťa ęa tsa mndu ya ta kwizay. ³¹ Tsaya ta kęl yu ka mnaghunata kazlay: Inda dmaku ta gę mndu, nda rutsak ya ta pghę tsi ta Lazglafta ná, dza'a plinispla lu ta hęj. Ama mndu ta vzaftá rutsak ta Sulkum nda ghuęa ná, had' lu dza'a plinistá dmakwani wa. ³² Ka vzafvza mndu ta rutsak ta Zwaęa mndu katsi, dza'a plinispla lu ta dmakwani. Ama mndu ta vzaftá rutsak ta Sulkum nda ghuęa ná, had' lu dza'a walaņťa plinistá dmakwani, dęr ta na zamana na, dęr ta zamana dza'a sagha wa.»

Fu nda yakwani

Luk 6:43-45

³³ «Ka si zdá ya fu ya, ka lu ná, zdá yakwani. Ka si zdá a ya fu ya wu, ka lu ná, zdá a yakwani guli wa, kabga ta yakwani ta tsatsafta lu ta fu. ³⁴ Mndęra la mupuha na! Waka kuni si má dza'a mnagaptá skwi đina, kaghuni la ghwadak na! Ka nu ndęghatá skwi ma ęudufa mndu ta

mniginťa wubisima mndu. ³⁵ Nęrma mndu ná, ma tsa ęęrma skwiha ma ęudufani ya ta kligista tsi ta skwi đina. Ghwadaka mndu guli ná, ma tsa ghwadaka skwiha ma ęudufani ya ta kligista tsi ta ghwadaka skwi. ³⁶ Ka yu ta mnaghunata ná, nda wa taę dza'a mnęginťa mnduha bađu guma ta inda ęaslu ya bręfęgin hęj. ³⁷ Nda gwadá ma wa gha dza'a tsaghaghata lu ta guma. Ka ęa kwala dmakwa gha kul had' tsi, ka ęa nzakwa dmakwa gha mamu a tsi.»

Zlghawa Yesu ęa gwal ta đawa mazęmzęm

Mak 8:11-12, Luk 11:29-32

³⁸ Ka sanlaha ma gwal tagha zlahu ęa mnduha, nda sanlaha ma la Farisa guli, nda Yesu mantsa: «Mghama đá, ta kumay ęni ta magata gha ta mazęmzęm ęa grafta ęni kazlay: Sa daga da Lazglafta ka kę'a,» ka hęj.

³⁹ Ka Yesu nda hęj mantsa: «Ghwadak mnduha ta na fitik na. Had' hęj ta zlaęa Lazglafta wa. Ta đawa mazęmzęm hęj. Had' sana mazęmzęm dza'a maganata lu ta hęj, ka tsa ęa anabi Yunusa ya a tsi wa. ⁴⁰ Manda va ya maga anabi Yunusa ta vaghu hkęn nda rvidik hkęn ma huđa mghama klipiš ya, manda va tsaya guli dza'a magata Zwaęa mndu ta vaghu hkęn nda rvidik hkęn ma hadik. ⁴¹ Ghalya guli, gwal ma luwa Niniva ná, snasna hęj ta gwadá anabi Yunusa*, ka mbęđanaftá hęj ta nzakwa taę. Wana mamu mndu ta malaghutá anabi Yunusa hadna. Bađu tsay dza'a tsę Lazglafta ta guma ta ghęja mnduha, “ęa ghuni dmaku,” ka gwal ma luwa Niniva dza'a sli'afta mnay ęa mnduha ta na fitik na. ⁴² Ghalya, ka sli'aftá sana marakw ta ga mgham ma vli di'ię nda ga sud†, ka lagha da sna đifla Salumuę. Wana mamu mndu hadna ta malaghutá Salumuę nda đifil. Bađu tsay dza'a tsę Lazglafta ta guma ta ghęja mnduha, “ęa ghuni dmaku,” ka tsa marakw

§ 12:40 Ngha ta Yunusa 2:1. * 12:41 Yunusa 1-4. † 12:42 Ngha ta 1 Mghamha 10:1-10.

ya dza'a mnanatá mnduha ta na fitik na.»

Vradamta ghwadaka sulkum da mndu

Luk 11:24-26

⁴³ «Ka sabsa ghwadaka sulkum ma mndu katsi, ɲa dza'ani da ra vli tuhwayaɲ tuhwayaɲa ka zba vli ɲa mbi'a vghani. Ka triɗ mutsaf a tsi ta tsa vli ɲa mbi'a vghani ya wu katsi, ⁴⁴ «ka vra yu da tsa hɛga ɗa sabɛ yu mida ya gra,» ka'a dza'azlay, ɲa sli'aftani ka vradaghata. Ka ta vradaghatá tsi nda tsukwa vli mida, nda paya ɗina katsi, ⁴⁵ yawa da! kɛ'a dza'azlay ɲa vraghutani, ɲa hlanaktani ta sanlaha ma ghwadaka sulkumha ndɛfáɲ ta malaghutá tsatsi nda sidi. ɲa lama taɲ da tsa hɛga ya ka nzamta mida. Mantasa tama, dza'a nzakway ɓadzatá nzakwa tsa mndu ya ka malaghutá nzakwani taɲtaɲ. Manda va tsaya dza'a nzakwa tsi nda na mnduha ta na ghwadaka fitik na,» ka'a.

Vɛrdaka mnduha Yesu

Mak 3:31-35, Luk 8:19-21

⁴⁶ Tata gwada tsa gwada ya Yesu nda dɛmga ná, ka ɓhadaghatá i mani nda zwanamani, ka nzaghutá hɛɲ ma bli, ka zbɛ hɛɲ ta gwadɗanata. ⁴⁷ Ka sana mndu nda tsi mantasa: «Wa'a i ma gha nda zwanama gha ma bli ta zba gwadɗagghata,» ka'a nda tsi. ⁴⁸ Ka Yesu nda tsa mndu ta mnay ɲani ya mantasa: «I wa i ma ɗa nda zwanama ɗa na?» ka'a nda tsi. ⁴⁹ Ka fadapta tsi ta dzvu tvɛ duhwalhani, ka'a mantasa: «Wana i ma ɗa nda zwanama ɗa. ⁵⁰ Dɛr wati ma mndu ta maga skwi ya kumaɲ Da ɗa ta nzakway ta luwa ná, tsa mndu ya ta nzakway ka zwanama ɗa, nda mukuma ɗa, nda ma ɗa,» ka'a.

13

Gwada ta wutsa hulfa

Mak 4:1-9, Luk 8:4-8

¹ Baɗu va tsa fitik ya, ka sabi Yesu ma hɛga* ka laghwi nzata ta wa drɛf. ² Ka tskadaghatá dɛmga ɲɛrɓisl ta vgha ta vatani. Ka sli'aftá tsi ka

laghwi nzagapta ma kwambalu ta nzatá inda mnduha ta wa ghwa. ³ Ka mnɛ tsi ta ndɛghata skwiha ɲa taɲ ka mahdihdi, ka'a mantasa: «Mbaɗa sana mndu ka sli'afta ka laghwi da wutsa hulfani. ⁴ Tata wutsay wutsay, ka rkatá sanlaha ma hulfa ta tvi, ka sli'aktá ɗyakha ka ɗaguta. ⁵ Ka rkatá sanlaha ta kluluh ma vli kul slaghutá haɗik, ka gi ɗyaftá tsi misimmisim kabga sira a haɗik ta ghɛɲani wa. ⁶ Na safa fitik dzafta tida ka zlghutá tsi hɛw ka ghwaluta, kabga slaghu a slrɛɲ mistani wa. ⁷ Ka rkamtá sanlaha ma teki, ka glanaghatá teki ka raghwanata. ⁸ Ka rkatá sanlaha ta gɛnɛk, ka ɗyaftá tsahaya ka glaftá tsi ka pghaftá ghɛɲ ka zwan ɗze'ɗze', ɓɛrɓlɓlɓla ghɛɲa sanlaha, selesela ghɛɲa sanlaha, midida ghɛɲa sanlaha.» ⁹ Ka sganaghatá Yesu, ka'a mantasa: «Mndu nda slɛmɛɲa snay ka sna tsi,» ka'a.

Kabgawu ta kɛl Yesu ka gra gwada nda gra na?

Mak 4:10-12, Luk 8:9-10

¹⁰ Ka gavanavatá duhwalhani, ka hɛɲ mantasa: «Kabgawu ta kɛl ka ka mna gwada ɲa taɲ ka mahdihdi katak na?» ka hɛɲ. ¹¹ Ka Yesu nda hɛɲ mantasa: «Kaghuni ná, vlaghunavla lu ta snaɲtá vɛrɗa ɗifatá ga mghama Lazglafta, ama vlaɲ a lu ta hahɛɲ wa. ¹² ɲa mndu mamu skwi da tsi ta sganaghata lu, ɲa sgutani da tsi. Ama mndu ya kul haɗ skwi da tsi ná, dza'a klɛgadanaghu kla lu ta va tsa ki'a da tsi ya. ¹³ Tsaya ta kɛl yu ka mnay ka mahdihdi ɲa taɲ, kabga dɛr nghanha hɛɲ, ngha a hɛɲ wa. Dɛr snaɲha hɛɲ nda slɛmɛɲa taɲ katak, sna a hɛɲ wu, graf a hɛɲ guli wa†.

¹⁴ «Ta ghɛɲa taɲ dɛɗafta tsa gwada Lazglafta ta mnay nda ma wa anabi Isaya‡ kazlay:

“Dɛr dza'a nda sna kuni nda slɛmɛɲa ghuni,

grafta a kuni wa.

Dɛr dza'a nda ngha kuni nda ira ghuni,

* **13:1** Ngha ta Markus 3:1. † **13:13** Ngha ta Markus 4:12. ‡ **13:14** Ngha ta Isaya 6:9-10.

nghanṭa a kuni wu kə'a ya.

¹⁵ Təṅu tənja ghəṅa na mnduha na. Dərzlaf dərzla həṅ ta sləmənja taṅ, hafha həṅ ta ira taṅ, kabga va a həṅ ta nghanṭa wa, yaha həṅ da snaṅta nda sləmənja taṅ, yaha həṅ da grafta ma ṅudufa taṅ, yaha həṅ da mbədanafṭá nzakwa taṅ, da mbanafṭá yu ta həṅ§.”

¹⁶ «Kaghuni ná, nda tfawi ta ghəṅa kaghuni, kabga nda ngha ira ghuni ta vli, nda sna sləmənja ghuni ta sləmən. ¹⁷ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata: Nda ndəgha la anabi nda gwal tdukwatdukwa nzakwa taṅ si ta dvanṭa nghanṭá na skwi nghan kaghuni na, lay ngha a həṅ wa. Si ta kumay həṅ ta snaṅta na skwi snaṅ kaghuni ná, sew sna* a həṅ wa,» kə'a ya.

Klatá ghəṅa tsa gwada ta wutsa hulfa ya

Mak 4:13-20, Luk 8:11-15

¹⁸ «Snawasna tama ta klatá ghəṅa gwada ta ghəṅa tsa mndu ta wutsa hulfa ya. ¹⁹ Tsa tvi rkaf hulfa tida ya ná, gwal ta snaṅta gwada ta ga mghama Lazglafta kul grafta həṅ ya, həṅ. Ka sagha halaway zlu'ugudunustá həṅ ta tsa skwi wutsam lu ma ṅudufa taṅ ya. ²⁰ Tsa kluluh rkaf hulfa tida ya ná, tsaya mndu ta snaṅta gwada ta ga mghama Lazglafta, gi ka tsu'aftá tsi nda rfu. ²¹ Tsaw tama, haḍ slrəṅ mistani wu, nzdava a wa. Ka gi grungra ghuya danwa, ka giri a tsi kabga tsa gwada ya, gi zləmbutani. ²² Tsa vli ma teki rkam hulfa mida ya guli ná, tsaya gwal ta snaṅta gwada Lazglafta, ka laghu həṅ da ndana skwiha ma ghəṅa haḍik, nda skwa gadghəl, ka raghwanatá tsa skwiha ya ta tsa gwada ya ma həṅ, ka niṅta həṅ ka ksubaṅ. ²³ Tsa gənək rkaf hulfa tida ya guli ná, tsaya gwal ta snaṅta gwada Lazglafta ka snatá həṅ, ka magaftá həṅ: Ghərməts ghərməts sanlaha, salala sanlaha, midida sanlaha.»

§ 13:15 Ngha ta Isaya 6:9-10. * 13:17 Ngha ta 1 Piyer 1:10, 12.

Ghwadaka kuzun

²⁴ Ka'a nda həṅ nda sana mahdihdi mantša: «Ka guram ga mghama Lazglafta nda sana mndu ta sləgamṭá vərda hulfa hya ma vwahani. ²⁵ Girvidik, sli'aghuslia lamndu da vlə hani, ka lagha ghumani da sləginistá rira distani ka laghwani. ²⁶ Manda dyafta tsa hulfa ya ka pghaftá ghəṅ, ka zlagaptá rira guli. ²⁷ Ka lagha kwalvaha tsa danəhəga ya mnay ṅani, ka həṅ mantša: “Mghama da! vərda hulfa a sləgam kagha ma vwaha gha kay ra? Lamə ndiga rira dida na?” ka həṅ. ²⁸ Ka'a nda həṅ mantša: “Ghuma da ta magatá tsa,» ka'a. Ka tsa kwalvaha ya nda tsi mantša: “Ta dṅay ka ka dza'a ṅni rətiṅta rki na?” ka həṅ. Ka'a nda həṅ mantša: ²⁹ “Zlanwazla, ma lə kuni da rəṭay, yaha kuni da gaḅiṅta nda vərda hya. ³⁰ Zlanwa həṅ ka glakwa həṅ ka skwa turtuk ha ka sagha fitika ts kay ta vwah. Tskapwa tska karaku ta rira, ka habafta kuni ṅa driṅta nda vu. Vərda hya ya, ka tskidimta kuni da guvura da, ka yu dza'azlay nda gwal tska skwi ta vwah,» ka'a.

Hya kramasa

Mak 4:30-32, Luk 13:18-19

³¹ Ka'a nda həṅ nda sana mahdihdi kay guli mantša: «Ga Mghama Lazglafta ná, ka guram nda hya kramasa klaf mndu ka sləgamta ma vwahani. ³² Ndərzikwa tsatsi mataba inda hulfaha, ama ka dyaḍ dya tsi ka glafta, mal tsatsi mataba hulfa nidaliha. Ta nuna gdiz ka fu, ṅa sli'adaghata dyakha da baba həga taṅ ta zligamahani.»

Is

Luk 13:20-21

³³ Ka'a nda həṅ nda sana mahdihdi guli mantša: «Ka guram ga mghama Lazglafta nda is ta klafta marakw ka laḅanamta ma kuratá darama hupu hkən ṅa ṅlaftá tsa hupu ya demdem,» ka'a.

Mahdihda Yesu na mniginṭá skwi nda dífa

Mak 4:33-34

³⁴ Ka mahdihdi mnanata Yesu ta inda tsa skwiha ya ta dɛmga. Had sana skwi mnanan tsi ta hɛn kul had ka mahdihdi wa, ³⁵ kada nzakwa dzatá ghɛna gwada anabi ta mnay kazlay:

«Ka mahdihdi dza'a gwada yu ta gwada nda hɛn.

Dza'a mniginṃna yu ta skwiha nda dífa daga ka ya wu zraftá ghɛna hadik† kɛ'a ya».

Klatá ghɛna gwada ta ghwadaka kuzun

³⁶ Mbadá Yesu ka zlinṭá dɛmga, ka sli'aftá tsi ka laghu da hɛga. Ka gavanavatá duhwalhani, ka hɛn nda tsi mantsa: «Pslanṃap psla ta klatá ghɛna tsa mahdihdi ta ghɛna rira ya,» ka hɛn. ³⁷ Ka'a nda hɛn mantsa: «Tsa mndu ta slɛgamṭá vɛrda hulfa hya ya ná, Zwaná mndu ya. ³⁸ Vwah ya guli ná, ghɛna hadik tsa. Vɛrda hulfa hya ya guli ná, gwal ta nzakway ka na ga mghama Lazglafta ya. Rira ya guli ná, gwal ta nzakway ka na halaway ya. ³⁹ Tsa ghuma ta slɛgamṭa ya guli ná, halaway ya. Tsa tska skwi ta vwah ya, tsaya kɛakwa ghɛna hadik. Tsa gwal tska skwi ta vwah ya guli, tsaya duhwalha Lazglafta. ⁴⁰ Manda va tsa tskaṭá rira na drinṭa nda vu ya, manda va tsaya dza'a nzakwa tsi badu kɛavakta ghɛna hadik guli. ⁴¹ Dza'a ghunaga ghuna Zwaná mndu ta duhwalhani na talaptá inda gwal ta pghamtá mndu da ga dmaku, nda gwal ta maga ghwadaka skwi, na hlinṭá hɛn di'inṃ nda ga mghamani, ⁴² ka pghamtá hɛn da duda vu. Na wahay tanṃ ta wahu, ka hpadá sli'inṃ‡ tanṃ hada. ⁴³ Ama gwal ta nzakway tɛukwa ta wa ira Lazglafta ya, manda fitik dza'a wudakwa hahɛn ma ga mghama DaṢ tanṃ. Ka mamu mndu nda slɛmɛna snay, ka sna tsi.»

Gadghɛl ma dífa

⁴⁴ «Ka guram ga Mgham Lazglafta nda gadghɛl ta dífa ma sana vwah. Ka lagha sana mndu dukwafta tida. Ka dífglanata tsa mndu ya guli. Ka laghu tsi nda rfu da dzawinṭá inda skwani ka skwata tsa vwah ya.»

Mizidikw nda bla dzvani

⁴⁵ «Ka guram ga mghama Lazglafta nda sana mnda tsakala ta psa mizidikwha nda bla dzvani. ⁴⁶ Ka mutsafta tsi ta tsa mizidikw ya turtuk nda bla dzvani ya. Ka laghu tsi dzawinṭá inda skwani ka skwata tsa mizidikw ya.»

Kadɛn

⁴⁷ «Ka guram ga mghama Lazglafta nda kadɛn ta wudadata lu da drɛf na tumagaftani ta inda mndɛrga klipiha kavghakavgha. ⁴⁸ Ndɛghafta tsa kadɛn ya, na tɛdagafta ta wa sgam. Tahula tsa, na nzata ka dagaptá ya dinadina, ka pghamta ma tughuba, na pghinṭa ghwadakhani. ⁴⁹ Mantsa ya dza'a nzakwa tsi ma kɛakwa ghɛna hadik. Dza'a sli'aga sli'a duhwalha Lazglafta na galapta tanṃ ta ghwadaka mnduha mataba tɛukwani, ⁵⁰ na pghaghata tanṃ ta hɛn da duda vu, na wahay tanṃ ta wahu ka hpadá sli'inṃ* tanṃ hada.»

Lfida gadghɛl nda halatani

⁵¹ Ka Yesu nda duhwalhani mantsa: «Lamla inda tsa skwiha ya da slɛmɛna ghuni rki na?» ka'a nda hɛn. «Anjil!» ka hɛn zlganafta wani. ⁵² Ka'a nda hɛn guli mantsa: «Tsaya tama ná, ka nuna mnda tagha zlahu ka duhwala ga mghama Lazglafta ná, ka guram nda danahɛga ta mutsa skwa gadghɛlani ma skwiha ka lfíd ka lfíd, nda ya ma skwiha nda kɛa fitikani, dza'a gra lu,» ka'a.

Kwalaghuta la Nazaret ta zlgahftá Yesu

Mak 6:1-6, Luk 4:16-20

⁵³ Tahula kɛinṭa Yesu ta mana tsa mahdihdiha ya, ka sli'afta tsi hada

† 13:35 Ngha ta Zabura 78:2. ‡ 13:42 Ngha ta Mata 8:12 § 13:43 Ngha ta Daniyel 12:3. * 13:50 Ngha ta Mata 8:12. † 13:54 Nazaret: Luwa ta glakwa Yesu. Ngha ta 2:23, nda Lukwa 4:16.

ka laghwi. ⁵⁴ Ka ḡhadaghata tsi da luwa Nazaret† ta nzakway ka luwa ta glakwani. Ka taghə tsi ta skwiha ṅa mnduha ma həga tagha skwa taṅ. Ka ndərmim həṅ, ka həṅ mantsa: «Wa ta vlanṭá mndərga na ma dífil? Wa ta vlanṭá mbrakwa maga mndərga na ma mazəməzəm? ⁵⁵ Zwaṅa tsa mndu ta fidí ya a tsi kay ra? Mari a mani‡ kay guli ra? I Yakubu, nda Yusufu, nda Simuṅ, nda Yuda a zwanamani kay ra? ⁵⁶ Mataba amu a ta nzakwa kwaghamani kay guli ra? Tsaw wa ta vlanṭá na dífil na, nda na mbraku na tama ḡa?» ka həṅ. ⁵⁷ Tsahaya skwi ta pyafta həṅ ka zlgħafta Yesu. Ka Yesu nda həṅ tama mantsa: «Ma luwani, nda ya ma həga§ ga taṅ yeya ta hərtətata lu ta anabi. Ama ma hamata vli ná, ta vlanṭvla lu ta glaku,» ka'a.

⁵⁸ Ki'a yeya mazəməzəm maganṅ Yesu ma luwa Nazaret, kabga zlgħaf a mnduha nda ṅuduf wa.

14

Mtakwa Yuhwana mnda maga batem

Mak 6:14-29, Luk 9:7-9

¹ Ma tsa fitik ya, ka snanagħatá gwada ta Yesu ta Hiridus ta nzakway ka ṅumna ta hadíka Galili. Ka'a nda kwalvahani mantsa: ² «Yuhwana mnda maga batem ya ta sli'agapta ma mtaku, tsaya kəl tsi ka mutsaftá mbrakwa maga mazəməzəm,» ka'a.

³ Tsaw si mnamna Hiridus kazlay: Ksidífwá ksa ta Yuhwana kə'a. Ka ksafṭá lu, ka habafta, ka vzaṃta ma gamak ta ghəṅa gwada ta Hiridiya markwa zwaṅamani Filip*, ⁴ kabga ka Yuhwana nda Hiridus na: «Ra'a ka klafta gha ka markwa† ghuni wu,» ka'a. ⁵ Si ka zbə Hiridus ta tva dzata, ama ka zlanṭaftá tsi ta dəmga, kabga ka anabi klafta mnduha ta Yuhwana.

⁶ Ka sagħa fitik ya ta grafta nda fitik ya kəl lu ka yatá Hiridus. Ka lagħa makwa tsa Hiridiya ya kay da skalu ta kəma gwal hagadagħa lu

da vla skala havaktá tsa fitika yakwani ya. Ka zdanafṭá tsi ta ṅuduf ta Hiridus. ⁷ Ka'a mantsa: «Dər nahgani dawən ka da i'i ná, ta vlagħavla yu,» ka'a wadanatá tsa makwa ya. ⁸ Ka mnanafṭá mani ta hidaku. Ka tsa makwa ya mantsa: «Tsidíftsa ta kwambleh nda va nana ta ghəṅa Yuhwana mnda maga batem,» ka'a.

⁹ Su'anak ka mgham nzata. Ama kabga għadagħada ta wadanata, hada tsa gwal hagadagħa lu ya kay guli, ka'a mantsa: «Lawala da tsagagħata ka vlanṭa kuni,» ka'a. ¹⁰ Ka ghunafṭá tsi ta mnduha da tsagagħatá ghəṅa Yuhwana ma gamak. ¹¹ Ka klaktá lu ta ghəṅa Yuhwana ta kwambleh, ka vlanṭá tsa zwaṅa makwa ya, ka klanṭá tsi ta mani. ¹² Ka lagħa duhwālha Yuhwana da klagħatá mblani ka lagħwi da padamta. Ka sli'afṭá həṅ ka lagħwi mnanatá Yesu.

Zuṅta Yesu ta skwa zay ta mnduha dəmbu' hutaf

Mak 6:30-44, Luk 9:10-17, Yuh 6:1-14

¹³ Manda snaṅta Yesu ta tsa gwada ya, ka sli'afṭá tsi hada nda kwambalu, ṅa lagħwi nzakta kətsau' ta wa mazawa. Ka sniṅṭá dəmga, ka sli'afṭá həṅ nda səla ka lagħwi da zbiṅta. ¹⁴ Ta sabi Yesu ma kwambalu, kə'a kə'a ná, tizlik mnduha. Ka ksantá həṅ ta Yesu ka hidahida, ka mbambanaftá tsi ta gwal kul dughwanaku guli.

¹⁵ Gahawu, ka gavadagħata duhwālhani tavata Yesu. Ka həṅ nda tsi mantsa: «Ta wa mazawa na vli na, lagħula fitik guli, vriṅvra ta na mnduha na ka dza'a həṅ da luwaha da zba skwi ṅa zay taṅ,» ka həṅ. ¹⁶ Ka Yesu nda həṅ mantsa: «Zbaṅ a hahəṅ ta sli'i wa, vlanṭwavla kaghuni ta skwa zay ta həṅ, ka za həṅ,» ka'a. ¹⁷ «Buradi hutaf nda tsulhwa klipi his yeya da amu,» ka həṅ nda tsi. ¹⁸ «Hligidíghawa hla,» ka'a.

‡ 13:55 Ngha ta Yuhwana 6:42. § 13:57 Ngha ta Lukwa 4:24, nda Yuhwana 4:44. * 14:3 Ngha ta Markus 6:17. † 14:4 Ngha ta Zlahu 18:16, nda 20:21.

19 «Nzawanza nda nza ta kuzun,» ka'a nda mnduha. Ka nzatá mnduha rpa'. Ka hlaftá tsi ta tsa buradiha hutaf nda tsulhwa klipi his ya, ka nghadaftá tsi nda ta luwa, ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta, ka balanaptá tsi ta tsa buradi ya, ka valantá duhwalhani na d'gay na d'anga. 20 Ka zə inda mnduha. Ka babaghutá hən. Ka tsakaftá lu ta padakwani‡ ma vəl zay tan ka ghwanak ghwanpdə his. 21 Tsa gwal si ta zay ya ná, ta magay hən ta dambu' hutaf, mbəda a lu ta mi'aha nda zwani wa.

Mbaday Yesu ta mbada ta drəf

Mak 6:45-52, Yuh 6:15-21

22 Gi tahula tsa, ka mblaftá Yesu ta duhwalhani ka lami da kwambalu na dza'a ta sana ɓlu, ta nzaghutá tsatsi na vrintá tsa d'anga ya. 23 Manda vrintani ta hən, ka sli'afta tsi ka laghwi nzata ta ghwá na maga du'a. Ta kuzutá rvidik tukzum ná, ta hada turtukwani. 24 Ta tsa luwa ya ná, ma takataka drəf na kwambalu ta takada wuda nda gamtsa'uwakwa imi, ta vray vray falak guli. 25 Ta tsughbura sərđək tama, ka sli'aftá Yesu ka mbada ta drəf ka dza'a tvə duhwalhani. 26 Nghay duhwalhani ta mbađani ta drəf ná, ka ksafatá zləŋ ta hən. «Aya halalay!» ka hən ka wahu nda zləŋ nda zləŋ. 27 Gi ka Yesu nda hən mantsa: «Ma wahu kuni! I'i ya, ma zləŋ kuni ta zləŋ!» ka'a.

28 Ka Piyer nda tsi mantsa: «Mghama da, ka si kagha tsi ná, mnamna ka laba yu ta ghəna na imi na da kagha,» ka'a. 29 «Saghasa!» ka'a nda tsi. Ka sabə Piyer ma kwambalu, ka mbada ta imi ka dza'a nda da Yesu. 30 Ama nghayni ná, dagala falak, ka ksafatá zləŋ. Gi səlikw zraftani ta dəđaku da huda imi tsa. «Mghama da, kata ta i'i!» ka'a wahata. 31 Ka gi fadaptá Yesu ta dzvu ka nanata. «Nda hta zlgħay nda nūđufa gha, kabgawu kəl ka ka dga ghəŋ na?» ka'a nda tsi. 32 Ka sli'aftá hən ka lami

da kwambalu, ka ləbata tsa falak ya. 33 «Kagha ná, vərda Zwanə Lazglafta ka,» ka tsa gwal ma kwambalu ya sli'adaghata da tsəlbu ma ghuva Yesu.

Mbambanafta Yesu ta gwal kul dughwanaku ta hadika Genazaret

Mak 6:53-56

34 Tahula tsughwadapta tan ta drəf, ka ɓhadaghata hən ta hadika Genazaret§. 35 Tsəmafta gwal ma tsa vli ya ta Yesu, ka tsaghaghatá hən ta lwi da inda luwaha ta wanaftá hən. Ka hləganaghatá lu ta inda gwal kul dughwanaku. 36 Ka ndəbə hən ta dzvu da tsi: «Zlanəzla ta tvi ta hən ka ksanta hən ta wa lguta gha kwenkweŋ,» ka hən nda tsi. Inda tsa gwal ta kasanta ya, ka mbambaftá hən.

15

Gwada ta nzakwa la Yahuda ta dzidza tan

Mak 7:1-13

1 Tahula tsa, ka sli'aftá la Farisa nda gwal tagha zlahu na mnduha daga ma luwa Ursalima, ka lagha da Yesu. Ka hən mantsa: 2 «Kabgawu ta kəl duhwalha gha ka kwal kul sna taghatá nzaku daga ta dzidzi, kul had hən ta mbazintá dzvu kada za skwa zay* wu na?» ka hən nda tsi. 3 Ka'a nda hən mantsa: «A ki kaghuni kaghuni, kabgawu ta kwal kaghuni sna zlahu Lazglafta, ka laghwi da sna na ghuni na ghuni na?» 4 Ya wya ka Lazglafta mnata na: «Vla ta glaku na i da gha nda ma gha,» ka'a. Ka'a mnata guli na: «Mndu ta razanaftá dani ka mani a tsi ná, dzatá† tsa mndu ya,» ka'a. 5 Ama ká kaghuni ta taghay na mnduha na: Lavinlava ka ta mnay na da gha ka ma gha a tsi kazlay: Si ta kumay yu ta vlaghatá skwi na kataghata mndani ná, tsaw dza'a vlantá Lazglafta yu kə'a. Nza a tkwe' ka vlantá gha ta glaku ta da gha nda tsa tama wa. 6 Mantsa ya zadánata kuni ta gwada Lazglafta

‡ 14:20 Ngha ta 2 Mghamha 4:42-44. § 14:34 Ngha ta Markus 6:53. * 15:2 Ngha ta Lukwa 11:38.

† 15:4 Ngha ta Sabi 20:12, Vrafta ta zlahu 5:16, Sabi 21:17, Zlahu 20:9.

ka mbəɗapta nda ɲa ghuni. ⁷ Tsa madɗwirmadɗwira ghuni ya! Nda tvani tsa klatá lwa Lazglafta klak Isaya ta ghəɲa ghuni ta mnay kazlay:

⁸ Ta wi ta wi ta vla tsəna mnduha na ta glaku ɲa ɗa, ama ma ɲudufa taɲ ná, di'inj hən nda i'i.

⁹ Ka bətbət ta tsəlba hən ta tsəlbu ɲa ɗa, gwada Lazglafta ya ka hən ta tagha zlahá mnduha ɲa mnduha‡ kə'a ya.

Skwi ya ta ɲriɲtá mndu

Mak 7:14-23

¹⁰ Ka hɗadaghatá Yesu ta dəmga da tsi, ka'a nda hən mantsa: «Fawafa ta sləmən ka sna kuni. ¹¹ Skwi ta lami nda la nda ma wubisim a ta ɲriɲtá mndu wu, ama skwi ta sabi nda sa ma wa mndu ta ɲriɲtá mndu,» ka'a.

¹² Na snaɲta duhwalhani ta tsa gwada ya ka gavadaghatá hən. Ka hən nda tsi mantsa: «Nda sna kagha kazlay: Kuzlaɲ kuzla tsa gwada gha ya ta la Farisa kə'a re?» ka hən. ¹³ Ka'a mantsa: «Inda fu ya kul ɲəbata Da ɗa ná, dza'a tɗiɲtá lu. ¹⁴ Zlaɲwazla ta hən, la ghulpata mndu ta pgha ghulpata mnduha hən. Ka lagha ghulpata mndu ka pgha ghulpata mndu ná, dza'a rkagharka hən his his da ghurum,» ka'a.

¹⁵ «Tsislaɲnap tsisla ta tsa mahdihdi ya,» ka Piyer nda tsi. ¹⁶ Ka Yesu mantsa: «Had mahizl ma ghəɲa kaghuni guli katək ra? ¹⁷ Ta sna a kaghuni kazlay: Inda skwi ta lami nda la nda ma wubisim ta dza'a da hudí, ɲa dza'a thidiɲta ma dra kə'a ra? ¹⁸ Ama skwi ta sabi nda sa nda ma wubisim ná, ma ɲuduf ta saba tsi. Tsaya skwi ta ɲriɲtá mndu. ¹⁹ Tazlay ná, ma ɲudufa mndu ta sli'agapta ghwadaka ndanuha manda: Psla mndu, hliri, sli'injli'inj, ghali, tsanavata gwada ta mndu, vza rutsak ta mndu. ²⁰ Tsahaya skwi ta ɲriɲtá mndu. Had za skwa zay kul mbazaku dzvu ta ɲriɲtá mndu wu,» ka'a.

Zlghay nda ɲudufa sana marakw

Mak 7:24-30

²¹ Tahula tsa ka sli'afta Yesu ma tsa vli ya ka laghwi ta hadika Tir nda ya nda ta hadika Siduɲ. ²² Ka lagha sana marakw, makwa ta Kan'ana ta nzakway ta tsa hadik ya da wahu da tsi. «Zwaɲa Dawuda, tawatá hidahida ta i'i Mghama ɗa. Halaway ta ksuta makwa ɗa, ta ghuya ɗaɲwa ɲani katakata,» ka'a. ²³ Ka kwalaghuta tsi ta zlghanaftawi dər te'. «Vriɲ na marakw ta wahu mista mu na 6a!» ka duhwalhani gavadaghata mnay ɲani ka ɲɗaɲɗa. ²⁴ Ka'a mantsa: «Ghunaga ɲa la Isra'ila§ nda zada manda tuwak lu ta i'i, ɲa sanlaha a wu,» ka'a. ²⁵ Ama ka lagha tsa marakw ya tsəlɓata ma ghuvani: «Mghama ɗa, kata ta i'i,» ka'a. ²⁶ Ka Yesu mantsa: «Ra a ka klaftá skwa zay zwani ka vzanatá zwana kriha wu,» ka'a. ²⁷ «Mantsa ya nzakwani Mghama ɗa, tsaw ta ɗagay zwana kriha ta wiwisa skwa zay ta rkagata ma vəl zay ɗaɲahəga taɲ,» ka'a. ²⁸ Gi ka Yesu nda tsi mantsa: «Dagala zlghay nda ɲudufa gha makwa ɗa, ka magamaga tsa skwi ya, manda ya kumaɲ ka,» ka'a. Gi ta tsa luwa ya, ka mbaftá tsa makwani ya.

Mbambanafta Yesu ta ndəghata gwal ɗaɲwa

²⁹ Tahula tsa, ka sli'afta Yesu ma tsa vli ya ka laghwi nda ta wa drəfa Galili. Ka laf tsi da nzata ta sana kuɗuɲur. ³⁰ Ka sli'adaghata ndəghata dəmga slanaghata. Ka hlanaghata hən nda gwal ta dzəgidí, nda gwal nda ghulpa, nda gwal nda rwa səla taɲ, nda gwal ka rgha, nda ndəghata sanlaha ma ɗaɲwaha, ka pghata ta kəmani. Ka mbambanaftá tsi ta hən. ³¹ Ka ndərmim tsa dəmga ya ta gwal si ka rgha ta gwada, ta mbambatá gwal si ka buɗuduɲ fawaya taɲ, ta gwal nda rwa səla taɲ ta mbaɗa, ta gwal si nda ghulpa ta ngha vli. Ka hən mantsa: «ɲa Lazglafta la Isra'ila na glaku,» ka hən.

‡ 15:9 Ngha ta Isaya 29:13. § 15:24 Ngha ta 10:5-6.

Zunġa Yesu ta skwa zay ta mnduha dambu' fwaċ

Mak 8:1-10

³² Tahula tsa guli, ka hgantá Yesu ta duhwalhani. Ka'a nda hən mantša: «Ta kshata ka hidahida na dəmga na, kabga mahkəna fitika taŋ na kawadaga nda i'i, haċ skwi đan hən wa. Va a yu ta vrintá hən nda maya nda maya guli wu, da htuta mbrakwa taŋ ta tvi ta vru dzagha,» ka'a.

³³ Ka duhwalhani nda tsi mantša: «Ga dza'a mutsa mu ta skwa zay hadna ma na mtak na ŋa zunġa ndəghata dəmga mandana na?» ka hən. ³⁴ «Kidaghi buradi da kaghuni na?» ka Yesu nda hən. «Ndəfán hən, mamu zwana klipi ki'a guli,» ka hən nda tsi.

³⁵ Ka'a nda tsa ndəghata dəmga ya mantša: «Nzawanza nda nza ta hadik,» ka'a. ³⁶ Ka hlaftá tsi ta tsa buradi ndəfán nda tsa klipiha ya, ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta ta ghəŋani. Ka balanaptá tsi ka vlanġa duhwalhani. Ka daganaftá hahən guli ta tsa ndəghata dəmga ya. ³⁷ Ka zə inda taŋ, ka baghawta hən. Ka tskaftá lu ta pđakwani ka ghwanak ndəfán. ³⁸ Dəmbu' fwaċ na tsa mnduha ta za tsa skwi ya, mbəđaf a lu ta mi'aha nda zwani wa.

³⁹ Tahula vrintani ta tsa dəmga ya dzagha taŋ, ka lamə tsi da kwambalu ka laghwani ta hadika Magadan*.

16

Yesu kawadaga nda la Farisa nda ya nda la Sadukiya

Mak 8:11-13, Luk 12:54-56

¹ Ka sli'adaghatá la Farisa nda la Sadukiya slanaghatá Yesu. «Maranġamara ta ŋizla ya ta saha daga ta luwa,» ka hən đawanġa da tsi ŋa dzəghay. ² Ka Yesu nda hən mantša: «Nghay ghuni ta dvata vli laghar vli ta fitik hawu ya na: "Ka mandaha dza'a nzakwa vli mahtsim,» ka kuni ta mnay. ³ Nghay ghuni ta ŋra ta vli ma mndəra luwa gasərdək ya

guli na: "Dza'a ghubugwa vli gita,» ka kuni ta mnay. Nda sna kuni ta dganatá skwiha ya ta magaku ta luwa, ama sna a kuni ta dganatá ŋizla skwiha ya ta magaku nda fitikani wa. ⁴ Ghwadək mnduha ta na fitik na, zlanġa a hən ta Lazglafta wa. Mazəmzəm yeya ta đawu hən. Haċ sana mazəmzəm dza'a maganata lu ta hən ka ŋa anabi Yunusa* a tsi wu,» ka'a nda hən. Ka sli'aftá tsi ka zlanġa hən ka laghwani.

Trapta duhwalha Yesu ta havapta ka skwi ta magə Yesu

Mak 8:14-21

⁵ Ta tsughwadapta duhwalha Yesu ta drəfná, zanap za hən ta klaftá skwa zay. ⁶ «Dasuwa ka kuni! Nghawa ghəŋa ghuni da isa la Farisa nda la Sadukiya,» ka Yesu nda hən. ⁷ «Tsəna kwala mu kul klaftá skwa zay na ya kəl tsi ka mnay mantša,» ka duhwalhani ta ndanay ma ghəŋa taŋ.

⁸ Ka Yesu nda hən snanər tsi ta tsa ndana taŋ ya mantša: «Slaghwa a zlgħay nda ŋuduf da kaghuni wa. Kabgawu ta kəl kuni ka ndanay kazlay: Haċu skwa zay da amu wu kə'a na? ⁹ Ta sna a kuni ra? Haċ kuni ta havakta ka buradi zunas lu ta mnduha dəmbu' hutafkay ra? Kidaghi ta tughuba tsakafta† kuni ta pađakwani na? ¹⁰ Haċ kuni ta havaktá ka buradi ndəfán zunas lu ta mnduha dəmbu' fwaċ kay guli ra? Kidaghi ta tughuba tsakafta‡ kuni ta pađakwani guli na? ¹¹ Ma mnaghunata đa kazlay: Dasuwa ka kuni nda isa la Farisa nda Sadukiya kə'a ná, waka kaghuni kwal kul snanġa kazlay: Ta ghəŋa buradi a ta gwada yu wu kə'a na?» ka'a. ¹² Ka tsatsaftá duhwalhani kazlay: Ta ghəŋa is ta magə lu ma buradi a mna Yesu ta magay taŋ ta đasuwa wu, ama ta ghəŋa tagha skwa la Farisa nda la Sadukiya dza'a maga hən ta đasuwa.

Yesu ná, Kristi ya

Mak 8:27-30, Luk 9:18-21

* 15:39 Sna a lu ta tsa luwa ya wa. Magdala ya ka sanlaha ta gray. * 16:4 Ngha ta 12:15-21. † 16:9 Ngha ta 14:15-21. ‡ 16:10 Ngha ta 15:32-38.

¹³ Bhadaghata Yesu ta hadika Sezare Filip, ka dawantá tsi da duhwalhani: «Wa ya ka mnduha ta mnay ta Zwanja mndu na?» ka'a nda hən. ¹⁴ «Yuhwana mnda maga batem ya, ka sanlaha ta mnay. Iliya ya, ka sanlaha. Irmiya ya, ka sanlaha. Sana anabi ya, ka sanlaha,» ka hən nda tsi. ¹⁵ «A ki kaghuni! Wa ya ka kaghuni ta mnay?» ka'a nda hən. ¹⁶ «Kagha ná, Kristi ka, Zwanja Lazglafta ya ta vla hafu ka,» ka Piyeŕ nda tsi.

¹⁷ Ka Yesu nda tsi tama mantsa: «Simunŕ zwanja Zunas, nda tfawi ta ghəŕa kagha, kabga mnda səla a ta mnaghatá tsa gwađa ya wu, Da da ta nzakway ta luwa ya. ¹⁸ Ka i'i ta mnaghatá kagha na: Piyeŕ§ ka. Ta tsa pala ya dza'a bafta yu ta Igliza* da. Had sana skwi dza'a laviŕta mbrakwa mtaku ta maganavata wa. ¹⁹ Dza'a vlaghavla yu ta kramtak tgha ga mghama Lazglafta. Inda skwi dza'a ka da hbafta ta ghəŕa hadik ná, nda hba ta luwa guli. Inda skwi dza'a ka da plinŕta ta ghəŕa hadik guli ná, dza'a plinpla lu ta luwa† guli. ²⁰ Yaha kuni da walaŕta mnananŕta dər wati ma mndu kazlay: Kristi yu kə'a,» ka Yesu zlahanaghatá duhwalhani ta ghəŕani.

Mnanŕta Yesu ta gwađa ta dza'ani mtaku nda sli'agaptani

Mak 8:31–9:1, Luk 9:22-27

²¹ Daga ma tsa fitik ya zrafta Yesu ta tsalinistá duhwalhani kazlay: «Dza'a dza'a yu da luwa Ursalima, dza'a ghuydiŕghuya la galata mndu, nda la mali ta ghəŕa gwal dra skwi ŕa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ŕa mnduha ta danŕwa katakata. ŕa dzata tanŕ ta i'i. Bađu mahkən ya, ŕa sli'agapta da ma mtaku nda hafu,» ka'a. ²² Lagha Piyeŕ ka ksaghutá Yesu nda ghəŕani ta slərpa vli, ka dvanaghata: «Ka klinkla Lazglafta ta tsaya Mghama da. Ma walaŕ tsaya ta slaghaghata,» ka'a. ²³ «Laghula gha tavata i'i, halaway na. Tuthun ta fə ka

ŕa da. Manda ŕa Lazglafta a ta ndana ka ta ndanu wu, manda ŕa mnda səla ta ndana ka,» ka Yesu mbədavata nda Piyeŕ.

Gwada ta ghəŕa nzula hafu

²⁴ Ka Yesu nda duhwalhani tama mantsa: «Ka ta kumay mndu ta dza'a mista da ná, vzinŕtani ta ghəŕani ka klayni ta udza zləŕayni, ka dza'ani mista da. ²⁵ Mndu ta kuma nzulanatá hafani ná, dza'a zadinŕzada tsa mndu ya ta hafani. Ama mndu dza'a zadinŕtá hafani ta ghəŕa gwađa ta i'i ná, dza'a mbanafmba ta hafani guli. ²⁶ Tsa lagha mndu ka mutsaftá na ghəŕa hadik na demdem ka ŕani, ka nda zada hafani ní, nu dza'a ghzlanata tsi na? Ari mamu a skwi dza'a laviŕta mndu ta varatá hafani nda tsi na? ²⁷ Wya dza'a sasa Zwanja mndu kawadaga nda duhwalhani ma glakwa Dani, ŕa dganafani ta nisəla inda mndu taŕta magatá slnani‡ ma mndu. ²⁸ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata ná, had sanlaha mataba na gwal hadna na dza'a rwuta kul nghanŕta hən ta sagha Zwanja mndu ma ga mghamani wa.»

17

Nghanŕta i Piyeŕ, nda Yakubu, nda Yuhwana ta Yesu ma glakwa Lazglafta

Mak 9:2-13, Luk 9:28-36

¹ Tahula fitik mku', ka hlaftá Yesu ta i Piyeŕ nda Yakubu nda zwanjani Yuhwana nda ghəŕa tanŕ, ka laghu hən ta sana ghwá nda slra. ² Ka mbədavaftá Yesu ta wa ira tanŕ, ka wuđaku kumani manda fitik. Ka navaftá lgutani tilil ka ŕusliŕ manda slker. ³ Ka gi zlagaptá i Musa nda Iliya ta wa ira tanŕ ka ghwa yiva nda tsi. ⁴ Gi ka Piyeŕ nda Yesu mantsa: «Mghama da! Dina ka nzata mu hadna. Kata kumay ka, dza'a magafmaga yu ta dumbiha hkən hadna: Pal ŕa gha, pal ŕa Musa, pal ŕa Iliya,» ka'a.

§ 16:18 Piyeŕ: Tsaya ta hga lu ka Pala. * 16:18 Igliz: Tsaya Igliz. Ngha ta la Afisus 2:20. † 16:19 Ngha ta 18:18, nda Yuhwana 20:23. ‡ 16:27 Ngha ta Zabura 62:13, Ruma 2:6.

⁵ Tata tsa gwada ya Piye, gi ka saha kusay ka nusliñ tilil bukwaṃtá hən. Gi ka sənəṭá lu ta sana lwi ta gwadagapta ma tsa kusay ya: «Nana na Zwanə da ya dṽu yu katakata Tsatsi zbap yu, ta rfu yu ta ghənani. Snawasna ta gwadani,» ka'a.

⁶ Na gi sənəṭa tsa duhwalha ya ta tsa lwi ya, gi ka zləmbatá hən zlu-zlumbruh ta hadik. Ka ksutá zləñ ta hən katakata. ⁷ Ka gavadaghatá Yesu tavata hən, ka ksənṭá hən. Ka'a mantsa: «sli'afwa sli'a, ma zləñ kuni ta zləñ!» ka'a nda hən. ⁸ Kə'a ka hən nghagafṭa ná, Yesu turtukwani yeya nghan hən hada.

⁹ Ta vragatá hən ta tsa ghwá ya tama, ka zlahanaghatá Yesu ta hən: «Yahayaha kuni mnanəṭá dər wati ma mndu ta skwi ya nghan kuni, ha ka sagha fitika sli'agapta Zwanə mndu nda hafu ma mtaku,» ka'a. ¹⁰ Ka duhwalhani dawəṇta da tsi mantsa: «Kabgawu kəl gwal tagha zlahu ṇa mnduha ka mnay kazlay: Tinəl Iliya dza'a sagha karaku* kə'a katək na?» ka hən. ¹¹ «Manda va tsaya nzakwani, tinəl Iliya dza'a sagha ṇa payanatá inda skwi karaku. ¹² Ama ka yu ta mnaghunata ná, ghadaghada Iliya ta sagha. Tsaw tama tsatsaf a mnduha wu, ka ghuyanaptá hən ta dənwa manda ya kuman hən. Manda va tsaya dza'a ghuyanapta hən ta dənwa ta Zwanə mndu guli,» ka'a nda hən. ¹³ Mantsa ya tama, ka graṭá tsa duhwalha ya kazlay: Ta gwadə ta ghəṇa Yuhwana mnda maga batem ta tsa gwada ya kə'a.

Mbanaṭa Yesu ta sana zwanə ksu seteni

Mak 9:14-29, Luk 9:37-43

¹⁴ Ndusadaghata tən tavata dəmga, ka gi ndadaghatá sana mndu tsəlḃata ma ghuya Yesu, ¹⁵ ka'a mantsa: «Mghama da! Tawatá hidahida ta zwanə da ksu seteni†, ta ghuya dənwa ṇani katakata. Da vu kə'a ta dədəṃta

badu ma sani, da imi badu ma sani.

¹⁶ Si ka kləganaghatá yu ta duhwalha ná, ka traptá hən ta mbanafṭa,» ka'a.

¹⁷ Ka Yesu mantsa: «Kaghuni mnduha ta na fitik na, had zlgḃay nda ṇuduf da kaghuni wa. Ta maga ghwadaka skwi kuni. Ha ṇa yawu dza'a gdavata yu tavata kaghuni na? Klagidighawa tsa zwanə ya da hadna,» ka'a. ¹⁸ Ka kladanaghatá lu. Ka davanaghatá Yesu ta tsa seteni ya katakata. Ka saghu tsi ma tsa zwanə ya, gi ka mbaṭá tsa zwanə ya hadahada.

¹⁹ Ma nzata duhwalhani kawadaga nda Yesu ndaghəṇa tən, ka gavadaghatá hən da dawəṇta da tsi: «Kabgawu kəl aṇni ka traptá ghzligiṇṭá tsa seteni ya katək na?» ka hən. ²⁰ «Hta ta zlgḃay nda ṇudufa ghuni ta magay,» ka Yesu nda hən. «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata ná, ka mamu zlgḃay nda ṇuduf ki'a da kaghuni manda hya kramasa‡ katsi ná, laviṇlava kuni ta mnanatá ya ghwá ya kazlay: Sli'afsi'a hadna ka dza'a ka da hada a kə'a na, dza'a sli'afsi'a. Had sana skwi dza'a trəgadaghunaghuta wa. ²¹ [Ama mndərga tsa ghwadaka sulkum ya ná, ba nda maga du'a kawadaga nda suma ta ghzligiṇṭá lu,]» ka'a nda hən.

Mnəgləṇta Yesu ta dza'ani mtaku nda sli'agaptani

Mak 9:30-32, Luk 9:42-45

²² Ma sana fitik ka tskavatá duhwalha Yesu ma Galili. Ka Yesu nda hən mantsa: «Dza'a vlavla lu ta Zwanə mndu ma dzva mnduha. ²³ ṇa dzata tən, badu mahkəna fitik ṇa sli'agaptani nda hafu ma mtaku,» ka'a. Ka nzata duhwalhani sasu'anak katakata ta ghənani.

Plata i Yesu nda Piye ta dzəṃna

²⁴ Manda ḃhadaghata tən da luwa Kafarnahum, ka gwal tska dzumna həga Lazglaṭa nda Piye mantsa: «Ta plər pla a wa'a Mghama ghuni ta dzumna həga§ Lazglaṭa katək na?» ka hən nda tsi. ²⁵ «Ta play,» ka'a.

* 17:10 Ngha ta Malatsi 3:23. † 17:15 Ngha ta 4:24. ‡ 17:20 Ngha ta 13:32. § 17:24 Ngha ta Sabi 30:11-16.

Ka sli'aftá tsi ka lami da hëga. Gi ka Yesu nda Piyer mantsa: «Simuñ, kinawu ndana kagha ta ghëña tsa gwada tan ya na? I wa ran pla dzumna nda dzumna luma ña mghamha ta na ghëña hadik na na? Zwana hadik re, ari la matbay a na?» ka'a nda tsi. ²⁶ «La matbay ya,» ka Piyer. Ka Yesu mantsa: «Nza a tkwe' ta zwana hadik ka play tan nda tsa tama wa. ²⁷ Dër má mantsa tsi ná, yaha mu da nzakway ka skwa tuthun ña tan. La da drëf, ka vzadata ka ta ñalum. Tsa tanñan klipi dza'a ka da ksafata ya, ka gunanñta ka ta wani, dza'a slanaghasla ka ta tseda dzumna mndu his. Ka klafta ka, ka vlanñta ka ta hëñ ña platá ña u,» ka'a nda tsi.

18

*Fatá ghëñ manda zwan kwitikw
Mak 9:33-37, Luk 9:46-48*

¹ Ma tsa fitik ya, ka gavanavatá duhwalhani ta Yesu, ka hëñ mantsa: «Wa ta nzakway ka mali ma ga mghama Lazglafta na?» ka hëñ. ² Ka hgaktá Yesu ta sana zwan kwitikw ka sladanata ta këma tan. ³ Ka'a mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ka mbëdanaf a kuni ta nzakwa ghuni, ka nuta ghuni manda zwani kwitikw kwitikw wu katsi ná, had kuni dza'a lami da ga mghama Lazglafta wa. ⁴ Tsaya tama ná, mndu ta hanaganatá ghëñani manda na zwan kwitikw na ná, tsaya mndu ka mali ma ga mghama Lazglafta. ⁵ Dër wati ma mndu ta tsu'aftá zwan manda na zwan wana tsi na ta ghëña gwada ta i'i ná, vërda i'i tsu'af tsi.»

*Dasuwa ka lu da zlëmbiñta lu ta mndu
Mak 9:42-48, Luk 17:1-2*

⁶ «Ala, ka zlëmbiñzlëmba mndu ta sani turtuk ma tsa zwaniha ta zlglaftá i'i ya katsi, ta dër ya má hbidim lu ta dughura buna ma ñurzlun ka vzaghata da drëf. ⁷ Danñwa ña ghëña hadik ta nzakway ta zlazlëmbiñta mndu! An mndani, nda nza tkwe' ka

nzakwa skwiha ta zlëmbiñta mndu. Ama danñwa ña mndu ya ta sagha tsa zlëmbaku ya nda da tsatsi.

⁸ «Ka nda nza dzva gha, ka sëla gha a tsi ka skwi ta famtá kagha da ga dmaku katsi ná, tsinñsa gha ka wudinñta ka di'in. Ta dër lama ka da hafu ña kdekedzen nda sëla gha slun turtuk, ka dzva gha slun turtuk a tsi, ka ya da klafta lu ta kagha nda sëlah gha yipa' ka dzvuha gha yëmad a tsi, ka vzamtá kagha da hëga vu ña kdekedzen. ⁹ Ka ira gha ta famtá kagha da ga dmaku katsi ná, tsakwaslin tsakwasla gha ka wudinñta ka di'in. Ta dër lama ka da hëga hafu ña kdekedzen nda ira gha guzlin turtuk, ka ya da klafta lu ta kagha nda iriha gha his his ka vzaghamta da hëga vu.»

*Tuwak nda zada
Luk 15:3-7*

¹⁰ «Dasuwa ka kuni da hërtëtatá kuni ta ya dër turtuk mataba tsëna zwaniha na. Ka yu ta mnaghunata ná, duhwalha Lazglafta ta gdata ta ñgha kuma Da da ta nzakway ta luwa ta ñgha hëñ. [¹¹ Sa da mbanaftá gwal ya si nda zada na Zwan mndu*.]

¹² «Kinawu ka kaghuni ta ndanay na? Ka dërmæk ka tuwaka mndu, tsa zadavaghuta ya turtuk katsi ná, had ta zlanñta tsaha tëmbay mbsak tëmbay mida ya ta ghwa', ka laghu da psa tsa turtuk ta zwañta ya ra? ¹³ Ka yu ta mnaghunata ná, ka slafsla tsi tida ná, dza'a rfay ta rfu katakata ta ghëñani ka malaghuta ta ghëña tsaha tëmbay mbsak tëmbay mida kul zwañta ya. ¹⁴ Manda va tsaya guli ná, va a Da ghuni ta nzakway ta luwa ta zadavaghuta ya dër turtuk ma tsa zwaniha ya wa.»

Tva nzaku nda zwanama ta gaghatá dmaku

¹⁵ «Ka gaghaga zwanama gha ta dmaku ná, la slanaghata ka dzranñta kaghuni histaghuni. Ka snaghasna tsi katsi, katafkata ka ta zwanama gha. ¹⁶ Ala, ka kwalaghukwala tsi ta

* 18:11 Nghan ta Lukwa 19:10.

snaghata katsi, klafkla ta mndu tur-tuk ka his a tsi kawadaga nda kagha, ka vradaghata ka da slanaghata, “ña da graftá tsa gwaða ya ma wa mnduha his ka hkən† a tsi.”¹⁷ Ka kwalaghukwala tsi ta snanató tsaha ya guli katsi, mnanamna ta Igliz. Ka kwalaghukwala tsi ta snatá ña Igliz katsi guli, ngha ta tsa mndu ya manda mndu kul snanató Lazglafta, ka mnda tska dzumna a tsi.

¹⁸ «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, inda skwi ya dza’a kwalaghuta kuni ta hadík ná, dza’a kwalaghukwala lu guli ta luwa. Inda skwi ya dza’a hbanata kuni ta hadík ná, dza’a hbafhba lu guli ta luwa‡.

Guya ghəñ ka maga du’a

¹⁹ «Ka yu ta mnaghunata guli na: Ka dzrafdzra mnduha his mataba ghuni ta wi, ña dawa dər wati ma skwi tsi katsi, dza’a tsu’anaf tsu’a Da da ta luwa ta həñ. ²⁰ Ma vli ya guyava mnduha his ka hkən a tsi ma hga da ná, mataba tañ yu,» ka’a.

Gwaða ta kwal kul pla dmakwa mndu

²¹ Ka sli’aftá Piyer ka gavadaghata dawanta da Yesu, ka’a mantisa: «Mghama da! Ka ta giha ga zwanama da ta dmaku ní, kidaghi səla dza’a planata yu ta dmakwani na? Ndəfáñ səla rki dza’a planata yu na?» ka’a nda tsi. ²² Ka Yesu nda tsi mantisa: «Ndəfáñ səla yeya a ta mnaghata yu wu, ndəfáñ mbsak, ndəfáñ mbsak, ndəfáñ səla. ²³ Tsaya dza’a kəl lu ka gra ga mghama Lazglafta nda sana mgham ta kuma mbədaftá skwa gadghəlani ma dzva gwal ta ksanatá slna ya. ²⁴ Ma nzatani ka mbəday, ka klanaktá lu ta sani ya nda dməña mlenwi mlenwiha tsedi da tsi. ²⁵ Had skwa tsa mndu ya ña plata wa. Ka tsa mgham ya mantisa: Skwapwaskwa ta tsa mndu ya, nda markwa tañ tani, nda zwanani tani, nda inda skwi ta nzakway ka ñani tani, ña pla tsa dməñ ya, ka’a. ²⁶ Ka zləmbatá tsa kwalva ya ta hadík ka tsəlɔata ta kəmani, ka’a

mantisa: “Wya dzvu, ksa ta ñuduf, dza’a plagha pla yu demdem,” ka’a. ²⁷ Ksan̄ta tsa kwalvani ya ka hidahida katakata ta tsa danahəgani ya, ka zlanantá tsi ta tsa dməñ ya ka zliñta.

²⁸ «Saba tsa kwalva ya manda zliñtá, ka guyatá tsi nda sana grani ya si ta ksə həñ ta slna kawadaga, nda dməñani da tsi ka suley dərmaək. Ka valaftá tsi tida, ka ksanaftá ñurzluñ. “Plihapla ta skwa da gita gita!” ka’a nda tsi. ²⁹ Ka zləmbatá tsa grani ya ta hadík, ka ndəɔa dzvu da tsi. Ka’a mantisa: “Wya dzvu, ksa ta ñuduf dza’a plagha pla yu,” ka’a nda tsi. ³⁰ “Ya’! Dva a yu wu, plihata gitagita,” ka’a. Ka laghu tsi hamtá tsa grani ya ma gamak ka kzla planatani ta tsa dməñani ya. ³¹ Nghay sanlaha ma tsa kwalvaha ya ta tsa skwi maga tsi ya ná, ka kuzlanaftá tsi ta həñ ta ñuduf katakata. Ka laghu həñ rusanaftá danahəga tañ ta inda skwi ta maguta. ³² Ka hgadaghata tsa danahəgani ya, ka’a nda tsi mantisa: “Ghwadaka kwalva ka, zlaghan̄zla yu ta inda dməña da ta kagha kabga ndəɔata gha ta dzvu da i’i ná, ³³ had kagha guli má dza’a tawa hidahida ta gra gha, manda ya tawa yu ta hidahida ta kagha ya ra?” ka’a. ³⁴ Huf safi ta ñudufa danahəgani, ka laghu tsi hamta ma gamak, ka kzla planatani ta inda dməñani da tsi.

³⁵ «Dər wa tsi ma kaghuni kul had ta planatá dmakwa zwanamani ma hyahya ñudufaniš wu katsi ná, manda va tsaya dza’a maga Da da ya ta luwa nda kaghuni,» ka’a.

19

Tagha skwi ta ghəña ghzla marakw Mak 10:1-12

¹ Manda kd̄ñta Yesu ta tsa gwaða ya, ka sli’aftá tsi ta hadika Galili ka laghwi ta hadika Zudiya ta ɔla ghwa Zurdeñ. ² Ka sli’afta dəmgə rutut mis-tani. Ka mbambə tsi ta mnduha.

³ Ka gavadaghatá la Farisa da tsi, kabga ta kumay həñ ta tsanamtá

† 18:16 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 19:15. ‡ 18:18 Ngha ta 16:19, nda Yuhwana 20:23. § 18:35 Ngha ta 6:15.

matsavada. Ka hən nda tsi mantsa: «Lavinjlava mndu ta ghzliŋtá markwa taŋ, ka magamaga tsi ta dər wati ma skwi tsi ra?» ka hən. ⁴ Ka Yesu nda hən mantsa: «Ta dzaŋa a kuni ta skwi ya nda vinda ma defteri nda ghuḅa ra? “Ma zrafta inda skwi ná, zlagigin zлага Lazglafta ta i zgun nda marakw*.” ⁵ Ka Lazglafta mantsa: “Tsaya dza’a kəl zgun ka zlaŋtá i dani nda mani, ka laghwi da ndi’aftá vgha nda markwa taŋ, ŋa nzakway tsa hahən his ya ka mndu turtuk†.” Mantsa ya tama, ⁶ nzəgla a hən ka mnduha his wa, ama ka mndu turtuk nzakwa taŋ. Yaha mndu tama da dganatá skwi ya ndi’anaf Lazglafta,» ka’a. ⁷ Ka la Farisa nda tsi mantsa: «Kabgawu tama kəl Musa ka mnay kazlay: Ka ta gh-zlay mndu ta markwa taŋ katsi ná, vindanaftani ta delewera ghzliŋtani‡ kə’a ḅa?» ka hən nda tsi. ⁸ Ka Yesu nda hən mantsa: «Təŋa ta ghəŋa ghuni kəl Musa ka vlaghunatá tva ghzliŋtá marakw. Ma zraftani ná, mantsa ya a nzakwani wa. ⁹ Ama ka i’i ta mnaghunata ná, yaha mndu walantá ghzliŋtá markwa taŋ, ka taghəŋa hliri§ a tsi. Nzakwani ná, ka ghzliŋghzla mndu ta markwa taŋ, ka klaftani ta sani katsi ná, ta hliri tsa mndu ya nda tsa.»

¹⁰ Ka duhwalhani nda Yesu mantsa: «Ka si mantsa ya ta magakwa skwi mataba i marakw nda zə’al katsi ná, dər kwal kul klay,» ka hən. ¹¹ Ka Yesu nda hən mantsa: «Inda mndu a dza’a laviŋtá ŋaftá tsa gwada ya wa, ba gwal ya vlan Lazglafta ta mbrakwa ŋafta kasi’i, ¹² kabga mamu gwal ya yaga lu ka kuḅitik, mamu gwal ya pslaf mnduha nda psla, mamu gwal ta kwalaghutá klay, kabga gwada ta ga mghama Lazglafta guli. Mndu ya dza’a laviŋtá ŋaftá tsa gwada ya, ka ŋa tsi,» ka’a.

Fanaghata Yesu ta dzvu ta ghəŋa

zwani

Mak 10:13-16, Luk 18:16-17

¹³ Tahula tsa, ka hladaghatá mnduha ta zwani kwitikw kwitikw da Yesu, ŋa fanaghatani ta dzvu ta hən ka maga du’a ta ghəŋa taŋ. Ama ka pyə duhwalha Yesu ta mnduha. ¹⁴ Ka Yesu nda tsa duhwalha ya mantsa: «Zlaŋwazla ta zwani ka sagha hən da i’i, ma pyə kuni ta hən, kabga ŋa gwal ta gara vgha nda hahən* na ga mghama Lazglafta,» ka’a. ¹⁵ Ka fafanaghatá Yesu ta dzvu ta ghəŋa tsa zwaniha ya. Tahula tsa, ka sli’aftá tsi ma tsa vli ya, ka laghwi.

Sana duhwal ka gadghəl

Mak 10:17-31, Luk 18:18-30

¹⁶ Va gi ka lagha sana mndu da Yesu, ka’a mantsa: «Maləma da, nahgani skwi dza’a yu magata dina, ŋa nzakwa da nda hafu ŋa kḁekedzeŋ kawadaga nda Lazglafta na?» ka’a. ¹⁷ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Kabgawu kəl ka ka dawihata ta ghəŋa ŋərma skwi na? Turtuktuk ŋərma ta nzakway ka Lazglafta. Ka ta kumay ka ta nzakwa gha nda hafu ŋa kḁekedzeŋ kawadaga nda Lazglafta katsi ná, snata gha ta zlahuhani,» ka’a. ¹⁸ «Wati zlahuha ya na?» Ka tsa mndu ya. Ka Yesu mantsa: «Yaha ka da dzatá mndu, yaha ka da hliri, yaha ka da ghali, yaha ka da tsanavatá gwada ta mndu, ¹⁹ vla ta glaku ŋa i da gha nda ma gha, dvudva ta mnda səla manda va ghəŋa gha†,» ka’a. ²⁰ Ka tsa duhwal ya nda tsi mantsa: «Snasna yu ta inda tsaha ya demdem, nu ta pḁakwani ŋa magəgəлта da na?» ka’a. ²¹ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Ka ta kumay ka ta nzakwa gha hem‡ katsi ná, la ka dzawiŋta ka ta inda skwa gha, ka daganafata ka ta tsedani ta gwal ka pḁu. Dza’a mutsay ka ta gadghəl ta luwa, tahula tsa ka sagha ka, ka dza’a ka mista da,» ka’a. ²² Na snəŋta tsa duhwal ya ta tsa gwada ya, ka ḅasaftá tsi

* 19:4 Ngha ta Zrafta 1:27 nda 5:2. † 19:5 Zrafta 2:24. ‡ 19:7 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 24:1. Nda Mata 5:31. § 19:9 Ngha ta 5:32. * 19:14 Ngha ta 18:3-5. † 19:19 Ngha ta Sabi 20:12-16, Vrafta ta zlahu 5:16-20, Zlahu 19:18. ‡ 19:21 Ngha ta 5:48.

ta ɲuduf ka sli'afɬa ka laghwɪ, kabga gadghəl ya.

²³ Ka Yesu nda duhwalhani mantɬa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, nda bla katakata ka lama mndu ta faɬta ghəɲani ta gadghəl da ga mghama Lazglafta. ²⁴ Ka yu ta vrəgliɲtá mnaghunata na: Ta dər laba ɲalibwa nda ta ghuruma lipir, ka lama mndu ta faɬtá ghəɲani ta gadghəl da ga mghama Lazglafta,» ka'a. ²⁵ Na snanɬa duhwalhani ta tsa gwada ya, ka ndərau' hən katakata, ka hən mantɬa: «Ka si mantɬa tsi, wa dza'a laviɲta mutsaftá mbaku tama?» ka hən. ²⁶ Ka nghanavatá Yesu ta hən, ka'a mantɬa: «Skwi nda bla da mnduha ya ná, bla a da Lazglafta wa,» ka'a.

²⁷ Gi tsau' ka piyer tsu'aghutá gwada, ka'a nda Yesu mantɬa: «A'a! Ya wana aɲni, zlanavazla aɲni ta inda skwi, ka dza'a mista gha ya ní, kinawu kə'a dza'a magaku nda aɲni tama?» ka'a. ²⁸ Ka Yesu nda hən mantɬa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ma mbəɬavafta§ inda skwi dza'azlay ná, dza'a nzafta ta dughurukwa glakwani na Zwanə mndu. Kaghuni gwal ta dza'a mista da ya guli, dza'a nzanzafta ta dughurukha ghwanɲɬə his kaghuni, ɲa tsa guma ta ghəɲa mndəra la Isra'ila ghwanɲɬə his guli. ²⁹ Dər wati ma mndu ta zlanavatá həgani, ka zwanamani a tsi, ka kwaghamani a tsi, ka dani a tsi, ka mani a tsi, ka zwanani a tsi, ka vwahani a tsi, ta ghəɲa gwada ta i'i ná, dza'a mutsay hən ta dərmaɬatani, ka malaghuta a tsi, ɲa mutsay taɲ ta hafu ɲa kɬekedzeɲ guli ta ghəɲani. ³⁰ Ama nda ndəgha gwal ta nzakway taɲtaɲ, dza'a nzakway nda hul. Nda ndəgha gwal ta nzakway nda hul guli, dza'a nzakway taɲtaɲ,» ka'a.

20

Gwada ta ghəɲa kwalvaha ma vwaha inabi

§ 19:28 Ngha ta Daniyel 7:14. * 20:2 Ngha ta Mata 5:26. † 20:12 Awa: Tsaya fitik maga mndu ta maga slna.

¹ «Wya skwi ɲa gray nda ga mghama Lazglafta. Ka tsavagaptá sana zə'ala həga ma həgani, wrək sərdək, da zba gwal ɲa ksanatá slna ma vwaha inabani. ² Ka dzraftá tsi nda tsa gwal ksa slna ya ta planatá hən ka tseda vagha mndu* turtuk, ta vagha taɲ. Ka ghunaghatá tsi ta hən da vwaha inabi. ³ Ka sli'iglaftá tsi wər ta nzemndi təmbay gavzlaɲtaɲ, ka nghəglanɬá tsi ta gwal ksa slna ta nzaku bətbət. ⁴ Ka'a nda hən mantɬa: «Lawa kaghuni guli da ksa slna ma vwaha inaba da, dza'a plaghuna pla yu ta tseda ghuni manda ya ta raku,» ka'a nda hən. ⁵ Ka sli'afɬa tsa gwal ksa slna ya ka laghwɪ da tsa vwaha inabi ya. Ka sli'iglaftá tsi guli wər fitik ma ghəɲ vli, mantɬa guli ta fitik hawu, ka magata manda va tsaya guli. ⁶ Ka sli'iglaftá tsi guli beeghwa fitik, ka slanaghatá tsi guli ta sanlaha ma gwal ksa slna ta nzaku. Ka'a nda hən mantɬa: «Nya kəl kuni ka vaghay ta nzaku kul laghwɪ maga slna na?» ka'a nda hən. ⁷ Ka hən nda tsi mantɬa: «Had mndu ta klaftá aɲni ɲa maga slna wa,» ka hən. Ka'a nda hən mantɬa: «Lawa kaghuni guli da maga slna ma vwaha da,» ka'a.

⁸ «Gahawu tama, «hagakhaga ta tsa gwal ta ksa slna ya, ka planata ka ta nisəla taɲ ka zrafta ka nda tsa gwal ka kwanahani ya, ɲa kɬiɲta gha nda gwal taɲtaɲ,» ka tsa dani ma vwaha inabi ya nda kwalvani. ⁹ Ka lagha tsa gwal ta zraftá ksa slna beeghwa fitik ya. Ka vlanɬá lu ta tseda vagha mndu turtuk turtuk ta hən. ¹⁰ Ka lagha gwal ta zraftá ksa slna taɲtaɲ. «Mali dza'a aɲni zlgħay» ka hahən si ta gray. Ama ka vlanɬá lu ta tseda vagha mndu turtuk turtuk ta hən. ¹¹ Ta zlgħə hən ya, ta dza'a nda ɲunɲuraku hən ta ghəɲa tsa danahəga ya. ¹² Ka hən mantɬa: «Beeghwa fitik ta sagha nanaha na, awa† turtuktuk kwenkwen maga hən ta ksa slna ná, waka kagha planatá hən guram nda ɲa aɲni na? Aɲni,

hərfa hərəfa ɲni ta ksa slna tles fitik, ka vaghay ta maga slna ta fitik,” ka həɲ. ¹³ Ka’a nda həɲ mantsa: “Gra da, nənɓap a yu ta kagha wa. Ta tseda vagha mndu turtuk a dzrafta u nda kagha kay ra? ¹⁴ Zlgha ta nisəla gha, ka sli’a ka. Manda va ya kumanɲ yu vlanɲta yu ta tsa mndu ta sagha nda hul ya, manda va ɲa gha. ¹⁵ Lavinɲlava yu ta maga skwi manda ya kumanɲ yu nda tseda da, mantsa a kasi’i wa? Ari zdəgagha a wa a na skwi dina maga yu na ta wa ira gha na?” ka’a. ¹⁶ Tsaya tama ná, dza’a nzakway gwal nda hul, ka gwal tanɲanɲ. ɲa nzakwa gwal tanɲanɲ, ka gwal nda hul,» ka Yesu sganaghata.

Mahkəna mnanɲta Yesu ta gwada ta mtakwani nda sli’agaptani

Mak 10:32-34, Luk 18:31-34

¹⁷ Ka sli’aftá Yesu ka ɲlu ka dza’a da luwa Ursalima. Ta mbada həɲ ta tvi, ka ksaghutá tsi ta tsa gwal ghwanɲɲda his ya, ka’a nda həɲ mantsa: ¹⁸ «Ndanana, wana mu ta ɲlu ka dza’a da luwa Ursalima. Dza’a ksafksa lu ta Zwanɲa mndu, ka vlanɲta la mali ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ɲa mnduha, ɲa tsanaghata tanɲ ta guma dzata. ¹⁹ Dza’a vlanɲvla həɲ ta gwal kul had ka la Yahuda, ɲa gagay tsaha ya, ɲa sləvay tanɲ nda krupi, ɲa zlənɲafta tanɲ ta udza zlənɲay. Baɲu mahkəna fitik, ɲa sli’agaptani nda hafu ma mtaku,» ka’a.

Dawutá vla mani ma i Yakubu nda Yuhwana

Mak 10:35-45

²⁰ Tahula tsa, ka lagha mani ma zwana Zebedi nda zwanani. Ka tsəlbata tsi ta kəmani ɲa dawa skwi da tsi. ²¹ «Nu ta kumə ka na?» ka Yesu nda tsi. «Wana na zwana da his na, sagha fitika ga mghama gha ya ná, ka mnata ka, ɲa nzata na zwana da na, nda ga zəghwa gha ya, nda ga zlaɓa gha ya, ka yu,» ka’a nda tsi. ²² «Sna a kuni ta skwi ta dawu kuni wa. Dza’a lavinɲlava kuni ta sa leghwa tsa ghuya daɲwa dza’a yu ghuyay ya

ra?» ka Yesu. «Dza’a say ɲni!» ka həɲ nda tsi. ²³ Ka Yesu‡ nda həɲ mantsa: «Mantsa nzakwani, dza’a say kuni ta tsa leghwa ghuya daɲwa da ya, ama ta ghəɲa gwada ta nzaku nda ga zəghwi nda ya nda ga zlaɓa ná, i’i a dza’a mna tsaya wa. Da da dza’a vlanɲta tsa vli ya ta gwal ya payanaf tsi ta həɲ,» ka’a.

²⁴ Snanɲta tsa pɲakwa duhwalha ghwanɲ ya ta tsa gwada ya, ka basanavatá həɲ ta ɲuduf ta tsa zwanamaha his ya. ²⁵ Ka hagdaghata Yesu ta həɲ, ka’a nda həɲ mantsa: «Nda sna kuni ná, ta gay mghamha ta ghəɲa mnduha ta má mgham mghama tanɲ ta ghəɲa tanɲ. Gwal dagaladagala guli, ta maray hahəɲ ta mbrakwa tanɲ ta ghəɲa tanɲ. ²⁶ Ama mantsa ya a nzakwani mataba kaghuni wa. Katək ná, ka ta kumay sani ta nzakway ka mali mataba ghuni ná, nzatani ka kwalva ghuni. ²⁷ Ala, ka dər wa ta kuma nzakway ka mnda kla kəma mataba ghuni ya, nzatani ka vu’a ghuni. ²⁸ Manda va tsaya ná, sa a Zwanɲa mndu ɲa maganata lu ta slna wa. Ama sasa ɲa maganata slna ta mnduha, ɲa vlatani ta hafani ɲa mbanafá ndəghata mnduha§,» ka’a.

Mbambanafta Yesu ta ghulpata mnduha his

Mak 10:46-52

²⁹ Ta sabə i Yesu nda duhwalhani ma luwa Yeriku, ka sli’aftá dəmga rutut mistani. ³⁰ Ta nzaku ghulpata mnduha his ta wa tvi. Ka snanɲta həɲ ta labla Yesu nda ta tsa kə’a, ka dzatá həɲ ta lawlaw. «Mgham, Zwanɲa Dawuda! Tawa ta hidahida ta aɲni,» ka həɲ. ³¹ «Hafwa wa ghuni!» Ka tsa dəmga ya, ka dawa həɲ. Ama ka sganaghatá tsa ghulpata mnduha ya ta dza lawlaw. «Mgham, Zwanɲa Dawuda! Tawa ta hidahida ta aɲni,» ka həɲ. ³² Ka sladavatá Yesu, ka hgdaghata tsi ta həɲ. «Nahgani ta kumə kuni ta magaghunata da na?» ka’a nda həɲ. ³³ «Mghama da, gwananɲnagwana ta iriha ɲni!» ka həɲ

‡ 20:23 Ngha ta Slna gwal ghunay 12:2. § 20:28 Ngha ta 26:28, nda 1 Timute. 2:6.

nda tsi. ³⁴ Ka ksanťá hən ta Yesu ka hidahida. Ka kasanťá tsi ta iriha tan. Ka gi nghanťá hən ta vli nzidíd. Ka laghu hən mista Yesu.

21

Lama Yesu da luwa Ursalima
Mak 11:1-11, Luk 19:28-40, Yuh 12:12-19

¹ Ta ghwan a i Yesu nda duhwalhani ka bhadaghata da luwa Ursalima wu, ndusa hən nda luwa Beslaze tavata ghwá Zaytun*, ka ghu-naftá Yesu ta gwal his mataba duhwalhani. ² Ka'a nda hən mantsa: «Lawala da a luwa ta kəma ghuni a. Ka bhadaghaḅha kuni, dza'a gi slanaghasla kuni hada ta hbatá mana kdih nda zwanani. Ka pligidaghata kuni ta hən. ³ Ka mamu mndu ta gwadgaghunata ta ghəṅani katsi ná, "Mgham ta kumay," ka kuni da zlganaftá wani. Dza'a gi zlaghunanzla hən.»

⁴ Kəl tsaya ka nzakway mantsa ná, nda nza kabga ṅa dzanaghatá ghəṅa gwada ya mna anabi Zakari kazlay:

⁵ «Mnanawamna ta gwal ma luwa Siyuna, wa'a mghama gha ta sagha da kagha, leḅtekw nzakwani katakata, ta sagha ta kdih, ta vuvu'ukwa kdih, ta nzakway ka zwanə kdih†,» ka'a.

⁶ Ka sli'aftá tsa duhwalha ya ka laghwi magata manda ya mnanaf Yesu ta hən. ⁷ Ka hlaktá hən ta tsa mana kdih ya nda zwanani, ka pghaftá hən ta lgutha tan ta hən, ka lafi Yesu nzafta tida. ⁸ Ka zlazlatə ndəghata mnduha ta lgutha tan ta tvi. Sluhwa ṅa sanlaha ta patsay ka pghay ta tvi‡ guli. ⁹ Ka hlə gwal ta kəma Yesu nda gwal nda hulani tani ta wi, ka hən mantsa: «ṅa Zwanə Dawuda glaku, ka tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta mndu ta sagha ma hga Mgham Lazglafta! ṅa Lazglafta ta luwa§ glaku!» ka hən.

* 21:1 Ngha ta Markus 11:1. † 21:5 Ngha ta Zakari 9:9. ‡ 21:8 Ngha ta 2 Mghamha 9:13. § 21:9 Ngha ta Zabura 118:25-26, Zabura 118:25. * 21:13 Ngha ta Isaya 56:7 nda Irmiya 7:11. † 21:16 Ngha ta Zabura 8:3.

¹⁰ Manda bhadamta Yesu da luwa Ursalima, ka kḅutá mnduha. «Wa na mndu na tama?» ka hən. ¹¹ Ka tsa dəmgə mistani ya mantsa: «Anabi Yesu ta sabi ma luwa Nazaret ta hadika Galili ya,» ka hən.

Lama Yesu da həga Lazglafta
Mak 11:15-19, Luk 19:45-48, Yuh 2:13-22

¹² Ka lami Yesu da həga Lazglafta. Ka ghzliginťá tsi ta inda gwal ta tsakala nda gwal ta skway tani ma tsa həga Lazglafta ya. Ka zlambidinťá tsi ta tabəla gwal mbədu, nda vla nzakwa gwal ta dzawaptá ghərbu'. ¹³ Ka'a nda hən mantsa: «Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Həga ḁa ná, həga maga du'a ya kə'a, ka ninťá kaghuni ka galigha la gənda*.»

¹⁴ Ka gavadaghatá gwal nda ghulpa nda gwal nda raghwa səla tan tavatani ma tsa həga Lazglafta ya. Ka mbambanaftá tsi ta hən. ¹⁵ Nghay la mali ta ghəṅa gwal ta dra skwi ṅa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ṅa mnduha ta tsa mandərmima skwi ta magə Yesu, nda tsa hlawa zwani ma həga Lazglafta kazlay: «ṅa Zwanə Dawuda glaku!» kə'a ya ná, ka kuzlanaftá tsi ta hən ta ṅuduf. ¹⁶ Ka hən nda Yesu mantsa: «Nda sna ka ta na skwi ta mnə hən na ra?» ka hən. «Ani! Nda sna yu,» ka Yesu nda hən. «Ta walan a kuni ta dzanəftá tsa gwadaha ya ma deftera Lazglafta ra? Ka'a na: "Kagha ta payaftá zləzlva kagha nda ma wa zwani nda ya nda ma wa zwana vzi'uwa, manda ya kumanə ka†,» ka'a.

¹⁷ Ka sli'aftá Yesu ka zlanťá hən ka saghwi ma tsa luwa ya, ka laghwi da luwa Betani ka hani tsi hada.

Ksi'afra Yesu ta sana ghuraf
Mak 11:12-14,20-24

¹⁸ Gasərdək ta vru Yesu ka dza'a da tsa luwa dagala ya, ka kuzlanaftá maya. ¹⁹ Ka nghanťá tsi ta fwa sana ghuraf ta wa tvi. Ka lagha tsi distani. Kə'a kə'a ná, sluhwa yeya dze'dze'

tida. «Had ka dza'a walglan̄ta yəglaf̄ta wu,» ka'a nda tsi. Gi hadahada dzun̄ ghwalatá tsa fu ya tsa. ²⁰ Kə'a ká tsa duhwalhani ya nghanata ghwalatá tsa fu ya ná, ka ndərmimi hən̄ nda ndərmima. Ka hən̄ mant̄sa: «Waka na ghuraf na gi ghwaluta hadahada kay ka na?» ka hən̄. ²¹ Ka Yesu nda hən̄ mant̄sa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ka zlḡhafzlḡha kuni ta Lazglaf̄ta nda n̄uduf̄ dgan̄ a kuni ta ghən̄ dekdek wu ka tsi ná, skwi magana lu ta na ghuraf na yeya a dza'a kuni magay wa: “Ama, sli'af̄sli'a hada ka vzamta ka ta vgha da drəf̄,” ka kuni dza'azlay nda ya ghwá ya ná, dza'a magaku manda va tsaya. ²² Inda skwi dza'a dawanta kuni nda zlḡhay nda n̄uduf̄ nda ma maga du'a ná, dza'a muts̄ay kuni,» ka'a.

Wa ta vlan̄tá mbrakwa maga skwiha manda na?

Mak 11:27-33, Luk 20:1-8

²³ Ka lamə Yesu da həga Lazglaf̄ta ka taghə tsi ta skwi n̄a mnduha. Ka gavadaghata la mali ta ghən̄a gwal dra skwi n̄a Lazglaf̄ta, nda la galata mndu da dawanta da tsi. «Mutsu ga kagha ta na mbraku ta kəl kagha ka maga na skwiha na na? Wa ta vlaghata na mbraku na?» ka hən̄. ²⁴ Ka Yesu nda hən̄ mant̄sa: «Mamu skwi turtuktuk dza'a dawanta yu da kaghuni guli. Ka zlḡhidifzlḡha kuni ta wani katsi, dza'a mnaghunamna yu ta vli ta mutsu yu ta na mbraku ta kəl yu ka maga na skwiha na. ²⁵ Wa ta ghunafta Yuhwana n̄a maga batem‡ na? Lazglaf̄ta re, ari mnduha a na?» ka'a nda hən̄. Ka laghu hən̄ da dzray mataba hahən̄ hahən̄.

Ka hən̄ mant̄sa: «“Ka Lazglaf̄ta ta ghunafta Yuhwana ka mu,” nu kwal kuni kul zlḡhafta 6a? ka'a dza'azlay nda amu. ²⁶ Ala, ka “mnduha ta ghunafta” ka mu guli, ta zlən̄ay mu ta mnduha guli, kabga klaf̄kla hən̄ demdem kazlay: Anabi Yuhwana kə'a.» ²⁷ Ka hən̄ nda Yesu tama mant̄sa: «Sna a an̄ni ka wa ta ghunafta wu,» ka hən̄.

Ka Yesu nda hən̄ guli mant̄sa: «l'i guli ná, had yu ta mnaghunata ka wa ta vlihata na mbraku ta kəl yu ka maga na skwiha na wu,» ka'a.

Gwada ta ghən̄a zwanaha his

²⁸ Ka Yesu nda hən̄ guli mant̄sa: «Kinawu ka kaghuni ta ndanay na? Mamu sana mndu his zwanani. Ka'a nda sani tan̄tan̄ mant̄sa: “La ka dza'a ka da maga sl̄na ma vwaha inaba u sagən̄,” ka'a nda tsi. ²⁹ “La a yu wu,” ka'a. Tahula tsa, ka ndanglaptá tsi ka sli'af̄ta ka laghwi da vwah. ³⁰ Ka mnanatá dani ta tsa sana zwan̄ ya manda va tsaya guli. “Aray, ta dza'a yu da,” ka'a. Tahula tsa, ka kwalaghuta tsi. ³¹ Wati mataba tsa zwanaha his ya, ta magata skwi ya kumə da tan̄ ná?» ka Yesu nda hən̄. «Tsa tan̄tan̄ ya ya,» ka hən̄. Ka Yesu nda hən̄ tama mant̄sa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata ná, dza'a tin̄laghutin̄la gwal tska dzumna nda mi'a hliri ta lami da ga mghama Lazglaf̄ta ka kaghuni. ³² Wya saghasa Yuhwana mnda maga batem da kaghuni, ka maraghunatá tsi ta tvi tdukwa, ka kwalaghutá kuni ta zlḡhafta. Ama ka zlḡhaftá gwal ta tska dzumna nda mi'a hliri. Kulam nda va tsa nghan̄ta ghuni ya tani, mbədanaf a kuni ta nzakwa ghuni ka zlḡhafta wa,» ka Yesu nda hən̄.

Mahdihdi ta ghən̄a gwal ta hva vwaha inabi

Mak 12:1-12, Luk 20:9-19

³³ «Ka mnaghunamna yu ta sana mahdihdi 6a: Mamu sana mndu ta n̄abaf̄tá fwa inabiha ma vwahani. Ka n̄amtá tsi ma muhul. Ka laptá tsi ta ghurum n̄a ditsa yakwani. Ka baghatá tsi ta vli n̄a nzagata ka nḡhayŒ. Tahula tsa, ka fanamtá tsi ma dzvu ka haya ta gwal hva. Ka sli'af̄ta tsi ka laghwi dista luwa. ³⁴ Magatá fitika daga yakwani, ka ghunafta tsi ta kwalvahani da tsa gwal hva ma tsa vwah ya, n̄a mutsanaf̄ta tan̄ ta n̄ani ma dagata yakwa tsa inabi ya. ³⁵ Ama, ka valaf̄tá tsa gwal hva tsa

‡ 21:25 Ngha ta 3:6. § 21:33 Ngha ta Isaya 5:1-2.

vwaha inabi ya ta tsa kwalvaha ya. Ka dgaptá hən nda dga ta sani ka dzata hən nda dza ta sani. Ka zlərtsatá hən nda zlərtsa ta sani. ³⁶ Ka ghunglaftá tsi ta sanlaha ma kwalvahani ka malaghuta mbsaka tsaha taŋtaŋ ya. Ka maganatá tsa gwal hva tsa vwah ya ta hahən guli manava ŋa tsahaya. ³⁷ Kđavaktani, ka ghunədanaptá tsi ta hən ta vərđa ŋani ma zwaŋ nda mnay kazlay: Dza'a vlaŋvla hən ta glaku ta zwaŋa da kə'a. ³⁸ Na nghanay tsa gwal hva fwa inabi ya ta lagha tsa zwaŋ ya, ka hən mataba taŋ mantsa: "Wana tsa mndu dza'a za həga ya kay. Sawa, ka dzata mu! Ŋa zay mu ta həgani," ka hən. ³⁹ Ka valaftá hən tida. Ka tshidiŋta di'in nda tsa vwah ya, ka dzata.

⁴⁰ «Badu da saghər tsa dani ma inabi ya ní, kinawu kə'a dza'a magay nda tsa gwal hva tsa vwaha inabi ya na?» ka Yesu nda hən. ⁴¹ «Dza'a pslapsla ta tsa ghwadakha ya, ksaŋta a hən ka hidahida wa. Ŋa klaftani ta tsa vwaha inabani ya ka fanamta ma dzvu ka haya ta sanlaha ma gwal hva. Ŋa vlay tsahaya ŋani nda fitikani ta ŋani mataba dagata yakwa tsa fwa inabi ya,» ka hən.

⁴² Ka Yesu nda hən guli mantsa: «Ta walaŋ a kuni ta dzaŋafta skwi vindaf lu ma defteri ra? "Tsa pala wuđidiŋ gwal ba həga ya, tsaya ta nuta ka vərđa palaka tughwa həga.

Tsaya ná, Lazglafta ta đvaftá nzakwani mantsa.

Nda nza ka mazəmzəm ta wa ira amu*."»

⁴³ «Tsaya kəl yu ka mnay ŋa ghuni kazlay: Dza'a klaghukla lu ta ga mghama Lazglafta da kaghuni ŋa vlaŋtá mndəra mnduha dza'a snanatá gwadani đina kə'a ya. ⁴⁴ [Tsa mndu dza'a zləmbafta ta tsa pala ya, dza'a hurbə hurbə. Ala, ka tsa pala ya ta zləmbanaghatá mndu katsi, dza'a hu'anap hu'a† ŋərđək ta tsa mndu ya.]»

⁴⁵ Na snanata la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la Farisa ta tsa mahdiŋda Yesu ya, ka graftá hən kazlay: Ta ghəŋa taŋ ta gwada tsi ta tsa gwada ya, kə'a. ⁴⁶ Ka zbə hən ta ksafatá Yesu. Ama ka zləŋaftá hən ta dəmga, kabga klafkla dəmga ta Yesu ka anabi.

22

Mahdiŋdi ta ghəŋa kla makwa

Luk 14:15-24

¹ Ka Yesu mnəglanatá hən nda mahdiŋdi mantsa: ² «Ka guram ga mghama Lazglafta nda sana mgham ta payaftá skwa zay ma klay zwaŋani ta makwa. ³ Ka ghwanaftá tsi ta kwalvahani ŋa hagaktá gwal hagaŋ tsi ŋa za tsa skwa zay ya, ama ka kwalaghuta tsahaya ta sagha. ⁴ Ka ghunglafta tsi ta sanlaha ma kwalvaha ŋa dza'a "mnanatá tsa gwal hagaŋ tsi ya nda mnay kazlay: Ndanana ná, ndusa skway zay kə'a. Pslapsla yu ta slaha da, nda rina fisika da nda uwasla nda uwasla, nda paya inda skwi, saghawasa da za skwa zay ma vla kla makwa," ka'a nda hən. ⁵ Ndanəŋ a tsa gwal hagaŋ lu ya wa. Ta laghu ya da vwahani, ta laghu ya da tsakalani, ⁶ ta valafta sanlaha ta tsa kwalvaha ya ka ganaptá iri ta hən, ka pslatá hən. ⁷ Ka kuzlanaftá tsi ta ŋuđuf ta mgham, ka ghunadaptá tsi ta sludzihani zadənatá ta tsa gwal ta pslatá tsa mnduha ya ka driŋtá luwa taŋ. ⁸ Tahula tsa, ka'a nda kwalvahani mantsa: "Wana nda paya skwa zaya kla makwa. Tsa gwal si hagaŋ lu ya, raŋ ta hən a zay wa. ⁹ Lawala ta madəđga tviha, ka hagakta kuni ta inda mndu dza'a guyunta kuni da na vla za skwa zay na," ka'a nda hən. ¹⁰ Ka sli'afat tsa kwalvahani ya ka laghwi ta tvi. Ka tsakaktá hən ta inda mndu ya guyun hən. Nda ghwadaka mnduha tani, nda ŋərma mnduha tani, ka ndəghanaftá həga ma tsa vla kla makwa ya.

* **21:42** Ngha ta Zabura 118:22-23. † **21:44** Ngha ta Lukwa 20:18.

11 «Ka lamə mgham da ng-hanaghatá tsa gwal hagak lu ya. Ka nghanjá tsi ta sana mndu kul had'lguta kla makwa tida. 12 Ka'a nda tsi mantsa: "Ari gra! Waka kagha sami da na həga na kul had'lguta kla makwa ta kagha na?" ka'a nda tsi. Sew, sna a tsa mndu ya ta skwi ŋa mnay wa. 13 Ka mgham nda kwalvahani mantsa: "Habafwa haba ta dzvuhani nda səlahani, ka klafta kuni ka wuđidinġta dzibil da grum, ka tawa tsi ta taw, ka hpada sli'ŋani* hada," ka'a. 14 Tsaya tama ná, dagala hagatani, ama ki'a yeya dagatani,» ka Yesu sganaghata.

Nda ra ka pla dzumna ŋa mgham Sezar ra?

Mak 12:13-17, Luk 20:20-26

15 Mbadaka la Farisa ka tskavata ka dzrafta ka həŋ dza'a ksafatá Yesu nda gwada dza'a sabi ma wani. 16 Ka ghu-naftá həŋ ta sanlaha ma duhwalha taŋ kawadaga nda mnduha Hiridus slanaghatá Yesu. Bhadaghata taŋ, ka həŋ nda Yesu mantsa: «Mghama da, nda sna ŋni kazlay: Ta mnay kagha ta kahwathwata kə'a. Skwi ta kumə Lazglafta ta magay mu ta taghə kagha kahwathwata ŋa mnduha. Had'kagha ta zləŋa ira mndu wu, kabga gala a kagha nda gala ta mndu wa. 17 Mnaŋnamna ta ŋa gha ma ndanu. Nda ra re, ari ra a wa'a ka pla dzumna ŋa mgham Sezar na?» ka həŋ.

18 Tsaw nda sna Yesu ta tsa ghwadaka ndana taŋ ya. Ka'a nda həŋ mantsa: «Tsa madgwirmadgwira ghuni ya. Kabgawu ta kəl kuni ka dzəgha i'i na? 19 Marihawa tsa kwađu ta kəl lu ka pla dzumna ya,» ka'a. Ka klanaktá lu ta tsa kwađu† ya. 20 Ka'a nda həŋ mantsa: «Ŋa wa na fwatu nda hgu ta na kwađu na ná,» ka'a. 21 «Ŋa mgham Sezar ya,» ka həŋ. «Ka mantsa tsi ya ní, vlanġwavla ta mgham Sezar ta ya ta nzakway ka ŋa mgham Sezar. Vlanġwavla guli ta Lazglafta ta ya nzakway ka ŋa Lazglafta,» ka'a.

22 Snaŋta taŋ ta tsa gwada ya, ka ndərmim həŋ nda ndərmima. Ka zlanavatá həŋ ta Yesu ka laghwa taŋ.

Gwada ta sli'agapta ma mtaku nda hafu

Mak 12:18-27, Luk 20:27-40

23 Badu va tsaya, ka laghala Sadukiya, tsa gwal ta mnay kazlay: Had'lu dza'a sli'agapta ma mtaku wu kə'a ya slanaghata Yesu. 24 Ka həŋ nda Yesu mantsa: «Mghama da, ka Musa na: "Ka mtumta mndu ta kul yatá tsi ta zwaŋ katsi, klay zwaŋamani ta tsa wadgani ya ka markwa taŋ ŋa yanatani ta zivir ta tsa zwaŋamani ta mtuta‡ ya,» ka'a. 25 Tsaw mamu sana mndu da aŋni ndəfáŋ zwanani. Ka klaftá mali ta marakw, ka mtuta tsi ta yana a lu ta zwaŋ wa. Ka wunanaghatá sagəŋani ta tsa marakw ya. 26 Ka mtutá tsa mahisa zwaŋ ya guli, ya a ta zwaŋ wa. Ka klafta ma hkən, ha ka klafta mandəfáŋ, had'ya ta yatá zwaŋ ma həŋ nda tsi wa. 27 Tahula rwuta taŋ demdem, ka mtuta tsa marakw ya guli. 28 Badu sli'agapta dza'a sli'agapta gwal nda rwa ma mtaku nda hafu ní, wati dza'a nzakway ka zə'ala tsa marakw ya mataba tsa zwaniha ndəfáŋ ya, ya wya klukla həŋ demdem ka marakw na?» ka həŋ. 29 Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ta nanay kuni ta ghəŋa ghuni, kabga sna a kuni ta skwi nda vinda ma defteri nda ghuđa wa. Sna a kuni guli ta mbrakwa Lazglafta wa. 30 Badu sli'agapta dza'a sli'agapta lu ma mtaku ná, had'lu dza'a kləgəltá vgha ŋa nzakway ka marakw nda zə'al wa. Dza'a nzakway lu ta nzaku tavata Lazglafta manda duhwalha Lazglafta. 31 Gwada ta ghəŋa sli'agapta ma mtaku ná, ta dzaŋaf a kuni ma defteri ta tsa gwada Lazglafta ta manay kazlay: 32 I'i Lazglafta Abraham, i'i Lazglafta Izak, i'i Lazglafta Yakubu§ kə'a ya ra? Lazglafta ná, Lazglafta gwal nda rwa a wu, Lazglafta gwal nda hafu ya,»

* 22:13 Ngha ta Mata 8:12. † 22:19 Ngha ta Mata 20:2. ‡ 22:24 Ngha ta Zlrafta 38:8, nda Vrafta ta Zlahu 25:5-6. § 22:32 Ngha ta Sabi 3:6, 15-16.

ka'a. ³³ Snaṅta mnduha ta tsa tagha skwani ya, ka ndərmim həŋ nda ndərmima katakata.

Wati mali mataba zlahuha na?
Mak 12:28-34, Luk 10:25-28

³⁴ Na snaṅta la Farisa kazlay: Hanafha Yesu ta wi ta la Sadukiya kə'a, ka tskavatá həŋ. ³⁵ Lagha sani mataba taŋ ta nzakway ka mndu ta tagha zlahu ŋa mnduha, ka kuma tsanamtá matsavaḍa ta Yesu. Ka'a nda tsi mantša: ³⁶ «Mghama ḍa! Wati mali mataba zlahuha na?» ka'a nda tsi. ³⁷ Ka Yesu nda tsi mantša: «“Dvudva ta Mgham Lazglafta gha nda hyahya ṅudufa gha, nda inda hafa gha, nda inda ndana* gha.” ³⁸ Tsahaya mali mida, tsahaya taŋtaŋa zlahu guli. ³⁹ Mamu mahisani manda tsaya guli: “Dvudva ta sləvda gha manda va ghəŋa gha†” kə'a. ⁴⁰ Inda zlahu Musa, nda inda skwi ta taghə la anabi ná, ta tsa zlahuha‡ his ya sladafta həŋ,» ka'a.

Daway ta ghəŋa i Kristi nda Dawuda
Mak 12:35-37, Luk 20:41-44

⁴¹ Mbadaka la Farisa ka tskavata hada tavata Yesu. Ka Yesu nda həŋ mantša: ⁴² «Kinawu ka kaghuni ta ndanay ta ghəŋa Kristi na? Zwaŋa wa ya na?» ka'a. «Zivra Dawuda ya,» ka həŋ nda tsi. ⁴³ Ka Yesu nda həŋ guli mantša: «Waka Dawuda mnay nda ma mbrakwa Sulkum nda ghuḅa kazlay: Mgham kə'a ḅa? Ya wya ka Dawuda na:

⁴⁴ “Ka Mgham nda Mghama ḍa na:

Sawi nzata nda ga zeghwa ḍa, ha ka nanafta ḍa ta ghumaha gha ka skwa ta diŋlay səla gha§”, ka'a.

⁴⁵ «Ka si “Mghama ḍa”, ka Dawuda ta hgay ya ní, waka Kristi dza'a nzakway ka zivrani tama?» ka'a.

⁴⁶ Trid, traptra dər wa ta zlghanaftá wi. Daga baḍu tsa, haḍ mndu ta walglaŋta ḍawutá vli da tsi wa.

23

Nzakwa la mali ta ghəŋa dina la Yahuda

Mak 12:38-39, Luk 11:43,46, 20:45-46

¹ Tahula tsa, ka Yesu nda dəmga nda ya nda duhwalhani tani mantša: ² «Dzaŋanaghatá gwal tagha zlahu, nda la Farisa na tsi lanaptá zlahu Musa ta mnduha. ³ Tsaya tama ná, nda ra ka snanata ghuni ta həŋ, ka magay ghuni ta inda skwi ta mnaghunata həŋ. Nziya nza tsi ná, yaha kuni da magay manda ya ta magə hahəŋ, kabga haḍ hahəŋ ta magay manda va ya ta mnata həŋ wa. ⁴ Ta hbaḥba həŋ ta huzla ndəgaku ka fanaghatá mnduha, ama va a hahəŋ ta ksaŋta dər nda wa ndəfiŋa dzva taŋ wa. ⁵ Inda slna ta magə həŋ ná, ta magay həŋ ŋa nghay wa ira mnduha. Mantša ya ná, ḅərləzla ka hahəŋ ta mbaḡhaftá ŋa taŋ ayaha ta fuŋta ta wa bizlbi-zla kuma, nda ya ta dzvu. Zutut ka həŋ ta zlaŋtá dzva lguta* taŋ. ⁶ Vli nda paya ta kəma ŋa taŋ ta zbay ŋa nzakwa taŋ ma fitika za skwa zay ta badawa. Vli nda paya ta kəma guli ta zbə həŋ ŋa nzakwa taŋ ma həga tagha skwa la Yahuda. ⁷ Ta kumay həŋ ta ganaghata mnduha ta zgu ta həŋ ma vli tsakata vgha mnduha, ka hga həŋ ka “maləm.” ⁸ Ama kaghuni ya, ma ḍvaf kuni ta hga kaghuni ka maləm. Turtuktuk Maləma ghuni. Kaghuni ná, la zwanama kuni. ⁹ Ma hgə kuni ta mnda səla ta ghəŋa haḍik ka “Da” kabga turtuktuk Da ghuni ta nzakway ta luwa. ¹⁰ Ma ḍvaf kuni ta hga kaghuni ka “mali,” kabga turtuktuk Mala ghuni ta nzakway ka Kristi. ¹¹ Ka kwalva ghuni ká mali mataba ghuni nzakway. ¹² Inda mndu ta kapanaftá ghəŋani ná, dza'a dzaganadza lu. Inda mndu ta hanaganatá ghəŋani guli ná, dza'a kapanafkapa lu,» ka'a.

* 22:37 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 6:5. † 22:39 Ngha ta Zlahu 19:18. ‡ 22:40 Ngha ta 7:12. § 22:44 Ngha ta Zabura 110:1. * 23:5 Ngha ta Mbsak 15:38-41.

Danwa ɲa gwal tagha zlahu nda la Farisa

Mak 12:40, Luk 11:39-52, 20:45-47

¹³ «Danwa ɲa ghuni gwal tagha zlahu ɲa mnduha, nda la Farisa. Tsa madgwirmadgwira ghuni ya. Mbada ka kuni ka hanaftá tgha ga mghama Lazglafta ta mnduha. Lamə a vərda kaghuni wu, zlanaj a kuni ta tvi ta gwal ta kuma lami guli wa.

¹⁴ «Danwa ɲa ghuni gwal tagha zlahu ɲa mnduha nda la Farisa. Tsa madgwirmadgwira ghuni ya. Kaghuni ta hluguduntá skwa mi'a wadgu. Ka va sliɲtá maga du'a ɲa nghay wa ira mnduha. Tsaya tama dza'a kəl lu ka tsaghunaghatá guma ka malaghutá mbraku†.

¹⁵ «Danwa ɲa ghuni gwal tagha zlahu ɲa mnduha, nda la Farisa. Tsa madgwirmadgwira ghuni ya. Ta wawaku kuni ka ra vli ta drəf nda ya ta hadik ɲa mutsaftá dər mndu turtuk ɲa da dina ghuni. Ka mutsafmutsa kuni, ɲa niɲta ghuni ka mnda nza-kway ma duda vu ka malaghutá ɲa ghuni mantsa ya mantsa ya his.

¹⁶ «Danwa ɲa ghuni gwal nda ghulpa ta kla gwal nda ghulpa. Ka kuni ta mnay tazlay na: “Ka wadawada mndu ta wadu nda həga Lazglafta ná, bla a tsaya wa. Ama ka wadawada mndu ta wadu nda dasu ma həga Lazglafta katsi ná, nda nza tkwe' ka magatani ta skwi wada tsi ɲa magay ya, ka kuni.” ¹⁷ La rghaha, gwal nda ghulpa! Wati mali mida? Mal dasu re, ari mal həga Lazglafta ta nanaftá dasu ka skwi nda ghuḅa ya a ka na? ¹⁸ Ka kuni guli ná, “ka wadawada mndu ta wadu nda gwir ná, bla a tsaya wa. Ama ka wadawada mndu ta wadu nda skwi ya vlanj tsi ta Lazglafta ta gwir ná, nda nza tkwe' ka magatani ta tsa skwi wada tsi ɲa magay ya,” ka kuni. ¹⁹ Ghulpata mnduha! Wati mali mida. Skwi ya kəl lu ka mbəhata nda tsi re, ari gwir ta nanaftá skwa mbəhu ka skwi nda ghuḅa ya a ná?

²⁰ Wya tsi, mndu ta wada ta wadu nda gwir ná, wadawada ta wadu nda skwi tida tani. ²¹ Mndu ta wada ta wadu nda həga Lazglafta ná, wadawada ta wadu nda Lazglafta ta nzaku mida ya tani. ²² Mndu ta wada ta wadu nda luwa ná, wadawada ta wadu nda dughurukwa nzakwa Lazglafta, nda Lazglafta ta nzaku‡ tida ya tani.

²³ «Danwa ɲa ghuni gwal tagha zlahu ɲa mnduha, nda la Farisa. Tsa madgwirmadgwira ghuni ya! Ta ɲavaɲa kuni ka vla zaka nidališ, ka zluɲtá mali ma skwi ma zlahu ta nzakway ka nzaku tdukwa, nda maga zdaku, nda nzaku ka ɲərma. Tsahaya skwi ma ɲa magay nda kwal kul zanaptá sanlaha ma skwiha. ²⁴ Gwal ta kla gwal nda ghulpa kuni! Ta dizapɲiza kuni ta imi ɲa klinja miyaunj mida, ka laghwa ghuni da ndutá ɲalibwa.

²⁵ «Danwa ɲa ghuni gwal tagha zlahu ɲa mnduha, nda la Farisa. Tsa madgwirmadgwira ghuni ya! Hula leghwa ta sa imi nda hliba ɲa ghuni ta laghwi da mbazɲta, ama ma huḅani, nda ndəgha nda skwa ghala ghuni nda ya nda skwiha zla'uwa kuni. ²⁶ La Farisa ghulpata mnduha! Tiɲəl ma ka kuni ghuḅɲtá huḅa leghwa nda hliba, kada nzakwa hulani nda ghuḅa.

²⁷ «Danwa ɲa ghuni gwal tagha zlahu ɲa mnduha, nda la Farisa. Tsa madgwirmadgwira ghuni ya! Manda kulu ɓap lu ka ɲusliɲ nzakwa ghuni. Ká ka nda dɲnakwani nda ta hulani, ama nda ma huḅani ná, tskata ghudzifa gwal nda rwa, nda ya nda rwata ɲəɲak yeya mida. ²⁸ Manda va tsaya kaghuni guli. Ta nghadaghatá mnduha ta kaghuni ná, manda skwi tdukwa nzakwa ghuni. Ama ta ghəɲa madgwirmadgwir, nda kwal kul sna gwaḅa da Lazglafta yeya ma kaghuni.

²⁹ «Danwa ɲa ghuni gwal tagha zlahu ɲa mnduha, nda la Farisa. Tsa madgwirmadgwira ghuni ya! Ta baba kulu kuni ɲa la anabi, ta pgha

† 23:14 Ngha ta Markus 12:40. ‡ 23:22 Ngha ta Isaya 66:1, nda Mata 5:34. § 23:23 Ngha ta Zlahu 27:30, nda Vrafta ta Zlahu 14:22.

rka kuni ta kula gwal ta snanata gwada Lazglafta. ³⁰ Ka kuni ta mnay na, “ka ma si mamu anji ta fitika dzidziha nji na, ma gwafta a anji ta wi nda hɛj ka pslatá la anabi wu, ka kuni.” ³¹ Ma tsa mnay ta mnɛ kuni mantsa ya ná, maranmara kuni kazlay: Zivra tsa gwal ta zadanatá la anabi ya kuni kɛ’a. ³² Dina tsa, lawa ta kɛma ta kɛma nda maga tsa ghwadaka sina zlaf dzidziha ghuni ya! ³³ Nahadikha! Mndɛra la mupuha! Had wa ghuni ɛa ndapta ma tsa guma nda vu ya wa. ³⁴ Tsaya tama ná, dza’a ghunaghunafghuna yu ta la anabi, nda gwal nda difil da hɛj, nda gwal tagha zlahu. Dza’a psleta nda psla kuni ta sanlaha, dza’a zleɛafta nda zlɛɛa kuni ta sanlaha, dza’a slɛvapta nda slɛva kuni ta sanlaha ma hɛga tagha skwa ghuni, dza’a zbinzba kuni ta hɛj ma inda luwaha, ka giri ɛa taɛ. ³⁵ Tsaya tama, ta ghɛɛa ghuni dza’a vrafta usa gwal tɛukwa psla kuni. Zrafta ta Abel mndu tɛukwa, ha ka sagha ta dzata dza kuni ta Zakari zwanɛ Baraki, ya dza lu ma takataka vli nda ghuɛa ma hɛga Lazglafta nda gwir* ya. ³⁶ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza’a vrafta ta ghɛɛa gwal ta na fitik na inda tsaya,» ka’a.

Gwada Yesu ta ghɛɛa Ursalima

Luk 13:34-35

³⁷ «Aya Ursalima! Aya Ursalima! Kagha ta pslatá la anabi, kagha ta psleta nda pala ta gwal ghunadaghagha Lazglafta. Nda kɛa fitika zbanɛa da ta tskanatá zwana gha manda mana ghatalakw ta tskanatá ndudukhani ma zlambakhani ya, ama ka kwalaghuta kuni. ³⁸ Ndana tama, zlaghunanzla lu ta hɛga ghuni ka kufik†. ³⁹ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, had kuni dza’a nghɛlanɛa i’i wa, ha ɛa mnay ghuni dazlay kazlay: Tfawi ta ghɛɛa mndu ta sagha ma hga Mgham‡ Lazglafta kɛ’a,» ka’a.

* **23:35** Ngha ta Zrafta 4:8, nda 2 Krunik 24:20-22. † **23:38** Ngha ta Irmiya 22:5. ‡ **23:39** Ngha ta Zabura 118:26.

24

Gwada ta ghɛɛa tasiɛta hɛga Lazglafta

Mak 13:1-2, Luk 21:5-6

¹ Mbada Yesu ka sabi ma hɛga Lazglafta, ka sli’i. Ka lagha duhwalhani tavatani ɛa maranata batá hɛga Lazglafta. ² Ka Yesu nda hɛj mantsa: «Nda ngha kuni ta inda ya nzakwani ya ki’e? Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza’a tasiɛta lu ta indani demdem. Had nzugwatá pala sani ta sani, dza’a pɛata wa,» ka’a.

Ma kɛaku kɛakwa ghɛɛa hadik ka sagha

Mak 13:3-13, Luk 21:7-19

³ Ka sli’aftá Yesu ka laghwi nzata ta ghwa Zaytuɛ. Ka lagha duhwalhani slanaghata. Ka nzata hɛj nda ghɛɛa taɛ kawadaga nda tsi. Ka dawantá hɛj da tsi: «Mnanamna ka yawu dza’a magakwa tsa skwi ya. Kinawu ka nji dza’a snantá fitik dza’a kɛl ka ka sagha, nda fitika kɛakwa ghɛɛa hadik na?» ka hɛj. ⁴ Ka Yesu nda hɛj mantsa: «Dasuwa ka kuni, yaha lu da nanaghunafta. ⁵ Wya nda ndɛgha mnduha dza’a klafta hga da ka sagha: “Ti Kristi,” ka hɛj dza’azlay ɛa nanaghata taɛ ta ndɛghata mnduha. ⁶ Dza’a nda sna kuni ta gwada ta vlu ma vliha ndusa ndusa nda ya ma vliha di’iɛ di’iɛ. Dasuwa ka kuni, yaha nɛɛufa ghuni tɛu, kabga nda nza tkwe’ ka magakwa inda tsa skwiha ya. Ama tsaya a kɛakwa ghɛɛa hadik wa. ⁷ Dza’a vulay sana luwa ta vlu nda sana luwa. Dza’a vulay sana mgham ta vlu nda sana mgham. Dza’a slasla maya ma sana vliha. Dza’a gigɛavafgigɛa hadik. ⁸ Inda tsa skwiha dza’a magaku ya ná, dza’a nzakway manda zlakwa ɛasa yaku.

Skwi dza’a slanaghatá duhwalha Yesu

Mak 13:14-23, Luk 21:20-24

⁹ «Dza'a vlavla lu ta kaghuni ma dzvu ŋa mnduha, ŋa gaghunaptá iri. Dza'a pslapsla lu ta kaghuni guli. Dza'a husanhusa kuni ta inda mndəra mnduha ta ghəŋa hadik kabga gwada ta i'i. ¹⁰ Ta ghəŋa tsaya tama, nda ndəgha gwal dza'a zlanavatá zlgħay nda ŋudufa taŋ. Dza'a skwapskwa sani ta sani, ta husantá sani ta sani. ¹¹ Nda ndəgha ghwadaka anabiha dza'a sagha ŋa nanaghata taŋ ta ndəghata mnduha guli. ¹² Ta dza'a sgaku nda sga maga ghwadaka skwi, dza'a vyaku nda vya dŋu ma ŋudufa ndəghata sanlaha ma gwal zlgħay nda ŋuduf. ¹³ Ama mndu ta su'af̄ta ha ka lagha ta kdavaktani, dza'a mbaku. ¹⁴ Dza'a mnay lu ŋa mnduha ta ghəŋa hadik demdem ta tsa Lfida Gwada ta ghəŋa ga mghama Lazglafta ya, ŋa snantá gwal kul snantá Lazglafta. Tahula tsaya tama, ŋa sagha fitika gwada ta kdakwa ghəŋa hadik.

Dza'a ghuyay mnduha ta danwa
Mak 13:14-23, Luk 21:20-24

¹⁵ «Tsaya tama, ka nda ngha kuni ta sana "ghwadaka manzakdaway ta vla mbida" manda ya mnə anabi Daniyel*, fa lu ma vli nda ghuḅa ya, dina ka snantá mndu ta dzaŋay.

¹⁶ «Ma tsa fitik ya, ka hwaya gwal ta hadika Zudiya ta hwaya ta ghwa. ¹⁷ Ka ta ghəŋa həga nda dədəma mndu, yaha ləglami nda ma həga da hla huzla mida, ka hwaya tsi ta hwaya. ¹⁸ Ka ma vwah mndu, yaha da vrəgelta dzagha da hla lguthani. ¹⁹ Danwa taŋ ŋa mi'aha nda hudī nda ya nda mi'aha nda zwaŋ ta ghuva taŋ ma tsa fitik ya. ²⁰ Ka ndəḅa kuni ta dzvu yaha tsa fitika hwaya ghuni ya da nzakway ma fitika mazlam, nda ya baḁu sabat, ²¹ kabga dagala ghuya danwa dza'a slaku ma tsa fitik ya. Ta walaŋ a mndərga ghuya danwa manda tsaya ta slata ka yawu fata ghəŋa hadik wa. Had mndəra tsaya dza'a sləglata† guli wa. ²² Ka má

had ka Lazglafta ta htanaktá tsa fitik ya wu, ma had mndu dza'a ndapta wa. Ama kabga gwal ya zabap tsi, ka htanaktá tsi ta tsa fitik ya.

²³ «Ka ka mndu nda kaghuni mantsa: "A! Wana Kristi hadna." "A! Wa a hada a," ka'a ná, yaha kuni da tsu'af̄ta. ²⁴ Ya dza'a sli'agaghasli'a ghwadaka krista nda ghwadaka anabiha, ŋa magay taŋ ta skwa mandərmimiha nda mazəzməzha katakata ŋa nana mndu, ka ta magaku tsi, nda gwal dagap Lazglafta tani. ²⁵ Wya mnaghunamna yu ta tseke'luwa.

²⁶ «Ka ka lu nda kaghuni mantsa: "A! Wa a Kristi ta wa mtak kə'a," yaha kuni da dza'a. "A! Wana difaghuta hadna kə'a," yaha kuni da zlgħafta. ²⁷ Sagha dza'a sagha Zwaŋa mndu ná, dza'a sagha manda wudakwa luwa nda ma mndəra luwa, ka ranaftá vli kutsuk ma mndəra luwa ya, dza'a nzakwa tsi. ²⁸ Ma vli dər ga mbla skwi ya ná, hada dza'a tska gugzlum ta vgha.

Dza'a vragavra Zwaŋa mndu
Mak 13:24-27, Luk 21:25-28

²⁹ «Gi tahula fitika tsa ghuya danwa ya, gi tđik dza'a nzata fitik, had tili dza'a tsuwadəkəltá vli wu, dza'a rkaga rka tekwatsa ta luwa, dza'a gigdavafgigda‡ skwiha nda mbra nda mbra ta luwa. ³⁰ Ma tsaya tama dza'a ngha lu ta saha zwaŋa mndu ta luwa ŋa wahay mnduha ta ghəŋa hadik ka wahu, ŋa nghay taŋ ta Zwaŋa mndu ta saha ta luwa ma ghwayak nda inda mbrakwani, nda inda glakwani§. ³¹ Ŋa ghunaftani ta duhwalha Lazglafta ŋa vyata taŋ ta duli ta taw katakata, ŋa tsakakta taŋ ta gwal ya dagap tsi ta slərpa luwa fwad, sli'af̄tani ta mndəra luwa dikw dista luwa*.»

Tagha skwi ta ghəŋa ghuraf
Mak 13:28-31, Luk 21:29-33

³² «Mamu skwi ŋa taghay ghuni ma nzakwa ghuraf. Ka nda sta ghuraf

* **24:15** Ngha ta Daniyel 9:27 nda 11:31 nda 12:11. Isaya 13:10, nda 34:4, Izekiyel 32:7, Yuwel 2:10, 3:4. ta Vrafta ta Zlahu 30:4, Zakari 2:10, Nehemi 1:9.

† **24:21** Ngha ta Daniyel 12:1. ‡ **24:29** Ngha ta § **24:30** Ngha ta Daniyel 7:13. * **24:31** Ngha

ta dakuḁaku sluhwa tida katsi, nda sna kuni kazlay: Ndusa duwiṅ tama kə'a. ³³ Manda va tsaya guli ná, ka nda ngha kuni ta inda tsa skwiha ya, grafwa gra kazlay: Ndusa Zwanja mndu, manda skwi ta watgha nzakwani kə'a. ³⁴ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ta sagha tsa skwiha ya ná, rwuta a na mnduha ta na fitik na demdem wa. ³⁵ Dza'a lula luwa nda hadik, ama gwada da ná, walanṭa a ta luta wa.»

Nzawanza hzleṅa

Mak 13:32-37, Luk 17:26-30,34-36

³⁶ «Tsa gwada ta ghəṅa fitik ya dza'a magaku tsa skwiha ya, nda ya ka ta wati luwa tsi ya ná, had mndu nda sna wa. Dər duhwalha Lazglafta, dər Zwan, sna a wa. Da turtukwani yeya nda sna. ³⁷ Ma tsa fitik dza'a sagha Zwanja mndu ya ná, manda va skwi ta luta ma fitika Nuhu ya dza'a magakwa tsi. ³⁸ Manda va ya ma tsa fitik ma kḁaku tsa ima mabudbud ya dza'a nzakwa tsi, laghula mnduha da hamta ghəṅ ma za skwi, nda ya ma sasaku. Laghula həṅ da hamta ghəṅ ma kla makwa, nda valanṭa kwagha taṅ ṅa zə'al, ha ka sagha fitik kəl Nuhu ka lamə da kwambalu†. ³⁹ Had sana skwi ndanaṅ həṅ wu, ha ka sagha ima mabudbud hlaghatá həṅ demdem‡. Baḁu tsa fitik dza'a sagha Zwanja mndu ya ná, manda va tsaya dza'a magakwa tsi. ⁴⁰ Ma tsa fitik ya, ta maga slna mnduha his ma vwah, ṅa klanaghutá sani ka zlanavata sani. ⁴¹ Mi'aha his ta hu'u ta buna, ṅa klanaghuta sani ka zlanavata sani. ⁴² Ka si mantsa tsi, nzawanza hzleṅa, kabga sna a kuni ta tsa fitik dza'a kəl mghama ghuni ka sagha ya wa. ⁴³ Wya skwi dina ṅa snaṅta ghuni: Ka má nda sna danahəga ta fitik má dza'a lamə ghali da həgani ná, má dza'a nzanza hzleṅa, má zlanata a ta ghali ka lamani da həgani wa. ⁴⁴ Tsaya tama ná, nzawanza kaghuni guli nda payatá vgha, kabga ma tsa fitik kul

faftá kuni ta ghəṅ ya, dza'a sagha Zwanja mndu.

Nərma kwalva ya nda hida

Luk 12:41-48

⁴⁵ «Wa na ṅərma kwalva nda hida fanam danahəgani ma dzvu ta inda gwal ksanata slna, ṅa nghaptani ka həṅ ka dgayni ta skwa zay ṅa taṅ nda fitikani na na? ⁴⁶ Rfu ṅa tsa kwalva dza'a sagha danahəgani slanaghata ta magaymagay ta tsa slna ya. ⁴⁷ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a fanamfa danahəgani ta inda gadghəlani ma dzvu. ⁴⁸ Ala, ka ghwadaka kwalva tsi, «saghata a danahəga da misimmisim wu» ka'a dza'azlay ma ghəṅani, ⁴⁹ ṅa liṅtani ta psila grahani ta ksə həṅ slna ka skwa turtuk. ṅa laghwani zazakwani, ka sasakwani kawadaga nda gwal ghwayaku. ⁵⁰ Nda sagha danahəgani slanaghata dluk ma fitik kul faftá tsi ta ghəṅ, nda ya ka ta wati luwa tsi, sna a wa. ⁵¹ Dza'a dgapdga danahəgani, ṅa tsanaghatani ta guma kawadaga nda la ghwadak, ṅa taway tsa kwalva ya ta taw, ka hpaḁa sli'injani§ hada,» ka'a.

25

Gwada ta ghəṅa ku'aha ghwan

¹ «Ma tsa fitik ya, dza'a gray lu ta ga mghama Lazglafta nda sana ku'aha ghwan ta klaftá pitirla taṅ ka dza'a da gəma zwanja midzi. ² Mataba taṅ, hutaf gwal kul hidaku, hutaf gwal nda hida. ³ Ta klafta tsa ku'aha kul hidaku ya ta pitirla taṅ ná, tana a həṅ ta rdí ṅa sgray da tsa pitirla taṅ ya wa. ⁴ Ama tsa ku'aha nda hida ya, tana'atá hahəṅ ta rdí ma hwarak ṅa sgray da ṅa taṅ. ⁵ Ka gərdatá zwanja midzi ka sagha misimmisim. Ka zunur hani ta həṅ, ka pslatá hani ta həṅ demdem. ⁶ «Ma takala tama, ka gugudatá lu: «Wa'a zwanja midzi kay ta sagha! Lawala da gmay,» ka lu. ⁷ Ka sli'avatá tsa ku'aha ya demdem ta hani, ka sganaghatá vu ma pitirla taṅ. ⁸ Ka tsa

† 24:38 Ngha ta Zlrafta 6:9–7:6. ‡ 24:39 Ngha ta Zlrafta 7:7-24. § 24:51 Ngha ta Mata 8:12.

ku'aha kul hidaku ya nda tsaha nda hida ya mantse: "Tanafwata ta na rda ghuni na, wana na na nja nni ma pitirla na ta mtaku," ka hən. ⁹ Ka tsaha nda hida ya mantse: "Kay! Slaghwa a ka dgray mu wa, lawala da gwal ta dzawapta, ka skwakta kuni ta na ghuni," ka hən. ¹⁰ Ta laghu hahən da skwa rdi ya ná, ta bhagaghatá zwanja midzi. Ka lamə tsaha nda hba vgha tan ya kawadaga nda tsi da həga kla makwa, ka hawutá lu ta tgha. ¹¹ Bats nzda tama, ka vraktá tsa ku'aha ya. Ka hən mantse: "Mghama da, mghama da! Gunanaguna ta watgha," ka hən. ¹² Ka'a nda hən mantse: "Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, sna a yu ta kaghuni wu,"» ka'a. ¹³ Ka Yesu sganaghata mantse: «Nzawanza hzlenja, kabga sna a kuni ta tsa fitik ya, ka ta wati luwa tsi wu,» ka'a.

Gwada Yesu ta ghəna kwalvaha hkən

Luk 19:11-27

¹⁴ «Manda va tsaya ná, dza'a gray lu ta ga mghama Lazglafta nda sana mndu ma sli'ani dista luwa, ka hagaftá tsi ta kwalvahani, ka dganaftá tsi ta gadghəlani ta hən ma dzvu. ¹⁵ Ka klaftá tsi ta talan* hutaf, ka vlanťá sani. His kə'a klafta ka vlanťá sani. Pal kə'a klafta guli ka vlanťá mahkənani. Taťta mbrakwa tan kə'a dganaftá hən. Ka sli'aftá tsi ka laghwi. ¹⁶ Ka gi sli'afta tsa ta zlglaftá talan hutaf ya da tsakala nda tsi, ka zanaghatá tsi ta ndeli ka talan hutaf guli. ¹⁷ Ka sli'aftá tsa ta zlglaftá talan his ya guli ka laghwi da tsakala, ka zanaghatá tsi ta ndeli ka talan his guli. ¹⁸ Tsa ta zlglaftá talan turtuk ya, ka laghu tsi da lapta ghurum ma hadik, ka difanatá tsa tseda danahəgani ya.

¹⁹ «Nzdavannda lu katakata tama, ka vraktá danahəga tsa kwalvaha ya dzagha. Ka daw tsi da hən ta skwi maga hən nda tsa tsedani ya. ²⁰ Ka lagha tsa ta zlglafta talan hutaf ya,

ka kladanaghata nda talan hutaf guli. Ka'a mantse: "Mghama da, talan hutaf vliha ka, wana zanaghata yu ta ndeli ka talan hutaf guli," ka'a. ²¹ Ka danahəgani nda tsi mantse: "Dina tsa, nərma kwalva ka! Manda va tsa nzakwa gha ka nərma mndu ma skwi kwitikw ya, ta vlaghavla yu ta skwi dagala. Saghusa gha da rfu kawadaga nda i'i," ka'a. ²² Ka lagha tsa ta zlglaftá talan his ya guli, ka kladanaghata nda sana talan his. Ka'a mantse: "Mghama da, talan his vliha ka, wana zanaghata yu ta ndeli ka talan his guli," ka'a. ²³ Ka danahəgani nda tsi mantse: "Dina tsa, nərma kwalva ka. Manda va tsa nzakwa gha ka nərmani ma skwi kwitikw ya, ta vlaghavla yu ta skwi dagala guli. Saghusa gha da rfu kawadaga nda i'i," ka'a. ²⁴ Tahula tsa, ka lagha tsa ta zlglafta talan turtuk ya guli. Ka'a mantse: "Mghama da, nda sna yu kazlay: Nda bla gwada ta kagha kə'a. Ta tsokay ka ta skwi ta vwah ma vli kul sləgadata ka. Ta hlay ka guli ta skwi ma vli kul vihanťá ka. ²⁵ Ka zlanəaftá yu ta zlanə, ka laghu yu da difanatá tsa talan gha ya ma hadik. Wana tsi, kla ta skwa gha," ka'a. ²⁶ Ka danahəgani nda tsi mantse: "Kagha ná, ghwadaka kwalva ka, yadi. Ka si nda sna ka kazlay: Ta tsokay yu ta skwi ta vwah ma vli kul sləgadatá yu, ta hlay yu ta skwi ma vli kul vihanťá yu kə'a ya ní, ²⁷ má fafa ka ta tsa tseda da ya ma banji†, ma na vragaghata da na ná, má saghasa yu da kla skwa da nda imi ta ghənani. ²⁸ Kləgadanaghwakla ta tsa talan ya, ka gwanavata kuni ta tsa nda talan ghwan ya," ka'a.

²⁹ «Mantse ya ná, na mndu mamu tsi da tsi, ta sganaghata lu ta skwi na nzakwani dagala da tsi. Ama mndu ya kul had tsi da tsi ya, kləgadanaghutá va tsa kwitikwatani da tsi ya. ³⁰ Klafwa kla ta tsa ghwadaka kwalva ya ka wudidinta

* **25:15** Talan: Tsaya tse di ta klaftá zlibi hutaf. luwa. † **25:30** Ngha ta Mata 8:12.

† **25:27** Banji: Tsaya vla pgha tseda mnduha ma

kuni dzibil da grum, ka dza'a tsi taw, ka hpada tsi ta sli'ijani# hada,» ka'a.

Dza'a sasa Zwanja mndu da tsa guma

³¹ «Baɗu sagha dza'a sagha Zwanja mndu ma glakwani kawadaga nda inda duhwalha Lazglafta ná, dza'a nzafnza ta dughurukwa glakwani. ³² Dza'a tskanatska lu ta inda mndera mnduha ta ghəŋa haɗik ta kəmani, ŋa dganatani ta sanlaha nda sanlaha manda ya ta dganata mnda ngha rini ta tuwak nda gu ya. ³³ Ŋa pghatani ta tuwak nda ga zeghwani, pghaha ta gu nda ga zlaɓani. ³⁴ Ka mgham dza'azlay nda tsaha nda ga zeghwani ya mantsha: "Saghawasa, kaghuni gwal tfanagha Da ɗa ta wi ya. Tsu'awa tsu'a, ta za mgham ya payaghunaf Lazglafta daga ma zrafta ghəŋa haɗik ya. ³⁵ Ma fitika dzay maya ta i'i, vlihavla kuni ta skwa zay. Ma fitika dzay ndala ta i'i, tidiftá kuni ta imi ŋa say. Nzanza yu ka matbay, ka tsu'aftá kuni ta i'i. ³⁶ Ma nzakwa ɗa ka fərɗi'u, sudidiva suɗa kuni ta lgut. Ma nzakwa ɗa kul ɗughwanaku, nghapngaha kuni ka i'i. Ma nzakwa ɗa ma gamak, nghaɗighangha kuni," ka'a. ³⁷ Ka tsa gwal ta snatá gwada Lazglafta ya dza'azlay mantsha: "Yawu nghanja ŋni ta kagha ta dzə maya, ka vlaghatá ŋni ta skwa zay? Yawu nghanja ŋni ta kagha ta dzə ndala, ka taghaftá ŋni ta imi ŋa say? ³⁸ Yawu nghanja ŋni ta kagha ka matbay, ka tsu'aftá ŋni ta kagha? Yawu nghanja ŋni ta kagha ka fərɗi'u ka sudavaghatá ŋni ta lgut? ³⁹ Yawu nghanja ŋni ta kagha kul ɗughwanaku? Yawu nghanja ŋni ta kagha ma gamak ka lagha ŋni nghaghata?" ka həŋ ⁴⁰ Ka Mgham dza'azlay mantsha: "Kahwathwata ka yu ta mnaghunata ná, inda fitik ya maga kuni ta tsa skwiha ya ŋa zwanama ɗa gwal ya nda hta katakata ya ná, magihatá i'i kuni nda tsa."

§ 25:46 Ngaha ta Daniyel 12:2.

⁴¹ «Tahula tsa, ka'a dza'azlay nda tsa gwal nda ga zlaɓani ya mantsha: "Laghwala tavata i'i, kaghuni gwal ksi'af Lazglafta. Lawala da həga vu ya ŋa kɗekedzen, payaf lu ŋa i hal-away nda duhwalhani. ⁴² Ma fitika dzay maya ta i'i, vliha a kuni ta skwa zay wa. Ma fitika dzay ndala ta i'i, tidif a kuni ta imi ŋa say wa. ⁴³ Nzanza yu ka matbay, tsu'af a kuni ta i'i wa. Ma nzakwa ɗa ka fərɗi'u, sudidiva a kuni ta lgut wa. Ma nzakwa ɗa kul ɗughwanaku nda ya ma nzakwa ɗa ma gamak guli, nghaɗigha a kuni wu," ka'a. ⁴⁴ Ka həŋ dza'azlay guli na: "Mghama ɗa, yawu nghanja ŋni ta kagha ta dzə maya? Yawu nghanja ŋni ta kagha ta dzə ndala? Yawu nzata ka ka matbay? Yawu nghanja ŋni ta kagha ka fərɗi'u? Yawu nghanja ŋni ta kagha kul ɗughwanaku? Yawu nghanja ŋni ta kagha ma gamak kul kataghata ŋni na?" ka həŋ. ⁴⁵ Ka Mgham dza'azlay nda həŋ mantsha: "Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, inda fitik ya kul maganata kuni ta tsa skwiha ya ŋa gwal ya nda hta katakata ya, ŋa ɗa kwalaghuta kuni ta magay nda tsaya." ⁴⁶ Ŋa sli'a tsaha ya da vla ghuya ɗanwa ŋa kɗekedzen, ta sli'i gwal ta snatá gwada Lazglafta da vla hafu ŋa kɗekedzen§ guli,» ka'a.

26

Dzrawi ŋa dzatá Yesu

Mak 14:1-2, Luk 22:1-2, Yuh 11:45-53

¹ Manda kɗinta Yesu ta inda tsa gwadaha ya, ka'a nda duhwalhani mantsha: ² «Nda sna kuni kazlay: Ta his fitik ka skala Pak kə'a, ŋa vlatá Zwanja mndu ŋa zlaŋafta,» ka'a.

³ Ka tskavatá la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la galata mndu mataba mnduha ma ɗaɓa həga ga mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ta hgə lu Kayifa ya. ⁴ Ka dzraftá həŋ ta ksafatá Yesu ma ɗifa ma ɗifa ŋa dzata. ⁵ Ama ka həŋ mantsha: «Yaha da nzakway baɗu fitika skala

Pak tama, kabga yaha da sli'anaftá nɔɖuɖuɖa mnduha,» ka hən.

Pghəganata sana marakw ta rdī ta Yesu ma ghəj

Mak 14:3-9, Yuh 12:1-8

⁶ Ta nzaku Yesu ma həga ga Simun, sana mndu nda rdā mndu tida ma luwa Betani, ⁷ ta za skwa zay hən, ka lagha sana marakw tavata Yesu nda klatá hwaraka albastra nda ndəghatani nda urdi ya nda bla dzvani. Ka pghəganatá tsi ma ghəj. ⁸ Nghay duhwalhani ta tsa skwi ta magə tsa marakw ya, zdəgana a ta hən wa. «Kabgawu ta kəl lu ka badza skwi manda na na? ⁹ Skwi ma ɲa skwapta na urdi na ka tseɖi dagala, ka daganatá la ka pɖu ná,» ka hən. ¹⁰ Snaɲta Yesu ta tsa gwada taɲ ya, ka'a nda hən mantsa: «Kabgawu ta kəl kuni ka ghuya daɲwa ɲa na marakw na na? Dina skwi magiha tsi ta i'i. ¹¹ Kawadaga a kaghuni* nda la ka pɖu inda fitik wu ra? Ama i'i ná, gdavata a yu kawadaga nda kaghuni inda fitik wa. ¹² Nana pghata urdi pghidigha tsi na ná, paya i'i ɲa dza'a da kulu† ya. ¹³ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ma inda vli dza'a mnə lu ta na Lfida Gwada na ta ghəɲa hadik tender ná, dza'a gdagda lu ta rusa skwi maga na marakw na ɲa havay,» ka'a.

Kurata Zudas ta dza'a skwaptá Yesu

Mak 14:10-11, Luk 22:3-6

¹⁴ Ka gi sli'afata sani mataba duhwalhani ta hgə lu ka Zudas Iskaryut, ka laghwi slanaghata la mali ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta. ¹⁵ Ka'a nda hən mantsa: «Nu dza'a vlihata kuni ka vlaghunavla yu ta Yesu na?» ka'a. Ka vlanatá hən ta suley hkən mbsak.‡ ¹⁶ Daga ma tsa fitik ya, ka zbə tsi ta tvi ya nda ra ɲa vlatani ta Yesu.

Payafata Yesu ta skwa zaya skala Pak

Mak 14:12-21, Luk 22:7-14,21-23, Yuh 13:21-30

¹⁷ Baɖu taɲtaɲa fitika skala buradi kul had is mida, ka duhwalhani nda Yesu mantsa: «Ga ta kuma ka ta payaghafta ɲni ta vla skwa zaya skala Pak na?» ka hən. ¹⁸ Ka'a nda hən mantsa: «Lawala da huɖa luwa, ka lagha kuni da sana mndu. Ka kuni dza'azlay nda tsi na: “Wana ndusakndusa fitika da, ga ghuni dza'a za yu ta skwa skala Pak kawadaga nda duhwalha da, ka Mghama ɲni, ka kuni dza'azlay,» ka'a. ¹⁹ Ka laghu duhwalhani magata manda va ya mnana Yesu ta hən. Ka payafatá hən ta skwa zaya skala Pak.

Mamu sani ma kaghuni dza'a skwaptá i'i, ka Yesu

²⁰ Gahawani, ka nzata Yesu kawadaga nda duhwalhani ghwanɲɲə his ka za skwa zay. ²¹ Ta zə hən ta tsa skwa zay ya, ka'a mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mamu sani mataba ghuni dza'a vlatá i'i ma dzva mnduha,» ka'a nda hən. ²² Rmasas ka vgha inda taɲ. «I'i a wu su'u ní Mghama da! I'i a wa su'u ní Mghama da!» ka inda hahən. ²³ Ka'a nda hən mantsa: «Tsa mndu tsghada ɲni da hliba§ ka guram nda tsi ya, tsa mndu ya dza'a vlatá i'i ma dzva mnduha. ²⁴ Dza'a laghulani Zwanja mndu manda ya nda vinda ma gwada Lazglafta ta ghəɲani*. Ama daɲwa ɲa mndu dza'a vlatá Zwanja mndu ma dzvu ɲa mnduha. Ta draɲ ya má kwal lu kul yatá tsa mndu ya,» ka'a. ²⁵ Ka Zudas dza'a vlata ma dzva mnduha ya guli mantsa: «Ari i'i a ní Mghama da?» ka'a. «Manda va ya mna kagha nda wa gha,» ka Yesu nda tsi.

Skwa zay na slu'uvgha da, ka Yesu

Mak 14:22-26, Luk 22:14-20, 1Kwa 11:23-25

²⁶ Ta za skwa zay hən, ka klafta Yesu ta buradi. Tahula rfanaghatani ta Lazglafta, ka ɓlanaptá tsi ka vlanatá duhwalhani. Ka'a mantsa: «Zlghawazlgha ka za kuni. Nanana ná, slu'uvgha da ya,» ka'a. ²⁷ Ka

* **26:11** Ngha ta Vrafta ta Zlahu 15:11. † **26:12** Ngha ta Markus 14:8. ‡ **26:15** Ngha ta Zakari 11:12. § **26:23** Ngha ta Markus 14:20. * **26:24** Ngha ta Zabura 22:2-19, nda Isaya 53.

klafta tsi ta leghwa ima inabi guli. Tahula rfanaghatani ta Lazglafta, ka vlanťá tsi ta hən. Ka'a mantsa: «Sasa'awasasa kaghuni demdem, ²⁸ kabga nanana ná, usa da ya, usa slər6a zughu† dza'a pghinťa lu ńa pla dmakwa ndəghata mndu. ²⁹ Ka yu ta mnaghunata ná, had yu dza'a səglanťá na ima inabi na wu, ha ka sagha fitik ya dza'a kəl yu ka səgəltá lfídani kawadaga nda kaghuni ma ga mghama Da da,» ka'a.

Dza'a zliđivazla ka, ka Yesu nda Piyer

Mak 14:27-31, Luk 22:31-34, Yuh 13:36-38

³⁰ Tahula fafanafta tan ta laha skala Pak, ka laghu hən ta ghwá Zaytun. ³¹ Ka Yesu nda hən mantsa: «Ta na rvidík gita'una, dza'a hwayaghuhwaya kuni ka zlihata. Ka lu vindafta ma defteri Lazglafta na:

Dza'a dzadza lu ta mnda ngha tuwak, ńa gazlata tuwakha demdem ta bra‡.

³² Ama tahula sli'agapta da ma mtaku, dza'a tinlaghutinla yu ta 6hata ma Galili ka kaghuni,» ka'a.

³³ Ka Piyer nda tsi mantsa: «Dər ma dza'a hwayaghuhwaya lamndu ka zlavaghata ná, had i'i dza'a walanťa hwayaghuta ka zlavaghata wu,» ka'a.

³⁴ «Kahwathwata ka yu ta mnaghata, ta va na rvidík gita u na, ma kdaku vazak ka wahata, dza'a mnamna ka hkən səla kazlay: Sna a yu ta na mndu na wu kə'a,» ka Yesu nda tsi. ³⁵ «Dər ńa mtuta da kawadaga nda kagha tsi, had yu dza'a mnay kazlay: Sna a yu ta kagha wu kə'a wu,» ka Piyer. Manda va tsaya ka inda sanlaha ma duhwalhani mnata guli.

Maga du'a Yesu ma Getsemene

Mak 14:32-42, Luk 22:39-46

³⁶ Ma va tsaya, ka 6hadaghatá i Yesu nda duhwalhani da sana vli ta hgə lu ka Getsemene. Ka'a nda duhwalhani mantsa: «Nzawanza hadna ta labə yu da maga du'a hada a,» ka'a.

³⁷ Ka klana'ata tsi i Piyer nda tsa zwana Zebedi his ya mistani. Ka tđata ńudufani ka ksay ka zləń.

³⁸ Ka'a nda hən tama mantsa: «Tđatda ńudufa da manda skwi dza'a dzihata. Nzawanza hadna, ka nzata kuni ndiri kawadaga nda i'i,» ka'a.

³⁹ Zadaptani daw' ta kəma, ka zləmbatá tsi ka mbumba, ka maga du'a. Ka'a mantsa: «Da da, ka ta magaku tsi, di'inđinđi'inja ta na leghwa ghuya đanwa na nda i'i. Nziya nza tsi ná, manda ya ta kumə i'i a wu, manda ya ta kumə kagha,» ka'a.

⁴⁰ Ka sli'afta tsi ka vradaghatá slanaghatá duhwalhani, pslap-sla hani ta hən. Ka'a nda Piyer mantsa: «Trapta ghuni ta nzata ndiri kawadaga nda i'i dər ka awa turtuk tsa ra? ⁴¹ Nzawanza ndiri ka ndə6a kuni ta dzvu, kada ńanťa kuni ta skwi dza'a dzəghaghunata. Ta kumay kuni ta maga skwi đina mndani, ama had mbrakwa slu'uvgha ghuni wu,» ka'a.

⁴² Ka zəgladaptá tsi daw' ka mahis, ka ndə6əgəltá dzvu, ka'a mantsa: «Da da, ka va a ka ta di'inaghuta na leghwa ghuya đanwa na nda i'i wu katsi, ka nda nza tsi ńa say da ná, ka maga tsi manda ya kumanťa ka,» ka'a.

⁴³ Ka vrəglagaghatá tsi ka sləglanaghatá hən ta hani, nda ghər6a hən da hani.

⁴⁴ Ka zləglanťá tsi ta hən ka zəgladaptá daw', ka ndə6əgəltá tsi ta dzvu ka ma hkən, ka vrəglinťá tsi ta va tsa gwadaha mna tsi ya. ⁴⁵ Ka vrəgladaghatá tsi da tsa duhwalhani ya, ka'a nda hən mantsa: «Tata hana ghuni kuni ta mbi'a vgha ghuni 6a? Daswa ka kuni tama tsa, wana nda maga fitik dza'a kəl lu ka vlata Zwanja mndu ma dzva gwal dmaku. ⁴⁶ Sli'afwasli'a mbadma. Wa'a tsa mndu ta vlatá i'i ńa dzata ya ta sagha,» ka'a.

Ksaftá Yesu ńa dza'a dzata

Mak 14:43-50, Luk 22:47-53, Yuh 18:3-12

† 26:28 Ngha ta Sabi 24:8, nda Irmiya 31:31-34.

‡ 26:31 Ngha ta Zakari 13:7.

⁴⁷ Tata tsa gwada ya i Yesu, nda bhakta Zudas ta nzakway tekwa mataba duhwalha ghwanpdə his ya. Kawadaga hən nda ndəghata mnduha nda kafay nda kafay, nda sarak nda sarak, ghunaf la mali ta ghəna gwal dra skwi na Lazglafta nda la galata mndu mataba mnduha. ⁴⁸ Mnanafmna Yuda ta nzakway dza'a vlata ya kə'a dza'a magay nda tsi, ta hən. «Tsa mndu dza'a yu brusata ya ná, ya vani tsaya, ka ksa kuni.» ⁴⁹ Na gi ndusadaghatani tavata Yesu, ka'a mantsa: «Zgu tsa na gha Mghama dá,» ka'a ka gi brusay. ⁵⁰ «Gra dá, maga ta skwi sagha ka magay,» ka Yesu nda tsi.

Ka gi sli'adaghata tsa mnduha ya, ka pghaftá vgha tida ka ksaf. ⁵¹ Gi fay, tshagaptsha sani ma duhwalha Yesu ta kafayani, gi tay, tsaghuta sləmənə§ sani ma kwalva mali ta ghəna gwal dra skwi na Lazglafta. ⁵² Ka Yesu nda tsi mantsa: «Vradanamvra ta kafaya gha da kupakani. Inda gwal ta kla huzla vulu ná, tsa huzla vulu ya dza'a zadana ta hən guli. ⁵³ Ka kagha ta gray ná, laviñ a yu ta hganja Da dá, na gi ghunigihatani ta bra sludza duhwalha Lazglafta ta malaghuta ghwanpdə his ra? ⁵⁴ Kinawu tama dza'a nzakwa dzata ghəna skwi ya nda vinda ma deftera Lazglafta ta mnay kazlay: Mantsa ya dza'a magakwa tsi kə'a ya?» ka'a.

⁵⁵ Ma va tsa fitik ya, ka Yesu nda tsa mnduha ya mantsa: «Nya na sagha ghuni da ksa i'i nda kafay nda kafay, nda sarak nda sarak, manda skwi na ksa gənda na? Inda fitik yu ta nzaku kawadaga nda kaghuni ta tagha skwi ma həga Lazglafta, ksaf a kuni ta i'i wa. ⁵⁶ Kəl na skwiha na ka magaku ná, nda nza na dzanaghata ghəna skwi ya vindaf la anabi ma deftera Lazglafta,» ka'a. Ka gi hwayaghutá* inda duhwalha Yesu

krawats ka zlanavata.

Yesu ta kəma guma
Mak 14:53-65, Luk 22:54-55,63-71,
Yuh 18:13-14,19-24

⁵⁷ Ka klaghatá tsa gwal ta ksaf. ⁵⁸ Mbadaka Piyer ka dza'a ta hulani ta hulani, ha ka lami da daba həga ga tsa mali ta ghəna gwal dra skwi na Lazglafta ya. Ka nzamtá tsi mataba la kwalva ka nghay ka kinawu kdavaktani.

⁵⁹ Ka zbə la mali ta ghəna gwal dra skwi na Lazglafta, nda inda gwal tsa guma, ta tsanavatá ghwadaka gwada ta Yesu prək ka dzata. ⁶⁰ Trid, mutsaf a hən wa. Anj mndani, nda ndəgha tsakalawiha ya hladagha† lu. Ma kdavaktani, ka lagha sana mnduha his da mnay: ⁶¹ Ka na mndu na ná, laviñlava yu ta tasiñtá na həga Lazglafta na, ka bəgladafta da badu mahkən‡, ka'a. ⁶² Ka sli'af. ⁶³ Pslaf a Yesu ta wani wa. Ka mali ta ghəna gwal dra skwi na Lazglafta nda tsi mantsa: «Nda həga Lazglafta nda hafu mida, ta dawa yu da kagha, zlg hidifzlg ha ta wani. Kagha Kristi ta nzakway ka Zwanə Lazglafta ra?» ka'a. ⁶⁴ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Manda va ya mna kagha nda wa gha. Ka yu ta sgaghu-naghata ta ghəjani ná, daga ndanana, dza'a nda ngha kuni ta Zwanə mndu ta nzaku nda ga zeghwa Lazglafta ta mbruta, dza'a nda ngha kuni ta sahani ma kusay ta luwa§ guli,» ka'a.

⁶⁵ Lagha tsa mali ta ghəna gwal dra skwi ya ka kuhintá lgut ta vghani. Ka'a mantsa: «Ya wana kwara ta kwarakwara ta ghəna Lazglafta. Mndəra wati gwada ya ta psəgelta mu, ya wana nda sna sləmənə ghuni

§ 26:51 Ngha ta Yuhwana 18:26. * 26:56 Ngha ta 26:31. † 26:60 Ngha ta Zabura 27:12, nda 35:11. ‡ 26:61 Ngha ta Yuhwana 2:19. § 26:64 Ngha ta Zabura 110:1 nda Daniyel 7:13. * 26:66 Ngha ta Zlahu 24:16.

ta kwarakwara ya kwara tsi na? ⁶⁶ Kinawu ka kaghuni ta gray na?» ka'a. «Nda ra ka dzata* na mndu na,» ka hən hlaftha wi.

⁶⁷ Ka gi tafə hən ta sərdək ma kuma ɲa Yesu, ka dənəzl sanlaha, ta dgharu† ya laha. ⁶⁸ «Ka si Kristi ka ná, tsatsaft-satsa ka waya ta dza kagha,» ka hən.

Wadutá vla Piyer

Mak 14:66-72, Luk 22:56-62, Yuh 18:25-27

⁶⁹ Ma tsa fitik ya, ta nzaku Piyer ma bli ma daɓa tsa həga ya. Ka lagha sana kwalva ka marakw slanaghata. «Kagha guli ná, si ka kawadaga kagha nda tsa Yesu mnda la Galili ya,» ka'a nda tsi. ⁷⁰ Əɲ, ya'! «Sna a yu ta skwi ta kumə ka ta mnay wu,» ka'a ta kəma mnduha demdem.

⁷¹ Tahula tsa, ka sli'afta tsi ka nzata ma dzuguva watgha. Ka nghanɲá sana kwalva ka marakw guli. «Si ka kawadaga na mndu na nda Yesu mnda la Nazaret,» ka'a nda tsa gwal hada ya. ⁷² Əɲ, ya'! «Sna a yu ta tsa mndu ya wu,» ka'a ka wadgəlta.

⁷³ Bats nzda, ka gavanavatá tsa gwal ma tsa vli ya ta Piyer, ka hən nda tsi mantsa: «Dər ki tsi, tekw kagha mataba tsa mnduha ya, ta tsatsaku ta lwa gha,» ka hən nda tsi. ⁷⁴ «Kusekw!» ka Piyer ka waday. «Ka ksi'afksi'a Lazglafta ta i'i ka tsakalawa da tsi. Sna a yu ta na mndu na wu,» ka'a. Gi ka wahatá vazak. ⁷⁵ Ka gi havaktá Piyer ka gwada ya si mnana Yesu kazlay: Ma kdaku vazak wahata ná, dza'a mnay ka hkən səla kazlay: Sna‡ a yu ta tsa mndu ya wu kə'a ya. Ka gi sli'afta tsi ka laghwi dzibil ka hərɓa faw.

27

Kladaghatá Yesu ta kəma Pilatus

Mak 15:1, Luk 23:1-2, Yuh 18:28-32

¹ Tsadakwa vli gasərdək, ka tsakalawa la mali ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta nda la galata mndu, ka dzraftá gwada ta ghəɲa Yesu, ɲa

dzata. ² Ka habaftá hən, ka klaghatá hən vlanɲá Pilat ta nzakway ka ɲumna.

Mtakwa Yuda Iskaryut

Slg 1:18-19

³ Nghay tsa Zudas ta vlatá Yesu ya, ta tsanaghatá guma ɲa dzata ná, ka hagə tsi ta madər. Ka klaftá tsi ta tsa suley hkən mbsak ya, ka lagha vranavatá tsa la mali ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta nda la galata mndu ya. ⁴ «Gaga yu ta dmaku ta vlatá mndu kul had' dmakwani ɲa dzata,» ka'a nda hən. «Nu gwada aɲni! Dzik nda kagha tsaya,» ka hən nda tsi. ⁵ Ka pghidiɲtá Yuda ta tsa tsemi ya ma həga Lazglafta, ka laghwi hamtá ket-siɲ ma ɲurzlujani, ka dzuvtá htsiɲani. ⁶ Ka hlaftha la mali ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta ta tsa tsemi ya. «Ra a ka gwafta na tsemi na nda tsemi ma vla tskatá skwa Lazglafta wu, kabga tsemi nasa ya,» ka hən.

⁷ Ka dzraftá hən, ka laghwi skwatá vwaha sana mnda tsa huzla nda tsi, ɲa la mbla la matbay. ⁸ Tsaya tama ta kəl lu ka hga tsa vwah ya ka «vwaha nasa» kulam gitana. ⁹ Tsaya dzatá ghəɲa skwi ya mna anabi Irmiya kazlay: Ka klaftá hən ta tsa suley hkən mbsak ya, tsa mbsaka tsemi kura la Isra'ila ta planata ya, ¹⁰ ka vlatá hən ɲa skwatá vwaha sana mnda tsa huzla, mantsa ya mndiftha* Mgham Lazglafta kə'a ya.

Yesu ta kəma Pilatus

Mak 15:2-5, Luk 23:3-5, Yuh 18:33-38

¹¹ Ka kladaghatá lu ta Yesu ta kəma Pilat ta nzakway ka ɲumna. «Kagha na mghama la Yahuda na ra?» ka ɲumna dawənɲa da tsi. «Manda va tsa mna ka ya,» ka Yesu nda tsi.

¹² Ama, ta ghəɲa hamata tsakalawa la mali ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta, nda la galata mndu ya ná, zlgħa a ta wani wa. ¹³ «Sna a kagha ta inda na skwi ta gwadə hən ta kagha na ra?» ka Pilat nda tsi. ¹⁴ Ama mbədanagħa a Yesu dər te' ta inda tsa

† 26:67 Ngha ta Isaya 50:6. ‡ 26:75 Ngha ta 26:34. * 27:10 Ngha ta Zakari 11:12-13 nda Irmiya 18:2-3 nda 19:1-2 nda 32:6-15.

daway ta daw tsi ya wa. Ka ndərmim
 ɲumna Pilat katakata.

Tsanaghata lu guma mtaku ta Yesu
Mak 15:6-15, Luk 23:13-25, Yuh
18:39–19:16

¹⁵ Inda fitika skala Pak ya, ta
 snusna ɲumna ta zligiɲtá mndu
 turtuk ma gamak. Mndu ya dawaj
 mnduha da tsi ta zliɲta tsi. ¹⁶ Ma tsa
 fitik ya, mamu sana mnda dmaku
 snaɲ lu ksamə lu da gamak, Barabas
 hgani. ¹⁷ Nghay Pilat ta tsa tskata
 mnduha ya, ka'a nda həɲ mantsa:
 «Wati ta kumə kuni ta zlighunista da
 na? Barabas re, ari Yesu ta hgə lu ka
 Kristi ya a na?» ka'a nda həɲ. ¹⁸ Nda
 sna Pilat kazlay: Ka draku vlata həɲ
 ta Yesu kə'a ya kay.

¹⁹ Ta nzaku Pilat ma vla tsa guma
 tama, ka ghunafta markwa taɲ ta
 mndu ɲa mnanata kazlay: Ma famə
 ka ta ghəɲa gha ma gwada ta na mndu
 kul had dmakwani na. Ya ghuyə
 ghuya yu ta danwa katakata ta ghəɲa
 na mndu na ma suna da ta na rvidik
 gita u na kə'a.

²⁰ Lagha la mali ta ghəɲa gwal
 dra skwi ɲa Lazglafta, nda la galata
 mndu, ka liɲtá bara mnduha ɲa
 dawaj taɲ ta sliɲtá Barabas, ta dzatá
 lu ta Yesu. ²¹ «Wati mataba na mn-
 duha his na ta kumə kuni ta zlighu-
 nista da na?» ka Pilat nda həɲ.
 «Barabas! Barabas! Barabas!» ka həɲ
 hlaftá wi. ²² «Nu dza'a yu magay ɲa
 Yesu ta hgə lu ka Kristi na tama?»
 ka Pilat dawajta da həɲ. «Zlənaf-
 ta ta udzu! Zlənaf-
 ta ta udzu! Zlənaf-
 ta ta udzu!» ka həɲ hlaftá wi. ²³ «Nahgani
 va skwi maga tsi?» ka ɲumna nda
 həɲ. «Zlənaf-
 ta ta udzu! Zlənaf-
 ta ta udzu! Zlənaf-
 ta ta udzu!» ka həɲ hlaftá
 wi nda mbraku. ²⁴ Nghay Pilat ná,
 zlamta a mataba taɲ wu, ta sgaku
 nda sga sli'avafta ɲudufa mnduha, ka
 ta'atá tsi ta imi, «wya dzva da, wya
 dzva da,» kə'a mbaziɲtá dzvani ta
 kəma mnduha†. «Sabsa dzva da ta
 ghəɲa gwada ta na mndu na, dzik nda

kaghuni tsa,» ka'a. ²⁵ «Ka la usani
 ta ghəɲa aɲni nda zwana ɲni tani!»
 ka həɲ hlaftá wi. ²⁶ Lagha Pilat ka
 zlinistá Barabas ta həɲ. Tahula slvap-
 tani ta Yesu nda krupi, ka vlatá tsi ɲa
 zlənaf-
 ta ta udzu.

Ghubasay sludziha ta Yesu
Mak 15:16-20, Yuh 19:2-3

²⁷ Ka kladamtá la sludza ɲumna
 Pilatu ta Yesu da daði ma huda həga,
 ka hagadaghata həɲ ta inda la sludzi
 demdem ka tskanaghatá ghəɲ. ²⁸ Ka
 sudatá həɲ. Ka sudanavatá həɲ
 ta lguta dva ma mgham mgham.
²⁹ Ka daftá həɲ ta zewazewa teki, ka
 fanamta ma ghəɲ, fanamha həɲ ta
 dafa ma dzva zeghwi. Ka lagha həɲ
 da tsəlbu ta kəmani ka gagay. «Zgu tsa
 ɲa gha mghama la Yahuda,» ka həɲ.

³⁰ Ka tafa sərdək tida, ka klaghutá
 tsa dafa da tsi ya, ka dzay nda tsi ma
 ghəɲ. ³¹ Manda kdakwa taɲ ta gagay,
 ka sudaghutá həɲ ta tsa lguta ma
 mgham mgham ya, ka sudglanavatá
 tsa ɲani ma lgut ya. Ka klə həɲ ɲa
 dza'a zlənaf-
 ta ta udza zlənaj.

*Kla Yesu ɲa zlənaf-
 ta*
Mak 15:21-32, Luk 23:26-43, Yuh
19:17-27

³² Ta sap həɲ ma huda luwa, ka
 guyatá həɲ nda sana mnda la Sireɲ,
 ta hgə lu ka Simuɲ. Ka mblanaftá
 həɲ ta kla udza zləɲa Yesu. ³³ Manda
 ɓhadaghata taɲ da vli ta hgə lu ka
 Gwalgwata, manda mnay kazlay:
 Vla ghudzifa ghəɲ kə'a ya, ³⁴ ka
 vlan-
 tá həɲ ta ima inabi nda skwi
 ya dah dāha‡. Tapanata Yesu ná, ka
 kwalaghutá tsi ta say.

³⁵ Tahula zlənaf-
 ta taɲ, ka vzə həɲ
 ta vindima§, ɲa daguvustá lguthani.
³⁶ Tahula tsa, ka nzatá həɲ ka nghay.

³⁷ ɲa maraɲtá skwi kəl lu ka
 tsanaghatá guma, wya ká lu vindafta
 nda ta ghəɲani: «Nana mndu na Yesu,
 Mghama la Yahuda, ka lu.» ³⁸ Ka
 zlanaf-
 tá lu ta gəndaha his kawadaga

† 27:24 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 21:6-8. ‡ 27:34 Ngha ta Zabura 69:22. § 27:35 Ngha ta Zabura
 22:19. * 27:38 Ngha ta Isaya 53:12. † 27:39 Ngha ta Zabura 22:8.

nda tsi. Pal nda ga zeghwani, pal nda ga zlaḅani.*

³⁹ Ka rarazə gwal ta mbaḁa ta tvi ka kəktsa ghəŋ†. ⁴⁰ «Kagha dza'a tasiŋtá həga Lazglafta ka bəgladafta gha ma fitik hkən‡ ná, mbanafmba ta ghəŋa gha tama ḅa, ka si Zwaŋa Lazglafta ka. Sasa gha ta na udza zləŋay na tama ḅa,» ka həŋ.

⁴¹ Ka gagə la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha, nda la galata mndu guli, ka həŋ mantsa: ⁴² «Mbanafha ta sanlaha ná, trid trapta ma mbanafha ghəŋani. Ka si mghama la Isra'ila tsi ya ní, ka sasa tsi ta na udza zləŋay na kada grafta mu. ⁴³ Faffa yu ta ghəŋa ḁa ta Lazglafta, ka'a. Ka mbanafmba Lazglafta ndanaḤ tama, ka si ta ḁvay tsi. "Ii ná, Zwaŋa Lazglafta yu," a katsi kay ra,» ka həŋ. ⁴⁴ Ka rarazə tsa gəndaha zlaŋaf lu kawadaga nda tsi ya manda va tsaya guli.

Mtakwa Yesu
Mak 15:33-41, Luk 23:44-49, Yuh 19:28-30

⁴⁵ Zlrafta ta fitik ḁək ma ghəŋ ha ka laha ta nzemndi hkən ta fitik hawu, ka nutá vli tḁik ka grum ta ghəŋa hadik demdem. ⁴⁶ Lagha vli ta nzemndi hkən tama, ka wahatá Yesu nda lwi dagala. «Eluwa! Eluwa! Lama sabaktani,» manda mnay kazlay: «Da ḁa! Da ḁa! kabgawu kəl ka ka zliḁivata* na?» kə'a ya. ⁴⁷ «Wya ta haga Iliya,» ka tsa gwal ta snay hada ya. ⁴⁸ Ka gi hwayaftá sana mndu turtuk mataba taŋ, ka laghwi klaftá susu, ka tsumamta ma imi masmasa, ka hbunṭa ta wa udzu, ka vlay ŋani ŋa sayni†. ⁴⁹ «Zlaŋzla ka nghanu, ka dza'a saghasa tsa Iliya ya da mbanafha,» ka sanlaha.

⁵⁰ Ka wahglatá Yesu nda lwi dagala, ka sap hafu mida. ⁵¹ Ma va tsa fitik ya, ka gi tavaptá zlala ma həga‡ Lazglafta his, daga ta ghəŋ dikw ta mndə, ka gigdavaftá hadik, ka

tatavaptá palaha, ⁵² ka gwanutá wa kuluha, ka sli'agaptá ndəghata mnduha Lazglafta si ta rwuta, nda hafu. ⁵³ Tahula sli'agapta Yesu, sli'agapta hahəŋ ma kulu, ka laghu həŋ da luwa Ursalima ta nzakway ka luwa nda ghuḅa. Nda ndəgha mnduha ta ngħaŋta həŋ hada.

⁵⁴ Nghanay mghama sludza la Ruma nda sanlaha ma sludzi kawadaga nda tsi ta nghanu Yesu ta tsa gigdavafta hadik, nda tsa skwi ta magaku ya ná, ka ksutá zləŋ ta həŋ katakata. «Kahwathwata ná, Zwaŋa Lazglafta na mndu na,» ka həŋ. ⁵⁵ Hada guli ná, nda ndəgha mi'aha ta nzakta di'ŋ ka nghanay. Tsaw daga ma luwa Galili sli'afṭa həŋ mista Yesu ŋa maganata slna. ⁵⁶ Mataba tsa mi'aha ya, hada Mari makwata Magdala, nda Mari mani ma i Yakubu nda Yusufu, nda mani ma zwana Zebedi.

Paḁamta Yusufu ta Yesu
Mak 15:42-47, Luk 23:50-56, Yuh 19:38-42

⁵⁷ Laha fitik hawu, ka sagha sana mnda luwa la Arimate ta hgə lu ka Yusufu. Tsa mndu ya ná, gadghəl ya, duhwala Yesu ya guli. ⁵⁸ Ka lagha tsi da Pilat da ḁawaftá mbla Yesu. Ka vlatá Pilat ta tvi ŋa vlanṭa. ⁵⁹ Ka klaftá Yusufu ta tsa mbli ya, ka mbsamta ma wupaya ŋusliŋ. ⁶⁰ Ka klaftá tsi ka laghwi da famta ma kulu ta ka lfid, si lap tsi ma kluluh ŋa ghəŋani. Ka taŋwalunṭá tsi ta mghama klam ta wa tsa kulu ya. Ka sli'afṭá tsi, ka laghwi. ⁶¹ Ka nzaktá i Mari makwa ta Magdala nda tsa sana Mari ya mbəŋ nda tsa kulu ya.

Nghanay la sludzi ta kula Yesu

⁶² Gamahtsimani, tahula fitika paya skwi ŋa baḁu Sabat, ka sli'afṭá la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta kawadaga nda la Farisa, ka laghu slanaghatá Pilat. ⁶³ Ka həŋ nda tsi mantsa: «Mghama ḁa, mamu sana skwi havagagha ŋni. Ka tsəna mnda tsakalawi na mnata ta ma nzakwani

‡ 27:40 Nghanu ta 26:61, Yuhwana 2:19. § 27:43 Nghanu ta Zabura 22:9. * 27:46 Nghanu ta Zabura 22:2. † 27:48 Nghanu ta Zabura 69:22. ‡ 27:51 Nghanu ta Sabi 26:31-33.

ta ndiri ná, “tahula fitik hkən dza’a sli’agapsli’a yu nda hafu§,” ka’a. ⁶⁴ Tsaya tama ná, mnanamna ta la sludzi ka dza’a hən ngha tsa kulani ya, ha badú mahkəna fitik, da lagha duhwalhani da ghalaghata mblani, da mnə hən ɲa mnduha kazlay: Wa a sli’agapsli’a ma mtaku, kə’a. Ya dza’a malaghumala tsa tsakalawi ma kɔavaktani ya katakata ka tsa tanɲan ya,» ka hən. ⁶⁵ «Ya mamu sludziha, hlawa hən ka dza’a kuni da nghay, manda ya ta kumə kuni,» ka Pilat. ⁶⁶ Ka laghu hən da vla tsa kulu ya, ka ɲərzlaftá hən ta tsa klam ya, ka pghatá hən ta la sludzi ɲa nghay.

28

Sli’agapta Yesu ma mtaku

Mak 16:1-10, Luk 24:1-12, Yuh 20:1-10

¹ Tahula luta Sabat, wurək tgha badú Dəmas, ka sli’afta i Mari makwa ta Magdala nda tsa sana Mari* ya ka laghu ta kulu. ² Gi ka gigɔavaftá hadik katakata. Ka saha duhwala Lazglafta daga ta luwa, ka tanɲwalaghutá tsa klam ya, ka nzafta tida. ³ Ta wuɔaku manda wuɔa luwa. Ka ɲusliɲ lɲutani tilil manda papla. ⁴ Ka ghudzaku tsa sludziha ta ngha tsa kulu ya da zlən. Ka zlambutá hən manda gwal nda rwa.

⁵ Ka tsa duhwala Lazglafta ya nda tsa mi’aha ya mantasa: «Kaghuni, ma zlən kaghuni ta zlən. Nda sna yu kazlay: Tsa Yesu si zlənaf lu ta udzu ya ta zbə kuni kə’a. ⁶ Ta had hadna wa, sli’agapsli’a ma mtaku manda va ya si mna tsi. Sawa nghanatá vli si hanana lu 6a. ⁷ Ka dza’a kuni misim-misim da mnanatá duhwalhani kazlay: Sli’agapsli’a Yesu ma kulu, wa’a ta kzla kaghuni ma luwa Galili† kə’a. Hada dza’a gmakwa kuni nda tsi. Tsaya skwi mnaghuna yu,» ka’a.

⁸ Ka gi sli’afta tsa mi’aha ya ta kulu nda zlən nda zlən, nda rfu nda rfu guli, ka laghu nda hwaya nda hwaya mnay ɲa duhwalha Yesu. ⁹ Ka

gi lagha Yesu da guyaku nda hən. «Zguwa tsa!» ka’a nda hən. Ka gavadaghatá tsa mi’aha ya tavatani, ka ɲanjanatá səlahani, ka tsəlbu ta kəmani. ¹⁰ Ka Yesu nda hən mantasa: «Ma zlən kuni ta zlən! Lawala da mnanata zwanama dá, ka dza’a hən da luwa Galili, hada dza’a gmakwa ɲni nda hən,» ka’a.

Rusay la sludzi ta skwi ta maguta nda mbla Yesu

¹¹ Tata tvi tsa mi’aha ya, ta sli’amtá sanlaha ma tsa gwal si ta ngha kulu ya da luwa, ka laghu da rusay ɲa la mali ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta ta inda skwi ta maguta. ¹² Ka tskavatá la mali ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta, nda la galata mndu, ka dzraftá hən ta klafta tsemi dəmblək ka vlanɲá tsa la sludzi ya. ¹³ Ka hən nda hən mantasa: «“Duhwalhani ta sagha ghalaghata girvidik ta hani‡ aɲni ná, kiɓa” ka kuni dza’azlay, ka hən. ¹⁴ Ka snanaghasna tsa gwada ya ta ɲumna ya, dza’a nda sna aɲni ta skwi ɲa mnanata, had sana skwi dza’a ksaghunata wu,» ka hən. ¹⁵ Ka zlghaftá tsa la sludzi ya ta tsa tsemi ya, ka laghwi magata manda ya mnanaf lu ta hən. Ka tutá tsa gwada ya mataba la Yahuda, ta mnə hən ha gita.

Maravata Yesu da duhwalhani ta ghwa

Mak 16:14-18, Luk 24:36-49, Yuh 20:19-23, Slg 1:6-8

¹⁶ Ka sli’afta tsa duhwalha Yesu ghwanɲɔdə nden ya ka laghwi da luwa Galili ta ghwa ya mnanaf§ Yesu ta hən. ¹⁷ Na gi nghay tan ta Yesu, ka tsəlbatá hən ta kəmani. Ama ta dga ghəɲ sanlaha. ¹⁸ Ka gavadaghatá Yesu, ka’a nda hən mantasa: «Inda mbraku ta luwa nda ya ta hadik tani ná, vlihavla lu. ¹⁹ Lawala ta ghəɲa hadik demdem, ka nanafta kuni ta mnduha ka duhwalha* dá, ka maganafta kuni ta batem ta hən ma hga Da, ma hga Zwan, nda ya ma hga Sulkum

§ 27:63 Ngha ta 16:21, 17:23, 20:19. * 28:1 Ngha ta 27:56. † 28:7 Ngha ta 26:32. ‡ 28:13 Ngha ta 27:64. § 28:16 Ngha ta 26:32. * 28:19 Ngha ta Slna gwal ghunay 1:8.

nda ghuḅa. ²⁰ Ka taghanafta kuni ta həŋ ta snatá inda skwiha ya mnaghunaf yu. Ya wana yu kawadaga nda kaghuni ha kdavakta ghəŋa hadik,» ka'a.

Gwada ta sabi da Markus

*Slna Yuhwana mnda maga batem
Mat 3:1-12, Luk 3:1-18, Yuh 1:19-28*

¹ Zlrafta Lfida Gwada ta ghəŋa Yesu Kristi Zwanja Lazglafta. ² Nda nza manda ya nda vinda ta ghəŋani ma deftera anabi Isaya kazlay:

I'i Lazglafta, wana yu ta tinlaghutá ghunaftá mndu ka kagha karaku, ŋa dza'a fadaghatá tvi. ³ Lwa tsa mndu ya ta snu lu ta hagaku ma mtak kazlay: Payanawa paya ta tvi ŋa Mgham ka lele'anata* kuni ka'a.

⁴ Mantsa tama, ka zlagaptá Yuhwana, mnda maga Batem ma mtak, ka'a mantsa: «Mbədanafwa mbəda ta nzakwa ghuni, ka magaghunafta lu ta batem, ka plighunista Lazglafta ta dmakuha ghuni,» ka'a. ⁵ Ka sli'aktá inda gwal ma luwa Ursalima, nduk nda inda hamata gwal ta hadika Zudiya, ka lagha slanaghatá Yuhwana. Ka manigintá hən ta dmakuha taŋ, ka maganaftá Yuhwana ta batem ta hən ma imi ma ghwa ta hgu lu ka Zurdeŋ. ⁶ Tsa Yuhwana ya ná, gatá swida ŋalibwa ta kəl tsi ta vgha nda hbatá banava huta misti.† Hi'i nda zuđuma mtak skwa zayni. ⁷ Wya ka'a ta mnay guli: «Mamu sana mndu ta sagha nda hula da, mal ŋani mbraku ka ŋa da, slaf a i'i dekdek dər ŋa bukwadata ka plaptá zu'a baabah ma səlani wa. ⁸ I'i ná, magaghunaftá batem nda imi ŋa da. Tsatsi, nda Sulkum nda ghuḅa dza'a magaghu-nafta tsi.»

*Maganaftá batem ta Yesu ma imi
Mat 3:13–4:11, Luk 3:21-22, 4:1-13*

⁹ Ma tsa fitik ya, ka sli'aftá Yesu ma luwa Nazaret ta hadika Galili ka lagha slanaghatá Yuhwana. Ka maganaftá Yuhwana ta batem ta Yesu ma ghwa Zurdeŋ. ¹⁰ Ta sabə Yesu ma

imi manda kdaku ta maganaftá, ka nghadaftá tsi ta luwa, gi ka nghanṭá tsi ta gunatá luwa buwan, ka saha Sulkum nda ghuḅa manda ghərbu' ta ghəŋani. ¹¹ Ka gi snaku lwa Lazglafta daga ta luwa kazlay: «Kagha zwanja da ta dvu yu, ma hyahya ŋuđufa da,‡» ka'a.

Dzəghanta halaway ta Yesu ma mtak

¹² Tahula tsa, ka gi tinwaghatá Sulkum nda ghuḅa ta Yesu da mtak. ¹³ Ka zatá tsi ta fitik fwad mbsak hada ta dzəghaydzəghay halaway. Ma tsa mtak ya, mataba nimtak ta nzakwa tsi, ta katay katay duhwalha Lazglafta.

*Tanṭana hgay Yesu ta duhwalhani
Mat 4:12-22, Luk 4:14-15, 5:1-11*

¹⁴ Ma sana fitik, ka ksaghatá lu ta Yuhwana tsamta ma gamak,§ ka sli'aftá Yesu ka laghwi ta hadika Galili da mna Lfida Gwada Lazglafta. ¹⁵ Ka'a ta mnay mantsa: «Nda maga fitik, ndusa ga mghama Lazglafta, mbədanafwa nzakwa ghuni, ka zlghafta kuni ta Lfida Gwada,» ka'a. ¹⁶ Ta labə tsi nda ta wa drəfa Galili, ka nghanṭá tsi ta i Simuŋ nda zwanjamani Andre ta wda kadəŋa taŋ da drəf ŋa tuma klipi, kabga tuma klipi slna taŋ. ¹⁷ Ka Yesu nda hən mantsa: «Saghawasa, mbađwa mista da, dza'a naghunafna yu ka gwal hlaktá mnduha,» ka'a. ¹⁸ Gi sdak zlanavazla hən ta kadəŋa taŋ, ka laghu mistani. ¹⁹ Manda zadapta taŋ daw', ka lagha hən slanaghatá zwana Zebedi, i Yakubu nda zwanjamani Yuhwana ta paya kadəŋa taŋ guli ma kwambalu. ²⁰ Ka hgaftá tsi ta hən, «mbađwa mista da,» ka'a. Ka gi sli'aftá tsahaya guli ka laghwi mistani, ka zlanavatá da taŋ Zebedi ma kwambalu kawadaga nda gwal ksanaṭá slna ta hən.

*Ghzigintá Yesu ta ghwadaka
sulkum ma sana mndu
Luk 4:31-37*

* 1:3 Ngha ta Isaya 40:3. † 1:6 Ngha ta 2 Mghamha 1:8. ‡ 1:11 Gray nda Zabura 2:7, Isaya 42:1.

§ 1:14 Ngha ta sura 6:17.

21 Tahula tsa, ka 6hadaghatá hən da luwa Kafarnahum. Na gi sagha sabat, ka lamə Yesu da həga tagha skwa la Yahuda, ka taghə tsi ta skwi ɲa mnduha ma tsa həga ya. 22 Ka ndərmim hən nda ndərmima ta tsa tagha skwani ya, kabga nda sgit ma tsa ɲani tagha skwi ya. Nza a manda ɲa gwal tagha zlahu Musa ɲa mnduha wa. 23 Ka gi zlagaptá sana mndu ksu ghwadaka sulkum mataba taɲ ta lami da tsa həga tagha skwa taɲ ya. Ka sli'aftá tsi nda lili, ka'a mantsa: 24 «Yesu zwanja la Nazaret, nu gwada gha nda aɲni, sagha ka da zada aɲni? Wya nda sna ɲni kazlay: Mndu nda ghu6a daga da Lazglafta kagha k'a na?» ka'a. 25 «Haf wa gha! Sabsa ma na mndu na,» ka Yesu dvanaghata. 26 Lagha tsa ghwadaka sulkuma ya ka ghudzanaftá tsa mndu ya katakata, ka lilatá tsi, ka saghu tsi mida. 27 Ka tsutá ɲudufa mnduha demdem ma tsa vli ya, ha ka dadawu hən mataba taɲ, ka hən mantsa: «Nu mndərga nana ma skwi? Aa! Ifida skwi ta zlagaptá mndərga nana! Na dvanaghatani ta dər halaway tsi ná, ta snanasna hən,» ka hən. 28 Ka tutá gwada ta ghəɲa Yesu wdid ta hadika Galili.

Mbanafta Yesu ta midza Simuɲ
Mat 8:14-17, Luk 4:38-41

29 Tahula sli'agabta taɲ ma tsa həga tagha skwa la Yahuda ya, ka gwaghatá hən ta vgha nda i Yakubu nda Yuhwana da i Simuɲ nda Andre. 30 Tata lamə nda la hən da həga, ka gi mnə lu ɲa Yesu ta gwada ta midza Simuɲ ta hani ta 6asa ɲudidar. 31 Ka gavadaghatá Yesu tavatani ka ɲanata ta dzvu, ka sli'anafta. Na tsa gi sli'anaftani ya, gi kwandlaɲ mbatani tsa. Ka sli'aftá tsa marakw ya maganata skwa zay ta hən.

Mbambanafta Yesu ta gwal kul dughwanaku

Luk 4:42-44

32 Tahula dədəta fitik badu va tsaya, ka hladaghatá lu ta inda gwal kul

dughwanaku da Yesu, kulam nda gwal ta tsuta ka halaway tani. 33 Ka tskavatá inda mnduha ma luwa ɲərbisl ta watgha tsa həga ya. 34 Ka mbambanaftá Yesu ta ndəghata mnduha ma danwaha taɲ kavghakavgha, ghazliginɲa ta ndəghata duhwalha halaway guli ma mnduha. Vlaɲ a ta tvi ta tsa duhwalha halaway ya ɲa gwada guli wu, kabga nda sna hahən guli ta nzakwa Yesu.

Sli'apta Yesu ma luwa Kafarnahum

35 Na tsadakwa vli ta tsughbura sərdək, ka sli'aftá Yesu, ka laghwi da mtak. Ka ndə6u tsi ta dzvu hada. 36 Ka sli'aftá i Simuɲ nda sanlaha ma mnduha ka laghwi da naghay. 37 Ka naghə hən, ka slaftá hən tida. «Ta paha kagha inda mnduha,» ka hən nda tsi. 38 «Mbadma da sana vliha ndusa ndusa, ka dza'a yu mnanantá gwada Lazglafta ta tsa-haya guli, kabga tsaya kəl yu ka sagha,» ka'a nda hən. 39 Ka laghu tsi da mna gwada Lazglafta ma həgaha tagha skwa la Yahuda ta inda hadika Galili, ghazliginɲa ta duhwalha halaway ma mnduha.

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda rda mndu tida

Mat 8:1-4, Luk 5:12-16

40 Ma sana fitik, ka lagha sana mndu nda rda mndu tida tsəl6ata ta kəma Yesu. Ka'a mantsa: «Nda zɲakatahuda gha, laviɲlava ka ta mbidifta,» ka'a. 41 Ka ksantá tsi ta Yesu ka hidahida. Ka kapaɲtá tsi ta dzvani ka ksanta. «Ta kumay yu, mbafmba gha,» ka'a nda tsi. 42 Gi hadahada, hlets mbatani tsa, kləwəf vghani. 43 «La tama,» ka Yesu vriɲta. 44 Ka'a nda tsi guli mantsa: «Yahayaha ka da walaɲta mnanantá mndu, ka dza'a ka da maranantá vgha gha ta mnda dra skwi ɲa Lazglafta. Ka plata ka ta ghən manda ya vindaf Musa, ɲa marantá ghu6atá kagha, ka da grafta mnduha ta mbatá kagha,*» ka'a. 45 Ama ka sli'aftá tsatsi, ka laghwi tay ma luwa, ka tutá tsi wdid. Kabga

* 1:44 Ngha ta Zlahu 14:2-32.

tsa, ka pyaftá tsa gwada ya ta Yesu ka lamə da luwa banluwa. Ama ka nzaghutá tsi ta wa mazawa. Kulam nda tsa, ka sli'adaghatá mnduha dər ndiga ndiga da slanaghata hada.

2

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda rwa səlani

Mat 9:1-8, Luk 5:17-26

¹ Tsəakw fitik tahula tsa, ka sli'aftá Yesu ka vradaghata da luwa Kafarnahum. Manda snaŋta lu kazlay: Vragaghavra Yesu dzagha kə'a, ² ka sli'adaghatá mnduha nərβisl ndagha-ganaptá vli nduk ta dabitgha, had vli ŋa nzaku wu, ta mna Lfidá Gwada Yesu ŋa taŋ. ³ Ka tsukwadanaghatá mnduha fwad mataba mnduha ta sli'adaghata da tsi ta sana mndu nda rwa səlani. ⁴ Zbay taŋ ta tvi ŋa bhanavatá Yesu ná, trid mutsaf a hən wa. Ka ŋladaftá hən ta ghəŋa tsa dzuguvi nzamə Yesu mida ya. Ka gunaptá hən ta ghəŋani, ka hbaftá hən ta tsa mndu ya ta tsa skwa hanani ya ka fadatá hən nda ta tsa ghurum ya. ⁵ Nghanata Yesu ta tsa zlgħay nda ŋudufa taŋ ya ná, «nda pla dmakwa gha sagəŋ,» ka'a nda tsa mndu nda rwa səlani ya. ⁶ Ta nzaku sanlaha ma gwal tagha zlahá Musa ŋa mnduha ma tsa vli ya, ka hən ma ghəŋa taŋ mantsa: ⁷ «Nu ta kəl na mndu na ka kwarakwara mandana na! Wa ta laviŋtá* pla dmakwa mndu ta ghəŋa Lazglafta turtukwani na?» ka hən. ⁸ Snaŋta Yesu ta tsa skwi ta mnə hən ma ghəŋa taŋ ya nda ma sulkuma vghani, ka'a nda hən mantsa: «Nu ta kəl kuni ka ndanu mandana na? ⁹ Ta grə kuni ná, mal blakwa mnay ŋa na mndu nda rwa səlani na kazlay: Nda pla dmakwa gha kə'a re, ari mal blakwa mnay ŋani kazlay: Sli'afslí'a, kla ta skwa hana gha ka sli'a ka kə'a na? ¹⁰ Ndana tama, kada snaŋta kuni kazlay: Mamu Zwanja mndu nda mbrakwa plinťá dmakwa mndu ta ghəŋa hadik kə'a ná, wya tsi: ¹¹ Ka i'i

ta mnaghata gra wa, «Sli'afslí'a, kla ta skwa hana gha, la dzagha gha,» ka'a nda tsa mndu nda rwa səlani ya. ¹² Gi brahwat kə'a sli'afta, zləŋal klaftá skwa hanani, ka sabə tsi nzərem ta nghay inda mnduha. Ka ndərmim hən nda ndərmima, ka zləzlvu hən ta Lazglafta. Ka hən mantsa: «Ka yawu ka yawu, ta maga a skwi manda na wu,» ka hən.

Hgafta Yesu ta Levi mnda tska dzumna

Mat 9:9-13, Luk 5:27-32

¹³ Tahula tsa ka sli'aftá Yesu ka vrəglaghata nda ta wa drəfa Galili. Ka sli'adaghatá mnduha dlvivis slanaghata hada, ka taghə tsi ta skwi ŋa taŋ. ¹⁴ Tata gra mbaďa Yesu, ka nghanťá tsi ta Levi mnda tska dzumna, ta nzakway ka zwanja Alfe, ta nzaku ta watgha həga ksa slnani. «Mbaďa mista da,» ka'a nda tsi. Ka sli'afta Levi ka laghwi mistani.

Za skwa zay ma həga ga Levi

¹⁵ Tahula tsa, ka tskavatá i Yesu nda duhwalhani kawadaga nda gwal tska dzumna, nda sanlaha ma ghwadaka mnduha, kabga nda ndəgha mndərga tsa mnduha ya ta dza'a mistani tazlay. Ka tskavatá hən ka za skwi ma həga ga Levi.† ¹⁶ Kə'a, ká gwal tagha zlahá Musa ŋa mnduha ta nzakway mataba la Farisa ná, ta za skwi Yesu kawadaga nda gwal tska dzumna nda sanlaha ma tsa ghwadaka mnduha‡ ya. Ka hən nda duhwalha Yesu mantsa: «Kabgawu ta kəl Mghama ghuni ka za skwi kawadaga nda na mnduha na ba?» ka hən. ¹⁷ Slrew, lamla tsa gwada ya da sləməŋa Yesu. Ka'a mantsa: «Gwal kul dughwanaku yeya ta psa duhtur, psa a gwal dughwana wa. Sagha da psa gwal dmaku i'i, sagha a yu da psa gwal ta mnay kazlay: Tudukwa aŋni kə'a wa,» ka'a nda hən.

Gwada Yesu ta ghəŋa suma

Mat 9:14-17, Luk 5:33-39

* 2:7 Gray nda Zlahu 24:16, Ngha ta Zabura 103:3, Isaya 43:25. † 2:15 Ngha ta Lukwa 5:29. ‡ 2:16 Ngha ta Lukwa 15:1-2.

¹⁸ Tata suma i duhwalha Yuhwana nda la Farisa ma sana fitik guli, ka sli'aktá mnduha dawanta da Yesu. Ka həj mantsa: «Ya wya ta suma i duhwalha Yuhwana nda la Farisa ní, kabgawu ta kwal ɲa gha ma duhwalha suma ka na?» ka həj nda tsi. ¹⁹ Ka Yesu nda həj mantsa: «Ka ta kawadaga graha zwanja midzi nda tsa zwanja midzi ya katsi ná, ta sumay həj ta suma ra? Ka ta kawadaga həj katsi ná, had həj ta suma wa. ²⁰ Dza'a saghasa fitik, ɲa klaghutá zwanja midzi. Bađu tsaya tama, dza'a sumay həj ta suma. ²¹ Mantsa guli, had lu ta tsaktá lfidá gərzan, ka tsamtá halata lgut nda tsi wa. Ka mantsa tsi katsi ná, dza'a kđiŋkda tsa lfidá gərzan ya ta mđukiŋtá tsa halata lgut ya. ²² Had lu ta dđhamtá ima inabi ta ka nuni ma halata zliba huta guli wa, ba ma lfidani ta dđhamta lu. Kabga tawaftani dza'azlay ná, dza'a zlukiginzhlukwa ta tsa halata huta ya, ɲa tiŋtani. ɲa nzakwani lpay lu ma ya, lpay lu ma ya,» ka'a.

Yesu mgham ta ghəja sabat
Mat 12:1-8, Luk 6:1-5

²³ Bađu sana sabat ta labla i Yesu nda duhwalhani ta tviš ma vwaha nimaya, ka bala'atá tsa duhwalhani ya ta tsa nimaya ya. ²⁴ Ka la Farisa nda Yesu mantsa: «Ngha 6a gra ta skwi, kabgawu ta kəl duhwalha gha ka maga skwi pyaf lu ta magay bađu sabat* na?» ka həj. ²⁵ Ka Yesu nda həj mantsa: «Ta dzanaf a kuni ta skwi maga Dawuda† ma fitika kuzlanaf ta maya ta həj nda gwal kawadaga nda tsi tani ra? ²⁶ Ma fitika nzakwa Abiyatar ka mali ta ghəja inda gwal ta dra skwi ɲa Lazglafta ná, ka lamə tsi da həga Lazglafta, ka zutá skwa zay ya fana lu ta Lazglafta pđar tsi ta skwi ɲa zanja, tsatsanafha guli ta gwal kawadaga nda tsi. Tsa skwa zay‡ ya ná, had hamata mndu ta zay wa, ba tsa gwal ta dra skwi yeya kwenkwen

ta zay, ama ka zutá Dawuda tsatsanafha ta grahani guli,» ka'a. ²⁷ Ka Yesu nda həj guli mantsa: «Kabga ɲa kata mndu fata lu ta sabat, fa a lu ta mndu ɲa sabat wa. ²⁸ Tsaya kəl Zwanja mndu ka nzaku ka mgham ta ghəja sabat,» ka'a.

3

Mbanaf ta Yesu ta sana mndu nda mta dzvani
Mat 12:9-14, Luk 6:6-11

¹ Mbadaka Yesu ka ləglami da həga tagha skwa la Yahuda, ka slaftá tsi ta sana mndu nda mta dzvani ta nzaku hada. ² Ka dza'a mbanafər mbanaf a tsi ta na mndu na bađu sabat, ka mnduha nzata ka ngha Yesu tiritiri, kabga ɲa mutsaftá rutsak tida. ³ «Sli'afslí'a gra, ka sagha ka sladata ta kəma mnduha,» ka Yesu nda tsa mndu nda mta dzvani ya. ⁴ Ka'a nda həj tama mantsa: «Nu skwi nda ra ɲa magay bađu sabat na? Maga skwi dina re, ari maga ghwadaka skwi a na? Mbanaf tá mndu skwi ta raku re, ari dzatá mnda a skwi ta raku?» ka'a nda həj. Tsitsrid, ka həj nzata. ⁵ Ka kuzlanaf tá tsi ta Yesu ta ɲuduf manda waftani ta həj, kabga tsa təja ta ghəja tan ya. Huf safi ta ɲudufa Yesu, «tdaptá ta dzva gha gra,» ka'a nda tsa mndu nda mta dzvani ya. Ka tdapta tsi ta dzvani, gi kundliŋ mbatani tsa. ⁶ Ka gəzlagabtá la Farisa dzibil, gi ka laghwi həj dzrəku kawadaga nda mnduha mghama Hiridus* ɲa zba tva dzatá Yesu.

Sli'adaghata mnduha slanaghatá Yesu ta wa drəf

⁷ Ka sli'aptá i Yesu nda duhwalhani mataba tan, ka laghwi ta wa drəfa Galili. Snanja mnduha ta tsa skwi ta magə Yesu ya, ka sli'akta həj daga ta hadika Galili, nda ya ma Zudiya, ⁸ nda pđakwa gwal ta hadika Ursalima, nda gwal ta hadika

§ 2:23 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 23:26. * 2:24 Ngha ta Sabi 34:21. † 2:25 Ngha ta 1 Samuyel 21:2-7. ‡ 2:26 Ngha ta 1 Samuyel 21:2-7, 2 Samuyel 15:35 nda Zlahu 24:9. * 3:6 Hiridus Antipas.

Idume, nda gwal ta 6la ghwa Zurdəŋ, nda gwal ta waftá luwa Tir nda Siduŋ tani. ⁹ Ka mnanatá Yesu ta duhwalhani ŋa payanató kwambalu, kabga yaha mnduha da 6isla i'i kə'a, ¹⁰ kabga nda ndəgha mnduha mbambanaf tsi, kəl inda gwal dāŋwa ka sli'adaghata. ¹¹ Ghur ka gwal kasaf ghwadaka sulkum ta həŋ ngha Yesu guli ná, ka sli'adaghatá həŋ da tsəl6u ma ghuvani ka wahu. «Kagha Zwanə Lazglafta!» ka həŋ nda tsi. ¹² Ka davanaghatá Yesu ta həŋ ka ŋdāŋda. «Ma mnanə kuni ta i'i» ka'a nda həŋ.

Dagabta Yesu ta duhwalhani ghwanpədə his

Mat 10:1-4, Luk 6:12-16

¹³ Tahula tsa, ka sli'aftá Yesu ka laghwi ta kudunur. Ka haga'atá tsi ta gwal kumanə tsi, ka sli'adaghatá həŋ slanaghata. ¹⁴ Ka daga'atá tsi ta gwal ghwanpədə his ŋa nzaku tavatani, ŋa ghunayni guli ta həŋ mna Ggwada Lazglafta. ¹⁵ Vlanha ta mbrakwa ghazligintá duhwalha halaway ma mnduha ta həŋ. ¹⁶ Wya hga tsa gwal ghwanpədə his dagab tsi ya: Simuŋ tsanaf tsi ta hgani ka Piyer†, ¹⁷ nda i Yakubu nda zwanamani Yuhwana ta nzakway ka zwana Zebedi, Bwarneges kə'a tsanaftá hga tanə, manda mnaykazlay: Zwana ŋəzla luwa‡ kə'a ya, ¹⁸ nda Andre, Filip, Bartelemi, Mata, Tuma, Yakubu zwanə Alfe, Tade, Simuŋ mnda la Kananit, ¹⁹ nda Zudas Iskaryut. Tsa Zudas ya ta skwaptá Yesu.

Razanaftá Sulkum nda ghuba

²⁰ Tahula tsa, ka sli'aftá həŋ ka laghwi dzagha. Ka sli'igəldaghatá mnduha dliwis slanaghatá həŋ, ha ka trapta i Yesu nda duhwalhani ta mutsaftá fitik ŋa zanťa skwa zay. ²¹ Snaŋta la tanə ma Yesu ta skwi ta mnə lu kazlay: Nda hwađa ghunislakani kə'a ya, ka sagha həŋ da klay.

Zlghawa Yesu ta ghəŋa razay ta razu lu

Mat 12:22-32, Luk 11:14-23, 12:10

²² Ka gwal tagha zlahə Musa ŋa mnduha ta sli'akta ma luwa Ursalima ta mnay guli mantša: «Nda ksa na mndu na da BelzebulŠ, kabga nda mbrakwa halaway ta ghazligintə tsi ta duhwalha halaway ma mnduha,» ka həŋ. ²³ Ka hagaftá Yesu ta həŋ ka mnay ŋa tanə nda mahdihdi. Ka'a nda həŋ mantša: «Waka halaway dza'a ghazligintá halaway na? ²⁴ Ka tavaptá luwa turtuk ná, dza'a nzakway tsa luwa ya tdukwa ra? ²⁵ Ka dgavapdga həga mndu his ná, ta dza'a nzəglanza tsa həga ya ra? ²⁶ Ka kuranavatá ghəŋani halaway katsi ná, nda dga his nda tsa tama, sladglata a nda tsa tama guli wu, kdavakta ŋani tsa. ²⁷ Ka ta habaf a mndu ta mndu nda mbra wu katsi ná, laviŋta a ta lami da həga ga tanə ka hlugudunustá huzlani wa. ²⁸ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata: Inda dmakuha dza'a magata mnduha, dza'a plinispla Lazglafta ta həŋ nda inda rarazuha dza'a həŋ rarazay tani. ²⁹ Ama inda mndu dza'a razanaftá Sulkum nda ghuba, plinista a lu ta dmakwani dekdek wa. Dza'a nzakway dmakwani ta ghəŋani ŋa kdekedenə,» ka'a nda həŋ, ³⁰ kabga «nda ghwadaka sulkum ma vghani,» ka həŋ ta mnay ta Yesu, kəl Yesu ka mna tsa gwada ya ŋa tanə.

I wa vərda zwanamani ma Yesu?

Mat 12:46-50, Luk 8:19-21

³¹ Tahula tsa, ka 6hadaghatá i mani nda zwanamani ma Yesu, ka sladaghuta ma bli. Ka ghunadamťa həŋ ta mndu da həga ŋa hgagaptá Yesu. ³² Tizlik tskatá mnduha tavata Yesu ta lagha lu da mnay ŋani kazlay: Wa'a i ma gha nda zwanama gha ta hga kagha ma bli kə'a. ³³ «I wa ma da nda zwanama da na?» ka'a zlghaftá wani. ³⁴ Ka nghadaptá tsi ka tsa mnduha ta nzaku ta wanafta ya, ka'a mantša: «Wana i ma da nda zwanama da, ³⁵ kabga inda mndu ta maga skwi

† 3:16 Piyer: Manda mnay kazlay: Pala kə'a ya. Gray nda Mata 16:16-18, Yuhwana 1:42. ‡ 3:17 Gray nda Lukwa 9:54. § 3:22 Ngha ta Mata 10:25.

manda ya ta kumə Lazglafta, tsaya zwanjama da, tsaya mukuma da, tsaya ma da,» ka'a.

4

Mahdihdi nda mnda wutsa hulfa

Mat 13:1-9, Luk 8:4-8

¹ Ma sana fitik, ka nzəglatá Yesu ka tagha skwi ɲa mnduha ta wa drəfa Galili. Ka tskadaghatá mnduha ta vgha ɲərɓisl tavatani, kəl tsi ka laghwī nzagapta ma kwambalu ta wa tsa drəf ya, ta nzatá inda tsa mnduha ya rpa' ta wani. ² Ka taghə tsi ta ndəghata skwi ɲa taɲ nda mahdihdi. Wya ka'a nda həɲ ma tsa tagha skwani ya: ³ «Snawa ka mnaghunata yu ɓa! Mbadaka sana mndu ka sli'aftá ka laghwī da wutsa hulfa ma vwahani. ⁴ Tata wutsaywutsay mantsa, ka rkatá sanlaha ta tvi ka sli'adaghatá dyaƙha da ɗaguta. ⁵ Ka rkatá sanlaha ta kluluh ma vli kul slaghutá hadik, ka gi dyaftá tsi misim-misim kabga sira a hadik ta ghəɲani wa. ⁶ Na safa fitik dzafta tida, ka zlghutá tsi həw ka ghwaluta, kabga slaghu a slrəɲ mistani wa. ⁷ Ma teki sanlaha, ka glanaghatá teki ka raghwanaata pghaf a ta ghəɲ wa. ⁸ Ta gənək sanlaha, ka ɗayafta tsahaya, ka galafta, ka pghaftá ghəɲ ka zwanj dze'dze'. Midida ghəɲa sanlaha, se-lela ghəɲa sanlaha, ɓərləzla ghəɲa sanlaha. ⁹ Mndu nda sləməɲa snay, ka sna tsi,» ka'a nda həɲ.

Kabgawu ta kəl Yesu ka gwada nda mahdihdi na?

Mat 13:10-17, Luk 8:9-10

¹⁰ Manda dgaghuta i Yesu nda duhwalhani kawadaga nda sanlaha ma mnduha ta vgha, ka ɗawanjta həɲ ta ghəɲa tsa mahdihdi ya da tsi. ¹¹ «Kaghuni, vlaghunavla lu ta snanɲta ɗifa ta gwada ta ghəɲa ga mghama Lazglafta, ama ɲa sanlaha ná, ba nda mahdihdi dza'a mnananɲta lu ta həɲ, ¹² kabga ɲa nghanɲ taɲ, nghanɲta a həɲ wa. Na snay taɲ, snanɲta a həɲ ɗekɗek wa. Ka má nda sna həɲ katsi ná, má

dza'a mbəɗakmbəɗa həɲ ta vgha da Lazglafta ɲa plinistani ta dmakuha taɲ*,» ka'a nda həɲ.

Klatá ghəɲa tsa mahdihdi ya

Mat 13:18-23, Luk 8:11-15

¹³ Tahula tsa, ka'a nda həɲ guli mantsa: «Sna a kuni ta tsa mahdihdi ya ra? Ka sna a kuni ta tsaya wu katsi ná, wa ka kuni dza'a snanɲta inda mahdihdi tama? ¹⁴ Tsa hulfa ta wutsə tsa mndu mnə yu ya ná, gwada Lazglafta ya ta wutsə tsi. ¹⁵ Sanlaha ma mnduha ná, manda tvi rkaf hulfa tida nzakwa taɲ. Na gi snanɲta taɲ ta gwada Lazglafta ma ɲudufa taɲ, ndadaghatata halaway hlugudunustá həɲ, manda ɗagay ta ɗaguta dyaƙ ta hulfa ta tvi. ¹⁶ Sanlaha ma mnduha guli ná, manda kluluh wutsaf lu ta hulfa tida həɲ. Ka snanɲsna həɲ ta gwada Lazglafta gi misimmisim ka həɲ ta tsu'afta nda rfu, ¹⁷ ama had'həɲ ta zlanɲta vli ɲa dzugwamta tsa gwada ya ta slrəɲ ma ɲudufa taɲ wa. Ka grungra ghuya ɗanɲwa nda giri ta həɲ kabga tsa gwada ya katsi, gi suwak zlanavata taɲ ta zlgħay nda ɲudufa taɲ. ¹⁸ Sanlaha ma mnduha guli ná, manda vli ma teki rkam hulfa mida həɲ. Snanɲsna həɲ ta gwada Lazglafta ¹⁹ ama ta laghula həɲ da ndana nzaku ma ghəɲa hadik, nda ndana zba gadghəl, nda ndana sana skwiha ta hara'uwa iri. Mantsa tama, mbaɗa tsa skwiha ya ka raghwa tsa gwada ya, ka niɲta həɲ ka ksubanɲ. ²⁰ Sanlaha ma mnduha ná, manda hadik ka gənək həɲ. Ta snanɲsna həɲ ta gwada Lazglafta, ta zlgħafzlgħa həɲ nda ɲudufa taɲ, ta magay həɲ ta skwi ta kumə Lazglafta. Sanlaha ma tsa mnduha ya ná, ki'a ki'a magata həɲ, ka gratani magata sanlaha, Sanlaha ma mnduha guli ná, va ɲulum ɲulum magatá ɲa taɲ,» ka'a.

Mahdihdi graf lu nda pitirla

Luk 8:16-18

²¹ Ka Yesu nda həɲ guli: «Ta klafkla lu ta pitirla ɲa dzuɓamta ma tughuba ra? Ari ta klafkla a lu ɲa fiɲta mista

* **4:12** Ngha ta Isaya 6:9, 10. † **4:21** Gray nda Mata 5:15 Lukwa 11:33.

ghzləŋ na? Ta klafta ŋa fafta ta vəl tskala† lu kasi'i ki'e. ²² Had skwi nda dīfa dza'a kwal kul sabi ta daḅi wa. Had skwi kdekdek dza'a kwal kul maravata banluwa guli wa. ²³ Mndu nda sləmənə snay ka sna tsi,» ka'a. ²⁴ Ka'a nda həŋ guli: «Daswa ka kuni nda skwi ta snaŋta kuni. Nda tsa daram ta kəl kuni ka gra skwi ya, nda tsi guli dza'a graghunafta Lazglafta ta ŋa ghuni, ŋa sgaghunaghatá ŋa ghuni guli. ²⁵ Tsaya tama, mndu ta fata sləmənəni dīna ka sna gwada ná, dza'a sganaghasga Lazglafta ta snaŋtani. Ama mndu ta dərzlaftá sləmənəni ná, dza'a sganaghasga ta dərzlanaftha guli,» ka Yesu.

Hulfa ma hadik graf lu nda ga mghama Lazglafta

²⁶ Ka'a nda həŋ guli: «Ka gragra nda hulfa ta pghamta mndu da hadik ya ga mghama Lazglafta. ²⁷ Dər ta hanə ta hanani tsa mndu ya girvidik, dər ta vaghə ta nzakwani tsi gifik, ta dyutá dyakwani, ka glakwani hulfa sna a kə'a ta magaku wa. ²⁸ Hadik ta dyingitá hulfa ŋa nzakwani ka kuzun. Tahula tsa, ŋa pghaftani ta ghəŋ ŋa ksayni ta zwan. ²⁹ Ka nda ndəha tsi vərzləŋ tama, nda maga fitik ŋa tsay, sagha fitika kla vdu ŋa tsay‡ tsa,» ka'a.

Ga mghama Lazglafta graf lu nda hya kramasa

Mat 13:31-32, Luk 13:18-19

³⁰ Wya ka'a nda həŋ guli: «Ndaw dza'a gra mu ta ga mghama Lazglafta, nda wati ma skwi dza'a grafta mu? ³¹ Tsa ga mghama Lazglafta ya ná, dza'a gray lu nda hya kramasa. Tsa hya kramasa ya ná, ndərzikw nzakwani mataba hulfaha ta ghəŋa hadik, ama ka sləgam sləga lu, ³² ta glafgla gdiz ka malaghutá hamata sluhwaha nidali. Ta pghay ta sləma dagala ha ka laviŋta dyakha ta baba həga taŋ tida,» ka'a.

³³ Nda ndəghata mndərga tsa mahdihdiha ya mnanəŋta tsi ta gwada ta həŋ prək ka snaŋta taŋ.

³⁴ Inda ŋani ma gwada nda həŋ ná, ba nda mahdihdi. Ama nzata taŋ nda ghəŋa taŋ nda duhwalhani ya ná, tsi lanaptani ta həŋ.

Ləbanata Yesu ta mativirau'
Mat 8:23-27, Luk 8:22-25

³⁵ Gahawu badu va tsa, «mbadma ta a 6lu a,» ka Yesu nda duhwalhani. ³⁶ Ka sli'aftha həŋ ka zlanavatá tskata mnduha, ka lamə həŋ da tsa kwambalu nzamə Yesu mida ya ka laghwī, kawadaga nda sanlaha ma kwambalu guli mistani. ³⁷ Tata ndrə həŋ ma kwambalu, ka sli'aftha mghama mativirau', ka kapatsa'uwaku imi ka lami ka kuma ndəghanafta kwambalu. ³⁸ Ta hanani Yesu ma mndəra kwambalu, nda fatá ghəŋani ta skwa fa ghəŋ. Ka sli'anafthá həŋ. «Mghama dá! Ndana a kagha ta na zwaduta dza'a zwaduta mu na ra?» ka həŋ nda tsi. ³⁹ Sli'avatani mantsa, ka dvanaghatá tsi ta falak. «L6al6a ka nzata ka t6ekw!» ka'a nda drəf. Ka l6atá falak, ka nzatá vli t6ekw. ⁴⁰ Ka mbədavatá tsi tvə duhwalhani. Ka'a nda həŋ mantsa: «Nu ta kəl kuni ka zləŋ mandana na, kulam ndana, had zlgħay nda ŋuduf da kaghuni dekdek katək ra?» ka'a nda həŋ. ⁴¹ Ka ksafthá zləŋ ta həŋ katakata. «Wa va na ma mndu katək na? Nduk nda falak nda drəf tani ta snaŋatá gwada!Š» ka həŋ.

5

Mbanaftha Yesu ta mndu ksu halaway

Mat 8:28-34, Luk 8:26-39

¹ Manda laba taŋ ta tsa sana 6la drəfa Galili ta hadika Geraseni* ya, ² tata sabə nda sa Yesu ma kwambalu, ka gi ndadaghatá sana mndu ksu halaway, ta sabi mataba kuluha da guyay. ³ Mataba kuluha si ta nzakwa tsa mndu ya. Had mndu ta laviŋtá ksaftha ŋa habaftha dər nda zida wu, ⁴ kabga si ta tsamtsa lu ma tsuhwal, habawuha lu ta dzvuhani nda zida, ama ta ratsin ratsa tsatsi ta tsa

‡ 4:29 Zuwel 4:13. § 4:41 Gray nda Zabura 65:8, 89:10, 107:23-32. * 5:1 Gray nda Mata 8:28.

zidaha ya, ta 6alin 6ala ta tsa tsuh-walha ya. Had mndu ta lavinqta zla-hafta wa. ⁵ Inda fitik ta vaghə nda vagha, ta hanə nda hana ta wawaku mataba kuluha nda ya ta ghwá, ka lili ka kwaha vghani nda pala. ⁶ Na tsa Nghanṭani ta Yesu manda a ya ná, ka hwayaftá tsi ka lagha tsəlbata ta kəmani, ⁷ ka wahu nda lwi da-gala. «Yesu Zwanṭa Lazglafta ta luwa: Nya mataba da nda kagha na? Ta ndəba dzvu yu da kagha nda həga Lazglafta, ma ghuydip ka ta danwa,» ka'a. ⁸ Kəl tsi ka mna tsaya ná, kabga mnanamna Yesu kazlay: Ghwadaka sulkum! Sabsa ma na mndu na kə'a. ⁹ Ka dawantá tsi da tsi. «Wa hga gha na?» ka'a nda tsi. «Dəba'» hga da, kabga nda tska ɲni. ¹⁰ Kdəkkdək, ma ghziɲnis ka ma luwa, ka'a ndi'ata ka ndanṭa nda tsi.

¹¹ Tsaw ma tsa vli ya, mamu bra ghuvazuha† ta zbu ta skwa zay taṅ tavata ghwá. ¹² Ka tsa ghwadaka sulkum ya mantša: «Kdəkkdək, ghuna ta aṅni da a ghuvazuha a, ka sli'amta ɲni da həɲ,» ka həɲ nda tsi. ¹³ «Lawala!» Ka'a nda həɲ. Ka sli'agaptá həɲ ka sli'amta da tsa ghuvazuha ya. Ka vazagatá tsa ghuvazuha ya ta vgha tavata tsa ghwá ya ka rkaghata da drəf. Ta magay mbsaka taṅ ta dəmbu' his ta zadamta ma tsa drəf ya. ¹⁴ Na tsa gwal si ta ngha tsa ghuvazuha ya, ka sli'afta həɲ nda hwaya ka laghu mnay ma luwa nduk tahula luwa. Ka sli'adaghatá mnduha da ngha tsa skwi ta maguta ya. ¹⁵ Manda sli'adaghata taṅ tavata Yesu, ka nghanṭá həɲ ta tsa mndu si sli'amə ghwadaka sulkumha dida ya ta nzakwani kwandlanṅ nda sudatá lgut ta vgha. Ka ghudzaku tsa mnduha ya da zləɲ. ¹⁶ Ka rusu tsa gwal si hada ya ta skwi ta maguta nda tsa mndu si ksu halaway ya, nda skwi ta maguta nda tsa ghuvazuha ya, ɲa taṅ. ¹⁷ Tahula tsa, «kđəkkdək, sli'apsli'a ma hadika ɲni,» ka həɲ

nda Yesu. ¹⁸ Ta dza'a dza'a Yesu da kwambalu tama, «wya dzvu, ka la yu mista gha,» ka tsa mndu si ksu halaway ya nda tsi. ¹⁹ Ama ka Yesu nda tsi mantša: «La dzagha gha, ka dza'a ka slanaghatá la ga ghuni. Ka rusanafṭa ka ta inda skwi maga gha Mgham Lazglafta, nda ya kə'a tawatá hidahida ta kagha,» ka'a. ²⁰ Ka sli'afta tsi ka laghwi da manay ma kuraghuta hadika Dekapwalus ta inda skwi magana Yesu. Ka ndərmim inda taṅ nda ndərmima.

Mbatá sana marakw ta paghaku, nda vramta hafu ma makwa Zayrus
Mat 9:18-26, Luk 8:40-56

²¹ Manda vradaghata Yesu nda kwambalu ka lagha ta sana 6la drəf, ka sli'adaghatá mnduha ɲər6isl slanaghata hada. Ta sladu Yesu ta wa tsa drəf ya. ²² Ka lagha sana mndu tekwa mataba maliha ma həga tagha skwa la Yahuda slanaghata. Zayrus hga tsa mndu ya. Na gi nghanṭani ta Yesu, ka gi zləmbatá tsi ma ghuvani. ²³ Ka ɲavatá tsi ka ndəba dzvu da tsi, ka'a mantša: «Wa a makwa da ta kala ghəɲ ta dza'a mtaku. Kdəkkdək, sawi ksantá nda dzvu ka mbafta tsi, ka nzakwa tsi nda hafu,» ka'a nda tsi. ²⁴ Ka sli'aftá Yesu ka dza'a kawadaga nda tsi. Mbadá mnduha ka sli'i rutututa mistani, ka 6islay.

²⁵ Mamu sana marakw mataba taṅ ta maga vaku ghwanpdə his ta paghaku. ²⁶ Ghuyghuya tsa marakw ya ta danwa katakata ta dza'a da takay da duhurha. Zadiɲzadá ta inda skwihani demdem, nduk nda tsa, had lavaghwani wu, tata sgaku nda sga tsa danwani ya. ²⁷ Na snantá tsa marakw ya ka lu ta gwadá ta Yesu, ka kdikadamtá tsi mataba mnduha, ka lagha ksantá lguta Yesu nda ga mahulhul, ²⁸ kabga wya ka'a ma ghəɲani: «Tsa ksantá yu ta dər lgutani tadá ná, dza'a mbaku yu,» ka'a. ²⁹ Na tsa gi ksantani ya, gi təršiu' l6ata tsa paghakwani ya tsa. Ta snu tsi ma vghani ná, wdər nda mba. ³⁰ Gi ta snə Yesu ma ɲani ma vgha guli ná,

† 5:11 Ngha ta Zlahu 11:7 nda Vrafta ta Zlahu 14:8.

mamu mbraku ta savaghuta. Ka sladata tsi, ka mbədavata mataba tskata mnduha. Ka'a mantša: «Wa na mndu ta ksanťa lgutha da na na?» ka'a. ³¹ Ka duhwalhani nda tsi mantša: «Nda ngha ka ta tskatá mnduha ta bisla kagha ná, wa ta kshata na» ka ka? ka həj nda tsi. ³² Ka nanaghaku tsi ka zba tsa mndu ta ksanťa ya. ³³ Na tsa marakw ya, ka ghudzaku da zləj, kabga nda sna ta skwi maga tsi. Ka zləmbatá tsi ma ghuva Yesu, ka mnananťa kahwathwata. ³⁴ Ka Yesu nda tsi mantša: «Nda mba ka makwa da, kabga zlghafta gha ta i'i nda nđufu gha. La nda vgha ta zdaku, ka nzata ka kwandəlan,» ka'a.

³⁵ Tata gwada Yesu, ka sagha gwal ga Zayrus da mnay ŋa Zayrus kazlay: Kđakwa tsa makwa gha ya tsa, ŋa danwazlgəlta gha ŋaw ta mgham na? ka həj. ³⁶ Klaf a Yesu ta tsa gwada tan ya ka gwada wa. «Ma zləj ka, fafta kagha ta ghəŋa gha ta i'i kwenkwen ŋa gha,» ka'a nda Zayrus. ³⁷ Ka sli'afťa tsi ka dza'a. Ka pyanatá tsi ta mnduha ta dza'a mistani, ka hgana'atá tsi ta i Piyer nda Yakubu nda Yuhwana zwanamani ma Yakubu ŋa dza'a mistani. ³⁸ Ka bhadaghatá həj da tsa Zayrus mali ma həga tagha skwa la Yahuda ya. Ka slanaghatá Yesu ta mnduha ta kitsiwiraku, ta wawahaku, ta dzadza lubaluba. ³⁹ Ka lamə tsi da həga. «Kabgawu ta kəl kuni ka hlawi, ta kəl kuni ka taw? Ya wana ta mta a zwan wu, hani ta hani tsi,» ka'a nda həj. ⁴⁰ Ka ghuđasu həj ta Yesu. Lagha Yesu ka ghzlagaptá inda mndu ma həga. Ka hgana'atá tsi ta i dani nda mani ma tsa zwan ya, nda tsa gwal lagha həj kawadaga ya, ka lamə həj da tsa dzuguvi nda zwan mida ya. ⁴¹ Ka ŋanatá tsi ta dzvu, ka'a mantša: «Talitakum,» ka'a. Manda mnay kazlay: Makwa da, sli'afsl'i'a, i'i ya ta gwada nda kagha kə'a ya.

⁴² Gi hləbəts ka tsa makwa ya sli'afťa ka gi mbađa. A', ghwanpđə his ima tsa makwa ya. Ka nzata

həj ndandrakawa ka ndərmimay. ⁴³ Mbađaka Yesu ka zlahanaghatá həj ka nđanđa kazlay: Yahayaha kuni da mnay đər ŋa wa tsi, ka'a. Ka'a nda həj guli mantša: «Vlanwa skwa zay ta na makwa na,» ka'a.

6

Kwalaghuta gwal ma Nazaret ta zlghaftá Yesu

Mat 13:53-58, Luk 4:16-30

¹ Ka sli'afťa Yesu ka zlanťa tsa vli ya ka laghu da luwa ta glakwani.* Ka laghu duhwalhani mistani. ² Bađu sabat, ka lamə Yesu da tagha skwi ŋa mnduha ma həga tagha skwa la Yahuda. Káka nda ndəghata mnduha hada ta sna tsa skwi ta taghə tsi ya. Ka ndərmim həj nda ndərmima: «Wa ta taghanaftá mndərga nana ma skwi? Wa ta vlanťa mndərga nana ma đifil ta kəl tsi ka maga nana ma mazəməmha na? ³ Tsa mnda fidi ta nzakway ka zwanə Mari† ya a na mndu na kay ra? Zwanamani ma i Yakubu nda Yuses, nda Yuda, nda Simun a tsi kay ra? Mataba mu a kwagha mani kay guli ra?» ka həj. Ka nzaku Yesu ka skwa tuthun da həj. ⁴ Ka Yesu nda həj tama mantša: «Ta vlay lu ta glaku ŋa anabi ma sana vliha, ama ma luwani, nda ya mataba la tan nduk nda ya ma həga ga tan‡ ná, hađ lu ta vla glaku ŋani wa,» ka'a. ⁵ Tsaya kəl Yesu ka kwal kul maganťa mazəməm hada. Ka laghu tsi ksanťa nda dzvu ta sanlaha ma mnduha kul dughwanaku, ka mbambanaftá tsi ta həj. ⁶ Ka ndərmim Yesu nda ndərmima ta tsa kwala tan kul zlghaftá tsatsi nda nđufu ya.

Ghunafta Yesu ta duhwalhani ghwanpđə his

Mat 10:5-15, Luk 9:1-6

Tahula tsa, ka sli'afťa Yesu ka laghwi da ra zwana luwa ta hula Nazaret. Ka tatagha skwi ŋa mnduha. ⁷ Ka hagaftá tsi ta duhwalhani ghwanpđə his ŋa ghwanaftani ta həj his his his da luwaha. Ka

* **6:1** Ngha ta Mata 13:54. † **6:3** Gray nda Yuhwana 6:42. ‡ **6:4** Gray nda Lukwa 4:24, Yuhwana 4:44.

valaŋtá tsi ta mbraku ta həŋ ɲa ghazligiŋtá ghwadaka sulkum. ⁸ Ka zlahanaghatá tsi ta həŋ ka'a mantsa: «Ta sli'i kuni ya, dafa kwenkwen dza'a kuni klafta ma dzva ghuni, yaha kuni klaftá skwa zay, nda dər zliba ghuva, yaha kuni klaftá tsemi ma zlibi. ⁹ Yaha kuni klaftá mahisa lgut. ¹⁰ Ka lamla kuni da luwa katsi, ka nzata kuni ga mndu ya ta tsu'aftá kaghuni, ha ka sagha fitik dza'a kəl kuni ka sli'afta ma tsa vli ya. ¹¹ Ka mamu gwal ma sana vli dza'a kwal kul tsu'afta kaghuni ta kwalaghutá sna gwadā ghuni katsi, ka sli'apta kuni ma tsa vli ya, ka tukwiŋta kuni ta rgitika tsa luwa ya ta səla ghuni. Tsaya dza'a maraŋtá nzakwa dmakwa taŋ ta ghəŋa taŋ,» ka'a nda həŋ. ¹² Ka sli'aftá həŋ ka laghwi da mnay ɲa mnduha, ka həŋ mantsa: «Mbədanafwa mbəda ta nzakwa ghuni, ka mnigiŋta kuni ta dmakwa ghuni,» ka həŋ. ¹³ Ka ghazligiŋtá həŋ ta ghwadaka sulkum ma mnduha, mbambanafha həŋ ta ndəghata gwal kul dughwanaku nda masanavata rdí ta həŋŦ.

Mtakwa Yuhwana mnda maga Batem

Mat 14:1-12, Luk 9:7-9

¹⁴ Mantsa, ka snanaghatá tsa gwadā ta gwadə lu ta Yesu ya ta mgham Hiridus, kabga laghula hgani da zərwa. Ka lu ta mnay tida na: «Tsa Yuhwana mnda maga batem ya kay ya ta sli'agabta ma mtaku, tsa ta kəl tsi ka maga mazəməzəma,» ka lu. ¹⁵ «Iliya ya tane,» ka həŋ. «Sana anabi ta gara vgha nda sani mataba anabiha ghalya ya,» ka sanlaha nda ɲa taŋ. ¹⁶ Ama manda kdakwa Hiridus ta sŋaŋta tsahaya: «Tsa Yuhwana tsaghu yu ta ghəŋani ya kay ya ta sli'agabta nda hafu,» ka'a. ¹⁷ Kəl Hiridus ka mnata ksaftá Yuhwana ná, kabga gwadā ta Hiridiya ta nzakway ka markwa zwaŋamani Filip* klu tsi ka marakw, ¹⁸ si kəl Yuhwana ka mnay ɲa Hiridus kazlay: Ra a ka klay gha ta markwa

zwaŋama gha wu,† ka'a nda tsi. Kəl Hiridus ka ghunaftá sludzani ksaftá Yuhwana ka tsamta ma zida. ¹⁹ Tifin basanava basa Hiridiya ta ɲuduf ta Yuhwana kabga tsa gwadā ya, ka zbə tsi ta tvi ɲa dzata ama trid traptra ta tvani. ²⁰ Vərda dər Hiridus ná, ta zləŋay ta Yuhwana. Nda sna guli kazlay: Mndu nda ghuḅa Yuhwana, ɲərma mndu ya kə'a ka katə tsi. Inda nzata Hiridus ka sna gwadā ta gwadə Yuhwana ya ná, ta dəwir nda dwira ta ghəŋani dər má dɔvafɔva tsi ta snay. ²¹ Ma sana fitik tama, ka mutsafta tsa Hiridiya ya ta tvi ɲa dzatá Yuhwana. Tsa fitik ya ná, badu fata Hiridus ta skala havakta fitika yakwani ya. Badu tsaya, ka hagaftá Hiridus ta mnduha. Tsa mnduha hagaf tsi ya, gwal dagaladagala ta wanafta, nda mghamha ta ghəŋa sludziha, nda gwal klu lu ta hadika Galili ya. ²² Badu va tsaya tama, ka lamə makwa tsa Hiridiya ya ka skalu ta kəma tsa mnduha ta tskavata ya. Ka zdanaftá tsa skalani ya ta ɲudufa Hiridus nda tsa gwal hagaf tsi ya tani. Ka Hiridus nda tsa makwa ya mantsa: «Ka nu dza'a kumafta maya gha ya, dawihā dawa dza'a vlaghavla yu,» ka'a. ²³ Ka wadanatá tsi. Ka'a mantsa: «Skwi ya dza'a dawanja kagha da i'i ná, dza'a vlaghavla yu, dər má sləhwa luwa da tsi,» ka'a. ²⁴ Ka ndagaptá tsa makwa ya ka laghwi mnay ɲa mani. Tahula mnanatani, ka dawu tsi da mani. Ka'a mantsa: «Nu dza'a yu daway tama?» ka'a. Ka mani zlghaftá wani mantsa: «Dawa ta ghəŋa Yuhwana mnda maga batem,» ka'a nda tsi. ²⁵ Ka gi vrəglaghutá tsi slanaghatá mgham ka daway da tsi: «Ta kumay yu ta vlihata gha ndana ndana ta kwambleh ta ghəŋa Yuhwana mnda maga batem,» ka'a. ²⁶ Su'anak ká mgham nzata. Lavgliŋ a ta sdanafta wu, kabga nda ghada wadanatani ta kəma tsa gwal hagaf tsi ya. ²⁷ Ka gi ghunaftá tsi ta sludzi turtuk mataba gwal ta nghay ka'a

Ŧ 6:13 Gray nda Yakubu 5:14. * 6:17 Ngha ta 8:27. † 6:18 Ngha ta Zlahu 18:16, 20:21.

nda tsi mantsa: «La ka tsagaghata ka ta ghəŋa Yuhwana mnda maga batem,» ka'a. ²⁸ Ka sli'aftá tsa sludzi ya ka laghwi da gamak, ka tsagaghata ghəŋa Yuhwana mnda maga batem ta kwemleleh. ²⁹ Manda snan̄ta duhwalha Yuhwana ta tsa skwi ya, ka lagha hən̄ klaghata mblani ka laghwi padamta.

Zunusta Yesu ta skwa zay ta mnduha dambu' hutaf

Mat 14:13-21, Luk 9:10-17, Yuh 6:1-14

³⁰ Mbadá tsa duhwalha si ghwanagha Yesu ya ka varakta. Ka tskavatá hən̄ tavata Yesu, ka rusa skwi si maga hən̄, nda skwi ya si ta taghə hən̄ ŋa mnduha. ³¹ Ka Yesu nda hən̄ mantsa: «Mbadá ma ta wa mazawa, ka nzata kuni ka hlaptá hafu hada,» ka'a. Had' fitika tan̄ ŋa mutsaftá dər zan̄ta dər skwa zay wu, kabga ndəghata mnduha ta zazavadaku katakata hada. ³² Ka sli'aftá hahən̄ hahən̄ ka dza'a ma kwambalu da sana vli ta wa mazawa. ³³ Ta sli'i hən̄, nda ndəgha mnduha ta nghin̄tá hən̄, ka tsəmaftá hən̄. Ka gazlatá inda mnduha ma luwa, ka dza'a nda səla da tsa vli ta dza'a i Yesu nda duhwalhani ya, ka tin̄laghutá hən̄ ta ɓhadaghata, kabga ta hway nda hwaya hahən̄. ³⁴ Manda ɓhadaghata Yesu, ka sabə tsi ma kwambalu. Kə'a kə'a ná, tizlik tskata mnduha, ka ksantá hən̄ katakata ta Yesu ka hidahida, kabga nda nza hən̄ manda tuwakha kul had' mnda ngha‡ hən̄, ka gi nzatá tsi ka tagha skwiha ŋa tan̄. ³⁵ Manda ya nda ghada laghwa fitik, ka lagha duhwalhani mnay ŋani. Ka hən̄ mantsa: «Wana ma mtak lu hadna, laghula fitik guli, ³⁶ mnanamna ta na mnduha na, ka sli'a hən̄ da luwa, nda ya da zwana luwaha ta wafta na vli na, ka dza'a hən̄ skwa skwiha ŋa zay tan̄,» ka hən̄. ³⁷ Ama ka Yesu nda hən̄ mantsa: «Vlan̄wavla kaghuni ɓa ta skwa zay ta hən̄,» ka'a. Ama ka

hən̄ nda tsi mantsa: «ŋa sli'a ŋni da dzawaktá buradi prək ka tse da vagha mnduha his dərmaək ta maga slnaŦ, ka valan̄tá hən̄ ŋa zay tan̄ rki?» ka hən̄. ³⁸ Ka'a nda hən̄ mantsa: «Kidaghi buradi da kaghuni na? Naghawa nagma» ka'a. Naghanata tan̄, ka hən̄ mantsa: «Buradi hutaf nda tsulhwa klipi his ya,» ka hən̄. ³⁹ Ka Yesu nda duhwalhani mantsa: «Mnanawamna ta mnduha ka nzanzata hən̄ ka ghuɓu ka ghuɓu ta kuzuŋwa mkwenek,» ka'a. ⁴⁰ Ka tsakavatá mnduha, ka nzanzata dərmaək dərmaək ma ya vli, hutaf mbsak hutaf mbsak ma ya vli. ⁴¹ Ka hlaftá Yesu ta tsa buradi hutaf, nda tsulhwa klipi his ya. Ka ng-hadaftá tsi nda ta luwa ka rfanaghatá Lazglafta. Tahula tsa mantsa, ka ɓalanaptá tsi ta tsa buradi ya, ka valan̄tá duhwalhani, ŋa daganan̄tá tsa mnduha ya. Mantsa guli, ka daganan̄tá tsi ta tsa tsulhwa klipi his ya ta hən̄. ⁴² Inda tan̄ demdem ka zazutá hən̄, ka babaghawtá hən̄. ⁴³ Ka tskaftá lu ta padakwa tsa buradiha nda klipihya ya ka ghwanak ghwan̄pɔdə his.* ⁴⁴ Gwal ta za tsa buradi ya ná, mnduha dambu' hutaf ya.

Mbaday Yesu ta mbada ta drəf

Mat 14:22-33, Yuh 6:15-21

⁴⁵ Tahula tsa, gi ka mblafta Yesu ta duhwalhani ka lamə da kwambalu ŋa dza'a tan̄ ta sana ɓla drəf nda tvə luwa Betsayda, ta kdə tsatsi ta vrin̄tá dəmgə ŋa laba tsatsi nda hul nda hul slanaghatá hən̄. ⁴⁶ Manda dgatani ta vgha nda tsa mnduha ya, ka sli'aftá tsi ka laghwi ta ghwa da maga du'a. ⁴⁷ Lama vli da rvidik ya ná, ɓhatá tsa duhwalha Yesu ya tsa nda kwambalu ma takataka drəf. Tata hadik Yesu turtukwani. ⁴⁸ Kə'a ka Yesu ng-hadapta ná, ta takadaku duhwalhani ka swa kwambalu, kabga mamu falak ta vra hən̄. Wər ta tsughbura sərɔdək vli, ka sli'aftá tsi ka mbada ta drəf nda səla, ŋa dza'a nda da hən̄, ka kumə tsi ta klatá wa tan̄. ⁴⁹ Kə'a ka hən̄ ná, mamu skwi ta mbada

‡ 6:34 Gray nda Mbsak 27:17, 1 Mghamha 22:17, Azekiyel 34:5-6. § 6:37 Ngha ta Mata 20:2. * 6:43 Gray nda 2 Mghamha 4:42-44.

ta imi, zlah halalay ya, ka həj ka wahu. ⁵⁰ Nda ngha inda taŋ dem-dem, ka ghudzaku həj ta ghudzaku da zləj. Ka gi gwadganatá Yesu ta həj. Ka'a nda həj mantsa: «Ma wahu kuni ta wahu, i'i ya, ma zləj kuni ta zləj!» ka'a nda həj. ⁵¹ Ka lagha tsi, ka lamə da tsa kwambalu ya nzata tavata həj. Ka gi ləbata tsa falak ya təkew. Ka laghu tsa duhwalhani ya da ndərmimay katakata. ⁵² Ma ŋa sənəta taŋ ta mbrakwa Yesu nda mazəmzəm maga tsi nda buradi ya ná, lanamə a ta həj wu, kabga tənəŋa ghəŋa taŋ.

Mbambanafta Yesu ta mnduha ma Genazaret

Mat 14:34-36

⁵³ Tahula tsughwadapta taŋ ta drəf, 6hadaghar həj ta hadika Genazaret, ka hbanata həj ta kwambala taŋ ta wa drəf hada. ⁵⁴ Manda saba taŋ ma kwambalu, ka tsəmafta mnduha ta Yesu. ⁵⁵ Tsəmafta taŋ, ka sli'aftá həj nda hwaya da mnay ma inda vliha. Ka tsakwə həj nda ghzləŋa taŋ nda ghzləŋa taŋ ta gwal kul dughwanaku, da inda vli sənə həj kazlay: Hada Yesu kə'a. ⁵⁶ Ma inda dər wati ma vli tsi ta lagha Yesu, dər ma zwana luwa tsi, dər ma huda luwa tsi, ka dər tahula luwa a tsi, ta hladaghahla lu ta gwal kul dughwanaku ka pghata ta da6i. Ka ndəbu lu ta dzvu da tsi, ŋa ksənəta dər wa lgutani tsi kwenkwen. Inda gwal ta ksənəta ná, nda mbamba həj.

7

Gwada i Yesu nda la Farisa ta ghəŋa tagha skwa dzidzi

Mat 15:1-9

¹ Ka sli'agata tsa la Farisa nda sanlaha ma gwal tagha zlahu ŋa mnduha ya ma Ursalima, ka tskavata tavatá Yesu. ² Ka nghanatá həj ta sanlaha ma duhwalha Yesu ta za skwa zay nda ŋratá dzvu, mbazinj a həj manda ya taghanaf dzidziha taŋ ta həj wa. ³ Tsaw la Farisa nda sanlaha ma la

Yahuda ya ná, had' həj ta za skwa zay ka ta mbaza a dzva taŋ tsuwedək dīna, manda ya taghanaf dzidziha taŋ ta həj wa.* ⁴ Ka vragaghavra həj ta luma, had' həj ta za skwa zay ka ta mbazaghu a həj ta mbaza wa. Mamu ndəghata sana skwiha guli taghanaf dzidziha taŋ ta həj ta magə həj manda: Tva mbazapta dīna ta kuwa, nda bəzleghwa, nda siga kufur. ⁵ Mbadá la Farisa nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha ka dawənta da Yesu. Ka həj mantsa: «Nu kul had' duhwalha gha ta maga skwi taghaf lu da dzidziha, ta kəl həj ka za skwa zay kul mbazinjá dzvu na?» ka həj. ⁶ Ka Yesu nda həj mantsa: «Tsa madgwirmadgwira ghuni ya. A ta ŋa Isaya ta mnay ta ghəŋa ghuni, manda ya nda vinda mnə na Lazglafta ka-zlay:

nana mnduha na ná, ta wubisim ta wubisim ta zləzlva həj ta i'i. Ma ŋudufa taŋ ná, d'va a həj ta i'i wa. ⁷ Zləzləva i'i ta zləzlvu həj ná, ka bətbət. Ma ŋa taghay taŋ ta zlahu da ŋa mnduha ná, ka laghu həj da ŋanatá zlahu mnduha†,» kə'a ya.

⁸ Zlanava zla kuni ta zlahu Lazglafta, ka laghu kuni da sna skwi ya ta taghu mnduha. ⁹ «Nda hidá kuni kahwata ta wudinatá zlahuha Lazglafta, ka ŋanatá ŋa ghuni ma skwa dzidzi. ¹⁰ Wya ka Musa: "Vla ta glaku ŋa i da gha nda ma gha," ka'a. Ka'a guli na: "Mndu ta razanaftá i dani nda mani, dza'a dzadza‡ lu," ka'a. ¹¹ Ama ka kaghuni ta mnay ŋa mnduha ná, laviŋlava mndu ta mnay ŋa i dani nda mani kazlay: Si má ta kumay yu ta vlaghatá skwi ŋa kataghata, daw laviŋ a yu wu, kabga kwarbaŋ ya manda mnay kazlay: Dza'a vlanatá Lazglafta yu kə'a. ¹² Mantsa ya tama ta mbla kuni ta tsa mndu ya, ŋa kwal kul katanəta i dani nda mani. ¹³ Ma tsa magay ghuni mantsa ya tama ná, ta mbədiŋmbədə kuni ta gwada

* 7:3 Gray nda Lukwa 11:38. † 7:7 Ngha ta Isaya 29:13. ‡ 7:10 Ngha ta Sabi 20:12 nda Vrafta ta Zlahu 5:16 nda Sabi 21:17 nda Zlahu 20:9.

Lazglafta, nda mndærga tsa tagha skwa ghuni ya ña mnduha. Nda ndægha mndærga sana skwiha ta magæ kuni manda daslakwa tsa-haya.»

Skwi ya ta ñriŋta mndu

Mat 15:10-20

¹⁴ Tahula tsa, ka hagæglaktá Yesu ta dæmga da tsi. Ka'a nda hæŋ mantsa: «Gunawa guna ta slæmæŋa ghuni dina, ka mnaghunata yu. ¹⁵ Had skwi ta zadata mndu nda za ta ñriŋta mndu wa, ba skwi ta sabæ nda sa ma ñudufa mndu ta ñriŋta mndu,» ka'a. ¹⁶ [Ka mamu mndu nda slæmæŋa snay ka sna tsi.] ¹⁷ Manda sli'afta Yesu ka laghwi da hæga dgaræ tsi ta vgha nda dæmga, ka dawantá duhwalhani da tsi ta ghæŋa tsa gray graf tsi ya. ¹⁸ Ka'a nda hæŋ mantsa: «A'a, had difil ma ghæŋa kaghuni guli ra? Sna a kaghuni guli kazlay: Had skwi ta zadata mndu nda za ta laviŋtá ñriŋta mndu wu kæ'a ra? ¹⁹ Had tsa skwi ta zadata mndu nda za ya ta dza'a da ñudufa mndu wu, da hudí ta dza'a tsi ña dza'a thidiŋta ma dra,» ka'a. Tsa gwadæ Yesu ya ná, ta kumay ta mnay kazlay: Nda ghuæa inda skwa zayš kæ'a. ²⁰ «Skwi ta sabæ nda sa ma ñudufa mndu ná, tsaya ta ñriŋta mndu, ²¹ kabga ma ñudufa mndu ta sli'agabta ghwadæka ndanuha, nda sli'insli'in, nda ghali, nda psila mnduha, ²² nda hliri, nda hara'u tiri, nda sidi, nda nænba mndu, nda kakraŋaku, nda ghudzaku, nda vza rutsak ta mndu, nda gæla ghæŋ, nda ga rgha. ²³ Inda tsa ghwadæka skwiha ta sli'agapta ma ñudufa mndu ya ta ñriŋta mndu,» ka'a nda hæŋ.

Zlghay nda ñudufa sana marakw

Mat 15:21-28

²⁴ Tahula tsa, ka sli'aftá Yesu hada ka laghwi ta hadika Tir nda Siduŋ. Ka lamæ tsi da sana hæga. Va a si ta snaŋta mndu kazlay: Wa'a hadya kæ'a wa, ama laviŋ a ta difaghuta wa. ²⁵ Mamu sana marakw ksu halaway ta makwani, ka snaŋtá tsi ta

mna gwadæ ta Yesu. Ka gi sli'aftá tsi ka lagha zlæmbatá ma ghuva Yesu. ²⁶ Ka ndæbu tsi ta dzvu da tsi ña gh-zligiŋtá tsa duhwala halaway ya ma tsa makwani ya. Tsa marakw ya ná, makwa la Grek ma luwa Finusi, ya lu ta hadika Siri ya. ²⁷ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Zlaŋzla ta zwani karaku ka baghafta hæŋ. Dina a ka klaftá duvula zwani ka vlaŋtá zwana kriha wa,» ka'a nda tsi. ²⁸ «Mantsa nzakwani mndani mghama da, ama ta dagay zwana kriha ta wiwsa tsa skwa zay ta rkadata ta hadik ma vël zay zwani ya guli,» ka tsa marakw ya. ²⁹ Ka'a nda tsi mantsa: «Kabga tsa gwadæ gha ya, la makwa da dzagha gha, wa'a saghusa tsa duhwala halaway ya ma makwa gha» ka'a nda tsa marakw ya. ³⁰ Ka sli'aftá tsa marakw ya ka laghwi dzaghani. Bhadaghatani dzagha ka lamæ tsi da hæga, ka slanaghatá tsi ta tsa makwani ya ta hani ta ghzlæŋ. Ta had tsa duhwala halaway ya mida wa.

Mbanafta Yesu ta sana rgha kul snaŋta zlæmæŋ

³¹ Tahula tsa, ka sli'aftá Yesu ta hadika Tir, ka laghwi nda ma luwa Siduŋ, ka zlagaghatá tsi nda ma Dekapwalus ña vru nda tvæ dræfa Galili. ³² Bhadaghatani da hada, ka klanaktá lu ta sana mndu ka rgha, sna a ta slæmæŋ wu, sna a ta gwadæ guli wa. Ka ndæbu lu ta dzvu da tsi ña ksaŋta nda dzvu ka mbafta tsi. ³³ Ka klaghatá Yesu ta tsa mndu ya turtukwani, di'in, nda mnduha. Ka dzadzaghatá Yesu ta ndæfiŋa dzvuhani da slæmæŋha tsa mndu ya, danafha ta særdækani ta ghanik. ³⁴ Ka nghadaftá Yesu nda ta luwa, ka hlafta tsi ta hafu. «Efasla,» ka'a. Manda mnay kazlay: Gunaguna kæ'a ya, nda gwadæ luwa taŋ. ³⁵ Gi wuzlaŋ guna guna slæmæŋha tsa mndu ya, gi wuted plata ghanikani tsa, ka gwadæ tsi ta gwadæ tsælæŋ. ³⁶ Ka dvanaghatá Yesu ta mnduha yaha hæŋ da mnay dær ña wati ma mndu tsi. Ka dvu Yesu ta hæŋ

ya ná, ka sgə hahəŋ ta mna tsa skwi maga Yesu ya. ³⁷ Ka ndərmim həŋ katakata, ka həŋ mantsa: «Inda skwi ta magə na mndu na na, dīna. Nduk nda rgha tani ná, ka gwananatani ta sləməŋhani, ka gwadəyini ta gwada. Kay! Skwi dīna ta magə na mndu na,» ka həŋ.

8

Zunusta Yesu ta skwa zay ta mnduha dəmbu' fwad

Mat 15:32-39

¹ Ma tsa fitik ya, ka tskəglavatá ndəghata mnduha da Yesu, had skwa zay ŋa zay taŋ wa. Ka hganťá Yesu ta duhwalhani, ² «Ta ksita ka hidahida na mnduha na, kabga ma hkəna fitika taŋ na ta nzaku kawadaga nda i'i, had skwi mutsaf həŋ ŋa zay guli wa. ³ Ka lawala dzagha ghuni nda maya nda maya ka yu nda həŋ katsi, mutsafta a həŋ ta mbraku ŋa mbađa ta tvi wa. Wya sli'af ma vli di'ij sanlaha mataba taŋ guli,» ka'a nda həŋ. ⁴ «Ga dza'a mutsafta lu ta skwa zay ma na mtak na, ŋa vlanťá na mnduha na ŋa baghanaftá həŋ na?» ka duhwalhani nda tsi. ⁵ «Kidaghi buradi da kaghuni na?» ka'a nda həŋ. «Ndəfáŋ həŋ,» ka həŋ nda tsi. ⁶ Mantsa tama, «nzawanza rəp ta hadik,» ka Yesu nda tsa mnduha ya. Ka nzatá həŋ. Ka hlaftá Yesu ta tsa buradiha ndəfáŋ ya, ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta. Tahula tsa, ka balanaptá tsi, ka valanťá duhwalhani, ŋa daganafťá tsa mnduha ya. Ka daganafťá hahəŋ ta tsa mnduha ya. ⁷ Mamu zwana klipi ki'a guli da həŋ, ka rfanaghatá Yesu ta Lazglafta ta ghəŋa tsa klipi ya, ka valanťá tsi ta duhwalhani. «Daganafwa daga ta mnduha,» ka'a. ⁸ Ka zutá mnduha, ka baghaftá həŋ. Ka tskaftá lu ta pďakwani ma vəl zay taŋ, ka ghwanak ndəfáŋ. ⁹ Tsa mnduha ya na, ta magay həŋ ta dəmbu' fwad. Mantsa tama, ka vriŋťá Yesu ta həŋ dzagha taŋ. ¹⁰ Gi tahula tsa, ka sli'aftá tsi ka

lamə da kwambalu nda duhwalhani, ka laghu həŋ ta hadika Dalmanuta.

Daway la Farisa ta mazəməzəm da Yesu

Mat 16:1-4

¹¹ Manda 6hadaghata taŋ, ka sli'adaghatá la Farisa slanaghata, ka zlərdə həŋ ta skwiha nda tsi, kabga ta kumay həŋ ta mutsaftá ghurum ŋa ksaftá Yesu, ka həŋ nda tsi mantsa: «Magaŋnamaga maga ta mazəməzəm ŋa maranťa kazlay: Da Lazglafta ta mutsa kagha ta ŋa gha ma mbraku kə'a,» ka həŋ. ¹² Ka hlaftá Yesu ta hafu, ka'a mantsa: «Kabgawu ta kəl mnduha ta na zamana na, ka dawa magatá mazəməzəm katək na? Kahwathwata ta mnaghunata yu, had sana mazəməzəm dza'a maranťa lu ta mnduha ta na zamana na wa,» ka'a nda həŋ. ¹³ Ka sli'aptá tsi mataba tsa la Farisa ya ka laghwī da kwambalu ŋa dza'a ta sana 6la tsa drəf ya.

Zanapta duhwalha Yesu ta skwi maga Yesu

Mat 16:5-12

¹⁴ Ma tsa sli'a taŋ ya, ka zanapta duhwalhani ta klaftá buradi, turtuktuk yeya buradi da həŋ ma kwambalu. ¹⁵ «Dasuwa ka kuni! Nghawa ghəŋa ghuni da isa la Farisa nda Hiridus,» ka Yesu zlahanaghatá həŋ. ¹⁶ Ka wuwisaku tsa duhwalhani ya mataba taŋ. «Zlah na kwala buradi kul had da amu na yeya,» ka həŋ. ¹⁷ Fslek ka tsa gwada ya lamə da sləməŋa Yesu. Ka'a nda həŋ mantsa: «Kabgawu ta kəl kuni ka ndanu, kabga kwala buradi kul had da kaghuni na? Ha gita, had mahizl ma ghəŋa ghuni ra? Təŋtəŋani ghəŋa ghuni katək ra? ¹⁸ Ya wana mamu ira ghuni ní, nu kul nghanťá kuni ta vli? Wana mamu sləməŋa ghuni, nu kul snanťá kuni ta sləməŋ*? Had kaghuni ta havaktá skwi katək ra? ¹⁹ Ma fitika daganafťa da ta buradi hutaf ta mnduha dəmbu' hutaf, kidaghi ndaghanafťa kuni ta ghwanak nda padakwa vəl zay mnduha na?» ka'a nda həŋ. «Ghwanpďə his həŋ,» ka

* **8:18** Gray nda Irmija 5:21, Azekiyel 12:2. † **8:19** Ngha ta 6:35-44.

həŋ.† 20 «A ki ma fitika daganaf̄ta d̄a ta buradi ndəf̄aŋ ta mnduha d̄əmbu' fwad̄, kidaghi ndaghanaf̄ta kuni ta tughuba nda padakwa vəl zay mnduha guli?» ka'a nda həŋ. «Ndəf̄aŋ həŋ,» ka həŋ.‡ 21 «Ka si mant̄sa tsi, nu kwal kuni snan̄ta tama?» ka'a nda həŋ.

Mbanaf̄ta Yesu ta mndu nda ghulpa ma Betsayda

22 Mant̄sa tama ka b̄hadaghat̄a i Yesu nda duhwalhani da luwa Betsayda. Ka kladaghat̄a mnduha ta ghulpata mndu da Yesu. Ka ndəbu lu ta dzvu da tsi ŋa ksan̄ta. 23 Ka ksaft̄a Yesu ta tsa mndu nda ghulpa ya ta dzvu, ka klaghata tahula luwa. Ka tfanaft̄a tsi ta sərđək ta iri, ka pghanaf̄ta dzvu, ka d̄aw tsi da tsi kazlay: Nda n̄gha ka ta skwi ra? k̄'a. 24 Ka gunan̄ta tsa ghulpa ta mndu ya ta iri. «Nda n̄gha yu ta mnduha ta wawaku mndani n̄a, ama manda fu manda fu ta n̄gha yu ta həŋ,» ka'a. 25 Ka pghəglaf̄ta Yesu ta dzvuhani ta iriha tsa mndu ya guli, ka n̄ghan̄ta tsa mndu ya ta vli tsuwad̄ak. Nda mba tama, nda n̄gha ta dagat̄a skwiha. 26 Mant̄sa tama, «Yaha ka lami da hud̄a luwa,» ka'a nda tsi, ka ghuniŋta dzaghani.

Kagha n̄a, Kristi ka, ka Piyer nda Yesu

Mat 16:13-20, Luk 9:18-21

27 Tahula tsa, ka sli'aft̄a Yesu kawadaga nda duhwalhani ka dza'a da sana luwaha ndusa ndusa ma luwa Sezare Filip. Ta labə həŋ ta tvi, ka d̄aw tsi da duhwalhani. Ka'a mant̄sa: «Wa i'i, ka mnduha ta mnay na?» ka'a nda həŋ. 28 Ka həŋ mant̄sa: «Yuhwana mnda maga batem ya ka sanlaha, Iliya ya ka sanlaha, sana mndu mataba la anabi ya ka sanlaha ta mnay nda kagha.» 29 «Kinawu ka kaghuni, wa ya ka kaghuni ta mnay nda i'i?» ka'a kay guli. Ka Piyer mant̄sa: «Kagha na: Kristi§ ka,» ka'a nda tsi. 30 Ka zlahanaghat̄a Yesu ta həŋ ka ŋdan̄da. Ka'a nda həŋ mant̄sa:

«Yahayaha kuni da walan̄ta mnay mant̄sa ŋa mndu,» ka'a.

Mnay Yesu ta dza'ani mtaku nda sli'agaptani

Mat 16:21-28, Luk 9:22-27

31 Mant̄sa tama, ka zlraft̄a Yesu ta taghay ŋa duhwalhani kazlay: Dza'a ghuyapə ghuya Zwan̄a mndu ta d̄an̄wa katakata. Dza'a wud̄idin̄ wud̄a la galata mnduha, nda maliha ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha tani. Dza'a dzadza lu, bad̄u mahkən, ŋa sli'agaptani nda hafu, ka'a. 32 Ka mnə tsi ta tsa gwad̄aha ya ban̄luwa. Ka ksaghut̄a Piyer ta Yesu ta slərpa vli ka davanaghata. 33 Ka mbəd̄avat̄a Yesu, ka n̄gha duhwalhani. Ka ŋruhanaghat̄a tsi ta Piyer, ka'a nda tsi mant̄sa: «Laghula gha tavata i'i halawaya skwi na. Had̄ ka ta ndanu manda ya ta kumə Lazglafta wa. Manda ndana mnduha k̄a ka ta ndanu,» ka'a nda tsi.

Fata duhwalha ta ghəŋa tan̄ manda ŋa Yesu

34 Ka hagakt̄a Yesu ta mnduha, nda duhwalhani tani, ka mnay ŋa tan̄. Ka'a mant̄sa: «Ka ta kumay mndu ta nzaku kawadaga nda i'i katsi, ba vzin̄tani ta ghəŋani, ka klayni ta udza zləŋayni, ka dza'ani mista d̄a. 35 Ka dza'a mbanaf̄mba yu ta hafa d̄a ka mndu katsi n̄a, dza'a zad̄in̄zad̄a tsa mndu ya ta hafani. Mndu dza'a zad̄in̄ta hafani kabga i'i, nda ya kabga Lfid̄a Gwad̄a n̄a, dza'a mbanaf̄mba tsa mndu ya ta hafani. 36 Nu dza'a gh-zlanata mutsafta mndu ta na ghəŋa had̄ik na tender, ka nda zad̄a hafani na? 37 Nu dza'a vlata mndu ŋa vara hafani na? 38 Ya wana ka dmaku mnduha ta na zamana na, ka sli'in̄ ka sli'in̄ həŋ da Lazglafta. Ka kwalaghukwala mndu ta mn̄an̄ta hga d̄a nda gwad̄a d̄a guli ta kəma tsa mnduha ya katsi, i'i Zwan̄a mndu guli n̄a, dza'a kwalaghukwala yu ta mn̄an̄ta tsa mndu ya bad̄u vragata d̄a

‡ 8:20 N̄gha ta 8:1-9. § 8:29 Kristi: Tsaya Almasihu.

kawadaga nda duhwalha nda ghuḅa ta luwa ma glakwa Lazglafta.»

9

¹ Ka'a nda həṅ guli mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mamu sanlaha ma mnduha mataba gwal hadna, dza'a kwal kul rwuta ta saha ga mghama Lazglafta nda mbraku, ṅa nghanṅa taṅ nda ira taṅ,» ka'a.

Mbədavafta Yesu

Mat 17:1-13, Luk 9:28-36

² Tahula fitik mku', ka hlaftá Yesu ta i Piyer nda Yakubu, nda Yuhwana mistani, ka ṅlaghatá həṅ ta sana ghwá nda slra. Lafa taṅ ta tsa ghwá ya, ka mbədavaftá tsi ta kəma taṅ. ³ Ka wudaku lguthani tilil katakata. Had mndu ta na ghəṅa hadik na dza'a lavinṅá ghuḅaptá skwi ṅa ḅanafta ṅa laf taḅ ta tsaya wa.* ⁴ Ta wa ira tsa duhwalhani ya, ka zlagaptá i Iliya nda Musa, ka ghwa yiva nda Yesu. ⁵⁻⁶ Ka ksafṅa zləṅ ta tsa duhwalha ya katakata. Sna a Piyer ta skwi ṅa mnay wa. Gi ka Piyer nda Yesu mantsa: «Maləma ḁa, ḁina ka nzata mu hadna. Magafmamaga ta həgaha tumpul hkən. Pal ṅa gha, pal ṅa Musa, pal ṅa Iliya guli,» ka'a. ⁷ Ka saha kusay ṅfik bukwamṅá həṅ. Ka gwadagaptá lwi ma tsa kusay ya. Ka'a mantsa: «Nana na zwanṅa ḁa ta ḁvu yu nda ṅudufa ḁa. Snawa ta gwada ḁa tsi,†» ka'a. ⁸ Gi zləwad zləwad, ka duhwalhani ka nanagha vli ta wanafṅá həṅ. Kə'a ka həṅ ná, Yesu turtukwani yeya nghanṅ həṅ kawadaga nda həṅ. ⁹ Ka sli'aftá həṅ ka saha ta tsa ghwá ya. Ta saha həṅ, ka zlahanaghatá Yesu ta tsa duhwalha ya. Ka'a mantsa: «Yahayaha kuni da mnəṅṅá skwi nghanṅ kuni ṅa mndu ha ka sagha fitik ya dza'a sli'agabta Zwanṅa mndu mataba gwal nda rwa,» ka'a. ¹⁰ Ka snatá həṅ ta tsa gwada ya, ama ka laghu həṅ da ḁadawaku mataba taṅ «nahgani sli'agabta mataba gwal nda

rwa?» ka həṅ. ¹¹ Mantsa tama, ka ḁawanṅá duhwalhani da Yesu. Ka həṅ mantsa: «Kabgawu ta kəl gwal tagha zlahu ṅa mnduha ka mnay kazlay: Tinṅəl Iliya dza'a saha karaku‡ kə'a na?» ka həṅ. ¹² Ka Yesu nda həṅ mantsa: «Anṅi, dza'a tinṅlaghutinṅla Iliya ta saha ṅa payanatá inda skwiha. Ama kabgawu vindafta lu ta ghəṅa Zwanṅa mndu kazlay: Dza'a ghuyay ta ḁanṅwa katakata, ḁvəta a lu wu kə'a? ¹³ Ama ka yu ta mnaghunata ná, ghadaghada Iliya ta saha ka ghuyanaptá həṅ ta ḁanṅwa manda ya kumanṅ həṅ. Mantsa ya ka gwada Lazglafta mnata ta ghəṅani,» ka'a nda həṅ.

Mbanafta Yesu ta sana zwanṅ ksu seteni

Mat 17:14-21, Luk 9:37-43

¹⁴ Manda vradaghata i Yesu tavata tsa duhwalhani si zlana həṅ ya, ka nghanṅá həṅ ta tskata mnduha ta wanafṅá tsa duhwalha ya nda gwal tagha zlahu ṅa mnduha ta zlərdutawi nda həṅ. ¹⁵ Na ghur, nghanṅ tsa tskatá mnduha ya ta Yesu ná, nda ghada ndusadaghatani da həṅ. Ka sli'afta həṅ nda hwaya ka dza'a ga zgu ṅani. ¹⁶ Ka Yesu ḁawanṅa da həṅ mantsa: «Ta ghəṅa wu ta zlərdá kuni ta wi nda həṅ na?» ka'a. ¹⁷ Ka sana mndu mataba tsa mnduha ya zlgahanafṅtawi mantsa: «Maləma ḁa, zwanṅa ḁa ksu seteni, vlanṅ a ta tva gwada wu kəl yu ka klagaghata da kagha. ¹⁸ Ka ta kumay tsa skwi ya ta slanapta katsi, gi slanatanani ta hadik. Gi pghay tsa zwanṅ ya ta mahupak ma wi, dzislayni ta sli'inṅ ka hpəḁay, gi dzəṅ vghani. Tsaya kəl yu ka ndəḅa dzvu da duhwalha gha, kambəl ka ghzliginṅá həṅ ta tsa seteni ya ma tsa zwanṅa ḁa ya mazlay, ama ka traptá həṅ,» ka'a nda tsi. ¹⁹ Ka Yesu nda həṅ mantsa: «Ghwadaka mndəra mnduha kul had zlgahay nda ṅuduf da həṅ! ṅa kulam yawu dza'a nzata yu tavata kaghuni? ṅa kulam yawu dza'a nzata yu ka su'uwaghunata?

* 9:3 Gray nda 2 Piyer 1:16-18. † 9:7 Ngha ta 1:11. ‡ 9:11 Gray nda Malatsi 3:23.

Klagidighawa tsa zwan̄ ya,» ka'a nda hən̄. Ka klədanaghatá lu. ²⁰ Gi ghur nghan̄ tsa zwan̄ ya ta Yesu ná, ka gi slanaptá tsa seteni ya nda mbraku, ka slanata ta hadik, ka kwatambal tsi ta vgha ta hadik, ka pgha mahupak ma wi. ²¹ Ka dawantá Yesu da dani ma tsa zwan̄ ya: «Daga Yawu zlrafta na skwi na ta na zwan̄ na na?» ka'a nda tsi. «Daga ma ga zwan̄ani ksafra tsi. ²² Bađu ma sani, klaftani wudamta da vu, dər da imi tsi, gi wudamtani ma ɲa dzatani, kə'a ta magay tazlay. Ka laviɲlava ka, kdəkkdək kataɲna kata, tawa ta hidahida ta aɲni!» ka tsa mndu ya. ²³ «Ka laviɲlava ka ri waka ka? Nu dza'a kwal lu laviɲta magata ka zlghafzlgħa mndu nda ɲuduf na?» ka Yesu nda tsi. ²⁴ Gi ka kapantá dani ma tsa zwan̄ ya ta lwi, «Zlghafzlgħa yu, sawi katihata ma hta ta zlghay da,» ka'a nda tsi. ²⁵ Nghan̄ Yesu ta gazladaghata mnduha nda hwaya, ka davanaghatá tsi ta tsa seteni ya. «Ghwadaka Sulkum ta pya mndu ka gwada nda ya ka snantá sləmən̄. Sabsa ma na zwan̄ na, ka yu ta mnaghata. Yaha ka vrəgladamta dekdek dida,» ka'a. ²⁶ Ka wahata tsa seteni ya ka ghudzanaftá tsa zwan̄ ya nda mbraku, ka sabə tsi mida. Ka niɲtá tsi ta tsa zwan̄ ya gzəmbla' manda mndu nda mta, ha ka mnay ndəghata mnduha kazlay: Nda mta kə'a. ²⁷ Ama ka ɲanatá Yesu ta dzvu, ka sli'anafta, ka sli'aftá tsi ka sladata. ²⁸ Manda lama Yesu kawadaga nda duhwalhani da həga nda ghəɲa taɲ, ka daw hən̄ da tsi. Ka hən̄ mantša: «Kabgawu kəl aɲni ka traptá ghzligiɲtá tsa seteni ya katək na?» ka hən̄. ²⁹ «Mndərga tsa Sulkum ya ná, ba nda maga du'a kada saba tsi,» ka'a nda hən̄.

Mnəglan̄ta Yesu ta dza'ani mtaku nda sli'agaptani

Mat 17:22-23, Luk 9:43-45

³⁰ Ka sli'aftá hən̄ hada ka taghatá hadika Galili. Va a Yesu si ta nghan̄ta mndu wu, ³¹ kabga ta tagha skwi ɲa duhwalhani. Wya skwi ta mnə tsi ɲa

taɲ: «Dza'a ksafksa lu ta Zwan̄a mndu ka vlata ma dzva mnduha ɲa dzata taɲ. Bađu mahkən, ɲa sli'aftani nda hafu.» ³² Ama sna a duhwalhani ta tsa gwada ya wa. Ta zlən̄ hən̄ guli nda dawantá da tsi.

Wa dza'a nzakw ka mali
Mat 18:1-5, Luk 9:46-48

³³ Ka ɲhadaghatá hən̄ da luwa Kafarnahum. Ta nzaku hən̄ ma həga, ka dawantá Yesu da hən̄: «Nahgani tsa skwi ta uwa'uwal kaghuni ta tvi ya na?» ka'a nda hən̄. ³⁴ Sriw nzanza hən̄, pslaf a hən̄ ta wa taɲ wa, kabga si ta zba snantá mali mataba taɲ hən̄, na skwi si ta uwa'uwal hən̄ ta tvi. ³⁵ Ka nzadatá Yesu, «saghawasa» ka'a nda hən̄. «Ka ta kumay mndu ta nzaku ka mali ta wa ira Lazglafta katsi, vraganatani ta ghəɲani ka sagəɲ gudzekw mista lamndu, ka nzakwani ka kwalva taɲ guli.» ³⁶ Ka hgaftá tsi ta sana zwan̄ kwitikw, ka sladanata mataba taɲ. Ka tskwaftá tsi ma ghuvani, ka'a nda hən̄ mantša: ³⁷ «Dər wati ma mndu ta tsu'aftá sani tur-tuk mataba na zwaniha na, kabga i'i, vərda i'i tsu'af tsa mndu ya nda tsa. Dər wati ma mndu ta tsu'aftá i'i guli, vərda i'i a tsu'af tsi wa, ama mndu ya ta ghunigihata tsu'af tsi,» ka'a.

Mndu ta vla zdaku ɲa amu ná, ɲa amu tsa

Luk 9:49-50

³⁸ Ka Yuhwana nda tsi mantša: «Maləma da, nda ngha ɲni ta sana mndu ta ghzla duhwalha halaway ma mndu. Ka tsa mndu ya na: "Yesu ta vlihatá mbraku," ka'a. Ka lmə ɲni, kabga had ta dza'a mista amu wu,» ka'a. ³⁹ Ka Yesu mantša: «Ma lmə kuni ta mndu, kabga had mndu ta maga mazəmzəm nda hga da, dza'a vza rut-sak ta i'i wa. ⁴⁰ Mndu kul had ta raza amu guli ná, ɲa amu tsa mndu ya. ⁴¹ Dər wati ma mndu ta taghunaftá imi rau' ɲa say, kabga nzakwa ghuni ka ɲa Kristi, kahwathwata ka yu ta mnaghunata, had nisəla tsa mndu ya dza'a zwađuta dekdek wu,» ka Yesu.

Daswa ka mndu nda v zamta mndu ma dmaku

Mat 18:6-9, Luk 17:1-2

⁴² «Ka v zamvza mndu ta sani turtuk mataba na zwaniha ta zlglafta i'i na ma dmaku katsi, dza'a ghuyay ta danwa katakata da Lazglafta. Ta dər má ya hbanam lu ta dughura buna dagala ma nuzlun, ka vzagata da drəf, ka'a. ⁴³ Ka si dzva gha ta famta kagha kəl ka ka zləmbamta ma dmaku katsi, tsințsa gha ta tsa dzvu ya. Ta dər mutsafta gha ta hafu nda dzva gha ka buđudun, ka lama gha nda dzvuha gha yipa' his his da həga vu kul had ta mtavata dekdek. ⁴⁴ [Hada, mamu mtarakha ta yamta ma vgha nəd mət s, rwava a hən wa. Had tsa vu ya ta mtaku dekdek guli wa.] ⁴⁵ Ka səla gha ta famta kagha kəl ka zləmbamta ma dmaku katsi, tsințsa ta tsa səla ya. Ta dər mutsafta gha ta hafu nda səla gha slun turtuk, ka nzakwa gha nda səlah gha yipa' his his, n wudamtá kagha da həga vu. ⁴⁶ [Hada, mamu mtarakha ta yamta ma vgha nəd mət s, rwava a hən wa. Had tsa vu ya ta mtaku dekdek guli wa.] ⁴⁷ Ka ira gha turtuk, ta famta kagha kəl ka ka dəd amta da dmaku katsi, tsakwaslin tsakwasla ta tsa iri ya. Ta dər lama ka nda ira gha guzlin turtuk da ga mghama Lazglafta, ka nzakwa gha nda ira gha his his, n wudamtá kagha da həga vu. ⁴⁸ Hada, mamu mtarakha ta yamta ma vgha nəd mət s, rwava a hən wa. Had tsa vu ya ta mtaku dekdek guli wa. § ⁴⁹ Inda mndu dza'a nəmanaf nəma vu manda slughul. [Inda skwi ta drə lu nə Lazglafta ta kuktaf kukta lu ta slughul tida] ⁵⁰ Slughul ná, skwi dīna ya, ama ka ta had zdaku mida dekdek wu katsi, nu dza'a magə glamta kuni mida nə vranamtá si tsa nəmatani ya na? Mamu ka slughul ma kaghuni. Nzawanza nda zdaku mataba ghuni, sanlaha nda sanlaha,» ka'a.

10

Tagha skwi ta ghəna ghzlințá marakw

Mat 19:1-12, Luk 16:18

¹ Tahula tsa, ka sli'aftá i Yesu nda duhwalhani hada ka laghi ta hadika Zudiya nda tvə drəfa Zurdeŋ. Ka tsəgladaghatá mnduha ta vgha tavatani. Ka n zəglatá tsi ka tagha skwi nə tan manda ya snu tsi. ² Ka gavadaghatá la Farisa tavata Yesu nə hla səlani. Ka dawanțá hən da tsi, ka hən mant s: «Mamu re had wa a tvi nə ghzlința mndu ta markwa tan na?» ka hən. ³ Ka'a nda hən mant s: «Wa ka Musa vindaghunafta na?» ka'a. ⁴ «Ka Musa ná, ka ta kumay mndu ta ghzlințá markwa tan katsi ná, vindanaftani ta delewera ghzlu, ka ghzlințani* ka'a,» ka hən. ⁵ Ka Yesu nda hən mant s: «Təŋa ta ghəna ghuni kəl Musa ka vindaghunaftá tsa gwada zlahu ya mant s. ⁶ Ama ma zraftani, manda kdința Lazglafta ta magaftá inda skwi, «ka tsaftá tsi ta i zə'al nda marakw.†» ⁷ Tsaya dza'a kəl zgun ka zlanțá dani nda mani, ka ndi'anavatá vgha ta markwa tan, ⁸ nə nzakwa tsa hahən his ya ka slu'uvgha turtuk‡. Mant s tama, n zəgla a hən ka mnduha his wu, ama ka slu'uvgha turtuk nzakwa tan.» ⁹ Skwi ndi'anaf Lazglafta ná, yahayaha mndu dganata, ka'a. ¹⁰ Manda vrakta tan, ka lamə hən nzata ma həga, ka dawanțá duhwalhani da tsi ta ghəna tsa gwada ya. ¹¹ Ka'a nda hən mant s: «Ka ghzlinț ghzla mndu ta markwa tan, ka klaftá sana marakw katsi, ta hliri tsa mndu ya, maganamaga tsa mndu ya ta ghwadaka skwi ta tsa tanțanə markwa tan ya. ¹² Mant s guli, ka sli'af sli'a marakw ka laghu da wumatá sana zə'al katsi, ta hliri tsa marakw ya nda tsa.»

Hlakta mnduha ta zwani kwitikw kwitikw da Yesu

Mat 19:13-15, Luk 18:15-17

¹³ Mbadaka mnduha ka va hlakta zwani kwitikw kwitikw da Yesu nə tfanaghatawi ta hən, nda ma

§ 9:48 Ngha ta Isaya 66:24. * 10:4 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 24:1. † 10:6 Ngha ta Zrafta 2:24. ‡ 10:8 Ngha ta Zrafta 1:27 nda 2:24.

fanaghatani ta dzvu ta hən. Ama ka ghzłə duhwalha Yesu ta hən. ¹⁴ Ka nghə Yesu ta tsa skwi ta magə hən ya ná, zdəgana a wu, ka kuzlanaftá tsi ta ɲuduf. «Zlanwazla ta zwanaha kwitikw kwitikw ka sagha hən da i'i, ma pyə kuni ta hən, kabga ɲa gwal ta gara vgha nda hən na ga mghama Lazglafta§. ¹⁵ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dər wati ma mndu dza'a gi kwal kul tsu'aftá ga mghama Lazglafta manda zwan kwitikw, lamta a tsa mndu ya dekdek wa,» ka'a nda hən. ¹⁶ Ka hlamtá tsi ta tsa zwanaha ya da ghuvani, ka pghanaghatá dzvu ta hən, ka tfanaghatawi ta hən.

I Yesu nda sana mnda gadghəl
Mat 19:16-30, Luk 18:18-30

¹⁷ Manda sli'afta Yesu ka mbađa ta tvi, ka sli'aftá sana mndu ka hwayakta tsəlbata ma ghuvani, ka dawaya da tsi: «Ari ɲərma mgham, nu dza'a magə yu ɲa mutsafta da ta hafu ɲa kdekedzeɲ na?» ka'a nda tsi. ¹⁸ Ka Yesu nda tsi mantša: «Kabgawu kəl ka ka hga i'i ka ɲərma na? Had sana ɲərma taɓta Lazglafta wa. ¹⁹ Nda sna ka ta zlahuha ta mnay kazlay: Yaha ka da dzatá mndu, yaha ka da hliri, yaha ka da ghali, yaha ka da tsanavatá gwada ta mndu, yaha ka da nənba mndu, ka vla ka ta glaku ɲa i da gha nda ma gha* kə'a,» ka'a. ²⁰ «Mghama da, snasna yu ta inda tsa skwiha ya daga ma ga zwanə da,» ka'a nda tsi. ²¹ Tsəmesl, ka Yesu nghanavatá tsa mndu ya, ka dvtutá tsi, ka'a nda tsi mantša: «Ta turtuk skwi ta pɲugudughusta. La ka dzawapta ka ta inda skwa gha, ka daganafuta ka ta gwal ka pɲu, mantša dza'a mutsay ka ta gadghəl ta luwa. Magata gha ta tsaya, ka sagha ka, ka dza'a ka mista da,» ka'a nda tsi. ²² Na snanəta tsa mndu ya ta tsa gwada ya, ka laghu tsi nda basatá ɲuduf, kabga gadghəl ya. ²³ Ka waftá Yesu ta duhwalhani ta wanafuta. «Kay! Dza'a nda bla ka lama gwal gadghəl da ga mghama

Lazglafta!» ka'a. ²⁴ Ka ndərmim duhwalhani nda ndərmima ta tsa gwada ya. Ka vrəgliɲtá Yesu ta mnay guli, «Zwana da, nda bla ka lama gwal ta fafta ghəɲa taɲ ta gadghəl da ga mghama Lazglafta! ²⁵ Ta dər laba ɲalibwa nda ta ghuruma lipir, ka lama mnda gadghəl da ga mghama Lazglafta,» ka'a. ²⁶ Ka va ndərmimgəta duhwalhani, ka hən mataba taɲ mantša: «Ka si mantša tsi katsi ná, wa dza'a mutsafta mbaku tama?» ka hən. ²⁷ Ka nghanavatá Yesu ta hən, ka'a mantša: «Had mndu dza'a laviɲtá mbanafuta ghəɲani wa, ama laviɲlava Lazglafta ta mbanafuta mndu, kabga laviɲlava ta maga inda skwi.» ²⁸ «A'a! Wana anni, zlanavazla ɲni ta inda skwiha ɲni, ka dza'a mista gha,» ka Piyer. ²⁹ Ka Yesu mantša: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, had mndu ta sli'afta ka zlanəta hgani, nda zwanamani, nda kwaghamani, nda mani, nda dani, nda zwanani, nda hadikhani, kabga i'i nda ya kabga Lfiđa Gwada Lazglafta, ³⁰ dza'a kwal kul mutsafta fərta ta sgavaghatani daga ta na zamana mida mu na wa. Dza'a mutsay ta həgaha, nda zwanama, nda kwaghama, nda mamaha, nda zwani, nda hadikha tani, ama dza'a ghuyay ta danəwa guli. Ma zamana ta sagha guli, ɲa mutsayni ta hafu ɲa kdekedzeɲ da Lazglafta. ³¹ Nda ndəgha gwal si ta kəma, dza'a nzakway nda hul. Nda ndəgha gwal si nda hul guli, dza'a nzakway ka gwal ta kəma,» ka Yesu nda hən.

Mahkəna mnanəta Yesu ta mtakwani nda sli'agaptani

Mat 20:17-19, Luk 18:31-34

³² Ta mbađa hən ta tvi ɲa ɲlu ka dza'a da Ursalima, ka labə Yesu ta kəma taɲ. Hluhla zləɲ ta duhwalhani, nda gwal ta dza'a mista taɲ tani. Ka tsəkəglanatá Yesu ta tsa duhwalhani ghwanəpdə his ya tavatani, ka zraftá tsi ta mnay ɲa taɲ ta skwi dza'a slanaghata. ³³ «Snawasna ba! Wana

§ 10:14 Gray nda 9:37. * 10:19 Ngha ta Sabi 20:12-16 nda Vrafta ta Zlahu 5:16-20.

mu ta dza'a da Ursalima. Hada dza'a ksafta lu ta Zwanja mndu, na vlanja maliha ta ghonja gwal ta dra skwi na Lazglafta, nda gwal tagha zlahu na mnduha, na tsanaghata tan ta guma na dzata, na vlanja tan ta gwal kul nzakway ka la Yahuda,³⁴ na ganapta tsahaya tiri, na tafay tan ta sardak tida, na slvay tan nda krupiha, na dzata tan, ama badu mahkan, na sli'agaptani nda hafu.»

Dawuta vla i Yakubu nda Yuhwana da Yesu

Mat 20:20-28

³⁵ Tahula tsa, ka gavadaghatá i Yakubu nda Yuhwana ta nzakway ka zwana Zebedi tavata Yesu. «Mghama da, ta kumay nni ta maganata gha ta skwi dza'a dawanta nni da kagha,» ka han nda tsi. ³⁶ «Nahgani ta kuma kuni ta magaghunata da na?» ka'a nda han. ³⁷ «Badu lama gha da glakwa gha ya na, ka pghata ka ta anni, sani nda ga zeghwa gha, sani guli nda ga zlaa gha na, kiba,» ka nni. ³⁸ Ka Yesu zlghanaftawani ta han mantsa: «Sna a kuni ta skwi ta dawo kuni wa. Dza'a lavinlava kuni ta sa leghwa tsa ghuya danwa dza'a yu say ya ra? Ari dza'a tsu'ay kuni ta batema tsa ghuya danwa dza'a ghuydipta lu ya?» ka'a nda han. ³⁹ «Ani, dza'a lavinlava nni,» ka han. Ka Yesu nda han mantsa: «Mantsa nzakwani, dza'a say kuni ta leghwa ghuya danwa dza'a yu say, dza'a tsu'ay kuni ta batema tsa ghuya danwa dza'a lu ghuydipta ya†. ⁴⁰ Ama ta ghonja skwi ta nghananta tsa nzaku nda ga zeghwa da nda ya nda ga zlaa da ya na, nghidigha a tsa ya wa. Nda nza tsa vliha ya ka na gwal payanaf Lazglafta ta han,» ka'a nda han. ⁴¹ Na snanta tsa pdakwa duhwalha ghwan ya ta tsa gwada ya, ka basanavata han ta nuduf ta i Yakubu nda Yuhwana. ⁴² «Saghawasa,» ka Yesu nda han. «Nda sna kuni ta gwal ta ngho lu manda mghamha ta ghonja mndera mnduha na, ta gay han ta ma mgham mghama tan. Gwal kulan lu guli,

ta maray hahan ta mbrakwa tan ta ghonja tan. ⁴³ Ama mantsa a nzakwani mataba kaghuni wa. Ka ta kumay mndu ta nzaku ka mali mataba ghuni katsi, ka nzata tsi ka kwalva ghuni. ⁴⁴ Ka ta kumay mndu mataba ghuni ta nzaku ta kama katsi, ka nzata tsi ka kwalva inda mnduha. ⁴⁵ Wya tsi, sa a Zwanja mndu kabga na maganata lu ta slna wa, ama na nzaku ka kwalva mnduha, vlaha ta hafani na vara ndaghata mnduha guli,‡» ka Yesu zlghanaftawani ta han.

Gunanata Yesu ta ira Bartime
Mat 20:29-34, Luk 18:35-43

⁴⁶ Ka bhadaghatá han da luwa Yeriku. Ta sabo i Yesu nda duhwalhani, nda tskata sanlaha ma mnduha ma tsa luwa ya, mamu sana ghulpa ta mndu ta nzaku ta wa tvi ka gata skwi. Bartime hga tsa mndu ya, ta nzakway ka zwanja Time. ⁴⁷ Manda snantani kazlay: Yesu zwanja la Nazaret ya ta sagha ka'a, ka dzata tsi ta lawlaw, ka'a mantsa: «Yesu zwanja Dawuda, tawa ta hidahida ta i'i,» ka'a. ⁴⁸ Mada mnduha ka nurhway. «Ma gwadaf ka,» ka han. Ama ka sganaghatá tsi ta dza lawlaw ka ndan: «Zwanja Dawuda, tawa ta hidahida ta i'i,» ka'a. ⁴⁹ Ka sladata Yesu, ka'a mantsa: «Hgagaghawa hga,» ka'a. Ka hgakta han ta tsa ghulpa ta mndu ya. Ka han nda tsi mantsa: «Nawanja ka sli'afata ka, wya ta hga kagha,» ka han. ⁵⁰ Ka slurtidinta tsa ghulpa ta mndu ya ta lgutani, ka valavata ka labo nda tvu Yesu. ⁵¹ Ka dawanta Yesu da tsi. Ka'a mantsa: «Nu ta kuma ka ta magaghata da na?» ka'a. «Malama da, ka nghaglanja yu ta vli,» ka'a. ⁵² «La, nda mba ka, kabga zlghafta gha ta i'i nda nudufa gha,» ka'a nda tsi. Ka gi nghaglanja tsa mndu ya ta vli, ka kso tsi ta tvi ka dza'a mista Yesu.

11

Lama Yesu da luwa Ursalima
Mat 21:1-11, Luk 19:28-40, Yuh 12:12-19

† 10:39 Gray nda Slna gwal ghunay 12:2. ‡ 10:45 Gray nda Slna gwal ghunay 14:24 nda 1 Timote 2:6.

1 Taghwan̄ a hən̄ ka ḡhadaghata da luwa Uursalima wu, ka labə hən̄ nda mista ghwá zaytuṅ, ndusa nda sana luwaha ta hgu lu ka Beslaze nda Betani. Ka ghunaftá Yesu ta gwal his mataba duhwalhani. 2 «Lawala da na luwa ta kəma ghuni na. Ka ḡhadaghaḡha kuni, dza'a slanaghasla kuni ta zwan̄a kdih hbana lu ta kul walaṅta mndu ta laf tida. Ka plata kuni, ka klagaghata kuni. 3 Ka "ḡaw kuni ta tsa na" ka mndu dawanta da kaghuni katsi, "Mgham ta kumay," ka kuni dazlay. Gi dza'a zlaghunanzla hən̄ ḡa klaktá ghuni da hadna,» ka'a nda hən̄. 4 Ka sli'aftá hən̄ ka labə, ka slanaghatá hən̄ ta zwan̄a kdih ta hba ma bli ta watgha ga mndu ndusa nda wa tvi, ka platá hən̄. 5 Ka gwal ma tsa vli ya nda hən̄ mantsa: «Nu tsa ta magə kuni na? Ta plə ḡaw kuni ta tsa zwan̄a kdih ya na?» ka hən̄. 6 Ka zlgħanaftá hən̄ ta wa taṅ manda ya mnanaf Yesu ta hən̄. Ka zlan̄ta lu ta hən̄, ka laghu hən̄. 7 Ka klədanaghatá hən̄ ta tsa zwan̄a kdih ya ta Yesu, ka pghaftá hən̄ ta lguta taṅ, ka ḡladaftá Yesu nzafta tida.* 8 Ka liṅtá mnduha ta zlazlatá lgutha taṅ ta tvi, sləhwa fuha ḡa sanlaha ta ḡalakta ma vwah† ka pghay ḡa tsu'ay. 9 Mbaḡaka gwal ta dza'a ta kəma Yesu nda gwal ta dza'a nda hulani tani ka hla wi. «ḡa Lazglafta glaku! Ka tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta mndu ya ta sagha ma hgani. 10 Ka tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta ga mgham ta sagha, ga mghama Dawuda ta nzakway ka da ḡni! Glaku ḡa Lazglafta ta luwa!‡» ka hən̄. 11 Ka ḡhadaghatá Yesu da luwa Uursalima, ka lamə tsi da həga Lazglafta. Tahula naghanatani ta inda skwiha, ka sli'aftá tsi ka vraghuta da Betani kawadaga nda duhwalhani ghwan̄pdə his, kabga nda ghada laghwa fitik.

Ksi'af̄ta Yesu ta fwa ghuraf
Mat 21:18-19

12 Gamahtsimani, ta sabə hən̄ ma tsa luwa Betani ya ka vru da luwa Uursalima, ka kuzlanaftá maya ta Yesu. 13 Ka nghan̄tá tsi ta sana ghuraf manda a nda sləhwa tbukw tida. Ka labə tsi nghanata, ka dza'a slanaghar slanagha a wa yu ta zwan̄ tida kə'a. Laghani tavata tsa fu ya, kə'a kə'a ná, sləhwa yeya tida, kabga ta fitika yakwa ghuraf a wa. 14 Ka Yesu nda tsa ghuraf ya mantsa: «Walglan̄ta a mndu ta tsagatá yaku ta kagha ḡa zay wa,» ka'a. Ta snaysnay duhwalhani.

Ghzagaptá gwal dzawa skwi ma həga Lazglafta

Mat 21:12-17, Luk 19:45-48, Yuh 2:13-22

15 Tahula tsa, ka ḡhadaghatá hən̄ da luwa Uursalima, ka lamə Yesu da daḡa həga Lazglafta. Ka slanaghatá tsi ta mnduha ta dzawa skwi nda sakwa skwi hada. Ka liṅtá tsi ta ghzligiṅtá hən̄ dzibil, ka zlambidiṅtá tsi ta tabəlha gwal ta mbəḡ, nda vla nzakwa gwal ta dzawa ghərbu' tani. 16 Zlana a ta mndu dər turtuk ḡa tsughwadadapta nda ma tsa daḡa həga Lazglafta ya nda skwi wa. 17 Ka mnə tsi ḡa taṅ. Ka'a mantsa: «Vinda a ma gwada Lazglafta kazlay: Həga ḡa ná, dza'a nzakway ḡa həga maga du'a mndəra mnduha demdem kə'a ra? Ama mbaḡa kaghuni ka niṅta ka galigha gwal gənda§,» ka'a. 18 Manda snan̄ta la mali ta ghəḡa gwal ta dra skwi ḡa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ḡa mnduha ta tsa skwi ya, ka zbə hən̄ ta tvi ḡa dzatá Yesu. Ama ta zləḡ hən̄ guli, kabga ksan̄ksa tsa skwi ta taghə tsi ya ta hamata inda mnduha. 19 Manda dəḡata fitik, ka sabə i Yesu nda duhwalhani ma tsa luwa ya ka laghwa taṅ.

Maga du'a kul had̄ dga ghən̄

Mat 21:20-22

20 Ga sərḡək ta labə hən̄ ta tvi ka vru da Uursalima, kə'a ka duhwalha Yesu ná, dzun̄uṅ nda ghwala tsa ghuraf ksi'af tsi ya kay, nduk nda slrən̄hani

* 11:7 Gray nda Zakari 9:9. † 11:8 Manda ya ma 2 Mghamha 9:13, zlatá skwi ḡa vla glaku ya.

‡ 11:10 Gray nda Zabura 118:25-26 nda Mata 21:9. § 11:17 Ngha ta Isaya 56:7 nda Irmia 7:11.

tani. ²¹ Ka havaktá Piyer ta ghəŋa skwi ta luta. «Maləma dá, ngha ta gh-wala ta na ghurafksi'afka na kay 6a!» ka'a nda Yesu. ²² Ka Yesu nda duh-walhani mantsa: «Fafwa ghəŋa ghuni ta Lazglafta! ²³ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dər ya ghwá ya mnə mndu kazlay: Sli'afslí'a ka vzamta ka ta vgha da drəf! ka'a nda tsi katsi, ka dgan a tsi ta ghəŋ ta ghəŋani wu, faffa ta ghəŋani ta skwi ya mna tsi ŋa magakwani katsi, dza'a maganam-aga Lazglafta ta tsa skwi ya. ²⁴ Tsaya ta kəl yu ka mnaghunata kazlay: Inda skwi dza'a kuni dawəŋta nda maga du'a ná, fafwafa ta ghəŋa ghuni tida manda skwi nda ghada mutsatani, dza'a nghay kuni ta magata tsa skwi ya. ²⁵ Ka ta maga du'a kuni katsi, ka waya ka'a mamu dgun ma ŋudufa ghuni nda sana mndu katsi, plin-iswapla ta dmakwa tsa mndu ya, kada plighunista Da ghuni Lazglafta ta luwa ta dmakuha kaghuni guli. ²⁶ [Ama, ka had kaghuni ta plin-istá dmakwa mndu wa katsi, had Da ghuni Lazglafta ta luwa dza'a plighu-nistá dmakwa kaghuni guli wa]*» ka Yesu nda həŋ.

Ga mutsa Yesu ta glaku
Mat 21:23-27, Luk 20:1-8

²⁷ Ta mbaďa həŋ, ka vrəgladaghatá həŋ da luwa Ursalima. Ta wawak-wani Yesu ma həga Lazglafta, ka sli'adaghatá la mali ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha, nda la galata mndu guli slanaghata. ²⁸ «Nda mbrakwa wa ta maga ka ta na skwiha na, wa ta vlaghatá tvi ŋa magay?» ka həŋ nda tsi. ²⁹ «I'i guli, ka dawəŋdawa yu ta skwi turtuk da kaghuni, ka zlgħidifzlgħa kaghuni ta wani katsi, dza'a mnaghunamna yu, ka nda mbrakwa wa ta maga yu ta tsa skwiha ya,» ka Yesu nda həŋ. ³⁰ «Wya tsa daway dá ya: Lazglafta ta ghunafta Yuhwana maga batem† re, ari mnduha a na? Zlgħidifwa zlgħa

ta wani,» ka'a nda həŋ. ³¹ Ka laghu həŋ zlərdəy mataba taŋ. «Waka mu dza'a zlgħa wani. Ka Lazglafta ya ta ghunafta ka mu, kabgawu kwal kuni kul zlgħafta 6a,» ka'a dza'azlay nda amu. ³² «Ka mnduha ta ghunafta» ka mu katsi, lava a mantsa guli wu, ka həŋ, kabga nda sna mnduha ta Yuhwana kahwathwata kazlay: Vərda anabi ya kə'a. Tsaya tama, ta zləŋay həŋ ta skwi dza'a magə mnduha. ³³ Mantsa tama: «Sna a aŋni ta mndu ta ghunakta wu,» ka həŋ. Ka Yesu nda həŋ tama mantsa: «Mantsa i'i guli, had yu dza'a mnaghunata, ka nda mbrakwa wa ta maga yu ta tsa skwiha ya wu,» ka'a.

12

Sana ghwadaka mnda vwaha inabi
Mat 21:33-46, Luk 20:9-19

¹ Mantsa, ka nzatá Yesu ka mna gwada ŋa taŋ nda mahdihdi, ka'a mantsa: «Mamu sana mndu ta sli'afta ka laghwí da ŋabəftá fuha inabi ndər ndər ndər ma vwahani, ka ŋamtá tsi ma dzugur. Ka laptá tsi ta vli ŋa ditsa yakwani. Ka bamta tsi nduk nda dumbi nda slra tani mida ŋa nzakwa mnda nghay*. Tahula kdīntani ta payanata tsa vwahani ya dīna, ka fanamtá tsi ma dzvu ta gwal hvay. Ka sli'aftá tsi ka laghwí dista luwa. ² Sagha fitika daga yakwani, ka ghunadaghatá tsi ta sana kwal-vani slanaghatá tsa gwal ta hvay ya ŋa mutsanaftha taŋ ta ŋani ma yakwa tsa inabi ya. ³ Laghani, dīŋ ksafksa həŋ ka dğaptá, ka vriŋta kul vlaŋta. ⁴ Ka ghungladaghatá tsi ta sana kwalva slanaghatá həŋ guli, ka tatanaghatá həŋ ta ghəŋ ka rarazata. ⁵ Ka ghungladaghatá tsa mnda vwah ya ta mahkəna kwalva, ka dzatá həŋ nda dza ta tsaya. Ka ghungladaghatá tsa mnda vwah ya ta sanlaha ma kwalvaha guli, ka dğaptá həŋ nda dğa ta sanlaha, ka pslatá həŋ nda psla ta sanlaha. ⁶ Ga va tsa mndu ya, mamu pďakwa zwanjani turtuktuk ta

* **11:26** Ngha ta Mata 6:15. † **11:30** Ngha ta 1:4-5. * **12:1** Gray nda Isaya 5:1-2.

dvu tsi ma hya nɔdɔfani, ka kdɪntá tsi ta ghunadapta da tsa mnduha ya kazlay: Dza'a hulay hən tahula ta na zwanɔ da na kə'a. ⁷ Ka sli'afɔ tsa zwanɔ ya ka lagha slanaghatá hən. "Ya wana tsa mndu dza'a za həga ya kaya! Sawa ka dzatá mu, ɲa zay amu ta tsa həga ya!" Ka tsa gwal ta hva tsa vwah ya mataba tanɔ. ⁸ Diɲ ksafksa hən ka dzata, ka vzidiɲtá hən ta mblani di'ɲɲ nda tsa fuha inabi ya.

⁹ «Ndana tama, nu dza'a magə dani ma tsa vwaha fuha inabi ya? Dza'a laghala, ɲa zadɔnatani ta tsa mnduha ta hva ma tsa vwah ya, ɲa vlanɲani ta tsa fuha inabi ya ta sanlaha ma mnduha. ¹⁰ Ta dzanaf a kaghuni ta vindatani ma deftera Lazglafta manda ya kə'a ta mnay ra? "Tsa pala wudidɲɲ gwal ta ba həga ya, tsaya ta nuta ka vərɔda palaka tughwa həga. ¹¹ Tsaya ná, Lazglafta ta dɔvaftá nzakwa tsa pala ya ka vərɔda palaka tughwa həga. Skwa ndərmimay nzakwani ta wa ira amu!†"» ka'a.

¹² Tsatsafta tsa maliha ya ná, ta ghəɲa tanɔ ta gwada Yesu ta tsa gwada ya. Ka zbə hən ta tva ksafɔ, ama ka zlanatá hən ka laghwa tanɔ kabga zlanɔ gwada da mnduha.

Gwada ta ghəɲa pla dzumna
Mat 22:15-22, Luk 20:20-26

¹³ Ka ghunafɔ hən ta sanlaha mataba la Farisa nda mnduha Hiridus,‡ ɲa dza'a gwada nda Yesu, kada dakwatsafta lu ta gwada ma wani ɲa ksafɔ. ¹⁴ Wya ka hən lagha mnay ɲani: «Maləma da, nda sna ɲni kazlay: Dar gwada ta mnə kagha kə'a, had kagha ta zlanɔ ira mnduha wu, kabga had ghuya gha nda mndu ta ghərɔakwani wa. Vərɔda nzaku manda ya ta kumə Lazglafta ta taghə kagha. Ta kumay ɲni ta dawanɲtá gwada da kagha: Ma zlaha Lazglafta ná, nda ra re, ra a wa ka pla dzumna ɲa mgham dagala ma Ruma na? Dza'a plər pla a wa ɲni na?» ka hən. ¹⁵ «Kabgawu ta kəl

kuni ka dzəgha i'i na?» Ka Yesu zlgħanaftawi ta hən, kabga nda sna ta tsa madgwirmadgwira tanɔ ya. «Klagaghawakla ta tsa kwaɔu ya ka nghanata yu,» ka'a. ¹⁶ Ka klanaktá hən turtuk. Ka dawanɲtá Yesu da hən. Ka'a mantɔa: «Nda wa grafta lu ta na skwi tsaf lu tida na na? ɲa wa na hgu tida na guli?» ka'a nda hən. «ɲa mgham Sezar ya,» ka hən. ¹⁷ Ka Yesu nda hən mantɔa: «Vlanɲwa mgham Sezar ta ya ta nzakway ka ɲa mgham Sezar, vlanɲwa Lazglafta ta ya ta nzakway ka ɲa Lazglafta,» ka'a nda hən. Ka ndərmim hən katakata ta tsa zlgħawani ya.

Daway ta ghəɲa sli'agabta ma mtaku nda hafu

Mat 22:23-33, Luk 20:27-40

¹⁸ Ka sli'adaghatá la Sadukiya slanaghata Yesu guli. Hahən ná, gwal ta mnay kazlay: Had sli'agabta mndu ma mtaku wu\$ kə'a ya hən. Ka dawanɲtá hən da tsi, ka hən nda tsi mantɔa: ¹⁹ «Maləma da, wya ka Musa vindaɲnafta: "Ka mamu mndu mtu zwanɲamani ka zlanɲtá markwa tanɔ, ya a ta zwanɲ nda tsa marakw ya wu katsi, wunanaghata tsa zwanɲamani ta ndiri ya ta tsa wadgani ya, ɲa yanatani ta zivir ta tsa zwanɲamani ta mtuta ya,"* ka'a.

²⁰ «Tsaw ghalya, si mamu zwanama ndəfán hən ma da tanɔ. Si ka klaftá zumali ma hən ta marakw, ka mtutá tsa mndu ya ta yana a lu ta zwanɲ wa, ²¹ ka wunanaghatá tsa mahisa zwanɲ ya ta tsa wadgu ya, ka mtutá tsaya guli, yana a lu ta zwanɲ wa. Mantɔa ya tsa mahkəna zwanɲ ya guli. ²² Inda tsa zwaniha ya ndəfán ndəfán, ka raftá hən ta tsa marakw ya, kul had ya ta yatá zwanɲ nda tsi. Tahula rwuta tsa zwaniha ya ndəfán ndəfán, ka mtuta tsa marakw ya guli. ²³ Mantɔa tama ní, baɔu sli'agabta ma mtaku nda hafu ní, ɲa wa ɲa wa dza'a nzakwa tsa marakw ya mataba tanɔ baɔu

† 12:11 Ngha ta Zabura 118:22-23. ‡ 12:13 Ngha ta Mata 3:6. § 12:18 Gray nda Slna gwa ghunay 23:8. * 12:19 Ngha ta Sabi 20:1-17 nda Vrafta ta Zlahu 5:6-22, 25:5-10 nda Zlrafta 38:8.

tsaya tama, ya wya klafkla hən dem-dem ta tsa marakw ya ka markwa taŋ?» ka hən nda tsi. ²⁴ Ka Yesu zlganaftawani ta hən mantša: «Ta nanay kuni ta ghən. Kabgawu kəl yu ka mnay mantša? Sna a kuni ta skwi nda vinda ma gwada Lazglafta wu, sna a kuni ta mbrakwa Lazglafta guli wa. ²⁵ Tahula sli'agapta ma mtaku nda hafu ná, ta had'kluvta vgha i marakw nda z'al wu, dza'a nzanza hən manda duhwalha Lazglafta ta luwa. ²⁶ Ta ghəŋa gwada ta vragapta ma mtaku nda hafu ya ná, ta dzaŋaf a kuni ta tsa vli ta ghəŋa mubuk nda vu tida ma deftera Musa ya ra? Ka Lazglafta nda Musa hada na: "Ŧi Lazglafta Abraham, i'i Lazglafta Izak, i'i Lazglafta Yakubu,†" ka'a. ²⁷ Hahən ná, ta nda hafu hən, kabga Lazglafta ná, Lazglafta gwal nda rwa a wu, ama Lazglafta gwal nda hafu ya. Ta nanay kuni ta ghəŋa ghuni katakata,» ka Yesu nda hən.

Daway ta ghəŋa mali mataba zlahu
Mat 22:34-40, Luk 10:25-28

²⁸ Ma tsa vli ya, mamu sana mndu mataba gwal tagha zlahu ŋa mnduha ta sna tsa skwi ta zlerda i Yesu nda la Sadukiya ya. Nghayni ná, dina tsa zlgata wa Yesu ŋa taŋ ya. Ka sli'afata tsi ka gavadaghata tavata Yesu da dawanta. Ka'a mantša: «Wati mali ma inda zlahuha na?» ka'a. ²⁹ Ka Yesu nda tsi mantša: «Wya mali mida: Snawa ba la Isra'ila! Mgham ta nzakway ka Lazglafta ná, tsatsi turtuktuk Mgham. ³⁰ Mantša tama, ka dvuta ka ta Mgham ta nzakway ka Lazglafta gha nda hyahya ndufa gha, nda inda hafa gha, nda inda ndana gha, nda inda mbrakwa gha.‡ ³¹ Wya mahisani: "Ka dvuta ka ta mnda sela manda va dvuta gha ta ghəŋa gha.Ŧ" Mataba inda zlahuha ná, had'zlahu ta malaghutá tsahaya wa,» ka'a.

³² Ka tsa mndu ta tagha zlahu ŋa mnduha ya nda tsi mantša: «Zda tsa mghama da. Kahwathwata tsa

mnə ka kazlay: Turtuktuk Lazglafta kə'a ya, had' sani dekdek ta ghəŋa tsatsi* wa. ³³ Had' tabta dvuta mndu ta Lazglaftani nda hyahya ndufani, nda inda ndanani, nda inda mbrakwani, nda dvutani ta mnda sela manda va dvutani ta ghəŋani wa. Malaghumala tsaya ta ghəŋa skwi nda sela ta drafta lu tsuhtsuh ta gwir. Malaghumala guli ta planatá ghəŋ ta plu lu nda hamata skwiha nda ya nda rini† ta vlanta lu manda ya dawana zlahu,» ka tsa mndu ya. ³⁴ Nghanata Yesu ta tsa zlgawani ya ná, mamu difil mida. Ka'a nda tsi mantša: «Di'inghu a ka nda ga mghama Lazglafta wa,» ka'a. Had' mndu ta darglaftá nduf ka dawgaltá vli da tsi tahula tsa wa.

Zwanja Dawuda Kristi ra?

Mat 22:41-46, Luk 20:41-44

³⁵ Ka kdə Yesu ta tagha skwi ŋa mnduha ma həga Lazglafta. Wya ka'a ta mnay: «Kurki gwal tagha zlahu ŋa mnduha ta mnay kazlay: Kristi ná, zwanja Dawuda ya ka'a na? ³⁶ Ya wya ka vərda Dawuda pghafər Sulkum nda ghuḁa mnata:

“Ka Mgham Lazglafta mnanatá Mghama da na:

Nzanza gha nda ga zeghwa da ha ka sagha fitik dza'a niŋta yu ta ghumaha gha ka skwa diŋlay gha,‡” ka'a.

³⁷ Ya “Mghama da ka,” ka vərda Dawuda ta hgya ní, wa kə'a nzaglaku ka zwanjani tama?» ka'a guli. Tsa skwi ta taghə Yesu ya na, zdəganazda ta tsa dənga ta snay ya.

Planaghatá vu ta gwal tagha zlahu
Mat 23:1-36, Luk 20:45-47

³⁸ Wya ka'a nda hən ma tsa skwi ta taghə tsi ya. «Daswa ka kuni nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha! Hahən ná, nda lgutha zutututa zdəganata wawaku ta hən. Zdəganazda ganaghatá zgu ta hən ta luma. ³⁹ Ta zbay hən ta vla nzaku

† 12:26 Ngha ta Sabi 3:2, nda 3:6, 15-16. ‡ 12:30 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 6:4, 5. § 12:31 Ngha ta Levi 19:18. * 12:32 Gray nda Vrafta ta Zlahu 4:35. † 12:33 Gray nda Huseya 6:6. ‡ 12:36 Ngha ta Zabura 110:1.

ta kəma ma həga ta kəl lu ka tagha skwa la Yahuda. Vla nzaku dīna ta zbə hahəŋ ma vla za skwa zay guli. ⁴⁰ Hahəŋ gwal ta dghwadgudunṭá skwa la wadgu. Zdəganazdā slriṅṭá maga du'a ta həŋ ta kəma mnduha ŋa ghubanṭá həŋ. Dza'a tsanaghatsa lu ta guma ta həŋ katakata,» ka'a.

*Vla skwa markwa wadgu ka pḏu
Luk 21:1-4*

⁴¹ Tahula tsa, ka nzatá Yesu mbəŋ nda akwata pgha tsemi ma həga Lazglafta, ka nghay ka mnduha ta pgha tsemi dida. Nda ndəgha la gadghəl ta va pghadatá tsemi. ⁴² Ka lagha sana markwa wadgu ka pḏu guli, ka pghadatá tsi ta aneni his kul slaghuta ka sana skwi. ⁴³ Mantsa tama, ka haganṭá Yesu ta duhwalhani, ka'a nda həŋ mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, tsemi pghada ya markwa wadgu ya da ya skwi ya ná, mal ŋani ka ŋa pḏakwa mnduha, ⁴⁴ kabga sanlaha ná, ma fərtá tani da həŋ kla'ata həŋ ka pghadata. Ama tsa marakw ya ná, kḏavakta skwi ma ŋa zayni ga tanṭ klaf tsatsi ka pghadata,» ka'a.

13

*Tasiṅṭá həga Lazglafta
Mat 24:1-2, Luk 21:5-6*

¹ Ma fitika saba i Yesu ma həga Lazglafta, ka sani mataba duhwalhani nda tsi mantsa: «Mghama dā, ngha ta glakwa na pala na ba! Nghana ka ta glakwa bata na həga na ba!» ka'a. ² Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Nda ngha ka ta glakwa batá na həga na ki'e, had' nzugwatá pala dər turtuk dza'a pḏata wa, dza'a tasiṅṭasa lu tesne'» ka Yesu nda tsi.

*Skwiha dza'a magaku ma kḏa
kḏakwa ghəŋa hadik sagha
Mat 24:3-14, Luk 21:7-19*

³ Tahula tsa, ka sli'aftá Yesu ka laghwi nzata ta ghwá zaytuŋ, ta nzakway mbəŋ nda həga Lazglafta, ka ksaghutá i Piyer nda Yakubu nda Yuhwana nda Andre nda ghəŋa tanṭ

ta Yesu ka dawanṭa da tsi. ⁴ «Yawu dza'a magakwa tsa skwiha ya, ŋizla wu dza'a maranṭá magakwa inda tsa skwiha ya na? Mna gwananṭa mna,» ka həŋ nda tsi. ⁵ Ka zlraftá Yesu ta mnay ŋa tanṭ, ka'a nda həŋ mantsa: «Daswa ka kuni yaha mndu da nanaghunafta. ⁶ Kabga nda ndəgha mnduha dza'a sli'akta ka klaftá hga dā kazlay: "I'i Kristi," ka inda tanṭ dza'a mnay, ŋa nanaghata tanṭ ta ndəghata mnduha. ⁷ Dza'a nda sna kuni ta mna gwada ta lmu ndusa nda ya di'iy, yaha ŋudufa ghuni tḏu, kabga dza'a magaku tsa skwiha ya, ama kḏavakta kḏakwa ghəŋa hadik a tsa wa. ⁸ Dza'a lmay sana hadik ta lmu nda sana hadik, mantsa sana luwa nda sana luwa guli. Dza'a ghudzavafghudza hadik ma vliha kavghakavgha. Dza'a slaku maya ta hadik. Nda tsahaya dza'a zlra ghəŋa hadik ta basay manda marakw ta basa yaku. ⁹ Kaghuni, daswa ka kuni, dza'a hlay lu ta kaghuni da vla guma, dza'a dḡay lu ta kaghuni nda sarak ma həga tagha skwa la Yahuda. Dza'a hladaghunagha hla lu ta kəma la ŋumna nda mghamha, kabga nzakwa ghuni ka duhwalha dā. Hada dza'a maranṭa kuni ta nzakwa ghuni ka masləmtsəka dā ta kəma tanṭ. ¹⁰ Wya skwi dza'a magaku karaku: Dza'a nzakway tkwe' ka mnananṭá mnduha ta ghəŋa hadik tender ta Lfida Gwada Lazglafta, kada kuḏuta ghəŋa hadik. ¹¹ Hlafta lu ta kaghuni ka hlaghata da vla guma ya, yaha kuni da laghwi da ndana skwi dza'a kuni mnay hada kazlay: Nu dza'a mu mnay tama, ka'a. Ka nu dza'a sagha da ghəŋa ghuni ma tsa fitik ya, tsaya dza'a kuni mnay, kabga kaghuni a dza'a gwaday wa. Dza'a sagha da Sulkum nda ghuḃa skwi dza'a kuni gwaday. ¹² Ma tsa fitik ya ná, zwanamani dza'a vlatá zwanamani ŋa dzata, zwanani ŋa da dza'a vlata ŋa dzata, ta mbəḏavatá zwani tvə dadaha tanṭ nda mamaha tanṭ ŋa vlatá

* 13:12 Gray nda Mika 7:6.

həŋ ŋa pslata.* 13 Dza'a husanhusa kuni ta inda mnduha, kabga nzakwa ghuni ka duhwalha da, ama mndu ya dza'a kdanakta su'afta dza'a mbaku,» ka'a.

Manzakdawaya skwi

Mat 24:15-28, Luk 21:20-24

14 «Ma sana fitik dza'azlay, dza'a nda nga kuni ta manzakdawaya ta nriŋta† skwa Lazglafta dza'a nzata ma vli má si kul raku. Ka havapta mndu nda sna ta dzaŋa. Mantsa guli, ka nda nga gwal hadna ma Zudiya ta tsa skwi ya katsi, ka hwaya həŋ ta ghwá. 15 Ka ta nzaku mndu ta bdəma həga, yaha da ndana valagata ŋa vru da həga‡ kabga ŋa klaftá sana skwi, ka hwaya tsi ta hwaya. 16 Mndu ya ma vwah guli, yaha da ndana vrakta dzagha ŋa klaftá lgutani. 17 Ghuya danwa dza'a slanaghatá mi'aha nda hudí nda gwal nda zwani ta ghuya taŋ ma tsa fitik ya! 18 Ndəbawa dzvu da Lazglafta, kabga yaha tsa skwiha ya slata givya. 19 Ka yawu tsatá ghəŋa hadik ka sagha ta gita, ta sla a mndərga tsa ghuya danwa dza'a slata ma tsa fitik ya wu, sləglata a vani guli wa.§ 20 Ka má fa a Lazglafta ta htanaktá tsa fitik ya wu katsi, ma had mndu dza'a mbafta wa. Ama dza'a htanaghuhta ta tsa fitik ya, kabga gwal dagap tsi ŋa nzaku ka ŋani. 21 Ka “wana Kristi hadna,” “a' wa'a Kristi hada a,” ka mndu nda kaghuni katsi, yaha kuni da snay, 22 kabga dza'a sli'agaghasli'a ghwadaka la krista nda ghwadaka anabiha. Dza'a magay həŋ ta ŋizla sana skwiha nda mazənzəmhə ŋa nana dagatá mnduha Lazglafta, ka má ta magaku tsi. 23 Kaghuni, daswa ka kuni. Wya mnaghunamna yu ta tseke'luwa ta inda skwi dza'a magaku demdem.

Vragata Kristi

Mat 24:29-31, Luk 21:25-28

24 «Tsa fitik dza'a sagha tahula ghuyapta lu ta tsa danwa ya, dza'a mtumta fitik, had tili dza'a bəglafta wa. 25 Dza'a rkaga rka tekwatsa ta luwa, ta dza'a ghudzavafghudza mbrakwa sana skwiha ta luwa.* 26 Ma tsaya tama, dza'a nghanja lu ta saha Zwanja mndu nda mbraku ma ghwayak, ta wudaku katakata ma glakwani ta saha tsi dza'azlay. 27 Ghwanafha ta duhwalha Lazglafta, ŋa sli'a taŋ ta kdavakta ghəŋa hadik tender,† kulam ta slrəŋa luwa, ŋa tsakaktá mnduhani dagab tsi.

Tagha skwi ta ghəŋa ghuraf

Mat 24:32-35, Luk 21:29-33

28 «Nghawa skwi ta magaku nda ghuraf ba! Ka nda nga kuni ta ghuraf ta daku katsi ná, gi nda sna kuni kazlay: Ndusa dəwinj tama kə'a. 29 Mantsa ya guli, ka nda nga kuni ta tsa skwiha ya ta magaku katsi ná, ka snanja kuni kazlay: Ta tvi səla Zwanja mndu ka saha tama kə'a. 30 Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, had na mnduha ta na zamana gita na dza'a kduta dekdek kul slatá tsa skwiha ya wa. 31 Luwa nda hadik ná, dza'a kdu kda. Ama gwada da ná, had dza'a kuduta wa. Nzawanza hzlenja, yaha kuni hani.

Lazglafta yeya nda sna ta kdakwa ghəŋa hadik

Mat 24:36-44

32 «Ta ghəŋa gwada ta tsa fitik ya ná, had mndu nda sna ka ta wati luwa tsi wa. Dər duhwalha Lazglafta ta luwa, dər zwanjani, sna a həŋ wa. Ba Da turtukwani yeya nda sna ta tsa fitik ya. 33 Daswa ka kuni! ka nzata kuni hzlenja nda fatá ghəŋa ghuni, sna a kuni ka yawu dza'a sagha tsa fitik ya wa. 34 Tsa skwi ya ná, dza'a nzakway manda zə'ala həga ta vrakta ta za wliwani. Ma sli'ani, ka zlanjtá tsi ta həgani ma dzva gwal ksanatá slnani, daganafha ta slna taŋ ta həŋ. Ka nga ka ta həga, ka'a nda mnda nga

† 13:14 Ngha ta Daniyel 9:27, 11:31, 12:11. ‡ 13:15 Ngha ta Mata 24:17. § 13:19 Gray nda Daniyel 12:1. * 13:25 Gray nda Isaya 13:10, 34:4, Azekiyel 32:7, Yuwel 2:10, 3:4. † 13:27 Gray nda Vrafta ta Zlahu 30:4, Zakari 2:10 Nehemi 1:9.

həga, ka nzata ka hzleŋa, ka'a guli. Ka sli'aftá tsi ka laghwí. ³⁵ Kaghuni guli, hzleŋa fata ghəŋa ghuni kabga snanŋa a kuni ka ta wani luwa dza'a sagha zə'ala həga wa. Ka gahawu tsi, ka ma takala tsi, ka ta waha vazak tsi, ka gasərdək a dza'a sagha tsi, had mndu nda sna wa. ³⁶ Daswa ka kuni da sagha tsi dluk slaghunaghata pslapsla hani ta kaghuni. ³⁷ Manda va na ta mnə yu ŋa ghuni na ná, mantsa ya ta mna yu ŋa inda mnduha kazlay: Hzleŋa ka kuni fata ghəŋ,» ka'a.

14

Dzra skwi ŋa ksafta Yesu ŋa dzata
Mat 26:1-5, Luk 22:1-2, Yuh 11:45-

53

¹ Ta his fitik ka sagha fitika skala Pak, nda skala buradi kul had is mida,* ka zbu gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha ta hidaku ŋa ksaftá Yesu ma kdek ma kdek ŋa klay dzata. ² «Yaha da nzakway bađu tsa fitika skala Pak ya tama, kabga ka bađu tsa ka mu ksay katsi ná, ka waya ka skwi da sli'anaftá mnduha ta hwanzaɔaku,» ka həŋ.

Pghay sana marakw ta urdi ta ghəŋ
ŋa Yesu

Mat 26:6-13, Yuh 12:1-8

³ Ma luwa Betani Yesu ta nzaku ka za skwa zay ma həga ga Simun si nda rdá mndu tida ya, ka lamə sana marakw slanaghata nda klatá hwaraka Albastra ndəghamə tsi ta urda sana fu ta hgu lu ka Nar. Nda bla dzva tsa urdi ya katakata. Ka ɔlaghutá tsi ta wa tsa hwarak ya, ka bəzłəganatá tsa urdi ya ma ghəŋ ta Yesu. ⁴ Ka kuzlanaftá tsi ta sanlaha ta ŋuduf, ka rurunwaku həŋ ta rurunwaku. Ka həŋ mantsa: «Kabgawu ta kəl lu ka badza urdi ka bətbət na? ⁵ Ta skwi má ŋa klafta ka skwapta ŋa mutsaftá suley hkən dərmək†, ka daganaftá gwal pđu ná,» ka həŋ ka ɔsanaavatá ŋuduf ta tsa marakw ya, ka davay. ⁶ Ama ka Yesu

nda həŋ mantsa: «Kabgawu ta kəl kuni ka ghuya dənwa ŋa tsa marakw ya? Zlanawa zla, ŋərma skwi tsa skwi ya magiha tsi. ⁷ Gwal ka pđuha ná, kawadaga həŋ nda kaghuni inda fitik,‡ laviŋlava kuni ta vla skwi ŋa taŋ dər yawu tsi manda ya ta kumə kuni. I'i ná, gdavata a yu tavata kaghuni wa. ⁸ Kdavakta ŋərma skwi kura tsi, maga tsi. Rdí má ŋa masadivata bađu dza'a da da hadik, tsaya na masadiva tsi na. ⁹ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, inda vli dza'a mnə lu ta Lfida Gwada Lazglafta ma ghəŋa hadik tender, dza'a rusay lu ta skwi maga na marakw na, ŋa hava na marakw na.»

Skwapta Zudas Iskaryut ta Yesu
Mat 26:14-16, Luk 22:3-6

¹⁰ Ka sli'aftá Zudas Iskaryut. Tsatsi ná, tekwa mataba duhwalha ghwanpda his, Ka laghu tsi da slanaghatá gwal dra skwi ŋa Lazglafta. «Dza'a vlaghunavla yu ta Yesu ma dzva ghuni,» ka'a nda həŋ. ¹¹ Tahula mnanatani ta tsa gwada ya ta həŋ, ka rfu həŋ ta rfu. «Dza'a vlaghavla aŋni ta tseɔi guli,» ka həŋ nda tsi. «Yaw,» ka Zudas. Tahula tsa tama, ka ŋavata Zudas ka psa tvi dza'a kəl tsi ka vlanŋá Yesu ta həŋ.

Zay Yesu ta skwa zay ŋa skala Pak
Mat 26:17-25, Luk 22:7-14,21-23,
Yuh 13:21-30

¹² Bađu tsa taŋtaŋa fitika skala skwa zay kul had is mida ya, bađu tsaya ta hna lu ta tuwak ŋa maga tsa skala Pak ya. Ka duhwalhani nda Yesu mantsa: «Ga ta kuma ka ta payafta mu ta vli ŋa maga skala Pak na?» ka həŋ. ¹³ Ka ghunaftá tsi ta gwal his mataba duhwalhani. Ka'a nda həŋ mantsa: Lawala da huɔa luwa, dza'a guyaku kuni nda sana mndu ta kla bzleghwa imi, ka dza'a kuni mistani. ¹⁴ Ka dza'a lamə da həga ga tsi ya ná, ka mnanatá kuni ta zə'ala həga ma tsa həga ya kazlay: Ga tsa vli dza'a kəl yu ka za skwa zay ŋa skala Pak kawadaga nda duhwalha

* 14:1 Ngha ta Sabi 12:1-27. † 14:5 Ngha ta Markus 6:37. ‡ 14:7 Gray nda Vrafta ta Zlahu 15:11.

da ya na? ka mghama ŋni, ka kuni da-zlay nda tsi, ŋa maraghunatani. ¹⁵ Ya dza'a maraghunamara ta vli ma sana dzuguvi ta ghəŋa sana həga nda pay-atá inda huzlaḥa mida. Hada dza'a payamafta kuni ta skwi ŋa za skwa zay ŋa skala Pak, ka'a. ¹⁶ Ka sli'aftha tsa duhwalha ya, ka laghwi da hudluwa, ka slafta həŋ ta inda tsa skwiha ya, manda va ya mnanaf Yesu ta həŋ. Ka datá həŋ ta skwa zaya skala Pak hada.

Sani ma kaghuni dza'a skwaptá i'i, ka Yesu

¹⁷ Gahawu tama, ka lagha tsi kawadaga nda duhwalhani ghwanpɔdɛ his. ¹⁸ Nda nza nzakwa taŋ tama ta za skwa zay həŋ, ka Yesu mantsa: «Kahwathwata ta mnaghunata yu, mamu mndu turtuk mataba ghuni ta zə mu ta skwa zay kawadaga nda tsi, dza'a vlatá i'i ma dzva mnduhaḤ,» ka'a. ¹⁹ Rəmasas ka vgha taŋ. «I'i a wu su'u na? I'i a wu su'u na? I'i a wu su'u na?» ka həŋ turtuk turtuk nda tsi. ²⁰ «Mndu turtuk mataba na kaghuni ghwanpɔdɛ his ta zə mu ta skwa zay ma hliba turtuk* na tsa mndu ya. ²¹ Wya te'uwa, Zwaŋa mndu ná, dza'a mtaku manda ya nda ghada vindatani ma gwaɔa Lazglafta.† Ama danwa ŋa mndu dza'a vlata Zwaŋa mndu ma dzva mnduha ŋa dzata. Dər ya má kwal lu yatá tsa mndu ya,» ka'a nda həŋ.

Tahanata Yesu ta za skwa zay nda ghuba

Mat 26:26-30, Luk 22:14-20, 1Kwa 11:23-25

²² Ta zə həŋ ta skwa zay, ka klaftá Yesu ta tsa buradi ya, ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta, ka balanaftá tsi ta həŋ. Ka'a nda həŋ mantsa: Nanana ná, slu'uvgha da ya, zlghawazlgha, ka'a. ²³ Tahula tsa, ka klaftá tsi ta leghwa ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta, ka vlanťá tsi ta həŋ. Ka zlghaftá həŋ ka ŋaŋa'ata demdem. ²⁴ Ka'a nda həŋ mantsa: «Nanana na usa da ya.

Nana usa da ná, dza'a pghupgha ŋa slərɔa zughu mataba mnduha demdem nda Lazglafta.‡ ²⁵ Kahwathwata ta mnaghunata yu, had' yu dza'a səglanťá ima yakwa fwa inabi ha ka labə ta fitik dza'a kəl yu ka sa lfidani ma ga mghama Lazglafta wa,» ka'a nda həŋ.

²⁶ Ka fafanaftá həŋ ta lahaḤ zləzlvā Lazglafta, ka sli'afťá həŋ ka dza'a ta ghwá zaytuŋ.

Sna a yu ta kagha wu, ka Piyer nda Yesu

Mat 26:31-35, Luk 22:31-34, Yuh 13:36-38

²⁷ Ta labə həŋ ta tvi, ka Yesu nda həŋ mantsa: «Dza'a hwahwayaghu hwahwaya kuni ka zliđivata,*» ka'a nda həŋ. Wya te'uwa nda vinda da Lazglafta kazlay:

Dza'a dzadza yu ta mnda ngha tuwak, ŋa gazlaghuta tuwakha kə'a†.

²⁸ «Dza'a dzadza lu ta i'i, ama tahula sli'agabta da, dza'a tinlaghutiŋla yu ta bhadaghata da Galili ka kaghuni,» ka'a. ²⁹ Ka Piyer nda tsi mantsa: «Dər hwahwayaghuta lamndu ka zlavaghata, i'i, zlavaghata a yu dekdek wa,» ka'a. ³⁰ Ka Yesu nda tsi guli mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghata wa, ta vana rvidik gita u ná, ma kdaku vazak ka wahata kamahis, dza'a mnamna vərda kagha hkən səla kazlay: Sna a yu ta na mndu na wu kə'a.» ³¹ Ama ka Piyer vrəgliŋťá zlghanaftawi nda mbraku nda mbraku mantsa: «Dər má ŋa dzatá i'i kawadaga nda kagha tsi, had' yu dza'a mnay kazlay: Sna a yu ta kagha wu kə'a wu,» ka'a nda tsi. Manda va tsaya, ka pɔakwa sanlaha nda tsi guli.

Ndɔba dzva Yesu ma Getsemani
Mat 26:36-46, Luk 22:39-46

³² Ka bhadaghatá həŋ da sana vli ta hgu lu ka Getsemene.‡ Lagha taŋ da tsa vli ya, «nzawanza hadna ta dza'a

§ 14:18 Gray nda Zabura 41:10. * 14:20 Ngha ta Zabura 41:10. † 14:21 Ngha ta Zabura 22:2-19 nda Isaya 53. ‡ 14:24 Gray nda Sabi 24:8, Irmiya 31:31-34. § 14:26 Ngha ta Zabura 113-118.

* 14:27 Ngha ta Zakari 13:7. † 14:27 Ngha ta Zakari 13:7. ‡ 14:32 Ngha ta Mata 26:36.

yu da maga du'a,» ka Yesu nda duhwalhani. ³³ Ka hgana'atá tsi ta i Piyer nda Yakubu nda Yuhwana kawadaga nda tsi. Ta mbəɗap a həŋ ta səla wu ná, ka ksafatá zləŋ ta Yesu ka ghuyay ma vgha. ³⁴ Ka'a nda həŋ mantsa: Tɗatɗa ŋudufa ɗa katakata ta kuma dzihata, nzawanza hadna ndiri, ka'a nda həŋ. ³⁵ Tahula tsa ka mbəɗaptá tsi ta səla dau' manda a, ka zləmbatá tsi ta hadik, ka ndəbə tsi ta dzvu da Lazglafta: Ka má ta magaku tsi katsi ná, ka laghula na ghuya ɗaŋwa na ta ghəŋa ɗa, ka'a. ³⁶ Ka'a guli: «Aba, Da, had skwi kul laviŋtá ka ta magay wa, klinkla ta na gruma dza'a yu say na! Nziyanza tsi tama, manda ya ta kumə i'i a wa, ama ka nza tsi manda ya ta kumə kagha,» ka'a. ³⁷ Ka sli'aftá tsi ka vrakta slanaghatá duhwalhani, ka slanaghatá tsi ta həŋ ta hani. Ka'a nda Piyer mantsa: «Simuŋ, ta hani ka ra? Laviŋ a ka ta nzɗavata ta nzaku ndiri ɗər ka ki'a ra! ³⁸ Nzawanza ndiri, ka ndəbə kuni ta dzvu yaha kuni da zləmbamta ma ghwadaka skwi dza'a dzghaghunata,» ka'a nda Piyer. «Nda sna yu ta kumay ŋudufa ghuni ta maga skwi ɗina, ama had mbrakwa slu'uvgha wa,» ka'a nda həŋ. ³⁹ Ka vrəglaghutá tsi da maga du'a manda va tsa ya kay guli. ⁴⁰ Ka sli'iglaftá tsi ka vrəglakta slanaghatá həŋ. Ta vraktá tsi ná, ta zuŋura hani həŋ kay guli. Ka sli'anafatá tsi ta həŋ. Trid traptra həŋ ta skwi ŋa mnanata, kabga nda ghuya həŋ da hani. Ka vrəglaghutá tsi. ⁴¹ Ka vrəglaktá tsi ŋa mahkəna səla, ka'a nda həŋ mantsa: «Tata hani kuni ka mbi'a vgha ghuni tama 6a? Nda kɗa, nda maga fitikani tama. Wana vlanvla lu ta Zwanə mndu ma dzvu ta gwal dmaku. ⁴² Sli'afwasli'a, mbaɗma guya həŋ, wya ndusakta tsa mndu ta vlatá i'i ma dzva taŋ ya,» ka'a nda həŋ.

Ksafa Yesu

Mat 26:47-56, Luk 22:47-53, Yuh 18:3-12

⁴³ Tata tsa gwada ya Yesu, ta lagha Zudas ta nzakway tekwa mataba duhwalha ghwanpɗə his. Ka lagha tsi kawadaga nda tskatá mnduha, nda huzla lmu da həŋ da slanaghatá Yesu. Tsa mnduha ya ná, ghunatá mnduha mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha, nda la galata mndu ya. ⁴⁴ Tsa Zudas ya ná, tsatsi ta vlanɗá həŋ. Tinlaghutiŋla ta mnanatá həŋ kazlay: Ka nda ŋgha kuni ta tsa mndu dza'a lagha yu da brusata ya ná, ya vani tsaya. Ka gi ksafata kuni, ka kla kuni, yaha kuni da walaŋta zliŋta, ka'a nda həŋ. ⁴⁵ Bhadaghatani, ka gavadaghatá tsi tavata Yesu. «Zgu tsa Maləma ɗa,» ka'a ganaghatá zgu ka brusay. ⁴⁶ Ka gi sli'adaghatá tsa mnduha ya ksafatá Yesu. ⁴⁷ Ka gi tshagaptá sana mndu tavata Yesu ta kafayani, ka gi tsaghutá sləməŋaŠ sani ma kwalva tsa mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ya. ⁴⁸ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Nya ta maguta kəl kuni ka sli'agaghata nda huzla lmu da ksa i'i, gənda yu ra? ⁴⁹ Ya wya kawadaga yu nda kaghuni ta tagha skwi ma həga Lazglafta tazlay, hada kaghuni, kabgawu kwal kuni ksafatá i'i? Wya nana skwi ta magaku na ná, ŋa nzakwani manda ya mna gwada Lazglafta ya,» ka'a. ⁵⁰ Ka hwahwayaghutá* duhwalha Yesu ka zlanavata. ⁵¹ Ka sli'aftá sana galaɗay ka mbaɗa mistani, nda tsatá gwada ta vghani, ka kumə lu ta ksafata, ⁵² ama ka slurtiŋtá tsi ta lgutani ka hwayaghuta ka fərdi'u.

Yesu ta kəma guma

Mat 26:57-68, Luk 22:54-55,63-71, Yuh 18:13-14,19-24

⁵³ Ka klaghatá həŋ ta Yesu da mala gwal dra skwi ŋa Lazglafta. Hada, ka tskavatá inda gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta, nda la galata mndu tani, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha tani, ka tskavatá həŋ. ⁵⁴ Ta klə həŋ ya, mbaɗaka Piyer ka mbaɗa ta hulani

ta hulani, ha ka lamə tsi da daḅa tsa həga ga mali ta ghəṇja gwal ta dra skwi ṇa Lazglafta ya. Ka nzatá tsi hada ka slina vu kawadaga nda kwalvaha. ⁵⁵ Mbaḅa maliha ta ghəṇja gwal dra skwi ṇa Lazglafta, nda gwal tsa guma, ka zba skwi dza'a kəl lu ka mutsaftá rutsak nda inda tsakalawi ta ghəṇja Yesu, kabga ṇa mutsaftá dzata, trid mutsaf a həṇ wa. ⁵⁶ Nda ndəgha gwal ta vaza rutsak ta Yesu† mndani, ama la a tsa gwada tan ja ta tva turtuk wa. ⁵⁷ Ka sli'anaftá sanlaha ta gwada ta ghəṇjani. Ka'a nda həṇ mantša: ⁵⁸ Sninjsna ṇni ta mnayni kazlay: «Dza'a tasiṇtá na həga Lazglafta baf lu nda dzvu na yu, ka vranafatá da ta bafta baḅu mahkən kul ksantá mndu,‡» ka'a. ⁵⁹ Kulam nda tsaya tani, la a tsa gwada tan ja ta tva turtuk wa. ⁶⁰ Ka sli'aftá mal ta ghəṇja gwal dra skwi ṇa Lazglafta mataba tsa tskatá vgha mnduha ya. Ka'a nda Yesu mantša: «Nu kul zlgħə kagha ta wa na skwi ta mnə mnduha ta kagha na katak na? Ari sna a wa a kagha na?» ⁶¹ Tsərida, ka Yesu nzata, zlgħa a ta wani wa. Ka dawuglanṭá tsa mal ta ghəṇja gwal dra skwi ya da tsi. «Kagha Kristi ta nzakway ka Zwanja Lazglafta nda tfawi ta ghəṇjani ya ra?» ka'a nda tsi. ⁶² Ka Yesu zlgħanaftá mantša: «Anji, i'i ya. Dza'a nda ngha kuni ta i'i Zwanja mndu ta nzaku nda ga zəghwa Lazglafta nda mbra. Dza'a nghanj kuni ta saha da ma kusay ta luwa§ guli,» ka'a. ⁶³ Na snanṭa tsa mal ta ghəṇja gwal ta dra skwi ṇa Lazglafta ya ta tsa gwada ya, ka kwahinṭá tsi ta lgutani. Ka'a nda həṇ mantša: «Nu tata zbəgalta mu? ⁶⁴ Nda sna kuni ta tsa ṇaslani ya ki'e, kinawu ka kaghuni ta ghəṇjani?» ka'a. Prək ka dzatá na mndu* na, ka həṇ demdem. ⁶⁵ Ka gi tafə sanlaha ta sərđək tida, ka hbanamtá həṇ ta patak ma kuma, ka dənəzlay. Ka həṇ nda tsi mantša: Tsatsaf tsatsa ta tsa mndu ta dzughusta ya, ka həṇ nda tsi. Ka

vlanṭá həṇ ta la kwalvaha, ka dghar† tsahaya guli.

Hkən mnay Piyer kazlay sna a yu ta Yesu wu kə'a

Mat 26:69-75, Luk 22:56-62, Yuh 18:15-18,25-27

⁶⁶ Tata nzaku Piyer ndagahadik ma daḅa həga, ka sagha sana marakw ta nzakway tek w mataba kwalvaha ka mi'aha ga mal ta ghəṇja gwal ta dra skwi ṇa Lazglafta. ⁶⁷ Ka nghanṭá tsi ta Piyer ta slina vu. Ka vits tsi, «Si kawadaga kagha nda tsa Yesu la Nazaret ya,» ka'a nda tsi. ⁶⁸ «Kay! Sna a yu ta na skwi ta mnə ka na wu, sna a yu ta va na mndu ta mnə ka na guli wu,» ka'a. Ka gi sli'aftá tsi ka laghwi da dzuguva watgha. [Ka wahatá vazak.] ⁶⁹ Ka nghanṭá va tsa marakw ya. Tekw nana mndu na mataba tsa mnduha ya, ka'a nda tsa mnduha ma tsa vli ya kay guli. ⁷⁰ «Kay! I'i a wu,» ka'a kay guli. Bats nzda, ka tsa gwal ta nzaku hada ya nda Piyer kay guli mantša: «Dər ki tsi, vara a kagha mataba tsa mnduha ya wu, kagha ná, mnda la Galili ka,» ka həṇ nda tsi. ⁷¹ Ka zlraftá Piyer ta ksi'a ghəṇjani ka waḅu. Ka'a mantša: «Sna a yu ta na mndu ta mnə kuni na dekdek wu,» ka'a. ⁷² Ka gi wahatá vazak ka mahis. Snanṭa Piyer ta tsa wahata vazak ka mahis ya, hizl sagha tsa gwada mnana Yesu kazlay: Ma kdaku vazak wahata ka mahis ná, dza'a mnay ka kazlay: Sna a yu ta kagha wu kə'a ya tsa da ghəṇjani. Ka gi sli'aftá tsi ka laghwi da hərba taw.‡

15

Kladaghata Yesu ta kəma Pilatus

Mat 27:1-2,11-14, Luk 23:1-5, Yuh 18:28-38

¹ Tsadakwa vli, ka gi tskavatá maliha ta ghəṇja gwal dra skwi ṇa Lazglafta ka dzrəku kawadaga nda la galata mndu, nda gwal tagha zlahu ṇa mnduha, nda gwal tsa guma demdem. Ka habaftá həṇ ta Yesu.

† 14:56 Gray nda Zabura 27:12, 35:11. ‡ 14:58 Ngha ta Yuhwana 2:19. § 14:62 Ngha ta Zabura 110:1 nda Daniyel 7:13. * 14:64 Ngha ta Zlahu 24:16. † 14:65 Gray nda Isaya 50:6. ‡ 14:72 Ngha ta 14:30.

Ka klaftá hən̄ ka laghwí vlan̄tá Pilat ka n̄umna. ² Tahula kladaghata tan̄ ta Yesu da Pilatus, ka dawantá Pilat da tsi. Ka'a mantsa: «Kagha mghama la Yahuda ra?» ka'a nda tsi. Manda ya mna ka,* ka Yesu nda tsi. ³ Ka vazə maliha ta ghəna gwal dra skwi ɲa Lazglafta ta rutsakha kavghakavgha ta Yesu. ⁴ Ka dawuglan̄tá Pilat da Yesu, «Mbəda a ka ra, ari sna a wa a ka ta na skwiha ta mnə hən̄ ta kagha na na?» ka'a nda tsi. ⁵ Tsərid nzan̄a Yesu kul mbədanaghata dər ka turtuk. Ka vlan̄tá tsi ta ndanu ta Pilat.

Tsanaghatá guma mtaku ta Yesu
Mat 27:15-26, Luk 23:13-25, Yuh 18:39–19:16

⁶ Tsaw inda fitika skala Pak ya ná, ta snusna Pilat ta zlinistá mndu turtuk ma gamak ta hən̄. Mndu dawən̄ hən̄ ta zlinista tsi ta hən̄. ⁷ Ma tsa fitik ya, mamu sana mndu ta hgu lu ka Barabas, ksaf lu ka famta ma gamak kawadaga nda sanlaha ma mnduha, kabga dzata tan̄ ta mndu ma vla zlərdawí nda n̄umna. ⁸ Mbadá dəmga ka sli'adaghata da Pilatus, «Zliɲniszla ta mndu turtuk manda ya snu ka ta magan̄nata,» ka hən̄. ⁹ «Ta kumay kuni ta zlighunista da ta mghama la Yahuda ra?» ka Pilat nda hən̄, ¹⁰ kabga nda sna ka mnay kazlay: Ka draku kladaghata maliha ta ghəna gwal dra skwi ɲa Lazglafta ta Yesu kə'a. ¹¹ Ama mbadá maliha ta ghəna gwal dra skwi ɲa Lazglafta ka ɲavata, ka bara mnduha ɲa mnay tan̄ kazlay: Zliɲnis Barabas, zliɲnis Barabas, ka'a nda Pilatus. ¹² Ka vrəgliɲtá Pilat ta daway da hən̄: «Ka si mantsa tsi, nu ta kumə kuni ta magay da nda na mndu ta hgu kuni ka mghama la Yahuda na?» ka'a nda hən̄. ¹³ Ka hləglaftá hən̄ ta wi: «Zləɲafzləɲa ta udzu, ka hən̄ nda tsi.» ¹⁴ Ka Pilat nda hən̄ guli mantsa: «Kabgawu, nahgani va ghwadaka skwi maga tsi? Ka hləglaftá hən̄ ta wi nda mbraku, Zləɲafzləɲa ta udzu!» ka hən̄ nda tsi. ¹⁵ Tsa Pilat ya, ta kumay ta

zdanafta ɲuduf ta dəmga. Mantsa, ka zlinistá tsi ta Barabas ta hən̄, ta vlan̄tá tsi ta Yesu ma dzvu ta la sludzi ɲa slvanapta. Tahula tsa, ka zlanan̄tá tsi ta hən̄ ɲa zləɲafta ta udzu.

Gagay sludziha ta Yesu
Mat 27:27-31, Yuh 19:2-3

¹⁶ Ka zlgħagħutá sludziha ta Yesu ma dzva Pilatus, ka kladamtá hən̄, ta daɓi ma həga ma vla nzakwa Pilatus, ka hagadagħatá hən̄ ta inda sludziha demdem, ka tskavata hada. ¹⁷ Ka sudanavatá hən̄ ta lguta ma mgham mgham ka dva. Ka daftá hən̄ ta teki ka wanamta ma ghəɲ manda zewzewa. ¹⁸ Ka gə hən̄ ta zgu ɲani: «Zgu tsa mghama la Yahuda,» ka hən̄ nda tsi. ¹⁹ Mbadaka hən̄ ka dzay ta ghəɲ nda sarak guli, ka tafa sərdək tida. Ka tsəlbu hən̄ ta tsəlbu ta kəmani, manda skwi ɲa vla glaku ɲani. ²⁰ Tahula hərfuta tan̄ ta gagay, ka sudagħutá hən̄ ta tsa lguta dva má mgham mgham tida ya, ka sudglanavatá hən̄ ta vərda ɲani. Ka klagapta ka klagħata ɲa zləɲay ta udzu.

Dalafta la sludziha ta Yesu ta udzu
Mat 27:32-44, Luk 23:26-43, Yuh 19:17-27

²¹ Ta labə hən̄ ta tvi, ka guyatá hən̄ nda sana mnda la Sireɲ ta hgu lu ka Simuɲ, dani ma i Alegzandra nda Rufus† ta vrakta ta wawakwani. Ka mblanaftá hən̄ ta kla tsa udza zləɲa Yesu ya. ²² Ka klagħatá hən̄ ta Yesu da Gwalgwata. Tsa Gwalgwata ya na, manda mnay kazlay: Vla ghudzifa ghəɲ kə'a ya. ²³ Bhadaghata tan̄ da hada, ka kumə hən̄ ta sunustá ima inabi labanaf lu nda sana skwi ta hgu lu ka mur, ɲa htanagħutá kuzlakwa tsa ghuya dan̄wa ya, ama ka kwalagħutá Yesu ta say. ²⁴⁻²⁵ Nzemndi təmbay vli ta zləɲaftá hən̄ ta udza zləɲay, ka vzə hən̄ ta vindima‡ ɲa daguvustá lguthani. ²⁶ Vindafha lu nda ta ghəɲani, ta ghəna skwi kəl lu ka tsanagħatá guma kazlay: Mghama la Yahuda kə'a. ²⁷ Ka zlan̄aftá hən̄ ta

* 15:2 Ngha ta Mata 27:11. † 15:21 Gray nda Ruma 16:13. ‡ 15:24-25 Ngha ta Zabura 22:19.

gəndaha his ta sana udzuha tavatani, pal nda ga zeghwani, pal nda ga zlaḅani. ²⁸ [Mantsa ya kdavakta skwi mnə gwada Lazglafta kazlay: Nda mbəda mataba mbsaka gwal ta maga ghwadaka skwi,§] kə'a. ²⁹ Mbada mnduha ta labə nda ta tsa tvi ya, ka gigda ghəj ka rarazay, «Yawa a wa! Dza'a tasiŋtasa yu ta həga Lazglafta ka bafta da ma fitik hkən* a ka ka kay ra. ³⁰ Mbanaf mba ta ghəja gha kagha ka ghəja gha, ka saha ka ta na udza zləjəy na!» ka həj nda tsi. ³¹ Mbada maliha ta ghəja gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha ka manay guli: «Mbanafha ta sanlaha ná, ama trid laviŋ a ta mbanafhá ghəjani wu,» ka həj mataba taŋ. ³² «Ka sasa Kristi Mghama la Isra'ila ta na udza zləjəy na ndana tama, ka nga ŋni, kada zlgħafta ŋni nda ŋudufa ŋni!» ka həj. Mbada tsa gwal zləjəf lu kawadaga nda tsi ya guli ka razay.

Mtakwa Yesu

Mat 27:45-56, Luk 23:44-49, Yuh 19:28-30

³³ Lafa fitik dək da ghəj, ka nutá vli tđik ka grusl ta hadik demdem, ha ka laha ta nzemndi hkən ta fitik hawa. ³⁴ Manda magatá nzemndi hkən, ka hgatá Yesu nda mbraku, ka'a mantsa: «Eluhi, Eluhi, lama sabaktani?» ka'a. Manda mnay kazlay: Lazglafta da, Lazglafta da, kabgawu zlidivata† ka na? kə'a ya. ³⁵ Snaŋta sanlaha mataba tsa gwal hada ya ta tsa skwi mna tsi ya ná, ka həj mantsa: «Wya ta hga Iliya mnda Lazglafta ghalya,» ka həj. ³⁶ Ka gi sli'afhá sani mataba taŋ ka hwayadapta klaftá susu, ka hbunŋta ta wa sarak. Ka tsughu-mamtá tsi ma ima inabi mastalaŋ, ka tsghədanaftá tsi ta Yesu ŋa sayni.‡ Ta tsghə tsi ya, «Swidwa! Nghama nga ka dza'a sasa Iliya da klagata ta na udza zləjəy na tsi, kaki tsi,» ka həj. ³⁷ Ama ka wahatá Yesu nda mbraku, ka sabə hafu mida. ³⁸ Ma

va tsa fitik ya, ka tavaptá zlala ta watgha lamə da vli nda ghuḅa ma həga§ Lazglafta kuyar daga ta luwa dikw ta hadik. ³⁹ Ma tsa vli zləjəf lu ta Yesu ya, mamu sana mghama sludza la Ruma ta sladakta mbəj nda tsi. Manda nghanŋtani ta mndərga tsa klay Yesu ta hafu ya, ka'a mantsa: «Kahwathwata, na mndu na ná, Zwanja Lazglafta ya,» ka'a. ⁴⁰ Mamu sana mi'aha ta sladakta di'ij ka nga tsa skwiha ta magaku ya guli. Mataba tsa mi'aha ya, mamu i Mari makwa ta Magdala, nda Salume, nda Mari mani ma i Yuses nda Yakubu ta tsne'uwa ya. ⁴¹ Ma fitika si nzakwa Yesu ta ma luwa Galili karaku ná, si ta dza'a mistani tsa mi'aha ya ŋa maganatá slna. Si nda ndəgha sanlaha ma mi'aha ta sli'adafta mistani da luwa Ursalima guli.

Padamta Yusufu ta Yesu

Mat 27:57-61, Luk 23:50-56, Yuh 19:38-42

⁴² Bađu luma Madagala tsa fitik ya, ta kəl lu ka papaya skwiha, kabga dza'a lamla lu da sabat, ka nda dəda fitik. ⁴³ Ka lagha Yusufu mnda luwa Arimate*. Tsa mndu ya ná, ta mnay ta tughwa gwadaha. Tsatsi guli ná, ta kzla ga mghama Lazglafta. Ka draftá tsi ta ŋuduf, ka lagha slanaghatá Pilat ŋa dawafhá tvi ŋa dza'a kla mbla Yesu. ⁴⁴ Ka ndərmim Pilat ta tsa gi saba hafu ma Yesu misimmisim ya. Ka hganŋta tsi ta tsa mghama sludziha ya, ka dawanaŋta da tsi kazlay: Nda kda fitika saba hafu mida ra? kə'a. ⁴⁵ Manda snanamta tsa mghama sludzi ya, ka zlananaŋta tsi ta tvi ta Yusufu ŋa dza'a kla mbla Yesu. ⁴⁶ Ka skwatá Yusufu ta lguta wupay, ka klagata mbla Yesu ta udza zləjəy, ka mbsamta mida. Ka klaftá tsi ka laghwi famta ma kulu huhrap lu ma kluluh. Ka taŋwalaktá mghama klam, ka hunŋta ta wa tsa kulu ya. ⁴⁷ Ta nzaktá i Mari makwa ta Magdala nda Mari mani ma Yuses, ka nga vli dza'a kəl lu ka famta.

§ 15:28 Ngha ta Lukwa 22:37 nda Isaya 53:12. * 2:19. † 15:34 Ngha ta Zabura 22:2. ‡ 15:36 26:31-33. * 15:43 Ngha ta Mata 27:57.

15:29 Ngha ta 14:58 nda Zabura 22:8 nda Yuhwana Gray nda Zabura 69:22. § 15:38 Ngha ta Sabi

16

Sli'agabta Yesu nda hafu ma mtaku
Mat 28:1-8, Luk 24:1-12, Yuh 20:1-

10

¹ Manda luta sabbat, ka sli'aftá i Mari makwa ta Magdala nda Salume nda Mari mani ma Yakubu dzawatá rdá urdi ña dza'a masay ta mbla Yesu. ² Ka sli'afta hən, ka bhadaghatá hən mbessa vzlazlan ta kulu gasərdək badu dəmas. ³ Ta labə hən ta tvi, ka hən mantsa: Wa dza'a tanwalaghutá tsa klam ta wa tsa kulu ya tama? ka hən. ⁴ Ndusadaghata tan, kə'a ka hən ná, tanwalaghutatanwala lu ta tsa mghama klam ya di'in nda wa tsa kulu ya. ⁵ Ka gi lamə hən da tsa kulu ya. Ka slanaghatá hən ta sana duhwal ta nzaku hada nda ga zeghwi, nda sudatá ta lguta ñusliñ zutut ta vghani. Nghanja tan, mbadaka hən ka ghudzafu da zlan. ⁶ «Ma zlan kuni ta zlan, nda sna yu kazlay: Yesu mnda la Nazaret si zlanaf lu ya ta psə kuni» kə'a. Ta had hadna wa. Sli'afli'a nda hafu ka laghwi. Wana tsa vli si kəl lu ka fatá mblani ya. ⁷ Lawala da mnanatá i Piyer nda sanlaha ma duhwalhani kazlay: Tinjal tsatsi dza'a bhata ma Galili. Hada dza'a nghanja kuni manda ya si mnaghuna tsi,* ka tsa duhwal ya nda hən. ⁸ Ka ndagaptá tsa mi'aha ya ma kulu, ka hwaya. Ta ghudzaku hən da zlan. Ka kwalaghutá hən ta mna tsa gwada ya ña mndu, kabga nda ksa hən da zlan.

Maranta Yesu ta vghani da Mari Magdala

Mat 28:9-10, Yuh 20:11-18

⁹ [Manda sli'agabta Yesu gasərdək badu dəmas, tinjal Mari makwa ta Magdala, ya ghzligin tsi ta duhwalha halaway ndəfəñ mida ya, marava tsi da tsi. ¹⁰ Ka sli'aftá tsa marakw ya ka laghwi da mnay ña gwal si kawadaga nda Yesu, ta nzaku hən sasgama ka taw. ¹¹ Wa a Yesu nda hafu, nda ngha i'i nda ira da, kə'a nda hən. Ka kwalaghutá hən ta zlghaftá tsa gwada ya.

Maravata Yesu da sana duhwalhani his

Luk 24:13-35

¹² Tahula tsa, ka maravatá Yesu ka sani ma mndu tskəm da duhwalhani his ta mbada ta tvi ta dza'a tahula luwa. ¹³ Ka vraktá hən da Ursalima, ka rusu hən ña sanlaha. Ama ka kwalaghutá tsahaya ta zlghaftá tsa gwada ya guli.

Maravata Yesu da duhwalhani ghwanpda nden

Mat 28:16-20, Luk 24:36-49, Yuh 20:19-23, Slg 1:6-8

¹⁴ Tahula tsa guli, ka maravatá tsi ta kəma duhwalhani ghwanpda nden ta zə hən ta skwa zay. Ka davanaghatá tsi ta hən: Nu kul zlghaftá kuni ta gwada tsa gwal ta nghanja i'i ta sli'agapta ya, tanjana ghenja ghuni, kə'a nda hən. ¹⁵ Kə'a nda hən tama mantsa: Lawala ta ghenja hadik tender, ka mna kuni ta Lfida Gwada Lazglafta ña inda mnduha.† ¹⁶ Inda mndu dza'a zlghafta nda nuduf, ka maganaftá lu ta batem, dza'a mbaku. Ama mndu dza'a kwal kul zlghafta, dza'a tsanaghatsa Lazglafta ta guma. ¹⁷ Wya njizla dza'a maranta gwal ta zlghaftá i'i: Nda hga da, dza'a ghazlay hən ta duhwalha halaway ma mnduha, dza'a gwaday hən ta sana Lfida Gwada. ¹⁸ Dər ksafha hən ta nahadik nda dzvu, dər suha hən ta gruma, had sana skwi dza'a maganata tsi ta hən wa. Dza'a fapanaghafafa hən ta dzvu ta gwal kul dughwanaku, ña mbambafta tan, ka Yesu nda hən.

Vraghuta Yesu ta luwa

Luk 24:50-53, Slg 1:9-11

¹⁹ Tahula mnanata Mgham Yesu ta tsa gwada ya ta hən, ka klaghatá Lazglafta ta luwa, ka nzanatá tsi nda ga zeghwani.‡ ²⁰ Hahən guli, ka sli'aftá hən ka laghwi da mna tsa Lfida Gwada Lazglafta ya ma inda vli. Ka katu Mgham Yesu ta hən ma mna tsa gwada ya, ñlanaghaha ta tsa gwada ya ta hən nda ma magay tan ta mazəmzəm.]

* 16:7 Ngha ta 14:28. † 16:15 Slna gwal ghunay 1:8. ‡ 16:19 Gray nda Slna gwal ghunay 1:9-11.

Gwada ta sabi da Lukwa

Zrafta Lukwa ta gwadani

¹ Ari nɛrma Tawfilus, nda ndɛgha mnduha ta nɛvata ka vinda gwada ta ghɛna skwiha ta luta mataba nɛni. ² Ka vindafta hɛn manda va skwi nghan gwal ta nzakway ka maslɛmɛtsɛka tsa skwi ya, ta nuta ka gwal mna gwada Lazglafta daga tanɛn. ³ Ka nɛvatá i'i guli ka psa snanɛta dɛna ta skwiha ta luta daga tanɛn nɛ vindaghafta nda tvani a mala da Tawfilus, ⁴ kada snanɛta ka ta kdavakta vɛrda skwiha mutsaf ka ta tagha skwi ta ghɛnani.

I Zakari nda Elizabet

⁵ Mantsa tama, ma fitika nzakwa mgham Hiridus ta ga mgham ta hadika Zudiya, mamu sana mndu ta dra skwi nɛ Lazglafta, Zakari hgani mataba mndɛra la Abiya mndɛra gwal ta dra skwi nɛ Lazglafta. Elizabet hga markwa tanɛ ta sabi nda ma mndɛra la Haruna. ⁶ Tudukwa mndu hɛn his his ta wa ira Lazglafta. Ta snay hɛn ta zlahaz Lazglafta nda skwa dzahayhani, had maslivinza ta ksantá hɛn wa. ⁷ Mutsaf a hɛn ta zwanɛ dɛkdɛk wa, kabga ka dzɛghɛn Elizabet, lula ima tanɛ guli.

Dza'a natsay ka ta zwanɛ ka duhwala Lazglafta nda Zakari

⁸ Ma sana fitik, ta maga slna tsa dra skwi ya Zakari ta kɛma Lazglafta, kabga mbɛdagagha mbɛda fitik nɛ magay mndɛra tanɛ ta tsa slna ya, ⁹ ka zbaptá lu nda vindima ta Zakari nɛ lami da hɛga Lazglafta da dra urdi manda ya snu gwal ta dra skwi nɛ Lazglafta ta magay. ¹⁰ Magatá tsa fitika dra urdi ya, ka sli'aftá tsi ka lami da hɛga Lazglafta da dra tsa urdi ya, ta magɛ dɛmga ta du'a ma bli. ¹¹ Má tsa tama, gi ka zlagaptá duhwala Lazglafta ta kɛma Zakari, ka sladata nda ga zeghwa tsa gwir ta drɛ

lu ta urdi ya. ¹² Na gi nghanɛta Zakari, ka ghudzaftá tsi da zlɛn, srav vghani. ¹³ «Ma zlɛn ka ta zlɛn Zakari, wana tsu'aftsu'a Lazglafta ta ndɛba dzva gha. Dza'a yagha ya markwa ghuni Elizabet ta zwanɛ zgun nɛ tsanaftá gha ta hgani ka Yuhwana, ¹⁴ dza'a rfay ka ta rfu katakata, dagala gwal dza'a rfu ta ghɛnani guli. ¹⁵ Ka mndu dagala dza'a nzakwa tsi ta kɛma Lazglafta. Had dza'a sa ima inabi dɛr skwi ta ghuya mndu wa. Dza'a ndɛghundɛgha nda Sulkum nda ghuɛa daga ma huɛa mani. ¹⁶ Dza'a nda ndɛgha zwana la Isra'ila dza'a vranakta tsi da Lazglafta Mghama tanɛ. ¹⁷ Ta kɛma ta kɛma dza'a dza'a tsi nda slnani ta kɛma Lazglafta nda Sulkum, nda mbraku manda nɛ Iliya nɛ dzranaftá* nzaku mataba dadaha nda zwana tanɛ, nɛ vranaktá ghɛna gwal ta maga ghwadaka skwi ka nɛrma mnduha. Mantsa ya dza'a payafta† tsi ta mnduha nɛ fata tanɛ ta vgha nɛ Lazglafta,» ka tsa duhwala Lazglafta ya nda tsi. ¹⁸ «Waka yu dza'a snanɛta skwi mantsa? Wana i'i halata mndu yu, markwa ini guli nda hala,» ka Zakari nda tsi. ¹⁹ Ka tsa duhwala Lazglafta ya zlghanaftawi mantsa: «I'i Gabriyel‡ ya, ta sladu ta kɛma Lazglafta nɛ maganatá slna. Tsatsi ta ghunighata nɛ gwadgaghata, ka mnaghatá tsa Lfida Gwada ya. ²⁰ Ndana tama, wana ka dza'a nuta ka rgha. Lavinɛta a ka ta gwada ha ka sagha fitika magata tsa skwiha ya wa, kabga zlghaf a ka ta tsa skwi dza'a magaku ma fitikani mnagha yu ya wu,» ka'a.

²¹ Ta nzatá mnduha ka kzla saba Zakari, sew sabɛ a wa. Ka ndanu hɛn ta ndanu: «Nu ta slanaghata ma hɛga Lazglafta tama?» ka hɛn. ²² Manda sabani, ka traptá tsi ta gwada nda tskatá mnduha, gi ka tsat-saftá hɛn kazlay: Mamu mazɛmzɛm ta slanaghata ma hɛga Lazglafta kɛ'a. Lavinɛta a ta gwada nda wi nda hɛn wu, mbaɛa ka mnay nda dzvu nɛ tanɛ.

* **1:17** Ngha ta Malatsi 4:6 † **1:17** Ngha ta Malatsi 3:23-24. ‡ **1:19** Tsaya duhwala Lazglafta ghunaf lu.

²³ Tahula kdúta fitika maga slnani, ka sli'aftá tsi ka laghwi dzaghani. ²⁴ Nzđava a tahula tsa wu, ka zlgħaftá markwa taŋ Elizabet ta hudí. Ka zatá Elizabet ta tili hutaf ta dífa vgha. Ka'a mantsa: ²⁵ «Zđakatahudi ya magiha Mgham Lazglafta, ka skwa hula si nzakwa da ta kəma mnduha da, kabga ta ya a yu ta zwaŋ wa. Ama ka tawatá Lazglafta ta hidahida ta i'i ndana, ka klaghutá tsa hula ya ta ghəŋa da,» ka'a.

Dza'a ŋatsay ka ta zwaŋ, ka duhwala Lazglafta nda Mari

²⁶ Ta mamku' a tilani, ka ghunaftá Lazglafta ta duhwalani Gabriyel da sana luwa ta hgu lu ka Nazaret ma hadika Galili, ²⁷ da sana daghali ta hgu lu ka Mari ta dzugu sana mndu Yusufu hgani ta sabə nda ma mndəra la Dawuda. ²⁸ Ka lamə tsi slanaghata: «Zgu tsa, tfaghaghatfa Lazglafta ta wi katakata. Kawadaga Mgham Lazglafta nda kagha,» ka'a nda tsi. ²⁹ Kəanafta tsa gwada ya ta Mari, «nu mndəra nana ma ga zgu tama,» ka'a ma ghəŋani. ³⁰ Ka duhwala Lazglafta nda tsi mantsa: «Ma zləŋ ka ta zləŋ Mari, zbapzba Lazglafta ta kagha ka tfaghaghatawi. ³¹ Wana dza'a zlgħafzlgħa ka ta hudí, ŋa yata gha ta zwaŋa zgun, ŋa tsanafta gha ta hgani ka Yesu. ³² Dza'a nzakway ka mndu dagala, dza'a hgay lu ka Zwaŋa Lazglafta ta luwa ŋa vlanŋa Lazglafta ta ga mgham manda ŋa dzidzani Dawuda. ³³ Dza'a gay ta mgham ta ghəŋa la Isra'ila ŋa kdekedzen, kdavakta a tsa ga mghamani ya wu,» ka'a. ³⁴ Ka Mari nda tsa duhwala Lazglafta ya mantsa: «Kinawu ka skwi dza'a magaku mantsa, ya wya ta sna a yu ta zgun wu?» ka Mari. ³⁵ «Sulkum nda ghuəa dza'a saha ta ghəŋa gha. Mbrakwa Lazglafta ta luwa dza'a bukwaghamta. Tsaya dza'a kəl lu ka hga tsa zwaŋ nda ghuəa dza'a yata ka ya ka Zwaŋa Lazglafta. ³⁶ Ngha a ka ta zba gha Elizabet si kul faftá lu ta ghəŋ ta yayni ta zwaŋ ná, wa'a nda hudí ndana, mamku' a tilani na

nda va tsa halatani ya tani ra. ³⁷ Had sana skwi ta tranaghatá Lazglafta wa,» ka duhwala Lazglafta nda tsi. ³⁸ Yaw, «kwalva Lazglafta i'i, ka maga Lazglafta manda ya mniha ka,» ka Mari. Ka sli'afta duhwala Lazglafta tavatani ka laghwi.

Laghwa Mari nghanaghatá Elizabet

³⁹ Ma va tsa fitik ya, ka sli'aftá Mari misimmisim ka laghwi da sana luwa ta ghwá ma hadika Yahuda da nghanaghatá Elizabet. ⁴⁰ Ka lamə tsi da həga ga Zakari ka ganaghatá tsi ta zgu ta Elizabet. ⁴¹ Na gi snaŋta Elizabet ta ga zgwa Mari, gi ka skalavaftá zwaŋ ma hudani. Ka ndəghanaftá Sulkum nda ghuəa ta Elizabet. ⁴² Ka klanŋá tsi ta lwi dagala dagala. Ka'a mantsa: «Kagha, nda tfawi ta ghəŋa kagha mataba mi'aha. Na zwaŋ ma huəa gha na guli, nda tfawi ta ghəŋani. ⁴³ Waka yu mutsa nana ma zđaku kəl mani ma mghama da ka sagha da ini na? ⁴⁴ Nda sna ka ná, ma fitika lama tsa ga zgwa gha ya tsərah da sləməŋa da, ka skalavaftá na zwaŋ ma huəa da na da rfu. ⁴⁵ Nda tfawi ta ghəŋa kagha, kagha ta zlgħaftá skwiha mna gha lu ta dza'a magaku kahwathwata daga da Mgham Lazglafta ya.»

Fa laha Mari

⁴⁶ Ka Mari mantsa: «Ta zləzlvay yu ta Lazglafta. ⁴⁷ Ta taku ŋudufa da da rfu ta ghəŋa tsatsi mnda mba i'i, ⁴⁸ kabga dvafđva ta nghanapta ka kwalvani nda hta. Wana daga ndana, nda tfawi ta ghəŋani ka inda zivra mnduha dza'azlay nda i'i, ⁴⁹ kabga dagala ŋərma skwiha magiha Lazglafta nda mbra. Nda ghuəa həga Lazglafta. ⁵⁰ Tawa hidahidani ná, nda nza ŋa dekdek ta ghəŋa gwal ta zləŋay. ⁵¹ Nda dzvani maranŋa tsi ta mbrakwani, ka ghzlinŋá tsi ta gwal ta gla ghəŋ, nda ghərəaku ma ŋudufa taŋ.»

- 52 Ka slisliṅwiṅtá tsi ta sanlaha ma gwal dagaladagala ta dughurukwa dasu, ka kapanaftá tsi ta gwal nda hta,
- 53 ka baghanaftá tsi ta gwal ma maya nda skwiha zɔ́ɔ́ɔ́ɔ́, ka ghziṅtá tsi ta gwal gadghəl bɔ́ɔ́ɔ́ɔ́.
- 54 Manda ya tanaf tsi ta imi ta sləmən ta dzidziha mu, ka katanjá tsi ta la Isra'ila mnda maganata slna,
- 55 ka havaptá tsi ka tawa hidahidani ṅa Abraham nda inda zivrani tani ṅa dekdék,» ka'a.
- 56 Ka nzatá Mari kawadaga nda Elizabet ta kla tili hkən, tahula tsa ka vraghutá tsi dzaghani.

Yagatá Yuhwana

- 57 Mantsa, ka sagha fitika dgakwa Elizabet, ka yatá tsi ta zwanja zgun.
- 58 Ka snanjá sləvdahani nda la tan ta tsa ṅərma zɔ́ɔ́ɔ́ɔ́ magana Lazglafta ya, ka sli'adaghatá hən gwaftá rfu kawadaga nda tsi. 59 Bađu matghasa fitik manda dgatani, ka sli'adaghatá hən ṅa tsanatá fafadá zwan. Ka kumə hən ta tsanaftá hgani ka Zakari manda va hga dani. 60 «Mantsa a dza'a hga lu wu, Yuhwana hgani,» ka mani. 61 «Had mndu mataba mndəra ghuni tsanaf lu ta mndərga tsa hgu ya wu,» ka hən nda tsi. 62 Ka dawanjá hən nda dzvu da dani: «Waka ka ta kuma tsanaftá hgu na?» ka hən nda tsi. 63 Klagidighawa aluha, ka Zakari nda dzvu. «Yuhwana hgani,» kə'a vindaftá hga tsa zwan ya. Inda tan demdem ka ndərmim hən.
- 64 Gi hadahada, ka zlrəglaftá Zakari ta gwada tsələn, ka zləzlvə Lazglafta. 65 Ka ksafatá tsi ka zlən ta inda sləvdahani. Ka rusu lu ta inda tsa skwiha ya ma inda vli ta ghwa ma hadika Zudiya. 66 Inda mndu ta snanjá tsa gwada ya, ta ndanu ta ghənani kazlay: Kinawu dza'a nzakwa tsa zwan ya tama kə'a? «Zlah dza'a nzakway ka mndu dagala, kabga kawadaga Lazglafta nda tsa zwan ya,» ka hən.

Zləzlvə Zakari ta zɔ́ɔ́ɔ́ɔ́ Lazglafta

- 67 Tsa Zakari dani ma tsa zwan ya kay, ka ndəghanaftá Sulkum nda ghuḅa, ka zraftá tsi ta mna skwi dza'a magaku: 68 «Zləzlvəma Mgham Lazglafta la Isra'ila kabga saghani da katanjá mnduhani, ka varatá tsi ta hən.
- 69 Ka sladamatá tsi ta mnda mba mndu nda mbra ta sabi ma zivra Dawuda ta nzakway ka kwalvani,
- 70 manda ya mnigin tsi nda ma wa la anabi daga ghalya kazlay:
- 71 Dza'a mbaghunafmba yu ma dzva ghumaha ghuni, nda ya da gwal ta dra kaghuni kə'a.
- 72 Mantsa ya, marananmara ta tsa tva hidahidani ya ta dzidziha mu, ka havaktá tsi ka tsa dzratá wani nda ghuḅa ya, §
- 73 manda ya wadana tsi ta dzidza mu Abraham,
- 74 «Dza'a mbaghunafmba yu ma dzva ghuma ghuni, kada laviṅta kuni ta ksanatá slna kul had zlən,
- 75 ṅa nzata ghuni ka gwal nda ghuḅa, gwal tɔ́ɔ́ɔ́ɔ́ ta kəmani ma inda kdavakta hafa mu.»
- 76 Kagha zwanja da, anaba Lazglafta ta luwa dza'a hga lu ta kagha. Kagha dza'a tinlaghuta ka mgham ṅa fadanatá tvi,
- 77 ṅa snanamtá mnduhani kazlay: dza'a mbay ta hən ma platá dmakwa tan kə'a.
- 78 Dagala tawa hidahida nda zɔ́ɔ́ɔ́ɔ́ da Lazglafta mu kəl tsi ka vlagatá tsuwadəkani manda fitik ta safi gavzlazlan, ka sagha da amu daga ta luwa,
- 79 ṅa tsuwadəkaku ta ghənja gwal ta nzaku ma grusl, nda gwal ta nzaku ta wa hdak ma sulkuma mtaku, nda ya ṅa pgha səla mu ta tva zɔ́ɔ́ɔ́ɔ́,» ka'a.

80 Mbadá tsa zwan̄ ya ka glaku, ka sgaku mbrakwani ma Sulkum, ka nzatá tsi ma mtak ha ka sagha fitik kəl tsi ka marañtá nzakwani ban̄luwa da la Isra'ila.

2

Yagatá Yesu

Mat 1:18-25

¹ Ma tsa fitik ya, ka mnaftá mgham Sezar Augustus ta zlahu kazlay: Vindaftá mbsaka inda mnduha ma dzva Ruma kə'a. ² Ma fitika nzakwa Kiriniyus ka n̄umna ta hadika Siri zlafta tsa tan̄tan̄a mbədaftá mbsaka mnduha ya. ³ Inda mnduha ka sli'i hən̄ da vinda hga tan̄ ma luwa tan̄. ⁴ Ka sli'afta Yusufu ma luwa Nazaret ta hadika Galili, ka n̄ladaftá tsi da luwa Batlehem ma hadika Zudiya ta nza-kway ka luwa kəl lu ka yatá mgham Dawuda. Lafla da hada kabga sabə ma mndəra Dawuda tsatsi. ⁵ Ka laf tsi kawadaga nda makumidzani Mari nda hudí ya, da vinda hga tan̄. ⁶ Manda ɓhadaghata tan̄ da hada, ka sagha fitika dgakwa Mari. ⁷ Ka yatá tsi ta zumalani ka zwan̄a zgun, ka mbsamtá tsi ma lgut ka hananamta ma tsu'an̄, kabga mutsaf a hən̄ ta həga nzakwa matbay wa.

Mn̄ay duhwala Lazglafta ta Lfida Gwada n̄a gwal n̄gha rini

⁸ Tsaw ma va tsa luwa ya mamu gwal ta n̄gha rini, ta hani ma mtak ta n̄gha rina tan̄. ⁹ Ka zlagaptá duhwala Lazglafta ta kəma tan̄, ka wanaftá tsuwadaka glakwa Lazglafta ta hən̄. Ka ksafatá zlən̄ ta hən̄ katakata. ¹⁰ «Ma zlən̄ kuni ta zlən̄, kabga Lfida Gwada dza'a nzakway ka skwa rfu dagala da inda mnduha sagha yu da mn̄aghunata. ¹¹ Gita yəgaghunata lu ta mnda mba mndu ta nzakway ka Kristi ma luwa Dawuda. ¹² Wya n̄izla dza'a kəl kuni ka tsəmafta: Dza'a slanaghasla kuni ta vzi'uwa mbsam lu ma lgut ka hananamta ma tsu'an̄,» ka duhwala Lazglafta nda hən̄. ¹³ Ka gi sli'agatá ndəghata sanlaha ma

duhwalha Lazglafta ta luwa n̄ərbislanaghatá tsa turtuk ya. Ka zləzlvu hən̄ ta Lazglafta. Ka hən̄ mantša:

¹⁴ «Glaku n̄a Lazglafta ta luwa, zɗaku ta ghəna hadik mataba mnduha d̄vu tsi.»

Sli'a gwal n̄gha rini da luwa Batlehem

¹⁵ Manda vraghuta tsa duhwalha Lazglafta ya ta luwa, ka tsa gwal n̄gha rini ya mataba tan̄ mantša: «Mbadma da luwa Batlehem ka nghanata mu ta tsa skwi ta maguta mnama lu ya,» ka hən̄. ¹⁶ Ka sli'aftá hən̄ ka laghwi misimmisim, ka slanaghatá hən̄ ta i Mari nda Yusufu nda tsa zwan̄a vzi'uwa ya hananam lu ma tsu'an̄*. ¹⁷ Tahula nghan̄ta tan̄, ka rusu hən̄ ta skwi mnana lu ta hən̄ ta ghən̄ tsa vzi'uwa ya. ¹⁸ Ka ndərmim inda gwal ta sna tsa skwi ta mnə gwal n̄gha rini n̄a tan̄ ya nda ndərmima. ¹⁹ Ka n̄anatá Mari ta inda tsa skwiha ya ma ghən̄ani ka ndanu ta ghən̄ani. ²⁰ Ka vraghutá tsa gwal n̄gha rini ya dzagha tan̄ nda vla glaku nda zləzlvu n̄a Lazglafta ta ghən̄a inda skwi snan̄ hən̄, ka nghan̄tá hən̄ manda va skwi ya mnana lu ta hən̄ ya. ²¹ Ta matghasa fitik n̄a tsanatá fafaɗa tsa zwan̄ ya, ka tsanaftá lu ta hgu ka Yesu, tsa hgu mna duhwala Lazglafta ma kɗaku mani ka zlghaftá hudani ya.

Marañtá Yesu ma həga Lazglafta

²² Kɗatá tsa fitika ghuɓata Mari manda ya ta mnə zlahu Musa ya, ka klaghatá i Mari nda Yusufu ta tsa zwan̄ ya da Ursalima n̄a vlan̄tá Lazglafta. ²³ Manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Inda zumali ka zwan̄a zgun† ná, n̄a Lazglafta ya kə'a ya. ²⁴ Ka dranaftá hən̄ ta Lazglafta n̄a pla ghən̄ ta «kukuha his ka zwana ghərbu' ‡ his a tsi» manda ya nda vinda ma zlahu Mgham Lazglafta.

Rfay Saminu ta Lazglafta

* **2:16** N̄gha ta Lukwa 2:7. † **2:23** N̄gha ta Sabi 13:2, 12, 15 nda Mbsak 18:15-16. ‡ **2:24** N̄gha ta Zlahu 12:8.

²⁵ Ma tsa fitik ya, mamu sana mndu ma Ursalima Simeyuna hgani. Tsa mndu ya ná, tɔfukwa mndu ya, ta snay ta gwada da Lazglafta. Ta kzlaykzlay ta mnda mba la Isra'ila. Kawadaga Sulkuma Lazglafta nda tsi guli. ²⁶ Si mnanaɲmna Sulkum nda ghuɓa kazlay: Haɗ dza'a mtuta karaku ka ta ngha a tsi ta ghunata mnda Lazglafta ta nzakway ka Kristi wu kə'a. ²⁷ Ka ghunafta Sulkum nda ghuɓa da hɛga Lazglafta, ta kladaghatá i dani nda mani ta Yesu ɲa kɔɲta magatá skwi manda ya mna zlahu ɲa magay. ²⁸ Ka tsu'aftá tsatsi ta tsa zwan ɲa ma dzvani, ka rfu tsi ta Lazglafta. Ka'a mantsa:

²⁹ «Ndana tama mghama da, nda kɔa magatá slna gha, zlanzla ta kwalva gha, ka bhata tsi nda vghata zɔaku manda ya mna ka, ³⁰ kabga nda ngha yu nda ira da ta mbaku vla ka, ³¹ mbaku ya payaf ka ɲa inda mnduha demdem. ³² Tsuwadák ya ɲa inda mndɔra mndu. Tsatsi dza'a klaktá glaku ɲa mnduha gha la Isra'ila.»

³³ Ka va ndərmim i dani nda mani ta skwi ta gwadɛ lu ta ghəɲa tsa zwan ya. ³⁴ Ka tfanaghatá Simeyuna ta wi ta hən. Ka'a nda Mari mantsa: «Nana zwan na ná, dza'a klakkla ta zləmbaku, nda sli'afta ɲa ndəghata sanlaha ma mnduha ma la Isra'ila. Dza'a nzakway ka ɲizla daga da Lazglafta, ɲa husanɲani ta sanlaha ma mnduha. ³⁵ Dza'a tuzigin tuza ta skwi ma ɲudufa mnduha. Vərdá kagha guli ɲa nzakwa ɲudufa gha manda skwi sligla lu nda kafay,» ka'a nda Mari mani ma tsa zwan ya.

Rfay Ana ta Lazglafta ta ghəɲa Yesu

³⁶ Mamu sana marakw ka anabi nda hala katakata, Ana hgani, makwa Fanuwal ma mndɔra la Asira. Ndəfán yeya vaku maga tsi nda zə'al manda laghani da mndu, ³⁷ ka nzaku tsi ka wadgu. Tghasmb sak fwaɗmida imani. Ma hɛga Lazglafta ta nzakwa

tsi ta ksanatá slna nda fitik tani nda rvidik tani, nda ma maga du'a nda suma. ³⁸ Bhadaghata tsatsi guli, ma va tsa fitik ya, ka zləzlvu tsi ta Lazglafta, ka mnə tsi ta gwada ta Yesu ɲa inda gwal ta kzla mbakwa Ursalima.

Glakwa Yesu ma luwa Nazaret

³⁹ Tahula kɔɲta i Yusufu nda Mari ta maga skwi ya mnə zlahu Lazglafta, ka vraghutá hən da luwa tan ma Nazaret ta haɗika Galili. ⁴⁰ Ka glaku tsa zwan ya, ka sifaku tsi, dagala ɗifil ma ghənani, kawadaga zɔákwa Lazglafta guli nda tsi.

Yesu ma hɛga Lazglafta ma Ursalima

⁴¹ Inda vaku i dani nda mani ma Yesu ta dza'a da skala Pak ma Ursalima. ⁴² Magatá ima tsa zwan ya ghwanɲɔ his, ka ɲlaghatá tsi kawadaga nda i dani nda mani da Ursalima da tsa skala Pak ya manda ya snu hən ta magay. ⁴³ Tahula kɔatá tsa skalu ya ta vru hən dzagha, ta tsaghutá Yesu ta vgha nda hən ka nzaghuta ma Ursalima kul snanɲá i dani nda mani. ⁴⁴ Ba ta mbaɗa hən kawadaga nda grahani ka hən sizlay. Tekulemes vagha tan ta mbaɗa, ka zbə hən mataba mndɔra tan nda grahani, lay ngha a hən wa. ⁴⁵ Trapta tan ta pahay, ka vraghutá hən pahay ma Ursalima. ⁴⁶ Baɗu mahkəna fitik, ka slanaghatá hən ma hɛga Lazglafta ta nzaku mataba gwal tagha zlahu ɲa mnduha, ta sna skwi ta mnə hən, ta dza'a nda ɗawanɲa da hən guli. ⁴⁷ Faflara, ka tsa gwal ta sna tsa zlghawi ta zlghə tsi nda tsa snanɲá skwani ya. ⁴⁸ Na ghur nghanɲá i dani nda mani, ka ndra'u hən nda ndra'uwa. «Sagən, nu kəl ka ka maganɲatá skwi mandana? Hərfə ta anɲi nda da gha na təkək ta psa kagha,» ka mani nda tsi. ⁴⁹ «ɲaw kaghuni ta i'i ta psay na? Sna a kuni kazlay: Dza'a nzə ma hɛga da ɗa yu ta nzaku kə'a ra?» ka'a nda hən. ⁵⁰ Tsərid, sna a hən ta tsa skwi ta mnə tsi ɲa tan ya wa. ⁵¹ Mantsa tama, ka snatá tsi ta gwada tan, ka sli'aftá tsi kawadaga nda hən, ka valaghata da

Nazaret. Ka njanatá mani ta inda tsa skwiha ya ma ghənjani. ⁵² Ka glaku Yesu, ka sgaku difilani, ka zdəganatá nzakwani ta Lazglafta nda mnduha tani.

3

Mbədānafwa mbədə ta nzakwa ghuni ka Yuhwana nda mnduha

Mat 3:1-12, Mak 1:1-8, Yuh 1:19-28

¹ Ta Maghwanəpdə hutafa vakwa Tiber Sezar ta pala, ta nzakwə Pwanəş Pilat ka nūmna ta hadika Zudiya, ta gə Hiridus ta mgham ta hadika Galili, ta gə zwanəmani Filip guli ta mgham ta hadika Iture nda hadika Trakunita, ta gə Lisaniya guli ta hadika Abilena. ² Ma tsa fitik ya guli, i Hana nda Kayifa mali ta ghənj gwal dra skwi nja Lazglafta. Ka sagha gwada Lazglafta da ghənja Yuhwana zwanə Zakari ma mtak. ³ Ka sli'afatá Yuhwana ka laghwī da ra inda luwa ta wanaftá ghwa Zurdeņ nda hagaku, ka'a mantsa: «Mbədānafwa mbədə ta nzakwa ghuni, ka magaghunafta lu ta batem, ka plighunista Lazglafta ta dmakwa ghuni,» ka'a.

⁴ Manda ya nda vinda ma deftera anabi Isaya kazlay:

«Lwa tsa mndu ya ta snu lu ta gugudaku ma mtak kazlay: payanawa paya ta tvi nja Mgham, ka lele'anata kuni kə'a.

⁵ Ka sanamta lu ta inda vli ka didiņa, ka tasiņta lu ta inda ghwá nda kuđunurha, ka dayapta lu ta skwi ka ghulunud,

ka payanata lu ta hurabasl ta tvi,

⁶ nja nghanja inda mnda səla ta mbaku da Lazglafta*.»

⁷ Ka mnə tsi nja tsa mnduha ta sli'adaghata rutututa da maga batem da tsi ya. Ka'a mantsa: «Mndəra la mupuhwa, wa ta mnaghunata kazlay: Hwayawahwaya ta basə njuduf ta sagha ta kəma kə'a na?

⁸ Magawamaga ta slna ya ta maranja mbədātá nzakwa ghuni, ka zlanja kuni ta mnay ma ghənja ghuni kazlay: Abraham ná, dzidza nni ya, kə'a.

* 3:6 Ngha ta Isaya 40:3-5.

Ka yu ta mnaghunata ná, laviņlava Lazglafta ta nanaftá ya palaha ya ka zwana Abraham. ⁹ Daswa ka kuni! Nda ghada kapatá slpada nja tsiņtá fu daga ta slrəņ. Inda fu ya kul zdaku yakwani, dza'a tsiņtsa lu ka vzamta ma vu,» ka'a.

¹⁰ Ka dəmga nda Yuhwana mantsa: «Nu ta raku nja magay nni tama?» ka həņ. ¹¹ Ka'a nda həņ mantsa: «Mndu ya his lgut da tsi, ka dganapdga tsi nda mndu ya kul had tsi da tsi. Mndu ya mamu skwa zay da tsi guli, ka maga tsi mantsa ya,» ka'a.

¹² Ka sli'adaghatá gwal ta tska dzumna guli, nja maganafta Yuhwana ta batem ta həņ, ka dawə həņ da tsi: «Maləm, nu ta raku nja magay anni guli?» ka həņ. ¹³ Ka'a nda həņ mantsa: «Ma daw kuni ta skwi da mndu ka malaghutá ya tsaf lu,» ka'a nda həņ. ¹⁴ «A ki anni, nu ta raku nja magay nni?» ka La sludzi dawənta guli da tsi. Ka'a nda həņ mantsa: «Ma mbrəh kuni ta mndu nja vlaghunata skwi, rfawa ta rfu nda kuraghuta skwi ta plaghunata lu,» ka'a.

Mndu ta malaghuta ka Yuhwana

¹⁵ «Zlah Kristi a na mndu na ri,» ka mnduha nda Yuhwana, kabga nda fa ghənja tanj ka kzla saghani. ¹⁶ Ka'a nda həņ mantsa: «I'i ná, nda imi ta magaghunafta yu ta batem, ama mamu mndu ta sagha ta malaghutá i'i nda mbraku. Slaghu a i'i ka plinjtá zu'a baabahani wa. Tsatsi, dza'a magaghunafmaga ta batem nda Sulkum nda ghuəa nda ya nda vu. ¹⁷ Nda nātá kuwatavihi ma dzvani, dza'a vihapviha ta hyani, nja tskamtani ma gvurani, nja drintani ta sabatbat nda vu kul mtavata,» ka'a nda həņ demdem. ¹⁸ Mantsa ya ka Yuhwana ta mna Lfida Gwada nja mnduha, ka dza'a nda vla ndəghata hidakuha nja tanj.

Tsamta Hirudus Antipas ta Yuhwana ma gamak

¹⁹ Ka dvanaghatá Yuhwana ta mgham Hiridus ta ghənja

klugudunustani ta Hiridiya markwa zwanamani Filip, nda ya ta ghəŋa ndəghata sanlaha ma ghwadaka skwi ta magə tsi. ²⁰ Ka ksamtá tsi ta Yuhwana da gamak, ka sganaghata ta ghəŋa tsa ghwadaka skwi ta magə tsi ya.

Maganaftá batem ta Yesu

Mat 3:13-17, Mak 1:9-11

²¹ Manda ya ta maganafta Yuhwana ta batem ta mnduha, ka lagha Yesu ka maganaftá lu ta batem guli. Ta ndəbu tsi ta dzvu, ka gunatá luwa buwan, ²² ka saha Sulkum nda ghuḅa ta ghəŋani manda ghərbu' ta nghə mnduha. Mantsa, ka snaku lwa Lazglafta daga ta luwa ta mnay kazlay: Kagha Zwanja da dvu yu ma hyahya ŋudufa da†, ka'a.

Mndəra la tan ma Yesu

Mat 1:1-17

²³ Ta magay ima Yesu ta hkən mbsak ta zraftá tsi ta ksa slnani. Manda va ya ta ndanu mnduha kazlay: Zwanja Yusufu ya kə'a ya, wya mndəra tan: Yusufu, Yusufa Heli, ²⁴ Hela Matat, Matata Levi, Levi Malki, Malki Zanay, Zanaya Yusufu, ²⁵ Yusufa Matatiyas, Matatiyasa Amus, Amusa Nahum, Nahuma Hesəla, Hesəla Nagay, ²⁶ Nagaya Mahat, Mahata Matatiyas, Matatiyasa Samayin, Samayina Yusek, Yuseka Yuda, ²⁷ Yuda Yuwana, Yuwana Resa, Resa Zwarubabel, Zerubabela Salatiyel, Salatiyela Neri, ²⁸ Nera Malki, Malki Adi, Adi Kasam, Kasama Elmadama, Elmadama Yera, ²⁹ Yera Dzesuwa, Dzesuwa Eliyezer, Eliyezera Yurima, Yurima Matat, Matata Levi, ³⁰ Leva Simeyuna, Simeyuna Yudah, Yudaha Yusufu, Yusufa Yunam, Yunama Iliyakim, ³¹ Iliyakima Meleya, Meleya Mena, Mena Matat, Matata Natan, Natanja Dawuda, ³² Dawuda Yesay, Yesaya Ubed, Ubeda Buwaz, Buwaz Sala, Sala Nasun, ³³ Nasuna Aminadap, Aminadapa Admin, Admina Arni, Arni Hesərum, Hesruma Fares,

Faresa Yuda, ³⁴ Yuda Yakubu, Yakubu Izak, Izaka Abraham, Abraham Tera, Tera Nahur, ³⁵ Nahura Seruk, Serukwa Ragaw, Ragawa Falek, Faleka Eber, Ebera Sala, ³⁶ Sala Kayinam, Kayinama Afaksad, Afaksada Sema, Sema Nuhu, Nuhwa Lamek, ³⁷ Lameka Matusalah, Matusalaha Inuk, Inukwa Yered, Yereda Maleleyel, Maleleyela Kayinan, ³⁸ Kayinana Inus, Inusa Set, Seta Adamu, Adamu ya Zwanja Lazglafta.

4

Dzəghanta halaway ta Yesu

Mat 4:1-11, Mak 1:12-13

¹ Ta vragaptá Yesu ma ghwa Zuden, nda ndəgha nda Sulkum nda ghuḅa. Ka wawu tsa Sulkum ya ma mtak, ² fitik fwad mbsak zan a ta skwa zay wa. Ka dzəghanta halaway. Tahula luta tsa fitikha ya, ka kuzlanaftá maya. ³ Ka halaway nda tsi mantsa: «Ka Zwanja Lazglafta ka katsi, mnanamna ta na pala na, ka navapta tsi ka buradi,» ka'a. ⁴ Ka Yesu mantsa: «Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Nda skwa zay kwenkwen yeya a ta nzakwa mndu ta nzaku nda hafu wu kə'a,» ka Yesu.* ⁵ Ka kladaftá halaway ta Yesu ta wa lilwa, ka gi maranata tsi ta inda za mgham ma ghəŋa hadik. ⁶ Ka'a nda tsi mantsa: «Dza'a vlaghavla yu ta inda na mbraku nda glaku ma na ghəŋa hadik na, kabga klafkla lu ka vlihata ma dzva da. Lavinlava yu ta vlantá mndu ya ta dvu yu guli. ⁷ Ka tsəlbə tsəlbə ka ma ghuva da, ta vlaghavla yu,» ka'a. ⁸ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: ma ghuva Mgham Lazglafta gha dza'a tsəlbə ka ta tsəlbə, ka maganata slnani turtukwani†,» ka'a. ⁹ Ka kləglaghatá halaway ta Yesu da Ursalima, ka kladafta ta bəma həga Lazglafta ka sladanata. Ka'a nda tsi mantsa: «Ka si Zwanja Lazglafta ka katsi, vzada vgha gha hadna, kabga

† 3:22 Ngha ta Zabura 2:7 nda Isaya 42:1. * 4:4 Ngha ta vrafta ta Zlahu 8:3. † 4:8 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 6:13-14.

nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: ¹⁰ Dza'a mnanamna ta duhwalhani ta luwa na nghapta ka kagha ka'a. ¹¹ Ka'a guli na: "Na tsu'afuta ta kagha ma dzva ta, yagha pala da dzughusta ta sela"» ka'a. ¹² Ka Yesu nda tsi guli mantsa: «Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: ma dzaghə ka ta Mgham Lazglafta S gha dekdek ka'a,» ka'a. ¹³ Kdakwa halaway ta dzaghanta nda inda tsa skwiha kavghakavgha ya, ka zlanavata tsi ka laghwi na badu ma sani guli.

Kwalaghutá Yesu ma Nazaret
Mat 4:12-17, Mak 1:14-15

¹⁴ Ta sli'afuta Yesu ka laghwi ta hadika Galili nda ndagha nda mbrakwa Sulkum nda ghuba. Ka tuta hgani ma inda vli ta wanafta tsa vli ya. ¹⁵ Ka tataghə tsi ta skwi ma həga tagha skwa la Yahuda, ka ghubu mnduha.

Zrafta Yesu ta slnani ma Galili
Mat 13:53-58, Mak 6:1-6

¹⁶ Ka sli'afuta tsi ka Laghwi da Nazaret, luwa ta glakwani. Ka lamə tsi da həga tagha skwa la Yahuda badu sabbat* manda ya snu tsi. Ka sli'afuta tsi na dza'afuta skwi ma defteri. ¹⁷ Ka klafta lu ta deftera anabi Isaya ka vlanga. Ka planta tsi, ka slanaghatá tsi ta vli vindaf lu kazlay:

¹⁸ «Kawadaga Sulkuma Lazglafta nda i'i na vlihatá mbraku.

Zbapzba Lazglafta ta i'i ka tfidaghatawi na mnanatá Lfida Gwada ta gwal ka pdu, ghunafghuna ta i'i na mnanatá gwal habaf lu kazlay: Palaghunis-pala lu ka'a,

na gwaninta ira gwal nda ghulpa, na zlu'agapta da ta gwal raghwana lu, ¹⁹ na snanamta da ta mnduha ta vaku dza'a sagha zdakwa Lazglafta†» ka'a.

²⁰ Manda kdintani ta dza'afuta, ka mbsafta tsi ka vlanga kwalva ma tsa həga

ya, ka nzadatá tsi. Ka pghafta inda tsa mnduha ma tsa həga tagha skwa la Yahuda ya ta iri tida: ²¹ Ka Yesu nda hən mantsa: «Nana gwada Lazglafta sna kuni nda sləmənə ghuni gita na ná, nda kda magatani ka na ghuni,» ka'a. ²² Inda tsa hahən ma tsa vli ya ka zdəganatá tsi ta hən, ka ndərmim hən ta tsa gwada zdaku ta sabə ma wani ya. Ka hən mantsa: «Zwanə Yusufu a na mndu na kay tsawa,» ka hən. ²³ Ka Yesu nda hən mantsa: «Nda sna yu dza'a mnay kuni ta mahdihdi ta ghənə i'i kazlay: Ka duhur ka kati ná, mbanafmba ta ghənə gha kagha ka ghənə gha ka'a. Ka kuni dza'azlay nda i'i guli, "magamaga hadna ma luwa gha ta tsa skwiha sna nni ta magə ka ma Kafarnahum ya"» ka'a. ²⁴ «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata ná, had lu ta tsu'afuta hmətət ta dər wati ma anabi ma luwani wa, ka Yesu sganaghatá hən. ²⁵ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ma fitika nzakwa anabi Iliya, si nda ndəgha wadguha ma Isra'ila, ka ghwalutá luwa ka vaku hkən nda tili mku', ka slatá maya dagala ta hadika Yahuda, ²⁶ Má na ghunafta lu ta Iliya na kanta ya dər turtuk ma tsa wadguha la Yahuda ya, ka ghunafta lu kanta sana markwa wadga ma luwa Sarepta ta hadika Sidun. ²⁷ Ma fitika nzakwa anabi Alisa guli, si nda ndəgha gwal nda rda mndu ta hən ma Isra'ila, had ya mbanaf lu dər turtuk mataba ta wu, Na'ama mnda la Siri‡ yeya mbanaf lu.»

²⁸ Ka basafta hən ta nuduf demdem ma tsa həga tagha skwa La Yahuda ya, manda snanta ta tsa gwada ya.

²⁹ Ka sli'afuta hən, ka ksagapta Yesu ma huda luwa, ka kladapta ta wa lilwa tsa ghwa baf hən ta luwa ta tida ya, ma na slinwidinta, ³⁰ ka tsəhaptá Yesu ta vghani mataba ta laghwani.

Mbanafuta Yesu ta sana mndu nda ksa da duhwala halaway
Mak 1:21-28

‡ 4:11 Ngha ta zabura 91:11-12. § 4:12 Vrafta ta Zlahu 6:16. * 4:16 Ngha ta Sabi 20:10. † 4:19 Ngha ta Isaya 61:1-2. ‡ 4:27 Ngha ta 2 Mghamha 5:1-14.

³¹ Ka laha tsi da luwa Kafarnahum ta hadika Galili. Badu sabat, ka tagha tsi ta skwi na mnduha. ³² Ka ndarmim lu ta tsa tagha skwani ya, kabga nda sgit ma tsa gwadani ya. ³³ Ma tsa hoga tagha skwa tan ya, mamu sana mndu ksu duhwala halaway mataba tan. Ka sli'afata tsi nda lili. ³⁴ «Aya! Yesu zwanja la Nazaret, nu gwada gha nda anji sagha ka da zada anji? Wya nda sna yu mndu nda ghuba daga da Lazglafta kagha ka'a, ka'a» ³⁵ «Haf wa gha, sapsa ma na mndu na!» ka Yesu dvanaghata. Gi ka slanata tsa duhwala halaway ya ta tsa mndu ya mataba tskata mnduha, ka saghu tsi mida kul balanata. ³⁶ Ka tsuta nudufa mnduha demdem, ha ka dadawu han mataba tan kazlay: Nu mnderga nana ma skwi? Na gi dvanaghatani nda sgit nda mbraku ta duhwala halaway na, gi saghwa tan, ka han. ³⁷ Ka tuta hgani ma inda vli ta wanafta tsa vli ya.

Mbanafta Yesu ta gwal kul dughwanaku

Mat 8:14-17, Mak 1:29-34

³⁸ Manda sli'agapta tan ma hoga tagha skwa la Yahuda, ka laghu han da Simun. Ta lagha han ta basa nudidar midza Simun katakata. Ka ndabu lu ta dzvu da Yesu na kanta tsa marakw ya. ³⁹ Ka bukudanaghatata tsi ta tsa marakw ya, «zlijzla!» ka'a nda nudidar, ka zlijta tsi. Gi hada hada ka sli'afata tsa marakw ya ka maganata skwa zay ta han.

⁴⁰ Manda data fitik, ka hladaghatata gwal nda mnduha tan kul dughwanaku da danwaha kavghakavgha ta han da Yesu, ka fafanaghatata tsi ta dzvu ta han, ka mbambanafta han. ⁴¹ Ka sli'agapta duhwala halaway guli nda lili ma ndaghata mnduha. Ta sli'agapta han, ka han mantsa: «kagha na, Zwanja Lazglafta ka,» ka han nda tsi. Ka dvanaghatata Yesu ta han, na hanafta wi ta han, kabga nda sna hahan kazlay: Tsatsi Kristi ka'a.

Sli'a Yesu da mna Lfida Gwada ma luwa Zudiya

Mak 1:35-39

⁴² Na tsadakwa vli, ka sabo Yesu ka laghwi da mtak. Ka sli'afata mnduha ka zbay, ka slanaghatata han, ka kumə han ta nanata yaha lavaghwi tavata han. ⁴³ Ka Yesu mantsa: «Dina guli ka mnananta da ta Lfida Gwada ta ghanta ga mghama Lazglafta ta sana luwaha, kabga tsaya kal Lazglafta ka ghunighata,» ka'a nda han. ⁴⁴ Ka sli'afata tsi ka laghwi. Ka va ro tsi ta vli ta mna tsa Lfida Gwada ya ma inda hoga tagha skwa la Zudiya.

5

Hgafa Yesu ta tanjana duhwalhani

Mat 4:18-22, Mak 1:16-20

¹ Ma sana fitik ta nzaku Yesu ta wa draf ma Genezaret, ka va sli'adaghata damga dliwis slanaghatata na sna gwada Lazglafta da tsi. ² Ka nganta tsi ta kwambaluha his ta wa tsa draf ya, sli'agaghu gwal tuma klipi mida ka laghu ghwaaba kadanta tan. ³ Ka sli'afata Yesu ka lamə da sani ma tsa kwambaluha ya, ta nzakway ka na Simun. «Gavadanam gava kwitikw nda ma huda draf,» ka'a nda Piyer. Ka nzagapta tsi mida ka tagha skwi na mnduha.

⁴ Manda kafakwani ta gwada, «Gavadanamwa gava ta kwambalu da takataka draf, ka wudadata kuni nda graha gha ta kadanta ghuni na tuma klipi,» ka'a nda Simun. ⁵ Ka Piyer mantsa: «Mghama da, kurzlij hana nni ta tumay, lay mutsaf a nni wa. Yaw, dza'a vzadavza nni tama ta gwada gha» ka'a nda tsi. ⁶ Ka vzadata han, ka wafta tsi ta ndaghata klipiha ta malaghatata mbraku ka kuma ratsinta kadanta tan. ⁷ Ka kamats han ta sanlaha ma graha tan ma sana kwambalu na sagha kanta han. Ka sagha tsahaya, ka ndaghanafta han ta tsa kwambaluha tan ya his his, ha ka kumə tsa kwambaluha tan ya ta zamta da imi. ⁸ «Mghama da! laghula gha tavata i'i kabga mnda dmaku yu,» ka Simun Piyer tsalata

ma ghuva Yesu nghər tsi ta tsa skwi ya. ⁹Tsaw si hluhla zləŋ ta i Piyer nda grahani ta ghəŋa tsa mandərmima tuma klipi maga həŋ ya. ¹⁰Mantsa ya hluta tsi ta i Yakubu nda Yuhwana ta nzakway ka zwana Zebedi ta gwaftá vgha nda i Simuŋ ya guli. Ama ka Yesu nda Simuŋ mantsa: «Ma zləŋ ka, daga ndanana, mnduha dza'a ka hlakta,» ka'a nda tsi. ¹¹Manda vranakta taŋ ta tsa kwambaluha ya ta wa sgam, sdak zlanavazla həŋ ta inda skwiha taŋ ka laghwi mista Yesu.

Mbanafta Yesu ta sani mndu nda rda mndu tida

Mat 8:1-4, Mak 1:40-45

¹²Ma sana fitik ma nzakwa Yesu ma sana luwa, ka lagha sana mndu ksu rda mndu. Na gi nghanani ta Yesu, ka zləmbatá tsi zlumbruh ma ghuvani ka ndəba dzvu. «Mghama da, ka ta kumay ka laviŋlava ka ta mbidifta ka nzakwa yu nda ghuḅa,» ka'a. ¹³Ka fadapta Yesu ta dzvani ka ksaŋta. Ka Yesu mantsa: «Ta kumay yu ta mbafta gha, mbafmba gha,» ka'a. Gi hlets mbaftá ka nzaku tsi nda ghuḅa. ¹⁴Tahula tsa ka'a nda tsi mantsa: «Yahayaha ka da walaŋtá mnananŋtá mndu, la da marananŋtá vgha gha ta mndu ta dra skwi ŋa Lazglafta karaku, ka vlata ka ta skwi manda ya vindaf Musa ŋa grafta mnduha ta mbatá kagha,» ka'a nda tsi.

¹⁵Ka va sgaku dza'a hga Yesu da zərwa, ka sli'aktá dəmga da sna gwada da tsi nda ya ŋa mutsaftá mbaku ma daŋwaha taŋ guli. ¹⁶Ama ta gdata Yesu ta laghwi da mtak da maga du'a.

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda rwa səlahani

Mat 9:1-8, Mak 2:1-12

¹⁷Ma sana fitik ta tagha skwi Yesu ŋa dəmga, ta nzaku la Farisa nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha hada ta sli'akta ma inda luwa ta hadika Galili nda ya ma luwa Ursalima, nda pdakwa gwal ma hadika Zudiya. Ka va sgaku maravata mbrakwa

Mgham Lazglafta nda ma mbambay Yesu ta mnduha ma daŋwaha taŋ. ¹⁸Ka sli'adaghatá mnduha, ka tsukwadanaghatá sanlaha ta sana mndu nda rwa səlani. Ka zbə həŋ ta ḅhadanamta da həga fata ta kəma Yesu. ¹⁹Ka traptá həŋ ta tvi ŋa lami, kabga hiḅa ta mnduha. Ka kladaftá həŋ nda ta bďama həga, ka gunaptá həŋ ta ghəŋa tsa həga ya, ka fadatá həŋ sruh fata ta kəma Yesu nda ta tsa ghurum ya nda ghzləŋani nda ghzləŋani mataba tskata mnduha. ²⁰Nghanata Yesu ta zlghay nda ŋudufa taŋ ná, «nda pla dmakwa gha sagəŋ,» ka'a nda tsi. ²¹«Wana ma mndu ta kwarakwara 6a? Wa ta laviŋtá pla dmakwa mndu ta ghəŋa Lazglafta turtukwani na?» ka tsa gwal tagha zlahu ŋa mnduha nda la Farisa ya ta ndanay ma ghəŋa taŋ. ²²«Ndanawu mndəra na ta ndanu kuni 6a! ka Yesu nda həŋ, kabga nda sna tsatsi ta ndana taŋ. ²³Ta grə kuni ná, mal blakwa mnay ŋa na mndu na kazlay: Nda pla dmakwa gha kə'a re? Ari mal blakwa mnay kazlay: Sli'afsli'a ka mbaḅa ka ta mbaḅa kə'a na? ²⁴Ala, ka da grafta kuni kazlay: Mamu Zwaŋa mndu nda mbrakwa plinŋtá dmakwa mndu ta ghəŋa hadik» kə'a, ka yu ta mnaghata gra wa, «sli'afsli'a, kla ta skwa hana gha, la dzagha gha,» ka'a nda tsa mndu nda rwa səlani ya.

²⁵Gi hadahada brahwat sli'afta tsa mndu ya tsa ta nghanay mnduha demdem, zləŋal klaftá skwa hanani, ka dza'a dzaghani nda zləzlvu Lazglafta. ²⁶Ka ndərmim inda mnduha nda ndərmima, ka zləzlvu həŋ ta Lazglafta. «Nda nghanay ŋni ta skwa mandərmimi gita,» ka həŋ nda zləŋ nda zləŋ.

Hgafra Yesu ta Levi ŋa dza'a mistani

Mat 9:9-13, Mak 2:13-17

²⁷Tahula tsa, ka sabə Yesu ka nghananŋtá tsi ta sana mnda tska dzumna Levi hgani, ta nzaku ma həga ksa slnani. «Mbaḅa mista da,» ka'a nda tsi. ²⁸Ka sli'aftá Levi ka zlanavatá

inda tsa skwiha ta magə tsi ya ka laghwi mistani. ²⁹ Lagha Levi ka maganata skwa zay ga' ga tan. Ka nzata hən ka zay kawadaga nda ndəghata mnduha, nda sanlaha ma gwal tska dzumna guli mataba tan. ³⁰ Ka rurunwaku la Farisa nda mnduha tan ta tagha zlahu ɲa mnduha ta rurunwaku. Ka hən mantsa: «Kabgawu ta kəl kuni ka za skwi nda sa skwi kawadaga nda gwal tska dzumna nda sanlaha ma ghwadaka mnduha na?» ka hən nda duhwalha Yesu. ³¹ Ka Yesu nda hən mantsa: «Had gwal dughwana ta zba duhtur wa, gwal kul dughwanaku yeya ta zbay. ³² Sagha a yu da hagaktá gwal ta mnay kazlay: Tudukwa aɲni kə'a wu, sa da haga gwal ta sanɲta kazlay: Gwal dmaku aɲni kə'a yu, ɲa mbədanafta tan ta nzakwa tan,» ka'a nda hən.

Mnay Yesu ta gwada ta suma
Mat 9:14-17, Mak 2:18-22

³³ Ka la Farisa nda Yesu mantsa: «Ta sumay i duhwalha Yuhwana nda duhwalha aɲni ta suma ka maga du'a tazlay, za skwa zay tan nda sa skwa say tan ɲa duhwalha kagha,» ka hən. ³⁴ Ka Yesu nda hən mantsa: «Dza'a laviɲlava kuni ta mnay kazlay: Tkwe' sumawa suma ta suma kə'a nda graha zwanja midzi ka ta kawadaga zwanja midzi nda hən baɲu kla makwa ra? ³⁵ Dza'a saghasa fitik ɲa kləgədanaghutá zwanja midzi ta hən. Ma tsa fitikha ya dza'a suma hən ta suma,» ka'a nda hən. ³⁶ Ka'a nda hən nda mahdihdi guli mantsa: «Had mndu ta kuhwa'atá lfida lgut ɲa tsamtá halata lgut nda tsi wa. Ala ka kuhwa a kuhwa lu ta tsa lfida lgut ya ka tsamtá halatani nda tsi katsi, rəta a ngha tsatá tsa halata lgut ya wa. ³⁷ Had mndu dza'a pghamtá ima inabi ta ka nuni da halata zliba huta wa. Ka pghampgha lu katsi, dza'a tinɲta ta tsa zlibi ya, ɲa mbəzutani ta bəghutá lu ma zliba huta. ³⁸ Ma zliba huta ta ka lfid ta pghamta lu ta ima inabi ta ka nuni. ³⁹ Had mndu ta sutá

ima inabi nda tawa dza'a zba səgəltá ima inabi ta ka nuni guli wa. «Mal zɲakwa ya nda tawa» ka lu ta mnay,» ka'a.

6

Zwanja mndu mgham ta ghəɲa sabat

Mat 12:1-8, Mak 2:23-28

¹ Baɲu sana fitika sabat, ta lap Yesu ta tvi ma takataka vwaha alkama kawadaga nda duhwalhani, ka ɓala'atá duhwalhani ta ghəɲani. Ka vərɲə hən ma dzvu ka dghaday. ² Mamu sanlaha ma la Farisa ta nghanɲá hən. Ka'a nda hən nda hən mantsa: «Kabgawu ta kəl kuni ka maga skwi ya pyaf lu ta magay baɲu sabat na?» ka hən. ³ Ka Yesu nda hən mantsa: «Ta dzaɲaf a kuni ta skwi maga Dawuda* ma sana fitik kuzlanafər maya kawadaga nda gwal ta dza'a mistani tani ra? ⁴ Ka sli'aftá tsi ka lami da həga Lazglafta, ka klaftá tsi ta buradi fana lu ta Lazglafta ka zuta, daganafha ta tsa gwal mistani ya guli, aɲ mndani za a hamata mndu ta tsa skwi ta fanata lu ta Lazglafta ya wa, ba gwal ta dra skwi ɲa Lazglafta yeya ta zay.†» ⁵ «Zwanja mndu ná, tsatsi mgham ta ghəɲa sabat,» ka'a nda hən.

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda mta dzvani

Mat 12:9-14, Mak 3:1-6

⁶ Ma sana sabat guli, ka lamə Yesu da həga tagha skwa la Yahuda, ka taghə tsi ta skwi. Mamu sana mndu nda mta dzva zeghwani hada. ⁷ Ma tsa vli ya guli, mamu gwal tagha zlahu ɲa mnduha‡ nda la Farisa, ta kuma mutsaftá rutsak ta Yesu ɲa razay. Ka nzatá hən ka ngha Yesu ta iri ta iri ɲa nghanɲa ka dza'a mbər mba a wa tsi ta mndu baɲu sabat, ka hən. ⁸ Tsaw nda sna Yesu ta ndana tan. Ka'a mantsa: «Sli'afslia' gra, ka sagha ka sladata ta nghanɲa mnduha,» ka'a nda tsa mndu nda mta dzvani

* 6:3 Ngha ta 1 Samuyel 21:2-7. † 6:4 Ngha ta 1 Samuyel 26:6. ‡ 6:7 Ngha ta Irmia 36:4 nda Izra 8:1.

ya. Ka sli'aftá tsa mndu ya ka sla-data. ⁹ Ka Yesu nda hən mantša: «Nu skwi mna zlahá mu ŋa magay bađu sabat na? Maga skwi đina ta raku re, ari maga skwi kul đinaku a na? Mbanaftá hafu skwi nda ra re, ari klaptá hafu mida a guli?» ka Yesu đawanťa da tsa gwal tagha zlahu ŋa mnduha ya, nda tsa la Farisa ya. ¹⁰ Ka waftá Yesu ta hən turtuk turtuk. Ka'a mantša: «Tđaptđá ta dzva gha gra,» ka'a nda tsa mndu ya. Ka tđaptá tsi ta tsa dzvani ya, ka vravaftá tsi yəmad. ¹¹ Ka kuzlanaftá tsi ta hən ta ŋuduf, ka laghu hən dzədzərkaku mataba taŋ ŋa zba maganatá ghwadaka skwi ta Yesu.

Zabafta Yesu ta duhwalhani ghwanpđə his

Mat 10:1-4, Mak 3:13-19

¹² Ma tsa fitik ya, ka sli'aftá Yesu ka laghwi tavata ghwá da maga du'a. Ka hani tsi kurzliŋ nda iri ta maga du'a da Lazglafta. ¹³ Tsadakwa vlani, ka hagadaghatá Yesu ta duhwalhani tavatani, ka sli'adaghatá hən. Ka zaba'atá tsi ta mnduha ghwanpđə his mataba taŋ, ka tsanaftá tsi ta hgu ta hən ka gwal ghunay. ¹⁴ Wya hga tsa mnduha ghwanpđə his zaba a tsi ya: Mamu Simuŋ tsanaf tsi ta hgani ka Piyer, nda Andre zwanamani ma Simuŋ, nda Yakubu, nda Yuhwana, nda Filip, nda Bartelemi, ¹⁵ nda Mata, nda Tuma nda Yakubu zwanə Alfe, nda Simuŋ ta hgə lu ka mnda zlu'a ghwa, ¹⁶ nda Yuda zwanə Yakubu, nda Zudas Iskaryut. Tsa Zudas ya ta skwaptá Yesu.

Sli'akta dəmgə sna gwada da Yesu
Mat 4:23-25

¹⁷ Tahula tsa, ka saha hən kawadaga, ka sladavatá hən ta sana vli ka dandar tskava ŋəđđəmata sanlaha ma duhwalhani, nda ndəghata mnduha ta sli'akta ma luwa Ursalima, nda sanlaha ta hadika Zudiya, nda sanlaha guli ta wa drəf ta nzakway ka luwa Tir nda Siduŋ. ¹⁸ Inda tsa mnduha ya ná, sli'agagha da sna gwada da Yesu hən, nda ya

ŋa mutsa mbaku ma đanwa taŋ. Ka mbambanaftá tsi ta inda gwal kasu ghwadaka sulkum ta hən. ¹⁹ Inda mndu ta zba tvi ŋa ksaŋta dər ndəhed, kabga mamu mbraku ta sabə ma tsatsi ka mbamba hən.

Nda zdakwani nda kuzlakwani
Mat 5:1-12

²⁰ Mantša, ka waftá Yesu ta duhwalhani, ka'a mantša: «Rfawarfa ta rfu, kaghuni gwal ka pđu, kabga ŋa ghuni ga mghama Lazglafta.

²¹ Rfawarfa ta rfu kaghuni gwal ta kuzlanťa maya ndanana, kabga dza'a baghaku kuni.

Rfawarfa ta rfu kaghuni gwal ta taw ndanana, kabga dza'a ghuḅasay kuni ta ghuḅasu.

²² Rfawarfa ta rfu ka ta husaŋhusa kuni ta mnduha, ka ta vzighunisvza hən, ka ta razay hən ta kaghuni, ka ta vazay hən ta rutsak ta kaghuni kabga vəl zlghafta ghuni ta Zwanə mndu.

²³ Rfawarfa ta rfu, ka vavalakwa kuni da rfu bađu slaghunaghata tsa skwiha ya, kabga dza'a mutsay kuni ta nisəla dagala ta luwa.

Mantša ya si ta ghuya dzidzıha taŋ ŋa la anabiha ghalya.

²⁴ Đanwa ŋa ghuni kaghuni gwal ka gadghəl,

kabga nda ghada mutsuta ghuni ta ŋa ghuni zdaku.

²⁵ Đanwa ŋa ghuni!
Kaghuni gwal nda bagha, kabga dza'a dzay maya ta kaghuni.

Đanwa ŋa ghuni!
Kaghuni gwal ta ghuḅasu ndanana, kabga dza'a taway kuni ta taw nda ima taw.

²⁶ Đanwa ŋa ghuni!
ka ta mnay inda mnduha ta zdaku ta kaghuni,

kabga mantša si ta mna dzidzıha taŋ ta ghəŋa la ghwadaka anabiha ghalya.»

Dvuwadva ta ghumaha ghuni
Mat 5:38-48, 7:12a

²⁷ «Ka i'i nda kaghuni gwal ta sna gwada da ná, dvuwadva ta ghumaha ghuni, magawa zdaku na gwal ta husanta kuni. ²⁸ Dawawa tfawi ta ghana gwal ta ksi'a kaghuni. Ndabawa dzvu ta ghana gwal ta giri na ghuni. ²⁹ Ka dzughunus dza mndu ma lagaj katsi, mbadanawa sana lagaj guli. Ka klagadaghawkla mndu ta lguta huda gha katsi, ma pya ka ta klagadaghawta dawra gha. ³⁰ Vlanvla ta skwi ta mndu ta dawanta da kagha. Ka klagadaghaw kla mndu ta skwa gha na nani katsi, ma dawugel ka da tsi. ³¹ Ka nu skwi dina ta kuma ka ghuni ta magaghunata mnduha ya, maganawamaga manda va tsaya ta hahaj guli. ³² Ka gwal ta dvuta kaghuni yeya ka kaghuni ta dvuta katsi, mndera wati ma nisela ta kzlagahta kaghuni tama ya mantasa ya ta maga gwal dmaku guli, gwal ta dvuta hahaj ta dvuta haj? ³³ Ka na gwal ta magaghunata zdaku yeya ka kaghuni maga zdaku katsi, mndera wati ma nisela ta kzlagahta kaghuni ya mantasa ya ta maga gwal dmaku guli? ³⁴ Ka na gwal ta ndanu kuni dza'a plaghunamta yeya ka kuni bla nzawa katsi ni, mndera wati ma nisela ta kzlagahta kuni guli ya mantasa ya ta bla gwal dmaku ta nzawa na gwal dmaku guli, na planamta haj manda va tsaya? ³⁵ Kaghuni ya na, dvuwadva ta ghumaha ghuni, magawamaga ta zdaku na tan. Blawa nzawa na mnduha, ma faf kuni ta ghaj ta vraghunamta, dza'a mamu nisela ghuni dagala, dza'a nzakway kuni ka zwana Lazglafta ta luwa, kabga tsatsi na, zda ghajani nda mnduha kul had ta rfa mndu, nda gwal ta sidi tani.»

Ma tsaj kuni ta guma ta sanlaha
Mat 7:1-5

³⁶ «Tawawa tawa ta hidahida ta mndu, manda ya ta taw Da ghuni ta hidahida ta mndu ya. ³⁷ Ma tsanagha kuni ta guma ta mndu. Had Lazglafta dza'a tsaghunaghatá guma guli wa. Ma nam kuni ta mndu ma nuduf, had

Lazglafta dza'a namta kaghuni ma nuduf guli wa. Pliniswa dmakwa mnduha, dza'a plighunispla Lazglafta ta na ghuni guli. ³⁸ Vlaw vla ta skwi na mndu, dza'a vlay Lazglafta na ghuni guli, na ndaghaghunamta ta wa lguta ghuni, ka gaganata, ka va tsihwaghunamta, ka ndaghanaftha ha ka paghakwani. Ta tsa skwi ta kel kaghuni ka gra skwi na mndu ya dza'a gra Lazglafta na ghuni guli,» ka'a.

³⁹ Wya ka Yesu nda haj nda mahdihdi guli: «Dza'a ksay mndu nda ghulpa ta mndu nda ghulpa ka mada ta tvi ra? Had haj dza'a rkaghata his his da ghurum ra? ⁴⁰ Had zwan ta tagha lu ta skwi nani malaghutá Malamani wu, ba ka nda tagha skwa tsa zwan ya dza'a kel tsi ka nzakway manda Malamani kasi'i.

⁴¹ «Kabgawu ta kel kagha ka laghwi nga hiwir ma ira zwanama gha, kul had kagha ta nghapta ka dughusl ma na gha iri na? ⁴² Waka kagha ta mnay na zwanama gha kazlay: Yaha ka klighista yu ta hiwir ma ira gha ka'a, ya nga a kagha ta dughusl ma na gha iri na? Mndera wani ma madgwirmadgwir tsa? Klijin kla karaku ta dughusl ma na gha iri, kada nganta ka ta vli na lavinta klijinta hiwir ma ira zwanama gha.»

Ta yakwani ta tsatsafta lu ta fu
Mat 7:16-20, 12:33-35

⁴³ «Had yakwa fu zda ta yaku ta fu kul zdaku yakwani wa. Had yakwa fu kul zdaku yakwani ta yaku ta fu zda yakwani guli wa. ⁴⁴ Ta yakwani ta tsatsafta lu ta inda fu. Had lu ta mutsafa mana ta hul'owa wa. Had lu ta daga yakwa ghuku ta madzafdzaf wa. ⁴⁵ Mantasa ya guli, mataba ndaghata skwiha dinadina ma nudufani ta mniginta nerna mndu ta skwi. Mataba ndaghata ghwadaka skwiha ma nudufani ta mniginta ghwadaka mndu ta nani guli, kabga skwi ma nudufani ma mndu ta mniginta wubisim.»

Həgaha his
Mat 7:24-27

⁴⁶ «“Mghama da! Mghama da!” ka kuni ta hga i'i, kabgawu tama? wya had kuni ta maga skwi ta mnaghunata yu wu na? ⁴⁷ Ka mnaghunamna yu ta nzakwa mndu ta sagha da i'i ba. Tsa mndu ya ná, ta snaṣna ta gwada da, ka ksa slna nda tsi. ⁴⁸ Ka guram tsa mndu ya nda mndu ta baftá hægani. Ma zrayni ta bay, ka ladata tsi ta mndərani, ka thagafta ta kutumba. Ma sagha zala vlundud dista tsa hēga ya ma ṅa zliṅta, trid, traptá zliṅta kabga nda diha mndərani. ⁴⁹ Mndu ya ta snaṅtá gwada da, ka kwalaghutá tsi ta ksa slna nda tsi, ka guram tsa mndu ya nda mndu ta baftá hægani ta hadik, kul ladata mndərani da hadik. Ma saha zala vlundud dista tsa hēga ya, gi krip zluta tesne' dekdek,» ka'a.

7

Mbanafta Yesu ta kwalva mnda la Ruma

Mat 8:5-13

¹ Tahula kdīṅta Yesu ta mna inda tsa gwada ya ṅa tsa ndəghata mnduha ta sna tsa gwadani ya, ka sli'aftá tsi ka lami da luwa Kafarnahum. ² Hada, mamu sana mghama sludza la Ruma kul dughwanaku kwalvani ya dvu tsi katakata, ta dza'a mtaku. ³ Manda snaṅta tsa mghama sludzi ya ta mna gwada ta Yesu, ka ghunadaptá tsi ta la galata mndu ta ghəṅa la Yahuda, ṅa guyata nda Yesu, ṅa ndəbanatá dzvu ṅa sagha mbanaftá tsa kwalvani ya. ⁴ Ka sli'aftá həṅ ka lagha slanaghatá Yesu, ka ndəbanatá həṅ ta dzvu katakata. Ka həṅ mantsa: «Kdəkkdək nda ra katanṅta gha ta tsa mndu ya. ⁵ Tsa mndu ya ná, ta dvay ta mndəra amu, tsatsi ta baṅnaftá hēga tagha skwi,» ka həṅ. ⁶ Ka sli'aftá Yesu ka dza'a kawadaga nda həṅ. Ndusa Yesu ka ḡhadaghata tama ta ghungladapta tsa mghama sludzi ya ta grahani ṅa mnanatá Yesu. Ka həṅ mantsa: «Mghama da, yaha lu da danwazlaghafta, ra a yu ka ṅlata gha ga ini wa. ⁷ Tsaya dər kəl yu ka mnay

kazlay: La a vərda i'i da guya kuma nda tsi wu kə'a. Ka sabsa gwada ma wa gha ya ná, prək mbanaftá kwalva da tsa. ⁸ I'i guli ná, mista gwal dagaladagala nziṅta yu, mamu sludziha ta ksa slna mista i'i guli. Ka “la,” ka yu nda sani ná, gi sli'ani. Ka “saghasa,” ka yu nda sani guli ná, gi saghani. Ka “magamaga ta ya skwi ya,” ka yu nda kwalva da, gi magatani,» ka'a.

⁹ Na snanata Yesu ta tsa gwada ya, ka ndrau' tsi nda ndrau'uwa ta tsa mghama sludzi ya. Ka mbədavatá tsi tvə tsa ndəghata mnduha ta dza'a mistani ya. «Ka yu ta mnaghunata ná, dər mataba la Isra'ila, ta slanagha a yu ta mndərga nana ma zlgħay nda ṅuduf wu,» ka'a.

¹⁰ Ta vradaghatá tsa mnduha si ghunagha tsa mghama sludzi ya dza-gha, ka slanaghatá həṅ ta mbatá tsa kwalva si kul dughwanaku ya.

Vranamta Yesu ta hafu ma zwanja sana wadgu

¹¹ Tahula tsa ka sli'aftá Yesu ka laghwi da sana luwa ta hgə lu ka Nayina. Ka sli'aftá duhwalhani nda dəmga guli mistani. ¹² Ndusa ka lami ta watgha tsa luwa ya, ka guyatá tsi nda mnduha ta kla mbli ṅa paḍay. Tsa mbli ya, kdəkwəkdəkwə zwanja sana markwa wadgu ya. Nda tska mnduha tsa luwa ya ta dza'a mista tsa marakw ya. ¹³ Na nghanṅta Yesu ta tsa marakw ya, ka ksaftá tsi ka hidahida. «Ma taw ka» ka'a nda tsi. ¹⁴ Ka gavadaghatá Yesu tavata tsa kativiṅ ta kəl lu ta mbli tida ya, ka ksaṅta. Ka sladavatá tsa mnduha ta kla mbli ya. «I'i ya ta gwada nda kagha galaḡay da, sli'afslia gha!» ka'a. ¹⁵ Ka sli'aftá tsa mbli ya ka nzata, ka gwadə tsi ta gwada. «Wya zwanja gha makwa da,» ka Yesu nda tsa mani ya. ¹⁶ Ka ksutá tsi ta inda taṅ ka zləṅ. Ka zləzlvu həṅ ta Lazglafta guli. «Nda zlaga mghama anabi mataba mu, saghasa Lazglafta nghanaghatá mnduhani,» ka həṅ. ¹⁷ Ta ghəṅa tsa skwi ya, ka tuta gwada wdīd ta ghəṅa Yesu ta inda hadika Zudiya, nda ya ma inda luwaha ta wanafta.

Daway Yuhwana mnda maga batem

Mat 11:2-19

¹⁸ Ka snanamtá duhwalhani ma Yuhwana, ta inda tsa skwiha ta maguta ya ta Yuhwana. ¹⁹ Ka hgaftá Yuhwana ta gwal his mataba duhwalhani, ka ghunaftá hən da Mgham Yesu. Ka'a nda hən mantša: «Lawala dawanta! Kagha tsa mndu snə ɲni dza'a sagha ya re, ari ka kzla ɲni ta sana mndu a na?» ka kuni nda tsi. ²⁰ Ka sli'aftá hən ka óhadaghata da Yesu. Ka hən mantša: «Yuhwana mnda maga batem ta ghunaganaghata da kagha kazlay: Kagha tsa mndu snə ɲni dza'a sagha ya re, ari ka kzla ɲni ta sana mndu a na kə'a?» ka hən.

²¹ Ma va tsa fitik ya, ka mbambanaftá Yesu ta ndəghata mnduha ma danwa tan, nda gwal nda raghwa, nda gwal kasaf ghwadaka sulkum, gwananaha ta iri ta gwal si nda ghulpa. ²² Ka'a nda hən mantša: «Lawala mnanata Yuhwana ta inda skwiha nghan kuni, nda inda skwiha sanan kuni. Gwal si nda ghulpa nda ngha hən ta vli, ta mbada gwal si nda raghwa səla tan, kwandlan kwandlan mbambatá gwal si nda rda mndu ta hən, nda gwana sləmənə gwal si ka rgha si kul snantá sləmənə. Gwal si nda rwa, varamvara hən nda hafu. Mananamana lu ta Lfida Gwada ta gwal ka pdu. ²³ Rfu da mndu ta kwal kul zlantá zlgay nda ɲudufani ta i'i,» ka'a nda hən.

Mnay Yesu ta gwada ta Yuhwana

²⁴ Manda vraghuta tsa mnduha si ghunadap Yuhwana ya, ka zraftá Yesu ta mna gwada ta ghənə Yuhwana ɲa tsa ndəghata mnduha ta tskavata ya. Ka'a mantša: «Ma tsa laghwa ghuni da mtak ya ní, nahgani laghu kuni nghay? Sana mndu ta tatamaku manda sulam ta gigdu falak rki laghu kuni da nghay? ²⁵ Ka tsa a tsi wu, nahgani laghu kuni nghay ba? Sana mndu nda sudatá lgut ta wudaku ta vghani rki laghu kuni da nghay? Ya wya gwal ta kla lgut

nda bla dzvani ná, ta za mghama tan hən ka nzaku ma həga ma mgham mgham. ²⁶ Wa va mndu laghu kuni da nghay tama na kula? Sana anabi rki laghu kuni da nghay? Anji mantša nzakwani, malaghumala tsa mndu ya ta mbrakwa anabi. ²⁷ Ta ghənə tsa Yuhwana ya vindafta lu ma deftera Lazglafta kazlay:

I'i Lazglafta wana yu ta tinlaghutá ghunaftá mndu ka kagha

ɲa dza'a fadaghata tvi* kə'a ya.

²⁸ Ka yu nda kaghuni wa, mataba inda mndu ya yaga marakw nda ya ná, had ya ta malaghutá Yuhwana wa. Tsaw tama, mndu ta nzakway kwitikw ma ga mghama Lazglafta ná, malaghumala ta Yuhwana. ²⁹ Tsaw inda hamata mnduha nduk nda gwal tska dzumna tani, snanta tan ta gwada Yuhwana, ka hən mantša: «Ta kumay Lazglafta ta mbamafta,» ka hən. Ka dawu hən ta maganaftá batema Yuhwana ta hən. ³⁰ Kuraghuta la Farisa nda gwal tagha zlahu ɲa mnduha ya, ka kwalaghuta hən ta tsu'aftá skwi ta kumə Lazglafta ta magay ɲa tan. Ka kwalaghutá hən ta tsa batem ta magə Yuhwana ya.»

³¹ «Ndaw dza'a gra yu ta mnduha ta na fitik na? Yakwa wa hən? ³² Ka guram nda zwani ta kurbut ta mnay mataba tan kazlay: Vyanafha ɲni ta sinlak skala a kuni wu, fanafha ɲni ta laha ta taw, tawan a kuni ta taw wu kə'a ya hən. ³³ Tsaya ná, nzakwani manda sagha Yuhwana mnda maga batem, ka kwalaghuta tsi ta za buradi nda sa ima inabi, «a' nda ksa da halaway» ka kuni. ³⁴ Saghaha Zwanə mndu guli, ka zay ka say, «a' dagala mahahaw'ani, dagala sasakwani, gra gwal tsəka dzumna nda la ghwadaka mnduha ya,» ka kuni. ³⁵ Inda gwal nda difil ma ghənə tan ná, tsatsaftsatsa hahən ta vərdaka difla Lazglafta,» ka'a.

Yesu ma həga ga Simun mnda la Farisa

* 7:27 Ngha ta Malatsi 3:1 nda Sabi 23:20.

³⁶ Ka hgaftá sana la Farisa ta Yesu ŋa za skwa zay ga taŋ. Ka lagha Yesu da tsa mndu ya, ka lamə tsi da həga ka zə tsi ta skwi. ³⁷ Mamu sana ghwadaka marakw ma tsa luwa ya, ka snaŋtá tsi kazlay: Wa'a Yesu ta za skwa zay ga tsa la Farisa ya kə'a, ka klaftá tsi ta hwaraka Albastra ndəghatani nda urdi nda bla dzvani, ka kladaghata. ³⁸ Ka lagha tsi tavata səla Yesu nda ga mahulhulani, ka mbəza ima taw ta səla Yesu, ka ksaftá tsi ta swidani ka takaday nda tsi, ka habwa'aku ta səlani, ka pgha tsa urdi ya ta səla Yesu. ³⁹ Na nghan̄ta tsa mnda la Farisa ta hgadaghatá Yesu ya ta tsa skwi ya, ka'a ma ghəŋani mant̄sa: «Ka ma vərda anabi na mndu na ná, ma dza'a tsatsaftsatsa ta mndərga na marakw ta ksaŋta na. Ma dza'a nda sna kazlay: Ghwadaka marakw ya kə'a.» ⁴⁰ Ka Yesu zlraftá gwada nda tsa mnda la Farisa ya mant̄sa: «Ari Simuŋ, mamu gwada ta kumə yu ta mnaghata,» ka'a. «Aŋi Mghama da mna,» ka'a zlghanaf̄tá wi. ⁴¹ «Mamu sana mndu ta balanaftá nzawa ta sana mnduha his. Prək ka tseda vagma mnduha hutaf dərmaək kə'a vlan̄tá sani, prək ka tseda vagma mnduha hutaf mbsak kə'a vlan̄tá sani guli. ⁴² Ka traptá həŋ ta palata kabga haď skwi da həŋ prək ka palata taŋ wa. Ka zlan̄tá tsi ta tsa dməŋ ya ta həŋ his his. Wati mataba tsa mnduha ya dza'a malaghuta d̄vutá tsa mndu ya, ka kagha ta gray na?» ka'a. ⁴³ «Mataba tsa mnduha ya ra! Ta graftá yu ná, tsa mndu zlan̄ŋ lu ta ŋani dagala ya ya,» ka Simuŋ. «Ta ŋa gha,» ka Yesu nda tsi.

⁴⁴ Ka mbədavata Yesu tvə tsa marakw ya, ka mnə tsi ŋa Simuŋ: «Nda ngha ka ta na marakw na ki'e? Samsa yu da həga ga ghuni, walaŋ a ka ta tidiftá imi ŋa mbaza səla da manda ya snu lu wu, ka mbazihatá na marakw na nda ima tawani, ka takadihata nda swidani. ⁴⁵ Brusa a ka ta i'i ma sagma da manda ya snu lu wa. Tsatsi, ka yawu sama da ta zlana a ta brusa səlaha da wa. ⁴⁶ Walaŋ a ka ta pghigihatá rđi ma ghəŋ manda ya snu

lu wu, tsatsi, pghidif pgha tsatsi ta rđi ta səlaha da. ⁴⁷ Ka yu ka mnaghata na: Nda pla inda dmakwa na marakw na. Tsaya kəl tsi ka maraŋta d̄vutani ta i'i dagala. Ka ki'a planata lu ta dmakwa mndu ya, ki'a d̄vu maraŋ tsa mndu ya guli.» ⁴⁸ «Nda pla inda dmakwa gha makwa da» ka Yesu nda tsa marakw ya. ⁴⁹ Ka sana mnduha ta za skwi kawadaga nda tsi mant̄sa: «Wa va na mndu na katək na? Ta uwala pla dmaku na?» ka həŋ. ⁵⁰ «Zlghay nda ŋudufa gha ta mbaghafta makwa da, la nda vghata zdakwa gha,» ka Yesu nda tsa marakw ya.

8

Sana mi'aha ta pgha Yesu

¹ Tsəbakw fitik tahula tsa, ka laghwi Yesu da ra luwaha dagaladagala nda luwaha kwitikw kwitikw, ka tuza Lfiđa Gwada ta ghəŋa ga mghama Lazglafta, ka mna gwada ta ghəŋani ² nda sanlaha ma mi'aha ya ghazligiŋ lu ta ghwadaka sulkumha ma həŋ, ka mbambanaftá həŋ ma daŋwaha taŋ. Tekw i Mari makwa ta Magdala sli'agap ghwadaka sulkumha ndəfəŋ mida, ³ nda Yuwana markwa Kuza. Tsa Kuza ya, mndu ya fanam mgham Hiridus ta inda skwi ma həgani ma dzvani ya. Mamu Suzana, nda ndəghata sanlaha ma mi'aha guli mataba taŋ. Inda tsa mi'aha ya ná, katan̄kata həŋ ta i Yesu nda duhwalhani nda skwi ma dzva taŋ.

Gwada ta ghəŋa sana mndu ta wutsa hulfani

Mat 13:1-9, Mak 4:1-9

⁴ Ka sli'aktá mnduha ma luwaha kavghakavgha ka tskavata tizlik tavata Yesu. Mant̄sa tama, ka zlraftá Yesu ta mna mahdihdi:

⁵ «Mbada sana mndu ka sli'afta ka laghwi da wutsa hulfa ma vwahani. Tata wutsaywutsay, ka rkata sanlaha ma tsa hulfaha ya ta tvi, ka diŋlaku lu tida, ka sli'adaghata d̄yakha da daguta. ⁶ Ka rkatá sanlaha ta kluluh: Na tsa gi d̄yaftani ya, ka ghwalutá tsi kabga haď nasa mistani wa. ⁷ Ka rkamtá sanlaha ma teki, ka d̄yaftá tsi,

ka glanaghatá teki ka raghwanata.
⁸ Ka rkatá sanlaha ta gənək. Tsa-haya, ka dayaftá hən, ka glafta ka pghaftá ghən ghəmbəts ghəmbəts. Ka mamu mndu nda sləmənə snay, ka sna tsi,» ka Yesu sganaghata nda lwi dagala.

Garay Yesu nda gara ta gwadani
Mat 13:10-17, Mak 4:10-12

⁹ «Nu klatá ghənə tsa mahdihdi ya na?» ka duhwalhani dawənəta da tsi.
¹⁰ «Kaghuni, vlaghunavla lu ta snaŋta dífatá gwada ta ghənə ga mghama Lazglafta. Nə sanlaha ya, ba nda mahdihdi dza'a mnanənəta lu ta hən kabga
 «ta nghanə hən, trid nghanə a hən wu, ta snay hən, sew sna a hən wa. *»»

Gwada ta ghənə mndu ta wutsa hulfa

Mat 13:18-23, Mak 4:13-20

¹¹ «Wya klatá ghənə tsa mahdihdi ya: Tsa hulfa ya ná, gwada Lazglafta ya. ¹² Sanlaha ma mnduha ná, manda tvi rkaf hulfa tida hən. Hahən ná, gi snaŋta taŋ ta gwada Lazglafta, gi ndadaghata halaway klugudunustá hən yaha hən da zlghafta ma nɔdufa taŋ da mbafta hən. ¹³ Sanlaha ma mnduha guli ná, manda kluluh rkaf hulfa tida hən, snaŋta taŋ ta gwada Lazglafta, gi zlghafta taŋ nda rfu, ama had hən ta zlanəta vli nə dzugwamta tsa gwada ya ta slrən ma nɔdufa taŋ wa. Ka dzghanədzgha skwi ta hən, gi suwak zlanəta taŋ ta zlghay nda nɔdufa taŋ. ¹⁴ Sanlaha ma mnduha guli ná, manda hulfa ta rkamta da teki ya hən, snaŋta taŋ ta gwada Lazglafta ka laghu hən da ndana nzaku ma ghənə hadik nda zba gadghəl nda ndana zba skwi ta hara'uwa iri, mantsa tama, mbađa tsa skwiha ya ka raghwa tsa gwada ya, ka ninəta hən ka ksubən. ¹⁵ Sanlaha ma mnduha guli, manda gənək hən, snaŋta taŋ ta gwada Lazglafta, ka zlghaftá hən nda nɔduf turtuk, ka njanatá hən ka ksa slna nda tsi ka dihavata mida.»

Daswa ka kuni nda sna skwi ta snu kuni

Mak 4:21-25

¹⁶ «Ka mnaghunamna yu 6a! Had mndu ta tsamta vu ma pitirla ka dzuəamta ma tughuba wu, had ta fiŋta mista ghzlən guli wu, ta fagata ta vli tskala, kada nghanəta gwal ta lamə da dzuguvi ta tsuwadək. ¹⁷ Inda skwi nda difa ná, dza'a mar-avamara. Inda skwi nda bukwa guli dza'a snaŋsna lu, nə zlagaptani bďanəy ta dabi. ¹⁸ Dasuwa ka kuni nda tva snaŋta skwi ta snaŋta kuni, kabga nə mndu nda guna sləmənəni nə sna skwi dza'a sganaghata lu ta snanamta. Ama ka had tsi da mndu wu, dza'a kləgadanaghu kla lu ta va tsa má si ta ndanu tsi ta mutsay ya.»

Vərda zwanamani ma Yesu
Mat 12:46-50, Mak 3:31-35

¹⁹ Ka lagha i mani nda zwanamani ma Yesu slanaghata, ama trid traptra hən ta 6hanavata, tskutska mnduha.
²⁰ «Wa a i ma gha nda zwanama gha ma bli ta gəvala kagha,» ka lu nda tsi. ²¹ «Gwal ta sna gwada Lazglafta ka maga slna nda tsi, tsaha ya i ma ɔa nda zwanama ɔa,» ka'a.

Ləanata Yesu ta mativirau' ta ghənə imi

Mat 8:23-27, Mak 4:35-41

²² Ma sana fitik, «mbadma ta a sana 6la drəf a,» ka Yesu nda duhwalha, ka sli'afəta hən kla lamə da kwambalu ka sli'i. ²³ Tata ndəru hən, ka dzata hani ta Yesu, ka sli'avafəta mativirau' ta ghənə drəf, ka dza'a imi ndəghanafəta kwambalu. Ta wa hɔak hən. ²⁴ Ka lagha hən sli'a Yesu, «Maləm! Maləm! Nda zadə mu!» ka hən nda tsi. Ka sli'avatá Yesu ka davanaghatá tsi ta falak, nda tsa vavalakwa imi ya. Ka ləatá vli ka nzata t6ekw. ²⁵ «Nu ta kəl kuni ka zlən mantsa? Kulam ndana had zlghay nda nɔduf da kaghuni ɔkɔk katək ra?» kə'a mbəɔavata tvə duhwalhani. Ka ksafəta zlən ta hən, ka ndrə'u hən. «Wa na mndu na katək na? Na dvanaghatani ta ɔər falak nda imi ná, gi ka snanata taŋ?» ka hən mataba taŋ.

* 8:10 Nghanə ta Isaya 6:9, 10.

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda duhwala halaway mida

Mat 8:28-34, Mak 5:1-20

²⁶ Ka bhadaghata i Yesu nda duhwala hani ta hadika Geraseni ta nzakway mbəŋ ya mbəŋ ya nda luwa Galili. ²⁷ Nda fagata Yesu ta səla ta hadik ta sabə tsi ma kwambalu, ka sagha sana mnda tsa luwa ya da guyay. Tsa mndu ya ná, ksuxsa duhwala halaway. Nda kďa fitikani kul sudgəltá lgut dekdek, had ta nzəglata mintgha wu, mataba kuluha kə'a ta nzaku. ²⁸ Na ghur nghayni ta Yesu, ka wahatá tsi ka zləmbatá ma ghuvani. Ka'a mantsa: «Yesu Zwanə Lazglafta ta luwa, Nya mataba u nda kagha? Kdəkkdək, wya dzvu, yaha ka ghuydiptá ďanwa,» ka'a wahata nda lwi dagala. ²⁹ Kəl tsi ka mna tsaya na: Sabsa ma na mndu na ka Yesu dvanaghtá tsa duhwala halaway ya. Tsa mndu ya ná, nda kďa fitika ksaf tsa duhwala halaway ya. Ma tsa fitika ksaf tani ya, si ta habafhaba mnduha nda zida, ka tsamtá səlahani ma tsuhwal, ma ŋa habanata. Ka raratsiŋtá tsi ka baəaliŋta. Ka klaghatá tsa duhwala halaway ya ka laghwi ra vli ma mtak. ³⁰ «Wa hga gha na?» ka Yesu nda tsi. «Dəa' hga da,» ka'a zlganaftá wi. Kəl tsi ka mna tsaya ná, kabga nda ndəgha duhwala halaway ta sli'amta dida. ³¹ «Kdəkkdək, yaha ka da ghuna aŋni da gudzuvruŋwa vu†,» ka tsa duhwala halaway ya ndi'ata, ka ndəba dzvu da Yesu.

³² Ndusa nda tsa vli ya, mamu sana bra ghuvazu ta zbutá skwa zay taŋ tavata ghwá. «Kdəkkdək vlanə tvi, ka sli'amta ŋni da a ghuvazuha a,» ka hən nda Yesu. «Ara,» ka Yesu vlanə tvi ta hən. ³³ Ka gi sli'agaptá tsa duhwala halaway ya ma tsa mndu ya, ka sli'amta da tsa ghuvazuha ya. Ka vazagatá tsa ghuvazuha ya ta vgha tavata tsa ghwá ya ka rkaghata da drəf ka rwuta.

³⁴ Nghay tsa mnduha ta ngha tsa ghuvazuha ya ta tsa skwi ta magata

ya, ka hwayaftá hən ka laghwi tay ma luwa nduk ma zwana luwaha ta tsa skwi ta maguta ya. ³⁵ Ka sli'aftá mnduha ka laghwi da ngha tsa skwi ta maguta ya. Ka lagha hən slanaghatá Yesu, ka slaftá hən ta tsa mndu sli'agap duhwala halaway mida ya ta nzaku kurevesa tavatá səla Yesu nda sudatá lgut ta vgha, nda mbatani kwandlan. Nghaŋta taŋ, ka ksutá tsi ta hən ka zləŋ. ³⁶ Mbadá tsa gwal si ta nghay ta magaku tsa skwi ya, ka rusay ŋa taŋ ká tsa mndu si ksaf duhwala halaway ya mbafta. ³⁷ Ka hən mantsa: «Kdəkkdək sli'apsli'a ma hadika ŋni,» ka inda mnduha ma hadika Geraseni nda Yesu, kabga nda ksa hən da zləŋ katakata. Ka sli'aftá Yesu ka lamə da kwambalu ŋa vru. ³⁸ «Wya dzvu, kla ta i'i ta səla gha,» ka tsa mndu sli'agap duhwala halaway mida ya nda Yesu. ³⁹ «Vra dzagha gha, ka dza'a ka rusa inda skwi maga gha Lazglafta,» ka Yesu pyafta ka dza'a mistani. Ka sli'aftá tsi ka laghwi tay ma inda luwa ta inda skwi magana Yesu.

Mbanafta Yesu ta sani marakw, nda sana zwanə makwa

Mat 9:18-26, Mak 5:21-43

⁴⁰ Ta vrəgladaptá Yesu ta sana bla drəf, ka slanaghatá tsi ta ndəghata mnduha guli ta kzlay hada ŋa zlglafta. ⁴¹ Mbadaka sana mndu ta hgə lu ka Zayrus ta nzakway tekwa mataba la mali ta ghəŋa həga tagha skwa la Yahuda, ka lagha zləmbatá ma ghuva Yesu. Ka'a mantsa: «Kdəkkdək mbadá da ini,» ka'a nda tsi, ⁴² kabga mamu kdakwakďakwa makwani ta kla imi ghwanəpdə his kul dughwanaku ta kala ghəŋ. Ka sli'aftá Yesu ka dza'a mistani. Ta mbadá Yesu ka dza'a mataba tskata mnduha, had tva mbədayni ta vgha wa. ⁴³ Mamu sana marakw mataba taŋ Maghwanəpdə hisa vakwani tsa ta paghaku. Kďiŋkďa ta inda skwi ma dzvani ŋa la duhtur. Had ya ka dər turtuk mataba taŋ ta mbafta wa.

† 8:31 Gudzuvruŋwa vu: Ngha ta Ruma. 10:7, Suna Yuhwana 9:1-2, 11, 11:7, 17:8, 20:1, 3.

⁴⁴ Ka lagha tsa marakw ya nda ga mahulhula Yesu ka ksanṭá wa lgutani. Na tsa gi ksanṭani ya, gi hle' sladata tsa paghaku ya tsa. ⁴⁵ Ka Yesu mantsa: «Wa tsa ta ksita ya na?» ka'a. «Andaw! Andaw! Andaw!» ka mnduha. Ka Piyer mantsa: «Maləma da! Mataba ndəghata mnduha mandana ta waghaftha, had tva mbəda vgha gha ná, wa ta kshihata na, ka ka?» ka'a nda tsi. ⁴⁶ Ka Yesu mantsa: «Mamu mndu ta kshihata! Nda sna yu ta mbraku ta savaghuta ma i'i,» ka'a. ⁴⁷ Snay tsa marakw ya ta tsa gwada ya ná, a nda tsatsa yu, ka'a. Ka lagha tsi nda ghudzatani da zləṅ zləmbatá ma ghuva Yesu, ka mnə tsi ta kəma inda mnduha ta skwi kabgawu kəl tsi ka ksanṭa nda ya kə'a mbafta ma va tsa fitik ya. ⁴⁸ Ka Yesu mantsa: «Makwa da, zlghay nda ṅudufa gha ta mbaghaftha, la nda vgha ta zdakwa gha,» ka Yesu nda tsi.

⁴⁹ Tata tsa gwada ya Yesu, ka lagha sana mndu ta sli'aftha ga Zayrus da mnay ṅa Zayrus: Ka'a mantsa: «Kdakwa tsa makwa gha ya tsa, ta ṅa danwazlgəlta gha ṅaw ta Maləma na,» ka'a. ⁵⁰ Ka Yesu mantsa: «Ma tdu ṅudufa gha, fata gha ta ghəṅa gha yeya ṅa gha, dza'a mbaku,» ka Yesu nda Zayrus snanṅər tsi ta tsa gwada ya. ⁵¹ Manda ḡhadaghata tan da tan, ka pyaftá Yesu ta mnduha ta lami da həga mistani, ka hla'atá tsi ta i Piyer nda Yuhwana, nda Yakubu nda dani nda mani ma tsa makwa ya ṅa lamə mistani. ⁵² Ta lamə hən, ta wahu inda gwal ma həga ka tawa ghən ta ghəṅa tsa makwa ya. Ka hən mantsa: «Ma taw kuni, mta a wu, hani ta hani tsi,» ka'a. ⁵³ «Ta mndu nda mta ná, mta a wu ka'a,» ka hən ka ghuḡasay. ⁵⁴ Ka lagha Yesu ksafthá tsa makwa ya ta dzvu. «Sli'afslí'a gha makwana!» ka'a. ⁵⁵ Ka vramtá tsa makwa ya, ka gi sli'aftha. «Vlanwavla ta skwa zay,» ka Yesu nda hən. ⁵⁶ Ndandrakau' ká i dani nda mani ma tsa makwa ya nzata ka ndərmimay. «Yaha kuni da mnay dər ṅa wati ma mndu ta skwi ta maguta,» ka Yesu zlahanaghatá hən.

9

Ghunafta Yesu ta duhwalha ghwanṅpdə his

Mat 10:5-15, Mak 6:7-13

¹ Lagha Yesu ka tskanatá duhwalhani ghwanṅpdə his, ka vlanṭá tsi ta hən ta mbrakwa mbranaghatá inda duhwala halaway, nda mbrakwa mbambanaftá danwaha. ² Ka ghunaftá tsi ta hən tuza gwada ta ghəṅa ga mghama Lazglafta, nda mbambanaftá gwal kul dughwanaku. ³ Ma kdaku hən sli'aftha, ka'a nda hən mantsa: «Yaha kuni klaftá sana skwi dekdek ṅa dza'a da wawaku, dər dafa, dər zlibi, dər skwa zay, dər tsemi, turtuk turtuk ka kuni da klaftá lgut. ⁴ Dər ma wati həga da tsu'aftha lu ta kaghuni ya, nzata ghuni hada ha ka sagha fitika sli'apta ghuni ma tsa vli ya. ⁵ Ala, dər ga vli dza'a kwal lu tsu'afthá kaghuni ya, wya dzva ṅni wya dzva ṅni ka kuni dazlay ka zlanavata kuni ta tsa luwa ya, tsaya dza'a marananṭá hən ta ḡasa ṅudufa Lazglafta ta ghəṅa tan,» ka'a nda hən. ⁶ Ka sli'afthá hən ka laghwí da ra luwaha, ka mna Lfida Gwada, ka mbamba gwal kul dughwanaku ma inda vli.

Wa Yesu na ka Hiridus Anṭipas

Mat 14:1-12, Mak 6:14-29

⁷ Na snanṭa tsa Hiridus Tetrak ta nzakway ka mgham ta hadika Galili ya, ta mna gwada ta inda skwiha ta magaku. Ka traptá tsi ta skwi ṅa ndanay. «A', Yuhwana ya ta sli'agapta nda hafu,» ka sanlaha ta mnay. ⁸ «A', anabi Iliya ya ta zlagapta,» ka sanlaha. «A', sani mataba la anabiha ghalya ya ta sli'agapta,» ka sanlaha. ⁹ «Ya wya tsaghwa tsa ta ghəṅa Yuhwana ka yu, ka tsaghutá lu ní, wa na mndu na ta mnə lu ta mndərga na skwiha ta snə yu na ta ghəṅani tama?» ka Hiridus, ka psə tsi ta tva nghanṭá Yesu.

Zunṭa Yesu ta skwa zay ta mnduha dambu' hutaf

Mat 14:13-21, Mak 6:30-44, Yuh 6:1-14

¹⁰ Ka varaktá tsa gwal ghunay ya. Manda varakta tañ, ka rusu hən̄ ɲa Yesu ta inda skwi maga hən̄. Ka hlaghatá Yesu ta hən̄ mistani, ka laghu hən̄ nda tvə sana luwa ta hgə lu ka Betsayda nda ghəɲa tañ. ¹¹ Snañta dəmga kazlay: Laghula hən̄ kə'a, ka sli'aftá hən̄ zbiñtá hən̄. Ka lagha hən̄ slanaghatá hən̄, ka zlgħaftá Yesu ta hən̄, ka mnə tsi ta gwada ta ga mghama Lazglafta ɲa tañ. Ka mbambanaftá tsi ta gwal ta kuma mbambanaftá hən̄ ma dən̄wa tañ.

¹² Ta fitik hawu, ka gavadaghatá duhwalhani tavatani, ka mnay ɲani: «Mnanamna ta na mnduha na, ka dza'a hən̄ da luwa dagaladagala nda luwaha kwitikw kwitikw ta waftá na vli na, ɲa dza'a tañ zba skwa zay nda vli ɲa hana tañ, kabga ma mtak mu hadna,» ka hən̄. ¹³ Ka Yesu nda hən̄ mantsa: «Vlan̄wavla kaghuni ɓa ta skwi ɲa zay ta hən̄,» ka'a. Ka duhwalhani mantsa: «Buradi hutaf nda tsulhwa klipi his yeya da amu, ɲa dza'a ɲni da dzawagaghatá skwa zay ɲa zun̄tá inda na mnduha na rki?» ka hən̄ nda tsi. ¹⁴ [Tsaw ta magay mnduha* ta dəmbu' hutaf ma tsa vli ya.] «Mnanawa mna ta hən̄ ka tsakavata hən̄ hutaf mbsak hutaf mbsak,» ka Yesu nda duhwalhani. ¹⁵ «Aray!» ka hən̄ ka tsakanatá hən̄ ta mnduha. ¹⁶ Ka hlaftá Yesu ta tsa buradiha hutaf ya, nda tsa tsulhwa klipi his ya, ka nghadaftá tsi nda ta luwa, ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta ta ghəɲani, ka ɓalanaptá tsi ka valantá duhwalhani ɲa daganaptá mnduha. ¹⁷ Ka zə inda tsa mnduha ya, ka babaghawtá hən̄. Ka tskaftá lu ta padakwani ka ghwanak ghwanəpdə his.

Yesu ná, Kristi ya ka Piyer

Mat 16:13-19, Mak 8:27-29

¹⁸ Ma sana fitik ta nzaku Yesu turukwani ka maga du'a, ka lagha duhwalhani slanaghata. Ka'a dawanta da hən̄ mantsa: «Wa i'i ka dəmga ta mnay na?» ka'a. ¹⁹ Ka duhwalhani mantsa: «Tsa Yuhwana mnda maga

batem ya kay ya, ka sanlaha. Iliya ya, ka sanlaha. Sani mataba la anabi ghalya ya ta sli'agapta nda hafu, ka sanlaha,» ka hən̄ nda tsi. ²⁰ Ka'a nda hən̄ guli mantsa: «A ki kaghuni, waya ka kaghuni ta mnay nda i'i na?» ka'a. Ka Piyer mantsa: «Kagha ná, Kristi ka,» ka'a.

Mnañta Yesu ta dza'ani mtaku nda sli'agaptani

Mat 16:20-28, Mak 8:30–9:1

²¹ Ka Yesu zlahanaghatá hən̄ ka ɲdan̄da mantsa: «Yaha kuni da mnay dər ɲa wati ma mndu tsi,» ka'a. ²² Ka'a sganaghata guli na, «dza'a ghuyay Zwan̄a mndu ta dən̄wa katakata, dza'a wdin̄wda la galata mndu nda gwal mali ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ɲa mnduha. Dza'a dzadza lu, ɲa sli'agaptani nda hafu bađu mahkən,» ka'a.

²³ Wya ka'a nda hən̄ demdem: «Ka ta kumay mndu ta dza'a mista da katsi, ba zlan̄tani ta ndanu ta ghəɲa ghəɲani, ka vlatani ta ghəɲani ka kla udza zləɲayni † inda fitik, ka dza'a mista da,» ka'a.

Kinawu ta dza'a lu mista Yesu?

²⁴ Ka'a guli mantsa: «Ka dza'a mbanafmba yu ta hafa da ka mndu katsi, dza'a Zadin̄zada tsa mndu ya ta hafani. Ala ka dza'a Zadin̄zada mndu ta hafani ta ghəɲa i'i katsi, dza'a mbanafmba tsa mndu ya ta hafani.

²⁵ Nu dza'a katan̄ta mutsafta mndu ta inda na ghəɲa hadik na ka ɲani ka Zadin̄zada tsi ta hafani, ka ghəɲani a tsi na? ²⁶ Ka ta ɓasa zləɲ mndu ka mnan̄tá hga da, nda gwada da guli katsi, i'i Zwan̄a mndu guli ná, dza'a kwalaghukwala i'i guli ta mnan̄tá tsa mndu ya bađu sagha dza'a sagha yu ma glakwa da, nda ya ma glakwa Da da nda duhwalhani nda ghuɓa, ta luwa. ²⁷ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata: Mamu sanlaha ma mnduha mataba gwal hadna dza'a kwal kul rwuta ta saha ga mghama

* 9:14 Ngha ta Mata 14:21. † 9:23 Ngha ta Lukwa 14:27, Markus 8:34.

Lazglafta, dza'a nda nghan hən nda ira tan,» ka'a.

Mbədavafta Yesu

Mat 17:1-8, Mak 9:2-8

²⁸ Ta magay fitik tghas manda mnutani ta tsa gwada ya, ka hlafta Yesu ta i Piyer nda Yuhwana nda Yakubu, ka nlaghatá hən ta ghwa da maga du'a. ²⁹ Ta magə Yesu ta du'a, ka mbədavaftá kumani tskəm, mbədavafha lgutani ka wudaku tilil ka nusiñ. ³⁰ Gi wya mnduha his ta ghwa yiva nda tsi. I Musa nda Iliya tsa mnduha ya, ³¹ ta zlagapta ta wudaku tili ma glakwa Lazglafta ta luwa, ta gwada nda Yesu kinawu kə'a dza'a kdinta magata skwi ta kumə Lazglafta nda ma mtakwani ma Ursalima.

³² Ma tsa fitik ya, nda ghərba i Piyer nda grahani da hani, sli'avata tan, ka nghaná hən ta glakwa Yesu nda tsa mnduha his ya tavatani. ³³ Ma fitika dgay tsa mnduha ya ta vgha nda Yesu, ka Piyer nda Yesu mantse: «Maləma da! Dina ka nzakwa mu hadna, ka magafmaga nni ta həga tumpul hkən. Pal na gha, pal na Musa, pal na Iliya!» ka'a. Tsaw, snəgla a Piyer ta skwi ta mnə tsi wa.

³⁴ Tata mna tsa gwada ya tsatsi, ka saha kusay bukamtá hən, ka ksaftá zlən ta tsa duhwalha ya nghər hən ta saha tsa kusay ya bukamtá hən. ³⁵ Ka gwadagaptá lwi ma tsa kusay ya. Ka'a mantse: «Nanana zwanə da ya zbap yu, snawasna ta gwada da tsi!» ka'a ³⁶ Tahula gwadata tsa lwi ya, Yesu yeya ta nghə lu turtukwani, sriw nzanza tsa duhwalha ya ma tsa fitik ya, had mndu ya mnanañ hən ta tsa gwada ya wa.

Mbanafta Yesu ta sana zwanə nda ghwadaka sulkum mida

Mat 17:14-18, Mak 9:14-27

³⁷ Gamahtsimani ka saha hən ta ghwa, ka sli'aftá ndəghata dəmga ka sagha da guya Yesu. ³⁸ Ka wahatá sana mndu mataba mnduha: «Maləma da! Ta ndəba dzvu yu da kagha, nghanava na zwanə da na

ba! kdakwakdakwa zwanə da na. ³⁹ Ghwadaka sulkum ta ksafta. Na ksaftani, gi wahayni ta wahu, ka ghudzay nda mbraku, ka pgha mahu-pak ka giri nani, zlah kə'a ta zliñta. ⁴⁰ Ka ndəbu yu ta dzvu da duhwalha gha ma na ghzligintá mida ná, trid traptra hən,» ka'a nda tsi. ⁴¹ Ka Yesu mantse: «Gwal tənəna ghəna tan kul had zlgay nda nufuf da hən, kulam na yawu dza'a nzavaghunata yu? Kulam na yawu dza'a nzata yu ka su'aghunata? Klak tsa zwanə gha ya da hadna,» ka Yesu nda tsa mndu ya. ⁴² Ta gavadaghatá tsa zwanə ya, ka slanatá tsa ghwadaka sulkum ya ta hadik, ka ghudzay nda mbraku. Ka davanaghatá Yesu ta tsa ghwadaka sulkum ya, ka mbanaftá tsi ta tsa zwanə ya, ka vlantá tsi ta tsa dani ya. ⁴³ Ka ndərmim mnduha ta glakwa mbrakwa Lazglafta.

Mnəglanta Yesu mtakwani nda sli'agaptani

Mat 17:22-23, Mak 9:30-32

Ta laghu mnduha da ndərmima inda tsa skwi maga Yesu ya, ka Yesu nda duhwalhani mantse:

⁴⁴ «Fawafa ta sləmən dīna, ka sna na skwi dza'a yu mnaghunata na. Dza'a ksafksa lu ta Zwanə mndu, ka vlata ma dzva mnduha,» ka'a. ⁴⁵ Sna a tsa duhwalha ya ta tsa gwada ya wa, tsala a tsa gwada ya da hən wa. Nda dīfa klatá ghəna tsa gwada ya da hən, kabga na kwala tan kul snanə. Ta zlənəy hən ta dawantá tsa gwada ya guli da tsi.

Nahgani skwi ka nərmani na?

Mat 18:1-5, Mak 9:33-37

⁴⁶ Ka sagha sana ndanu da ghən tan, ka zlərdə hən mataba tan. Ka hən mantse: «Wa mali mataba mu na?» ka hən. ⁴⁷ Daslafta Yesu ta tsa ndana tan ya, ka hgaftá tsi ta zwanə kwitikw ka sladanata tavatani. ⁴⁸ Ka'a nda hən mantse: «Dər wa ta tsu'aftá na zwanə kwitikw na nda hga da, vərda i'i tsu'af tsi. Dər wa ta tsu'aftá i'i guli, tsu'aftsu'a ta tsa mndu ta ghunighata ya. Tsa mndu ta nintá ghənani ka zwanə gudzekw dekdek mataba ghuni

ya ná, tsa mndu ya ta nzakway ka mali,» ka'a.

Mndu kul had kuni ta husan̄ta ná, kaghuni tsa

Mak 9:38-40

⁴⁹ Ka gi tsu'aghutá Yuhwana ta gwada, ka'a mantsa: «Maləma da! Nda ngha ŋni ta sana mndu ta ghzla duhwala halaway nda hga gha, ka lmaftá ŋni kabga had tsatsi mataba mu wu,» ka'a. ⁵⁰ «ŋaw! Ma pyə kuni! Ka had gwada mndu nda kaghuni wu, mista ghuni tsa mndu ya,» ka Yesu nda tsi.

Ksay Yesu ta tvi ka dza'a da Ursalima

⁵¹ Manda ndusakta fitik dza'a kəl Yesu ka zlan̄tá ghəŋa hadik, ka klaftá tsi ta ghəŋani ŋa dza'a bhata ma Ursalima. ⁵² Ka ghunaghatá tsi ta sana mnduha ŋa dza'a ta kəma ta kəma. Ka sli'aftá tsaha ya ka ksaftá tvi, ka bhadaghatá hən̄ da sana zwan̄a luwa la Samari ŋa payanaftá vli. ⁵³ Ka kwalaghutá mnduha ma tsa luwa ya ta tsu'afta, kabga nzakwani ta dza'a da Ursalima. ⁵⁴ Snaŋta gwal his mataba tsa duhwalha ya, i Yakubu nda Yuhwana ta tsa gwada ya, «Maləma da! Va a ka ta dawən̄ta ŋni da Lazglafta ŋa zligiŋtani ta vu ta luwa, ka zadānata tsi ta hən̄ ra?» ka hən̄. ⁵⁵ Ka mbədavatá Yesu ka davanaghatá hən̄: «[Sna a kuni ka mndəra wani ma sulkum ta klaghunaktá mndərga tsaya ma ndanu wu! Sagha a Zwan̄a mndu da zadānatá mndu wu, saghasa ŋa mbanaftá hən̄,]» ka'a. ⁵⁶ Ka sli'afta hən̄ ka laghwi da sana zwan̄a luwa.

Zlan̄tá inda skwi demdem ka dza'a mista Yesu

Mat 8:19-22

⁵⁷ Ta mbadā hən̄ ta tvi, ka sana mndu mantsa: «Dər dza'a diga ka, ta dza'a yu mista gha,» ka'a. ⁵⁸ Ka Yesu mantsa: «Mamu ghuruma gərhan̄ha, mamu həga d̄yakha, Zwan̄a mndu ná, had vli ŋa fadatani ta ghəŋani wa,» ka'a. ⁵⁹ Ka'a nda sana mndu guli mantsa: «Mbadā mista da!» ka'a nda tsi. «Mghama da! Zlihazla ka dza'a

yu padamtá da da karaku,» ka tsaya zlghanaftá wi. ⁶⁰ «Zlan̄zla ta gwal nda rwa ka pada hən̄ ta ghəŋa tan̄, sli'afli'a kagha ka dza'a ka da mna gwada ta ga mghama Lazglafta,» ka'a nda tsi. ⁶¹ Ka sana mndu guli mantsa: «Ta dza'a yu mista gha mghama da. Nziya nza tsi tama ná, ka la yu mnanatá la ga ini nda sli'asli'a da ka'a.» ⁶² Ka Yesu nda tsi mantsa: «Ka nda ghada sli'afta mndu ka dza'a mista da, ka ləglaghwani ngha vli nda ga muhul hul katsi, tsa mndu ya ná, had hayhayani dekdek ŋa magaftá slna ga mghama Lazglafta wa,» ka Yesu nda tsi.

10

Ghunaf̄ta Yesu ta duhwalha ndəf̄an̄ mbsak his mida

¹ Tahula tsa ka zabəglaptá Mgham Yesu ta sanlaha ma duhwalha ndəf̄an̄ mbsak his mida, ka ghunaftá tsi ta hən̄ his his his ta kəma ta kəma da inda vli ya má dza'a bhata tsatsi. ² Ka'a nda hən̄ mantsa: «Dagala skwiha ŋa ts kay ta vwah, tsaw slaghwa a mnduha ŋa magay wa. Ndəbawa dzvu da mnda vwah ka sganaghata tsi ta mnduha nda ndəgha ŋa tskanata. ³ Lawala, ta ghuna kaghuni yu manda zwana tuwak da taba kramtakha. ⁴ Yaha kuni klaftá tsemi, dər zlibi, dər baḅah. Yaha kuni laghwi da gaga zgu ŋa mnduha.

⁵ «Dər da wa dza'a lagha kuni, “ka nza zdakwa Lazglafta ta ghəŋa na həga na,» ka kuni dza'azlay karaku. ⁶ Ka mamu mnda zdaku ma tsa həga ya katsi, dza'a nzaku tsa zdakwa ghuni ya nda tsi. Ka had tsi wu dza'a vragaghuvra tsa zdakwa ghuni ya da kaghuni. ⁷ Ka tsu'aftsu'a lu ta kaghuni, ka nzata kuni ma tsa həga ya, ka za kuni, ka sa kuni ta inda skwi dza'a vlaghunata lu, kabga nda ra ka tsu'ay mndu ta maga slna ta nisəlani. Yaha kuni dza'a da ra həga. ⁸ Ka lamla kuni da luwa ka tsu'aftá lu ta kaghuni, tsu'awatsu'a ka za kuni ta skwi dza'a vlaghunata lu. ⁹ Ka mbambanaf̄ta

kuni ta gwal kul dughwanaku dza'a slanaghata kuni ma tsa luwa ya. "Ndana ná, ndusavaghuna ndusa ga mghama Lazglafta," ka kuni dza'azlay nda hən, ¹⁰ Dər da wati ma luwa dza'a lama kuni, ka kwalaghutá lu ta tsu'aftá kaghuni, lawala ta tvi ta tvi ma tsa luwa ya, ka kuni dza'azlay nda hən na: ¹¹ "Wana ηni ta tukwaghunatá nduk nda rgitika na luwa ghuni ta ndi'afta ta səla ηni na, kada grafta kuni si ndusavaghuna ndusa ga mghama Lazglafta kə'a." ¹² Ka yu ta mnaghunata na: Bađu tsa fitik dza'a tsə Lazglafta ta guma ta ghəŋa mnduha ya ná, ta ləŋləŋa ŋa luwa Suduma* ka ŋa tsa luwa ya,» ka'a nda hən.

Luwaha ta kwalaghutá zlglafta nda ηduf

Mat 11:20-24

¹³ «Danwa ŋa gha luwa Kurazin! Danwa ŋa gha luwa Betsayda! Ka má magamaga lu ta mndərga tsa mazəməm maga lu mataba kaghuni ya ma luwa Tir nda luwa Sidun katsi ná, má nda kďa fitika mbədanəftá taŋ ta nzakwa taŋ, ka zlanavatá maga ghwadaka skwiha, ka pghavatá buhu ta vgha nda hutidif ma ghəŋ ¹⁴ Tsaya dza'a kəl tsi ka nzakway bađu tsa fitika guma Lazglafta ya, dza'a malaghumala kafatá guma ta ghəŋa luwa Tir nda luwa Sidun ka ŋa ghuni.

¹⁵ «Kagha luwa Kafarnahum, dza'a kapidif kapa lu ta luwa ka kagha ra? Siga! Dza'a vradaghavra lu ha da vla gwal nda rwa,» ka'a. ¹⁶ Ka Yesu guli nda duhwalhani mantse: «Mndu ta snatá gwada ghuni, gwada da sna tsi. Ka kwalaghukwala mndu ta tsu'aftá kaghuni, i'i kwalaghu tsi ta tsu'afta. Ka kwalaghukwala mndu ta tsu'aftá i'i, kwalaghukwala ta tsu'aftá mndu ta ghunighata,» ka'a.

Varakta tsa duhwalha ndəfəŋ mbsak his mida ya

¹⁷ Manda laghwa tsa gwal ndəfəŋ mbsak his mida ya, ka varaktá hən nda rfu katakata. «Mgham da! Nduk

nda duhwalha halaway tani ná, snasna hən ta gwada davanaghar ηni ta hən nda hga gha,» ka hən nda Yesu. ¹⁸ Ka Yesu nda hən mantse: «Nda ngha yu ta halaway ta dədagata ta luwa manda wudakwa luwa. ¹⁹ Snawa ba! Vlaghunavla yu ta mbrakwa dinlanaptá nahadikha nda rdaha, nda ya ta ghəŋa inda mbrakwa ghuma, had sana skwi dza'a balaghunata wa. ²⁰ Kulam nda tsa, ma rfu kuni ta rfu kabga snaghunata ghwadaka sulkumha ta gwada, rfawa ta rfu ta ghəŋa vindatá hga ghuni ta luwa,» ka'a nda hən.

Snanamta Yesu ta Dani ta gwal ka zwanani

Mat 11:25-27, 13:16-17

²¹ Ma va tsa fitik ya ka zdanaftá Sulkum nda ghuəa ta ηduf ta Yesu, ka'a mantse: «Əŋka'a Da, Mgham ta luwa nda ya ta hadik, ta ghəŋa difanata gha ta tsa skwiha ya da gwal nda difil ma ghəŋa taŋ, nda ya da gwal nda mahizl ma ghəŋa taŋ, ka maranəŋtá ka ta gwal kul snəŋtá skwi. Kahwathwata mantse nzakwani Da, ta rfa kagha yu ta ghəŋa dvafta gha mantse, ka'a.

²² «Inda skwiha vlihavla Da da, had mndu nda sna ta tsa Zwan ya wa, Da yeya nda sna. Had mndu nda sna ta tsa Da ya guli wa, Zwan yeya nda sna nda mndu ya ta kumə zwan ta maranəŋta,» ka'a. ²³ Ka mbədavata Yesu tvə duhwalhani, ka mnay ŋa taŋ nda ghəŋa taŋ kazlay: Rfu ŋa ghuni, kaghuni gwal ta nghanəŋtá skwi ya nghan kuni kə'a. ²⁴ Ka yu ta mnaghunata na: «Nda ndəgha la anabiha nda mghamha si ta kuma nghanəŋtá skwi ya nghan kaghuni, trid ngha a hən wa. Si ta kumay hən ta snəŋta, sew, sna a hən wa,» ka'a nda hən.

Dvuđva ta Lazglafta, dvuđva ta sləvda gha guli

²⁵ Lagha sana mnda tagha zlahu ŋa mnduha ka sli'afta kabga ŋa dzəghanəŋtá Yesu, ka'a mantse: «Maləma da, nu dza'a yu magata ŋa

* 10:12 Ngha ta Zlrafta 19:1-29.

mutsafta da ta hafu na kdekeden na?» ka'a nda Yesu. ²⁶ Ka Yesu nda tsi mantse: «Waka lu vindafta ma deftera zlahu na? Nu dzanaf ka mida na?» ka'a. ²⁷ «Ka dvuta ka ta Mgham Lazglafta gha nda kdavakta ndufafa gha, nda kdavakta hafa gha, nda kdavakta mbrakwa gha, nda kdavakta ndana gha guli, ka dvuta ka ta slvda gha manda va ghana gha† ka'a,» ka'a nda tsi. ²⁸ «Mantse ya nzakwani, la magay mantse dza'a mutsay ka ta hafu,» ka Yesu nda tsi.

²⁹ Ka'a nda Yesu mantse: «Wa ya ta nzakway ka slvda da na?» Ka tsa mnda tagha zlahu ya kabga ta kumay ta nzakwa gwada ta nani. ³⁰ Ka Yesu mantse: «Mbadana sana mndu ka sli'afuta ma Ursalima ka valu da Yeriku. Ta laha tsi, ka dadamta tsi mataba la genda, ka zlu'ata hana ta tsa mndu ya ka dgata ka pdanamta hafu hafu, ka laghwa tan. ³¹ Ta lala sana mnda dra skwi na Lazglafta ta va tsa tvi ya, ka dukwafta tsi ta tsa mndu ya, ka tsaghutata tsi ta warawara ka laghwani. ³² Ka lagha sana mnda la Levi dukwafta tida guli, ka tsaghutata tsaya ta warawara guli ka laghwani. ³³ Mataba tsa ka lagha sana mnda la Samari ta dza'a wawakwani dukwafta tida. Ghur ka'a na, ka ksantata tsi ka hidahida. ³⁴ Ka gavadaghatata tsi, ka maganaftata tsi ta rdi nda ghwani ta lkuhani, ka habanafta. Ka tsukwaftata tsi ka fafta ta kdihani. Ka klaghata da hoga tsu'a matbay, ka zughulay hada. ³⁵ Gamahtsimani, ka klaftata tsi ta tseda vagha mndu his ta maga slna ka vlantata mndu nda tsa hoga ya, ka'a nda tsi mantse: «A'a, ka nghapta ka ka na mndu na, ka kidaghi dza'a sgavaghata ta ghana ya, na mnihata gha vragaghar yu, na plaghata da,» ka'a nda tsi. ³⁶ «Wati mataba tsa duhwalha hkana ya, ta nzakway ka slvda tsa mndu ta dadamta mataba la genda ya, ka kagha ta gray na?» ka'a nda tsi. ³⁷ «Tsa mndu ta tawatata hidahida tida ya ya,» ka tsa mnda tagha zlahu ya. «La, ka maga kagha mantse,» ka Yesu nda tsi.

Tsu'afuta i Marta nda Mari ta Yesu

³⁸ Tata mbadana i Yesu nda duhwalhani, ka bhadaghatata hana da sana luwa. Ka tsu'afuta sana marakw ta hga lu ka Marta ta Yesu ga tan. ³⁹ Mamu mukumani ta hga lu ka Mari guli, ka nzatata tsi tavata Yesu, ka sna skwiha ta gwada tsi, ⁴⁰ ta ksaghutata slna rmba ta Marta. Ka sap tsi mnay na Yesu, ka'a mantse: «Mghama da! Tha a kagha ta na zlidanta mukuma da ta slna na katatak ra? mnanamna ba ka katihata tsi,» ka'a. ⁴¹ Ka Yesu nda tsi mantse: «Marta! Marta! Ma ghuya ka ta ghana gha, ma laghu ka da ndandanaku ta ghana ndaghata skwiha. ⁴² Turtuk skwi ta raku. Ka zbaptata Mari ta verdani ya dza'a kwal lu klugudunusta dekdek,» ka Mgham Yesu nda tsi.

11

Taghay Yesu ta maga du'a na duhwalhani

Mat 6:9-13, 7:7-11

¹ Ma sana fitik ka mago Yesu ta du'a ma sana vli. Manda kdakwani ta maga tsa du'a ya, Ka dawantata sani mataba duhwalhani da tsi, ka'a mantse: «Mghama da! Taghanaf tagha ka lu ta maga du'a manda ya taghanaf Yuhwana ta duhwalhani ya,» ka'a. ² Ka Yesu nda hana mantse: «Ta mago kuni ta du'a, wya ka kuni da mnay:

«Da nani ya ta nzakway ta luwa, ka snavasna hga gha nda ghuaba, ka saghasa ga mghama gha.

³ Vlanavla ta skwa zay prak zay nani inda fitik,

⁴ planapla ta dmakwa nani, manda ya ta plinista nani ta dmakuha gwal ta maganata guli.

Ma zana ka tawa skwi dza'a dzaghana,» ka'a.

Dawawadawa, dza'a mutsay kuni

⁵ Ka Yesu nda hana guli mantse: «Ka waya ka skwi mamu sana mndu mataba ghuni mamu grani, ka sli'afuta tsa mndu ya ma takala, ka laghwi slanaghatata tsa grani ya. «Zwanama

† 10:27 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 6:5 nda Levitik 19:18.

da, katihakata nda kanaya buradi hkən. ⁶ Mamu sani mataba graha da si ta wawakwani ta dukwata ga ini, tsaw haɗ skwa zay ɲa vɔɲta da wu,” ka’a. ⁷ Ka waya ka skwi ka gwadagaptá tsa grani ya ma hɛga, ka’a mantsa: “Ma gərzlə ka ta i’i gra, nda ghada hatá tgha da, nda ghada ɲni ta ghzləɲ nda zwana da, lavgliɲ a yu ta sli’afta ɲa vlaghatá buradi wu,” ka’a. ⁸ Ka yu ta mnaghunata ná, dər má lavɲta a tsi ta sli’iglafta ɲa vɔɲtá skwi ya ta dawu tsi, kabga dər má nzakwani ka grani wu, má dza’a sli’afslí’a ka vɔɲtá inda skwi ta kumə tsi kada kwala tsi ta gərzləgəɔta.

⁹ «Ka i’i ta mnaghunata ná, dawawadawa dza’a vlaghunavla lu. Zbawazba dza’a mutsay kuni, dzawadza ta tgha ta gunaghunaguna lu. ¹⁰ Ka dər wa ta dawɔɲta ta mutsay, ka dər wa ta zbaɲta ta slafsla tida, ka dzaɲdza mndu ta tgha, ta gunanaguna lu. ¹¹ Wati ya mataba ghuni dza’a klaftá pala ka vɔɲtá zwaɲani, dawɔɲər tsi ta buradi na? Ari ka klipi a dawɔɲ tsi, ɲa klaftani ta nahadik ka vɔɲta ka zɔɲtá klipi na? ¹² Ari ka slislik a dawɔɲ tsi ná, ɲa klaftani ta rda ka vɔɲta na? ¹³ Ka si kaghuni ta nzakway ka ghwadaka mnduha ya, nda sna kuni ta vla skwi dīna ɲa zwana ghuni ya ní, Da ya ta nzakway ta luwa yeya dza’a kwal kul vɔɲtá Sulkum ta mndu ta dawɔɲta rki na?» ka’a.

Ghzləy Yesu ta duhwalha halaway
Mat 12:22-30, Mak 3:22-27

¹⁴ Ma sana fitik ka ghzligiɲtá Yesu ta duhwalha halaway ta tsa mndu ka rgha ma sana mndu. Manda saghwa tsa duhwalha halaway ya ma tsa mndu ya, ka zɔɲtá tsa mndu ya ta gwada tsələɲ, ka va ndərmim dəmga. ¹⁵ Ka sanlaha mataba tsa dəmga ya mantsa: «A’ nda mbrakwa belzebul mgham ta ghəɲa duhwalha halaway ta ghazla tsi ta tsa duhwalha halaway ya!» ka həɲ. ¹⁶ «Magaɲnamaga ta mazəmzəm dza’a maraɲta kazlay: Sa daga da Lazglafta

mbrakwa gha kə’a,» ka sanlaha nda tsi ɲa dzghay. ¹⁷ Tsatsafta Yesu ta ndana taɲ, ka’a mantsa: «Ka tavaptá ga mgham turtuk his katsi ní, nda zla tsa ga mgham ya ɲa zɔɲlakwa hɛga sani ta sani. ¹⁸ Ka si dgavapdga halaway his katsi ní, wa ka tsa ga mghamani ya dza’a gdavata tama, “ya nda mbrakwa belzebul ta ghazla tsi ta duhwalha halaway” ka kaghuni nda i’i? ¹⁹ Ka si i’i, nda mbrakwa halaway ta ghazla yu ta duhwalha halaway katsi ní, nda mbrakwa wa ta ghazla zwana ghuni guli? Hahəɲ dza’a tsaghunatá gumani. ²⁰ I’i, nda mbrakwa Lazglafta ta ghazla yu ta duhwalha halaway, tsaya ta maraɲtá ghadata sagha ga Mgham Lazglafta da taba ghuni.

²¹ «Ka hbafhba mndu nda mbra ta vghani ka ngha hɛgani ka tsi ná, haɗ skwi dza’a ksəɲtá skwi-hani wa. ²² Ala, tsa lagha sana mndu ta malaghutá mbrakwani ka lagha habafta tsehwtsehwehw ka hləgadanaghutá huzla lmani ya faf tsi ta ghəɲani tida ya katsi, ta haɗ mbrakwani wa. ɲa hlafta tsa mndu ya ta tsa huzla zlu’a tsi ya ka dgiɲta.

²³ «Mndu ya kul haɗ mista da ná, nda i’i gwadani. Mndu kul haɗ ta katihata ka tsanata ná, kwiziɲtá ɲani,» ka’a.

Vramta ghwadaka sulkum da vli sabə tsi

Mat 12:43-45

²⁴ «Ka sabsa ghwadaka sulkum ma mndu katsi, ɲa dza’ani da ra vli tuhwayaɲ tuhwayaɲa, ɲa zba vli ɲa mbi’a vghani, ka trid mutsaf a tsi ta tsa vli ɲa mbi’a vghani ya wu katsi, ka’a dza’azlay na: “Ka vra yu da tsa hɛga da ma vəl sabi yu ya gra,” ka’a, ɲa sli’aftani ka vradaghata. ²⁵ Ka ta vradaghatá tsi da tsa hɛga ya, nda tsukwa vli mida nda paya dīna katsi, ²⁶ yawa da kə’a dza’azlay ɲa vraghutani, ɲa hlanaktani ta sanlaha ma ghwadaka sulkumha ndəfáɲ ta malaghutá tsatsi nda sidi, ɲa lama taɲ da tsa hɛga ya ka nzamta mida. Tsaya dza’a kəl nzakwa tsa mndu ya

ka 6wadzuta ka malaghutá nzakwani tanɔtaŋ,» ka'a.

Tfawi ta ghəŋa gwal ta sna gwada Lazglafta

²⁷ Tata gwada tsa gwada ya Yesu, «rfu da tsa marakw ta klaftá kagha ma huđi ka sughustá u'a ya!» ka sana marakw klanɔta lwi mataba tskata mnduha. ²⁸ «Katək ná, rfu da mndu ta fata sləməŋ ka sna gwada Lazglafta, ka ksa slna nda tsi,» ka Yesu nda tsi.

Zlghawa Yesu ŋa gwal ta dawamazəmzəm da tsi

Mat 12:38-42

²⁹ Ta tskakutskaku mnduha tavata Yesu, ka'a mantsa: «Ghwadək mnduha ma na fitik na, má maganmagana lu ta mazəmzəm ta saha daga da Lazglafta, ka həŋ ta daway. Had sana mazəmzəm dza'a maganata lu ta həŋ, ka mndərga ŋa anabi Yunusa a tsi wa. ³⁰ Manda va ya nza anabi Yunusa* ka ŋizla ŋa gwal ma luwa Niniva ya, manda va tsaya dza'a nzakwa Zwaŋa mndu, ŋa gwal ma na fitik na. ³¹ Ghalya, ka sli'aftá sana marakw ta ga mgham ma vli di'ij ta hadika Seba ka lagha da sna difil da Salumuŋ. Wana mamu mndu ta malaghutá Salumuŋ hadna, bađu tsay Lazglafta ta guma ta ghəŋa mnduha, ŋa ghuni dmaku ka tsa marakw ya dza'a sli'afta mnanatá mnduha ma na fitik na. ³² Ghalya guli, gwal ma luwa Niniva ná, snasna həŋ ta gwada anabi Yunas, ka mbədanafɔta həŋ ta nzakwa tanɔ. Wana mamu mndu ta malaghutá anabi Yunusa hadna. Bađu tsay Lazglafta ta guma ta ghəŋa mnduha, ŋa ghuni dmaku ka gwal ma luwa Ninive dza'a sli'afta mnay ŋa mnduha ma na fitik na,» ka'a.

Nzaku ma tsuwadək

Mat 5:15, 6:22-23

³³ «Had mndu ta tsamtá vu ma pitirla ŋa fata ma lwa vli ka ka dzuɔamta ma tughba a tsi wu ta vli tskala ta fagata tsi ŋa nghanɔta mnduha ta lami da həga ta tsuwadək. ³⁴ Ira gha ná, pitirla vgha gha ya.

Ka ta dɪnadɪna ira gha, ma tsuwadək vgha gha. Ka nda ɔadza ira gha, ma grum vgha gha. ³⁵ Dasuwa ká ka, yaha tsa tsuwadək ma kagha ya da nuta ka grum. ³⁶ Ka si má tsuwadək inda vgha gha, had pɔakwa sana vli ma gruma wu katsi, inda vgha gha dza'a nzata ma tsuwadək manda tsuwadaka pitirla ta tsuwadaka vli ya,» ka'a.

Manay Yesu ta maliha ta ghəŋa dina

Mat 23:1-36, Mak 12:38-40

³⁷ Manda kdakwa Yesu ta gwada, ka hgaghatá sana la Farisa ŋa dza'a za skwi ga tanɔ. Ka lamə tsi da hga, ka nzatá tsi ka za skwi. ³⁸ Ka nzatá tsa la Farisa ya ka ndərmima kwala Yesu kul mbazɪntá dzvu kada za skwi. ³⁹ Ka Mgham Yesu nda tsi mantsa: «Kaghuni la Farisa, hula leghwa nda hula hliba yeya ŋa ghuni ta mbazɪnta, ama ma ŋudufa ghuni ta kumay kuni ta ghalatá sanlaha, ta sidi kuni guli. ⁴⁰ Rghaha! Tsa mndu ta magaftá hulani ya a ta magaftá huđani guli ra? ⁴¹ Klawa skwi ma leghwa ghuni nda ya ma hliba ghuni, ka vla kuni ŋa gwal ka pɔu, tsaya dza'a kəl inda skwi ka nzaku tsuwedaka da kaghuni.

⁴² «Danwa ŋa ghuni la Farisa! Ta laghula kuni vla skwi turtuk ma ghwanɔ ta nzakway mataba niɔali ta mutsafta kuni ma vwah, nda masu'ataha ta hvata kuni nda hva ka vlay ŋa Lazglafta, ka zlanɔta nzaku tɔukwa, nda ɔvutá Lazglafta. Tsaya skwi má ŋa magay nda kwal kul zanaptá sana skwiha.

⁴³ «Danwa ŋa ghuni la Farisa! Ta laghula kuni ɔvaftá tanɔtaŋa vla nzaku ma həga tagha skwa la Yahuda, ta kumay kuni ta gagay mnduha ta zgu ŋa ghuni ta dawadawa. ⁴⁴ Danwa ŋa ghuni! Manda kulu ta zwaɔuta ta mbaɔa mnduha ta mbaɔa tida kul snanɔta ya kuni.»

⁴⁵ «Mghama ɔa, anɪni ta razə ka ndana gwada gha na,» ka sana mnda ta tagha zlahu ŋa mnduha nda tsi.

⁴⁶ «Danwa ŋa ghuni guli, gwal tagha

* 11:30 Ngha ta Yunusa sura 1-4.

zlahu! Kærtawa ndəgaku ka kaghuni nda mnduha, va a kaghuni ta hiñtá dər ndəfiña dzva ghuni ɲa katanjta hən ka klay wa.

⁴⁷ «Danwa ɲa ghuni! Kula anabiha psla dzidziha ghuni ghalya ɲa ghuni ta babay. ⁴⁸ Ma tsa babay ghuni mantasa ya ná, ta maray kuni kazlay: Zdəgaghunazda tsa skwi maga dzidziha ghuni ya kə'a. Pslapsla hahən ta la anabiha, baba kuluha tan ɲa ghuni. ⁴⁹ Tsaya kəl Lazglafta ma difilani ka mnay kazlay: Dza'a ghunədaghuna ghuna yu ta la anabi nda gwal ghunay ta hən, dza'a pslapsla hən ta sanlaha, dza'a ganapga hən tiri ta sanlaha kə'a. ⁵⁰ Ta ghəɲa tsaya dza'a kəl lu ka ghuzlananjta iri ta gwal ta na fitik na kabga pslata tan ta inda la anabiha daga zrafta ghəɲa hadik, ⁵¹ na zrafta ta Abel, ka sagha ta Zakari dza lu ma takataka gwir nda vli nda ghuɓa ma həga Lazglafta ya. Mantasa tsaya, dza'a ghuzlananjghuzla lu ta iri ta gwal ma na fitik na ta ghəɲa vəl pslata tan ta tsa mnduha ya.

⁵² «Danwa ɲa ghuni gwal tagha zlahu! Nu'af nu'a kuni ta watgha sanjta skwi, lamə a vərda kaghuni wu, pyafpya kuni ta sanlaha ta kuma lami guli,» ka'a.

⁵³ Manda zlanja Yesu ta tsa vli ya, ka zrafta gwal tagha zlahu nda la Farisa ta zlurgwa gwada kavghakavgha da tsi. ⁵⁴ Ka dakwats hən ɲa ksafra nda gwada dza'a sabi fətes ma wani, ɲa fanamtá tban ma lwi.

12

Gwada banluwa *Mat 10:26-27*

¹ Mataba tsaya, ka tskadaghatá mnduha ta vgha ɲəddəm tavata Yesu ka bisla vgha sani tavata sani. Ka Yesu nda duhwalhani mantasa: «Dasuwa ka kuni nda Isa la Farisa ta nzakway ka madgwirmadgwir ta magə hən ya. ² Had skwi nda difa dza'a kwal kul sabi ta daɓi wa. Had skwi kdekdek dza'a kwal kul snavata guli wa. ³ Tsaya dza'a kəl inda skwi dza'a

kuni mnay ma grum ka snaku ta daɓi. Skwi dza'a kuni mnay ma sləmən ma sləmən ma dzuguvi dza'a tuta wdid ta daɓi.»

Fafwa ghən ta Lazglafta *Mat 10:28-31*

⁴ «Wya ka yu ta mnaghunata kaghuni ta nzakway ka graha da: Ma zləɲ kuni ta gwal dza'a dzatá slu'uvgha ghuni kwenkwen, kul lavinjta hən ta magəglatá sana skwi tahula tsa. ⁵ Ka maraghunamara yu ta mndu dza'a kuni zləɲay. Zləɲawa zləɲa ta Lazglafta. Tsatsi ta lavinjta dzatá slu'uvgha ghuni, mamu guli nda mbrakwa klafta kaghuni ka vzamta da vu. Mantasa ya nzakwani, tsatsi dza'a kuni zləɲay, ka yu ta mnaghunata.

⁶ «Had lu ta skwaptá tiytiha hutaf ta aneni his ra? Kulam nda tsa, Zanap a Lazglafta ta ya dər turtuk ma hən wa. ⁷ Mbədaf mbəda lu nduk nda swidi ma ghəɲa ghuni tani, ma zləɲ kuni ta zləɲ dekdek. Malaghumala kuni piw ta tiyti,» ka'a.

Mnanjta Yesu banluwa *Mat 10:32-33, 12:32, 10:19-20*

⁸ «Ka yu ta mnaghunata na, mndu dza'a maranjta ghəɲani ta daɓi ka mnay: "Na Yesu i'i" ka'a ná, ka Zwanja mndu dza'azlay ta kəma duhwalha Lazglafta na: "Na da na mndu na," ka'a dza'azlay. ⁹ Ama Mndu dza'a mnay ta kəma mnduha: "na Yesu a i'i wu" ka'a, ka Zwanja mndu dza'azlay ta kəma duhwalha Lazglafta na: "Na da a na mndu na wu," ka'a. ¹⁰ Mndu dza'a vaza ɲazlu ta ghəɲa Zwanja mndu, dza'a plinispla lu ta dmakwani. Ka Sulkum nda ghuɓa dza'a razanafta mndu katsi, had lu dza'a plinistá dmakwani dekdek wa.

¹¹ «Ka kladaghunaghakla lu da həga tagha skwa la Yahuda, ka tsaghu-naghatá guma, ka dər da gwal tsa guma nda gwal ɲumna a tsi, yaha kuni da ndana skwi dza'a kuni magay ɲa kata ghəɲa ghuni, nda ya dza'a kuni mnay guli. ¹² Sulkum nda ghuɓa

dza'a mnaghunata ma tsa fitik ya ta skwi nja mnay ghuni.»

Ma zba kuni ta tsagana

¹³ Ka sana mndu mataba dɛmga nda Yesu mantisa: «Malɛma dɛ, mnanamna ta zwanama dɛ kada dganapta nni ta skwa za hga nni,» ka'a. ¹⁴ «Ari gra! Wa ta famtá i'i nja tsaghunatá guma, ari wa ta famtá i'i nja dgaghunaptá skwa za hga na?» ka Yesu nda tsi. ¹⁵ «Dasuwa ka kuni nda tsagana. Vɛl nzakwa skwa mndu mamu ka nutá tsi ka gadghɛl a kɛl tsi ka nzata nda hafu wu, ka Yesu kay guli nda inda mnduha.»

¹⁶ Ka'a nda hɛn nda mahdihdi mantisa: «Lagha sana mndu ka gadghɛl ka hvatá hva dagala. ¹⁷ «Waka yu dza'a maga na skwi ná, wana had'vli nja pgha na nimaya dɛ na wu?» ka'a ma ghɛnani. ¹⁸ «Yawa! Wya skwi dza'a yu magay: Dza'a dzabintá guvurha dɛ yu, ka tahanaghata nja tskamta dɛ ta inda nimaya dɛ, nda hamata skwiha dɛ mida. ¹⁹ Wana mamu skwi dɛr nja vaku kidaghi tsi. Mbi'a ta vgha gha, za, sa, rfa ta rfu tama, ka yu dza'azlay nda vgha dɛ,» ka'a. ²⁰ «Rghargha vgha na, kudan hafa gha ta na rvidik gita u na, nja wa inda na skwiha papayaf ka na tama?»» ka Lazglafta nda tsi. ²¹ Ka Yesu sganaghata mantisa: «Tsaya skwi ta magaku nda mndu ta tskanatá skwi ta ghɛnani, ka zlantá tskanatá skwi ta ghɛnani da Lazglafta,» ka'a.

Zbawazba ta ga mgham Lazglafta karaku

Mat 6:25-34

²² Tahula tsa, ka Yesu nda duhwalhani guli: «Tsaya ta kɛl yu ka mnay nja ghuni kazlay: Ma mnɛ kuni ta «He', a nu dza'a yu zay ní, a nu da fɛ yu ta vgha ní,» kɛ'a. ²³ Mal hafu ka skwa zay, mal vgha ka lgut. ²⁴ Nghawa zarakataghuvu ɛa, had' ta slɛgu dɛr tska skwi ta vwah wu, had'wbani wu, had' guvurani guli wu, Lazglafta ta zuntá skwi. Malaghumala a kaghuni piw ta dyakha ra? ²⁵ Waya mataba ghuni dza'a laviñtá sganaghata dɛr

kwitikw ta fitik ta ghɛnɛ hafani kabga vɛl mnayni ta he' na?

²⁶ «Ka si laviñ a kuni ta magatá skwi dɛr ka ki'a wu, nu ta kɛl kuni ka mna he' nda pdakwani tama. ²⁷ Nghawa vzlizla ma vwah ɛa, had' hɛn ta maga slna wu, had' hɛn ta ga lgut wa. Ka yu ta mnaghunata ná, dɛr Salumuñ, kulam nda tsa nzakwani ka gadghɛl ya tani, ta fava a ta lgut manda nja sani ma tsa vzlizlaha ya wa. ²⁸ Ka gita u na ka Lazglafta pghanavatá rka ta kuzuñ ma vwah ná, gi gamahtsimani nja drinta nda vu. Kaghuni yeya dza'a kwal tsi sudavaghunatá lgut tama rki? Nahgani ta htintá zlg hay nda nɛdɛfa ghuni? Nu kul laviñtá kuni ta faftá ghɛnɛ? ²⁹ Ma laghu kuni da ndana skwi dza'a kuni zay nda skwi dza'a kuni say. ³⁰ Gwal kul snantá Lazglafta ma ghɛnɛ had'ik ta laghu da zba tsahaya. Kaghuni ná, nda sna da ghuni kazlay: Ta dvay kuni ta tsa skwiha ya kɛ'a. ³¹ Dzawadza ta vgha ka zba ga mgham Lazglafta karaku, dza'a vlaghunavla Lazglafta ta pdakwani,» ka'a.

Gwal ka gadghɛl ta luwa

Mat 6:19-21

³² «Ma zlɛn kuni ta zlɛn kaghuni gwal ta nzakway ka nja dɛ manda zwanɛ bra. Zdɛganazdɛ ta Da ghuni Lazglafta na vlaghunatani ta ga mghamani. ³³ Dzawinwa dzawa ta skwiha ghuni, ka dginɛta kuni nja gwal ka pdu ta tsedani. Tskawa tseda ghuni ma vɛl dza'a kwal kul ɛadzavata ta nzakway ta luwa. Hada, ksantɛ a ghali wu, ksantɛ a hzay guli wa. ³⁴ Ka ga vla tskatá gadghɛla gha ya ná, hada nɛdɛfa gha guli,» ka'a.

Fawafa ta vgha ka kzla saha Zwanɛ mndu

³⁵ «Hbawahba ta vgha nja maga slna, tsamwa vu ma pitirla ghuni, ³⁶ nzawanza manda duhwalha ta kzla dzantɛ danahɛga tanɛ ta watgha vrakɛr tsi ma vla kla makwa nja gunanata tanɛ. ³⁷ Rfu da tsa kwalvaha dza'a sagha danahɛga tanɛ slanaghatá hɛn ndiri ya! Kahwathwata ka yu

ta mnaghunata, dza'a habafhaba ta vgha, ɲa nzanatani ta hən ma vla za skwi, ɲa saghani vlanťa skwa zay ta hən. ³⁸ Rfu da tsa kwalvaha ya ka slanaghasla tsi ta hən ndiri ma takala dər nda dga a vli ya!

³⁹ «Fawafa ta sləmən dīna. Ka má nda sna zə'ala hga ta fitik dza'a lagha ghali da taɲ katsi, má dza'a nzanza ndiri má zlanťa a ka zlratan ta hgani wa. ⁴⁰ Kaghuni guli, habafwa vgha, kabga ma fitik kul ndanantá kuni dza'a sagha Zwanja mndu,» ka'a.

Nərma kwalva nda sna ta skwi
Mat 24:45-51

⁴¹ Ka Piyer dawanta mantsa: «Mghama dá! ɲa aɲni nda ghəɲa ɲni re, ari ɲa inda mndu demdem a ta mna ka ta na mahdihdi na na,» ka'a nda tsi. ⁴² «Wa na mndu tdukwa nda mahizl ma ghəɲani na na? Tsaya a mndu dza'a danahəgani mnay ɲani: "Ta vlaghavla yu ta slna, ka vla ka ta skwa zay ɲa gwal ta magihatá slna nda fitikani," ka'a ya ra. ⁴³ Rfu da tsa mndu dza'a sagha danahəga slanaghata ta magay mantsa ya! ⁴⁴ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata: Dza'a fanaghafa ta tsa mndu ya ta ghəɲa inda tsa skwihani ya. ⁴⁵ Ala ka ka tsa kwalva ya ma ghəɲani mantsa: "Wana nda gərda mghama dá katək na," ka'a ka linťa psła sanlaha ma kwalva nda kwalva mi'aha, ka laghwi da zazaku nda sasaku ka ghuyaku katsi, ⁴⁶ dza'a saghasa mghama tsa kwalva ya dluk ma vaghu kul graftá tsatsi ta fitik ya kul snantá tsi, ɲa ghuyaghunaptani ta danwa katakata, ɲa tsanaghatani ta guma kawadaga nda gwal ta maga ghwadaka skwiha.

⁴⁷ «Tsa kwalva nda sna ta skwi ta kumə mghamani ka kwalaghutá tsi ta payavata ka magay ya, dza'a dgapdga lu kwərdək. ⁴⁸ Kwalva ya kul snantá skwi ta kumə mghamani, ka magatá tsi ta skwiha prək ka dgapta, ki'a yeya dza'a dgunťa lu. Ka dagala vlanťa lu ta mndu katsi, dagala dza'a dawalu da tsi guli. Ka si fərta tani vlanťa lu ta

mndu katsi, fərta tani dza'a dawalu da tsi guli,» ka'a.

Hwazlaba ta mnduha ta gwada ta Yesu

Mat 10:34-36

⁴⁹ «Sagha da vzatá vu yu ta hadik, ta kumay yu ta gi kbaftani misimmisim. ⁵⁰ Dza'a lamla yu da ghuya danwa manda ya ta lamə mndu da imi ma maga batem. Ya ta kzlə nda imi ma kulun yu ta magatani. ⁵¹ Zđaku klagagha yu ta ghəɲa hadik ka kaghuni ta gray ra? Si ga! Daga vgha klagagha yu. ⁵² Daga ndanana, dzrafta a mnduha hutaf ma hga ta wi wa. Dzrafta a gwal hkən ta wi nda gwal his wa. Dzrafta a gwal his ta wi nda gwal hkən guli wa. ⁵³ Dza'a nda dma i da nda zwanťa, dza'a nda dma i zwanťa dani. Dza'a nda dma i ma nda makwani, dza'a nda dma i makwa nda mani. Dza'a nda dma i midzi nda ghwa'alani, dza'a nda dma i ghwa'ali nda midzani,» ka'a.

Nghawangha ta skwi ta magaku ndana

Mat 16:2-3

⁵⁴ Ka Yesu guli nda ndəghata dəmgana: «Nghay ghuni ta ɲatá ghwayak nda ga mazu ná, "dza'a saghasa imi" ka kuni ta mnay, gi ɲa magatani mantsa. ⁵⁵ Nghay ghuni ta vyakwa falaka Sud ná, "dza'a mamu vis gita," ka kuni ta mnay, gi ɲa magatani mantsa. ⁵⁶ Tsa madgwirmadgwir madəgwira ghuni ya! Nda sna kuni ta dganatá skwiha ta magaku ta hadik nda ya ta luwa, waka kuni traptá snantá dganatá skwiha ta magaku ma na fitik na tama?» ka'a.

Dzraftá skwi nda ghuma

Mat 5:25-26

⁵⁷ «Waka kaghuni ka ghəɲa ghuni traptá tsatsaftá maga skwi dīna? ⁵⁸ Ka wlawla mndu ta kagha, ka sli'afťa kuni ka dza'a da guma katsi, ɲavanja ka dzray nda tsi ma kdaku kuni ka bhadaghata da tsa vla guma ya, da lamə ka da dzva mnda tsa guma, da klaftá tsi ta kagha ka vlata ma dzva la sludziha, da klaftá tsahaya ta kagha guli ka vzamta ma

gamak. ⁵⁹ Ka yu ta mnaghunata ná, “had ka dza’a walaŋtá sabi hada ka ta kđiŋ a ka ta platá kđavakta anena tsa mndu ta vlaghata ya wu,”» ka’a.

13

Mbədānafwambəda ta nzakwa ghuni, yaha kuni da rwuta

¹ Ma va tsa fitik ya, ka sli’adaghatá sanlaha ma mnduha mnay ŋa Yesu ta skwi ta slanaghatá gwal ma Galili psila Pilat ma fitika dray taŋ ta skwi ŋa Lazglafta. ² Ka Yesu nda hən mantša: «Mal ŋa tsa la Galili psila lu ya glakwa dmaku ka ŋa pđakwa sanlaha ma gwal ma Galili, kəl hən ka ghuytá tsa đaŋwa ya, ka kaghuni ta gray ra? ³ Malaghumala a ŋa taŋ wa. Ka mbədānaf a kaghuni ta nzakwa ghuni wu kati, dza’a rwurwa kuni dem-dem manda hahən. ⁴ Ari tsa mnduha ghwanpđə tghas ta rwuta ma fitika zləmbanaghata sana həga dagala ma Silwe ta hən ya ná, mal ŋa taŋ glakwa dmaku ka pđakwa sanlaha ma mnduha ma Ursalima a ka kaghuni ta gray na? ⁵ Malaghumala a ŋa taŋ wa. Ka mbədānaf a kaghuni ta nzakwa ghuni wu kati, dza’a rwurwa kaghuni manda hahən guli,» ka’a.

Fu ya kul had ta yaku

⁶ Wya ka’a nda hən nda mahdihdi guli: «Mamu sana mndu đyaf fwa ghuraf ma vwaha inabani. Ka sli’aftá tsa mndu ya ka lagha da đaga yakwani. Ta lagha tsi ná, lay yaf a đekdek wa. ⁷ Ka’a nda tsa mndu ta ngha tsa vwaha inabi ya mantša: “ngha 6a ta na ghuraf na, mahkəna vakwa đa na ta sagha da đaga yakwani, lay had ta yafta wa. Nəw ŋa zlənutani ta vli ka bətbət na, tsințsa!” ka’a nda tsi. ⁸ “Mghama đa! Ka va va tsi karaku, ka lapta yu ta vli mistani, ka pghința yu ta rgwa distani. ⁹ Ka waya ka skwi dza’a yafya kđaghalam. Ka yəglafa a tsi wu kati ŋa tsința gha,» ka tsa mndu ta nghay ya.

Mbanafta Yesu ta sana marakw kul đughwanaku bađu sabat

¹⁰ Bađu sana sabat, ka taghə Yesu ta skwi ŋa mnduha ma həga tagha skwa la Yahuda. ¹¹ Hada, mamu sana marakw kul đughwanaku ta maga vaku ghwanpđə tghas ŋiŋ sulkuma halaway kutsuvud, laviŋ a ta sladata ndədap wa. ¹² Nghanța Yesu ta tsa marakw ya, ka hganța tsi. «Nda mba ka ma đaŋwa gha makwa đa,» ka’a nda tsi. ¹³ Ka faftá tsi ta dzvu tida, gi hadahada ka sladatá tsi ndədap, ka zləzlvu tsi ta Lazglafta. ¹⁴ Ka kuzlanaftá tsi ta ŋuduf ta mgham ta ghəŋa tsa həga tagha skwa la Yahuda ya, kabga tsa mbanafta Yesu ta mndu bađu sabat ya. «Mamu fitik mku’ ŋa maga slna sagha ghuni da mbamba vgha ghuni ma tsa fitikha ya, bađu sabat a wu,» ka’a nda tsa tskatá vgha mnduha ya. ¹⁵ «Tsa madgwirmadgwira ghuni ya! Had inda kaghuni ta pla slani ka kđihani a tsi ta wa guduk* ka klay da vla sa imi bađu sabat wu ra? ¹⁶ Wana na marakw na ta sabə ma mndəra la Abraham Maghwanpđə tghasa vakwani na manda hbuta halaway, ra a ka plința tsəna marakw na ma tsa zida ya bađu sabat wu ra?» ¹⁷ Ka ksutá tsa zlghawa Yesu ya ta ghumahani ka hula. Ka rfu hamata sanlaha ma mnduha ta rfu ta ghəŋa inda ŋərma slna ta magə Yesu.

Ndaw dza’a gra lu ta ga Mgham Lazglafta

Mat 13:31-32, Mak 4:30-32

¹⁸ Ka Yesu guli mantša: «Ndaw dza’a gra lu ta ga mghama Lazglafta na? Ndaw dza’a gra yu? ¹⁹ Ka guram nda hya kramasa klaf sana mndu ka sləgamta ma gam, ka đyafťá tsi ka glafta gədiz, ka babaftá đyakha ta hga taŋ ta zligamahani nzakwani,» ka’a.

Gwada ta ghəŋa is

Mat 13:33

²⁰ Ka Yesu guli mantša: «Ndaw dza’a gra yu ta ga mghama Lazglafta na? ²¹ Ka guram nda is klaf sana marakw ka lađanamta ma gratá darama hupu

* 13:15 Nghanța ta Lukwa 2:7.

hkən ɲa ɲlanafta inda tsa hupu ya nza-kwani,» ka'a.

Wa dza'a lami da ga mghama Lazglafta?

Mat 7:13-14,21-23

²² Ka tadaptá Yesu ta zwana luwa nda luwaha dagala dagala, ta sli'i tsi da luwa Ursalima, ka dza'a nda tagha skwi ɲa mnduha. ²³ Ka lagha sana mndu dawanta da tsi: «Mgham da! Ki'a yeya mnduha dza'a mbafta rki na?» ka'a. Ka Yesu nda həŋ mantsa: ²⁴ «ɲawawaɲa ka lami nda ta watgha slrehwa. Ka yu ta mnaghunata na: Nda ndəgha gwal dza'a zba lami nda tida, trid ɲa trapta taŋ.

²⁵ «Ka sli'afsl'i'a daɲahəga ka ɲəzlaftá watgha ta ma bli kaghuni katsi, ɲa kuduslafta kaghuni ta dza watgha kazlay: Mghama da! Mghama da! Gunanaguna ta watgha kə'a. "Sna a yu ka sagha ndiga kuni wu!" ka'a dza'azlay nda kaghuni. ²⁶ "Taw kay Mghama da! Ta va aɲni si ta za skwi, ka sa skwi, ka tataghə ka ta skwi ɲa mnduha ta inda pazlala ma luwa ɲni kay ra!" ka kuni dza'azlay nda tsi. ²⁷ "Sna a yu ka sagha ndiga kuni wu, laghwala demdem tavata i'i, kaghuni gwal ta maga ghwadaka skwi," ka'a dza'azlay nda kaghuni kay guli. ²⁸ Hada, dza'a waha kuni ta wahu nda hpada sli'in ɲhanəŋer kuni ta i Abraham nda Izak, nda Yakubu, nda inda anabiha ta nzaku ma ga mghama Lazglafta, wdinwda lu ta kaghuni ma bli. ²⁹ Dza'a sli'aksli'a mnduha nda ta slərpa luwa fwad, ɲa nzata taŋ ka za skwi ma ga Mgham Lazglafta. ³⁰ Nda tsaya tama, gwal nda hul ndanana guli, dza'a nzakway həŋ ta kəma. Gwal ta kəma ndanana, dza'a nzakway həŋ nda hul,» ka'a.

Yesu nda Ursalima

Mat 23:37-39

³¹ Ma va tsa fitik ya, ka lagha sanlaha ma la Farisa slanaghatá Yesu, ka həŋ mantsa: «Ta psa kagha Hiridus ɲa dzata, sli'afsl'i'a hadna ka laghwa ka da sana vli,» ka həŋ. ³² «Lawa mnanatá

tsa gərhan ɲa kazlay: Ta ghazla duhwala halaway yu, ta mbamba gwal ma daɲwa yu gita nda ya mahtsim, ta mahkəna fitik ɲa kdinɲa da ta slna da, ka'a nda həŋ. ³³ Ka kda yu ta mbaɲa da gita, nda ya mahtsim, nda ya baɲima. Ra a ka mtuta anabi ma sana vli, ka zlanɲá mtuta ma Ursalima wa.

³⁴ «Luwa Ursalima! Luwa Ursalima! Kagha ta rwanatá anabiha. Ghunəgagha gha Lazglafta ta mnduha ná, rwana ka, ka pslatá həŋ nda pala. Kumaɲkuma yu ta tskanatá mnduha gha tavata i'i, manda mana ghatalakw ta tskanatá ndudukhani ma zlambakani, ka kwalaghutá kuni. ³⁵ Wana lu dza'a zlaghunantá həga ghuni. Had kuni dza'a nghəglanɲá i'i dekdek ha ka sagha fitik dza'a mnə kuni kazlay: Ka tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta mndu ya ta sagha ma hga Mgham kə'a,» ka'a nda həŋ.

14

Mbanafta Yesu ta mndu baɲu sabat

¹ Baɲu sana sabat, ka sli'aftá Yesu ka lami da həga ga sana mali mataba la Farisa da za skwa zay. Ka pghaftá gwal hada ta iri tida ka nghay ndeezla. ² Mamu sani mndu kul dughwanaku nda hasla vghani ta nzaku hada. ³ «Mamu tvi ɲa mba mndu baɲu Sabat re had wa a na?» ka Yesu dawanta da gwal tagha zlahu ɲa mnduha nda la Farisa. ⁴ Tsitsirid nzanza həŋ kul zlgšanaftá wi. Ka lagha Yesu ksantá tsa mndu kul dughwanaku ya ka mbanafta, ka ghuniɲta dzaghani. ⁵ Ka'a nda həŋ tama mantsa: «Wa mataba ghuni ka dəɲaghadəda zwanani, ka slani a tsi da vəvrəm baɲu Sabat dza'a kwal kul tdiɲɲta misimmisim na?» ⁶ Trid, traptra həŋ ta skwi ɲa zlgšanaftá wani.

Dasuwa kaka nda vli ɲa nzata gha

⁷ Na nghay Yesu ta gwal hagaf lu ta zba vla nzaku dinadina, ka'a nda həŋ nda mahdihdi mantsa: ⁸ «Ka hgaf hga mndu ta kagha da vla za skwa zay, ma gi lə ka da nzata ma vli dina, ka waya ka skwi mamu sana mndu

ta malaghutá kagha hgaf lu ña da tsa vli ya. ⁹ Da lagha tsa mndu ta hgaftá kaghuni ya, da mnay ña gha kazlay: Sli'afslí'a, zlananzla ta na vli na ta na mndu na kə'a, ña ksutani ta kagha ka hula ta dza'a nzəglata ma hamata vla nzaku. ¹⁰ Skwi ta raku ná, ka hgaf hga lu ta kagha da vla za skwa zay katsi, nzanza gha ma hamata vla nzaku karaku. Kə'a ka tsa mndu ta hgaftá kagha ya ná, "bay gra! sli'afslí'a, sawi da nzata hadya," ka'a dza'azlay. Mantsa tama nda tsafara vgha gha da gwal dza'a za skwi kawadaga nda kagha. ¹¹ Inda mndu ta glanaftá ghəñani, dza'a vraganavra lu, inda mndu ta vraganató ghəñani dza'a kapanafkapa lu,» ka'a nda həñ.

Hagaftá gwal ka pđu ña za skwa zay

¹² Ka'a nda tsa mndu ta hgafta ya mantsa: «Ka magamaga ka ta skwa zay ña badawa ka vaghu dər skwa zay ka hani a tsi ña mnduha, ma laghu ka hagay ta gra gha ta gra gha, ta zwanama gha ta zwanama gha, ta laghuni ta laghuni, nda ya ta sləvdaha gha ka gadghəl ka gadghəl, da hgaftá həñ ta kagha ña plaghamta manava tsaya badú ya ga tan guli. ¹³ Ka magamaga ka ta skwa zay ña badawa katsi, haga ta la ka pđu, nda la ka marghum, nda la nda rwa səlaha tan, nda gwal nda ghulpa, ña zay. ¹⁴ Dza'a nzanza ka nda rfu kabga had fitik dza'a plaghamta həñ manda va tsaya wa. Lazglafta dza'a plaghamta badú fitik dza'a sli'agapta tđukwa mnduha nda hafu,» ka'a.

Skwa zay dagala Mat 22:1-10

¹⁵ Tahula snanata sana mndu mataba tsa gwal ta za skwa zay ya tsa gwada ya, ka'a nda Yesu mantsa: «Rfu da mndu dza'a za skwa zayni ma ga mghama Lazglafta,» ka'a. ¹⁶ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Lagha sana mndu ka magatá skwa zay dagala, ka hganťá tsi ta mnduha nda ndəgha. ¹⁷ Ndusakwa skwa zay, ka

ghunaftá tsa mndu ya ta duhwalani da mnanatá tsa mnduha hagan tsi ya kazlay: Saghawasa nda maga fitikani kə'a. ¹⁸ Lagha tsa mnduha ya ka mbahanaftá wi ta tya turtuk. "Mamu vwah skwa yu ná, tsaw nda nza tkwe' ka dza'a da nghanata ná, kiġa, wya dzvu," ka sani tanťan nda tsi. ¹⁹ "Mamu slaha hva dzawa yu ghwan dza'a yu dzaghanťa" ná, kiġa, wya dzvu, ka sani. ²⁰ "Klafta da yeya ta makwa ta ga maghurbi yu tsaya dza'a kwal yu ġhata," ka sani nda ñani. ²¹ Ka vragaghatá tsa duhwal ya dzagha, ka rusanafťá tsi ta mghamani. Ka ġasaftá tsa danahəgani ya ta ñuduf. Ka'a nda tsa duhwalani ya mantsa: "La misimmisim ta badawaha nda ya ta pazlalaha ma luwa, ka hagakta ka ta la ka pđu, nda la marughumha, nda ghulpata mnduha, nda la nda rwa səlaha tan," ka'a. ²² Tahula magatani, ka vradaghatá tsi. "Mghama da, nda maga tsa skwiha mna ka ya kay, tsaw ta teke'a vla nzakuha, ka'a." ²³ "La ta tvi ta tvi nda ya ma vla ñanťá gam, ka hlakta ka ta inda mnduha dza'a slanaghata ka, ka da ndaghagapta vli ma hga ga ini, ka tsa danahəga ya nda duhwalani. ²⁴ Ka yu ta mnaghunata ná, had mndu mataba tsa gwal hagan lu ya dza'a danťá skwa zaya da wa,» ka'a.

Dina zlanťa duhwalha Yesu ta inda skwi

Mat 10:37-38

²⁵ Ma sana fitik ta mbaďa mnduha rutututa ta tvi mista Yesu, ka mbəďavata Yesu, ka'a nda həñ mantsa: ²⁶ «Ka sagha da i'i mndu katsi, ba malaghutani ta đvutá i'i ka i dani nda mani, nda markwa tan, nda zwanani, nda zwanamani, nda kwaghamani, nduk nda vərďa ghəñani tani, kada nzakwa tsi ka duhwala da. ²⁷ Dər wa tsi ta kwalaghutá kla udza zlanťayni*, ka kwalaghutá dza'a mista da, laviñ a ta nzakway ka duhwala da wa. ²⁸ Ka ta kumay mndu mataba ghuni ta baftá həga dagala katsi ní, had ta nzata ka mbəďaťá

* 14:27 Ngha ta Lukwa 9:23.

mbsaka skwi dza'a zadɪnta tsi karaku ɲa nghayni ka mamu re had wa a tsedani præk ka kɔɪntá tsa slna ya ra? ²⁹ Ka mantsa a tsi wu, ka laghani ka thaftá mndəra tsa həga ya ka kwal kɔɪntá bafta katsi, inda gwal dza'a nghanavata ná, dza'a ghuḃasay həŋ. ³⁰ "Ngha ta na mndu na ta thaftá mndəra hga ka traptá kɔɪnta," ka həŋ dza'azlay. ³¹ Mantsa guli, ka ta kumay sana mgham ta vulu nda sana mgham katsi, had ta nzata karaku ka ndanapta ka dza'a laviŋərlaviŋ a wa a tsi ta guyata nda ghumani ta dza'a sagha guyata nda tsi nda mnduha dəmbu' hisamsak wu ra? Tsaw tsatsi, dəmbu' ghwan yeya ɲani ma mnduha. ³² Ka kə'a kə'a nghanapta laviŋta a tsi wu, ta ghunafghuna ta mndani da tsa sana mgham ya ta kul ḃhadaghatá tsi ndusa, ɲa dawa tva dzrafta nda tsi. ³³ Mantsa tama, had mndu dza'a laviŋtá nzata ka duhwala da mataba ghuni, ka zliŋ a tsi ta inda skwihani wu,» ka Yesu sganaghata.

Slughul kul had zdaku mida

Mat 5:13, Mak 9:50

³⁴ «Wya zdá slughul, ka nda kɔɔa zdaku mida katsi, ndaw dza'a vrəglanamta lu ta zdakwani na? ³⁵ Zdəgla a ɲa pghafta ta vwah dər ɲa rgwa wu, dza'a pghidiŋpgha lu ta hadik. Ka mamu mndu nda sləməŋa snay, ka sna tsi,» ka'a.

15

Slafra sana mndu ta tuwakani nda zada

Mat 18:12-14

¹ Ma sana fitik, ka gavadaghata gwal ta tska dzumna da sna gwada da Yesu. ² Mbaḃa la Farisa nda gwal tagha zlahu ka ruruŋwaku. «Niŋna na mndu na ta ghəŋani ka gra gwal dmaku, wana ta za skwi kawadaga nda həŋ,» ka həŋ. ³ Ka mnə Yesu ɲa taŋ nda mahdihi hdi: ⁴ «Waya mataba ghuni, ka dərək tuwakhani, ka zadavaghuta ya turtuk mataba taŋ, dza'a kwal kul zlanavatá tsa pɔakuha taŋ təmbaymbsak təmbay

mida ya ma mtak, ka laghwi da zba tsa turtuk ta zwaduta ya, ha ka nghanani na? ⁵ Manda nghanani, ka rfu tsi ta rfu, ka tsukwaftá tsi ta badzagani. ⁶ Manda vraktani dzagha, ka haganjá tsi ta grahani nda sləvdahani. "Sawa ka rfa mu ta rfu, wana nda ngha yu ta tuwaka da si ta zwaduta kay," ka'a nda həŋ. ⁷ Ka yu ta mnaghunata ná, dza'a malaghumala rfu ta luwa ta ghəŋa mnda dmaku turtuk ta mbədanaftá nzakwani, ka ɲa tɔukwa mnduha təmbaymbsak təmbay mida ta kwalaghutá mbədanaftá nzakwa taŋ,» ka'a.

Slafra sana marakw ta kwabani si ta zwaduta

⁸ «Ari wati marakw ya, ta mutsaftá suley ghwan, ka zwadugudunustá suley turtuk matabani, dza'a kwal kul tsamtá vu ma pitirla, ka tsukwa həga ka psay dasuwa ha ka nghanani na? ⁹ Manda nghanani, ɲa haganani ta magrahani nda sləvdahani. "Sawa, rfama ta rfu, wana nda ngha yu ta suley da si ta zwaduta kay, ka'a." ¹⁰ Ka yu ta mnaghunata ná, dza'a malaghumala rfu da duhwalha Lazglafra ta ghəŋa mnda dmaku turtuk ta mbədanaftá nzakwani,» ka'a.

Dukwafta dani ta zwanani si ta zwaduta

¹¹ Wya ka'a guli: «Mamu sana mndu his zwanani. ¹² "Ari da! Vlihavla ta ɲada ma skwa za həga má dza'a yu mutsay," ka sagəŋ nda dani. Aray, ka da taŋ. Ka dganaptá tsi ta gadghəlani ta həŋ. ¹³ Tsəḃakw fitik tahula tsa, ka dzawintá tsa sagəŋ ya ta ɲani demdem, ka sli'aftá tsi ka laghwi ta sana hadik di'ih. Hada, ka badzintá tsi ta skwani ma maga sli'insli'ih. ¹⁴ Manda kuduta tsa skwani ya demdem, ka slatá maya ta tsa hadik ya. Lay, ta had skwi dekdek da tsi wa. ¹⁵ Ka laghu tsi vzatá ghəŋani ɲa maga slna ga sana mndu ma tsa hadik ya. Ka ghunaghatá tsa mndu ya da ngha ghuvazuha ma vwahani. ¹⁶ Ka dzə maya. Ta kumay si má ta za tsa skwa zaya ghuvazuha ya, lay had mndu ta

vlan̄ta wa. ¹⁷ Ka zlraftá tsi ta ndanu: “Kidaghi gwal ta ksa slna ga da da, ta za skwi ka haslay, wana i'i hadna ta mtaku da maya! ¹⁸ Dza'a vru yu da da da. Vradaghata da ya, da! magana-maga yu ta dmaku ta Lazglafta, magaghamaga yu ta dmaku guli, ¹⁹ rglá a yu ka hgay ka zwan̄a gha wu, fafa ta i'i manda mndu tekwa mataba gwal magaghatá slna,” ka yu dza'azlay nda tsi, ka'a. ²⁰ Ka sli'aftá tsi ka vraghuta da dani.

«Ta ghwa a ka bhadaghata dzagha wu, ka nghan̄tá dani. Ka ksaf̄tá tsi ta dani ka hidahida, ka sli'aftá tsi nda hwaya, ka lagha tsi habwa' tida, ka brusay. ²¹ “Ari Da! maganamaga yu ta dmaku ta Lazglafta, magaghamaga yu ta dmaku ta kagha guli, rglá a yu ka hgagelta ka zwan̄a gha wu,” ka tsa zwan̄ ya nda tsi. ²² “Klagapwa kla misimmisim ta tsa lgut dīna katakata ya, ka sudanavata kuni, fanaf kuni ta halagar ta dzvu, sudanam kuni ta baab̄ah ma sēla. ²³ Ksagaghawaksa ta mamakwa sla nda uwasla, ka hnata kuni, ka za mu, ka rfa mu ta rfu. ²⁴ Nana zwan̄a da wana tsi na ná, manda skwi si nda mta, wana vrakta nda hafu, si nda zađa ka nghavatá tsi,” ka dani nda kwalvahani. Ka zlraftá h̄eñ ta rfu.

²⁵ «Tsaw ma vwah zumala tsa mndu ya ta tsa fitik ya. Ta vraktá tsa zumali ya dzagha, laghani ndusa nda h̄ega, ka snantá tsi ta ghudzaga dewdew nda skalu ga tan̄. ²⁶ Ka hgan̄tá tsi ta sani ma kwalva tan̄, ka dawanta da tsi ta skwi ta magaku. ²⁷ “Zwan̄ama gha ya ta vrakta, ka dzatá da gha ta mamakwa sla nda uwasla, kabga nghan̄tani ta dughwana,” ka tsa kwalva ya nda tsi. ²⁸ Ka basaftá tsi ta n̄uduf, ka kwalaghutá dza'a da h̄ega. Ka sab̄e dani gatay na lamani da h̄ega. ²⁹ “Má kidagha vakwa da na ta magaghatá slna, ta kwalaghu a yu dekdek ta snatá skwi ta mnihata ka wa. Ta ksaf̄ a ka ta d̄er b̄iza b̄iza gu ka vlihata na hnata da, ka rfay n̄ni ta rfu nda graha da wa. ³⁰ Na vrakta zwan̄a gha ya ta zadanatá gadgh̄ela gha na gwal ta

hliri ná, n̄ani ta hna yu ta mamakwa sla nda uwasla ka ka,” ka'a nda dani. ³¹ “Saḡeñ, kawadaga kagha nda i'i inda fitik. Inda skwa da ná, na gha ya. ³² Nda ra ka magatá skwa skalu, ka rfay mu ta rfu. Nana zwan̄ama gha wana tsi na ná, si nda mta, ka vraktá tsi nda hafu. Si nda zađa, ka nghavatá tsi,”» ka dani nda tsi.

16

N̄orma kwalva

¹ Ka Yesu nda duhwalhani guli mant̄sa: «Mamu sana mnda gadgh̄el ta hlaftá huzlani ka pghanamtá sana mndu ma dzvu na nghanata. Ka lagha lu da mnanata kazlay: Wa'a tsa mndu ya ta badza huzla gha k̄a. ² Ka hgan̄tá tsi. Ka'a nda tsi mant̄sa: “Waka ka ta magay ka lu ta sn̄e yu ya na? Mnihamna káka ta maga slna gha. Ndanana na, nz̄eglanaghata a ka ta gh̄eñ huzla da wa,” ka'a nda tsi. ³ Ka tsa mndu si ma dzvani tsa huzlaha ya mant̄sa: “Waka yu dza'a magay tama? Wana hlaghuhla dan̄ah̄ega da ta inda huzlaha ma dzva da? Ka la yu da hva ka yu, had̄ mbrakwa da wu. Ka la yu da gatá skwi ka yu, dza'a ksay ta i'i ka hula. ⁴ Ala, nda sna yu ta skwi dza'a yu magay dza'a k̄el mnduha ka tsu'aftá i'i gh̄zl̄e d̄isr̄e lu dazlay,” ka'a. ⁵ Tahula tsa tama ka hgaftá tsi ta gwal nda huzla dan̄ah̄egani da h̄eñ. “Kidaghi skwi ta dza'a ka vlay na dan̄ah̄ega da na?” ka'a nda tan̄tan̄a mndu. ⁶ “Garwa rd̄i d̄erm̄ek ya,” ka'a nda tsi. “Klafkla ta delewera gha, nzan̄a misimmisim ka vindafta ka ta hutafm̄bsak,” ka'a nda tsi. ⁷ “Ki da kagha, ta kidaghi na gha na vlay?” ka'a nda sani guli. “Buhwa hya d̄erm̄ek ya,” ka'a nda tsi. “Klafkla ta delewera gha, vindafvinda ta Tghasmb̄sak,” ka'a nda tsi. ⁸ Hwidhwida na mndu na, ka tsa dan̄ah̄ega ya ka ghuba tsa ghwadaka mndu ya. Tsaw mal hidata mnduha ma na gh̄eñ hadik na nzakwa tan̄ mataba tan̄, ka zwana tsuwad̄ak,» ka'a.

Lavinj a mndu ta gwaftá danjahøga his wa

⁹ «Ka i'i ta mnaghunata na: Hlawa na ghwadaka skwa gadghæl ta na ghøja hadik na, ka kasa kuni ta granda tsi. Badu kdaghutani da kaghuni ya, ña tsu'ay Lazglafta ta kaghuni ma høgani ña kdekedzen. ¹⁰ Ka nda sna mndu ta ñanatá skwi kwitikw, nda sna guli ta ñanatá skwi dagala. Ka sna a mndu ta ñanatá skwi kwitikw wu katsi, sna a guli ta ñanatá skwi dagala wa. ¹¹ Ka lavinj a kuni ta ñanatá ghwadaka skwa gadghæla na ghøja hadik na wu katsi, wa dza'a mnay kazlay: Zlgha ta vërda skwa gadghæl kə'a? ¹² Ka lavinj a kuni ta ñanatá skwa gadghæl wu ní, wa dza'a vlaghatá vërda ña gha ma skwi tama.

¹³ «Lavinj a kwalva turtuk ta ga kwalva danjahøga his wa. Nda husanta sani turtuk, nda ðvutani ta sani. Ka mantsa a tsi wu, dza'a ndi'anava ndi'a ta vgha ta sani, ña husanta tsa sani ya. Lavinj a kuni ta nzakway ka kwalva Lazglafta kuni guli na, ka kwalva tsemi kuni guli wa,» ka Yesu.

Nzakwa la Farisa nda guma Lazglafta

Mat 11:12-13, 5:31-32, Mak 10:11-12

¹⁴ Ka ghubasu la Farisa ta sna inda tsa gwada ya ta Yesu, kabga ðvudva hahøj ta tsemi. ¹⁵ Ka Yesu nda høj mantsa: «Ka tdukwa mndu añni ka kaghuni ta mara ghøja ghuni ta kəma mnduha. Tsaw nda sna Lazglafta ta ñudufa ghuni. Tsa skwi ta ghubu mnduha nda ghuba ya ná, ka manzakdaway nzakwani ta wa ira Lazglafta.

¹⁶ «Daga ghalya ta zraftá lu ta mna gwada ta ghøja skwi vindaf lu ma deftera zlahu Musa, nda ya ma deftera anabiha, ha ka sagha ta fitika zlagapta Yuhwana mnda maga Batem. Ta fitika zlagapta Yuhwana mnda maga batem tama, ka zraftá lu ta mna gwada ta ghøja Lfida Gwada ta ga mghama Lazglafta, ka zlu'u mnduha ta vgha ña lami. ¹⁷ Tsaw mal

ndəkweɗata hərɗuta luwa nda hadik ka dəɗavaghuta thatá skwi turtuk ma zlahu,» ka'a.

Tagha skwi ta ghøja ghzla marakw

¹⁸ «Mndu ta ghzliñtá markwa tañ ka klaftá sani ná, hliri ta hlu tsa mndu ya. Mndu ta klaftá marakw ghzliñ zə'ala tañ guli ná, hliri ta hlu tsa mndu ya,» ka'a.

I sana mnda gadghæl nda Lazar

¹⁹ «Mamu sana mndu ghalya ka gadghæl, lgut kulefedfeda nda bla dzvani ta sudə tsi ta vgha. Inda fitik, skwi zdazda ta zə lu ga tañ. ²⁰ Mamu sana mndu guli Lazar høgani, ka pɗu, ka lku vghani dze'dze', ta zi'aku, ta hani ta watgha ga tsa mnda gadghæl ya. ²¹ Ta kumay si ta baghaftani nda wiwisa dafa ta rkata ma vlə zay tsa mnda gadghæl ya, sew mutsaf a wa. Ama kriha yeya katək ta sli'adaghata da ni'a tsa lkuhani ya. ²² Ka mtuta tsa mndu ka pɗu ya, ka tsukwaghatá duhwalha Lazglafta fata tavata Abraham. Ka mtutá tsa mnda gadghæl ya guli, ka padamtá lu. ²³ Ka ghuyə tsi ta danwa katakata ma vla nzakwa gwal nda rwa. Kə'a kə'a klanťá ghøj ná, ka nghanťá tsi ta Abraham di'ij kawadaga nda Lazar. ²⁴ «Da da Abraham! Tawatá hidahida ta i'i! Ghunafghuna ta Lazar ka tsughumamta tsi ta ndəfiña dzvani ma imi, ka didifta tsi ta ghanik ləñləñləñ, kabga ta ghuya danwa yu katakata ma na vu na,» ka'a dzatá lawlaw. ²⁵ Ka Abraham nda tsi mantsa: «Sagøj! Havaphava ka za mghama gha si ta zə ka ma nzakwa gha nda iri ta ghøja hadik, ta ghuyə Lazar ta danwani ya. Ndana tama nda ləa ñudufa tsatsi, ta ghuyə kagha ta danwa gha. ²⁶ Zlanha lu ta tsa, mamu mghama gudzuvruñ ta dgamata. Dər má ta kumay mnduha ta sli'afta hadna da añni ña dza'a da kaghuni ná, lavinj a høj wa. Lavinj a lu ta tsughwadagapta da kaghuni ka sagha da añni guli wu,» ka'a. ²⁷ «Ka si mantsa tsi, wya dzvu, ghunatá Lazar da la ga da da, ²⁸ kabga ta mamu zwanama da hutaf. Ka dza'a tsi da

snanamtá hən, da sagha hahən guli da ghuya đanwa ma na vla ghuya đanwa na,” ka tsa mnda gadghəl ya. ²⁹“Mamu vindatá deftera zlahá Musa nda vindatá gwadá la anabiha da zwanama gha, ka snasna hən,” ka Abraham nda tsi. ³⁰“Slaghwa a tsaya da đá Abraham wu, ka sli’af hadna mndu da gwal nda rwa, ka lagha slanaghatá hən ka tsi ná, hadahada hən dza’a mbəđanaftá nzakwa tan,” ka tsa mnda gadghəl ya. ³¹“Ka va a hən ta sna tsa zlahá Musa nda tsa gwadaha la anabi ya wu katsi, dər ki sli’af mndu da gwal nda rwa ka lagha slanaghatá hən, had fitik dza’a snata hən wu, ka Abraham nda tsi,” ka’a.

17

Hidaku vla Yesu

Mat 18:6-7,21-22, Mak 9:42

¹ Ka Yesu nda duhwalhani tama mantsa: «Nda nza tkwe’ ka nza-kwa skwiha dza’a dziñtá mnduha ka tuthun. Ama đanwani ma mndu ta zləmbiñtá sani. ² Ta dran ya ma hbanam lu ta buna ma lwi ka vzaghata da drəf, ka vzamtani ta sanlaha nda hta da dmaku. ³ Nghawa ghəña ghuni!

«Ka gaga zwanama gha ta dmaku, mnanañmna dar. Ka mbəđanaf mbəđá tsi ta nzakwani, planapla ta dmakwani. ⁴ Ka dər ndəfəñ səla gaghata tsi ta dmaku ta fitika turtuk ka va sagha tsi mnaghanja kazlay: Bgadəya kə’a, plinispla,» ka’a.

Gwadata zlgay nda ɲuduf

⁵ Ka gwal ghunay nda Mgham Yesu mantsa: «Sganəgha zlgay nda ɲuduf,» ka hən. ⁶ Ka Yesu tsu’anaf tani ta hən mantsa: «Ka mamu zlgay nda ɲudufa ghuni tađta hya kramasa katsi, dza’a mnay kuni ɲa ya babala ya kazlay: Tđaftá ta vgha gha ka dza’a ka vzamtá vgha ma drəf kə’a, ɲa snaghunatani.»

Vərđa kwalva

⁷ «Ka mamu ya mataba ghuni ta hvanatahva ta mndu, ka ta nghanatá rini a tsi, na gi nghanja tsa mndu ya

ta saghani ma vwah ná, “sawi misim-misim da za skwa zay” ka’a dza’azlay nda tsi ra? ⁸ Skwi dza’a tsi mnay ná, “diha skwa zay, ka mbəđapta ka ta lgut ɲa vla skwi ɲa đá, ta zə yu. Tahula tsa, ɲa zay gha ta ɲa gha kə’a.” ⁹ Dza’a rfay ta tsa kwalva ya kabga magatani ta tsa skwi mnana tsi ya ra?

¹⁰ «Mantsa ya kaghuni guli, ka magamaga kuni ta skwi mnaghuna Lazglafta ɲa magay katsi, “nu hay-haya kwalva ma aɲni 6a, skwi ya laviñ ɲni ta magata maga ɲni, ka kuni mnay,» ka’a.

Mbanafta Yesu ta sana mndu ksu rđá mndu

¹¹ Ta dza’a Yesu da luwa Ursalima, ka labə tsi ma takataka hadika Samari nda Galili. ¹² Tata lamə nda la Yesu da sana luwa, ka sagha gwal ghwanj hlu rđá mndu ta hən guyaku nda tsi. Ka nzagaghatá hən kətsau’. ¹³ «Mgham Yesu, tawatá hidahida ta aɲni,» ka hən kapañtá lwi. ¹⁴ Na gi pghafta irani ta hən, «lawa la maranəñtá vgha ghuni ta mnda dra skwi ɲa Lazglafta,» ka’a nda hən. Tata mbəđá hən ka dza’a, gi kləwəđ nda mbamba hən. ¹⁵ Na gi nghanj tani turtuk mataba tan ta tsa mbatani ya, ka vraktá tsi nda zləzlvá Lazglafta nda lwi dagala dagala, ¹⁶ ka lagha tsi zləmbatá ma ghuva Yesu, ka rfay. Tsaw mnda la Samari tsa mndu ya. ¹⁷ Ka Yesu mantsa: «Ghwanj a hən ta mbambafta kay ra? Ga tsaha təmbay ya katək na? ¹⁸ Nana mndu ka matbay na yeya kwenkwen ta vragaghata da rfanaghatá Lazglafta ra?» ka Yesu ta ghəñani. ¹⁹ «Sli’afslí’a gha ka dza’a ka, zlgay nda ɲudufa gha ta mbaghafta,» ka Yesu nda tsi.

Ma takataka ghuni ga mghama Lazglafta

Mat 24:23-28,37-41

²⁰ Ka la Farisa nda Yesu mantsa: «Yawu dza’a sagha fitika ga mghama Lazglafta na?» ka hən. Ka’a nda hən mantsa: «Ghur a dza’a nghanja lu ta sagha ga mghama Lazglafta wa,» ka’a. ²¹ «Had lu dza’a mnay kazlay: A! “Wana tsi,” a! “Wa’a tsi” kə’a wa. Dina

ka snaŋta ghuni kazlay: Ma takataka ghuni ga mghama Lazglafta kə'a,» ka Yesu nda həŋ.

Fitik dza'a sagha Zwaŋa mndu

²² Ka'a nda duhwalhani guli mantsa: «Dza'a saghasa fitik ŋa kumaŋta ghuni ta nghanŋa fitika Zwaŋa mndu dər turtuk səla tsi, nghanŋa a kuni wa. ²³ Ka lu dza'azlay nda kaghuni na: "A'! Wa a hada a," "a'! Wana hadna," yaha kuni da dza'a, yaha kuni da slaslamaku. ²⁴ Manda dāslakwa wudā luwa ta sli'aftha ta sana slərpu ka labə da sana vli ya ná, mantsa ya dza'a sagha Zwaŋa mndu bađu ŋani fitik. ²⁵ Ma kdə tsaya, dza'a ghuyapə ghuya ta dāŋwa katakata ŋa vziŋta na mnduha ta na fitik na. ²⁶ Tsa skwi ta maguta ma fitika Nuhu* ya ná, mantsa ya dza'a magakwa tsi ma fitika Zwaŋa mndu guli. ²⁷ Ta zazaku mnduha, ka sasaku, ka hla mi'i, ka vla kwagha taŋ ŋa zə'al, ha ka sagha fitik kəl Nuhu ka lami da kwambalu, ka sagha imi vlundud' zadānatá həŋ. ²⁸ Ka guram nda skwi ta magata ta fitika Ludu dza'a magakwa tsi. Ta zazaku mnduha, ka sasaku, ka sakway, ka dzawapta, ka ŋabāy, ka babay, ²⁹ vagim bađu saghwa Ludu ma Suduma† ya, ka zlagatá drəfa vu zadānatá həŋ tendərzlele'. ³⁰ Manda va tsaya dza'a nzakwa tsi bađu tsa fitik dza'a zlagapta Zwaŋa mndu ya.

³¹ «Bađu tsaya, ka ta nzaku mndu ta dədəmatá ghəŋa həga, dər ma mamu huzlani ma huđa həga, yaha tsi da saha da hlay, ka hwayaghuta tsi. Mantsa mndu ma vwah guli, yaha vru dzaghani. ³² Havakwa markwa Ludu‡ 6a! ³³ Mndu ta kuma mbanaftha hafani ka ghəŋani ná, dza'a zadīŋzadā. Ama mndu ya ta zadīŋtá hafani dza'a mutsafmutsa. ³⁴ Ka yu ta mnaghunata ná, ma tsa rvidik ya, gwal his ta hani ta ghzləŋa turtuk, ŋa klaghutá sani, ka zlanavatá sani. ³⁵ Mi'aha his ta hu'u ka skwa turtuk, ŋa klaghutá sani ka zlanavatá sani. ³⁶ [Mnduha his ma vwah, ŋa klaghutá sani ka

zlanavatá sani,]» ka'a nda həŋ. ³⁷ Ka duhwalhani nda tsi mantsa: «Ga dza'a magakwa tsa skwiha ya ní Mghama dá?» ka həŋ. «Ka ga mbla skwi ya ná, hada ta tska guglum ta vgha,» ka'a nda həŋ.

18

Sana ghwadaka mnda tsa guma

¹ Ka mnə Yesu ta mahdihdi ŋa taŋ, ŋa gdavata taŋ nda maga du'a, yaha malandugwa taŋ da rwaku, da zlanatá həŋ. ² Ka'a mantsa: «Mamu sana mnda tsa guma ma sana luwa kul zləŋa Lazglafta, had' ghuyani nda mnda səla wa. ³ Mamu sana markwa wadgu ma va tsa luwa ya guli, ta va gdata ta lagha da mnay ŋani kazlay: Dgaŋna guma mataba ŋni nda ghuma dá, ka'a tazlay. ⁴ Nda kdā fitika kwalaghutani ta tsanatá tsa gumani ya. Tahula tsa, ka'a ma ghəŋani mantsa: "Dər ma zləŋa a yu ta Lazglafta wu, had' ghuya dá nda mnda səla guli wu, ⁵ tsaw wana na wadgu na ta ghuya i'i, dər tsanata dá ta na gumani na, yaha da gdata ta sagha da ghuya ghəŋa dá,» ka'a. ⁶ «Fawa sləməŋ ka sna kuni ta skwi mnə tsa ghwadaka mnda tsa guma ya 6a! ⁷ Lazglafta yeya dza'a kwal kul maganatá zdaku ta mnduhani ta wahu da tsi gifitik nda rvidik tani ŋa gərda həŋ rki na? ⁸ Ka i'i ta mnaghunata, dza'a gi maganamaga ta zdaku ta həŋ gi hadahada. Nziya nza tsi, bađu vragata dza'a vragata Zwaŋa mndu ní, dza'a slanaghasla ta gwal ta zlghafta nda ŋuduf rki na?»

Mnda la Farisa nda sana mnda tska dzumna

⁹ Ka mnə Yesu ta sana mahdihdi guli kabga sanlaha ta nghan ghəŋa taŋ ka gwal tdukwa ta kəma Lazglafta ka ghuḅasa sanlaha. ¹⁰ Ka'a mantsa: «Mamu sana mnduha his ta ŋladafta da həga Lazglafta da maga du'a. La Farisa sani, mnda tska dzumna sani. ¹¹ Ka sladatá tsa la Farisa ya ka maga du'a ma ghəŋani. Ka'a mantsa: "Ari

* 17:26 Ngha ta Zlrafta 6:5-12 nda 7:6-23. † 17:29 Ngha ta Lukwa 10:12. ‡ 17:32 Ngha ta Zlrafta 19:26.

Lazglafta, ta rfay yu ta kagha, kabga nza a i'i manda sanlaha ma mnduha, gwal ghali, ka ghwadak mnduha, nda gwal hliri wa. Nza a yu manda ya mnda tska dzumna ya wa. ¹² Fitik his ta fata yu ka suma ma luma, ta vlay yu ta skwi turtuk na gha ma skwiha da ghwan kə'a." ¹³ Na tsa mnda tska dzumna ya kay ka nzagaghata katsau', walaŋ a ta kapaŋtá ghəŋ nda ta luwa wa. Mbađa kə'a ka wuslikay dzvu, ka dza ghuva. Ka'a mantsa: "Ari Lazglafta, tawa ta hidahida ta i'i ta nzakway ka mnda dmaku na," ka'a. ¹⁴ Ka i'i ta mnaghunata, ta lagha tsa mndu ya dzaghani, nda dzra ŋani nda Lazglafta. Mantsa a nzakwa ŋa tsa la Farisa ya wa. Nzakwani ná, dər wa ta kapaŋaftá ghəŋani, dza'a gwit-saganagwitsa lu. Ka hananahana mndu ta ghəŋani, dza'a kapaŋafkapa lu,» ka'a.

Na gwal ta gara vgha nda zwani, ga mghama Lazglafta

Mat 19:13-15, Mak 10:13-15

¹⁵ Mbađa mnduha ka va hlaktá zwani kwitikw kwitikw da Yesu ŋa tfaŋaghatani ta wi ta həŋ guli, Na ŋhaŋta duhwalhani ta tsa hladaghatá zwani ya, ka ghzlə həŋ ta həŋ. ¹⁶ Ka hgaŋtá Yesu ta həŋ, ka'a mantsa: «Zlaŋwazla ta zwani ka sagha həŋ da i'i! Ma pyə kuni ta həŋ. Nda nza ga mghama Lazglafta ka ŋa gwal ta gara vgha nda həŋ. ¹⁷ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dər wa ta kwal kul tsu'aftá ga mghama Lazglafta manda zwaŋ kwitikw ná, had dza'a walaŋta lami dida dekdek wu,» ka'a.

Sana mnda gadghəl

Mat 19:16-30, Mak 10:17-31

¹⁸ Ka dawantá sana mghama la Yahuda da Yesu ka'a mantsa: «ŋərma mgham, nu da a yu magay ka da mutsafta yu ta hafu ŋa kdekeden na?» ka'a.

¹⁹ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Kabgawu ta kəl ka hga i'i ka ŋərma na? Lazglafta turtukwani ŋərma. ²⁰ Nda sna ka, ka zlahu ta mnay: "Ma hlu ka

tiri, ma dza ka ta mndu, ma ghali ka ta ghali, ma tsanava ka ta gwada ta mndu, vlatá glaku ŋa i da gha nda ma gha*, kə'a,» ka Yesu nda tsi. ²¹ «A! Sna a i'i ta tsaha ya daga ma ga zwaŋa da ra,» ka'a. ²² Na snaŋta Yesu ta tsaya, ka'a mantsa: «Turtuk skwi ta pdəgədaghawta. La dzawinťa skwiha gha, ka daganaftha ka ta tsedani ta la ka pdu, dza'a mutsay ka ta gadghəl ta luwa, ka vrakta ka, ka dza'a ka mista da,» ka'a. ²³ Na snaŋtani ta tsa gwada ya, su'anak kumani kabga gadghəl ya katakata.

²⁴ Nghanata Yesu ta tsa su'anaka ta ŋdufani ya, ka'a mantsa: «E! Nda bla ka lama gadghəl da ga mghama Lazglafta. ²⁵ Ta draŋ lama ŋalibwa nda ta ghuruma lipir, ka lama gadghəl da ga mghama Lazglafta,» ka'a. ²⁶ «Ka si mantsa tsi, waya dza'a mbafta ba?» ka tsa gwal ta sna skwi ta mnə tsi ya. ²⁷ «Tsa skwi nda bla nzakwani da mnda səla ya ná, bla a da Lazglafta wu,» ka Yesu zlganaftawa taŋ. ²⁸ Ka Piyer mantsa: «A'a! Wana aŋni ta zlaŋtá inda skwa ŋni, ka dza'a mista gha,» ka'a. ²⁹ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ka zlaŋzla mndu kabga ga mghama Lazglafta, ta hgani, ka markwa taŋ a tsi, ka zwanamani a tsi, ka i dani nda mani a tsi, ka zwanani a tsi, ³⁰ dza'a kwal kul mutsaftá skwi dagala ma na zamana na, ŋa mutsaftani ta hafu ŋa kdekeden dazlay wu,» ka'a.

Mnəgəlta Yesu ta dza'ani mtaku nda sli'agaptani

Mat 20:17-19, Mak 10:32-34

³¹ Ka hgadaghatá Yesu ta duhwalhani ghwanpdə his da tsi, ka'a nda həŋ mantsa: «Wana mu ta dza'a da Ursalima hada dza'a kdafta skwi vindaf la anabi ta ghəŋa Zwaŋa mndu. ³² Dza'a vlaŋvla lu ta gwal kul nzakway ka la Yahuda, ŋa gagay taŋ, ŋa rarazay taŋ, ŋa tafay taŋ ta sərdək tida. ³³ Tahula sləvapta taŋ nda krupi, ŋa dzata. Ta mahkəna fitik, ŋa

* 18:20 Nghanata Sabi 20:12-16, Vrafta ta Zlahu 5:16-20.

sli'agaptani.» ³⁴ Sna a duhwalhani ta tsa skwi ta mnə tsi ya wa. Gwada nda difa ya ta snə hahəŋ, sna a həŋ ta klatá ghəŋani wa.

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda ghulpa

Mat 20:29-34, Mak 10:46-52

³⁵ Ndusadaghata Yesu tavata luwa Yeriku, mamu sana ghulpa ta mndu ta nzaku ta wa tvi ta gatá skwi. ³⁶ Snaŋtani ta dəmgá ta sli'adaghatá, ka dawəŋtá tsi ta skwi ta magaku. ³⁷ Ka mnanatá lu kazlay, Yesu mnda la Nazaret ya ta labə kə'a. ³⁸ Ka'a mantša: «Yesu zwanja Dawuda, tawatá hidahida ta i'i,» ka'a dzatá lawlaw. ³⁹ Lagha tsa gwal ta kəma ya ka davay, ka mbəl ŋa hanaftá wi. «Zwanja Dawuda, tawatá hidahida ta i'i!» ka'a sganaghatá lwi dagala dagala. ⁴⁰ Ka sladavatá Yesu. «Klakwakla,» ka'a mnanatá mnduha. Manda gavadanaghata, ⁴¹ «nu ta kumə ka ta magaghata da na?» ka Yesu dawəŋta da tsi. «Maləma da, ka nghəgləŋta yu ta vli,» ka'a nda tsi. ⁴² Ka Yesu nda tsi mantša: «Nghəgləŋ gha gha, zlgħay nda ŋudufa gha ta mbagħafta,» ka Yesu nda tsi. ⁴³ Gi hadahada, nzuwidid irani, ka sli'aftá tsi ka dza'a mista Yesu nda zləzlvá Lazglafta. Inda mndu ta nghanja ka zləzlvu tsi ta Lazglafta.

19

I Yesu nda Zakayus

¹ Ka bhadamtá Yesu da luwa Yeriku, ka labə nda mida. ² Mamu sana mndu ta hgə lu ka Zakayus, mali ta ghəŋa gwal tska dzumna, gadghəl ya guli. ³ Ka zbə tsi ta tva gmata nda Yesu, ka wa tsi ya. Tsaw laviŋ a ta nghanja wa. Ka dekweri nzakwani tskutska mnduha guli ⁴ Ka hwayaghatá tsi nda ta kəma, ka ŋladafta ta sana fwa babala, ŋa nghanja Yesu ta labə nda ta tsa tvi ya. ⁵ Manda bhadaghata Yesu da tsa vli ya, ka kapaŋtá tsi ta ghəŋ, ka nghanadafta. Ka'a mantša: «Zakayus,

sasa gha misimmisim da ghuni ta dza'a yu gita,» ka'a. ⁶ Ka gi saha Zakayus, ka laghu həŋ da taŋ, ka tsu'aftá tsi ta Yesu nda rfu. ⁷ Nghanja mnduha ta tsaya, mbada həŋ ka rurunwaku. «Wa a lagħwa tsa mndu ya da mnda dmaku,» ka həŋ. ⁸ Ka sladata Zakayus, ka'a nda Mgham Yesu mantša: «Sna ba Mghama da! Dza'a daganaf tsi sləghwa gadghəla da yu ta la ka pdu. Ka mamu mndu si hulɡudunus yu ta skwani, fwaď səla dza'a planamta yu ta va tsa skwani ya guli,» ka'a. ⁹ Ka Yesu mantša: «Samsa mbaku da na həga na gita, kabga zivra Abraham tsatsi guli. ¹⁰ Tsaya ná, sa psa gwal nda zada ŋa mbambanaftá həŋ Zwanja mndu,» ka'a.

Kwalvaha hkən

Mat 25:14-30

¹¹ Tata snaysnay həŋ ta tsa skwi ya, ka sganaghatá Yesu ta mahdihdi kabga ndusanavatani ta luwa Ursalima. Guli ná, zlah gi dza'a zlagap-zlaga ga mgham Lazglafta, ka mnduha ta ndanay. ¹² Wya tsa skwi ta mnə tsi ya: «Mamu sana mndu ka katsala mndəra taŋ ta lagħwi ta sana hadik di'in, ŋa famta ka mgham, kada vrakta tsi. ¹³ Ma kdə tsi kada lagħwi, ka haga'atá tsi ta gwal ksanatá slna ghwanja ka daganaf tsi tseda dasu* pal pal pal ta həŋ. «Ka tsakala kuni ta tsakala nda tsi ta vraktá yu,» ka'a nda həŋ. ¹⁴ Tsa mndu ya ná, ta husanhusa ta tsa mnduha ta tsa hadik ya. Ka ghunaftá həŋ ta mnduha ta hulani kazlay: Va a ŋni ta gayni ta mgham ta ghəŋa aŋni wu kə'a. ¹⁵ Kulam nda tsa, ka famtá lu ma mgham, ka vraktá tsi ta hadikani. Ka hagaktá tsi ta tsa gwal daganaf tsi ta tsi ya, ŋa dawəŋta da həŋ ta skwi mutsanagha həŋ. ¹⁶ Ka lagha sani taŋtaŋ. Ka'a mantša: «Mghama da! Ghwanja mutsanaghata yu ta ghəŋa tsa vliha ka ya kay,» ka'a nda tsi. ¹⁷ «Dina tsa, vərda kwalva ka. Fitika tsa nzata gha ka vərda mndu ma skwi ki'a

* **19:13** Tseda vagha mndu turtuk turtuk ya.

ya, ka ñumna ta ghəŋa luwaha ghwan ta famta yu ta kagha,” ka tsa mgham ya nda tsi. ¹⁸ Ka lagha mahis. “Mghama da! Hutaf mutsanaghata yu ta ghəŋa tsa vliha ka ya kay,” ka’a nda tsi. ¹⁹ “Kagha guli, ka ñumna ta ghəŋa luwaha hutaf ta fanaghata yu ta kagha, ka’a.” ²⁰ Ka sagha sani. Ka’a mantsa: “Mghama da! A’a tseda dasa gha. Ma lgut si mbsamta yu. ²¹ Zlənafzləŋa yu ta kagha, nda bla gwada ta kagha, ta klay ka ta skwi kul fata ka, ta tskay ka ta skwi ta vwah ya kul sləgaftá ka,” ka’a nda tsi. ²² “Ghwadaka kwalva ka. Ta gwada gha ta tsaghaghata yu ta guma. Nda sna kagha kazlay: Nda bla gwada ta i’i, ta klay yu ta skwi kul fata yu, ta tskay yu ta skwi ta vwah kul sləgaftá yu ka’a a tsa wa. ²³ Kabgawu kwal ka kul famta ta tsa tseda da ya ma ban’ki? Ma na vrakta da na ná, ma ŋa klagapta da nda zwan ta ghəŋani?” ²⁴ Ka mgham nda tsa gwal hada ya mantsa: “Klégadanaghwa tsa tseda dasu ya ka gwanaghata kuni ta tsa ghwan ŋani ya,” ka’a. ²⁵ Ka hən nda tsi mantsa: “A’a! Ghwan a ŋani tsa mghama da wa!” ka hən nda tsi. ²⁶ “Ka i’i ta mnaghunata wa, ka mamu skwi da mndu katsi, ŋani ta sganaghata lu. Ala ka had skwi da mndu wu katsi, klégadanaghutá va tsa ki’atani ta fə tsi ta ghən tida ya, ka’a zlghanaftawi ta hən. ²⁷ Tsa hamata gwal kul kuma nzakwa da ka ga mgham ta ghəŋa tan ya, hlagaghawahla ta hən ka ps-lata kuni ta hən tawa ira da, ka’a nda hən,” ka Yesu. ²⁸ Tahula mnata Yesu ta tsa gwada ya, Ka sli’aftá tsi ka mbaða ta kəma tan ŋa dza’a da Ursalima.

Lama Yesu da luwa Ursalima
Mat 21:1-11, Mak 11:1-11, Yuh
12:12-19

²⁹ Manda ndusanavatani ta luwa Beslaze, nda luwa Betani ta nzakway ndusa nda ghwá Zaytuŋ ya, ka ghunaftá tsi ta duhwalhani his. Ka’a nda hən mantsa: ³⁰ «Lawala da na luwa ta kəma mu na. Bhadaghata ghuni ya, dza’a slanaghasla kuni ta zwan kdih

ta hba, ta kul walaŋtá mndu ta lafi tida. Ka plata kuni ka klaktá kuni. ³¹ “Ka ŋaw ta pla kuni na?” ka mndu nda kaghuni ya, “Mgham ta psay” ka kuni dazlay nda tsi, ka’a.

³² Ka laghu tsa gwal ghunagha lu ya, ka slanaghatá hən manda va ya mnana Yesu ta hən. ³³ Tata playplay hən, «ŋaw kuni ta zwan kdih na?» ka tsa gwal nda kdiha tan ya. ³⁴ «Mgham ta psay» ka hən zlghanaftawi ta hən. ³⁵ Ka klanaktá hən ta tsa zwan kdih ya ta Yesu. Ka pghaftá hən ta lgutha tan tida. Ka faftá Yesu tida. ³⁶ Ka gavu hən ya ná, ka zlazlatə mnduha ta lgutha tan ta tvi. ³⁷ Ndusadaghatani nda Ursalima, nda ta tsa tvi ta saha nda tvə ghwá Zaytuŋ ya, mbaða inda tskata duhwalhani ka rfu, ka zləzlvə Lazglafta nda lwi dagaladagala ta ghəŋa inda mazəməzəmə ya nghan hən. ³⁸ «Ka tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta Mgham ta sagha ma hgani. Zdáku ta luwa, glaku ŋa Lazglafta ta luwa nda gaftək» ka hən. ³⁹ «Lma ta na duhwalha na ba, ka ləbata hən» ka sanlaha ma la Farisa ta lami da taba dəmga. ⁴⁰ «Ka i’i nda kaghuni wa, ka hafha hən ta wa tan ná, pala dza’a wahay» ka’a nda hən.

Taway Yesu ta luwa Ursalima

⁴¹ Ndusadaghatani dekdek nda luwa, ka nghanavatá tsi, ka taw tsi ta taw ta ghəŋani. ⁴² Ka’a mantsa: «Ka má nda sna kagha Ursalima káka má da zba zđakwa gha gita! Ndana tama, zadaghaghazada nghanəŋanta a ka wa. ⁴³ Dza’a saghasa fitika ksaghaghata, ŋa dzəbafta ghumaha gha ka waghaftha, ka ŋamtá kagha hesl dər ndiga. ⁴⁴ ŋa zadaghata nda mnduha gha tani. Zlanata a hən ta nzugwatá pala ta ghəŋa sani wu, kabga tsatsafa a kagha ta tsa fitika sagha Lazglafta da kata kagha ya wu» ka’a.

Ghzlay Yesu ta gwal dzawa skwi
ma həga Lazglafta

Mat 21:12-17, Mak 11:15-19, Yuh
2:13-22

⁴⁵ Ka lamə Yesu da həga Lazglafta, ka zraftá tsi ta ghzlagaptá gwal ta tsakala. ⁴⁶ Ka'a mantsa: «Vinda a ma deftera Lazglafta kazlay: Həga da ná, həga maga du'a ya kə'a ra? Na kaghuni ná, ka nin̄ta ka galigha la ghali†?» ka'a nda həŋ. ⁴⁷ Ka taghə Yesu ta skwi ŋa mnduha ma həga Lazglafta inda fitik. Mbađa gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda gwal tagha zlahu, nda la mali ta ghəŋa mnduha ka psa dzatá Yesu. ⁴⁸ Ama sna a həŋ ta tvi ka həŋ dza'a ɓhanavata wu, kabga dar fata mnduha ta vgha ka sna gwadani.

20

Wa ta vlan̄ta tvi ta Yesu ŋa magay mantsa na?

Mat 21:23-27, Mak 11:27-33

¹ Ma sana fitik, ma tsa fitika tataghay Yesu ta skwi ŋa mnduha ma həga Lazglafta, ka mna Lfida Gwada ya, ka sli'adaghatá la mali mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu, nda la galata mndu slanaghata. ² Ka həŋ mantsa: «Mnaŋnamna, ka wa ta mnaghatá maga na skwiha na, ka wa ta vlaghatá mbrakwa magay?» ka həŋ nda tsi. ³ Ka Yesu mantsa: «Ka dawaghuna dawa i'i guli. ⁴ Lazglafta ta ghunagatá Yuhwana da maga batem re, ari mnduha a na? mnihawa mna,» ka'a nda həŋ. ⁵ Ka nzatá həŋ ka dzrəkay mataba taŋ. «“Ka Lazglafta ya ta ghunagata” ka mu, “nu kul zlghaftá kuni ta gwadani ɓa,” ka'a dza'azlay nda amu. ⁶ “Ka mnduha ya” ka mu guli, dza'a zlrətsaku mu nda pala da inda mnduha ŋa pslatá amu, kabga nda sna inda taŋ kazlay: Anabi Yuhwana kə'a.» ⁷ «Sna a aŋni ka wa ta ghunagaghata wu,» ka həŋ nda tsi. ⁸ Ka Yesu mantsa: «Ahaa! I'i guli ná, had yu ta mnaghunata ka wa ta vlihatá mbrakwa maga tsa skwiha ya wu,» ka'a nda həŋ.

Sana mnda vwaha inabi ta sidi
Mat 21:33-46, Mak 12:1-12

⁹ Tahula tsa, ka zraftá Yesu ta mna mahdihdi ŋa mnduha, ka'a mantsa: «Lagha sana mndu ka ŋabatá fuha inabi ma vwahani. Ka sli'aftá tsi ka laghwi distaluwa ŋa nzdavata. ¹⁰ Magatá fitika daga yakwa fwa inabi, ka ghunaftá tsa mndu ya ta kwalvani slanaghatá tsa gwal ta hva vwaha tsa inabi ya, ŋa hlanaftá mayaka ŋani ma yakwa fu. Ka mbədanatá tsa gwal ta hva tsa vwaha ya ta tsa kwalva ya nda dzə kul klanafta. ¹¹ Ka ghunglaftá tsi ta sana kwalvani, ka rəhaptá həŋ ta tsaya guli, ka rarazata, ka vrin̄ta kul klanafta. ¹² Ka ghungladaptá tsi ta mahkəna kwalvani, ka balanatá həŋ ta tsaya guli ka vzidin̄ta. ¹³ Ka dani ma tsa vwaha inabi ya mantsa: “Waka yu dza'a magay? dza'a ghuna zwan̄a da d̄vu yu, yu. Tsatsi yeya dza'a vlə həŋ ta glaku ŋani,» ka'a. ¹⁴ Na ghur nghay tsa gwal ta hva vwaha tsa inabi ya ta lagha tsa zwan̄ ya, gi ka həŋ mantsa: “Ya wana tsa mndu dza'a za həga ya tane, dzamadza, ka nzakwa na fuha inabi na ka ŋa mu,» ka həŋ. ¹⁵ Ka tsəhaghatá həŋ di'in̄ nda tsa vwaha inabi ya, ka dzata.» Ka Yesu mantsa: «Mantsa tama ní, nu dza'a maganata dani ma vwaha inabi ta həŋ? ¹⁶ Dza'a laghala slanaghatá tsa gwal ta hva tsa vwaha inabi ya, ka pslatá həŋ. Ŋa klaftani ta tsa fwa inabi ya, ka fanamta ma dzvu ta sanlaha ma mnduha,» ka'a nda həŋ. «Had tsaya dza'a magaku mantsa wu,» ka tsa mnduha ta sna gwada Yesu ya hlaftawi.

¹⁷ Ka naghadamta Yesu da kuma taŋ, ka'a mantsa: «Nu klatá ghəŋa tsa gwada vindaf lu ma deftera Lazglafta kazlay:

Tsa pala wuđidin̄ gwal ta ba həga ya, ta nuta ka palaka tughwa həga* kə'a ya?

¹⁸ Inda mndu dza'a nzeghwafita ta tsa pala ya, dza'a huruɓu huruɓa. Ka tsa pala ya ta dədanaghatá tsa

† 19:46 Ngha ta Isaya 56:7 nda Irmija 7:11.

* 20:17 Ngha ta Zabura 118:22.

mndu ya katsi guli, dza'a hu'anap hu'a n̄erdək,» ka'a.

Nda ra ka pla dzumna ɲa mghama Ruma ra?

Mat 22:15-22, Mak 12:13-17

¹⁹Ma va tsa fitik ya, ka zbə la mali ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu, ta tva ksafatá Yesu, kabga nda sna həɲ kazlay: Ta ghəɲa taɲ ta mna Yesu ta tsa mahdihdi ya kə'a, ama ka zləɲaftá həɲ ta mnduha.

²⁰Ka va dəkwaɲtsa həɲ ta Yesu, ka ghunadaghatá həɲ ta sana mnduha ta nzakway manda va ya n̄ərma mnduha ya, da dawa gwada da Yesu, ɲa dəkwaɲtsa gwada da tsi, ɲa ksafatá ka vlan̄tá ɲumna. ²¹Ka dawaɲtá həɲ da tsi: «Mghama dá! Nda sna ɲni ta gwada ta gwadə ka, nda skwi ta taghə ka tdukwa nzakwani kə'a. Had ka ta gala mndu wu, tva nzaku kahwath-wata manda ya ta kumə Lazglafta ta taghə ka,» ka həɲ. ²²«Mnaɲnamna, nda ra re ra a wa a ka play mu ta dzumna ɲa mgham Sezar na?» ka ga ɲni. ²³Tsatsafta Yesu ta tsa madgwirmadgwira taɲ ya, ka'a nda həɲ mantsa: ²⁴«Yahawa ka nghanata yu ta tsa kwaɲu† ya. Fuwata wa nda hga wa na thaf lu tida na na?» ka'a. «ɲa mgham Sezar ya,» ka həɲ. ²⁵«Ala plawa ɲa mgham Sezar ta ya ta nghanatá mgham Sezar. Plawa ɲa Lazglafta ta ya ta nghanatá Lazglafta,» ka'a. ²⁶Trid traptra həɲ ta ksafatá krughuvani ma skwi ya ta mnə tsi ta kəma mnduha. Tsa zlgawani yeya ta vlan̄tá ndərmimay ta həɲ katak, ka nzatá həɲ faflara.

Dza'a sli'agapsli'a gwal nda rwa ra?

Mat 22:23-33, Mak 12:18-27

²⁷Ka gavadaghatá sanlaha ma la Sadukiya guli tavatá Yesu. Tsa la Sadukiya ya gwal ta mnay kazlay: Had sli'agapta ma mtaku nda hafu wu kə'a ya. Ka dawaɲtá həɲ da Yesu. ²⁸«Mghama dá! Ka Musa vin-dan̄nafta na: “Ka mamu sana mndu

nda zwanamani ta klaftá marakw ka mtuta kul yatá zwan̄ katsi, ka kla tsa mndu ta ndiri ya ta tsa wadgani ya, ɲa yanatani ta zivir ta zwanamani‡,» ka'a. ²⁹Tsaw mamu la zwanama ndəfán həɲ. Ka klaftá zumali ta marakw ka mtuta kul yatá zwan̄. ³⁰Ka klutá mahis ta tsa wadgu ya, ³¹mantša ya mahkən, ka raftá həɲ ndəfán ndəfán tida ka rwuta həɲ, had ya ta yatá zwan̄ nda tsi wa. ³²Mantša ya guli ka mtanaghatá tsa marakw ya. ³³Mantša tama ní, ɲa wa ɲa wa dza'a nzakwa tsa marakw ya badu sli'agapta ma mtaku nda hafu, ya wya klukla tsa mnduha ya ndəfán ndəfán ka markwa taɲ na?» ka həɲ nda tsi. ³⁴Ka Yesu nda həɲ mantsa: «Ta kluvustá vgha zgwana nda mi'aha ma na ghəɲa hadik na, ³⁵ama zgwana nda mi'aha gwal ng-hadap Lazglafta kazlay: Nda ra həɲ ka vragapta ma mtaku nda hafu, ɲa nzaku nda hafu ma mbədakwa luwa dazlay kə'a ya, had həɲ dza'a kluvustá vgha wa. ³⁶Had həɲ dza'a mtəgəltá mtaku wu, kabga nda nza həɲ manda duhwalha Lazglafta. Nda nza həɲ ka zwana Lazglafta, kabga sli'agapsli'a həɲ ma mtaku, ka nzata nda hafu. ³⁷Kd̄ɲkda Musa ta mnata kazlay: Dza'a sli'agapsli'a gwal nda rwa ɲa nzaku nda hafu kə'a. Ma vla gwada ta ghəɲa mubukw ta zlgaku, ka hgə tsi ta Mgham, “ka Lazglafta Abraham, ka Lazglafta Izak, ka Lazglafta YakubuŦ.” ³⁸Lazglafta ná, Lazglafta gwal nda rwa a wa, Lazglafta gwal ndiri ya, kabga inda taɲ demdem ɲani ta nzakwa həɲ nda hafu.» ³⁹Rkau' tsu'uwaghu tsu'a sanlaha ma gwal tagha zlahu ta gwada, ka həɲ mantsa: «Zda tsa gwada gha ya Mghama dá,» ka həɲ, ⁴⁰Walglan̄ a həɲ ta dawglan̄tá sana skwi da tsi wa.

Kristi ná, Mghama Dawuda ya

Mat 22:41-46, Mak 12:35-37

⁴¹Ka Yesu mantsa: «Kura ki lu ta mnay kazlay: Kristi ná, zwan̄a

† 20:24 Ngha ta Lukwa 15:8. ‡ 20:28 Ngha ta Zrafta 38:8 nda Vrafta ta Zlahu 25:5-6. § 20:37 Ngha ta Sabi 3:2, 6.

Dawuda ya kə'a na? ⁴² Wya mnamna vərda Dawuda ma deftera Zabura kazlay:

“Ka Mgham Lazglafta nda mghama da ná,
nzanza nda ga zeghwa da,

⁴³ ta nanaftá yu ta ghumaha gha ka skwa ta dinlay sala gha*” kə'a.

⁴⁴ Waka Kristi dza'a nzaku ka zwanja Dawuda, ya wya “Mgham” ka Dawuda ta hgay?» ka'a.

Yaha kuni maga skwi manda gwal tagha zlahu

Mat 23:1-36, Mak 12:38-40

⁴⁵ Tata sna tsa gwada ta mnə tsi ya mnduha, ka Yesu nda duhwalhani mantasa: ⁴⁶ «Daswa ka kuni nda gwal tagha zlahu zdəgana wawaku ta hən nda lgut zutututa ta kuma gagay lu ta zgu ŋa taŋ ta dawadawa ya. Vla nzaku ta kəma ŋa taŋ ta zbay ma həga tagha skwa la Yahuda nda ya ma vla za skwa zay. ⁴⁷ Hahən gwal ta tskugudunustá skwa mi'a wadgu. Ta slriŋsra hən ta maga du'a ŋa ghubu. Dza'a tsanaghatsa lu ta guma ta hən katakata,» ka'a.

21

Sana markwa wadgu ka pđu

Mak 12:41-44

¹ Kə'a ka Yesu fatá iri ná, ta pgha tsemi gwal gadghəl da akwata pgha tsemi ma həga Lazglafta. ² Ka nghanjá tsi guli ta sana markwa wadgu ka pđu ta pgha aneni his dida. ³ Ka'a mantasa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata ná, mal ya markwa wadgu ka pđu ya ta pghadatá tsemi ka inda sanlaha. ⁴ Tsa tsemi pghada sanlaha ya ná, ma fərta tani da hən kla'ata hən ka pghadata da tsa akwati tsemi ya. Ya marakw ya ná, kdavakta skwi ma ŋa zayni pghada tsatsi,» ka'a.

Dza'a tasiŋtasa lu ta həga Lazglafta, ka Yesu

Mat 24:1-2, Mak 13:1-23

⁵ Mbadá sana mnduha ka mna gwada ta ghəŋa dínakwa həga Lazglafta nda rkatarkani nda pala

nda skwiha ta vlə lu ŋa Lazglafta. Ka Yesu nda hən mantasa: ⁶ «Tsəna skwi ta nghan kuni na ná, dza'a saghasa fitik ŋa kwal kul nghanlantá nzugwatá pala ta sani, dza'a tasiŋtasa lu,» ka'a.

Skwi dza'a magaku ma kdakwa ghəŋa hadik

Mat 24:1-2, Mak 13:3-13

⁷ «Mghama dá! Yawu dza'a magakwa tsa skwiha ya, mndəra wati ŋizla dza'a kəl lu ka snanjá magakwa tsa skwiha ya tama?» ka hən nda tsi. ⁸ «Daswa ka kuni da nanaghunaftá lu, kabga nda ndgha gwal dza'a sagha ka klaftá hga da ka mnay kazlay: “I'i Kristi, ndusakndusa fitik,” ka hən dza'azlay. Yaha kuni da dza'a mista taŋ. ⁹ Badú da snanja kuni ta mna gwada ta vulu ta vulu lu, nda ghazənžen ta ghazənžen lu ya, yaha ŋudufa ghuni da tđu, ya kdakwa ghəŋa hadik a tsaya karaku wa. Tkwe' ka tinlaghuta tsa skwiha ya ta slata,» ka'a. ¹⁰ «Dza'a vulay mndəra sana mnduha ta vulu nda mndəra sana mnduha. Dza'a vulay sana mgham ta vulu nda sana mgham. ¹¹ Dza'a ghudzavafghudza hadik katakata. Dza'a mamu danwaha, nda maya guli ma vliha kavghakavgha. Dza'a mamu skwiha ta gaga zlən, nda ŋizlaha dagaladagala dza'a saha ta luwa, ka'a.

Skwi dza'a slanaghatá duhwalha Yesu

¹² «Ma kdaku tsa skwiha ya magaku dza'a kasay lu ta kaghuni, dza'a ghuyay lu ta danwa ŋa ghuni, dza'a hlay lu ta kaghuni da həga tagha skwa la Yahuda, ŋa tsaghunaghatá guma, dza'a tsatsam tsatsa lu ta kaghuni ma gamak, dza'a hlay lu ta kaghuni ta kəma mghamha nda ŋumnaha, kabga nzakwa ghuni ka ŋa dá. ¹³ Dza'a slaghunaghasla tsa skwiha ya, ŋa maranja ghuni ta nzakwa ghuni ka masləmstsəka dá. ¹⁴ Wya skwi ŋa famta ghuni ma ghən: Yaha kuni laghwi da ndanay ká kuni dza'a waraptá ghəŋa ghuni. ¹⁵ I'i,

* 20:43 Ngha ta Zabura 110:1.

dza'a ndanaghunaktá tva gwadaha nda difil na narapta ghuni ta ghumaha ghuni, na trapta tan ta skwi na mbaday. ¹⁶ Kulam nda dadaha ghuni tani, nda mamaha ghuni tani, nda zwanama ghuni tani, nda zbaha ghuni tani, nda graha ghuni guli tani, dza'a vlatá kaghuni na pslanaghutá sanlaha mataba ghuni. ¹⁷ Dza'a husanhusa kuni ta hən demdem, kabga nzakwa ghuni ka na da. ¹⁸ Ama der turtuk had ya dza'a davadaghuta ma swida ghəna ghuni wa. ¹⁹ Drusa ka kuni da nzata, ya tsaya dza'a kəl kuni ka kataftá htsina ghuni,» ka'a.

Skwi dza'a slanaghatá luwa Ursalima

Mat 24:15-21, Mak 13:14-19

²⁰ «Badu da nghanja kuni ta wanafta sludziha ta luwa Ursalima ya, ya ndusa kdakwa gwada tida nda tsa. ²¹ Ka mantsa tsi katsi, ka hwaya gwal ta hadika Zudiya ta ghwa. Ka sli'apta gwal ma luwa Ursalima guli. Yagha gwal tahula luwa da sagha ka lami da huda luwa. ²² Mantsa ya dza'a tsanaghata Lazglafta ta guma ta mnduhani, na hdanamtá ghəna skwi ya nda vinda ma deftera Lazglafta. ²³ Danwa na mi'aha nda hudi dza'azlay, nda gwal nda zwan ta ghuvu tan ma tsa fitik ya, kabga dza'a mamu ghuya danwa dagala ma tsa fitik ya. Dza'a marananmara Lazglafta ta basa nudufani ta tsa mnduha ya. ²⁴ Dza'a pslapsla lu ta hən nda kafay nda za, dza'a hlaghahla lu ta hən da ga vu'a mataba mndəra sana mnduha. Dza'a tasintasa gwal kul sanjata Lazglafta ta luwa Ursalima, ha ka kdaghuta fitika gay tan ta mgham.»

Dza'a vragavra Zwanja mndu

Mat 24:29-31, Mak 13:24-27

²⁵ «Dza'a nghaku njizla ta fitik nda tili nda tekwatsa. Ta ghəna hadik guli, dza'a ghudzaga drəf, na vavalakwa imi, na ksutani ta mnduha ka zlan katakata, sanja a hən ta skwi na magay wa. ²⁶ Dza'a rwaku mnduha

da zlanə vəl ndana skwi dza'a magaku ta ghəna hadik, kabga dza'a ghudzavafghudza skwiha nda mbra nda mbra ta luwa. ²⁷ Ma tsaya dza'a nghanja lu ta Zwanja mndu ta saha ma mbrakwani nda glakwani dagala ma kusay. ²⁸ Ka zlrəfzlrə tsa skwiha ya ta magaku katsi, ka payavata kuni, ka kapanja kuni ta ghən ya ndusakwa fitika mbakwa ghuni tsa,» ka'a.

Gwada ta ghəna ghuraf

Mat 24:32-35, Mak 13:28-31

²⁹ Wya ka'a granaftá hən guli: «Ng-hawangha ta ghuraf nda inda fuha ba. ³⁰ Ka nda nghanja kuni ta zlrəfta tan ta daku, gi nda sna kuni ndusa dəwinj kə'a. ³¹ Mantsa ya, ka nda nghanja kuni ta magakwa tsa skwiha ya, ka sanja kuni ndusakndusa fitika ga mghama Lazglafta kə'a. ³² Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, had na mnduha gitana na dza'a rwuta demdem, makdaku inda tsa skwiha ya ka magaku wa. ³³ Dza'a lula luwa nda hadik, gwada da ná luta a dekdek wu,» ka'a.

Daswa ka kuni yaha kuni da hani

³⁴ «Daswa ka kuni da laghu kuni dzamtá ghən ma skwi na zay nda za, nda skwi na say nda sa, nda ndana nzaku ma ghəna hadik, da sagha tsa fitika sagha Zwanja mndu ya ksaghunaghata dluk. ³⁵ Manda vza kadən ya dza'a sagha tsi ta ghəna inda mnduha ta ghəna hadik tender. ³⁶ Hzlenja ka kuni nzata, ka va maga kuni ta du'a der ta wati luwa tsi, kada mutsafta kuni ta ndapta ma inda tsa skwiha dza'a magaku ya, na sladata ghuni ta kəma Zwanja mndu,» ka'a.

³⁷ Gifitik gifitik ya, ta tatagha skwi Yesu ma həga Lazglafta. Gahawu gahawu ya guli, laghwani hanə ta sana ghwa ta hgə lu ka ghwa zaytan. ³⁸ Tsadakwa vli gasərdək ya, sli'adaghata inda mnduha da sna gwada ta mnə tsi ma həga Lazglafta.

22

Kurata Zudas ta skwaptá Yesu
Mat 26:1-5,14-16, Mak 14:1-2,10-11, Yuh 11:45-53

¹ Ka ndusagaghatá fitika za buradi kul had is mida ta hgə lu ka skala Pak. ² Ka zbə la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha ta tvi ŋa ksafatá Yesu ŋa dzata. Kəl həŋ ka psa tvi nda psa ná, kabga ta zləŋay həŋ ta mnduha.

³ Tsaw ka lami halaway da Zudas ta hgə lu ka Iskaryut ta nzakway mataba mbsaka gwal ghwanpədə his. ⁴ Ka sli'afatá Zudas ka laghwi dzrafta nda la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la mali ta ghəŋa gwal ta ngha həga Lazglafta kə'a dza'a lavinťá ksanaftá həŋ ta Yesu. ⁵ Ka rfu tsahaya ta rfu. Dza'a vlaghavla aŋni guli ta tsemi, ka həŋ nda tsi. ⁶ Tahula dzrafta taŋ, ka zbə tsi ta fitik ya dza'a kəl tsi ka vlanťá həŋ ta Yesu kul snanťá mnduha.

Payay Yesu ta gwada ta skwa skala Pak
Mat 26:17-25, Mak 14:12-21, Yuh 13:21-30

⁷ Ka sagha tsa fitika za buradi kul had is mida ya. Tsa fitik ya ta kəl lu ka dza'aba maŋazak ŋa za skala Pak. ⁸ Ka ghunaftá Yesu ta i Piyer nda Yuhwana: «Lawala ka dza'a kuni payamaftá skwa zaya Pak,» ka'a nda həŋ. ⁹ «Ga ta kuma ka ta dza'a ŋni payamafta na?» ka həŋ nda tsi. ¹⁰ Ka'a nda həŋ mantša: «Wya tsi, na lama ghuni da luwa ya, dza'a guyaku kuni nda sana mndu ta kla bzleghwa imi, ka dza'a kuni mistani da tsa həga dza'a lami tsi ya. ¹¹ «Ga tsa vli ŋa zay ŋni ta skwa zay ŋa skala Pak kawadaga nda duhwalha da ya na ka Mgham nda kagha?» ka kuni dazlay nda zə'ala həga ma tsa həga ya. ¹² Ya dza'a maraghunamara ta vli ma sana dzuguvi dagala ta ghəŋa sana həga, nda payatá inda huzla mida. Hada dza'a payamafta kuni ta skwa zay ŋa skala Pak,» ka'a nda həŋ. ¹³ Ka sli'afatá həŋ ka laghwi, ka slanaghatá həŋ ta

tsa skwiha ya manda ya mnanaf tsi ta həŋ. Ka payaftá həŋ ta skwa zay ŋa skala Pak hada.

Kwanaha zay Yesu ta skwi nda duhwalhani
Mat 26:26-30, Mak 14:22-26, 1Kwa 11:23-25

¹⁴ Na sagha tsa fitik ya, ka nzatá tsi ka za skwa zay kawadaga nda gwal ghunay. ¹⁵ Ka'a nda həŋ mantša: «Nada'a kumafta yu ta zay da ta na skwa zaya skala Pak na kawadaga nda kaghuni ma kdaku yu ghuya danwa wa. ¹⁶ Mantša nzakwani, ka yu ta mnaghunata ná, had yu dza'a zəglanťá na skwa zay na dekdek ha ka sagha fitika dzatá ghəŋani ma ga mghama Lazglafta wu,» ka'a. ¹⁷ Ka kapaŋťá tsi ta leghwa, ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta, ka'a mantša: «Zlghawa ta na leghwa na, ka rafta kuni tida, ka'a. ¹⁸ Mantša nzakwani, ka yu ta mnaghunata ná, kwanaha say da nana ta ima yakwa inabi dekdek, ha ka sagha fitika ga mghama Lazglafta.»

¹⁹ Ka kapaftá tsi ta buradi, tahula rfanaghatani ta Lazglafta, ka blanaftá tsi, ka'a mantša: «Nanana ná, slu'uvgha da ya vla lu ŋa ghuni, ka maga kuni manda nana ŋa havay ghuni ta i'i,» kə'a ka vlanťá tsi ta həŋ.

²⁰ Tahula zuta taŋ ta skwa zay, ka kapaftá tsi ta leghwa manda tsaya guli, ka'a mantša: «Nana leghwa na ná, slərbatá zughu mataba mnduha nda Lazglafta ya nda ma usa da ta pghuta ŋa ghuni. ²¹ Nghawa 6a! Nana mndu ta skwaptá i'i na ná, wana ta za skwi zay kawadaga nda i'i. ²² Wya te'uwa dza'a mtaku Zwanja mndu manda ya ghada Lazglafta ta mnata, ama danwani ma mndu dza'a vlatá Zwanja mndu ma dzva mnduha ŋa dzata!» ka'a.

²³ Ka zraftá tsa duhwalha ya ta dadaway da sani nda sani ta tsa mndu mataba taŋ dza'a magatá tsa skwi ya.

Wa mali na?

²⁴ Ka sli'avaftá gwada duk mataba tsa gwal ghunay ya. Wa ta nzakway ka mali mataba mu na? ka hən zlerdanafta. ²⁵ Ka Yesu nda hən mantse: «Ta ga má mgham mghama tan mghamha kul snantá Lazglafta ta ghəŋa mnduha tan. “Nərma mnduha,” ká lu má hga aŋni, ka tsa gwal ta ga mgham ta ghəŋa tan ya. ²⁶ Yaha ŋa ghuni da nzakway manda tsaya. Katək ná, ka nzanza tsa mndu ka mali mataba ghuni ya manda zwan kwitikw. Tsa mndu ta kla kəma ya guli, ka nzanza tsi manda mndu ta dga skwi ŋa mndu. ²⁷ Wa mali katək na, mndu ta nzata ka zay zay re? Ari mndu ta dgaydgay a na? mndu ta nzata ka zay zay mali kasi'i ki'e? Ala, wana i'i mataba ghuni manda mndu ta dgaydgay. ²⁸ Kaghuni, wana gdavagda kuni kawadaga nda i'i ma danwaha ghuyə yu. ²⁹ Manda ya payana Da da ta vla ga mghamani ŋa da ya, manda tsaya ta payaghunata i'i guli ta kaghuni. ³⁰ Ŋa nzata ghuni ka zay nda say ma ga mghama da, ŋa nzanzafta ghuni ta dughurukwa má mgham mgham, ŋa tsay ghuni ta guma ta ghəŋa mndəra la Isra'ila ghwanpda his.»

Mnay Yesu ta krughuva Simun Piyer

Mat 26:31-35, Mak 14:27-31, Yuh 13:36-38

³¹ «Simun! Simun! Nda sna ka ra? dawafda wa halaway ta mbraku ŋa ktsida kaghuni manda hya ma dzelela*.³² Tsaw magamaga yu ta du'a ta ghəŋa gha, kada kwala zlg hay nda nudufa gha htuta dekdek. Badu vragaghuta gha da i'i ya, ka mba ka ta zwanama gha,» ka Yesu. ³³ «Mghama da, dər dza'a tsamta ma gamak lu ta kagha, dər dza'a dzata nda dza lu ta kagha, nda fa vgha i'i ŋa dza'a mista gha,» ka Piyer nda tsi. ³⁴ «Piyer! ka yu ta mnaghata ná, makdaku vazak ka wahata gita'una ná, hkən səla dza'a mnata ka kazlay: Sna a yu ta na mndu na wu kə'a,» ka Yesu.

* **22:31** Ngha ta Lukwa 3:17. † **22:37** Ngha ta Isaya 53:12.

Payavawa paya ŋa lmay

³⁵ Ka'a nda hən guli mantse: «Ma fitika ghwanaghata da ta kaghuni da vəl di'in da mna gwada, kul had tse di, kul had zlibi, kul had 6a6ah ya kay ni, mamu skwi pda kuni ra?» ka'a. «Had wa,» ka hən zlg hanaf ta wi. ³⁶ «Ndana tama, ka mamu tse di mndu, ka klafta tsi, ka mamu zliba mndu, ka klafta tsi guli, ka had kafay da mndu wu katsi, ka skwapta tsi ta lguta hudani ŋa skwata. ³⁷ Ka yu ta mnaghunata ná, nana gwada Lazglafta ta mnay kazlay: Tekw tsatsi mataba gwal pslata mnduha† kə'a ya, ka nza tsi ta ghəŋa i'i manda tsa. Ndanana, wana tsa skwi mnaf lu ta i'i ya dza'a magaku,» ka'a. ³⁸ «Mghama da, wana kafayha his,» ka hən. «Prək tsa tsa,» ka Yesu nda hən.

Magay Yesu ta du'a

Mat 26:36-46, Mak 14:32-42

³⁹ Ka sli'af ta Yesu ka sabi, ka laghw i ta ghwa zaytan manda ya snu tsi ta magay, ka laghu duhwalhani mistani guli. ⁴⁰ Manda 6hadaghatani da tsa vli ya, «maga-wamaga ta du'a kada kwala kuni ta zlambuta dzəghaghunar skwi,» ka'a nda hən. ⁴¹ Ka tsaghutá tsi ta vgha ta vata hən ka zaptá mtak prək ka mtaka wudadaptá pala. Ka tsəlatá tsi ka maga du'a. ⁴² «Da! Ka má ta kumay ka, klaghukla ta na ghuya danwa na ta ghəŋa da! Tsaw yaha da nzakw manda ya ta kumə i'i, ka nza tsi manda ya ta kumə kagha,» ka'a. [⁴³ Ka gi saha duhwalha Lazglafta daga ta luwa da vlantá mbraku. ⁴⁴ Ma tsa tdata nudufani ka ghuyay ya, ka ŋavatá tsi ka maga du'a, ka nuta visani manda palaka us, ka tadaku ta hadik.]

⁴⁵ Manda kdakwani ta maga du'a, ka sli'af ta tsi ka lagha slanaghatá duhwalhani ta hani kabga nda gurdá nudufa tan katakata. ⁴⁶ «Kabgawu ta kəl kuni ka hani na? Sli'afwasli'a, magawamaga ta du'a kada kwala kuni ta zlambuta dzəghaghunar skwi,» ka'a nda hən.

Ksaftá Yesu

Mat 26:47-56, Mak 14:43-50, Yuh 18:3-11

⁴⁷ Tata tsa gwada ya Yesu, nda sli'adaghata mnduha vlundud slanaghata. Tsa mndu ta hgə lu ka Zudas tekwa mataba duhwalha ghwanjpdə his ya kay ta kəma tanj. Ka lagha tsi tavata Yesu da brusay. ⁴⁸ «Ari Zudas! Nda ma brusay dza'a vlata ka ta Zwanja mndu ra?» ka Yesu nda tsi. ⁴⁹ Nghay tsa gwal kawadaga nda Yesu ya ta skwi dza'a magaku ná, ka hən mantisa: «Mghama dá! Ka tsa nni ta hən nda kafay ra?» ka hən. ⁵⁰ Ka gi tsanamta sani mataba tanj ta kwalva mali ta ghəja gwal dra skwi ŋa Lazglafta, ka tsaghutá sləmənja zeghwani. ⁵¹ «Zlanjwazla prək tsa!» ka Yesu nda hən. Ka ksantá tsi ta sləmənja tsa mndu ya, ka mbanafita.

⁵² Ka Yesu nda tsa la mali ta ghəja gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la mali ta ghəja gwal ngha həga Lazglafta, nda la galata mndu ta sli'adaghata da ksay ya mantisa: «Nya kəl kuni ka sli'akta nda kafay nda kafay, nda sarak nda sarak na, gənda yu ra? ⁵³ Inda fitik yu si kawadaga nda kaghuni ma həga Lazglafta, zbanj a kuni ta ksaftá i'i wu, ŋa ghuni nda mghama na grusl ná, na fitik na gita tama,» ka'a nda hən.

Hkən səla Piyer ta mnay sna a yu ta na mndu na wu kə'a

Mat 26:57-58,69-75, Mak 14:53-54,66-72, Yuh 18:12-18,25-27

⁵⁴ Tahula ksafta tanj ta Yesu, ka klaghatá hən da həga ga mali ta ghəja gwal dra skwi ŋa Lazglafta. Ka sli'i Piyer tahula tanj tahula tanj. ⁵⁵ Vanagha va lu ta vu ma takataka daɓa həga, ka lagha Piyer nzata ka slinay mataba gwal ta nzaku ta sli-nayslinay.

⁵⁶ Kə'a ka sana kwalva ka marakw ná, ta nzaku Piyer ka slina vu, ka faftá tsi ta iri tida ka vitsay. «Si kawadaga na mndu na guli nda tsa mndu ya,» ka'a. ⁵⁷ «Makwana, sna a yu ta tsa mndu ya wu,» ka Piyer ka wadaj. ⁵⁸ Bats nzda, ka nghanjá sana mndu

guli ta Piyer. «Tekw kagha mataba tanj tani,» ka'a nda tsi. «Gra! Nu gwada gha nda i'i tagha,» ka Piyer. ⁵⁹ Va rɓats nzda tahula tsa guli, «kahwath-wata kawadaga na mndu na nda tsi, mnda la Galili ya,» ka sana mndu nda tsi nda mbraku nda mbraku. ⁶⁰ «Sna a yu ta na skwi ta kumə kagha ta mnay na gra wu,» ka Piyer. Tata tsa gwada ya Piyer, ma va tsa fitik ya, ka wahatá vazak. ⁶¹ Ka mbəɗavata Mgham Yesu nghagapta ka Piyer ma kuma. Ka havaktá Piyer ta gwada mnana Yesu kazlay: Makɗaku vazak wahata gita u nana, hkən səla dza'a wadata ka kazlay: Sana a yu ta na mndu na wu kə'a nda i'i kə'a ya. ⁶² Ka saghu Piyer dzibil ka laghu hərbə taw.

Dzay mnduha ta Yesu ka rarazay
Mat 26:67-68, Mak 14:65

⁶³ Mbada tsa mnduha ta ŋanatá Yesu ya ka gagay, ka dənjlaz. ⁶⁴ Ka hbanamtá hən ta patak ma kuma. «Tsatsaf tsatsa ta mndu ta dənjlughusta,» ka hən ka daway da tsi. ⁶⁵ Ka vavazə hən ta rutsak tida ka rarazay.

Yesu ta kəma guma

Mat 26:59-66, Mak 14:55-64, Yuh 18:19-24

⁶⁶ Tsadakwa vli, ka tsakatá la galata mnduha mataba la Yahuda, nda mali ta ghəja gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha, ka klaghatá hən ta Yesu da vla tsa guma tanj. ⁶⁷ Ka hən mantisa: «Kagha Kristi ra? Mnəŋnəŋ mna,» ka hən. Ka Yesu mantisa: «Dər ki mnaghunata yu, zlgħəta a kuni wa. ⁶⁸ Dər ki dawaghunata yu, tsu'uta a kuni ta wani wa. ⁶⁹ Daga ndanana, dza'a nzanja Zwanja mndu nda ga zeghwa Lazglafta nda mbra.» Ka Yesu zlgħanaftawani ta hən. ⁷⁰ «Zwanja Lazglafta kagha nda yeya tama rke?» ka hən hlaftá wi. «Manda tsa nzakwani manda ya mna kuni,» ka'a nda hən. ⁷¹ «Mndəra wati gwada tata zbəgəлта mu, ya wya mnamamna vərda tsatsi nda wubisimani, nda sna sləmənja amu?» ka hən.

23

Yesu ta kəma Pilatus

Mat 27:1-2,11-14, Mak 15:1-5, Yuh 18:28-38

¹ Ka sli'af t́ hən demdem, ka klaghatá Yesu da Pilat ta nzakway ka n̄umna. ² «Wana na mndu na, slanagha n̄ni ta hwazlaḅa mnduha n̄ni. Ma plə kuni ta dzumna n̄a mgham Sezar, i'i Kristi ta nzakway ka mgham, ka'a,» ka hən ka vaza rutsak tida. ³ Ka Pilat mantsa: «Kagha mghama la Yahuda ra?» ka'a dawanta da tsi. «Manda tsa mna ka ya nzakwani,» ka Yesu zlganaftá wani. ⁴ Ka Pilat mantsa: «Ksaf a i'i ta skwi prək ka tsanaghata da ta guma ta na mndu na wu,» ka'a nda tsa la mali ta ghəṇa gwal dra skwi n̄a Lazglafta, nda ya nda tsa dəmga ya. ⁵ «Ta hwazlaḅa mndu na mndu na nda skwi ta taghə tsi. Wa a zrafta tsi ta hadika Galili, ka raganaptá inda hadika Zudiya, ha ka sagha da hadna,» ka hən ndi'ata ka mnay. ⁶ «La Galili na mndu na ra?» Ka Pilat dawanta snər tsi ta kulanta Galili. ⁷ Snaṇta Pilat kazlay: Sli'af ma luwa ta gə Hiridus ta mgham na Yesu kə'a, ka vrintá tsi ta Yesu da mgham Hiridus, kabga ma luwa Ursalima Hiridus ma tsa fitik ya.

Yesu ta kəma Hiridus An̄tipas

⁸ Manda vradanaghatá, ka rfu Hiridus ta rfu nghər tsi ta Yesu, kabga nda kḁa fitika zbayni ta nghan̄ta, ta ghəṇa skwiha ta snə tsi ta mnay tida. Dza'a nghan̄gha yu ta maga sana mazəmzəm su'u na, ka'a sizlay. ⁹ Ka va dádawu tsi ta skwiha kavghakavgha da Yesu. Sew had sana skwi zlganaft tsi ta wani wa. ¹⁰ Hada la mali ta ghəṇa gwal dra skwi n̄a Lazglafta nda gwal tagha zlahu n̄a mnduha. Ka va n̄avata hən ka vaza rutsak tida. ¹¹ Mbadá i Hiridus nda sludzihani ka dulay, ka gagay. Ka sudanavatá hən ta lgut káka nda dínakwani, ka vrinta da Pilat ta nzakway ka n̄umna. ¹² Daga badu tsa, ksatá gra i Pilat nda Hiridus tsa kabga si manda la ghuma nzakwa taṇ.

Habaftá Yesu n̄a dzata

Mat 27:15-26, Mak 15:6-15, Yuh 18:39–19:16

¹³ Manda tskanata Pilat ta la mali ta ghəṇa gwal dra skwi n̄a Lazglafta nda gwal tsa guma nda dəmga tani, ka'a nda hən mantsa: ¹⁴ «“Wana na mndu na ta hwazlaḅa mnduha,» ka kuni klakta da i'i, ka dawanta yu da tsi ta kəma ghuni, had skwi dər turtuk mataba tsa skwiha ta mnə kaghuni tida ya ksaf yu da tsi wa. ¹⁵ Ksaf a Hiridus guli ta sana skwi da tsi wu, kəl tsi ka vraganaghata da amu. Wana guli had sana skwi maga na mndu na ta nzakway prək ka dzata wa. ¹⁶ Wana yu dza'a sləvapta nda krupi n̄a zliṇta da,» ka'a. [¹⁷ Tsaw inda skala Pak ya ná, ta zliniszla tkwe' ta vu'a turtuk ma gamak ta hən.] ¹⁸ Ka hən mantsa: «Dzadza ta na mndu na ka zliṇnista ka ta Barabas,» ka hən hlaftá wi demdem ka skwa turtuk. ¹⁹ Tsaw tsa Barabas ya, tsamtsa lu ma gamak kabga vəl dzatá mndu ma sli'avafta hwazlaḅaku nda n̄umna. ²⁰ Ta kumay Pilat má ta zliṇtá Yesu, ka gwadgəlganatá tsi ta hən. ²¹ Ka hən mantsa: «Zlənafzləṇa ta udzu! Zlənafzləṇa ta udzu!» ka hən hlaftawi. ²² Ka Pilat nda hən ka mahkən mantsa: «Nu va na ghwadaka skwi na maga tsi na? Ya wana slanagha a i'i ta dmaku maga tsi prək ka dzata wa. Ala, wana yu dza'a slvapta nda krupi, n̄a zliṇta da,» ka'a. ²³ «Zlənaf t́ Yesu ta udzu,» ka hən va sganaghatá hlawi. Ka n̄raptá tsa hlawa taṇ ya ta Pilatus. ²⁴ Ka maganatá Pilat ta hən ta tsa skwi kuman̄ hən ya. ²⁵ Ka zliṇtá tsi ta tsa mndu si tsam lu ma gamak ta ghəṇa vəl dzatá mndu ma hwazlaḅaku nda n̄umna, ta dawu hən ya. Ka vlantá tsi ta hən ta Yesu manda ya kuman̄ hən.

Kla Yesu n̄a dzata

Mat 27:32-44, Mak 15:21-32, Yuh 19:17-27

²⁶ Ta klayklay hən ta Yesu ka guyatá hən nda Simuṇ mnda la Sireṇ ta vrakta ma vwah. Ka n̄anatá hən, ka fanaghatá tsa udza zləṇay ya n̄a

klayni mista Yesu. ²⁷ Ka sli'i mnduha rutututa mistani, ta dza'a mi'aha nda taw ka nda ghəŋ guli. ²⁸ Ka mbədavata Yesu tvə tsa mi'aha ya, ka'a nda hən mantsa: «Ma taw kuni ta i'i kwagha Ursalima, tawawa tawa ta ghəŋa ghuni nda zwana ghuni. ²⁹ Wya dza'a saghasa fitik dza'a kəl lu ka mnay kazlay: Rfu da gwal ka dzəghəŋ, kul tatá mndər, kul sanjta zwan ta u'a tan kə'a. ³⁰ «Zlagawazla ta ghəŋa anni,» ka mnduha dza'azlay nda ghwáha, «bukwanawawa bukwa,» ka hən dza'azlay nda kudunurha! ³¹ Ka si manda nana maganata lu ta udza mkwenek ya ní, kighkigh dza'a slanaghata tsi ta ghwalatá udzu?» ka'a.

³² Mamu sanlaha ma ghwadaka mndu his guli ta hlu lu ŋa dza'a pslatá hən kawadaga nda Yesu.

Dalaftá Yesu ta udza zləŋay

³³ Bhadaghata tan da tsa vli ta hgə lu ka «vla ghudzifa ghəŋ» ya, ka zləŋaftá hən hada, kawadaga nda tsa ghwadaka mnduha his ya kay. Pal sani nda ga zeghwani, pal sani nda ga zlabani. ³⁴ Ka Yesu mantsa: «Da! planapla ta dmakwa tan, kabga sna a hən ta skwi ta magə hən wu,» ka'a. Ka vzə hən ta vindima ŋa daguvustá lguthani. ³⁵ Ka nzatá mnduha hada ka nghay. «Mbambanaf a tsi ta sanlaha kay ra? Ka si Kristi zbatá ŋa Lazglafta tsi katək ya ní, ka mbanafmba tsi ta ghəŋani tama ba?» ka gwal dagaladagala ta ghəŋa la Yahuda ka ghuḅasa Yesu. ³⁶ Ka kladaghatá la sludzi guli ta imi masmasa ka vlay ŋani, ka ghuḅasu hən. ³⁷ «Ka mghama la Yahuda ka katsi, mbanafmba ta ghəŋa gha, ka ghəŋa gha,» ka hən. ³⁸ «Nana na mghama la Yahuda,» ka lu vindafta skwi ka fagata nda ta ghəŋani.

³⁹ «Kristi a kagha kay ra? mbanafmba ta ghəŋa gha ka ghəŋa gha, ka mbanafmba ka,» ka sani ma tsa ghwadaka mnduha zlanaf lu ya, ka razay. ⁴⁰ Ka sani dvanaghata

mantse: «Wana kagha ta ghuyay ghuyay manda tsatsi, zləŋa a kagha ta Lazglafta ra? ⁴¹ Ŋa u ná, rakwani tsa'uwaghatá guma, kabga nisəla slna u maga u ŋu u ta mutsafta. Tsatsi, had skwi ga tsi wu,» ka'a. ⁴² Ka'a ta hula tsa guli mantsa: «Ka havapta ka ka i'i badu saghar ka da ga mgham,» ka'a nda Yesu. ⁴³ Ka Yesu mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghata na, gita u na dza'a kawadaga ka nda i'i ma luwa da,» ka'a.

Saba hafu ma Yesu

Mat 27:45-56, Mak 15:33-41, Yuh 19:28-30

⁴⁴⁻⁴⁵ Dək fitik ma ghəŋ, ka haftá skwi ta wa ira fitik, ka nutá vli ka grum ta inda tsa hadik ya, ha ka lagha ta fitik hawu. Ka tavaptá tsa zlala tamə lu ma həga Lazglafta ya tsəra' ma takataka. ⁴⁶ Ka Yesu mantsa: «Da! Ma dzva gha ta vlaghata yu ta hafa da*,» ka'a wahata nda lwi dagala. Tahula mnatani ta tsa gwada ya, ka sabi hafu mida. ⁴⁷ «Kahwathwata si nərma mndu na mndu na,» ka mghama sludzi la Ruma nghər tsi ta tsa skwi ta magata ya, ka zləzlvu tsi ta Lazglafta. ⁴⁸ Tahula nghanja tan ta tsa skwi ta magata ya, ka vraghutá inda tsa gwal si ta lagha nghay ya nda wuwuslika dzvu. ⁴⁹ Ka nzaktá inda graha Yesu, nda tsa mi'aha ta safi mistani daga ma Galili ya, ka ngha tsa skwi ta magaku ya.

Padamta Yusufu ta Yesu

Mat 27:57-61, Mak 15:42-47, Yuh 19:38-42

⁵⁰⁻⁵¹ Mamu sana nərma mndu tdukwa nzakwani, ta hgə lu ka Yusufu. Mnda la Arimate ya, sana luwa ta nzakway ta hadika la Yahuda. Ta kzlaykzlay tsatsi ta sagha fitika ga mghama Lazglafta. Tekw tsatsi mataba gwal dagaladagala ta vla hidaku. Tsu'af a tsatsi ta tsa skwi tsinj lu ta ghəŋani ma guma ŋa magay, ka magata lu ya wa. ⁵² Ka sli'aftá tsa mndu ya ka lagha da Pilat ta nzakway ka ŋumna da dawaftá tvi ŋa dza'a kla

* 23:46 Ngha ta Zabura 31:6.

mbla Yesu. ⁵³ Ka laghu tsi klagatá mbla Yesu ta udza zləŋay, ka mbsamtá tsi ma wupay, ka laghu tsi famta ma kulu huhrap lu ma kluluh ta kul famtá lu ta mbli mida karaku. ⁵⁴ Bađu luma madagala tsa fitik ya, ta ghwan a lu ka lami da Sabat wa.

⁵⁵ Ka sli'aftá tsa mi'aha si ta safi mista Yesu daga ma Galili ya mista Yusufu. Ka nghanatá həŋ ta vla tsa kulu ya, nda ya ka lu hananamtá Yesu mida. ⁵⁶ Ka vraghatá həŋ da luwa. Ka payaftá həŋ ta rdí nda urdi ŋa masay ta mbla Yesu. Ka nzaptá həŋ bađu Sabat manda ya ta mnə zlahu.

24

Sli'agapta Yesu ma kulu

Mat 28:1-10, Mak 16:1-8, Yuh 20:1-10

¹ Wrək tgha gasərdək bađu dəmas, ka klaftá tsa mi'aha ya ta tsa rdí nda urdi payaf həŋ ya kay, ka sli'afta ka laghwi ta kulu. ² Kə'a ká həŋ ná, taŋwalaghutanwala lu ta tsa klam kəl lu ka hunta ya. ³ Ka lami həŋ dida, ngha a həŋ ta mbla Mgham Yesu mida wa. ⁴ Trid, traptra həŋ ta skwi ŋa ndanay. Gi ka zlagaptá duhwalha Lazglafta his ta kəma taŋ nda sudatá lgut ta wudaku tilil ta vgha taŋ. ⁵ Ka ksaftá zləŋ ta həŋ katakata, ka dzadzata həŋ ta ghəŋa taŋ nda ta hadik. Ka tsa duhwalha Lazglafta ya nda həŋ mantša: «Ta zbə ŋaw kuni ta mndu ndiri mataba gwal nda rwa na? ⁶ Ta had hadna wa, sli'apsli'a tsatsi nda hafu. Havakwahava ta skwi mnaghuna tsi ma fitika nzakwani ta ma Galili. ⁷ Ka'a mnata na: "Nda nza tkwe' ka klaftá Zwanja mndu ka fanamtá gwal dmaku ma dzvu, ŋa dzata ta udza zləŋay, ŋa sli'agaptani nda hafu ma mtaku bađu mahkəna fitik kə'a ya."»

⁸ Ka havaktá tsa mi'aha ya ta skwi ya si mnana Yesu ta həŋ. ⁹ Sli'afta taŋ ta kulu, ka laghu həŋ da rusanaftá inda tsa skwiha ya ta tsa duhwalha ghwanpədə ndeŋ ya nda pđakwa sanlaha. ¹⁰ Tsa mi'aha ta mna tsa gwada ya ŋa gwal ghunay ya ná, i Mari

makwata Magdala, nda Yuwana, nda Mari mani ma Yakubu, nda sanlaha ma mi'aha ta dza'a mista taŋ ya həŋ. ¹¹ Ta nghə ka tsabaku həŋ ta tsa gwada ya, zlgahaf a həŋ ta gwada tsa mi'aha ya wa. ¹² Piyer ya tani, sli'aftá tsatsi nda hwaya ka laghwi ta kulu, ka bukwadatá tsi, kə'a kə'a ná, wupay yeya nghan tsi ŋufuk ta hadik, ka vraghatá tsi dzaghani nda ndərmima tsa skwi ta magaku ya.

Yesu ta tva dza'a da luwa Imayus
Mak 16:12-13

¹³ Bađu va tsa fitik ya, ka sli'aftá sana duhwalha his, ka dza'a da sani luwa ta hgə lu ka Imayus. Ta magay meli ghwanpədə ndeŋ matakataka taŋ nda luwa Ursalima. ¹⁴ Ka dza'a həŋ nda ghwa yiva ta ghəŋa skwi ta maguta. ¹⁵ Tata dza'a nda ghwa yiva ta ghəŋa tsa skwi ta maguta ya həŋ, ka ksaftá Yesu ta həŋ ka mbađa kawadaga nda həŋ. ¹⁶ Ka hanaftá skwi ta iri ta həŋ, tsəmaf a həŋ wa. ¹⁷ Ka Yesu mantša: «Ta ghəŋa wu ta dza'a kuni nda ghwa yiva na?» ka'a nda həŋ. Gagərdzək sladaslada həŋ, ka nzata sasgama. ¹⁸ Ka sani mataba taŋ ta hgə lu ka Kliyupas nda tsi mantša: «Si laghu diga kagha ta magaku skwi ma Ursalima ma na fitik na na?» ka'a. Ka Yesu mantša: «Nya ta magaku na?» ka'a nda həŋ. ¹⁹ Ka həŋ nda tsi mantša: «Sna a ka ta skwi ta maguta nda Yesu mnda la Nazaret ta nzakway ka anabi dagala, nda sgit ma gwadani, ta magata skwa mandərmimi ta kəma Lazglafta nda ya ta kəma inda mnduha, ²⁰ klaf la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda gwal tsamatá guma, ka vlatá həŋ ŋa dzata, ka zləŋaftá həŋ ta udza zləŋay ra? ²¹ Tsatsi dza'a mbanaftá la Isra'ila ka ŋani silay, kulam nda tsa, hkən gita manda luta tsa skwiha ya. ²² Aŋ mndani, ta ndərmimi nda ndərmima ŋni ta gwada sana mi'aha mataba ŋni ta sli'afta wrək tgha, ka laghu ta kulu. ²³ Ta lagha həŋ, slanagha a həŋ ta mblani wu, ka vraktá həŋ da mnay:

“Maravamara duhwalha Lazglafta ta wa ira ŋni, ka mnə həŋ ŋaŋni kazlay: Sli’afslí’a nda hafu kə’a.”²⁴ Ka sli’aftá sanlaha mataba ŋni guli ka laghu ta kulu, ka slanaghatá həŋ ta tsa skwi ya manda va tsa mnə tsa mi’aha ya. Tsatsi, ngha a həŋ wu,» ka’a.²⁵ Ka Yesu nda həŋ mantša: «Mnduha kul had mahizl ma ghəŋa taŋ, ta daramay nda darاما ta zlgħa inda skwi mna la anabi!²⁶ Nza a tkwe’ ka ghuyay Kristi ta tsa danwaha ya makdaku tsi ka lami da glakwani ra?» ka’a nda həŋ.²⁷ Ka zraftá Yesu ta rusa gwada ta ghəŋani manda ya mna i Musa nda inda la anabi ma deftera Lazglafta.

²⁸ Ndusadaghata taŋ nda tsa luwa ta dza’a həŋ ya, mbada Yesu ka kda mbada manda mndu ta kuma dza’a da vla di’iŋ.²⁹ «Nawanawa, nzanza kawadaga nda aŋni, nda hləma fitik, ndusa rvidik,» ka həŋ nzafta tida, ka ŋanata, ka lamə tsi da həga ka nzata kawadaga nda həŋ.³⁰ Ta zə tsi ta skwa zay kawadaga nda həŋ, ka klaftá tsi ta buradi, ka rfanaghatá Lazglafta, ka ɓlanaptá tsi*, ka valaŋtá tsi ta həŋ.³¹ Nzidíd, tsalatsala ira taŋ ka tsəmaftá həŋ, gi lay nghəgla a həŋ tavata həŋ wa.³² «Burburbur a ŋudufa u ma fitika mnayni ta gwada ta rusu tsi ta skwi ma deftera Lazglafta ŋa u ta tvi kay ra?» ka həŋ mataba taŋ.

³³ Tahula tsa, gi ka sli’aftá həŋ ka vraghuta da Ursalima. Bhadaghata taŋ, ka slanaghatá həŋ ta tskata vgha tsa duhwalha ghwanpdə ndeŋ ya, kawadaga nda gwal si ta dza’a mista taŋ,³⁴ ta mnaymnay kazlay: Kawathwata sli’agapsli’a Mgham Yesu nda hafu. Nda ngha Piyer kə’a.³⁵ Ka rusu tsahaya guli ta skwi ta maguta ta tvi nda ya ka həŋ tsəmaftá Yesu, ma fitika ɓalanaptani ta buradi.

Maravata Yesu da duhwalhani
Mat 28:16-20, Mak 16:14-18, Yuh 20:19-23, Slg 1:6-8

³⁶ Tata rusa tsa gwada ya həŋ, ka gi maravata vərdaka Yesu mataba taŋ, ka’a mantša: «Ka vlaghunavla

* 24:30 Ngha ta Lukwa 22:19.

Lazglafta ta zdaku» ka’a ganaghatá zgu ta həŋ.³⁷ Ka ksaftá tsi ta həŋ ka zləŋ, ka ghudzaku həŋ katakata, ba glamglam ya ka həŋ sizlay.³⁸ Ka Yesu nda həŋ mantša: «Nya ta ghudza kaghuni na? Nya ta kəl kuni ka dga ghəŋ?»³⁹ Nghawangha ta dzvuha da nda səlahə da ɓa, va tsa i’i yeya. Ksihawaksa, ka vitsidivata kuni. Had sl’uvgha nda ghudzif ma glamglam manda tsa ta ndanu kaghuni ta ghəŋa i’i ya wu,» ka’a.⁴⁰ Ta mnə tsi ta tsaya ná, ta marə tsi ta dzvuhani nda səlahani ŋa taŋ.⁴¹ Ta graf a həŋ karaku wu, ta rfu həŋ katakata ka ndərmimay. Ka Yesu mantša: «Mamu skwa zay da kaghuni hadna ra?» ka’a nda həŋ.⁴² Ka vlaŋtá həŋ ta sulatá klipi ki’a.⁴³ Ka zlgħaftá tsi ka zay ta wa ira taŋ.

⁴⁴ Ka’a nda həŋ mantša: «Wana na skwi si ta mnə yu ŋa ghuni ma fitika nzakwa da kawadaga nda kaghuni kazlay: “Inda skwi ya vindaf lu ta ghəŋa i’i ma deftera Musa nda ya ma deftera la anabi, nda ya ma Zabura ná, dza’a magaku kə’a ya kay,» ka’a nda həŋ.⁴⁵ Ka gunanaŋtá tsi ta mahizl ta həŋ ŋa snaŋtá skwi vindaf lu ma gwada Lazglafta.⁴⁶ Ka’a nda həŋ guli mantša: «Wya ka lu vindaf ta: Dza’a ghuyay Kristi ta danwa, ŋa sli’agaptani ma mtaku nda hafu badu mahkən.⁴⁷ Dza’a mnay lu tkwe’ nda hgani ŋa inda mndəra mnduha ka mbədanafta həŋ ta nzakwa taŋ, ŋa planata Lazglafta ta dmakwa taŋ. Tiŋəl ma luwa Ursalima dza’a zrafta lu ta mnay.⁴⁸ Kaghuni ta nzakway ka masləmtsəka tsa skwiha ya kə’a ya.⁴⁹ Wya yu dza’a ghungaghunata tsa skwi taghunaf Da da ta imi ta sləməŋ ya. Kaghuni, ka nzata kuni ma hudá luwa ha ka saha mbraku daga ta luwa da mbraghunafta,» ka’a nda həŋ.

Sli’a Yesu ka zlaŋtá duhwalhani
Mak 16:19-20, Slg 1:9-11

⁵⁰ Ka hlaftá Yesu ta həŋ ma hudá luwa, ka laghu həŋ nda tvə luwa Betani. Bhadaghata taŋ da hada, ka ka-

paftá tsi ta dzvu ka tfanaghatawi ta hən. ⁵¹Tata tfaytfay ta wi ta ghəŋa taŋ, ka dgaghutá tsi ta vgha nda hən, ka klaghatá lu ta luwa. ⁵²Hahən, manda kďakwa taŋ ta tsəlbanatá tsəlbu, ka vraghatá hən da Ursalima nda rfu katakata. ⁵³Ka gďatá hən ta lagha da nzaku ma həga Lazglafta ka zləzlvay.

Gwada ta sabi da Yuhwana

Yesu Kristi ná, gwada Lazglafta ya

¹ Daga tanɗan mamu gwada*. Kawadaga tsa gwada ya nda Lazglafta. Tsa gwada ya ta nzakway ka Lazglafta. ² Daga tanɗan, kawadaga tsa gwada ya nda Lazglafta. ³ Nda tsatsi magafta Lazglafta ta inda skwiha. Haɗ skwi magaf Lazglafta kul haɗ tsatsi wa. ⁴ Ma tsatsi zrafta hafu. Tsa hafu ya ta nzakway ka tsuwadaka mnduha. ⁵ Tsa tsuwadaku ya ta tsuwadaku ma grusl, walaɗ a grusl ta ksafɗa dekedek wa.

⁶ Ka zlagaptá sana mndu ta hgə lu ka Yuhwana ghunaf Lazglafta. ⁷ Ka sagha tsi ɗa nzaku ka maslɛmɛtsəka tsuwadaku, kada zlglafta inda mnduha nda ma tsatsi. ⁸ Tsatsi a tsa tsuwadaku ya wu, zlagap ɗa ga maslɛmɛtsəka tsuwadaku tsatsi.

⁹ Tsa tsuwadaku ya ná, vərɗa tsuwadaku ya. Ma saghani ta ghəɗa haɗik ka tsuwadaku tsi ta mnda səla.

¹⁰ Tsaw tsa gwada ya ná, nda ghada nzakwani ma ghəɗa haɗik, kabga nda tsatsi magafta lu ta ghəɗa haɗik. Nziya nza tsi tsatsafa mnduha wa. ¹¹ Saghani da mnduha, ka kwalaghuta mnduha ta tsu'afɗa.

¹² Lagha gwal ta tsu'afɗa, ka zlglaftá hgani. ɗa tsahaya, ka vlantá tsi ta hən ta mbrakwa nzaku ka zwana Lazglafta. ¹³ Nza a hən ka zwanani manda ya ta yagata mnda səla, manda ya ta kumə mndu a wu, ama sagha da Lazglafta manda ya ta kumə tsatsi. ¹⁴ Tsa gwada mnə lu ya kay ná, ka mbəɗavafɗa tsi ka mndu, ka nzata mataba mu. Nda ndəgha nda zɗakatahudi, nda kahwathwata. Nda ngha mu ta glakwani, glakwa zwan turtuktuk ghunaf Da ya. Zɗakatahudani nda kahwathwatani katakata ya.

¹⁵ Ka gwadatá Yuhwana ta nza-kway ka maslɛmɛtsəkani banɗuwa. «Wana tsa mndu mnə yu kazlay: Tsa mndu ta sagha nda hula ɗa ya ná, malaghumala ta i'i, kabga mamu tsatsi ma kdaku lu ka yatá i'i kə'a ya kay.» ¹⁶ Dagala zɗakatahudani katakata, tfamaghatfa ta wi demdem, ta gɗagɗa ta vlamatá zɗakatahudani. ¹⁷ Nda ma dzva Musa vlata Lazglafta ta zlahu, ka sagha zɗakatahudi nda kahwathwata nda da Yesu Kristi. ¹⁸ Haɗ mndu ta kdə walaɗta nghanɗa Lazglafta wa. Tsa zwan turtuktuk ya ta nzakway ka Lazglafta, ta nzaku ma ghuva Da ya, tsatsi ta mnanɗa nzakwa Lazglafta.

Gwada Yuhwana

Mat 3:1-12, Mak 1:1-8, Luk 3:1-18

¹⁹ Wya gwada mna Yuhwana ma ghunadaghata gwal dagaladagala ma la Yahuda ma Ursalima ta gwal dra skwi ɗa Lazglafta, nda la Levi. Ka lagha hən da ɗawanɗa da tsi: «Wa kagha na?» ka hən. ²⁰ Ka mnatá Yuhwana ta kahwathwata, manana a ta hən wa. «Kristi a i'i wu,» ka'a klinistá ghəɗani ta hən. ²¹ «Tsa wa kagha ɓa? Iliya ka rki?» ka hən nda tsi. «Vani a i'i wu,» ka Yuhwana nda hən. «Anabi ka rki?» «Vani a i'i wa.» ²² «Wa kagha ka ɗni dza'azlay nda gwal ta ghunaganɗaghata ɓa? Wa i'i ka va kagha na?» ka hən nda tsi kay guli. ²³ «I'i ná,

“Iwi ta gugudaku ma mtak yu, lele'anawa tvi ɗa mgham†”» ka'a nda hən,

manda ya mnə anabi Isaya.

²⁴ Mataba tsa mnduha ghunadap lu da Yuhwana ya, mamu la Farisa.

²⁵ Ka ɗawglantá hən da Yuhwana, «Wana Kristi a i'i wu ka ka, ta Iliya a yu wu ka ka, anabi a yu wu ka ka guli, ɗaw ta maga ka ta batem ɓa?» ka hən nda tsi. ²⁶ «I'i ná, nda imi ta magə yu ta batem. Mamu sana mndu mataba ghuni kul snanɗa kuni. Tsatsi ta sagha nda hula ɗa. ²⁷ Ra a yu ka plaptá zu'a ɓaɓahani wu,» ka'a nda

* 1:1 Ngha ta aya 14. † 1:23 Ngha ta Isaya 40:3.

həŋ. ²⁸ Ma Betani maguta tsa skwiha ya, ta 6la ghwa Zurdeŋ, ma vla magay Yuhwana ta batem.

Yesu Kristi ná, Zwanja Lazglafta ya

²⁹ Gamahtsimani ka nghə Yuhwana ta Yesu ta sagha da tsi. «Wana zwanja tuwaka Lazglafta ta klaghutá dmakwa mnduha. ³⁰ Tsatsi tsa mndu mnə yu kazlay: Mamu sana mndu ta sagha nda hula dá ta malaghutá i'i, mamu tsatsi ma kdə lu ka yata i'i kə'a ya kay. ³¹ I'i guli ná, si sna a yu kazlay: Tsatsi ya kə'a wa. Nana saghasagha yu da maga batem ma imi na ná, ŋa snanamtá la Isra'ila nzakwani,» ka'a. ³² Ka Yuhwana guli mantsa: «Nda ngha yu ta Sulkum ta saha daga ta luwa manda ghərбу', ka nzafta tida. ³³ Si sna a yu kazlay: Tsatsi ya kə'a wu, ka mnihatá Lazglafta ta ghunaftá i'i ŋa maga batem ma imi ya kazlay: Tsa mndu dza'a nghanja ka ta saha Sulkum ka nzafta tida ya, tsatsi ta dza'a maga batem nda Sulkum nda ghu6a, ka'a. ³⁴ Ka nghanjá yu manda va tsaya. Nana mndu na ná, Zwanja Lazglafta ya, ka yu ta ghəŋani.»

Tanjanja duhwalha Yesu

³⁵ Gamahtsimani, ka vradaghata Yuhwana kawadaga nda gwal his mataba duhwalhani da va tsa vli ya. ³⁶ Nghayni ta Yesu ta labə mantsa: «Wa a zwanja tuwaka Lazglafta,» ka'a. ³⁷ Snanja tsa duhwalha his ya ta tsa gwada Yuhwana ya, ka laghu həŋ mista Yesu. ³⁸ Kə'a ka Yesu mbədavata, ta nghə tsi ná, ta dza'a mistani həŋ. «Nu ta zbə kuni 6a?» ka'a nda həŋ. «Maləma dá! Ga ta nzakwa ka na?» ka həŋ nda tsi. ³⁹ «Saghawasa ka nghanata kuni 6a!» ka'a nda həŋ. Ka laghu həŋ mistani, ka nghanatá həŋ ta vla nzakwani. Ta fitik hawu ta nzemndi fwađ vli nda tsa. Ka kdíntá həŋ ta vaghay kawadaga nda tsi.

⁴⁰ Mataba tsa mnduha his ta snanjá gwada Yuhwana ka laghu mista Yesu ya ná, tekw Andre ta nzakway ka zwanjamani ma Simuŋ Piye. ⁴¹ Tinjəl ŋa zwanjamani Simuŋ sli'afta tsi ka

laghwi da mnay. Ka'a mantsa: «Slaf-sla ŋni ta Almasihu,» ka'a. Tsaya ta nzakway ka «Kristi.» ⁴² Ka kladaghatá tsi da Yesu, na ghur nghanja Yesu, ka'a nda tsi mantsa: «Simuŋ! Zwanja Yuhwana ka, Kefas dza'a hga lu ta kagha,» manda mnay kazlay: Pala kə'a ya. ⁴³ Gamahtsimani, dza'a da Galili yu, ka Yesu. Ka guyatá tsi nda Filip, «mbada mista dá,» ka'a nda tsi. ⁴⁴ Tsa Filip ya ná, mnda luwa Betsayda luwa i Andre nda Piye. ⁴⁵ Tahula tsa, ka guyatá Filip nda Natanayel guli. «Slanaghasla ŋni ta tsa mndu vindaf Musa ta gwada ta ghəŋani ma deftera zlahu nda ya ta mnə la anabi ta gwada ta ghəŋani ya kay. Yesu zwanja Yusufu mnda la Nazaret ya,» ka'a nda tsi. ⁴⁶ «Mndərga wati skwi ya dina dza'a sabi ma luwa Nazaret na?» ka Natanayel nda tsi. «Sawi ka nghanata ka 6a!» ka Filip. Ka sli'aftá tsi ka lagha. ⁴⁷ Nghay Yesu ta laghani, «wana vərda mnda la Isra'ila kul had sana skwi ŋa tsanavata,» ka Yesu nda Natanayel. ⁴⁸ «Ga snanja ka ta i'i na?» ka Natanayel nda tsi. «A'a! Ngha a yu ta kagha ta nzaku mista ghuraf ma kdə Filip ka hga kagha ya ra!» ka Yesu nda tsi. ⁴⁹ «Maləma dá! Kagha ná, Zwanja Lazglafta ka, mghama la Isra'ila ka,» ka Natanayel nda Yesu. ⁵⁰ «Zlray kagha ta zlgay tsa 6a, kabga mnay dá kazlay: Nda ngha yu ta kagha mista ghuraf kə'a? dza'a nda ngha ka ta skwiha ta malaghutá tsaya,» ka Yesu nda tsi. ⁵¹ Ka Yesu sganaghata mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a nda ngha kuni ta gunatá luwa buwan ŋa ŋla duhwalha Lazglafta, ŋa saha tanja ta ghəŋa Zwanja mndu,» ka'a.

2

Kla makwa ma Kana

¹ Ta mahkəna fitik, ka slatá skala kla makwa ma luwa Kana ta hadika Galili. Tsaw laghala mani ma Yesu da tsa vla skala kla makwa ya. ² Hgadagha hga lu ta i Yesu nda duhwalhani guli da tsa vla skala kla makwa ya. ³ Ka kdutá ima inabi. Ka

mani nda Yesu mantsa: «Nda kɔa ima inabi da hɔŋ,» ka'a. ⁴ «Nahgani ŋa gha nda i'i katak ní a ma! Ta maga a fitika da wu,» ka Yesu nda tsi. ⁵ «Ka maga kuni ta inda skwi dza'a mnaghunata tsi,» ka mani ma Yesu nda kwalvaha. ⁶ Tsaw ma tsa vli ya, mamu wudaha tsatsaf lu nda palaha ta za litir tghas mbsak tghas mbsak sanlaha, dɛrmək nda hisamsak hisamsak sanlaha, ta kəl la Yahuda ka ghuɔa sɔlaha taŋ. ⁷ «Ndaghanafwa ndagha ta ya wudaha ya nda imi,» ka Yesu nda hɔŋ. Ka ndaghanaftá hɔŋ te'te'. ⁸ «Ndana tama, taŋwatá ta mndu ta wa skwa zay,» ka Yesu nda hɔŋ, ka taŋtá hɔŋ. ⁹ Tapanata tsa mndu ta wa skwa zay ya ta tsa imi mbɛdanaf lu ka ima inabi ya ná, zɔakwa skwi a va tsa wu, sna a guli ka sagha ga tsa ima inabi ya wa. Taghɔŋa tsa gwal ta zakamtá tsa imi yeya nda sna. Ka hgantá tsi ta z'ala makwa. ¹⁰ Ka'a nda tsi mantsa: «Tiŋəl ima inabi ya zɔa ta dgə lu ŋa mnduha, kada vla ya leghlegha tahula baghuta taŋ ná, ka laghwa kagha dɛfanatá ya zɔa, ka zlra klagapta ndana?» ka'a nda tsi. ¹¹ Tsaya taŋtaŋa mazəmzəm maga Yesu ma luwa Kana ta hadika Galili. Mantsa ya maraŋta tsi ta glakwani. Ka faftá duhwalhani ta ghɔŋ tida. ¹² Tahula tsa, ka sli'aftá tsi ka lagha da luwa Kafarnahum kawadaga nda i mani nda zwanamani, nda duhwalhani tani, ka zatá hɔŋ ta fitik tsɔbakw hada.

Ghzlay Yesu ta gwal ta dzawa skwi ma hɔga Lazglafta

Mat 21:12-13, Mak 11:15-17, Luk 19:45-46

¹³ Ndusagaghata fitika skalay la Yahuda ta Pak, ka lafi Yesu da Ursalima. ¹⁴ Bhadaghatani, ka lamə tsi da daɔa hɔga Lazglafta ka slanaghatá tsi ta mnduha ta dzawa slaha nda tuwakha, nda ghərɔbu'ha, nda gwal mbaɔa tseɔi ta nzaku tavata tabɔla taŋ hada. ¹⁵ Ka klaftá tsi ta tɔaŋ ŋa krupi, ka ghzlagaptá tsi ta mnduha demdem ma tsa daɔa hɔga

Lazglafta ya, nda tuwakha tani, nda slaha tani. Ka wutsidiŋtá tsi ta tseɔa gwal mbɛɔu, ka zlambidiŋtá tabɔla taŋ. ¹⁶ «Hliŋwa na skwiha na hadna, ma niŋ kuni ta hɔga Da da ka hɔga mbɛɔa dzvu,» ka'a nda gwal dzawa ghərɔbu'ha. ¹⁷ Ka havaktá duhwalhani ta skwi ya nda vinda ma gwada Lazglafta tazlay: «Dvafɔva* yu ta hɔga gha, manda vu ta dra tsi ta i'i,» ka'a ya ¹⁸ «Mndərga wati ma mazəmzəm dza'a ka magata, ŋa maraŋtá skwi kəl ka ka maga mndəra skwi mandana na?» ka la Yahuda zlaftá gwada nda tsi. ¹⁹ «Tasiŋwatasa ta na hɔga Lazglafta na, dza'a bəglafba yu ma fitik hkən,» ka Yesu nda hɔŋ. ²⁰ «Ta skwi vaku fwaf mbsak mku' mida za lu ta ba na hɔga Lazglafta na ná, ma fitik hkən dza'a bafta yu ri wa kə'a?» ka la Yahuda nda tsi. ²¹ Tsaw tsa hɔga ta gwadə Yesu ya ná, ta gwadə ta ghɔŋa ghɔŋani tsatsi. ²² Tsaya kəl duhwalhani tahula sli'agaptani ma mtaku, ka havaktá skwi ya mna tsi. Ka zlghaftá hɔŋ ta skwi ya nda vinda ma gwada Lazglafta, nda gwada Yesu ta mnata tani.

Nda sna Yesu ta skwi ma ŋudufa mnduha

²³ Ma fitika nzakwa Yesu ma Ursalima ta skala Pak, nda ndəgha gwal ta zlghafta nghər hɔŋ ta mazəmzəmha ta magə tsi. ²⁴ Lamə a tsaya da fəlma Yesu wu, kabga nda sna ta hɔŋ tsidid. ²⁵ Psa a ta mnanata mndu ta gwada ta ghɔŋa nzakwa sana mndu wu, kabga nda sna tsatsi ta skwi ma ŋudufa mndu.

3

I Yesu nda Nikwademu

¹ Mamu sana mndu mataba la Farisa ta hgə lu ka Nikwademu tekwa mataba gwal dagaladagala mataba la Yahuda. ² Ka sli'aftá tsi nda rvidik ka lagha slanaghatá Yesu. Ka'a nda tsi mantsa: «Maləma da! Nda sna ŋni kazlay: Mnda tagha skwi ta saha daga da Lazglafta kagha kə'a, kabga had mndu ta laviŋtá maga

* 2:17 Ngha ta Zabura 69:10.

tsa mazəmzəmha ta magə kagha ya, ka had Lazglafta kawadaga nda tsi wu,» ka'a. ³ «Kahwathwata ka yu ta mnaghata, ka ya a lu ta mndu ka mahis wu katsi, laviŋ a ta ng-haŋtá ga mghama Lazglafta wu,» ka Yesu nda tsi. ⁴ «Waka lu dza'a yəglagatá mndu nda ghada halatani, dza'a vrəgladaf vra da hudá mani, ŋa yəglagata ra?» ka Nikwademu nda tsi. ⁵ Ka Yesu mantša: «Kahwathwata ka yu ta mnaghata, ka ya a lu ta mndu nda imi nda Sulkum wu katsi, laviŋ a ta walaŋtá lami da ga mghama Lazglafta wa. ⁶ Ya yaga mndu ná, mnda səla tsaya. Ya yaga Sulkum ya ná, ŋa Sulkum tsa ya. ⁷ Ma ndərmim ka nda ndərmima kabga mnaghata dá: "Tkwe' ka ya-gatá kaghuni ka mahis" kə'a. ⁸ Nda ta tvi ta kumə tsi ta vyakwa falak. Ta snay ka ta ghudzagani, sna a ka ka ga sli'afta tsi wu, sna a ka ka ga ta dza'a tsi wa. Mantša ya nzakwa inda mndu yaga lu ma Sulkum,» ka Yesu nda tsi. ⁹ «Waka skwi mantša dza'a magaku?» ka Nikwademu nda tsi. ¹⁰ Ka Yesu nda tsi mantša: «Kagha mndu ta tagha skwi ŋa la Isra'ila ná, sna a ka ta tsa ra? ¹¹ Kahwathwata ka yu ta mnaghata, skwi snaŋ ŋni ta mnə ŋni, skwi nghan ira ŋni ta gwadə ŋni, tsaw tsu'a a kuni ta skwi ta mnə ŋni wa. ¹² Gwadəy dá ta skwi ta magaku ta hadik ŋa ghuni, zlgha a kuni wu, waka kuni dza'a zlghaftá skwi ta magaku ta luwa dza'a mnaghunata yu tama? ¹³ Had mndu ta kdə lafi ta luwa, ka mndu ta saha daga ta luwa a tsi wa. Ba Zwanja mndu yeya ta saha daga ta luwa. ¹⁴ Manda va ya kapadaf Musa ta nahadika ghuvatili ta udzu ma mtak ya, manda va tsaya dza'a kapadafta lu ta Zwanja mndu, ¹⁵ kada mutsafta dər wa ta zlghaftá hafu ŋa kdekedzeŋ.

¹⁶ «Dvudva Lazglafta ta ghəŋa hadik, kəl tsi ka vlatá Zwanjani turtuktuk, dər wa ta zlghafta, zwađuta a wu, mutsafmutsa ta hafu ŋa kdekedzeŋ. ¹⁷ Ghunaga a Lazglafta ta zwanjani ŋa tsanaghatá guma ta mnduha ta ghəŋa

hadik wu, ama ŋa mutsafta mnduha ma ghəŋa hadik ta mbaku nda ma tsatsi, kəl Lazglafta ka ghunagatá Zwanjani ta ghəŋa hadik. ¹⁸ Mndu ta zlghaftá Zwanja Lazglafta, had guma ta ghəŋani wa. Mndu kul zlghafta, nda ghada tsatá guma ta ghəŋani, kabga kwalani kul zlghaftá Zwanja Lazglafta turtuktuk.

¹⁹ «Wya ghəŋa tsa guma ya: Ma saha tsuwadək ta ghəŋa hadik, ka zlanavatá mndu ta tsuwadək ka laghwı dvatá grusl, kabga slnaha taŋ kul dınaku. ²⁰ Inda mndu ta maga ghwadaka skwi, husaŋhusa tsuwadək. Had tsa mndu ya dza'a walaŋta sagha da tsuwadək wu da maravata slnani duway ta dađi. ²¹ Ka ŋərmani nzakwa mndu kahwathwata katsi ná, dza'a saghasa da tsuwadək kada nghavata inda slnani ta magə tsi tsididkazlay: Skwi ta magə tsi, zdəganazda ta Lazglafta kə'a.»

Yuhwana mnda maga batem nda Yesu

²² Tahula tsa, ka sli'aftá Yesu kawadaga nda duhwalhani ka laghwı ta hadika Zudiya. Ka nzdavata tsi tsəbakw fitik kawadaga nda həŋ hada. Ka magə tsi ta batem ŋa mnduha. ²³ Ta magə Yuhwana ta batem guli ŋa mnduha ma sana vli ta hgə lu ka Inuŋ, ndusa nda sani vli ta hgə lu ka Salima, kabga dagala imi hada. Ka va sli'adaghatá mnduha ŋa maganaftá batem ta həŋ. ²⁴ Ma tsa fitik ya, ta la a lu ksaghatá Yuhwana da gamak karaku wa.

²⁵ Ka sli'anaftá duhwalha Yuhwana ta zlərdutawi nda sana mnda la Yahuda ta ghəŋa gwada ta ghuđa səla. ²⁶ Ka sli'aftá həŋ ka lagha da mnay ŋa Yuhwana kazlay: Maləma dá! Tsa mndu si kawadaga nda kagha ta bla ghwa Zurdeŋ si ta mnə ka ta gwada ta ghəŋani ya kay ná, wa'a ta maga batem ŋa mnduha. Ta sli'i inda mnduha da tsi, ka həŋ. ²⁷ Ka Yuhwana mantša: «Had mndu dza'a mutsaftá sana skwi ka Lazglafta a ta vlanja wa. ²⁸ Nda sna kaghuni nda sləməŋa ghuni ta mnə yu tazlay

«Kristi a i'i wu» kə'a. Ghunidik ghuna lu ma kdaku tsatsi ka sagha. ²⁹ Na zwanja midzi ta kla lu ta makwa, gra zwanja midzi ya guli ná, tavatani ta nzata tsi ka sna lwa gwada ta gwadagapta zwanja midzi. Snañtani ta gwada ta gwadagapta tsi ya, rfayni ta rfu. Manda tsaya ta rfa i'i ta rfu guli. Ndanana ná, rfu ña da ta rfay. ³⁰ Ka ñla tsatsi nda ñla, ka htakwa i'i nda hta.

³¹ «Mndu ya ta saha daga ta luwa ná, nzanaghanza tsatsi ta ghəña inda skwi demdem. Mndu ya ta ghəña hadik guli ná, ña ghəña hadik tsatsi. Gwada ta ghəña skwi ta ghəña hadik ñani ta gwaday. Mndu ta saha daga ta luwa ná, [ta ghəña inda skwi nzanaghata tsatsi]. ³² Gwada ta ghəña skwi nghan tsi nda ya snañ tsi ta gwadə tsi. Had mndu ta tsu'aftá gwadani wa. ³³ Mndu ta tsu'aftá gwadani ná, grafgra tsa mndu ya ta Lazglafta kazlay: Kahwathwata ya kə'a. ³⁴ Mndu ghunaga Lazglafta ná, gwada Lazglafta ta gwadə tsi, kabga zwakuzwakwa Sulkum vlanj Lazglafta mida.

³⁵ «Dvudva Da ta Zwanj, ka fanamtá tsi ta inda skwi ma dzvani. ³⁶ Mndu ta zlglaftá tsa Zwanj ya mutsafmutsa ta hafu. Mndu ta kwalaghutá zlglaftá tsa zwanj ya mutsafta a ta tsa hafu ya wa. Ta ghəña basa ñudufa Lazglafta yeya ta nzaku ta ghəñani,» ka'a.

4

I Yesu nda markwa la Samari

¹ Ka snañtá la Farisa ta mnay kazlay: Mal mnduha ta sli'i da maga batem da Yesu ka ya da Yuhwana kə'a. ² Ka kahwathwatani ka lu mnay katsi ná, Yesu a ta maga batem ña mndu wu, duhwalhani zlanaj tsi ta magay. Snañta Yesu ta tsa gwada ta mnə lu ya, ³ ka sli'aftá tsi ta hadika Zudiya ña vrə ta hadika Galili. ⁴ Wya nda ma hadika Samari ta laba tsi ya, ⁵ ka bhadaghatá tsi da sana vli ta hgə lu ka Sikar ndusa nda vwaha Yakubu ta vlanjta zwanjani Yusufu bamma, ta hadika Samari. ⁶ Ma tsa vli ya, mamu

vəvrəma Yakubu. Manda hərfatá Yesu ta mbađa, ka nzatá tsi ta wa tsa vəvrəm ya, wər ma ghəñ fitik nda tsa.

⁷ Ka lagha sana markwa la Samari da ta imi. «Tidifta ta imi ka sa'ata yu,» ka Yesu nda tsi. ⁸ Ma tsa fitik ya, laghula duhwalhani da luwa da skwa skwa zay. ⁹ «Waka kagha ta nzakway ka mnda la Yahuda, ta dawa imi ña say da i'i ta nzakway ka markwa la Samari na?» ka tsa marakw ya nda tsi. Tsaw had la Yahuda ta guya vgha nda la Samari wa. ¹⁰ Ka Yesu mantse: «Ka má nda sna ka ta skwi ta kumə Lazglafta ta vlaghata, nda mndu ya ta dawa imi ña say da kagha katsi ná, má kagha má dza'a dawa imi ña say, má ña vlaghatani ta imi ta vla hafu,» ka'a nda tsi. ¹¹ Ka tsa marakw ya nda tsi mantse: «Mghama dá! wana had skwi ña tagafta da kagha wu, nda la na vəvrəm na guli, ga dza'a mutsa ka ta tsa imi ta vla hafu ya na? ¹² Mal kagha ka dzidza ñni Yakubu si ta sa ima na vəvrəm na nda zwanani, nda rinani tani, ka zlanñantá tsi na ra?» ka'a. ¹³ Ka Yesu nda tsi Mantse: «Dər wati ma mndu ta sa na imi na ná, ta dza'a kuzlanj kuzla ndala, ¹⁴ ama mndu dza'a sa na imi dza'a vlanjta yu na ná, walglanja a ndala ta kuzlanja wa. Tsa imi dza'a vlanjta yu ya ná, dza'a nuna ka dzuəbay, ña mbəzagapta hafu ña kdekedzerj mida,» ka Yesu nda tsi. ¹⁵ «Mghama dá! Vlihavla ta tsa imi ya tsa, kada kwala ndala ta kuzliglihata, ka kwala yu ta səglagha da ta imi hadna,» ka tsa marakw ya nda tsi. ¹⁶ «La hgaktá zə'ala ghuni, ka sagha kuni da hadna,» ka Yesu nda tsa marakw ya. ¹⁷ «Had zə'ala dá wu,» ka tsa marakw ya nda tsi. Ka Yesu nda tsi mantse: «Ta ña gha ta mnay kazlay: Hadu zə'ala dá wu kə'a, ¹⁸ kabga hutaf zə'ala gha. Nana ga tanj ka ndanana guli, zə'ala ghuni a wu, raghatani mnay gha mantse ya,» ka Yesu nda tsi. ¹⁹ «Mghama dá! Anabi ka ta grə yu nda na skwi na. ²⁰ Dzidziha ñni la Samari ná, ta na ghwá na si ta maga həñ ta du'a ña Lazglafta. Ka kaghuni la Yahuda ná, ma Ursal-

ima vla maga du'a ɲa Lazglafta, ka kaghuni,» ka tsa marakw ya. ²¹ Ka Yesu nda tsi mantša: «Marakw na, zlg hafzlg ha ta i'i. Dza'a saghasa fitik dza'a kwal kuni maga du'a ɲa Da ta na ghwá na, dər ma Ursalima. ²² Kaghuni la Samari, ɲa skwi kul snanťa kuni ta maga kuni ta du'a. Anni la Yahuda, ɲa skwi sanɲ ɲni ta maga ɲni ta du'a, kabga da la Yahuda sagha mbaku. ²³ Dza'a saghasa fitik, nda maga vani ndanana. Ma Sulkum nda ya ma kahwathwata dza'a kəl mnduha ka maga du'a, ɲa tsəbay tan ta tsəlbu ɲa Da, kabga mndərga tsa mnduha ta tsəba tsa tsəlbu ya ta zbə Da. ²⁴ Lazglafta ná, Sulkum ya. Tsa mnduha ta maga du'a ɲani ya, ma Sulkum nda ya ma kahwathwata ta maga hən,» ka Yesu nda tsi. ²⁵ «Nda sna yu kazlay: Dza'a saghasa Almasihu, ta hgə lu ka Kristi ya, kə'a. Ka saghasa tsi, dza'a mnanamna ta inda skwi,» ka tsa marakw ya nda tsi. ²⁶ «Tsa mndu ta mnə kagha ya na i'i ta gwada nda kagha na,» ka Yesu nda tsi. ²⁷ Tata gwada hən, ka vraktá duhwalhani. Ka ndərmimi duhwalhani ta tsa nzatani ka gwada nda tsa marakw ya. Tsitsirid, nzanza hən, had ya ta pslanaftawi, ka dawanta da tsi kazlay: Nu ta daw ka da tsi, ari nu ta gwada ka nda tsi na kə'a wa.

²⁸ Ka gi zlanatá tsa marakw ya ta bzleghwani hada ka laghwi da luwa da mnay ɲa mnduha. ²⁹ Ka'a mantša: «Sawa ngha mndu ta mnihatá inda skwiha maga yu 6a, zlah Kristi na mndu na?» ka'a. ³⁰ Ka sli'agaptá mnduha ma luwa, ka lagha slanaghatá Yesu. ³¹ «Maləma dá! Kwa za ta skwa zay misimmisim,» ka duhwalhani nda Yesu, ma tsa fitik ya. ³² «Mamu skwa zaya dá kul snanťa kaghuni,» ka Yesu nda hən. ³³ «Mamu mndu ta klanaktá skwa zay ra?» ka duhwalhani mataba tan. ³⁴ Ka Yesu nda hən mantša: «Maga skwi ta zdəganatá mndu ya ta ghunigihata ka kđinistá slnani, skwa zaya dá. ³⁵ «Ta fwad pđakwa tili ka tska nimaya ta vwah» a ka kaghuni ndanana wu ra? ka i'i

nda kaghuni wa, nghadapwangha ta ndəhatá nimaya ta vwah 6a, ta ghwan a lu ka tskey wa. ³⁶ Mndu ta tska nimaya ta vwah ná, ta mutsay ta nisəlani, ɲa tskanatani ta hulfani ɲa hafu ɲa kdekedzen. Mantša ya, ɲa rfay mndu ta sləgaf ta nda mndu ta tskata ta rfu kawadaga. ³⁷ Tsa mahdihdi mnə lu kazlay: Slgadatá slgayslgay ɲa sani, tskatá tskeytskey ɲa sani kə'a ya ná, kahwathwata nza kwani. ³⁸ Da vli kul magatá kuni ta slna ghunaghunafta yu. Ghuyghuya sanlaha ta đanwa ma slna, ka lagha kaghuni da ɲatsa ndela tsa slna tan ya,» ka'a. ³⁹ Nda ndəgha la Samari ma tsa luwa tan ya ta zlg haftá Yesu ta ghəna tsa gwada mna tsa marakw ya ta mnay kazlay: Ka mnihatá tsi ta inda skwiha maga yu kə'a ya. ⁴⁰ Ma lagha la Samari da slanaghatá Yesu, ka ndəbə hən ta dzvu da tsi ɲa nzatani kawadaga nda hən. Ka nzatá tsi ka zatá fitik his hada da hən. ⁴¹ Ka sgavaghatá ndəghata mnduha ta zlg haftá Yesu, kabga Yesu ka ghəjani ta mna gwadani ɲa tan. ⁴² «Zlg hafzlg ha anni ndanana tama makwa na, kabga gwada gha mna ka yeya a wa. Nda sna vərda anni nda sləmənɲa ɲni. Grafgra ɲni kahwathwata kazlay: Na mndu na ná, mnda mba mnduha ta ghəna hadik ya kə'a.»

Mbanafta Yesu ta zwanɲa sana mnda ksa slna ɲumna

⁴³ Tahula tsa fitik his ya, ka sli'aftá Yesu hada ka laghwi ta hadika Galili. ⁴⁴ Tsaw si wya ka Yesu mnata: «Had lu ta vla glaku ɲa anabi ta hadikani wu» kə'a. ⁴⁵ Bhadaghatani ta hadika Galili, ka tsu'aftá gwal hada. Tsa gwal ta tsu'afta ya ná, gwal ta nghanťa inda skwi maga Yesu ma Ursalima ma fitika skala Pak ya, kabga si labla hahən guli da vla tsa skalu ya.

⁴⁶ Ka vraghatá tsi tama da luwa Kana ta hadika Galili, ma vla mbədanaftani ta imi ka ima inabi ya kay. Tsaw mamu sana mndu dagala ma slna ɲumna, ta maga slna ga mgham ma luwa Kafarnahum, kul

dughwanaku zwanjani ta kala ghəŋ.
⁴⁷ Snaŋtani kazlay: Sli'afslí'a Yesu ta hadíka Zudiya, ka sagha ta hadíka Galili kə'a, ka sli'aftá tsi ka lagha slanaghata. Ka'a nda tsi mantsa: «Kdəkđək, mbada mbanaftá zwanja da kul dughwanaku, ta kala ghəŋ,» ka'a. ⁴⁸ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Ka ta ngha a kaghuni ta mazəməzəm nda skwa ndərmimay wu ná, zlgħa a kaghuni kay tama wa!» ka'a. ⁴⁹ Ka tsa mndu ta maga slna ga mgham ya nda tsi mantsa: «Mghama da! Mbada ma kdaku zwanja da mtuta,» ka nda tsi. ⁵⁰ Ka Yesu nda tsi mantsa: «La dzagha! Wa a zwanja gha wdərwdər,» ka'a.

Ka zlgħaftá tsa mndu ya ta tsa gwada mnana Yesu ya, ka sli'aftá tsi ka laghwi dzaghani. ⁵¹ Ta laha tsi ta tvi ta dza'a dzagha, ka guyatá tsi nda kwalvahani ta ŋlu da mnay ŋani kazlay: Wa'a nda mba zwanja gha wdər kə'a. ⁵² Ka tsa mndu ya mantsa: «Ta wati luwa leŋavata tsi na?» ka'a dawəŋta da həŋ. «Kí'a hdzikata fitik ma ghəŋ dāhawu, ta lavaghutá tsa ŋudidarani ya,» ka həŋ nda tsi. ⁵³ Ka graftá tsa dani ya, ta tsa luwa ya mna Yesu ŋani kazlay: Wdərwdər zwanja gha kə'a ya. Daga badu tsa ka zlgħaftá tsatsi nda gwal ga taŋ tani ta Yesu.

⁵⁴ Tsaya mahisa mazəməzəm maga Yesu ta hadíka Galili manda zlanjtani ta hadíka Zudiya.

5

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda ragħwa səlani

¹ Tahula tsaya, ka slatá skala la Yahuda ma Ursalima. Ka laf Yesu da hada. ² Tsaw ma Ursalima, mamu sana ghwa tsap lu ndusa nda watgha saba tuwakha. Bet-sayda ta hga lu ta tsa ghwa ya nda gwada Hebru. Ta wa tsa ghwa ya mamu glakamha hutaf. ³ Ma tsa glakamha ya, mamu ndəghata gwal kul dughwanaku mida, manda gwal nda ghulpa, nda gwal ta dzəgidí, nda gwal nda rwa səla taŋ nda dzva taŋ ta kzla gigdavata imi. ⁴ Tsaw ta sasa

duhwala Lazglafta tazlay da tsa imi ya ŋa gigdanafta. Ka gigdavafgigda tsa imi ya, ka tinəl wa ta gi laha dida tahula gigdavaftani ya, nda mba tsa mndu ya dər kinawu tsa danjani ya. ⁵ Hkənmbsak tghas mida vakwa sana mndu ma danjani ta nzaku hada. ⁶ Kə'a ka Yesu ná, ta hani tsa mndu ya. Nda sna guli kazlay: Nda kda fitikani ta basa tsa danjani ya kə'a. «Ta kumay ka ta mbafta gha ra?» ka'a nda tsi. ⁷ «Mghama da! Had mnda da ŋa fadihata da imi gigdavafər tsi wa. Ka dza'a yu, ka yu ya ná, gi tinlaghuta sani ta laha ka i'i,» ka tsa mndu kul dughwanaku ya nda tsi. ⁸ «Sli'afslí'a gha kla ta skwa hana gha, ka sli'a ka,» ka Yesu nda tsi. ⁹ Gi hadahada ka mbaftá tsa mndu ya, sləŋad klaftá skwa hanani, ka sli'i. Tsaw, badu Sabat magakwa tsa skwi ya. ¹⁰ Ka la mali ma la Yahuda nda tsa mndu mbanaf lu ya mantsa: «Sabat a vli gita kay ra? Wa ta mnaghatá kla skwa hana gha na?» ka həŋ. ¹¹ «Kla ta skwa hana gha, ka sli'a ka» ka tsa mndu ta mbafta ya nda i'i,» ka'a nda həŋ. ¹² «Wa tsa mndu ta mnaghata kazlay: Kla ta skwa hana gha ka sli'a ka kə'a ya na?» ka həŋ dawəŋta da tsi. ¹³ Tsaw sna a tsa mndu mbanaf lu ya ta tsa mndu ta mbanaf lu ya wu, kabga zadamzada Yesu mataba tskata mnduha ma tsa vli ya. ¹⁴ Bats nzda, ka guyaftá Yesu ta vgha nda tsa mndu ya ma daba həga Lazglafta. «Wana nda mba ka ndana tama, yaha ka walganjta maga dmaku da slaghaghatá ya katakata ta malaghutá tsaya,» ka Yesu nda tsi. ¹⁵ Ka sli'aftá tsa mndu ya, ka laghwi da mnay ŋa la mali ma la Yahuda kazlay: Yesu tsa mndu ta mbidifta ya kay kə'a. ¹⁶ Tsaya kəl la mali ma la Yahuda ka zba htsiŋa Yesu, kabga magatani ta tsa skwi ya badu Sabat.

¹⁷ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Tata maga slna Da da kulam ndanana, mantsa i'i guli, tata maga slna yu kulam ndanana,» ka'a. ¹⁸ Ta ghəŋja tsa gwada gwada tsi ya, ka zbəgəлта la mali mataba la Yahuda ta Yesu

na dzata. Ta ghəŋa vəl ɓlanaptani ta zlaha Sabat kwenkwen a ta zba həŋ wu, kabga mnayni kazlay: Vərda Lazglafta na Da da kə'a ta gra ghəŋani nda Lazglafta guli ya.

Vlanŋta dani ta inda mbrakwani ta zwanjani

¹⁹ Ka Yesu vrəgliŋtá gwadani nda həŋ mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, laviŋ a zwanj ta magatá skwi gaghəŋ gaghəŋani, ka ngha a tsi ta skwi ta magə Da wa. Ka kinawu ta maga Da ta inda skwi ya, ka gragra mantsa ya ta maga zwanj guli. ²⁰ Ta dɔvay Da ta zwanj. Tsaya ta kəl tsi ka maranantá inda skwi ta magə tsi, ŋa maranantani ta slnaha ta malaghutá nana, kada nghanŋa kuni ta skwa ndərmimay. ²¹ Manda ya ta sli'aganapta Da ta gwal nda rwa nda hafu ya, mantsa ya ta vlanŋta zwanj ta hafu ŋa mndu ta kumə tsi. ²² Tsa a Da ta guma ta ghəŋa mndu wu, ma dzva zwanj fanamta tsi ta inda guma ŋa gumay, ²³ kada vla inda mndu ta glaku ŋa zwanj, manda ya ta vlə həŋ ta glaku ŋa Da ya. Ka vla a mndu ta glaku ŋa zwanj wu katsi, had tsa mndu ya ta vla glaku ŋa Da ta ghunagatá tsa zwanj ya wa.

²⁴ «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mndu ta sna gwada da, ka zlgħaftá tsi ta mndu ta ghunigihata, mamu hafu ŋa kdekeden ma tsa mndu ya. Had lu dza'a tsanaghatá guma ta tsa mndu ya wa. Nda ghada Pak tsa mndu ya ta mtaku ka lagħwi da hafu. ²⁵ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a sagħasa fitik, nda ghada va sagħani, dza'a kəl gwal nda rwa ka snantá lwa Zwanja Lazglafta. Tsa gwal dza'a snantá ya dza'a nza-kway nda hafu. ²⁶ Manda daslakwa hafu ta nzaku ma Da ya, manda tsaya vlanŋta tsi ta zwanj ŋa mutsakwa hafu ma tsatsi guli. ²⁷ Ka vlanŋtá tsi ta mbrakwa tsa guma, kabga nzakwani ka Zwanja mndu. ²⁸ Tsaya a skwi ŋa ndərmimay ghuni wu, dza'a sagħasa fitik dza'a kəl inda gwal ma kulu ka snantá lwani ²⁹ ŋa sli'agapta tanj.

Gwal ta maga skwi dina ya, dza'a sli'agapta ŋa nzata nda hafu hahəŋ. Gwal ta maga skwi kul dinaku ya guli, dza'a sli'agapta ŋa tsanaghatá guma ta həŋ hahəŋ.»

Nzakwa Zwanj ka masləmtsək

³⁰ Ka Yesu mantsa: «Had sana skwi dza'a magata i'i gaghəŋ gaghəŋa da wa. Manda ya mniha Lazglafta ta tsa yu ta guma. Nda tvani ta tsa yu ta guma kabga zba a yu ta skwi ta kumə ghəŋa da wu, skwi ta zdəganatá mndu ta ghunigihata ta zbə yu.

³¹ «Ka i'i katsi mnatá gwada ta ghəŋa da katsi ná, had hayhaya tsa gwada da ya nda tsa wa. ³² Ka sana mndu katsi mna gwada ta ghəŋa i'i katsi, nda sna yu kazlay: Tsa gwada ta mnə tsi ta ghəŋa i'i ya ná, kahwathwata nzakwani kə'a. ³³ Ghunaf ghuna kuni ta mnduha da Yuhwana ka mnaghunatá tsi ta kahwathwata. ³⁴ I'i tada ná, zbanj a yu ta mndu ŋa mna gwada ta ghəŋa da wa. Tsaya kwenkwenj mnaghuna yu ŋa mutsay ghuni ta hafu. ³⁵ Yuhwana ná, pitirla ta zlgħaku ka tsuwadaka vli ya. Kumanj kuma kuni ta nzdavata nda rfu ma tsuwadakani.

³⁶ «I'i, mamu ŋa da ma gwada ta ghəŋa da ta malaghutá ŋa Yuhwana. Tsa gwada ya ná, slnaha vliha Da ŋa kdanafta da ta magay ya. Tsa slnaha ta kdə yu ta magay ya, ta maranŋa tsidid kazlay: Da ya ta ghunigihata kə'a. ³⁷ Tsa Da ta ghunigihata ya, ta mnantá gwada ta ghəŋa da. Anj mndani ta walanj a kuni ta snantá lwani wa. Ta walanj a kuni ta nghanŋa kumani guli wa. ³⁸ Nza a gwadani ma ŋudufa ghuni wu kabga zlgħaf a kuni ta mndu ya ghunaga tsi wa.

³⁹ «Ta ndi'andi'a kuni ka tagħa skwi ya nda vinda ma gwada Lazglafta kabga mida dza'a mutsa ŋni ta hafu ŋa kdekedenj ka kuni. Tsa gwada Lazglafta nda vinda ya ná, ta ghəŋa i'i ta gwada tsi. ⁴⁰ Sew va a kuni ta sagħa da i'i ŋa mutsa vərda hafu wa.

⁴¹ «Da mnda səla a ta mutsa i'i ta glakwa da wa. ⁴² Tsaw nda sna i'i ta kaghuni tsidid kazlay: Dvu a kuni

ta Lazglafta wu kə'a. ⁴³ Da da ta ghunighata, ka kwalaghutá kuni ta tsu'aftá i'i. Ka ma sana mndu ta klaftá ghəjani ka ghəjani ka sagha katsi ná, má tsu'aftsu'a kuni. ⁴⁴ Kaghuni gwal ta dva glaku da sani nda sani, ka kwalaghutá zba glaku daga da Lazglafta turtukwani, waka kuni má dza'a zlglafta na?

⁴⁵ «Yaha kuni da uwalay kazlay: Dza'a wlay yu ta kaghuni da Lazglafta kə'a. Tsa Musa faf kaghuni ta ghəj tida ya dza'a wla kaghuni. ⁴⁶ Ka má zlg hafz lgha kuni ta Musa katsi ná, má zlg hafz lgha kuni ta i'i guli, kabga vindaf ta ghəja i'i tsatsi ta gwada. ⁴⁷ Ka si zlg haf a kaghuni ta skwi vindaf tsatsi ya wu ní, waka kuni dza'a zlg haftá gwada da na?» ka'a.

6

Zunja Yesu ta skwa zay ta mnduha dambu' hutaf

Mat 14:13-21, Mak 6:30-44, Luk 9:10-17

¹ Tahula tsaya, ka sli'aftá Yesu ka laghwí ta sana bla tsa ghwa Galili ta hgə lu ka Tiberyad ya guli. ² Ka sli'aftá dəmgə rutut mistani nghər həj ta mazəməzəm, ka mbamba gwal kul dughwanaku. ³ Ka nlaghatá Yesu ta ghwá ka nzagata hada kawadaga nda duhwalhani. ⁴ Tsaw ndusa fitika skala Pak ta nzakway ka skala la Yahuda. ⁵ Kə'a ka Yesu klanjá ghəj ka nghadapta ná, rutututa dəmgə ta lagha da tsi. Ka'a mantsa: «Ga dza'a skwakta mu ta buradi nja zunustá na ndəghata mnduha na?» ka Yesu nda Filip. ⁶ Nja tsakwasla gwada da tsi kəl tsi ka mnanata mantsa, kabga nda sna tsatsi ta skwi dza'a tsi magay. ⁷ Ka Filip nda tsi mantsa: «Dər tseda vagma mnduha his dər mək* ta maga slna klaf lu nja dzawaktá buradi nda tsi ná, slaghu a dər nja valanjá həj ki'a ki'a wu,» ka'a nda tsi. ⁸ Ka sani mataba duhwalhani ta nzakway ka Andre zwanamani ma Simun Piyer nda tsi mantsa: ⁹ «Mamu sana zwan

hadna nda buradi hutaf nda tsulhwa zwana klipi his da tsi, tsaw nja slafta kawu mataba ndəghata mnduha mandana na?» ka'a. ¹⁰ Ka Yesu mantsa: «Mnanawa mna ta həj ka nzanzata həj nda nzanza,» ka'a. Tsaw mamu dyatá kuzun ksif ma tsa vli ya, ka nzanzafá mnduha ta maga dəmbu' hutaf tida. ¹¹ Ka hlaftá Yesu ta tsa buradiha ya, ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta ta ghəjani, ka daganafá tsi ta tsa mnduha ta nzaku ya. Ka daganafá tsi ta tsa klipiha ya ta həj guli manda ya ta kumə həj. ¹² Manda babaghawta mnduha, «Tskafwa padakwani yaha da badzuta,» ka Yesu nda duhwalhani. ¹³ Ka tskaftá həj, ka ndaghanafá həj ta ghwanak ghwanəpə his nda pəakwa tsa buradi hutaf ya, tahula babaghawta tan demdem. ¹⁴ «Nana mndu na vərda anabi dza'a sagha ta ghəja hadik mnə lu kay ya,» ka tsa mnduha ta nghanjá mazəməzəm maga Yesu ya.

¹⁵ Tsatsafta Yesu kazlay: Dza'a saghasa lu da ksafata nda mbraku nja nzakwani ka mgham kə'a, ka kdinta Yesu ta nlaglaghata ta ghwá.

Mbaday Yesu ta mbada ta imi
Mat 14:22-33, Mak 6:45-52

¹⁶ Magatá hawu, ka sli'agatá duhwalhani ta wa drəf. ¹⁷ Ka sli'adamtá həj da kwambalu nja tsughwada drəf nja dza'a da luwa Kafarnahum. Nda ghada kuzatá vli, ta vradagha a Yesu slanaghatá həj wa. ¹⁸ Tata ndrə həj, ka sli'avafá falak dagala katakata, ka kapatsa'uwaku drəf. ¹⁹ Swadap swa duhwalha Yesu ta kwambalu ta maga meli hutaf ka mku' a tsi, ka nghanjá həj ta Yesu ta mbada ta drəf ta ndusadaghata tavata kwambalu, ka ksafatá zləj ta həj. ²⁰ «I'i ya tane! Ma zləj kuni ta zləj!» ka Yesu nda həj. ²¹ Si ta kumay həj ta klamta da kwambalu sizlay, gi nda bhadaghata kwambalu da tsa vli ta dza'a həj ya.

Zbay dəmgə ta Yesu

* 6:7 Ngha ta Mata 20:2.

²² Gamahtsimani, ka havaktá tsa mnduha ta nzaku ta wa drəf ya kazlay: Turtuktukkwambalu si ta lagha da tsa vli ya kə'a. Grafgra həŋ guli kazlay: Lamə a Yesu kawadaga nda duhwalhani dida wu kə'a. Nda ghəŋa taŋ laghwa duhwalhani. ²³ Ma va tsa fitik ya, ka sli'aftá sana kwambaluha ma luwa Tiberiya, ka bhadaghatá həŋ ndusa nda tsa vli kəl Mgham Yesu ka rfanaghatá Lazglafta ta ghəŋa buradi, ka zutá mnduha ya kay. ²⁴ Nghay mnduha ná, had Yesu hada wu, had duhwalhani hada guli wu, ka sli'adamtá həŋ da tsa kwambalu ya ka laghwi da luwa Kafarnahum da zba Yesu.

Yesu ná, dafa hafu ya

²⁵ Ka bhadaghatá həŋ ka zbə həŋ, ka slanaghatá həŋ ta wa sana bla tsa drəf ya. «Maləma da! Yawu saghwa ka da hadna kay?» ka həŋ nda tsi. ²⁶ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ta zbə kabga vəl nghan̄ta ghuni ta mazəməzəmə a kuni ta i'i wa. Ta zbə kabga zuta ghuni ta buradi, ka baghaftá kuni, kuni ta i'i. ²⁷ Ma ksə kuni ta slna ŋa skwa zay dza'a badzuta. Njavawaŋa ka maga slna ŋa skwa zay ta nzdavata dza'a vlaghunatá hafu ŋa kdekedzen̄. Tsa skwa zay ya ná, Zwaŋa mndu dza'a vlaghunata, kabga ta tsatsi thafta Da ta ŋizla vlan̄tani ta mbraku,» ka'a nda həŋ. ²⁸ Ka həŋ nda tsi mantsa: «Nahgani dza'a aŋni magay ŋa kd̄iŋtá magatá slna Lazglafta na?» ka həŋ. ²⁹ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Zlghafta ghuni ta mndu ya ghunaga tsi, na slna ya ta kzlə Lazglafta ta maganata ghuni,» ka'a. ³⁰ Ka həŋ mantsa: «Mndərga wati mazəməzəmə laviŋ ka ta magan̄nata ŋa nghan̄ta ŋni, kada zlghafta ŋni ta kagha na? Wati slna dza'a ka magata na? ³¹ Zuza dzidziha ŋni ta Mana ma mtak. Manda ya nda vinda na: "vlagavla ta buradi daga ta luwa† ŋa taŋ, ŋa zay taŋ,» ka həŋ nda tsi. ³² Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, Musa

a ta vlaghunatá buradi ta saha ta luwa wa, Da da ta vlatá buradi ta saha ta luwa. ³³ Tsa Buradi vlaga Lazglafta ya ná, tsa ta saha ta luwa ta vla hafu ŋa mnduha ta ghəŋa hadik yeya,» ka'a nda həŋ. ³⁴ Ka həŋ mantsa: «Mghama da! gdagda ta vlan̄natá mndərga tsa buradi ya,» ka həŋ.

³⁵ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «I'i buradi ta vla hafu. Ka saghasa mndu da i'i, walglan̄ta a maya ta kuzlan̄ta wa. Ka zlghafzlgha mndu ta i'i, walglan̄ta a ndala ta kuzlan̄ta wa. ³⁶ Wya mnaghunamna yu, nda nghan̄a kuni ta i'i, ka kwalaghutá kuni ta zlghaftá i'i. ³⁷ Inda gwal vliha Da, dza'a saghasa həŋ da i'i. Had i'i guli dza'a zlan̄tá mndu ya ta sagha da i'i ma bli wa. ³⁸ Sa a i'i ta luwa ŋa maga skwi ta kumə yu wa. Sasa i'i ŋa maga skwi ta kumə mndu ta ghunigihata. ³⁹ Skwi ta kumə mndu ta ghunigihata ná, kwala da kul zlanaghutá inda gwal vliha tsi, ŋa sli'aganapta da ta həŋ badu kdakwa ghəŋa hadik. ⁴⁰ Wya skwi ta kumə Da da, dər wati ma mndu ta nghan̄tá zwan̄ ka zlghaftá tsi, nda mutsa hafani ŋa kdekedzen̄. Dza'a sli'aganapsli'a yu badu kdakwa ghəŋa hadik,» ka'a.

⁴¹ Ka ruruŋwaku la Yahuda ta ghəŋani, kabga mnayni kazlay: I'i buradi ta saha daga ta luwa kə'a. ⁴² «Tsatsi a Yesu zwaŋa Yusufu kay wu ra? Tsatsi a na snaŋ amu ta i dani nda mani na ra? Ta ghəŋa wu ta mna tsi kazlay: Sa daga ta luwa yu kə'a 6a?» ka həŋ. ⁴³ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Zlanawazla ta ruruŋwaku mataba ghuni, ⁴⁴ had mndu dza'a laviŋtá sagha da i'i, ka ghunagagha a Da ta ghunigihata da i'i wa. I'i, dza'a sli'aganapsli'a yu ta tsa mndu ya badu kdakwa ghəŋa hadik. ⁴⁵ Wya skwi vindaf la anabi: "Dza'a taghanaftagha Lazglafta‡ ta skwiha ta həŋ." Dər wa ta snay, ka zlghaftá tsa skwi ta taghə Lazglafta ya, dza'a saghasa tsa mndu ya da i'i. ⁴⁶ Va a tsaya ta mnay kazlay:

† 6:31 Nghan̄a ta Sabi 16:13-15, 31. ‡ 6:45 Nghan̄a ta Isaya 54:13.

Nda nga tsa mndu ya ta Da nda irani kə'a wu, ba mndu ta saha da Lazglafta yeya nda nga ta Da nda irani. ⁴⁷ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mndu ta zlghaftá i'i, nda mutsa hafani ɲa kdekedzen. ⁴⁸ I'i buradi ta vla hafu. ⁴⁹ Zuza dzidziha ghuni ta mana ma mtak, kulam nda tsa, rwurwa inda taɲ. ⁵⁰ Wana buradi ta saha daga ta luwa hadna. Mndu ta zay, mtəta a wa. ⁵¹ I'i buradi ta vla hafu ta saha daga ta luwa. Kata zay mndu ta tsa buradi ya, dza'a nzaku tsa mndu ya nda hafu ɲa kdekedzen. Tsa buradi ta vlə yu ya ná, slu'uvgha dá ya. Dza'a vlay yu, kada nzakwa mnduha ta ghəɲa hadik nda hafu,» ka Yesu nda həɲ.

⁵² Ka həɲ mantsa: «Waka na mndu na dza'a vlamatá slu'uvghani ɲa zay na?» ka la Yahuda zlghanafta ta ghəɲani. ⁵³ Ka Yesu nda həɲ mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ka za a kuni ta slu'uvgha Zwaɲa mndu, sa a kuni ta usani wu katsi, had hafu dekdek ma kaghuni wa. ⁵⁴ Mndu ta za slu'uvgha dá, ta sa usa dá, mamu hafu ɲa kdekedzen ma tsa mndu ya. Dza'a sli'aganapsli'a yu ta tsa mndu ya badu kdakwa ghəɲa hadik. ⁵⁵ Vərda skwa zay ná, slu'uvgha dá ya. Vərda skwa say guli ná, usa dá ya. ⁵⁶ Mndu ta za slu'uvgha dá, ta sa usa dá ná, ma i'i ta nzamta tsa mndu ya, ma tsa mndu ya nzamta i'i guli. ⁵⁷ Tsa Da ta ghunigihata ya ná, nda hafu mida. Nda tsatsi ta nzakwa i'i nda hafu. Mantsa ya guli ka ta zay mndu ta i'i, dza'a nzanza nda hafu. ⁵⁸ Wana buradi ta saha daga ta luwa hadna. Nza a manda ɲa dzidziha ghuni ta zutá mana ka rwutá həɲ ya wa. Mndu ta za na buradi na ná, dza'a nzanza nda hafu ɲa kdekedzen,» ka Yesu nda həɲ. ⁵⁹ Ta taghə tsi ta skwi ma həga tagha skwa la Yahuda ma Kafar-nahum, mna Yesu ta tsa gwada ya.

Zlanavata sanlaha ma duhwalhani ta Yesu

⁶⁰ Ka sanlaha mataba duhwalhani snəɲər həɲ ta tsa gwada ya mantsa: «Dukdukwa na gwada na,

wa dza'a lavinjtá snay na?» ka həɲ. ⁶¹ Daslafta Yesu ma vghani kazlay: Ta rurunwaku duhwalhani ta ghəɲa tsa tagha skwi ya kə'a, «nda ɲa ɲudufa kaghuni guli ra? ⁶² A ka tsa ngaɲ kuni ta Zwaɲa mndu ta ɲlu da vli si hada tsi ghalya, waka ɲudufa ghuni dza'a magay tama? ⁶³ Sulkuma Lazglafta ta vla hafu, had sana skwi laviɲ mnda səla ta magata wa. Na gwada mnaghuna yu na ná, Sulkum nda hafu ya. ⁶⁴ Tsaw mataba ghuni ná, mamu sanlaha kul zlghafta dekdek,» ka Yesu nda həɲ. Tsaw nda sna Yesu daga zraftani ta gwal kul zlghafta dekdek, nda mndu ya dza'a skwapta tani. ⁶⁵ Ka Yesu sganaghata mantsa: «Tsaya kəl yu ka mnay ɲa ghuni kazlay: Had mndu dza'a lavinjtá sagha da i'i, ka ghunak a Da wu kə'a ya,» ka'a.

⁶⁶ Tahula mnata Yesu ta tsa gwada ya, nda ndəgha sanlaha ma duhwalhani ta vraghuta, ka kwal kul dza'agəлта mistani. ⁶⁷ Ka Yesu mantsa: «Ki kaghuni, sli'a a kaghuni guli ra?» ka'a nda tsa gwal ghwanpədə his ya. ⁶⁸ Ka Simun Piyer mantsa: «Mghama dá! Da wa ta dza'a ɲni? Ya wana mamu gwada hafu ɲa kdekedzen da kagha. ⁶⁹ Zlghafzlgħa ɲni, nda sna ɲni guli kazlay: Kristi mndu nda ghuba ta saha daga da Lazglafta kagha kə'a,» ka'a nda tsi. ⁷⁰ Ka Yesu mantsa: «I'i a ta dagaptá na kaghuni ghwanpədə his na ra? Nziya nza tsi ná, ka halaway ya turtuk mataba ghuni,» ka'a nda həɲ. ⁷¹ Ta ghəɲa Zudas Iskaryut zwaɲa Simun ta mna tsi ta tsaya kabga tsatsi mndu dza'a skwapta, dər má tekw tsatsi mataba tsa gwal ghwanpədə his ya.

7

Kwalaghuta zwanamani ta zlghaftá Yesu

¹ Tahula tsa, mbada Yesu ka ra hadika Galili. Va a ta dza'a ta hadika Zudiya wu, kabga ta dakwatsay dakwatsay maliha ta ghəɲa la Yahuda hada ɲa dzata. ² Tsaw ndusakndusa fitika skala dumbi da la Yahuda.

³ «Sli'afslí'a gha ka dza'a ka ta hadíka Zudiya kada nghan̄ta duhwalha gha guli ta slna ta magə ka, ⁴ had' mndu ta kuma maran̄tá ghəñani ta dífa ghəñani wa. Ya wya mamu skwiha ta magə ka ya, maran̄mara ta ghəña gha ban̄luwa ña nghan̄ta inda mnduha ta kagha,» ka zwanamani nda tsi. ⁵ Tsaw ta zlg haf a zwanamani ta tsatsi wa. ⁶ Ka Yesu nda hən̄ mantsa: «Ta sagha a fitika dá wa. Ña kaghuni ya ná, dər ta wati luwa tsi, nda maga fitik, ka kaghuni. ⁷ Had' kaghuni ta husan̄tá mnduha wa. I'i ná, husan̄husa yu ta mnduha, kabga ta mnanan̄mna yu ta slna tan̄ kul dínaku ta hən̄. ⁸ Lawala kaghuni! La a i'i wu, kabga ta kda a sagha fitika dá karaku wu,» ka Yesu nda hən̄. ⁹ Tahula mnanatani ta tsa gwada ya ta hən̄, ka nzaghutá tsatsi ma Galili.

¹⁰ Manda laghwa zwanamani da vla skalu, ka sli'aftá tsatsi ka ghəñani ka lafi ma dífa ma dífa, kul maran̄tá ghəñani ban̄luwa.

Taghay Yesu ta skwi ma həga Lazglafta

¹¹ Ka la Yahuda mantsa: «Ga tsatsi tama!» ka hən̄ ka zba Yesu ma vla skalu. ¹² Ka sli'avaftá zlar̄dūtawi ka ñdan̄da ta ghəña tsatsi mataba mnduha kazlay: Ñərma mndu ya, ka sanlaha, mnduha ta zad̄in̄ta tsi, ka sanlaha. ¹³ Ma va tsaya ná, had' mndu ta klan̄tá lwi ka gwada ta ghəña Yesu wu, kabga zləña la mali ta ghəña la Yahuda.

¹⁴ Dəgatá tsa fitikha ña skalu ya ka gragra ya ná, ka sli'aftá Yesu ka lamə da həga Lazglafta. Ka taghə tsi ta skwi ña mnduha mida. ¹⁵ Ka la Yahuda mantsa: «Taghaf ga na mndu na ta na ñani ma skwi na na? Ya wya ta lagha a da vla taghaftá skwi wu, waka a snan̄tá skwi ma gwada Lazglafta mandana na?» ka hən̄ ka ndərmimay. ¹⁶ Ka Yesu nda hən̄ mantsa: «Ta sagha da mndu ta ghunigihatá skwi ta taghə yu, ta sabə da i'i a wa. ¹⁷ Ka fafa mndu ta ghəñani ka maga skwi ta kumə Lazglafta, dza'a nda sna ka ta sagha da Lazglafta na skwi ta taghə

yu na tsi, ka ta kla'ata ma ghəña dá a yu. ¹⁸ Mndu ta mna gwada ta ghəña ghəñani ná, ghəñani ta ghubu tsi. Mndu ta zba vlan̄tá glaku ta mndu ya ta ghunafta, vərda mndu tsa mndu ya, ghwadaka mndu a wa. ¹⁹ Musa a ta vlaghunata zlahu wu ra? had' ya mataba ghuni ta maga slna nda tsa zlahu ya wa. Ta zbə ñaw kuni ta i'i ña dzata tama?» ka Yesu nda hən̄. ²⁰ Ka hən̄ mantsa: «Nda ksa ka da halaway, wa ta zba kagha ña dzata na?» ka hən̄ nda tsi.

²¹ Ka Yesu nda hən̄ mantsa: «Turtuktuk yeya slna magan̄ yu, ka ndərmim kuni nda ndərmima demdem. ²² Vlaghunavla Musa ta zlahu ña datsa fafad, an̄ mndani Musa a ta zrafta wa. Daga ta dzidzí ta zrafta lu. Ta datsay a kuni ta fafada zwani badu sabat rke? ²³ Ka si lavin̄lava kuni ta tsa fafada zwan̄ badu Sabat, kabga yaha lu da ban̄aptá zlahu Musa ya ní, kabgawu ta basu kuni ta ñuduf ta ghəña i'i, kabga vəl mbanaf ta dá ta mndu dzahuma' badu sabat tama? ²⁴ Ma tsə kuni ta guma wa iri, tsawa tsa ta guma manda ya ta raku,» ka Yesu nda hən̄.

Kristi ná, Almasihu ya

²⁵ Ka sanlaha ma mnduha la Ursalima mantsa: «Nana mndu na a ta zbə hən̄ ña dzata kay ra? ka hən̄. ²⁶ Ngha ba ta platá vghani ta gwada, gwadanaf a lu wa. Ari tsatsaftsatsa a maliha mu kazlay: Kristi na mndu na kə'a kana? ²⁷ An̄ mndani nda sna mu ta vli sabə tsi. Wya ka saghasa Kristi tani ná, had' mndu nda sna ta vli dza'a sabə tsi wu,» ka sanlaha ma mnduha la Ursalima guli.

²⁸ Ma tsa tagha skwi ta taghə Yesu ma da ba həga Lazglafta ya, ka klan̄tá tsi ta lwi dagala dagala. Ka'a mantsa: «Nda sna kaghuni ta i'i nda vli sabə yu dardar guli ra? Gaghən̄ gaghəña dá a sagha yu wa. Vərda mndu tsa mndu ta ghunidikta ya. Tsaw sna a kaghuni tama ta tsa mndu ya wa. ²⁹ I'i, nda sna yu, kabga sagha da tsatsi i'i. Tsatsi ta ghunidikta,» ka Yesu. ³⁰ Kamkamkam, ka sanlaha ka kuma

ksay. Sew haď ya ta faftá dzvu tida wu, kabga ta sagha a fitikani karaku wa. ³¹ «Baďu saghar Kristi ní, dza'a magay ta mazəmzəm ka malaghutá ńa na mndu na ri?» ka ndəghata sanlaha ma mnduha mataba tsa dəmga ya.

Ghunafta la Farisa ta mnduha ńa ksafatá Yesu

³² Ka snińtá la Farisa ta tsa skwi ta mnə mnduha makđekmakđek ta ghəńa Yesu ya. Ka ghunaftá la mali ta ghəńa gwal dra skwi ńa Lazglafta, nda la Farisa ta gwal ngha həga Lazglafta da ksa Yesu. ³³ Ka Yesu mantša: «Ta teke'a nzđa đa kwitikw da kaghuni, kada vra yu da mndu ta ghuniđikta. ³⁴ Dza'a zbay kuni ta i'i, slafta a kuni ta i'i wu, lavińta a kuni ta ńhata ma vli ta dza'a yu guli wu,» ka Yesu nda həń. ³⁵ Ka la Yahuda mantša: «Dza'a laghu diga ńa kwala mu kul slanaghata na? Dza'a laghu da taba la Yahuda ta wiđamta vgha ma səla la Grek, ka tagha skwi ńa la Grek rki na? ³⁶ Dza'a zbay kuni ta i'i, slađighata a kuni wu, lavińta a kuni ta ńhata da vli ta dza'a yu guli wu, ka'a ná, nu klatá ghəńa tsa gwadani ya na?» ka həń ta ghəńani.

Mnaya Yesu ta gwada ta Sulkum nda ghuba

³⁷ Baďu kđavakta fitika tsa skalu ta nzakway ka mghama fitik ya, ka sli'aftá Yesu ka sladata, ka gwadata nda lwi dagala. Ka'a mantša: «Ka ta kuzlanĳkuzla ndala ta mndu, ka sawi tsi da i'i da sa imi. ³⁸ «Ka zlgħafzlgħa mndu ta i'i katsi, dza'a mbəzagapmbəza dzuđay ma ńuđufani.» Tsa imi ya ta vla hafu. Mantša ya vindatani ma gwada Lazglafta,» ka Yesu. ³⁹ Tsaya ná, ta gwadə ta ghəńa Sulkum dza'a tsu'u gwal dza'a zlgħaftá tsatsi ta tsa gwada ya. Ta vla a lu ta Sulkum karaku ma tsa fitik ya wu, kabga ta kapanaf a lu karaku ta Yesu ma glakwani wa.

Kwala Yesu kul haď ma fəlma mnduha

⁴⁰ Ka sanlaha mataba tsa dəmga ya snanər həń ta tsa gwada ya mantša: «Vərđa anabi na mndu na,» ka həń. ⁴¹ «Kristi ya,» ka sanlaha. «Tsaw ma Galili dza'a saba Kristi rki? ⁴² «Ma zivra Dawuda ma luwa Batlehem ta nzakway ka luwa Dawuda*» a dza'a saba Kristi, ka vindatani ma gwada Lazglafta kay ra?» ka sanlaha. ⁴³ Kidaghi gamndər ka tsa ndəghata mnduha ya dagavapta ta ghəńa gwada ta Yesu. ⁴⁴ Kamkamkam, ka sanlaha ka kuma ksafata, sew haď ya ta faftá dzvu tida wa.

Ga rgha maliha la Yahuda

⁴⁵ Ka vraghutá tsa gwal ngha həga Lazglafta ya da slanaghatá tsa la mali ta ghəńa gwal dra skwi ńa Lazglafta nda la Farisa ya. Ka həń mantša: «Nya kwal kuni ksakta na?» ka tsaha ya nda həń. ⁴⁶ Ka həń mantša: «Kay! Haď mndu ta kđə walańtá gwadaftá mndərga tsa gwada ta gwadə tsa mndu ya wu,» ka həń nda tsa la Farisa ya. ⁴⁷ Ka la Farisa mantša: «Nu! Nanafnana lu ta kaghuni guli ńa? ⁴⁸ Mamu mndu đər turtuk mataba la mali mali, nda ya mataba la Farisa ta zlgħaftá tsa mndu ya ta nghə kaghuni ra? ⁴⁹ Tsa ndəghata mnduha ta zlgħafta ta nghə kaghuni ya ná, sna a həń ta zlahu Musa wu, gwal nda ksi'a həń!» ka la Farisa nda həń.

⁵⁰ Ka Nikwademu ta nzakway mataba tan si ta sli'afta girvidik ka lagha slanaghatá Yesu ya kay nda həń mantša: ⁵¹ «Ka ta đawap a lu ta gwada da mndu, ka snanĳta skwi maga tsi wu ná, ta gi tsanagħatsa zlahu mu ta guma ta ghəńani ra?» ka'a. ⁵² Ka həń mantša: «Tekw kagha mataba la Galili guli ra? Dzańa ta gwada Lazglafta ńa ka ngha ka, ka dza'a slanagħasla ka ta vli ta mna saba anabi ma Galili,» ka həń nda tsi. [⁵³ Tahula tsa, ka gazlaghutá həń dzagha tan.]

8

Marakw ksaf lu ta hliri

* 7:42 Ngha ta 2 Samuyel 7:12, Zabura 89:4-5, Irmija 23:5, Mika 5:1.

¹ Ka sli'aftá Yesu ka laghwi ta ghwá Zaytuŋ. ² Wræk tgha ka vragatá tsi, ka lamə tsi da daḅa həga Lazglafta, ka sli'adaghatá inda mnduha da tsi. Ka nzatá tsi nda nza ka tagha skwi ŋa taŋ. ³ Mbaḅa gwal tagha zlahu ŋa mnduha, nda la Farisa ka ksadaghatá sana marakw ksaf lu ta hliri. Ka kladamta da taba mnduha ka sladanata ta kəma Yesu. ⁴ Ka həŋ mantša: «Mghama dá! Wana na marakw na ksaf lu ta hliri. ⁵ Mndərga na marakw na ná, zlambata nda pala, ka zlahu Musa mnaŋnata. Waka kagha nda ŋa gha na?» ka həŋ nda Yesu.

⁶ Tsaw ŋa tsanamtá matsavaḅa, kada mutsafta həŋ ta rutsak tida lagha həŋ mna tsa gwada ya ŋani. Lagha Yesu ka dzamtá ghəŋ ka vinda skwi ta hadik nda ndəfiŋa dzvu. ⁷ Ka gdavatá həŋ ka va daway da tsi. Ka Yesu mantša: «Ka waya mataba ghuni kul walaŋta gatá dmaku ya, ka z-rafzla tsi ta wuda na marakw na nda pala,» ka'a kapaŋtá ghəŋ. ⁸ Ka dzəglamtá tsi ta ghəŋ ka vindgəltá skwi ta hadik. ⁹ Tahula snaŋta taŋ ta tsa gwada Yesu ya, ka gazlaghatá həŋ turtuk turtuk, zlafta ta la galata mnduha ha ka saha ta zwani. Ka zlaŋtá həŋ ta Yesu turtukwani nda tsa marakw ya ta sladu ta kəmani. ¹⁰ Kə'a ka Yesu kaplaŋtá ghəŋ ná, tsa marakw yeya nghan tsi. Ka Yesu mantša: «A', gazlagha diga həŋ kay ní makwa na? Had' mndu ta tsaghagha ta guma kay ra?» ka'a nda tsi. ¹¹ Ka tsa marakw ya mantša: «Had' mghama dá wa,» ka'a. Ka Yesu mantša: «Tsa a i'i ta guma ta ghəŋa kagha guli wa. La! Yaha ka magəgəltá dmaku,» ka'a nda tsi.

Yesu tsuwadaka ghəŋa hadik

¹² Ka Yesu nda həŋ guli mantša: «I'i tsuwadaka ghəŋa hadik, mndu ta dza'a mista dá ná, had' dza'a mbaḅa ma grusl wu, dza'a mutsay ta tsuwadaka hafu,» ka'a. ¹³ Ka la Farisa mantša: «Ghuba ghəŋa gha ta ghubu ka, vərda gwada a na gwada

gha na wu,» ka həŋ ta ghəŋani. ¹⁴ Ka Yesu nda həŋ mantša: «Dər má ghuba ghəŋa dá ta ghubu yu ná, vərda gwada ya ta mnə yu, kabga nda sna yu ta vli sagha yu nda vli ta dza'a yu. Tsaw kaghuni ya ná, sna a kuni ta vli sagha yu, nda vli ta dza'a yu wa. ¹⁵ Kaghuni ná, guma wa iri ta tsə kuni. I'i, tsa a yu ta guma ta ghəŋa mndu wa. ¹⁶ Ala ka tsatsa yu ta guma katsi, vərda guma na guma dá, kabga turtukwa dá a yu wu kawadaga ŋni nda Da ta ghunigihata. ¹⁷ Nda vinda ma zlahu ghuni kazlay: Ka nda guya gwada mnduha his ta va tsa skwa turtuk ya katsi ná, kahwathwata nzakwa tsa gwada ya* kə'a. ¹⁸ Ghuba ghəŋa dá ta ghubu yu mndani, ta ghuba i'i Da dá ta ghunidikta guli,» ka'a nda həŋ. ¹⁹ «Ga Da gha na?» ka həŋ nda tsi. Ka Yesu mantša: «Sna a kuni ta i'i wu, sna a kuni ta Da dá guli wa. Ka má nda sna kuni ta i'i ná, má nda sna kuni ta Da dá guli,» ka'a nda həŋ.

²⁰ Ta tagha skwi ma daḅa həga Lazglafta mna tsi ta tsa gwadaha ya, ta nzaku ndusa nda vla pgha tseḅi. Sew had' mndu ta faftá dzvu tida wu, kabga ta sagha a fitikani wa.

Mnaŋta Yesu ta sli'ani da dani

²¹ Ka Yesu mantša: «Dza'a laghula yu, dza'a zbay kuni ta i'i. Dza'a rwaku kuni ma dmaku, laviŋta a kuni ta ḅhata ma tsa vli ta dza'a yu ya wu,» ka'a nda həŋ guli. ²² Ka la Yahuda mantša: «Vghani rki dza'a tsi dzuvta kəl tsi ka mnay kazlay: Laviŋta a kuni ta ḅhata da tsa vli ta dza'a yu ya wu kə'a na?» ka həŋ ta ghəŋa tsa gwadani ya. ²³ Ka Yesu mantša: «Gwal ta ghəŋa hadik kaghuni, la ta luwa i'i, ŋa gwal ta ghəŋa hadik kaghuni, ŋa na ghəŋa hadik na a i'i wa. ²⁴ Tsaya tsa kəl yu ka mnay ŋa ghuni kazlay: Dza'a rwaku kuni ma dmakuha ghuni kə'a ya. Dza'a rwaku kuni ma dmakuha ghuni ka si zlgha a kuni kazlay: "I'i ná, i'i ya kə'a ya wu,» ka'a nda həŋ. ²⁵ Ka həŋ nda tsi mantša: «Wa kagha katək na?» ka həŋ. Ka Yesu nda həŋ

* 8:17 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 17:6, 19:15.

mantsa: «Tsa i'i mnaghuna yu daga tanɗan ya, ya. ²⁶ Ta traku skwiha ɗa ta kaghuni, ka tsaghu-naghatá guma. Tsa mndu ta ghunigihata ya ná, vərda mndu ya. Skwi sɗan yu da tsi ta mnə yu ɗa mnduha ta ghəɗa hadik,» ka'a nda həɗ.

²⁷ Sew sna a həɗ kazlay: Ta gwadə ta Da na Yesu ta tsa gwadə ya kə'a wa. ²⁸ Ka Yesu nda həɗ mantsa: «Badu kapadafta ghuni ta Zwanɗa mndu ya, badu tsaya dza'a sɗanɗa kuni "ta i'i." Badu tsaya guli dza'a sɗanɗa kuni kazlay: Gagħəɗgagħəɗa da a ta maga yu ta skwi wu, manda ya taghadif Da ta mna yu ta gwadə da† kə'a. ²⁹ Tsa mndu ta ghunidikta ya ná, kawadaga ɗni nda tsi. Turtukwa da a zlihata tsi wu, kabga ta maganamaga yu ta skwi ta zdəganata inda fitik,» ka'a. ³⁰ Ta gwadə Yesu ta tsa gwadaha ya ná, nda ndəgha gwal ta zlghafta.

Da Lazglafta ta sagha kahwathwata

³¹ Ka Yesu nda tsa la Yahuda ta zlghafta ya mantsa: «Ka gdavagda kuni ma skwi ta taghə yu ɗa ghuni katsi, nda nza kuni ka vərda duhwalha da. ³² Dza'a nda sna kuni ta kahwathwata, ɗa vlaghunata tsa kahwathwata ya ta nzaku nda platá vgha,» ka'a ³³ Ka la Yahuda mantsa: «Zivra Abraham aɗni, ta walaɗ a aɗni ta nzata ka vu'a mndu wa. Ta wu ɗa mnay gha kazlay: Dza'a plaku vgha ghuni kə'a na?» ka həɗ nda tsi. ³⁴ Ka Yesu nda həɗ mantsa: «Kahwathwata ta mnaghunata yu, inda mndu ta ga dmaku ná, nda nza ka vu'a dmaku. ³⁵ Had' vu'a ta gdavata ma həga ga mndu wu, zwan yeya ta gdavata ɗa dekdek. ³⁶ Ka zwan ta plighunista katsi ná, falau' vgha ghuni kahwathwata. ³⁷ Nda sna yu kazlay: Zivra Abraham kuni kə'a, ama wana kuni ta psa i'i ɗa dzata, kabga tsu'a a kuni ta gwadə da wa. ³⁸ Skwi nghan yu da Da da ta mnə yu. Kaghuni, skwi taghaghunaf da ghuni ɗa ghuni ta magay,» ka'a ³⁹ Ka həɗ nda tsi mantsa: «Abraham da ɗni ta aɗni,»

ka həɗ. Ka Yesu nda həɗ mantsa: «Ka má vərda zwana Abraham kuni katsi ná, má mndərga slna Abraham ta magə kuni. ⁴⁰ Wana ndanana ná, ta zba dzata i'i ta mnaghunata kahwathwata skwi ya sɗan yu da Lazglafta kuni. Ta walaɗ a Abraham ta magatá mndərga tsaya wa. ⁴¹ Kaghuni ná, slna da ghuni ta magə kuni,» ka'a nda həɗ. Ka həɗ mantsa: «Masagwa a aɗni wa. Turtuktuk Da ɗni ta nzakway ka Lazglafta,» ka həɗ. ⁴² Ka Yesu nda həɗ mantsa: «Ka si Lazglafta vərda da ghuni katsi ná, má dza'a dvudva kuni ta i'i. Sli'af da Lazglafta i'i ka sagha, gagħəɗgagħəɗa da a sagha yu wa. Tsatsi ta ghunigidaghata. ⁴³ Laviɗ a kuni ta sɗanɗa gwadə da wu, kabga kwala ghuni kul fatá sləməɗ ka sna skwi ta mnaghunata yu. ⁴⁴ Da ghuni ná, halaway ya. Ta kumay kuni ta maganata skwi ta zdəganata. Nda nza tsatsi ka mnda dzata mndu daga ma zlrafta. Ta walaɗ a ta sladafta ta kahwathwata wu, kabga had' kahwathwata da tsi wa. Vərda ɗani ma gwadə ta gwadagapta ná, tsakalawi ya, kabga tsakalawi tsatá fwa tsatsi. Dani ma tsakalawi tsatsi guli. ⁴⁵ I'i, tsu'a a kuni ta i'i, kabga mnay da ta kahwathwata wa. ⁴⁶ Waya mataba ghuni dza'a mnihata kazlay: Taɓ magamaga ka ta dmaku dər turtuk səla kə'a nda i'i na? Ka si kahwathwata ta mnə yu, kabga wu kwal kuni zlghay na? ⁴⁷ Mndu ya nda nza ka ɗa Lazglafta ná, ta sɗan ta gwadə Lazglafta. Kaghuni, sna a kuni ta gwadə Lazglafta wu, kabga nza a kuni ka ɗani wu,» ka Yesu nda həɗ.

I Yesu nda Abraham

⁴⁸ Ka la Yahuda mantsa: «Ta ɗanɗi a ta mnay kazlay: Mnda la Samari kagha, nda ksa ka da halaway kə'a kay rke?» ka həɗ nda tsi. ⁴⁹ Ka Yesu mantsa: «Ksa a yu da halaway wa. Glaku ɗa da ta vlay ɗa Da da, ka mbidata kaghuni ta i'i. ⁵⁰ Zba vlanɗa glaku ta ghəɗa da a ta zbə yu wa. Turtuk tsa mndu ta zba tsa glaku ya ɗa da, tsatsi ta tsa guma guli.

† 8:28 Ngha ta Yuhwana 3:14.

51 Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mndu ta snatá skwi ta taghə yu, had dza'a mtuta dekdek wa,» ka'a nda həŋ.

52 Ka la Yahuda nda tsi mantša: «Ndanana grafta ɲni kazlay: Nda ksa ka da halaway kə'a. Mtumta Abraham, rwurwa la anabi guli. «Ka snasna mndu ta skwi ta taghə yu ná, had dza'a mtuta dekdek wu,» ka ka ná, 53 mal kagha ka tsa da ɲni Abraham ta mtuta ya ra? Ari mal kagha a ka tsa anabiha ta rwuta ya na? Wa i'i ka kagha ta gray na?» ka həŋ. 54 Ka Yesu nda həŋ mantša: «Ka vla glaku ta vlə yu ɲa ghəŋa da katsi ná, bətbət tsa glakwa da ya. Da da ta vlihatá glaku, tsa ta mnə kaghuni kazlay: Má Lazglafta ɲni ya kə'a 55 kul snan̄ta kuni ya. I'i nda sna yu ta tsatsi. Ka má sna a yu wu ka yu mazlay katsi ná, má dza'a nzakway yu ka guram nda kaghuni ta tsakalawi ya. Tsaw nda sna i'i ta tsatsi, ta snay yu ta gwadani guli. 56 Harharhar ghəŋa Abraham ta ghəŋa vəl ndanayni ta dza'ani nghan̄tá fitika da. Ka nghan̄tá tsi, ka tuta tsi da rfu,» ka Yesu nda həŋ. 57 Ka la Yahuda mantša: «Ta maga a ima gha hutaf mbsak ná, gi nda ngha yu ta Abraham ka ka?» ka həŋ nda tsi. 58 Ka Yesu mantša: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, makəd lu ka Yatá Abraham ná, mamu i'i,» ka'a nda həŋ. 59 Na mnatani ta tsaya, ka hlaftá həŋ ta pala ɲa zlərtsay. Ka difaghutá Yesu, ka saghu tsi da daɓa həga Lazglafta.

9

Mbanafta Yesu ta sana ghulpata mndu

1 Ta labə Yesu ta tvi, ka nghan̄tá tsi ta sana mndu nda ghulpa daga ta yagatá lu. 2 «Maləma da! Wana nda ghulpa na mndu na daga ta yagatá lu. Tsatsi re, dadahani a ta gatá dmaku katək na?» ka duhwalhani dawən̄ta da tsi. 3 Ka Yesu mantša: «Ta ghəŋa dmakwani a ghulpəta tsi wu, ta ghəŋa dmakwa dadahani a guli wa. Ghulpghulpa ɲa maravata

slna Lazglafta nda ma tsatsi. 4 Ta ka fitik vəl na ná, magamamaga ta slna mndu ya ta ghunigihata. Wana vli dza'a kuzuta ɲa kwal kul laviŋta ksəgəltá slna. 5 Tata ghəŋa hadik na yu karaku ná, i'i tsuwadaka ghəŋa hadik,» ka Yesu.

6 Tahula mnatani ta tsa gwada ya, ka tfatá tsi ta sərdək, ka hwaɗa'atá hadik nda tsi, ka masanafta ta kwapaya irihani. 7 Manda kdin̄tani ta masanaftá, ka'a nda tsi mantša: «La mbazin̄ta kuma gha ma ima Silwe,» ka'a. Tsa «Silwe» ya ná, manda mnay kazlay: Ghunay kə'a ya.

Ka sli'aftá tsi ka laghwi mbazin̄tá kumani. Mbazin̄tani, tsidid irani, ka sli'aftá tsi ka laghu dzaghani. 8 «Na mndu ta nzata ka gatá skwi da mnduha ya a na mndu na kay ra?» ka sləvdahani si ta gdata ta nghan̄ta ta gatá skwi ya. 9 «Tsatsi ya» ka sanlaha. «Tsatsi a wu, sana mndu ya ta gara vgha nda tsatsi,» ka sanlaha guli. Ka tsa mndu ya mantša: «Aŋ! vada ya,» ka'a. 10 «Waka ka magay kəl ka ka nghan̄tá vli ɓa?» ka həŋ nda tsi. 11 «Sana mndu ya ta hgə lu ka Yesu, ta hwaɗa'atá hadik, ka masadiftá tsi ta kwapaya iriha da. «La mbazin̄tá kuma gha ma ima Silwe,» ka'a nda i'i, ka sli'aftá yu ka laghwi yu mbazin̄ta, kəl yu ka nghan̄tá vli,» ka'a. 12 «Ga tsa mndu ya ndana?» ka həŋ nda tsi. «Sna a i'i wa,» ka'a nda həŋ.

Dawutá vla la Farisa da tsa mndu si nda ghulpa ya

13 Ka klaftá həŋ ta tsa mndu si nda ghulpa ya, ka klaghata da la Farisa. 14 Tsaw baɗu Sabat hwaɗa'ata Yesu ta tsa hadik ya, ka masanaftá tsa mndu ya ta kwapaya irihani ka mbanafta ya. 15 Ka dawgəltá la Farisa da tsi kə'a magaku kəl tsi ka nghan̄tá vli. Ka'a mantša: «Hadik hwaɗa a tsi, ka masadifta ta kwapaya iriha da. Ka mbazin̄ta yu ta kuma da, kəl yu ka nghan̄tá vli,» ka'a nda həŋ. 16 Ka dgavaptá la Farisa his gamndə: «Mnda Lazglafta a tsa mndu ya wu kabga sna a ta skwi ta mnə zlaha sabat wu,» ka sanlaha. «Waka mnda

dmaku dza'a maga mndərga tsahaya ma mazəməzəm na?» ka sanlaha, ka həŋ ta ghəŋani. ¹⁷ Ka həŋ nda tsa mndu ya mantsa: «Wa tsa mndu ta mbaghafta ya ka kagha ta gray na?» ka həŋ ka mahis nda tsi. «Anabi ya,» ka'a nda həŋ.

¹⁸ Ta lanaf a ta la mali ta ghəŋa la Yahuda na mnay kazlay: Si nda ghulpa tsa mndu ya, ka nghanťá tsi ta vli kə'a wa. Ka laghu həŋ hgaktá dadaha tsa mndu ya. Ka sagha həŋ. ¹⁹ Manda sagha taŋ, «zwanə ghuni na mndu na ra? Grafgra kuni kazlay: Nda ghulpa ta yagata kuni kə'a ra? Waka a magaku kəl tsi ka nghanťá vli ndana 6a?» ka həŋ nda həŋ. ²⁰ Ka dadahani mantsa: «Nda sna aŋni kazlay: Zwanə ŋni ya kə'a. Ta yagatá ŋni guli ná, nda ghulpa. ²¹ Tsaw sna a aŋni kə'a magaku kəl tsi ka nghanťá vli wa. Dawawadawa da tsi, nda gla tsatsi prək ka zlghawani tsatsi ka ghəŋani,» ka həŋ. ²² Ta zləŋay tsa dadahani ya ta la maliha ta ghəŋa la Yahuda, kəl həŋ ka mnay mantsa. Tsaw la mali ta ghəŋa la Yahuda ya ná, nda ghada dzrafta taŋ. Mndu ta mnay kazlay: Yesu ná Kristi ya kə'a ná, dza'a talinťala lu ta tsa mndu ya ma həga tagha skwa mu kə'a. ²³ Tsaya kəl dadahani ka mnay kazlay: Nda gla tsatsi, prək tsatsi ka ghəŋani ka zlghawani kə'a ya.

²⁴ Ka hgəglanťá la Farisa ta tsa mndu ya kamahis. Ka həŋ nda tsi mantsa: «Mna kagha ta kahwathwata ta kəma Lazglafta. Aŋni ná, nda sna aŋni kazlay: Mnda dmaku tsa mndu ya kə'a,» ka həŋ. ²⁵ Ka tsa mndu ya mantsa: «Ka mnda dmaku tsi, ka mnda dmaku a tsi wu, sna a i'i wa. Skwi turtuk ya snaŋ i'i ná, si nda ghulpa yu, ndanana nda ngha yu ta vli tsidíd,» ka'a nda həŋ. ²⁶ «Waka a magaghata kəl ka ka nghanťá vli ka ka?» ka həŋ nda tsi. ²⁷ «Ghadaghada yu ta mnaghunata, va a kuni ta snay wu. Nu ta kumə kuni ta mnəglaghunata da tama, ari ta kumay a kaghuni ta nzakway ka duhwalhani guli na?»

ka'a nda həŋ. ²⁸ Ka rarazə həŋ. Ka həŋ mantsa: «Ba kagha ta nzakway ka duhwalani wala, aŋni ná, duhwalha Musa aŋni. ²⁹ Nda sna amu kazlay: Gwadgana gwada Lazglafta ta Musa kə'a. Tsa mndu ya, sna a aŋni ka sagha ga tsi wu,» ka həŋ. ³⁰ Ka tsa mndu ya mantsa: «Wanawa mandərmimi kay tama! Sna a kuni ta vli ka ga sagha tsi wu? Wana gunihaguna ta ira i'i tada tsa. ³¹ Skwi ya snaŋ amu ná, zlgha a Lazglafta ta wa skwi ta dawu mnda dmaku wa. Mndu ya ta vli glaku ŋani, ta snanató ŋani, ta zlghə tsi ta wani. ³² Ka yawu ta sna a lu ta mnay kazlay: Mamu mndu ta gunanató ira mndu yaga lu nda ghulpa kə'a wa. ³³ Ka si nza a tsa mndu ya ka mnda Lazglafta wu ná, má had sana skwi laviŋ tsi ta magata wa,» ka'a nda həŋ. ³⁴ Ka həŋ nda tsi mantsa: «Kagha yaga lu ka dmaku dze'dze' guli ná, ka taghəgəltá skwi ŋaŋni,» ka həŋ, ka ghzlagapta ma həga tagha skwa taŋ.

Vərdaka ghulpata mndu

³⁵ Manda snaŋta Yesu kazlay: Ghzlagap ghzla lu ma həga tagha skwa la Yahuda kə'a, ka lagha tsi slanaghata. Ka'a mantsa: «Zlghafzlgha ka ta Zwanə mndu ra?» ka'a nda tsi. ³⁶ Ka tsa mndu ya mantsa: «Wayá ní mghama da! Mnihamna ka zlghafta yu,» ka'a nda tsi. ³⁷ «Vani na ta nghə ka, ta gwada nda kagha na,» ka Yesu nda tsi. ³⁸ «Zlghafzlgha yu mghama da,» kə'a tsəlbata ka ndəba dzvu ŋani. ³⁹ Ka Yesu mantsa: «Sasa yu ta na ghəŋa hadik na ŋa dganató nzakwa mnduha. Ŋa nghanťa gwal kul nghanťá vli, ta vli. Ta ghulpəta gwal nda ngha ta vli,» ka'a. ⁴⁰ Ka sanlaha ma la Farisa hada mantsa: «Dza'a ghulpghulpa aŋni guli ra?» ka həŋ nda tsi manda snaŋta taŋ ta tsa gwadaha ya. ⁴¹ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ka má ghulpghulpa kuni katsi ná, má had dmaku ta kaghuni wa. Tsaw "nda ngha aŋni ta vli," ka kuni ndanana ya, tsaya kəl dmakwa ghuni ka gdavata,» ka'a nda həŋ.

10

Yesu vərda mnda ngha tuwak

¹ Ka Yesu mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mndu ta kwal kul lami nda ta watgha gamaka tuwakha, ka valadata nda ta muhul ná, ghali tsa mndu ya, gənda tsa mndu ya guli. ² Ala ka lami nda ta watgha tsa mndu ya katsi, mnda ngha tuwakha tsa mndu ya. ³ Dza'a gunanaguna mnda ngha tsa həga ya ta watgha, dza'a nda sna tuwakha ta lwani, ɲa hɣayni ta tuwakhani nda hga taɲ nda hga taɲ. ɲa zligiɲtani ta həɲ dzibil. ⁴ Zligiɲtani ta inda tuwakha ta nzakway ka ɲani ya, ɲa dza'ani ta kəma taɲ, ta dza'a hahəɲ mistani. Ta dza'a tuwakhani mistani, kabga nda sna hahəɲ ta lwani. ⁵ La a həɲ mista mndu kul snanɲá həɲ wu, dza'a hwayaghuhwaya həɲ di'ɲ nda tsi, kabga tsatsaf a həɲ ta lwani wa.»

⁶ Mantsa ya ka Yesu mnanatá mahdihdi ta həɲ, sew sna a tsa mnduha ta snay ya ta ghəɲa tsa skwi ta mnə tsi ya wa.

Yesu vərda mnda ngha tuwak

⁷ Ka Yesu nda həɲ guli mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, i'i watgha gamaka tuwakha. ⁸ Inda gwal ta sagha ka tinlaghutá i'i, ghali tsaha ya, gənda həɲ guli. Ama ka kwalaghutá tuwakha ta sna lwa taɲ. ⁹ I'i watgha gamaka tuwak, ka lamla mndu nda ta i'i, dza'a mbaku. Dza'a laviɲlava ta lami ka sabi, ɲa mutsaf-tani ta skwa zayni. ¹⁰ Mndu ta ghali ná, ghali ɲani ta sagha da ghalay, ɲa dzata, ɲa zadánata. I'i ná, saghasa yu ɲa mutsafta mnduha ta hafu ka haslay, ɲa nzakwa taɲ kul had sana skwi ta pɲugudunustá həɲ. ¹¹ I'i vərda mnda ngha tuwak, vərda mnda ngha tuwak ná, nda fa vghani ɲa tuwakhani. ¹² Mndu ta ngha tuwak ta plə lu nda pla ɲani ná, ɲani a tuwakha wu na, nghayni ta kramtak mtak ta sagha ya ná, hwayaghutani ka zlanavatá tuwakha, ɲa valafta kramtak mtak ta tuwakha, ka kwitanatá həɲ. ¹³ Tsaya skwi ta magə mndu

ta maga slna ɲa tsemi, had dənɣwani nda tuwakha wa. ¹⁴ I'i ná, vərda mnda ngha tuwak yu, nda sna yu ta tuwakha da, hahəɲ guli nda sna hahəɲ ta i'i, ¹⁵ manda va ya snan Da ta i'i ya, i'i guli ná, nda sna yu ta Da, nda fa vgha da guli ɲa tuwakha da. ¹⁶ Mamu sanlaha ma tuwakha da guli, kul had ma na gamak na. Dza'a nda sna həɲ ta lwa da, ɲa hlaktá da ta həɲ, ɲa nzata taɲ tuts, turtuk mndu ta ngha həɲ. ¹⁷ Dvudva Da ta i'i, kabga fafa yu ta vgha da ɲa mtuta, ɲa mutsəglaf-ta da. ¹⁸ Had mndu ta laviɲtá klaptá hafu ma i'i wu, i'i ka ghəɲa da ta vlata. Laviɲlava yu ta vlata, laviɲlava yu ta mutsəglaf-ta. Tsaya skwi dza'a ka magay ka Da da nda i'i.»

¹⁹ Ka dagəglavaptá la Yahuda kidaghi gamndər ta ghəɲa tsa gwada ya. ²⁰ Ka sanlaha ma həɲ mantsa: «Mamu duhwala halaway ma na mndu na, nda ksa da halaway, ɲaw ta sna kuni ta gwada ta gwadə tsi na?» ka həɲ. ²¹ «Had mndu nda ksa da halaway ta gwada manda tsaya wu, laviɲlava duhwala halaway ta gunana ta iri ta mnduha ra?» ka sanlaha guli.

Zlghafa sanlaha ta Yesu wa

²² Ma fitika mazlam, ka skalə lu ta skala havaktá guna həga Lazglaf-ta ma Ursalima. ²³ Mbada Yesu ka wawaku ma rmak ta wa tsa həga Lazglaf-ta hgə lu ka rmaka Salumuɲ ya. ²⁴ Ka lagha la Yahuda wanafta dlivis. Ka həɲ nda tsi mantsa: «ɲa kulam yawu dza'a zlanɲata ka ma dga ghəɲ ta dgə ɲni na? Ka kagha ta nzakway ka Kristi ya kay, mnaɲna ka dardar ba?» ka həɲ nda tsi. ²⁵ Ka Yesu nda həɲ mantsa: «Mnaghunamna yu, zlgha a kuni wa. Na slnaha ta magə yu nda hga Da da na ta mnanɲá i'i, ²⁶ zlgha a kuni wu kabga had kuni mataba tuwakha da wa. ²⁷ Nda sna tuwakha da ta lwa da. I'i nda sna yu ta hahəɲ, ta dza'a həɲ mista da guli. ²⁸ Ta vlanvla yu ta hafu ɲa kdekedzen ta həɲ. Had həɲ dza'a walanɲa zwaɲuta wu, had mndu dza'a hlaptá həɲ ma

dzva da guli wa. ²⁹ Tsa Da da ta vliha ta hən ya, malaghumala ta inda sanlaha. Had mndu dza'a lavintá hlaptá hən ma dzva Da da wa. ³⁰ Anni nda Da da ná, ka skwa turtuk nni,» ka'a nda hən.

³¹ Lagha la Yahuda ka hləglafá pala na zlərtsay. ³² Ka Yesu nda hən mantsa: «Wya nda ndəgha slna dinadina si da Da da magaghuna yu, ta ghəna wati ta kuma kuni ta zlərtsa i'i na?» ka'a nda hən. ³³ Ka hən mantsa: «Ta ghəna magata gha ta skwi dina a ta zlərtsa nni ta kagha wu, ta ghəna vəl kwarakwara gha. Kagha ta nzakway ka mnda səla ná, ta gra ghəna gha ka nda Lazglafta,» ka la Yahuda nda tsi. ³⁴ Ka Yesu nda hən mantsa: «Vinda a ma deftera zlah ghuni ma vla mnay Lazglafta kazlay: Kaghuni ná, "lazglaftaha" kuni* ka'a kay ra? ³⁵ Nda sna mu kazlay: Had mndu dza'a lavintá hərdinta skwi nda vinda ma deftera Lazglafta wu ka'a. Tsaw lazglaftaha kuni ka Lazglafta tsanaftá hgu ta mnduha ta mnə tsi ta gwadani na tan. ³⁶ I'i, Da ta zbaptá i'i, ka ghunigihata ta ghəna hadik, waka kuni dza'a mnay kazlay: Ta kwarakwara ka ka'a kabga mnay da kazlay: Zwanja Lazglafta yu ka'a? ³⁷ Ka slna Da da a ta magə yu ta nghə kuni wu, ma zlghaf kuni ta i'i. ³⁸ Ala ka si vani tsi ta magə yu katsi, dər má zlghaf a kuni ta i'i wu, zlghafwazlgha a ka tsa slnaha ya, kada grafta kuni, na snanta ghuni kazlay: Da ta nzaku ma i'i, i'i ma Da guli ka'a,» ka Yesu nda hən. ³⁹ Ta ghəna tsaya ka zbəgəltá hən ta ksaf, ka zadanaghatá tsi rək ta hən. ⁴⁰ Ka vrəglaghutá Yesu ta bla ghwa Zurden, ma vla tanjana magay Yuhwana ta batem na mnduha, ka nzatá tsi hada. ⁴¹ «Had mazəməzəm dər turtuk maga Yuhwana wa. Tsaw inda skwi ya mna Yuhwana ta ghəna na mndu na ná, manda va tsaya nzakwani, ka ndəghata mnduha ta sli'adaghata da tsi ta mnay.» ⁴² Ma tsa vli ya, nda ndəgha gwal ta zlghaftá

Yesu.

11

Mtakwa Lazar

¹ Mamu sana mndu ma luwa Betani Lazar hgani ksaf danwa. Ma tsa luwa ya ta nzakwa kwaghamani ta nzakway ka i Mari nda Marta. ² Tsa Mari ya tsa ta pghanaftá urdi ta səla ta Mgham Yesu ka takaday nda swida ghəni ya. Zwanamani tsa Lazar kul dughwanaku ya guli. ³ Ka tsghaghatá tsa kwaghamani ya ta lwi na Yesu kazlay: Mghama da, dughwana a tsa gra gha ya kay wu ka'a. ⁴ Ka Yesu mantsa: «Dzata a tsa danwa ya ta Lazar wa. Na marantá glakwa mbrakwa Lazglafta tsa danwani ya, kada maravata glakwa Zwanja Lazglafta guli,» ka'a manda snantani ta tsa gwada ya.

⁵ Tsaw ta dvay Yesu ta i Marta nda mukumani nda Lazar. ⁶ Tahula tsa snanta Yesu kazlay: dughwana a Lazar wu ka'a ya, ka magəglatá tsi ta fitik his, ma tsa vli hada tsi ya. ⁷ Tahula tsa, «vramavra ta hadika Zudiya,» ka'a nda duhwalhani. ⁸ «Maləma da, kdakwa la Yahuda tsa ta kuma zlərtsa ta kagha nda pala na dzata ná, vramavra ta hadika Zudiya ka ka?» ka duhwalhani nda tsi. ⁹ Ka Yesu mantsa: «Ghwanpdə his a nzemndi ma vaghu ra. Ka ta mbadə gifik mndu ta mbada ná, had tuthun, ta dzadzay wu, kabga tsuwadək vli ta wa irani gifik. ¹⁰ Ala ka girvidik ta mbada mndu ta mbada katsi, ta dzadzay tuthun, kabga ngha a ta vli girvidik wu,» ka Yesu nda hən. ¹¹ «Wa a dzadza hani ta gra mu Lazar, ka la yu da sli'anaf,» ka'a nda hən tahula mnatani ta tsa gwada ya. ¹² «Mghama da! ka si hani ta dzata ya ní, had dza'a mbafta ra?» ka duhwalhani nda tsi. ¹³ Ba va hani ta dzata kahwathwata ka hahən sizlay nda na tan. Tsaw ta ghəna mtatani mna Yesu ta nani. ¹⁴ Ka Yesu klinistá ghəni ta hən mantsa: «Nda mta Lazar tane! ¹⁵ Ta rfu yu ta ghəna kwala da kul had

* **10:34** Ngha ta Zabura 82:6.

hada. Dina tsaya ka ŋa ghuni, ŋa fafta ghuni ta ghəŋ ta i'i. Mbadma slanaghata ndana tama,» ka'a nda həŋ. ¹⁶ «Mbadma amu guli, ka dza'a mu rwuta kawadaga nda tsi,» ka Tuma ta hgə lu ka mbuhwali nda pɔakwa duhwalha.

Yesu hafu

¹⁷ Ta lagha Yesu ná, mafwada fitika Lazar tsa ma hadik manda padamta. ¹⁸ Tsa luwa Betani ya, malaghumala a ka meli hkən nzakwani nda luwa Ur-salima wa. ¹⁹ Nda ndəgha la Yahuda ta sli'adaghata da zgwanɔ́ta i Marta nda Mari, ta ghəŋa mtatá zwanama tan. ²⁰ Manda snanɔ́ta Marta kazlay: Wa'a Yesu ta sagha kə'a, ka labə tsi da guyay ta tvi, ta nzutá nza-kwani Mari mintgha. ²¹ Ka Marta nda Yesu mantisa: «Mghama da! Ka má hadna ka katsi ná, má mta a zwanama da wa. ²² Tsaw dər nda vanana ná, nda sna yu kazlay: Inda skwi dza'a ka dawanta da Lazglafta ná, dza'a tsu'aghaf tsu'a Lazglafta ta wani kə'a,» ka Marta nda Yesu. ²³ Ka Yesu mantisa: «Dza'a sli'agapsli'a zwanama gha ma mtaku,» ka'a nda tsi. ²⁴ «Nda sna yu mantisa kazlay: Dza'a sli'agapsli'a ma mtaku badu kɔakwa ghəŋa hadik kə'a,» ka Marta nda tsi. ²⁵ Ka Yesu nda tsi mantisa: «I'i tsa mndu ta sli'aganaptá gwal nda rwa ŋa nzəglata tan nda hafu ya. Mndu ta zlghaftá i'i dər mtumta tsi, dza'a nzanza nda hafu. ²⁶ Dər wati ma mndu ka ta ndiri tsi ta zlghaftá i'i had dza'a mtuta dekdek wa. Zlghafzlgħa ka ta tsa?» ka Yesu nda tsi. ²⁷ Ka Marta nda tsi mantisa: «Anni mghama da, zlghafzlgħa yu kazlay: Kagha ná, Kristi Zwanɔ́ta Lazglafta ya dza'a saha ta ghəŋa hadik ka,» ka'a nda tsi.

Tawa Yesu ta ghəŋa mta ta Lazar

²⁸ Mnatani ta tsa gwada ya, ka sli'aftá tsi ka laghwi mnanatá muku-mani Mari makdek makdek kazlay: Wa'a tsa mndu ta taghamatá skwi ya kay hadna ta gvala kagha, ka'a. ²⁹ Na gi snanɔ́ta Mari mantisa ya, gi brahwat sli'afta, ka hwaya slanaghatá

Yesu. ³⁰ Tsaw ta lamə a Yesu da luwa karaku wu, tata nzaku ma tsa vla guyakwa tan nda Marta ya. ³¹ Nghay tsa la Yahuda ta nzaku ma həga ta ləa ŋuduf ŋa Mari ta tsa gi sli'aftani brahwat ka sli'i dzibil ya, ka həŋ mantisa: Ya sli'ani da taw ta kulu tsa, ka həŋ ka sabi mistani. ³² «Mghama da! Ka má hadna ka ná, má mta a zwanama da wu,» Ka Mari zləmbatá ma ghuva Yesu nghanər tsi manda bhadaghatani da tsa vli nda tsi ya. ³³ Nghay Yesu ta Mari ta taw, nda tsa la Yahuda ta labə mistani ya tani, ka lagha tsi ta ŋudufa Yesu ka kəanafta. ³⁴ «Ga padamta kuni na?» ka'a nda həŋ. «Mghama da! Sawi nghanata ba,» ka həŋ nda tsi. ³⁵ Ka mbəzə Yesu ta ima taw. ³⁶ «Nghawa kə'a ta dvay ba!» ka la Yahuda ta ghəŋani. ³⁷ «Tsatsi ta mbanaftá ghulpata mndu kay guli ná, laviŋ a ta pyaftá Lazar má ŋa kwal kul mtuta ra,» ka sanlaha mataba tan.

Vranamta Yesu ta hafu ma Lazar

³⁸ Ka ləglagha tsi ta ŋudufa Yesu. Ka sli'aftá tsi ka lagha ta kulu. Sana galigha ya fun lu ta klam ta wani. ³⁹ «Tanwalaghwa ya klam ta wani ya,» ka Yesu. «Mghama da! Nda ghada zi'atani, kabga ma fwada fitikani na manda padamta,» ka Marta, muku-mani ma tsa mndu nda mta ya. ⁴⁰ «Mnagha a yu kazlay: Ka zlghafzlgħa ka ná, dza'a nda ngħa ka ta mbrakwa Lazglafta kə'a kay ra?» ka Yesu nda tsi. ⁴¹ Ka tanwalaghutá həŋ ta tsa klam ya. Ka nghanadftá Yesu nda ta luwa, ka'a mantisa: «Da! Ta rfay yu ta kagha, kabga ta zlghafzlgħa ka ta tawa da. ⁴² Nda sna yu kazlay: Ta gdagda ka ta zlghidiftawa da kə'a. Nziya nza tsi ná, ŋa na mnduha ta widifta na ta mna yu, kada zlghafta həŋ,» ka'a. ⁴³ Tahula mnatani ta tsa gwada ya, ka'a nda lwi dagal-adagala mantisa: «Lazar! Sabsa,» ka'a. ⁴⁴ Ka sabə tsa Lazar si nda mta ya nda slahwatá səlahani nda dzvuhani, nda patak ma kuma. «Paliŋwapala, ka mbaða tsi ta mbaða,» ka Yesu nda həŋ.

Baray mghamha ta vgha na dzatá Yesu

Mat 26:1-5, Mak 14:1-2, Luk 22:1-2

⁴⁵ Mataba tsa la Yahuda si ta lagha da zgwa Mari ya ná, nda ndəgha sanlaha ta zlgħaftá Yesu nghanər hən ta skwi maga tsi. ⁴⁶ Ka sli'áftá sanlaha mataba tan, ka laghwí slanagħatá la Farisa, ka rusanáftá skwi maga Yesu ta hən. ⁴⁷ Lagha la mali ta ghəna gwal dra skwi na Lazglafta nda la Farisa, ka tskanatá gwal tsa guma. Ka hən mantsa: «Dagala mazəməzəm ta magə tsa mndu ya, waka mu dza'a magay na? ⁴⁸ Ka zlanazla mu ka va magayni katsi ná, dza'a sli'agħuslia mnduha da zlgħaftá tsatsi, na sagha la Ruma da zadánatá həga Lazglafta nda mndəra amu tani,» ka hən. ⁴⁹ Ka Kayifa ta nzakway tek w mataba la mali ta ghəna la Yahuda, ya zbap lu ka mali ta ghəna gwal dra skwi na Lazglafta ma tsa vaku ya, nda hən mantsa: «Kaghuni wa, had skwi snan kuni wa. ⁵⁰ Had kuni ta ndanu ra? Draj mtuta mndu turtuk da manaka mnduha, kaya dza'a zadánata lu ta mndəra mndu nekwnekw,» ka'a.

⁵¹ Tsaw tsa gwada mnə tsi ya ná, nda dvayni a wa. Ma vəl tsa nzakwani ka mali ta ghəna gwal dra skwi na Lazglafta ya ná, ka mnutá tsi kazlay: Dza'a mtumta Yesu da mnaka la Yahuda kə'a. ⁵² Na la Yahuda nda ghəna tan a wu, nda nza guli na tskanatá inda zwana Lazglafta ta wídatá vgha.

⁵³ Daga badu tsa ka dzraftá hən ta wi na dzata Yesu. ⁵⁴ Tsaya kwal Yesu margəltá vghani banluwa mataba la Yahuda. Ka sli'áftá tsi ka laghwí da sana luwa ta hgə lu ka Ifrayim ndusa nda wa mtak. Ka nzatá tsi hada kawadaga nda duhwalhani.

⁵⁵ Ka ndusaktá fitika skalay la Yahuda ta Pak. Ma kdaku tsa fitika skalu ya, ka sli'adagħatá ndəghata mnduha tsa hadik ya da luwa Ursalima, na ghuḡiḡtá vgha tan. ⁵⁶ «Ta ndanə kuni ná, dza'a sagħasa da vla skalu re, ari sagħata a wa na?» ka

hən mataba tan, ka zba Yesu. ⁵⁷ Tsaw si mnumna la mali ta ghəna gwal dra skwi na Lazglafta nda la Farisa kazlay: Ka wa mndu da snanťá vli hada tsi ya ná, ka mna tsi na ksafta, ka hən.

12

Pghafta Mari ta urdi ta səla Yesu

Mat 26:6-13, Mak 14:3-9

¹ Ta pdakwa fitik mku' ka maga skala Pak, ka Lagha Yesu da luwa Betani, ma tsa luwa ta nzaku Lazar, tsa mndu sli'aganap tsi ma mtaku ya kay.

² Ka danatá lu ta skwa zay hada, ka dgə Marta. Tekw tsa Lazar ya mataba tsa mnduha ta nzata na za skwa zay kawadaga nda Yesu ya. ³ Ka klaftá Mari ta hwaraka urda sana fu ta hgə lu ka Nar, nda bla dzvani, ka rita litir.

Ka pghə tsi ta səla Yesu, ka takaday nda swida ghənani. Ka vərtikanáftá tsa urdi ya ta vli ma inda tsa həga ya. ⁴ Ka Zudas Iskaryut zwanə Simun, ta nzakway tek w mataba duhwalha Yesu ta dza'a skwapta ya mantsa:

⁵ «Had lu si ta skwaptá na Urdi na ka tseda vagha mnduha hkən dər mək* ka daganáftá gwal ka pdu ra?» ka'a.

⁶ Vərdə gwada ta la pdu a gwadə tsi wa. Vərdə tsatsi ná, ghali ya kabga ta dza'a tsatsi nda kla'atá tsa skwi ta tskə lu ma zlibi da tsi ya. ⁷ Ama ka Yesu mantsa: «Zlanazla! Ka fata tsi na badu pada i'i. ⁸ Gwal pdu ná, tavata kaghuni hahən. I'i, nzata a yu tavata kaghuni na dekdek wu,» ka'a.

⁹ Snanťa ndəghata la Yahuda kazlay: Wa'a Yesu ma Betani kə'a, ka sli'adagħatá hən. Tsa sli'adagħata sli'adagħa hən ya ná, ta ghəna gwada ta Yesu nda ghənani a wu, ta kumay hən ta nghanťá tsa Lazar sli'aganap Yesu mataba gwal nda rwa ya guli.

¹⁰ «Dzatá Lazar guli!» ka la mali ta ghəna gwal dra skwi na Lazglafta kurata, ¹¹ kabga nda ndəgha la Yahuda

Mal dzatá Lazar, ka gwal dra skwi na Lazglafta

⁹ Snanťa ndəghata la Yahuda kazlay: Wa'a Yesu ma Betani kə'a, ka sli'adagħatá hən. Tsa sli'adagħata sli'adagħa hən ya ná, ta ghəna gwada ta Yesu nda ghənani a wu, ta kumay hən ta nghanťá tsa Lazar sli'aganap Yesu mataba gwal nda rwa ya guli.

¹⁰ «Dzatá Lazar guli!» ka la mali ta ghəna gwal dra skwi na Lazglafta kurata, ¹¹ kabga nda ndəgha la Yahuda

* 12:5 Ngha ta Yuhwana 6:7.

ta sli'apta mataba taŋ ka laghwi da zlaghafa Yesu ta ghəŋa gwada ta Lazar.

Lama Yesu da luwa Ursalima
Mat 21:1-11, Mak 11:1-11, Luk 19:28-40

¹² Gamahtsimani, ka sɔaŋtá dɔmga ta sli'adaghata da tsa vla skalu ya kazlay: Wa'a Yesu ta sagha da Ursalima kə'a. ¹³ Ka ɓal hən ta sluhwa zlizlam ka dza'a da guyay ta tvi. Ka hən mantsa: «Ŋa Lazglafta glaku! Ka tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta mndu ta sagha nda hga Mgham. Ka tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta Mghama la Isra'ila,» ka hən ka hla wi. ¹⁴ Manda ya nda vinda, ka mutsaftá Yesu ta zwaŋa kdih, ka laf tsi tida.

¹⁵ «Ma zləŋ kuni ta zləŋ mnduha ma luwa Ursalima, wa'a Mghama ghuni ta sagha ta zwaŋa kdih†,» ka'a.

¹⁶ Inda tsa skwiha ta magaku ya ná, ta sna a duhwalhani ta klatá ghəŋani karaku wa. Tahula kapanafta lu ta Yesu ma glakwani, ka havaktá hən kazlay: Ta ghəŋa tsatsi vindafta lu ta tsa skwi ya kə'a, ka sagha tsa skwi mna lu ma gwada Lazglafta ya magata manda va tsaya guli, ta ghəŋa Yesu. ¹⁷ Ka rusu inda tsa mnduha si kawadaga nda Yesu ya ta skwi nghan hən, ma fitika sli'aganaptani ta Lazar ma kulu, mataba gwal nda rwa ya. ¹⁸ Tsaya kəl mnduha ka sli'adaghata da guyay kabga sɔaŋta taŋ ta tsa mazəmzəm maga tsi ya. ¹⁹ «A had sana skwi dza'a magata mu ya na! Nghawa ɓa ta inda mnduha ta dza'a mistani,» ka la Farisa mataba taŋ.

Maganatá slna ta Yesu, ka dza'a mistani

²⁰ Mamu la Grek‡ mataba tsa gwal ta sli'adaghata da Ursalima ŋa tsəlbu da Lazglafta ma tsa fitika skalu ya. ²¹ Ka hən mantsa: «Mghama dá! Ta kumay ŋni ta guyata nda Yesu,» ka hən nda Filip ta nzakway ka mnda luwa Betsayda ta hadika Galili. ²² Ka laghu Filip mnanatá Andre, ka sli'aftá hən kawadaga ka laghwi

mnanatá Yesu. ²³ Ka Yesu nda hən mantsa: «Nda maga fitik dza'a kəl lu ka kapanaftá Zwaŋa mndu ma glakwani. ²⁴ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ndlenw manda va tsaya ta nzata hya nimaya ka dɔdam a tsi da hadik ka rwutani. Ka rwurwa tsi, dza'a yaf ya dagala. ²⁵ Mndu ta dɔva ghəŋani ná, dza'a zadɔzadɔ. Ala, ka malaghumala dɔvafta tsa mndu ya ta Lazglafta ka skwiha ma ghəŋa hadik katsi, dza'a nzulananzula tsa mndu ya ta hafani ŋa kdekeden. ²⁶ Kata kumay mndu ta magihatá slna ná, ka sawi tsi mista dá, ma tsa vli dza'a nzata i'i ya, hada dza'a nzata tsa mndu ta magihatá slna dá ya guli. Ka ta magiamaga mndu ta slna, dza'a ŋlanafŋla Da da ta tsa mndu ya,» ka'a nda hən.

Mnay Yesu ta gwada ta dza'ani mtaku

²⁷ Ka Yesu mantsa: «Ndanana ná, wana nda tsa ŋudufa dá. Sna a yu ta skwi ŋa mnay dá wa. Da! Klakla ta i'i ma na ghuya danwa na ka yu, tsaw ta ghəŋa tsa ghuya danwa ya klə yu ka saha ta ghəŋa hadik da ghuyay kay guli. ²⁸ Da! Maranmara ta glakwa gha,» ka'a. «Ghadaghada yu ta maranɔta glakwa dá, dza'a kday yu ta maray guli,» ka lwi gwadagata daga ta luwa. ²⁹ «Luwa ya ta ŋəzlata,» ka dɔmga ta snay. «Duhwalha Lazglafta ya ta gwadganata,» ka sanlaha. ³⁰ Ama ka Yesu mantsa: «Tsa lwi ta gwadagata ya ná, ka ŋa dá a wa, ka ŋa ghuni gwadagata tsi. ³¹ Ndanana tama, nda maga fitika tsanaghatá guma ta na ghəŋa hadik na. Ndanana dza'a wudidinɔta lu ta mghama na ghəŋa hadik na. ³² I'i, baɔu kapadifta§ lu ta na ghəŋa hadik ya, dza'a tɔaktɔak yu ta inda mnduha da i'i,» ka'a. ³³ Tvi kə'a dza'a mtaku ta mnə tsi ma tsa gwadani ya. ³⁴ «Dza'a nzata ŋa kdekeden Kristi, ka aŋni taghafta ma deftera zlahu ná, waka kagha tama ta mnay kazlay: Dza'a kapanafkapa lu ta Zwaŋa mndu kə'a. Wa tsa Zwaŋa

† 12:15 Ngha ta Zakari 9:9. ‡ 12:20 Ngha ta Yuhwana 7:35. § 12:32 Ngha ta Yuhwana 3:14.

mndu ya?» ka tsa dəmga ya. ³⁵ Ka Yesu mantsa: «Ta bats nzda tsuwadək karaku mataba ghuni. Tatake'a tsuwadək na ná, Mbadawambada ta mbada ma tsuwadək, yaha vli da kuzaghunaghata. Mndu ta mbada ma grum ná, sna a ta vli ta dza'a tsi wa. ³⁶ Zlghafwazlgha ta tsuwadək ta da kaghuni tsi na, kada nzakwa kuni ka zwana tsuwadək,» ka'a nda həj. Gwadata Yesu ta tsa gwada ya, ka laghu tsi ka zaghuta di'in nda həj, ka difaghuta.

Kwalaghuta la Yahuda ta zlghaftá Yesu

³⁷ Kulam nda tsa mazəmzəmha mamaga tsi ta wa ira tan ya, ka kwalaghutá həj ta zlghafta. ³⁸ Mantsa ya dza'a kəl tsi ka nzakway ta6 ta gwada manda ya mna anabi Isaya kazlay:

«Mghama da, wa ta zlghaftá gwada ya gwada ηni?

Wa maranan Mgham Lazglafta ta mbrakwani*?»

³⁹ Skwi kwal həj zlghafta ná, wya tsi ka Isaya mnata guli:

⁴⁰ «Lazglafta ta ghulpintá ira tan, ka tənanaftá ghəja tan, ηa kwala tan nghanja nda ira tan, ηa kwala tan tsatsafta da mbədaftá həj ta vgha tvə i'i ηa mbanaftha da ta həj† kə'a,» ka Lazglafta.

⁴¹ Ma tsa fitika nghanja Isaya ta glakwa Yesu ka mnə tsi ta gwada ta ghəjani‡ ya, mnata tsi ta tsa gwada ya.

⁴² Ma va tsaya ná, mamu ndəghata la mali ta ghəja la Yahuda ta zlghaftá Yesu. Ama ka kwalaghutá həj ta marantá ghəja tan, kabga zləja gwada da la Farisa, da talintá lu ta həj ma həga tagha skwa tan.

⁴³ Malaghumala dvafta tan ta ghubu da mnduha ka ya da Lazglafta.

Yesu ná, tsuwadək ya

⁴⁴ Ka Yesu klanťá lwi mantsa: «Mndu ta zlghaftá i'i, i'i a zlghaf tsi wu, tsa mndu ta ghunighata ya zlghaf tsi. ⁴⁵ Mndu nda ngha ta i'i,

nda ngha ta mndu ta ghunighata. ⁴⁶ I'i ná, tsuwadək yu, ka saha yu ta ghəja hadik kada kwala mndu ta zlghaftá i'i da nzata ma grum. ⁴⁷ Ka nda sna mndu ta gwada mna yu, ka kwalaghutá tsi ta maga slna nda tsi katsi, i'i a dza'a tsa guma ta ghəjani wu, kabga sa a yu ta ghəja hadik ηa tsa guma wu, sasa yu ηa mba mnduha ta ghəja hadik. ⁴⁸ Mndu ta vziđta ka kwalaghutá tsi ta zlghaftá gwada da, dza'a tsanaghatsa lu ta guma. Tsa gwadaha gwada yu ya dza'a tsanaghatá guma bađu kdakwa ghəja hadik. ⁴⁹ I'i ná, gaghəj gaghəja da a ta gwada yu ta gwada wa. Tsa Da ta ghunighata ya ta mnihatá gwada ηa gwaday da, nda ya ηa ta taghay da ηa mnduha. ⁵⁰ Nda sna yu kazlay: Skwi ta mnə tsi ná, ta vlay ta hafu ηa kdekedzen kə'a. Inda skwiha ta mnə yu ná, manda va skwi mniha Da da ta mna yu,» ka'a.

13

Mbazanata Yesu ta səla duhwalhani

¹ Ta kdavakta fitik lu, gamahtsimani dza'a skala lu ta skala Pak. Nda sna Yesu kazlay: Saghasa fitik dza'a kəl tsi ka zlanatá na ghəja hadik na, ka laghu da Da kə'a. Dvudva tsatsi ta gwal ta zlghafta ma na ghəja hadik na, had'kdavakta dvutani ta həj wa. ² Ka zə Yesu ta skwa zay nda duhwalhani gahawu. Nziya nza tsi, ghadaghada halaway ta hbutá Zudas zwanja Simun Iskaryut ηa skwaptá Yesu. ³ Nda sna Yesu ka ghəjani kazlay: Sa daga da Lazglafta yu, dza'a vru da Lazglafta yu kə'a. Nda sna guli kazlay: Fanamfa Lazglafta ta inda skwi ma dzvani kə'a. ⁴ Ka sli'avatá tsi ma tsa vla za skwi ya, ka sudatá tsi ta lgutani, ka klaftá tsi ta ira gwada ka hbivta misti. ⁵ Ka tamťá tsi ta imi ma glifin, ka mbambazə tsi ta səla duhwalhani. Ka ta takad tsi nda tsa ira gwada hbiv tsi misti ya kay. ⁶ Ka lagha tsi ta Simun Piyer. Ka Simun Piyer mantsa: «Mghama da!

* 12:38 Ngha ta Isaya 53:1. † 12:40 Ngha ta Isaya 6:9-10. ‡ 12:41 Ngha ta Isaya 6:1.

Kagha ná, ña mbaza sèla dá!» ka'a nda tsi. ⁷ «Ta kda a snañta gha ta na skwi ta magə yu na karaku wu, dza'a nda sna ka dazlay,» ka Yesu nda tsi. ⁸ «Kadzeñkadzeñ, had ka ta walañta mbaza sèla dá wu,» ka Piyer nda tsi. «Ka mbazagha a yu ta sèla gha wu, had ima gha ma i'i wu,» ka Yesu nda tsi. ⁹ Ka'a mantsa: «Mghama dá! Sèlaha dá kweñkweñ a dza'a ka mbazihata tama wu, nda dzvuha dá nda ghəña dá tani,» ka Simuñ Piyer nda tsi. ¹⁰ Ka Yesu mantsa: «Ka nda mbazambaza mndu, had ta zbəgəltá mbaza wa. Ba sèlaha kweñkweñ dza'a mbambazanaghuta tsi, kabga tsuwedaka vghani. Tsuwedaka vgha ghuni, tsaw kaghuni demdem a wu,» ka Yesu nda tsi. ¹¹ Nda sna Yesu ta mndu dza'a skwapta, tsaya kəl tsi ka mnay kazlay: Kaghuni demdem a tsuwedaka wu kə'a ya.

¹² Tahula mbambazanatani ta sèlaha tañ, ka sudglavatá tsi ta lgutani, ka nzəgladatá ka zəgəltá skwi. Ka'a nda həñ mantsa: «Nda sna kuni ta tsa skwi magə yu ña ghuni ya ra? ¹³ “Mndu ta tagha skwi” ñañni ka, “mghama ñni” ka, ka kuni ta hga i'i. Ta ña ghuni tsaya, manda va tsaya yu. ¹⁴ Ka si i'i ta nzakway ka mgham, mndu ta tagha skwi ña mndu, mbaza ghuna mbaza yu ta sèla ya ní, kaghuni guli ña mbazay ghuni mantsa ta ña sani nda sani. ¹⁵ Maraghunatá tsaya maraghuna yu, ña magay kaghuni guli manda tsa magaghuna yu ya. ¹⁶ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, had kwalva ta malaghutá mghamani wu, had mnda ghunay guli ta malaghutá mndu ta ghunafta wa. ¹⁷ Ka nda sna kuni ta tsaya, dza'a rfu kuni kata magay kuni ta slna nda tsi. ¹⁸ Nda kaghuni demdem a ta gwada yu ta tsa gwada ya wu, nda sna yu ta gwal zabap yu. Tsa gwada nda vinda ma defteri ya ná, dina ka magatani mantsa. “Mndu ta zəñni ta skwa zay kawadaga nda tsi ta lidista.*” ¹⁹ Ka yu ta mnaghunata daga ndanana ma kdaku skwi ka

slata. Mantsa tama ka slasla skwi ya, ña zlghafta ghuni kazlay: “I'i ná, i'i ya” kə'a. ²⁰ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ka tsu'aftsu'a mndu ta mndu dza'a ghunafta yu katsi ná, i'i tsu'af tsi. Ka tsu'aftsu'a tsi ta i'i, tsu'aftsu'a guli ta mndu ta ghunighata,» ka'a.

Sli'a Zudas skwaptá Yesu

Mat 26:20-25, Mak 14:17-21, Luk 22:21-23

²¹ Tahula kdñta Yesu ta mana tsa gwadaha ya, ka ghudzavaftá ñudufani, ka'a mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mamu sani ma kaghuni dza'a skwaptá i'i,» ka'a mnananñta həñ baz. ²² Ghurghurghur, ka duhwalhani ka nanagha vgha tañ. Sew sna a həñ ka ta wa ta mna tsi wa. ²³ Tsaw sani turtuk mataba duhwalhani, tsa ta mamə Yesu ya, tavata Yesu nzanavata tsi. ²⁴ «Wa na mndu ta gwadə ka ta ghəñani na na? ka ka dawañta da tsi ba?» ka Simuñ Piyer nda tsi nda dzvu. ²⁵ Mantsa ya tama, «Waya ní mghama dá,» ka tsa duhwal ya fadaghatá ghəñ da ghuva Yesu ka daway. ²⁶ Ka Yesu mantsa: «Tsa mndu dza'a ni'agafta yu ta ndurzla dafa ka vlanñta ya ná, vani tsaya,» ka'a nda tsi. Ka ni'agaftá tsi ta ndurzla dafa ka vlanñta Zudas zwanñ Simuñ Iskaryut. ²⁷ Na gi tsa zlghafta Zudas ta tsa ndurzla dafa ya, gi lama halaway dida tsa. «Maga misimmisim ta skwi ta kumə ka ta magay,» ka Yesu nda tsi. ²⁸ Had mndu dər ka turtuk mataba tsa gwal ta nzata ka za skwi ya nda sna ka kabgawu kəl tsi ka mnay ñani mantsa wa. ²⁹ Zlah la skwaktá skwi ña za skalu, ka la valañta skwi ta gwal ka pdu a ka Yesu nda tsi, ka sanlaha ta ndanay, kabga da Zudas zliba tska skwa tañ. ³⁰ Na zlghafta Zudas ta tsa ndurzla dafa ya, ka gi sabə tsi dzibil. Rvidik vli ta tsa luwa ya.

Dvuwadva ta vgha ghuni

³¹ Tahula saghwa Zudas dzibil, ka Yesu mantsa: «Ndana na ñlanaftha lu

* 13:18 Ngha ta Zabura 41:10.

ta Zwanja mndu. Ka nlanafá lu ta Lazglafta guli nda ma tsatsi. ³² Ka nda ma tsatsi zlagiginja Lazglafta ta glakwani ya, dza'a mariginjara ma vərda tsatsi ta glakwa zwanj guli, dza'a gi magay ndana ndana. ³³ Zwana da, ta bats yeya nzda da kawadaga nda kaghuni, dza'a zbay kuni ta i'i. Manda va ya mnana yu ta la Yahuda kazlay: Lavinj a kuni ta bhata ma vli ta dza'a yu wu kə'a ya, manda tsaya ta mnaghunanta yu ta kaghuni guli ndana. ³⁴ Wana lfida zlahu ta vlaghunata yu. Dvuwadva ta vgha ghuni sani nda sani. Manda va ya dvu i'i ta kaghuni ya, dvuwadva kaghuni guli ta vgha ghuni sani nda sani. ³⁵ Ka ta dvu dva kuni ta vgha ghuni sani nda sani katsi, ta tsaya dza'a snanta mnduha kazlay: Duhwalha da kuni kə'a,» ka'a.

Mnay Yesu ta krughuva Piyer

Mat 26:31-35, Mak 14:27-31, Luk 22:31-34

³⁶ Ka Piyer mantisa: «Mghama da! dza'a diga ka na?» ka'a nda tsi. «Lavinj a ka ta bhata da tsa vli ta dza'a yu ya ndanana wu, dazlay ya, dza'a bha bha ka mista da,» ka Yesu nda tsi. ³⁷ Ka Piyer mantisa: «Mghama da! kabgawu dza'a kwal yu laviñta bhata mista gha ndana na? Dər ɲa dzatá i'i tsi, fafa yu ta vgha da ka ɲa gha,» ka'a nda tsi. ³⁸ Ka Yesu mantisa: «Va kahwathwata, fafa ka ta vgha gha ɲa da ra? Kahwathwata ka yu ta mnaghata, ma kcfaku vazak wahata ná, hkən səla dza'a mnata ka kazlay: Sna a yu ta na mndu na wu, kə'a nda i'i,» ka'a.

14

Nda ma Yesu tva dza'a da Da

¹ Ka Yesu nda duhwalhani kay guli mantisa: «Yaha ɲudufa ghuni da tdu, fafwafa ta ghəɲa ghuni ta Lazglafta faf kuni guli ta ghəɲa ghuni ta i'i. ² Nda ndəgha vla nzaku ma həga ga Da da, ka má had tsi mantisa wu, má mnaghunamna yu. Dza'a nda sli'a yu da payaghunata vli. ³ Tahula laghwa da ka payaghunata vli, dza'a vragavra yu, ɲa hlay da ta kaghuni

tavata i'i. ɲa mutsafta kaghuni guli ta nzaku ma vli dza'a nzata i'i, ka'a. ⁴ Wya nda sna kaghuni ta vli ta dza'a yu, nda sna kuni ta tvi guli,» ka'a. ⁵ Ka Tuma mantisa: «Mghama da, sna a ɲni ta vli ta dza'a ka wu, waka aɲni dza'a snanta tvi?» ka'a nda tsi. ⁶ Ka Yesu nda tsi mantisa: «I'i tvi, i'i kahwathwata, i'i hafu. Had mndu dza'a laviñta lami da həga ga Da, ka nza a tsi nda tvə i'i wa. ⁷ Ka nda sna kuni ta i'i dza'a nda sna kuni guli ta Da da. Ndanana ná, nda sna kuni, nda ngha kaghuni guli,» ka'a nda tsi.

⁸ Ka Filip mantisa: «Mghama da! Maraɲnamara ta tsa Da ya, ka zdafta ɲudufa ɲni,» ka'a nda tsi. ⁹ Ka Yesu nda tsi mantisa: «Nda kda fitika da kawadaga nda kaghuni Filip ná, ta sna a ka ta i'i ra? Ka nda ngha mndu ta i'i ná, nda ngha ta Da. Waka ka dza'a mnay kazlay: Maraɲnamara ta Da kə'a na? ¹⁰ Zlg haf a ka kazlay: Ta nzaku ma Da i'i, Da guli ta nzaku ma i'i kə'a ra? Nana gwadaha ta mnaghunata yu na ná, ma ghəɲa da a ta kla'ata yu wa. Tsa Da ta nzaku ma i'i ya ta maga tsa slnaha ya. ¹¹ Fafwa fa ta ghəɲa ghuni ta skwi ta mnaghunata yu kazlay: I'i ta nzaku ma Da, Da guli ta nzaku ma i'i kə'a ya. Fafwafa ta ghəɲa ghuni dər ta ghəɲa tsa slnaha yeya tsi. ¹² Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mndu ta zlg haftá i'i, dza'a magay tsatsi guli ta slna ta magə yu. Dza'a magay ka malaghuta kabga nda sli'a i'i da Da da. ¹³ Mantisa tama, inda skwi dza'a kuni dawanta nda hga da, dza'a magay yu, kada maranta Da ta glakwani nda ma zwanj. ¹⁴ Ka dawandawa kuni ta sana skwi nda hga da, dza'a magay yu,» ka'a.

Dza'a ghunaga ghuna Da ta Sulkum nda ghuba

¹⁵ «Ka dvu dva kuni ta i'i, dza'a snasna kuni ta zlahuha da. ¹⁶ I'i, dza'a daway yu da Da ta sana mndu ɲa ghunəgaghunatani ɲa nzatani ɲa dekdek kawadaga nda kaghuni ɲa kata kaghuni. ¹⁷ Tsa mndu ya ná, Sulkuma kliginťa kahwathwata ya.

Lavinj a mndu ma ghəŋa hadik ta tsu'afu wa. Lavinj a hən ta sənəŋta guli wa. Kaghuni nda sna kaghuni, kabga ta gdata kawadaga nda kaghuni, dza'a gdavagda ŋa dekdek ma ŋudufa ghuni. ¹⁸ I'i, zlaghunata a yu manda zwana tawakri wu, dza'a vragaghavra yu da kaghuni. ¹⁹ Ta bats nzda da, nghanəta a mnduha ma ghəŋa hadik ta i'i wa. Kaghuni ya, dza'a nda nghanəta kuni ta i'i, kabga ta nzakw nda hafu i'i, dza'a nzata nda hafu kaghuni guli. ²⁰ Bađu tsaya dza'a sənəŋta kuni kazlay: Ta nzaku ma Da i'i, ta nzaku ma i'i kaghuni, i'i guli ta nzaku ma kaghuni yu kə'a.

²¹ «Ka ŋanaŋa mndu ta zlahuha da ka snata, tsaya mndu ta dvutá i'i. Dza'a dvudva Da da ta tsa mndu ta dvutá i'i ya. I'i guli dza'a dvudva yu ŋa maranəŋta da ta nzakwa da,» ka'a.

²² «Kinawu ka kagha dza'a maravata da aŋni, kul maravata ka da mnduha ta ghəŋa hadik na?» ka Zuda, Zudas Iskaryut ya a wa. ²³ Ka Yesu nda tsi mantse: «Ka dvudva mndu ta i'i, dza'a ŋanaŋa ta gwada da, dza'a dvudva Da da ta tsatsi guli. ŋa sagha ŋni nda Da da tani ŋa nzakwa ŋni ga taŋ. ²⁴ Ka dvu a mndu ta i'i wu katsi, ŋana a ta gwada da wu, nana gwada ta mnaghunata yu ta snə kuni na ná, kla a ma ghəŋa da a yu wu, tsa Da da ta ghunighata ya ta mnihata.

²⁵ «Mnaghunamna yu ta tsaya ta wana yu kawadaga nda kaghuni na. ²⁶ Tsa mnda kata mndu dza'a saha ya, Sulkum nda ghuəa ya dza'a ghunagata Da nda hga da. Tsatsi dza'a taghaghunaftá inda skwi, ŋa havaghunaktá inda gwada managhuna yu.

²⁷ «Zdaku ya ta zlaghunəŋta yu*. Zdakwa da ya ta vlaghunata yu. Vla a yu ŋa ghuni manda ya ta vlə mnduha ma ghəŋa hadik wa. Yaha ŋudufa ghuni da tdu, yaha kuni da zləŋ. ²⁸ Nda sna kuni ta gwada mnaghuna yu kay, "nda sli'a yu, dza'a vragaghavra yu da kaghuni." Ka ta dvay kuni ta i'i katsi ná, dza'a

rfay kuni ta rfu ta ghəŋa má sənəŋta ghuni kazlay: Nda sli'a yu da Da kə'a, kabga mal Da ka i'i. ²⁹ Wana yu ta mnaghunata tsa skwiha ya ndanana ma kdaku hən ka slata, kada zlghafta kuni ta skwi ta mnaghunata yu, slarə tsi. ³⁰ Had gwada ta dagala ta ŋa mnaghunata da wu, kabga wya tsa ghwadaka mghama na ghəŋa hadik na ya ta sagha. Tsaw lavinj a ta ŋraptá i'i wa. ³¹ Dina ka sənəŋta mnduha ta ghəŋa hadik kazlay: Dvudva yu ta Da kə'a. Inda skwiha ta magə yu guli ná, manda va ya mniha Da ta maga yu. Sli'afwasli'a hadna mbađma,» ka'a.

15

Yesu vərda fwa Inabi

¹ «I'i vərda fwa inabi, Da da mnda hvay. ² Inda dzva fu ta dzuslafta ta i'i, kul had ta yaku ná, ta tsiŋtsa. Inda dzva fu ta dzuslafta ta i'i ta yaku guli na, ta sladaflada ŋa sgəglavaghata yakwani. ³ Ghadaghada tsa gwada ta mnaghunata yu ya ta sladaftá kaghuni. ⁴ Gdávawagda nda ndi'atá vgha ta i'i manda ndi'atá i'i nda kaghuni ya. Lavinj a dzva fu ta yafta ka ndi'a a tsi ta dughwanə wa. Mantse kaghuni guli, lavinj a kuni ta magatá sana skwi ka gdava a ndi'atá kaghuni ta i'i wa. ⁵ I'i fwa inabi, kaghuni dzvuhani, mndu ta gdavata ndi'atani ta i'i manda i'i nda tsatsi ya, dza'a yaf ya tsatsi rgədzəb. Ka had i'i wu, lavinj a kuni ta magatá sana skwi wa. ⁶ Ka gdava a ndi'atá mndu ta i'i ná, dza'a wudidiŋ wuda lu manda dzva fu ŋa ghwalutani, ŋa hlaftá tsa dzvuhani ya, ka pghamta ma vu, ŋa drutani. ⁷ Ka gdavagda ndi'atá kaghuni ta i'i, ka gdavagda gwada da guli ma kaghuni katsi, dawawadawa ta inda skwi ta kumə kuni, dza'a mutsay kuni. ⁸ Ka rgədzəb ta yafta kuni ta maray kuni kazlay: Duhwalhani aŋni kə'a, tsaya dza'a maranəŋta glakwa Da da. ⁹ Dvudva i'i ta kaghuni manda va ya dvu Da da ta i'i ya. Gdávawagda ma dvutá mnda da. ¹⁰ Ka ta snasna kuni

* 14:27 Nghanəta Isaya 9:5.

ta zlahá dá, dza'a gđavagđá kuni ma đvutá mnda dá. Manda tsaya snata i'i ta zlahá Da dá, kəl i'i ka gđavata ma đvutá mndani.

¹¹ «Mnaghunamna yu manda va tsaya kada yifafta rfa dá ma kaghuni, ŋa ndəghafta rfa kaghuni guli. ¹² Wya zlahá dá ta mnaghunata yu, đvuwadva ta vgha ghuni sani nda sani manda va ya đvu i'i ta kaghuni ya. ¹³ Had' sana đvutá mndu ta malaghuta ta ghəŋa vlata mndu ta hafani ŋa grahani wa. ¹⁴ Ka ta magay kuni ta skwi ta mnaghunata yu ná, nda nza kuni ka graha dá. ¹⁵ Hgəgla a yu ta kaghuni ka kwalvaha wu, kabga sna a kwalva ta skwi ta magə danahəgani wa. Graha dá ta hga i'i ta kaghuni, kabga inda skwi taghaf yu da Da dá ná, snaghunamsna yu. ¹⁶ Kaghuni a ta zbaptá i'i wu, i'i ta zabaptá kaghuni, ka faghunaghatá slna ŋa magay, ŋa yafta ghuni, ŋa gđavata tsa yakwa ghuni ya. Mantsa tama, dza'a vlaghunavla Da dá ta inda skwi dza'a kuni đawanja nda hga dá. ¹⁷ Skwi ta mnaghunata yu ná, ka đvuta kuni ta vgha ghuni sani nda sani,» ka'a.

Kwalaghuta ghəŋa hadik ta i Yesu nda duhwalhani

¹⁸ Ka Yesu mantsa: «Ka ta husanhusa kuni ta mnduha ta na ghəŋa hadik na katsi, tinəl i'i ta husantá həŋ ka kaghuni. ¹⁹ Ka má ŋa na ghəŋa hadik na ka ghuni katsi, má dza'a đvafđva mnduha ta na ghəŋa hadik na ta kaghuni, kabga ŋa tanj kuni mazlay. Zabapzaba yu ta kaghuni, ka hliginjta kaghuni mataba mnduha ta ghəŋa hadik. Ta ka ŋa mnduha ta ghəŋa hadik a kaghuni wu, kəl kuni ka husantá həŋ. ²⁰ Havakwahava ta gwada mnaghuna yu. "Malaghumala a kwalva ka Maləmani wa." Ka si ghuyđipghuya mnduha ta đarwa, dza'a ghuyay həŋ ŋa kaghuni guli. Ka si snasna həŋ ta gwada dá, dza'a snay həŋ ta ŋa ghuni guli. ²¹ Ta gwada ta i'i dza'a maga həŋ ta tsaya

ŋa ghuni, kabga sna a həŋ ta mndu ta ghunigihata wa. ²² Ka má sna a yu wu, ka má had' gwada walanj yu ta mnanatá həŋ wu, má had' dmakwa tanj wa. Ndanana tama, lavglinj a həŋ ta mnay kazlay: Had' dmakwa ŋni wu kə'a wa. ²³ Ka ta husanhusa yu ta mndu, ta husanhusa Da dá ta tsa mndu ya guli. ²⁴ Ka má maga a yu mataba tanj ta slnaha ya kul walanjta sani ma mndu ta magata wu katsi, má had' dmakwa tanj wa. Ndanana, nda ngha həŋ ta slnaha dá, ka husantá yu ta həŋ nda Da dá tani. ²⁵ Tsaw slasla tsaya mantsa ya, ŋa nzakwa tsa gwada nda vinda ma deftera zlahá tanj ta mnay kazlay: Ka bətbət husanta* yu ta həŋ kə'a ya, manda va tsaya nzakwani.

²⁶ «Tsa mnda kata kaghuni dza'a saha ya, Sulkum ta kliginjta kahwathwata ya dza'a saha daga da Da. Dza'a mnay ta gwada ta i'i. ²⁷ Kaghuni guli, dza'a mnay kuni ta gwada ta i'i, kabga kawadaga kuni nda i'i, daga ka yawu zrafta mu ta nzaku,» ka'a.

16

¹ Ka Yesu mantsa: «Managhuna mana yu ta tsa skwiha ya, kada kwala kuni zlanavatá zlgħay nda ŋudufa ghuni. ² Dza'a talinjta lu ta kaghuni ma həga tagha skwa la Yahuda. Tsaya ya a vani wu, ta saghasa fitik dza'a kəl mnduha dza'a pslatá kaghuni ka ndanay kazlay: Na skwi maga mu na ná, magamaga mu ta skwi ta zdəganatá Lazglafta kə'a. ³ Mantsa ya dza'a maga həŋ, kabga sna a həŋ ta dər Da, dər i'i wu,» ka'a.

Dza'a sasa Sulkum nda ghuba

⁴ Ka'a guli mantsa: «Ka saghasa tsa fitik ya, dza'a havakhava kuni ta skwiha managhuna yu. Tsaya kəl yu ka managhunatá tsahaya. Ta kawadaga yu nda kaghuni kwal yu ka mnaghunata daga tanjan. ⁵ Ndanana dza'a da mndu ta ghunigihata yu. Sew had' ya mataba ghuni ta đaway kazlay: Dza'a da

* 15:25 Ngha ta Zabura 35:19, 69:5.

wa ka na kə'a wa. ⁶ Ama ma mnaghunanta da, ka gurdutá nɗuɗa ghuni. ⁷ Kahwathwata na skwi ta mnaghunata yu na. Mal ma na laghwɗi dza'a laghu yu na kata ta kaghuni. Ka laghu a yu wu, sata a tsa mndu dza'a kata kaghuni ya da kaghuni wa. Ka laghula yu, dza'a ghunəgaghuna ghuna yu. ⁸ Ka sasa tsi, dza'a mnanamna ta mnduha ta ghəŋa hadik ta krughuwa taŋ ta ghəŋa skwi ka dmaku nda ya ta ghəŋa skwi tɗukwa, nda ya ta ghəŋa skwi ka guma. ⁹ Ta nanay mnduha ta ghəŋa hadik ta ghəŋa taŋ ta ghəŋa skwi ka dmaku, kabga kwala taŋ kul zlgħaftá i'i. ¹⁰ Ta nanay mnduha ta ghəŋa hadik ta ghəŋa taŋ ta ghəŋa skwi tɗukwa, kabga nda sli'a i'i da Da, nghəglanɗa a kuni ta i'i wa. ¹¹ Ta nanay mnduha ta ghəŋa hadik ta ghəŋa taŋ ta ghəŋa skwi ka guma, kabga nda ghada tsanagħatá guma ta ghwadaka mghama na ghəŋa hadik na.

¹² «Ta dagala skwi má ŋa managhunata da, tsaw laviŋta a kuni ta ŋafta ndana wa. ¹³ Ka sasa tsa Sulkum ta mnigintá kahwathwata ya, dza'a snaghunamsna ta inda kahwathwata. Gwada ma ghəŋani a dza'a kla'ata tsi ka mnay wa. Inda skwi dza'a snanɗa tsi, dza'a tsi mnay, ŋa mnaghunatani ta skwi dza'a slaku ta kəma. ¹⁴ Tsatsi dza'a maranɗá glakwa da, kabga skwi da i'i dza'a tsu'afɗa tsi ŋa mnay ŋa ghuni. ¹⁵ Inda skwa Da da ná, ŋa da ya. Tsaya kəl yu ka mnaghunata kazlay: Skwi da i'i dza'a klafta tsi ŋa mnay ŋa ghuni kə'a ya,» ka'a.

Dza'a mbəɗavafmbəɗa taw ka ghubasu

¹⁶ Ka'a guli mantsa: «Ta bəts nɗa, nghəglanɗa a kuni ta i'i wa. Bats nɗa guli, dza'a nghəglanɗa kuni ta i'i [kabga nda sli'a yu da Da,]» ka'a. ¹⁷ Ka sanlaha ma duhwalhani mataba hahəŋ hahəŋ mantsa: «“Ta bəts nɗa nghəglanɗa a kuni ta i'i wu, bəts nɗa guli ná, dza'a nghəglanɗa kuni i'i guli. Nda sli'a yu da Da,»

ka'a ná, gwada wu tsa gwada ya ta gwadamata tsi na?» ¹⁸ «“Ta bəts nɗa” ka'a ya ní, nu ghəŋ tsaya ma gwada tama? Sana a amu ta skwi ta kumə tsi ta mnay wu,» ka həŋ. ¹⁹ Daslafta Yesu ta skwi ta kumə həŋ ta daway da tsi, ka'a nda həŋ mantsa: «Ta dawavustá kuni mataba ghuni ta ghəŋa skwi mnə yu kazlay: Ta bəts nɗa nghanɗa a kuni ta i'i wu, bəts nɗa guli, dza'a nghəglanɗa kuni ta i'i kə'a ya ra? ²⁰ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a taway kuni ta taw, dza'a ŋaday kuni ta ghəŋ, ta rfu mnduha ta ghəŋa hadik ta rfu. Dza'a gurdaku nɗuɗa ghuni, ŋa nutá tsa gurdatá nɗuɗa ghuni ya ka rfu. ²¹ Ka saghasa fitika dgakwa marakw ná, ta ghuyay ta danwa ta basay. Na gi yatani ta tsa zwanɗa ya, gi zanaptani ta tsa ghuya danwani ya. Ta rfay ta rfu katakata, kabga nghanɗani ta mnda səla ta saha ta ghəŋa hadik. ²² Mantsa ya ta basay kaghuni ndanana guli. Tsaw ta dza'a guyaku amu, ŋa rfay ghuni ta rfu. Had mndu dza'a laviŋta klagħutá tsa rfu ya da kaghuni wa.

²³ «Ka saghasa tsa fitik ya, had kaghuni dza'a dawanta skwi nda dawa da i'i wa. Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a vlagħunavla Da ta inda skwi. Dza'a kuni dawanta nda hga da. ²⁴ Kulam gwatna had sana skwi ta kdə dawanta kuni nda hga da wa. Dawawadawa dza'a mutsay kuni, kada ndəghafta nɗuɗa ghuni da rfu,» ka'a.

Ghubasapta Yesu ta ghəŋa hadik

²⁵ Ka'a guli mantsa: «Ka mahdi-hdi mnaghunata yu ta tsa gwada ya. Dza'a saghasa fitik dza'a kwal yu mnəgəltá mantsa ŋa ghuni, ŋa mnaghunanta da ta skwi tsidid ta ghəŋa Da. ²⁶ Ma tsa fitik ya, kaghuni ka ghəŋa ghuni dza'a dawa skwi da Da nda hga da, dər maga a i'i ta du'a da tsi ŋa ghuni. ²⁷ Vərdá Da kaghəŋani ná, ta dvay ta kaghuni kabga ta dvay kaghuni ta i'i. Grafgra kaghuni guli kazlay: I'i ná, sa daga da Lazgħafta yu kə'a. ²⁸ Sli'af daga da Da i'i ka

saha ta ghəŋa hadik. Ndanana guli, wana yu ta sli'aftha ta ghəŋa hadik ka vru da Da,» ka'a. ²⁹ Ka duhwalhani mantsa: «Had mahdihdi ma na tama wa. Wya zlra ka ta kligintá ghəŋa gwada. ³⁰ Ndanana tama, nda sna ŋni kazlay: Nda sna ka ta inda skwi kə'a. Ma kdaku mndu ka dawantá skwi da kagha, nda sna kagha ta skwi ta kumə tsi ta daway. Tsaya kəl aŋni ka zlgħafta kazlay: Sa daga da Lazglafta kagha kə'a,» ka həŋ nda tsi. ³¹ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ndanana zlra kaghuni ta zlgħafta 6a? ³² Wya fitik ta sagha, nda ghada va saghani katək ŋa wutsata ghuni ta vgha, ta ksə ya ta tvani ta ksə ya ta tvani, ŋa zlidivata ghuni turtukwa da. Tsaw kahwathwata ná, turtukwa da a yu wu, kabga kawadaga ŋni nda Da. ³³ Managhunamana yu ta inda tsaha ya, kabga ŋa mutsafta ghuni ta zdaku ma nzakwa guyata vgha ghuni nda i'i. Dza'a ghuyay mnduha ta ghəŋa hadik ta danwa ŋa ghuni. Ka nzata kuni drusa. I'i, ghuḅasapghuḅasa yu ta mbrakwa na ghəŋa hadik na,» ka'a.

17

Ndəba Yesu ta dzvu ta ghəŋa duhwalhani

¹ Tahula gwadata Yesu ta tsa gwadaha ya, ka nghadaftá tsi nda ta luwa. Ka'a mantsa: «Da, nda maga fitik! Maranmara ta glakwa zwanja gha ŋa maranta zwanja gha guli ta glakwa gha. ² Vlanvla ka ta mbraku ta ghəŋa inda mnda səla, ŋa vlantani ta hafu ŋa kdekeden ta gwal pgham ka ta həŋ ma dzvani. ³ Hafu ŋa kdekeden ná, tsaya snanta tan ta kagha. Kagha vərda Lazglafta turtuktuk, nda snanta tan ta mndu ya ghunaga ka ta nzakway ka Yesu Kristi. ⁴ Maranmara yu ta glakwa gha ta ghəŋa hadik, kdinkda yu ta magatá slna ya vliha ka ŋa magay. ⁵ Ndanana tama Da ná, ŋlidif ŋla da kagha manda nzatá nzakwa da si ta kul zraftá ghəŋa hadik ya. ⁶ Snamamsna yu ta hga gha ta gwal hligin ka ma ghəŋa hadik ka vliha ya. Si ka

ŋa gha həŋ, ka hlafatá ka ta həŋ ka vliha. Ka snatá həŋ ta gwada gha. ⁷ Ndanana ná, nda sna həŋ kazlay: Inda skwi ya vliha ka ná, sagha da kagha kə'a. ⁸ Mnanamna yu ta həŋ ta gwada ya mniha ka, tsu'aftsu'a həŋ. Nda sna həŋ dar kazlay: Daga da kagha sagha yu kə'a, zlgħafzlgħa həŋ guli kazlay: Kagha ta ghunighata kə'a.

⁹ «Ta ghəŋa hahəŋ ta maga yu ta du'a, maga a yu ta du'a ta ghəŋa pdakwa mnduha ma ghəŋa hadik wa. Ta ghəŋa hahəŋ ta maga yu ta du'a, kabga ŋa gha həŋ. ¹⁰ Inda tsaha ta nzakway ka nda ya ná, ŋa gha həŋ. Inda tsaha ta nzakway ka ŋa gha ya guli ná, ŋa da həŋ. Ta maravamara glakwa da ma həŋ.

¹¹ «Ta had i'i ma ghəŋa hadik wa. Hahəŋ ná, tata ghəŋa hadik həŋ. Ta dza'a da kagha i'i. Da da, kagha ta nzakway nda ghuḅa, ŋanaŋa ta həŋ nda mbrakwa gha. Nda mndərga tsa mbraku vliha ka ya, kada nzakwa həŋ ka mndu turtuk manda nzakwa u ka mnda turtuk ya. ¹² Ma tsa nza-kwa da kawadaga nda həŋ ma ghəŋa hadik ya ná, si ta nghay yu ta həŋ nda mbrakwa gha ya vliha ka. ŋanaŋa yu ta həŋ, had ya ta zadavaghuta wu, ba ya ta nzakway nda fa ŋa zwaduta, ŋa kdintá skwi ya nda vinda ma defteri yeya ta zadapta. ¹³ Ndanana dza'a da kagha yu. Manda tsaya ta mna yu ma na nzakwa da tata ghəŋa hadik na, kada ndəghafta rfa da ma həŋ. ¹⁴ Mnanamna yu ta gwada gha ta həŋ. Tsaya kəl həŋ ka husantá mnduha ma ghəŋa hadik, manda nzakwa i'i kul had ka ŋa ghəŋa hadik ya. ¹⁵ Ndəba a yu ta dzvu da kagha ŋa hlaptá həŋ ma ghəŋa hadik wa. Ama nghay yeya dza'a ka ngha həŋ da katkata tsa ghwadak ya. ¹⁶ Manda nzakwa i'i kul had ka ŋa ghəŋa hadik ya ná, manda tsaya nzatá nzakwa hahəŋ, nza a həŋ ka ŋa ghəŋa hadik wa. ¹⁷ Niŋna ta həŋ ka ŋa gha, nda ma kahwathwata. Gwada gha ná, kahwathwata nzakwani. ¹⁸ Manda ya ghunaga kagha ta i'i ta ghəŋa hadik ya, i'i guli, ta

ghunay yu ta hahəŋ ta ghəŋa hadik. ¹⁹ I'i faghafa yu ta ghəŋa da ka ŋa taŋ, kada nzakwa hahəŋ guli ka ŋa gha kahwathwata.

²⁰ «Ta ghəŋa na hahəŋ na yeya a ta maga yu ta du'a wu, ta magay yu ta du'a guli ta ghəŋa gwal dza'a zlgħafta i'i nda ma gwada taŋ, ²¹ kada nzakwa həŋ demdem ka mnda turtuk. Da! Ka nza həŋ ka yakwa u manda guyatá u, kagha ma i'i, i'i ma kagha ya. Ka nza həŋ ka mnda turtuk ŋa mnay mnduha ma ghəŋa hadik kazlay: Kagha ta ghunigihata kə'a.

²² «I'i, ŋlanafŋla yu ta həŋ, manda tsa ŋlidifta kagha ya, kada nzakwa həŋ ka mndu turtuk, manda nzakwa u ka mndu turtuk, ²³ i'i ma hahəŋ, kagha ma i'i ya. Manda tsaya dza'a kəl həŋ ka nzakway kahwathwata ka mndu turtuk, kada sanŋta mnduha ma ghəŋa hadik kazlay: Kagha ta ghunigihata, dvuđva kagha ta həŋ manda ya dvu kagha ta i'i guli ya kə'a. ²⁴ Da! Tsəna mnduha vliha ka na ná, ta kumay yu ta nzakwa taŋ ma vli ya nza i'i, ŋa nghay taŋ ta glakwa da ya vliha kagha, kabga dvuđva ka ta i'i daga ta kul zraftá ghəŋa hadik. ²⁵ Da da! Tudukwa nzakwa kagha, tsaw sna a mnduha ma ghəŋa hadik ta kagha wa. I'i, nda sna yu ta kagha, na hana guli, tsatsaftsatsa həŋ kazlay: Kagha ta ghunigihata kə'a. ²⁶ Snanamsna yu ta kagha ta həŋ, ta dza'a snəŋlanamsna yu ta həŋ, kada nzamta tsa dvu đvaf ka ta i'i ya ma həŋ, ŋa nzamta i'i ma həŋ guli,» ka'a.

18

Ksafta sludziha ta Yesu

Mat 26:47-56, Mak 14:43-50, Luk 22:47-53

¹ Tahula kdŋŋta Yesu ta tsa gwadaha ya, ka sli'aftá tsi nda duhwalhani ka laghwi ta 6la lika Sedruŋ. Mamu sana kwambalu mantse vli ya, ka lamə tsi dida kawadaga nda həŋ. ² Nda sna tsa Zudas ta dza'a skwapta ya guli ta tsa vli ya, kabga snusna Yesu ta lagha da tsa vli ya kawadaga nda həŋ. ³ Ka hlanafatá la mali ta ghəŋa gwal

dra skwi ŋa Lazglafta, nda la Farisa ta sludziha, nda gwal ta ngha həga Lazglafta, ta Zudas. Ka sli'aftá həŋ nda huzla vulu nda huzla vulu, nda pelapela nda pelapela, nda pinatá vu nda pinatá vu. Ka lagha həŋ da tsa gam ya. ⁴ Manda ya nda sna Yesu ta skwi dza'a slanaghata, ka sli'aftá tsi da gəma həŋ. Ka'a mantse: «Wa ta zbə kuni na?» ka'a nda həŋ. ⁵ Ka həŋ mantse: «Yesu mnda la Nazaret ya ta zbə ŋni,» ka həŋ nda tsi. «I'i nana,» ka'a nda həŋ. Ta sladu tsa Zudas ta dza'a skwapta ya kay tavata həŋ. ⁶ Na tsa mnay Yesu nda həŋ kazlay: I'i nana kə'a ya, dəm turtuk ka həŋ vraghuta nda ga muhul hul, ka zlambutá həŋ siy ta hadik. ⁷ «Wa ta zbə kuni ka kuni ka na?» ka'a dawŋlanŋta da həŋ. «Yesu mnda la Nazaret ya ta zbə ŋni,» ka həŋ. ⁸ «Vada nana a ka yu nda kaghuni kay ra! Ka si i'i ta zbə kuni ya ní, zlanawa nanaha na tsa, ka laghwa hahəŋ,» ka Yesu nda həŋ.

⁹ Kəl tsi ka mnay mantse ya ná, ŋa nzakwani manda va tsa gwada mnə tsi kazlay: Had ya dər turtuk zadanaŋhu yu mataba gwal ya vliha ka wu kə'a ya, ya. ¹⁰ Mamu kafay da Simuŋ Piyer, ka tsəhagaptá tsi ka tsanamtá sani ma kwalva mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, ka tsaghutá sləməŋani nda ga zeghwi. Malkus hga tsa kwalva ya. ¹¹ Ka Yesu mantse: «Vranamvra ta kafaya gha da kupakani. Ra a ka say da ta leghwa ghuya danwa ya vliha Da da wu ka ka rki na?» ka'a nda Piyer.

Kladaghata la sludzi ta Yesu da Hana

¹² Lagha tsa tskatá sludziha ya nda mghamha taŋ tani, nda la Yahuda ta ngha həga Lazglafta ya, ka ksaftá Yesu, ka habaghutá həŋ ta dzvuhani. ¹³ Ka klaghatá karaku da Hana ta nzakway ka dzidza Kayifa. Tsa Kayifa ya ta nzakway ka mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ma tsa vaku ya. ¹⁴ Tsa Kayifa ya tsa ta vlanŋtá hidaku ta la Yahuda kazlay: Druŋ mtuta mndu turtuk da mnaka mnduha, ka ya da

zaɗanata lu ta inda mndəra mndu*
kə'a ya kay.

Duhwala Yesu a yu wu, ka Piyer

Mat 26:69-70, Mak 14:66-68, Luk 22:55-57

¹⁵ Ka sli'aftá i Piyer nda sna duhwal, ka dza'a ta hula Yesu ta hula Yesu. Tsa sana duhwal ya ná, nda sna tsa mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ya. Ka lamə tsi mista Yesu da daɓi ma huɗa həga ga tsa mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ya, ¹⁶ ta sladaghutá Piyer ma bli ta watgha. Ka vragaptá va tsa duhwal snaŋ mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ya, da gwadganatá tsa marakw ta ngha watgha ya. Ka hɗadamtá tsi ta Piyer. ¹⁷ Ka'a nda tsi mantsa: «Tekw a kagha mataba duhwalha tsəna mndu na guli wu ri?» ka tsa marakw ka kwalva ta ngha watgha ya nda Piyer. «Tekw a i'i mataba taŋ wu,» ka Piyer.

¹⁸ Ka vanaghatá kwalvaha nda gwal ta ngha həga Lazglafta ta vu, ka slinə həŋ, kabga mtasl vli. Ka lagha Piyer guli da slinganatá həŋ.

Daway Hana ta gwada da Yesu

Mat 26:59-66, Mak 14:55-64, Luk 22:66-71

¹⁹ Ka'a nda tsi mantsa: «I wa duhwalha gha na? Nahgani ta taghə ka ŋa mnduha na?» ka tsa mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ya, nda Yesu. ²⁰ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Baŋluwa si ta mna yu ta gwada ŋa inda mndu ma həga tagha skwa la Yahuda nda ya ma həga Lazglafta. Ma vli ta tskavata inda la Yahuda si ta gɗata yu ta tagha skwiha. Had' sana skwi mna yu kɗekkɗek wa. ²¹ Kabgawu ta kəl kagha ka daway da i'i na? Dawa da gwal si ta sna tsa skwi ta mnə yu ŋa taŋ ya ɓa. Nda sna hahəŋ dinadina ta skwi mnana yu ta həŋ,» ka'a nda tsi. ²² Na tsa mnata Yesu mantsa ya, ka sli'aftá sani mataba tsa gwal ta ngha həga Lazglafta ya, ka lagha dgharunɗá Yesu. «Mantsa ta zlgħa ka ta wi ŋa mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ra?» ka'a nda

tsi. ²³ Ka Yesu mantsa: «Ka mamu ghwadaka skwi mna yu ya kay, mna-maŋmna. Ala ka si tɗukwa gwada mna yu, kabgawu ta kəl lu ka dza i'i na?» ka'a nda tsi. ²⁴ Ka ghunaftá Hana nda va tsa habatá dzvuhani ya da tsa Kayifa ta nzakway ka mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ya.

Duhwala Yesu a yu wu, ka Piyer kay guli

Mat 26:71-75, Mak 14:69-72, Luk 22:58-62

²⁵ Ma tsa fitik ya, hada Simuŋ Piyer ta slinutá vwani. «Tekw a kagha mataba duhwalha tsəna mndu na guli wu ri?» ka lu nda tsi. «Siga! had' i'i mataba taŋ wu,» ka Piyer ka wadutá vli. ²⁶ «Ngha a yu ta kagha kawadaga nda tsəna mndu na ma gam ra?» ka sani mataba kwalvaha tsa mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ya. Tsatsi ná, la taŋ ma tsa mndu tsanaghu Piyer ta sləməŋani ya, ya. ²⁷ «Siga yu, i'i a wu!» ka Piyer ka wadutá vli kay guli. Ka gi wahatá vazak.

Daway Pilat ta gwada da Yesu

Mat 27:1-2,11-14, Mak 15:1-5, Luk 23:1-5

²⁸ Gasərdək, ka klaftá həŋ ta Yesu ga Kayifa, ka klaghata da həga dagala ga ŋumna la Ruma. Lamə a vərda hahəŋ da tsa həga ya wu, da ŋrintá həŋ ta vgha taŋ makəd həŋ ka za skala Pak. ²⁹ Tsaya kəl Pilat ŋumna la Ruma ka sabi dzibil da slanaghatá həŋ. Ka'a nda həŋ mantsa: «Nu va ghwadaka skwi maga na mndu na ka kuni ka na?» ka'a. ³⁰ Ka həŋ mantsa: «Ka má nza a tsi ka mndu ta magatá dmaku wu katsi ná, má klaghak a ŋni wu,» ka həŋ nda tsi. ³¹ «Klawakla va kaghuni, ka dza'a kuni da tsanaghatá guma manda ya mna zlahə ghuni,» ka Pilat nda həŋ ta ghəŋani. «Vlaŋna a lu ta tva dzatá mndu wu,» ka la Yahuda zlgħanaftawani.

³² Mantsa ya dza'a magakwa skwiha na ya gwadə Yesu ta ghəŋani kə'a dza'a mtaku ya. ³³ Ka vraghatá Pilat da daɓa həga, ka hɗadamtá tsi

* 18:14 Ngha ta Yuhwana 11:49.

ta Yesu. «Mghama la Yahuda kagha ra?» ka'a dawanta da tsi. ³⁴ Ka Yesu mantsa: «Kagha ta ndanapta ma ghəŋa gha re, ari sanlaha a ta mnaghatá i'i na?» ka'a nda tsi. ³⁵ «I'i! La Yahuda yu ra? Laghuni, nda maliha ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ta klaktá kagha da i'i, nahgani maga ka ya katək na?» ka Pilat nda tsi. ³⁶ Ka Yesu mantsa: «Ga mghama dá ná, ŋa na ghəŋa hadik na a wa. Ka má ŋa na ghəŋa hadik na tsi katsi, má lmalma kwalvaha dá, má ŋa kwala lu klagaghatá i'i da gwal dagaladagala mataba la Yahuda. Tsaw ŋa na ghəŋa hadik na a ga mghama dá wu,» ka Yesu. ³⁷ «Tsaw va mgham kagha rke?» ka Pilat nda tsi. «Manda va tsa mna ka ya, Mgham yu. Yaya lu ta i'i ŋa sagha mnanjá kahwathwata ma na ghəŋa hadik na. Inda mndu ta nzakway ka ŋa kahwathwata ná, ta snay ta gwada dá,» ka Yesu. ³⁸ «Nahgani kahwathwata na?» ka Pilat nda tsi.

Guma dzatá Yesu

Mat 27:15-31, Mak 15:6-20, Luk 23:13-25

Tahula tsa, ka səglap tsi dzibil slanaghatá la Yahuda. Ka'a mantsa: «Slanagha a yu ta skwi prək ŋa dzatá tsəna mndu na wa. ³⁹ Ya wya ta snusna yu ta gdata ta zlighunistá mndu turtuk ma gamak ma fitika skala Pak ya, ta kumay kuni ta slighunista dá ta mghama la Yahuda ra?» ka'a nda həŋ. ⁴⁰ Ka həŋ mantsa: «Tsatsi a ŋa zliŋta wa, Barabas katsi,» ka həŋ hləgləftawi. Tsaw tsa Barabas ya ná, gənda ya.

19

¹ Tahula tsa, klagaghawa tsa Yesu ya ka sləvapta kuni nda krupi, ka Pilat. ² Lagha la sludzi ka dáftá teki, ka fanamta ma ghəŋ manda zewzewa, ka sudanavatá həŋ ta lguta má mgham mgham ka dva guli. ³ «Zgutsa ŋa gha mghama la Yahuda,» ka həŋ gavadaghata tavatani, ka dadgharay.

⁴ «Ndana tama wana yu dza'a kləgaghunapta dzibil, kada grafta kuni kazlay: Slanagha a yu ta sana skwi prək ka dzatá na mndu na wu kə'a,» ka Pilat səglap dzibil slanaghatá la Yahuda. ⁵ Ka sabə Yesu nda zewzewa teki ma ghəŋ, nda sudatá lguta má mgham mgham ta vgha. «Wana tsa mndu ya,» ka Pilat nda həŋ. ⁶ Na gi nghanay la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal ta nghanə həga Lazglafta, «zləŋaftá! zləŋaftá!» ka həŋ hlaftawi. «Klawakla kaghuni ka zləŋafta kuni, kabga slanagha a yu ta skwi dekdək prək ka dzata wu,» ka Pilat nda həŋ. ⁷ «Mamu zlahə ŋni. Ka tsa zlahu ya ná, dzata! ka'a, kabga Lazglafta yu kə'a fatá ghəŋani,» ka la Yahuda zlghanafawi. ⁸ Snanjá Pilat ta tsa gwada ya, ka ksəgləftá zləŋ katakata, ⁹ Ka lamə tsi da dába həga. «Sagha ga ka na?» ka'a dawanta da Yesu. Sew zlghanaf a Yesu ta wani wa. ¹⁰ «Zlgha a ka ta wa dá wu? sana a ka kazlay: Lavinjlava yu ta zlighista, lavinjlava yu ta zləŋaftá kagha kə'a wu ra?» ka Pilat nda tsi. ¹¹ «Had sana skwi laviŋ ka ta ghəŋa i'i, ka ya vlagha Lazglafta a tsi wa. Tsaya kəl dmakwa tsa mndu ta vlatá i'i ma dzva gha ya, ka malaghutá ŋa gha dmaku,» ka Yesu nda tsi.

¹² Hada tama, ka zbə Pilat ta tvi ŋa zliŋta. «Ka zliŋzla ka ta tsəna mndu na ná, gra Sezar a ka wa. Ka mgham a i'i ra, ka mndu guli ná, ghuma mgham Sezar tsa mndu ya,» ka la Yahuda. ¹³ Snanjá Pilat ta tsa gwada ya, «kladapwakla ta Yesu dzibil,» ka'a. Ka nzaftá tsi ta vla tsa guma ma sana vli ta hgə lu ka Pave. Tsa Pave ya, Gabasla ta hga lu nda gwada Hebru. ¹⁴ Mahtsim skala Pak ka lu, ta ghwanə a fitik ma ghəŋ wu, ka Pilat nda la Yahuda mantsa: «Wyawa mghama ghuni,» ka'a. ¹⁵ «Ŋa dzatá! Ŋa dzatá! Zləŋafta ta udzu» ka həŋ hlaftá wi. «Ka zləŋaghunafta yu ta mghama ghuni ta udzu?» ka Pilat nda həŋ. «Had sana mghama ŋni ta ghəŋa Sezar wu, ka la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa

Lazglafta.» ¹⁶ Lagha Pilat ka vlanťa hən ta Yesu ńa zlanťafta ta udzu.

Dalafta la sludzi ta Yesu ta udza zlanťay

Mat 27:32-44, Mak 15:21-32, Luk 23:26-43

Ka tsu'uwaghutá hən ka klaghata. ¹⁷ Ka klə Yesu ta udzu ńa zlanťa ghənani, ka sabi ma huďa luwa ńa dza'a da sana vli ta hgə lu ka «vla ghudzifa ghən.» «Gwalgwata» ta hga lu ta tsa vli ya nda gwada Hebru. ¹⁸ Ma tsa vli ya zlanťafta hən ta Yesu ta udzu. Ka zlanťanavatá hən ta sanlaha ma mnduha his guli tavata Yesu, ma takataka ka hən zlanťamtá Yesu. ¹⁹ Vindafwa vinda ta skwi ka fagata kuni ta ghənja tsa udzu ya, ka Pilat. «Yesu mnda la Nazaret mghama la Yahuda,» ka lu vindafta. ²⁰ Nda ndəgha la Yahuda ta dzanťaftá tsa skwi vindaf lu ya, kabga ndusa nda luwa tsa vli zlanťaf lu ta Yesu ya. Nda gwada Hebru, nda gwada Lateń, nda gwada Grek vivindafta lu ta tsa skwi ya. ²¹ «Má vinda a ka kazlay: Mghama la Yahuda kə'a wa. "T'i mghama la Yahuda" ka'a, ka ka má vindafta,» ka la mali ta ghənja gwal dra skwi ńa Lazglafta mataba la Yahuda nda Pilat. ²² «Skwi ghada i'i ta vindafta ná, nda vinda,» ka Pilat zlghanaftawani ta hən.

²³ Tahula zlanťafta la sludzi ta Yesu ta udzu, ka hlaftá hən ta lguthani, ka daganapta fwad ta hən ta hən. Ka klaftá hən ta dzampani ya gaf lu mantasa daga ta ghən dikw ta hadik kul hadiri tida ya guli. ²⁴ «Ma kwahanap mu ta na dzampa na, vzamavza ta vindima ńa ngha mndu dza'a zuta,» ka la sludzi mataba hahən hahən. Tsa skwi maga la sludzi ya ná, magamaga hən manda skwi nda vinda ma defteri kazlay:

Ka daganaptá hən ta lgutha ďa,
ka vzə hən ta vindima ta ghənja
dzampa* ďa kə'a ya,
tsaya skwi maga la sludzi.

²⁵ Ndusa nda tsa vli zlanťaf lu ta Yesu ya, ka sladaktá i mani, nda mukumani ma mani, nda Mari markwa Klupas, nda Mari makwata luwa Magdala. ²⁶ Nghay Yesu ta mani, kə'a kə'a ná, wya tsa duhwal ta đvu tsi ya ta sladu tavatani. Ka'a mantasa: «Ma! Wya zwanja gha,» ka'a. ²⁷ «Wya ma gha!» ka'a nda tsa duhwal ya guli. Daga ma tsa fitik ya, ka klaghatá tsa duhwal ya da tanť.

Mtakwa Yesu

Mat 27:45-56, Mak 15:33-41, Luk 23:44-49

²⁸ Tahula tsa, manda sanťa Yesu kazlay: Nda kďa inda skwi tama kə'a, «ndala ta kuzlihata†!» ka'a, ńa nza kwani manda ya nda vinda ma defteri. ²⁹ Tsaw ma tsa vli ya, mamu wuda ima inabi masmasa. Ka sli'aftá sana sludzi ka klaftá susu, ka tsughumamta ma tsa ima inabi masmasa ya, ka hbunťa ta wa dafa, ka tsghadafta funťa ta wa wubisima Yesu. ³⁰ «Nda dza ghənja inda skwi tama,» ka Yesu tapanar tsi ta tsa ima inabi masmasa ya. Ka dzagatá tsi ta ghən, ka sabə hafu mida.

Sliglatá Yesu

³¹ Bađu luma madagala ńa gi lamə da Sabat magakwa tsa skwi ya. Va a la mali mataba la Yahuda ta slanaghata Sabat ta tsa mnduha ya ta udzu wa. Tsa Sabat ya ná, sana mghama fitik ya. Ka sli'aftá hən ka laghwi da đaway da Pilat ńa balanaptá səlahatanť ńa hliginťa hən ta udzu. ³² Ka lagha la sludzi da balanaptá səlahatanť mnduha his zlanťanava lu tavata Yesu ya. ³³ Ta lagha hən ta Yesu, kə'a ka hən ná, nda ghada mtatani. Ka zlanťa hən ta balanaptá səlahani. ³⁴ Ka sliglanavatá sani ma tsa sludziha ya ma ńwazlić nda gupani, ka gi mbəzagaptá us nda imi. ³⁵ Tsəna mndu ta vinda na skwiha ta maguta na ná, nda ngha tsatsi nda irani. Kahwathwata gwadani guli. Nda sna tsatsi kazlay: Kahwathwata ta mnə tsatsi kə'a. Mnay ta mnə

* **19:24** Ngha ta Zabura 22:19. † **19:28** Ngha ta Zabura 22:16, 69:22.

tsi ná, kada zlgħafta kaghuni guli. ³⁶ Magamaga tsa skwiha ya mantša, ŋa nżakwani manda ya nda vinda ma defteri kazlay: Hađ ghudzifani dza'a 6lanapta‡ lu dər turtuk wu kə'a ya. ³⁷ Ka lu vindafta ma sana vli guli ná, «dza'a nghanavangha həŋ ta tsa mndu sliglanava§ həŋ nda gupa ya» kə'a.

Pađamtá Yesu

Mat 27:57-61, Mak 15:42-47, Luk 23:50-56

³⁸ Tahula tsa, mamu sana mnda la Arimate ta hgə lu ka Yusufu, ta nżakway ka duhwala Yesu makdekmakdek kabga zləŋa la Yahuda. Ka sli'aftá tsi ka lagħwi đawaftá mbla Yesu da Pilatus. Ka zlanantá Pilat ta tvi, ka lagħa tsi klagħatá tsa mbla Yesu ya. ³⁹ Ka lagħa Nikwademu, tsa mndu si ta lagħa da slanagħatá Yesu girvidik ya kay. Ka lagħa tsi nda klatá labatá urdi ka hpuppu ta hgə lu ka Mir nda Alwes. ⁴⁰ Ka klaftá həŋ ta mbla Yesu, ka masanavatá rdí ka urdi, ka mbsamtá həŋ ma wupay manda ya snu la Yahuda ta magay ta padə həŋ ta mnda taŋ. ⁴¹ Tsaw ma tsa vli kəl lu ka zləŋafta ya, mamu sana gam. Ma tsa gam ya, mamu kulu ta ka lfid ta kul walaŋta lu ta pađamtá mndu mida. ⁴² Ndusa nana, ka həŋ ka pađamtá Yesu ma tsa klu ya, kabga tsaya fitik ta kəl la Yahuda ka paya vgha ŋa lami da Sabat.

20

Ta hađ Yesu ma kulu wa

Mat 28:1-8, Mak 16:1-8, Luk 24:1-12

¹ Wrək tgha gasərdək bađu dəmas, ta kzau'kzau' a vli, ka lagħa Mari makwa ta Magdala ta kulu. Kə'a kə'a ná, taŋwalagħutaŋwala lu ta klam ta wa tsa kulu ya. ² Ka sli'aftá tsi nda hwaya ka lagħwi slanagħatá i Simuŋ Piyer nda tsa sana duhwal ta đvu Yesu ya. «Klapkla lu ta mbla Mghama mu ma kulu, sna a ŋni ta vli fam lu wu,» ka'a.

³ Ka sli'aftá i Piyer nda tsa sana duhwal ya, ka lagħwi ta kulu. ⁴ Ka sli'aftá həŋ his his nda hwaya. Tsaw mal tsa sana duhwal ya ta hwaya ka Piyer, ka tinlagħutá tsi ta 6hadagħata ta kulu. ⁵ Bhadagħatani má ŋa lamani, lamə a wa. Ka bukwatá tsi ka nghə dida. Kə'a kə'a ná, wupay yeya ksufa ta hađik. ⁶ Ka 6hadagħatá Simuŋ Piyer nda hul nda hul, ka lamə tsi da tsa kulu ya. Kə'a kə'a ná, wupay yeya ksufa ta hađik, ⁷ nda tsa patak si wanam lu ta Yesu ma ghəŋ ya. Tsa patak ya ná, ma sana vli tsaya ŋusafa guli kawadaga nda tsa wupay ya a wa. ⁸ Ka lamə tsa duhwal si ta 6hadagħata taŋtaŋ ya kay guli. Ka nghanatá tsatsi guli, ka zlgħaftá tsi. ⁹ Tsaw si ta graf a həŋ ta skwi mna defteri kazlay: Dza'a sli'agapsli'a Yesu mataba gwal nda rwa kə'a wa. ¹⁰ Ka vragħutá tsa duhwalha his ya dzagħa taŋ.

Maraŋta Yesu ta ghəŋani da Mari makwa ta Magdala

Mat 28:9-10, Mak 16:9-11

¹¹ Ka nżagħutá Mari ma bli ta wa tsa kulu ya ka taw. Ta taw tsi ta tsa taw ya ná, ta bukwatá tsi ka nghə da tsa kulu ya. ¹² Ka nghanatá tsi ta duhwalha Lazglafta his, ta nżaku ma tsa vla si fatá mbla Yesu ya. Sani nda tvə ghəŋ, sani nda tvə səla. ¹³ «Nya ta taw ka ní makwa na?» ka həŋ nda tsi. «Mghama da ya klagħa lu, sna a yu ta vli fam lu wu,» ka'a nda həŋ. ¹⁴ Ta mnə tsi ta tsaya, ka mbədavatá tsi. Ka nghanatá tsi ta sana mndu ta sladu hada. Tsatsaf a tsatsi kazlay: Yesu ya kə'a wa. ¹⁵ «Nya ta taw ka ní makwa na? Wa ta zbə ka na?» ka Yesu nda tsi. Na mndu nda na gam na ya ka tsatsi sizlay. «Mghama da, ka si kagħa ta klagħata, mnihamna ta vli fam ka, ka dza'a yu da klay» ka'a. ¹⁶ «Mari!» ka Yesu hganəta, ka mbədavatá tsi. «Rabum» ka'a nda tsi. Manda mnay kazlay: Mnda tagħadiftá skwi kə'a ya nda gwada Hebru. ¹⁷ «Ma ŋiha ka, ta laf a yu da Da da karaku wu,

‡ 19:36 Ngha ta Sabi 12:46, Mbsak 9:12, Zabura 34:21. § 19:37 Ngha ta Zakari 12:10.

la da mnay ɲa zwanama ɗa kazlay: Ta dza'a da Da ɗa ta nzakway ka Da ghuni yu, da Lazglafta ta nzakway ka Lazglafta ghuni ya yu guli,» ka Yesu nda tsi. ¹⁸ «Nda ngha yu ta Mgham Yesu,» ka Mari makwata Magdala sli'afɗa ka laghwɪ da mnay ɲa duhwalha. Ka rusu tsi ɲa taŋ ta skwi mnana tsi.

Maranɗa Yesu ta ghəŋani da duhwalhani

Mat 28:16-20, Mak 16:14-18, Luk 24:36-49

¹⁹ Gahawu baɗu va tsa dɛmas ya, ka tskavatá tsa duhwalha ya ma hɛga. Ka ɲɛrzlaftá hɛŋ ta watgha kabga ta zləŋay hɛŋ ta la mali mataba la Yahuda. «Ka nza zɗaku kawadaga nda kaghuni,» ka Yesu lami da taba taŋ. ²⁰ Mnatanɪ mansa ya, ka maranɗa tsi ta dzvuhani nda ɲwazliɓani ta hɛŋ. Ka rfu tsa duhwalha ya ta rfu nghanɛr hɛŋ ta Mgham Yesu. ²¹ «Ka nza zɗaku kawadaga nda kaghuni. Manda ya ghunaf Da ta i'i ya, mansa ya ta ghuna i'i ta kaghuni guli,» ka Yesu nda hɛŋ guli. ²² Tahula mnatanɪ ta tsaya, «tsu'uwawatsu'uwa ta Sulkum nda ghuɓa,» kə'a vusludanaghatá hɛŋ. ²³ «Gwal dza'a planata kuni ta dmakuha taŋ, dza'a planapla lu ta dmakuha taŋ. Gwal dza'a kwalaghuta kuni ta planatá dmakuha taŋ, haɗ lu dza'a planatá dmakuha taŋ guli wa,» ka'a.

Maranɗa Yesu ta ghəŋani da Tuma

²⁴ Tsaw haɗ Tuma ta nzakway ka mbuhwali tekwa mataba tsa duhwalha ya hada ta lagha Yesu wa. ²⁵ «Nda ngha ɲni ta Mghama mu Yesu,» ka tsa pɗakwa duhwalha ya nda tsi. «Ka ngha a yu ta miviɗa pusa ta dzvuhani, ka ksaŋta ɗa nda ndəfiŋa ɗa ta vla tsa pusaha ya, ksaŋha yu guli nda dzva ɗa ta ɲwazliɓani wu, haɗ yu ta zlghafta dekdək wa,» ka Tuma nda hɛŋ.

²⁶ Tghas fitik tahula tsa, ka nzəglatá duhwalha Yesu ma hɛga, kawadaga Tuma nda hɛŋ baɗu tsa. Ka ɲɛrzlaftá hɛŋ ta watgha. Ka lamə Yesu da

taba taŋ. «Ka nza zɗaku kawadaga nda kaghuni,» ka'a nda hɛŋ. ²⁷ «Wya dzvuha ɗa ksaŋksa nda ndəfiŋa gha, wya ɲwazliɓa ɗa guli, ksaŋksa nda dzva gha, ka zlaŋta ka ta dga ghəŋ, ka zlghafta ka nda ɲuɗuf,» ka'a nda Tuma. ²⁸ «Kagha ta nzakway ka Mghama ɗa, kagha ta nzakway ka Lazglafta ɗa guli,» ka Tuma zlghanaftawi. ²⁹ «Zlray gha ta zlghaftá tsa ɓa kabga nghanɗa gha ta i'i? Rfu da gwal ta zlghaftá i'i, kul nghanɗa hɛŋ ta i'i,» ka Yesu nda tsi.

Kabgawu kəl lu ka vindaftá na defterina?

³⁰ Ta traku mazəmzəm magəgla Yesu ta kəma duhwalhani kul vindaku ma na defterina. ³¹ Nana vinda a lu na ná, vinda a vinda lu ɲa zlghafta ghuni kazlay: Yesu ná, Kristi ya, Zwanɗa Lazglafta ya guli kə'a. Ka zlghafzlgaha kuni ta tsatsi, dza'a mutsay kuni ta hafu nda ma tsatsi.

21

Maranɗa Yesu ta ghəŋani da duhwalhani

¹ Tsəbakw fitik tahula tsa, ka marglavatá Yesu da duhwalhani ta wa drəfa Tiberyad. Wya kə'a maravata: ² Ta nzaku i Simuŋ Piyer nda Tuma ta hgə lu ka mbuhwali ya, nda Natanayel mnda luwa la Kana ta haɗika Galili, nda zwana Zebedi, nda sanlaha ma duhwalhani his, ka skwa turtuk. ³ «Dza'a tuma klipa ɗa yu,» ka Simuŋ Piyer nda hɛŋ. «Nda sli'a anɲni mista gha guli,» ka hahəŋ guli nda tsi. Ka sli'afɗa hɛŋ ka laghwɪ, ka lamə hɛŋ da kwambalu. Kurzliŋ hana taŋ ndiri baɗu tsa, ksaf a hɛŋ ta klipi dər ka turtuk wa. ⁴ Tsadakwa vli gasərdək, ka lagha Yesu sladata ta wa tsa drəf ya. Tsəmaf a duhwalhani kazlay: Tsatsi ya kə'a wa. ⁵ «Mamu klipi ksaf kuni ri zwani?» ka Yesu nda hɛŋ. «Haɗ wu,» ka hɛŋ nda tsi. ⁶ «Wuɗadawa kadəŋa ghuni ta slərpa kwambalu nda ga zeghwɪ ya, dza'a mutsay kuni,» ka'a nda hɛŋ. Ka wuɗadatá hɛŋ. Ka traptá hɛŋ ta tɗagafɗa kabga ndəghatani nda klipi. ⁷ «Mgham Yesu ya tane, ka tsa

duhwal ta d̄vu Yesu ya,» nda Piyer. Na tsa gi snaŋta Simuŋ Piyer kazlay: Mghama Yesu ya kə'a ya, ka favatá tsi ta lgutani kabga si sud̄nsud̄a ka tuma klipi, ka vzadatá tsi ta vgha da drəf. ⁸ Ka vragaghutá tsa sanlaha ma tsa duhwalha ya ma kwambalu, nda t̄da tsa kadəŋ nda ndəghatani nda klipi ya. Si di'inghu a həŋ katakata wa. Ka mitir d̄ərmək yeya ri kaki nzakwa taŋ nda wa sgam. ⁹ Ta sli'agaptá həŋ ma kwambalu, kə'a ka həŋ ná, mamu tsatá vu hada nda klipi tida nda buradi. ¹⁰ «Kligiswakla ta tsa klip- iha kasaf kuni ya,» ka Yesu nda həŋ. ¹¹ Ka lamə Simuŋ Piyer da kwambalu, ka t̄dagaptá tsi dzibil ta tsa kadəŋ nda ndəghatani nda klipi b̄ərzl̄əzla ya. D̄ərmək nda hutaf mbsak hkən mida gwagwatani. Kulam nda va tsa nzakwani mantša ya ná, ratsanap a ta tsa kadəŋ ya wa. ¹² «Sawa da za skwa zay!» ka Yesu nda həŋ. Had̄ ya mataba tsa duhwalha ya ta walaŋtá d̄awaŋta kazlay: Wa kagha na kə'a wu, kabga nda sna həŋ kazlay: Mghama Yesu ya kə'a. ¹³ Ka lagha Yesu klaftá tsa buradi ya, ka daganaf̄tá həŋ, daganaf̄ha ta klipi ta həŋ guli. ¹⁴ Mahkəna maravata Yesu tsaya da duhwalhani manda sli'agaptani nda hafu mataba gwal nda rwa.

I Yesu nda Piyer

¹⁵ Tahula zuta taŋ ta skwa zay, ka Yesu mantša: «Simuŋ zwaŋa Yuhwana! D̄vuđva ka ta i'i, ka malaghutá ŋa nanaha na ra?» ka'a d̄awaŋta da Simuŋ Piyer. «Ani Mghama d̄a, nda sna kagha kazlay: Ta d̄vay yu ta kagha kə'a,» ka'a zlghanaf̄tá wani. «Ka ŋgha ka ta zwana tuwakha d̄a,» ka Yesu nda tsi. ¹⁶ «Simuŋ zwaŋa Yuhwana! D̄vuđva ka ta i'i?» ka Yesu nda tsi kamahis. «Ani Mghama d̄a! Nda sna kagha kazlay: Ta d̄vay yu ta kagha» kə'a, ka Piyer nda tsi. «Ka ŋgha ka ta tuwakha d̄a,» ka Yesu nda tsi. ¹⁷ «Simuŋ zwaŋa Yuhwana! Ta d̄vay ka ta i'i?» ka'a nda tsi ka mahkən. Ka kuzlanaf̄tá tsi ta Piyer ta ŋuduf na tsa d̄away Yesu ka mahkən

kazlay: Ta d̄vay ka ta i'i ra kə'a ya. «Mghama d̄a, nda sna kagha ta inda skwi, nda sna kagha guli kazlay: Ta d̄vay yu ta kagha kə'a,» ka'a nda tsi. «Ka ŋgha ka ta tuwakha d̄a,» ka Yesu nda tsi. ¹⁸ «Kahwathwata ka yu ta mnaghata, ma fitika nzakwa gha ka duhwal, kagha ka ghəŋa gha ta hba banava gha misti, ka dza'a gha da vli ta kumə ka. Ka hwaluhwala ka, dza'a pghapgha ka ta dzvuha gha ŋa nzdaghafta sana mndu ta banava gha, ka kla kagha da vli kul kumə ka ta dza'a,» ka'a. ¹⁹ Tsa gwad̄aha mnə tsi ya, tvi ka Piyer dza'a mtaku ŋa vla glaku ŋa Lazglafta ya mnə tsi. «Mbad̄a mista d̄a,» ka'a nda tsi tahula tsa.

I Yesu nda sana duhwal ya d̄vu tsi

²⁰ Kə'a ka Piyer mbəd̄avata ná, ta saghasa tsa duhwal d̄vu Yesu ya mista taŋ. Tsatsi tsa duhwal ta fadaghatá ghəŋ da ghuva Yesu, ma fitika nzata taŋ ka za skwa zay, ka d̄aw tsi kazlay: Mghama d̄a! Wa va na mndu dza'a skwaptá kagha na na? kə'a yeya. ²¹ «A ki na duhwal na tama Mghama d̄a, nahgani dza'a slanaghatá tsatsi?» ka Simuŋ Piyer nda Yesu, ŋghər tsi ta sagha tsa duhwal ya. ²² «Ka nzanza nda hafu ha ka vrakta d̄a, ka yu nda tsi ní, nu ta ŋghaghata mida na? Sli'a kagha mista d̄a ŋa gha ba,» ka Yesu nda tsi. ²³ Ka tutá tsa gwad̄a ya mataba gwal zlghay nda ŋuduf kazlay: Mtəta a tsa duhwal ya wu kə'a. Mtəta a wa a mna Yesu ŋa Piyer wa. Wya kə'a mnay: «Ka nzanza nda hafu ta vragatá yu, a ka ka yu nda tsi ní, nu ta ŋghaghata mida na» kə'a skwi mna tsi.

²⁴ Va na duhwal ta mna na gwad̄aha na ta vindafta. Nda sna mu guli kazlay: Kahwathwata gwad̄ani kə'a.

Dzatá ghəŋa gwad̄a

²⁵ Nda ndəgha sanlaha ma skwiha magəgla Yesu. Ka má ka vivindafta vivinda lu ta indani ká lu katsi ná, graf a yu kazlay: Má dza'a ŋaf̄ŋa ghəŋa had̄ik ta tsa defteriha má dza'a vivindafta lu ya kə'a wa.

Slna gwal ghunay

¹ Ari Nərma da Tawfilus,

Ma taŋtaŋa deftera da ná, rusaghaf rusa yu ta inda skwi ya maga Yesu, nda skwi ya si ta tataghə tsi ŋa mnduha daga ma zraftani, ² ha ka sagha ta fitik kəl lu ka klaghata ta luwa. Ma kdaku tsi ka ŋlaghatá ta luwa na, vlanvla ta zlahuhani nda mbrakwa Sulkum nda ghuḅa ta mnduha ya zabap tsi ka gwal ghunay. ³ Tahula mtutani, ka marə tsi ta vgha ŋa taŋ nda tvi kavghakavgha. Ta traku skwiha maranaŋ tsi ta həŋ ŋa granaftá həŋ kazlay: Nda hafu yu kə'a. Fwadmbusak fitikani ta mamaranaŋta vgha ta həŋ, ka mna gwada ta ghəŋa ga mghama Lazglafta. ⁴ «Yaha kuni zaghuta di'ij nda Ursalima. Ka nzata kuni hada ka kzla skwi ya taghunaf Lazglafta ta imi ta sləməŋ, manda ya snaŋ kuni ma wa da,» ka'a vlanṭa zlahu ta həŋ ma sana fitik ta zə həŋ ta skwa zay. ⁵ «Nda imi si ta maga Yuhwana ta batem. Ma fitik kwitikw, kaghuni ná, dza'a magaghunafmaga lu ta batem nda Sulkum nda ghuḅa,» ka'a nda həŋ.

⁶ «Mghama da, ma na fitik na dza'a sladanafta ka ta ga mghama la Isra'ila ra?» ka tsa gwal ghunay ta tskavata tavatani ya dawanta da tsi.

⁷ «Nghaghunaŋ a snaŋta ka ta wati luwa, nda ya ka ta wati fitik tsafta Da ta ga mgham ya ta nghanata wa. ⁸ Kaghuni, dza'a mutsay kuni ta mbraku sarə Sulkum nda ghuḅa ta ghəŋa ghuni. Ŋa nzakwa ghuni ka masləmtsəka da ma luwa Ursalima, nda ya ta hadika Zudiya, nda ya ta hadika Samari, nda ya ta kdavakta ghəŋa hadik demdem,» ka Yesu nda həŋ. ⁹ Tahula mnata Yesu ta tsa gwadaha ya, ka kapə tsi ta vgha, ka zaghuta ta luwa, ta nghaynghay hahəŋ demdem, ka zamta tsi ma ghwayak ta wa ira taŋ. ¹⁰ Ta tsa fitika pghata taŋ ta iri ka ngha sli'ani

ta luwa ya, gi ka zlagaptá sana mnduha his tavata həŋ nda sudata lguta ŋusliŋ ta vgha taŋ. ¹¹ Ka həŋ nda həŋ mantša: «Mnduha la Galili, kabgawu ta kəl kuni ka pgha iri ta luwa na? Tsa Yesu klap lu mataba ghuni, ka klaghata ta luwa ya ná, dza'a vragavra manda va tsa nghay nghə kuni ta sli'ani ta luwa ya,» ka həŋ.

¹² Ka sli'aftá tsa gwal ghunay ya ta ghwá ta hgə lu ka Ghwá Zaytuŋ ya, ka vraghuta da luwa Ursalima. Tsa ghwá ya ná, ndusa nzakwani nda Ursalima. Minti hkənmbsak ta magata lu ta mbaḁa manda sli'afta hada. ¹³ Bhadaghata taŋ da Ursalima, ka ŋlaghatá həŋ da sana dzuguvi banagha lu ta ghəŋa sana həga, ma vli sunə həŋ ta tska vgha. Wya tsa hahəŋ ya: I Piyer, nda Yuhwana, nda Yakubu, nda Andre, nda Filip, nda Tuma, nda Bartelemi, nda Mata, nda Yakubu zwaŋa Alfe, nda Simuŋ mnda zlu'a ghwa, nda Yuda zwaŋa Yakubu, na həŋ. ¹⁴ Hahəŋ demdem, ta tskay həŋ ta vgha inda fitik ŋa maga du'a. Kawadaga heŋ nda sanlaha ma mi'aha, nda i Mari mani ma Yesu, nda zwanamani ma Yesu tani.

¹⁵ Baḁu sana fitik, ma tsa fitik ta tskə həŋ ta vgha ya, ka tskavatá gwal zlgəŋ nda ŋuḁuf ta magay həŋ ta dərmək nda hisambsak. Ka Piyer sli'avata mataba taŋ mantša: ¹⁶ «Zwanama da, nda ra ka magakwa skwi ya mna Sulkum nda ghuḅa ma defteri nda ma wa Dawuda ta ghəŋa Zudas, ta nuta ka mnda kla kəma ŋa mnduha ya ta ksafatá Yesu ya. ¹⁷ Si tekw tsatsi mataba amu, si mamu slnani mataba va tsa slna ta magə amu ya guli. ¹⁸ Nda tsa tsedi plana lu ma vəl dzatani ta mndu ya, ka skwata tsi ta vwah. Ka dəḁagatá tsi nda ga ma ghəŋghəŋ ka pslutá huḁani pḁah. Mbəlaḁaḁ, ka harani saghwi ta daḁi. ¹⁹ Ka snanaghatá tsi ta inda mnduha ma Ursalima, kəl həŋ ka tsanaftá hgu ta tsa vwah ya nda gwada taŋ ka "Hakəldama," manda mnay kazlay: Vwaha nasa kə'a ya.

²⁰ Wya skwi ta dzaŋə lu ma deftera

Zabura:
 “Dza’a nuna hægani ka kufik,
 had mndu dza’a nzamta mida wa.”
 Ka’a guli na:

“Sana mndu dza’a klafta slnani*
 kə’a,” na skwi nda vinda ma
 defteri.†

21-22 Tsaya tama, dina ka sganaghatá sana mndu tavata amu, ña nzakway ka maslæmtsəka sli’agapta ya sli’agap Mghama mu Yesu. Tsa mndu ya ná, nda nza ka tsi ka mndu ya si ta gdata ta dza’a mista mu ta inda hadikha ya ranaf mu kawadaga nda Mghama mu Yesu, zlafta ta fitika maganafta Yuhwana ta batem, ha ka sagha ta fitik kəl lu ka kləgadamaghuta ka laghu ta luwa,» ka’a.

23 Mantsa tama, ka pghatá lu ta mnduha his. Tsa mnduha ya ná, i Yusufu ta hgə lu ka Barsaba, ta hgay lu guli ka Yustus, nda Matiyas həñ. 24 Ka ndəbə həñ ta dzvu, ka həñ mantsa: «Mghama dá, nda sna kagha ta ñudufa inda mnduha. Marañnamara ta ya zbap kagha mataba na mnduha his na, 25 ña maga slna mnda ghunay ta nzakway ka vla Zudas, ta zlanavata ka laghu da ksa tvi ya kuman tsi ya,» ka həñ. 26 Ka vzə həñ ta vindima. Ka kluta vindima ta Matiyas. Ka gwafta tsi ta vgha kawadaga nda tsa gwal ghunay ghwanpədə ndeñ ya.

2

Saha Sulkum nda ghuḅa

1 Ta sagha fitika Pentekwat ná, nda tska vgha inda gwal ña ghunay tets ma vlaka turtuk. 2 Gi ka saha skwi ta luwa manda ghudzaga falak ta vyaku dididida ya, ka ndəghamtá vgha ma tsa həga nzamə həñ ya. 3 Ka zla-gaptá skwi manda ghanika vu, ka dagavapta, ka nzanzafta ta ghəña tan turtuk turtuk. 4 Ka ndaghaftá həñ demdem nda Sulkum nda ghuḅa. Ka gi gwadə həñ ta gwadə nda sanlaha ma gwadaha manda ya vlan Sulkum ta həñ ña gwadəy.

5 Tsaw ma Ursalima ma tsa fitik ya ná, ta nzaku gwal ta ndi’amta ma

dina la Yahuda ta sli’akta ta inda hadikha ta ghəña hadik. 6 Snañta tan ta ghudzaga tsa skwi ya, ka sli’adaghatá həñ ñərbisl, ka ndərmim həñ katakata, kabga inda tan ta sna skwi ta gwadə gwal zlghay nda ñuduf nda gwadə tan ya ta gwadə həñ. 7 Ka ndərmim həñ nda ndərmima ka nutá manda rgha. Ka həñ mantsa: «Inda na mnduha ta gwadə na gwadə na ná, la Galili a həñ kay ra? 8 Wa kə’a magaku ta kəl inda amu ka snañtá skwi ta gwadə həñ nda vərda ña mu ma gwadə 6a? 9 Wana mataba mu ná, mamu gwal ta sli’akta ta hadika Partes, nda ya ta hadika Medi, nda ya ta hadika Elam. Mamu gwal ta sli’akta ta hadika Mezaputami, nda hadika Zudiya, nda Kapadwas, nda Pun, nda hadika Asiya tani. 10 Mamu gwal ta hadika Frizi, nda Pamfali, nda Masar, nda gwal ta wanaftá Sireñ, nda Libiya tani. Mamu gwal ta sli’afta daga ta hadika Ruma guli. 11 Mamu gwal ta hadika Kret nda Arabi. Zivra la Yahuda sanlaha. Dina la Yahuda ta nanaftá sanlaha. Nda inda tsa gwadaha mu kavghakavgha ya ta sna mu ta skwi ta mnə həñ ta ghəña glakwa slna Lazglafta ta magata,» ka həñ. 12 Ka ndərmim həñ katakata, snəgla a həñ ta skwi ña magay wa. «Nu mndəra nana ma skwi manda na na?» ka həñ mataba tan. 13 «Nda ghuya həñ,» ka sanlaha ka ghuḅasa həñ.

Mna gwadə Piyer

14 Ka sli’aftá Piyer kawadaga nda tsa gwal ghwanpədə ndeñ ya, ka klanťá tsi ta lwi. Ka’a nda həñ mantsa: «Kaghuni la Yahuda, nda inda kaghuni ta nzakway ma Ursalima! Fawa sləməñ ka sna skwi dza’a mnaghu-nata yu, ka sna kuni dina ta skwi ta magaku. 15 Na mnduha na ná, ghuya a həñ manda tsa ta grə kuni ya wu, kabga ta ka vzlazlan vli. 16 Gwadə anabi Yuwel ta mnata ya kay nana ta magaku ndanana: Wya ka’a mnata:

* 1:20 Ngha ta Zabura 69:26 nda 109:8. † 1:20 Ngha ta Zabura 69:26, 118:8.

17 “Ma kdavakta fitik ná, wya skwi
dza’a magaku, ka Lazglafta:
Dza’a pghadapgha yu ta Sulkuma da
ta ghəŋa inda mnda səla,
ŋa nuta zwana zgwana ghuni
nda kwagha ghuni ka anabiha.
Ka mazəməzəm dza’a gwada yu ta
gwada

ŋa duhwalha ghuni.
Nda ma suni dza’a gwada yu ta gwada
ŋa la halata mnduha ghuni.

18 Mantsa ya nzakwani,
dza’a pghadapgha yu ta Sulkuma da
ta ghəŋa kwalvaha da ka zgwana
nda la ka mi’aha tani.

Ma tsa fitik ya,
dza’a nzakway hən ka la anabi.

19 Dza’a magay yu ta skwa
mandərmimi
ma ghuvanata luwa,
nda ŋizla mazəməzəma ta hadik.

Dza’a mamu us,
dza’a mamu vu nda dukwakwa dīŋ,

20 tdiik dza’a mbədavafita fitik.
Ma kdaku fitik dagala ta nzakway ka
fitika

Mgham Yesu ka sagha,
ghəw manda us dza’a mbədavafita tili.

21 Mantsa tama,
inda mndu ta hga hga Mgham Yesu
nda fatá ghəŋ tida ná,
dza’a mbaku*,”» ka’a.

22 «Mnduha la Isra’ila, snawa ta skwi
dza’a mnaghunata yu: Yesu mnda
la Nazaret na tsa mndu maraghu-
naŋ Lazglafta ta ga Mghamani,
ma magayni ta mandərmimi, nda
ŋizla mazəməzəma kavghakavgha
mataba ghuni, manda va ya snaŋ
vərdá kaghuni ya. 23 Vlaghunavla
lu ta tsa mndu ya ma dzva ghuni.
Nda sna Lazglafta manda va tsaya
dza’a nzakwa tsi kə’a, ta kuratá
tsi. Ka zləŋaftá kuni ta Yesu. Ma
zləŋafta ghuni nda ma dzva gwal kul
zləŋa Lazglafta. 24 Ka sli’aganaptá
Lazglafta, ka kligiŋta ma ghuya
daŋwa mtaku, kabga had mbrakwa
mtaku ŋa ŋanata wa. 25 Wya ka
Dawuda mnuta ta ghəŋani:

“Ta nghay yu ta Mgham inda fitik
ta kəma da, ta nzaku nda ga
zəghwa da.

26 Tsaya ta ghunanaftá ŋudufa da,
kəl yu ka fa laha rfu.

Dər má nda nza yu ka mndu dza’a
mtaku ná,

dza’a mbi’ay yu ta vgha nda fatá ghəŋ,
27 kabga zlanata a ka ta hafa da ma vla
gwal nda rwa wu,

zlaŋta a ka ta i’i ta nzakway ka ŋərma
mnda gha ŋa rwuta ma kulu
wu,

28 kagha ta marihatá tva hafu.

Dza’a ndəghidifndəgha ka nda rfu
ma nzakwa gha tavata i’i†» kə’a, ka’a.

29 Ka Piyer sganaghata mantsa:
«Zwanama da, mutsafmutsa yu ta
na fitik na ŋa mnaghunata tsidid
ta gwada ta dzidza mu Dawuda.
Tsatsi ná, mtumta ka padamta lu. Ta
teke’a kulani dər gitana. 30 Tsatsi
ná, anabi ya. Nda sna guli kazlay:
Dzrafdzra Lazglafta ta wi nda tsatsi
nda wadanata kazlay:

Dza’a fafa ta sana mndu mataba
zivrani
ta palaka ga mgham manda nzakwa
tsatsi‡ ya kə’a.

31 «Ka tsatsaftá Dawuda ta skwi
dza’a magaku. Tsaya kəl tsi ka mna
gwada ta ghəŋa sli’agapta Kristi ka-
zlay:

Zlana a lu ma vla nzakwa gwal nda
rwa wu,

rwu a slu’uvghani ma kulu wu§ kə’a
ya.

32 «Tsa Yesu gwadə yu ya ná,
Lazglafta ta sli’aganapta ma
mtaku. Nda nza aŋni demdem ka
masləmtsəkani. 33 Ka kapanaftá

Lazglafta ka nzanata nda ga zəgh-
wani. Ka zlgħafta tsi da Da ta tsa
Sulkum nda ghuḅa tamaf lu ta imi ta
zləməŋ ya, ka pghaŋnaghatá tsi. Tsaya
skwi ta nghə kuni nda ya ta snə kuni
ndanana ya. 34 Dawuda ka ghəŋani a
ta lafi ta luwa mndani wa. Tsaw wya
skwi mna tsi:

“Ka Mgham Lazglafta nda Mghama
da ná,

* 2:21 Yuwel 3:1-5. † 2:28 Ngha ta Zabura 16:8-11. ‡ 2:30 Ngha ta Zabura 132:11. § 2:31
Ngha ta Zabura 16:10.

sawi nzata nda ga zeghwa da,
³⁵ ha ka nanafta da ta ghumaha gha
 ka skwa ta dijlay sála gha,* " ka'a.

³⁶ «Ka snan̄sna la Isra'ila kahwath-
 wata kazlay, tsa Yesu dalaf kuni ta
 udzu ya kay ná, tsatsi fa Lazglafta ka
 Mgham, ka Kristi kə'a guli,» ka'a.

Sgavaghata mnduha Kristi ka dambu' hkən

³⁷ Na snan̄ta tsa mnduha ya ta
 tsa gwadaha gwada Piyer ya ná, ka
 kɔanaftá tsi ta hən̄. «Zwanama, nu
 ka n̄ni dza'a magay tama?» ka hən̄
 nda i Piyer nda sanlaha ma gwal ghu-
 nay. ³⁸ Ka Piyer nda hən̄ mantsa:
 «Mbədanafwambəda ta tva nzakwa
 ghuni, ka magafta inda kaghuni ta
 batem ma hga Yesu Kristi, n̄a plighu-
 nista Lazglafta ta dmakuha ghuni, n̄a
 vlaghunatani ta Sulkum nda ghuɔa.
³⁹ Tsa ta ta imi ta sləmən̄ taghu-
 naf Lazglafta ya ná, n̄a kaghuni nda
 zwana ghuni, nda gwal di'ind̄i'ind̄, nda
 ndəghata mbsaka gwal dza'a hagakta
 Mgham Lazglafta tani ya,» ka'a.

⁴⁰ Ndaɔa a sanlaha ma gwadaha
 manan̄ Piyer, ka vla hidaku nda
 mbraku n̄a tan̄ wa. «Tsu'afwatsu'a ta
 mbaku ka sli'apta kuni mataba gwal
 nda zaɔa,» ka'a nda hən̄.

⁴¹ Nda ndəgha gwal ta zlghaftá tsa
 gwada Piyer badu tsa ya. Ka maga-
 naftá lu ta batem ta hən̄. Tsa mnduha
 ta sgavaghata ta ghən̄a gwal zlghay
 nda n̄uduf badu tsaya ná, ta magay
 hən̄ ta dambu' hkən̄.

Nzakwa gwal zlghay nda n̄uduf

⁴² Inda tsa mnduha ya ná, ta gdata
 ta n̄avata ka sna skwi ta taghə gwal
 ghunay hən̄. Ta n̄avan̄a hən̄ ka guya
 vgha nda zwanama. Ta n̄avan̄a hən̄
 guli ka guya ghən̄ ta ghən̄a skwa
 zay†, nda ya ma vla maga du'a.
⁴³ Ka zlən̄ inda mnduha ta zlən̄,
 kabga nda ndəgha mandərmimi nda
 mazəmzəmha ta magata Lazglafta
 nda ma gwal ghunay. ⁴⁴ Inda gwal
 zlghay nda n̄uduf ná, tets ka skwa
 turtuk guya ta ghən̄a tan̄. Inda

skwa tan̄ guli ná, ka skwa turtuk
 ta dguvusta hən̄ ta vgha tan̄. ⁴⁵ Ta
 dzawap dzawa hən̄ ta skwiha tan̄
 n̄a daguvusta tan̄ ta tsedani, taɔ ta
 dən̄wa dər wa mataba tan̄. ⁴⁶ Inda fitik
 hən̄ ta tskavata ma həga Lazglafta.
 Ka skwa turtuk ta nzata hən̄ ka za
 skwa zay ma watgha tan̄. Nda rfu
 nda rfu, nda n̄uduf turtuk ta za hən̄.
⁴⁷ Ta zləzlvay hən̄ ta Lazglafta, ta
 mamay inda mnduha ta hən̄. Inda
 fitik Mgham Lazglafta ta sganaghatá
 gwal ta mbanafta tsi ta ghən̄a ghuɔa
 tan̄.

3

Mbanaftá sana mndu nda raghwa səlani

¹ Ma sana fitik, ka sli'aftá i Piyer
 nda Yuhwana ka dza'a da həga
 Lazglafta da maga du'a ta n̄zemndi
 hkən̄ ta fitik hawu. ² Ndusa nda
 watgha tsa həga Lazglafta ta hgə lu ka
 «watgha d̄ina» ya, mamu sana mndu
 nda raghwa daga yagata, ta nzaku
 hada. Inda fitik lu ta tsukwadaghata
 ka nzanata hada, n̄a gatá skwi da
 gwal ta lami da tsa həga Lazglafta
 ya. ³ Ka nghan̄ta tsi ta i Piyer nda
 Yuhwana ta lami da tsa həga ya.
 Ka gatə tsi ta skwi da hən̄. ⁴ «Ngha
 ta an̄ni!» Ka i Piyer nda Yuhwana
 pghafta iri tida. ⁵ Ka n̄zatá tsi ka ngha
 hən̄, dza'a mutsay yu kasi'i ta skwi
 da hən̄, ka'a ma ghən̄ani. ⁶ Ka Piyer
 nda tsi mantsa: «Dər t̄sedi, dər dasu,
 had da i'i wa. Skwi ta nzakway da i'i
 ná, tsaya dza'a vlaghata yu. Nda hga
 Yesu Kristi mnda la Nazaret, sli'afsl̄i'a
 gha, ka mbaɔa ka ta mbaɔa!»
⁷ Ka'a ka ksafta ta dzva zeghwi, ka
 sli'anafta. Gi hadahada, mutsafta
 sála tsa mndu ya tsa ta mbraku.
⁸ Gi vɔduk, sli'aftani tsa ka sladata.
 Ka mbaɔa tsi ta mbaɔa. Ka lamə
 hən̄ kawadaga da həga Lazglafta, ka
 dza'a tsatsi nda vavalaku, nda zləzlv
 Lazglafta. ⁹ Inda mndu ná, nda ngha
 ta mbaɔayni ta mbaɔa, ka dza'a nda
 zləzlv Lazglafta. ¹⁰ Tsəmafta tan̄
 kazlay: Tsa mndu ta gdata ta nzaku

* 2:35 Ngha ta Zabura 110:1. † 2:42 Ngha ta Lukwa 22:19.

ka gatá skwi tawa tsa watgha hëga Lazglafta ta nzakway dina yeya kə'a, ka hluta zləŋ ta həŋ, ka ndərmim həŋ nda ndərmima ta skwi ta slata nda tsa mndu ya.

Piyer ta mna gwada ma hëga Lazglafta

¹¹ Tsaw tsa mndu mbanaf lu ya ná, lavaghu a tsatsi tavata i Piyer nda Yuhwana wa. Ka gazladaghata inda mnduha wanafta həŋ ma rmak, ta hgə lu ka «Rmaka Salumuŋ.» Ka ndərmim həŋ nda ndərmima demdem. ¹² Na nghay Piyer ta tsaya, ka'a nda tsa mnduha ta tskadaghatá vgha ya mantsa: «Ari wa la Isra'ila, kabgawu ta kəl kuni ka ndərmima mbatá na mndu na mandana na? Kabgawu ta kəl kuni ka vu'a aŋni, manda skwi aŋni ta mbanaf tá na mndu na nda mbrakwa ŋni? Ndi'a ta vgha ŋni nda Lazglafta ta mbanaf tá na mndu na ra? ¹³ Tsaya a wa. Lazglafta i Abraham, nda Izak, nda Yakubu, nda dzidziha mu ta maraŋta glakwa vu'ani Yesu Kristi, ya klaf kaghuni ka ghəŋa ghuni ka mblanaftá gwal dagaladagala yeya ma mnay Pilat kazlay: Zliŋwa na mndu na kə'a ya. ¹⁴ Kaghuni, vziŋvza kuni ta mndu ya nda ghuḅa, mndu ya tdukwa, ka laghu kuni dawaf tá zlighunista mndu ya ta pslatá mnduha. ¹⁵ Ka dzatá kuni ta mndu ya nda hafu da tsi. Tahula dzata ghuni, ka sli'aganaptá Lazglafta mataba gwal nda rwa. Ma tsa sli'agapta sli'agap tsi ya ná, nda nza aŋni ka masləmtsəkani. ¹⁶ Ma fatá ghəŋa ŋni ta Yesu, kəl mbrakwa tsa Yesu ya ka sli'anaf tá na mndu ta nghə kuni snaŋ kuni ta sladu na. Mantsa, ma fatá ghəŋ ta Yesu kəl na mndu na ka mutsafta mbaku guzlindiliŋ, manda ya ta nghə kuni demdem ya.

¹⁷ «Tsaw tama zwanama, tsa skwi magana kaghuni ta Yesu kawadaga nda gwal dagaladagala ya ná, nda kwala ghuni kul snaŋta magata kuni. ¹⁸ Mantsa ya dzanaghata Lazglafta ta

ghəŋa skwi ya mna tsi manda ghalya nda ma wa inda la anabi kazlay: Dza'a ghuyay Kristi ta danwa kə'a. ¹⁹ Mbədanafwa nzakwa ghuni, ka mbədavata kuni tvə Lazglafta, ka plighunista tsi ta dmakwa ghuni. ²⁰ Mantsa ya dza'a kəl Lazglafta ka vlaghunatá fitika hlaptá hafu, ŋa ghunəgaghunatani ta Yesu, ta nzakway ka Kristi zbaghunap tsi daga manda ghalya ya. ²¹ Ndanana kaku, nda ra nzaghuta Yesu Kristi ta luwa ka kzla mbədavaf ta inda skwi manda ya ghada Lazglafta ta mnata daga manda ghalya nda ma wa la anabi nda ghuḅa. ²² Ka Musa na: "Dza'a ghunəgaghuna ghuna Lazglafta ghuni ta anabi manda i'i, mataba zivra ghuni dza'a sabi tsi, ŋa snay ghuni ta inda skwi dza'a tsi mnaghunata. ²³ Inda mndu dza'a kwal kul sna gwada tsa anabi ya, dza'a ghzlap ghzla lu mataba mnduha Lazglafta, dza'a dzadza lu* guli," ka'a. ²⁴ Kahwathwata ná, mnaŋnamna inda la anabi, zraftani ta Samuyel, ha ka sabi ta sanlaha ta zlagapta tahula tsatsi, ta gwada ta na fitika amu gitana na. ²⁵ Ka ŋa ghuni taghunafta Lazglafta ta imi ta sləməŋ nda ma wa la anabi. Ka ŋaghuni dzrafta Lazglafta ta wi nda dzidza mu Abraham kazlay: Dza'a tfanaghatfa yu ta wi ta inda mndəra mnduha nda ma zivra gha† kə'a ya. ²⁶ Tsaya kəl Lazglafta ka maraghu-naŋtá kaghuni ta kwalvani kaku, ma ghunagaghatani da kaghuni ŋa tfaghunaghatawi, ka mbədaghunafta ŋa zlaŋtá ghwadaka skwi ta magə kuni,» ka Piyer.

4

¹ Tata gwada i Piyer nda mnduha, nda sli'adaghata la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal ta ngha hëga Lazglafta, nda la Sadukiya. ² Ta kuzlaŋta ta ŋudufa taŋ tsa skwi ta taghə i Piyer nda Yuhwana ŋa mnduha kazlay: Sli'agapsli'a Yesu ma

* 3:23 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 18:15, 18-19. † 3:25 Ngha ta Zrafta 22:18, 26:4.

mtaku, manda tsaya dza'a sli'agapta mnduha guli ma mtaku kə'a ya. ³ Ka hlaftá hən ta i Piyer, ka pghamta ma gamak ɲa hanay hada, kabga nda kuza vli. ⁴ Tsaw mataba tsa gwal ta snaɲtá tsa gwada gwal ghunay ya, nda ndəgha hən ta zlghafta. Ta magay mbsaka taɲ ta dəmbu' hutaf.

⁵ Gamahtsimani, ka tskavata gwal dagaladagala mataba la Yahuda, nda la galata mndu, nda gwal ta tagha zlahu ɲa mnduha ma luwa Ursalima. ⁶ Mataba taɲ, hada i Hana, ta nzakway ka mali ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta, nda Kayifa, nda Yuhwana, nda Alegzandra, nda inda hamata mndəra gwal ta dra skwi ɲa Lazglafta. ⁷ Ka hlagaptá hən ta i Piyer nda Yuhwana ma gamak ka hladaghata ta kəma taɲ. Ka hən mantsa: «Nda mbrakwa wa, nda hga wa, magata kuni ta tsa skwi ya na?» ka hən dawanta. ⁸ Piyer ya tani, nda ndəgha tsatsi nda Sulkum nda ghuɓa. Ka'a nda hən mantsa: «Ari wa gwal dagaladagala ta ghəɲa mnduha, nda la galata mndu! ⁹ Wana gita, ta daway lu da aɲni ta ghəɲa skwi dīna magana ɲni ta mndu si nda raghwa. Ta daway lu da aɲni ka waka ya mndu ya magay kəl tsi ka mbafta. ¹⁰ Mantsa nzakwani, dīna ka snaghunamta, mantsa ya ɲa inda la Isra'ila guli. Na mndu ta sladu ta kəma ghuni na ná, nda mbrakwa hga Yesu Kristi, mnda la Nazaret, ya dza kuni ta udza zləɲay, ka sli'aganaptá Lazglafta ma mtaku ya, mbafta tsi. ¹¹ Ta tsa Yesu ta mnə defteri kazlay:

Pala ya wuɖidin kaghuni gwal ba həga

ta nzakway ka palaka tughwa həga* kə'a ya.

¹² Ma tsatsi ta mutsakwa hafu, kabga had sana mndu ta ghəɲa tsatsi vlaga Lazglafta ta ghəɲa hadik tender ɲa mba amu wu,» ka'a.

¹³ Ka ndərmim tsa gwal dagaladagala ta tskavata ya ta tatá us ta ira i Piyer nda Yuhwana. Ka nghə hən

guli ná, má si ka gratá mndu hən, dzaɲa a dzaɲa taɲ wa. Gwal tani ta dza'a mista Yesu ya ka hahən ta gray. ¹⁴ Ta nghə hən guli ná, wya tsa mndu nda mba ya ta sladu ta kəma taɲ, had sana skwi laviɲ hən ta mbəɖay wa. ¹⁵ Ka ghunigiɲtá hən dzibil ta i Piyer nda Yuhwana ma tsa həga dzra gwada ya, ka nzatá hahən hahən ka dzra gwada ta ghəɲa taɲ. ¹⁶ Ka hən mantsa: «Waka mu dza'a magay nda na mnduha na na? Wana nda sna inda mnduha ma Ursalima kahwathwata kazlay: Hahən ta magatá tsa mazəməzəm ya kə'a, laviɲ a amu ta waday guli wa. ¹⁷ Kada kwala na skwi na ta tuta katakata da mnduha ná, dvanaghamadva ta hən, yaha hən walglanta gwada ta tsa Yesu ya dər ɲa wa,» ka hən.

¹⁸ Ka hgəgladamtá hən ta i Piyer, ka davanaghata hən. Ka hən mantsa: «Yaha kuni walglanta gwadaɲtá gwada ta Yesu, dər ka tagha skwi ɲa mnduha nda hgani,» ka hən nda hən. ¹⁹ Ama ka i Piyer nda Yuhwana mantsa: «Mal sna ɲaghuni ka zlaɲta ɲa Lazglafta skwi ta raku re, ari mal sna ɲa Lazglafta a na? Tsawa tsa kaghuni ka ghəɲa ghuni ta gumani. ²⁰ Aɲni ta ɲni, laviɲ a aɲni ta hafta wi kul had ta gwada ta ghəɲa skwi ya nghan aɲni nda ira ɲni, nda ya snaɲ aɲni nda sləməɲa ɲni wu,» ka hən. ²¹ Ka dvəglanaghatá tsa mnduha ya ta hən ka zliɲtá hən, had skwi mutsaf hən prək ka hamtá hən ta ghəɲa skwi maga hən wa. ²² Tsa mndu mbanaf lu nda mazəməzəm ya ná, ta malay imani ta fwad mbsak.

Du'a gwal zlghay nda ɲuduf

²³ Tahula zliɲtá i Piyer nda Yuhwana, ka sli'aftá hən ka laghu slanaghatá graha taɲ ma ghuɓa taɲ. Ka rusanaf t hən ta inda skwi mnana la mali ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta, nda la galata mndu, ta hən. ²⁴ Na snaɲta tsahaya ta tsa skwi ya rusanaf lu ta hən ya, ka gwaftá hən ta wi ka maga du'a da Lazglafta. Ka

* 4:11 Ngha ta Zabura 118:22.

həŋ mantsa: «Mghama dá, kagha ta zlaganaptá luwa nda hadík, nda drəf, nda inda skwiha ma həŋ. ²⁵ Kagha ta gwaɗagapta nda mbrakwa Sulkum nda ghuɓa, nda ma wa dzidza ŋni Dawuda, vu'a gha kazlay:

“kabgawu ta kəl na mnduha na ka baruvtá vgha?

Kabgawu ta kəl həŋ ka ndandanaku ka bətbət?

²⁶ Hbafhba mghamha ta ghəŋa hadík ta vgha ŋa vulu.

Guyafguya gwal nda mbra ta wi ta ghəŋa Mgham Lazglafta nda ya ta ghəŋa Mgham tfanagha tsi ta wi†” kə'a ya.

²⁷ Mantsa ya guli ná, guyaf guya i Hiridus nda Pwanəs Pilat ta wi ma na luwa na kawadaga nda sanlaha ma mndəra mnduha, nda la Isra'ila ta ghəŋa kwalva gha ya nda ghuɓa, ta nzakway ka Yesu, mndu ya tfanagha ka ta wi. ²⁸ Skwi ya kumanə ka, ghada ka ta fata nda mbrakwa gha maga həŋ. ²⁹ Ndanana Mghama dá, nghan ka həŋ ta lma aŋni ɓa. Vlanvla ta mbraku ta vu'aha gha ŋa mna gwaɗa gha nda tatá us ta iri. ³⁰ Maranə mbrakwa gha, mbamba ta gwal kul ɗughwanaku, maga ta mazəmzəmha, nda mandərmimi nda hga Yesu kwalva gha ya nda ghuɓa,» ka həŋ. ³¹ Manda kɗakwa tanə ta ndəbatá tsa dzvu ya, ka ghudzavaftá tsa vli tskava həŋ ya. Ka ndəghaftá həŋ demdem nda Sulkum nda ghuɓa, ka mnə həŋ ta gwaɗa Lazglafta nda tatá us ta iri.

Dəguvta gwal zlghay nda ŋuduf ta skwa tanə

³² Inda tsa gwal zlghay nda ŋuduf ya, ka skwa turtuk ŋudufa tanə, ka skwa turtuk ndana tanə guli. Had mndu ya ta mnay kazlay: Nə dá yeya kə'a wa. Tuts ka skwa turtuk skwa tanə. ³³ Nda kuzla nda kuzla ta gwaɗa gwal ghunay ta gwaɗa ta sli'agapta Mgham Yesu. Ka tfə Lazglafta ta wi ta ghəŋa tanə demdem. ³⁴ Mataba tanə, had ya ta pɗata skwa dzvu wa. Tsaw inda gwal nda vwah da həŋ, nda həga

da həŋ mataba tanə ya ná, ta dzawin dzawa həŋ ka hlaktá tseda skwi ya dzawin həŋ ³⁵ ka vlanťá gwal ghunay. Mbaɗa lu ka dɗay ŋa inda mndu taɓta skwi ya ɗvanə mndu ŋa maga slnani nda tsi. ³⁶ Manda Yusufu, ta nzakway tekwa ka mnda la Levi, ya ya lu ma luwa Kiprus, tsanaf gwal ghunay ta hgani ka Barnabas, manda mnay kazlay, «zwanə ufa vgha» kə'a ya: ³⁷ Ka skwaptá tsatsi ta ŋani vwah, ka klaktá tsedani ka vlanťá gwal ghunay.

5

I Hananiya nda Safira

¹ Mamu sana mndu guli ta hgə lu ka Hananiya nda markwa tanə Safira. Ka skwaptá hahəŋ ta vwaha tanə guli. ² Ka dzraftá həŋ nda markwa tanə, ka ɗifanaghutá tsa tseɗi ya, ka klaktá pɗakwani, ka vlanťá gwal ghunay. ³ Ka Piyer nda tsi mantsa: «Ari Hananiya, kabgawu kəl ká ka zlanəŋtá ŋudufa gha ta halaway, ka tsakalanatá wi ta Sulkum nda ghuɓa, ka ɗifanaghutá tseda tsa vwah skwap ka ya na? ⁴ Ta kul skwaptá ka ná, ka ŋa gha a nzakwani ra? Tahula skwapta gha guli, ka ŋa gha a tsedani guli ra? Waka ka kurata magatá skwi mandana na? ŋa mnduha a tsakalanata ka ta wi wu, ŋa Lazglafta,» kə'a. ⁵ Na mnata lu ta tsa gwaɗa ya, ka zləmbatá Hananiya, ka mtuta. Ka hlutá zləŋ ta inda gwal ta snanťá tsa skwi ya. ⁶ Ka sli'aftá duhwalha, ka ɗahamta, ka klaghata paɗamta.

⁷ Tahula luta awa hkən manda paɗamta, ka lamə markwa tanə, sna a tsatsi ta skwi ta slata wa. ⁸ Ka piyer nda tsi mantsa: «Ari makwana, mniha mna, mandana na tseda tsa vwah skwap kuni ya ra?» kə'a. «Aŋi, mantsa ya skwapta ŋni,» ka tsa marakw ya. ⁹ Ka Piyer mantsa «Waka kaghuni dzrafta kawadaga ta dzəgha Sulkuma Mgham Lazglafta na? Wya tsa gwal ta paɗamťá zə'ala ghuni ya ta watgha, dza'a tsukwaghatá kagha guli,» kə'a. ¹⁰ Gi hadahada, ka

† 4:26 Nghan ta Zabura 2:1-2.

zləmbatá tsi ta kəma Piyer ka mtuta. Ta lamə tsa duhwalha ya ná, nda mta. Ka tsukwaghatá hən, ka laghwi da padamta tavata zə'ala tan. ¹¹ Ka ksaftá tsi ka zlən ta gwal zlgħay nda ŋuduf, nda hamata sanlaha ta snəntá tsa skwi ya.

Mazəməmha kavghakavgha

¹² Nda ndəgha mazəməm nda mandərmimi maga gwal ghunay mataba mnduha. Snusna gwal zlgħay nda ŋuduf ta tskavata kawadaga ma rmaka həga Lazglafta ta hgə lu ka rmaka Salumuŋ. ¹³ Had sana mndu ta guya vgha nda hən wa. Kulam nda va tsa, ta ghubay lu ta hən. ¹⁴ Ta sgaku nda sga ndəghata zgwana nda mi'aha ta zlgħa Mgham Yesu ta sgavaghata ta ghəŋa tan. ¹⁵ Ta hlakhla lu ta gwal kul dughwanaku, ka pghatá hən ta wa tvi ta kativin nda ya ta pəta, ŋa lanaghata dər sulkuma Piyer yeya tsi ta sanlaha ma hən ta labə tsi ta tvi. ¹⁶ Nda ndəgha gwal ta gazlakta ma luwaha ta wanaftá Ursalima ta hlakta gwal kul dughwanaku, nda gwal nda kasa da ghwadaka sulkum, ka mbambafta hən demdem.

Giri ŋa gwal ghunay

¹⁷ Mbadá mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tavatani, ta nzakway ka la Sadukiya, ka dra gwal ghunay. ¹⁸ Ka sli'aftá hən ka hlaftá gwal ghunay, ka pghamtá hən ma gamak. ¹⁹ Girvidik, ka gwaniŋtá duhwala Mgham Lazglafta ta watgha tsa gamak ya ka hliginjtá gwal ghunay mida. ²⁰ Ka'a nda hən mantša: «Lawala da həga Lazglafta ka mna kuni ta gwada ta ghəŋa tsa lfida hafu ya ŋa mnduha,» ka'a. ²¹ Ka snatá tsa gwal ghunay ya ta tsa gwada ya ka sli'aftá hən bit tgha ka laghwi da həga Lazglafta ka tagha skwi ŋa mnduha hada.

Ka tskavata i mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda gwal tavatani, nda la galata mndu mataba la Yahuda, ŋa dzra gwada. Ka ghunaftá hən ta mnduha ŋa dza'a hlagaptá tsa gwal ghunay ya kay, ma

gamak. ²² Ta lagha tsa gwal ghunaf lu ya ná, kudatan had hən ma tsa gamak ya wa. Ka vradaghata hən da mnay ŋa tan. ²³ Ka hən mantša: «Ta lagha aŋni kay ná, tdetsa nda ha watgha gamak manda va vlani, ta hada tsa gwal ta nghay ya guli ma vla tan. Buts ka ŋni gunatá tgha ná, kudatan, had mndu mida wu,» ka hən. ²⁴ Na snənta tan ta tsa gwada ya ná, nda ndərkawa ka i mghama ngha həga Lazglafta nda la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nzata. Snəgla a hən ta skwi ŋa mnay wa. Ka hən mantša: «Nu ta magaku nda tsa gwal ghunay ya,» ka hən dadawavusta. ²⁵ Tata tsa ndanə ya hən, ka sgha sana mndu da mnay ŋa tan. Ka'a mantša: «wa'a tsa mnduha si ham kuni ma gamak ya kay ma həga Lazglafta ta tagha skwi ŋa mnduha,» ka'a nda hən.

²⁶ Ka sli'afta tsa mali ta ghəŋa gwal ngha həga Lazglafta ya kawadaga nda sludzihani, ŋa hlakta hən. Ka mbraku mbrakwa a hlakta hən ta hən tama wu, kabga ta zlənay hən ta zləzlərtsata mnduha ta hən. ²⁷ Hlakta tan ta hən, ka hladaghatá hən ta hən ta kəma tsa gwal dagaladagala ya. Ka mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta mantša: ²⁸ «Lmaf a ŋni ta kaghuni ka taghəgəltá skwi ŋa mnduha nda hga tsa mndu ya kay ra? Wana ndanana, tintá kuni ta tagha skwa ghuni ma luwa Ursalima. Ta kumay kuni ta vzaŋnamtá təan ma lwi ta gwada ta mtakwa tsa mndu ya,» ka'a nda hən. ²⁹ Ka i Piyer kawadaga nda sanlaha ma gwal ghunay nda tsi mantša: «Mal sna gwada da Lazglafta ka ya da mnduha. ³⁰ Lazglafta dzidziha mu ta sli'aganaptá Yesu si dza kuni ma zləŋafta ghuni ta udzu ya. ³¹ Tsatsi kapanaf Lazglafta ka Mgham ka fata nda ga zəghwani, ka mnda mba mndu, ŋa vla tvi ŋa mnduha la Isra'ila ŋa mbədanafta tan ta nzakwa tan, ŋa mutsafta tan ta platá dmakwa tan. ³² Aŋni, kawadaga nda Sulkum nda ghuəa, ya ta vlə Lazglafta ŋa gwal ta

sna gwadani ya ná, maslæmtsæka tsa skwi ya an̄ni,» ka hən̄.

³³ Ka kuzlanafá tsi ta n̄uduf ta tsa gwal dagaladagala ya. Ta kumay hən̄ má ta zadanatá tsa gwal ghunay ya.

³⁴ Ka sli'avata sana la Farisa mataba tskatá mndu, Gamaliyel hgani, mndu ta tagha zlahu ŋa mnduha ya, ta tsatsi ta fa mnduha ta iri. Ka'a mantsa: «Ka labla na mnduha na dzibil,» ka'a.

³⁵ Ka'a nda tsa tskata mnduha ya tama mantsa: «Mnduha la Isra'ila, daswa ka kuni nda skwi dza'a kuni da magay ŋa na mnduha na. ³⁶ Di'in̄aghu a fitikani manda zlagapta sana mndu ta hgə lu ka Tewdas ta mnay kazlay: Had mndu tafta i'i wu kə'a. Ta magay mnduha ta fwađ dər̄mæk ta laghwi mistani. Ka dzatá lu ta tsatsi, ka gazlatá tsa gwal si ta dza'a mistani ya. Ta had lu tata gwada tida wa.

³⁷ Tahula tsa, ka zlagaptá sana mndu ta fitika vinda hga mnduha, Zudas mnda la Galili. Ka waghatá tsi ta ndəghata mnduha mistani. Ka dzatá lu ta tsatsi guli, ka gazlatá tsa gwal ta laghwi mistani ya. ³⁸ Skwi ya ta mnaghunata yu ndanana tama, ma magan̄ kuni ta sana skwi nda na mnduha na. Ka tsa a nda tsa hən̄ ta na skwi na katsi, mamu kdavaktani.

³⁹ Ala, ka sagha da Lazglafta tsi katsi ná, laviŋta a kuni ta lbanata wa. Daswa ka kuni nda lmu dza'a kuni lmay nda Lazglafta,» ka'a nda hən̄.

Ka snanatá tsa mnduha ya ta tsa gwadani ya. ⁴⁰ Ka hgəgladamtá hən̄ ta tsa gwal ghunay ya da həga, ka dgaptá hən̄. «Yahayaha kuni walglan̄ta gwadan̄tá gwada nda hga Yesu,» ka hən̄ nda i Piyer. ⁴¹ Ka sli'aftá tsahaya ka laghwi nda rfu, nda mnay kazlay: Nda ra kuni ka ghuya dan̄wa ta ghəŋa Yesu, ka Lazglafta nda an̄ni, ka hən̄. ⁴² Inda fitik tama, zlana a hən̄ ta tagha skwi ŋa mnduha, nda mna gwada ta ghəŋa Lfidá Gwada ta ghəŋa Yesu Kristi ma həga Lazglafta nda ya ma həga ga mnduha wa.

6

Zabaptá mnduha ndəfán̄ ŋa katan̄tá

gwal ghunay

¹ Ma tsa fitik ya, ta sgaku nda sga gwal ta zlghafta. Ka ŋad la Grek ta ghən̄ ta ghəŋa la Hebru, kabga inda fitika dga skwa zay, ta zazanap zaza lu ta wadgaha tan̄. ² Ka hgaftá tsa gwal ghwan̄pdə his ya ta inda gwal zlghay nda n̄uduf. Ka hən̄ mantsa: «Ra a ka zlanata an̄ni ta mna gwada Lazglafta ka laghwi da dga skwa zay wa. ³ Tsaya tama zwanama, mal zabapta ghuni ta mnduha ndəfán̄ mataba ghuni, gwal nda difil ma ghəŋa tan̄, ka zlanan̄ta ŋni ta tsa slna ya ta hən̄. ⁴ An̄ni ya, ka dihavata ŋni ka maga du'a nda mna gwada Lazglafta,» ka hən̄. ⁵ Ka zdəganatá tsa gwada ya ta inda mnduha. Ka zabaptá hən̄ ta i Atiyen, ta nzakway ka vərda mnda zlghay nda n̄uduf, nda ndəgha nda Sulkum nda ghuḅa ya guli, nda Filip, nda Prukur, nda Nikamur, nda Timan, nda Permenas, nda Nikwala mnda luwa An̄takiya si ta tsu'aftá dina la Yahuda ya. ⁶ Ka hlaktá hən̄ ta hən̄ maranan̄tá gwal ghunay. Ka maganaghatá tsaha ya guli ta du'a ta ghəŋa tan̄ nda fanaghatá dzvu ta hən̄.

⁷ Ka sgavaghatá tuta gwada Lazglafta. Ka sgavaghatá gwal zlghay nda n̄uduf ma luwa Ursalima. Nda ndəgha gwal dra skwi ŋa Lazglafta katakata ta faftá ghəŋa tan̄ ta Yesu guli.

Ksaftá Atiyen

⁸ Ka zdanan̄tá Lazglafta ta huđi ta Atiyen, ka vlan̄tá mbraku, ka magə tsi ta mazəmzəmha nda skwiha ka mandərmimi mataba mnduha. ⁹ Ka sli'avaftá sana mnduha, ka zlərdawi nda Atiyen. Tsa mnduha ya ná, gwal ta nzakway ma həga tagha skwa la Yahuda hən̄. «Gwal hlap lu ma ga vu'a,» i la Sireŋ, nda la Alegzandri, nda la Silisi, nda la Asiya, hən̄. ¹⁰ Tsaw laviŋ a hən̄ ta ŋrapta nda gwada wu, kabga vlan̄vla Sulkum nda ghuḅa ta difil ta Atiyen. ¹¹ Ka baraftá hən̄ ta sanlaha ma mnduha, ŋa mnay

tañ kazlay: Nda sna aṅni ta razayni ta i Musa nda Lazglafta kə'a. ¹² Mantsa ya, ka sli'anaftá həñ ta ghəñ ta dəmga nda la galata mndu, nda gwal tagha zlahu. Tahula tsa, ka valaftá həñ ta Atiyen, ka ksaghatá da vla tska vgha tañ. ¹³ Ka hlaftá həñ ta tsakalawi. Ka həñ mantsa: «Had na mndu na ta zlanťá raza həga Lazglafta mu nda ghuḅa, nda zlahu Musa tani wa. ¹⁴ Nda sna ṅni ta mnayni kazlay: Dza'a dzaḅinđzaḅa tsa Yesu mnda la Nazaret ya ta həga Lazglafta, ka mbəḁanaftá nzaku ya snu mu mida vlama Musa ya guli kə'a,» ka həñ. ¹⁵ Ka pghaftá inda tsa gwal ma tsa həga ya ta iri ta Atiyen, ka nghanay. Tata nghanayghanay həñ, ka mbəḁavaftá kumani manda ṅa duhwala Lazglafta.

7

Rusay Atiyen ta gwada Lazglafta

¹ Ka mali ta ghəṅa gwal dra skwi ṅa Lazglafta nda tsi mantsa: «Tsa mantsa na skwi ta gwadə lu ta kagha na rki na?» ka'a nda tsi. ² Ka Atiyen mantsa: «Zwanama ḁa nda dadaha ḁa, maranaṅmara Lazglafta dagala ta ghəṅani ta dzidza mu Abraham ta tsa fitika nzakwani ta hadika Mezaputami ya, ma kdə tsi ka laghwida nzata ma luwa Haran. ³ Ka'a nda tsi mantsa: «Zlanťzla ta hadika gha, nda la ghuni tani, ka dza'a ka ta hadik ya dza'a maraghata yu*,» ka'a. ⁴ Mantsa ya, ka sli'aftá tsi ka zlanťá hadika Kaldiya ka laghwida nzata ma luwa Haran. Tahula mtatá dani ka sli'aftá tsi ka laghwida nzata ma na hadik ta nzaku kaghuni mida gitana na. ⁵ Ma tsa fitik ya, had vli vlanť Lazglafta ka ṅani dər ka kwitikw wa. Ama ka tanaftá Lazglafta ta imi ta sləməñ kazlay: Dza'a vlaghavla yu ta na hadik na, ṅa nzakwani ka ṅa gha, nda ya ṅa zivra gha tani kə'a. Ma tsa fitik ya, ta mutsaf a Abraham ta zwanť karaku wa. ⁶ Ka'a nda tsi guli mantsa: «Dza'a laghula zivra gha

da nzapta ta sana hadik ma mayəm, ṅa dulay lu ta həñ, ka ga vu'a ṅa tañ hada ka vaku fwad dərmaḁ. ⁷ I'i dza'a ganap ta iri ta tsa gwal ta dula həñ ya guli. Tahula tsa, ṅa sli'afta tañ ka saghwida tsəlḅu ma ghuva ḁa ma na vli na†,» ka'a. ⁸ Ka dzraftá Lazglafta ta wi nda Abraham. Tsiṅťá fafad, na ṅizla tsa dzratawi ya. Tsaya kəl Abraham ka tsanatá fafada zwanťani Izak badu matghasa fitik manda yagata. Mantsa ya Isiyaku, ka tsanatá tsi ta ṅa Yakubu. Yakubu guli, ka ḁatsanatá tsi ta ṅa zwanani ghwanťpdə his, ta nzakway ka dzidziha mu ya.

⁹ «Ka drə dzidziha mu ta Yusufu, ka skwaptá həñ. Ka klaghatá lu da ga vu'a ma luwa Masar. Nziya nza tsi, kawadaga Lazglafta nda tsi. ¹⁰ Ka klaptá tsi ma ḁanťwani, ka vlanťá difil ṅa gwada nda Fir'awna ta nzakway ka mghama Masar. Ka zdəganatá tsi ta tsa mgham ya. Ka fatá mgham ka ṅumna hadika Masar, ka zwirani kə'a fata guli. ¹¹ Ka slatá maya ta inda hadika Masar nda ya ta hadika Kan'ana. Ghuyanť ghuya lu katakata. Ka traptá dzidziha mu ta skwi ṅa zanťa. ¹² Ka snanťá Yakubu kazlay, mamu skwa zay ta hadika Masar kə'a. Ka ghunadaptá tsi ta dzidziha mu nda tanťanťa səla tañ. ¹³ Ka ləglap həñ nda mahisa səla, ka mnanaṅťá Yusufu ta ghəṅani ta zwanamani. Ka snanťá Fir'awna ta mndəra tañ guli. ¹⁴ Ka tsghaftá Yusufu ta lwi, ṅa hlagaghutá i dani Yakubu nda la ga tañ tani. Ta magay mbsaka tañ ta ndəfáñ mbsak hutaf mida. ¹⁵ Ka laha Yakubu da luwa Masar. Hada mtuta tsi. Mantsa ya dzidziha mu guli. ¹⁶ Ka hlaftá lu ta mbla tañ ka hlakta da luwa Sikem. Ka papadamtá həñ hada, ma vli ya skwa Abraham nda tseḁi ḁa zwana Hamur ma luwa Sikem.

¹⁷ «Manda ndusakta tsa fitik ṅa magakwa tsa skwi tanaf Lazglafta ta imi ta sləməñ ta Abraham ya, ka sgavaghatá yavafta mndəra amu ma luwa Masar. ¹⁸ Ka laf sana mgham ta pala ma luwa Masar, sna a tsatsi ta Yusufu

* 7:3 Ngha ta Zrafta 12:1. † 7:7 Ngha ta Zrafta 15:13-14 nda Sabi 3:12.

wa. ¹⁹ Ka nənɔaptá tsi ta mndəra amu. Ka dulu tsi ta dzidzíha mu, ɲa vlata taɲ ta zwana taɲ tkwe' ɲa rwanatá hən. ²⁰ Ma tsa fitik ya, ka yatá lu ta Musa. Káka nda dínakwani, zdəganazda ta Lazglafta guli. Ka zatá tsi ta tili hkən ta glaku ma həga ga dani. ²¹ Manda kɔ́akwa dadahani ta klafta ka laghwi dífanata, ka slafta makwa Fir'awna tida ka klaftá tsi ka klaghata glanafta ka zwanjani. ²² Mantsa, ka taghanaftá lu ta Musa ta dífla la Masar, ka nzaku tsi ka mndu ta lavinjá gwada, nda mbra guli ma slnani. ²³ Ka kumaftá Musa ta dza'a nghanaghatá la taɲ la Isra'ila magafər imani ta fwaɔ mbsak. ²⁴ Ka nghanj́ tsi ta sana mnda la Masar ta ghuya dənwa ɲa sana mnda la Isra'ila. Ka lagha tsi katanja. Ka dzatá tsi ta tsa mnda la Masar ya ɲa play. ²⁵ Ba dza'a nda sna zwanama dá kazlay: I'i fa Lazglafta ɲa mbanaftá hən kə'a, ka tsatsi si ta ndanay, tsaw sna a hahən wa. ²⁶ Gamahtsimani, ka lagha Musa guyamtá ma lmu ta lmə gwal his mataba la Isra'ila. Si ka kumə tsi ta dzranaftá hən. Ka'a nda hən mantsa: "Graha dá! La zwanama kuni ná, kabgawu ta kəl kuni ka lmu na?" ka'a. ²⁷ Ka tsa mndu ta zbaftá zwanamani nda lmu ya slinjwidiɲ́ta Musa mantsa: "Wa ta faghamta ka mghama ɲni ɲa tsa guma ta aɲni na? ²⁸ Ari ta kumay ka ta dzihata manda tsa dzata gha ta mnda la Masar dahawu ya a kay na?" ka'a nda tsi. ²⁹ Na snanj́ta Musa ta tsa gwada ya, ka hwayaftá tsi ka laghwi ta hadika Madiyan. Ka yayatá tsi ta zwana zgwana his hada.

³⁰ «Tahula zatani ta vaku fwaɔ mbsak hada, ka marananj́ta duhwala Lazglafta ta ghəɲani ma vu ta mubuk ma mtak tavata ghwá Sinay. ³¹ Ka tsutá Musa ka nghay, nghər tsi ta tsa skwi ya. Ka gavadaghatá tsi ɲa tsəmanavata. Ta gavadaghatá tsi, ka snanj́ta tsi ta lwa Mgham Lazglafta. Ka'a mantsa: ³² "I'i Lazglafta dzidzíha gha, ta nzakway ka Lazglafta Abra-

ham, nda Izak, nda Yakubu ya, ka'a. Ka ghudzaku Musa ta ghudzaku da zlən, Walglan a ta nghay wa. ³³ Ka Mgham Lazglafta nda tsi mantsa: Hlaphla ta baɔbah ma səla gha, kabga na vli slada ka na ná, hadik nda ghuɔa ya. ³⁴ Nghadap ngha yu ta ghuya dənwa ɲa mnduha dá ta ghuyə lu ma hadika Masar. Snidigha sna ɲada ghəɲa taɲ, kəl yu ka saha da hlaptá hən mida. Ndanana na, sawi ka ghuna yu ta kagha da luwa Masar,†" ka'a nda tsi.

³⁵ «Va tsa Musa si vziɲ la Isra'ila kazlay, wa ta famtá kagha ka mgham, ɲa tsa guma ta ghəɲa aɲni na? kə'a ya kay, va tsa tsatsi ya ghunaf Lazglafta ɲa nzakay ka mgham, ɲa mbanaftá mnduhani. Nda ma wa duhwala Lazglafta nghan Musa ma vu ta mubuk ya, mnanata Lazglafta ta tsa gwada ya ta Musa. ³⁶ Tsa Musa ya ta hlagaptá zwana la Isra'ila, nda maga mazəmzəm nda skwa ndərmimay ma hadika Masar, nda ya ma drəfa Dva, nda ya ma mtak, ka zatá hən ta vaku fwaɔ mbsak ta tvi ma mtak. ³⁷ Tsa Musa ya ta mnay nda zwana la Isra'ila guli kazlay: Dza'a ghungaghunaghuna Lazglafta ta sana anabi manda va i'i ta nzakway mataba mndəra ghuniŠ ya kə'a. ³⁸ Ma fitika tskavata zwana la Isra'ila ma zivak, tsa Musa ya ta nzakway ma takataka dzidzíha mu, nda duhwala Lazglafta ta gwada nda tsi, ta ghwá Sinay ya. Hada tsu'amafta tsi ta gwada hafu ka klamakta. ³⁹ Ka kwalaghutá dzidzíha mu ta snanata, ka vziɲta hən, ka kuma vru da Masar. ⁴⁰ "Maganafmaga ta Lazglafta ɲa mbaɔa ta kəma ɲni, kabga sna a ɲni ta skwi ta slanaghatá* nana Musa ta hlaganapta ma Masar na wu," ka hən nda Haruna. ⁴¹ Mantsa fitik ya, ka tsaftá hən ta skwi manda zwanə sla ka pla ghən ɲani, ka skalu ɲa skwi ya tsaf hahən nda dzva taɲ. ⁴² Ka mbədanatá Lazglafta ta hul ta hən, ka zlinj́ta hən ɲa tsəlbu ɲa tekwatsaha ta

† 7:34 Aya 27-34: Ngha ta Sabi 2:14–3:10. § 7:37 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 18:15. * 7:40 Ngha ta Sabi 32:1, 23.

luwa manda ya nda vinda ma deftera
la anabi ta mnay kazlay:

Ari la Isra'ila, ɲa ɗa plihata kuni ta
ghəŋ

ma zata ghuni ta vaku fwad mbsak
ma mtak ya ra?

⁴³ Na ɗa a wa. Na hɛga tumpula
Mulku, nda fwata tekwaŋsa Refan
hlaɓ

kuni ka pghata ka Lazglafta ghuni a
tsi kay ra.

Tsaya dza'a kəl yu ka hlaftá kaghuni
ka tsughwadaghunaptá hadika Ba-
bila†, ka'a.

⁴⁴ «Ma nzakwa dzidziha mu ma
mtak ná, mamu si hɛga tumpul
pgham lu ta huzla dzratawi nda
Lazglafta mida, da hɛŋ. Manda
va ya mnanaf Lazglafta ta Musa
ɲa magaftani ya, ka magaftá tsi
manda va ya nghan tsi. ⁴⁵ Tahula
tsa, ka zlglaftá dzidziha mu guli da
dadaha taŋ. Ka pghaftá Dzesuwa
ta hɛŋ ka hlamta da tsa hadik
ghzlaɓ Lazglafta ta mnduha mida
ta kəma taŋ ya, kawadaga nda tsa
hɛga tumpul ya. Ka nzaku tsi ha
ka sagha ta fitika Dawuda. ⁴⁶ Tsatsi
zɗanan Lazglafta ta huɗi, ka ɗawanɗa
da Lazglafta ɲa vlanɗa tvi, ɲa banaftá
hɛga nda ghuɓa, ta tsatsi Lazglafta
Yakubu. ⁴⁷ Nziya nza tsi tama,
Salumuŋ ta baftá tsa hɛga ya. ⁴⁸ Tsaw
had Lazglafta ta luwa ta nzaku ma
hɛga baf mnda sɛla manda va ya mna
Anabi kazlay:

⁴⁹ Ta luwa vla nzakwa ɗa,
vla fa sɛla ɗa ya guli ná, hadik ya.
Mndəra wati hɛga ya dza'a kuni
bidifta na?

Wati vli ya prək ka lama ɗa dida na?

⁵⁰ I'i a ta magaftá tsa skwiha ya ra kə'a
ya‡.»

⁵¹ Ka Atiyen guli mantsa: «Kaghuni
ná, tɛŋtɛŋa ghəŋa ghuni. Ta hgə
Lazglafta ta kaghuni ná, duduzla ka
kuni nzata, va a kuni ta sna gwada da
Sulkum nda ghuɓa manda va tsa nza-
kwa dzidziha ghuni ya wa. ⁵² Wati ma
anabi ya kul ganaptá dzidziha ghuni
ta iri na? Ta pslapsla hɛŋ ta gwal ya

ta mna gwada ta ghəŋa mndu ta nza-
kway tɗukwa. Ta na fitik na guli, ka
skwaptá kaghuni ta tsa mndu tɗukwa
ya ka dzata. ⁵³ Kaghuni ka ghəŋa
ghuni ta tsu'aftá zlahu nda ma dzva
duhwala Lazglafta, ka kwalaghutá
kuni ta snatá tsa zlahu ya guli,» ka'a.

Mtakwa Atiyen

⁵⁴ Na snay taŋ ta tsa gwada ya,
ka sli'avafá hɛŋ manda binzaun ta
ghəŋa Atiyen, ka hi'idə hɛŋ ta dzvu
ka wuslikay. ⁵⁵ Ama ka nghadaftá
Atiyen, mndu ya nda ndəgha nda
Sulkum nda ghuɓa, ta luwa. Ka
nghanɗa tsi ta glakwa Lazglafta
nda Yesu ta sladu nda ga zeghwa
Lazglafta. ⁵⁶ Ka'a nda hɛŋ kay
guli mantsa: «Wana nda ngha yu ta
gunatá luwa. Wa'a Zwanɲa mndu
ta sladu nda ga zeghwa Lazglafta,»
ka'a. ⁵⁷ Ka hlaftá hɛŋ ta wi katakata,
ka dzadzamtá dzvu ma sləmɛŋ, ka
vavalaftá hɛŋ tida. ⁵⁸ Ka tsəhaftá hɛŋ
ka klaghata tahula luwa, ka zlɛrtsay
nda pala ɲa dzata. Ka pghatá la ka
maslɛmtsəka tsa skwi ya ta lguta taŋ
da sana galaɓay, Sawulu hgani. ⁵⁹ Ta
zlɛrtsə hɛŋ ta Atiyen nda pala ya,
ta magə tsatsi ta du'a da Lazglafta.
Ka'a mantsa: «Mgham Yesu, tsu'a ta
hafa ɗa,» ka'a. ⁶⁰ Ka tsəlɓatá tsi,
ka gwadata nda lwi dagala. Ka'a
mantsa: «Mghama ɗa, ma mbəɗanaf
ka ta hɛŋ ta na dmaku na,» ka'a.
Tahula mnatani ta tsaya, ka sabə hafu
sref mida.

8

¹ Ka zɗaganatá tsa dzatá Atiyen ya
ta Sawulu.

Zlaftá ghuya ɗanwa ɲa gwal zlgħay nda ɲuɗuf

Baɗu tsa fitik ya zlafta ghuya
ɗanwa katakata ta slanaghatá gwal
zlgħay nda ɲuɗuf ma luwa Ursalima.
Ka gazlaghutá inda gwal zlgħay nda
ɲuɗuf da sana vliha ta hadika Zudiya,
nda ya ta hadika Samari. Gwal ghu-
nay yeya ta pɗata hada. ² Mamu
sana mnduha ta zləŋa Lazglafta, ka

† 7:43 Ngha ta Amus 5:25-27. ‡ 7:50 Ngha ta Isaya 66:1-2.

padamtá hən ta Atiyen, ka tawamtá hən katakata.

³ Na Sawulu ya tani, kuma zadanatá gwal zlg hay nda nduf nani. Ka dza'a tsi da həga da həga kasa zgwana nda mi'aha, ka pgha hən da gamak.

Mnay Filip ta Lfida Gwada ma luwa Samari

⁴ Tsa gwal ta gazlaghuta ya ná, ra luwa na tan ta magay ka mna gwada ta ghəna Lfida Gwada. ⁵ Ka laha Filip da luwa Samari, ka mnə tsi ta gwada ta Kristi na mnduha hada. ⁶ Zdəganazda tsa gwada ta mnə Filip ya ta hən. Tets ka skwa turtuk ndəghata dənga ta sna tsa gwada ta mnə tsi ya, nda ya ta ngha tsa mazənzəmhə ta maga tsi ya guli, ⁷ kabga ta sli'agapsli'a ghwadaka sulkumha nda dza lili ma ndəghata mnduha. Nda ndəgha gwal nda raghwa, nda gwal matavaghu səla tan ta mbambafta. ⁸ Tsaya tama, ma rfu tsa luwa ya katakata.

⁹ Tsaw mamu sana mndu ta hgu lu ka Simun ma tsa luwa ya. Nda kda fitikani ma tsa luwa ya ta ksa slna nda zava. Ta zlən nda zlənə mnduha ma luwa Samari. Ka mndu dagala klafta tsi ta ghənani. ¹⁰ Nda zwani tani, nda galata mnduha tani demdem, zdəganazda tsa mndu ya ta hən. «Nana mndu na ná, mbrakwa Lazglafta ya ta hgə lu “ka mbraku dagala yeya,”» ka hən tazlay. ¹¹ Zdəganazda tsa mndu ya ta hən, kabga nda kda fitikani ta maganata slna ta hən nda tsa zavani ya. ¹² Tahula zlg hafta tan ta tsa gwada Filip ta mnay na tan ta ghəna Mgham Lazglafta, nda ya ta ghəna hga Yesu Kristi ya, ka maganaftá lu ta batem ta hən, nda zgwana tani, nda mi'aha tani. ¹³ Va tsa Simun ya guli, ka zlg haftá tsatsi, ka maganaftá lu ta batem. Ka ndi'anavata tsi ta vgha ta Filip, ka nghə tsi ta mandərmimiha nda mazənzəmhə ta magə Filip ya, ka ndərmim tsi.

¹⁴ Snanəta gwal ghunay ta nzakway ma Ursalima kazlay: Zlg hafzlg ha gwal ma luwa Samari ta gwada

Lazglafta kə'a, ka ghunadaptá hən ta i Piyer nda Yuhwana, da hən. ¹⁵ Lagha tsahaya da hən, ka magə hən ta du'a ta ghəna tan, kada mutsafta hən ta Sulkum nda ghuəa. ¹⁶ Tsaw si ta sa a Sulkum nda ghuəa ta ghəna ya dər ka turtuk ma hən wa. Batem kwenkwen yeya maganaf lu ta hən ma hga Mgham Yesu. ¹⁷ Lagha i Piyer nda Yuhwana ka fanaghatá dzvu ta hən, ka mutsaftá hən ta Sulkum nda ghuəa. ¹⁸ Na nghay Simun ta tsa vla Sulkum nda ghuəa na mnduha ma fanaghata gwal ghunay ta dzvu ta hən ya, ka klaftá tsi ta tsemi ka vlay na tan. ¹⁹ Ka'a mantsa: «Vlihawavla ta tsa mbraku ya ta i'i guli, na mutsafta mndu dza'a fanaghata i'i guli ta dzvu, ta Sulkum nda ghuəa,» ka'a nda hən. ²⁰ Ka Piyer nda tsi mantsa: «Ka zada tsemi gha nda kagha tani, ka si nda tsemi ta mutsa lu ta skwa mbalay da Lazglafta ka ka ta gray ya. ²¹ Had na gha ma na skwi na wu, had ima gha mida guli wu, kabga slada a ndufa gha dar ta kəma Lazglafta wa. ²² Vzinvza ta tsa ghwadaka ndana gha ya, ka dawa ka da Mgham ta plighistani ta dmakwa tsa ndanagha ya, ka dza'a magaku tsi. ²³ Ta ngahadaptá yu ná, ksuxa ghwadaka skwi ta kagha, ma gamaka dmaku ka,» ka'a nda tsi. ²⁴ Ka tsa Simun ya nda hən mantsa: «Kdəkwakdək, magawa vərda kaghuni ta du'a ta ghəna da, kada kwala tsa skwiha mna kuni ya da slidighata,» ka'a.

²⁵ Tahula mnənəta tan ta gwada ta ghəna Yesu Kristi nda gwadani tani, ka vraghatá hən da luwa Ursalima ka dza'a nda mna gwada ma ndəghata sana luwaha ta hadika Samari.

Filip nda mnda luwa Itiyupi

²⁶ Ka duhwala Lazglafta nda Filip mantsa: «Sli'afslia ka dza'a ka nda Sud, ka dza'a ka da tsa vli ta saha ma Ursalima na dza'a da luwa Gaza ya, ya ka mtak tsa vli ya,» ka'a. ²⁷ Ka sli'aftá tsi ka laghwi. Tsaw mamu sana mnda la Itiyupi si ta laghwi da maga du'a da Lazglafta ma luwa Ursalima. Tsa mndu ya

ná, ka kuβitik nzakwani. Mndu dagala ya ma slna, ma dzvani inda gadghəla sana marakw, Kandes hga tsa marakw ya ta nzakway ka Mghama la Itiyupi. ²⁸ Ta vru tsi dzaghani, ka nzamtá tsi ma mwata plisani, ka dza'a nda dzaŋa deftera anabi Isaya. ²⁹ «Gavadaghagava tavata ya mwata plis ya,» ka Sulkum nda Filip. ³⁰ Ka ndadaghatá Filip. Ta snə tsi ná, ta dzaŋa deftera anabi Isaya tsa mnda la Itiyupi ya. Ka'a nda tsi mantša: «Nda sna ka ta na skwi ta dzaŋ ka na ra?» ka'a. ³¹ Ka tsa mndu ya mantša: «Waka yu dza'a sŋaŋta ka mndif a mndu na?» ka'a zlgħaftá wani. Ka hgadaftá tsi ta Filip nzanavata. ³² Wya tsa vli ta dzaŋ tsi ya:

«Manda kla tuwak da vla hnay klaghata lu.

Manda nzatá nzakwa zwaŋa tuwak kul had ta gwadafta ta kwitsə lu ta swidani ya

kə'a nzata, pslaf a ta wani wa.

³³ Ma hanaganatani ta ghəŋani, ka tsanaghatá lu ta guma,

ka dzata. Had mndu dza'a kulaŋta mndəra taŋ wu,

kabga zadanažada ta hafani ta ghəŋa hadik*,» ka'a.

³⁴ Ka tsa mnda la Itiyupi ya dawəŋta da Filip mantša: «Kdəkkdək, mnihamna ka ta ghəŋa wa ta gwada na anabi na ta na gwada na! Ta ghəŋa ghəŋani re, ari ta ghəŋa sana mnda a na?» ka'a. ³⁵ Ka zlraftá Filip ta gwada ta ghəŋa tsa vli dzaŋaf tsi ya, ka mnanəŋtá tsi ta Lfida Gwada ta ghəŋa Yesu. ³⁶ Tata mbada həŋ ta tvi, ka lagha həŋ slafta ta imi ma ghwa. Ka tsa mnda la Itiyupi ya nda tsi mantša: «Ya wana imi na ní, nu dza'a pyafta magadiftá batem na?» ka'a. [³⁷ «Ka zlgħafzlgħa ka nda ŋudufa gha, ta magaku,» ka Filip. «Mantša nzakwani, zlgħafzlgħa yu nda ŋudufa da kazlay: Yesu Kristi ná, Zwaŋa Lazglafta ya kə'a,» ka tsa mndu ya nda tsi.] ³⁸ Ka sladanatá tsi ta tsa mwata plisani ya.

Ka saha həŋ nda Filip mida ka lamə həŋ da imi, ka maganaftá Filip ta batem. ³⁹ Manda kdəkwa taŋ ta sabi ma tsa imi ya, ka klaghatá Sulkuma Mgham Lazglafta ta filip, gi kudataŋ nghəgla a tsa mnda la Itiyupi ya wa. Ka kdə tsatsi ta ksa tvani, ka dza'a nda rfu. ⁴⁰ Ka zlagaptá Filip ma luwa Azutu. Ka rə tsi ta luwaha ka dza'a nda mna Lfida Gwada, ka laghwi trezekw da luwa Sezare.

9

Hgaf ta Yesu ta Sawulu

¹ Ma tsa fitik ya, zlanava a Sawulu ta ghuyanaptá danwa nda rwanatá duhwalha Mgham Yesu wa. Ka sli'aftá tsi ka lagha slanaghatá la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, ² ŋa dawaftá delewer ŋa dza'ani vlanťá la maliha ma həga tagha skwa la Yahuda ma luwa Damas. Tsa delewer ya dza'a vlanťá tvi, ka slanaghasla tsi ta gwal zlgħay nda ŋuduf hada, ŋa kasaftani ta həŋ ka hlakta da luwa Ursalima. ³ Tata mbada həŋ ta tvi, ndusadagha ndusa həŋ nda luwa Damas tama, ka saha tsuwadak wanaftá Sawulu. ⁴ Ka zləmbagatá tsi ta hadik, ka snə tsi ta sana lwi ta hgay, ka'a mantša: «Sawulu! Sawulu! Kabgawu ta kəl ka ka giri ŋa da na?» ka'a. ⁵ «Wa kagha ní Mghama da?» Ka Sawulu nda tsi. «I'i Yesu ta gə ka tiri ŋa da yeya, ⁶ Sli'afslí'a gha, ka dza'a ka da huda luwa Damas. Hada dza'a mnaghata lu ta skwi ŋa magay gha,» ka'a nda tsi. ⁷ Ndandrakawa, ka tsa gwal ta pgha Sawulu ya nzata. Nda sna həŋ ta lwi mndani, ama nga a həŋ ta tsa mndu ta gwada ya wa. ⁸ Ka sli'afta Sawulu ta hadik. Kə'a ka nga yu ta vli kə'a, nga a ta vli wa. Ka ksafta lu ta dzvu ka klaghata da luwa Damas. ⁹ Ka zata tsi ta fitik hkən, nga a ta vli wu, zaŋ a ta skwi wu, saŋ a ta imi guli wa.

¹⁰ Tsaw ma tsa Damas ya, mamu sana mndu zlgħay nda ŋuduf ta hgə lu ka Hananiya. Ka Mgham Yesu nda tsi manda skwi ma suni mantša:

* 8:33 Aya 32-33: Ngha ta Isaya 53:7-8.

«Hananiya!» ka'a. «Wana yu Mghama da,» ka Hananiya. ¹¹ «Sli'afslia ka dza'a ka ta tvi, ta tsa tvi ta hgə lu ka tvi nda ga zeghwi ya, ka dawanta ka ta sana mnda la Tarsus, ta hgə lu ka Sawulu, wa'a ma həga ga Yuda ya. ¹² Ya wa'a ta maga du'a ndanana. Ka nghanṭá tsi manda skwi ma suni ta sana mndu ta hgə lu ka Hananiya ta lami ka fa dzvu ta ghəṇani, kada nghəḡlanṭa tsi ta vli,» ka'a nda tsi. ¹³ Ka Hananiya mantša: «Mghama da, nda ndəgha mnduha ta mnihatá gwada ta ghəṇa tsa mndu ya, ka rusiftá hən ta inda ghwadaka skwi magana tsi ta mnduha gha ma Ursalima. ¹⁴ Ka sagha tsi da hadna nda mbraku ya mutsaf tsi da maliha ta ghəṇa gwal dra skwi ṇa Lazglafta, ṇa kasa inda gwal ta hganṭá hga gha,» ka'a. ¹⁵ Ka Mgham Yesu nda tsi mantša: «La! Ii ta zbaptá tsa mndu ya ṇa ghunay da, ṇa mnananṭá hga da ta sanlaha ma mnduha, nda ya ṇa mghamha, mantša ya guli ṇa mnduha la Isra'ila. ¹⁶ Dza'a marananṭama i'i ka ghəṇa da, ta inda ghuya danṭa ya tkwe' dza'a tsi ghuyay ta ghəṇa hga da,» ka'a. ¹⁷ Ka sli'aftá Hananiya tama ka laghwi. Ka lamə tsi da tsa həga ya. Ka fanaghatá tsi ta dzvu ta Sawulu. Ka'a nda tsi mantša: «Sawulu! Zwanama da ka. Tsa Mgham Yesu ta maraghanṭá ghəṇani ta tvi ya, ta ghunidikta ṇa nghəḡlanṭa gha ta vli, nda ya ṇa ndəghaghafta nda Sulkum nda ghuḡa,» ka'a. ¹⁸ Ka gi sli'agata skwiha manda ṇulanṭa manda ṇulanṭa ta ira Sawulu, ka nghəḡlanṭá tsi ta vli. Ka sli'aftá tsi, ka maganaftá lu ta batem. ¹⁹ Ka zutá tsi ta skwa zay, ka vravaktá mbrakwani.

Zrafta Sawulu ta mna Lfida Gwada ma luwa Damas

Ka nzdavata tsi tsəbakw fitik kawadaga nda gwal zlgħay nda ṇuduf ma Damas. ²⁰ Ka gi sli'aftá tsi ka mnay ma həga tagha skwa la Yahuda, ka'a mantša: «Yesu ná, Zwanṭa Lazglafta ya,» ka'a. ²¹ Ka ndərmim inda gwal ta snay nda ndərmima. Ka hən mantša: «Nana

mndu na a ta ganaptá iri katakata ta gwal ta hga hga Yesu ma luwa Ursalima kay ra? Sagha da kasa hən ṇa hlanṭá la mali ta ghəṇa gwal dra skwi ṇa Lazglafta a tsi kay ra?» ka hən. ²² Ka gdavatá Sawulu ka mnay: «Yesu ná, Kristi ya,» ka'a. Ka kbanaftá tsi ta la Yahuda ta nzakway ma luwa Damas. Sna a hən ta skwi ṇa zlgħanaftawi wa.

²³ Labla fitik mida tama, ka dzraftá la Yahuda ta wi ṇa zba dzatá Sawulu. ²⁴ Ka nzatá hən ta watgha luwa nda rvidik tani, nda fitik tani ka dakwatsay ṇa dzata. Ka slramtá tsa skwi dzraf hən ya da sləmənṭa Sawulu. ²⁵ Ta sana rvidik tama, ka famtá gwal zlgħay nda ṇuduf ta Sawulu ma gwadzegwer ka tsghiginta nda ta ghurum ta muhula luwa.

Nzakwa Sawulu ma luwa Ursalima

²⁶ Bhadaghatani da luwa Ursalima, ka zbə tsi ta guyaftá vgha nda gwal zlgħay nda ṇuduf. Ka zlənə hən nda zlənə, kabga graf a hən kazlay, vərda mnda zlgħay nda ṇuduf ya kə'a wa. ²⁷ Ama ka klaftá Barnabas, ka pghadaghata slanaghatá gwal ghunay. Ka rusanaftá Barnabas ta hən ka Sawulu nghanṭá Mgham Yesu ma tvi, nda ya ka Mgham Yesu gwadganata. Rusanafha ta hən guli, kinawu ka Sawulu fatá ghəṇani ka mna Lfida Gwada nda hga Mgham Yesu ma luwa Damas. ²⁸ Daga badu tsa ya, ka ksafatá tsi ta nzaku nda hən. Ta labla hən, ta vrakvra hən ta mna Lfida Gwada nda hga Mgham Yesu ma Ursalima. ²⁹ Ta gwadgana gwada ta la Yahuda nda sna ta gwada Grek, ta zlərday ta gwadaha nda hən. ṇa tan tani, zba htsinani ṇa dzata ṇa tan. ³⁰ Snanṭa zwanama, ka pghaghatá hən da luwa Sezare. Hada, ka ghunaghatá hən da luwa Tarsus.

³¹ Ma tsa fitik ya, lefdekw nzata nzakwa guyatá ghəṇa gwal zlgħay nda ṇuduf ta hadika Zudiya, nda ya ta hadika Galili, nda ya ta hadika Samari. Ta mbray hən ta vgha ka nzaku nda hanatá ghəṇ mista

Mgham Yesu. Ta sgaku nda sga həŋ nda zďakatahuda Sulkum nda ghuďa.

Mbanafta Piyer ta Ayniya

³² Piyer ya ná, ra inda vli ka naghanaghatá gwal zlgħay nda ńuduf ńani. Ma sana fitik, ka laha tsi nghanaghatá gwal zlgħay nda ńuduf ma luwa Lida. ³³ Ka slaftá tsi sana mndu ta hgə lu ka Ayniya ta hani ta ghzləŋ. Ma tghasa vakwani tsa manda raghwatani. ³⁴ Ka Piyer nda tsi mantša: «Ayniya! Yesu Kristi ta mba kagha. Sli'afslí'a ka payanata ka ta ghzləŋa gha,» ka'a. Ka gi sli'aftá Ayniya. ³⁵ Nghanťa inda gwal ma luwa Lida, nda gwal ma daďi ma luwa Siruŋ ta tsa mndu ya ná, ka zlgħaftá həŋ ta Mgham Yesu.

Vranamta Piyer ta hafu ma Tabita

³⁶ Mamu sana marakw ma luwa Yafa ta hgə lu ka Tabita mataba gwal zlgħay nda ńuduf. Tsaya «Durkas» nda gwada Grek, manda mnay kazlay: Madva kə'a ya. Dagala ńerma skwi maga tsi, ta katay ta gwal ka pdu. ³⁷ Ma tsa fitikha ya, ka ksafťa ďanwa ka mtutá tsi. Tahula mbazata, ka klaftá lu ka famta ma dzuguvi ta ghəŋa sana həga. ³⁸ Tsaw ndusa tsa luwa Yafa ya nda luwa Lida. Ka snanťa tsa gwal zlgħay nda ńuduf ma Yafa ya kazlay, wa'a Piyer ma luwa Lida kə'a. Ka ghunadaptá həŋ ta mnduha his da tsi. Ka həŋ nda Piyer mantša: «Kďakkďak sawi misim-misim da aŋni,» ka həŋ. ³⁹ Ka sli'aftá Piyer ka labə kawadaga nda tsa mnduha ya. Manda ďhadaghatani, ka kladaftá lu da tsa dzuguvi ta ghəŋa sana həga ya. Ka sli'aftá inda mi'a wadgu wamta ka taw, ka maray ńani ta lgut nda dzampa ya maganaf Tabita ta həŋ ma nzakwani ta nda iri. ⁴⁰ Ka Piyer nda inda mndu ma həga mantša: «Labwala la dzibil,» ka'a. Ka saghu həŋ. Tahula tsa, ka tsəlbatá Piyer ka maga du'a. Ka mbədavata tsi tvə mbli. Ka'a mantša: «Tabita, Sli'afslí'a!» ka'a. Ka gunanťa Tabita ta iri. Nghanťani ta Piyer, ka sli'avatá tsi ka nzata nda nza. ⁴¹ Ka ńanató

Piyer ta dzvu, ka sli'anafta ka sladata. Ka hgadamťa tsi ta gwal zlgħay nda ńuduf, nda tsa la wadguha ya, ka maranantá həŋ ta nzakwani nda hafu. ⁴² Ka snanaghatá tsi ta inda gwal ma Yafa. Ka zlgħaftá ndəghata mnduha ta Mgham Yesu. ⁴³ Ka nzatá Piyer ka nzdavata ma Yafa ga sana mnda kəa huta, Simuŋ hgani.

10

Maravata duhwala Lazglafta da Kwarney

¹ Mamu sana mndu ta hgə lu ka Kwarney ma luwa Sezare. Tsatsi mali ta ghəŋa sana ghuďa la sludza la Ruma ta hgə lu ka «ghuďa la Italiya.» ² Nərma mndu tsa mndu ya nda gwal ga taŋ tani. Ta zləŋay ta Lazglafta, dagala mnduha la Yahuda mbaha tsi. Ta magay ta du'a da Lazglafta inda fitik. ³ Ma sana fitik ta nzem-ndi hkən tama, ka slanaghatá sana mazəmzəm. Ka nghanťa tsi ta duhwala Lazglafta ta lamə da həga ga taŋ ka hganťa. «Kwarney!» ka'a nda tsi. ⁴ Ka nghə tsi ta tsa duhwala Lazglafta ya nda zləŋ nda zləŋ. Ka'a mantša: «Nya ní Mghama da!» ka'a. «Bhadafďha tsa maga du'a ta magə ka ya, nda tsa mbaha mnduha ta mbah ka ya da Lazglafta, kəl tsi ka havapta ka kagha. ⁵ Ghuna nda va nana ta mnduha da luwa Yafa da mnanató Simuŋ ta hgə lu ka Piyer ya ka sagha tsi. ⁶ Ya wa'a ga sana mnda kəa huta Simuŋ hgani tawa drəf hga taŋ ya,» ka tsa duhwala Lazglafta ya nda tsi. ⁷ Na gi laghwa tsa duhwala Lazglafta ta gwada nda tsi ya, ka hgaftá tsi ta kwalvahani his nda ńərma sludzani turtuk ta ksanató slna manda ghalya. ⁸ Tahula rusanaftani ta həŋ ta inda tsa skwi ta luta ya, ka ghunaghatá tsi ta həŋ da luwa Yafa.

Mnananťa Sulkum nda ghuďa ta gwada ta Piyer

⁹ Gamahtsimani ta labə tsa mnduha ya ta tvi, ndusa həŋ ka lamə da tsa luwa Yafa ya, ka laf Piyer ta dədəmatá ghəŋa həga da maga du'a.

Ta ghwanj a fitik ma ghəj nda tsaya wa. ¹⁰ Ka kuzlanafťá maya ta Piyer, ta kumay ma ta skwi ŋa zay. Tata də nda da lu ta skwi zay ŋani. Ka slanaghatá sana mazəməzəm. ¹¹ Ka nghə tsi ta gunata luwa, ka saha sana skwi manda gatá gwada habun lu ta wani ta wani, ka saha ta hadik. ¹² Inda nimitak fwaď səla mistani, nda skwiha ta mbaďa nda huďi ta hadik, nda zarakha tani mida. ¹³ «Sli'afli'a gha Piyer ka hana ka, ka za ka,» ka sana lwi gwadganata. ¹⁴ Ka Piyer mantsa: «Va a yu Mghama ďa wa. Had skwa mbida nda skwi kul raku ka zay ta kdə walaŋta lami da wa ďa wu,» ka'a. ¹⁵ «Ka nda ra tsa skwi ya ka zay ka Lazglafta ya ná, ma nghə kagha ka skwi kul raku ka zay,» ka tsa lwi ya ka mahis nda tsi. ¹⁶ Hkən vranafťani mantsa ya, ka vrinťá tsi ta tsa skwi ya ta luwa.

¹⁷ «Nu mndəra tsaya ma skwi tama,» ka Piyer ta ndana klatá ghəja tsa mazəməzəm ta slanaghata ya, nda bhadaghata tsa gwal ghunaf Kwarney ya ta watgha manda kdakwa tanj ta dawantá vla həga la Simunj. ¹⁸ «Hadna ta nzakwa Simunj ta hgə lu ka Piyer ya ra?» Ka həj gwadata nda lwi kuzlahkuzlah. ¹⁹ Tata ndana skwi ta ghəja tsa mazəməzəm ya Piyer kay ná, «Wya mnduha hkən ta psa kagha, ²⁰ sli'afli'a ka laha ka, ŋa dza'a gha kawadaga nda həj. Yaha ka da dga ghəj, kabga i'i ta ghunagaghatá həj,» ka Sulkum nda ghuďa nda tsi. ²¹ Ka sli'afťá Piyer ka saha slanaghatá tsa mnduha ya. «Wana yu, i'i tsa mndu ta psə kuni ya. Nya ta klagaghunaghata na?» ka'a nda həj. ²² «Kwarney ka mali ta ghəja ghuďa sludzi, ta nzakway ka ŋərma mndu, ta zləja Lazglafta, ta ghubu inda la Yahuda ya ta ghunanakta. Duhwala Lazglafta ta mnanata ŋa hgadaptá kagha da tanj ŋa sna skwi dza'a ka mnanata,» ka həj nda tsi. ²³ Ka hľadamtá Piyer ta həj, ka hanə həj hada.

Sli'afťa Piyer ka laghwi da Kwarney

Gamahtsimani, ka sli'afťá tsi ka laghu mista tanj. Ka sli'afťá sanlaha ma zwanama ma luwa Yafa ka pghaghatá həj. ²⁴ Ka bhadaghatá həj da luwa Sezare. Gamahtsimani, ta kzlaykzlay Kwarney nda la ga tanj tani, nda hduhuda grahani gwal hagaf tsi ya, ta həj. ²⁵ Manda bhadaghata Piyer, ka lagha Kwarney da guyay, ka zləmbatá tsi ma ghuvani ka ga zgu ŋani. ²⁶ «Sli'afli'a, mndu i'i guli,» ka Piyer ka sli'anafťa. ²⁷ Tata dza'a nda ghwa yiva həj nda Kwarney, ka lamə tsi da həga. Ka slanaghatá tsi ta hiďatá mnduha hada. ²⁸ Ka'a nda həj mantsa: «Nda sna kuni ná, pyafpya lu ta guyay mnda la Zudiya ta vgha nda la mayəm, balavakata lamə da həga ga tanj. Tsaw had mnda səla ya ŋa mnay kazlay: Nda ghuďa yeya, ghuďa a yeya ka guya vgha nda tsi wu kə'a wu, ka Lazglafta marihata. ²⁹ Tsaya kwal yu kul dganťá ghəj ka sagha hganər ka ta i'i. Ta kumay yu tama ta snantá ghəja skwi kəl kuni ka hgaktá i'i,» ka'a. ³⁰ Ka Kwarney mantsa: Ma fwaďa fitik na, manda va na luwa, ta maga du'a yu ma həga ďa ta nzəmndi hkən, ka gi sagha sana mndu nda sudatá lguta ŋusliŋ tilil ta vghani ta kəma ďa. ³¹ Ka'a nda i'i mantsa: «Kwarney, snasna Lazglafta ta du'a gha, havaphava guli ka mbaha mnduha ta mbah ka. ³² Ghuna tama ta mnduha da luwa Yafa da hgaghaktá Simunj ta hgə lu ka Piyer ta nzaku ga sana mndu, Simunj hgani, mnda kba huta, ta wa drəf hgani ya,» ka'a. ³³ «Gi kəl yu ka ghunadaptá mnduha da kagha. Dina na sagha sagha ka na. Ndanana, wana aŋni demdem ta kəma gha ŋa sna skwi ya mnagha Mgham ŋa mnanata,» ka'a.

Piyer ta gwada ga Kwarney

³⁴ Mbaďa Piyer ka zraftá gwada. Wya ka'a: «Kahwathwata, ndanana grafta yu kazlay: Had Lazglafta ta gala mndu wu kə'a. ³⁵ Inda mndu dər má ma mndəra la wa tsi ta zləja hgani, ka maga skwi tdukw

ná, zdəganazda. ³⁶ Ghunafghuna Lazglafta ta gwadani ɲa zwana la Isra'ila ma mnanantá Lfida Gwada ta nzaku nda ma Yesu Kristi, ta nzakway ka Mghama inda mnduha, ta həŋ. ³⁷ Nda sna kuni ta skwi ta zlrafta ta hadika Galili, ka zlu'utá tsi ta vli ta hadika Zudiya demdem, tahula kdakwa Yuhwana ta mna gwada, nda ya ta maga batem. ³⁸ Nda sna kuni ka Lazglafta pghəganaghatá mbrakwa Sulkum nda ghuḅa ta Yesu Kristi mnda la Nazaret. Nda sna kuni guli ka Yesu ranaftá inda vli ka maga zdaku, ka mbamba gwal ghurgana halaway ta həŋ, kabga kawadaga Lazglafta nda tsi. ³⁹ Anji, nda nza anji ka masləmtsəka inda skwi maga tsi ta hadika la Yahuda nda Ursalima. Ka dzatá lu nda ma zləŋafta ta udzu. ⁴⁰ Ka sli'aganaptá Lazglafta nda hafu badu mahkən. Ka vlanťá tsi ta tva marantá ghəŋani. ⁴¹ Na tsa anji tinlaghu Lazglafta ta zbapta ɲa nzakway ka masləmtsəkani ya. Na tsa anji si ta za skwi, ka sa skwi kawadaga nda tsi ya maranta tsi ta ghəŋani, tahula sli'agaptani ma taba gwal nda rwa ya. Na inda mnduha demdem a maranta tsi ta ghəŋani wa. ⁴² Tsatsi ta mnanata, ka mna kuni ɲa mnduha, ka sladanafta kuni kazlay: Tsatsi sladana Lazglafta ka mnda tsa guma ta ghəŋa gwal nda hafu, nda ya ta ghəŋa gwal nda rwa kə'a. ⁴³ Inda la anabi ná, mnamna həŋ ta ghəŋani kazlay: Dər wati ma mndu ta zlgħafta dza'a mutsay ta planatá dmakwani, nda ma mbrakwa hgani,» ka'a.

Saha Sulkum nda ghuḅa ta ghəŋa gwal kul nzakway ka la Yahuda

⁴⁴ Tata mna tsa gwadaha ya Piyer, ka saha Sulkum nda ghuḅa ta ghəŋa inda tsa gwal ta sna tsa gwada ya. ⁴⁵ Ka ndərmim inda tsa gwal zlgħay nda ɲuduf nda tsa fafada tan ta labə mista Piyer ya kay, ta vlagata Lazglafta ta Sulkum nda ghuḅa ta ghəŋa inda tsa gwal kul nzakway ka la Yahuda ya. ⁴⁶ Ka snə həŋ ta gwadafay tsa mnduha ya ta gwada nda sanlaha

ma gwada. Ka zləzlvu həŋ ta glakwa Lazglafta. Ka Piyer mantsa: ⁴⁷ «Dza'a pyafpya lu ta maganaftá batem nda imi ta na mnduha na, ya wana mutsafmutsa həŋ ta Sulkum nda ghuḅa manda va amu na ra?» ka'a. ⁴⁸ Ka Piyer guli mantsa: «Maganafatá batem ta həŋ nda hga Mgham Yesu Kristi,» ka'a. Tahula tsa, ka ndəbanata həŋ ta dzvu ɲa nzdavatanani tsəbakw fitik da həŋ.

11

Rusay Piyer ta skwi ta maguta ma Ursalima

¹ Ka snantá gwal ghunay nda zwanama ta nzakway ma hadika Zudiya kazlay: Zlgħafzlgħa gwal kul nzakway ka la Yahuda ta gwada Lazglafta guli kə'a. ² Manda vradaghata Piyer da luwa Ursalima, tus gwal zlgħay nda ɲuduf nda datsa fafada tan nda gwada nda Piyer. ³ «Lamla ka da həga ga gwal kul datsaku fafada tan, ka za skwa zay kawadaga nda həŋ,» ka həŋ nda tsi. ⁴ Ka zlraftá Piyer ta rusay ɲa tan turtuk turtuk ka tsa skwi ya luta. ⁵ Ka'a mantsa: «Ma nzakwa da ma luwa Yafa, ta maga du'a yu tama, ka sladighatá sana mazəməzəm. Ka ngħantá yu ta sana skwi dagala manda gatá gwada nzakwani ɲaŋana lu ta wa kuzibidimani ta wa kuzibidimani ta saha daga ta luwa, ka ndusadivata. ⁶ Ka faftá yu ta iri tida ka vitsay, ka ngħantá yu ta skwiha fwad fwad səla mista tan, nda nimtak, nda skwiha ta mbada nda hudi, nda zarakha mida. ⁷ «Sli'afslia gha Piyer ka hana ka, ka za ka ta həŋ,» ka sana lwi gwadgihata. ⁸ «Va a yu Mghama da wa, had skwa mbida nda skwi kul raku ta kdə lami da wa da wu,» ka yu. ⁹ «Ka nda ra, ka Lazglafta ya ná, ma ngħə ka ka skwi kul raku,» ka tsa lwi ya gwadglagata ta luwa ka mahis. ¹⁰ Hkən kə'a vrəglanafta manda va tsaya. Ka vrintá lu ta tsa skwi ya ta luwa. ¹¹ Ta va tsa luwa ya, nda bhadaghata sana mnduha hkən ghunaf lu ta həŋ daga ma luwa Sezare, ɲa slidighata ma tsa

həga ta nzaku yu ya. ¹² “Ka dza’a ka mista taŋ, yaha ka da dga ghəŋ,” ka Sulkum nda ghuḅa nda i’i. Ka pghaftá na mnduha wana həŋ hadna na ta i’i da luwa Sezare, ka lamə ŋni demdem da həga ga Kwarney. ¹³ Ka rusaŋnaftá tsa mndu ya kə’a nghanťa duhwala Lazglafta ta sladu ma həga ga taŋ. Ka’a nda tsi mantša: “Ghuna ta mndu da luwa Yafa ŋa hgaktá Simuŋ, ta hgə lu ka Piyer ya ka sagha tsi, ¹⁴ ŋa mnaghunatani ta gwadaha ya dza’a klaghaktá mbaku, ŋa kagha nda həga gha tani demdem,” ka’a. ¹⁵ Ta zlrayslray yu ta gwada tama ná, ka saha Sulkum nda ghuḅa ta ghəŋa taŋ manda va ya ta magaku nda amu taŋtaŋ ya. ¹⁶ Ka havaktá yu ta gwada Mgham Yesu ta mnay kazlay: Yuhwana ná, nda imi maga tsatsi ta batem, kaghuni ya, nda Sulkum nda ghuḅa dza’a magaghunafta lu ta batem kə’a ya. ¹⁷ Ka si Lazglafta ta vlanťa tsa Sulkum nda ghuḅa ya ta tsa mnduha ya, manda va ya vlama lu ta amu ma zlghafta mu ta Mgham Yesu Kristi ya ní, wa i’i tama ŋa dzanamťa wi ta Lazglafta?» ka’a. ¹⁸ Tahula snaŋta taŋ ta tsa gwada ya, ka lóatá həŋ demdem, ka zləzlvu həŋ ta Lazglafta «ta vlanťa tva mbədanaftá nzakwa taŋ ta gwal kul nzakway ka la Yahuda kada mutsafta həŋ ta vərđa hafu tama,» ka həŋ.

¹⁹ Tsa ghuya đanwa ta slata ma kđə fitika dzatá Atiyen sagha ya, ta wutsanatá gwal zlghay nda ŋuduf. Ka sli’aftá sanlaha ka laghwi dikw da luwa Finisi, ta laghu sanlaha da Kiprus, ta laghu sanlaha da Anťakiya. Ka mnə həŋ ta gwada Lazglafta ŋa la Yahuda ka zlanťa mnay ŋa sanlaha ma mnduha. ²⁰ Mbadá sanlaha ma gwal zlghay nda ŋuduf ta nza-kway ka mnduha la Kiprus nda la Sireŋ, ka sli’afta ka laghu da luwa Anťakiya, tvə la Grek. Ka mnə həŋ guli ta Lfida Gwada Mgham Yesu ŋa taŋ. ²¹ Kawadaga mbrakwa Mgham Yesu nda həŋ, kəl ndəghata mnduha ka zlghafta, ka mbədaghutá vgha tvə

Mgham Yesu. ²² Ka snanaghatá tsi ta Igliz ma luwa Ursalima. Ka ghunaftá həŋ ta Barnabas da luwa Anťakiya. ²³ Manda ḅhadaghatani, ka nghanťa tsi ta zdakatahuda Lazglafta, ka rfu tsi ta rfu. Ka vlanťa tsi ta mbraku ta həŋ ŋa gdavata taŋ nda fatá ŋudufa taŋ ta Mgham Yesu. ²⁴ Tsaw tsa Barnabas ya ná, ŋerma mndu ya, mnda zlghay nda ŋuduf ya ndəghu ndəgha nda Sulkum nda ghuḅa. Ka sgavaghatá ndəghata mnduha ta zlghafta Mgham Yesu.

²⁵ Ka sli’aftá Barnabas ka laghwi da luwa Tarsus, da zba Sawulu. ²⁶ Manda slaftani tida, ka klagaghatá tsi da luwa Anťakiya. Təŋ vakwa taŋ hada kawadaga ta ksa slna ma Igliz. Ka taghə həŋ ta skwi ŋa ndəghata mnduha guli. Ma luwa Anťakiya zlafta lu ta hga gwal zlghay nda ŋuduf, ka la krista. ²⁷ Ma tsa fitik ya, ka sli’aftá la anabi ma luwa Ursalima ka laha da luwa Anťakiya. ²⁸ Mamu sani mataba taŋ ta hgə lu ka Agabus. Ka’a mantša: «Dza’a slaku maya ta ghəŋa hadik demdem,» ka’a manda ya mnana Sulkum nda ghuḅa. Ka slatá tsi tama ma fitika gay Klawdi ta mgham. ²⁹ Ka gwal zlghay nda ŋuduf sladanata mantša: «Inda mndu, ka vla tsi ta skwi ya laviŋ tsi ta vlay ŋa tsəghay ŋa kata zwanama ta nzaku ma hadika Zudiya,» ka həŋ. ³⁰ Ka tskaftá həŋ, ka vlanťa i Barnabas nda Sawulu, ŋa klanťa la galata mnduha ma hadika Zudiya.

12

¹ Ma va tsa fitik ya, ka zlafta mgham Hiridus ta ghuya đanwa ŋa Igliz. ² Ka dzatá tsi nda kafay ta Yakubu, zwanamani ma Yuhwana. ³ Ta nghə tsi ná, zdəganazda tsa skwi ya ta la Yahuda. Ka ksaftá tsi ta Piyer guli ma fitika skala buradi kul had is mida ya. ⁴ Tahula ksaftani, ka tsamtá tsi ma gamak. Ka pghatá tsi ta ghuḅa sludzi fwad fwad ŋa mbaday taŋ ta vgha ta nghay. Tahula kđata ma skala Pak ta ndana tsi ta tsanaghatá guma banluwa. ⁵ Ma tsa ŋatá Piyer

ma gamak ya tama, ka ṅavata Igliz ka maga du'a ka ṅḁaṅḁa ta ghəṅani.

Zliṅtá Piyer

⁶ Ta tsa rvidík ṅa tsadakwa vlani ya ta ndana Hiridus ta tsanaghatá guma. Ta hani Piyer nda tsatani ma tsuhwalha his ma takataka sludziha his. Ta nzaku gwal ngha watgha guli nda tvə watgha. ⁷ Gi ka zlagaptá duhwala Lazglafta ka tsuwadakaanaftá vli ma tsa dzuguvi ya. Ka nduhudəṅtá tsi ta Piyer ma ṅwazliḁ. «Sli'afslí'a misimmisim,» ka'a nda tsi. Gi stak saha tsa tsuhwalha ya tsa ta dzvani. ⁸ «Hbana ḁanava gha ka sudamta ka ta ḁaḁaha gha,» ka duhwala Lazglafta nda tsi. Ka magatá tsi mantsa. «Fava lguta gha, sawi mista ḁa,» ka'a nda tsi. ⁹ Ka saghu Piyer ma gamak mista tsa duhwala Lazglafta ya. Zbaṅ a tsatsi kazlay: Kahwathwata na skwi ta magə duhwala Lazglafta na re ari ki na kə'a wa. Zlah suni na skwi na ta fidaghata, ka tsatsi ta ndanay. ¹⁰ Ka tsughwadagaptá həṅ ta tanṅaṅa ghuḁa tsa gwal ta ngha mnduha ya, tsughwadapha həṅ ta mahisani. Ka lagha həṅ tavata sana watgha haf lu nda kufur ta tva lami da huḁa luwa. Ka gunutá tsa watgha ya ka ghəṅani ta wa ira tan. Ka sabə həṅ, ka ksafṅá həṅ ta tvi, gi ka zlanatá duhwala Lazglafta hada.

¹¹ Ma tsa fitik ya zrafta Piyer ta snaṅtá skwi ta magaku. «Ndanana, grafta yu dar kazlay: Mgham Yesu ta ghunagatá duhwalani klaptá i'i ma dzva Hiridus nda ya ma inda ghwadaka skwi si ta kumə la Yahuda ta sladighatani,» ka'a.

¹² Na snaṅtani kazlay: Manda va tsaya nzakwani kə'a, ka sli'aftá tsi ka laghwi da Mari mani ma Yuhwana, ta hgə lu ka Markus ya. Hada, nda hiḁa tskatá vgha mnduha ta maga du'a. ¹³ Ka lagha Piyer dzanṅtá watgha lamə da həga. Ka gavadaghatá sana marakw ka kwalva, ta hgə lu ka Ruda, da sna lwani. ¹⁴ Ka tsatsaftá tsi ta lwa Piyer, ka rfu tsi ta rfu. Ma ṅa gunatani ta tsa watgha ya ná, ka hwayaghatá tsi da huḁa həga

da mnay kazlay: Wa'a Piyer ma bli kə'a. ¹⁵ «Nda ksa ka da skwi ra!» ka həṅ nda tsi. «Kahwathwata ta mna yu,» ka'a ta ghəṅani. «Ba sulkumani ya,» ka həṅ. ¹⁶ Mbaḁa Piyer ka gdavata ta dza watgha. Manda gunata tan ta watgha ka nghanṅtá həṅ ta Piyer. Ka ndərmim həṅ. ¹⁷ Kḁkəḁkḁ, ka Piyer nda dzvu ka ləanatá həṅ. Ka rusanafṅá tsi ta həṅ ka Mgham Yesu kligiṅta ma gamak. «Ka dza'a kuni da rusanafṅá i Yakubu nda sanlaha ma zwanama,» ka'a nda həṅ guli. Ka gi sabə tsi ka laghwi da sana vli. ¹⁸ Tsadakwa vlani, ka kəutá la sludzi katakata. «Ka wu nuta na Piyer na tama?» ka həṅ. ¹⁹ «Psawa manda va psay,» ka Hiridus. Lay, ngha a wa. Laghani ka ḁadawanaptá vli ta tsa gwal si ta nghay ya. Ka vlatá tsi ta tvi, ṅa pslatá həṅ. Tahula tsa, ka sli'aftá Hiridus ma Zudiya ka laha da luwa Sezare, ṅa nzḁavata ka fitik tsəḁakw hada.

²⁰ Ka ḁasaftá mgham Hiridus ta ṅuduf katakata ta ghəṅa gwal ma luwa Tir nda Siduṅ. Ka dzraftá tsa-haya ta wi ka skwa turtuk ṅa lagha ta kəmani. Ka sutá həṅ ta ghəṅa Blastus ta nzakway ka zwira mgham ya. Ka lagha həṅ ḁawa dzrafta nda mgham, kabga ma hadika tsa mgham ya ta saba skwi ṅa zay tan. ²¹ Baḁu tsa fitik tsaf həṅ ya, ka sudavatá Hiridus ta lguta ma mgham mghamani, ka nzafta ta dughurukwani, ka ṅəzlatá tsi banluwa. ²² «Lazglafta ta gwada, mndu a wu,» ka mnduha hlaftá wi. ²³ Gi hadahada, ka dzunṅtá duhwala Lazglafta ta Hiridus, kabga kwalani kul vlanṅtá glaku ta Lazglafta. Ka dughwadutá mtarak, ka mtutá tsi.

²⁴ Mbaḁa gwada Lazglafta ka ta vgha, ka sgaku mbsaka gwal zlghay nda ṅuduf nda sga. ²⁵ Manda kḁiṅta i Barnabas nda Sawulu ta slna ya ghunaf lu ta həṅ da Ursalima, ka vraghutá həṅ. Ka klinṅtá həṅ ta Yuhwana, ta hgə lu ka Markus ya, mista tan.

13

Zabaptá i Barnabas nda Pwal ṅa

dza'a mna Lfida Gwada

¹ Ma Igliza luwa Anṭakiya ná, mamu la anabiha nda gwal ta tagha skwiha ṅa mnduha. Hahəṅ na i Barnabas, nda Simeyuna ta hgu lu ka mnda ṅra ya, nda Lukiyus mnda la Sireṅ, nda Manahəṅ ta glafta kawadaga nda Hiridus, ya si ta ga mgham ta hadika Galili ya, nda Sawulu. ² Ma sana fitik, ka tskavatá həṅ ka maga du'a nda sumay. «Hlapwa i Barnabas nda Sawulu ya mataba ghuni, ṅa maga slna ya hgaṅ yu ta həṅ,» ka Sulkum nda ghuḅa, nda həṅ. ³ Tahula kđiṅta taṅ ta tsa suma nda maga du'a ya, ka fanaghatá həṅ ta dzvu ta həṅ ka zliṅta həṅ.

I Barnabas nda Pwal ma luwa Kiprus

⁴ Ka sli'aftá i Barnabas nda Sawulu, ghunafər Sulkum nda ghuḅa ta həṅ, ka laghu həṅ da luwa Selusi. Hada ṅlafta həṅ ta kwambalu, ka laghwi ta hadika Kiprus, ta tsavata ma drəf. ⁵ Manda ḅhadaghata taṅ da luwa Salamina, ka mnə həṅ ta gwada Lazglafta ma həga tagha skwa la Yahuda. Kawadaga Yuhwana Markus nda həṅ ṅa zlgħaṅtá həṅ. ⁶ Ka tadaptá həṅ ta tsa hadik ya ka ḅhadaghata da luwa Pafus. Ka slanaghatá həṅ ta sana dəgha, ta hgu lu ka Baryusuwa, sana mnda la Yahuda ya ta niṅtá ghəṅani ka anabi. ⁷ Tavata ṅumna tsa hadik ta tsavata ma drəf ya ta nzakwa tsi. Tsa ṅumna ya ná, Sergiyus Palus, mndu nda ghunizlak ma ghəṅani ya. Ka hgaftá tsi ta i Barnabas nda Sawulu, kabga ta kumay ta snanató gwada Lazglafta. ⁸ Lagha tsa dəgha ta hgu lu ka Alimas nda gwada Grek ya, ka dzadza wa taṅ ka zba mbədiṅtá zlgħay nda ṅudufa tsa ṅumna ya. ⁹ Mbadá Sawulu, ta hgu lu ka Pwal ya, nda ndəghatani nda Sulkum nda ghuḅa, ka vazlaftá iri tida. ¹⁰ «Kuslembembera magakwa gha, dagala nana mnda gha, zwaṅa halaway ka, ghuma inda skwi tdukwa ka. Yawu dza'a zlanṅa kagha ta mbədiṅtá tva Lazglafta ta nzakway

ka tdukwani na? ¹¹ Kzla tama, wya Mgham dza'a dzughusta, ṅa ghulpəta gha. Dza'a nzdavanzda ka, had ka dza'a ngħaṅtá fitik wu,» ka'a. Gi hadahada tđik vli ta wa ira Alimas manda vli girvidik. Ka tatam tsi ta tatamaku ka zba mndu ṅa ksay ta dzvu. ¹² Nghanata ṅumna ta tsa skwi ta maguta ya ná, ka zlgħaftá tsi nda ṅudufani. Lanafla tsa skwi ta taghə lu ta ghəṅa Mgham Yesu ya katakata.

I Pwal nda Barnabas ma luwa Anṭakiya

¹³ Ka sli'aftá i Pwal nda grahani ka lami da kwambalu ma luwa Pafus, ka laghwi da Perge ta hadika Pamfali. Ka dgatá Yuhwana Markus ta vgha nda həṅ, ka vraghuta da luwa Ursalima. ¹⁴ Ka sli'iglaftá həṅ ma luwa Perge, ka laghwi da luwa Anṭakiya ta hadika Pisidi. Badu Sabat, ka lamə həṅ nzata ma həga tagha skwa la Yahuda. ¹⁵ Tahula dzadzaṅafta lu ta vli ma deftera zlahu Musa, nda ya ma deftera anabiha, ka maliha ma tsa həga tagha skwa la Yahuda ya nda həṅ mantsa: «Zwanama da, ka mamu gwada da kaghuni ṅa vlanṅtá mbraku ta mnduha, laviṅlava kuni ta gwaday ndana,» ka həṅ. ¹⁶ Ka sli'aftá Pwal, ka'a nda dzvu nda dzvu mantsa: Snawasna la Isra'ila nda inda gwal ta tsəlbu ta kəma Lazglafta! ¹⁷ Lazglafta mnduha la Isra'ila ta zbaptá dzidziha mu ṅa ṅlanaftá həṅ, ma fitika nzakwa taṅ ta hadika Masar. Ka hliṅiṅtá tsi ta həṅ ma tsa hadik ya nda mbrakwani. ¹⁸ Ta klay ta vaku fwaḍ mbsak maga tsi ta su'a nzaku nda həṅ ma mtak. ¹⁹ Tahula tsa, ka zadānatá tsi ta mndəra mnduha ndəfán ta hadika Kan'ana, ka vlanṅtá tsi ta tsa hadik ya ta həṅ, ṅa ṅataṅ. ²⁰ Inda tsa nzakwagapta taṅ ya ná, ta klay ta vaku fwaḍ dərmaḅk nda hutafmbsak.

«Ka vlanṅtá tsi ta gwal ṅa tsanató guma ta həṅ, ha ka sagha ta fitika anabi Samuyel. ²¹ Ka dawu həṅ ta fanamtá mghama taṅ ta həṅ. Ka fanamtá Lazglafta ta həṅ ta Sawulu

zwanja Kis, ta sabi ma mndəra la Ben-zamenj. Fwad mbsak vakwani ta ga mgham ta ghəja tanj.

²² «Ka mbədanatá Lazglafta ta hul ta Sawulu, ka mbədanamtá ga mgham ta Dawuda ta ghəja tanj. “Slafsla yu ta Dawuda, zwanja Yesay. Zdəgihazda, dza’a magay ta inda skwi ya ta kumə yu,” ka’a. ²³ Nda ma zivra Dawuda kləganaghata Lazglafta ta la Isra’ila, ta mnda mba mndu, ta nzakway ka Yesu, manda ya tamaf tsi ta imi ta sləmən yə. ²⁴ Ma kdaku Yesu ka saha, mnanamna Yuhwana ta inda la Isra’ila kazlay: Mbədanafwambəda ta nzakwa ghuni, ka magaghunafta lu ta batem guli kə’a. ²⁵ Ndusakwa fitika kdayni ta slnani, ka’a mantsa: “Dunwa wa ya ka kaghuni nda i’i na? Ya tsa mndu ta kzlə kaghuni ya a i’i wa. Wa a tsatsi ta sagha nda hula da, slaghwa a yu dər ka plaptá zu’a baəah ma səlani wa,”» ka’a.

²⁶ «Zwanama da, kaghuni ta nzakway ka zivra Abraham, nda kaghuni ta zlənja Lazglafta tani, ɲa amu tsghəgamaghata lu ta na gwada ta mbaku na. ²⁷ Tsaw tama, tsatsaf a mnduha ma Ursalima nda mghamha tani ta Yesu wa. Sna a hən ta tsa gwada la anabi ta dzanə lu inda sabat ya guli wa. Ka dzanaghatá hən ta ghəja skwi mna la anabi, nda ma dzata tanj ta Yesu. ²⁸ Dər ma slanagha a hən ta skwi prək ka dzata ma mndani wu, dzadza ta na mndu na, ka hən nda Pilat. ²⁹ Tahula kdɲnta magatá skwi manda ya nda vinda ta ghənani ma deftera Lazglafta, ka klaghatá hən dzata ta udza zlənjay. Ka klagatá hən ka famta ma kulu. ³⁰ Ama ka sli’aganaptá Lazglafta mataba gwal nda rwa. ³¹ Nda ndəgha fitikani ta mara vgha ɲa gwal ta sli’afta ma Galili kawadaga nda tsi, ka lafi da Ursalima. Tsa mnduha ya ta nzakway ndanana, ka masləmtsəkani da mnduha la Isra’ila. ³² Vərda aɲni, tsa Lfida Gwada ya ta mnaghunata aɲni. Tsa ta ta imi

tanaf Lazglafta ta zləmən ta dzidzihamu ya ná, ³³ magama ta amu, ta nzakway ka zivra tanj ya Lazglafta, ma sli’aganaptani ta Yesu ma mtaku. Wya skwi nda vinda ma Zabura his: “Zwanja da ka, gita yata yu ta kagha,”* ka’a.

³⁴ Sli’aganapsli’a Lazglafta ta Yesu ma mtaku, walglan̄ta a ta mtuta ɲa fəgladamtá mblani da kulu ɲa rwutani wa.

“Tsaya kəl Lazglafta ka mnay kazlay: Dza’a vlaghunavla yu ta tfawi nda ghuəa,

nda fa ghən tida, ya tanaf yu ta imi ta sləmən ta Dawuda† kə’a ya.”

³⁵ Ka’a ma sana vli guli na:

“Had ka dza’a zlanatá mnda gha ɲa rwutani ma kulu wu,”‡ ka’a.

³⁶ Ma fitika nzakwa Dawuda nda hafu ná, mnda ksanatá slna ta Lazglafta ya. Maganamaga ta skwi ta kumə tsi. Ka mtutá tsi, ka lamtá lu tavata dzidzihani, ka rwuta tsi.

³⁷ Ama tsa mndu sli’aganap Lazglafta nda hafu ya, walaɲ a rwaku ta ksantá tsatsi wa. ³⁸ Mantsa tama zwanama, dina ka snan̄ta ghuni kazlay: Əɲka’a ka tsa Yesu ya kəl lu ka mnaghunan̄ta nda pla dmakwa ghuni kə’a. Traptra zlahu Musa ta klaptá kaghuni ma tsa dmakwa ghuni ya. ³⁹ Ama inda mndu ta zlghaftá Yesu ná, falau’ vghani. ⁴⁰ Daswa ka kuni tama, da slaghunaghatá skwi mnə la anabi kazlay:

⁴¹ “Kaghuni gwal ta mna mbrəs nda Lazglafta,

nghawangha, ndərmima wa ndərmima, ka zwadutá kuni, kabga dza’a magay yu

ta fitika ghuni ta mandərmimi, ya dər ma kinawu rusaghunafta lu ná,

grafta a kuni dekdek wu kə’a yaŠ”».

⁴² Manda saba i Pwal nda Barnabas ma həga tagha skwi, «Kdəkwa kdək, ka vrakta kuni bađu sana Sabat da mnəglan̄natá na gwada na,» ka lu nda

* 13:33 Ngha ta Zabura 2:7. † 13:34 Ngha ta Isaya 55:3. ‡ 13:35 Ngha ta Zabura 16:10. § 13:41 Habakuk 1:5.

həŋ. ⁴³ Tahula gazlata mnduha, ka sli'aftá ndəghata la Yahuda nda gwal ta lami nda la da dina la Yahuda mista i Pwal nda Barnabas. Ka ghu həŋ ta yiva. Ka vlə i Pwal nda Barnabas ta mbraku ŋa taŋ. «Dihavawa diha ma zdakatahuda Lazglafta,» ka həŋ nda həŋ.

⁴⁴ Sagha tsa sana Sabat ya, ka tskavatá wər mnduha ma tsa luwa ya demdem ŋa sna gwada Lazglafta. ⁴⁵ Nghay la Yahuda ta tsa tskata mnduha ya, ka lamə həŋ nda draku, ka dzadzə həŋ ta wa i Pwal, ka raraza həŋ. ⁴⁶ Zlənəŋə a i Pwal nda Barnabas ta həŋ wa. Ka həŋ mantsa: «Nda ra má ka tiŋlaghutá mna gwada Lazglafta ŋa kaghuni mazlay, ka kwalaghutá kaghuni. Ra a aŋni ka mutsa hafu ŋa kdekedzeŋ wu ka kuni ya, dza'a mbədaghutá vgha ŋni nda tvə gwal kul nzakway ka la Yahuda ndana tama. ⁴⁷ Wya skwi mnaŋna Mgham Lazglafta:

“Fafa yu ta kagha ka tsuwadaka gwal kul nzakway ka la Yahuda, ŋa mnay gha ta gwada ta mbaku* ta ghəŋa hadik tender;”» ka'a.

⁴⁸ Snay gwal kul nzakway ka la Yahuda ta tsa gwada ya ná, ka rfu həŋ ta rfu, ka zləzlvu həŋ ta Lazglafta. Ka zlghaftá inda gwal thanaf lu ta hafu ŋa kdekedzeŋ, ta həŋ.

⁴⁹ Ka tutá gwada Mgham Lazglafta ma tsa luwa ya demdem. ⁵⁰ Ka sli'amtá la Yahuda da gagaftá gwal dagaladagala ta zləŋa Lazglafta, nda gwal dagaladagala ma luwa tani. Ka ganaktá həŋ ta giri ŋa i Pwal nda Barnabas, ŋa ŋawaftá həŋ ma hadika taŋ. ⁵¹ Ka tukwanatá i Pwal nda Barnabas ta rgitika səla taŋ ta həŋ, ka laghwa taŋ da luwa Ikwaniya. ⁵² Ta ndaghutá ŋudufa gwal zlghay nda ŋuduf ma luwa Aŋtakiya da rfu, nda ya nda Sulkum nda ghu6a tani guli.

14

I Pwal nda Barnabas ma Ikwaniya

* **13:47** Ngha ta Isaya 49:6. * **14:11** Ngha ta Slna gwal ghunay 28:6.

¹ Manda 6hadaghata i Pwal nda Barnabas da luwa Ikwaniya, ka lamə həŋ da həga tagha skwa la Yahuda, ka mnə həŋ ta gwada Lazglafta. Ma tsa mnay taŋ ya, ndada a ndəghatá la Yahuda nda la Grek ta zlghafta nda ŋuduf wa. ² Ama mbađa tsa la Yahuda kul zlghafta nda ŋuduf ya, ka gagaftá gwal kul nzakway ka la Yahuda ŋa gwaftawi nda həŋ ka zba gwada da zwanama. ³ Kulam nda tsa, ka nzdavata i Pwal nda Barnabas ma tsa luwa Ikwaniya ya. Ka mnə həŋ ta gwada Lazglafta ka ŋdanđa nda fatá ghəŋ dar ta Mgham Lazglafta. Vərda gwada tsa gwada ya, ka Mgham Lazglafta nda həŋ nda ma vlanjani ta mbrakwa maga mazəmzəm, nda mandərmimi ta həŋ. ⁴ Ka dgavaptá mnduha his gamndər ma tsa luwa ya. Gəts ya laha mista la Yahuda, gəts ya laha mista gwal ghunay. ⁵ Ka dzraftá la Yahuda, nda gwal kul nzakway ka la Yahuda, nda maliha taŋ ta wi, ŋa liŋtá i Pwal nda Barnabas nda pala ŋa pslatá həŋ. ⁶ Ka snanaghatá tsi ta i Pwal nda Barnabas. Ka laghu həŋ da dídifa vgha ma luwa Listra, nda ya ma luwa Derba ta hadika Ikwaniya, nda ya ma luwaha ta wanafta. ⁷ Ka mnə həŋ ta Lfidá Gwada ma tsa vliha ya guli.

I Pwal nda Barnabas ma Listra

⁸ Ma tsa Listra ya guli, mamu sana mndu nda rwa səlani ta kul walaŋta mbađantá mbađa daga yagata, ta nza-kwani hada. ⁹ Ka fatá tsi ta sləməŋ ka sna tsa gwada ta mnə Pwal ya. Ka faftá Pwal ta iri tida. Ta nghə tsi ná, mamu zlghay nda ŋuduf da tsi prək ka mbanafu. ¹⁰ Ka Pwal nda tsi mantsa: «Sli'afslí'a ka sladata ka nda səla gha,» ka'a nda tsi nda lwi dagala dagala. Gi vđuk kə'a valavata, ka mbađə tsi ta mbađa. ¹¹ Nghanata tsa tskata mnduha ya ta tsa skwi maga Pwal ya, ka hlaftá həŋ ta wi nda gwada Ikwaniya ta nzakway ka gwada taŋ. «Wana sli'agata lazglaftaha manda

mnda səla tsakwam tsakwam da sla-maghata*,» ka həŋ. ¹² «Zeyus» nana, ka həŋ nda Barnabas. «Hesmes» nana, ka həŋ guli nda Pwal, kabga tsatsi ta gwada. ¹³ Ka ksagaghatá mndu ta pla tsa Zeyus banaf lu ta həgani ta tva lami da tsa luwa ya ta lghəŋha rkanaf tsi ta rka ta watgha tsa həga ya. Ta kumay tsatsi nda tsa tskata mnduha ya tani, ta planatá ghəŋ ta i Barnabas nda Pwal. ¹⁴ Snaŋta tsa gwal ghunay ta nzakway ka i Barnabas nda Pwal ya ta tsa skwi ya, ka kwahinťa həŋ ta lgut ta vgha taŋ, ka ndadamta da taba tsa tskata mnduha. Ka həŋ mantša: ¹⁵ «Nawawanawa zwanama, nahgani na dza'a kuni magay na? Mndu aŋni manda va kaghuni tane. Lfida Gwada ŋa aŋni ta kləgaghunaghata, ka zlaŋta kuni ta skwa wuyayha ka mbəđakta kuni ta vgha tvə Lazglafta ya nda hafu mida, ya ta magaftá luwa nda hadik, nda inda skwiha mida tani. ¹⁶ Ghalya ná, zliniszla ta tvi ta mnduha ŋa ksa tvi ya ta kumə həŋ. ¹⁷ Aŋ mndani, ta kwalaghu a Lazglafta ta maraŋťa ghəŋani nda maga zđaku wa. Ta nzəgaghunanza ta imi daga ta luwa, ta magaku skwi ma vwaha ghuni, ta hasl nda hasla kuni ta skwa zay, ta taku ŋudufa ghuni da rfu,» ka həŋ. ¹⁸ Kulam nda va tsa mnay taŋ mantša ŋa taŋ ya, zlahzlah ka həŋ pyaftá həŋ ta dza'a pla ghəŋ ŋa taŋ.

¹⁹ Ta ma tsa gwada ya həŋ, ka sli'adaghatá la Yahuda ma luwa Aŋtakiya nda gwal ma luwa Ikwaniya, da baraftá tsa tskata mnduha ya. Ka zləzlərtsə lu ta Pwal ma ŋa dzata. Zlah nda mta tama ka lu ka tsəhidinťa tahula luwa ta wa mazawa. ²⁰ Ama ka lagha gwal zlghay nda ŋuduf wanaghatá vgha, ka sli'aftá tsi ka lami da huđa luwa.

Gamahtsimani, ka sli'aftá tsi kawadaga nda Barnabas ka laghwi da luwa Derba.

Vraghata da Aŋtakiya ta hadika Siri

²¹ Ka mnə həŋ ta Lfida Gwada ma tsa luwa ya. Ka mutsaftá həŋ ta ndəghata gwal ta zlghafta nda ŋuduf. Tahula tsa, ka vraghatá həŋ da luwa

Listra, nda ya da luwa Ikwaniya, nda ya da luwa Aŋtakiya ta nzakway ta hadika Pisidi ya. ²² Ka vlanťa həŋ ta mbraku ta tsa gwal zlghay nda ŋuduf ya, ŋa dihavata taŋ ma zlghay nda ŋudufa taŋ. «Nda ma ghuya đanwa kavghakavgha dza'a lama lu da ga mghama Lazglafta,» ka həŋ, nda həŋ. ²³ Ka paghanamtá həŋ ta gwal ŋa ŋgha mnduha ta həŋ ma inda vla guya ta ghəŋa mnduha Lazglafta. Tahula ndəbata taŋ ta dzvu kawadaga nda suma, ka fanamtá həŋ ta tsa mnduha ya ma dzvu ta Lazglafta, ya zlghaf həŋ.

²⁴ Ka sli'aftá həŋ ka laghwi nda ta hadika Pisidi, ka đhadaghatá həŋ ta hadika Pamfali. ²⁵ Ka mnə həŋ ta gwada Lazglafta ma luwa Perge. Ka sli'aftá həŋ ka laha da luwa Atali. ²⁶ Ka sli'aftá həŋ nda kwambalu hada guli, ka laghwi da luwa Aŋtakiya ta nzakway ta hadika Siri ya. Ma tsa luwa ya mutsafta həŋ ta zđakatahuđa Lazglafta ŋa maganatá slna ya kđa həŋ ta magay. ²⁷ Manda đhadaghatata taŋ, ka tskanatá həŋ ta Igliz, ka rusu həŋ ŋa taŋ ta inda skwi ya magə Lazglafta nda həŋ, nda ya kə'a guninistá tva zlghay nda ŋuduf ta gwal kul nzakway ka la Yahuda guli. ²⁸ Ka hanavatá i Pwal nda Barnabas katakata ma luwa Aŋtakiya kawadaga nda gwal zlghay nda ŋuduf.

15

Tskata vgha ma Ursalima

¹ Mamu sana mnduha ta sli'afta ta hadika Zudiya, ka lagha da Aŋtakiya da taghay ŋa zwanama kazlay: «Ka tsa a kuni ta fafađa ghuni manda ya mna zlahu Musa wu katsi ná, mbaf a kuni wa» kə'a. ² Zđəgana a tsa tagha skwa taŋ ya ta i Pwal nda Branabas wa. Ka zlərdə həŋ ta wi nda həŋ ta ghəŋani ka ŋđanđa. Ka lu tama mantša: Ka la i Pwal nda Barnabas nda sanlaha mataba mu da Ursalima slanaghatá gwal ghunay, nda la galata mndu, ka tsinťa həŋ ta gwada ta ghəŋani, ka həŋ. ³ Ka klaftá gwal zlghay nda ŋuduf ta skwi ŋa mbađa

tanj. Ka ksaftá hən ta tvi nda ma Finisi nda ya nda ma hadika Samari, ka dza'a nda rusay, ka gwal kul nza-kway ka la Yahuda zlghaftá Mgham Yesu. Ka rfu inda zwanama ta rfu katakata ta ghənjani. ⁴ Bhadaghata tanj da Ursalima, ka tsu'aftá Igliz, nda gwal ghunay, nda la galata mndu, ta hən. Ka rusu hən nj tanj ta skwi magə Lazglafta nda hən. ⁵ Mbadá sanlaha mataba la Farisa ta zlghaftá Yesu, ka sli'avafta. «Datsay gwal kul nzakway ka la Yahuda ta fafad, ka maga hən ta skwi ya mna zlahá Musa guli,» ka hən. ⁶ Ka tskavatá gwal ghunay nda la galata mndu, nj nghan gwađa ta ghənjani. ⁷ Ka gwadanaghatá hən ta gwađa katakata ta ghənjani. Ka sli'aftá Piyer, ka'a mantsa: «Zwanama, nda sna kuni manda ghalya kazlay: Mataba ghuni zbapta Lazglafta ta i'i nj mnanaŋtá Lfida Gwađa ta gwal kul nzakway ka la Yahuda, kada snaŋta hən nj zlghafta tanj kə'a. ⁸ Ka maraŋtá Lazglafta ya nda sna ta njufu inda mndu, ka tsu'aftá hən nda ma vlanjani ta Sulkum nda ghuəba ta hən manda ya vlama tsi ta amu ya guli. ⁹ Had sana skwi dgana Lazglafta ta amu nda hahən manda ghuənjani ta njufu tanj, ma zlghafta tanj wa. ¹⁰ Ndanana tama ní, kabgawu ta kəl kuni ka zlurga Lazglafta nda fanaghatá gwal zlghay nda njufuf ta ndəgaku ya trap dzidziha mu nda amu tani guli ta kərtay na? ¹¹ Nda ma zdakatahuda Mghama mu Yesu Kristi fatá ghənjani amu ta mbaku manda va hahən guli,» ka'a.

¹² Sew, ka tsa tskatá vgha ya nzata. Ka zlraftá i Barnabas nda Pwal ta rusa mazəməzəma nda skwa mandərmimi maga Lazglafta nda ma hahən mataba gwal kul nzakway ka la Yahuda. ¹³ Kdəkwa tanj ta gwađa ta gwađa, ka zlraftá Yakubu ta gwađa, ka'a mantsa: «Zwanama, swidwa! ¹⁴ Rusamaf rusa Simunj ká Lazglafta zlraftá nghapta ka gwal kul nzakway ka la Yahuda, ka zabaptá tsi mataba

tanj ta gwal nj nzata ka njani. ¹⁵ Ka guram nda tsaya gwadata la anabi ta gwađa tanj, manda ya nda vinda kazlay:

¹⁶ «Tahula tsaya dza'a vragavra yu, nj bəglafta da ta həga Dawuda ta zluta ya. Nj payafta da ta tsa badzatani ya,

ka sladanafta.*

¹⁷ Mantsa ya dza'a kəl hamata mnduha,

ka tsa gwal kul nzakway ka la Yahuda hagaf yu nj nzakway ka nj da ya ka psa i'i,

ka Mgham Lazglafta ta maga tsa skwiha ya

¹⁸ mnata daga manda ghalya.»

¹⁹ Ka kdə Yakubu ta mna gwadani. Ma vlanj lu ta ghuya danjwa ta gwal kul nzakway ka la Yahuda ta mbəďaktá vgha da Lazglafta, ka i'i nda nj da.

²⁰ Skwi nj vindanaftá hən na: Zlanj tanj ta wuya skwi, nda hliri, nda za skwi bərtá lu nda bərtá†, nda za us, kabga ²¹ daga ma nzakwagaptá, mamu mnduha ta mna gwađa Musa ma inda luwa. Ta dzadzanj lu guli inda fitika Sabat ma həga tagha skwa la Yahuda,» ka'a.

Tsgħa ta lwi nj gwal kul nzakway ka la Yahuda

²² Mantsa tama, ka ndanatá gwal ghunay nda la galata mndu, nda gwal zlghay nda njufuf, ta pasaptá mnduha mataba tanj nj ghunay da Anjakiya kawadaga nda i Pwal nda Barnabas. Ka psaptá hən ta i Yuda ta hgu lu ka Barsaba ya, nda Silas. Nda sgit ta hən his his mataba zwanama. ²³ Wya ka hən vindanamtá delewer ta hən ma dzvu:

«Anj gwal ghunay nda la galata mndu ya ta ga zgu nj ghuni zwanama ta nzakway mataba gwal kul nza-kway ka la Yahuda ma luwa la Anjakiya, ta hadika Siri nda ya ta hadika Silisi. ²⁴ Snaŋnagħa sna gwađa ta ghənjani sanlaha ma mndu ta sli'afta da anj, ka lafi da kəghunafta kawadaga nda graha nj i Barnabas

* **15:16** Ngha ta Amus 9:11-12. † **15:20** Ngha ta Levitik 18:6-18 nda Levitik 17:10-16.

nda Pwal. ²⁵ Ka nzanaghatá ñni demdem ta ghəñani, ka dgaptá hya mida. Ka zabaptá ñni ta mnduha ña ghundaghunafta kawadaga nda graha ñni i Barnabas nda Pwal. ²⁶ Hahəñ gwal ta vlatá hafa tañ ña maganató slna ta Mghama mu Yesu Kristi. ²⁷ I Yuda nda Silas ta ghunədaghunafta ñni mista tañ, ña rusaghunafta tañ nda wubisima tañ ta va na skwi vindaghunaf ñni na. ²⁸ Skwi ta zdəganatá Sulkum nda ghuḅa nda añni tani ná, va a ñni ta faghunaghatá ndəgaku, ka malaghutá ya ta raku tkwe' ka magay wa. Wya skwi ña magay ghuni: ²⁹ Yaha kuni za slu'a skwa wuyay, yaha kuni za us, yaha kuni da za slu'a skwi ḅərtá lu nda ḅərtá, yaha kuni hliri‡. Ka zlanzla kuni ta maga tsa skwiha ya katsi ná, magamaga kuni ta skwi dína. Ləñləñ ka kuni nzata,» ka həñ.

³⁰ Ka zlanťá i Pwal nda Barnabas nda Yuda nda Silas ta həñ ka laghwí da Añtakiya. Ka tskanató həñ ta gwal zlgħay nda ñuduf, ka vlanťá həñ ta tsa skwi vindanaf lu ya ta həñ. ³¹ Tahula dzañafta, ka rfu həñ demdem ta rfu nda mbraku ya vlanť lu ta həñ. ³² I Yuda nda Silas ta nzakway ka la anabi ya, ka nzdavata həñ ta mna gwada ña tañ ña lḅa ñuduf ña tañ, ka mbra həñ ma zlgħay nda ñuduf. ³³ Tahula nzdavata tañ tsəbakw fitik hada, «ka ḅhata kuni dughwana tama zwanama!» ka gwal zlgħay nda ñuduf nda həñ, ña vra tañ slanaghatá gwal ta ghunaftá həñ. [³⁴ Sli'af a yu wu, ka Silas ka nzaghuta hada.] ³⁵ Ka nzatá i Pwal nda Barnabas ma luwa Añtakiya. Ka taghə həñ ta skwi ña mnduha, ka mnə həñ ta gwada Mgham Lazglafta kawadaga nda sanlaha ma mnduha.

Dga vgha i Pwal nda Barnabas

³⁶ Tsəbakw fitik tahula tsa, «vru u vra da inda vli mana u ta gwada Mgham Lazglafta, ka dza'a u naghanaghatá zwanama, ka kinawu

‡ 15:29 Ngha ta Slna gwal ghunay 15:20.

nzakwa tañ,» ka Pwal nda Barnabas. ³⁷ Si ta kumay Barnabas ta klintá Yuhwana ta hgu lu ka Markus ya, mista tañ. ³⁸ Lanaf a tsa dza'ani mista tañ ya ta Pwal wu, kabga daga ta hadika Pamfali ta tsaghutá tsi ta vgha ka kwalaghutá kda dza'a maga slna kawadaga nda həñ. ³⁹ Ka zlərdanaftá həñ katakata, ka dgatá həñ ta vgha. Ka klaghatá Barnabas ta Markus mistani, ka ñlaftá həñ ta kwambalu ka laghwí ta hadika Kiprus. ⁴⁰ Ta zba'atá Pwal ta Silas. «Mista gha ka Lazglafta!» ka zwanama nda Pwal, ka sli'aftá tsi ka laghwí. ⁴¹ Ka rə tsi ta hadika Siri nda hadika Silisi, ka vla mbraku ña Igliz.

16

Pghafta Timute ta i Pwal nda Silas

¹ Ka ḅhadaghatá Pwal da luwa Derba, nda ya da luwa Listra guli. Mamu sana mnda Zlgħay nda ñuduf hada, Timute hgani. Makwa la Yahuda ta nuta ka mnda zlgħay nda ñuduf ta yata. Mndəra la Grek dani. ² Ta ghubay tsa zwanama ta nzakway ma luwa Listra nda ya ma luwa Ikwaniya ya ta Timute. ³ Ka kumaftá Pwal ta klay ta səlani, ka klə tsi. Ka tsanató tsi ta fafad, yaha gwada da la Yahuda ta nzakway ma tsa vli ya, kabga nda sna həñ demdem kazlay: Mndəra la Grek dani kə'a. ⁴ Ma inda luwa ta ḅhadaghata həñ, ta mnay həñ ña inda gwal zlgħay nda ñuduf ta skwi ya tsin gwal zlgħay nda ñuduf nda la galata mndu ta ghəñani ma Ursalima. Tsaya skwi ña snata ghuni ka həñ ta mnay ña tañ. ⁵ Ka mbrə Igliz ta vgha ma zlgħay nda ñuduf, ka sgaku mbsaka tañ inda fitik.

Fanaghata suni ta Pwal ma Truwas

⁶ Ka pyaftá Sulkum nda ghuḅa ta i Pwal nda Silas, ka mna gwada Lazglafta ta hadika Asiya. Ka sli'aftá həñ ka laghwí nda ta hadika Frizi nda ya ta hadika Galat. ⁷ Ndusadaghata tañ ta hadika Misiya, ka kumə həñ

ta dza'a ta hadika Bitani, ama vlan̄ a Sulkuma Yesu ta tvi ta hən̄ wa. ⁸ Ka kďanťá hən̄ ta dza'a nda ta hadika Misiya, ka 6hadaghatá hən̄ da luwa Truwas. ⁹ Hada, ka nghanťá Pwal ta sana mnda la Mekaduniya ta sladu ta kəmani ma suni, ta mnay ɲani kazlay: «Sawi da Mekaduniya da kata aɲni kə'a.» ¹⁰ Tahula fanaghata tsa suni ya ta Pwal, ka gi psə ɲni ta tva dza'a da Mekaduniya, kabga grafgra ɲni kazlay: Ta hga aɲni Lazglafta ɲa kla Lfida Gwada da hada kə'a.

Zlghafta Lidiya ta Yesu ma luwa Filipiya

¹¹ Ka lamə ɲni da kwambalu ma luwa Truwas, ka ksafťá ɲni ta tva dza'a da luwa Samutra ta tsavata ma drəf ya. Gamahtsimani, ka laghu ɲni da luwa Nyapulisi. ¹² Ka sli'afťá ɲni hada ka laghu ɲni da luwa Filipiya. Tsaya luwa dagala ta tsa hadika Mekaduniya ta nzakway ma dzva la Ruma ya. Tsəbakw fitika ɲni gerger ma tsa luwa ya. ¹³ Bađu fitika Sabat, ka saghu ɲni ma huďa luwa ka laghwi tawa ghwa, dza'a slafsla ɲni ta vla ndəba dzva la Yahuda hada ka ɲni sizlay. Ka slaftá ɲni ta tskata mi'aha. Ka mnə ɲni ta gwada ɲa taɲ. ¹⁴ Lidiya hga sana marakw mataba taɲ, makwa luwa Tiyatir ya. Lguta dva ya nda bla nda bla dzvani ta dzawə tsi. Ta zlən̄ay ta Lazglafta guli. Ka fatá tsi ta sləmən̄ ka sna gwada ɲni. Ka gunananťá Lazglafta ta ɲudufani, ɲa tsu'a tsa gwada ta gwadə Pwal ya. ¹⁵ Ka maganafta lu ta batem nduk nda la ga taɲ tani. «Ka grafgra kuni kazlay: Zlghafzlgha yu ta Mgham Yesu kə'a, sawa da ini» ka'a ka mbladaghatá aɲni da taɲ.

Nzaku ma gamak ma luwa Filip

¹⁶ Ta dza'a ɲni da vla maga du'a ma sana fitik, ka gəmatá ɲni nda sana makwa ka kwalva ksu ghwadaka sulkum ta vlanťá mna skwi dza'a magaku ta kəma. Dagala tsemi ta tsanakta tsi ta danahəgani, nda tsa ma slayan̄slayan̄ani ya. ¹⁷ Ka gi mbadə tsi mista ɲni nda i Pwal. «Nana mnduha

na ná, gwal ksanatá slna ta Lazglafta ta luwa ya, tva mbaku ta mnaghunata hən̄!» ka'a ta dza'a nda guguday. ¹⁸ Nda za fitikhani ta mna tsa gwada ya tama, ka psanaghatá tsi ta Pwal. «Nda hga Yesu Kristi, sabsa ma na makwa na,» ka'a nda tsa ghwadaka sulkum mida ya. Ka gi sabə tsi mida hadahada. ¹⁹ Nghan̄ay la danahəgani ma tsa makwa ya ta kwala taɲ kul fəglafťá ghən̄ ta mutsa tsemi, ka hlaftá hən̄ ta i Pwal nda Silas, ka hlaghatá ta dawadawa ta kəma gwal dagala dagala. ²⁰ Ka hladaghatá hən̄ ta hən̄ da mnda tsa guma la Ruma. Ka hən̄ mantsa: «Gwada ɲa kətsida mnduha klamak nana mnduha la Yahuda na. ²¹ Ka taghamatá nzaku kul nghan̄ata, kul ramata tsu'ay mu, kul ramata ksay mu ta slna nda tsi, na amu ta nzakway ka la Ruma na,» ka hən̄.

²² Ka pghaftá dəmga ta vgha ta hən̄. Ka susudaghutá gwal guma ta lguta i Pwal nda Silas. «Sləvawa hən̄ nda krupi,» ka hən̄. ²³ Tahula sləvaptá hən̄, ka hlaghatá lu ta hən̄ da gamak. «Ka nghan̄ ka ta hən̄ dīna,» ka lu nda mnda nghan̄ gamak. ²⁴ Na mnanata lu ta tsa gwada ya ta mnda nghan̄ gamak, ka hlaghatá tsi ta hən̄ da huďa həga. Ka tsatsamtá tsi ta səlahə taɲ ma udzu. ²⁵ Ma takala tama, ka magə i Pwal nda Silas ta du'a, ka falaha nda zləzlva Lazglafta. Ta snaysnay hamata la vu'a. ²⁶ Gi ka ghudzavaftá hadik, ka gigďavaftá tughwa tsa gamak ya. Gi ka gwanutá inda watgha tida, ka pwalutá zida ta inda la vu'a. ²⁷ Ka sli'avatá tsa mndu ta nghan̄ hən̄ ya. Kə'a kə'a ná, nda gwana tsa gamak ya. Ka tsəhagaptá tsi ta budgwani ɲa dzuvťá vghani, ba sli'aghuslia inda la vu'a kə'a sizlay. ²⁸ «Ma dzuv ka ta vgha gha, wana ɲni demdem hadna,» ka Pwal gugudata. ²⁹ «Pinifwa vu ya,» ka tsa mnda nghan̄ vu'a ya, ka ndadamťá tsi zləmbatá ta kəma i Pwal nda Silas, ta ghudzaku vghani da zlən̄. ³⁰ Tahula tsa ka hliginťá tsi ta hən̄. Ka'a nda hən̄ mantsa: «Mghamha da, nu dza'a

yu magata ka da mbafta yu na?» ka'a. ³¹ Ka Pwal nda Silas mantse: «Zlghaf-zlgha ta Mgham Yesu Kristi, ka mbafta ka, kagha nda la ga ghuni tani,» ka hən. ³² Ka mnanatá hən ta gwada Mgham Lazglafta, ɲa tsatsi nda la ga taɲ tani demdem. ³³ Ka hlaghatá tsi ta hən ta va tsa rvidik ya ka laghwi ghuɓinistá lkuha taɲ. Ka gi maganaftá lu ta batem ta tsa mndu ya nda la ga taɲ tani demdem. ³⁴ Ka klaghatá tsi ta i Pwal nda Silas da taɲ, ka zunustá skwi ta hən. Ka rfu tsa mndu ya nda la ga taɲ tani ta rfu, kabga zlghafta taɲ ta Lazglafta.

³⁵ Tsadakwa vli, ka ghunaftá gwal tsa guma ta mnduha da tsa mnda ngha vu'a ya kazlay: Zliɲzla ta hən kə'a. ³⁶ Ka mnda ngha vu'a lami mnanatá Pwal mantse: «Zliɲzla ta hən, ka gwal tsa guma tsghadiktá lwi, sabwasa, ka dza'a kuni nda zdaku,» ka'a. ³⁷ Ka Pwal nda tsa gwal ghunadagha lu ya mantse: «Tsaɲnagha a lu ta guma wu, ka gi slvaptá lu ta aɲni ta kəma mnduha, ka pghamtá aɲni ma gamak, ta aɲni ta nzakway ka mnduha la Ruma ná, gi ndanana ná, sabwa sa kdékkdek ka lu nda aɲni ra? Magava a tsaya mantse wa! Sagha hahən kaghəɲa taɲ zliɲnista,» ka'a. ³⁸ Ka sli'aftá tsa gwal ghunadagha lu ya rusanaftá gwal tsa guma. Ka ksaptá zləɲ ta hən, sɲaɲər hən kazlay: Mnduha la Ruma i Pwal nda Silas kə'a. ³⁹ Ka lagha hən da ndəba dzvu, ka hən mantse: «Ga ghunaga ɲni ta dmaku,» ka hən. Ka hliɲɲtá hən ta hən ma gamak. Ka ndəbanatá hən ta dzvu ta hən ɲa sli'apta taɲ ma tsa luwa ya. ⁴⁰ Saba i Pwal nda Silas ma gamak, ka laghu hən da Lidiya. Tahula nghanaghata taɲ ta zwanama, ka vɲaɲtá mbraku ta hən ka sli'aftá hən ka laghwi.

17

I Pwal nda Silas ma luwa Tesalunik

¹ Ka ksaghatá hən ta tvi nda ma luwa Amfipulis ka zlagaghata nda ma luwa Apuliniya, ka ɓhaghata hən

da luwa Tesalunik. Hada, mamu həga tagha skwa la Yahuda. ² Hkən Sabata Pwal ta lami ta ghəɲ ta ghəɲ manda ya snu tsi. Ka zlərdə tsi nda hən ta skwi nda vinda ma deftera Lazglafta. ³ Ka paslay ɲa taɲ, ka mnay kazlay: Dza'a ghuyə ghuya Kristi ta dənwa, dza'a sli'agapsli'a nda hafu mataba gwal nda rwa kə'a. «Tsəna Yesu ta mnə yu ɲa ghuni na ná, tsaya tsa Kristi ya,» ka'a. ⁴ Ka tdaghata tsa gwada ya ta ghunislaka sanlaha ma la Yahuda ta snay, ka laghu hən mista i Pwal nda Silas. Mantse ya ndəghata la Grek ta zləɲa Lazglafta, nda ndəghata sanlaha ma mi'aha dagaladagala guli. ⁵ Ka ndəghanaftá draku ta ɲudufa sanlaha ma la Yahuda, ka hlafta hən ta la tanda ma luwa, ka sli'anafta hən ta ɲudufa mnduha. Ka sli'adaghata hən da Yasuɲ, ka zbə hən ta i Pwal nda Silas ɲa hla hən ta kəma mnduha, ⁶ slanagha a hən ta hən wa. Ka ksaghatá hən ta Yasuɲ nda sanlaha ma zwanama ta kəma gwal ta tsa guma ma luwa. Ka hən mantse: «Nana mnduha na ta kətsidanaftá mnduha ta ghəɲa hadik, ka sagha hən da amu ndanana, ⁷ ka tsu'afta Yasuɲ ta hən ga taɲ. Had hən ta sna zlahu ya ta fata mgham Sezar wa. Mamu sana Mgham ta hgə lu ka Yesu, ka hən ta mnay,» ka hən. ⁸ Sɲaɲta mnduha ma tsa luwa ya nda gwal ta tsa guma ta tsa gwada ya, ka sli'avaftá hən. ⁹ Ka platá i Yasuɲ nda tsa sanlaha ma zwanama ya ta bika kada zliɲta gwal ta tsa guma ta hən.

I Pwal nda Silas ma luwa Bere

¹⁰ Girvidik tama, ka kdikiɲtá gwal zlghay nda ɲuduf ta i Pwal nda Silas da luwa Bere. Bhadaghata taɲ da hada, ka lamə hən da həga tagha skwa la Yahuda. ¹¹ Mal la Yahuda ma Bere zdakwa ghəɲa taɲ ka gwal ma luwa Tesalunik, kabga fafa hahən ta ghəɲa taɲ kahwathwata ka sna gwada Lazglafta. Inda fitik hən ta vitsa vindatá skwi ma deftera Lazglafta ɲa nghay ka manda va tsaya tsi re, ka manda va tsaya a wa

a tsa skwi ta mnə Pwal ɲa taɲ ya. ¹² Nda ndəgha la Yahuda ta zlgħafta nda ɲudufa taɲ. Mantsa ya ndəghata mi'aha dagaladagala mataba la Grek nda zgwana taɲ tani. ¹³ Snaɲta tsa la Yahuda ma luwa Tesalunik ya kazlay: Wa'a Pwal ta mna gwada Lazglafta ma luwa Bere kay guli kə'a, ka sli'adaghata həɲ da tsa luwa ya sli'anaftá ɲudufa mnduha. ¹⁴ Ka gi kɔfikɔntá zwanama ta Pwal nda ta wa drəf, ta nzaghuta i Silas nda Timute ma luwa Bere. ¹⁵ Ka klagħatá gwal pghay ta Pwal, tep da luwa Atina. Ma sli'a taɲ ka vru, ka mnanatá Pwal ta həɲ kazlay: Ka sagha i Silas nda Timute slidighata misimmisim ya kə'a.

Pwal ma luwa Atina

¹⁶ Ma tsa nzakwa Pwal ta kzla i Silas nda Timute ma luwa Atina ya, ka nanaghantá tsi ta skwa wuyayha ma tsa luwa ya, ka kuzlanaftá tsi ta ɲuduf katakata. ¹⁷ Mantsa tama, ka ghu tsi ta yiva nda la Yahuda, nda ya nda gwal ta zləɲa Lazglafta ma həga tagha skwa la Yahuda. Mantsa ya guli nda inda mndu ta guyatá tsi nda həɲ ta dawadawa vli inda fitik. ¹⁸ Mamu gwal ta tagha dzaɲa tva mbaɔa gwada ta hgə lu ka la Ipihuri, nda Situyikiya ta mbaɔa gwada nda tsi guli. «Nu ta yə na mndu na katək na?» ka sanlaha. «Gwada ta sana Lazglafta kul hadhadna ta gwadə tsi.» Ka sanlaha, kabga snay taɲ ta mnay Pwal ta gwada ta Yesu nda sli'agapta ya sli'agap tsi mataba gwal nda rwa. ¹⁹ Ka klagħatá həɲ ta Pwal mista taɲ, ka kladaghata ta kəma gwal dzra gwada ta sana kuɔuɲur ta hgə lu ka Ariyupas. «Dza'a snaɲnamsna ka ta na lfida skwi ta taghə ka na rki na? ²⁰ Nana gwada ta mnə ka na ná, ka lfidani nzakwani da aɲni. Ta kumay ɲni ta snaɲta klatá ghəɲani,» ka həɲ nda tsi. ²¹ Inda la Atina nda la matbayha ma tsa luwa ya, tsa lfida skwi yeya ta gwagwadú lu, ta snə lu kwenkwen. ²² Ka sladatá Pwal ta kəma tsa gwal dzra gwada ya, ka'a

mantsa: «Kaghuni mnduha la Atina, ta nghadapta yu dər ndigandiga ná, ɲanaɲa kuni ta dina. ²³ Ma fitika ranafta ɔa ta vliha ma na luwa ghuni na ná, ka slaslanagħatá yu ta skwiha ta ndəbu kuni ta dzvu ɲa taɲ. Ka slaftá yu ta gwir vindaf lu ta skwi tida kazlay: ɲa Lazglafta kul snaɲta lu kə'a. Mantsa nzakwani, tsa skwi ta ndəbu kuni ta dzvu ɲani kul snaɲta kuni ya ná, tsaya sagha yu da mnaghunata. ²⁴ Tsaya Lazglafta ta magaftá hadik nda inda skwi tida tani. Tsatsi Mgham ta ghəɲa luwa nda hadik. Had ta walaɲta nzaku ma həga ya baf mndu nda dzvani wa. ²⁵ Psaɲ a ta katu da mnda səla ɲa vlaɲtá skwi wa. Had skwi pɔa tsatsi guli wa. Tsatsi ta famta hafu ma inda mndu ta kəl mndu ka hafu. Tsatsi guli ta vlata inda hamata skwi. ²⁶ Nda ma mndu turtuk zlagaginɲa tsi ta inda mnduha, ka pghata həɲ təbsa' ta ghəɲa hadik demdem. Ka daganatá fitika inda skwi, kwakwaranaha ta inda taɲ ta hadik ɲa nzakwa taɲ. ²⁷ Mantsa ya kə'a magafta, kabga ɲa zbay taɲ ta Mgham Lazglafta, ma tatamay taɲ ta zbay. Aɲ mndani, di'ɲaghu a nda amu wa. ²⁸ Əɲka'a ka tsatsi ta kəl mu ka nzaku nda hafu, dər ta kəl mu ka gigdavata, dər ta kəl mu ka nzaku.

Mantsa ya mnata gwal fa laha mataba ghuni guli: "Kahwathwata mndəra taɲ amu guli," ka həɲ.

²⁹ Ka si mndəra taɲ ma Lazglafta amu ya, ra a ka ndanay mu ta granaftá Lazglafta nda tsa skwa wuyayha tsatsaf lu nda dasu, nda ya nda kufur, nda ya nda pala tsana a mnda səla ka ghəɲani ta magafta ya wa. ³⁰ ɲaw lu 6a, ka Lazglafta nda mnduha daga manda ghalya, kabga kwala taɲ kul snaɲta. Ndanana tama, ta hga mnduha Lazglafta ma inda vli ka mbədanafta həɲ ta nzakwa taɲ, ³¹ kabga fafa ta fitik ɲa tsanaghata guma nda tvani ta inda ghəɲa hadik. Zbapzba Lazglafta ta mndu ɲa maga tsaya ka sli'aganapta tsi mataba gwal nda rwa. Manda tsaya maranaɲta Lazglafta ta inda mndu kazlay: Tsatsi

vərda mnda tsa guma zbap yu,» ka'a.

³² Na tsa snaŋta taŋ ta mnay Pwal ta gwada ta sli'agapta mataba gwal nda rwa ya, ka ghubasu sanlaha nda ghubasa ta Pwal. «Ŋa snəglanavata ŋni bađu ma sani ta tsa gwada ta mnə ka ya,» ka sanlaha.

³³ Ka sli'afťa Pwal mataba taŋ ka laghwi. ³⁴ Mataba va tsaya ná, mamu sanlaha ta zlghafta, ka laghu həŋ mis-tani. Mataba taŋ, mamu Deniz, ta nzakway tekw tsatsi mataba gwal ta dzra gwada ma Ariyupas, nda sana marakw Damaris hgani, nda sanlaha guli kawadaga nda həŋ.

18

Pwal ma luwa la Kwareŋt

¹ Tahula tsa, ka sli'afťa Pwal ma luwa Atina, ka laghwi da luwa Kwareŋt. ² Hada, ka guyatá tsi nda sana mnda la Yahuda ta hgu lu ka Akilas, ya lu ta hadika Puŋ. Sli'afťani yeya ta hadika Italiya kawadaga nda markwa taŋ Priskila, kabga ka sli'apsli'a inda la Yahuda ta hadika Ruma ka mgham Klawdi mnata. Ka guyaftá Pwal ta vgha nda həŋ. ³ Ka skwa turtuk slna ta magə həŋ. Həga tumpul ta dadah həŋ. Tsaya kəl Pwal ka gwaftá vgha nda həŋ. ⁴ Inda fitika Sabat Pwal ta zlərdá gwada ma həga tagha skwa la Yahuda, nda la Yahuda nda ya nda la Grek, kabga ta kumay ta tdaktá həŋ ŋa zlghaftá gwada Lazglafta.

⁵ Manda zlaŋta i Silas nda Timute ta hadika Mekaduniya, ka lagha slanaghatá Pwal, ka vzatá Pwal ta ghəŋani ka mna gwada. Ka paslə tsi ŋa la Yahuda kazlay: Yesu ná, Kristi ya kə'a. ⁶ Ka grunťá la Yahuda ka rarazay. Mbadá Pwal ka tukwanatá rgitika lgutani ta həŋ. Ka'a nda həŋ mantsa: «Ta ghəŋa ghuni ka skwa ghuni, daga ndana nda sli'a yu tvə gwal kul nzakway ka la Yahuda,» ka'a. ⁷ Ka sli'afťa tsi hada ka lagha da sana mndu, Tirtiyus Yustus hgani. Ta zləŋay tsa mndu ya ta Lazglafta. Tavata həga tagha skwa la Yahuda

həga taŋ. ⁸ Ka zlghaftá Krispus ta nzakway ka mgham ta ghəŋa həga tagha skwa la Yahuda ta Mgham Yesu, mantsa ya la ga taŋ guli. Nda ndəgha gwal ma Kwareŋt guli ta snaŋtá gwada Pwal, ka zlghaftá həŋ, ka maganaftá lu ta batem ta həŋ.

⁹ Ta sana rvidik, ka gwadganatá Lazglafta ta Pwal nda ma suni. Ka'a mantsa: «Yaha zləŋ da ksafťa kagha da haftá ka ta wi Pwal, kdəŋ gwadaŋ. ¹⁰ Kawadaga yu nda kagha, had mndu dza'a walaŋta faftá dzvu ta kagha ŋa ghuya dāŋwa ŋa gha wa. Nda ndəgha mnduha da ta ma na luwa na,» ka'a. ¹¹ Ka zata pwal ta vaku nda tili mku' ma tsa luwa ya, ta taghanaftá mnduha ta gwada Lazglafta.

¹² Ma fitika nzakwa Galiyuna ka ŋumna ta hadika Akaya tama, ka gwaftá la Yahuda ta wi ka grunťá Pwal. Ka kladaptá həŋ da vla tsa guma. ¹³ Ka həŋ mantsa: «Nana mndu na ta bara mnduha ŋa tsəlbu ta kəma Lazglafta, ka zluŋtá skwi mna zlahu,» ka həŋ. ¹⁴ Ta dza'a dza'a Pwal da gwada mantsa, ama ka gi tsu'afťa Galiyuna ta gwada nda la Yahuda. Ka'a mantsa: «Ka had mndu dza lu wu katsi, had sana dmaku ta bluta wu katsi, had yu ta snaghunata, a la Yahuda wa. ¹⁵ Ka si ta ghəŋa zwana gwadaha, nda ya ta ghəŋa hgu, nda ya ta ghəŋa zlahu ghuni ta zlərdá kuni ya, dzik nda kaghuni tsa. Va a yu ta tsa guma ta ghəŋa tsa skwiha ya wu,» ka'a. ¹⁶ Ka ghzlaftá tsi ta həŋ ma vla tsa guma. ¹⁷ Ka gwaftá həŋ ta wi ta Sustene, ta nzakway ka mgham ta ghəŋa tsa həga tagha skwa la Yahuda ya, ka ksafťa, ka dgapta ta wa tsa vla tsa guma ya, gvalaŋ a Galiyuna wa.

Vraghata Pwal da luwa Aŋtakiya

¹⁸ Ka nzdəglavatá Pwal tsəbakw fitik ma Kwareŋt. Tahula tsa, ka sli'afťa tsi kawadaga nda i Priskila nda Akilas, ka zlaŋtá zwanama, ka lami da kwambalu, ka laghwi ta hadika Siri. Ma kdə tsi ka lami da kwambalu, ka htsatá tsi ta ghəŋani ma luwa Saŋkre,

si wadana tsi ta Lazglafta. ¹⁹ Ka bhadaghatá hən da luwa Afisus, ka zlanatá Pwal ta i Priskila nda Akilas. Ka sli'aftá tsi ka lami da həga tagha skwa la Yahuda, ka ghwa yiva nda la Yahuda hada. ²⁰ Ka ndəbə hən ta dzvu da tsi, má ɲa nzdavatani da hən, ama dvaf a Pwal wa. ²¹ «Ta dza'a vraghavra yu ka ta dvay Lazglafta,» ka'a nda hən.

Ka ɲlaftá tsi ta kwambalu ma Afisus ka laghwi. ²² Ka bhadaghatá tsi da luwa Sezare. Ka sli'aftá tsi hada guli ka laghwi da luwa Ursalima da ganaghatá zgu ta Igliz karaku, ma kdaku tsi ka laghwi da luwa Antakiya. ²³ Tahula nzdavatani gerger ma luwa Antakiya ta hadika Siri, ka sli'aftá tsi ka laghwi da ranaftá hadika Galat, nda hadika Frizi, ka vla mbraku ɲa inda gwal zlgħay nda ɲuduf.

Apwalus ma luwa Afisus ndaya ma Kwarent

²⁴ Mamu sana mnda la Yahuda, Apwalus hgani, ma luwa Alegzandri yata lu. Ka lagha tsi da luwa Afisus. Mnda gwada ya, nda sna ta vindata skwiha ma defteri. ²⁵ Taghaf tagha ta skwi ta tva Mgham Yesu. Ka ka nda warakatani. Ta taghay ta skwi ta ghəɲa Yesu nda tvani ɲa mnduha. An mndani, maga batema Yuhwana yeya snan tsi. ²⁶ Ka mnə tsi ta gwada nda tsafaratá vgha ma həga tagha skwa la Yahuda. Snay i Priskila nda Akilas ta skwi ta mnə tsi, ka hgaghatá hən ɲa sganaghata taghanaftá skwi nda tvani ta ghəɲa gwada Lazglafta. ²⁷ Tahula tsa, ka kumaftá Apwalus ta dza'a ta hadika Akaya*. Ka sganaghatá zwanama ta mbraku, ka vindanaftá hən ta delewer ta gwal ta tsa hadik ya ɲa tsu'afta tan nda rfu. Bhadaghatani da hada, ka katanjá tsi nda zdaku ya vlan Lazglafta ta gwal ta ghadatá zlgħafta. ²⁸ Ka gwadə tsi ta gwada banluwa nda la Yahuda, ka traptá hən ta skwi ɲa ɲrapta. Ka maranantá tsi

ta hən ta skwi nda vinda ma defteri kazlay: Yesu ná, Kristi ya kə'a.

19

Pwal ma luwa Afisus

¹ Ma fitika nzakwa Apwalus ma luwa Kwarent, ka ranaftá Pwal ta vli ta ghwáha ta hadika Asiya, ka bhadaghatá tsi da luwa Afisus ka slaftá tsi ta sanlaha ma gwal zlgħay nda ɲuduf hada. ² Ka'a mantša: «Mut-safmutsa kuni ta Sulkum nda ghuɓa ma zlgħafta ghuni ra?» ka'a dawanta da hən. Ka hən nda tsi mantša: «Ta sna a ɲni ta skwi ta hgə lu ka Sulkum nda ghuɓa wa,» ka hən. ³ «Mndərga wati batem magaghunaf lu na?» ka'a nda hən. «Mndərga ɲa Yuhwana maganaf lu,» ka hən nda tsi. ⁴ Ka Pwal mantša: «Gwal ta tsu'afta ka mbədanaftá nzakwa tan, maganaf Yuhwana ta batem ta hən. Ka Yuhwana nda hən na: Zlgħafwazlgħa ta tsa mndu ta sagha nda hula da ta nzakway ka Yesu ya,» ka'a. ⁵ Tahula snanta tan ta tsa gwada ya, ka maganaftá lu ta batem ta hən nda hga Mgham Yesu. ⁶ Ka fanaghatá Pwal ta dzvu ta hən, ka saha Sulkum nda ghuɓa ta ghəɲa tan. Ka gwadə hən ta gwada nda sanlaha ma gwada, ka klə hən ta lwa Lazglafta guli. ⁷ Ta magay gwagwa ta tsa mnduha ya ta ghwanpdə his.

⁸ Tahula tsa, ka gdatá Pwal ta dza'a da həga tagha skwa la Yahuda. Hkən tilani ta mna gwada ta ga mghama Lazglafta, ka ɲavata ɲa tdaktá ghəɲa gwal ta sna skwi ta mnə tsi. ⁹ Ka tananaftá sanlaha mataba tan ta ghəɲ, ka kwalaghutá hən ta zlgħafta, ka ghuɓasə hən ta tsa tagha skwi ta ghəɲa tva Yesu ya ta kəma tskata mnduha. Tsaya tama, ka sli'aftá Pwal ka zlanjá hən, ka hlaghatá gwal zlgħay nda ɲuduf, ka laghu hən da həga dzanə Tiranus, ka taghə tsi ta skwi ɲa tan inda fitik hada. ¹⁰ His vakwa tan ta taghay. Ma tsaya snanta inda gwal ta nzakway ta hadika Asiya, daga la

* 18:27 Ngha ta Slna gwal ghunay 18:12.

Yahuda, nda la Grek tani ta gwaɗa Mgham Lazglafta.

Zwana Seva

¹¹ Ka magə Lazglafta ta mazəməzəm ɲa ndərmimay nda ma Pwal. ¹² Tsaya ta kəl lu ka klaftá lgut nda salawar ya ta ksantá vgha Pwal tazlay, ka klanťá gwal kul dughwanaku ɲa ksantá hən, ɲa saghwa tsa ɗanwa nda ghwaɗaka sulkum ya tani ma hən. ¹³ Mamu sanlaha ma la Yahuda guli ta ra luwa, ɲa ghazliginťá ghwaɗaka sulkum ma mnduha. Ka dzəghanťá hahən guli ta ghzla ghwaɗaka sulkum nda həga Mgham Yesu ma gwal nda kasa da halaway. Ka hən mantša: «Nda hga tsa Yesu ta mnə Pwal ya ta mnaghunata ɲni: Sabwasa,» ka hən. ¹⁴ Ndəfán zwana sana mndu ta hgə lu ka Seva ta nzakway tekwa mataba la mali ta ghəɲa gwal ta dra skwi ɲa Lazglafta la Zudiya, ta maga mndərga tsa skwi ya mantša. ¹⁵ Ma sana fitik, ka tsa ghwaɗaka sulkum ya nda hən mantša: «Wya nda sna yu ta Yesu, nda sna yu ta Pwal guli, wa kaghuni tama?» ka'a nda hən. ¹⁶ Ka valaftá tsa mndu ksu halaway ya ta hən ka mbranaghatá hən demdem. Ka ndandagaptá hən ma tsa həga ya nda hwaya ka fərđi'u, nda babalatá vgha. ¹⁷ Ka snanaghatá tsa skwi ya ta inda la Yahuda nda la Grek tani ma luwa Afisus. Ka ksaftá zlən ta hən demdem, ka vlə hən ta glaku ɲa Mgham Yesu. ¹⁸ Ta traku gwal si ta zlghafta, ka sagha hən da mnay nda wa tan ta ghwaɗaka skwi ya mamaga hən. ¹⁹ Nda ndəgha gwal si ta mbaɗaku ta hlaktá defteriha tan ka darinťa ta kəma mnduha demdem. Ka mbaɗaftá lu ta tseɗa tsa defteriha ya ná, ta klay ta tseɗi ka dəmbu' hutaf ²⁰ Mantša ya kəl gwaɗa Mgham Yesu ka ɲluta, ka zuta vli nda mbrakwa Mgham Lazglafta.

Gigdavafta vli ma Afisus

²¹ Tahula tsa, ka Pwal ndanata mantša: Ka ranafra yu ta vli ta haɗika Mekaduniya, nda vli ta haɗika

Akaya* katsi, ta dza'a da luwa Ursalima yu.

«Ka ɓhadaghaɓha yu da hada katsi guli, nda nza tkwe' ka ɓhadaghata ɗa da luwa Ruma guli,» ka'a. ²² Ka ghunaghatá tsi ta i Timute nda Irasta, his mataba gwal ta katanťa ta haɗika Mekaduniya. Ta nzatá vərɗa tsatsi ka nzɗavata ta haɗika Asiya. ²³ Ma tsa fitik ya, ka sli'avaftá gwaɗa katakata ta ghəɲa Mgham Yesu. ²⁴ Tsaw mamu sana ɗəgha ta slru ta hgu lu ka Dametriyus, ta slara zwana həga ka kufur, ɲa wuyay, ta hgu lu ka Deyes Artimis. Kad' ka skwi ta planata tsi ta gwal ta maganatá slna. ²⁵ Ka tskanatá tsi ta tsa mnduhani ya, kawadaga nda sanlaha ta maga mndərga tsa slnahani ya guli. Ka'a nda hən mantša: «Graha! Nda sna kuni kazlay: Ta na skwi ta tsatsafta mu na nzafta mu kə'a. ²⁶ Nda ngha kuni, nda sna kuni guli ta skwi ta mnə Pwal. Ka'a na: Nza a skwi ta tsatsafta mnduha nda dzva tan ka Lazglafta wu, ka'a. Ka tɗaghatá tsi ta ndəghata mnduha. Ma na luwa Afisus na kwenkwen yeya a wu, nduk ma inda vli ta haɗika Asiya tani. ²⁷ Wana na skwi na dza'a dzatá slna mu. Tsaya ya a wu, dza'a zləmbaku gwaɗa ta ghəɲa həga skwa wuyay mu dagala ta nzakway ka Deyes Artimis. Vləgəltá a mnduha ta glaku ɲa Deyes ka tsəlbú ma ghuvani manda ya ta magə lu ma inda vli ta haɗika Asiya nda ya ta ghən haɗik demdem ya wu,» ka'a. ²⁸ Snanťa tan ta tsa gwaɗa ya, ka gufaftá ɲuɗufa tan ka gugud' hən ta gugud'aku. «Ya dagala gwaɗa ta Deyes Artimis la Afisus,» ka hən. ²⁹ Ka sli'avaftá vli kuɗukuts ma luwa demdem, ka hwaya da vla katskatsu, ka ksədanaghatá hən ta graha Pwal ta nzakway ka i Gayus nda Aristarkus, tsa hahən his ta nzakway ka mnduha la Mekaduniya ya. ³⁰ Si ka kumə Pwal ta dza'a slanaghatá hən, ama ka pyaftá gwal zlghay nda ɲuɗuf. ³¹ Mamu sanlaha ma gwal ksa slna ɲumna ta haɗika Asiya ta nzakway

* 19:21 Ngha ta Slna gwal ghunay 18:12.

ka graha Pwal. «Yaha ka da dza'a da tsa vla katskatsu ya,» ka hən̄ tsghadanaghatá lwi ta Pwal. ³² Ta tsa luwa ya, nda ghuya ghə̄ŋa mnduha. Ka nu ŋa ya laha ta guguday, ka nu ŋa ya laha ta gugday. Mal gwal mataba taŋ kul snaŋtá skwi ta tskanata hən̄. ³³ Ka snanamtá sana mnduha ta tsa gwada ya ta sana mndu ta hgu lu ka Alegzandra ta klə la Yahuda ta kəma. Ka Alegzandra tama mantša: «Swidwa! Swidwa!» kə'a kapaŋtá dzvu, ka kuma gwada ŋa mnanaŋtá mnduha. ³⁴ Manda snaŋta taŋ kazlay: Mnda la Yahuda na mndu na kə'a, ka hlaftá hən̄ ta wi ka skwa turtuk ka zatá awa his. Ka hən̄ mantša: «Dagala gwada ta Dayes Artimis la Afisus!» ka hən̄ hlaftá wi.

³⁵ Ka ləbanatá mnda vindi ma tsa luwa ya ta mnduha zlahzlah. Ka'a mantša: «Ari wa la Afisus, wa ya kul snaŋta kazlay: Luwa Afisus ta ŋanata tsa həga Dayes Artimis dagala ya, nda tsa tsatani ta saha ta luwa ya kə'a na? ³⁶ Had' mndu dza'a zlərday wa. Ləbanatá ŋuduf ka dzatá ghə̄ŋ skwi ŋa magay. ³⁷ Na mnduha hlagagha kuni da hadna na ná, had' sana rutsak vzaf hən̄ ta həga skwa wuyay, ka razatá Diyesa mu wa. ³⁸ Ka mamu skwi mataba Dematriyus kawadaga nda gwal ksanatá slna nda sana mndu katsi, mamu vla tsa guma, ka kla hən̄ da gwal tsa guma, ka dza'a hən̄ dganata hada. ³⁹ Ka mamu sna gwada ta kumə kuni ta mnay katsi guli, dza'a dzray mu ta tsaya ma vla dzrəka mu. ⁴⁰ Ta ghə̄ŋa na skwi ta magaku gita na ná, laviŋlava lu ta tsaftá badza ta amu ka gwal zlərdawi, kabga had' skwi prək ka tskamata mandana ná, ŋa mnay mu kazlay: Ta ghə̄ŋa ya skwi ya tskavata mu kə'a wa,» ka'a. Kdəkwani ta gwada, «gazlawagazla,» ka'a nda mnduha.

20

Sli'a Pwal ta hadika Mekaduniya nda ya ta hadika Akaya

* **20:7** Ngha ta Slna gwal ghunay 2:42.

¹ Tahula ləbatá tsa sli'avaf ta sli'avaf lu ya, ka tskanata Pwal ta gwal zlg hay nda ŋuduf, ka vlaŋtá mbraku ta hən̄. Ka dɡatá tsi ta vgha nda hən̄, ka laghwi ta hadika Mekaduniya. ² Tahula ranaftani ta tsa hadika ya, ka valaŋtá tsi ta mbraku katakata ta gwal zlg hay nda ŋuduf, ka bhadaghatá tsi ta hadika Gres. ³ Ka zatá tsi ta tili hkən hada. Ta dza'a dza'a lami da kwambalu ŋa dza'a ta hadika Siri tama, ka snaŋtá tsi ta dzray ta dzrə la Yahuda ta wi ta ghə̄ŋani ŋa pghanatá buďukwa. Ka ksəglaghatá tsi ta tvi nda ta hadika Mekaduniya. ⁴ Ka sli'afatá i Supater zwanja Pirhus mnda luwa Beriya, nda Aristarkus nda Sekundus mnda la Tesalunik, nda Gayus mnda luwa Derba, nda Timute, nda Tisik, nda Trufim mnduha hadika Asiya, mistani. ⁵ Ka laghu tsahaya ta kəma kzla aŋni ma luwa Truwas. ⁶ Aŋni ya, ka lamə ŋni da kwambalu ma luwa Filipiya, tahula zutá skala buradi kul had' is mida ya. Ta mahutafa fitik, ka lagha ŋni slanaghatá hən̄ ma luwa Truwas, ka zatá ŋni ta luma hada.

Kwanaha lagha Pwal da luwa Truwas

⁷ Gahawu badu luma gwasi, ka tskavatá ŋni ŋa za skwa zaya* Mgham Yesu, ka zlaftá Pwal ta gwada ta kəma gwal zlg hay nda ŋuduf, ka nzdavata tsi ta gwada ha ka lami da takala, kabga dza'a nda sli'a tsadakwər vli. ⁸ Ma dzuguvi ma həga ta ghə̄ŋa həga tskavata ŋni. Mamu ndəghata pitirlaha ma tsa dzuguvi ta ghə̄ŋa həga tskava ŋni ya. ⁹ Tsaw mamu sana zwanja ta hgu lu ka Fewtikus ta nzunja tawa finitir. Ka dzinjtá hani ma tsa nzdavata Pwal ta mna gwada ya. Na tsa ghərbanafatá hani ya, ka dədagatá tsi ta tsa mahkəna həga ta ghə̄ŋa həga ya ta hadik. Kə'a ka lu ka sli'ay ná, nda mta. ¹⁰ Ka saha Pwal, ka ndadaghata tsukwafta. «Ma tđ ŋudufa ghuni, ta teke'a hafu mida,» ka'a.

11 Ka vradaftá Pwal ka 6la'atá tsi ta buradi ka zay. Ka kdé tsi ta gwađa petsuwed'vli. Tahula tsa, ka sli'aftá tsi ka laghwi. 12 Nda hafu ma tsa galaḅay ya ta klaghatá lu dzagha. Ka rfu hən ta rfu katakata.

Sli'a Pwal da luwa Truwas nda ya da luwa Miteleŋ

13 Ka sli'aftá ŋni ka laghwi ta kəma ta kəma da ŋlaftá kwambalu ŋa kla aŋni da luwa Asus. Ŋa dza'a ŋni kla Pwal hada, kabga ta dza'a nda sala i'i, ka'a. 14 Manda laghani slanaghatá ma Asus, ka klamtá ŋni da kwambalu, ka laghu ŋni da luwa Miteleŋ. 15 Ka sli'aftá ŋni hada nda kwambalu, ka 6hadaghatá ŋni gamahtsimani mbəŋ nda luwa Kiyus. Gamahtsimani, ka 6hadaghatá ŋni da luwa Samus, gamahtsima tsaya guli, ka 6hadaghatá ŋni da luwa Miletus. 16 Ka Pwal mnuta na: «Had' yu dza'a sladaḅata ma luwa Afisus wu, da zutá lu ta fitik ma hadika Asiya, ka má ta magaku tsi katsi ná, misimmisim ta kuma yu ta 6hadaghata da Ursalima, ka ma kdé fitika skala Pentakwat† ka sagha a tsi,» ka'a.

Gwađa Pwal nda la galata mndu ma Afisus

17 Ma tsa Miletus ya tama, ka ghunaftá Pwal ta mnduha da Afisus ŋa hgaktá gwal ngha Igliz. 18 Manda 6hadaghata taŋ da slanaghata, ka Pwal nda hən mantsa: «Daga bađu lagha ḁa ta hadika Asiya ná, nda sna kuni ka yu nzata kawadaga nda kaghuni. 19 Nda leḅtekwa ta ghəŋ mataba ghuya ḁaŋwa da sanlaha ma la Yahuda ta pghihatá buḁukwa, ksanata yu ta slna ta Mgham Yesu. 20 Nda sna kuni guli kazlay: Had' sana skwi prək ka katá kaghuni difaghuna yu wu kə'a. Mnaghunamna yu ta indani, ka taghaghunafta banluwa nda ya dzagha dzagha. 21 Ka gvalaŋtá yu ta la Yahuda nda la Grek, ŋa mbəḁavata tvə Lazglafta ŋa

zlgħafta taŋ ta Mghama mu Yesu Kristi. 22 Ndanana, nda sli'a yu da Ursalima. Sulkum nda ghuḅa ta tiŋwa i'i ŋa dza'a. Sna a yu ta skwi dza'a slidiḅhata hada wa. 23 Skwi ya ta mnidiŋta Sulkum nda ghuḅa kwenkwen ná, dza'a sladiḅhasla ghuya ḁaŋwa, dza'a vzidimvza lu da gamak. 24 I'i ná, ndana a yu ta gwađa ta hafa ḁa, ḁər má kinawu dinutani ka ŋa ḁa wa. Dza'a kḁanaktá tsa ŋərma slna vliha Mgham Yesu ŋa magay, ta nzakway ka mna Lfiḁa Gwađa ta ghəŋa zḁakatahuḁa Lazglafta ya skwi ta zḁəgihata.

25 «Ndanana ná, nda sna yu kazlay: Nghəglanḁa a inda na kaghuni raghunaf yu, ka mnaghunatá gwađa ta ga mghama Lazglafta ná, ta həga kuma ḁa dekdək wa. 26 Tsaya ta kəl yu ka mnaghunata dar gita kazlay: Magaghunamaga yu ta inda skwi ya laviŋ yu ta magay nda inda kḁavakta mbrakwa ḁa. Ka dza'a zluŋzla kuni ta skwi ya taghaghunaf yu, ta had' i'i mida wu, 27 kabga mnaghunamna yu ta inda skwi mna Lazglafta, had' ya ḁifanaghu yu wa. 28 Nghawangha ta ghəŋa ghuni, nghawa ta inda bra ya vlaghuna Sulkum nda ghuḅa ŋa nghay guli. Nghawangha ta Igliza Lazglafta ya mutsanak tsi ta ghəŋani nda usa zwanani. 29 Tahula laghwa ḁa ná, nda sna yu kazlay: Dza'a sli'adamsli'a mnduha ta sidi manda mandundiha da taba ghuni, had' hən dza'a zlanḁá tsa bra ya wu kə'a. 30 ḁər mataba kaghuni guli ná, dza'a sli'afsl'i'a sanlaha da tsakalawi, ŋa baraghata taŋ ta sanlaha ma duhwalha mista taŋ. 31 Ka nzata kuni hzleŋa. Havapwahava kazlay: Hkən vakwa ḁa ta ŋavata nda ima taw ta iri, nda rvidik tani, nda fitik tani, ta vla hiḁaku ŋa inda kaghuni kə'a.

32 «Ndana tama, ma dzva Lazglafta nda gwađa ta zḁakatahuḁani tani ta famta yu ta kaghuni. Tsa gwađa ya dza'a ŋla kaghuni, ŋa zay ghuni ta

† 20:16 Pentakwat: Tsaya fitika skalu dagala ta fitika tska skwi ta vwah da la Yahuda. Ma tsa fitik ya saha Sulkum nda ghuḅa ta ghəŋa duhwalha Yesu ta ma hutafmbsaka fitik tahula Pak. Ngha Zlahu 23:16.

həga kawadaga nda inda gwal nda ghuḅa. ³³ Ma nzakwa ḁa ná, gvalaṅ a yu ta ḁər tseḁa mndu, ḁər dzindara mndu, ḁər lguta mndu wa. ³⁴ Nda sna vərḁa kaghuni kazlay: Nda dzva ḁa si ta maga yu ta slna ṅa kata ghəṅa ḁa, nda ya ṅa kata gwal ta dza'a mista ḁa tani kə'a. ³⁵ Inda tsa slnaha magə yu mantša ya ná, ṅa maraghunata kazlay: Mantša ya ta maga lu ta slna ṅa katanṅá gwal ka pḁu kə'a. ṅa havaghunakta guli ta gwada Mgham Yesu ta mnay kazlay: Mal mndu ta vlay ta rfu, ka mndu ta zlghay kə'a ya,» ka'a.

³⁶ Ta kḁaku Pwal ta mna tsa gwada ya, ka tsəḁata tsi ka maga ḁu'a nda hahəṅ tani demdem. ³⁷ Rəḁ həṅ demdem nda taw, ka lagha tekweš' ta Pwal. ³⁸ Tsa mnayni kazlay: Nghəḁlanṅa a kuni ta həga kuma ḁa wu kə'a ya na skwi ta ganaftá taw ta həṅ. Ka sli'aftá həṅ ka pghaghatá Pwal da vla kwambalu.

21

Lagha Pwal da luwa Ursalima

¹ Tahula dgata ṅni ta vgha nda həṅ, ka lamə ṅni da kwambalu. Ka sli'afta ṅni ka laghwi tur da luwa Kus. Gamahtsimani, ka sli'afta ṅni ka laghwi da luwa Rudes. Ka gi sli'afta ṅni hada guli ka laghwi da luwa Patara. ² Hada, ka slafta ṅni ta sana kwambalu ta sli'i da luwa Finisi, ka lamə ṅni dida, ka laghu ṅni. ³ Nghay ṅni ta luwa Kiprus manda a, hadik ya ta tsavata ma drəf, ka zluṅtá ṅni nda ga zlaḁa ṅni ka laghu ṅni nda tvə hadika Siri. Ka ḁhadaghatá ṅni da luwa Tir ma vla pghay kwambalu ta huzla. ⁴ Hada, ka slanaghatá ṅni ta gwal zlghay nda ṅuḁuf, ka zata ṅni ta fitik ndəfáṅ ḁa həṅ. «Ma laf ka da luwa Ursalima,» ka həṅ nda Pwal, manda kḁakwa Sulkum nda ghuḅa ta mnanaṅtá həṅ. ⁵ Ma kḁavakta tsa mandəfáṅa fitik ya, ka sli'afta ṅni ka sli'i. Ka pghafta həṅ demdem ta aṅni, nda mi'a taṅ, nda zwana taṅ tani, ha

ka zluṅtá huḁa luwa. ḁhadaghata ṅni ta wa ghwa, ka tsəḁata ṅni, ka magatá ḁu'a. ⁶ Manda dgata ṅni ta vgha nda həṅ, ka ṅlaftá aṅni ta kwambalu, ta vraghuta hahəṅ dzagha taṅ.

⁷ Ka kḁiṅtá ṅni ta mbada ṅni nda kwambalu. Sli'afta ma luwa Tir ka ḁhadaghata da luwa Tulemayis. Hada, ka guguvta ṅni ta zgu nda zwanama. Ka zata ṅni ta fitik turtuk kawadaga nda həṅ. ⁸ Ka sli'afta ṅni gamahtsimani ka dza'a, ka ḁhadaghata ṅni da luwa Sezare. Ka sli'afta ṅni guli ka lagha da Filip ta hgə lu ka mnda mna gwada Lazglafta, ta nzakway ka mndu ya tekwa mataba tsa gwal ndəfáṅ ya kay*. Ka lamə ṅni da həga ga taṅ ka hanay ga taṅ. ⁹ Mamu kwaghani fwaḁ ka daghali ka daghali ta klaktá lwa Lazglafta. ¹⁰ Nda za fitika ṅni ṅulum hada tama, ka sli'aftá sana anabi ta hgə lu ka Agabus daga ta hadika Zudiya, ¹¹ ka sagha da slanaghatata. Ka klaftá tsi ta ḁanava Pwal, ka habanata tsi ta səlahani nda dzvuhani. Ka'a mantša: «Wya skwi mna Sulkum nda ghuḅa: Ka ṅa wa nana ḁanava na ná, manda va yeya dza'a habafta la Yahuda ta tsa mndu ya ma Ursalima, ṅa klafta taṅ ka fanamta gwal kul nzakway ka la Yahuda ma dzva taṅ,» ka'a.

¹² Na snaṅta ṅni ta tsa gwada ya, nda aṅni tani, nda gwal ma tsa vli ya tani, ka ndəḁə ṅni ta dzvu ṅa Pwal ṅa kwalani kul lafi da Ursalima. ¹³ Ka Pwal nda aṅni mantša: «Ta ghəṅa wu ta tawa kuni ta taw. Ta kumay kuni ta gidiftá zləṅ ra? I'i ta ḁa ná, ṅa habaftá i'i yeya a wu, ḁər má ṅa dza ta i'i ma Ursalima ta ghəṅa hga Mgham Yesu tsi, nda fa vgha ḁa,» ka'a. ¹⁴ Na tsa trapta ṅni mida ya ná, ṅəvglaṅ a aṅni guli wa. «Ka maga Mgham Yesu ta skwi ya kumaṅ tsi,» ka aṅni ta ghəṅani.

¹⁵ Tahula luta tsa fitik ya tama, ka hbaftá ṅni ta vgha, ka ṅlaghatá da luwa Ursalima. ¹⁶ Ka sli'aftá sanlaha ma gwal zlghay nda ṅuḁuf ma luwa Sezare guli mista ṅni. Ka

* 21:8 Ngha ta Slna gwal ghunay 6:5. Nda 8:5-40.

pghadaghata hən ta aṇni da vli ya dza'a hani ṇni ta hani ga sana mndu ta hgə lu ka Menasun, mnda sana luwa ta tsavata ma drəf, ta hgə lu ka Kiprus. Nda kda fitika tsa mndu ya ma zlghay nda ṇuduf.

Nghanaghata Pwal ta Yakubu

¹⁷ Bhadaghata ṇni da Ursalima, ka tsu'afra zwanama ta aṇni nda rfu. ¹⁸ Ga mahtsimani, ka sli'afra Pwal kawadaga nda aṇni ka lagha da Yakubu. Ka lagha gwal Igliz tskavata demdem hada. ¹⁹ Tahula ganaghata Pwal ta zgu ta hən, ka rusu tsi turtuk turtuk ta skwi maga Lazglafta mataba gwal kul nzakway ka la Yahuda nda ma slnani. ²⁰ Snanata taṇ ta tsa skwi rusanaf Pwal ta hən ya, ka zləzlvu hən ta Lazglafta. Ka hən nda tsi mantsa: «Zwanama, nda ngha ka ta dəmbu' a ta la Yahuda ta zlghafta ya ki'e, ta ṇavanja hən ka sna zlahu Musa. ²¹ Ka lu nda hən nda gwada ta kagha na, ma snə kuni ta zlahu Musa, ma datsə kuni ta fafađa zwana ghuni, ma taghə kuni ta nzakwa la Yahuda, ka ka ta taghay ṇa inda la Yahuda ta nzaku ma səla hamata sanlaha ma mnduha, ka lu ta mnay. ²² Waka lu dza'a magay? Ya wya dza'a nda sna hən kahwathwata kazlay: Hadna ka kə'a, dza'a sli'agaghasli'a hən. ²³ Ka si mantsa tsi, ka maga ka ta na skwi dza'a ṇni mnaghata na. Mamu sana mnduha fwaď mataba mu ta wadana ta wadu ta Lazglafta. ²⁴ Hla ta hən ka dza'a ka da tsalapta ghəṇa gha kawadaga nda hən. Ka plata ka ta skwi ma dza'a hahən da play. Tahula tsa, ṇa htsiṇta taṇ ta ghəṇa taṇ. Ka magamaga lu mantsa katsi, dza'a nda sna inda mnduha kazlay, tsa skwi ta snə mu ta mnay ta Pwal ya kay na, tsakala wi ya kə'a. Ma tsaya dza'a kəl lu ka snanṇta kazlay: Ta snay kagha ta zlahu guli kə'a. ²⁵ ṇa gwal kul had ka la Yahuda ya, tsiṇtsa mu ta ghəṇani ka vindanafta mu ta hən kazlay: Yaha hən da za slu'a skwa wuyay, yaha hən da za us, yaha hən da za skwi

bəarta lu nda bəarta, yaha hən da maga sli'insli'in† kə'a,» ka hən.

²⁶ Mantsa tama, ka sli'afra Pwal kawadaga nda tsa mnduha fwaď ya ka tsalapta tsi ta ghəṇani. Gamahtsimani, ka lamə tsi da həga Lazglafta, ṇa mnata fitika dzata ghəṇa tsa tsalatá ghən, nda vlata skwa pla ghən dza'a vlə lu ta hən ta hən ya.

Ksaftá Pwal ma həga Lazglafta

²⁷ Bađu kdavakta tsa mandəfəṇa fitik ya, ka nghanṇta la Yahuda ta sagha ta hadika Asiya ta Pwal ma həga Lazglafta. Ka gagaftá hən ta dəmga, ka ksafta hən ta Pwal. ²⁸ Ka dzata hən ta lawlaw: «Ari mnduha la Isra'ila! Kudidwa! Ya wana tsa mndu ta ra inda vli ka raraza mnduha mu, nda zlahu Musa, nda na həga Lazglafta na tani ya kay. Laghani guli na, ka hladamtá la Grek da na həga Lazglafta na, ka ṇriṇṇta na vli nda ghuḃa na,» ka hən. ²⁹ Tsaw si ngħiṇgha hən ta sana mndu ta hgə lu ka Trufim, mnda la Afisus kawadaga nda tsi ma luwa. Zlah si kladamkla Pwal ta tsa mndu ya da həga Lazglafta ka hən si ta gray.

³⁰ Kđukuts sli'avafli'a vli ma luwa, ka gazladaghatá mnduha ma inda vli. Ka ksaftá hən ta Pwal ma həga Lazglafta, ka ksigiṇta dzibil, ka gi hahṇṇta tghaha. ³¹ Ta naghay naghay hən ta tva dzatá Pwal ta lagha lu da mnay ṇa mghama sludzi kazlay: ya nda ɓadza vli ma luwa Ursalima kə'a. ³² Ka gi hlaftá tsi ta sludziha nda maliha ta ghəṇa la sludziha, ka sli'afra hən ka ndadaghata slanaghata hən. Nghay taṇ ta mghama la sludzi nda la sludzi tani, ka gi zlanṇta hən ta dza Pwal. ³³ Ka gavadaghatá mghama la sludzi ka ṇanata Pwal, ka tsatsanaftá zidaha his. «Wa va kagha, nahgani maga ka?» ka'a nda tsi. ³⁴ Ka nu ṇa ya ta gwaday, ka nu ṇa ya ta gwaday, ka tsa tskata ghəṇa mnduha ya. Trid, trap ta mghama sludzi ta ksaftá ghəṇa gwada, ka'a mantsa: «Klawakla

† 21:25 Ngha ta Slna gwal ghunay 15:20.

ta na Pwal na da vla nzakwa la sludzi,» ka'a. ³⁵ Ndusadaghata Pwal tavata dzatá tva nlu da hēga, ka gi tsukwaghatá la sludzi, kabga nda ga sida mnduha. ³⁶ «Dzata! Dzata, dzata!» ka tsa nēddēma ta mnduha ta mbađa mistani ya, ka dza'a nda hla wi.

Waday Pwal ta ghənjani

³⁷ Ta ghwan a lu ka kladamta Pwal da vla nzakwa la sludzi tama wu, «dza'a tsu'ay ka, ka mnaghan̄ta yu ta gwada da ra?» Ka Pwal nda tsa mghama sludzi ya. «Nda sna ka ta gwada la Grek ra? ³⁸ Ka gha a na mnda la Masar ta sli'anaftá zlerđawi ka ma tan̄, ka hlaghatá gəndaha dambu' fwađa mtak ya wu ra?» ka'a nda Pwal. ³⁹ Ka Pwal mantsa: «Mnda la Yahuda i'i, ya lu ma luwa Tarsus ta hadika Silisi, zwan̄a sana luwa ta klu lu ya yu. Kdakkdək, vlihavla ta tvi ka gwadganata yu ta mnduha,» ka'a. ⁴⁰ Ka vlan̄tá tsa mghama la sludzi ya ta tvi. Ka sladatá Pwal ta tsa dzatá tva dza'a da hēga ya. Ma hlə kuni ta wi, ka'a nda dzvu nda mnduha. Sriw, nzan̄a mnduha. Ka zraftá Pwal ta gwada nda hən̄ nda gwada Hebru.

22

¹ «Zwanama nda dadaha, snawasna ka mnaghunata yu ndanana ta skwi ta magaku, n̄a wadap̄tá ghənj̄a da,» ka'a. ² Na tsa snay tan̄ ta zraftani ta gwada nda gwada Hebru ya, ka sganaghata hən̄ ta nzata sriw. Ka Pwal mantsa: ³ «I'i ná, la Yahuda yu, ya ma luwa Tarsus ta hadika Silisi lu ta i'i, ama ma na luwa na glafta yu. Gamaliyel ta dzan̄adiftá ta dzan̄a, ka taghadifta snan̄tá zlah̄a dzidziha mu nda tvani manda ya ta raku. Navan̄a i'i guli ka sna n̄a Lazglafta manda va na ta magə kaghuni dem-dem gita na. ⁴ Ganap ga yu ta iri ta gwal ta ksa na tvi na ha ka ps-latá hən̄. Hahabaf hahaba yu ta zg-wana nda mi'aha tani ka pghamtá hən̄ da gamak. ⁵ Masləm̄tsəka da na la mali ta ghənj̄a gwal ta dra skwi n̄a Lazglafta, nda la galata mndu na guli.

Da hahən̄ zlgħafta yu ta delewer n̄a klan̄tá zwanama mu la Yahuda ma luwa Damas, n̄a dza'a da kasa gwal zlgħay nda n̄uduf ma tsa luwa ya, n̄a hlaktá hən̄ da luwa Ursalima, n̄a tsanaghata guma ta hən̄.»

Mnay Pwal ta tva zlgħaftani ta Yesu

Slg 9:1-19, 26:12-18

⁶ «Tata mbađa yu ta tvi, wur ma ghənj̄ fitik, ndusa yu nda luwa Damas tama, ka saha tsuwadək katakata daga ta luwa ka tsuwadəkanaftá vli ta widifta. ⁷ Ka zləmbadata yu ta hadik. «Sawulu! Sawulu! Kabgawu ta kəl ka ka giri n̄a da na?» ka sana lwi nda i'i ta snə yu. ⁸ «Wa kagha ní Mghama da!» ka yu nda tsi. «I'i Yesu mnda la Nazaret, ta gəka ta iri n̄ani ya yu,» ka'a nda i'i. ⁹ Nda n̄gha gwal kawadaga nda i'i ta tsa tsuwadək ya, ama sna a hahən̄ ta lwa tsa mndu ta gwada nda i'i ya wa. ¹⁰ «Nu skwi n̄a magay da ní Mghama da?» ka yu nda tsi. «Sli'afsl̄i'a, la da tsa luwa Damas ya, dza'a mnagha mna lu ta inda skwi n̄a magay gha hada,» ka Mgham Yesu nda i'i. ¹¹ Ghulpidghulpa wudəkwa tsa tsuwadək ya kay, n̄ghəgla a yu ta vli wa. Ka ksə tsa gwal kawadaga nda i'i ya ta i'i ta dzvu, ka 6hididighata da luwa Damas.

¹² «Hada, mamu sana mndu ta hgə lu ka Hananiya. Ta zlənj̄ay ta Lazglafta, ta snay guli ta zlah̄a Musa. Ta ghubay inda mnduha la Yahuda ma tsa luwa Damas ya. ¹³ Ka sagha tsi slidighata, ka'a nda i'i mantsa: «Zwanama da Sawulu, n̄ghəglan̄gha ta vli,» ka'a. Gi hadahada, gi ka gwanatá iriha da, ka n̄ghan̄tá yu ta vli. ¹⁴ Ka Hananiya nda i'i guli mantsa: «Zbuzba Lazglafta dzidziha mu ta kagha daga ghalya n̄a snan̄tá skwi ta kumə tsi, n̄a n̄ghan̄ta gha ta tsa tdukwa mndu ya, n̄a snan̄ta gha ta gwada vərđa tsatsi nda wani. ¹⁵ Kagha dza'a nzak-way ka masləm̄tsəkani da inda mnduha ta ghənj̄a skwiha ya snan̄ ka da tsi. ¹⁶ Ndanana, had̄ sana skwi n̄a kzləgəlta gha wa. Sli'afsl̄i'a, sawi ka magagħafta lu ta batem, ka ghuđata

dmakwa gha nda ma hgan̄ta gha ta Mgham Yesu,» ka'a.

Ya ka lu ghunaftá Pwal da sana mnduha

¹⁷ «Tahula tsa, ka vraghutá yu da Ursalima. Ma sana fitik ta maga du'a yu ma hęga Lazglafta, ka maridintá Mgham Yesu ta ghęjani. ¹⁸ Na tsa nghan̄ta da ya, ka'a nda i'i mantsa: «Sli'apsli'a misimmisim ma luwa Ursalima, kabga tsu'af̄ta a hęj ta skwi dza'a ka mnay ta i'i wu,» ka'a. ¹⁹ «Mghama da, nda sna vęrdá hahęj kazlay: Si ta ray yu ta hęga tagha skwa la Yahuda ka hla gwal ta zlglaftá kagha, ka hla hęj da gamak, ka slęva hęj nda krupi kę'a. ²⁰ Ta dzatá lu ta Atiyen ta nzakway ka maslęmtsęka gha ya ná, hada vęrdá i'i. Zdigihazdá tsa dzata dza hęj ya. I'i ta njanatá lguta tsa gwal ta dzata ya,» ka yu nda tsi. ²¹ «Sli'af̄sli'a, la! Ta ghunę da vli di'in̄ yu ta kagha da gwal kul nzakway ka la Yahuda,» ka'a.

Pwal nda mali ta ghęja sludza la Ruma

²² Ka fata hęj ta slęmęj ka sna gwadá ta gwadagapta Pwal ha ka mnagaptani ta tsa gwadaha ya. Na gi snan̄ta tan̄ ta tsa gwadaha ya, «zadintá mndęrga nana ma mndu ta ghęja hadik, dzawa dza! Ra a ka zlan̄ta nda hafu wu!» ka hęj hlaftá wi. ²³ Ka kwahu hęj ta wi ka vaza lguta tan̄ nda ta luwa, ka tsadá hadik nda ta luwa. ²⁴ Tsaya kęl mghama sludzi ka mnay kazlay: Klaghawakla ta Pwal da hęga, ka dawanapta kuni ta vli nda slęvu, kada snan̄ta lu ta skwi ta kęl na mnduha na ka hla wi mandana na ta ghęjani na, ka'a. ²⁵ Manda habafta lu ęa slęvay tama, ka Pwal nda mali ta ghęja la sludzi ta sladu hada mantsa: «Vlaghunavla lu ta tvi ęa slęva mnda la Ruma nda krupi ta kul tsanaghata lu ta guma katęk ra?» ka'a nda tsi. ²⁶ Snan̄ta tsa la mali ta ghęja la sludzi ya ta tsa gwadá ya, ka sli'af̄ta tsi ka laghwi da mnanata mghama tan̄. «Waka ka dza'a magay? Nana

mndu na ná, mnda la Ruma ya,» ka'a nda tsi. ²⁷ Ka gi sli'af̄ta tsa mghama la sludzi ya ka lami slanaghata Pwal. «Mnihamna, mnda la Ruma ka kahwathwata ra?» ka'a nda tsi. «Anj!» ka Pwal nda tsi. ²⁸ «I'i ná, nda tsemi dagala skwata yu ta nzakwa da, kada nzata yu ka mnda la Ruma,» ka tsa mghama la sludzi ya nda tsi. «I'i na, ka mnda la Ruma yata lu ta i'i buzul,» ka Pwal nda tsi.

²⁹ Damkwat vraghuvra tsa gwal si dza'a slęva Pwal ya nda hul, ęa sagha nda sa dawanaptá vli. Na tsa snan̄ta tsa mghama la sludzi ya kazlay: Mnda la Ruma Pwal kę'a ya, ka ksuta tsa habafta habaf tsi ya ka zlan̄.

Pwal ta kęma gwal guma

³⁰ Gamahtsimani, ka zbę tsa mghama la sludzi ya ta vęrdaka skwi kęl la Yahuda ka ksaf̄ta Pwal. Ka palintá tsi ta tsa habafta habaf tsi ta Pwal ya. Ka hagaktá tsi ta la mali ta ghęja gwal dra skwi ęa Lazglafta, nda gwal ta tsa guma, ęa tskavata. Ka kladaghata tsi ta Pwal ka sladanata ta kęma tan̄.

23

Pwal ta kęma ęumna Festus

¹ Ka vazlanamtá Pwal ta iri ta gwal tsa guma. Ka'a mantsa: «Zwanama da, had sana skwi dęmanaf yu ta Lazglafta ha gita wa. Had sana skwi guli ęa tsadivata wu,» ka'a. ² «Dzuęwadza ta wubisim,» ka mali ta ghęja gwal dra skwi ęa Lazglafta ta nzakway ka Hananiya ya, nda gwal ndusa nda Pwal. ³ «Dza'a dzay Lazglafta ta kagha ghwadaka vata hęga ęap lu nda ęa* na. Nza ęa tsa guma ta ghęja i'i manda ya ta mnę zlahu kagha, ama ka zlan̄ta ka ta zlahu, ka laghwi da mnay kazlay: Dzuęwa dza kę'a,» ka Pwal nda tsi. ⁴ «Waka ka ta raza mali ta ghęja gwal dra skwi ta nzakway ka mnda Lazglafta na?» ka tsa gwal ndusa nda tsi ya. ⁵ «Sna a yu kazlay: Mali ta ghęja gwal dra skwi ęa Lazglafta

* 23:3 Ngha ta Mata 23:27.

ya kə'a zwanama wu, kabga nda vinda guli kazlay: Hadu ka dza'a raza mgham ta ghəŋa mnduha gha wu† kə'a,» ka Pwal.

⁶ Tsaw nda sna kazlay: Nana gwal tsa guma na ná, labatani nda la Sadukiya, nda la Farisa ya kə'a, kəl tsi ka gwadata nda lwi dagala dagala. Ka'a mantisa: «Zwanama da, i'i ná, mnda la Farisa i'i, zwanə mnda la Farisa yu guli. Ta ghəŋa fafta da ta ghəŋa da, nda ya ta ghəŋa sli'agapta dza'a sli'agapta gwal nda rwa ma mtaku, ta kəl lu ka tsa guma ta ghəŋ i'i,» ka Pwal. ⁷ Na tsa mnatani ta tsaya, ka zraftá zlərdutawi mataba la Farisa nda la Sadukiya. Ka dgavaptá tsa tskata vgha ya his. ⁸ Had gwal nda rwa dza'a walaŋta sli'agapta wu, had duhwalha Lazglafta wu, had Sulkum guli wu, ka la Sadukiya nda ŋa taŋ. Mamu tsahaya demdem, ka la Farisa nda ŋa taŋ. ⁹ Ka sli'aftá inda mnduha nda gugudaku. Ka sli'avata sanlaha mataba gwal ta tagha zlahu ŋa mnduha ta nzakway mataba la Farisa gwadata nda lwi dagala dagala: «Mutsaf a aŋni ta sana ghwadaka skwi maga na mndu na wa. Ka sana Sulkum tsi, ka sana duhwala Lazglafta tsi, ka kitsi ta gwadganata,» ka həŋ. ¹⁰ Ka sgavaghata zlərduta wi katakata. Duŋwa həŋ da datsanaptá Pwal na! ka mghama sludzi zləŋaftá zləŋ kəl tsi ka ghunaftá la sludzi ŋa klaptá Pwal mataba taŋ, ka klaghata da həga la sludzi. ¹¹ Girvidikani, ka Mgham Yesu maravata da Pwal mantisa: «Tatá us ta iri! Manda va tsa ga masləmtsək gə ka ta ghəŋa i'i ma luwa Ursalima ya ná, manda va tsaya guli dza'a ga ka ta tsa masləmtsək ya ma luwa Ruma,» ka'a nda tsi.

Dzrawi ta ghəŋa Pwal

¹² Gamahtsimani, ka dzraftá sanlaha ma la Yahuda ta wi ŋa dza'a dzatá Pwal. Ka wadatá həŋ ka mnay kazlay: Had mu dza'a zaŋtá skwi nda za, nda saŋtá skwi nda sa, ka ta dza a mu ta Pwal wu, ka həŋ. ¹³ Ta malay

gwal ta dzraftá tsa wi ya ta fwad mbsak. ¹⁴ Ka sli'aftá həŋ ka laghwi da slanaghatá la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la galata mndu. Ka həŋ mantisa: «Wadawada ŋni kahwathwata ta kəma Lazglafta kazlay: Had ŋni dza'a walaŋta zaŋtá skwi nda za, ka ta dza a ŋni ta Pwal wu. ¹⁵ Ndanana tama, gwafwagwa kaghuni ta wi nda gwal ta tsa guma. Ta kumay ŋni ta dagapta hya ma na gwada na kahwathwata, ka kuni dazlay nda mghama sludzi ya ná, ŋa klaghunakta lu ta Pwal ta kəma ghuni. Ta sagha tsi ya, nda paya vgha aŋni ŋa gi dzata,» ka həŋ.

¹⁶ Snaŋta zwanə mukumani ma Pwal ta tsa pghanatá buďukwa dza'a pghanata lu ta Pwal ya, ka sli'aftá tsi ka laghwi mnanatá Pwal ma həga la sludzi. ¹⁷ Ka hgaftá Pwal ta sana mali ma la sludzi. «Kla ta na duhwal na da mghama la sludzi, ya mamu gwada dza'a mnanata tsi,» ka'a nda tsi.

¹⁸ Ka klaftá tsa mali ta ghəŋa la sludzi ya ta tsa duhwal ya, ka klaghata da tsa mghama la sludzi ya. Ka'a mantisa: «Tsa Pwal tsam lu ma gamak ya ta hgaftá i'i. Kdəkəkək, kla ta na duhwal na da tsi, mamu gwada dza'a tsi mnanata, ka'a nda i'i, kəl yu ka klakta,» ka'a nda tsi. ¹⁹ Ka ksafatá tsa mghama sludzi ya ta tsa duhwal ya ta dzvu, ka laghwi ta slərpa vli. «Nu ta kumə ka ta mniyata na?» ka'a nda tsi. ²⁰ Ka'a nda tsi mantisa: «Dzrafdzra sanlaha ma la Yahuda ta sagha da ndəbaghatá dzvu, ŋa kladaghatá Pwal ta kəma gwal ta tsa guma mahtsim. Ta kumay ŋni ta dagapta hya ma tsa gwada ya kahwathwata ka həŋ dza'azlay nda kagha. Tsaw mantisa ya nzakwani wa. ²¹ Yaha ka da snana ta həŋ. Ya mamu gwal ta malay ta fwad mbsak dza'a pghatá buďukwa. Wada nda wada həŋ kazlay: Had ŋni dza'a walaŋta zaŋtá skwi nda za, had ŋni dza'a saŋtá skwi nda sa, ka ta dza a ŋni ta Pwal wu kə'a. Ndanana, nda paya vgha taŋ, ya gwada da kagha

† 23:5 Ngha ta Sabi 22:27.

kwenkwen ta kzlə həŋ,» ka'a nda tsi.
²² Ka tsa mghama sludzi ya mantša: «Nana gwada mnidŋ ka na ná, yaha ka walaŋta mnanaŋta sana mndu,» ka'a, ka ghuniŋtá tsa duhwal ya.

Ghunaftá Pwal da ŋumna Feliks

²³ Tahula tsa, ka hagaftá mghama la sludzi ta maliha his ta ghəŋa sludziha. Ka'a nda həŋ mantša: «Hbawa vgha, dza'a nda sli'a kuni da luwa Sezare ta nzemndi təmbay girvidik, kawadaga nda sludziha his dər mək, nda sludziha ndəfəŋ mbsak ta ŋla plis, nda sludziha his dər mək nda huzla vulu da həŋ. ²⁴ Mutsaf kuni guli ta plis ŋa kla Pwal, ŋa ɓhadanaghata dughwana da ŋumna ta nzakway ka Feliks,» ka'a. ²⁵ Wya ka tsa mghama sludzi ya vindanaftá delewer guli:

²⁶ «I'i Klawdi Lisiyas, ta ga zgu ŋa mghamani ŋumna ta nzakway ka Feliks. ²⁷ Ya mndu ta ghunədaghapta yu ya ná, la Yahuda ta ksaf ta ka dza'a dzata. Ka lagha yu nda la sludza dá ka zlu'agapta ma dzva taŋ sənəŋ yu kazlay: Mnda la Ruma ya kə'a. ²⁸ Ŋa zba sənəŋtá ghəŋa skwi ya kəl həŋ ka razay ná, ka kladaghatá yu ta kəma gwal ta tsanató guma ta həŋ. ²⁹ Ka slanaghatá yu ná, ta razu ta ghəŋ skwi ta ksənəŋtá zlahə taŋ həŋ. Ama had skwi ga tsi prək ka dzata, dər prək ka hbamta ma gamak wa. ³⁰ Ka sagha lu snadimta kazlay: Ta pgha budukwa həŋ ŋani kə'a, kəl yu ka ghunədaghapta tsa mndu ya ŋa lagha hahəŋ ka ghəŋa taŋ da mna dmakuha ya maga tsa mndu ya ta kəma gha. Ləŋləŋ ká ka nzata mghama dá,» ka'a.

³¹ Ka klaftá tsa la sludzi ya ta Pwal girvidik manda va ya mnanaŋ lu ta həŋ, ka klaghata da luwa Antipatris. ³² Gamahtsimani, ka vragaghutá hamata la sludzi da vla nzakwa taŋ, ka kdə gwal nda plis nda plis ta kla Pwal da luwa Kaysariya. ³³ Bhadaghata tsa la sludziha ta plis ya da luwa Sezare, ka klaftá həŋ ta tsa delewer ya ka vlanəŋtá ŋumna, zlanəŋha həŋ guli ta Pwal ma dzvani. ³⁴ Tahula

dzaŋaftá ŋumna ta tsa delewer ya, ka'a mantša: «Ta wati hadik kagha na?» ka'a dawaŋta da Pwal. Sənəŋtani kazlay: Mnda hadika Silisi ya kə'a, ³⁵ «ŋa sna yu ta gwada gha saghər tsa mnduha ta raza kagha ya,» ka'a nda tsi. Klaghawakla, ka dza'a kuni da nghay ma tsa həga baf Hiridus ya, ka tsa ŋumna ya nda mnduha.

24

Tsanavatá gwada ta Pwal

¹ Tahula luta fitik hutaf, ka ɓhadaghatá i mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ta nzakway ka Hananiya, nda la galata mndu, nda sana mndu ta hgə lu ka Tertulus ya, nda vida ma gwada. Ka lagha həŋ da wlatá Pwal da ŋumna. ² Ka hgadaghata lu ta Pwal. Ka zraftá Tertulus ta rusa skwi ya maga Pwal, kəl həŋ ka wlata. Ka'a mantša: «Mghama dá, əŋka'a ka kagha kəl ŋni ka nzata nda zdaku. Sənəŋta gha ta dzra nzaku kəl mnduha ŋni ka nzakway dughwana. ³ Ta rfay mnduha ŋni dər ndigandiga ta kagha katakata Feliks. ⁴ Mghama dá! Yaha ŋni da gərdaghatá. Kdəkkdək, kabga zdakwa gha, faŋna fa ta zləməŋ ka sna ka ta zwaŋa gwada ŋni dza'a mnaghata ŋni. ⁵ Nana mndu na ná, ghwadaka mndu ya slanagha ŋni ta hwada ghəŋa la Yahuda dər ndigandiga ta ghəŋa hadik. Tsatsi mghama dina la Nazaret* ta nzakway ka gwal ta dza'a mista Yesu ya. ⁶ Ka kumə tsi ta maga sana skwiha dza'a kwal kul vlanəŋtá sgit ta həga Lazglafta ŋni, kəl ŋni ka ksaf ta. [Ka kumə ŋni ta tsanaghatá guma manda ya ta mnə zlahə ŋni. ⁷ Ama ka lagha mghama la sludzi ta nzakway ka Lisiyas da zlu'aghuta ma dzva ŋni nda mbraku, ⁸ ŋa sagha ŋni da kuma gha da wlata, ka Lisiyas nda aŋni.] Ka dawaŋdawa vərda kagha da tsi, dza'a nda sna ka kazlay: Tsakalawi a na skwi ta mnə ŋni tida na wu kə'a,» ka'a. ⁹ «Manda

* 24:5 Ngha ta Mata 2:23.

va tsaya nzakwani,» ka la Yahuda ta ghənjani.

Wadaj Pwal ta ghənjani ta kəma Feliks

¹⁰ Manda mnanata nɔmna nda dzvu ta Pwal kazlay: Gwada ta gwada kə'a. Ka Pwal mantse: «Nda sna yu kazlay: Gitagita a vakwa kagha ta tsa guma ta ghənja mnduha nni wu kə'a. Nda rfu dza'a wada yu ta ghənja da ta kəma gha. ¹¹ Ka psanpsa ka katsi ná, malapə a fitik ghwanpdə his manda lafa da da luwa Ursalima da tsəlbə ta kəma Lazglafta wa. ¹² Had mndu ta slidighata ta zlərdawi nda mndu, ta hwazlaəba ghənja mnduha, dər ma həga Lazglafta, dər ma həga tagha skwa la Yahuda, dər ma luwa wa. ¹³ Nana skwi mnə hahəj ta i'i ndanana ná, graghafata a vərda hahəj wa. ¹⁴ Skwi ya graf i'i ná, ta maganata slna yu ta Lazglafta dzidziha nni nda ta tsa tvi mnə hahəj kazlay: Dina ghwadaka tvi ya kə'a ya. Zlg hafzlg ha yu ta inda skwi ya nda vinda ma zlahə Musa, nda ya ma deftera la anabi. ¹⁵ Faffa i'i guli ta ghəj ta Lazglafta manda va nja hahəj ta mnay kazlay: Dza'a sli'aganapsli'a Lazglafta ta tdukwa mnduha nda ghwadaka mnduha tani kə'a ya. ¹⁶ Tsaya ta kəl yu ka njavata ka nzaku manda ya ta raku ta kəma Lazglafta nda ya ta kəma mnduha.

¹⁷ «Nda kda fitika da manda dgata da ta vgha nda Ursalima, kəl yu ka vradaghata, ka kladanaghata nda tse di nja katanatá mnduha da, nda ya nja planatá ghəj ta Lazglafta. ¹⁸ Tsaya skwi ta magə yu ta sladighatá sanlaha ma la Yahuda si ta hadika Asiya. Kdakwa da ta tsala ghənja da tsa, ta had tskata mnduha hada wu, hwa-zlaəbanaf a yu ta ghənja mnduha guli wa. ¹⁹ Ka má mamu sana skwi gana yu ta həj katsi ná, má vərda la Yahuda ta hadika Asiya ta sagha wlatá i'i da kagha tama. ²⁰ Ka mantse a tsi wu, ma mnanəmnə nana mnduha na ta dmaku ya ksaf həj ta i'i nda tsi ma fitika lagha da ta kəma gwal ta tsa guma. ²¹ Ta kəma gwal

ta tsa guma, gwadagwada yu nda mbraku kazlay: Grafgra yu, "dza'a sli'aganapsli'a Lazglafta ta gwal nda rwa kə'a. Ta ghənja tsaya ta tsa lu ta guma ta ghənja da gita,"» ka'a.

²² Feliks ná, nda sna tsatsi ta skwiha katakata ta ghənja tva Kristi kəl tsi ka dzanamtá wi ta həj. Ka'a mantse: «Sagha mghama la sludzi ta nzakway ka Lisiyas ya ná, nghan y da ta na gwada ghuni na tsa,» ka'a nda həj. ²³ Ka mnanata tsi guli ta mali ta ghənja la sludzi kazlay: Hamha ta Pwal ma gamak, yaha ka da hbanata nda hba. Ka ta saghasa grahani da katanatá katsi, yaha da pya həj, ka'a.

Pwal ta kəma i Feliks nda Drusil

²⁴ Tsəbakw fitik tahula tsa, ka sagha Feliks kawadaga nda markwa tan Drusil, ta nzakway ka makwa la Yahuda. Ka hgagaptá tsi ta Pwal, ka snə tsi ta gwada ta ghənja zlg haftá Yesu Kristi da tsi. ²⁵ Ka zraftá Pwal ta zwa gwada ta ghənja nzaku ya ta zdəganatá Lazglafta, nda gwada ta nghuta mndu ta ghənjani, nda gwada ta ghənja ya ka Lazglafta dza'a tsa guma ta ghənja mnduha. Ka Feliks ksur tsi ka zləj mantse: «La tama, badu mutsafər yu ta fitik ya guli ná, hgəgelta da ta kagha tsa,» ka'a. ²⁶ Dza'a mutsay yu kasi'i ta tse di da Pwal ka nɔmna Filiks sizlay, ta kəl tsi gdata ta hgagaptá Pwal tazlay ka ghwa yiva nda tsi.

²⁷ Səd səd his ka vaku luta ta magay mantse. Tahula tsa vaku his ya, ka mbədapta Purkiyus Festus ta Filiks. Kambəl zdəganata tsi ta la Yahuda ka Feliks ná, ka zlanatá tsi ta Pwal ma gamak.

25

Lagha Pwal ta kəma Festus

¹ Tahula fitik hkən manda klafta Festus ta slna nzanaghatá hadikani, ka sli'afata tsi ma luwa Sezare ka lafi da luwa Ursalima. ² Ka sli'adaghata la mali ta ghənja gwal dra skwi nja Lazglafta, nda la mali ta ghənja la Yahuda slanaghata hada. Ka wlatá həj ta Pwal da tsi. ³ «Kdakkdək,

kləgan̄nagha kla ta Pwal da na luwa Uرسالima na,» ka həŋ ndi'ata ka n̄d̄an̄da nda tsi. Mataba tsaya ná, nda dzra wa taŋ ɲa pghata bud̄ukwa ɲa dzata ma tvi ta laf tsi. ⁴ Ama ka Festus nda həŋ mant̄sa: «Wa a Pwal ma gamak ma luwa Sezare. V̄ər̄da i'i guli ná, nz̄davata a yu wa, dza'a gi vru yu. ⁵ Ka sli'af̄sli'a sanlaha mataba la maliha ghuni mista d̄a ka dza'a ɲni da slanaghata hada ma luwa Kaysariya. Ka mamu skwi maga tsi kul d̄inaku katsi, ɲa wlata taŋ,» ka Festus nda həŋ.

⁶ Ka tghas tsi, ka ghwan̄ a fitik za Festus ma luwa Uرسالima, ka laha tsi da luwa Sezare. Gamahtsimani, ka sli'af̄t̄a tsi, ka lagha da vla tsa guma. «Klagapwakla ta Pwal ya,» ka'a. ⁷ Ka lagha Pwal. Ka sli'adaghat̄a tsa la maliha la Yahuda ta sli'adata ma Uرسالima ya d̄l̄ivis da wamt̄a Pwal. Ka mn̄ə həŋ ta gwad̄aha ta kuzlaku ta kuzlaku, ka tsatsanavat̄a Pwal, ama had̄hya gwad̄a kligin̄ həŋ wa. ⁸ Ka Pwal mant̄sa: «Had̄sana dmaku maga yu wu, d̄ər̄ tv̄ə z̄laha la Yahuda, d̄ər̄ tv̄ə həga Lazglafta, d̄ər̄ tv̄ə mgham Sezar wu,» ka'a wad̄apt̄a gh̄əŋani.

⁹ «Ta d̄vay ka ta dza'a da Uرسالima ka dza'a lu tsat̄a na guma na ta k̄əma taŋ ra?» Ka Festus nda Pwal ɲa zd̄anafta ɲud̄uf ta la maliha ta gh̄əŋa la Yahuda. ¹⁰ Ka Pwal mant̄sa: «Wana yu ma vla tsa guma mgham Sezar. Hadna guli rakwa tsad̄ighat̄a guma. Had̄dmaku gana yu ta la Yahuda wu, nda sna v̄ər̄da kagha ka gh̄əŋa gha. ¹¹ Ka mamu dmaku ḡə yu, magamaga yu ta skwi pr̄ək ka dzata i'i katsi, ma dza lu ta i'i a ka yu wa. Ama ka had̄hya skwi ma na gwad̄aha ta mn̄ə həŋ ta i'i na wu katsi, lavin̄ a mndu ta v̄lan̄t̄a i'i ta həŋ wa. Ta nd̄əba dzvu yu da kagha, ka la na guma na ta k̄əma mghama Ruma,» ka'a. ¹² «Manda tsa zban̄ta gha ta dza'a na guma na ta k̄əma mgham ya, dza'a dza'a ka ta k̄əma mgham Sezar,» ka Festus nda Pwal tahula gwad̄uvustani nda gwal ta v̄lan̄t̄a hid̄aku.

Lagha Pwal ta k̄əma i Agripa nda

Beranis

¹³ Ts̄əbakw fitik tahula tsa, ka lagha mgham Agripa nda Beranis da luwa Sezare da nghanaghata ɲumna Festus. ¹⁴ Ka zata həŋ ta fitik ts̄əbakw hada. Ka rusanaf̄t̄a ɲumna Festus ta gwad̄a ta gh̄əŋa Pwal ta tsa mgham ya. Ka'a mant̄sa: «Mamu sana mndu zlid̄in̄ Feliks hadna ma gamak. ¹⁵ Ma fitika laha d̄a da luwa Uرسالima, ka sli'adaghat̄a maliha ta gh̄əŋa gwal ta dra skwi ɲa Lazglafta, nda la galata mndu mataba la Yahuda slid̄ighata. Ka wlata həŋ. Kd̄əkkd̄ək, tsan̄na tsa ta guma ta na mndu na, ka həŋ nda i'i. ¹⁶ Ta snu a aŋni la Ruma ta gi tsanaghata guma ta mndu mant̄sa ya wa. Tin̄əl ta guyanata nda guya lu ta tsa mndu ya nda tsa gwal ta wlata ya, ɲa zlan̄ta tvi ɲa wad̄ayni ta gh̄əŋani ta k̄əma tsa gwal ta wlata ya karaku, ka yu nda həŋ. ¹⁷ Ka saha həŋ da hadna mista d̄a. Ḡərd̄ava a yu guli wu, ka gi nzata ɲni ma vla tsa guma gamahtsimani. Hgagaghawa hga ta tsa mndu ya ka yu, ka hgakt̄a lu. ¹⁸ Ba va wana na mnduha ta wlata na dza'a mna ghwad̄aka skwi maga tsi, ka yu ná, sew had̄td̄ukwa skwi mna həŋ wa. ¹⁹ Ta gh̄əŋa z̄l̄ər̄da gwad̄a ta dina taŋ nda gwad̄a ta sana mndu ta hḡə lu ka Yesu ta mtuta, ama ta nda hafu ka Pwal nda ɲani ta mn̄ay yeya. ²⁰ Trapta d̄a ta tsa gh̄əŋa mnd̄ərga skwi mant̄sa ya, ka yu nda Pwal mant̄sa: Ta kumay ka ta dza'a da Uرسالima ka dza'a lu tsa na guma gha na hada ra? ka yu nda tsi. ²¹ Ama ka d̄awan̄ta Pwal ta tsanata mgham Sezar ta gumani, k̄əl yu ka ɲanata ma gamak d̄asud̄asu ma kd̄ə yu ka ghunay da mgham Sezar,» ka'a. ²² Ka mgham Agripa nda ɲumna Festus mant̄sa: «Ta kumay i'i ka gh̄əŋa d̄a ta snanat̄a gwad̄a ma wa tsa mndu ya guli,» ka'a. Ka ɲumna Festus mant̄sa: «Dza'a nda sna ka mahtsim,» ka'a nda tsi.

²³ Gamahtsimani tama, ka lagha i mgham Agripa nda Beranis nda hbat̄a v̄gha má mgham mgham ka lam̄ə həŋ da həga tsa guma kawadaga

nda mghamha la sludzi, nda gwal dagaladagala ma tsa luwa ya. «Klagaghawakla ta Pwal,» ka n̄umna Festus. Ka kladaghatá lu. ²⁴ Ka n̄umna Festus mantsa: «Mgham Agripa, nda inda gwal ta tskavata hadna ma na vlə na kawadaga nda aṅni. Wana na mndu sli'adagha inda la Yahuda da wlata da i'i ma luwa Ursalima, nduk hadna tani ya kay: “Ra a ka zlan̄tá na mndu na nda hafu wu,” ka həṅ hlaftá wi. ²⁵ Ama i'i, ngha a yu ta skwi prək ka dzata wa. Ka si klawakla ta guma dá ta kəma Sezar ka'a ya, tsaya dza'a kəl yu ka ghunay. ²⁶ Nziya nza tsi ná, mutsaf a yu ta vərda gwada ya ṅa vindanaftá mghama Ruma ta ghəṅani wa. Tsaya kəl yu ka klagaghata na mndu na ta kəma ghuni, katkatatani ta kəma gha mgham Agripa, ṅa dawanaftá vli, kada snan̄ta yu ta skwi ṅa vinday. ²⁷ Mndu ya tsam lu ma gamak, ka klafta lu ka ghunay kul snan̄tá lu ta vərda skwi kəl lu ka ksaf̄ta ná, tsabaku tsaya ta nghadap̄tá yu,» ka'a.

26

Waday Pwal ta ghəṅani ta kəma Agripa

¹ «ṅagha gwada tama Pwal, gwada ta gwada ṅa wadap̄tá gha ta ghəṅa gha,» ka mgham Agripa nda tsi. Ka kapaftá Pwal ta dzvu, ka zraftá tsi ta gwada. Ka'a mantsa: ² «Ta rfu yu katakata gita, a mgham Agripa, nda mutsafta dá ta tvi ṅa mnan̄ta gwada ta kəma gha ṅa wadap̄tá ghəṅa dá ma inda skwiha ya tsatsad̄iva la Yahuda. ³ Kəl tsi ka vlihata rfu katakata ná, nda sna kagha tsid̄id ta nzakwa la Yahuda nda ghəṅa skwi ya ta zlərdə həṅ tani. Kdək̄kdək, ka ksa ka ta ṅuduf, ṅa fihata gha ta sləməṅ ka sna na gwada dá na.

⁴ «Daga ma ga zwan̄a dá, nda sna la Yahuda ta nzakwa dá. Nda sna həṅ ka yu nzakwagapta daga tan̄tan̄ mataba la ini nda ya ma Ursalima. ⁵ Nda sna hahəṅ ta i'i daga manda ghalya. Ka ta kumay həṅ katsi, laviṅlava hahəṅ ta

mnaykazlay: Tekw i'i mataba gwal ta fikaghuta si ta ghəṅa dina ṅni ta nza-kway ka ṅa la Farisa kə'a. ⁶ Ndanana, wana yu ma guma ta ghəṅa fafta dá ta ghəṅa dá ta tatá imi ta sləməṅ ya tanaf Lazglafta ta dzidz̄iha mu. ⁷ Tsa mndəra amu ghwan̄pdə his ya guli ná, nda fa ghəṅa tan̄ ṅa nghan̄ta magatá tsa tatá imi ta sləməṅ ya. Tsaya ta kəl həṅ ka ṅavata nda fitik tani, nda rvid̄ik tani, ka tsəlbu ta kəma Lazglafta ya. Ta ghəṅa tsa fafta dá ta ghəṅa ya tama, ta kəl la Yahuda ka tsatsafta gwada ta i'i, a mgham Agripa. ⁸ Ari la Yahuda, kabgawu ta kəl kaghuni ka nghay manda skwi laviṅ a Lazglafta ta sli'aganap̄tá gwal nda rwa wu kə'a na? ⁹ Vərda i'i guli ná, si magan̄maga yu kahwathwata ta kd̄avakta inda skwi ṅa zadanatá na hga Yesu mnda la Nazaret na. ¹⁰ Tsaya skwi magə yu ma Ursalima guli. Da la mali ta ghəṅa gwal ta gra skwi ṅa Lazglafta mutsafta yu ta mbraku, kəl yu ka hla ndəghata gwal zlḡhay nda ṅuduf ka pghay da gamak. Tsaya dina, ka i'i guli ta ps̄lu lu ta həṅ. ¹¹ Ma fitika ray dá ta həga tagha skwa la Yahuda tazlay, si ta gay yu tiri ṅa gwal zlḡhay nda ṅuduf katakata ka mbəl raza həṅ ta hga Yesu. Tsa gatá sida dá ya ná, nda nza ṅa zbiṅta həṅ nduk ma sana luwaha ta sana had̄ik sizlay.»

Gwadata zlḡhafta Pwal ta Yesu Slg 9:1-19, 22:6-16

¹² «Tsaya tama, kəl yu ka sli'af̄ta ma sana fitik ka dza'a da luwa Damas nda tsa mbraku vliha gwal dra skwi ṅa Lazglafta ṅa dza'a kasa gwal zlḡhay nda ṅuduf ya. ¹³ Ta labla yu ta tvi, wər dək̄ fitik ma ghəṅ tama a mgham Agripa, ka nghan̄ta yu ta saha tsuwad̄ak daga ta luwa wantá i'i, nda gwal ta dza'a mista dá tani. Malaghumala wud̄akwa tsa tsuwad̄ak ya katakata ka ṅa fitik. ¹⁴ Ka zləmbutá ṅni demdem ta had̄ik. Ka snan̄tá yu ta sana lwi ta gwad̄gihata nda gwada Hebru: “Sawulu! Sawulu! Kabgawu ta kəl ka ka giri ṅa dá na? Ghuya dan̄wa

na ghəŋa gha na pgha ghəŋ ta pghə ka nda i'i na," ka'a. ¹⁵ "Wa kagha ní mghama da," ka yu nda tsi. Ka Mgham Yesu nda i'i mantisa: "Ti tsa Yesu ta gə ka ta iri ŋani ya. ¹⁶ Sli'afli'a ka sladata ka. Kəl yu ka maraghaŋta ghəŋa da ná, zbapzba yu ta kagha ŋa magihata slna da, ŋa nzakwa gha ka masləmtsəka da, ŋa mnay gha kinawu ká ka nghaná i'i gita, ŋa mnay gha ta skwi dza'a maraghaŋta yu dza'azlay guli. ¹⁷ Da la ghuni nda ya da gwal kul nzakway ka la Yahuda ta ghuna yu ta kagha, dza'a katay yu ta kagha guli. ¹⁸ Ŋa gwananata gha ta iri ta həŋ, Ŋa sli'agapta taŋ ma grusl ka lamə da tsuwadək, ŋa kwala halaway ka gəgəta mgham ta ghəŋa taŋ. Lazglafta ta dza'a ga mgham ta ghəŋa taŋ. Mantisa ya dza'a kəl həŋ ka mutsafta planata dmakwa taŋ, ŋa mutsafta taŋ ta vla nzaku kawadaga nda gwal ta zlglaftá Lazglafta," ka'a.

Mnay Pwal ta slnani

¹⁹ «Mantisa ya tama a mgham Agripa, kwalaghu a yu ta sna gwada tsa mndu nghan i'i ta saha daga da Lazglafta ya wa. ²⁰ Katək ná, "mbədanaf wa mbəda ta nzakwa ghuni, ka mbədakta kuni ta vgha da Lazglafta. Magawamaga ta ŋərma slna ŋa maraŋta tsa mbədata nzakwa ghuni ya," ka yu zrafta mnay karaku ma luwa Damas, nda ya ma luwa Ursalima. Tahula tsa, ka mnanata yu ta inda gwal ta hadika Zudiya, nda ya da gwal kul nzakway ka la Yahuda guli. ²¹ Ta ghəŋa tsaya kəl la Yahuda ka ksafá i'i ma nzakwa da ma həga Lazglafta má ŋa dzihata. ²² Ama ka katagadiptá Lazglafta. Ha gita, tata kďanƙda yu ta nzakw ka masləmtsəkani ta kəma inda mnduha, nda zwaŋ tani, nda glata mndu tani. Had skwi dza'a mnəglata i'i ka malaghuta ya mnə la anabi, nda i Musa ta ghəŋa skwi dza'a magaku, mna həŋ kazlay: ²³ Dza'a ghuyə ghuya Kristi ta ďanwa, tsatsi ta nzakway ka taŋtaŋa mndu ta dza'a sli'agapta mataba gwal nda rwa ŋa mnananŋtani ta tsuwadək ta mnduha

mu, nda gwal kul nzakway ka la Yahuda tani.»

Zlglafta ta Yesu ka Pwal nda Agripa

²⁴ Tata mna tsa gwada ŋa wadapta ghəŋani ya Pwal, ka Festus nda tsi nda lwi dagaladagala mantisa: «Pwal! Halaway ka ra? Tsaghis ka halaway na dzaŋa ta dzaŋa gha na ra?» ka'a nda tsi. ²⁵ Ka Pwal mantisa: «Mghama da, halaway a i'i wa. Vərdaka gwada ŋa ndanay ta gwadə yu. ²⁶ Nda ghada snanŋta mgham Agripa ta inda tsa skwiha ya. Tsaya ta kəl yu ka gwada na gwada na kul had dzudzukway ta kəmani. Grafgra yu kazlay: Nda sna tsatsi ta inda tsa skwiha ya kə'a, kabga had ya magə lu ma difa ma difa wa. ²⁷ Mgham Agripa, grafgra ka kazlay: Mantisa ya tsa gwada mana la anabi ya kə'a ra? Nda sna yu kazlay: Na, grafgra ka kə'a,» ka Pwal ²⁸ Ka mgham Agripa nda Pwal mantisa: «Va gi ndukud dza'a nidista ka, ka krista ka kagha ra?» ka'a. ²⁹ Ka Pwal mantisa: «Dər ma ndukud fitikani, dər ma di'ŋ tsi, manda ya kumaŋ Lazglafta, kagha nda ghəŋa gha yeya a wu, ŋa inda na kaghuni demdem hadna na nzakwani, ka nuta kuni manda va i'i. Ama má ma tsam lu nda tsa ta kaghuni tani,» ka Pwal.

³⁰ Ka sli'afta i mgham Agripa nda ŋumna Festus, nda Beranis, nda gwal kawadaga nda həŋ. ³¹ Tahula saghwa taŋ ma vla tsa guma, ka həŋ mantisa: «Had sana skwi maga na mndu na prək ka dzata, dər ka tsamta ma gamak wu,» ka həŋ. ³² Ka mgham Agripa nda ŋumna Festus guli mantisa: «Ka má zbaŋ a na mndu na ta kla na gumani na ta kəma mgham Sezar wu katsi ná, ma dza'a zliŋzla lu ta na mndu na,» ka'a.

27

Klaghatá Pwal da luwa Ruma

¹ Ka mnaftá lu kazlay: Dza'a sli'i mu ŋa dza'a ta hadika Italiya kə'a. Ka klaftá lu ta i Pwal, nda sanlaha ma vu'aha, ka fanamta ma dzvu ta sana mali ta ghəŋa la sludzi ta hğə

lu ka Zuliyyus. «Tekw tsatsi mataba maliha ta ghəŋa la sludza Agustus.»
² Ka lamə ŋni da kwambala luwa Adramit ta sli'i ka dza'a da sana luwaha nda ma slərpha hadika Asiya. Ta sli'aftá ŋni, kawadaga Aristarkus, sana mnda la Tesalunik ta nzakway ta hadika Mekaduniya nda aŋni.
³ Gamahtsimani, ka ʒhadaghata ŋni da luwa Siduŋ. Ka maganata Zuliyyus ta zɔaku ta Pwal. Ka sliŋtá tsi ŋa dza'a naghanaghatá grahani, ŋa katanŋá həŋ. ⁴ Tahula tsa, ka sli'aftá ŋni hada nda kwambalu, ka vru falak ta aŋni. Ka mbəɔaghatá ŋni ta vgha nda tahula Kiprus. ⁵ Manda tsughwadapta ŋni ta drəf ta nzakway ndusa nda hadika Silisi, nda ya nda hadika Pamfali, ka ʒhadaghata ŋni da luwa Mira ta hadika Likiya. ⁶ Ka mutsaftá tsa mghama sludzi ya ta kwambala luwa Alegzandri ta sli'i ka dza'a nda ta hadika Italiya. Ka pghamta tsi ta aŋni mida. ⁷ Tsəbakw fitika ŋni ta ndəru ɔasuwa. Zlahzlah ka ŋni ʒhadaghata ndusa nda luwa Snida. Kulam nda tsa, ka pyaftá falak ta aŋni hada ta dza'a nda ta tsa, ka mbəɔaghatata ŋni ta vgha nda ma sana vli ta tsavata ma drəf ta hgə lu ka Kret ndusa nda luwa Salmune. ⁸ Zlahzlah ka ŋni labə hada, ka ʒhadaghata ŋni da sana vli ta hgə lu ka Nərma vla slada kwambalu ndusa nda luwa Laziya.

⁹ Zuza mu ta fitik katakata kay guli, his nda htsiŋ na mbaɔa na guli, lula fitika suma guli. Tsaya tama kəl Pwal ka mnay ŋa taŋ: ¹⁰ Ka'a mantisa: «Zwana amu, ta nghadaptá yu ná, his nda htsiŋ na mbaɔa mu na, dagala skwi dza'a zlamaghata. Dza'a ɔadzaku huzlaha mu nda kwambalu tani. Tsahaya yeya a wu, nda htsiŋa mu tani,» ka'a. ¹¹ Ka kwalaghutá tsa mali ta ghəŋa la sludzi ya ta sna tsa gwada Pwal ya, ka laghwi da sna ŋa dani ma Kwambalu, nda ŋa mndu ta sway. ¹² Tsaw hada ya guli ná, ɔina a tsa vli ya ka slada kwambalu gufwak wu, kəl ndəghata gwal ma kwambalu ka mnay kazlay: Mbaɔma, ka wayaka

skwi ʒhadaghaha mu da Finiks ma vla slada kwambalu ma luwa Kret, ka dza'a mu za fwak hada, ka həŋ. Tsa Finiks ya ná, zur nda zlaɔa ɔəɔakwa fitik nzakwani.

Mghama falak ta drəf

¹³ Fedfedfed ka falaka Sud vyavata. «Zlah dza'a mbaɔaku na mbaɔa mu na, ka mnduha ma kwambalu.» Ka tsukwaftá həŋ ta kufur ta kəl lu ka slada kwambalu ya, ka kladapta həŋ vzadata nda tvə Kret, luwa ta tsavata ma drəf ya. ¹⁴ Ta nzɔava a lu kay ná, ka vyagaftá falak nda mbraku nda mbraku nda ga «zeghwa safa fitik,» nda ma tsa luwa Kret ta tsavata ma drəf ya. ¹⁵ Ka zlaguŋta tsi ta tsa kwambalu ya, ka trapta tsi ta ŋafta, ka nzata aŋni tama ka kzla skwi dza'a magaku ta tiŋwu tsa falak ya ta aŋni. ¹⁶ Ka tiŋwaghata aŋni nda tahula sana zwaŋa vli ta tsavata ma drəf ta hgə lu ka Kawda. Ka hlaptá ŋni ta hafu hada. Zlahzlah ka ŋni katsakta sana zwaŋa kwambalu tavata ŋa ŋni. ¹⁷ Tahula tɔakta taŋ ta tsa zwaŋa kwambalu ya ka famta ma tsa dagala ya, ka habafta həŋ nda tɔaŋ ta tsa kwambalu dagala ya, ŋa katay yaha hwanzuɔta. Ka zləŋaftá həŋ ta traku dza'a trata həŋ ta ɔaɔa wutak ndusa nda Libiya. Ka zliŋtá həŋ ta wupay ta tiŋwa kwambalu. Ma tsaya tama, ka tiŋwu falak. ¹⁸ Gamahtsimani, ka klambarə tsa falak ya ta aŋni katakata. Ka zlaftá ŋni ta hlapta huzla ma tsa kwambalu ya ka pghay da drəf. ¹⁹ Baɔu ma hkəna fitik, ka hlaftá hahəŋ nda dzva taŋ ta huzla ksa slna ma kwambalu ka pghaghata da drəf. ²⁰ Kidaghi fitika ŋni, nghava a fitik wu, nghava a tekwatsa wa. Fərtufərtá tsa falak ya katakata. Ta had mnay kazlay: Ta dza'a mbaku ŋni kə'a ma ghəŋa ŋni wa.

²¹ Nda kɔa fitika ŋni zaŋ a ŋni ta skwa zay wa. Ka sli'aftá Pwal ma takataka taŋ, ka'a nda həŋ mantisa: «Zwana amu, ka má ta snatá kuni ta gwada ɔa ta mnay kazlay: Ma sli'af mu ma Kret kə'a kay ná, ma grumus a na falak na wa. ²² Skwi ta

mnaghunata yu ndanana ná, drawa ɲuɖuf, haɖ ya dza'a zaɖavaghuta dər turtuk mataba ghuni wu, kwambalu yeya dza'a zwaɖuta. ²³ Ta na rvidik gita ná, ghunigiha ghuna Lazglafta ta duhwalhani. Tsa Lazglafta nza yu ka ɲani, nda ya ta maganata yu ta slna ya. ²⁴ Ka'a nda i'i ná, "ma zləɲ ka ta zləɲ Pwal, dza'a laghala ka sladata ta kəma mgham Sezar. Wya guli zɖaghaɲzɖa Lazglafta ta huɖi, dza'a zlanzla ta na gwal kawadaga nda kagha na nda hafu," ka'a. ²⁵ Drama ta ɲuɖuf zwanama, nda fa ghəɲa ɖa ta Lazglafta. Tsa skwi mniha tsi ya, grafga yu kazlay: Dza'a magaku manda va tsaya kə'a. ²⁶ Nziya nza tsi ná, dza'a zləmbatá tavata sana haɖik ta tsavata ma drəf mu," ka'a.

²⁷ Ta ma ghwanɲɖə fwaɖa rvidik, ka va klambar tsa falak ya ta aɲni ta ghəɲa drəfa Madeterane. «Zlah ndusa mu nda haɖik tama," ka tsa gwal ta swa kwambalu ya lamər vli da takala. ²⁸ Ka hbafta hən ta skwi ta ndəgaku ta zu'i ka vzadata da tsa drəf ya ɲa dzəgha latani. Ka graftá hən ka mitir hkənmbsak ndəfáɲ mida. Zadaɲta lu dau' guli, ka vzəgladata hən, ka grəglaftá hən ka mitir hisambsak tghas mida. ²⁹ Yaha kwambalu da grunɲta palaha ka hən zləɲaftá zləɲ, ka vazadatá hən ta skwa sladanatá kwambalu fwaɖ nda ga mahulhulani ɲa sladanatá tsa kwambalu ya. Ka kzlə hən ta tsadakwa vli nda mndər. ³⁰ Ka zbə tsa gwal swa kwambalu ya ta tva hwayaghuta, ka fagata hən ta tsa zwanə kwambalu ya, manda gwal ta zba dza'a pghadata skwa slada kwambalu nda ta kəma kwambalu, ka hən magay. ³¹ Ka Pwal nda tsa mali ta ghəɲa la sludzi, nda tsa la sludzi ya tani mantša: «Ka nzamə a na mnduha na ma na kwambalu na wu katsi ná, katafta a kuni ta vgha wu," ka'a. ³² Na tsa snanɲa taɲ mantša ya ná, ka ratsinɲta hən ta tsa tɔanɲa tsa zwanə kwambalu ya ka zlidinɲta ta drəf.

³³ Ta ghwan a vli ka tsadaku tama

* 27:35 Ngha ta Slna gwal ghunay 2:42.

wu, ka Pwal mantša: «Kɖəkwəɖə, tsuwatsa ta skwa zay, ma ghwanɲɖə fwaɖa fitika ghuni na ta fa ghəɲ ma-zlay, ta ɖan a kuni ta skwa zay wa. ³⁴ Kɖəkwəɖə, tsuwatsa ta skwa zay ɲa ɲaghunatá ta ɲuɖuf. Haɖ ya ma kaghuni dza'a dəɖavaghuta swidani dər ka turtuk wu," ka'a. ³⁵ Kɖəkwani ta tsa gwaɖa ya, ka klafta tsi ta buradi, ka rfanaghatá Lazglafta ta ghəɲani ta kəma taɲ demdem, ka ɓalanaptá tsi*, ka zay. ³⁶ Ka draftá sanlaha ta ɲuɖuf, ka zə hahən guli. ³⁷ His dər mək nda ndəfáɲ mbsak mku' mida ɲni ma tsa kwambalu ya. ³⁸ Manda baghafta taɲ, ka hlaftá hən ta alkama ka pghaghata da drəf ɲa htanaghutá ndəgaku ma kwambalu.

Badzuta kwambalu

³⁹ Tsadakwa vli, sew tsatsafa a gwal swa kwambalu ta vli ka ga hən wu, ama ka nghanɲa hən ta sana maslirɲitsa vli ka wutak. Ka ma da magaku tsi ná, ka hən ka kla tsa kwambalu ya nda ta tsa wutak ya. ⁴⁰ Ka ratsidinɲta hən da drəf ta tsa skwiha ta kəl lu ka sladanatá kwambalu ya. Ma va tsaya guli, ka palidinɲta hən ta zu'a skwa swa kwambalu. Ka sli'anafatá hən ta wu-pay nda ta kəma kwambalu nda ta tvi ɲa tinway falak, ka kla hən nda tvə sgam ya. ⁴¹ Ka lagha hən grunɲta duvrhwa ta wutak. Ka laghu ghəɲa tsa kwambalu ya tes dida, lavglin a ta gigɖavata ɲa sabə wa. Ka lagha gamtsa'uwakwa drəf ɓlidinɲta tsa kwambalu ya nda tvə mndərani. ⁴² Ka kumə la sludzi ta pslidinɲta la vu'a, kabga yaha ya dər turtuk da ndapta mataba taɲ nda bibinɲa. ⁴³ Ka pyaftá tsa mali ta ghəɲa la sludzi ya ta hən ta dza'a magay, kabga va a ta slanaghata skwi ta Pwal wa. Ka'a mnata mantša: «Inda gwal nda sna ta hlimi ya ná, ka vala hən ta drəf, ka dza'a hən ta ɓlu. ⁴⁴ Sanlaha ya, ka la hən ta kataku, ka ta na sləahwa na kwambalu na a tsi," ka'a. Mantša ya

magata hən, kəl hahən ka katagaptá vgha demdem ka labə ta 6la ghwa.

28

Pwal ma Malta

¹ Tahula katagapta ηni ta vgha, Malta hga tsa vli ta tsavata ma drəf ya, ka ηni zlra snan̄ta. ² Mnduha ma tsa luwa ya ná, ηerma mnduha hən, ka tsu'aftá hən ta an̄ni. Ka van̄naghata hən ta vu gik, kabga ta nzaku imi, káka nda mtaſl guli. ³ Ka hlafta Pwal ta nivi ka pghay ta ghə̄na tsa vu ya, tsaw mamu mupuha mida. Snayni ta hurfukwa vu, gi takwatsak lafi ta dzva Pwal. ⁴ Nghay gwal ma tsa luwa ya ta tsa mupuha ya kzəghəla ta dzva Pwal, ka hən mataba tan̄ mantsa: «Ta psła mndu na mndu na kahwathwata. Zlahzlah katagapta tsi ta vgha ma drəf kay guli ná, ta zlighisa a yu wu, ba va ta dzaghata da ka guma Lazglafta nda tsi,» ka hən. ⁵ Ka wuslikidiñtá Pwal ta tsa mupuha ya da vu. Had̄ sana skwi ta ghunan̄ta dekdek wa. ⁶ Kzla ghuyanaftani ta Pwal ka gi zləmbatani ka mtutani a tsi, ηa lamndu si ta kzlay. Ka nzakw hən ná, had̄ sana skwi magana tsi wa. «Sana Lazglafta na mndu ná,» ka hən mbəđglavata.

⁷ Ndusa nda tsa vli ya, mamu vla sana mali ta ghə̄na tsa had̄ik ta tsavata ma drəf ya. Publiyus hga tsa mndu ya. Tsatsi ta tsu'aftá an̄ni, ka payan̄natá vli dīna, ka zatá ηni ta fitik hkən ga tan̄. ⁸ Tsaw ta hani dani ma Publiyus ta ghzlə̄n̄ ta 6asa ηudidar nda klu tani. Ka lagha Pwal da ng-hanaghata, ka fanaghatá tsi ta dzvu, ka maga du'a da Lazglafta ta ghə̄nani, ka mbanaf̄tá tsi. ⁹ Manda mbanaf̄ta Pwal ta tsa mndu ya, ka sli'adaghatá gwal kul dughwanaku ta tsa had̄ik ta tsavata ma drəf ya slanaghata, ka mbambanaf̄tá tsi ta hən. ¹⁰ Ka va vlə hən ta skwi kavghakavgha ηa ηni. Ta sli'i ηni ka dza'a da kwambalu guli, ka tsakan̄naf̄ta hən ta inda skwi dza'a kata an̄ni ma mbada ηni.

Bhadaghata Pwal da luwa Ruma

¹¹ Tahula tili hkən, ka sli'aftá ηni ka lami da kwambala luwa Alegzandri, ta hgə lu ka «lazglafta la mbuhwali,» ta zagaptá vyani ta tsa had̄ik ta tsavata ma drəf ya. ¹² Bhadaghata ηni da luwa Sirikuz, ka zata ηni ta fitik hkən hada. ¹³ Ka sli'aftá ηni hada ka 6hadaghata da luwa Regiyu. Gamahtsimani, ka saf falaka Sud, ka 6hadaghata ηni da luwa Puzul badu mahis. ¹⁴ Hada, ka slafta ηni ta zwanama ma zlghay nda ηuduf. Ka hən mantsa: «Kdəkwađək, zawaza ta luma kawadaga nda an̄ni,» ka hən nda an̄ni. Mantsa ya ka ηni 6hadaghata da luwa Ruma. ¹⁵ Ka snan̄ta zwanama ma zlghay nda ηuduf ta nzakway ma luwa Ruma kazlay: Wa'a hən ta sabi kə'a, ka sli'aftá hən ka sagha da guya an̄ni ha ta luma Apyus nda ya ma sana vli ta hgə lu ka vla hani hkən ya. Nghay Pwal ta hən, ka rfu tsi ta Lazglafta, ka ufəglavafta vghani. ¹⁶ Bhadaghata ηni da luwa Ruma, ka zlanan̄tá lu ta tvi ta Pwal ηa dza'ani nzaku ma ηani dzuguvi nda ghə̄nani, kawadaga nda sludzi ta nghay.

Mna gwada Pwal ma luwa Ruma

¹⁷ Badu mahkəna fitik, ka hagaftá Pwal ta gwal dagaladagala mataba la Yahuda. Ka'a nda hən tskavar hən mantsa: «Zwanama da, had̄ sana skwi magana yu ta la amu wa. Dmanaf a yu ta tva nzakwa dzidzīha mu wu, ama ka ksaf̄tá lu ta i'i ka vu'a ma luwa Ursalima. Daga hada, ka lamə yu da dzva la Ruma. ¹⁸ Dawadıpta tsahaya ta vli, ka kumə hən ta zlidista, kabga had̄ sana skwi ksidif hən nda tsi prək ka dzatá i'i wa. ¹⁹ Tsaw va a an̄ni ta zliñta wu, ka la Yahuda. Ka si mantsa tsi ná, nda nza tkwe' tama ka kla na guma da na ta kəma mgham Sezar, ka yu. An̄ mndani, ka wla yu ta la'ini a ka yu wa. ²⁰ Tsaya tama kəl yu ka zba ngan̄ta kaghuni ka gwadañta mu ta tsa gwada ya. Ta ghə̄na tsa skwi faf la Isra'ila ta ghə̄n̄ tida ya tsamta lu ta i'i ma zida,» ka'a. ²¹ Ka hən nda tsi mantsa: «Had̄ sana delewer vindaf lu ta kagha mutsaf an̄ni da la Zudiya wa. Had̄ ya dər turtuk mataba zwana

amu ta sagha da mnaftá gwada ta kagha dər ka vzaftá rutsak ta kagha wa. ²² Ta kumay aṅni ta snaṅtá skwi ta ndanu kagha ka ghəṅa gha nda ma wa gha. Skwi ya snaṅ aṅni ná, nda ndəgha gwal ta pgha rutsak ta na lfida dina ghuni na,» ka həṅ.

²³ Ka tsaftá həṅ ta sana fitik tama ṅa gwayavata taṅ. Bađu tsa fitik ya, ka sli'aftá ndəghata həṅ ka lagha slanaghatá Pwal ma vla nzakwani. Ka zraftá Pwal ta paslay, ka mnay ṅa taṅ ta gwada ta ga mgham Lazglafta, daga gasərdək, ha tekulemes fitik, ṅa tɔakta ghunislaka taṅ ta ghəṅa gwada ta Yesu. Ka mnə tsi ta gwada ma deftera zlahā Musa, nda ya ma deftera la anabi, ṅa taṅ. ²⁴ Ka ksaftá fəlma sanlaha ta tsa gwada ta mnə tsi ya, ta kwalaghutá sanlaha ta tsu'afta dekdek. ²⁵ Ka traptá həṅ ta dzraftawi ka skwa turtuk, ka gazlə həṅ. Ka Pwal nda həṅ mantsa: «A ta ṅa Sulkum nda ghuḅa ta mnay ṅa dzidzīha ghuni nda ma wa anabi Isaya kazlay:

²⁶ “La da slanaghatá na mnduha na, ka ka nda həṅ na:

Dza'a nda sna kuni nda sləməṅa ghuni, ama tsatsafta a kuni dekdek wa.

Dza'a nda ngha kuni nda ira ghuni, ama tsəmafta a kuni dekdek guli wa.

²⁷ Nana mnduha na ná, təṅtəṅa ghəṅa taṅ. Dərziṅdərzi həṅ ta sləməṅa taṅ, hahafhaha həṅ ta ira taṅ, kabga va'a həṅ ta nghanṅa nda ira taṅ wu, va a həṅ ta snaṅta nda sləməṅa taṅ guli wu,

da lamə tsi da ṅudufa taṅ, da mbədaktá həṅ ta vgha tvə i'i, da mbanafṅa* yu ta həṅ kə'a ya kay.”

²⁸ Ala wya tsi tama, ghunafghuna Lazglafta ta na Lfida Gwada na da gwal kul nzakway ka la Yahuda. Hahəṅ, dza'a snay həṅ,» ka'a.

[²⁹ Kɔakwa Pwal ta mnatá tsa gwada ya, ka gazlaghutá la Yahuda nda zlərdəy mataba taṅ.]

* 28:27 Ngha ta Isaya 6:9-10.

³⁰ Ka zatá Pwal ta vaku rəṅ rəṅ his ma tsa həga ta plə tsi nda pla ya. Ta tsu'ay ta inda mndu ta lagha slanaghata hada guli. ³¹ Pyaf a lu wu, ka mnə tsi ta gwada ta ghəṅa ga mghama Lazglafta. Ka taghə tsi ta skwi ta ghəṅa Mgham Yesu Kristi, had sana skwi ta gurtsaṅta wa.

Tsgha ta Iwa Pwal ŋa La Ruma

Ga zgwa Pwal

¹ I'i Pwal ta nzakway ka kwalva Yesu Kristi ta vindaftá na delewer na. Lazglafta ta hgaftá i'i ŋa nzakwa dá ka mnda ghunayni. Tsatsi ta zbaptá i'i ŋa dza'a dá mna Lfida Gwadani ŋa mnduha.

² Tsa Lfida Gwada ya ná, nda kda fitika tamafta Lazglafta ta imi ta sləməŋ ta ghəŋani tvə la anabi ghalya, ka vindaftá həŋ ta gwada ta ghəŋani ma deftera Lazglafta. ³ Ta ghəŋa zwanani ya ka mnda səla yaga lu ma zivra mgham Dawuda tsa gwada ya. ⁴ Ma sli'agaptani ma mtaku, ka kligiŋtá Lazglafta ta ghəŋa nzakwani ka zwanani nda mbrakwani ta tsa Yesu Kristi Mghama mu ya. Ka mutsaftá tsi ta inda mbrakwa Sulkum nda ghuḅa. ⁵ Nda ma Yesu Kristi zdidinŋa Lazglafta ta hudi, ka nidifta ka mnda ghunay ŋa dza'a dá mna gwadani ŋa inda mndəra mnduha kavghakavgha, ŋa zlglafta taŋ ka snata taŋ. Mantsa dza'a kəl həŋ ka vlanŋtá glaku ta Yesu Kristi. ⁶ Kaghuni guli ná, tekw kuni mataba tsa mnduha ya, kabga hagafhaga Yesu Kristi ta kaghuni ŋa nzakway ka ŋani.

⁷ Inda kaghuni ta nzakway ma luwa Ruma, dɔvudva Lazglafta ta kaghuni, ka hgaftá tsi ta kaghuni ŋa nzakway ka ŋani. Ka nza zdakatahuda Da mu Lazglafta nda Mghama mu Yesu Kristi ta ghəŋa ghuni.

Mamay Pwal ta nghanaghatá gwal zlgħay nda ŋuduf ma luwa Ruma

⁸ Karaku ná, ta rfanagharfa yu ta Lazglafta dá nda ma Yesu Kristi ta ghəŋa kaghuni demdem, kabga ta kulay lu ta zlgħay nda ŋudufa ghuni ma inda vli ta ghəŋa hadik. ⁹ Nda sna Lazglafta ya ta maganata yu ta slna nda ŋudufa dá turtuk ma mnay

dá ta Lfida Gwada ta ghəŋa Zwanani, ta skwi dza'a yu mnay. Nda sna kazlay: Ma inda fitika ndəbay dá ta dzvu ná, ta kulay yu ta kaghuni kə'a. ¹⁰ Inda fitik yu ta maga du'a da Lazglafta ŋa gi vlihatani ta tvi ka ta kumay tsi ŋa bhadaghata dá da kaghuni sizlay, ¹¹ kabga ta mamay yu katakata ta nghanŋtá kaghuni. Ta kumay yu ta dguvusta mu ta skwi ya vliha Sulkum ŋa sgaghunaghatá mbraku ta tva Lazglafta. ¹² Skwi ta ndanu yu ná, ta kumay yu ta vluvusta mu ta mbraku, ta vlaghunatá i'i ta mbraku nda ŋa dá ma zlgħay nda ŋuduf, ta vlihatá kaghuni ta mbraku nda ŋa ghuni ma zlgħay nda ŋuduf.

¹³ Zwanama dá, ta kumay yu ta snaŋta ghuni kazlay: Nda kda fitika dá ta zba bhadaghata da kaghuni kə'a, ama kulam gita ta mutsaf a yu ta fitik wa. Ta kumay yu ta bhadaghata dá ŋa maga slna mataba ghuni, ya dza'a kla kaghuni ta kəma ta kəma manda ya ta magə yu mataba sanlaha ma mnduha ta sana hadikha ya. ¹⁴ Dguvta ghəŋa dá ka mnanata dá ta Lfida Gwada ta inda mnduha, ŋa la Grek, ŋa gwal nda hida nda ya ŋa gwal kul hidaku tani. ŋa gwal nda guna sləməŋa taŋ nda ya ŋa gwal kul gunaku sləməŋa taŋ tani. ¹⁵ Tsaya tama ta kəl yu ka kuma bhadaghata dá da kaghuni ta nzakway ma luwa Ruma guli ŋa mnaghunatá Lfida Gwada.

Mbrakwa Lfida Gwada

¹⁶ Ksa a hula ta i'i ka mna Lfida Gwada ŋa mnduha wa. Tsa Lfida Gwada ya ná, mamu mbrakwa Lazglafta mida ŋa mba inda mndu ta zlgħafta. ŋa zrafta nda la Yahuda karaku, tahula tsa ŋa kday nda la Grek. ¹⁷ Tsa Lfida Gwada ya ta maray kinawu ká Lazglafta ta nanaftá mnduha ka gwal tdukwa tawa irani zlgħafər həŋ. Had sana tvi wu, ta ghəŋa tsa zlgħay nda ŋuduf ya kwenkwen. Nda nza manda ya nda vinda ma deftera kazlay: Mndu ta zlgħafta Lazglafta ná, tsaya mndu

* 1:17 Ŋha ta Habakuk 2:4.

tdukwa tawa ira Lazglafta, tsa mndu ya guli dza'a nzata nda hafu* kə'a.

Gwal dmaku mnduha ta ghəŋa hadik demdem

¹⁸ Daga ta luwa ta margamata Lazglafta kazlay: Nda ɓasa ŋudufani ta ghəŋa inda dmakuha ta magə mnduha, nda kwala taŋ kul had ta vla glaku ŋani kə'a. Dza'a tsanaghatsa ta guma ta hən, kabga ghwadaka skwi ya ta magə hən ná, ta hawuha ta kahwathwata. ¹⁹ Skwi má ŋa sŋaŋta ta ghəŋa Lazglafta ná, difaghu a wu, dəday ta daɓi nzakwani, kabga marananmara Lazglafta ta hən. ²⁰ Nzakwa Lazglafta kaghəŋani nda mbrakwani ya ŋa kdekeden ná, skwi ya kul laviŋtá lu ta nghanŋa ya. Ama daga ka yawu zrafta ghəŋa hadik, laviŋlava lu ta nghanŋa nda ta tva skwiha ya maga tsi. Ta had mndu nda psiaftawi da tsi wa. ²¹ An mndani, nda sna mnduha kazlay: Mamu Lazglafta kə'a kulam nda tsa, had hən ta vla glaku ŋani wu, had hən ta rfanaghata guli wa. Katək ná, zwaduta zwadu hən ma ndanu. Ka nzamtá hən ma grusl, sna a hən ta skwi tdukwa wa. ²² Gwal nda hidá anŋi ka hahən ta gray, tsaw ka rgha hən. ²³ Má ŋa tsəlɓay taŋ ta tsəlɓu ka vla glaku ŋa Lazglafta ya ta nzaku nda hafu ŋa kdekeden ya ná, ka laghu hən da tsəlɓu ŋa skwa wuyay tsaf lu manda mndu kul had hafu mida. Sanlaha ma tsa skwa wuyay ya ná, manda tsatá zarak hən, manda nimitak fwad səla mista taŋ tsatá sanlaha, manda tsatá nahadik sanlaha.

²⁴ Tsaya kəl Lazglafta ka zliŋtá mnduha ŋa maga skwi ya kumaŋ maya taŋ. Mantsa tama ka magə hən ta skwa hula nda vgha taŋ mataba taŋ. ²⁵ Ka zliŋtá hən ta kahwathwata Lazglafta ka laghwi sna tsakalawi. Ka laghwi hən da tsəlɓu ŋa skwiha ya tsatsaf Lazglafta, ka maga slna ŋa taŋ, ka kwalaghutá tsəlɓu ŋa Lazglafta ta tsatsaftá inda skwi. Tsatsi ya raŋ zləzlvay ŋa kdekeden. Amin.

²⁶ Tsaya kəl Lazglafta ka zliŋtá hən ŋa maga skwa hula. Zliŋzla mi'aha ta guya vgha nda zgwana, ka laghwi da guya vgha nda mi'aha manda hahən, skwi ya kul raku magay kadzenkadzen. ²⁷ Manda tsaya zgwana guli, zliŋzla hən ta guya vgha nda mi'aha, ka kakə hara'uwa sani nda sani ta hən, ka laghwi hən guya vgha zgun nda zgun, skwi ya kul raku magay kadzenkadzen. Ka tđanaktá hən ta ghəŋa taŋ ta guma ya prək nda ghwadaka skwi ya maga hən.

²⁸ Manda va ya kwalaghu hən ta sŋanata Lazglafta ya, ka zliŋtá Lazglafta guli ta hən mista tsa ghwadaka ndana taŋ ya. Ka magə hən ta skwi kul raku. ²⁹ Ndəghundəgha ghwadaka skwiha kavghakavgha ta magə hən: Ta ŋaslu hən, ta tsagana hən, ta sidi hən, ta draku hən, ta psia mndu hən, ta zlərdawi hən, ta tsaghutá mndu hən, ka matsaŋwaslay hən, ta tsa mndəra mndu hən, ³⁰ ta vza rutsak hən ta mndu, ghuma Lazglafta hən, ta ghazenzen hən, ta gla ghən hən, ta ghərbaku hən. Me' ka hən ta dzatá vgha ŋa maga ghwadaka skwi. Sna a hən ta gwada da dadaha taŋ wa. ³¹ Had ghəŋ da hən wu, maga a hən ta skwi ta mnata hən wu, dva a hən ta mndu wu, tawa a hən ta hidahida ta mndu wa. ³² Mataba tsa guli ná, ta nda sna hən kazlay: Inda gwal ta nzakwa mndərga tsa nzakuha ya ná, mtaku skwi ta raŋtá hən kə'a. Magay ta magə hən ta tsa skwiha ya kwenkwen yeya a wu, ta ghubay hən ta gwal ta maga tsa skwiha ya guli.

2

Guma Lazglafta

¹ Kagma mndu ya ta nzakway ta tha mndu, dər wa ka, had ka nda psiaftawi badu guma wu, kabga ma tsa tsay ta tsə kagma ta guma ta sanlaha ya ná, ta tsə ta ghəŋa gha ka. Tsa kagma ta tsanaghatá guma ta mndu ya ná, ta magay kagma ta va tsa skwiha ya. ² Nda sna amu kazlay: Ta tvani tsanaghata Lazglafta ta

guma ta ghəŋa gwal ta maga skwiha mantsa ya kə'a. ³ Kagha mndu ya ta tsanaghatá guma ta ghəŋa gwal ta maga skwiha mantsaya, wya ta magaymagay kagha kay guli. Ta grə ka ná, dza'a ndapnda ka ma guma Lazglafta rki na? ⁴ Lazglafta ná, dagala zdaku da tsi, dagala ksa ɲuduf da tsi, ghudza a nda ghudza ta skwi wa. Ta gagə nda gaga kagha tama rki? Ari sna a wa kagha kazlay: Tsa zdakwa Lazglafta ya ta tiŋwa kagha ɲa mbədanaftha gha ta nzakwa gha kə'a ka na? ⁵ Ma tsa tənətá ghəŋa gha ya, ka kwalaghutá ka ta mbədanafthá nzakwa gha ya ná, guma basatá ɲudufa Lazglafta ta tđanakta ka ta ghəŋa gha. Dza'a ksafksa guma ta kagha, bađu basaftha Lazglafta ta ɲuduf ta ghəŋa mnduha, ɲa tsanaghatani ta guma nda tvani ta inda mndu. ⁶ «Ŋa vlanťani ta nisəla inda mndu taβta slani maga* tsi.» ⁷ Na gwal ta gđata ta maga skwiha đinađina ɲa mutsa glaku nda sgit, nda hafu ɲa kđekedzen ɲa, dza'a vlanvla Lazglafta ta nzaku nda hafu ɲa kđekedzen ta hən. ⁸ Na gwal ta ga sidi nda Lazglafta, ka kwalaghutá sna kahwathwata ka laghwida maga ghwadaka skwiha ya ná, dza'a ghuzlananghuzla Lazglafta tiri ta hən. ⁹ Inda mndu ta maga ghwadaka skwi, dza'a ghuzlananghuzla Lazglafta tiri. Na zrafta ta la Yahuda karaku, ka da sagha ta la Grek. ¹⁰ Ama ɲa gwal ta maga skwiha đinađina ya, dza'a vlanvla Lazglafta ta glaku nda sgit nda zdaku ta hən. Na zrafta ta la Yahuda karaku, kada sagha ta la Grek guli. ¹¹ Mantsa ya ná, hađ Lazglafta ta gala mndu wa.

¹² Inda gwal ta maga dmaku kul hađ zlahu Musa da hən, dza'a rwaku hən dər má hađ tsa zlahu ya da hən. Inda gwal ta maga dmaku, mamu tsa zlahu ya da hən guli, nda tsa zlahu ya dza'a tsanaghata lu ta guma ta hən. ¹³ Gwal ta snatá tsa zlahu Musa ya a gwal ta nzakway tđukwa da Lazglafta wu, ama gwal ta nzak-

way ta ksa slna manda ya kumə tsa zlahu ya gwal ta nzakway tđukwa da Lazglafta. ¹⁴ Gwal kul nzakway ka la Yahuda ná, sna a hən ta zlahu Musa wu, tsaw bađu sani, ta magay hən ta skwi manda ya ta kumə tsa zlahu ya. Hađ zlahu da hən wu, vərđa hahən ta nzakway ka tsa zlahu ya. ¹⁵ Tsaya tama ná, slna taŋ ta maraŋta kazlay: Tsa skwi ta kumə zlahu ta magay lu ya ná, nda vinda ma ɲudufa taŋ guli manda tsaya ɲa taŋ. Ta ndanay hən bađu masani kazlay: Skwi đina maga yu, skwi đina a maga yu wu kə'a. ¹⁶ Tsaya tama, mandana Lfida Gwada ta mnə yu na, manda tsaya dza'a nzakwa tsi bađu dza'a ghunagata Lazglafta ta Yesu Kristi ɲa tsanaghatá guma ta ghəŋa inda skwi nda đifa ma ɲudufa mnduha ya.

Kwalaghuta la Yahuda ta snatá zlahu

¹⁷ Kagha ta mnay kazlay: La Yahuda i'i kə'a ta dihaftá vgha ta zlahu Musa, ta ghərɓaku ta Lazglafta, ¹⁸ nda sna yu ta skwi ta kumə Lazglafta ka ka, nda sna yu ta skwi đina ma snanta da ta zlahu Musa ka ka, ¹⁹ nda fa ghəŋa gha kazlay: Prək i'i ka dzugwa gwal nda ghulpa kə'a. Tsuwadaka gwal ma grusl yu ka ka ta ndanay, ²⁰ mnda tagha skwi ɲa gwal kul snantá skwi yu ka ka, mnda taghanafthá skwi ta zwani yu, kabga taghadif tagha Zlahu Musa ta inda skwi nda kahwathwata tani ka ka. ²¹ Mantsa nzakwani, ta tagha skwi yu ɲa sanlaha ka ka, tagha a ka ɲa ghəŋa gha rki? Dina a ghali wu ka kagha ta mnay, tata ghali kagha kay guli. ²² Dina a hliri wu ka kagha ta mnay, tata hliri kagha kay guli. Husihahusa skwa wuyay ka ka, tata ghalay kagha ta skwi ma həga skwa wuyay. ²³ Ta ghərɓaku kagha ta nzakwa zlahu Musa mamu da kagha, ta maga a kagha ta tsa skwi ta kumə zlahu ya kay guli wa. Razanaf a ka ta Lazglafta nda tsa ra? ²⁴ Tsaya kəl

* 2:6 Ngha ta Zabura 62:13, nda Mahdihi 24:12.

lu ka vindafta ma deftera Lazglafta kazlay: Ta gwađa ta kaghuni ta kəl gwal kul nzakway ka la Yahuda ka raza Lazglafta kə'a†.

²⁵ Mantsa nzakwani, ka ta magay kuni ta skwi ta kumə zlahu katsi, ta tvani tsa tsatá fafadá ghuni ya. Ala ka si nda tsa fafadá gha, ta maga a ka ta skwi ta kumə zlahu wu katsi, nda nza ka manda mndu kul tsaku fafadani. ²⁶ Lagha mndu kul tsaku fafadani ka maga skwi ta kumə zlahu Lazglafta ní, had Lazglafta dza'a nghan tsa mndu ya manda mndu nda tsa fafadani ra? ²⁷ Ya wya tsa mndu ya ná, had lu ta tsa fafad ma nzakwa mndəra tan wu, ama ta magay ta skwi ta kumə zlahu. Had tsa mndu ya dza'a tsaghaghatá guma ta kagha mndu ta kwalaghutá maga skwi ta kumə zlahu ya ra? Ta wya kay guli, mamu vindatá zlahu Musa da kagha, nda tsa fafadá gha guli. ²⁸ Vərđá mnda la Yahuda ná, tsa ta nghaku tsakwam ya a wa. Vərđá tsatá fafad guli ná, tsa tsa lu ta nghaku mividani ya a wa. ²⁹ Vərđá mnda la Yahuda ná, ma ɲuduf nzakwani. Vərđá tsatá fafad guli ná, ma ɲuduf. Skwi ta vlata Sulkum ná, zlahu ya vindaf lu nda vinda a wa. Vərđá mnda la Yahuda ná, da Lazglafta ta mutsa tsatsi ta ghubaku, da mndu a wa.

3

Had mndu ta nzakway tdukwa wa

¹ Ndaw malaghuta la Yahuda ka lamndu? Nu hayhaya tsatá fafad na? ² Ndađa a nzakwani ta nghadaptá lu ta nghaynghay wu, kabga tinəl ɲa tan vlagata Lazglafta ta gwađani. ³ Ka si kwalaghukwala sanlaha ma həj ta zlglafta ná, dza'a pyafpya tsa slna palamapalama tan ya ta nza-kwa Lazglafta ka ɲərma ra? ⁴ Pyaf a wu! Dər má ta tsakalawi inda mnduha ná, kahwathwata ɲa Lazglafta ta mnay, manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: «kagha Lazglafta,

ka gwadagwada ka ta gwada ná, nda sna lu kazlay:

tdukwa tsa gwada gha ya kə'a. Dər má tsafha lu ta rutsak ta kagha, fləwəd dza'a saba ka ma gumani.»*

⁵ Ka si tsa ghwadaka skwi ta magə amu ya dza'a marantá nzakwa Lazglafta tdukwa katsi ná, nu ka mu dza'a mnay tama? Dza'a mnay mu kazlay: Tudukwa a Lazglafta wu kə'a tsamaghar tsi ta guma rki? Ma tsa vli ya ná, manda va ya gwadə lamndu gwadata yu ta tsa gwada ya. ⁶ Mantsa a wu! Ka tdukwa a Lazglafta wu katsi ná, wa ka'a dza'a tsa guma ta ghəja mnduha na?

⁷ Ka si tsa tsakalawa da ya ta malaghutá kliginta kahwathwata Lazglafta, ka nzaku tsi ɲa vlantá glaku katsi, kabgawu dza'a kəl lu ka tsadighatá guma kazlay: Mnda dmaku ka kə'a tama? ⁸ Ka si mantsa ya tsi ní, nu kwal lu kul mnay kazlay: Magama dmaku kada saba skwi dina kə'a? Nu kul magə lu manda ya ta tsanavata sanlaha ta gwada kazlay: Mantsa ya ta mna həj kə'a nda aɲni ya na? Nda ra ka tsanaghata Lazglafta ta guma ta tsa mnduha ya.

Gaga inda mnduha ta dmaku

⁹ Kinawu nzakwani tama! Malaghumala amu la Yahuda ka hamata gwal kul nzakway ka la Yahuda rki? Malaghumala a amu wa. Ka yu mnata kay ná, nda la Yahuda tani, nda la Grek tani, hahəj demdem nzanaghanza dmaku ta həj. ¹⁰ Nda nza manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay:

«had mndu tdukwa ta wa ira Lazglafta wu, dər turtuk had wa.

¹¹ Had mndu nda sna ta skwi wu, had ya ta psa Lazglafta wa.

¹² Inda tan mbədanambəda həj ta hul ta Lazglafta, nda zadá həj demdem. Had ya dər turtuk ta maga skwi dina wu, dər turtuk had wa.

¹³ Wa tan ná, manda gunatá kulu nza-kwani.

† 2:24 Nghan ta Izekeyel 36:20, Isaya 52:5. * 3:4 Nghan ta Zabura 51:6.

Nda ghanika taŋ ta nana həŋ ta mnduha.

Ghwana mupuhwa ma huta ta wa taŋ.

¹⁴ Dagala ksi'i nda ŋaslu ma wa taŋ.

¹⁵ Nda tsəra səla taŋ ŋa dza'a dzata mndu.

¹⁶ Inda tvi labə hahəŋ ná, nda hwanza6a inda vli, ta wahu inda mnduha.

¹⁷ Sna a həŋ ta tva zɔaku wa.

¹⁸ Had zləŋa Lazglafta† da həŋ dekdək wa.»

¹⁹ An mndani, nda sna amu ka kazlay: Inda skwi ta gwadə zlahu ná, ŋa gwal vla Lazglafta ta tsa zlahu ya ŋa taŋ ta gwadə tsi kə'a. Tsaya tama ná, had mndu nda psiaftawi ta kəma Lazglafta wu, kada sənəta inda mndu kazlay: Gaga həŋ ta dmaku ta kəmani kə'a. ²⁰ Tsaya tama, had mndu dza'a nzakway ka mndu tɔukwa ta kəma Lazglafta ta ghəŋa vəl magatani ta skwi ta kumə zlahu wa. Zlahu ná, nda nza ŋa snanamta mnduha kazlay: Gaga kuni ta dmaku kə'a.

Zlghay nda ŋuduf ta nanafta mndu ka mndu tɔukwa

²¹ Ndana tama, maranaŋmara Lazglafta ta tvi ta mnduha dza'a kəl həŋ ka nzakway ka tɔukwa mnduha ta kəmani. Tsa nzaku tɔukwa ya ná, nda ma zlahu a ta nzakwa lu wa. Mnaŋmna zlahu Musa nda la anabi guli ta gwadə ta ghəŋani. ²² Tsaya tvi dza'a kəl Lazglafta ka nanafta mnduha ka gwal tɔukwa ta kəmani ya nda nza nda ma zlghafta dər wa ta Yesu Kristi. Had ya galap Lazglafta, dər la Yahuda dər gwal kul nzakway ka la Yahuda wa. ²³ Inda taŋ gaga həŋ ta dmaku traptra həŋ ma sənəta sgita Lazglafta. ²⁴ Ka zdanəta Lazglafta ta hudi ta həŋ ka mbalay, ka nanafta həŋ ka gwal tɔukwa ta kəmani nda ma Yesu Kristi ta pligintá həŋ ma dmaku. ²⁵ Tsa Yesu Kristi ya vla Lazglafta ŋa mtutani ta ghəŋa inda mnduha ka planatá dmakwa taŋ nda usani nda ma zlghafta taŋ ta Yesu Kristi ŋa

maranəta kazlay: Tudukwa tsatsi kə'a. Tsa dmaku si ta magə mnduha ghalya ya ná, ka nzata Lazglafta manda skwi kul nghanəta, ²⁶ ksana ksa ta ŋudufani. Manda va tsaya ta mara Lazglafta ndana guli kazlay: Tudukwa tsatsi kə'a. Tsatsi, tɔukwa tsatsi. Ta kumay guli ta nanafta ka gwal tɔukwa ta gwal ta zlghafta Yesu.

²⁷ Ka si mantsa tsi tama ní, ta mamu skwa ghuba ghəŋ nda tsa tama rki? Had wa. Kabgawu? Kabga zlghay nda ŋuduf ŋərma skwi, snanata skwi ta kumə zlahu a wa. ²⁸ Nda sna amu kazlay: Nda ma zlghay nda ŋuduf mutsafta mnduha ta nzata ka gwal tɔukwa ta kəma Lazglafta kə'a, nda ma snatá skwi ta kumə zlahu a wa. ²⁹ Lazglafta ná, ŋa la Yahuda nda ghəŋa taŋ ra? Lazglafta gwal kul nzakway ka la Yahuda a guli ra? Mantsa nzakwani, Lazglafta gwal kul nzakway ka la Yahuda ya guli, ³⁰ kabga turtuktuk Lazglafta. Tsatsi dza'a nanafta ka gwal tɔukwa ta gwal nda tsa fafaɔa taŋ nda ma zlghay nda ŋudufa taŋ. Tsatsi dza'a nanafta ka gwal tɔukwa ta gwal kul nzakway ka la Yahuda nda ma zlghay nda ŋudufa taŋ guli. ³¹ Ma tsa zlghafta zlghaf mu ya tama guli ná, hərđiŋhərđá mu ta zlahu ra? Hərđiŋ amu wu, katək ná, ŋlanafta ŋlanaf mu ta zlahu.

4

Grafta nda nzakwa Abraham

¹ Ndana tama, nu dza'a mu mnay taghəŋa Abraham ta nzakway ka dzidza mu? Nahgani mutsaf tsi ma nzakwani? ² Ka si má ma slnani maga tsi mutsafta Abraham ta nzakway ka mndu tɔukwa ta wa ira Lazglafta katsi ná, ma ranra ghubayni ta ghəŋani, ama ta wa ira Lazglafta a tama wa. ³ Waka deftera Lazglafta ta mnay na? Ka lu ta mnay ma deftera Lazglafta na: «Zlghafzlgha Abraham ta Lazglafta, tsaya* kəl Lazglafta ka klafta ka mndu tɔukwa ta wa irani» kə'a.

† 3:18 Ngha ta Zabura 14:1-3 nda 53:2-4 nda 5:10 nda 140:4 nda 10:7 nda Isaya 59:8 nda Zabura 36 2.

* 4:3 Ngha ta Zrafta 15:6.

⁴ Ka magamaga mndu ta slna ná, ta planapla lu ta nisəlani. Tsa skwi plana lu ya ná, mbəhay a mbəha lu wu, skwi ta ran̄ta ya. ⁵ Ama ka lagha mndu ka zlghaftá Lazglafta nda ɲudufani klaf a ta ghəɲani ka mndu tdukwa ta kəma Lazglafta ta ghəɲa tsa slnani ta magə tsi ya wu katsi, dza'a klafkla Lazglafta ta tsa mndu ya ka mndu tdukwa ta wa irani. Mndərga tsa mndu ya guli ná, nda sna kazlay: Mamu tvi dza'a kəl Lazglafta ka nanaf̄ta gwal dmaku ka gwal tdukwa ta wa irani kə'a. ⁶ Manda va tsaya ka mgham Dawuda guli ta fay ma lahani ta ghəɲa gwal ya klaf Lazglafta ka gwal tdukwa ta wa irani dər má maga a hən̄ ta skwi dīna. Tsa mnduha ya ná, mamu rfu da hən̄, ka'a.

⁷ «Rfu da gwal plana Lazglafta ta dmakuha tan̄, ga hən̄.

Rfu da gwal hərđin̄ Lazglafta ta dmakuha tan̄

⁸ Rfu da mndu kul had̄ Mgham Lazglafta ta mbəda dmakwani†.»

⁹ Tsa rfu mnə mgham Dawuda ya ná, ta ghəɲa gwal nda datsa fafada tan̄ re, ari nda gwal kul datsaku fafada tan̄ guli a na? Ka mu kay na: «Zlghafzlgha Abraham ta Lazglafta kəl Lazglafta ka klafta ka mndu tdukwa ta wa irani, ka mu.» ¹⁰ Yawu mutsafta Abraham ta nzakway ka mndu tdukwa ta wa ira Lazglafta na? Daga ta kul tsaku fafadani re, ari tahula tsanatá fafad a na? Daga ta kul tsaku fafadani, ka klaftá Lazglafta ka mndu tdukwa ta wa irani, kabga vəl zlghaftani. Tahula tsa ka tsatá tsi ta fafad. Ka nzaku tsa tsatá fafadani ya, ka ɲizla maran̄tá nzakwani tdukwa ta wa ira Lazglafta. Abraham ná, dani ma inda gwal kul tsaku fafadani ya, ama ka zlghaftá hən̄ ta Lazglafta, ka klaftá Lazglafta ta hən̄ ka gwal tdukwa ta wa irani, manda ɲa Abraham ya. ¹² Nda nza ka dani ma gwal

nda tsa fafada tan̄ guli, ka ksafksa hən̄ ta sada zlghay nda ɲudufa da mu Abraham ta zlghaftá Lazglafta daga ta kul tsaku fafadani ya.

Tanafta Lazglafta ta imi ta sləmən̄ ta gwal ta zlghafta

¹³ Tanafta Lazglafta ta imi ta sləmən̄ ta Abraham nda zivrani tani kazlay: Dza'a vlaghavla yu ta ghəɲa had̄ik‡ kə'a. Tanaf a Lazglafta ta imi ta sləmən̄ kabga vəl magayni ta skwi ta kumə zlahu wu, ama kabga vəl klafta Lazglafta ka mndu tdukwa ma zlghaftani. ¹⁴ Ka si gwal ta maga skwi ta kumə zlahu dza'a mutsa tsa skwi tanaf Lazglafta ta imi ta sləmən̄ ta mndu ya katsi ná, bətbət tsa zlghafta zlghaf lu ya, had̄ hayhaya tsa skwi tanaf tsi ta imi ta sləmən̄ ta mndu ya nda tsa tama wa. ¹⁵ Zlahu ná, ta klakkla ta bəsa ɲudufa Lazglafta, ama ka had̄ zlahu wu katsi, had̄ sana skwi ɲa blanapta wa.

¹⁶ Tsaya tama ná, ma zlghafta nda ɲuduf kəl Lazglafta ka vlatá tsa skwi tanaf tsi ta imi ta sləmən̄ ta mndu ya. Ka mbalay vlata tsi guli. Nda nza tsa skwi taf tsi ta imi ta sləmən̄ ya ɲa inda zivra Abraham. Nza a ka ɲa gwal ta sna skwi ta kumə zlahu kwen̄kwen̄ wu. Nda nza guli ka ɲa inda gwal ta zlghafta nda ɲuduf manda ɲa Abraham ta nzakway ka Da mu demdem ya. ¹⁷ Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Fafa yu ta kagha ka dani ma inda mndəra mndu§ kə'a. Nda nza Abraham ka Da mu da Lazglafta ya zlghaf tsi nda ɲuduf. Tsa Lazglafta ya ta vranamtá hafu ma gwal nda rwa. Tsatsi nda mbrakwa hgagaptá skwi kul had̄ ɲa nzakwani mamu. ¹⁸ Fəglaf a lu ta ghəɲ sizlay wu, tsaw mataba tsaya ná, nda fa ghəɲa Abraham, zlghafzlgha ta Lazglafta kəl tsi ka nzata ka dani ma inda mndəra mnduha*, manda ya mnana Lazglafta kazlay: Dza'a nda ndəgha zivra gha kə'a ya. ¹⁹ Ta mnanatá Lazglafta ta tsa gwada ya ta Abraham ná, ta

† 4:8 Ngha ta Zabura 32:1-2. ‡ 4:13 Ngha ta Zlrafta 12:2-3, 17:4-6, 22:15-18. § 4:17 Zlrafta 17:5.

* 4:18 Zlrafta 15:5.

ghwanj a imani ka hda dærmæk wa. Nda sna guli kazlay: Nda ghada halata i'i kə'a. Guli ná, lula fitika yay markwa tanj ta nzakway ka Sara ta zwanj. ²⁰ Dganj a ta ghənj dækdek ta ghənja skwi ya tanaf Lazglafta ta imi ta sləmən wu. Katək ná, zlgħay nda ɲudufani ta vlanjtá mbraku, ka zləzlvu tsi ta Lazglafta. ²¹ Grafgra guli kazlay: Tsa skwi tidif Lazglafta ta imi ta sləmən ya ná, mamu nda mbraku ɲa magata guli kə'a. ²² Tsaya tama kəl Lazglafta ka klafta ka mndu tdukwa† tawa irani. ²³ Ka klafkla Lazglafta ka mndu tdukwa ta wa irani ka deftera Lazglafta mnata ya ná, ta ghənja Abraham ndaghənjani a nzakwa tsa gwada ya wu, ²⁴ nda nza guli ta ghənja amu, ka zlgħafzlgħa mu ta Lazglafta ta sli'aganaptá mghama mu Yesu ma mtaku ya. Dza'a klafkla ta amu guli ka gwal tdukwa ta wa irani. ²⁵ Lazglafta ta vlatá tsa Yesu ya ma dzva mnduha ɲa dzata ta ghənja dmakwa mu. Ka sli'aganaptá tsi guli ma mtaku ɲa nzakwa mu ka gwal tdukwa ta wa irani.

5

Slərbaptá ta zughu nda Lazglafta

¹ Ndana tama, nda nza mu ka gwal tdukwa ta wa ira Lazglafta ma zlgħafta mu nda ɲuduf. Mamu zdaku mataba mu nda tsi nda ma Mghama mu Yesu Kristi. ² Nda ma tsa Yesu Kristi ya mutsafta mu ta zdakatahuda Lazglafta nda ma zlgħafta mu nda ɲuduf. Ta tsa zdakatahudi ya sladafta amu ka rfu, kabga nda fa ghənja mu ta gwata Lazglafta nda amu ma glakwani. ³ Ta ghənja tsaya guli ná, ta rfu mu nda ghuya danwa ta ghuyə mu, kabga nda sna amu kazlay: Ta taghay ghuya danwa ta ksa ɲuduf kə'a. ⁴ Ksa ɲuduf ta klaktá ghuḅasaptá ghuya danwa. Tsa ghuḅasaptá ghuya danwa ya guli ta klaktá faftá ghənj ta Lazglafta. ⁵ Ka faffa mu ta ghənj ta Lazglafta ná, nzata a ka bətbət wu, kabga maramanmara Lazglafta

ma ɲudufa mu kə'a dʋutá amu nda ma Sulkumani ya vlama tsi.

⁶ Mantsa nzakwani, ta ma fitika nzakwa mu kul had mbrakwa mu ná, ka saha Yesu Kristi mtuta ta ghənja gwal dmaku ma fitik ya kumanj Lazglafta. ⁷ Nda bla ka fata mndu ta ghənjani ɲa mtuta ta ghənja mndu ta nzakway tdukwa. Ka waya ka skwi ba dza'a laviɲlava ta fata ghənjani ɲa mtuta ta ghənja mndu ta maga skwi ya dina. ⁸ Ka Lazglafta maramanjtá dʋutani ta amu na: Ta ma fitika nzakwa mu ta ma dmaku ta saha Yesu Kristi mtuta ta ghənja amu. ⁹ Ma tsa mtuta mtu Yesu Kristi ta ghənja amu ya, ka klaftá Lazglafta ta amu ka gwal tdukwa ta wa irani. Mantsa tama ná, nda fa ghənja amu kazlay: Dza'a mbamafmba Yesu Kristi ma ɓasa ɲudufa Lazglafta kə'a. ¹⁰ Ma fitika nzakwa mu ka ghuma Lazglafta ná, ka slərbaptá tsi ta zughu mataba mu nda tsi nda ma mtuta mtu zwanjani. Mantsa tama guli ná, ya nda slərbə zughu mataba mu nda tsi ya, nda fa ghənja mu guli kazlay: Dza'a mbamafmba nda ma hafa zwanjani kə'a. ¹¹ Tsaya kwenkwenj yeya a wu, ta ghərbaku mu ta Lazglafta nda ma Yesu Kristi ta slərbaptá zughu ndanana mataba mu nda Lazglafta ya.

Gwada ta ghənja i Adamu nda Kristi

¹² Samsa dmaku da ghənja hadik nda ma mndu turtuk ta nzakway ka Adamu. Ka klaktá dmaku ta mtaku, kəl mtaku ka lanaghatá inda mndu, kabga gaga inda mndu ta dmaku. ¹³ Ma kdaku Lazglafta ka vlanjtá zlahu ta Musa ná, mamu dmaku ma ghənja hadik. Ma fitika nzakwani ta kul had zlahu ná, had lu ta kulaftá dmaku wa. ¹⁴ Kulam nda tsa, daga ta Adamu ka sagha ta Musa ná, ta ga mghamani mtaku ta ghənja mndu, nduk ta ghənja gwal kul gatá dmaku manda ɲa Adamu.

Adamu ná, ta grə nda tsa mndu dza'a sagha nda sa ya lu. ¹⁵ Nda dga katakata na nzakwa mbalay

† 4:22 Ngha ta Zlrafta 15:6.

vla Lazglafta nda nzakwa Adamu. Mantisa nzakwani, ta ghəŋa dmakwa mndu turtuk ta nzakway ka Adamu ná, dagala mnduha ta rwuta. Ama malaghumala tsa mbalaya Lazglafta ta vlata ya. Tsa mbalayani vla tsi nda ma mndu turtuk ta nzakway ka Yesu Kristi ya ná, klanakkla ta zdaku ta ndəghata mnduha katakata guli. ¹⁶ Tsa mbalay vla Lazglafta ya ná, skwi dina nani ta magata ka nja tsa mndu turtuk ta gatá dmaku ya. Manda gatá tsa mndu turtuk ya ta dmaku ná, ka ksutá guma Lazglafta ta inda mnda səla. Ama tahula vlanja Lazglafta ta zdakatahudani ta mnduha dər má dagala dmaku maga həŋ mndani, ka klaftá tsi ta həŋ ka gwal tdukwa ta wa irani. ¹⁷ Nda ma dmaku ga mndu turtuk lanaghata mtaku ta inda mndu. Ama nda ma mndu turtuk ta nzakway ka Yesu Kristi mutsafta mnduha ta zdakatahudi katakata da Lazglafta. Ka mbalay vlanja tsi ta tsa zdakatahudani ya ta həŋ, ka klaftá tsi ta həŋ ka gwal tdukwa ta wa irani nda ma Yesu Kristi, nja mutsafta tanj ta hafu nja kdekedzen, nja zay tanj ta mgham kawadaga nda tsi guli.

¹⁸ Mantisa tama, manda va nzakwa dmakwa mndu turtuk ta klakta kəl guma ka hbutá inda mndu ya, manda va tsaya guli ná, slna tdukwa maga mndu turtuk ta nanaftá inda mndu ka gwal tdukwa guli, ka plinjá tsi ta inda mndu ma guma, ka mutsaftá həŋ ta hafu nja kdekedzen. ¹⁹ Manda va nzakwa mndu turtuk ta kwalaghutá snanata gwada Lazglafta kəl ndəghata mnduha ka nuta ka gwal dmaku ya, manda va tsaya guli ná, mndu turtuk ta snanata gwada Lazglafta kəl ndəghata mnduha ka nzakway ka tdukwa mnduha ta wa ira Lazglafta.

²⁰ Ma sagha zlahu Musa, ka sgavaghata saba dmaku ta dađi. Ma vli sgavagha dmaku ya ná, malaghumala sgəglavaghata zdakatahuda Lazglafta guli. ²¹ Manda va nzakwa gay dmaku ta mgham nda ma mtaku ya ná, manda va tsaya ta ga

zđakatahuda Lazglafta ta mgham nda ma nzaku tdukwa nja mutsa hafu nja kdekedzen nda ma Yesu Kristi Mghama mu.

6

Gwal nda ndi'a vgha tanj nda Yesu ná, mamu hafu da həŋ

¹ Nu ka mu dza'a magay tama ndana? Ka gdavata mu ma dmaku kada sgavaghata zdakatahuda Lazglafta re, ari ki? ² Mantisa a dekdek wa! Mtugudun mta amu ta dmaku, wa ka amu dza'a gdəglamta ma dmaku na? ³ Sna a kuni kazlay: Ma magamatá batem ná, nda ndi'a mu nda Yesu Kristi, mtumta mu kawadaga nda tsi nda tsa kə'a ra? ⁴ Ma magamatá batem ná, nda gwa mu nda tsi ma mtakwani, padampada lu ta amu kawadaga nda tsi. Ka sli'aganaptá mbrakwa glakwa Da ta Yesu Kristi nja nzakwa amu guli nda lfida hafu.

⁵ Anji, nda ndi'a amu kahwathwata nda tsi ma fitika mtuta mtu mu kawadaga nda tsi. Manda va tsaya guli ná, sli'agapsli'a mu ma mtaku manda va ya sli'agap tsatsi nja nzakwa mu nda lfida hafu. ⁶ Dina ka sanja mu kazlay: Tsa nzaku si ta nzaku mu ghalya ya ná, zləŋaf zləŋa lu ta udza zləŋay kawadaga nda Kristi kə'a, kabga nja zadanatá tsa mbrakwa dmaku ma vgha mu ya. Yaha mu kdəŋtá nzaku ka vu'a dmaku ka lu, kəl lu ka magata manda tsaya. ⁷ Mndu ya ta mtuta ná, falau' vghani da dmaku. ⁸ Ka lagha mu ka mtuta kawadaga nda Kristi katsi ná, nda fa ghəŋa mu guli kazlay: Dza'a nzaku mu nda hafu kawadaga nda tsi kə'a. ⁹ Nda sna amu kazlay: Sli'agapsli'a Kristi ma mtaku, mtugelta a guli wu kə'a. Ta haf mtaku nda mbraku ta ghəŋani wa. ¹⁰ Tsa mtuta mtu tsi ya ná, turtuktuk mtuta tsi ta ghəŋa dmakwa mnduha. Ndanana ná, nda hafu tsatsi. Ka nja Lazglafta ta nzakwa tsi ta nzakwani. ¹¹ Manda tsaya kaghuni guli, dina ka sanja ghuni kazlay: Nda mta kuni,

nda dga vgha ghuni nda dmaku kə'a. Ta nzaku kuni nda hafu ŋa Lazglafta, kabga nda ndi'a vgha ghuni nda Yesu Kristi.

¹² Mantsa tama, yaha dmaku gəgəltá mgham ta ghəŋa na slu'uvgha ghuni ta mtaku na. Yaha kuni snanató skwi ya ta kumə tsi. ¹³ Ma zlanəŋ kuni ta dmaku ta fawayha ghuni ŋa maga dmaku. Katək ná, vlanəwavla ta ghəŋa ghuni ta Lazglafta, kabga nda nza kuni ka gwal nda hafu ta sli'agapta ma mtaku. Zlanəŋwa fawayha ghuni ta Lazglafta, ka maga tsi ta skwiha ya tdukwa nda həŋ. ¹⁴ Mantsa tama, ta had' dmaku nda ga mgham ta ghəŋa kaghuni wu, kabga ta mista zlahu a kuni wu, mista zdakatahuda Lazglafta kuni.

Vu'a dmaku mure, vu'a Lazglafta a mu na?

¹⁵ Kinawu nzakwani tama! Ka maga mu ta dmaku kabga kwala mu ta kul had' mista zlahu, laghula mu dista zdakatahuda Lazglafta rki? Mantsa a dekdek wa! ¹⁶ Sna a kuni kazlay: Ka fafa kuni ta ghəŋa ghuni manda vu'a mndu ka snanató gwadani ná, nda nza kuni ka vu'a tsa mndu ta snu kuni ta gwadani ya kə'a ra? Lavinlava ka ta nzakway ka vu'a dmaku, ŋa klay dmaku ta kagha da mtaku. Lavinlava ka ta snanató ŋa Lazglafta, ŋa naghafu Lazglafta ka mndu tdukwa ta ghəŋa vəl snanata gha ta gwadani. ¹⁷ Rfama ta Lazglafta! Ghalya si nda nza kuni ka vu'a dmaku. Ndanana, snasna kuni nda inda njudufa ghuni ta dughwanə skwi ya ta taghu lu ŋa inda mnduha demdem, ka taghaftá kuni. ¹⁸ Manda pligighunista ma dmaku, ka nutá kuni ka vu'a maga skwi tdukwa. ¹⁹ Manda va ya ta gwadə mnda səla ta gwadaghunata yu ta na gwadə na, kabga pərdaf a kuni ta snanəta wa. Ghalya ná, si zlinzla kuni ta fawayha ghuni ka vu'a maga nədaka skwiha, nda dmakuha ŋa kwal kul sna gwadə da Lazglafta. Ndanana tama ná, zlanəwazla ta fawayha ghuni ka vu'a

maga skwi tdukwa ŋa nzakway ka gwal ta snanató ŋa Lazglafta.

²⁰ Ma nzakwa ghuni ka vu'a dmaku ná, Zdəgaghuna a maga skwi tdukwa wa. ²¹ Slənawu tsa maga kuni tama? Wya ka skwa hula tsa skwiha ya ndana, kabga mtaku kdavakta tsa skwiha ya. ²² Ndana tama guli ná, pligighunispla lu ma dmaku ka nutá kuni ka kwalva Lazglafta ka mutsaftá kuni ta nzata nda ghuəa ma nzakwa ghuni, ŋa mutsay ghuni ta hafu ŋa kdekedenə ma kdavaktani. ²³ Manda va tsaya ná, ka ta ga dmaku mndu, nisəlani ná mtaku ya. Ama skwi ka mbalay ta mutsu lu da Lazglafta ná, hafu ŋa kdekedenə ya ma ndi'atá vgha mu nda Yesu Kristi Mghama mu.

7

Grafta nda nzakwa i marakw nda zə'al

¹ Zwanama da, nda sna kaghuni ta zlahu. ŋa kaghuni nda sna ta zlahu ya, ta mna yu ta na gwadə na kazlay: Ta ma nzakwa mndu ta ndiri ta ga zlahu ta mgham ta ghəŋa mndu kə'a. ² Ka graghunaf gra yu 6a! Marakw ga mndu ná, hbafhba zlahu ta zə'ala tan ka ta ndiri zə'ala tan. Ala, ka mtumta zə'ala tan katsi, falau' vghani ma tsa zlahu ta hbafta ta zə'ala tan ya. ³ Ka ta ndiri zə'ala tan, ka sli'afu tsi ka laghwi da sana mndu katsi, hliri ta magə tsa marakw ya nda tsa. Ala ka mtumta zə'ala tan katsi, falau' vghani ma tsa zlahu ya, dər sli'afu tsi ka laghu wuma ta sana mndu ná, hla a ta iri nda tsa wa. ⁴ Manda va tsaya nza-kwani nda kaghuni guli zwanama. Ma mtuta Kristi ta udza zləŋay ná, mtumta kaghuni guli kawadaga nda tsi, nda dga vgha ghuni nda zlahu. Nda nza kuni ka ŋa sana mndu, ka ŋa tsa mndu ta sli'agapta ma mtaku ya, ŋa magay mu ta skwi dina ŋa Lazglafta. ⁵ Ghalya, ma fitika nza-kwa mu ta maga skwi ta kumə maya mu ná, dmaku tsa skwi ya ka zlahu ta mnay ŋa mu. Na tsa snanəta mu mantsaya, ka mamaftá mu ta maga

tša skwi lmaf lu ya. Ka ksə tša ghwadaka skwiha ya ta slna ma amu, ka kla amu da mtaku. ⁶ Ndanana tama ná, falau' vgha mu da zlahu, mtuguduṁta mu ta tša zlahu ya si ta hbamata ya. Lavinḡlava mu ta maganata slna ta Lazglafta ma lfiḡa nzaku ta maramanṡa Sulkum. Manda tša vindaf lu ma zlahu ghalya ya a ta magəḡalta mu wa.

Nzakwa zlahu nda dmaku

⁷ Nu ḡa mnay tama? Zlahu ná, dmaku ya ra? Dmaku a wa. Ama ka má haḡ ka zlahu wu ná, ma sna a yu ta dmaku wa. Ka má mniha a zlahu kazlay: Ma hara'u ka ta iri ta skwa mndu kə'a ná, ma sna a yu kazlay: Dmaku* ya kə'a wa. ⁸ Mantsa ya tama, ka mutsaftá dmaku ta gaganafá inda hara'uwa skwiha ma i'i nda ma zlahu. Ka má haḡ ka zlahu wu ná, gratá skwi nda mta na dmaku. ⁹ Ghalya, ma kwala ḡa ta kul snanṡa zlahu ná, ta nzutá nzakwa ḡa ya. Manda snanṡa ḡa ta zlahu, ka nzatá dmaku nda hafu, ¹⁰ ta mtutá i'i. Lazglafta ná, vlavla tsatsi ta zlahu ḡa mutsa hafu, ama ka klaghatá tsi ta i'i da dmaku. ¹¹ Mutsafmutsa dmaku ta tvi, ka klaftá tsi ta zlahu ḡa nana i'i ka ga dmaku, ka dzihatá.

¹² Tsaw zlahu ná, sagha daga da Lazglafta. Inda gwada ya mna tsi ná, nda ghuḡa, tḡukwa nzakwani, ḡina guli. ¹³ Tsaya tama ní, lavinḡlava skwi ḡina ta dzihata ra? Lavinḡ a wu, dmaku katək ta dzihata. Tša dmaku ya ta klaftá tša ḡərma skwi ya, ka dzihata nda tsi, kabga ḡa snanṡa kḡavakta nzakwa dmaku. Nda ma zlahu saba dmaku ḡaḡay ta ḡaḡi, nda kḡavakta ḡadzatani tani.

Mnda səla ná, ḡurdika dmaku ya

¹⁴ Nda sna amu kazlay: Sagha daga da Lazglafta na zlahu kə'a. Tsaw i'i ná, mnda səla yu habu dmaku. ¹⁵ Kahwathwata ná, sna a yu ta skwi ta magə yu wu, haḡ yu ta maga skwi ta kumə yu wu, tša skwi ta husihata ya katək ta magə yu. ¹⁶ Tsaw ka tša

skwi kul kumə yu ya ta magə yu katsi, tsaya kəl yu ka grafta kazlay: Skwi ḡina zlahu kə'a. ¹⁷ Tša ghwadaka skwi ta magə yu ya ná, i'i a ta gay wa, tša dmaku ma i'i ya ta gay. ¹⁸ Nda sna yu kazlay: Haḡ skwi ḡina ma i'i, ma na slu'uvgha i'i na wu kə'a, na skwi ta kumə yu ta mnay. Ta kumay yu má ta maga skwi ḡina, triḡ lavinḡ a yu wa. ¹⁹ Haḡ yu ta maga skwi ḡina má ta kumə yu wu, skwi kul ḡinaku kul kumə yu, ta magə yu. ²⁰ Ka ta magay yu ta skwi kul kumə yu katsi ná, i'i a ta gay wu, tša dmaku ma i'i ya ta gay.

²¹ Wya skwi ta tapafṡa yu tazlay ma vgha ḡa: Ka maga yu ta skwi ḡina ka yu ya ná, ḡi ka ghwadaka skwi kə'a ta nuta. ²² Ma hyahya ḡuḡufa ḡa ya ná, zḡiḡihazḡa zlahu Lazglafta. ²³ Ama ma vgha ḡa, ta tapafṡa yu ta sana ghwadaka skwi ta lmu nda vərḡa skwi ḡina ya ta ndanu yu. Tša ghwadaka skwi ma i'i ya, ta na i'i ka vu'a dmaku. ²⁴ ḡarḡa ḡa ḡa ḡa gra! Wa dza'a ḡiḡhata nda na vgha ta kla i'i da dmaku na na? ²⁵ Ta rfay yu katakata ta Lazglafta ta mbidifṡa nda ma Yesu Kristi.

Tsaya tama ná, ma ḡhəḡa ḡa ya ná, ta kumay yu ta sna zlahu Lazglafta, ama ma vgha ḡa ya, zlahu dmaku ta laghu yu da snay.

8

Nzakway nda mbrakwa Sulkum nda ghuḡa

¹ Ndanana tama, tsanaghata a Lazglafta ta guma ta gwal nda ndi'a vgha tanḡ nda Yesu Kristi wu, ² kabga mbrakwa Sulkum nda ghuḡa ta vlamatá hafu nda ma Yesu Kristi ta ga mgham ta ḡhəḡa i'i. Mbrakwa tša Sulkum nda ghuḡa ya ta klaptá i'i ma mbrakwa dmaku nda ḡa mtaku tani. ³ Traptra zlahu Musa ta maga tša slna ya, kabga hta ta mbrakwa mnda səla ta pyafṡa ka magata. Ama ka magatá Lazglafta ma ḡhunagatani ta zwanḡani turtuktuk ma slu'uvgha manda ḡa gwal dmaku, ḡa klagamapta ma

* 7:7 Ngħa ta Sabi 20:17 nda Vrafta ta Zlahu 5:21.

dmaku. Nda tsaya tsanaghata Lazglafta ta guma ta dmaku ta magə mnda səla. ⁴ Kada laviŋta mu ta nzaku manda ya ta kumə zlahu kə'a kəl tsi ka magata mantsa ya, ŋa nzay mu ta nzaku manda ya ta kumay Sulkum, manda ya ta kumə slu'uvgha a wa. ⁵ Gwal ta nzaku manda ya ta zdəganatá slu'uvgha ná, tsa ŋa slu'uvgha ya ta laghu həŋ da snay. Gwal ta nzaku manda ya ta zdəganatá Sulkum nda ghuḅa ya guli, tsa ŋa Sulkum nda ghuḅa ya ta laghu hahəŋ da snay. ⁶ Ka laghula lu da snanatá ta ŋa skwi ta zdəganatá slu'uvgha katsi ná, kla ghəŋ da mtaku tsa. Ka laghula lu da sna skwi ta zdəganatá Sulkum nda ghuḅa katsi guli ná, kla ghəŋ da hafu nda ya da zdaku tsa guli. ⁷ Gwal ta laghwí da snanatá ŋa skwi ta zdəganatá slu'uvgha ná, ghuma Lazglafta həŋ, kabga had həŋ ta sna zlahu Lazglafta wu, traptra həŋ ta snata. ⁸ Gwal ta maga skwi ta zdəganatá slu'uvgha ná, laviŋ a həŋ ta maga skwi ta zdəganatá Lazglafta wa.

⁹ Ama kaghuni, had kuni ta maga skwi manda ya ta zdəganatá slu'uvgha wa, manda ya ta zdəganatá Sulkuma Lazglafta ta nzaku ma kaghuni ta nzakwa kuni ta nzaku. Ka had Sulkuma Kristi ma mndu wu ná, ŋa Kristi a tsa mndu ya wa. ¹⁰ Ka si mamu Kristi ma kaghuni katsi, ta vlaghunavla Sulkumani ta hafu, kabga naghunafna Lazglafta ka gwal tdukwa ta wa irani. Aŋ mndani dza'a mtumta kuni ta ghəŋa vəl magata ghuni ta dmaku. ¹¹ Ka si ta nzaku Sulkuma tsa mndu ta sli'aganaptá Yesu ma mtaku ya ma kaghuni katsi, va tsa mndu ta sli'aganaptá Kristi ma mtaku ya, dza'a vranamtá hafu ma tsa slu'uvgha ghuni ta mtuta nda ma tsa Sulkumani ta nzaku ma kaghuni ya.

¹² Ka si mantsa tsi tama zwanama, ka dməŋ tsa nzaku ya ta amu. Dəməŋa nzaku manda ya ta zdəganatá slu'uvgha a wa. Had

amu ta nzay manda ya ta zdəganatá slu'uvgha wa. ¹³ Ka manda ya ta zdəganatá slu'uvgha ka kuni nzaku katsi ná, dza'a mtaku kuni. Ala, ka zlanəzla kuni ta ghəŋa ghuni ta Sulkum ka dzata tsi ta skwiha ta zdəganatá slu'uvgha ghuni katsi, dza'a nzakway kuni nda hafu. ¹⁴ Inda gwal ta pghə Sulkuma Lazglafta ná, nda nza həŋ ka zwana Lazglafta. ¹⁵ Tsa Sulkum vlaghuna Lazglafta ya ná, had ta nighunista ka vu'a ŋa zləŋglay ghuni ta zləŋ wa. Tsa Sulkum ya ná, naghunafna ka zwana Lazglafta. Nda ma tsa Sulkum ya ta hga mu ta Lazglafta ka «Aba, Da!» kə'a. ¹⁶ Tsa Sulkuma Lazglafta ya ta mnay ŋa sulkuma vgha mu kazlay: Zwana Lazglafta amu kə'a. ¹⁷ Ka si nda nza mu ka zwanani, dza'a mutsay mu ta skwi ya payamaf tsi. Nda amu tani, nda Yesu Kristi tani, kawadaga mu dza'a mutsa tsa skwi payamaf tsi ya, kabga kawadaga mu ta ghuya danwa, kawadaga mu guli nda tsi dza'a mutsa tsa glaku ya.

Njorma skwi ya faf mu ta ghəŋ tida

¹⁸ Grafgra yu kazlay: Nana ghuya danwa ta ghuyə mu na ná, had lu dza'a walaŋta gray nda tsa glaku dza'a maramaŋta Lazglafta ya wu kə'a. ¹⁹ Inda skwi zlagəŋiŋ Lazglafta ná, nda mndər ta kzla həŋ ta tsa fitik dza'a maraŋta Lazglafta ta zwanani ya. ²⁰ Tsaw tsa skwiha zlagəŋiŋ Lazglafta ya ná, nuna həŋ ka skwa bətbət, nda dvay taŋ a nuta həŋ mantsaya guli wu, Lazglafta ta dvaftá nzata taŋ mantsa* ya. Tsaw ta nda fa ghəŋani ta skwi dza'a tsi magay dazlay, ²¹ kabga mamu fitik ya dza'a plinŋta tsi ta inda skwi ya zlagiŋiŋ tsi, ma ga vu'a rwaku. Ŋa mutsay taŋ ta glaku manda ŋa zwana Lazglafta, ŋa nzakwa taŋ flau' vgha taŋ. ²² Nda sna amu kulam gwatna, ta ŋizi inda skwiha zlagiŋiŋ Lazglafta, ta basa vgha həŋ manda marakw ta basa yaku. ²³ Hahəŋ ndaghəŋa taŋ yeya a wu, nda amu tinlaghu Lazglafta ta

* 8:20 Ngha ta Zrafta 3:17.

vlamatá Sulkumani ya tani, ta 6asay 6asay amu guli ma vgha mu, ka kzla fitika varda nzakwa mu ka zwana Lazglafta, 7a nzata mu nda varda ka falau'wa ta vgha mu. ²⁴ Ma fatá ghə7a mu mbamafta Lazglafta. Ka nda ghada nghan7a skwi ya faf lu ta ghə7 tida ná, fə7la a lu ta ghə7 tida wa. Tata fay lu ta ghə7 ta skwi ya ghada lu ta nghan7a ra? ²⁵ Ala, ka nda fa ghə7a mu ta skwi ta kul nghan7a mu katsi ná, nda ksata 7uduf ta kzla mu ta tsa skwi ya.

²⁶ Manda tsaya guli ná, ta katay Sulkum nda ghu6a ta amu guli ma hta ta mbrakwa mu. Sna a amu ta maga du'a manda ya ta raku wu, ama ka ndə6u Sulkum kaghə7ani ta dzvu da Lazglafta da manaka amu nda 7izi, kul lavi7tá lu ta mnay nda wi. ²⁷ Lazglafta ná, nda sna tsatsi ta kdavakta skwi ma 7udufa mndu. Nda sna ta skwi ta kumə Sulkum ta daway, kabga manda ya ta kumə Lazglafta ta dawaw Sulkum da tsi ta skwi 7a gwal ta nzakway ka 7ani.

²⁸ Nda sna amu guli kazlay: 7a 7inakwa tan7 mida ta maga Lazglafta ta inda skwi 7a gwal ta dvuta, tsa gwal ghadu tsi ta zabuta daga tan7an7 ya. ²⁹ Tsa gwal ghadu tsi ta zabuta daga tan7an7 ya, ghadughada ta nanaf7a hə7 7a gara vgha nda zwan7ani, 7a nzakwa tsa zwan7ani ya ka zumali mataba ndəghata zwanama. ³⁰ Tsa gwal ghadu tsi ta zabuta ya, tsa hahə7 ya hagaf tsi guli. Tsa gwal hagaf tsi ya guli, hahə7 nanaf tsi ka gwal tdukwa ta wa irani. Tsa hahə7 nanaf tsi ka gwal tdukwa ta wa irani ya, tsa hahə7 ya vlan7 tsi ta glaku ta hə7.

Dvu6va Lazglafta ta amu

³¹ Ka si mantsa tsi, nu ta 7a mnay mu ta ghə7a tsaya tama? Ka si 7a mu Lazglafta ya ní, wa dza'a dzan7a kəma nda amu na? ³² Lazglafta ná, pyaghu a ta zwan7ani wa. Vlagavla ka mtuta tsi da manaka amu dem-dem. Wa kə'a dza'a kwal kul vlamatá inda skwi kawadaga nda tsatsi

tama? ³³ Wa dza'a tsaftá skwi ta gwal zabap Lazglafta na? Had mndu wa. Lazglafta ta hlaftá hə7 ka gwal tdukwa ta wa irani. ³⁴ Wa ya dza'a lavi7ta ksutá hə7 ma guma na? Yesu Kristi ná, mtumta. Ta nzaku nda ga zeghwa Lazglafta, ta maga du'a da manaka amu.

³⁵ Wa dza'a dgamata nda dvuta ya dvu Kristi ta amu na? Ghuya dan7a re, skwi ta malaghutá mbrakwa mu re, giri re, maya re, pda lgut re, nzaku ta wa h7ak re, budugwa a dza'a dgamata na? ³⁶ Manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta na:

«Ta ghə7a gwada ta kagha ta kəl 7ni ka nzakway ta wa h7ak inda fitik.

«Ta kəl lu ka ngha an7ni manda tuwakha ta klə lu ta tumbal7 kə'a.»

³⁷ Ma inda tsa skwiha ya ná, fə7tapfə7ta amu ma zatá ghwa, nda ma mndu ya ta dvutá amu. ³⁸ Manda va tsaya nzakwani, nda sna yu kazlay: Də7 má mtaku tsi, də7 má nzata nda hafu tsi, də7 má duhwalha Lazglafta tsi, də7 má sana skwiha nda mbra nda mbra ta luwa tsi, də7 má nzaku ndanana tsi, də7 má nzaku ta kəma a tsi, ³⁹ də7 má sana skwiha nda mbra nda mbra ta ghə7a hadik a tsi, də7 má skwi kighkigh zaghutani ta ghudzifa luwa tsi, də7 ma skwi kighkigh zaghutani da ghuvata hadik tsi, had sana skwi zlaganap Lazglafta nda zлага dza'a dgamata nda tsa dvu ya dvu Lazglafta ta amu, maraman7 tsi nda ma Yesu Kristi Mghama mu ya wu kə'a.

9

Lazglafta ta zbaptá la Isra'ila

¹ Kahwathwata na gwada dza'a yu mnay na, ma hga Yesu Kristi, tsakalawa da a wa. Manda tsaya ka nzakwani ka ndana da guli ta mnihata Sulkum nda ghu6a. ² Ta kuzliha kuzla ta 7udufa da katakata, nda 7ra 7udufa da inda fitik, ³ ta ghə7a zwanama da ta nzakway ka mndə7a ini. Ta də7 ma Ksi'af7a Lazglafta ta i'i, ka dgihata nda Kristi, ta mbanaf7a

† 8:36 Ngha ta Zabura 44:23.

tsi ta hahəŋ, ka yu. ⁴ La Isra'ila həŋ. Hahəŋ nanaf Lazglafta ka zwanani, hahəŋ maranaŋ tsi ta sgítani, nda hahəŋ dzrafta tsi ta wi, hahəŋ vlač tsi ta zlahu, hahəŋ maranaŋ tsi ta tvi ká həŋ da tsəlbu ta kəmani, hahəŋ tanaf lu ta imi ta sləməŋ, ⁵ dzidziha taŋ gwal kulaŋ lu, nda tvi slu'uvgha guli ná, ma mndəra taŋ saba Kristi. Tsatsi ta hemanatá inda skwi demdem. Zləzlvama ŋa dekdək ta Lazglafta. Ka nza tsi mantsa.

⁶ Vraghu nda wani a tsa gwada Lazglafta ta mnata ya wu, kabga inda gwal ta nzakway yagap lu ma la Isra'ila a ta nzakway ka vərda la Isra'ila wa. ⁷ Guli ná, inda gwal ta nzakway yagap lu ma mndəra Abraham a ta nzakway ka vərda zivirha Abraham wa. Ka Lazglafta nda Abraham na: «Nda ma Izak* dza'a yagapta zivra gha,» ka'a. ⁸ Ghəŋa tsa gwada ya na: Zivir ya yagap lu nda ma slu'uvgha a gwal ta nzakway ka zwana Lazglafta wa. Ama zwani ya yagap lu nda ta tva dzratawa Lazglafta nda Abraham, zwana zivir. ⁹ Wya tsa gwada ta ta ta imi ta sləməŋ mnə Lazglafta ya: «Ta vraktá yu kdəghalam mandana luwa ná, nda zwan† ta ghuva Sara,» ka'a.

¹⁰ Manda va tsaya luta tsi nda Rabika markwa dzidza mu Izak, ka yanatá tsi ta mbuhwali. ¹¹⁻¹² Ma kdə lu ka yatá tsa zwaniha ya, ka Lazglafta nda Rabika mantsa: «Mali dza'a ndəba dzvu da sagəŋ,» ka'a. Ta la a tsa zwaniha ya saha ta hadik, ka snəŋta taŋ ta skwi dīna nda ya kul dīnaku nda tsa ta luta tsa gwada ya wa. Nzanza tsa skwi ya mantsa kada nzakwa skwi ta kumə Lazglafta manda ya tha tsi. Tsa zbaŋ lu ya ná, ŋa nzakwani manda ya ta kumə Lazglafta hgafta lu, ta vəl magatani ta slna a wa. ¹³ Manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta na:

«Zbuzba yu ta Yakubu ka zlanťá Iсуwa‡,» ka'a

¹⁴ Kinawu ka mu dza'a mnay tama? Tudukwa a Lazglafta nda tsa tama wu rki na? Mantsa ya a dekdək wa. ¹⁵ Ka Lazglafta nda Musa na: «Ta maganamaga yu ta skwi dīna ta mndu ya ta kumə yu ta maganatá skwi dīna. Ta taway yu ta hidahida ta mndu ya ta kumə yu ta tawatá hidahida tida§ guli,» ka'a. ¹⁶ Tsaya tama, ka zbaŋ zba Lazglafta ta mndu ná, ta vəl kumafta maya tsa mndu ya a wu, ta vəl magatani ta slna a guli wa. Lazglafta tani ta dvafta maganatá skwi dīna, ka'a. ¹⁷ Wya ka Lazglafta mnanatá Fir'awna, ka vindaftá lu ma defteri: «Faffa yu ta kagha ka mgham ŋa maravata mbrakwa da ta kagha, nda ya ŋa tinťá hga da ta ghəŋa hadik* demdem.» ¹⁸ Mantsa ya tama ná, ta magay Lazglafta ta skwi dīna ŋa mndu ya kumaŋ tsi, ta təŋay ta ŋudufa mndu ya kumaŋ tsi guli.

Manda ya kumaŋ tsi ta maga Lazglafta ta slnani

¹⁹ Ka waya ka skwi dza'a mnay ka ŋa da kazlay: Ka si mantsa ya tsi, kabgawu ta kəl Lazglafta ka mnay, magamaga kuni ta dmaku kə'a nda mnduha tama ba? Tsaw waya dza'a laviŋťá kwalaghutá skwi ya kumaŋ Lazglafta na? ²⁰ Kagha mnda səla, wa hga gha ŋa zlərdá ya kumaŋ Lazglafta na? Ta mnay skwi tsaf lu nda rβisl ŋa mndu ya ta tsaf ta kazlay: Kabgawu kəl ka ka tsafťá i'i mandana na kə'a ra? ²¹ Tsa mnda tsafťá huzla ya a ta laviŋťa maga skwi ya kumaŋ tsi nda tsa rβisl ya ra? Nda va tsa rβisla turtuk ya, laviŋťava ta tsatsafťá huzla ya ŋa maga slna nda tsi badu gwada, nda ya ŋa maga slnaha badu walaya fitikha.

²² Ka manda tsaya kumaŋta Lazglafta ta maranťá basata ŋudufani, nda maranťani ta mbrakwani ma su'ayni nda ksatá ŋuduf katakata ta ghəŋa gwal nda fa ŋa zwaduta ma basata ŋudufani ya ní, nu ŋa gha mida tama na? ²³ Mantsa ya

* 9:7 Ngha ta Zrafta 21:12. † 9:9 Ngha ta Zrafta 18:10-14. ‡ 9:13 Ngha ta Zrafta 25:23, nda Malatsi 1:2-3. § 9:15 Ngha ta Sabi 33:19. * 9:17 Ngha ta Sabi 9:16.

kumaŋta Lazglafta ta snaŋta mnduha ta glakwa sgitani ŋa gwal tawa tsi ta hidahida ta hən, tsa gwal ya thanaf tsi ŋa lami da sgitani ya. ²⁴ Ama tsa gwal hagaf tsi ya, mataba la Yahuda yeya a wu, kulam mataba gwal kul nzakway ka la Yahuda tani.

²⁵ Tsaya skwi ya mna tsi ma deftera Huseya:

«Mnduha da kuni,
ka yu dza'a hga gwal kul had ka mnduha da.

Gwal dvu yu kuni,
dza'a hga yu ta gwal si kul dvuta yu.

²⁶ Ma vli ya mnana lu ta hən,
“mnduha da a kuni wu” kə'a ya, ma
tsa vli ya dza'a hga lu ta hən ka
Zwana Lazglafta nda hafu†.»

²⁷ Ka Isaya nda ŋani klanťá lwi nda zwana la Isra'ila guli na: «Dər manda wutak ta wa ghwa yatá zwana la Isra'ila ná, mtsel yeya gwal dza'a mba'ata mataba taŋ. ²⁸ Dza'a sasa Mgham Lazglafta tsanaghatá guma ta ghəŋa hadik demdem, had dza'a laghwí da gərdaku wu‡,» ka'a.

²⁹ Manda ya mna Isaya ghalya guli na:

«Ka má pdama a Lazglafta ta Mbruta ta zivir wu katsi ná,
má nda nza mu manda luwa Suduma, má nuna mu manda luwa Gwamura§ guli,» ka'a.

La Isra'ila nda tva mbaku ma zlgħay nda ŋuduf

³⁰ Kinawu tsa tama? Gwal kul nza-kway ka la Yahuda ná, zbaŋ a hahən ta nzakway ka gwal tdukwa ta wa ira Lazglafta wu, ka mutsaftá hən ta nzakway ka gwal tdukwa ta wa ira Lazglafta nda ma zlgħay nda ŋuduf.

³¹ La Isra'ila ya guli ná, zbaŋzba hahən ta magatá skwi ta kumə zlahu, ŋa nzakway ka gwal tdukwa ta wa ira Lazglafta, trid traptra hən ta magatá tsa skwi kumaŋ zlahu ya. ³² Kabgawu kəl la Isra'ila ka trapta na? Kabga zbaŋ a hən nda ma zlgħay nda ŋuduf wu, nda ma magatá skwi kumaŋ zlahu dza'a mutsakwa tsi ka hahən.

Ka dzunťá tuthun ta hən «ta palaka tuthun.» ³³ Manda ya nda vinda ma defteri kazlay:

Wana yu ta fatá palaka tuthun ma luwa Siyuna,
pala ya dza'a zlambanaptá mnduha.
Mndu dza'a zlgħafta ná,
had dza'a pghanaghatá hula wu* kə'a ya.

10

Turtuktuk Lazglafta ŋa inda mndu

¹ Zwanama da, skwi ta kumə yu ma ŋudufa da ná, ta kumay yu ta mutsafta la Isra'ila ta mbaku. Tsaya skwi ta magə yu ta du'a ta ghəŋa taŋ da Lazglafta. ² Nda sna yu kazlay: Ta zbay hən ta Lazglafta nda ŋudufa taŋ kə'a, ama sna a hən ta vərda tvi wa. ³ Sna a hən ta tvi ká Lazglafta ta nanaftá mnduha ka gwal tdukwa ta wa irani wa. Ŋa taŋ ŋa taŋ ma zba tva nzaku tdukwa ta wa ira Lazglafta ta magə hən, ka kwalagħutá hən ta tsu'aftá tsa tvi ta kəl Lazglafta ka nanaftá mnduha ka gwal tdukwa ta wa irani ya. ⁴ Tsaya tama ná, kđanakkda Kristi ta zlahu. Inda gwal ta zlgħaftá Yesu Kristi ná, nanaf na Lazglafta ta hən ka gwal tdukwa ta wa irani.

Inda mndu ta zlgħafta nda mba

⁵ Ka vərda Musa vindafta ta ghəŋa tva nzaku ka mndu tdukwa nda ma zlahu na: «Inda mndu ta kđanaktá inda skwi manda ya ta kumə zlahu* ná, dza'a mbaku nda mida» ka'a. ⁶ Ama wya ka gwađa Lazglafta ta mnay ta ghəŋa tva nzaku tdukwa ta wa ira Lazglafta nda ma zlgħay nda ŋuduf: «Wa dza'a lafi ta luwa da klagatá Kristi na?» ka ka mndu ná, ghadaghada Kristi ta saha! ⁷ Ma mnə ka guli kazlay: «Wa dza'a laha da ghuvata hadik da klagatá Kristi na kə'a guli,» ghadaghada Kristi ta sli'agapta. ⁸ Tsaw wya ka Musa mnata ma deftera Lazglafta ta ghəŋa tva nzaku tdukwa ta wa ira Lazglafta: Tavata

† 9:26 Ngha ta Huseya 2:1-3 nda 2:25. ‡ 9:28 Ngha ta Isaya 10:22-23. § 9:29 Ngha ta Isaya 1:9 nda 19:23-28. * 9:33 Ngha ta Isaya 28:16. * 10:5 Levitik 18:5.

kagha gwada Lazglafta, ma wubisima gha nzakwani, nda ya ma nudufa gha† guli. Tsa gwada ya na, gwada ta zlgHay nda nuduf ya ta mnə nni na mnduha. ⁹ Ka mnanmna ka nda wa gha kazlay: Yesu na, Mgham ya ka'a, zlgHafzlgHa ka guli ma nudufa gha kazlay: Sli'aganapsli'a Lazglafta ma mtaku ka'a, dza'a mbaku ka. ¹⁰ Ma zlgHafta nda nuduf ta nuta lu ka mndu tdukwa ta wa ira Lazglafta. Ma mniginta nda ma wubisim guli ta mutsafta lu ta mbaku. ¹¹ Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na: «Inda mndu ta zlgHafta na, ta had hula ta ghənjani wu‡» ka'a. ¹² Tsaya tama na, ta had dgəvgha mndu kazlay: La Yahuda yeya, la Grek yeya ka'a wa. Inda tan demdem, Mgham turtuk Mghama tan, ta vla zdaku katakata na inda gwal ta hwayanavata. ¹³ Nda vinda guli ma deftera Lazglafta kazlay: Inda mndu ta hwayanavata Mgham na, dza'a mbaku§ ka'a.

¹⁴ Ka zlgHaf a hən wu, kinawu ka hən dza'a hwayanavata tama, kinawu ka hən dza'a zlgHafta mndu kul sanja hən ta gwada ta ghənjani? Kinawu ka hən dza'a sanja gwada ta ghənjani guli ka had mndu ta mnananta hən? ¹⁵ Kinawu ka gwal ta mnay dza'a mnanja ka ghunaf a lu ta hən guli? Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Ngha ba ta wadaha vgha mndu ta ghənja gwal ta klədanaghatá Lfidá Gwada* ta hən ka'a. ¹⁶ Tsaw inda tan a ta snata tsa Lfidá Gwada ya wa. Ka Isaya mnata guli na: Mghama da! Wa ta zlgHafta tsa gwada mna nni† ya? ka'a. ¹⁷ Mantsa ya na, ma sanja gwada ta kal lu ka nuta ka mnda zlgHay nda nuduf. Tsa gwada san lu ya guli na, gwada Kristi ya.

¹⁸ Tsaw san a tama rki ba? ka yu. Mantsa ya a guli wa. Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta guli na:

«Snavasna hga tan ta inda ghənja hadik, bhaḅha lwa tan guli ta slrənja luwa‡,» ka'a.

¹⁹ Ta sna a la Isra'ila rki? ka yu guli. Ka Musa ghadata mnata guli na:

«Dza'a famfa yu ta kaghuni da dra gwal kul nzakway ka la Yahuda,

dza'a famfa yu ta kaghuni da basa nuduf nda gwal kul nzakway ka la Yahuda kul sanja sana skwi§ ya,» ka'a.

²⁰ Ka Isaya mnata sana gwada kul raku ka mnayni guli na:

«Slafsla gwal kul sanja i'i, ta i'i, maravamara yu da gwal kul dawanta i'i guli,

ka Lazglafta*,» ka'a.

²¹ Tsaw ka'a mnata ta ghənja la Isra'ila guli na:

«Pghapgha yu ta dzva da na tsu'a gwal kwisa ghənja tan,

sna a hən ta gwada da mndu ya wu†,» ka'a.

11

¹ Vzinva Lazglafta ta mnduhani tama rki na? ka yu guli. Mantsa ya a guli wa. I'i guli na, la Isra'ila yu, zivra Abraham. Sabə nda ma mndəra la Benzamen yu guli. ² Vzin a Lazglafta ta mnduhani ya zbu tsi daga ghalya wa. Havakwahava ta skwi ya vindaf lu ma deftera Lazglafta ta ghənja Iliya, ma fitika tawayni ta taw da Lazglafta ta ghənja la Isra'ila, ka'a na: ³ «Mghama da! Pslafsla hən ta la anabi, ka zlazlanta hən ta gwirha gha. I'i turtukwa da ta pdata, ta psa i'i hən guli na dzata*,» ka'a ya. ⁴ Ama waka Lazglafta zlgHanaftawani? «Ta teke'a mnduha da dambu' ndəfan pghaghu yu, gwal kul wanjta tsəlbata ta kəma ba'al†,» ka'a. ⁵ Ndanana guli na, teke'a pdakwa mnduha hutsekw zabap Lazglafta ma zdakatahudani. ⁶ Ka si nda ma zdakatahud i tsi, nda ma magata slna a tsa tama wa. Ka

† 10:8 Vrafta ta Zlahu 30:12-14. ‡ 10:11 Isaya 28:16. § 10:13 Yuwel 3:5. * 10:15 Isaya 52:7.

† 10:16 Isaya 53:1. ‡ 10:18 Zabura 19:5. § 10:19 Vrafta ta Zlahu 32:21. * 10:20 Isaya 65:1.

† 10:21 Isaya 65:2. * 11:3 1 Mghamha 19:10, 14. † 11:4 Aya 3-4: Ngha ta 1 Mghamha 19:10, 18.

má mantsa a tsi wu, ma nza a tsa zďakatahudi ya, ka zďakatahudi wa.

⁷ Nu klatá ghə̀ña tsa gwada ya tama? Tsa ta psə la Isra'ila ya ná, mutsaf a hə̀ñ wu, ama gwal ďagap Lazglafta ná, mutsafmutsa hahə̀ñ. Tə̀janaftə̀ña sanlaha ta ghə̀ña tañ. ⁸ Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Niñna Lazglafta ta hə̀ñ dlufur, ka razliñtá ira tañ, ka dərzliñtá sləmə̀ña‡ tañ kulam gitana kə̀'a. ⁹ Ka mgham Dawuda guli mantse:

«Ka nza skwa zaya magwalgwalaya tañ ka də̀la tañ,
ka kadə̀ñ ña tañ,
ka tuthun ña tañ nda ya ña ghuzla iri ña tañ.

¹⁰ Ka ghulphulpa ira tañ ña kwala tañ nghanťá vli,

ka gdavata hə̀ñ nda ñatá hulš!» ka'a.

¹¹ Ña ďekďek zlambuta hə̀ñ tama rki? ka yu guli. Mantse ya a wa. Ma tsa zlambuta zlambuta hə̀ñ ya kəl gwal kul nzakway ka la Yahuda ka mutsafťá mbaku, ña gagaťá hə̀ñ da draku. ¹² Ka si klanakkla tsa zlambuta tañ ya ta skwi ďina ta ghə̀ña hadik, klanakkla tsa hta ta hə̀ñ ya guli ta skwi ďina ta gwal kul nzakway ka la Yahuda kati, kighkigh dza'a nza-kwa tsi bađu vravakər inda la Isra'ila tama?

Tva mbakwa gwal kul had ka la Yahuda

¹³ Ndanana, nda kaghuni gwal kul nzakway ka la Yahuda ta gwada ya. Lazglafta ta ghunaťá i'i da kaghuni gwal kul nzakway ka la Yahuda. Ta ghə̀baku yu ta tsa slna da ya, ¹⁴ ña sli'anaťá ñudufa zwanama da ña draku ka má ta magaku tsi ña mbanafťá sanlaha mataba tañ. ¹⁵ Ma tsa wudinťa Lazglafta ta hə̀ñ ya, slə̀bapta Lazglafta ta zughu matabani nda hamata mnduha ta ghə̀ña hadik. Ka si mantse ya tsi, kinawu kə̀'a dza'a magaku bađu tsu'uglafta Lazglafta ta hə̀ñ? Sabə ma mtaku ka nzata nda hafu a tsa ra?

¹⁶ Ka tanťana tsa'atá skwa zay, vlanťa Lazglafta lu ná, pďakwani guli* ná, ñani ya. Ka ña Lazglafta slrə̀ña fu ná, ñani zligimaha tsa fu ya guli. ¹⁷ Ka datsanaghutá lu ta zligimaha fwa zaytuñ ya ta hvə̀ lu nda hva, ka tsaktá ya ma mtak ndi'afťa tida. Kagma mndu kul nzakway ka la Yahuda ná, manda fwa zaytuñ ma mtak ka. Kagma tsa ndi'af lu ta dughwanani ta nzakway ka la Yahuda ya. Ndanana tama ná, ima slrə̀ña tsa fu ya ta mutsə kagma. ¹⁸ Ka si mantse tsi tama, ma ghə̀baku kagma ta ghə̀baku ta ghə̀ña tsa zligimaha ya. Ka ta ghə̀baku ka kati, ďina ka snanťa gha ta kagma a slrə̀ñani wu, ta tsa slrə̀ñ ya nzaťa kagma kə̀'a.

¹⁹ Ka waya ka skwi dza'a mny ka kazlay: Datsiñ nda datsa a lu ta zligimahani, ka ndi'afťa i'i ra kə̀'a?

²⁰ An mndani, manda tsaya nza-kwani. Ta ghə̀ña kwala tañ kul zlglafta nda ñuduf, datsiñta lu ta hahə̀ñ, ama kagma, ma zlgħay nda ñuduf gha nzaťa kagma nda ndi'atá vgha tida. Ma laghu ka da ghə̀baku, zlə̀ña ta Lazglafta. ²¹ Ka si zlan a Lazglafta ta zligimaha fu ya ta hvə̀ lu nda hva ya wu kati ní, kagma yeya dza'a zlaghata tsi ka zlgħaf a ka rki?

²² Hada tama ná, grafgra kazlay: Daga-la zďaku da Lazglafta, dagala sidi da tsi guli kə̀'a. Ta sidi nda gwal ta zlambuta, ama nda kagma ná, mamu zďakwani ka dihavadiha ka ma tsa zďakwani ya. Ka mantse ya a tsi wu, dza'a tsiñtsa lu ta kagma guli.

²³ Manda va tsaya hahə̀ñ guli, ka gdava a hə̀ñ ma tsa kwala tañ kul zlgħaťa nda ñuduf ya wu ná, mamu Lazglafta nda mbrakwa ndi'iglanafťá hə̀ñ ta vla tañ. ²⁴ Ka si kagma, nzakwa fwa zaytuñ ma mtak ta tsagaghata lu ka ndi'anaťa ta fwa zaytuñ ya ta hvə̀ lu nda hva ka kati ya ní, hahə̀ñ ta nzakway ka fwa zaytuñ ta hvə̀ lu nda hva nzakwa tañ yeya, dza'a kwal lu kul ndi'iglanafťa ta va tsa dugh-

‡ 11:8 Ngha ta Vraťa ta Zlahu 29:3 nda Isaya 6:10. Mbsak 15:19-21.

§ 11:10 Zabura 69:23-24. * 11:16 Ngha ta

wanani ya rki?

Dza'a mbaku inda la Isra'ila

²⁵ Zwanama da, va a yu ta nza-kwa ghuni kul snan̄ta difatá skwa Lazglafta wu, da klaftá kuni ta ghə̀na ghuni ka gwal nda difil ma ghə̀na taŋ. Gdavagda sanlaha ma la Isra'ila nda tən̄atá ghə̀n, ha ka sli'adaghata nek-wata gwal kul nzakway ka la Yahuda da Lazglafta. ²⁶ Manda va tsaya ná, dza'a mbanafmba lu ta inda la Isra'ila. Manda ya nda vinda na:

«Dza'a saghasa mnda mba mndu daga ma Siyuna,

ŋa hliŋtani ta kwal kul sna gwada ma ŋudufa mndə̀ra la Yakubu.

²⁷ Dza'a klaghukla yu ta dmakwa taŋ, tsaya dza'a nzakway ka dzratawa da nda hən̄†,» ka'a.

²⁸ Ta ghə̀na skwi ta nghanata Lfida Gwada, nda nza hən̄ ka ghuma ta gwada ta kaghuni. Ama ta ghə̀na gwada ta zabatani, d̄vuɗva lu ta hən̄ ta gwada ta dzidziha taŋ. ²⁹ Skwi ya vla Lazglafta, nda hgu ya hgaf tsi ná, had ta mbə̀dglanafta wa. ³⁰ Ghalya ná, manda va tsaya kaghuni guli. Si kwalaghukwala kuni ta sna gwada da Lazglafta. Ndana ná, tawa tawa Lazglafta ta hidahida ta kaghuni nda ma kwalaghuta taŋ ta snatá gwada Lazglafta. ³¹ Manda va tsaya ndana ná, kwalaghukwala hahən̄ ta snatá gwada, ka nzaku tsi ka skwi ŋa mut-safta taŋ ta tawa hidahida nda ma tsa tawa hidahida Lazglafta ta tawata ta kaghuni ya. ³² Hamha Lazglafta ta inda mnduha ma kwal kul sna gwada, kada tawata tsi ta hidahida ta hən̄ demdem.

Di'in gwada ta Lazglafta

³³ Di'in gwada ta Lazglafta! La ta difilani nda snan̄tá skwani ná, laviŋ a lu ta sliŋta wa. Wa dza'a laviŋtá tsislaptá skwi ya kura Lazglafta na? Malaghumala skwi ya ta magə̀ tsi ta mbraku. Ka deftera Lazglafta ta mnay na:

³⁴ «Wa ya ta laviŋta snan̄tá ndana Lazglafta na?

Wati ma mndu ya ta vla hidaku ŋani na‡?

³⁵ Wati ma mndu ya ta vlan̄tá skwi ta Lazglafta,

ŋa faftani ta ghə̀n ta vranamta na§?» ka'a.

³⁶ Sagha da tsatsi inda skwi, nda ma tsatsi nzata inda skwi, ka ŋani inda skwi. Ŋa Lazglafta glaku ŋa kdekeden. Amin!

12

Lfida hafu ma Kristi

¹ Zwanama da, dagala tawa hidahida Lazglafta ta amu. Tsaya tama ta kəl yu ka ndə̀ba ghunata dzvu. Vlan̄wavla ta ghə̀na ghuni tsuhtsuh ta Lazglafta manda skwa pla ghə̀n nda hafu mida, nda ghuɓa ta zdə̀ganata. Tsaya vərɗaka tva tsəlɓay ghuni ta tsəlɓu ŋani. ² Ma ksə̀ kuni ta sada mnduha ma na ghə̀na hadik na, zlan̄wa Lazglafta ka mbə̀daghunafta tsi ta ndana ghuni ka lfid, kada laviŋta kuni ta tsatsaftá skwi ta kumə̀ Lazglafta, skwi ya ta d̄nuta, ta zdə̀ganata, ta payuta.

³ Nda ma tsa zdakatahudi zd̄id̄in Lazglafta ka fimta ma slnani ya, ka yu ta mnay ŋa inda kaghuni ná, ma klaf dər wa ta ghə̀nani ka sana skwi. Manda ya ta raku, ka dər wa ka klafkla tsi ta ghə̀nani, ka gray nda slna zlḡhay nda ŋuduf ya vlan̄ Lazglafta. ⁴ Inda mndu ná, tsuhmbura vgha turtuk nzakwani, tsa vgha ya guli ná, nda ndə̀gha fawayha tida. Ka skwa turtuk a slna tsa fawayha ya guli wa. ⁵ Manda tsaya guli ná, nana ndə̀ghata amu na ná, tsuhmbura vgha turtuk mu ma Kristi. Ka faway ka faway nzakwa inda na amu na guli. ⁶ Zdazda Lazglafta ta hudi ka dagamaftá slna ŋa magay mu manda ya kuman̄ tsi. Ka kla lwa gwada Lazglafta vlan̄ Lazglafta ta mndu ya, ka kla tsi ta tsa lwi ya manda ya vlan̄ Lazglafta ta mbrakwa magay.

† 11:27 Isaya 59:20-21. ‡ 11:34 Isaya 40:13. § 11:35 Ngha ta Ayuba 41:3.

⁷ Ka hgaf ɲa maganata slna ta mndu Lazglafta ta mndu ya, ka ndi'andi'a tsi ka magay. Ka tagha skwi ɲa mndu vlanj Lazglafta ta mbrakwa magay ta mndu ya, ka tagha tsi ɲa tanj. ⁸ Ka vla mbraku ɲa mnduha vlanj Lazglafta ta mbrakwani ta sani ya, ka vla tsi ta tsa mbraku ya ɲa tanj. Ka muvla vlanj Lazglafta ta mndu ya, ka vla tsi nda kwal kul tha madər mistani. Ka nzaku ka mali ta ghəɲa sanlaha vlanj Lazglafta ta mndu ya, ka nza tsi kwatskwats ma slnani. Ka tawa hidahida ta mndu vlanj Lazglafta ta sani ya, ka maga tsi nda rfu.

⁹ Hmətət ka kuni dɥuvustá vgha ghuni, ma magə kuni ta madgwirmadgwir. Ka husaghu-nahusa inda ghwadaka skwi. Nafwa vgha ta skwi dina. ¹⁰ Manda zwanama ka kuni dɥuvustá vgha ghuni mataba ghuni. Nəvawaɲa ta tinlaghuta vlanjta glaku ta sani ta ghəɲa ghuni. ¹¹ Kwatskwats ka kuni, ma yaɗi kuni ta yaɗi, ufa ka vgha ghuni ka maga slna Mgham Yesu. ¹² Nzawanza nda rfu ma fata ghəɲa ghuni. Ksawaksa ta ɲuduf ma ghuya danwa. Ndi'awandi'a ka maga du'a ma zlanj kuni. ¹³ Dguvuswa dga ta skwa ghuni nda gwal zlgħay nda ɲuduf ta pɗay. Tsu'awatsu'a ta matbay.

¹⁴ Dawawa tfawi ta ghəɲa gwal ta giri ɲa ghuni. Dawawa tfawi ta ghəɲa tanj, ma ksi'i kuni ta hən. ¹⁵ Rfawarfa ta rfu kawadaga nda gwal ta rfu. Tawawatawa ta taw kawadaga nda gwal ta taw guli. ¹⁶ Hmətət ka kuni nzaku mataba ghuni sani nda sani. Ma zbə kuni ta gla ghən. Magawamaga ta skwi ya ta nghə lu kul had hayhayani. Ma klaf kuni ta ghəɲa ghuni ka gwal nda sna ta inda skwi.

¹⁷ Ma vranam kuni ta ɲaslu nda ɲaslu ta mndu. Zbawa maga skwi dina ta wa ira inda mnduha. ¹⁸ Ka ta magaku tsi ɲa nzata nda zdaku nda inda mndu ná, magawamaga ta kdavakta mbrakwa ghuni. ¹⁹ Zwanama da, ma planam kaghuni

ka ghəɲa ghuni ta ɲasla mndu, zlananjwazla ta basa ɲudufa Lazglafta. Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na: «i'dza'a planamtá mndu, i'i dza'a vranamta*,» ka Mgham Lazglafta mnata. ²⁰ Katək na, «ka ta kuzlanjkuzla maya ta ghuma gha katsi, vlanjvla ta skwi ɲa zay, vlanjvla ta imi ɲa say. Ma tsa maganata gha mantasa ya ná, nda nza manda skwi ta hanzanaghatá lanzəɲa vu ka ta bɗəmani†.» ²¹ Ma zлана ka ta ghəɲa gha ka gay ɲaslu ta mgham ta ghəɲani. Katək ná, maga kagha ta skwi dina ɲa ɲraptá ɲaslu.

13

Sna gwada da ɲumna

¹ Ka haniɲhana inda mndu ta ghəɲ mista ɲumna, kabga inda mndu ta ga mgham ná, Lazglafta ta vlanjta hən, Lazglafta ta fata ɲumna. ² Tsaya tama, mndu ta pgha ghən nda ɲumna ná, tənanaftəɲa ta ghən ta ghəɲa zlahu ya fa Lazglafta. Mndu ta tənanaftá ghəɲani guli ná, dza'a klanakkla ta danwa ta ghəɲani. ³ Had gwal ta maga skwi dina ta zləɲa ɲumna wu, gwal ta maga ghwadaka skwi yeya ta zləɲay. Ta kumay ka ta kwal kul zləɲa ɲumna ki'e? Ala maga ta skwi dina, dza'a rfaghagha rfa. ⁴ Nda nza mnda ɲumna ka mnda maganata slna ta Lazglafta ɲa kata kagha. Ala, ka ghwadaka skwi ta magə ka katsi, zləɲa, kabga ka bətbət a ta kla tsi ta budgwani wa. Ma tsa nzakwani ka mnda ksanatá slna ta Lazglafta ya ná, nda nza tsatsi ɲa maranjta basa ɲudufa Lazglafta ɲa planamtá inda gwal ta maga ghwadaka skwi. ⁵ Tsaya tama ná, nda ra ka hanaganatá ghən mistani. Ta ghəɲa zləɲa ghuya danwa yeya a wu, ta daslay dər amu ma ghəɲa mu.

⁶ Tsaya ta kəl dər kaghuni ka pla dzumna. Tsa gwal ta tskay ya guli ná, Lazglafta ta pghatá hən ɲa magay tanj ta tsa slna ya dina. ⁷ Vlanjwavlta ta inda tsa mnduha ya ta skwi ta ranjta hən: Plawa dzumna ɲa gwal

* **12:19** Vrafta ta Zlahu 32:35. † **12:20** Ngha ta Mahdihdi 25:21-22.

ta tska dzumna, plawa dzumna huzla ɲa gwal ta tska dzumna huzla. Zlɛɲawazlɛɲa ta gwal ta raku ka zlɛɲay ghuni, vlaɲwavla ta glaku ta gwal ta raku ka vlaɲta ghuni ta glaku ta hɛɲ.

Dva mnda sɛla

⁸ Ma nzaf dmɛɲa mndu ta kaghuni. Ba dmɛɲa dʋutá sani nda sani yeya katsi gɔavata. Mndu ta dʋutá mnduha ná, snasna ta inda zlahu. ⁹ Tsa zlahuha ya na: Yaha da hliri, yaha ka da dzatá mndu, yaha ka da ghali, yaha ka da hara'utiri, nda inda pɔákwa sanlaha ya ná, nda gwagwa hɛɲ ma tsa gwadá ta mnay kazlay: Dvudva ta mnda sɛla manda va ghɛɲa gha* kə'a ya. ¹⁰ Had dʋu ta maga ghwadaka skwi ɲa mndu wa. Dvu ta dzanaghata ghɛɲa zlahu.

Nzata hzleɲa ka kzla sagha Kristi

¹¹ ɲavawaɲa, kabga nda sna kaghuni ta na fitik mida lu gitana na. Fitika sli'afɛta ghuni ta hani nana. Kəl yu ka mnay mantsa ya na: Mal ndanana ndusavamata mbaku, ka ya ma fitika zlghafta mu. ¹² Nda dga rvidik, ndusa tsadakwa vli. Slurɛɲmaslurta ta slna grusl, ka pghavata mu ta huzla vulu ta nghanatá tsuwadək. ¹³ Nzamanza ta nzaku ya ta raku manda skwi gifitik. Zluɲmazla ta mblitá skwi nda ghuyaku. Zluɲmazla ta sli'ɲsli'ɲ nda hliri. Zluɲmazla ta zlərdawi nda draku. ¹⁴ Sudavawa sudá ta Mgham Yesu Kristi. Ma laghu kuni hamta ghɛɲ ka maga skwi ta zdəganata slu'uvgha.

14

Ma laghu kuni tsa guma ta mndu

¹ Tsu'awatsu'a ta mndu ya nda hta mbrakwani ma zlghay nda ɲuduf, ma vzə kuni ta rutsak ta skwi ya ta ndanu tsi. ² Inda skwi, ta zay yu, ka sani ma ɲani ma zlghay nda ɲuduf. Ama mndu ya nda hta zlghay nda ɲudufani ya guli ná, masu'ata yeya ɲani ta zay. ³ Ma thə mndu ta za inda

skwi kazlay: Wa kagha na kə'a nda mndu kul had ta zay. Ma tsə mndu kul zay ta guma ta ghɛɲa mndu ta zay guli, kabga tsu'afɛsu'a Lazglafta. ⁴ Wa kagha ɲa tsay kagha ta guma ta kwalva sana mndu? Ka nda slada tsa mndu ya, ka nda zlɛmba a tsi, nghanatá danahəgani tsaya. Zlɛmbuta a wu, kabga mamu Mgham Yesu nda mbrakwa hinistá dzvu.

⁵ Mal ya fitik ya ka hamata sana fitikha, ka sani ta ndanay. Ka skwa turtuk hɛɲ, ka sani nda ɲani. Dina ka snaɲta dər wa ta graftá skwi ya ta ndanu tsi. ⁶ Ma tsa mndu ta daganaptá ya má, ɲa Mgham Yesu ta maga tsi. Tsa mndu ta za inda skwi ya, ɲa Mgham Yesu ta maga tsi, kabga ta rfanagharfa ta Lazglafta ta ghɛɲani. Mndu kul za inda tsa skwiha ya, ɲa Mgham Yesu ta maga tsatsi guli, ta rfay tsatsi guli ta Lazglafta. ⁷ Had mndu mataba amu ta nzaku nda hafu ka ɲa ghɛɲani wa, had mndu ta mtaku ka ɲa ghɛɲani guli wa. ⁸ Ka ta nzaku mu nda hafu ná, ka ɲa Mgham Yesu ta nzakwa mu. Ka ta mtaku mu, ka ɲa Mgham Yesu ta mtakwa mu. Dər tata nzaku mu nda hafu, dər mtumta mu, ɲa Mgham Yesu mu. ⁹ Kristi ná, mtumta ka vragaptá tsi nda hafu ɲa nzanaghata ta ghɛɲa gwal nda rwa nda gwal nda hafu tani. ¹⁰ Kagha tama, kabgawu ta kəl kagha ka tsa guma ta ghɛɲa zwanama gha? Kagha guli! Kabgawu ta kəl kagha ka mnay i wa kagha na, ka'a nda zwanama gha na? Wya dza'a laghala inda amu demdem ta kəma Lazglafta ɲa tsamaghatani ta guma. ¹¹ Manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta na:

«Ka i'i Lazglafta hafu ta mnaghunata, dza'a saghasa inda mndu tsəlɔata ta kəma dɛ.

Inda taɲ dza'a mnay hɛɲ nda wa taɲ kazlay: I'i Lazglafta* ka'a.»

¹² Mantsa ya tama ná, inda amu dza'a mnay mu nda wa mu ta skwi ya maga mu ɲa Lazglafta.

* **13:9** Ngha ta Sabi 20:13-17 nda Vrafta ta Zlahu 5:17-21 nda Zlahu 19:18.

* **14:11** Ngha ta Isaya 45:23.

Dina a zləmbiñtá zwanjama wa

¹³ Ma tsəglə mu ta guma ta ghəña sani nda sani mataba mu. Katək ná, dina ka ndanay dər wa kazlay: Yaha yu da nzakway ka skwa tuthun da zləmbiñtá yu ta zwanjama dā kə'a. ¹⁴ Ma ndi'atá vgha da nda Yesu Kristi ná, nda sna yu tsidid kazlay: Had sana skwi kul ghuḅaku wu kə'a. Ama nda nza tsa skwi ya kul ghuḅaku ka ḡa mndu ta klafta ka skwi kul ghuḅaku. ¹⁵ Ala, ka ma skwa zay ta zə ka dəmanafta ka ta ḡudufa zwanjama gha katsi, dḡu a ka nda tsa wa. Ma zləmbiñ ka ta zwanjama gha nda ma skwa zay ya ta zə ka, kabga mtumta Kristi ta ghəña tsatsi guli. ¹⁶ Yaha tsa skwi klaf kagha ka skwi dina da kagha ya da nzakway ka skwi ḡa raza kagha. ¹⁷ Tsaya ná, nza a ga mghama Lazglafta ka gwada ta skwi ḡa zay nda za, nda gwada ta skwi ḡa say nda sa wa. Nda nza ḡa gwada ta nzaku tdukwa, nda zdaku, nda ya nda nzaku nda rfu nda ma Sulkum nda ghuḅa. ¹⁸ Ka mantsa ya ka mndu maga slna Yesu Kristi katsi ná, dza'a zdəganazda ta Lazglafta, dza'a rfay mnduha guli. ¹⁹ Mantsa ya tama ná, ḡavamaḡa ka zba skwi ya dza'a klaktá zdaku nda ya ḡa ḡla guyatá ghəña mu. ²⁰ Ma badziñ ka ta magatá slna Lazglafta nda gwada ta skwa zay. Kahwath-watani ná, had sana skwi ḡa zay nda za kul ghuḅaku wa. Ala, ka si dza'a zləmbiñzləmba tsa skwa zay ya ta zwanjama gha katsi, Zlanzla, ma zə ka. ²¹ Skwi ta raku ná, zlanzla ta maga skwi ya dza'a zləmbiñtá zwanjama gha. Dər za slu'i tsi, dər sa ima inabi tsi, ka dər nahgani tsi. ²² Inda skwi ya graf kagha, ḡamḡa gha ma ghəña gha, mataba kagha nda Lazglafta gha tsa. Mndu ya ta kuratá maga skwi dina kul dganťá ghəñ ta ghəñani ná, rfu da tsa mndu ya. ²³ Ama mndu ta dga ghəñ ta ghəña skwi ya ta zə tsi ná, ksuxsa guma Lazglafta ta tsa mndu ya, kabga sladaf a ta skwi ya snəñ tsi wa. Inda skwi ya ta magə lu nda dga

ghəñ ná, dmaku ta magə lu.

15*Ksa sada Kristi*

¹ Na amu nda mbra ma zlgħay nda ḡuduf na ná, katanḡa kata ta gwal nda hta mbrakwa tañ. Ma laghu mu da zba skwi ta zdəgamata. ² Magamamaga ta skwi ta zdəganatá mnda səla ḡa katanťá həñ ḡa ḡlakwa tañ ma zlgħay nda ḡuduf. ³ Kristi ná, zbañ a tsatsi ta skwi ya ta zdəganata wa. Ama manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta na: «Tsa razu ta razu mnduha ta kagha ya ná, ta i'i dədəfta tsi*,» ka'a. ⁴ Tsaw inda skwi ya vindaf lu ma deftera Lazglafta manda ghalya ná, vindafvinda lu ḡa gunamatá sləməñ, kada nzakwa mu nda fata ghəñ ta Lazglafta, ma ləa ḡuduf nda ksa ḡuduf ya ta mnamata gwada Lazglafta. ⁵ Ka vlaghunavla Lazglafta ləa ḡuduf ḡa mndu nda ksa ḡuduf ḡa mndu ta nzaku nda dzratawi mataba ghuni nda ma ksay ghuni ta sada Yesu Kristi. ⁶ Mantsa ya, ḡa zləzlvay ghuni nda ḡuduf turtuk, nda lwi turtuk guli, ta Lazglafta Dani ma Mghama mu Yesu Kristi.

ḡa inda mndu na Lfida Gwada

⁷ Kasuvuswakasa ta vgha tama sani nda sani, ḡa vlanťá glaku ta Lazglafta, manda ya kasuvə Kristi ta vgha nda kaghuni ya. ⁸ Ka yu ta mnaghunata ná, sasa Yesu Kristi maganatá slna ta la Yahuda ḡa maranañťá həñ kazlay: Tdukwa Lazglafta kə'a, ḡa dzanaghatá ghəña skwi ya tanaf Lazglafta ta imi ta sləməñ ta dzidzihā tañ. ⁹ Sasa guli ḡa zləzlvay gwal kul nzakway ka la Yahuda ta Lazglafta ta ghəña tawa hidahidani manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: tsaya dza'a kəl yu ka zləzlvā hga gha mataba gwal kul nzakway ka la Yahuda, ḡa fay dā ta laha vla glaku ḡa hga gha† kə'a ya.

* 15:3 Ngha ta Zabura 69:10. † 15:9 Ngha ta 2 Samuyel 22:50 nda Zabura 18:50.

10 Ka gwada Lazglafta mnata guli na: «Kaghuni gwal kul nzakway ka la Yahuda, gwafwagwa ta rfu kawadaga nda mnduha Lazglafta‡,» ka'a.

11 Ka'a mnata guli na: «Inda kaghuni gwal kul nzakway ka la Yahuda, zlezlvawa Mgham Lazglafta. Ka zlezlva inda mndera mndu ta Lazglafta§,» ka'a.

12 Ka anabi Isaya nda nani guli na: «Dza'a sabsa zivir ma mndera Yesay, na gayni ta Mgham ta ghəna la Grek, na nzakwa la Grek nda fatá ghəñ tida*,» ka'a.

13 Lazglafta ná, Lazglafta ta vla faftá ghəñ ya. Ka vlaghunavla tsi ta rfu nda zdaku ma zlgħay ghuni nda nɔdɔf, kada nzata kuni nda fata ghəñ nda ma mbrakwa Sulkum nda ghuɔa.

Pwal ná, kwalva Kristi ya

14 Zwanama da, grafgra i'i kaghəna da kazlay: Nda fa vgha ghuni na maga skwi dina, nda sna kuni ta inda skwi ya nda ra ka sənəta, nda sna kuni ta tva vlúvtá hidaku kə'a. 15 An mndani, ma na defteri vindaghunaf yu na ná, dvaghunagha dva yu ma sana vliha taghəna sana skwiha na havakta ghuni. Kəlyu ka mnaghunata mantsa ya ná, kabga zdiđin zda Lazglafta ta hudi, 16 ka faftá i'i ka kwalva Yesu Kristi mataba gwal kul nzakway ka la Yahuda. Ka faghutá tsi ta i'i na mna Lfida Gwadani, na nuta gwal kul nzakway ka la Yahuda ka skwi vlan lu ta zdəganatá Lazglafta. Sulkum nda ghuɔa ta nanaftá tsa skwi ya vla lu ya ka skwi ta ranəta Lazglafta. 17 Tsaya tama ná, ta ghubay yu ta ghəna da ma Yesu Kristi, ta ghəna slna Lazglafta ya maga yu. 18 Had yu ta walañtá mna sana skwi, ka ya maga Kristi nda ma i'i a tsi wa. Nda ma i'i hlakta tsi ta gwal kul nzakway ka la Yahuda na nzakwa tan ka gwal snanata gwada ta Lazglafta. Nda nza nda ma gwada da, nda nza nda

ma slnaha da. 19 Nda ya nda ma mazəməmha nda mandərmimiha, nda mbrakwa Sulkuma Lazglafta magata tsi. Zlraf ma luwa Ursalima yu ta tuza tsa Lfida Gwada ta Kristi ya ka lagħwi dikw ta hadika Iliri. 20 Ma vli ya ta kul sənəta mnduha ta gwada ta Kristi yeya kumta maya da ta mna Lfida Gwada kada kwala yu ta magay ta thatá na sana mndu ta magata. 21 Mantsa ya vindafta lu ma deftera Lazglafta kazlay:

«Dza'a nghanəgha gwal ta kul walañta lu ta mnanəntá gwada tida ta həñ.

Dza'a sənəna gwal ta kul walañta lu ta snanamtá† həñ guli kə'a.»

Gwada Pwal ta ghəna sli'ani da Ruma

22 Tsaya skwi ta pyaftá i'i ka labə da kaghuni. 23 Ndanana tama ná, kdiñkda yu ta slna da ma tsa luwaha ya. Nda kda fitika dvafta da ta lagħa da kaghuni. 24 Ta labə yu ka dza'a ta hadika Ispay ya ná, dza'a lagħala yu da nzdavata da kaghuni, na sli'afəta da hada ka dza'a, na katihata ghuni. 25 Ndanana karaku ná, nda sli'a yu da luwa Ursalima. Ta klanəta katu ya katan lu ta mnduha Lazglafta hada yu, 26 kabga gwal zlgħay nda nɔdɔf ta hadika Mekaduniya nda ya ta hadika Akaya ná, kurakura hahəñ kaghəna tan ta tskaftá skwi na katanəta gwal ka pɔu mataba mnduha Lazglafta ma luwa Ursalima. 27 Hahəñ kaghəna tan ta kurata katanəta həñ. An mndani, ka dməñ nzakwani má ta həñ kabga katanəkata la Yahuda ta gwal kul nzakway ka la Yahuda nda mutsaftá tfawi ma Sulkuma Lazglafta. Mantsa ya guli ná, nda ra ka katanəta gwal kul nzakway ka la Yahuda ta hahəñ nda skwiha ma ghəna hadik ta htagħuta da həñ. 28 Dgata da ta vgha nda tsa skwi ya, grafgra yu kazlay: Lamla tsa skwi tsghanaf lu ta həñ ya da dzva tan kə'a ya, sli'afəta da tsa ka dza'a ta hadika Ispay, na lagħa da nda da

‡ 15:10 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 32:43. § 15:11 Ngha ta Zabura 117:1. * 15:12 Ngha ta Isaya 11:10. † 15:21 Ngha ta Isaya 52:15.

kaghuni. ²⁹ Nda sna yu kazlay: Ma tsa lagha dza'a lagha yu da kaghuni ya ná, dza'a lagha nda tfatawa Kristi katakata yu da kaghuni kə'a.

³⁰ Zwanama da, ma nzakwa ndi'atá vgha mu ma Yesu Kristi nda ya ma d̄vu ya ta vlamata Sulkum ná, ta ndəba dzvu yu da kaghuni ṅavawa ṅa kawadaga nda i'i ma maga du'a da Lazglafta ṅa katihata. ³¹ Magawa du'a da Lazglafta kada ndapta yu ma dzva gwal kul s̄naṅtá Yesu ta hadika Zudiya, nda ya ṅa tsu'afta mnduha ma Ursalima nda rfu ta na katu ta klə yu ṅa taṅ na. ³² Mantsa ya tama, kata kumay Lazglafta, dza'a ḅhadaghaḅha yu nda rfu da kaghuni, ṅa mbi'apta da ta vgha da kaghuni. ³³ Ka nza Lazglafta ta vla zdaku kawadaga nda kaghuni demdem. Ka nza tsi mantsa ya.

16

Ga zgwá Pwal

¹ Ta kumay yu ta s̄naṅta ghuni ta mukuma mu Fabe. Slna Lazglafta ta magə tsi ma luwa Saṅkre. ² Ka ḅhadaghaḅha tsi da kaghuni, ka tsu'afta kuni manda ya ta raṅta mnduha Lazglafta. Ka katanṅa kuni ma skwi ya zbaṅ tsi ta katanṅa ghuni. Tsatsi guli ná, dagala mnduha katana tsi, katihakata ta vərda i'i kaghəṅa da guli.

³ Ka ganaghata kuni ta zgu ta i Priskila nda Akilas ta nzakway ka gwal ta ksə ṅni ta slna Yesu Kristi kawadaga nda həṅ ya. ⁴ Kərdakərda htsiṅa taṅ mista da, ṅa mbadiftá i'i. I'i nda ghəṅa da yeya a ta rfa həṅ wu, nduk nda inda gwal kul nzakway ka la Yahuda ta nzakway ka Igliz ta rfa həṅ. ⁵ Ka ganaghata kuni ta zgu ta Igliz ta tska vgha ga taṅ ka maga du'a ya. Ka ganaghata kuni ta zgu ta Ipayneta gra da tegeḏ tegeḏ. Tsatsi taṅtaṅa mndu ta zlgħaftá Kristi ta hadika Asiya. ⁶ Ka ganaghata kuni ta zgu ta Mari ta dzata vghani ka maga slna ṅa ghuni ya. ⁷ Ka ganaghata kuni ta zgu ta i Adranikus nda Zuniyas, ta nzakway ka la ini. Si kawadaga ṅni

nda həṅ ma gamak. Mal tsa hahəṅ ya s̄naṅ lu mataba gwal ghunay. Tiṅəl hahəṅ ta zlgħaftá Kristi ka i'i.

⁸ Ka ganaghata kuni ta zgu ta Ampliyas, gra da tegeḏtegeḏ ma ndi'atá vgha nda Mghama mu. ⁹ Ka ganaghata kuni ta zgu ta Urben gratá ksa slna mu ma Kristi nda Stasis gra da tegeḏtegeḏ guli. ¹⁰ Ka ganaghata kuni ta zgu ta Apeles ta maraṅtá ndi'ata vghani ta Kristi. Ka ganaghata kuni ta zgu ta gwal ma həga ga Aristabul. ¹¹ Ka ganaghata kuni ta zgu ta Hirudiyaṅ la ini, ganagha kuni guli ta zgu ta mnduha Lazglafta ga Narsis. ¹² Ka ganaghata kuni ta zgu ta i Trifene nda Trifwaz, ta fata ghəṅa taṅ tərdehw ka maga slna Lazglafta ya. Ka ganaghata kuni ta zgu ta Persida magra da tegeḏ tegeḏ, ta ṅavata tərdehw ka maga slna Lazglafta guli ya. ¹³ Ka ganaghata kuni ta zgu ta Rufus ta nzakway ka mndu snava hgani ma gwada Lazglafta ya. Ganagha kuni guli ta zgu ta mani ta klaftá i'i manda zwanani ya. ¹⁴ Ka ganaghata kuni ta zgu ta i Asin̄krita nda Fligwana, nda Hermes, nda Patrubas, nda Hermas, nda p̄dakwa zwanama kawadaga nda həṅ ya. ¹⁵ Ka ganaghata kuni ta zgu ta i Faluluka nda Zuliya, nda i Nere nda mukumani, nda Ulimpa, nda inda mnduha Lazglafta kawadaga nda həṅ ya.

¹⁶ Ka gaguvta kuni ta zgu va huḏukhuḏuk ta həṅ. Ta ga zgu inda Igliz ma Kristi ṅa ghuni guli.

Dasuwa ka kuni, ka Pwal

¹⁷ Zwanama da, wyawa dzvu, daswa ka kuni nda gwal ta kladamtá daga vgha da taba ghuni ya, nda nza həṅ ka tuthun, ta irna həṅ nda tsa tagha skwi taghaf kuni ya, tsaghwa vgha nda həṅ. ¹⁸ Mndərga tsa mnduha ya ná, maganatá slna ta Kristi Mghama mu a ta magə həṅ dekdek wu, ṅa huḏa taṅ ta maga həṅ ta slna. Hlemem ka həṅ ta magaku. Ta gatutawi, ka nana gwal kul s̄naṅtá dgata skwi d̄ina nda ya kul d̄inaku

həŋ. ¹⁹ Kaghuni ná, nda sna inda gwal zlgħay nda ŋuduf ya ka kuni snatá gwada Mghama mu. Ta rfu yu katakata ta ghəŋa kaghuni nda tsaya. Ta kumay yu ta nzakwa ghuni nda difla maga skwi dina. Ka nzata kuni sudek kul maga ghwadaka skwi.

²⁰ Lazglafta ná, tsatsi ta vla zdaku, dza'a gi hu'anaphu'a ta halaway, ŋa vlaghunatani ta mbraku ta ghəŋani. Ka nza zďakatahuda Mghama mu Yesu kawadaga nda kaghuni.

²¹ Ta ga zgu Timute gra ta ksa slna da guli ŋa ghuni. Ta ga zgu la ini, i Lukiyus nda Yasuŋ nda Susipata guli ŋa ghuni.

²² Ta ga zgu i'i Tirtiyus ta vindaftá na defteri na guli ŋa ghuni ma hga Mghama mu.

²³ Ta ga zgu Gayus ta nzaku yu ga taŋ ya ŋa ghuni. Ta tskə ga taŋ inda Igliz guli ta vgha. Ta ga zgu Irasta mnda ŋanatá tseda luwa ŋa ghuni. Ta gay zwanama mu Kartus guli ta zgu ŋa ghuni.

[²⁴ Ka nza zďakatahuda Mghama mu Yesu Kristi nda inda kaghuni demdem.]

Na Lazglafta turtukwani glaku

²⁵ Na Lazglafta glaku! Lavinlava ta dihaghunata manda va ya ta mnə Lfida Gwada, ya ta mnə yu ta ghəŋa Yesu Kristi ya. Tsa Lfida Gwada ya ná, skwi si nda difa ya daga ghalya, zlagigin lu. ²⁶ Ndanana ná, sabsa ta daŋi nda ma vindi ya vindaf la anabi, manda va ya mna Lazglafta ŋa kďekedzeŋ guli, ka snanamta lu ta inda mndəra mndu ŋa snata taŋ ta gwadani ma zlgħafta taŋ.

²⁷ Na Lazglafta glaku! Da tsatsi turtukwani difil nda ma Yesu Kristi, ŋa kďekedzeŋ! Amin.

Taŋtaŋa tsghatá lwa Pwal ŋa 1 La Kwareŋt

Ga zgu

¹ I'i Pwal, hgaf Lazglafta manda ya kumaf tsi ŋa nzakway ka mnda ghunay Yesu Kristi. Kawadaga ŋni nda zwanama mu Sustene, ² ta vindi yu ta na delewer na ŋa mnduha Lazglafta ma luwa Kwareŋt, kaghuni ta nzakway ka ŋa Lazglafta nda zdakatahuda Yesu Kristi, hagafhaga ta kaghuni ŋa nzakwa ghuni ka ŋani. Hagafhaga guli ta inda gwal ta nzakway ma sana vliha kavghakavgha ta maga du'a da Mghama mu Yesu Kristi. Tsatsi ná, Mghama mu ya demdem. ³ Ka nza zdakatahuda i Da mu Lazglafta nda Mghama mu Yesu Kristi kawadaga nda kaghuni. Mista ghuni ka zdakwa taŋ guli.

Vlamavla Lazglafta ta zdakwani nda ma Yesu Kristi

⁴ Ta va rfay yu ta Lazglafta da ta ghəŋa kaghuni ma vəl zdan̄tani ta huđi ma guyaghunaftani nda Yesu Kristi, Zwan̄a Lazglafta. ⁵ Manda va tsaya nzakwani. Ma tsa guyatá vgha ghuni nda tsi ya ná, vlaghunavla ta inda skwiha. Tsaya kəl kuni ka laviŋtá gwada nda snan̄ta mnigin̄tá vərda skwiha guli. ⁶ Ma mnaghunata ŋni ta gwada Yesu Kristi ná, ka dihavatá tsa gwada ya ma ŋuđufa ghuni. ⁷ Tsaya kwal kuni pdatá inda skwiha ta vlə Lazglafta ŋa mnduhani, na tsa kaghuni ta kzla fitika nghəlan̄ta mu ta Mghama mu Yesu Kristi ya. ⁸ Lazglafta dza'a vla mbraku ŋa ghuni ha ka sagha tsa fitik ya, ŋa kwala lu vzaftá rutsak ta kaghuni bađu tsa sagha Mghama mu Yesu Kristi ya. ⁹ Tsa Lazglafta ta hgaftá kaghuni ka guyaghunafta nda Yesu Kristi ta nza-kway ka Mghama mu ya ná, had ta tsakalawi wa.

Daga vgha ma Igliz ma Kwareŋt

¹⁰ Zwanama da! Kdəkwakdək, ta ndəbay yu ta dzvu ŋa ghuni nda hga Mghama mu Yesu Kristi. Dzərawadzəra ta wi, ma dagə kuni ta vgha ghuni, ka skwa turtuk ka kuni nzaku. ¹¹ Kəl yu ka mnay mantsa zwanama da ná, sli'afsli'a gwal ga Kluwe ka sagha da mnihata kazlay: Ta zlərdawi kuni ma vgha ghuni kə'a. ¹² Dagavapdaga kuni mataba ghuni. Wya tsa skwi ta mnə kuni ya: «ŋa Pwal aŋni» ka sanlaha, «ŋa Apwalus aŋni» ka sanlaha, «ŋa Kefas aŋni» ka sanlaha, «ŋa Kristi aŋni,» ka sanlaha guli, na skwi ta mnə kuni. ¹³ Kidaghi gamndər daga ta Kristi na? Pwal ta mtuta ta udza zləŋay ta ghəŋa kaghuni ra? Ari nda hga Pwal a magaghunafta lu ta batem na? ¹⁴ Ta rfay yu ta Lazglafta da kabga had ya maganaf yu ta batem mataba ghuni, ka nza a tsi ka i Krispus nda Gayus wa. ¹⁵ Mantsa tama, had ya dza'a mnay kazlay: Nda hga Pwal magidifta lu ta batem kə'a wa. ¹⁶ Aya! Si zanapta da tsa: Maganafmaga yu ta batem ta la ga Stefanas. Ta graftá yu ná, had sana mndu magəglanaf yu ta batem ta ghəŋa tsaha ya wa. ¹⁷ La ka dza'a ka maga batem ŋa mnduha a ka Kristi nda i'i wu, la ka dza'a ka da mna Lfida Gwada ŋa mnduha, ka'a nda i'i. Ka dza'a ka kla'atá difla ghəŋa gha ka mnay a ka'a nda i'i guli wa. Ka má si skwi ma ghəŋa da ka yu kla'ata ka mnay katsi ná, má dza'a nzakway mtatá Kristi ta udza zləŋay ka skwa bətbət.

Yesu Kristi ná, mbraku nda difla Lazglafta ya

¹⁸ Aŋ mndani, gwada ta mtatá Kristi ta udza zləŋay ná, nda nza ka tsaəaku da gwal ta zadaku. Tsaw da amu gwal ta tva mbaku ya, nda sna amu kazlay: Mamu mbrakwa Lazglafta mida kə'a.

¹⁹ Wya skwi nda vinda ma deftera Lazglafta:

«Dza'a zadānazada yu ta difla ghəŋa mnda səla, dza'a hərdiŋhərdá

yu ta mahizla ghəŋa mnda səla,» ka'a.

²⁰ Ka si mantsa ka Lazglafta mnata ya ní, ga gwada ta difla mnda səla tama? Ga gwada ta gwal ta mnay kazlay: Nda sna aŋni ta zlahu kə'a tama? Ga gwada ta gwal ta zlərdutawi ma na ghəŋa hadik na guli? Had gwada ta həŋ dekdek wa. Niŋna Lazglafta ta difla mnduha ma na ghəŋa hadik ná, ka skwi ka bətbət.

²¹ Nda ŋa taŋ ma difil ná, traptra mnduha ma ghəŋa hadik ta tsatsaftá skwi maga Lazglafta nda ŋani ma difil. Ka klaftá Lazglafta ta tsa gwada ta mnə mu, niŋ hahəŋ ka gwada tsabaku ya, ŋa mbanafá mnduha ta zlghafta. ²² Má maraŋnamara lu ta skwi ka mazənzəm, kada grafta ŋni ka la Yahuda nda ŋa taŋ. Tsa skwi mnaŋna difla ŋni ya ŋa aŋni ta snay, ka la Grek nda ŋa taŋ. ²³ Aŋni, gwada ta zləŋatá Yesu Kristi ta udza zləŋay ŋa aŋni ta mnay. Ka zadíŋtá tsa gwada ya ta la Yahuda. Tsabaku tsa gwada ya ka hamata gwal kul nzakway ka la Yahuda guli ta mnay. ²⁴ Ka gwal hagaf Lazglafta ŋa nzakway ka ŋani, dər má la Yahuda tsi, dər má hamata Grek a tsi ta mnay na: Kristi mbrakwa Lazglafta nda difla Lazglafta ya, ka hahəŋ. ²⁵ Tsaw tsa skwi maga Lazglafta ta nghə mnduha manda tsabaku ya ná, malaghumala ta difla mnduha. Ka ka mbegi Lazglafta ká mnduha ta gray ya guli ná, tsa nzakwani ka mbegi ta grə mnduha ya guli ná, malaghumala ta mbrakwa taŋ.

²⁶ Zwanama dá daslawa nzakwa ghuni na tsa kaghuni hagaf Lazglafta ya, ka mndəra wati ma mnduha kuni? Sira a gwal nda sna ta skwi mataba ghuni ta nghə mnduha ma ghəŋa hadik wa. Sira a gwal dagaladagala mataba ghuni wa. Sira a gwal ta za mgham mataba ghuni guli wa. ²⁷ Lazglafta ka ghəŋani ta zabaftá tsa gwal ta nghə mnduha ma ghəŋa hadik ka rgha ya, ŋa pghanaghatá hula ta tsa gwal nda

difla ghəŋa hadik ma ghəŋa taŋ ya. Tsatsi ta zabaftá gwal ka mbegi ta nghə mnduha ma ghəŋa hadik ya ŋa pghanaghatá hula ta gwal nda mbra. ²⁸ Tsatsi ta zabaptá gwal ta nghə lu ka mnduha tsa lu, htuha həŋ katakata ta nghə mnduha ma ghəŋa hadik ya, ŋa ŋwisaganatá deghre' ta gwal dagala dagala. ²⁹ Zabapzaba Lazglafta ta mnduha mantsa ya, kada kwala mndu ta ghərbaku ta kəmani. ³⁰ Lazglafta ta ndi'aghunaftá nda Yesu Kristi, ka famatá tsi ta Yesu Kristi ka mnda vlamatá difil. Nda ma Yesu namafta Lazglafta ka mndu tdukwa ta wa irani, ka fatá amu ka mnduhani, ka varagaptá tsi ta amu ma dmaku. ³¹ Tsaya tama, «ka ta kumay mndu ta ghərbaku katsi, ka ghərbá tsi ta ghəŋa skwi kdiŋ Mgham* ta magata,» manda ya nda vinda ma defteri.

2

Mnay Pwal ta gwada ta zləŋatá Kristi ta udza zləŋay

¹ Vərdá i'i ná, ma fitika lagha dá da kaghuni da mna difatá skwa Lazglafta ta zlagamapta ná, had gwada nda la mnaghuna yu wa, nda sna yu ta skwi a ka yu guli wa. ² Ta sli'aftá yu ka lagha da kaghuni ná, had sana skwi ta ndanə yu ma ghəŋa dá ŋa mnaghunata ka ta ghəŋa Yesu Kristi, tsa Yesu zləŋaf lu ta udza zləŋay ya tsi wa. ³ Ma tsa nzakwa dá da kaghuni ya ná, kulembet nzakwa dá, ta zləŋ yu, ta ghudzaku yu. ⁴ Ma tsa fitika mnay dá ta gwada Lazglafta ka tagha skwi ŋa ghuni ya ná, maraghunanta hidaku ka ghuəaptá kaghuni a si ta magə yu wa. Sulkuma Lazglafta nda mbrakwani ta maraghunata kazlay: Kahwathwata tsa gwada mnə yu ya kə'a. ⁵ Tsaya tama, ta mbrakwa Lazglafta dihafta kaghuni ta zlghay nda ŋudufa ghuni ta hidakwa mnduha a wa.

Difila Lazglafta

* 1:31 Ngha ta Irmiya 9:22-23.

⁶ Ta mnə ɲni ta gwada ɲa gwal nda sifa ma zlgħay nda ɲuduf ná, vərda difil tagħə ɲni, hidakwa gwal dagal-adagala ma na ghəɲa hadik ta dza'a zwaduta na a wa. ⁷ Tsa difil mnə yu ya ná, difla Lazglafta ya ta nzakway ka skwi si nda difa kul nghanɲá mnduha si ghalya ya. Ma kdaku lu ka zlagəgɲntá ghəɲa hadik ná, fafa Lazglafta ɲa mba amu, ɲa ɲlamafta. ⁸ Had' ya dər turtuk ma gwal dagal-adagala ma na ghəɲa hadik na, nda sna ta tsa difil ya wa. Ka má nda sna həɲ katsi, má zləɲaf a həɲ ka dzata ta udza zləɲay ta Mghama glaku wa. ⁹ Tsaw tsa skwi maga Lazglafta ya ná, nda nza manda ya nda vinda ma defteri ta mnay kazlay:

Skwi ya ta kul nghanɲá ira mnduha, nda ya ta kul snaɲtá mnduha nda sləməɲa taɲ,
nda ya ta kul ndanaɲtá mnduha ma ghəɲa taɲ ya,
skwi payaf Lazglafta ɲa gwal ta dɲvuta* kə'a.

¹⁰ Na aɲni maraɲnaɲta Lazglafta ta tsa skwi ya nda ma Sulkumani. Sulkum ná, nda sna ta inda skwi, nduk nda kdavakta skwi ma ndana Lazglafta.

¹¹ Mnda səla ná, sulkumani yeya nda sna ta kdavakta skwi ma tsatsi. Manda tsaya Sulkuma Lazglafta guli ná, tsatsi yeya nda sna ta kdavakta skwi ta nghanatá Lazglafta. ¹² Amu ná, Sulkuma na ghəɲa hadik na a mutsaf amu wu, Sulkum daga da Lazglafta ɲa amu ta mutsafta. Vlamavla Lazglafta ɲa snaɲta mu ta inda skwiha vlama tsi nda zdakatahudani. ¹³ Ta mnə aɲni ta tsa skwiha ya ɲa mnduha ná, nda difla mnduha ma ghəɲa hadik a wu, nda difil ya ta tagħə Sulkuma Lazglafta ta tagħa aɲni. Mantsa ya kəl ɲni ka tsiɲlanaptá inda skwiha ta sagħa da Sulkum ɲa gwal nda tsa Sulkum ya.

¹⁴ Mndu ya kul had' Sulkuma Lazglafta ma tsatsi ná, tsu'a a ta skwiha ya ta tagħə tsa Sulkum ya wa. Manda tsaɲaku ta sna tsatsi ta tsaha ya, laviɲ a vani ta snaɲta wu kabga

nda Sulkuma Lazglafta ta laviɲta lu ta galay. ¹⁵ Mndu nda Sulkuma Lazglafta ma tsatsi ná, laviɲlava ta gala inda skwi. Tsatsi ya tama, had' sana mnduha dza'a laviɲta galaptá tsatsi wa. ¹⁶ Manda va ya nda vinda ma defteri ta mnay kazlay:
Waya nda sna ta ndana Mgham na?
Waya ta laviɲta vlanɲtá hidaku† na kə'a ya.

Ama aɲni, ndanu manda ɲa Kristi ɲa aɲni ta ndanay.

3

Kwalva Lazglafta aɲni

¹ Ka vərđani ka lu mnay katsi zwanama da ná, ma tsa fitika nza-kwa da da kaghuni ya ná, manda mna gwada ɲa gwal nda Sulkuma Lazglafta ma həɲ a mna yu ta gwada ɲa ghuni wu, manda mna gwada ɲa mnduha ma ghəɲa hadik mna yu, kabga si ta ka zwani kuni ma zlgħafta ghuni ta Kristi nda ɲuduf.

² U'a ya vlagħuna yu, dafa a wu, kabga laviɲ a kuni ta ɲafta wa. Dər ndanana na ná, laviɲ a kuni ta ɲafta wu, ³ kabga manda nzakwa mnduha ma ghəɲa hadik tata nzakwa kuni ta nzaku. Ka si tata draku kuni, tata zlərdawi kuni mataba ghuni katsi ya ní, nzaku manda ɲa mnduha ma ghəɲa hadik a ta nzaku kuni nda tsa ra? Manda ɲa taɲ tata nzakwa kuni. ⁴ Ka si «ɲa Pwal aɲni,» ka sanlaha, «ɲa Apwalus aɲni,» ka sanlaha ka kuni ta mnay mataba ghuni ya ní, ta manda nzakwa hamata mnduha a kuni nda tsa ra?

⁵ Wa Apwalus, wa Pwal na? gwal ksanatá slna ta Lazglafta ɲni his his, ghunaf tsi ɲa mnaghunatá gwada ɲa zlgħafta ghuni ta Kristi. Ta magay dər wati ma aɲni ta slna Mgham Yesu manda ya vlanɲna tsi. ⁶ Sləgafsləga i'i, ka tiɲtá Apwalus ta imi distani. Lazglafta ta dɲyay ka gəlay. ⁷ Daga mndu ta sləgay tani, daga mndu ta ta imi distani tani, sana skwi a hahəɲ wa. Lazglafta turtukwani ta dɲyay ka gəlay. ⁸ Ka skwa turtuk mndu

* 2:9 Ngha ta Isaya 64:3. † 2:16 Ngha ta Isaya 40:13.

ta sləgaf̄ta nda mndu ta tatiŋtá imi. Dər wa dza'a mutsay ta nisəlani taβta slna ya maga tsi da Lazglafta. ⁹ Nda gwa aŋni ma slna Lazglafta. Nda nza kaghuni manda vwaha Lazglafta.

Manda həga Lazglafta nzakwa ghuni guli. ¹⁰ Zdiđiŋzda Lazglafta ta hudi ka thatá yu ta tughwani manda vərda mnda ba həga, ka lagha sani bay ta ghəŋani. Daswa ka mndu dza'a bay ta ghəŋani tama. ¹¹ Ya nda ghada thatá tughwani ya. Tsa dughwanani ya ná, Yesu Kristi ya, had'sana tughwa həga dza'a thəglafta lu wa. ¹² Ta tsa tughwa həga ya ná, ta bə nda dzindar sanlaha, nda kufur ŋa sanlaha, nda pala ŋa sanlaha, nda udzu ŋa sanlaha, nda sləka ŋa sanlaha, nda dzuma ŋa sanlaha. ¹³ Bađu tsay Lazglafta ta guma dza'a saba dər wa ta daβi kabga vu dza'a galay. ¹⁴ Ka driŋ a vu ta slna tsa mndu ta tughwani ya wu katsi, dza'a mutsay ta nisəlani. ¹⁵ Ka driŋdra vu ta slna tsa mndu ya, mutsafta a ta nisəla wa. Tsatsi, dza'a mbafmba ŋa nzakwani manda sumbun.

¹⁶ Sna a kuni ka mnay kazlay: Həga Lazglafta ta nzaku Sulkuma Lazglafta mida kuni kə'a ra? ¹⁷ Ka βadziŋβadza mndu ta həga Lazglafta ná, dza'a βadziŋ βadza Lazglafta ta tsatsi guli, kabga nda ghuβa həga Lazglafta. Tsa həga ya ná, kaghuni ya.

¹⁸ Ma nanə mndu ta ghəŋani. Ka mamu difil ma ghəŋa da manda daslakwa ŋa ghəŋa hadik ka mndu, ka niŋna tsi ta ghəŋani ka rgha kada nzata tsi ka vərda mndu nda difla daga da Lazglafta. ¹⁹ Kəl yu ka mna tsaya ná, na difla mnduha ma ghəŋa hadik na ná, ga rgha ya ta kəma Lazglafta. Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Nda tsa ŋa tarj ma hidaku* ya ta ksa Lazglafta ta həŋ, ²⁰ Ka'a guli na: «Nda sna Mgham Lazglafta ta ndana gwal nda hidá, nda sna kazlay: Had hayhayani wu» kə'a†. ²¹ Mantsa ya, ma ghubu kuni ta mnduha. Indani demdem ka ŋa

ghuni nzakwani. ²² Dər Pwal, dər Apwalus, dər Kefas, dər ghəŋa hadik, dər hafu, dər mtaku, dər skwiha ndanana, dər skwiha dza'a sagha nda sa, ka ŋa ghuni nzakwani. ²³ Kaghuni ya, ka ŋa Kristi kuni, Kristi guli, ŋa Lazglafta ya.

4

Ghunata mnduha Kristi aŋni

¹ Mantsa tama, nghawa aŋni ka gwal ksanatá slna ta Kristi. Nghawa aŋni guli ka gwal fanam Lazglafta ta difatá skwani ma dzvu. ² Vərda skwi ya ta psə lu da mndu ya fanam lu ta skwi ma dzvu ná, nzakwani ka nərma mndu. ³ Da i'i tada, dər má ta tsa mndəra da kuni, dər má tsadighaha mnda səla ta guma, had gwada da wa. I'i ná, tsa a yu ta guma ta ghəŋa da wa. ⁴ Had'sana skwi maga yu ta grə yu wa. Nərma mndu yu a ka yu guli wu, Mgham Lazglafta dza'a tsadighatá guma, mndu a wa. ⁵ Tsa tama ná, ma gi tsə kuni ta guma ta ghəŋa mndu ta kul sagha fitikani. Kzlawá, ta hway da wa kuni na! Bađu sagha Mgham ná, dza'a kligiŋkla ta daβi ta skwi nda difa. Ŋa kligiŋtani duway ta daβi ta skwi ta ndanə mnduha. Bađu tsa tama, dər wa dza'a mutsa rfani da Lazglafta manda ya ta ranja.

⁶ Zwanama da, tsa skwiha garaghu-naf yu ta ghəŋa aŋni nda Apwalus ya ná, ka tagha kuni ta skwi mida nzakwani: «Da zwađutá kuni ma tvi ka zluŋtá skwi nda vinda.» Da laghu kuni da ghərβaku kazlay: Mal tsa ŋa da mndu ya ka ŋa sani kə'a. ⁷ Wa ta mnay ŋa gha kazlay: Mal kagha ka sanlaha kə'a na? Lazglafta a ta vlaghatá inda skwi ra? Ka si Lazglafta ta vlaghata ya ní, kabgawu ta kəl ka ka ghərβaku manda skwi vlagha nda vla a lu wu 6a?

⁸ Mantsa a nzakwani wu ki! Nya pda kuni na? Wya nda na kuni ka gadghəl katək, ta za mghama ghuni kaghuni, ta ghuya danwa ŋni aŋni. Ta kumay yu má ta zay ghuni ta tsa

* 3:19 Ayuba 5:23, 13. † 3:20 Zabura 94:11.

mgham ya katək, má ka gwa mu ta vgha ka skwa turtuk nda kaghuni. ⁹ Ta grə yu ná, nana aŋni gwal ghunay na ná, nda hul faghuta Lazglafta ta aŋni. Manda gwal tsanagha lu ta guma, pgha lu ŋa pslatá həŋ ya aŋni. Nda nza ŋni ka skwa katskatsu, ŋa nghanay mnduha ma ghəŋa hadik nda duhwalha Lazglafta tani. ¹⁰ Nda nza aŋni ka rgha, ta ghəŋa gwada ta Kristi. Kaghuni ya, nda hidá aŋni ka kaghuni, kabga nzugwatá kaghuni nda Kristi. Kaghuni yeya nda mbra, mbra a aŋni wa. Kaghuni yeya gwal ka mndu, had mndu ta kulaftá aŋni ka mndu wa. ¹¹ Dər nda va nana ná, ta dzay dzay maya nda ndala tani ta aŋni. Lgut tdukwa a ta vgha ŋni wu, ta gdata ta dga aŋni lu. Ta tvi ta tvi səla ŋni. ¹² Aŋni ta hərfaku ka maga* skwi ŋa fadamta ŋni da wa ŋni. Razaŋnafha mndu, má tahula gha ka Lazglafta, ka ŋni. Dər ki lu ta dula aŋni ya ná, mərsu' ká ŋni ta su'ay guli. ¹³ Dər kinawu ká mnduha ta raraza aŋni ya ná, slededá ka aŋni ta gwada nda həŋ. Ka maghdzəka taŋ ká mnduha ma na ghəŋa hadik na fatá aŋni. Manda ŋəđak ká həŋ ta nghanay aŋni.

Zwana da ta dvu yu katakata kaghuni

¹⁴ ŋa pghaghunaghatá hula a ta vindaghunafta yu ta na skwi na wu, ŋa hurzlaghunaptá sləməŋ ta vindaghunafta yu, kabga zwana ta dvu yu kuni. ¹⁵ Dər má dəmbu' kidaghi mnduha ta tagha skwi ta ghəŋa Yesu Kristi ŋa ghuni, turtuk-tuk da ghuni. I'i tsa da ghuni ya kabga tinəl i'i ta mnaghunatá Lfida Gwada, ka zlgħaftá kuni ta Yesu Kristi. ¹⁶ Kdəkwakdək! Ksawaksa ta ghəzama da. ¹⁷ Tsaya tama, ghunafghuna yu ta Timute ta nzakway ka zwanə da ya dvu yu. Nərma mndu ya ta tva Mgham Yesu. Ta tvi səlani ŋa lagha havglaghunaktá tva nzakwa da ma Yesu Kristi, nda ya ka yu ta taghay ŋa Iglizha ma inda vli.

¹⁸ Səglaghata a Pwal wu ka sanlaha ta gray mataba ghuni, ka ghərbaku. ¹⁹ Ka ta dṽay Lazglafta katsi ná, ndusa yu ka labə da kaghuni. Ka mamu sana skwi laviŋ tsa gwal ta ghərbaku ya ta magatá tsi, ka gwadinta nda wi a tsi ya, dza'a snay yu bađu tsa. ²⁰ Gwada ta ga mghama Lazglafta ná, gwadinta nda wi yeya a wu, ta maravamara mbrakwani. ²¹ Ka lagha yu slaghunaghata nda sarak re, ari ka lagha yu slaghunaghata nda zđakwa ghəŋa da, nda ya nda dṽa kaghuni a na? Zba a wa zba ta ya ta kumə kuni mida.

5

Dər nu tsi ka gwal zlgħay nda ŋuduf ta magay nda vgha taŋ

¹ Ka lu ta mnay ta snə yu ma luwa ná, mamu hliri mataba ghuni. Dər gwal kul snəŋtá Lazglafta ná, had həŋ ta nzaku manda tsaya wa. Ta hani sana mndu nda markwa dani, ka lu. ² Ma ŋa dzata ghuni ta ghəŋ ka taw, ka ghzlintá tsa mndu ya mataba ghuni ná, ghərbaku ŋa ghuni ta ghərbay ta ghəŋa tsa. ³ Dər má di'ŋ nzatanzaka da nda kaghuni ná, kawadaga yu nda kaghuni ma sulkuma vgha da. Nda ghada tsanaghata da ta guma ta mndərga mndu ta magatá skwi manda tsaya, manda skwi hada yu kawadaga nda kaghuni. ⁴ Tsatsa yu ta tsa guma ya nda hga Mghama mu Yesu. Skwi ta mnaghunata yu ná, ts kavawatska. Ka ts kavatska kuni katsi, ya kawadaga sulkuma vgha da nda kaghuni. Kawadaga mbrakwa Mghama mu Yesu guli nda kaghuni. ⁵ Ka vlanəta kuni ta tsa mndu ya ta halaway, ŋa badziŋtá slu'uvghani, kada mbanafha Lazglafta ta hafani bađu vragata Mghama mu Yesu.

⁶ Nghanay a i'i ta skwi ŋa ghərbay kaghuni ta ghərbaku wa. Sna a kuni kazlay: Kuseta ta is ná, ta ŋlanafŋla ta inda hwađatá hupa buradi kə'a ra? ⁷ Klinəwa kla ta tsa dmaku ta nzakway manda is ya mataba ghuni, dza'a kəl kuni ka nzata hezle'

* 4:12 Nghanay ta Slna gwal ghunay 18:3.

manda hwađatá hupa buradi kul hađ is mida. An mndani, nda sna yu kazlay: Ghuđighunis ghuđa Lazglafta hezle' nda ma mta ta Yesu Kristi kə'a. Tsatsi ná, nda nza manda Zwanja Tuwak ta hnə lu ɲa za skala Pak* ya. ⁸ Ma zə mu ta tsa skala Pak nda buradi nda is ɲa ghalya mida ya. Tsa is ya ná, maga ghwađaka skwi ya. Zama za nda buradi kul hađ is mida ta nzakway ka vərđani dze'dze' ya. Nda ɲuđuf ya nda ghuđa, tđukwa†.

⁹ Ma tsa đelewera da vindaghunaf yu ghalya ya ná, mnaghunamna yu kazlay: Yaha kuni da ksa nzaku nda gwal ta hliri kə'a. ¹⁰ Tsa mnay mnə yu ya ná, ta mnə ta ghəɲa gwal ma ghəɲa hađik, ta hliri, ta tsagana, ta ghali, ta wuya skwi a yu wa. Ka má mantsa tsi katsi ná, má sli'agapsli'a kuni tkwe' ma ghəɲa hađik. ¹¹ Skwi mnə yu ɲa ghuni ná, ma ksə kuni ta nzaku nda mndu ta mnay kazlay: Krista i'i kə'a ta mataba tsa ná, ta hliri, ta tsagana, ta wuya skwi, ta kuslemberaku, ta ghuyaku, ta ghali. Yaha kuni walañtá tsghə da hliba turtuk kawadaga nda mndərga tsa mndu ya.

¹²⁻¹³ Nu gwada i'i nda gwal kul sagha zlgħaftá Kristi ná, Lazglafta a dza'a tsa guma ta ghəɲa tsaha ya ra. Gwal mataba kaghuni ɲa ghuni dza'a tsa guma ta ghəɲa taɲ. Ka defteri na: «Ghžlapwaghžlap ta mndu ta maga ghwađaka skwi mataba ghuni‡,» ka'a.

6

Tsapta guma mataba gwal zlgħay nda ɲuđuf

¹ Ka sli'afslia skwi mataba sani nda sani mataba ghuni katsi, waka sani dza'a walañtá dza'a kla tsa gwada ya da gwal guma kul sñañtá Lazglafta, ka zluñtá mnduha Lazglafta na?

² Sna a kaghuni kazlay: Mnduha Lazglafta dza'a tsa guma ta ghəɲa mnduha ghəɲa hađik kə'a ra? Ka si kaghuni dza'a tsa guma ta ghəɲa mnduha ghəɲa hađik ya ní, slaghu

a kaghuni ka tsatá guma zwana skwiha ki'a ki'a ra? ³ Sna a kaghuni kazlay: Amu dza'a tsa guma ta ghəɲa duhwalha Lazglafta kə'a ra? Skwi mataba nzakwa mu yeya dza'a trapta mu tama rki! ⁴ Ka mamu skwiha mantsa ya ta slata mataba ghuni katsi, ka klafta kuni ka klaghata da gwal guma kul hađ ghžliwa taɲ da Igliza Lazglafta ná, ⁵ aya hula! Ka i'i nda kaghuni. Nwaya ki mndu đər turtuk nda đifil ma ghəɲani prək ka dzraghunaf tá skwi mataba ghuni na? ⁶ Ra a ka klay ghuni ta gwada mataba kaghuni gwal zlgħay nda ɲuđuf ha ka klay ghuni da gwal guma kul sñañtá Lazglafta wa.

⁷ Nda nza tsa wluvusta ta wluvusta kuni ta vgha mataba ghuni ya ka badzaku. Ka gagna ga mndu ta gwada, ksay gha ta ɲuđuf. Ka ghala ghala mndu ta kagna, zlanata gha. ⁸ Nda va tsaya ya ná, tsa kaghuni ya ta ganatá sani. Va tsa kaghuni ya ta ghwalguduñtá skwa sani, kulam nda va tsa nzakwa ghuni ka zwanama ya. ⁹ Sna a kaghuni kazlay: Hađ vla gwal ta ga dmaku ma ga mghama Lazglafta wu kə'a ra? Ma nanə kuni ta ghəɲa ghuni. Dina ka sñañta ghuni kazlay: Gwal ta ga sli'insli'ɲ, nda gwal ta wuya skwi, nda gwal ta hliri, nda gwal ta hani zgun nda zgun, marakw nda marakw, ¹⁰ Nda gwal ta ghali, nda gwal ta hara'u ta iri nda gwal ghuyaku, nda gwal ta kuslemberaku, nda gwal ta zla'uwa mndu ná, hađ həɲ dza'a lami da ga mghama Lazglafta wu kə'a ra? ¹¹ Manda tsaya si nzatá nzakwa sanlaha mataba ghuni ghalya. Ndana tama, Sulkuma Lazglafta mu ta ghuđaghunata, ka nzatá kuni hezle', ka naghunafta ka ɲərma mndu kabga zlgħafta ghuni ta Mghama mu Yesu Kristi.

Vlañwa glaku ta Lazglafta nda vgha ghuni

¹² «Hađ skwi piyđif lu ta ghəɲani wu,» ka sanlaha mataba ghuni ta ndanay. Tsaw inda skwi a nda ra

* 5:7 Ngha ta Sabi 13:7, 12:21. † 5:8 Ngha ta Sabi 12:15-20, Vrafta ta zlahu 16:3. ‡ 5:12-13 Vrafta ta zlahu 17:7.

wu. «Lavinj lava yu ta maga inda skwi guli,» ka sanlaha. Tsaw had i'i dza'a ga vu'a sana skwi wa. ¹³ «Skwa zay ná, ña hudí a ra? Hudí guli ná, ña skwa zay a ra?» ka kuni ta mnay guli. Tsaw nda skwa zay tani, nda hudí tani, dza'a badziñ badza Lazglafta ta həŋ his his. Slu'uvgha ná, magaf a Lazglafta ña maga sli'insli'inj nda tsi wa. Nda nza slu'uvgha ña Mgham Yesu, ta nzata Mgham Yesu ka ña slu'uvgha. ¹⁴ Ma mtuta Mghama mu Yesu ná, Lazglafta ta sli'aganapta ma mtaku. Tsatsi dza'a sli'agamapta ma mtaku nda mbrakwani guli.

¹⁵ Sna a kuni kazlay: Slu'uvgha ghuni ná, fawaya vgha Kristi ya kə'a ra? Dza'a nda ra ka klafta da ta fawaya vgha Kristi ka ndi'anaftha nda slu'uvgha karwa rki? Magava a wu! ¹⁶ Sna a kuni kazlay: Mndu ta ndi'aftá vghani nda karwa ná, ka skwa turtuk vgha tañ nda tsi kə'a ra? Tsa mnduha his ya dza'a nzata ka slu'uvgha turtuk*, ka defteri ta ghəŋani. ¹⁷ Mndu ta zlanantá ghəŋani ta Mgham Yesu ná, ka skwa turtuk ndana tañ nda Mgham Yesu.

¹⁸ Tsaya tama, zlanwa sli'insli'inj. Hamata dmakuha ta magə lu ná, ta 6la vgha ta maga'ata lu. Mndu ta fatá sli'insli'inj ka slnani, ña vərda slu'uvghani ta ga tsi ta dmaku. ¹⁹ Sna a kuni kazlay: Slu'uvgha ghuni ná, həga Sulkum nda ghuḅa ya kə'a ra? Lazglafta ta vlaghunata ña nzaku ma kaghuni, ta ka ña ghuni a vgha ghuni tama wa. ²⁰ Vara vara Lazglafta ta kaghuni nda skwi nda bla. Tsaya tama, vlanwa glaku ta Lazglafta ma skwi ta magə kuni nda slu'uvgha ghuni.

7

Zlgha wa Pwal ta ghəŋa gwada ta kluvustá vgha

¹ Ndanana tama, wana yu ta zlgaghunaftá wa skwiha ya vindidif kuni: Dina ka nzata mndu kul kla marakw. ² Tsaw tama ná, ña wara

hliri ná, dina ka klafta mndu ta marakw, ta dza'a marakw guli da zə'al. ³ Ka vla zə'al ta vghani ña markwa tañ. Ka vla marakw guli ta vghani ña zə'ala tañ. ⁴ Vgha marakw ná, ñani a wu ña zə'ala tañ ya. Vgha zə'al guli ná, ñani a wu ña markwa tañ ya. ⁵ Ka dzraf nda dzra a kuni ña fitik rets kabga ña maga du'a wu katsi ná, yaha sani da kwalaghutá vla vghani ña sani. Tahula tsaya, ka vrəglanafta kuni ta guya vgha ghuni manda va ya snu kuni, da traptá kuni ta ñafta ghudzaku ma vgha ghuni, da mutsaftá halaway ta ghurum ña ñraptá kaghuni.

⁶ Hidaku ña i'i ta vlaghunata, ka nzata tsi ka tkwe'a ka yu nda kaghuni wa. ⁷ Ka má manda ndana i'i tsi ná, má manda ña da ka mnduha nzata, ka i'i. Tsaw dər wa nda ñani ma zdakatahudí vlan Lazglafta. Yeya ña gha, ka'a nda ya, yeya ña gha ka'a nda sani.

⁸ Skwi mnə i'i ná, ta mnay yu ña gwal kul had markwa tañ nda mi'a wadguha ná, dina ka kday ghuni ta nzakwa ghuni turtukwa ghuni manda i'i na. ⁹ Ala ka si lavinj a kuni ta ñafta wu katsi, kluvwakla ta vgha. Dər kluvtá vgha ka nzata ka su'ay.

¹⁰ Wya zlahu ta mnanata yu ta gwal ta kluvtá vgha tañ, i'i a ta mnay guli wu, mgham ta mnata kazlay: Yaha marakw da dgata vgha nda zə'ala tañ kə'a. ¹¹ Ala ka dgadga tsi ta vgha nda zə'ala tañ ya, nzatani mantsa, yaha tsi kləgəltá sana zə'al. Ka mantsa a tsi wu dzrəglaftani nda zə'ala tañ. Yaha zə'al da ghzliñtá markwa tañ guli.

¹² Wya skwi ta mnə i'i ka ghəŋa da ña sanlaha, Mgham a ta mnay wa. Ka mamu mnda zlgahay nda ñuduf kul zlgahftá markwa tañ ta Yesu Kristi katsi, tsaw ta kumay tsa marakw ya ta kda nzakwani nda tsa zə'ala tañ ya katsi, yaha tsa mndu ya da ghzliñtá tsa markwa ya. ¹³ Manda va tsaya guli, ka mamu marakw ta zlgahftá Yesu Kristi nda zə'ala tañ kul zlgahftá Yesu katsi, tsaw ta kumay tsa mndu

* 6:16 Ngha ta Zlrafta 2:24.

ya ta kɔ́a nzakwani nda tsa marakw ya katsi, yaha tsa marakw ya laghu ga taŋ. ¹⁴ Kəl yu ka mnay manda tsaya ná, kabga nda ghuɔ́a tsa guyatá vgha tsa mndu kul zlghaftá Kristi ya nda markwa taŋ ta zlghafta ya. Mantša ya guli, nda ghuɔ́a tsa guyata vgha marakw kul zlghaftá Kristi nda zə́'ala taŋ ta zlghafta ya. Ka má nza a tsi mantša ná, má dza'a nzaku zwana taŋ manda zwana gwal kul snaŋtá Lazglafta. Wya kahwathwata guli ná, nda ghuɔ́a nzakwa taŋ da Lazglafta. ¹⁵ Ka ta had' yu nda kagha wu, ka tsa kul zlghafta Kristi ya ná, dgaghutani ta vghani. Ma tsaya tama, dər zə́'al tsi, ka dər marakw a tsi ma zlghay nda ŋuduf, flau' nzakwani kabga hgan hga Lazglafta ta kaghuni ŋa nzaku nda zdaku. ¹⁶ Kagha marakw ta zlghaftá Yesu, nda sna kagha kazlay: Dza'a mbanafmba yu ta zə́'ala ini kə́'a ra? Kagha zə́'al ta zlghaftá Yesu, nda sna kagha kazlay: Dza'a mbanafmba yu ta markwa ini kə́'a guli ra?

Mndərga nzaku ta zdəganatá Lazglafta

¹⁷ Ka mantša a tsi wu ná, ka nza dər wa ta nzaku manda ya vlan Lazglafta. Ka nza dər wa ta nzaku manda ya hgan Lazglafta guli. Tsaya ta mnə yu ŋa inda Igliz. ¹⁸ Ka nda tsa fafaɔ́a mndu ta hgafta Lazglafta katsi, ma thəgal tsi kazlay: Madər teke'a fafaɔ́a da kə́'a. Ka ta nda fafaɔ́ani mndu ta hgafta Lazglafta guli, ma thə tsi guli kazlay: Ka tsinŋtsa yu kə́'a. ¹⁹ Dər tsanaghuha lu, had' skwi tsanagha tsi wu, dər tsanaghu a lu wu, had' skwi tsanagha tsi wu, snata zlahá Lazglafta malani. ²⁰ Ka kinawu nzakwa mndu ta hgafta Lazglafta ya ná, nzakwani manda va tsaya. ²¹ Ka si ka vu'a ka ta hgafta Lazglafta ta kagha, ma ndanu ka. Ala ka mamu tva mutsafta gha ta nzaku falau' vgha katsi ya, mutsumutsa katək. ²² Ka dər ka vu'a mndu ta hgafta mgham Lazglafta katsi, nda pla vgha tsa mndu ya da Mgham Lazglafta. Manda tsaya, mndu kul

had' ka vu'a ta hgafta Lazglafta ná, ka vu'a Kristi tsatsi guli. ²³ Nda bla varata lu ta kaghuni, ma niŋ kuni ta ghəŋa ghuni ka vu'a mnda səla. ²⁴ Ka kinawu nzakwa mndu ta hgafta lu ya zwanama, nzakwani mantša ta kəma Lazglafta.

Gwada ta ghəŋa gwal ta kul klaftá marakw

²⁵ Ta ghəŋa gwal kul kluvtá vgha taŋ ya, skwi ta ndanu yu dza'a yu mnay, ya snaŋ yu da Mgham Yesu a wa. Dza'a snay kuni ta gwada da kabga mndu ta fə lu ta ghəŋ tida yu.

²⁶ Ta ghəŋa na blakwa nzaku na ná, wya skwi ta ndanu yu: Dina ka nzakwa mndu mantša. ²⁷ Ka klafkla ka ta marakw katsi, ma zbəgal ka ta dgatá vgha nda tsi. Ka klaf a ka ta marakw wu, ma zbə ka ta marakw. ²⁸ Ka klafkla ka ta marakw, ga a ka ta dmaku wa. Ka laghula makwa da mndu guli, ga a ta dmaku wa. Nziya nza tsi ná, dza'a ghuyay ta dənwa ma slu'uvgha. Ta kumay yu ta klaghu-napta ma tsa ghuya dənwa ya.

²⁹ Wya skwi ta kumə yu ta mnay zwanama: Ta sira a fitik wu, daga ndanana, ka nza gwal nda marakw mista taŋ, manda gwal kul had' nda marakw. ³⁰ Ka nza gwal ta taw, manda gwal kul had' ta taw. Gwal ta rfu guli, manda gwal kul had' ta rfu. Gwal ta dzawatá skwiha guli, manda gwal kul had' skwi da hən. ³¹ Ka nza gwal ta za mgham ma ghəŋa had'ik, manda gwal kul had' ta za mgham, kabga ndusa na ghəŋa had'ik na ka kɔ́aku.

³² Ta kumay yu ta nzakwa ghuni kul had' ma ndanu. Mndu kul klafta marakw ná, ta ghəŋa tva skwiha ta zdəganata Lazglafta yeya ta ndanə tsi. ³³ Ama mndu ta klaftá marakw, ta ndanay ta skwiha ma ghəŋa had'ik ŋa zba tva zdəganatani ta markwa taŋ. ³⁴ Tsaya tama, his skwi ta ndanə tsi. Mantša marakw kul had' zə́'alani nda makwa ta həga guli. Ta ghəŋa tva skwiha ta zdəganata Mgham Yesu yeya ta ndanə hən. Tva skwiha ta zdəganatá Mgham Yesu yeya ta ndanə

həŋ, kabga fafa həŋ ta ɲuɖufa taŋ, nda ghəŋa taŋ tani, ɲa Lazglafta. Marakw ga zə'al ná, ta ndanay ta skwiha ma ghəŋa haɖik ɲa zba tva zɖəganatani ta zə'ala taŋ.

³⁵ Na kata kaghuni tsa skwi ta mnə yu ya, ɲa tsaghunamtá matsavada a wa. Ta kumay yu ta magay ghuni ta skwiha ta raku, ka ndi'afata kuni ta vgha nda Mgham Yesu kul haɖ sana ndanu.

³⁶ Ka lagha duhwal nda maku-midzani mantša: Kla a yu ta kagha wu ka'a, tahula tsa, ka ndanuglaptá tsi kazlay: Dmaku tsa skwi ya magana yu kə'a, tsaw tata tɖu ɲuɖufani tida ta kumay ta klay katsi, ka kla tsi. Maga a ta dmaku wa. ³⁷ Ka lagha duhwal ka kurata kazlay: Kla a yu ta marakw wu kə'a, grafgra guli kazlay: Mantša ya nzakwani kə'a ma ɲuɖufani mndu a ta pyafta wu kə'a katsi, dina tsaya. ³⁸ Tsaya tama, ka klafkla mndu ta marakw ná, dina tsaya. Ka kla a yu ta marakw wu, ka mndu guli ná, mal tsaya dinakwani.

³⁹ Ka ta ndiri zə'ala marakw katsi ná, yaha walaŋta dza'a mista sana zə'al. Ala ka nda mta zə'ala taŋ katsi, laviŋlava ta dza'a mista sana zə'al ta kumə tsi. Nziya nza tsi, mista mnda zlghay nda ɲuɖuf katsi.

⁴⁰ Ka má manda ndana i'i tsi, mal ma nzatani mantša ya dza'a mutsafta tsi ta rfu, ka ya dza'a laghu tsi mista sana zə'al. Nda sna yu guli kazlay: Mamu Sulkuma Lazglafta da i'i kə'a.

8

Za slu'a skwa wuyay

¹ Skwi ya dza'a yu gwaɖay ndana, dza'a gwaɖay yu ta ghəŋa slu'a skwa wuyay. Manda va ya mnə kuni kazlay: Nda sna mu ta inda skwi kə'a ya ná, manda va tsaya nzakwani. Ama tsa snaŋta skwa mu ya ná, ta vlamata gla ghəŋ. Dvuvusta vgha skwi dza'a kla amu ta kəma ta kəma. ² Ka nda sna i'i ta skwi ka mndu ta ndanay katsi ná, ta sna a tsa mndu ya ta skwi manda ya ta raku ka snaŋtani wa. ³ Ka ɖvuɖva mndu ta Lazglafta katsi,

tsa mndu ya ná, nda sna Lazglafta ta tsatsi.

⁴ Taghəŋa skwi ta nghanatá za slu'a skwa wuyay, wya tsi: nda sna amu skwi ka bətbət na skwa wuyay ma ghəŋa haɖik kə'a. Turtuktuk Lazglafta guli. ⁵ Aŋ mndani, mamu skwiha ta garə mnduha nda Lazglafta. Manda va tsaya ná, nda ndəgha «lazglaftaha» nda ndəgha «mghamha» guli. ⁶ Dər ma mantša tsi, ɲa amu ná, turtuktuk Lazglafta ta nzakway ka Da mu, ta zlaganapta inda skwi ma ghəŋa haɖik. ɲani amu guli. Turtuktuk mghama mu guli, tsaya Yesu Kristi zlaganap Lazglafta ta inda skwiha nda ma tsatsi ya, ma tsatsi nzata amu nda hafu guli.

⁷ Dər nda sna amu kazlay: Haɖhafu ma skwa wuyay wu kə'a ná, sna a sanlaha mantša ya wa. Ta zə həŋ ta slu'a skwa wuyay ná, manda va skwi mamu hafu ma tsa skwa wuyay ya ka həŋ ta ndanay, kabga snusna həŋ nda skwa wuyay. Ta mutsa a mbrakwa taŋ ma zlghay nda ɲuɖuf wu, ɲriŋnisŋra na slu'i zu ɲni na ka həŋ ta ndanay. ⁸ Skwa zay a dza'a kladamaghata da Lazglafta wa. Dər má ta zay mu, dər má za a mu wu, haɖ skwi tsamagha tsi wu, haɖ skwi hتامaghu tsi guli wa.

⁹ Aŋ mndani, laviŋlava kuni ta za inda skwi ta kumə kuni, ama ɖasuwa ka kuni da nzaku kuni ka skwa tuthun da gwal nda hta mbrakwa taŋ ma zlghay nda ɲuɖuf nghər həŋ ta kaghuni. ¹⁰ Tsa lagha mndu kul mbraku ma zlghay nda ɲuɖuf ka ng-haŋtá kagha nda «sna ta skwi» ya kay, ta nzaku ma həga skwa wuyay ta za slu'a skwa wuyay katsi ní, haɖ tsatsi dza'a mnay: Ka za i'i guli kə'a ra? ¹¹ Tsaya tama, tsa skwi maga kagha ta mnay kazlay: Nda «sna i'i ta skwi» kə'a ya ta zadɪŋtá tsa zwanama kul haɖ mbrakwani mtu Kristi ta ghəŋa tsatsi ya guli. ¹² Ma tsa magay ghuni ta dmaku ka zlabiŋtá zwanama ma ndanu kul haɖ mbrakwa taŋ ya, maganatá vərɖa Kristi kaghuni ta tsa dmaku ya. ¹³ Tsaya tama, ka si skwa

zay dza'a zləmbiñta zwanama da katsi ná, hađ yu dza'a walglan̄ta za slu'i dekd̄ek wu, kada kwala yu zləmbiñta zwanama da.

9

Mnay Pwal ta Lfida Gwada

¹ Lavin̄ a yu ta maga inda skwi wu ra? Ghunata mnda Yesu Kristi a yu wu ra? Ngha a yu ta Mgham Yesu nda ira da wu ra? Pəghatá ghəña slna da ma Mgham Yesu a kaghuni ra?

² Dər má fa a sanlaha ta i'i ka ghunata mnda Mgham Yesu wu ná, ka ɲa kaghuni ná, nda nza yu kabga i'i ta mnaghunata Lfida Gwada kəl kuni ka nzakway ka gwal zlḡhay nda ɲuduf.

³ Wya skwi ta kəl yu ka huzla gwada da gwal ta mana i'i: ⁴ Má ra a ka mutsay ɲni ta skwi ɲa zay, nda ya ɲa say ɲni ma slna ta magə ɲni ra? ⁵ Lavin̄ a aɲni guli má ta klin̄ta mukuma ma zlḡhay nda ɲuduf ta nzakway ka markwa ɲni manda ɲa sanlaha ma gwal ghunay, nda i zwanamani ma Mgham Yesu, nda Kefas wu ra? ⁶ Ari aɲni nda Barnabas yeya a ɲa maga slna ka mbalay na? ⁷ Ta kdə sɲaɲta kaghuni ta sludzi ta maga slna, tsatsi guli ta zun̄ta ghəñani ra? Mamu mndu ta ɲəbata fu ná, kul za yakwani ra? Ari mamu a mndu ta ngha rini ná, kul sa u'a tsa rini ya na?

⁸ Mnda səla yeya ta ndana tsa skwiha mnə yu ya ra? Dər zlahā Lazglafta guli ná, ta mnay mantsa.

⁹ Wya ka Musa vindafta ma zlahā Lazglafta: «Ma fanam ka ta budzan̄ ma wi ta sla. Ta dgə tsi ta hya*,» ka'a. Ta ghəña sla yeya ta ndana Lazglafta ta tsaya ra? ¹⁰ Ari ta ghəña amu a ta gwada Lazglafta kahwathwata katək na? Mantsa ya nzakwani, ta ghəña amu vindafta tsi ta tsa mnay kazlay: Ta hvə mndu ta hva ná, nda fata ghəñani ɲa mutsa nisəlani katsi, ta dgə mndu ta hya guli ná, nda fa ta ghəñani ɲa mutsa nisəlani katsi kə'a ya. ¹¹ Ka si aɲni ta sləgamta hulfa Sulkum ma kaghuni ya ní, ra a ka tsu'ay ɲni ta

skwa wa dzvu da kaghuni guli ra? ¹² Ka ta zayzay sanlaha ta kaghuni ya ní, mal aɲni a má dza'a zay katək wu ra?

Ta dawañ a aɲni ta skwi da kaghuni wa. Ta su'ay aɲni ta inda ghuya dan̄wa ta slan̄naghata, kabga yaha ɲni nzata ka gwal ta pyaftá sli'a gwada ta ghəña Kristi ta kəma ta kəma. ¹³ Sna a kuni kazlay: Gwal ta ksa slna ma həga Lazglafta ná, hada ta za həɲ ta skwa zaya taɲ kə'a ra? Gwal ta vla skwi ta gwir guli ná, mida ta mutsa hahəɲ ta ɲa taɲ guli kə'a ra? ¹⁴ Ta ghəña gwal ta mna Lfida Gwada guli ná, mnamna Mgham Yesu kazlay: Ma tsa mna Lfida Gwada ya dza'a za hahəɲ ta ɲa taɲ guli† kə'a.

¹⁵ I'i ná, dawañ a yu ta skwi da kaghuni wa. Ka vlihata kuni a ka yu kəl yu ka vindaghunafta guli wa. Ta dər mtakwa da, ka ya dza'a kləgədəfusta lu ta skwa ghərbakwa da. ¹⁶ Tsa mna Lfida Gwada ta mnə yu ya guli ná, nza a ka skwa ghərbay da ta ghərbaku nda tsi wu, kabga tkwe' fidaghata lu ta mnay. Ka mnaɲ a yu wu ná, dan̄wa ɲa da. ¹⁷ Ka má i'i ta kuratá magay katsi ná, ma dza'a play lu ɲa da. Tsaw i'i a ta kurata wu, ta magay yu kabga tkwe' fidaghata lu ta magay. ¹⁸ Nu ta mutsə yu mida tama? Skwi ta mutsə yu mida ná, mnay da ka mbalay ta Lfida Gwada kul dawa nisəla vəl mnay da ta tsa Lfida Gwada yeya.

¹⁹ I'i ta kwara ghəña da, tsaw ka niñta yu ta ghəña da ka vu'a inda mnduha ɲa katantá inda mnduha kada mutsanakta yu ta Mgham Yesu ta ndəghata mnduha. ²⁰ Ka mataba la Yahuda yu, manda hahəɲ ka yu ta nzaku, kada mutsakta yu ta həɲ. Ka mataba gwal ta ksa zlahā Musa yu ya, manda hahəɲ ka yu ta nzaku, kada mutsakta yu ta həɲ, dər má nghadigha a gwada ta zlahu. ²¹ Ka mataba gwal kul sɲaɲta zlahā Musa yu ya, manda hahəɲ ka yu ta nzaku kada mutsanakta yu ta həɲ. Va a

* **9:9** Vrafta ta zlahu. 25:4. † **9:14** Ngha ta Mata 10:10, Lukwa 10:7.

tsaya ta mnay kazlay: Sna a yu ta zlaha Lazglafta wu kə'a wu, ta snay yu ta zlaha Kristi. ²² Ka mataba gwal nda hta mbrakwa taŋ ma zlghay nda ŋuduf yu ya, manda hahəŋ ka yu ta nzaku, kada mbranafta yu ta həŋ. Mantsa ya fata i'i ta ghəŋa da, ka nzaku tavata dər wati ma mndu tsi ka maga inda kdavakta hidakwa da ŋa mba'atá sanlaha. ²³ Kada dza'a Lfida Gwada ta kəma ta kəma, nda ya ŋa nzakwa i'i tekwmida guli, ka yu ta kəl yu ka maga tsa skwiha ya.

Dzəgha vgha nda hwaya

²⁴ Sna a kuni kazlay: pda' pghatá vgha mnduha ta hwaya ta daɓi ná, turtuk ya dza'a zata kə'a ra? Hwayawahwaya ta vərda hwaya kada zata kuni. ²⁵ Inda mndu ta tsa hwaya ya ná, ta zlahafzlahu ta vghani ma taghayni, ŋa zatani. Tsa skwi dza'a zata tsi ya ná, dza'a ɓwadzu ɓwadza misimmisim. Ŋa amu ya, had ta ɓadzaku dekdek wa. ²⁶ Hwayiŋtahwaya ka bətbət a ta hway yu wa. Dzidiŋtá dembi ka dakwal a ta dzə yu guli wa. ²⁷ Ta zlahay yu ta ghəŋa da ka ghuya daŋwa ŋani, kada kwala vərda i'i ta dədaghuta nda hul tahula mnanata i'i ta Lfida Gwada ta sanlaha.

10

Yaha kuni nda skwa wuyay

¹ Zwanama da, ta kumay yu ta havaghunaktá skwi ta slanaghata dzidziha mu ta fitika Musa. Demdem həŋ nda bukwa ma ghwayak. Demdem həŋ ta tsughwadaptá drəfa dva*. ² Demdem həŋ ta magaftá batem ma drəf ma nzakwa taŋ ma ghwayak ma guyatá vgha taŋ nda Musa. ³ Demdem həŋ ta zutá skwa zay ta saha daga ta luwa. ⁴ Demdem həŋ ta sutá imi ta sabi ma kutumba. Lazglafta ta vlanťá tsa kutumba ya ta həŋ. Tsa kutumba ya ná, Kristi ya ta mbaɗa† kawadaga nda həŋ. ⁵ Tsaw

tama ná, mal gwal ta maga skwi kul zdəganatá Lazglafta ndəghatani mataba taŋ kəl həŋ ka rwuta ma mtak‡.

⁶ Tsa skwiha ta luta ya ná, nda nza ŋa snamamta ŋa kwala amu kul maga ghwadaka skwiha manda tsa maga hahəŋ§ ya. ⁷ Ma nza kuni ka gwal ta wuya skwi manda sanlaha mataba taŋ, vindaf lu ta ghəŋa taŋ kazlay: Ka nzatá mnduha ka za skwi ka sa skwi, ka sli'afta həŋ ka gat-suwa* kə'a ya. ⁸ Ma hlə kuni tiri manda ya magə sanlaha mataba taŋ, kəl həŋ ka rwuta dəmbu' hisamb-sak hkən mida ta fitika turtuk† ya. ⁹ Ma dzəghə mu ta Kristi manda ya dzəghaŋ sanlaha mataba taŋ, kəl nahadikha ka zadənatá həŋ ya. ¹⁰ Ma rurunwaku kuni ta rurunwaku manda ya magə sanlaha mataba taŋ, kəl duh-walha Lazglafta ya ta rwa mndu ka zadənatá həŋ ya.

¹¹ Magumaga tsa skwiha ya nda həŋ ŋa snanamťá sanlaha. Ka vindafťá lu ma defteri ŋa gunamanťá sləməŋ ta amu gwal ta ndusakta nda kdakwa na ghəŋa hadik na. ¹² Tsaya tama, ka nda slada-slada da, ka mndu ná, daswa katsi tama da zləmbutá tsi. ¹³ Inda tsa dzəghuha ta grughunusta ya ná, dzəghuha ta ranťá mnda səla ya. Lazglafta ná, ŋərma mndu ya. Had dza'a zlanťá dzəghə ŋa dzəghaghunata ka malaghutá mbrakwa ghuni, da traptá kuni ta spafta wa.

Ma lə kuni da vla skala vla glaku ŋa skwa wuyay

¹⁴ Zwanama da gwal ta dvu yu, ka si mantsa tsi, dgaghwa vgha nda skwa wuyay. ¹⁵ Nda sna yu kazlay: Ta mnə ŋa kaghuni nda guna ghəŋa ghuni ya yu kə'a. Ka gala kaghuni ka ghəŋa ghuni ta na skwi ta mnə yu na. ¹⁶ Tsa leghwa tfawi ta sə mu, ka rfa Lazglafta ta ghəŋani ya ní, nza a ka guyatá amu nda Kristi nda ma

* **10:1** Ngha ta Sabi 13:21-22, 14:22-29. † **10:4** Ngha ta Sabi 16:4-35, Vrafta ta Zlahu 8:3, Mbsak 20:8-11. ‡ **10:5** Mbsak 14:16, 23, 29-30. § **10:6** Mbsak 11:4, 34. * **10:7** Sabi 32:6. † **10:8** Mbsak 25:1-9. ‡ **10:16** Ngha ta Lukwa 22:19, nda 1 La Kwareŋt 11:23-26.

usani ra? Tsa buradi ta dguvusta[‡] mu ya guli ní, nza'a ka guyatá amu nda Kristi nda ma slu'uvghani guli ra? ¹⁷Turtuktuk buradi mndani, amanda ndəgha amu ta zay. Tsaya a ta maraŋta kazlay: Nda guya mu ma slu'uvgha turtuk nda ma dguvusta mu ta tsa buradi turtuk ya kə'a ra?

¹⁸Ngha wa zwana la Isra'ila 6a. Tsa gwal ta za skwi vla lu ŋa pla ghəŋ ta gwir ya ní, guya a həŋ nda Lazglafta mida ra? ¹⁹Nu ta kumə yu ta mnay? Ta kumay yu ta mnay sana skwi tsa slu'i plana lu ta ghəŋ ta skwa wuyay ya kə'a ra? Ari sana skwi a na tsa skwa wuyay ya na? Sana skwi a dekdek wa. ²⁰Skwi kumə yu ta mnay ná, pla ghəŋ ta plə gwal kul snaŋta Lazglafta ná, ŋa duhwalha halaway ta planata həŋ ta ghəŋ, ŋa Lazglafta a wa. Va a yu ta guyatá vgha ghuni nda duhwalha halaway wa. ²¹Laviŋ a kuni ta sa skwi ta leghwa Mgham Yesu, ta saysay kuni ta leghwa duhwalha halaway wa. Laviŋ a kuni ta za skwa Mgham Yesu, ta zayzay kuni guli ta ŋa duhwalha halaway wa. ²²Ta kumay mu ta ganaftá sidi ta Mgham Yesu ra? Ari mal amu a mbratani ka tsatsi na?

Magawa inda skwi ŋa vla glaku ŋa Lazglafta

²³Laviŋlava mndu ta «maga inda skwi,» ka kuni. Manda tsaya nza-kwani, tsaw inda skwi a dina wa. Laviŋlava mndu ta «maga inda skwi,» tsaw inda skwi a ta ŋla mndu guli wa. ²⁴Ma laghu kuni ngha skwi ta dza'a kata kaghuni, nghawa skwi ta dza'a katanŋtá sana mndu.

²⁵Zawaza ta inda skwi ta skwapta lu ta luma, ma dawu kuni ta vli ta ghəŋani, ma lagha sana ndanu ta wa ghəŋa ghuni, ²⁶kabga ka gwada Lazglafta na: «ŋa Mgham Lazglafta hadik nda inda skwi mida§ dem,» ka'a.

²⁷Ka hgaghunahga mndu kul snaŋtá Lazglafta ŋa za skwi, ka snata kuni katsi, zawaza ta inda

skwi dza'a vlaghunata tsi, ma walaŋ kuni ta dawutá vli ta ghəŋani, ma ndananahga kuni ta sana ndanu ta ghəŋani. ²⁸Ka «slu'a pla ghəŋ ŋa skwa wuyay ya,» ka ka mndu nda kaghuni katsi, yaha kuni da zay da famta kuni ta tsa mndu ta mnaghunata ya ma ndanu. ²⁹Ndana kaghuni a mnə yu wu, ndana tsa sana mndu ya.

I'i ná, laviŋlava yu ta za inda skwiha. «Kabgawu tama ŋa mnay kazlay: Ma zə ka, yaha ka famtá sana mndu ma ndanu kə'a?» ³⁰Ka si rfanahgarfa yu ta Lazglafta ta ghəŋa skwi zu yu ya ní, nu dza'a kəl lu ka mana i'i ta ghəŋa skwa zay rfanahga yu ta Lazglafta ta ghəŋani na?

³¹Dər nu ta zə kuni, dər nu ta sə kuni, dər nu sana skwi ta magə kuni, magawa indani ŋa vlanŋtá glaku ta Lazglafta. ³²Ma nza kuni ka tuthun dər ka ŋa la Yahuda, dər ka ŋa la Grek, dər ka ŋa Igliza Lazglafta. ³³Magawamaga manda ŋa da ta maga inda skwi ŋa zdəganatá inda mndu ya. Zba a i'i ta maga skwiha dza'a katihatá wu, skwiha ya dza'a katanŋtá ndəghata sanlaha ta magə yu, ŋa mutsafta taŋ ta mbaku.

11

¹Ksawaksa ta sada da, manda ya ta ksə i'i ta sada Kristi ya.

Nzakwa zgwana nda mi'aha, ma həga Lazglafta

²Ta rfay yu ta kaghuni nda havapta ta havapta kuni ka i'i ma inda skwi, nda ya ka kuni ta ŋanatá skwiha ta taghaghunafta yu ya. ³Ndana tama, ta kumay yu ta snaŋta ghuni kazlay: Ghəŋ ta ghəŋa inda zgun ná, Kristi ya. Ghəŋ ta ghəŋa inda marakw ná, zgun ya. Ghəŋ ta ghəŋa Kristi guli ná, Lazglafta ya kə'a. ⁴Ka ta maga du'a inda zgun da Lazglafta nda ya ka ta mna gwada snaŋ tsi da Lazglafta a tsi katsi nda bukwatá ghəŋ ná, tsatsa ta ghəŋa Mghamani. ⁵Ka ta maga du'a inda marakw da Lazglafta nda ya ka ta mna gwada snaŋ tsi da Lazglafta a

tsi katsi kul bukwaftá ghəŋ ná, tsatsa ta ghəŋa mghamani. Nda nza manda skwi nda htsa ghəŋani nda tsa. ⁶ Ka si bukwa a yu ta ghəŋ wu ka marakw ya ná, htsiŋtani guli 6a! Ala ka si nda nza tsi ka skwa hula da marakw na gatsatani ta ghəŋani, ka htsiŋtani a tsi ya, bukwaftani tama!

⁷ Ma bukwa zgun ta ghəŋ, kabga tsatsi ta gara vgha nda Lazglafta nda glakwani tani. Marakw ya ná, maravata glakwa zgun tsatsi, ⁸ kabga zgun ná, tsagap ma marakw a lu wu, marakw ya tsagap lu ma zgun. ⁹ Zlaganap a lu ta zgun ŋa marakw wu, marakw yeya zlaganap lu ŋa zgun. ¹⁰ Tsaya dza'a kəl marakw ka kla ŋizla mghamani ta ghəŋani, kabga gwađa ta duhwalha Lazglafta. ¹¹ Dər má mantša nzakwani ma guyatá vgha nda Mgham Yesu ná, lava a ma marakw ka haď zgun wu, lava a ma zgun guli ka haď marakw wa. ¹² Manda va ya tsagap lu ta marakw ma zgun ya, marakw ta ya zgun guli. Da Lazglafta sagha indani*.

¹³ Galawa kaghuni 6a! Nda ra ka ndəbay marakw ta dzvu da Lazglafta kul bukwanatá tsi ta ghəŋani ra? ¹⁴ Daga nzakwagapta ná, nda sna mnduha kazlay: Skwa hula zlaŋta zgun ta swida ghəŋani zəmbək kə'a. ¹⁵ Marakw ya ná, ka skwa rka nzakwani da tsatsi, kabga vlarvla lu ta swidi zəmbək manda skwi ŋa bukwa ghəŋani ta tsatsi. ¹⁶ Ka mamu mndu dza'a zlərdəy katsi, dīna ka snəŋtani kazlay: Snəgla a aŋni, nda Iglizha Lazglafta ta sana tva nzaku ta ghəŋa tsaya wa kə'a.

Guya vgha ŋa zay nda sa usa Mgham Yesu

Mat 26:26-29, Mak 14:22-25, Luk 22:15-20

¹⁷ Wya sana skwi ta magaku da kaghuni kul haď yu ta rfa kaghuni. Ta tskavatá kuni má ŋa magay ghuni ta skwi ŋa dza'a ta kəma ta kəma ya ná, vər nda hul ŋa kaghuni. ¹⁸ Karaku

ná, ta tskavata kuni, kaghuni gwal zlgħay nda ŋuďuf tazlay ná, mamu daga vgha mataba ghuni ka lu ta snə yu. Zlah mantša ya nzakwani ka yu ta gray. ¹⁹ Dina va tsa daga vgha ya mantša mataba ghuni katək, kada grafta lu ta vərđa ŋərma mnduha mataba ghuni. ²⁰ Tsa tskavata ta tskavata kuni ya ná, ŋa za skwa zaya Mgham† Yesu a ta tskavata kuni wa. ²¹ Ta tskavata kuni ka za skwa zay ná, dər wa ta ŋavata ka za ŋani, ka kuni ta magay. Ta dzə maya ta sanlaha, nda ghwaya nda ghwaya sanlaha. ²² Ari haď wa a həga ghuni, ŋa zay ghuni nda ya ŋa say ghuni ta skwa ghuni na? Ta kumay kuni ta ghuḅasa Igliza Lazglafta ra? Ari hula a ta pghə kuni ŋa gwal kul haď skwa taŋ na? Nu dza'a yu mnay ŋa ghuni? Dza'a rfay yu ta kaghuni ka kaghuni ra? Ta ghəŋa tsaya ná, rfa a yu ta kaghuni wa.

²³ Wya skwi tsu'af yu da Mgham Yesu, ka taghaghunafta yu: Ta tsa rvidik kəl lu ka vlatá Mgham Yesu ya ná, ka klaftá tsi ta buradi, ²⁴ ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta ta ghəŋani, ka ɓlanaptá tsi, ka'a mantša: «Nanana ná, slu'uvgha ɗa ya ŋa ghuni, ka maga kuni ta na skwi na ŋa havay ghuni ta i'i,» ka'a. ²⁵ Mantša guli kɗakwa taŋ ta zutá skwa zay, ka klaftá tsi ta leghwa, ka'a mantša: «Nana leghwa na ná, lfida slərɓa ta zughu ya zlərdəp Lazglafta nda usa ɗa. Inda say dza'a sə kuni dazlay ya ná, ka maga kuni ŋa havay ghuni ta i'i,» ka'a. ²⁶ Tsaya tama, inda nzata ghuni ka za na buradi na, ka sa skwi ma na leghwa na ná, mna nzakwa Mgham Yesu ha ka saghani ta mnə kuni nda tsa.

²⁷ Mantša ya, ta zə mndu ta na buradi ná, ta sə mndu ta skwi ma na leghwa ná, ngha a ka sana skwi wu katsi, gaga ta dmaku, kabga ngha a ta slu'uvgha Mgham Yesu ka sana skwi wa. ²⁸ Ka gala mndu ma ghəŋani ta nzakwani karaku ma kɗə tsi ka za na buradi na, nda ya ma kɗə tsi ka sa

* **11:12** Ngha ta Zrafta 1:26-27 nda 2:18-23. † **11:20** Skwa zaya Mgham: Ngha ta aya 23-26 nda 1 La Kwareŋt 10:16.

skwi ma na laghwa na. ²⁹ Mndu ta zay, ta say kul snañtá guyata vgha tañ nda Mgham Yesu ná, tñanaktá ta ghəñani ta guma Lazglafta, ma tsa zay ta zə tsi nda tsa say ta sə tsi ya. ³⁰ Tsaya kəl ndəghata sanlaha ka nzata kul dughwanaku mataba ghuni, nda raghwa sanlaha, ta rwutá sanlaha. ³¹ Ka si amu kaghəña mu ta galaptá nzakwa mu katsi ná, had Lazglafta dza'a tsa guma ta ghəña amu wa. ³² Ala ka tsamagha tsa Lazglafta ta guma ka zlahu amu nda tsi ya, nda nza ña kwalani kul tsamaghatá guma kawadaga nda gwal ma ghəña hadík.

³³ Tsaya tama zwanama, ka tsakavatsaka kuni ka za skwi katsi, kazlafwa vgha ghuni karaku. ³⁴ Ka si maya ta kuzlañtá mndu katsi, zutani ta skwa zayni mintghani, da nzaku tsa tska vgha ghuni ya ka kla ghəña ghuni da guma Lazglafta. Pdakwa hamata skwiha ya ná, dza'a payafta bađu laba da da kaghuni yu.

12

Skwi ta vlə Sulkum nda ghuḅa

¹ Zwanama da, ta ghəña mbraku ta vlə Sulkum nda ghuḅa ná, va a yu ta nzakwa ghuni kul tsalaku mida wa.

² Nda sna kuni kazlay: Ma fitika nzakwa ghuni ta kul snañta kuni ta gwada Lazglafta ná, ta tsəlbu ta kəma skwa wuyayha ta nzaku duduguma kuni ta tsəlbu, hahəñ ta tinwa kaghuni guli. ³ Tsaya ta kəl yu ka mnaghunata kazlay: Had mndu ta mna gwada nda mbrakwa Sulkuma Lazglafta kazlay: Nda ksi'a Yesu kə'a wa. Ka nda mbrakwa Sulkum nda ghuḅa a tsi wu katsi, had mndu dza'a laviñtá mnay kazlay: Yesu ná, Mgham ya kə'a guli wa.

⁴ Ta traku mbaku kavghakavgha ta dgə Sulkum, ama va tsa Sulkum turtuk ya ta dgay. ⁵ Ta traku slnaha kavghakavgha ta magə lu, ama ña va tsa mgham turtuk ya ta maga lu. ⁶ Ta traku tva magay mnduha ta slnaha kavghakavgha, ama va tsa Lazglafta turtuk ta maga indani ma inda mndu.

⁷ Nda tvi kavghakavgha ta mara Lazglafta ta mbrakwa Sulkumani nda ghuḅa ma inda mndani, ña katuvtá vgha nda tsi. ⁸ Mbrakwa gwada nda difil vñə Sulkum ta sani. Midala gwada vñə va tsa Sulkum ya ta sani. ⁹ Mbrakwa zlgħay nda ñuduf vñə tsa Sulkum ya ta sani. Mbrakwa mbamba mnduha vñə va tsa Sulkum ya ta sani. ¹⁰ Mbrakwa maga mazəməmha vñə tsi ta sani. Mbrakwa kla lwa Lazglafta vñə tsi ta sani. Mbrakwa galaptá sulkumha vñə tsi ta sani. Mbrakwa laviñtá gwada nda sana gwadaha vñə tsi ta sani. Mbrakwa snañtá tva mbədiñtá tsa gwadaha ya vñə tsi ta sani. ¹¹ Indani ná, tsa Sulkum turtuk ya ta magay. Tsatsi turtukwani ta dgay ña inda mndu manda ya ta kumə tsi.

Gwata kaghuni demdem, vgha Kristi kuni

¹² Nghama tsatá vgha mu ya 6a: Manda nzakwa tsuhmbura vgha mndu nda ndəgha fawayha tida dər ma kinawu ndəghatani ya, vgha turtuk ya, mantsa ya nzakwa Kristi guli. ¹³ Amu demdem, dər la Yahuda tsi, dər la Grek a tsi, dər mndu ka vu'a tsi, dər mndu kul had ka vu'a a tsi, magamafmaga lu ta batem ña nzaku ka slu'uvgha turtuk ma Sulkum turtuk. Ka mutsaftá mu demdem ta va tsa Sulkum turtuk ya, manda skwi sava mu nda sa.

¹⁴ Tsaya tama ná, nza a tsuhmbura vgha ka faway turtuk wu, gwagwatá fawayha ya. ¹⁵ Ka «dzvu a i'i wu, nza a yu ka faway vgha wu,» ka ka səla katsi ná, dza'a pyafpya ta nzatani ka faway vgha ra? ¹⁶ «Iri a i'i wu, nza a yu ka vgha wu,» ka ka sləməñ katsi ná, dza'a pyafpya ta nzatani ka faway vgha ra? ¹⁷ Ka má iri vgha demdem katsi, ma ndaw dza'a snañta lu ta sləməñ? Ka má sləməñ tsi demdem, ma ndaw dza'a zi'a lu ta skwi? ¹⁸ Tsatsaf tsatsa Lazglafta ta inda fawayha ta vgha, ka fafata ma vlani ma vlani manda ya ta kumə tsi. ¹⁹ Ka má faway turtuk yeya

vgha katsi ná, ma mamu vgha ra?
²⁰ Tsaw nda ndəgha fawayha ta vgha ta gwaftá vgha ka vgha turtuk.

²¹ Laviñ a iri ta mnay ña dzvu kazlay: Had gwada da nda kagha wu kə'a wa. Mna a ghəñ guli ña səlahá kazlay: Had gwada da nda kaghuni wu kə'a wa. ²² Katək na: Tsa fawayha má ta nghə lu kul had rga tan ya ná, tsahaya ñərmani. ²³ Tsaha má ta ndanu amu kazlay: Had ghzliwa tan wu kə'a ya ná, tsahaya ta vlə mu ta glaku ña tan. Tsa fawayha kul đinaku nghay ya, mal tsaha ya ta laghu mu da payay. ²⁴ Tsaha đinadina nga ya katək na, had lu ta payay wa. Magafmaga Lazglafta ta vgha ka nanaftá tsa fawayha kul had ghzliwa tan ya, ka ñərmani, ²⁵ kada kwala daga vgha kul had ma vgha, ña nghapta fawayha ka skwa turtuk ka sani nda sani. ²⁶ Ka ta ghuya đan wa faway turtuk ná, inda fawayha ta ghuyay kawadaga nda tsi. Ka ta rfu faway turtuk ná, inda fawayha ta rfu kawadaga nda tsi.

²⁷ Kaghuni ná, vgha Kristi kuni, ka fawayhani nzakwa ghuni turtuk turtuk. ²⁸ Mataba guyatá ghəña gwal zlgħay nda ñuduf ná, tan gwal ghunay pgha Lazglafta, ka fiñtá la anabi kamahis, ka fiñtá gwal tagha gwadani ka mahkən. Tahula tsa ka pghatá tsi ta gwal valan lu ta mbrakwa maga mazəmzəm, nda gwal nda mbrakwa mbamba mnduha, nda gwal katá mnduha, nda gwal ta nghapta ka slna mnduha, nda gwal ta gwada sanlaha ma gwada. ²⁹ Ka gwal ghunay həñ demdem ra? Ka la anabi həñ demdem ra? Ka gwal ta tagha gwadani həñ demdem ra? Inda tan demdem ta maga mazəmzəm ra? ³⁰ Inda tan demdem ta mbamba mnduha ra? Inda tan demdem ta gwada sanlaha ma gwada ra? Inda tan demdem ta mbəđiginťá gwada ra? ³¹ Hmətət ka kuni đvuta mbrakuha ya ta vlata lu ta malaghuta.

Wana yu dza'a maraghunata guli ta tvi ya ta hemanata.

13

Dvu ta hemanatá inda skwi

¹ Dər má nda sna yu ta gwada inda gwada sanlaha ma gwada ta gwada mnduha nda duhwalha Lazglafta tani, ka had yu ta đvutá mndu wu katsi, nda nza yu manda ghudzaga gwangwan, ka manda ghudzaga hutsan a tsi. ² Dər má mutsafmutsa yu ta mbrakwa kla lwa Lazglafta, dər má nda sna yu ta inda skwi nda đifatá skwa Lazglafta tani, dər má mamu zlgħay nda ñuduf da i'i ña sli'anaftá ghwáha, ka had yu ta đvutá mndu wu katsi, skwi bətbət yu. ³ Dər má hlafha yu ta inda skwa da ka daganaftá gwal ka pđu, dər má vlaha yu ta ghəña da ña pla ghəñ, ka had yu ta đvutá mndu wu katsi, had sana skwi dza'a katadifta tsaya wa.

⁴ Mamu ksa ñuduf da mndu ta đvutá mndu, dagala zdaku da tsi. Had mndu ta đvutá mndu ta draku wu, had mndu ta đvutá mndu ta ghərɓaku wu, had ta gla ghəñ wa. ⁵ Had ta maga skwa hula wu, had ta tsagana wa. Had ta basa ñuduf wu, had ta zlanťá dugun ma ñudufani wa. ⁶ Had ta rfu ta ghəña magatá ghwadaka skwi wu, ta ghəña magatá vərda skwi ta rfa tsi ta rfu. ⁷ Nəw lu, ka'a nda inda skwi. Ta Lazglafta fatá ghəñani ma inda skwi. Nda fa ñudufani ta payakwa inda skwi. Ta su'ay ta inda skwi.

⁸ Had đvutá mndu ta kdaghuta dekdek wa. Dza'a kdaghukda kla lwa Lazglafta, dza'a kdaghukda gwada sanlaha ma gwada, dza'a kdaghukda snanťá skwi guli. ⁹ Ki'a nda ki'a skwi snan mu, ki'a nda ki'a lwa Lazglafta mna a mu. ¹⁰ Ama bađu zlagapta tsa vərđani ya ná, dza'a kdaghukda tsaha kul kdaku ya.

¹¹ Ma ga zwanja da ná, ka zwanzwani ka yu ta gwada, ka zwanzwani ka yu ta ndanu, ka zwanzwani ka yu ta magaku. Ma glata i'i, ka pghinťá yu ta má zwanzwani. ¹² Ndanana ná, manda nga vli ma dalagar zwətzwət ya ta nga mu, ta kəma dazlay, mbəñ ya

mbəŋ ya dza'a nghan̄ta mu. Ndanana ná, kí'aki'a snaŋta yu ta skwi, ta kəma dazlay, dza'a nda sna yu ta inda skwi nekwnekw manda snaŋta Lazglafta ta i'i ya.

¹³ Ndanana ná, mamu skwiha hkən ta gđavata: Mamu zlghay nda ŋuduf, nda faftá ghəŋ, nda đvu, ama ya ta hemanatá tsa skwiha ya ná, đvu ya.

14

Na dgay nda inda mndu, skwi ta vlə Sulkum

¹ Navawaŋa ka zba đvutá mndu, mamawa mbraku ya ta vlə Sulkum guli. Katkatani ta ghəŋa kla lwa Lazglafta.

² Mndu ta mna gwada nda sanlaha ma gwadaha ná, ŋa mnduha a ta mna tsi wu, ŋa Lazglafta. Had mndu nda sna wu, kabga nda mbrakwa Sulkum ta mna tsi ta tsa đifatá skwiha Lazglafta ya. ³ Mndu ya ta kla lwa Lazglafta ná, nda mnduha ta gwada tsatsi, ka vla mbraku ŋa taŋ, ka ksa ŋuduf ŋa taŋ, ka ŋla həŋ. ⁴ Mndu ta mna gwada nda sanlaha ma gwadaha ná, ŋla ghəŋani ta ŋlə tsatsi, ama mndu ta kla lwa Lazglafta, Igliz ŋani ta ŋlay.

⁵ Ta kumay i'i ta gwaday kaghuni demdem ta sanlaha ma gwadaha, ama malaghumala kumay da ta klay ghuni ta lwa Lazglafta. Malaghumala mndu ta kla lwa Lazglafta ka mndu ta mna gwada nda sanlaha ma gwadaha, ka mantsa a tsi wu, ba mamu ka mndu ta mbəđay dza'a kəl Igliz ka mutsaftá ŋlaku. ⁶ Zwanama da, ka sna a kuni ta skwi snaghunam yu, ka sna a kuni ka lwa Lazglafta klədaghunagha yu, ka sna a kuni ta skwi taghaghunaf yu wu, nu dza'a kataghunafta lagha da da kaghuni, ka mnay da ta gwada nda kaghuni nda sanlaha ma gwadaha, ka sna a kuni ta kligiŋta da ta đifatá skwa Lazglafta na?

⁷ Ka gragra nzakwani nda hamata skwiha ta kəl lu ka skalu: Manda siŋlak nda htimbil. Ka sabə a lwani nda tvani ná, waka lu dza'a snaŋta kazlay: Mndərga ya skwi ya tsa vyagap

lu, ka dzagap lu a tsi kə'a na? ⁸ Ka vya a mndu ta duli ŋa dza'a da vla vulu nda tvani ná, wa dza'a sli'afana? ⁹ Manda tsaya kaghuni guli, ka nda sana gwada kul snaŋta lu ka kuni gwada katsi, waka lu dza'a snaŋta skwi ta mnə kuni na? Walaya gwada tsa gwadiŋ kuni. ¹⁰ Ta traku gwadaha kavghakavgha ma ghəŋa hadik, inda taŋ ná, mamu klatá ghəŋani. ¹¹ Ama, ka sna a yu ta tsa gwada ta gwadə lu ya wu katsi, ka matbay yu ma tsa mndu ta gwada tsa gwada ya, ka matbay tsa mndu ta gwada tsa gwada ya ma i'i guli. ¹² Kaghuni, ya ta mama mutsaftá mbraku ta vlə Sulkum kuni ya, navawaŋa ka zba mutsaftá ya dza'a malaghuta ŋlanafá Igliz.

¹³ Tsaya tama, mndu ya ta gwada nda sana gwada ná, ka maga tsi ta du'a da Lazglafta ŋa mutsanaftá mbrakwa mbəđigiŋta. ¹⁴ Ka ta magay yu ta du'a nda sanlaha ma gwadaha kul snaŋta lu katsi, ta magə ma sulkuma vgha da yu ma ghunislaka da a wa. ¹⁵ Kinawu ka yu dza'a magay tama? Dza'a magay yu ta du'a ma sulkuma vgha da, dza'a ndəbay yu nduk ma ghunislaka da guli. Dza'a fay yu ta laha ma sulkuma da, dza'a fay yu nduk ma sulkuma da guli. ¹⁶ Ka mantsa a tsi wu, ka ta rfay ka ta Lazglafta ma sulkuma gha kwerŋkwerŋ, waka hamata mndu ta snay kul snaŋta tsa gwada ya, dza'a mna «amin» ta ghəŋa tsa rfu rfa ka ya, ka sna a tsi ta tsa skwi mna ka ya na? ¹⁷ An mndani rfanagharfa kagha ta Lazglafta kahwathwata, ama ŋlanaf a ta tsa mndu ta snay ya wa.

¹⁸ Ta rfay yu ta Lazglafta, kabga mal i'i ta mna gwada nda sanlaha ma gwadaha ka kaghuni demdem. ¹⁹ Ama malaghumala đvafata da ta mnata gwada hutaf ma ghunislaka da mataba Igliz ŋa ŋlanafá sanlaha, ka ya da mnata yu ta gwada dəmbu' ghwaŋ nda sanlaha ma gwadaha kul snaŋta lu.

²⁰ Zwanama da, ma nza ndana ghuni manda ŋa zwani. Ka tvə ghwadaka skwi tsi katsi, manda

zwani kwitikwkwitikw ka kuni nzata, ama ndana mndərha ka kuni ndanay. ²¹ Wya skwi nda vinda ma deftera Lazglafta:

«Nda ma mndəra sana mnduha ta gwada sana gwada, nda ya nda ma huta wa la mayəm dza'a gwadganata yu ta na mnduha na, tsaw kulam nda tsa snan̄ta a hən̄ ta gwada* da wu,» ka Mgham Lazglafta.

²² Mna gwada nda sanlaha ma gwadaha na, njizla guma ya na gwal kul zlgħafta, mant̄sa ya a da gwal zlgħay nda n̄duf wa. Kla lwa Lazglafta na, njizla zdaku ya na gwal zlgħay nda n̄duf, mant̄sa ya a da gwal kul zlgħafta wa.

²³ Ka lagha Iglizha ka tskavata demdem ka mna gwadaha, ta gwadə ya ta n̄ani, ta gwadə ya ta n̄ani, ka hən̄ nda sanlaha ma gwada katsi, ka sli'af̄ta hamata mnduha, ka gwal kul zlgħafta a tsi, ka lami da taba tan̄, had̄ hən̄ dza'a mnay kazlay: Nda ksa kuni da halaway kə'a ra? ²⁴ Ala ka lagha tan̄ demdem ka kla lwa Lazglafta katsi, ka sli'af̄ta mndu kul zlgħafta, ka hamata mndu a tsi ka lami da taba tan̄, had̄ tsa gwada ya dza'a ksant̄a n̄a zbayni ta pla dmaku ra? ²⁵ Dza'a sabsa skwi ma n̄dufani ta daḡi n̄a zləmbatani zlumbruh ka tsəlōu ta kəma Lazglafta n̄a mnayni kazlay: Mataba ghuni Lazglafta kah-wathwata kə'a.

Gwada ta ghəna tska vgha ma guy-ata ghən̄

²⁶ Zwanama da, nu ta raku n̄a magay tama? Ka ta tska vgha kuni, ta falaha sanlaha, ta tagha skwi n̄a mndu sanlaha, kligin̄t̄a difata skwa Lazglafta n̄a sanlaha, mna gwada nda sanlaha ma gwadaha n̄a sanlaha, mbəd̄igin̄t̄a n̄a sanlaha, n̄a n̄laku k̄a indani demdem. ²⁷ Ka mamu mndu ta mna gwadaha nda sanlaha ma gwadaha katsi, ma malaghumala hən̄ ta mndu his ka hkən̄ a tsi ta gwada,

mnaha ya ta n̄ani, mnaha ya ta n̄ani ka hən̄ da gwaday, mamu ka mndu n̄a mbəd̄ay katsi guli. ²⁸ Ka had̄ mndu n̄a mbəd̄ay wu katsi, hafta tsa ya ta wani mataba Igliz, ka gwadayni maghən̄maghən̄ nda ya n̄a Lazglafta. ²⁹ N̄a gwal ta kla lwa Lazglafta ya na, his nda hkən̄ ka mndu n̄a gwada. Psapt̄a tsa gwada ya n̄a sanlaha. ³⁰ Ka vlan̄vla Lazglafta ta sana mndu ta nzaku ta kligin̄t̄a difat̄a skwa Lazglafta katsi, nzaghuta tsa mndu tan̄tan̄ ya tsərid. ³¹ Inda kaghuni, turtukturtuk na, lavin̄lava kuni ta kla lwa Lazglafta, n̄a tagħafta inda kaghuni ta skwi, n̄a mutsafta inda kaghuni ta mbraku. ³² Tsa gwal ta kla lwa Lazglafta ya na, ma dzva tan̄ tsa mbraku vlan̄ Lazglafta ta hən̄ ya. ³³ Nza a Lazglafta ka Lazglafta hwazlaḡaku wa, Lazglafta zdaku ya.

Manda va ya ta magə mi'aha ma Igliz nda ghuḡa ya, ³⁴ Seftekw ka mi'a ghuni nzata ma tskat̄a vgha, kabga vlan̄ a lu ta tvi ta hən̄ n̄a gwada wa. Nda hanat̄a ghən̄ ka hən̄ nzata manda ya ta mnə deftera Lazglafta guli. ³⁵ Ka mamu sana skwi ta kumə hən̄ ta snan̄ta katsi, daway tan̄ da zə'alha tan̄ mintgha tan̄. Ka skwa hula gwaday marakw ta gwada mataba Igliz†.

³⁶ Da kaghuni saba gwada Lazglafta re, ari n̄a ghuni ndaghəna ghuni a vlaghunata lu katək na? ³⁷ I'i na, anabi yu, mamu Sulkuma Lazglafta ma i'i ka ka mndu katsi, dina ka snan̄tani kazlay: Nana skwi vindaghunaf yu na na, Mgham Lazglafta ta mnata kə'a. ³⁸ Ka sna a yu ta tsa skwi ya wu, ka mndu katsi, sna a Lazglafta ta tsatsi guli wa.

³⁹ Mant̄sa ya tama zwanama, n̄avawa n̄a ka zba mbrakwa kla lwa Lazglafta. Mndu ta mna gwada nda sanlaha ma gwadaha na, ma pyu kuni. ⁴⁰ Manda ya ta raku ka kuni maga inda skwi, nda tvani katsi guli.

15

Sli'agapta Kristi ma mtaku

* **14:21** Ngha ta Isaya 28:11-12. † **14:35** Ngha ta 1 La Kwareņt 11:5.

1 Zwanama da, ka havaghu-nak hava yu ta tsa Lfida Gwada mnaghuna yu, ka tsu'afta kuni, ka navata kuni mida ya. 2 Tsa Lfida Gwada ya ta mbaghunafta, ka nanana kuni manda va ya mnaghuna yu. Ka mantasa a tsi wu, ka batbat tsa zlghafta zlghaf kuni ya.

3 Tsa narma skwi tinlaghu yu ta taghaghunafta ya, tsaya zlghaf i'i kazlay: Mtumta Kristi ta ghana dmakwa mu ka'a, manda ya mnə deftera Lazglafta. 4 Ka padamta lu, ka sli'agapta tsi nda hafu badu mahkan, manda ya mnə deftera Lazglafta. 5 Ka marananta tsi ta ghani ta Kefas, tahula tsa ka marananta tsi ta ghani ta gwal ghwanpda his. 6 Tahula tsa guli, ka marananta tsi ta ghani ta zwanama ta malaghutá hutaf dərmaek ta fitik turtuk. Ta mal gwal ta ndiri ndanana mataba tan, rwavaghu rwa sanlaha. 7 Marananta guli ta ghani ta Yakubu, marananta ta inda gwal ghunay.

8 Tahula maranantani ta ghani ta tsaha ya demdem, ka maridanta tsi ta ghani ta i'i guli, i'i ta nzakway manda bazaku ma tsa fitik ya. 9 Manda va tsaya na, i'i sagəŋ gudzekw mataba gwal ghunay. Ra a yu ma ka hgay ka mnda ghunay wu, kabga ganapga yu tiri ta mnduha ta zlghafta Lazglafta. 10 Nda zdakatahuda Lazglafta na, nda nza yu manda va na nzakwa da na. Nza a tsa zdakatahudani na da ya ka skwi batbat wa. Katək na, mal i'i ta magata slna ka hahəŋ demdem. Nziya nza tsi, i'i a ta magata wu, tsa zdakatahuda Lazglafta ma i'i ya ta magata. 11 Tsaya tama, dər ma i'i tsi, dər ma hahəŋ a tsi na, tsaya skwi ta mnə nni, tsaya skwi zlghaf kaghuni guli.

Dza'a sli'agamap sli'a Kristi ma mtaku

12 Ka si ta mnay lu kazlay: Sli'agapsli'a Kristi ka'a ya ni, kabgawu ta kel sanlaha mataba ghuni ka mnay kazlay: Had sli'agapta ma mtaku wu ka'a na? 13 Ka si had

sli'agapta ma mtaku ya na, ba va sli'agap a Kristi guli wa. 14 Ka si sli'agap a Kristi ya guli wu, ka batbat na gwada ta mnə nni na nda tsa tama, ba ka batbat zlghay nda nudufa kaghuni guli. 15 Ta tsakalawi kuni ta Lazglafta ka lu nda anni nda tsa mnay nni kazlay: Sli'aganapsli'a Lazglafta ta Kristi ma mtaku ka'a ya. Ka si had sli'agapta mnduha ma mtaku ya wu, walan a ta sli'agapta nda tsaya wa. 16 Ka si walanta a gwal nda rwa ta sli'agapta wu katsi, ba sli'agap a Kristi nda tsa guli wa. 17 Ka si sli'agap a Kristi ya wu, ka batbat tsa slghafta zlghaf kuni ya. Ta ma dmakwa ghuni kaghuni ha gita. 18 Ka mantasa ya tsi guli, gwal ta rwuta ma Kristi na, nda zada hən. 19 Ka na nzakwa amu ndanana kwenkwen fata mu ta ghəŋ ma Kristi katsi na, nda nza mu ka gwal ta ksaku ka hidahida katakata mataba inda mnduha.

20 Na na kahwathwata na, sli'agapsli'a Kristi mataba gwal nda rwa, tsatsi tantana mndu ta sli'agapta. Tsaya ta maranta kazlay: Dza'a sli'agapsli'a gwal nda rwa guli ka'a. 21 Manda ya sagha mtaku nda ma mndu turtuk ya, manda tsaya guli na, nda ma mndu turtuk sagha sli'agapta ma mtaku. 22 Ta mtay inda mndu ta mtaku, kabga sabə ma zivra Adamu hən. Manda tsaya guli na, dza'a vramvra hafu da inda gwal ta ndi'afat vgha nda Kristi. 23 Nda fitikani nda fitikani ta magakwa tsa fitika sli'agapta ya. Kristi tantani, na sagha fitika na gwal ta nzakway ka na Kristi badu sagha dza'a sagha tsi. 24 Na zadanata Kristi ta mbrakwa inda ghwadaka sulkumha nda mghamha tan tani, nda na inda gwal dagaladagala ma ghana hadik. Tahula kdintani ta zadanata, na vranavatani ta ga mgham ta Lazglafta ta nzakway ka Da. 25 Nda nza tkwe' ka gay Kristi ta mgham ha ka sagha fitik dza'a kel Lazglafta ka nanafat ghumahani ka skwa ta dinlay salani. 26 Ghuma dza'a lu zadanata na dza ghani na, mtaku

ya. ²⁷ Wya ka lu vindafta ma deftera Lazglafta: «Dza'a niŋna Lazglafta ta inda skwi ka skwa ta diŋlay səlani*.» Tsa mnay mnə lu kazlay: Dza'a niŋna ta «inda skwi» ka skwa ta diŋlay səlani kə'a ya ná, nda tsala. Haď tsa mndu ta vlanťa mbraku ta ghəŋa inda skwi ya mida wa. ²⁸ Tahula niŋta Lazglafta Da ta inda skwi ka skwa ta diŋlay səlani, hanaganata zwan ta ghəŋ mista tsa mndu ta vlanťa tsa mbraku ta ghəŋa inda skwi ya, kada nzakwa Lazglafta Da ta ghəŋa inda skwi nekwnekw, nda mndu tani.

²⁹ Ka mantsa a tsi wu, nu ta psə gwal ta magaftá batem da mnaka gwal nda rwa na? Ka si walaŋta a gwal nda rwa ta sli'agapta ya wu katsi, ŋaw ta maga həŋ ta batem da mnaka taŋ na? ³⁰ Ka sli'agapta a mnduha ma mtaku wu katsi ní, ŋaw ta dza'a aŋni tawa hďak inda fitik? ³¹ Gita re mahtsim a na, mtaku ta kzla i'i. Kahwathwata ta mnaghunata yu zwanama, ta ghərǝaku yu ta kaghuni ta ghəŋa slna maga mghama mu Yesu Kristi. ³² Ka tsa wudawudə yu nda nimitakha ma luwa Afisus ya, ka nghanatá mnda səla tsi kwenkwen katsi ní, nahgani kataf tsi ta i'i na? Ka si haď sli'agapta ma mtaku wu katsi, manda va ya ta mnə sanlaha ná, «zamaza, samasa, ya wya dza'a rwurwa† mu mahtsim ya,» ka həŋ. ³³ Dasuwa ka kuni, ma nanə kuni ta ghəŋa ghuni, ya «ksa nzaku nda ghwadaka mnduha ná, ta ǝadzay ta mndu.» ³⁴ Vraganaghawa vra ta ghəŋa ghuni manda ya ta raku. Ma walaŋ kuni ta maga dmaku, ya sna a sanlaha mataba ghuni ta Lazglafta wa. Aya hula ka i'i tada!

Kinawu ka gwal nda rwa dza'a sli'agapta?

³⁵ «Ka waya ka skwi dza'a daway sani ma mndu kazlay: Waka gwal ta rwuta dza'a sli'agapta na? Nda wani ma slu'uvgha dza'a sli'agapta həŋ na kə'a?» ³⁶ Rghargha vgha na! Sna a ka kazlay: Haď skwi ta sləgadata ka

ta dyafta ka ta rwa a tsi wu kə'a ra? ³⁷ Skwi ta sləgadata ka ná, kuzuŋani a wa, hyani ya, dər má hya tsi dər má sana hulfa a tsi. ³⁸ Ŋa vlanťa Lazglafta manda ya ta kumay tsi ta kuzuŋ ŋa dər wati ma skwi sləgada ka. Kuzuŋ ya ta ksanavata ta vlanťa tsi.

³⁹ Inda skwi ta hafu ná, ndaghəŋani ndaghəŋani slu'u vgha taŋ: Ndaghəŋani slu'u vgha mndu, ndaghəŋani slu'u vgha skwiha fwad fwad səla mista taŋ. Ndaghəŋani ŋa zarakha, ndaghəŋani ŋa klipiha.

⁴⁰ Ndaghəŋani tsatsatá skwiha ta luwa, ndaghəŋani tsatsatá skwiha ta haďik. Ndaghəŋani wdakwa skwiha ta luwa, ndaghəŋani wdakwa skwiha ta haďik. ⁴¹ Ndaghəŋani wdakwa fitik, ndaghəŋani wdakwa tili. Ndaghəŋani wdakwa tekwatsa. Ta dgavadga wdakwa sana tekwatsa nda sani guli.

⁴² Manda va tsaya dza'a nzakwa tsi nda gwal dza'a sli'agapta ma mtaku guli. Slu'uvgha lamə lu da haďik ná, ŋa rwutani. Slu'uvgha dza'a sli'agapta ná rwavata a wa. ⁴³ Ka ghwadaka skwi vzadata lu da haďik, sli'agaptani ya ná, nda glaku tida. Nda raghwa ta vzadatá lu, ta sli'agaptá tsi ná, mbrumbra katakata. ⁴⁴ Ka slu'uvgha mnda səla nzakwani ta lamťa lu, ma sli'agaptani mbədanafmbəda Sulkum ta vghani. Ka si mamu slu'uvgha mnda səla ya ná, mamu slu'uvgha ta vlə Sulkum ya guli. ⁴⁵ Manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta na: «Adamu taŋtaŋa mnda səla vuslanam Lazglafta ta hafu». Mahisa Adamu ta nzakway ka Kristi ya ná, ta luwa saha tsatsi, tsatsi ta vla hafu‡ ŋa mnduha. ⁴⁶ Tsa ka Sulkum ya a taŋtaŋani wu, tsa ka mnda səla yeya, kada saha tsa ka Sulkum ya. ⁴⁷ Tsa taŋtaŋa mndu tsagap lu ma haďik ya ná, ŋa haďik tsa, sa ta luwa tsa ka mahis ya. ⁴⁸ Manda nzakwa tsaya ka haďik ya ná, ŋa haďik tsaha ya guli. Manda nzakwa tsaya ka ŋa luwa ya ná, ŋa luwa tsaha ya guli. ⁴⁹ Manda tsa klafta mu ta yakwa

* 15:27 Ngha ta Zabura 110:1. † 15:32 Ngha ta Isaya 22:13. ‡ 15:45 Ngha ta Zlrafta 2:7.

tša ŋa hadik ya ná, manda va tsaya dza'a klafta mu ta yakwa tša ta luwa ya guli.

⁵⁰ Zwanama dá, nana skwi ta mnə yu na ná, had slu'uvgha nda us dza'a lavintá lami da ga Mgham Lazglafta wa. Had ya ta rwuta dza'a za həga ya kul rwuta guli wa.

⁵¹ Wana yu dza'a maraghunatá difatá skwi maridin Lazglafta. Demdem a mu dza'a rwuta wu, ama demdem mu dza'a mbədavaftha. ⁵² Gi hadahada dza'a mbədavaftha mu manda kulitsa iri vyar lu ta kdavakta vyatá duli. Vyata lu ta tša duli ya ná, gi sli'agapta gwal nda rwa tša nda slu'uvgha ya kul rwavata, ta mbədavafthá amu guli. ⁵³ Manda va tsaya ná, nda nza tkwe' ka mbədapta na slu'uvgha mu ta rwaku na, nda ya kul rwavata, ŋa mbədapthá na ta mtaku na, nda ya kul mtavata. ⁵⁴ Tahula mbədapta lu ta na vgha ta rwaku na nda ya kul rwavata, mbədaptha lu ta na ta mtaku na nda ya kul mtavata ya, tsaya dzatá ghəŋa skwi nda vinda ma gwadá Lazglafta ta mnay kazlay: Ndunda lu ta mtaku, zaza lu ta ghwa tida kə'a ya.

⁵⁵ «Wura! Ga zatá ghwa gha kay tama mtaku? Wura!

Ga gurma gha kay tama mtaku\$?»

⁵⁶ Dmaku ná, gurma mtaku ya. Fatá zlahu ta vlantá mbraku ta dmaku.

⁵⁷ Rfamarfa ta Lazglafta ta vlamatá za ghwa nda ma Mghama mu Yesu Kristi!

⁵⁸ Mantsa tama zwanama dá gwal ta đvu yu, dihavawa diha, ma gigdava kuni, lawala ta kəma ta kəma nda slna Mgham Lazglafta, ya had visa ghuni dza'a nzata ka mbalay da Mgham Lazglafta wa.

16

Tskaftá tšedi ŋa zwanama ma Ursalima

¹ Taghəŋa skwi ta nghaghanaghata tška skwi ŋa vlay ŋa mnduha Lazglafta ma luwa Ursalima ya, magawamaga kaghuni guli manda

va ya mnanaf yu ta Igliz ta hadika Galat. ² Inda dəmas, ka faghuta inda kaghuni ta tšedi mintgha ghuni tafta skwi ya ta mutsafta kuni, da laghu lu kzla i'i kada ts kay. ³ Lagha dá dazlay ya, ŋa vivindafta dá ta delewer ŋa ghunafta dá ta mnduha dza'a zabapta kaghuni ŋa kla tša skwi dza'a tskafta kuni ya da luwa Ursalima. ⁴ Ala ka nda nza tsi ŋa dza'a vərda i'i katək má, gway tan ta vgha tša kawadaga nda i'i.

Skwi ta kumə Pwal ta magay

⁵ Dza'a labla yu ta hadika Mekaduniya, hada dza'a sli'afta yu ka labə da nghaghunaghata. ⁶ Kawaka skwi ná, dza'a hanavahana yu da kaghuni, ka dza'a zə hada a yu ta fwak, ŋa pghay ghuni ta i'i da inda vli ta dza'a yu. ⁷ Va a yu ta nghadaghata zekw da kaghuni dazlay wa. Ta kumay yu ta hanavata tsəbakw da kaghuni ta graftá yu, ka nda đvay Mgham Lazglafta tsi.

⁸ Ama dza'a nzata hadna yu ma luwa Afisus har ka sagha fitika Pentekwat*, ⁹ kabga gunihaguna Lazglafta ta watgha buwan ŋa magatá ŋərma slna, an mndani nda ndəgha ghumaha ta lmu nda i'i.

¹⁰ Ka bhadaghaŋha Timute da kaghuni katsi, ka tsafaranafta kuni ta vgha yaha nzata nda zləŋ mataba ghuni, kabga ta magay ta slna Mgham Lazglafta manda ŋa dá. ¹¹ Yaha dər wa da hərtətata, ka pghafta kuni nda zdaku ka sagha tsi da i'i, kabga ta kzlaykzlay ŋni hadna nda zwanama.

¹² Ya manda zwanama mu Apwalus ya ná, ndəbanandəba yu ta dzvu katakata má ŋa laba tan nda zwanama da nghaghunaghata, ama ndanana a kumafta maya tsatsi ta labə wu, dza'a labla ma fitik ya da mutsafta tsi.

Vlatá hidaku nda ga zgu

¹³ Nzawanza hzleŋa, ka dihavata kuni ma zlg hay nda ŋduf, yaha kuni

da zləŋ, ka mbra kuni ta vgha. ¹⁴ Ma inda skwi ta magə kuni, ka maga kuni nda đvutá mndu.

¹⁵ Zwanama dá, nda sna kaghuni ta Stefanas nda gwal ga taŋ tani, hahəŋ taŋtaŋa gwal ta zlghaftá Yesu Kristi ta hadika Akaya, ka fata həŋ ta ghəŋa taŋ ŋa maganatá slna ta mn-duha Lazglafta. Tsaya ta kəl yu ka mnaghunata kazlay: ¹⁶ Snawasna ta gwada da mndərga tsa mnduha ya, nda ya da inda gwal ta maga mndərga tsa ŋani slna ya kə'a.

¹⁷ Ta rfu yu katakata nda sagha i Stefanas nda Fwartunatus nda Akaykus da nghadighata. Nghay dá ta həŋ ná, manda skwi kaghuni demdem ya ka yu ta nghay, ¹⁸ kabga lbihalba həŋ ta ŋudufa dá nda ŋa ghuni tani. Mndərga tsahaya ma mnduha ná, dina vla glaku ŋa taŋ.

¹⁹ Ta ga zgu Igliz ta hadika Asiya ŋa ghuni. Ta ga zgu i Akilas nda Priskila nda Igliz ma həga ga taŋ tani ŋa ghuni katakata, ma hga Mgham Yesu. ²⁰ Ta ga zgu inda zwanama ŋa ghuni.

Ka gaguvta kuni ta zgu hmətət mataba ghuni sani nda sani.

²¹ I'i Pwal ta vindaghunaftá na ga zgu na nda dzva dá.

²² Inda mndu kul dva Mgham Yesu ná, ka nza tsi ka mndu nda ksi'a.

Maranata!† (Mghama ŋni ta sagha!)

²³ Ka nza zđakatahuda Mgham Yesu nda kaghuni.

²⁴ Dvudva yu ta kaghuni demdem nda ŋudufa dá ma ndi'atá vgha mu nda Yesu Kristi.

† 16:22 Maranata: Manda mnay kazlay: Mghama ŋni ta sagha kə'a ya, nda gwada Grek.

Mahisa tsghatá lwa Pwal ña 2 La Kwarentj

Gazgu

¹ I'i Pwal zbap Lazglafta ña nzaku ka mnda ghunay Yesu Kristi ta vindaghunaftá na delewer na. Kawadaga ñni nda zwanama Timute. Ta ga zgu ñni ña kaghuni Igliza Lazglafta ma luwa Kwarentj, nda ya ña inda gwal zlgay nda ñuduf ta kuraghuta kwakwara hadika Akaya tani.

² Ka vlaghunavla Lazglafta nda Mghama mu Yesu Kristi ta zđakatahudani nda zđakwani.

Rfay Pwal ta Lazglafta

³ Rfamarfa ta Lazglafta Dani ma Mghama mu Yesu Kristi. Dagala tawa hidahida da tsa Lazglafta ya. Tsa Lazglafta ta gdata* ta l6a ñuduf ña mu ya. ⁴ Tsatsi ta l6a ñuduf ñañni ma inda ghuya ñañwa ñni. Nda tsa l6a ñuduf ta vlanjata tsi ya, ta laviñta añni ta l6anata ñuduf ta sanlaha ta ghuya ñañwa guli.

⁵ Manda va tsa ghuyta Kristi ta ñañwa katakata ya ta ghuya añni guli. Lazglafta guli ná, ta l6añna l6a ta ñuduf katakata nda ma Kristi.

⁶ Ka ta ghuyay añni ta ñañwa katsi ná, ña l6aghunata ñuduf, nda ya ña mbakwa ghuni nzakwani. Ka si vlanjavla Lazglafta ta l6a ñuduf ta añni ná, nda nza ña l6aghunata ñuduf ta kaghuni guli, dza'a kəl kuni ka mutsaftá mbrakwa su'a ghuya ñañwa mndərga va tsa ña añni ta ghuyay ya ⁷ Grafgra añni kazlay: Nda diha kuni ta tva Lazglafta kə'a. Nda gwa mu ma ghuya ñañwaha. Ka l6aghuna l6a Lazglafta ta ñuduf manda ya ta l6añnata tsi ta ña añni ya guli.

⁸ Añi zwanama, va a añni ta kwalaghuni kul snañtá ghuya ñañwa ghuyə ñni katakata ta hadika Asiya

wa. Fərtufərtə tsa ghuya ñañwa ya ka malaghuta mbrakwa ñni. Graf a añni kazlay: Si ta dza'a nzanza ñni da hafu kə'a wa.† ⁹ Manda va tsaya ná, nda fa añni ña rwiñta ka añni sizlay. Tsaw Lazglafta ta fata mantša ña marañta kazlay: Ta mbrakwa ñni a fafta ñni ta ghəña ñni wu kə'a. Ta Lazglafta ta sli'aganaptá mndu ma mtaku fafta ñni ta ghəñ. ¹⁰ Tsatsi ta klaptá añni ma mndərga tsa ghwadaka mtaku ya. Tsatsi dza'a klanjnapta mida guli. Ta tsatsi fatá ghəña ñni ña klaptá añni dazlay guli. ¹¹ Ka kata kuni ta añni nda maga du'a. Ka nda ndəgha gwal ta maga du'a da Lazglafta ta ghəña añni katsi ná, dza'a nda ndəgha gwal dza'a rfu ta ghəñani guli tsu'afər Lazglafta ta tsa du'a tañ ya.

Mbədapta Pwal ta vli si dza'a sli'i tsi

¹² Skwi ya ta vlanjatá tsafara vgha ná, nzuvusnza ñni ta nzaku ñina nda inda mnduha ka ñni ta ñaslay ma ghəña ñni. Katkatani mataba nzaku ya nzuvus mu nda kaghuni. Nzunza ñni ta tsa nzaku ya ndə'ets nda hanatá ghəñ manda ya vlanja Lazglafta. Manda ya ta kumə ñifla slu'uvgha a nza ñni ta tsa nzaku ya wu, ama Lazglafta ta katanjata nda zđakatahudani. ¹³⁻¹⁴ Skwi ta vindaghunafta añni ná, skwi ya ña dzanajta ghuni ña snañta ghuni ya. Ki'a nda ki'a yeya skwi snañ kuni ndanana mndani, ta graftá ñni ná, dza'a nda sna kuni ta inda skwi dazlay. Skwa tsafarakwa ghuni añni, manda ya dza'a nzaku kaghuni ka skwa tsafarakwa añni badu vragata dza'a vragata Mgham Yesu.

¹⁵ Grafgra yu mantša ya nzakwani kə'a, kəl yu ka kuma si lagha da kaghuni karaku, ña mutsaghunaftá zđaku his səla. ¹⁶ Nda da kaghuni má dza'a laba yu ta sli'i yu ka dza'a ta hadika Mekaduniya, má ña vragapta ña nda da kaghuni guli ta sabə yu‡. Má ña katihata nda dza'a ta hadika Zudiya, sew labə a yu wa. ¹⁷ Mataba

* **1:3** Isaya 40:1 nda Zabura 94:19. † **1:8** Gray nda 1 La Kwarentj 15:32. ‡ **1:16** Ngha ta Slna gwal ghunay 19:21.

tsaya ná, sna a yu ta skwi ta ndanu yu wu ka kaghuni ra? Ari tsa ndané ndana yu ya ná, ndana slu'uvgha ya a ka kaghuni ta gray, ña mnay dá kazlay: Anji, a' mantsa a kay guli wu kə'a nda va tsa skwa turtuk ya na? ¹⁸ Manda va tsa nzakwa Lazglafta ka mndu tdukwa ya ná, manda va tsaya tsa gwada mnaghuna anji ya. Nza a tsa gwada mna ghuna anji ya ka «anji,» a' «antsa a kay guli wu» kə'a ta va tsa skwa turtuk ya wu, ¹⁹ kabga ma mnaghunata ñni, i Silas nda Timute nda vərda i'i ta gwada ta Yesu Kristi Zwanja Lazglafta ná, mnay kazlay: Anji, a' mantsa a kay guli wu kə'a ta va tsa skwa turtuk ya a mnə anji wa. Anji, ña tsatsi ta mnay inda fitik. ²⁰ Nda ma tsatsi ta mna Lazglafta ta «anji» nda inda skwi tamaf tsi ta imi ta sləmən. Tsaya ta kəl amu ka mnay nda ma Yesu Kristi kazlay: Mantsa ya nzakwani kə'a, ña vlanjá glaku ta Lazglafta. ²¹ Tsatsi ta dihanata nda kaghuni tani ma Yesu Kristi, tsatsi ta zabaptá amu, ²² ka tahamaftá tsi ta ñizla ña maranjá kazlay: Nani amu kə'a. Tsaya ta nzakway ka Sulkum nda ghuḅa famam tsi ma ñudufa mu ña gramaftá skwiha dīnadīna dza'a tsi magay ña mu dazlay.

²³ Takma Lazglafta ta mnaghunata yu. Yaha yu da gurdaghunaftá ñudufa ghuni ka yu kwal yu kul vrəgladapta da luwa Kwarentj. ²⁴ Kumay ñni ta faghunaghatá zlabak ta ghəña zlgay nda ñudufa ghuni a wu, ta maga slna mu ka skwa turtuk, ña zdavafta ñudufa ghuni, kabga nda diha kuni ma zlgay nda ñuduf.

2

¹ Skwi kura yu ná, had' yu dza'a vrəgladapta da kaghuni, da gurdəglaghunaftá yu ta ñudufa ghuni wa. ² Ka gurdaghunafgurdá yu ta ñudufa ghuni ya ní, wa dza'a zdídiftá ñuduf ta i'i tama, tsa kaghuni má dza'a ñraghunafta yu ta ñuduf ya a wu ra? ³ Skwi kəl yu ka vindaghunaftá tsa delewer ya ná, va a yu ta laba dá slanaghatá mnduha má dza'a zdídiftá

ñuduf mazlay ná, ña ñəridiftá ñuduf wa. Grafgra yu kazlay: Ka ta rfu yu ná, dza'a rfu inda kaghuni guli kə'a. ⁴ Ta vində yu ta tsa delewer ya ña ghuni ná, nda ghuya ghəña dá, gurdə gurdá ñudufa dá katakata, ima taw ta ira dá. Ña ñraghunaftá ñudufa ghuni a vindaghunafta yu wa. Dina ka sanja ghuni ta dva kaghuni ya dvaf yu kahwathwata.

Plinista Pwal ta dmakwa mndu ya ta razanafta

⁵ Nranafta mndu ta ñuduf ta mnduha ná, i'i a ñridif tsi wu, kaghuni demdem ya, dər má kaghuni demdem a tsi. Tsaw va a yu ta fərtinjá gwada ta ghəñani wa. ⁶ Tsa dvanaghata dvanagha ndəghata sanlaha mataba ghuni ta tsa mndu ya ná, prək tsaya. ⁷ Ndanana, pliniswapla ta dmakwani, ka vla kuni ta mbraku ñani, yaha ñudufani da ñruta ka malaghutá mbrakwani. ⁸ Wyawa dzvu maranəwamara ta dvu kahwathwata. ⁹ Ña dzəgha kaghuni vindaghunafta yu ta na delewer na guli, kabga ta kumay yu ta sanja, ka ta snərsna a kuni ta inda skwi ta mnaghunata yu. ¹⁰ Ka plinispla kuni ta dmakwa mndu ná, i'i guli ná, plinispla yu. Dəmakwa mndu ya plinis yu, ka si mamu dmaku ña play ná, plinispla yu kabga kaghuni, nda ñgha Kristi guli, ¹¹ kada kwala halaway zata ghwa ta amu, kabga nda sna amu dīnadīna ta hidakwani.

Nzakwa Pwal ma luwa Truwas

¹² Sli'afslī'a yu ka laghwi da luwa Truwas da mna Lfida Gwada ta ghəña Yesu Kristi. Manda bhadaghata dá, kə'a ka yu ná, məd tadīpta Mgham Yesu ta tvi dīnadīna ña mna gwada hada. ¹³ Nziya nza tsi, tsə'amma ghəña dá, kabga slanagha a yu ta zwanama dá Titus hada wu, kəl yu ka mnay ka nzata kuni dughwana kə'a nda hən, ka sli'afta ka zlanjá gwal ma luwa Truwas ka laghu yu ta hadika Mekaduniya.

Zatá ghwa Yesu Kristi

¹⁴ Rfu da Lazglafta! Tsatsi ta vlašnatá za ghwa inda fitik ma Kristi. Klafkla ta aņni ņa mnanťá Kristi ma inda vli. Nda nza aņni manda urdi zďa vėrtiktika ta pusata lu. ¹⁵ Manda va tsaya, nda nza aņni manda urdi zďa vėrtikatani klaf Kristi ka vlašťá Lazglafta. Tsa urdi ya ná, nda nza ka ņa gwal ta mutsa mbaku, nda gwal ta zadinťá ghəŋa taŋ tani. ¹⁶ Ka ņa gwal ta mutsa mbaku ná, zďa tsa vėrtikatani ya, ta vlašvla Lazglafta ta hafu ta həŋ. Ka ņa gwal ta zadinťá ghəŋa taŋ guli ná, zďa a tsa vėrtikatani ya wu, ta klanakla ta mtaku ta həŋ. Wa ya prək ka magaftá tsa slna ya tama? ¹⁷ Aņni ná, nza a aņni manda hamata sanlaha ta za huďa taŋ ta gwada Lazglafta wa. Lazglafta ta ghunaftá aņni, kahwathwata ta mnə aņni ma Kristi ta kəma Lazglafta.

3

Gwal maga slna ma lfida dzratawi

¹ Ta dza'a zlrə nda zlra ņni ta ghuba ghəŋa ņni ra? Delewera lagha maranťa ghəŋa ņni da kaghuni ta zbə ņni re, ari mamu a delewer ta zbə ņni da kaghuni ņa mara ghəŋa ņni manda ya ta magə sanlaha na? ² Vərdə kaghuni tsa delewer maranťá ghəŋa ņni ya vindam Kristi ma ņudufa ņni, snaŋ lu, ta dzaŋə inda mnduha. ³ Manda va tsaya nzakwani, kaghuni tsa delewer vindam Kristi ka tsghafta nda ma dzva ņni ya. Nda ima vindi a vindafta tsi wu, nda Sulkuma Lazglafta nda hafu mida vindafta tsi. Ta klam* a vindafta tsi guli wu, ma ņudufa mnda səla vindamta tsi.

⁴ Kəl ņni ka mnay kazlay: Vindata delewera Kristi kuni kə'a ná, kabga Yesu Kristi ta gramaf ta mantša ya nzakwani kə'a ta kəma Lazglafta. ⁵ Nda sna aņni kazlay: Slaghu a aņni ka ghəŋa ņni ka maga tsa slna ya wu kə'a. Lazglafta ta vlašnatá mbrakwa magay. ⁶ Tsatsi ta vlašnatá mbrakwa

nzaku ka gwal maganatá slna ņa mnay ņa mnduha ta Lfida dzratawi dzraf tsi. Tsa lfida dzratawi ya ná, sladaf a ta zlahu vindaf lu ghalya ya wa. Ta Sulkum nda ghuďa sladafta tsi. Tsa vindata zlahu ghalya ya ná, ta hla mnduha da mtaku. Sulkum nda ghuďa ya ná, ta hla mnduha da hafu.

⁷ Ghalya, ta klam vindafta lu ta tsa zlahu ya, ka magə Musa ta slna tsa zlahu ta kla mndu da mtaku ya. Kulam nda tsaya ná, ta vlašvla tsa slna ya ta glaku. Laviŋ a la Isra'ila ta nghu† da kumani wu, kabga ta wudaku kumani katakata. Tsaw, ņa nzdavata a tsa wudakwani ya wa. ⁸ Had slna Sulkum nda ghuďa dza'a malaghutá glaku ka tsaya tama rki? ⁹ Ka si tsa slna zlahu ta hla mnduha da mtaku ya, mamu glakwani ya ní, tsa slna Sulkum ta nanaftá mndu tdukwa ya guli, malaghumala ņani glaku piyw! ¹⁰ Tsaya tama ná, da na glaku ta malaghuta piyw ndanana ná, had tsa glaku ghalya ya ta mnaku wa. ¹¹ Ka si tsa dza'a kwal kul nzdavata ya mamu glakwani ya, malaghumala ņa na dza'a nzaku ņa kdekedzeŋ na tama.

¹² Had sana skwi dza'a ņni difay ma tsa gwadaha ya wu, kabga nda sna aņni kazlay: Manda tsaya nza-kwa tsa skwiha ya kə'a. ¹³ Manda Musa ta bukwanaghutá kuma nda lgut yaha la Isra'ila nghanťa htakwa tsa glaku ya ma kumani ya a aņni wa. ¹⁴ Tunťunťwa ghəŋa la Isra'ila. Ha gita, laviŋ a həŋ ta snaŋta tsa kahwathwata ya ta dzaŋə həŋ ta tsa dzratawi ņa ghalya ya wa. Ta klin a lu ta tsa lgut ya wu kabga laviŋ a lu wu, ba mndu nda ndi'atá vghani nda Kristi kweŋkweŋ. ¹⁵ Kulam gita, ta dzaŋə həŋ ta tsa zlahu Musa ya ná, manda skwi bukwanaf tsa lgut ya ta ņuduf ta həŋ ya həŋ. ¹⁶ Ama manda skwi ya nda vinda: «Inda mbədaghuta mndu ta vgha tvə Mgham Yesu ya ná, dədaghuta tsa lgut‡ ya.»

¹⁷ Mgham Yesu ná, Sulkum ya.

* **3:3** Ngha ta Sabi 24:12. Ngha ta Irmiya 31:33, nda Izekiyel 11:19, 36:26-27. † **3:7** Ngha ta Sabi 34:29-35. ‡ **3:16** Ngha ta Sabi 34:34.

Ma vəl hada Sulkuma Mgham Yesu guli ná, nda pla vgha mnduha. ¹⁸ Amu demdem, bukwa a kuma mu wa. Manda dalagar ya ta wudakwa glakwa Mgham Yesu ta amu. Mgham Yesu ta nzakway ka Sulkum ya ta mbədanafra ka nanafra manda va tsatsi, ka kla amu ta kəma ta kəma ma tsa glakwani ta malaghuta ya.

4

Ghuyama danwa kawadaga nda Kristi

¹ Lazglafta ta fanamta tsa slna ya ma zdakwani, tsaya ta kwal ni kul rwa malandugu. ² Had ta nana vgha nda ghwadaka skwiha ta magə lu ma difa ma difa, ta pgha hula na mndu wa. Nana a anni ta mndu wu, had anni ta mbadanafra gwada Lazglafta wa. Katak na, kahwathwatani na anni ta mniginta banluwa. Mantsa ya dza'a kel inda mndu ka dasla kahwathwata ni ma nudufani ta kəma Lazglafta. ³ Ka nda difa na Lfida Gwada ta mnə ni na katsi na, da gwal ta zadinta ghəna tan zakwa tsi nda difa. ⁴ Sna a hən ta na Lfida Gwada ta mnə anni na wu, kabga hanafha Lazglafta na ghəna hadik na ta nudufa tan, na kwala tan kul nghanfa tsa tsuwadək ta tsuwadaka hən, ta sabi ma Lfida Gwada ta ghəna glakwa Yesu Kristi ya. Tsa Yesu Kristi ya na, ka guram nda Lazglafta. ⁵ Ta mnə anni ta tsa Lfida Gwada ya na, gwada ta ghəna anni a ta mnə ni wa. Gwada ta Kristi ta nzakway ka Mgham na anni ta mnay. Anni, gwal ksaghunata slna anni, kabga zakwa ni mista Yesu. ⁶ Ka Lazglafta mnata ma fitika zlaganaptani ta ghəna hadik na: «Ka tsuwadaka tsuwadək ta vli ma grusl*,» ka'a. Va tsa Lazglafta ya ta tsuwadakanafra vli ma nudufa ni na tsuwadaka mnduha, na snanta tan ta glakwa Lazglafta nda ma kuma Yesu Kristi.

⁷ Bəzleghwa tsaf lu nda rəisl anni, ta kla tsa nərma skwa gadghəl ya. Kel tsi ka zakway mantsa ya na,

Lazglafta ta mbranaghatá maga inda skwi, anni a wa. ⁸ Dagala danwa ta ghuyannapta lu, kulam nda tsaya, kdanwa a wa. Dəganha ni ta ghən badu masani, ta hla a ghəna ni tida wa. ⁹ Ganapha lu ta iri, ta zlanwa a Lazglafta wa. Nunusha lu ta ima zgi, ta klap a lu ta hafu ma anni wa. ¹⁰ Ta wa hdak ni inda fitik manda va tsa maganata Yesu ya, kada maravata zakwa Yesu guli ma vgha ni. ¹¹ Ma inda na anni ma nzaku na, ta wa hdak ni ta ghəna gwada ta Yesu, kada maravata zakwa Yesu ma na nan ni ma slu'uvgha ta mtaku na. ¹² Mantsa ya na, nzaku ta wa hdak na anni, zakwa ghuni nda hafu na kaghuni.

¹³ Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na: «Zlghafzlgħa yu ta gwada ta ghəna Lazglafta kel yu ka gwaday†.» Anni guli na, zlghafzlgħa anni ta Lazglafta manda va tsaya, ta kel anni guli ka mna gwadani. ¹⁴ Nda sna anni kazlay: Sli'aganapsli'a Lazglafta ta Mgham Yesu ma mtaku kə'a. Tsatsi guli dza'a sli'aganapta ma mtaku, kabga nda ndi'a vgha ni nda Yesu. Na hladamaghatani demdem ta kəmani. ¹⁵ Inda tsa skwiha ta magaku ya na, na kata kaghuni zakwani, na sga sli'adamta mnduha mutsafta zdakatahuda Lazglafta. Mantsa tama, dza'a nda ndəgha mnduha na rfa Lazglafta nda ya na zləzlvay guli.

Fafta ghən yeya skwi ma ghəna mu

¹⁶ Tsaya ta kwal malandugwa ni rwavata. Dər ma ta htaku nda hta vgha mu ma ki'a ma ki'a mndani na, ta lfidaku nda lfida vgha mu inda fitik ma Sulkum. ¹⁷ Skwi ta kumə yu ta mnay na, ki'a yeya na ghuya danwa ta ghuyə mu ndanana ka tsa glaku dagala na kdekeden ta payamata tsa ghuya danwa ya ta tvi na mutsay ya. ¹⁸ Fafta skwi kul nghanfa iri amu ta ghən, ta skwi ya nghan iri a wu. Skwi ya ta nghə iri na, had ta gdavata wu, skwi kul nghanfa iri yeya ta gdavata na kdekeden.

* 4:6 Zlrafta 1:3. † 4:13 Ngha ta Zabura 116:10.

5

¹ Nda sna mu kazlay: Ka zlinzla lu ta na dumbi ta nzaku mu mida na katsi ná, dza'a bamaf ba Lazglafta ta sana hëga ta luwa kə'a. Ta ghəŋa vgha mu dza'a vlamata Lazglafta ŋa kdekedzen ta luwa ya ta gwada yu ta tsa gwada ya. ² Ta na ghəŋa hadik ná, ta ksamata ka mamay katakata na tsa hëga mu ta luwa, ka vgha mu dza'a nzakway ka lfid ya. Ta gama ta ŋada ghəŋ nda taw nda taw. Ta dər má sudidiva Lazglafta 6a, ka mu ta mnay. ³ Ka sudavamasuda lu katsi ná, had sulkuma vgha mu dza'a nzaku manda skwi ka fərđi'u wa. ⁴ Ka tata nzaku mu ma na dumbi mida mu ta na ghəŋa hadik na katsi ná, tata ŋada ghəŋ mu manda skwi famagha lu ta skwa ndəgaku. Kumay mu ta dgamata nda na vgha mu ta ghəŋa hadik na a wu, ama ka sudavamata lu nda tsa ta luwa ya, ka bukwanmta tsa nda hafu ŋa kdekedzen ya ta tsa ta mtaku ya. ⁵ Lazglafta kaghəŋani ta payafta amu ŋa mbədamaf ta mantša ya. Vlamavla ta Sulkumani guli ŋa gramaf ta skwiha dza'a tsi magay ta kəma.

⁶ Tsaya tama, ta kəl mu ka nzata nda fata ghəŋ inda fitik. Aŋ mndani nda sna mu kazlay: Ka ta ma na vgha mu ta na ghəŋa hadik na mu katsi ná, ta di'ij mu nda hëga mu ya da Mgham Yesu kə'a. ⁷ Ta ŋgha a mu nda iri karaku wa, nzakwa zlghay nda ŋuduf ta nzə mu. ⁸ Manda va tsaya ná, nda fa ghəŋa mu dar. Ta kumay mu ta sli'apta ma na slu'uvgha na ka nzata kawadaga nda Mgham Yesu. ⁹ Dər má tata ghəŋa hadik mu, dər má ta luwa a mu ná, zdəganata mu skwi kumaf maya amu. ¹⁰ Inda amu demdem ná, dza'a laghala mu ta kəma Kristi ŋa tsamaghatá guma, ŋa zlghay inda mndu ta nisəla slnani ya maga tsi ma nzakwani ta ghəŋa hadik. Ka đina slnani maga tsi, dza'a zlghay ta nisəlani, ka đina a slnani maga tsi wu dza'a zlghay ta nisəlani guli.

Nda ma Kristi slərbapta Lazglafta ta zughu nda amu

¹¹ Ya wya nda sna amu ta skwi ta hgə lu ka zləŋa Mgham Yesu ya, tsaya ta kəl aŋni ka ŋavata ka kasaktá ghəŋa mnduha. Nda sna Lazglafta ta aŋni dar, ta grafta aŋni guli ná, nda sna kaghuni ma ŋudufa ghuni ta aŋni. ¹² Ghubargəltá ghəŋa ŋni a ŋa aŋni ta ghubargəltá da kaghuni wa. Maraghunata tvi dza'a kəl kuni ka ghuba aŋni ŋa aŋni ta maraghunata, ŋa sŋaŋta ghuni ta hanaftawi ta gwal ghubaku nda skwa wa iri, ka zlanŋa ya ma ŋuduf. ¹³ Rgha həŋ ka kaghuni mantša ta mnə sanlaha ya ra? Dər má mantša tsi, ŋa vla glaku ŋa Lazglafta nzakwani. Ka mantša a tsi katək wu má, ŋa kata kaghuni nzakwani. ¹⁴ Inda skwi ta magə aŋni ná, ta magay aŋni kabga nda sna aŋni ta đvu ya đvu Kristi ta aŋni. Tsaya ta tinwa aŋni guli ta kəma ta kəma. Grafgra aŋni guli kazlay: Mtumta Kristi ta ghəŋa inda mndu kə'a. Inda mndu guli mtumta kawadaga nda tsatsi. ¹⁵ Mtumta ta ghəŋa inda mndu, kabga yaha gwal ta nda hafu da nzaku gaghəŋgaghəŋa taŋ, ŋa nzay taŋ ta nzaku ya ta zdəganata. Ka ŋa taŋ mtuta tsi, ka sli'aganaptá Lazglafta.

¹⁶ Ndanana tama ná, ŋghəgla a amu ta mndu manda hamata mnda səla wa. Dər má manda hamata mnda səla si ta ŋgha mu ta Kristi mndani ná, ndanana tama, ŋghəgla a amu manda tsaya wa. ¹⁷ Tsaya tama, ka si nda ndi'a vgha mndu nda Kristi katsi, nda nza ka lfid mndu. Lula tva nzaku ya si ta nzaku tsi ghalya, mbədavafmbəda ka lfidani. ¹⁸ Inda tsahaya ná, Lazglafta ta magata. Ka ghunagata tsi ta Kristi mtuta ŋa slərbapta zughu mataba mu nda tsatsi. Ka vlanŋatá tsi ta slna dza'a mnanatá mnduha ŋa sagha taŋ slərbapta zughu mataba taŋ nda tsatsi. ¹⁹ Skwi ta mnə aŋni ná, Lazglafta ta magatá slnani nda ma Kristi ŋa slərbapta zughu matabani nda inda mndu. Nəvgla a ta dmakwa mnduha wa. Kəl tsi ka ghunafta aŋni ŋa dza'a mnay ŋa mnduha kazlay: Ta kumay yu ta slərbapta da ta zughu

nda həŋ kə'a.

²⁰ Kristi ta ghunaftá aŋni ɲa kla lwa gwaɗani. Lazglafta kaghəŋani ta haga mnduha nda ma wa ɲni. Ma hga Kristi, ta ndəba dzvu yu ɲni ɲa ghuni, slərɓapwa slərɓa ta zughu nda Lazglafta. ²¹ Walaŋ a Yesu Kristi ta gatá dmaku wu, ka nanaftá Lazglafta ka dmaku ta ghəŋa gwaɗata amu, ɲa nzakwa mu ma ndi'atá vgha mu nda tsi, ka gwal tɗukwa ta wa irani.

6

¹ Ndanana ná, ta ksa slna aŋni nda Lazglafta. Kdəkwaɗək ta ndəba dzvu ɲni ɲa ghuni, ma ganava kuni ta masfa ta zɗakatahuda Lazglafta ya zlghaf kuni. ² Ka Lazglafta nda mnduhani na:

«Ma fitikani snaghata yu ta tawa gha. Ma fitik ɲa mbaghafta, kataghakata yu*,» ka'a.

Wana tsa fitik ya tama ndanana, wana tsa fitika mbaku ya tama guli ndanana.

³ Va a ɲni ta ksafɗa mndu ta aŋni nda dmaku ma slna ta magə ɲni wu, tsaya ta kəl ɲni ka ɲavata ka maga skwi ɲa kwal kul zləmɓiŋtá mndu. ⁴ Katək ná, ta maray ɲni ta nzakwa ɲni ka gwal maganatá slna ta Lazglafta ma inda skwi ta magə ɲni. Dər ta gay lu ta iri ɲaŋni, dər ta ghuyay lu ta ɗaŋwa ɲaŋni, dər ta gigray lu ta aŋni, ta ksay ɲni ta ɲuɗuf mida. ⁵ Ta ɗgay lu ta aŋni, ta pghay lu ta aŋni da gamak, ta sli'anafsli'a lu ta zlərɗawi ka gi dza aŋni, ta ghuyay ɲni ta ɗaŋwa ta maga slna, haɗ ɲni ta faftá hani ta iri baɗu ma sani wu, haɗ ɲni ta ɗaŋtá skwa zay guli wa. ⁶ Ta maray ɲni ta nza-kwa ɲni ka gwal kul haɗ sana skwi ɲa tsanavata, ka gwal nda sna ta skwa Lazglafta, ka gwal ksa ɲuɗuf, ka gwal maga zɗaku, ka gwal nda Sulkum nda ghuɓa ma həŋ, ka gwal ta ɗvutá mndu nda ɲuɗuf turtuk. ⁷ Ka gwal ta mna vərɗa gwaɗa, ka gwal nda mbakwa Lazglafta ma həŋ. Huzla vula ɲni ma zlaɓa nda zeghwi ná, tsaya kahwath-wata. ⁸ Vlaŋnatá glaku ɲa sanlaha,

hərtətátá aŋni ɲa sanlaha. Zləzləva aŋni ɲa sanlaha, raza aŋni ɲa sanlaha. Ka gwal tsakalawi ta fata mnduha ta aŋni, tsaw kahwathwata ɲa aŋni ta mnay. ⁹ Manda gwal kul snanɗá lu ta həŋ ka lu ta ngha aŋni, tsaw va nda sna lu ta aŋni ɗinaɗina. Mbli a yaha ya ra, ka lu ta ngha aŋni, tsaw ta ndiri aŋni ɗinaɗina. Gaŋnapha lu tiri, klap a lu nda kla ta hafu ma aŋni wa. ¹⁰ Ma skwi má ɲa ɓasay ɲni ta ɲuɗuf ya ná, rfu ɲa aŋni ta rfay. Ka pɗu həŋ, ka lu nda aŋni, tsaw nda ndəgha mnduha ta nanaftá aŋni ka gadghəl. Mamu skwa taŋ ra, ka lu nda aŋni, tsaw ɲa ɲni inda skwi demdem.

¹¹ Kaghuni gwal ma Kwareŋt, haɗ sana skwi ɗifaghuna aŋni wa, ɗvudva aŋni ta kaghuni katakata. ¹² Aŋni a ta kwal kul ɗvaftá kaghuni wu, kaghuni ta tsukwaghutá vgha ghuni tavata aŋni. ¹³ Manda gwaɗa da ɲa zwanani ya gwaɗa yu ta na gwaɗa na ɲa ghuni, maraŋnawamara ta ɗvafta kaghuni ta aŋni ma ɲuɗufa ghuni guli.

Haɗ skwi ta guyanaftá tsuwadək nda gurusl wa

¹⁴ Ma guyə kuni ta ghəŋ kawadaga nda gwal kul zlghaftá Lazglafta. Nu ta guyanafta mndu tɗukwa nda mndu ta maga ghwaɗaka skwi na? Nu ta guyanaftá tsuwadək nda grusl na? ¹⁵ Ta ghəŋa wu dza'a dzrafta i Kristi nda Halaway na? Nu ta guyanaftá mnda zlghay nda ɲuɗuf nda mndu kul zlghafta na? ¹⁶ Nu ta guyanaftá həga Lazglafta nda həga skwa wuyay na? Amu ná, həga Lazglafta nda hafu amu, manda ya mna tsi kazlay:

Mataba taŋ dza'a nzamta yu ka wawaku kawadaga nda həŋ.

Ka Lazglafta taŋ ta dza'a nzata yu, ka mnduha ɗa hahəŋ guli kə'a.

¹⁷ Tsaya kəl Lazglafta ka mnay ɲa mnduhani kazlay:

Sli'apwa sli'a mataba taŋ, ka dgaghuta kuni ta vgha nda həŋ,

ma ksaŋ kuni ta skwi kul raku,

* 6:2 Isaya 49:8.

tsaya dza'a kəl yu ka dzrafta nda kaghuni.

¹⁸ Dza'a nzakway yu ka Da ghuni, ɲa nzakwa kaghuni ka zwana da nda kwagha da† guli, ka Mgham Lazglafta nda mbra kə'a ya.

7

¹ Zwanama da, ya mantsa ya ka lu tamaftá imi ta sləməŋ ya ná, sudapma ghəŋa mu ma skwi dza'a ɲriŋtá vgha mu nda ɲudufa mu. Ka kdanakta mu ta nzakwa mu hezle' ma zləŋa Lazglafta.

Rfay Pwal ta rfu

² Gunaŋnawa guna ta ɲudufa ghuni. Had ya mataba ghuni magana ɲni ta ghwadaka skwi wu, had ya hlaghu ɲni ta səlani wu, had ya tsaghu ɲni guli wa. ³ Tsaghunaghatá guma a ta tsaghunaghata ɲni wa. Manda va tsa mnə ɲni ya ná, dɲudɲa aŋni ta kaghuni. Dər má ɲa mtuta tsi, dər má ɲa nzaku nda hafu a tsi ná, had skwi dza'a dgamata wa. ⁴ Had yu nda mahulhula ndanu ta ghəŋa kaghuni wa. Ta ghərɓaku yu ta kaghuni. Dər má ghuyghuya yu ta daŋwa ná, nda lɓa ɲudufa da, ta rfu yu.

⁵ Dər ma fitika ɓhadaghata ɲni da luwa Mekaduniya ná, had vgha mbi'aŋni wa. Ghuya daŋwa dər ndiga ndiga yeya ta slaŋnaghata. Grunus gra mnduha, ta zləŋ ɲni ma ɲuduf. ⁶ Mbaɗa Lazglafta ya ta lɓa ɲudufa gwal nda kɓa ka lɓaŋnatá ɲudufa ɲni ma ɓhadaghata Titus. ⁷ Tsa ɓhakta Titus yeya a ta lɓaŋnatá ɲudufa ɲni wu, mnaŋnamna guli ká kuni lɓanata ɲudufani. Rusaŋnaf rusa ká kuni ta kuma nghəglantá i'i, ká kuni ta haga madər, ká kuni ta lmiha ta lmu kəl yu ka va rfu katakata.

⁸ Nda sna yu kazlay: Nda gurɗa ɲudufa ghuni ta ghəŋa tsa delewer vindaghunaf yu ya kə'a mndani, haga a yu ta madər ta ghəŋani wa*. Aŋ mndani, hagaŋhaga yu ta madər ma

fitik rets, nghadapər yu ta gurɗatá ɲudufa ghuni ta ghəŋa tsa delewer ya. ⁹ Ndanana ná, ta rfu yu ta ghəŋa tsa delewer vindaghunaf yu ya. Taghəŋa vəl gurɗaghunaftá ɲuduf a ta rfa yu ta rfu wa. Ta rfu yu, kabga tsa gurɗatá ɲudufa ghuni ya ta klaghunaktá mbədanaftá ɲudufa ghuni ka paya tva ghuni. Har tsa gurɗatá ɲudufa ghuni ya ma ghəŋa Lazglafta. Tsaya tama, had sana dmaku magaghuna ɲni dekdek wa. ¹⁰ Gurɗatá ɲuduf manda ya ta kumə Lazglafta ná, ta mbədanafmbəda ta ɲuduf ɲa mbafta, ɲa kwala lu kul haga madər. Gurɗatá ɲuduf manda ɲa gwal ma ghəŋa hadik ná, mtaku ta klakta tsi. ¹¹ Nghawangha ta skwi klaghunak tsa gurɗatá ɲuduf manda ya ta zdəganatá Lazglafta ya ɓa, nghawangha ká kuni ta ɲavata ka payanata nzaku, ka tsalaptá ghəŋa ghuni mida kə'a ta husaghunata, ká kuni ta zləŋay, ká kuni ta mama ng-haŋtá i'i, ká kuni ta kuma maga skwi ta zdəganatá Lazglafta, ká kuni ta fata ghəŋa ghuni ka zlahu mnda dmaku. Ma maga inda tsa skwiha ya maraŋta kuni kazlay: Ta had kuni ma tsa skwiha ya wu kə'a.

¹² Tsa delewer vindaghunaf yu ya ná, vindaghunaf a yu ta ghəŋa mndu ta gatá dmaku dər ta ghəŋa ya gana lu ta dmaku wa. Kəl yu ka vindaghunaf ná, vindaghunafvinda yu, kabga ɲa maraŋta ghuni kahwathwata ta kəma Lazglafta kazlay: Nda fa vgha ghuni ka ɲaŋni kə'a. Tsaya skwi ta ksaŋnamtá ɲuduf. ¹³ Ta ghəŋa tsa skwi ta lɓaŋnatá ɲuduf ya guli ná, ta rfu ɲni katakata nghər ɲni ta rfa Titus, kabga zdanafta kaghuni demdem ta ɲuduf. ¹⁴ Ghubaŋghuba yu ta ghubakwa da ta kaghuni ta kəmani. Ndanana tama ná, sabsa yu ma hula má dza'a ksutá i'i. Gwada ta gɗata aŋni ta mnaghunata ná, kahwathwata nzakwani. Manda va tsaya guli ná, tsa ghubay ghubu

† 6:18 Ngha ta Zlahu 26:12, nda Izekiyel 37:27, Isaya 52:11, Irmiya 31:9 nda Izekiyel 20:34, 2 Samuyel 7:14, Isaya 43:6 nda Huseya 2:1. * 7:8 Ngha ta 2 La Kwareŋt 2:3.

ñni ta kaghuni ta kəma Titus ya guli ná, kahwathwata nzakwani. ¹⁵ Havaptani ka tsa zləñata zləña kuni, ka slavaptá kuni ka tsu'afta nda ya ka kuni fata ghəña ghuni ka snanata gwadani ya ná, ta sganaghasga ta yifatá kaghuni ma ñudufani. ¹⁶ Ta rfu yu, nda fa ghəña dá ta kaghuni ma inda skwi.

8

Katanťá gwal zlgħay nda ñuduf ma Ursalima

¹ Zwanama dá, ta kumay ñni ta mnaghunata skwi maga zďakatahuda Lazglafta mataba Igliz ta hadika Mekaduniya. ² Ma ghuya ďanwa ya ta ghuyə həñ katakata, ka rfu həñ ta rfu katakata, kulam nda nzakwa tañ dgər ka pďu, ka vlatá həñ ta skwi dagala ña katanťá sanlaha. ³ Ka i'i ta mnaghunata ná, vlavla həñ ka ghəña tañ ta skwi manda ya klaf mbrakwa tañ. Ka vlatá həñ ha ka malaghuta. Ka ghəña tañ sagha həñ ⁴ da ďaway da añni ka ñďanďa kazlay: Ta kumay añni ta nzakway tekwa mataba gwal ta katanťá gwal zlgħay nda ñuduf ta hadika Yahuda kə'a. ⁵ Tsa skwi vla həñ ya ná, vlavla həñ ka malaghuta skwi ya má si ta ndanu añni. Tinəl ghəña tañ vlan həñ ta Mgham Yesu karaku, tahula tsa guli ka tsu'aftá həñ ta maga skwi ya ta mnanata ñni ta həñ, manda ya ta kumə Lazglafta. ⁶ Tsaya kəl ñni ka ndəbanatá dzvu ta Titus ña labə da kďinťá tska tsa skwi ya da kaghuni kabga tsatsi ta zrafta. ⁷ Ma inda skwi ná, galipi kaghuni ka sanlaha. Galipi kuni ma zlgħay nda ñuduf, ma mna gwada Lazglafta nda tvani, ma snanťá kahwathwata, ma ñavata ghuni ka maga slna Lazglafta, ma ďvutá ya ďvu kuni ta añni. Ya mantša ya tsi ya tama, magawamaga ta tsa ñərma slna ya nda ñuduf turtuk.

⁸ Mbli kaghuni a ta mbli yu wu, snaghunamta snaghunam yu ya ka sanlaha ta ñavata ka vlay. Ma tsaya guli dza'a kəl kaghuni ka maranťa kazlay: Dvudva kaghuni kahwathwata

guli ta katanťá sanlaha kə'a. ⁹ Nda sna kaghuni ta zďakatahuda Mgham Yesu Kristi. Tsatsi ná, galipi ya, ka niñťá tsi ta ghəñani ka pďu ña naghunaftá kaghuni ka gadghəl nda ma tsa pďani ya.

¹⁰ Wya skwi ta ragħunata ta ndanu yu: Kďa ná, tinəl kaghuni ta kuratá katanťá gwal zlgħay nda ñuduf ta hadika Yahuda, gi ka vlatá kuni. ¹¹ Ndanana guli ná, ďina ka kďinťa ghuni ta tsa zďakwa ghuni ya kura kuni ta vlay daga tañtañ ya. Ka vla kuni manda ya klaf mbrakwa ghuni. ¹² Ka nda ñuduf turtuk klafta ka ta skwi klaf mbrakwa gha ka vlata katsi ná, zďəganazďa ta Lazglafta. Dawa a ta skwi kul had da kagha wa.

¹³ Nza a kazlay: Ka klagħuta kaghuni ta ndəgaku ta ghəña sanlaha, ta ghuyə kaghuni ta ďanwa kə'a wa. Ka guram ka lu, ka i'i. ¹⁴ Ndanana ná, ta mamu skwi ma dzvu da kaghuni, ďina ka katanťa ghuni ta gwal kul had skwi ma dzvu da həñ. Baďu pďay kaghuni ya guli, ka mamu tsi da hahəñ ya, ña katay tañ ta kaghuni. Mantša tama, ka guram kuni. ¹⁵ Ka gwada Lazglafta na:

«Fərtu a ña mndu ta tskanata dagala wu,
htu a ña mndu ta tskanata kwitikw
guli wu*,» ka'a.

I Titus nda grahani

¹⁶ Ta rfay ñni ta Lazglafta ta vlanťá ndanu ta Titus, ka fatá tsi ta ghəñani ña kataghunata manda va ñañni. ¹⁷ Tsu'aftsu'a Titus ta ndəba dzva ñni ya ndəbana ñni ña labə da kaghuni. Makďaku añni ka gwadganata ná, fufa tsatsi ta ghəñani, yifuyifa ma ñudufani, kabga ďvudva ta kataghunata. ¹⁸ Wya ñni ta ghunadaptá sana zwanama kawadaga nda tsi. Tsa mndu ya ná, ta għubay inda Igliz, kabga snanťani ta mnay nda tvani ta Lfida Gwada. ¹⁹ Tsaya yeya a ta kəl ñni ka ghunay wu, ghunafghuna Igliz guli mista ñni, ña magəganťatá na slna ña kata mnduha Lazglafta

* 8:15 Ngha ta: Sabi 16:18.

na. Tsəna slna ná, ta vlay ta glaku ɲa Mghama mu Yesu. Ta maray guli kazlay: Ta kumay ɲni ta katanɲá mnduha kə'a.

²⁰ Nana katu dagala ta vlata mnduha na ná, ta kumay ɲni ta ɲanata dīna ɲa wara hlawa mnduha ta ghəɲa aɲni ta ksa slna nda tsi. ²¹ Skwi dīna ta kumə aɲni ta magay. Ta wa ira Mgham Yesu yeya a wu, nduk nda ya ta wa ira mnduha tani.

²² Wana ɲni ta ghunaftá sana zwanama guli kawadaga nda həɲ. Nda kda fitika ɲni ta dzəghaɲta ma slnaha kavghakavgha. Ka nghadaptá ɲni ná nda fa ghəɲani ɲa maga slna. Ndanana manda snanɲani ta ghuba kaghuni ta ghubu lu ná, ka fəglatá tsi ta ghəɲani. ²³ Titus ná, gratá ksa slna da ya. Kawadaga nda tsi ta maga ɲni ta slna kata kaghuni. Yeya zwanamaha his kawadaga nda Titus ya guli, Igliz ta zabaptá həɲ, ka ghunaftá həɲ da kaghuni. Ta vlay slna taɲ ta glaku ɲa Kristi. ²⁴ Maranaɲwa mara ta həɲ ká kuni dɲutá həɲ kahwathwata, ɲa snanaghatani ta inda Igliz, dza'a kəl həɲ ka snanɲta kazlay: Kahwathwata tsa ghubay ta ghubu ɲni ta kaghuni ya kə'a.

9

Ta dɲay Lazglafta ta mndu ta vla skwi nda rfu

¹ Ta ghəɲa gwada ta katu ɲa gwal zlgħay nda ɲuduf ná, ² Dər má vindaghunaf a yu wu ná, nda sna yu nda fa ghəɲa ghuni kə'a. «Daga kda ta fata gwal zlgħay nda ɲuduf ta hadika Akaya* ta vgha taɲ ka vla tsa katu ya,» ka i'i ghubutá ghubakwa da ta kaghuni da gwal ta hadika Mekaduniya. Na tsa kulanɲta da mantasa ta gwada ta kaghuni ya ná, ka sli'anaftá tsi ta wər inda taɲ, ka vlay. ³ Dər má mantasa tsi, wya yu ta ghunadaptá tsa zwanamaha ya ɲa kataghunata. Ka tskanata kuni ta tsa ɲa ghuni katu ya manda ya mna yu,

yaha tsa ghubughuba ɲni ta kaghuni ta ghəɲani ya da nzata ka bətbət.

⁴ Ka waya ka skwi ka bhadaghata ɲni da kaghuni kawadaga nda la Mekaduniya, ta tska a ɲa ghuni wu katsi, dza'a ksuxsa ta aɲni ka hula, kabga nda ghada mnanata ɲni ta həɲ kazlay: Nda fa vgha kaghuni kə'a. Mal kaghuni dza'a basa hulani guli. ⁵ Tsaya kəl yu ka ndanapta kazlay: dīna ka ghunadaptá da ta tsa zwanamaha ya ta kəma ta kəma da kaghuni makdaku yu labə kə'a, ɲa kataghunata ka tsakanatá tsa ɲa ghuni katu ghada kuni ta taftá imi ta sləməɲ ya, ɲa slanaghata da ta tskatani. Tsaya dza'a maranɲta kazlay: Nda ɲuduf turtuk vlata kuni, mblaf nda mbla a lu ta kaghuni wu kə'a.

⁶ Wya skwi ɲa havapta ghuni: Ka sira a pghamta mndu ta hulfa ma vwah wu ná, sira a dza'a tskata tsi ta skwi ma tsa vwah ya guli wa. Ka dagala pghamta mndu ta hulfa ma vwah ná, dagala dza'a tskata tsi ta skwi ma tsa vwah ya guli. ⁷ Tsa katu ya ná, ka vla mndu manda ya ndanap tsi ma ɲudufani. Nda mtsiri'u' a wu, tkwe' a guli wa. Lazglafta ná, ta dɲay ta mndu ta vlay nda rfu. ⁸ Mamu Lazglafta nda mbrakwa faghunaghatá gasifa ɲa gdata ghuni ta mutsa inda skwiha ɲa maga ɲa ghuni ma slna, ɲa pdakwani ɲa maga inda ɲərma slnaha guli nda tsi. ⁹ Nda vinda ma gwada Lazglafta kazlay:

«Ta vlidinɲ vla ta skwiha ɲa gwal ka pdu,

ta gdavagda zdakwani† kə'a.»

¹⁰ Lazglafta ta vlanɲta hulfa ta mndu ɲa sləgay, tsatsi guli ta vlanɲta skwi ɲa zay. Tsatsi guli dza'a vlaghunatá inda hulfa ta kumə kuni, ɲa tfaghunaghatani ta wi ta ghəɲani ɲa sgakwa dza'a ghuni ta kəma ta kəma ma maga zdaku. ¹¹ ɲa gdatani ta tfaghunaghatawi ma inda skwi, ɲa nzakwa ghuni ka gwal ta muvla inda fitik. ɲa rfay ndəghata mnduha ta Lazglafta ta ghəɲa katuha ya ta vlata həɲ nda ma

* 9:2 Ngha ta 2 La Kwarentj 1:1. † 9:9 Ngha ta Zabura 112:9.

dzva ηni. ¹² Tsəna katu ta vlata kuni na ná, katanjá gwal zlgħay nda ηuduf yeya a ta magu tsi wu, ta sli'anafslí'a ta mnduha ηa va rfay tanj ta Lazglafta. ¹³ Tsa slna dza'a kuni magata ya dza'a maranjá nzakwa ghuni, ηa zləzlvay tanj ta Lazglafta ta ghəηa snata ghuni ta Lfida Gwada Kristi. Dza'a zləzlvay həη guli kabga vəl dgay ghuni ta skwa ghuni nda həη, ta vlay kuni guli ηa sanlaha. ¹⁴ Dza'a magay həη ta du'a da Lazglafta ta ghəηa kaghuni, ηa mamay tanj ta kaghuni kabga tsa zdaku ta malagħutá mbraku magaghuna Lazglafta ya. ¹⁵ Rfamarfa ta Lazglafta ta ghəηa mbəhu ya mbəhama tsi kul mnavata nda wi ya.

10

Katay Pwal ta ghəηani da gwal ta tsaftá gwada tida

¹ I'i Pwal kaghəηa da, ta ndəba dzvu yu da kaghuni, nda hanatá ghəη nda zdaku manda ηa Kristi. Ka lu ta mnay ta i'i ná, ka mataba ghuni yu ya ná, leβtekwa yu, ka had yu mataba ghuni ya guli ná, ta sidi yu, ka lu. ² Ta ndəbagħunandəba yu ta dzvu, yaha kuni gidiftá sidi βhadagħar yu da kaghuni, kabga dza'a gay yu kahwathwata ta sidi nda tsa gwal ta ngha aηni kazlay: Slna slu'uvgha ta magə həη kə'a ya.

³ Aη mndani, mnda səla aηni, tsaw vulu manda ηa mnda səla a ta vulu aηni wa. ⁴ Huzla ta kəl aηni ka vula tsa vulu ya ná, huzla ta kəl mnda səla ka vulu a wa. Lazglafta ta vlanatá tsa ηaηni huzla nda mbra ta zadanatá vla difa ghumaha Lazglafta ya. Ta zadanzada ηni ta ghwadaka ndanu ta ndanu mnduha. ⁵ Ta ηarapηara ηni ta inda ghwadaka ndanuha ta ndanata gwal ta gla ghəη ta pya snanjá Lazglafta. Ta gwaday aηni ta gwada ηa ksanaktá ndana mnduha ηa sna gwada Kristi. ⁶ Ka snasna kaghuni katsi ná, nda fa vgha aηni ηa dvanagħatá gwal kul snay mataba ghuni.

⁷ Nghawangha ta skwi ta magaku ba! I'i ná, ηa Kristi yu, ka ká mndu, ka vrinvra tsi ta ndanu katsi ná, dza'a nda ngha kazlay: Na Kristi aηni guli kə'a. ⁸ Vlihavla Mgham Yesu ta glaku ηa sladaghunafta, ηa zlambighunista a wa. Ghuban ghuba yu ta ghubakwa da nda tsaya, had tsaya dza'a ksa i'i ka hula wa. ⁹ Ma ndana da ná, zba gagaghunaftá zləη a ta zbu yu nda tsa delewera da ya wa. ¹⁰ Aη mndani, ka sanlaha ta mnay na: «Vinday Pwal ta delewer ηa mu ya ná, tsəna skwi nda bla magay na kə'a ta vinday, nda sidi nda sidi kay guli. Saghani da taba mu kay guli ná, had ta gwada nda mbraku wu, had hayhaya gwada ta gwadata tsi kay guli wu,» ka həη. ¹¹ Dina ka snanjá tsa mndu ta mnay mantša ya kazlay: Ka nu vindam ηni ma delewer ηni ma nzakwa ηni di'ij nda kaghuni ya ná, manda va tsaya dza'a maga ηni ta slna ηni lagħar ηni da kaghuni kə'a.

¹² Blubla aηni ka hahəη! Si wa aηni ηa gara vgha nda həη na! Hahəη ka ghəηa tanj ta klaftá ghəηa tanj ka gara ghəηa tanj. La rghaha! ¹³ Għuba a aηni ta ghəηa ηni ka malagħutá ya ta raku wa. Ma kuraghuta vli granaf Lazglafta ta maga aηni ta slna ηni. Kuraghwa tsa vli granaf Lazglafta ya tsa kəl aηni ka labə da kaghuni ya. ¹⁴ Ma laba ηni da kaghuni ná, tsughwadagħu a ηni ta kuraghuta tsa vliha kuranə tsi ya wa. Tinəη aηni ta klədaghunagħatá gwada Kristi. ¹⁵ Had aηni ta Pak kuraghuta vli vlanə lu, ka ghərbaku ta ghəηa magatá slna sanlaha wa. Skwi faf aηni ta ghəη tida ná, má ka sgavagħasga zlgħay nda ηudufa ghuni, ka sgavagħata slna ηni mataba ghuni manda ya kuranjə* Lazglafta, ¹⁶ ηa dza'a ηni mna Lfida Gwada ma sana hadikha di'ij nda kaghuni. Va a ηni ta dza'a maga slna ma vla ksa slna sanlaha, ηa ghərbay ηni ta ghərbaku ta ghəηa slnaha ghada hahəη ta magata wa.

¹⁷ «Ka ta kumay mndu ta ghərbaku

* **10:15** Ngha ta Ruma 15:17-21. † **10:17** Ngha ta Irmija 9:23, 1 La Kwarentj. 1:31.

katsi ná, ka ghərǝa tsi ta ghərǝakwani ta Mgham Yesu†» ka lu ta mnay. ¹⁸ Mndu ta ghuba ghəŋani a ta rfu lu wa, mndu ta ghubu Lazglafta ya.

11

IPwal nda ghwadaka gwal ghunay

¹ Ka ksa kuni ta ŋuduf nda i'i, wana yu dza'a gwada ka rghargha. Manda va tsaya ná, ka ksa kuni ta ŋuduf. ² Ta draku yu ta ghəŋa kaghuni manda ŋa Lazglafta. Kristi zə'ala dzugwa ghuni, ka yu ka vlaghunata. Ta kumay yu tama ta nzata ghuni nda ghuba, ŋa vlata da ta kaghuni manda ya ta vlə lu ta makwata pat-sapatsa ŋa zə'al dzugwani ya. ³ Skwi ta zləŋ yu kwenkwen ná, duŋwa lu da baraghatá kaghuni, da tsaghutá kuni ta tsa vərda ndi'atá vgha ghuni nda Kristi ya, da nzaku tsi manda ŋa Hawa lagha nahadik da barafta nda hidakwani ya na, ka yu. ⁴ Zləŋa da guli ná, kabga dər wati ma mndu ta lagha tagha skwi ta ghəŋa Yesu tskəm nda tsa ŋaŋni taghaghunaf ŋni ya ná, gi ta tsu'ay kuni. Mnaghunaha ta gwada ta ghəŋa Sulkum tskəm nda ya zlghaf kuni, ta tsu'ay kuni. Mnaghunaha ta gwada tskəm nda Lfida Gwada ya zlghaf kuni guli, ta tsu'ay kuni.

⁵ Ka mghama gwal ghunay ta ngha kaghuni ta tsa mnduha ya, ama grafgra i'i kazlay: Walaŋ a həŋ ta malaghutá i'i wu kə'a. ⁶ Aŋ mndani, pərdaŋ a yu ta snantá gwada wu, ama nda sna yu ta skwi ta gwadə yu. Ma inda skwi magə ŋni ná, maraghunamara ŋni dər nda ta tva wati ma skwi tsi.

⁷ Ma fitika mnay da ta Lfida Gwada Lazglafta ŋa ghuni ná, ka mbalay si ta mnaghunata yu. Ka vraganata yu ta ghəŋ, kabga ŋa ŋlaghunaf. Nda nza tsa ka dmaku ra? ⁸ Ma tsa fitika magay da ta slna ŋa ghuni ya ná, sanlaha ma Igliz si ta nghapta ka i'i. ŋa taŋ ma skwi tskəgudunus yu ta həŋ ka maga slna ŋa ghuni. ⁹ Ma tsa nzakwa da da kaghuni ya, ta pdatá

yu ta skwi ná, had yu ta daway da kaghuni wa. Zwanama ta sabi ta hadika Mekaduniya ta klidikta skwi ta pdata yu. Ma tsa fitik ya, faghunagha a yu ta ndəgaku wa. Manda va tsaya guli dza'a kdaŋta yu ta kwal kul dawutá vli da kaghuni. ¹⁰ Ta ghubakwa da yu nda tsaya, had mndu ta inda hadika Akaya* dza'a pyaftá i'i wa. Na skwi ta mnə yu na ná, kah-wathwata da ta mna yu ma hga Kristi ta nzakway ma i'i. ¹¹ Kabgawu kəl yu ka mnay mantasa na? Kwala da kul dvtutá kaghuni ra? Nda sna Lazglafta kazlay: Dvudva yu ta kaghuni kə'a.

¹² Manda va na kwala da kul tsu'aftá skwi da kaghuni na ná, manda va tsaya dza'a kdaŋta yu, kabga yaha tsa ghwadaka gwal ghunay ya da mutsaftá ghurum ŋa ghərǝaku kazlay: Manda va ŋaŋni ta maga tsi ta slna kə'a. ¹³ Vərda gwal ghunay a tsa mnduha ya wa. Slna nana mndu ta magə həŋ. Manda gwal ghunay Kristi ka həŋ ta klaftá ghəŋa taŋ. ¹⁴ Skwa ndərmimay a tsaya wa! Halaway ka ghəŋani guli ná, ta klafkla ta ghəŋani ka niŋta manda duhwala Lazglafta ta wudaku. ¹⁵ Skwa ndərmimay a klafta tsa gwal ta maganatá slna ya ta ghəŋa taŋ ka niŋta manda gwal ta tagha vərda skwi ŋa mnduha wa. Ma kdavaktani ná, dza'a mutsay həŋ ta nisəla taŋ ka gragra nda slna taŋ ya maga həŋ.

Ghuya danwa Pwal

¹⁶ Ka yu ta vrəglintá mnay ná, ma fa kuni ta i'i manda rgha. Ka si fafa kuni ta i'i manda tsaya, ka nza yu ka tsa rgha ya, ŋa lavinta i'i ta ghərǝanta ghərǝakwa da guli. ¹⁷ Na gwada dza'a yu mnay na ná, dza'a gwadə manda ya ta zdəganatá Mgham Yesu a yu wu, manda va ŋa mndu ka rgha dza'a gwada yu. Grafgra yu ta skwi dza'a ghərǝa yu ta ghərǝaku tida guli. ¹⁸ Tsəhala nda ndəgha mnduha ta ghərǝaku manda ŋa slu'uvgha ya ní, i'i guli ná, dza'a ghərǝay yu mantasa

* **11:10** Akaya: Ngha ta 2 La Kwareŋt 1:1.

ya. ¹⁹ Nda hiða kaghuni kahwata, ta ksanatá ñuðuf ka tsu'aftá la ka rgha nda rfu. ²⁰ Ta rfu kuni nda fata mndu ta kaghuni ka vu'a tañ. Ta rfu kuni nda zata mndu ta kaghuni. Ta rfu kuni nda ksamta tañ ta kaghuni ma dzva tañ. Ta rfu kuni nda nza-ghunaghata tañ. Ta rfu kuni nda dzuðaghunata tañ. Ta ksay kuni ta ñuðuf ta ghəña indani. ²¹ Ta ksə ka hula mnay ta añni, traptra añni ta magay manda tsaya. Ndanana ná, dza'a gwaday yu ta gwada manda ña rgha.

Ka si ta ghərɔaku sanlaha ya ná, dza'a ghərɔay i'i guli ta ghərɔaku. ²² Ka la Hebru hahəñ, mantsa ya i'i guli. Ka la Isra'ila hahəñ, mantsa ya i'i guli. Ka zivra Abraham hahəñ, mantsa ya i'i guli. ²³ Ka gwal ksanatá slna ta Kristi hahəñ, wana yu dza'a gwada manda mndu nda ksa da halaway: Malaghumala yu ta hahəñ dekdək. Ma vəl hərfaku tsi, ndada a hərfuta yu wa. Ma lamə da gamak tsi, ndada a lama yu wa. Ma mutsaftá dzu tsi, malghumala ña da ka ña tañ. Lagha ta wa hdak tsi, mbədava a ña da wa. ²⁴ Hutaf səla da ta mutsaftá sləvu† fwadmbusak had turtuk wu, da la Yahuda. ²⁵ Hkən səla lu ta dgaptá i'i, turtuk səla lu ta zləzlərtsatá i'i, hkən dədəghata da drəf nda kwambalu. Vagha vagha yu turtuk nda hani tani ta mghama drəf. ²⁶ Ma wawakwa da nda səla tazlay ná, dagala ghuya danwa su'u yu ma zalaha, dagala ghuya danwa su'u yu da la gənda, dagala ghuya danwa su'u yu da la ini, dagala ghuya danwa su'u yu da gwal kul snantá Lazglafta. Dagala ghuya danwa su'u yu ma luwaha nda ya tahula luwaha. Dagala ghuya danwa su'u yu, ta drəf. Dagala ghuya danwa su'u yu da zwanamaha ka ghwadak. ²⁷ Tazlay ná, ta hərfuhərfa yu, ta duda vgha da ta maga slna, had yu ta faftá hani ta iri badu ma sani wu, badu ma sani ta dzay maya nda ndala ta i'i, had yu ta mutsaftá skwa zay badu ma sani

wu, ta dzay mtasl ta i'i, ta pdapda yu ta lgut ña fafta ta vgha. ²⁸ Zlanha lu ta hamatani, mala skwi ma ghəña da ná, ta ndanay yu ta inda Igliz inda fitik. ²⁹ Htuta mbrakwa mndu ya ná, manda skwi i'i ya kaghəña da. Zləmbamtá mndu ma dmaku, ndada a kə'a ta dra i'i ta wa ñuðuf wa.

³⁰ Ka skwi ña ghərɔay da tsi katsi ná, hta ta mbrakwa da skwi ña ghərɔay da. ³¹ Nda sna Lazglafta Dani ma Mghama mu Yesu ta zləzlvu lu ña kdekeden ya kazlay: Tsakala a yu ta wi wu kə'a. ³² Ma fitika nzakwa da ma luwa Damas ná, mbadaka ñumna ya ta ksa slna mista mgham dagala ta hgu lu ka Aritas, ka pghatá mnduha ta watgha luwa Damas ña dakwatsa i'i. ³³ Ama, ka habaftá lu ta təa ta tughuba ka famta i'i mida, ka fagihata nda ta sana ghurum ta muhula luwa. Mantsa ya ndapta‡ yu ma dzvani.

12

Ta rfu Pwal nda ghuyayni ta danwa ta ghəña Kristi

¹ Nda nza tkwe' ka ghərɔay da ta ghərɔaku dər ra a tsi. Ndanana tama, dza'a gwada yu ta ghəña skwi maridīñ Mgham ka snadimta. ² Mamu sana mnda zlgħay nda ñuðuf klagha Lazglafta ta mahkəna luwa. Ta magay na ta ghwanpdə fwada vakwani. Ka va klagha tsakwam tsi tama, sna a yu wa. Ka va maranañ nda mara tsi, sna a yu wu, Lazglafta yeya nda sna. ³ Manda va tsaya ná, klaghakla Lazglafta ta tsa mndu ya da luwani. Ka va klagha tsakwam tsi tama sna a yu wu, ka va maranañ nda mara tsi, sna a yu wu, Lazglafta yeya nda sna. ⁴ Ma tsa lafani da hada ya, ka snantá tsi ta gwadaha ya kul lavintá lu ta rusay. Vlañ a lu ta tvi ta mnda səla ña vrinta mnay guli wa. ⁵ Tsa mndu ya ña da má dza'a ghubay. I'i tada, htatá i'i ña da ta dza'a ghubay kwenkweñ. ⁶ Ka má ta kumay yu ta ghuba ghəña da ná, ma nza a yu ka

† 11:24 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 25:3. ‡ 11:33 Ngha ta Slna gwal ghunay 9:23-25.

rgħa wu, kahwathwata má dza'a yu mnay. Ta warə nda wara yu ta għuba ghəŋa dā kabga yaha lu da klaftá i'i ka malaghuta ka skwi ya ta nghan̄ta lu ta i'i ta magay, ka skwi ta snan̄ta lu ta sabi ma wa dā a tsi.

⁷ Kada kwala yu ta ghərǒaku ta ghəŋa tsa skwa ndərmimay katakata mariha Lazglafta ya ná, ka fadim̄tá lu ta mbraz ma vgha ta nzakway manda duhwala halaway ghunaf lu ŋa dzadzudusta, ŋa pyaftá i'i ka ghərǒaku. ⁸ Hkən səla dā ta maga du'a má ŋa klin̄ta Lazglafta ta tsa dan̄wa ya. ⁹ «Vlagħavla yu ta zdakatahuda dā, prək ka nda tsa, ma hta ta ŋa għa ma mbraku ta maravata ŋa dā ma mbraku,» ka'a nda i'i. Mantsa tama, mal ghərǒay dā ta ghərǒaku ta ghəŋa hta ta mbrakwa dā kada bukwamta mbrakwa Kristi ta i'i. ¹⁰ Tsaya tama ta kəl yu ka rfu nda hta ta mbrakwa dā, nda raraza i'i ta rarazə lu, nda giri ta gə lu ŋa dā, nda ghuya dan̄wa ta ghuyə lu ŋa dā, nda skwiha ya ta dza i'i ma vgha ta gwada ta Kristi. Ma tsa hta ta i'i ya ta mutsafta yu ta mbraku.

Ndana Pwal ta ghəŋa gwal zlghay nda ŋuduf ma Kwarejt

¹¹ Manda mndu nda ksa da halaway gwadata yu ta tsa gwada ya. Kaghuni ta mblaftá i'i guli. Kaghuni a ma dza'a għuba i'i ra? Had skwi htap i'i ka tsa gwal ghunay ghuni dagaladagala ma kaghuni ya, dər má had hayhaya dā wa. ¹² Nizla ta maran̄tá nzakwa dā ka mnda ghunay ná, nda nghan̄ta kuni ta ksa ŋuduf ksə yu, nda nghan̄ta kuni ta mandərmimi nda mazəmzəm nda ndəghata sanlaha ma skwi ma fitika nzakwa dā da kaghuni. ¹³ Nahgani laghu yu maganata sanlaha ma Igliz, kul magaghunata yu ta kaghuni na? Aya! Mamu skwi kul magaghunata yu, dawən a yu ta katihata ghuni wa. Plihawapla ta dmakwa dā ta ghəŋa tsaya.

¹⁴ Nda fa vgha dā ŋa labə da kaghuni ŋa mahkəna səla. Ka labla yu, skwa ghuni a ta psə yu wa, vərda kaghuni ta psə yu. Tazlay ná, zwani

a ta tskanatá skwi ta dadaha wu, dadaha ta tskanatá zwani. ¹⁵ I'i ná, nda rfu dza'a vlagħunata yu ta inda skwa dā nda ghəŋa dā tani ŋa kata kaghuni. Dza'a htanaghuta nda hta kaghuni ta dvutá i'i kabga dvuta dā ta kaghuni ra?

¹⁶ Nda sna kaghuni kazlay: Dawa a yu ta katihata ghuni wu kə'a. Ama ka sanlaha mataba ghuni ta mnay ná, hiduhida Pwal, nənǒapnənǒa ta amu, ka hən. ¹⁷ Kinawu nənǒapta yu ta kaghuni tama? Ari mamu ya mataba tsa mnduha ghunadap yu da kaghuni ya, ta gataftá skwa ghuni ka kladikta na? ¹⁸ Ndəbana ndəba yu ta dzvu ta Titus ka labə da kaghuni, ka ghunaftá yu ta sana zwanama guli mistani*. Ma tsa laba Titus da kaghuni ya ná, mamu skwa ghuni gatugadughunus tsi ra? Ta tva turtuk a mbada ŋni ta mbada nda Titus ra?

¹⁹ Ka waya ka skwi nda kdā fitika ghuni ta ndanay kazlay: Ta zba wadapta ghəŋa ŋni da kaghuni ŋni kə'a. Mantsa a wu! Ta kəma Lazglafta ta gwada ŋni ta gwada manda ya ta kumə Kristi. Graha dā ya ta dvu yu, inda tsa skwiha ta magə ŋni ya ná, ŋa ŋla kaghuni ta kəma ta kəma, ta maga ŋni. ²⁰ Skwi ta zlən̄ yu ma tsa labə dza'a labə yu da kaghuni ná, duŋwa yu da kwal kul slafta ta kaghuni mantsa ta kumə yu ya, ta slaftá kaghuni ta i'i mantsa kul kumə kaghuni ya ná, ka yu. Ta zlən̄ay yu ta slanaghata dā mataba ghuni ta zlərda wi, nda draku, nda gufwatá ŋuduf, nda dvutá ghəŋ, nda tsanavatá gwada ta mndu, nda tsa mndəra mndu, nda gla ghəŋ, nda hwazlaǒaku. ²¹ Sana skwi ta zlən̄ə yu ma tsa labə dza'a labə yu da kaghuni ya guli ná, duŋwa yu da nzata ma hula ta kaghuni, ta kəma Lazglafta dā ná, ka yu. Zlən̄a dā ná, da slanaghatá yu ta gwal ta maga dmaku manda va ya snu hən̄ ta kwalagħutá paya tva tan̄ ta ghəŋa hliri ta hlə hən̄, nda maga sli'insli'in̄ ta magə hən̄, nda sanlaha ma mndərga tsa ghwadaka skwiha ya.

* **12:18** Nghan̄ta 2 La Kwarejt 8:22.

13

Kdávakta vlata Pwal ta hidaku

¹ Mahkəna səla dā na ta dza'a labə yu da kaghuni na. Ka labla yu, dza'a tsanaghatsa mu ta guma ta gwal ta magata ghwadaka skwi. «Kada laba skwi nda tvani, mamu ka masləmtsəkha his ka hkəŋ* a tsi,» manda ya nda vinda. ² Ma mahisa səla dā ta labə da kaghuni, zlahanaghazlaha yu ta gwal ta magatá dmaku nda pdakwa inda sanlaha. Ndanana, dər má di'ij yu nda kaghuni ná, ta vrafvra yu ta va tsa gwada dā mnə yu ma tsa fitik ya kazlay: Ka vradapvra yu da kaghuni, had' ya dza'a zlan̄ta yu dər turtuk wa. ³ Tsəhala ta kuma graftá skwi kuni kazlay: Ta gwada Kristi nda ma wa dā kuni ya, dza'a nda sna kuni. Hətu a mbrakwa Kristi mataba ghuni wa, ta maraŋmara ta mbrakwani mataba ghuni. ⁴ Aŋ mndani, ma fitika zləŋaftá Kristi ta udza zləŋay, htu hta mbrakwani, ama ka nzatá tsi nda hafu nda mbrakwa Lazglafta. Aŋni guli, nda hta mbrakwa aŋni ma guyata vgha ŋni nda tsatsi. Ama dza'a maraghunaŋ mara ŋni kazlay: Nda hafu ŋni kawadaga nda tsatsi ma mbrakwa Lazglafta kə'a.

⁵ Ndanawandana kaghuni ka ghəŋa ghuni ta ghəŋa ghuni, ŋa grafta ghuni ka ma zlgħay nda ŋuduf kuni tsi, ka kitsi. Ndanawandana kaghuni 6a ka ghəŋa ghuni, tsatsaf a kuni kazlay: Mamu Yesu Kristi ma kaghuni kə'a ra? Ba tsatsaf a kuni tdukwa kasi'i wa. ⁶ Aŋni tani, tsatsaftsatsa aŋni, ta graftá ŋni guli ná, dza'a nda sna kaghuni. ⁷ Ta maga du'a ŋni da Lazglafta yaha kuni magəgəltá ghwadaka skwi. Va a ŋni ta mnay kazlay, kdənakkdə aŋni ta inda skwi kə'a wa. Skwi dīna kwen̄kwen̄ maga kuni, ka aŋni nda kaghuni dər má nda hta aŋni ká mnduha ta nghan̄. ⁸ Had' sana skwi laviŋ aŋni ta maganavatá kahwathwata wu, slna tsa kahwathwata ya ŋa

aŋni ta magay. ⁹ Ka nda mbra kaghuni ta tva Lazglafta dər nda hta mbrakwa aŋni, ta rfu aŋni. Du'a aŋni da Lazglafta ná, má tsidid ká kuni nzatá, ŋa aŋni. ¹⁰ Skwi kəl yu ka vindaghunaftá na delewer na, ta di'ij yu nda kaghuni na na, kabga va a yu ta dava kaghuni 6hadaghar yu da kaghuni wa. Vlihavla Mgham ta mbraku ŋa ŋla kaghuni ta kəma ta kəma, ŋa 6adzighunista a wa.

¹¹ Zwanama dā, dughwana ka kuni nzata, ka nzata kuni nda rfu, zbawazba ta nzata tsidid, brusuvuswa vgha ghuni, nda dzratawi ka kuni nzata, nzawanza nda zdaku mataba ghuni. Mantsa ya ná, dza'a nzanza Lazglafta ya ta dvtutá mnduha, ta vla zdaku ŋa mnduha nda kaghuni.

¹² Gaguvuswa zgu nda brusa vgha.

Ta ga zgu inda gwal zlgħay nda ŋuduf ŋa ghuni.

¹³ Ka nza zdakatahuda Mgham Yesu Kristi, nda dvtutá mnda Lazglafta, nda guyata vgha ma Sulkum nda ghu6a nda kaghuni demdem.

* 13:1 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 19:15, Mata 18:16, 1 Timute 5:19, Hebru 10:28.

Tsgha ta Iwa Pwal ŋa La Galat

Gazgu

¹ Nana delewer na ná, i'i Pwal ta nzakway ka mnda ghunay ta vindaghunafta. Daga da mnduha a sagha tsa nzakwa da ka mnda ghunay ya wu, sana mndu a guli ta kladiktá lwani wa. I Yesu Kristi nda Lazglafta Da ta sli'aganaptá Yesu ma mtaku ya, ta ghunaftá i'i. ² Ta ga zgu inda zwanama ta nzaku kawadaga nda i'i hadna, ŋa inda kaghuni gwal zlgħay nda ŋuduf ta hadika Galat*. ³ Ka nza zdakatahudi nda zdakwa i Da mu Lazglafta nda Yesu Kristi kawadaga nda kaghuni. ⁴ Vərda Yesu kaghəŋani ta vlatá ghəŋani ŋa mbamafta ma dmakwa mu. Ka hlagamaptá ma na ghwadaka nzaku ta na zamana ná, manda ya kumaŋ Da mu Lazglafta. ⁵ Ŋa Lazglafta glaku ŋa kdekedzen. Amin.

Turtuktuk Lfida Gwada

⁶ Ta ndərmim nda ndərmima yu, ka kuni gi mbədanatá hul ta Lazglafta ya ta hganťá kaghuni ma zdakatahuda Yesu Kristi, ka lagħwi da sna sana gwada. ⁷ Ka kahwathwatani ka lu gwaday na, had sana Lfida Gwada wa. Kəl yu ka mna tsaya ná, mamu sanlaha ma mnduha ta mbada ghəŋ ghuni, ta kuma mbədanaftá Lfida Gwada† Kristi. ⁸ Ka i'i nda kaghuni wa! Ka lagħa sana mndu, dər va na aŋni na tsi, dər duhwala Lazglafta ta luwa tsi, ka mna sana gwada tskəm nda ya mnaghuna aŋni katsi ná, ka nza tsa mndu ya nda ksi'a. ⁹ Mnumna yu má mndani, wana yu ta vrəgliŋťá mnəglaghunata ndanana. Ka mnaghunamna sana mndu ta sana gwada tskəm nda ya snan kuni

da aŋni katsi ná, ka nza tsa mndu ya nda ksi'a.

¹⁰ Vani tama ná, ka zdəganata yu ta mnduha ka yu ta kəl yu ka mnay manda nana re, ari ka zdəganata yu ta Lazglafta a na? Zdəganata da ta mnduha ta psə yu ra? Ka zdəganata da ta mnduha ta psə yu katsi ná, nza a yu ka mnda ksanatá slna ta Kristi nda tsa wa.

Zbapzba Lazglafta ta Pwal ka mnda ghunay

¹¹ Zwanama da, ta snaghunamsna yu kazlay: Nana Lfida Gwada ta mnaghunata yu na ná, sabi da mnda səla a wu kə'a. ¹² Manda va tsaya ná, snan da mndu a yu wu, mndu a guli ta taghadifta wa. Yesu Kristi ka ghəŋani ta gunidifta.

¹³ Nda sna kaghuni ta nzakwa da ghalya ma nzakwa da ma dina la Yahuda. Ma tsa fitik ya ná, si ta gay yu tiri ŋa Igliza Lazglafta, si ta kumay yu ta zadanatá həŋ. ¹⁴ Mataba kamtaghuha da ná, mal i'i si ta ŋavata ka ksa dina la Yahuda. Hamha yu ta ghəŋa da ka ksa dina dzidziha‡ da.

¹⁵ Kulam nda tsa, zbuzba Lazglafta ta i'i daga ma nzakwa da ma huda ma da. Ka zdidiftá tsi ta hudi ka hgaftá i'i, ŋa ksa slnani. ¹⁶ Ka snidimťá tsi ta zwanani ŋa dza'a da mna gwada ta ghəŋani ŋa gwal kul nzakway ka la Yahuda. Ma tsa fitika snidimtani ya, gi sli'af a yu ka lagħwi dawantá hidaku da mndu\$ wa. ¹⁷ Sli'af a yu guli ka lafi da luwa Ursalima da guyaftá vgha nda gwal ta tinlaghutá nzakway ka gwal ghunay, ka i'i wa. Ka sli'afta yu ka lagħwi ta hadika Arabiya. Tahula tsa, ka vragaptá yu ka lagħwi da luwa Damas. ¹⁸ Tahula vaku hkən tama, ka sli'aftá yu ka lafi da Ursalima ŋa snanťá Kefas, ka magatá yu ta fitik ghwanpdə hutaf* ga tan. ¹⁹ Had sanlaha ma gwal ghunay guyaf yu ta vgha nda həŋ wu, ta ghəŋa Yakubu zwanamani ma

* **1:2** Ngha ta Slna gwal ghunay 16:6. † **1:7** Ngha ta 2:3-5, aya 12-14. ‡ **1:14** Slna gwal ghunay 8:3, 22:3-5, 26:9-11. § **1:16** Ngha ta Slna gwal ghunay 9:3-6, 22:6-10, 26:13-18. Aya 15: gray nda Isaya 49:1, Irmiya 1:5. * **1:18** Ngha ta Slna gwal ghunay 9:26-30, nda Yuhwana 1:42. † **1:19** Ngha ta Slna gwal ghunay 2:9, nda 15:13.

Mgham† Yesu yeya guyaf ηni ta vgha nda tsi. ²⁰ Nana skwi ta vindi yu ηa ghuni ná, tsakalawi a wu, kahwathwata ya, ta kəma Lazglafta ta gwada yu.

²¹ Manda sli'aftha da ma luwa Ursalima, ka laghu yu ta hadika Siri nda ya ta hadika Silisi. ²² Ma tsa fitik ya, had'ya nda sna ta i'i mataba Igliz ta hadika Zudiya wa. ²³ Gwada ta mnə lu ta ghəna da yeya snaη hən kazlay: Tsa mndu si ta giri ηa amu ghalya ya kay ta mbəda'aftha ndana, ka mna gwada ta ghəna tsa Lfida Gwada si ta kumə tsi ta zadanata ya, ka hən. ²⁴ Manda snaηta taη kazlay: Nda mbəda nzakwa da kə'a, ka zləzlvu hən ta Lazglafta ta ghəna da.

2

Pwal ma Ursalima

¹ Vaku ghwanpəda fwad tahula tsa, ka vrəgladafta yu da luwa Ursalima kawadaga nda Barnabas, ka kladanafta Titus ta səla da*. ² Kəl yu ka vrəgladafta ná, Lazglafta ta gunidintá tvi kazlay: La kə'a. Manda lafa da, ka nzata yu kawadaga nda gwal ta nghə lu ka la mali ta ghəna gwal zlgħay nda ηuduf. Ka mnananηta yu ta hən ta gwada ta ghəna Lfida Gwada ya ta mnə yu ηa gwal kul nzakway ka la Yahuda, kada kwala tsafaratá vgha da, nda ηavata ya ta ηavata yu ma tsa slna ya nzata ka bətbət. ³ Titus gratá wawakwa da ná, mnda la Grek ya. Had' mndu ta walanηta mnanata kazlay: Ba tsaghatá fafad kə'a nda tsi wa. ⁴ Sabsa gwada ta tsa fafad kabga mamu sanlaha ma zwanama† ka ghwadak ta kdikadamta nzamta mataba ηni, ηa badza tsa fala'uwata vgha ηni ma Yesu Kristi ya. Ta kumay hən ta niηnista ka vu'a zlaha Musa. ⁵ Walaη a ηni ta zlananηta tvi dər ka ki'a ta hən wu, kada ηaghunata ηni ta kahwathwata Lfida Gwada.

⁶ Ama tsa gwal ta nghə lu ka la mali ta ghəna gwal zlgħay nda ηuduf ya ná, had' sana skwi sganagha hən ta ghəna tsa skwi ta taghu yu ya wa. Da i'i tada, dər má wa hən, kaskwa turtuk hən da i'i, kabga had' Lazglafta ta gala mndu‡ wa. ⁷ Nziya nza tsi ná, grafgra hahən kazlay: Vlihavla Lazglafta ta slna dza'a mna Lfida Gwada ηa gwal kul nzakway ka la Yahuda, manda va ya mnana tsi ta Piyer ηa dza'a da mnay ηa la Yahuda ya kə'a. ⁸ Tsa Lazglafta ta ksa slna ma Piyer ta ghunafta da la Yahuda ya ná, va tsa Lazglafta ya ta ksa slna ma i'i, ta ghunafta i'i guli da gwal kul nzakway ka la Yahuda. ⁹ Grafta i Yakubu nda Kefas nda Yuhwana ta nzakway ka gugudi mataba Igliz ta tsa zđakatahudi zđidinj Lazglafta ya, ka zgwanηatá hən nda Barnabas ηa maranηta guyatá wa taη nda aηni. Na dza'a aηni tvə la Grek, ta dza'a hahən tvə la Yahuda. ¹⁰ Ka havapta kuni ka gwal ka pdu, ka hən yeya skwi mnanηna hən. Ka magə§ yu guli ta tsa slna ya.

Dvanaghata Pwal ta Kefas

¹¹ Manda lagha Kefas da luwa Anηakiya*, ka dvanaghatá yu ta kəma mnduha ta ghəna bədzaku ya maga tsi. ¹² Skwi ta magay ná, ta taηtaη, ta zay Piyer ta skwi kawadaga nda gwal zlgħay nda ηuduf ka gwal kul nzakway ka la Yahuda. Ma sana fitik tama, ka ghunadaptá Yakubu ta sana mnduha da aηni. Manda bhadaghata tsa mnduha ya, ka tsaghutá Piyer ta vgha, kabga zləηa gwada da la Yahuda. ¹³ Ka tsaghutá sanlaha ma la Yahuda ta nzakway ka gwal zlgħay nda ηuduf ta vgha guli manda tsa ηa Piyer ya. Ka dədamta Barnabas guli da tsa ghwadaka ndana taη ya. ¹⁴ Nghay da ná, had' tsa magakwa taη ya ta gra vgha nda Lfida Gwada wu, kəl yu ka dvanaghatá Kefas ta kəma mnduha kazlay: Ka si kagha ta nzakway ka la Yahuda, manda ηa

* **2:1** Slna gwal ghunay 11:30, 15:2. † **2:4** Ngha ta Slna gwal ghunay 1:7. Gray nda 1:6. ‡ **2:6** Gray nda Vrafta ta Zlahu 10:17. § **2:10** Slna gwal ghunay 11:29-30. * **2:11** Ngha ta Slna gwal ghunay 11:19-26.

gwal kul nzakway ka la Yahuda ka ka ta nzaku, nzakwa a ka manda ŋa la Yahuda wu, kabgawu ta kəl ka ka mbla gwal kul nzakway ka la Yahuda ŋa nzaku manda ŋa la Yahuda na? ka yu.

Nda mba dər wa ta zlgħafta

¹⁵ Aŋni ná, la Yahuda ɓuzul ŋni. Nza a aŋni ka gwal kul nzakway ka la Yahuda kul snaŋtá Lazglafta wa. ¹⁶ Dər má mantsa tsi, nda sna amu kazlay: Mndu ya ta nzakway tdukwa ta wa ira Lazglafta ná, tsaya mndu ta zlgħaftá Yesu Kristi, mndu ta maga skwi ta kumə zlahu Musa a wu kə'a. Tsaya tama kəl aŋni ka zlgħaftá Yesu Kristi ŋa nzakwa ŋni ka gwal tdukwa ta wa ira Lazglafta†. Taghəŋa vəl magay ŋni ta skwi ta kumə zlahu Musa a wu, kabga hađ mndu dza'a nzata ka mndu tdukwa ta wa ira Lazglafta ma magayni ta skwi ta kumə zlahu Musa wa. ¹⁷ Aŋni ta nzakway ka la Yahuda, ta zbay ŋni ta nzakway ka gwal tdukwa ta wa ira Lazglafta nda ma zlgħafta ŋni ta Kristi. Tsa slanŋagha lu ka gwal dmaku ní, nu ká lu dza'a mnay? Dza'a maray tsaya kazlay: Ta vla mbraku ŋa dmaku Kristi nda tsa kə'a ra? Dər nekw, hađ tsaya mantsa wa. ¹⁸ Wya tsi, ka mbəđglavambəđa yu ka vrafta ta zlahuha ya si zlanava yu ghalya katsi ná, ksuxa yu ta ghəŋa da nda tsa. ¹⁹ Zlahu ta dzatá i'i, kəl yu ka zlanŋtá zlahu ŋa nzakwa da nda hafu da Lazglafta. Ma zlanŋaftá Kristi ta udza zlanŋay ná, kawadaga mtuta yu nda tsi. ²⁰ I'i, kata hafay yu ta hafu katsi, i'i a ta hafay wa. Tsa Kristi ta nzakway ma i'i yeya. Ka ta nzaku yu nda hafu ma slu'uvgha da ndanana guli katsi, ta nzaku yu nda hafu ma zlgħay nda ŋuduf ma Zwanŋa Lazglafta ta dvtutá i'i ka vlatá tsi ta ghəŋani ta gwada ta i'i. ²¹ Va a yu ta vzinŋtá zdakatahuda Lazglafta wa. Ala ka laviŋlava lu ta nzakway ka mndu tdukwa tawa ira Lazglafta nda ma maga skwi ta kumə zlahu Musa ya

katsi, hađ hayhaya mtuta mtu Kristi nda tsa tama wa.

3

Ka maga skwi ta kumə zlahu tsi, ka zlgħafta nda ŋuduf a tsi

¹ Aya la Galat ksu skwi! Nya sughunus lu na? Ya wya maraghu-namara yu tsidid ta Yesu Kristi ta mtuta ta udza zlanŋay. ² Ndanana ná, turtuk skwi ta dawanta yu da kaghuni: Nda ma magata ghuni ta skwi ta kumə zlahu Musa mutsafta kuni ta Sulkum nda ghuḅa re, ari ma snaŋta ghuni, ka zlgħaftá kuni ta Lfida Gwada ta mnə lu a na? ³ Nu ta ksutá kaghuni! Wya tinəl nda Sulkum nda ghuḅa zrafta kuni, ndanana tama ná, ta kumay kuni ta kdinŋta nda slna slu'uvgha rki? ⁴ Tsaw inda tsa skwiha ta slaghunaghata ya ná, ka bətbət nzakwa tsi ra? Graf a yu kazlay: Ka bətbət nzakwani kə'a wa. ⁵ Tsa Lazglafta ta vlaghunatá Sulkum ta maga mazəmzəmha mataba ghuni ya ná, vəl magata ghuni ta skwi ta kumə zlahu Musa kəl tsi ka magaghunata re, ari vəl snaŋta ghuni ka zlgħaftá kuni ta Lfida Gwada a na?

Abraham ná, mndu ta zlgħafta nda ŋuduf ya

⁶ Havakwahava ta nzakwa Abraham ɓa! Nda vinda ma gwada Lazglafta kazlay: Ta Lazglafta fafta Abraham ta ghəŋ kəl tsi ka nzakw ka mndu tdukwa ta kəma Lazglafta kə'a. ⁷ Nda tsaya tama na, dina ka snaŋta ghuni kazlay: Tsa gwal ta zlgħaftá Lazglafta kahwathwata ya ta nzakway ka zwana Abraham kə'a. ⁸ Ka gwada Lazglafta ghada ta mnata ná, Lazglafta dza'a nanaftá gwal kul nzakway ka la Yahuda ka gwal tdukwa ta wa irani ma zlgħafta tanŋ nda ŋuduf, kə'a. Ka Lazglafta ghada ta mnanatá Abraham guli na: «Dza'a tfanaghatfa yu ta wi ta inda mndəra mndu nda ma kagha*,» ka'a. ⁹ Mantsa tama, tfanaghatfa Lazglafta

† 2:16 Ngha ta Ruma 1:17, Zabura 143:2, Ruma 3:20, 22.

* 3:8 Ngha ta Zrafta 15:6, Ruma 4:3, aya

7: Ruma 4:16, aya 8: Zrafta 12:3.

ta wi ta gwal ta zlgħaftá Lazglafta manda Abraham ta zlgħafta ya.

¹⁰ Inda gwal ta faftá ghəŋa taŋ ta maga skwi mna zlahu ná, nda ksi'a həŋ. Mantsa ya ná, nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Nda ksi'a inda mndu kul kđanaftá inda skwiha ya nda vinda ma deftera zlahu kə'a. ¹¹ Nda tsala kazlay: Had mndu dza'a nzata ka mndu tđukwa ta wa ira Lazglafta kabga vəl magayni ta skwi ta kumə zlahu wu kə'a. Mantsa ya guli ná, nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Mndu ta nzakway ka mndu tđukwa ma zlgħay nda ŋudufani, dza'a nzata nda hafu kə'a. ¹² Had skwi ta guyanaftá zlahu nda zlgħay nda ŋuduf wa. Ka zlahu katək na: «Inda mndu ta ksatá inda tsa zlahuha ya ná, nda tsi dza'a nzata tsi nda hafu†» ka'a.

¹³ Kristi ta varagamapta ma tsa ksi'a zlahu ya, kabga niŋna lu ka ksi'atá mndu ŋa da manaka amu. Ka lu vindafta ma gwada Lazglafta na: «Inda mndu zləŋaf lu ta udzu‡ ná, nda ksi'a,» ka'a. ¹⁴ Mantsa ya maguta tsi, kada mutsafta gwal kul nzakway ka la Yahuda ta tsa tfawi tfanava lu ta Abraham ya nda ma Yesu Kristi. Tsaya tama dza'a kəl amu ka mutsafta nda ma zlgħay nda ŋuduf ta Sulkum tanaf Lazglafta ta imi ta sləməŋ ya.

Ta ta imi ta sləməŋ nda zlahu

¹⁵ Zwanama dá, ka graghunaf gra yu nda va skwi ta magaku da mnduha 6a: Ka lagha mnduha his ka dzraftawi ka thaftá dzvu taŋ tida katsi ná, had wa sana mndu ka 6adziŋta dər ka sganaghata ta ghəŋa tsa dzratawa taŋ ya guli wa. ¹⁶ Manda va tsaya nzakwani da Lazglafta guli. Ŋa Abraham nda zivrani tanafta Lazglafta ta imi ta sləməŋ. Vindaf a lu kazlay: Ŋa Abraham nda zivirhani§ kə'a manda skwi nda ndəgha həŋ wa. «Nda zivrani ka lu,» tsaya ta nzakway

turtuk, ka Kristi. ¹⁷ Skwi ta kumə yu ta mnay ná, dzrafdzra Lazglafta ta wi nda Abraham. Ka zatá lu ta vaku fwad dər mək nda hkən mbsak. Tahula* tsa kada sabi gwada ta zlahu. Tsaya tama na, laviŋ a tsa zlahu ya ta 6adziŋtá tsa dzratawi dzraf Lazglafta nda Abraham ya wa. Laviŋ a ta 6adziŋtá tsa imi tanaf Lazglafta ta sləməŋ ya guli wa. ¹⁸ Ka si dza'a vlay Lazglafta ta za həga ŋa mndu, kabga vəl magatani ta skwi ta kumə zlahu katsi ná, mutsuglavata a ma ta ta imi ta sləməŋ ŋa mndu wa. Tsaw tama ná, ma tsa tanafta tanaf Lazglafta ta imi ta sləməŋ ta Abraham ya mutsafta tsi ta tfa wi.

¹⁹ Ka si mantsa tsi tama, kabgawu kəl Lazglafta ka vlatá zlahu? Vlaŋnavla, kabga ŋa sŋaŋta ŋni ta skwiha ya kul zđəganata. Ŋa fitik kwitikw vlaŋnata tsi ha ka sagha tsa fitik dza'a kəl tsa zivir dza'a sabi ma Abraham, tanaf tsi ta imi ta sləməŋ ya ka sagha. Duhwalha Lazglafta ta klaktá tsa zlahuha ya nda ma sana mndu ta nzakway mataba† mnduha nda Lazglafta. ²⁰ Mataba mnduha his ta nzakwa mndu matabu tazlay, ama had mndu ta nzakway matabu ma fitika tanafta Lazglafta ta imi ta sləməŋ‡ ta Abraham wa.

Nu ta magə lu nda zlahu

²¹ Tsa ta ta imi tanaf Lazglafta ta sləməŋ ya ná, zđəgana a ta zlahu nda tsa tama rki na? Mantsa ya a đekdek wa! Ka si má mamu zlahu ta laviŋta vlaŋtá hafu ta mnduha katsi ná, ma laviŋlava ta nanaftá mnduha ka gwal tđukwa ta wa ira Lazglafta guli. ²² Má ŋa nzakwani mantsaya na: «ksamksa dmaku ta inda mnduha ma dzvani,» ka lu vindafta ma gwada Lazglafta. Nda nza mantsa ya, kada vlata Lazglafta ta tsa ta ta imi ta sləməŋ taf tsi ta sləməŋ ya ŋa gwal ta zlgħaftá Yesu Kristi. Ta ghəŋa vəl zlgħafta taŋ kwenkwen dza'a kəl tsi ka vlaŋtá həŋ.

† **3:12** Ngha ta Vrafta ta zlahu 27:26, Habakuk 2:4, gray nda Ruma 1:17, aya 12: ngha ta Zlahu 18:5, Ruma 10:5. ‡ **3:13** Ngha ta vrafta ta Zlahu 21:23. § **3:16** Ngha ta Zrafta 12:7. * **3:17** Ngha ta Sabi 12:40. † **3:19** Ngha ta Slna gwal ghunay 7:53. ‡ **3:20** Gray nda Vrafta ta Zlahu 6:4.

²³ Ta kul sagha gwada ta zlg hay nda ndufu na, nda nza zlahuha manda gwal ta nga anji tsam tsi. Zlahu ta nga anji ha ka sagha fitika gunananta Lazglafta ta tva gwadata zlg hay nda ndufu. ²⁴ Mantsa ya na, zlahu ta nzakway ta nga anji ha ka sagha Kristi, kada nzakwa ni ka gwal tdukwa ta wa ira Lazglafta nda ma zlg hay nda ndufu. ²⁵ Ndanana manda sagha gwada ta zlg hay nda ndufu, ta had walanta ni ta nzata mista zlahu wa.

²⁶ Kaghuni demdem, nda nza kuni ka zwana Lazglafta ma zlg hafta ghuni ta Yesu Kristi. ²⁷ Kaghuni demdem, magaghunafmaga lu ta batem ma ndi'ata vgha ghuni nda Kristi, kada klafta kuni ta sadani. ²⁸ Ma tsaya tama, ta had skwi ta dganata la Yahuda nda la Grek wu, had skwi ta dganata vu'a nda mndu kul nzakway ka vu'a wu, had skwi ta dganata zgun nda marakw wa. Kaghuni demdem, kaskwa turtuk kuni ma ndi'ata vgha ghuni nda Yesu Kristi. ²⁹ Kaghuni, ka si nda ndi'a vgha ghuni nda Kristi, nda nza kuni ka zivra Abraham nda tsa, mutsafmutsa kuni ta za hoga ya tanaf Lazglafta ta imi ta sloman.

4

Vu'a a wu, Zwanja Lazglafta ya

¹ Wya skwi ta kuma yu ta mnay: Ka ta ka zwan mndu dza'a za tsa hoga ya, had skwi ta dganata nda vu'a dar ma nani inda skwi wa. ² Ma tsa nzakwani ta ka zwan ya na, ta snanasna ta nga gwal ta nghapta ka tsatsi, nda nga gwal ta nghapta ka tsa huzlahani ya tani, ha ka lagha ta tsa fitik tsaf dani ya. ³ Manda va tsaya nzakwani da amu guli. Ma fitika nzakwa amu ka zwani ta kul sagha gwada ta Kristi na, ta ga vu'a skwiha ta ga mgham ma na ghanga hadik* na amu. ⁴ Ama magata tsa fitik ya, ka ghunagata Lazglafta

ta zwanani. Marakw ta yagata ma saghani, ka nzinta tsi mista zlahu Musa, ⁵ kada varagapta tsi ta gwal ta ga vu'a mista tsa zlahu ya, kada nuta ni ka zwana Lazglafta.

⁶ Na maranta kazlay: Zwanani kuni ka'a, ka ghunagata Lazglafta ta Sulkuma zwanani da ndufa mu. Tsa Sulkum ya ta mnay kazlay: Aba! Da! ka'a. ⁷ Tsaya tama na, nza a ka ka vu'a wu, zwanani ka. Ka nda nza ka ka zwanani, nda nza ka ka mnda za hoga ma dzakatahuda Lazglafta.

Dasuwa ka la Galat da nzaglaku hanj ka vu'a

⁸ Ghalya ma fitika kwala ghuni kul snanta Lazglafta, vu'a skwa wuyay kul nzakway ka varda Lazglafta si ta ga kuni. ⁹ Ndanana tama, manda snanta ghuni ta Lazglafta, ta snanta Lazglafta ta kaghuni na, waka kuni ta vraglghuta mista sana skwiha kul had mbrakwas tan, kul had raga tan, kul had hayhaya ta na? ¹⁰ Ta fafa kuni ta ghanga ghuni ka wara sana vaghuha, nda sana tiliha, nda sana fitikha, nda sana vakuha*! ¹¹ Ta vli-hata zlan skwi ta mago kuni. Manda skwi ka batbat tsa slna da magaghuna yu ya, ka yu.

¹² Zwanama da, wyawa dzvu, nza-wanza manda i'i, manda ya nza i'i manda kaghuni ya. Had dmaku giha kuni wa. ¹³ Nda sna kaghuni, ma zrafta da ta mnaghunata Lfida Gwada na, ma danwa yu. ¹⁴ Anj mndani, tsa danwa da ya na, ghwadaka danwa ya. Nduk nda tsa, mbida a kuni ta i'i wu, vziid a kuni wa. Katok na, manda tsu'a duhwala Lazglafta tsu'afu kuni ta i'i, manda tsu'a Yesu Kristi ka kuni tsu'afu i'i. ¹⁵ Ga tsa rfu si ta rfu kuni ghalya ya? Nu ta magay ndanana kul had kuni ta rfu? Grafgra yu kazlay: Ma tsa fitik ya, ka ma si ta magaku tsi na, ma tsatsakwaslap tsakwasla kuni ta ira ghuni ka vli-hata ka'a. ¹⁶ Nda nza yu ka ghuma ghuni ndana, kabga

§ 3:29 Gray nda Ruma 4:13. * 4:3 Ngha ta 4:9, Kwalasuha 2:8, 20. † 4:6 Ngha ta Markus 14:36, Ruma 8:15, gray nda aya 5-7 Ruma 8:15-17. ‡ 4:8 Ngha ta 1 La Kwarent 8:4-6. § 4:9 Ngha ta 4:3. * 4:10 Ruma 14:5, Kwalasuha 2:16-23.

vəl mnaghunata da ta kahwathwata rki?

¹⁷ Tsa mnduha ya ná, ta navaṇa hən ka ṇaghunata, ama nda tvani a wa. Ta kumay hən ta dgaghunata nda i'i, kabga ṇa ṇavata ghuni mista taṇ. ¹⁸ Dina ṇavata, ka nda tvani tsi. Inda fitik katsi tama guli, ma kzlə lu ta nza-kwa da mataba ghuni kada magay.

¹⁹ Zwana da, ta basəgəltá vgha yu ta ghəṇa kaghuni manda marakw ta basa yaku, ha ka nghavata Kristi dar ma kaghuni. ²⁰ Ndanana ná, ta kumay yu ta nzavaghunata kada snanṭa yu ta skwi ṇa mnaghunata, kabga kəidifkəa kuni katakata.

Nzakwa i Hadzara nda Sara

²¹ Na kaghuni ta kuma nzaku mista zlahu ná, mnihawa mna, sna a kuni ta skwi ta mnə tsa deftera zlahu ya rki na? ²² Ká lu vindafta ta ghəṇa Abraham na: Mutsafmutsa ta zwani his, pal nda marakw ka vu'a, pal nda marakw kul had'ka vu'a. ²³ Tsa zwanə tsa marakw ka vu'a ya ná, nda ndana slu'uvgha tsaya. Tsa zwanə ya tsa marakw kul had'ka vu'a ya guli ná, manda ya tanaf Lazglafta† ta imi ta sləmən tsaya. ²⁴ Ma tsa skwi ta luta ya ná, mamu klatá ghəṇa skwiha his mida, kabga tsa mi'aha his ya ná, dzratawi his ya. Tanṭanə dzratawi ná, ta ghwá Sinay. Ka vu'a ta ya tsatsi ta zwani. Tsaya ta nzakway ka Hadzara. ²⁵ Tsa Hadzara ya ta nza-kway ka ghwá Sinay ta hadika Arabiya. Nda luwa Ursalima‡ gitana ta gra lu, kabga tsatsi nda zwanani tani vu'a hən. ²⁶ Ursalima ya ta luwa ná, nza a ka vu'a wu, tsaya ta nzakway ka mamu ta amu. ²⁷ Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay:

Rfa ta rfu, kagha dzəghən ta kul yanaghutá zwan!

Rfa ta rfu, ka hayaya ka ta hayayə, kagha ta kul walənṭa basa yaku ya,

kabga mal ndəghata zwana marakw vziṇ zə'ala§ taṇ,

ka ṇa marakw ya ta nzaku nda zə'ala taṇ kə'a ya.

²⁸ Zwanama da, kaghuni zwana ta ta imi ta sləmən manda nzakwa Izak ya. ²⁹ Ma tsa fitik ya, tsa zwanə ya lu ma ndana slu'uvgha ya si ta giri ṇa tsa zwanə ya lu manda ya kumaf Sulkum ya. Ta manda tsaya nzakwani kulam gita. ³⁰ Tsaw ká lu vindafta ma deftera Lazglafta na: Gh-zliṅghzla ta tsa marakw ka vu'a ya nda zwanani tani, kabga had' zwanə marakw ka vu'a dza'a za həga nda zwanə marakw kul nzakway ka vu'a* wu kə'a. ³¹ Mantsa tama zwanama, nza a amu ka zwana marakw ka vu'a wu, zwana marakw kul nzakway ka vu'a amu.

5

Plimispla Kristi

¹ Plimispla Kristi, ṇa kwala mu nzəglaku ka vu'a mista zlahu Musa. Mantsa tama, dihavawadiha, yaha lu nglighunista ka vu'a. ² Ka i'i Pwal ta mnaghunata ná, ka tsanṭatá fafađ ta kumə ṇni ka kuni katsi ná, had' sana skwi ghzlaghuna Kristi nda tsaya tama wa. ³ Ka yu tata mnəgəltə ṇa inda mndu ta kuma tsanata lu ná, nda fa vghani ṇa maga inda skwi ta kumə zlahu guli nda tsa. ⁴ Inda tsa kaghuni ta zba nzaku tdukwa ta wa ira Lazglafta nda ma zlahu ya, tsaghu tsa kuni ta vgha nda Kristi, bəghapbəgha kuni ma zdakatahuda Lazglafta. ⁵ Anṇi ná, nda fa ghəṇa anṇi kazlay: Namafna Lazglafta ka mndu tdukwa ta wa irani, kabga vəl zlgħafta mu ta Kristi nda ṇuduf kə'a. Tsaya skwi ta kzlə amu nda ma mbrakwa Sulkum. ⁶ Ka nda ndi'a mndu nda Yesu Kristi katsi, dər nda tsa fafađani, dər tsa a tsi wu, had' ghzliwani wa. Zlgħafta nda ṇuduf, ka mara tsa zlgħay ya nda ma dvtutá sanlaha vərda skwi.

⁷ Ya si ta dza'a ta kəma ta kəma kuni ní, wa ta pyaftá kaghuni ka snatá ṇa kahwathwata na? ⁸ Tsa nana

† 4:23 Zlrafta 16:15, 21:2. Aya 23: Zlrafta 17:16, Ruma 9:7-9. ‡ 4:25 Gray nda Mata 23:37, Lukwa 13:34. § 4:27 Isaya 54:1. * 4:30 Aya 29: gray nda Zlrafta 21:9, aya 30: Ngha ta Zlrafta 21:10.

kaghuni nanaf lu ya ná, da Lazglafta ta hgaftá kaghuni a sagha tsi wa. ⁹ «Ksita ta is ta nlanafá hupu* dem-dem.» ¹⁰ Nda sna yu kazlay: Had fitik dza'a dganata kaghuni ta na ghuni ndanu nda na da wu kə'a, kabga nda guya mu ma Kristi. Nda sna yu guli kazlay: Tsa mndu ta kladamtá hwa-zlaḡaku da taba ghuni ya, dər má kinawu nzakwa tsa mndu ya, dza'a tsanaghatsa Lazglafta ta guma kə'a.

¹¹ Zwanama da, i'i, ka si tata gdata ta mnay kazlay: dina tsatá fafaḡ kə'a yu katsi ya ní, kabgawu ta kəl mnduha ka giri na da tama? Had tsa mtuta mtu Kristi ta udza zləṅay ya dza'a nzakway ka tuthun wa. ¹² Inda tsa gwal ta hwazlaḡa kaghuni ya ná, ka hərđinhərđa hən ta vgha taṅ, ka nzakwa hən daghəra'!

¹³ Zwanama da, hgaghunahga Lazglafta na kwala ghuni nzakway ka vu'a zlahu. Ala ka si mantsta tsi, ma klaf kuni ta tsa plata vgha ghuni ya ka skwi na dza'a ghuni maga skwi ta kumə slu'uvgha. Katək ná, đvuvuswadva ta vgha ghuni, ka katuvusta kuni ta vgha ghuni mataba ghuni. ¹⁴ Inda zlahu ná, ma gwada turtuk gwamta tsi ta vgha, ta mnə lu kazlay: Dvuḡva ta mnda səla manda va ya ta đvuta ka ta ghəṅa gha[†]kə'a ya. ¹⁵ Ama ka si ta hih'iđuvta vgha, ka kwahuvustá vgha kuni mataba ghuni manda na nimitak katsi ná, đaswa ká kuni da zadánata kuni ta ghəṅa ghuni.

Zlanawa Sulkum ka pgha tsi ta kaghuni ma nzakwa ghuni

¹⁶ Skwi ta mnaghunata yu ná, nzawanza ta nzaku manda ya ta kumə Sulkum. Ka mantsta ka kuni nzaku, had kuni dza'a walglanṡa laghu maga skwi ta kumə slu'uvgha wu, ¹⁷ kagba va a slu'uvgha ta skwi ta kumə Sulkum ta magay wu, va a Sulkum ta skwi ta kumə slu'uvgha ta magay guli wa. Ta zlərdawi hən ma vgha taṅ. Tsaya kwal kuni kul lavinṡa maga skwi ya ta kumə[‡] kuni ta

magay. ¹⁸ Ka Sulkum ta pgha kaghuni katsi, ta had kuni mista zlahu Musa wa.

¹⁹ Ma đifa a skwiha zđəgana magay ta slu'uvgha wu, wya hən: Maga sli'insli'in, hliri, maga skwa hula, ²⁰ wuya skwi, maga mndu nda ghwani, nzaku ka ghuma, zlərdawi, draku, basa ṅuḡuf, đva ghəṅ, daga vgha, kwal kul guya ghəṅ, ²¹ hara'utiri, ghuyaku, nda hambala vgha na ghuyaku ka maga sli'insli'in, nda pđakwa sanlaha ma skwiha manda tsaha ya. Ka yu ta mnəglaghunata manda va ya ghada yu ta mnuta ná, had mndərga gwal ta maga tsa skwiha ya dza'a lami da ga mghama Lazglafta wa.

²² Ama, wya skwiha ta yaganapta Sulkum nda ghuḡa: Đvutá mndu, nzata nda rfu, nzata nda zđaku, nzata nda ksa ṅuḡuf, nzaku ka ṅərma mndu, maga skwi dina, nzaku tđukwa, ²³ nzaku leḡtekwa, wara ghəṅ. Had zlahu nda gwada ta ghəṅa tsaha ya wa. ²⁴ Gwal ta nzakway ka na Yesu Kristi ná, dzadza hahən ta udza zləṅay ta skwiha ta kumə slu'uvgha, nda ghwadaka skwiha kavghakavgha ta mamə hən. ²⁵ Ka si Sulkum ta vlamata hafu katsi, zlanama Sulkum ka pgha tsi ta amu guli. ²⁶ Ma glə mu ta ghəṅ! Ma zbə mu ta gwada da mndu, ma drə mu ta draku guli.

6

Skwi sləgaf mndu, tsaya dza'a tsi tskay ta vwah

¹ Zwanama da, ka nda ngha kuni ta mndu ta maga skwi kul đinaku katsi, kaghuni ta pghu Sulkum ya, vranakwavra ta vərđa tvi, ama đasuwa ka kuni magay. Dasuwa ka vərđa kagha guli da ksutá tsi ta kagha. ² Katuvuswa vgha ma kərta ndəgaku sani nda sani. Ma magay ghuni mantsta ya, dza'a nzakwa kuni ka gwal snatá zlahu Kristi. ³ Ka had mndu taḡta i'i wu, ka mndu tsaw ta

* 5:9 Gray nda 1 La Kwareṅt 5:6. † 5:14 Zlahu 19:18. ‡ 5:17 Gray nda Ruma 7:14-23.

slaf a ka sana skwi kay guli wu ná, nana ghənjani ta nanə tsi. ⁴ Kinawu nzakwa ɲa ɗa ma slna ná, ká inda mndu ngha slnani. Tsaya dza'a kəl tsa mndu ya ka rfa ghənjani, nda sanlaha a dza'a laghwa tsi gray wa. ⁵ Ɗa ghənjani ta maga mndu ta inda skwi.

⁶ Ka kla a kla mndu ta taghanata lu ta gwada Lazglafta, ta skwi mataba inda skwihani, ka vlay ɲa mndu ta taghanata.

⁷ Yaha kuni nanətá ghəɲa ghuni. Had Lazglafta ta zlanťa mndu ta nənɓay wa. Ka nu sləga* mndu ya ná, tsaya dza'a tsi tskay guli. ⁸ Ka ɲa slu'uvgha sləga mndu katsi, ɲa slu'uvgha dza'a tskə tsi, ɲa zadamtani mida. Ala ka ɲa Sulkum sləga mndu, ɲa Sulkum dza'a tsi tskay, ta nzakway ka hafu ɲa kdekedzen. ⁹ Ma zlan mu ta maga skwi ɗina, ma rwu mu ta vgha, kabga dza'a tskay mu saghar fitikani. ¹⁰ Mantsa tama, ta tseke'luwa ná, magama maga ta skwi ɗinaɗina ɲa inda mndu. Katkatatani ɲa zwanama mu ma zlgħay nda ɲuduf.

Gazgu

¹¹ Nghawa ndandaghula'atá na vindi na ɓa! Nda dzva ɗa vindafta yu. ¹² Tsa mnduha ta kuma mblaftá kaghuni ka tsa fafaɗ ya ná, ta kumay hən ta ghubay mnduha ta hən. Skwi kəl hən ka magay mantsa ya ná, wara ghuyay tan ta ɗanwa ta gwada ta udza zlanay Kristi ya. ¹³ Vərda tsa gwal nda ɗatsa fafaɗa tan ya ná, had hən ta maga skwi ta kumə zlahu wa. Ta kumay hən ta ɗatsata ghuni ta fafaɗ, ɲa ghubay tan ta ghubakwa tan ta ghəɲa ɗatsatá fafaɗa ghuni. ¹⁴ I'i tafa, ta ghəɲa mtuta mtu Mgham Yesu Kristi ta udza zlanay yeya ta ghubə yu ta ghubakwa ɗa. Ma tsa mtutani ta udza zlanay ya, mtuta skwi ta kumə slu'uvgha ma i'i, ta mtuguduŋta i'i guli ta skwi ta kumə slu'uvgha. ¹⁵ Tsatá fafaɗ ná, sana skwi a wu, kwal kul tsatá guli ná,

sana skwi a wa. Nzata mndu nda hafu vlama Lazglafta, na mali ma skwi. ¹⁶ Ka nza zɗakwa Lazglafta nda tawa hidahidani ta ghəɲa inda gwal ta snatá na skwi ta taghə yu na. Mantsa ya guli ta ghəɲa gwal ta nzakway ka vərda Isra'ila Lazglafta.

¹⁷ Ta hula tsa tama, yaha mndu walganťa didiptá vgha, kabga miviɗ ya ta vgha ɗa ta maray kazlay: Ɗa Yesu Kristi yu kə'a.

¹⁸ Zwanama ɗa, ka nza zɗakatahuda Mghama mu Yesu Kristi kawadaga nda kaghuni! Amin.

* 6:7 Ngha ta Ayuba 4:8, Mahdihdi 22:8, Huseya 8:7.

Tsgha ta Iwa Pwal ŋa La Afisus

Gazgu

¹ I'i Pwal, zbp Lazglafta ŋa nzaku ka mnda ghunay Yesu Kristi, ta vinda na delewer na ŋa kaghuni gwal ma luwa Afisus ta nzakway ka ŋa Lazglafta, ŋa kaghuni ta zlglaftá Yesu Kristi ka nzaku kuni ka ŋani ya, ta vindaghunafta yu.

² Ka vlaghunavla Da mu Lazglafta nda Mghama mu Yesu Kristi ta zdakatahudani nda zdakwani tani.

Vlamavla Lazglafta ta zdakwani ma Yesu Kristi

³ Zlæzlvama Lazglafta ta nzakway ka Dani ma Mgham Yesu Kristi. Tsatsi ta tfamaghatawi ma vlamatani ta inda skwi dīnadīna daga ta luwa ŋa katanťá sulkuma mu. Nda ma ndi'atá vgha mu nda Yesu Kristi magamata tsi. ⁴ Ma kdaku Lazglafta zlaganaptá ghəŋa hadik, zabapzaba ta amu ŋa nzaku ka mnduhani, ka guyamafta nda Yesu, kada nzakwa mu hezle' ŋa nzakwa mu kul had' ghwadaka skwi ta amu. ⁵ Dvudva ta amu daga manda ghalya, ka psaptá tsi ta amu ka nimista ka zwanani nda ma Yesu Kristi. Manda tsaya dvuta tsi ma zdakwani. ⁶ Manda tsaya magata tsi ŋa zlæzlvay mu ta glakwa zdakatahudani. Katakata vlamata tsi ta zdakatahudani ya nda ma slna Zwanani dvu tsi.

⁷ Nda usani varata tsi ta amu, amu gwal nda ndi'a nda tsi, ka plimistá* tsi ta dmakuha mu. Mantsa ya maramanťa Lazglafta ta glakwa zdakatahudani. ⁸ Ka ndəghamaftá tsi nda tsa zdakatahudani ya, ka vlamatá inda difil nda mahizl ya ta ramata. ⁹ Ka maramanťá tsi ta skwi ŋa magay ya nda difa daga manda ghalya si kul snanťá mnduha. Tsa skwi kumaf tsi ta magay ya ná, nda nza nda ma slna Yesu Kristi. ¹⁰ Wya tsa skwi ya:

Ka nda maga fitik, dza'a tskanatska ta inda skwiha nda ya ta luwa tani, nda ya ta hadik tani, ŋa nzanaghata Yesu Kristi ka mgham ta ghəŋa tan demdem.

¹¹ Zabapzaba Lazglafta ta amu ŋa nzakway ka mnduhani ma guyamaftani nda Kristi. Magamaga manda tsaya, kabga tamafta ta imi ta sləmən† daga manda ghalya. Ka mnaftá tsi ta magakwa inda skwi manda ya kumanť tsi, ¹² kada zlæzlvama mnduha ta glakwani ma anñi ta faftá ghəŋa ŋni ta Yesu Kristi daga tanťan ya.

¹³ Mantsa ya kaghuni guli nda ndi'a kuni nda tsi ma snanťa ghuni ta vərda gwada ya kəl Lazglafta ka mbaghunafta, ma vlata ghuni ta ghəŋa ghuni ŋa Yesu Kristi. Ma tsa ndi'atá kaghuni nda Kristi ya, ka vlaghunatá Lazglafta ta Sulkum nda ghuḅa ya tamaf tsi ta imi ta sləmən ya. Tsa Sulkum ya ná, ŋizla nzakwa mu ka mnduha Lazglafta ya. ¹⁴ ŋa dəsudəsua vlamata tsi ta tsa Sulkum ya, ŋa maranťa ká Lazglafta dza'a vlamatá inda pdakwa skwiha dīnadīna dazlay, manda ya mna tsi. Ma tsa fitik dza'a mbamafta Lazglafta ŋa dekdek ya dza'a tsu'a mu. Zlæzlvama glakwa Lazglafta.

Ndəḅa dzva Pwal ta ghəŋa gwal zlglay nda ŋuduf ma Afisus

¹⁵ Tsaya ta kəl yu ka rfa Lazglafta ta ghəŋa kaghuni. Manda snanťa dā kazlay: Zlg hafzlgħa kuni ta Yesu Kristi, dvudva kuni ta mnduha Lazglafta guli kə'a, ¹⁶ had' yu ta zlanatá maga du'a ta ghəŋa kaghuni wu, ta rfanagharfa yu ta Lazglafta. ¹⁷ Tsatsi ná, Da dagala ya. ŋani ta maganata Mghama mu Yesu Kristi ta slna. Da tsi ta ndəḅa yu ta dzvu ka vlaghunata tsi ta difil dza'a kəl kuni ka laviñťá snanťá vərda tsatsi. ¹⁸ Ta ndəḅay yu ta dzvu da tsi guli ka tsalaghunapta tsi ta ndana ghuni dīna, kada snanťa kuni ta tsa ŋərma skwi kəl tsi ka hgaghunata kazlay: Dza'a mutsay kuni kə'a ya. Ta ndəḅay

* **1:7** Gra nda vli ma Kwalasuha 1:14. † **1:11** Ngha ta Yesuwa 13:19.

yu ta dzvu guli dza'a kəl kuni ka snanṭá glakwa tsa skwa za həga faghuna tsi nda inda gwal ta nzakway ka ṅani ya tani. ¹⁹ Ta kumay yu ta snanṭa ghuni kazlay: Malaghumala mbrakwani ta inda skwi, nda ya kə'a ta kata amu gwal ta zlghafta kə'a. Katakata tsa mbrakwani ya. ²⁰ Nda tsa mbrakwani ya sli'aganapta tsi ta Kristi ma mtaku ka nzanata nda ga zeghwani ta luwaṡ ṅa vlanṭá glaku. ²¹ Hada ta ga Kristi ta mgham ta ghəṅa inda sulkumha dagaladagala, kabga malaghumala ta mbrakwa taṅ. Malaghumala mbrakwani ta inda mbraku ya vlanṅ lu ta mndu ṅa ga mgham§. Ta ghəṅa gwal vlanṅ lu ta ga mgham ndanana yeya a wu, nda gwal dza'a gay ta kəma tani. ²² Ka vlanṭá* Lazglafta ta ga mgham ta ghəṅa inda skwi. Ma tsa nzakwani ka mali ta ghəṅa inda skwiha ya, ka fata tsi guli ṅa nzaku ka ghəṅ ta ghəṅa Igliz. ²³ Kristi ná, ghəṅ ta ghəṅa Igliz ya, ta nzakway ka vghani. Ma tsa guyatá vgha mnduhani ya nzamta Kristi. Ma tsatsi nzatá nzakwa Lazglafta ka mara vgha nda ma tsatsi guli.

2

Sli'agamapsli'a Lazglafta ma mtaku kawadaga nda Yesu Kristi

¹ Ghalya si nda rwa kaghuni ta wa ira Lazglafta, kabga ghwadaka skwiha si ta magə kuni. ² Si ta gdata ta ksa sadá mnduha ma na ghəṅa hadik na kuni. Gwada halaway ta ga mgham ta ghəṅa ghwadaka sulkumha, ta nzaku ma ghuvanata luwa si sna kuni. Kulam ndana tsa ghwadaka sulkum ya ta gdata ta ksa slna ma ṅudufa mnduha ta kwalaghuta sna gwada Lazglafta. ³ Amu demdem guli, manda tsa nzakwa hahəṅ ya si amu ghalya. Ghwadaka skwiha ta kumə ṅudufa mu, nda ghwadaka ndanuha ta ndanu mu, si ta magə mu. Ma tsa

nzatá nzakwa mu manda tsaya ná, ma dza'a dədamdədə amu guli da bəsa ṅudufa Lazglafta, ka guram nda va ṅa tsa mnduha ta maga ghwadaka skwiha ya.

⁴ Tsaw Lazglafta ná, dagala tawa hidahidani, dṅudṅa ta amu. ⁵ Kulam nda va tsa rwatá amu, kabga vəl magata mu ta ghwadaka skwiha ya ná, ka dṅaftá tsi ta amu ka vramamta nda hafu kawadaga nda Kristi. Zdakatahuda Lazglafta kəl kuni ka mbafta. ⁶ Ma tsa ndi'atá amu nda Kristi ya, ka sli'agamaptá Lazglafta mataba gwal nda rwa kawadaga nda Yesu Kristi ka pghatá amu ta luwa, ka nzamata ka ga mgham kawadaga nda Yesu Kristi. ⁷ Mantsa ya mara-manṭa tsi ta zdakatahudani nda ma Yesu Kristi, ṅa nghanṭa mnduha dza'a yayə lu ta kəma ta nzakwa glakwa tsa zdakatahudani ta malaghutá inda skwi ya. ⁸ Zdakatahudani tani kəl Lazglafta ka mbaghunafta nda ma zlghafta ghuni ta Kristi. Mbaghunaf a ta ghəṅa vəl magata ghuni ta skwiha dīnadīna wu, ka mbalay mbaghunafta tsi. ⁹ Mbaghunaf a Lazglafta ta ghəṅa vəl magata ghuni ta sana slna wu, da ghərbə mndu ta ghərbaku. ¹⁰ Magatá slna Lazglafta na amu na. Vlamavla ta hafu ka lfid ma ndi'atá amu nda Yesu Kristi ṅa gdata mu ta maga slnaha dīnadīna. Nda ghada payafta Lazglafta manda tsaya, ṅa magay mu.

Ka mndu turtuk lu ma Kristi

¹¹ Ka yu ta mnaghunata wa, mndəra la Yahuda a kaghuni wa. Havakwahava bə ta nzakwa ghuni ghalya ta kul zlghaftá kuni ta Kristi. Gwal kul tsaku fafada taṅ ka həṅ ta hga kaghuni. Kəl həṅ ka hga kaghuni manda tsaya na: Mnduha Lazglafta aṅni ka hahəṅ, kabga datsatá fafada taṅ. Tsaw tsa tsatá fafada taṅ ya ná, skwi ta nghananṭá slu'uvgha ya datsa mnduha nda dzva taṅ. ¹² Havakwahava kazlay: Ma tsa fitik ya ná, sna a kuni ta

‡ 1:20 Ngha ta Zabura 110:1. § 1:21 Ngha ta Kwalasuha 1:16 nda skwi ya vindinṅ lu mistani ṅa ṅanata. * 1:22 Ngha ta Zabura 8:7.

Kristi wu kə'a. Nza a kuni tekw mataba mnduha ta hadika Isra'ila wa. Tekw a kaghuni mataba gwal dzraf Lazglafta ta wi nda hən̄ ka tanaftá imi ta sləmən̄ ta hən̄ ya wa. Ma nzakwa ghuni ma na ghəŋa hadik na ná, had skwi faf kuni ta ghən̄ tida wu, sna a kuni ta Lazglafta guli wa. ¹³ Ghalya, si di'in̄ kuni nda Lazglafta. Ndana tama, nda ndi'a kuni nda Yesu Kristi ma pghin̄tani ta usani ta gwada ta kaghuni ma mtutani. Tsaya ta ndusaghunakta nda Lazglafta. ¹⁴ Manda bata dzugur si nzatá nzakwa ghuma mataba mu, ka sagha tsi psliŋta, ka namafta ka mndəra mndu turtuk. Əŋka'a ka tsatsi ta famta zdaku mataba mu. ¹⁵ Ka hlin̄tá tsi ta inda tsa zlahuha ta mnə la Yahuda ya nda ma mtutani, kabga ŋa gyanaftá mndəra la Yahuda nda sanlaha ma mndəra mndu ŋa nzakwa taŋ ka sana lfida mndəra mndu turtuk. Ma tsa magatani mantša ya famta tsi ta zdaku mataba taŋ. ¹⁶ Ma tsa mtutani ta udza zlən̄ay ya gyanafta tsi ta tsa mndəra mnduha his ya ka mndəra mndu turtuk, ka slərɔaptá zughu mataba taŋ nda Lazglafta. Ma tsa mtutani ya kwala sani kul husan̄tá sani nda sani mataba taŋ. ¹⁷ Sasa Kristi ta ghəŋa hadik da mna Lfida Gwada ta ghəŋa zdaku ŋa kaghuni gwal si di'in̄ nda Lazglafta, nda ya ŋa an̄ni gwal si ta ndusanavatá* Lazglafta ya. ¹⁸ Əŋka'a ka Kristi kəl amu demdem, kaghuni nda an̄ni tani, ka laviŋta ndusanavatá Lazglafta ta nzakway ka Da, nda ma tsa Sulkum nda ghuḅa turtuk ya.

¹⁹ Tsaya tama ná, nza a kuni ka mayəm wu, nza a kuni ka matbay guli tama wa. Nda nza kuni ndanana tama ka mnda luwa kawadaga nda sanlaha ma mnduha Lazglafta. Nda nza kuni ka mnda huda həga. ²⁰ Nda nza kuni manda palaha ta bə lu ta həga nda tsi. Gwal ghunay nda la anabi na tughwa tsa həga ya. Yesu Kristi tsa pala dihaf tsa həga ya ta

vgha tida ya. ²¹ Əŋka'a ka tsatsi kəl tsa həga ya ka sladata, ka ŋlaku, ka nuta ka həga nda ghuḅa ka ŋa Lazglafta ya. ²² Ma tsa ndi'atá kaghuni nda Kristi ya, guyaghunafguya nda sanlaha ma gwal zlghay nda ŋuduf guli, kada nuta mu ka tsa həga ta nzaku Lazglafta nda ma Sulkum ya.

3

Mnay Pwal ta difatá skwa Lazglafta

¹ Tsaya kəl i'i Pwal hbam lu ma gamak ka maga du'a ta ghəŋa kaghuni. Hbamhba lu ta i'i ta ghəŋa vəl maganata da ta slna ta Yesu Kristi ŋa kata kaghuni gwal kul nzakway ka la Yahuda ya. ² Nda sna kuni kahwathwata kazlay: Zdazda Lazglafta ta huḍi ka vlihatá slna ŋa magay da ŋa ghuni kə'a. ³ Tsatsi ta gunid̄n̄tá ghunislaka da, kəl yu ka san̄tá difata skwani manda ya vindaghunaf yu ned ya kay. ⁴ Ka dzanafdzan̄a kuni katsi ná, dza'a nda sna kuni kazlay: Nda sna yu ta difatá skwa Lazglafta ta nzakway ka Kristi kə'a. ⁵ Tsa difatá skwani ya ná, maranan̄ a Lazglafta ta mnduha ghalya wa. Ndanana tama, ka marigin̄tá tsi nda ma Sulkum nda ghuḅa, ka maranan̄tá tsi ta mnduhani zabap tsi ŋa nzakway ka gwal ghunay nda la anabi. ⁶ Wya tsa skwa Lazglafta ta difanata ya: Dza'a zay gwal kul had ka mndəra la Yahuda ta zlghafta ta za mgham ta vəl Lazglafta kawadaga nda mndəra la Yahuda gwal ta zlghafta. Nda kaghuni tani, nda vərda la Yahuda tani, nda na kuni ka mndəra mndu turtuk. Tsa imi tanaf Lazglafta ta sləmən̄ ta gwal ta ndi'aftá vgha nda Yesu Kristi ya ná, dza'a vlamavla, ka Lfida Gwada ta mnay. ⁷ Zdiŋzda Lazglafta ta huḍi ka nidifta ka Kwalvani ŋa mna tsa Lfida Gwada ya ŋa mnduha nda ma mbrakwani ya vliha tsi. ⁸ Mal i'i hta tani mataba mnduha* Lazglafta mndani, kulam nda va tsa, ka zdan̄tá tsi ta huḍi

* **2:17** Gray nda Isaya 57:19. * **3:8** Gray nda 1 La Kwareŋt 15:9.

ka vlihatá tsa slna mnananťá gwal kul nzakway ka la Yahuda ya, ta tsa zđaku ta mutsu lu da Kristi ya. Tsa zđaku ya ná, dagala katakata, laviŋ a mnduha ta kđanaktá snanťa wa. ⁹ Ka zđidĩntá Lazglafta ta hudĩ guli ŋa tsi-lanapta đá ta inda mndu, ká Lazglafta fata daga manda ghalya ta tsa đifató skwi dza'a tsi magay ya. Zlaganap-zlaga Lazglafta ta inda skwiha. Si nda đifa da Lazglafta ta wa ira mnduha daga ghalya†. Ndana tama, ka kligiŋťá tsi ta dađi. ¹⁰ Ndanana ka zlaganaptá Lazglafta nda ma mnduhani ŋa nghanťa gwal dagaladagala nda gwal nda mbra nda mbra‡ ta luwa ta guyatá vgha mnduhani, ŋa snanťa tanť ta nzakwa đifla Lazglafta kavghakavgha. ¹¹ Nda kđa fitika fata Lazglafta daga ta kul magaftá tsi ta ghəŋa hadik. Ndanana ka magatá tsi nda ma Yesu Kristi Mghama mu. ¹² Nda ma zlghafta mu ta Yesu Kristi ka ndi'aftá vgha nda tsi, kəl mu ka ndusanavata Lazglafta kul had zləŋ. ¹³ Tsaya tama ta kəl yu ka ndəba dzvu ŋa ghuni, ma rwaghuna tsi ta vgha, kabga snanťa ghuni ta ghuya đanťwa đá ta ghəŋa vəl mnaghunata đá ta Lfida Gwada. Ka ufa tsa ghuya đanťwa đá ta ghəŋa ghuni ya, ta vgha ŋa ghuni.

Dva mnda Kristi

¹⁴ Ta ghəŋa tsaya ta kəl yu ka tsəlđata ka maga du'a ta ghəŋa kaghuni da Lazglafta ta nzakway ka Da. ¹⁵ Tsatsi vərđa ka Da ta tsaftá hgu ta mndəra gwal ta hadik nda gwal ta luwa tani. ¹⁶ Tsaya ta kəl yu ka ndəba dzvu da tsi ka ksa tsi ta slna nda tsa mbrakwani dagala ya ma ŋudufa ghuni, ka vlaghunata tsi ta mbraku kahwathwata nda ma Sulkumani. ¹⁷ Ta đaway yu da tsi guli ta gđavata Kristi ma ŋudufa ghuni ma zlghafta ya zlghaf kuni. Ta ndəbay yu ta dzvu da tsi guli, ka ŋavata kuni ka đvuvustá vgha ghuni sani nda sani. Ka ta

đvuvusđva kuni ta vgha ghuni kahwathwata katsi ná, dza'a nzakway kuni manda dihatá fu laghu slrəŋhani da ghuvata hadik. Dza'a nzakway kuni guli manda dihata həga thaf lu ta mndərani ta vəl təŋtəŋa. ¹⁸ Ma tsaya dza'a kəl kaghuni nda inda sanlaha ma mnduha Lazglafta ka snanťá kđavakta đvu ya đvu Kristi ta amu. Had vərvra kđavakta đvuta ta đvuta tsi ta amu wa. ¹⁹ Aŋ mndani, had mndu ta laviŋťá snanťá vərvəra đvuta đvu Kristi ta amu mndani wu, đər má mantša tsi, ta đaway yu da Lazglafta ŋa laviŋťa ghuni ta snanťa, kada ksafta nzakwa ghuni ta sadá Lazglafta.

²⁰ Lazglafta ta laviŋťá maga inda skwi demdem. Nda tsa mbrakwani ta maga slna ma amu ya, ta laviŋťa tsi ta maga inda skwiha ka malaghutá skwiha ya ta đawu mu nda skwiha ta ndanu mu tani. ²¹ Zləzlvama Lazglafta ta ghəŋa ŋərma skwiha maga tsi nda ma mnduha ta zlghafta, nda ya nda ma Yesu Kristi. Zləzlvama zləzlvə ŋa kđekedzenť! Mantša ya katsi.

4

Nzaku turtuk ma Kristi

¹ Ta ghəŋa tsaya tama ta kəl i'i tsam lu ma gamak ta ghəŋa vəl maganata đá ta slna ta Mgham Yesu Kristi, ka ndəba dzvu da kaghuni kazlay: Nzawanza ta nzaku tđukwa manda ya ta ranťá mnduha Lazglafta, kabga hgaghunahga Lazglafta ŋa nzaku ka ŋani kə'a ya. ² Ma inda skwi ta magə kuni, nda hana ka ghəŋa ghuni, leđtekwa ka nzakwa ghuni, ta ksay ka kuni ta ŋuduf. Su'uwawa ta skwi ta magaghunata sanlaha, ka đvuta kuni ta həŋ. ³ Sulkum nda ghuđa ta guyaghunata, ŋavawaŋa ka nzakwa kuni ta nzaku nda zđaku, kada nzakwa kuni ka gwal nda guya ghəŋa tanť. ⁴ Gwal zlghay nda ŋuduf ná, manda slu'uvgha* Kristi turtuktuk ya nzakwani. Turtuktuk Sulkum nda ghuđa

† 3:9 Gray nda Ruma 16:25. 26. ‡ 3:10 Ngha ta Kwalasuha 1:16 nda skwi ya vindinť lu mistani ŋa ŋanata. * 4:4 Slu'uvgha turtuk: Gray nda sura 2:16, Ruma 12:5, 1 La Kwareŋť 12:12.

guli, turtuktuk skwi ya faf kuni ta ghəŋ tida hga ghuna Lazglafta ɲa zlgħay. ⁵ Turtuktuk Mghama mu, turtuktuk tva zlgħay nda ɲudufa mu, nda hga mndu turtuktuk magamafta lu ta batem. ⁶ Turtuktuk Lazglafta ta nzakway ka dani ma inda mndu, ta ga mgham ta ghəŋa inda mndu, ta ksa slna nda inda mndu, ta nzaku ma inda mndu.

⁷ Inda amu dagamaf daga Kristi ta zdakatahudani prək nda amu ɲa maga slnani, kabga mantša ya kumafta tsi ta dagamafta. ⁸ Wya ka deftera Lazglafta mnata:

«Tahula ghuḅasaptani ta ghumahani, ka ɲlagħatá tsi ta luwa, ka hliŋtá tsi ta kasatá vu'ahani,» ka'a. Ka daganaf tsi ta slna kavghakavgha† ta mnduha ta ghəŋa hadik.

⁹ «Ka ɲlagħatá tsi ta luwa,» ka defteri ya ní, nu klatá ghəŋa tsa gwada ya na? Kəl tsi ka mna tsaya ná, kabga tiŋəl ta na ghəŋa hadik na saha tsi karaku. ¹⁰ Tsa mndu ta saha ta ghəŋa hadik ya ná, va tsa mndu ya tsa ta ɲlagħatá ta luwa ka zagħuta trezekw, ɲa gayni ta mgham ta ghəŋa inda skwi nda Sulkumani. ¹¹ Tsatsi ta daganaf tsi slnaha kavghakavgha ta mnduha. Ka gwal ghunay sanlaha, ka la anabi sanlaha, Ka gwal mna Lfida Gwada sanlaha, Ka gwal ngha gwal zlgħay nda ɲuduf ka tagħa skwiha‡ ɲa taŋ sanlaha. ¹² Manda tsaya kə'a daganata ɲa katay taŋ ta mnduha Lazglafta ɲa maganatá slnani, kada mutsafta mnduha Lazglafta ta nzakway ka slu'uvgha Kristi ta ɲlaku ta kəma ta kəma. ¹³ Manda tsaya dza'a nzagwafta mu demdem ta vgha ɲa nzaku ka mndu turtuk nda ma fafta mu ta ghəŋ ta Zwanja Lazglafta, ɲa snan̄ta mu, ɲa nzakwa mu ka gwal nda ndəha manda Kristi kul had sana skwi tida ya. ¹⁴ Nda tsaya tama ná, nzata a mu manda zwani wa. Nanglafta a gwal tsakalawi ta amu nda tsa ghwadaka skwa taŋ ta tagħə həŋ ya ɲa zadimista ma tvi,

manda kwambalu ta klambaraku ta ghəŋa drəf wa. ¹⁵ Nzata a mantša ya wu, kahwathwata skwi ta nghanatá Lazglafta dza'a mnuvusta mu ma dvuvusta mu ta vgha mu, ɲa glakwa mu ma inda skwi ma ndi'atá amu nda Kristi ta nzakway ka ghəŋ ta ghəŋa gwal zlgħay nda ɲuduf ya. ¹⁶ Manda mala ta nzagwanatá vgha mndu ya ná, manda tsaya nzagwanata Kristi ta mnduhani. Ka ta ksa slna inda fawayha ta vgha mndu manda ya ta raku katsi, dīna ta glakwa tsa mndu ya ta glaku. Manda tsaya nzakwa gwal zlgħay nda ɲuduf guli. Ka ta dvuvusdva mnduha Lazglafta ta vgha taŋ, ta magay dər wa ta slnani ya vlan̄ lu katsi, dza'a glaku həŋ ta kəma ta kəma nda mbrakwa Kristi.

Nzawanza ta nzaku ka lfid ma Kristi

¹⁷ Wya skwi ta mnaghunata yu. Ka ɲdan̄da ta mnaghunata yu guli ma hga Mgham. Yaha kuni nzakugəltá nzaku manda gwal kul snan̄tá Lazglafta, ta ndana skwi dza'a kwal kul katan̄tá həŋ ya. ¹⁸ Nda dərzla sləmən̄a taŋ, had lfid̄a hafu ta vlə Lazglafta ya da həŋ wu, kabga taŋtəŋa ghəŋa taŋ, sna a həŋ ta Lazglafta wa. ¹⁹ Ksa a hula ta həŋ dər kinawu magata həŋ ta ghwadaka skwi wa. Skwi ta kumə slu'uvgha ta magay fa hahəŋ ta ghəŋa taŋ ɲa magay. Sli'insli'in̄ yeya ɲa taŋ ta magay, zla a həŋ guli wa.

²⁰ Kaghuni, manda zlgħafta ghuni ta Kristi ná, manda tsaya a tagħaghunaf lu ta tva nzaku wa. ²¹ Grafgra yu kazlay: Nda sna kuni ta gwadani ka zlgħaftá kuni kə'a. Ma ndi'af̄ta ghuni ta vgha nda tsi, tagħaghunaf tagħa lu ta kahwathwata ma Yesu. ²² Skwi tagħaghunaf lu ná, zlan̄ta ghuni ta tsa tva nzaku si ta nzakw kuni ghalya ya. Tsa tva nzaku si ta nzaku kuni ghalya ya si ta ɓadza kaghuni, kabga si ta hara'uway kuni ta inda ghwadaka skwi ta nana kaghuni. ²³ Zlan̄an̄wa tvi ta Lazglafta ka mbəd̄anaftá tsi ta ɲudufa ghuni, ka ndana kuni ta vərđa

† 4:8 Ngha ta Zabura 68:19. ‡ 4:11 Gray nda 1 La Kwareŋt 12:28.

ndanu. ²⁴ Vlaghunavla Lazglafta ta lfida nzaku ta gara vgha nda naniŒ. Favawa fa tama ta tsa lfida nzaku ta zdaganata ya. Tudukwa tsa tva nzaku ta zdaganata ya, nda ghuŒa nzakwani guli manda ya ta taghŒ kahwathwata Lazglafta.

²⁵ Mantsa tama, yaha kuni tsakalgŒltawi, mnuvuswa kahwathwata mataba ghuni*, kabga nda guya mu demdem ma slu'uvgha turtuk. ²⁶ Ka gafga kuni ta sidi, dasuwa kŒ kuni da magata kuni ta ghwadŒka skwi†. Ma dŒdaghunagha fitik nda basatŒ nŒdŒf, ²⁷ da mutsaftŒ halaway ta tvi nŒ klamtŒ kaghuni da ga dmaku. ²⁸ Ka si ta ghali mndu katsi, yaha tsi da ghalgŒltŒ ghali, ka maga tsi ta slna nda dzvani nŒ kata ghŒnani, nda ya nŒ mutsaftani ta skwi nŒ katanŒtŒ la ka pŒu. ²⁹ Yaha nŒslu da sabi ma wa ghuni. GwadŒ vla mbraku ma zlghay nda nŒdŒf nŒ sanlaha katsi sabi ma wa ghuni. GwadŒ ksay slŒmŒnŒ ka kuni gwadŒy, nŒ katanŒtŒ sanlaha. ³⁰ Yaha kuni nŒranafŒtŒ nŒdŒf ta Sulkum‡ nda ghuŒa ya vlaghuna Lazglafta. Tsa Sulkum nda ghuŒa ya nŒ, nŒzla nzakwa ghuni ka nŒ Lazglafta ya. Ta nzata tavata kaghuni tsa Sulkum ya ha ka sagha tsa fitik dza'a kŒl Lazglafta ka varatŒ kaghuni dŒkdŒk ya. ³¹ HlinŒwa dgun ma nŒdŒfuga ghuni, zlanŒwa basa nŒdŒf, zlanŒwa sidi, ma zlerdŒ kuni ta wi nda mndu, ma razŒ kuni ta mndu, yaha kuni da maga dŒr mndŒra wati ma ghwadŒka skwi. ³² NŒrma skwi kŒ kuni magay mataba ghuni, nzawanza nda tawa hidahida, pluvuswa dmakuha ghuni, manda va ya plaghuna Lazglafta ta dmakuha ghuni nda ma KristiŒ ya.

5

Nzaku ma tsuwadŒk

Œ **4:24** Gray nda Zlrafta 1:26. 27. * **4:25** Ngha ta Zakari 8:16. † **4:26** Ta gra vgha nda Zabura 4:5 ka ta nghay lu ta gwadŒ Grek nŒ ghalya. ‡ **4:30** Gray nda Isaya 63:10. Œ **4:32** Gray nda Mata 6:12, 14. Ka plaghunatŒ tsi, ma sanlaha nŒ, ka plamatŒ hŒnŒ. * **5:1** Gray nda Levitik 19:2, Mata 5:48. † **5:2** Gray nda Sabi 29:18. Ta dŒvaftŒ amu: Ta dŒvaftŒ kaghuni, ka sanlaha. ‡ **5:8** Gray nda Isaya 60:1. 3. Œ **5:9** TsuwadŒk: Sulkum, ka sanlaha (gray nda Galat. 5:22).

¹ Ndana tama, zwana Lazglafta ya dŒvu tsi katakata kuni, ksawaksa ta sadani*. ² Ma slnaha ghuni ta magŒ kuni inda fitik, maranŒwamara ta dŒvu nŒ sanlaha. Mantsa ya dŒvuta Kristi ta amu ma mtutani nŒ mbamafta. Tsa skwi maga tsi ya nŒ, zdaganazdŒ ta Lazglafta† manda skwa pla ghŒnŒ ta vlanŒta lu.

³ Ya nda nza kuni ka nŒ Lazglafta ya, yaha kuni walanŒtŒ hliri, yaha kuni maga skwa hula, yaha kuni tsagana, yaha mndu da razaghunafta ta ghŒnŒ tsa skwiha ya. ⁴ Ra a guli ka saba skwa hula, nda tsaŒaku, nda Œla vgha ma wa ghuni wa. Skwi ta raku ka sabi ma wa ghuni nŒ, rfay ghuni ta Lazglafta ta ghŒnŒ inda skwiha magaghuna tsi. ⁵ Wya skwi nŒ snanŒta ghuni: HadŒ gwal ta hliri, nda gwal ta maga skwa hula, nda gwal ta tsagana, dza'a mutsaftŒ skwa za mgham ma luwa ga mghama i Lazglafta nda Kristi wa. Tsa gwal malaghumala dŒvafta tanŒ ta tsagana ka Lazglafta ya nŒ, ka guram nda wuya skwi tsaya.

⁶ Yaha mnduha da nanaghatŒ kaghuni nda tsakalawa tanŒ. Ta ghŒnŒ tsa ghwadŒka skwiha ya ta basa Lazglafta ta nŒdŒf dza'a kŒl tsi ka tsanaghatŒ guma ta gwal ta maga tsa ghwadŒka skwiha ya. ⁷ Ma guyŒ kuni ta vgha nda tsa gwal ta maga mndŒrga tsa ghwadŒka skwiha ya. ⁸ Si ma grusl nzatŒ nzakwa ghuni ghalya. Ndana tama, nda ndi'a kuni nda Mgham Yesu, ma tsuwadŒk‡ nzatŒ nzakwa ghuni, nzawanza tama ta nzakwa ghuni manda gwal ta nzaku ma tsuwadŒk. ⁹ KŒl yu ka mnay mantsa ya nŒ, ta sli'agapta ma tsuwadŒkŒ na skwiha dŒnadina, nda skwiha tŒdukwatŒdukwa, nda kahwathwata. ¹⁰ NŒavawanŒa ka tsŒmaptŒ skwi ta zdaganatŒ Mgham,

ka maga kuni. ¹¹ Ma fam kuni ta ghəŋa ghuni da ghwadaka skwiha ta magə gwal ma grusl*, had hayhayani wa. «Na skwi ta magə kuni na ná,» dina a wu, ka kuni mnanaŋtá həŋ banluwa katək. ¹² Ta ksaku ka hula dər gwaday ma wi ta tsa skwi ta magə həŋ ma difa madifa ya. ¹³ Ka kliginjla lu ta ghəŋa tsa skwiha ya ta daŋi katsi ná, dza'a nzakway tsuwadaka. ¹⁴ Ka nda ghada saba skwi ta daŋi katsi ná, gi tsuwadək nzakwani. Tsaya ta kəl lu ka mnay kazlay:

«Kagha mndu ta hani, sli'afslia ta hani.

Sli'afslia mataba gwal nda rwa, ka tsuwadəkaghafta Kristi» kə'a ya.

¹⁵ Mantsa tama, dasuwa ka kuni nda nzaku ta nzaku kuni. Ma nzaku kuni manda la rgha, nzawanza manda gwal nda mahizl ma ghəŋa taŋ. ¹⁶ Inda fitika mutsafta ghuni ta maga skwi dina ya ná, gi magawamaga, kabga ndada a ghwadaka skwiha ta magə mnduha ta na fitik na wa. ¹⁷ Tsaya tama ná, ma nza kuni manda la rgha, ŋavawaŋa ka sna skwi ta mnaghunata Mgham ŋa magay ghuni.

¹⁸ Ma ghuyaf kuni nda ima inabi, ya ta badzay ta nzakwa mndu, Sulkum nda ghuŋa katsi mbutá kaghuni. ¹⁹ Wadahanafwa vgha sani nda sani mataba ghuni, nda inda mndəra lahaha ya ta vlaghunata Sulkum. Zləzlvawa Lazglafta ma hyahya ŋudufa† ghuni nda lahaha. ²⁰ Rfawarfa ta Lazglafta ta nzakway ka Da inda fitik ta ghəŋa inda skwi ta maga ghunata tsi nda ma Yesu Kristi.

Nzakwa i zə'al nda marakw

²¹ Hanaganawa hana ta ghəŋa ghuni mista sani nda sani, kabga ta zləŋay kaghuni ta Kristi.

²² Kaghuni mi'aha, ka hanaganahana dər wati ma marakw ta ghəŋ mista zə'ala taŋ. Manda tsaya dza'a maraŋta kuni ta hanatá ghəŋa ghuni mista Mgham Yesu. ²³ Zə'al ná,

ghəŋa markwa taŋ ya, manda nza-kwa Kristi ka ghəŋ ta ghəŋa Igliz ya. Kristi ta mba tsa gwal zlgay nda ŋuduf ta nzakway ka slu'uvghani ya guli. ²⁴ Mantsa ya guli, inda mi'aha, ka hanaganahana dər wati ta ghəŋani mista zə'ala taŋ ma inda skwi, manda ya ta hanaganata Igliz ta ghəŋ mista Kristi ya.

²⁵ Kaghuni zə'alha, ka dvtuta dər wati ma zgun ta markwa taŋ manda ya ta dvtu Kristi ta Igliz, ka mtutá tsi kabgani ya. ²⁶ Mtumta ta ghəŋani, ka ghubiŋtá tsi nda imi‡ nda magwadani kada nzakwa tsi hezle'. ²⁷ Ta kumay ta fatá Igliz ka makwatarka ta wa irani. Va a ta nzatani nda rdak wu, va a ta razu tida wu, va a ta dər wati ma bədzaku tida wa. Ta kumay ta nzakwani dina kul had sana skwi tida. ²⁸ Manda tsaya guli, ka dvtuta zə'al ta markwa taŋ, manda va ya ta dvtuta tsi ta slu'uvghani. Mndu ta dvtu markwa taŋ ná, ghəŋani ta dvtu tsi. ²⁹ Had mndu ta husaŋta slu'uvghani wu, ta zuŋ za ta skwa zay, kelkelkel kə'a ta nghay, manda ya ta zə Kristi ta skwi ŋa Igliz, ka nghay kelkelkel ya, ³⁰ kabga inda amu slu'uvghani mu. ³¹ «Tsaya ta kəl zgun ka zlaŋtá dani nda mani, ka laghwi ndi'aftá vgha nda markwa taŋ, ka nzakwa taŋ ka slu'uvgha turtuktuk§,» ka defteri mnata. ³² Tsa gwada ya ná, nda la skwi mida. Ka i'i ta mnaghunata ná, ta ghəŋa i Kristi nda Igliz ta mna tsi ta tsa gwada ya. ³³ Tsaw nghaghunagha ngha tsa gwada ya ta kaghuni guli. Inda mndu ka dvtuta tsi ta markwa taŋ manda ya ta dvtuta tsi ta ghəŋani. Inda marakw guli, ka sna tsi ta gwada da zə'ala taŋ.

6

Nzakwa zwani nda dadaha taŋ

¹ Kaghuni zwani, snawasna ta gwada da dadaha ghuni, kabga tsaya skwi ta zdəganatá Mghama mu, tsaya skwi tdukwa guli. ² «Sna ta gwada da

* 5:11 Gray nda Ruma. 13:12. † 5:19 Gray nda Zabura 33:1. 3. ‡ 5:26 Nda imi: Tsaya ima batem (Gray nda Titus 3:5.). § 5:31 Zrafta 2:24.

i da gha nda ma gha,» ka lu vindafta ma deftera Lazglafta. Tsaya tanṭaṭa zlahu fanava Lazglafta nda tatá imi ta sləmənṭ tavatani. ³ Wya tsa tatá imi ta sləmənṭ ya: Ka ta snay ka ta gwada da dadaha gha, «dza'a zda nzakwa gha, dza'a slraku hafa gha ta ghəṇa hadik*,» ka'a.

⁴ Kaghuni dadaha, ma ganaf kuni ta basa ṇuduf ta zwana ghuni. Galawagala ta hənṭ, taghawatagha ta skwiha ṇa tanṭ, zlahawazlaha ta hənṭ manda ya ta kumə Mghama mu.

Nzakwa kwalvaha nda danahəga tanṭ

⁵ Kaghuni la kwalva, snawasna ta gwada da danahəga ghuni ma na ghəṇa hadik na. Zlənəwa zlənə ta hənṭ, ka vla kuni ta glaku ṇa tanṭ nda ṇudufa ghuni turtuk, manda skwi ṇa Kristi ta maga kuni. ⁶ Ta wa ira tanṭ kwenṭkwenṭ yeya a dza'a maga kuni manda gwal ta zba rfanaghata mnduha ta hənṭ wa. Magawamaga ta inda slna ghuni nda ṇuduf turtuk manda ya ta kumə Lazglafta, kabga kwalva Kristi kaghuni. ⁷ Maganawamaga ta slna ta hənṭ nda zɔakwa ṇudufa ghuni manda skwi ta magə kuni ṇa Kristi, ṇa mnduha yeya a wa. ⁸ Dər má ka Kwalva ka, dər má ka kwalva a ka wu, ka magamaga ka ta slna dīna, dza'a mutsay ka ta nisəla gha da Mgham.

⁹ Kaghuni danahəgaha guli, manda tsaya ka kaghuni magay ṇa kwalvaha ghuni. Ma ṇruhə kuni ta hənṭ. Dina ka snanṭa ghuni kazlay: Nda kaghuni tani nda hahənṭ tani, danahəga turtuk ta nzakway ta luwa danahəga ghuni kə'a. Had tsatsi ta gala mndu† wa.

Huzla vulu ya ta vlə Lazglafta

¹⁰ Wya kdavakta gwada da ta mnaghunata yu: Mbrawa vgha ma guyatá vgha ghuni nda Kristi, nda tsa mbrakwani dagala ya. ¹¹ Vlaghunavla Lazglafta ta inda huzla vulu ṇa vulu nda halaway.

Hlawahla demdem, ṇa dihavata ghuni ta lagha halaway da dzəgha kaghuni. ¹² Ta vulu nda mnda səla a amu ta vulu wa. Ta vulu nda ghwadaka sulkumha nda mghamha tanṭ ta ga mgham ta maga ghwadaka skwi ta na ghəṇa hadik na amu, nda ya nda ghwadaka sulkumha nda mbra nda mbra ma ghuvanata luwa mu guli. ¹³ Tsaya tama, hlawahla ta inda tsa huzla vulu ta vlaghunata Lazglafta ya, da hwayaftá kuni saghar ghuya danṭwa, ṇa dihavata ghuni ka ṇdanṭa ka ghzlafta, ta darra kaghuni.

¹⁴ Hbafwa vgha! Ka nza kah-wathwata da kaghuni manda hbatá hudí nda banava. Magawa tdukwa skwi, kabga maga skwi tdukwa ná, manda sudá ta gudum ṇa kata vgha ya nzakwani. ¹⁵ Dza'a da mna Lfida Gwada ta vla zɔaku ná, nda nza manda sudatá babah ma səla ṇa dza'a da vulu. ¹⁶ Ma inda skwi demdem ta magə kuni ná, fafwa ghəṇa ghuni ta Yesu Kristi. Zlghay nda ṇudufa ghuni ná, nda nza manda zalam ṇa huzla hava ka vu ghandand ta pghu halaway ta kaghuni. ¹⁷ Grafwa gra kazlay: Mbaghunaf mba Lazglafta kə'a, tsaya dza'a nzakway manda takazak ta famta kuni ma ghənṭ ṇa kata ghəṇa ghuni ya. Nənanawaṇa ta gwada Lazglafta, tsaya ta nza-kway manda budugwa faghunam Sulkum nda ghuḃa‡ ma dzvu. ¹⁸ Ma inda tsa skwiha ta magə kuni ya, magawamaga ta du'a da Lazglafta, dawawadawa ta kataghunatani inda fitik manda ya dza'a pghə Sulkum nda ghuḃa ta kaghuni. Nzawanza ndiri, yaha kuni walanṭa zlanṭá maga du'a. Magawa du'a inda fitik ta ghəṇa mnduha Lazglafta. ¹⁹ Magawa du'a ta ghəṇa i'i guli, ka saba gwada tdukwa ma wa da ta gunaftá yu ta wi ka mna gwada Kristi, kada nzata yu wadaḥ ṇa tsislanaptá mnduha ta skwi nda

* **6:3** Aya 2:3. Sabi 20:12, Vrafta ta zlahu 5:16. † **6:9** Gray nda Vrafta ta zlahu 10:17. ‡ **6:17** Vliha ṇa gra aya 14 ka labə ta 17: Aya 14: ṇa gray nda Isaya 11:5, 59:17. Aya 15: ṇa gray nda Isaya 52:7. Aya 16: Ghwadak tsaya nzakw ka mnda maga ghwadaka skwi, (Mata 6:13, Yuhwana 17:15). Aya 17: Gray nda Isaya 59:17, 49:2.

difa ma Lfiɗa Gwada. ²⁰ Yesu Kristi ta zbaptá i'i ɗa ghunayni da mna Lfiɗa Gwada. Ta ghɛɗa tsaya kəl lu ka tsamtá i'i ma gamak ndanana. Magawa du'a da Lazglafta ta ghɛɗa i'i ka nzata yu wahwah ka mna gwadani manda ya ta raku.

Gazgu

²¹ Ta kumay yu guli ta sɗaɗta kaghuni ta nzakwa ɗa nda skwi ta magə yu tani. Dza'a mnaghunamna Tisiƙɗ ta inda skwi ta ghɛɗa ɗa. Tsatsi ná, zwanama mu ma zlgħay nda ɗuduf ya ta ɗvu mu ta maganatani ta slna ta Mghama mu ya. ²² Wya yu ta ghunadapta da kaghuni ɗa mnaghunantá nzakwa ɗni, ɗa ksaghunamtá ɗuduf.

²³ Inda kaghuni zwanama, ka vlaghunavla Lazglafta ta nzakway ka ɗa, nda Mghama mu Yesu Kristi ta zɗaku, nda tva ɗvuvustá vgha sani nda sani, ka dza'a kuni ta kəma ta kəma nda zlgħay ya zlgħaf kuni ta Kristi. ²⁴ Ka vlanvla Lazglafta ta zɗakatahudani ta inda gwal ta ɗvutá Mghama mu Yesu Kristi nda ɗvu ya kul had ta kɗaku.

Tsgha ta Iwa Pwal ŋa La Filipiya

Ga zgu

¹ I'i Pwal kawadaga nda Timute, kwalva Yesu Kristi ŋni. Ta ga zgu ŋni ŋa ghuni inda mnduha Lazglafta ma Yesu Kristi, ma luwa Filipiya. Nda gwal ta ngha kaghuni, nda gwal ta ksaghunatá slna tani.

² Ka vlaghunavla Da mu Lazglafta nda Mghama mu Yesu Kristi ta zdakatahudani nda zdakwani.

Rfay Pwal ta Lazglafta

³ Inda fitika ndananta da ta kaghuni ya ná, ta rfanagharfa yu ta Da da Lazglafta. ⁴ Inda fitika magay da ta du'a da Lazglafta ta ghəŋa kaghuni ya ná, wadāh ŋudufa da. ⁵ Ta rfay yu ta Lazglafta, kabga daga ma fitika zlafta* ghuni ta nzaku ka gwal ta zlghaftá Yesu Kristi nda ŋuduf, ha ka sagha ta gita, nda guya kuni kawadaga nda i'i ma slna mna gwada Lazglafta. ⁶ Grafgra yu kazlay: Zlrafzla Lazglafta ta maga ŋərma slna ma ŋudufa ghuni kə'a. Dza'a kdāŋkda ta magay ŋa kdīntani badu vragata Yesu Kristi†. ⁷ Tsa ndanu ta ndanu yu ta ghəŋa ghuni ya ná, tdukwa nzakwani, grafgra yu, kabga laghula kuni da ŋudufa da. Kaghuni demdem kawadaga kuni nda i'i. Nda guya mu ma zdakatahuda Lazglafta, ma na nzakwa da ma gamak ná, nda ya ma ŋavata ta ŋavata yu ka mnigintá gwada Lazglafta kahwathwata ka dihavata ka zlerdatá Lfida Gwada. ⁸ Nda sna Lazglafta kazlay: Ta dvudva yu ta kaghuni katakata kə'a. Dvudva yu ta kaghuni ma kdavakta hyahya ŋudufa da ma Yesu Kristi.

⁹ Wya skwi ta magə yu ta du'a da Lazglafta ta ghəŋa ghuni: Ka dza'a kuni ta kəma ta kəma nda dvutá sani nda sani. Tsaya dza'a kəl kuni ka snantá skwi dīna, ŋa snantá ghuni

ta dganatá ŋərma skwi nda skwi kul dīnaku, ¹⁰ ŋa snantá ghuni ta zbaptá skwi dīna ŋa magay ghuni ta slna nda tsi. Kada nzakwa kuni ka gwal tdukwa kul had rutsak ta kaghuni ha badu vragata Kristi. ¹¹ ŋa nzakwa ghuni ka gwal maga skwi tdukwa nda mbrakwa Yesu Kristi. Na nghanāta mnduha ta tsa ŋərma skwi ta magə kuni ya, ŋa zləzlvay tanŋ ta Lazglafta, ŋa vlay tanŋ ta glaku ŋani guli.

Takwa Lfida gwada ma luwaha

¹² Zwanama da, wya skwi ta kumə yu ta snantá ghuni: Nana ghuya danwa ta slidighata hadna na ná, hlana a ta mna gwada Lazglafta wa. Katək ná, ta kəma ta kəma ta kla tsi. ¹³ Skwi kəl yu ka mnay mantsa na: Inda gwal ta ngha həga ŋumna la Ruma, nda inda hamata sanlaha ma mnduha ná, nda sna həŋ kazlay: Nda tsa yu ma gamak kə'a ta ghəŋa magay da ta slna ŋa Kristi‡. ¹⁴ Sana skwi guli ná, nana nzakwa tsatá i'i ma gamak na ná, zəghər gwal sganagha tsi ta mbrakwa faftá ghəŋ ta Mgham Yesu na həŋ mataba gwal zlghay nda ŋuduf. Nda ta us tira tanŋ ka dza'a ta kəma ta kəma ma mna gwada Lazglafta ŋa mnduha.

¹⁵ An mndani! Ka draku ta mna sanlaha ta gwada ta Kristi. Sanlaha ya, nda ŋuduf turtuk ta mna hahəŋ. ¹⁶ Tsa hahəŋ ya, ta mnay həŋ kabga dvudva həŋ ta i'i. Nda sna hahəŋ kazlay: Lazglafta ta ghunaktá i'i da hadna ŋa dihavata da ka zlerdatá Lfida Gwada ŋa mnduha kə'a. ¹⁷ Tsa gwal draku ya ná, ta mnay hahəŋ ta gwada ta Kristi, kabga ta kumay hahəŋ ta malaghuta ka i'i. Nda ŋudufa tanŋ a ta mna həŋ ta tsa gwada ya wa. Ta kumay həŋ ta sgidighatá ghuya danwa ma na gamak na.

¹⁸ Kuzliha a tsaya ta i'i wa! Dər makləwmakləw ta mna həŋ, mnamna həŋ ta gwada Kristi, ta rfu yu ta ghəŋani tada. Manda va tsaya, ta kəma ta kəma ta dza'a i'i nda rfay.

* **1:5** Ngha ta Slna gwal ghunay 16:13-15. † **1:6** Gray nda 1:10, 1 La Kwareŋt 1:8. ‡ **1:13** Gray nda Slna gwal ghunay 28:30, Afisus 3:1, 4:1.

19 Nda sna i'i kazlay: Dza'a mbaku yu ma tsa ghuya danwaha ya, kabga du'a ghuni. Ta katay Sulkum nda ghuḅa ma Yesu Kristi ya ta i'i guli kə'a. 20 Skwi ya ma ṅudufa da faf i'i ta ghəṅa da tida ná, had yu dza'a walaṅta magatá skwi dza'a pghidaghatá hula wa. Má vlihata skwi ta mbrakwa su'ay yeya katsi. Skwi kumaf maya da ndanana, dər má yawu tsi, ka dər ta ndiri yu, ka dər mtaku a ta slidighata, ka zləzlva mnduha ta Yesu Kristi nda ma nzakwa da, ṅa da. 21 ṅa i'i tada, ka tata hafu yu ná, Yesu Kristi na ṅərma skwa da. Ala ka nda mta yu ya guli, ndela da tsa. 22 Ka tata nzaku yu nda hafu katsi, dza'a magay yu ta slna ṅa katanṅá mnduha. Ka mantisa tsi katsi tama ná, sna a yu ta skwi ṅa psa'ata da wa. 23 Ta tada i'i tsa skwiha ya his his. Mtuta da má si ta zdigihata ṅa dza'a da nghanṅá Yesu Kristi, si má mal tsaya yu. 24 ṅa kataghunata guli ya, dina nzata da nda hafu. 25 Mantisa ya nzakwani grafgra yu. Ta dza'a nzanza yu nda hafu, ṅa nzata da kawadaga nda inda kaghuni, ṅa kataghunata ma dza'a ta kəma ta kəma nda rfu ta tva Lazglafta ma zlgay ghuni nda ṅuduf. 26 Mantisa, dza'a sgavaghasga ghubaray ghuni ta Yesu Kristi, kabga nghanṅa ghuni ta i'i, vrəgladaghar yu da kaghuni dza'azlay.

ṅavata ka ṅa Lfida gwada

27 Skwi ná, nzawanza ta nzaku ya ta raku ṅa nghanṅa mnduha kazlay: Gwal ta maga skwi manda ya ta mnə gwada Kristi kuni kə'a. Skwi ta kumə yu ta snaṅta ná, ta nzaku ka kuni manda ya ta raku. Dər má labla yu da kaghuni, dər má labə a yu da kaghuni wu, nda guya ka ghəṅa ghuni. Ta ṅavaṅa ka kuni nda ṅuduf turtuk ka dza'a ta kəma ta kəma nda mna gwada Lazglafta. 28 Yaha kuni zləṅa ghumaha ghuni. Ka zləṅaf a kuni ta həṅ wu katsi, tsaya dza'a kəl həṅ ka snaṅta kazlay: Dza'a

tsanaghatsa Lazglafta ta guma ta həṅ kə'a, ta mbaghunaftá tsi ta kaghuni. Da Lazglafta tsaya. 29 Zdaghunanzda Lazglafta ta hudi nda ma Yesu Kristi kəl kuni ka zlglafta. Zlglafta ghuni kwenkwen yeya a wu, ta ghuyay kuni ta danwa ka ṅani guli. 30 Nda ngha kuni ta wdawdaṣ yu. Ndanana, nda sna kuni kazlay: Tata wdaywday yu kə'a, ka lamə kaghuni guli dida.

2

Nzaku nda dzratawi

1 Tsa ndi'atá vgha ghuni nda Kristi ya a ta vlaghunatá dra ṅuduf ra? Tsa dvudvaf tsi ta kaghuni ya a ta mbra kaghuni ra? Nda sulkum nda ghuḅa a guyatá vgha ghuni ra? Ta dvuvustá vgha a kuni sani nda sani mataba ghuni ra? Ta tawa hidahida a kuni sani nda sani mataba ghuni guli ra? 2 Ka si mantisa tsi, kada zdidifta kuni ta ṅudufa da ná, nza-wanza nda dzratawi. Ka dva kuni ta sani nda sani. Ka skwa turtuk ka ṅudufa ghuni, ka ndana turtuk ka ndana ghuni guli. 3 Ma dagə kuni ta vgha ka gla ghəṅ, leḅtekwa ka kuni nzata. Ka mali ta ghəṅa kaghuni ka kuni ngha mnduha. 4 Inda kaghuni, ma laghu kuni nghutá ghəṅa ghuni, nghapwa ngha ka sanlaha. Mantisa ya dza'a kəl kuni ka zdidiftá ṅudufa da.

Nzakwa Yesu ka kwalva

5 Magawamaga ta skwi ya nda ra, ma ndi'atá vgha ghuni nda Yesu Kristi.

6 Kulam nda nzakwa tsatsi ka mnda turtuk nda Lazglafta, zban a ta nzaku ka guram nda Lazglafta* wa.

7 Ka zlanṅá tsi ta tsa vli ya ka niṅṅá ghəṅani ka kwalva†, ka nzaku tsi manda mndu. Ma tsa nza-kwani manda mndu ya,

8 ka hanaganatá tsi ta ghəṅani, ka snatá tsi ta ṅa Lazglafta, ka mtutá tsi. Tsa mtakwani ya ná, ta udza zləṅay mtakwa tsi.

§ 1:30 Ngha ta Slna gwal ghunay 16:19-40. * 52:13-53, Mata 20:28.

2:6 Gray nda Zlrafta 3:5. † 2:7 Gray nda Isaya

- 9 Tsaya kəl Lazglafta ka kapanafta ka vlanťa glaku, ka vlanťa hgu ya ta malaghutá hga inda skwi demdem. ¹⁰ Na hganťa hga Yesu ya, inda gwal ta luwa, nda gwal ta hadík, nda gwal ma hadík, ta tsəlbu ta kəmani.
- 11 Inda mndu dza'a mnay nda wani kazlay: Yesu Kristi Mgham† kə'a, ɲa zləzlvay taŋ ta Lazglafta ta nzakway ka Da.

Nzakway ka tsuwadək ma ghəɲa hadík

¹² Zwanama da gwal ta dvu yu nda ɲudufa da, ya wya nda sna kuni ka Yesu hanaganatá ghəɲani mista Lazglafta ya, hanaganawahana kaghuni guli ta ghəɲa ghuni mistani. Ma fitika nzakwa mu kawadaga ná, si ta snay kuni ta gwadani. Magawamaga manda va tsaya daga ndanana dər had' yu kawadaga nda kaghuni. Kawadaga nda zləɲa Lazglafta, magawamaga kaghuni guli ta slna nda tsa mbaku vlaghuna lu ya. ¹³ Lazglafta kaghəɲani ta maga slnani ma kaghuni, dza'a kəl kuni ka dvaftá skwi ya ta zdəganata ɲa magay ghuni ta slna nda tsi guli.

¹⁴ Ma inda skwi ta magə kuni ya, ma ruruɲwaku kuni ta ruruɲwaku, ma zlərdə kuni ta wi. ¹⁵ Kada nzakwa kuni kul had' rutsak ta kaghuni, nda ghuɓa. Kada nzakwa kuni ka vərda zwana Lazglafta kul had' maslivinza ta kaghuni mataba mnduha nda bədzə ta maga bədzaku ta na ghəɲa hadík§ na. Nzawanza ta wdaku mataba taŋ manda gumbəzla, ¹⁶ ka vlanťa kuni ta gwada hafu ta hən. Ka magamaga kuni mantša, dza'a rfu yu badu vragata Yesu Kristi, kabga nzata a tsa slna ɲava yu ta magata ya ka bətbət wa.

¹⁷ Tsa zlghay zlghaf kuni ta Yesu ya ná, nda nza manda planatá ghəɲ ta Lazglafta*. Ka waya ka skwi dza'a dzadza hən ta i'i, dza'a nzakway usa da ka skwi dza'a tđanaghata yu ta

ghəɲa ɲa ghuni. Ka mantša tsi kati, dza'a mamu yu nda rfu, dza'a rfay yu ta rfu kawadaga nda kaghuni. ¹⁸ Kaghuni guli ka nzata kuni nda rfu. Ka rfa kuni ta rfu kawadaga nda i'i.

I Timute nda Ipafrudita

¹⁹ Nda mbrakwa Mghama mu Yesu, nda fa ghəɲa da ta ghunadaptá Timute da kaghuni dazlay ɲa vlaghunatá mbraku, ɲa vragaptani da rusidiftá tva nzakwa ghuni, ɲa vlihatá mbraku ta i'i guli. ²⁰ Tsatsi yeya nda ndanu manda ɲa da mana vəl na, Ndadá a ta ndana tsi ta kaghuni wa. ²¹ Inda hamata sanlaha ná, skwi ta zdəganatá ghəɲa taŋ yeya ta ndanu hən, had' hən ta ndana skwi ta zdəganatá Yesu Kristi wa. ²² Kaghuni, nda sna kuni kazlay: Nərma mndu Timute kə'a, ksagapksa ɲni ta slna mna gwada Lazglafta kawadaga nda tsi. Katihakata ma slna manda zwaŋ ta kata dani ma slna. ²³ Tama ná, kdɲta taŋ ta dgiŋtá gwada ta i'i ya, dza'a gi ghunadapghuna yu da kaghuni. ²⁴ I'i guli nda fa ghəɲa da ta Mghama mu, dza'a gi labla yu da kaghuni dazlay.

²⁵ Dina ka ghunadaghunapta da ta zwaɲama da Ipafrudita†, gra ta ksa slna da ta wudə ɲni ta slna kawadaga nda tsi. Tsatsi mndu ya si ghunagap kuni nda skwi ɲa kati-hata. ²⁶ Si ta ndanay ta labə da nghaghunaghata manda snanťani kazlay: Snaghunaghata si kwalani kul dughwanaku kə'a. Nda sli'a ghəɲani ɲa labə. ²⁷ Kahwathwata, si nda ksa da tsa dənwa ya, wər ghatalakw ta psaghutá hadík ta ghəɲani, əɲka'a ka Lazglafta ta tawatá hidahida tida. Tsatsi nda ghəɲani yeya a tawa tsi ta hidahida tida wu, nda i'i tani. Yaha ɲuduf dzaghata kə'a nda i'i kəl tsi ka mbanafta. ²⁸ Zdighazda tsa ghunədaghunapta da ya, ɲa nghanťa kaghuni nda ira ghuni, ɲa rfay ghuni ta rfu, wutsaŋ ndana i'i dza'azlay

‡ 2:11 Aya 10-11: Ta gray ta vgha nda Isaya 45:23. Ta ngay lu ta gwada Grek ɲa ghalya.

§ 2:15 Ta gra vgha nda Vrafta ta zlahu 32:5, ka * 2:17 Gray nda Timute 4:6. † 2:25 Ngha ta 4:18.

guli. ²⁹ Ka ɓhadapɓha tsi ya, ka zlgħafta kuni dīna, ka rfa kuni ta rfu, kabga zwanama kuni ta tva Mghama mu Yesu. Vlaŋwa glaku ta mndərga tsaha ya ma mndu. ³⁰ Pərdā ka mtuta ta ghəŋa slna Kristi, fafa ta ghəŋani ŋa kata i'i da manaka kaghuni.

3

Fafta Pwal ta ghəŋani ta Yesu

¹ Kdāvakta gwada da zwanama nā, rfawarfa ta rfu kabga ndi'atā vgha ghuni nda Mgham Yesu. Va tsa gwada si vindaghunaf yu ya tata vrafta yu tida, hərfava a yu ma vəl vindgəltawu, dīna tsaya ŋa haghunamta ma ghəŋ ŋa kata kaghuni. ² Mantsa tama, dasuwa ka kuni nda gwal ta maga ghwadaka slna, tsa la kriha* ta ndana datsiŋtā fafaɗ ya. ³ Katək nā, amu vərda gwal ta tsa fafaɗ, ta maga du'a da Lazglafta nda mbrakwa Sulkum nda ghuɓa, ta ghərɓaku ta Yesu Kristi. Haɗ amu ta walaŋta faftā ghəŋa mu ta skwi ta maga'ata mnda səla wa.

⁴ Ka si nərma skwi, skwi ta maga'ata mnda səla katsi nā, ma dihafdiha i'i guli ta vgha da tida. Ka si mamu mndu ta mnay kazlay: Ta skwi ta maga'ata mnda səla ta fafta yu ta ghəŋa da kə'a katsi nā, má mal i'i tama. ⁵ Kəl yu ka mnay mantsa na: Buzula la Hebru i'i, zivra la Isra'ila, mndəra la Benzamenj. Ta má tghasa fitik manda yata lu ta i'i tsihata lu ta fafaɗa da. Tvə zlahā la Yahuda guli nā, tekw i'i mataba la Farisa. ⁶ His his dzvu ŋanata yu ta tva nzakwa la Yahuda ha ka ghuyay da ta danwa ŋa gwal zlgħay nda ŋuduf†. Haɗ zlahā la Yahuda zlanaghu yu dər turtuk wa. Haɗ sana skwi dza'a tsadivata lu wa. ⁷ Mamu ndela da mida ka yu sizlay, tsaw nda nza tsa skwiha ya ka skwi bətbət, kada ŋatsafta yu ta Kristi katək. ⁸ Mantsa ya nzakwani, ka skwi bətbət inda tsa skwiha ya da i'i, kabga nda sna yu ta Yesu Kristi Mghama da. Malaghumala tsatsi ta ghəŋa inda skwi, kəl yu ka pghiŋtā inda hamata

skwi. Manda ŋəɗak ta ngha yu ta tsa skwiha ya, kada ndi'afta yu ta vgha nda Yesu Kristi, ⁹ ŋa nzakwa da dekdek ka ŋani. Walglaŋta a i'i ta mnay kazlay: Tudukwa mndu yu kə'a ta kəma Lazglafta, kabga snata da ta zlahā la Yahuda wa. Skwi ta nidifta ka mndu tdukwa ta kəmani nā, vəl zlgħafta da ta Yesu Kristi ya. Lazglafta ta nidifta ka mndu tdukwa, kabga zlgħafta da. ¹⁰ Skwi turtuk ta kumə i'i nā, snaŋta da ta Kristi nda mbrakwani ya kəl tsi ka sli'agapta ma mtaku. Ta kumay i'i guli ta ghuzlaŋta da ta iri manda ŋani, ŋa nuta da manda tsatsi ma fitika mtakwani ya, ¹¹ ŋa laviŋta i'i guli ta sli'agapta ma mtaku manda ŋani.

Hwaya ŋa kdānakta

¹² Mna a i'i kazlay: Nda ghada kdānakta da kə'a wa. Mna a i'i kazlay: Slafsla i'i kə'a guli wa. Ta ghəŋa ŋavata ka dza'a ta kəma ta kəma kada kdānakta yu ta ksamta da dzva da yeya ŋa da ta magay, kabga nda na yu ka ŋa Yesu Kristi. ¹³ Mantsa ya nzakwani zwanama, mna a i'i kazlay: Ksamksa yu ta tsa skwiha ya ma dzva da kə'a wa. Kdāvakta skwi ta magə i'i nā, zanaptā skwiha ta luta, ka ŋavata ka dza'a ta kəma ta kəma ŋa ksaktā tsa skwi ta kəma ya ŋa da. ¹⁴ ŋavata ka dza'a ta kəma ta kəma ŋa kdānakta, ŋa mutsa nisəla vəl hgaf ta hgaf Lazglafta ta amu, ŋa da. Tsa nisəla ya nā, nzata da ta luwa kawadaga nda tsi nda ma Yesu Kristi ya.

¹⁵ Mantsa ya skwi ŋa ndanay amu gwal nda ndəha ta tva Lazglafta. Ka haɗ kuni ta nzaku manda tsaya wu, dza'a tsalaghunaptsala Lazglafta. ¹⁶ Mali ma skwi na kdānta mu ta ksa na tvi ksaf mu na nzakwani.

¹⁷ Kaghuni demdem zwanama da, ksawaksa ta sada da, fafwa ira ghuni ta gwal dīna mbaɗa taŋ manda ya ta nghə kuni ta mbaɗa aŋni ya. ¹⁸ Nda ndəgha gwal ta nzakway ka ghuma mtatā Kristi ta udza zləŋay, ka yu si ta gdata ta mnay ŋa ghuni. Tata

* **3:2** Ngha ta Mata 7:6. † **3:6** Ngha ta Slna gwal ghunay 8:3, 22:4, 26:9-11.

kɔ́ɔ́ɔ́ɔ́ yu ta mnay guli ɲa ghuni ta nda va nana nda taw nda taw. ¹⁹ Kɔ́ɔ́ɔ́ɔ́ɔ́ ná, dza'a zwadu zwada hɔ́ɔ́, kabga fafa hɔ́ɔ́ ta huda tan ka Lazglafta tan. Dɔ́ɔ́ skwa hula‡ ta magɔ́ hɔ́ɔ́ ná, rfa tan ɲa tan. Ta ghɔ́ɔ́ skwa ghɔ́ɔ́ hadik yeya ɲa tan ta ndanay. ²⁰ Amu ná, ta luwa vla nzakwa mu. Mghama mu Yesu Kristi mnda mba amu dza'a saha ta luwa da slamaghatá ɲa amu ɲa kzlay. ²¹ Sahani dza'azlay ná, ɲa mbɔ́ɔ́ɔ́ɔ́ɔ́ɔ́ ta na vgha mu kul had hayhayani na, ka ɲlanaf ta manda ɲani, nda mbraku ya kɔ́ɔ́ tsi ka nzanaghatá inda skwi, dza'a maga tsi.

4

Vla hidaku

¹ Zwanama da gwal dɔ́ɔ́ yu nda ɲudufa da, mamaya ghuni ta kshata, ta kumay yu ta nghɔ́ɔ́ɔ́ɔ́ kaghuni. Ta kaghuni ta ghɔ́ɔ́ɔ́ yu ta ghɔ́ɔ́ɔ́ɔ́, ta kaghuni ta rka yu ta rka. Ka si mantsa tsi tama zwanama, nzafwanza ta Mgham manda va ya taghaghunaf yu.

² I Ivudi nda Sintika, wyawa dzvu, nzawanza nda dzratá ghɔ́ɔ́, kabga nda guya kuni ta Mgham turtuk. ³ Ka yu ta mnaghatá kagha guli gra ta ksa slna da ná, wya dzvu, katankata ta tsa mi'aha ya. Nda tsa mi'aha ya, nda Kliman, nda hamata gwal ta ksa slna kawadaga nda i'i, dagala slna maga hɔ́ɔ́ kawadaga nda i'i, ghuyghuya ɲni ta danwa nda hɔ́ɔ́ ta mna gwada Lazglafta ɲa mnduha. Hahɔ́ɔ́ ná, vindafvinda Lazglafta ta hga tan ma defteri ta vindi tsi ta hga gwal ta mutsa hafu*.

⁴ Rfawa ta rfu ma nzatá nzakwa ghuni ma Mgham Yesu. Rfawa ta rfu ka yu ta vrɔ́ɔ́ɔ́ɔ́ɔ́ mnaghunata.

⁵ Nda zdaku ka kuni nzata nda inda mnda sɔ́ɔ́, ndusa Mgham Yesu ka saha. ⁶ Yaha kuni ndana sana skwi†. Ka mamu skwi ta ndanɔ́ kuni ya, dawawadawa da Lazglafta nda maga du'a, nda rfanaghata guli. ⁷ Ka

mansa ya ka kuni magay katsi, dza'a vlaghunavla Lazglafta ta zdaku, zdaku ya ta malaghutá mbrakwa mnda sɔ́ɔ́, ɲa ksaghunamtani ta ɲudufa ghuni nda ndana ghuni guli ma Yesu Kristi.

⁸ Zwanama da, wya kɔ́ɔ́ɔ́ɔ́ɔ́ gwada da: Skwi ɲa ɲanata ghuni ná, ɲanawa ɲa ta inda kahwathwata, nda inda skwi dina ta ghubu lu, nda inda skwi tɔ́ɔ́ɔ́ɔ́, nda inda skwi ta tsala, nda inda skwi ta raku ka mamay, nda inda skwi ta raku, nda inda skwi ta dɔ́ɔ́ɔ́, nda inda skwi ta raku ka zɔ́ɔ́ɔ́ɔ́. Tsaha ya skwiha ɲa ɲanata ghuni ma ghɔ́ɔ́ ghuni. ⁹ Magawamaga ta skwiha taghaghunaf yu, nda skwiha mutsaf kuni ta snanta da i'i, nda skwiha ya nghan kuni ta i'i ta magay guli. Tsaha ya skwi ɲa magay ghuni, dza'a nzanza Lazglafta ta vla zdaku kawadaga nda kaghuni.

Rfanaghatá la Filip ta ghɔ́ɔ́ skwi vla hɔ́ɔ́

¹⁰ Yaw, ta rfu yu katakata da Mgham Yesu kabga ta nghapngaha kuni ka i'i. Kahwathwata ta ndanay kuni ta i'i, fitika ghuni kul had ya kɔ́ɔ́ tsi ka zagaptá fitik. ¹¹ Htaghuta skwi da i'i a kɔ́ɔ́ yu ka mnay mantsa guli wa. Dɔ́ɔ́ má kinawu nzakwa da, mamu skwi da i'i, had skwi da i'i katɔ́k wu, taghaftaga yu ta tva nzaku nda rfu. ¹² Ka had skwi ya ná, nda sna yu ka yu ta zay. Badu mutsatani ya guli, nda sna yu ka yu ta zay. Dɔ́ɔ́ nda bagha yu dɔ́ɔ́ nda maya yu, dɔ́ɔ́ mamu skwi, dɔ́ɔ́ had tsi katɔ́k wu, taghaf tagha yu, nda sna yu ka yu ta nzaku mida. ¹³ Lavinlava yu ta ɲaftá tsa skwiha ya nda mbrakwa Yesu Kristi ta vlihata. ¹⁴ Dɔ́ɔ́ má mantsa ya nzakwani mndani, dina na skwi maga kuni, ka katihata ma ghuya danwa da na.

¹⁵ Nda sna kaghuni ka ghɔ́ɔ́ ghuni la Filipiya kazlay: Ma fitika zrafta da ta mna gwada Lazglafta ma hadika

‡ **3:19** Huda tan: (gray nda Ruma 16:18, Kwalasuha 2:16, 20-21.) Pɔ́ɔ́ɔ́ɔ́ɔ́ɔ́ hula ta hɔ́ɔ́: Nghanaghatá tsa fafad (gray nda Galat 6:13, 15).
* **4:3** Gray nda Suna Yuhwana 3:5. † **4:6** Gray nda Mata 6:25-34.

Mekaduniya ná, had sana Igliz vlu-
vus‡ ηni ta skwi nda həŋ wu kə'a.
Kaghuni yeya ta katihata ta sli'aftá yu
ma Mekaduniya. ¹⁶ Ma fitika nzakwa
da ma Tesalunik guli, si ta taghay
kuni ta skwi§ ηa da. ¹⁷ Gatá skwa
ghuni a ta gatə yu wu, ta rfu yu katək
kabga nda sna yu ta dza'a tfaghu-
naghatfa Lazglafta ta wi ta ghəŋa
skwi vla kuni kə'a. ¹⁸ Zlgħafzlgħa
yu ta tsa zdakatahuda ghuni tsghaf
kuni ta Ipafrudita ya. Had skwi
ta pədəgəltə yu wu, hwaslu hwasla
katakata. Tsa skwi vla kuni ya ná,
manda skwi dranaf lu ta Lazglafta
ta zdəganata* katakata ya nzakwani.
¹⁹ Ma inda skwi htaghu kuni ya
ná, Lazglafta da dza'a hdaghunamta,
dza'a magay nda glakwa gadghəlani
ma Yesu Kristi. ²⁰ Na Lazglafta glaku
ηa kdekedzen. Amin!

Gazgu

²¹ Ka ganaghata kuni ta zgu ta inda
mnduha Lazglafta ma Yesu Kristi. Ta
ga zgu gwal kawadaga nda i'i guli ηa
ghuni. ²² Ta ga zgu pdakwa mnduha
Lazglafta ηa ghuni, katkatatani gwal
ma həga ga Sezar† la Ruma.

²³ Ka tfaghunaghatfa Mgham Yesu
Kristi ta wi.

‡ **4:15** Mekaduniya: Ngha ta 2 La Kwareŋt 1:16. § **4:16** Aya 15-16: Ngha ta Slna gwal ghunay 17:1,
2 La Kwareŋt 11:9. * **4:18** Gray nda Sabi 29:18, Afisus 5:2. † **4:22** Gray nda 1:13.

Tsgha ta Iwa Pwal ŋa La Kwalus

Gazgu

¹ Ii Pwal, ta nzakway ka ghu-nata mnda Yesu Kristi nda d̄vafta Lazglafta, kawadaga ŋni nda Timute zwanama mu ta vinday ŋa ghuni.

² Mnduha Lazglafta ma luwa Kwalus, ta nzakway ka ŋerma zwanama ŋni ma Kristi. Ka vlaghuna-
navla Lazglafta ta nzakway ka Da mu ta zdakatahudi nda zdaku.

Rfanaghata Pwal ta Lazglafta

³ Ta rfay yu ta Lazglafta ta nzakway ka Dani ma Mghama mu Yesu Kristi, ta magə yu ta du'a da tsi ta ghəŋa kaghuni inda fitik. ⁴ Snaŋnagha sna ya ká kuni zlglafta Yesu Kristi, nda ya ká kuni ta d̄vutá inda mnduha Lazglafta. ⁵ Kəl kuni ka maga tsaha ya ná, nda fa ghəŋa ghuni ta ŋerma skwi payaghunaf Lazglafta ta luwa. Tsaya zdakwa gwada ya mna ghuna lu daga tanŋa, ta nzakway ka Lfida Gwada kahwathwata snaŋ kuni, ka faftá kuni ta ghəŋ tida*. ⁶ Manda va ya bhadagha tsa Lfida Gwada ya da kaghuni ya ná, mantsa ya tata tsi ta ghəŋa hadik demdem. Ndada a tfawi ta klakta tsi wa. Mantsa ya nzakwani guli da kaghuni daga badu tsu'afra ghuni ka snaŋtá kuni ta zdakatahuda Lazglafta kahwathwata. ⁷ Ipafras ta nzakway ka ŋerma gra ta ksa slna ŋni, ta taghaghunaftá tsaya. Tsatsi ná, ŋerma mnda ksanatá slna ta Kristi† ya tavata kaghuni. ⁸ Tsatsi ta mnaŋnaŋtá gwada ta d̄vu faghunamə Sulkuma Lazglafta ya.

⁹ Tsaya tama, manda kdakwa ŋni ta snaŋtá gwada ta kaghuni, zlana a ŋni ta maga du'a ta ghəŋa kaghuni, ŋa ndəghaghunaftani nda hidaku, nda difil ya ta vlə Sulkum wa. Tsaya dza'a kəl kuni ka snaŋta ta skwi ya ta

kumə tsatsi, ¹⁰ ŋa nzay ghuni ta nzaku manda ya ta kumə Mgham Yesu, ka maga skwi ya ta zdəganata, ŋa gdata ghuni ta maga skwi dinadina, ŋa sgakwa snaŋta ghuni ta Lazglafta. ¹¹ Dza'a mbray Lazglafta ta kaghuni nda mbrakwani dagala dər ma wati ma skwi, ŋa lavinŋa ghuni ta sladata his his səla ka su'a inda skwi nda rfu. ¹² Rfawarfa ta Dada. Tsatsi ta vlaghunatá mbrakwa mutsa skwiha dinadina ya payanaf tsi ta mnduhani ma ga mghama tsuwadək. ¹³ Tsatsi ta hlaptá amu ma dzva mbrakwa grusl‡, ka hladamamta da ga mghama zwanani ya d̄vu tsi. ¹⁴ Ma ndi'atá vgha mu nda tsa Zwan ya mutsafta mu ta fala'uwatá vgha, kabga mutsafmutsa mu ta platá dmakwa mu§.

¹⁵ Tsa Kristi ta maramaŋtá Lazglafta kul nghanŋá lu ya, tsatsi tanŋa yaku ta ghəŋa inda skwi zlaganap* lu. ¹⁶ Ma tsatsi zlaganapta Lazglafta ta inda skwi ta luwa nda ya ta hadik, skwiha nghan lu nda ya kul nghanŋá lu, gwal nda mbra nda mbra nda gwal ga mgham†, nda gwal dagala dagala. Inda tsahaya ná, nda tsatsi tsafta lu, ŋani tsafta lu guli. ¹⁷ Ma kdə inda skwi demdem ná, mamu Kristi. Nda nza inda skwi demdem, nda ma tsatsi. ¹⁸ Tsatsi ghəŋ ta ghəŋa Igliz. Tsatsi zraftani, ta nzakway ka tanŋa sli'agapta ma mtaku, ŋa nzakwani ka tanŋani ma inda skwi demdem, ¹⁹ kabga kurakura Lazglafta ta nzamta dar ma tsatsi. ²⁰ Tsatsi ta kuratá slərɔaptá zughu nda inda skwi nda usa zwanani. Ka famtá tsi ta zdaku matabani nda inda skwiha ta hadik, nda ya ta luwa nda ma pghuta usa zwanani ta udzu.

²¹ Kaghuni ghalya ná, ka mayəm, nda ghuma Lazglafta si nzakwa ghuni, ta tva ndana ghuni, nda ghwadaka slna ta magə kuni. ²² Ndana, slərɔapslərɔa Lazglafta ta

* **1:5** Gray nda 1 La Kwareŋt 13:13. † **1:7** Ipafras: Gray nda 4:12. ŋa ghuni: ŋa amu, ka sanlaha.

‡ **1:13** Mbrakwa grusl: Gray nda Lukwa 22:53. § **1:14** Gray nda Ifesus 1:7. * **1:15** Gray nda Mahdihdi 8:32-36, Yuhwana 1:1-3. † **1:16** Gray nda Galat 4:3.

zughu nda kaghuni, nda ma mtakwa zwanjani ya ta ghuyaptá danwa ma slu'uvgha. Mantsa ya magata tsi na ghubaghunata hezle', na hladaghu-naghata ta kama Lazglafta, kul had sana rutsak, nda ghwadaka skwi ta kaghuni. ²³ Gd'avawagda ma zlg hay nda ndufuf, dihavawadiha ma gigdava kuni. Ma dgaghu kuni ta vgha nda Lfida Gwada. Tida fatá ghəna mu, ka lu mnamata. Tsa Lfida Gwada ya ná, na inda mndu ta ghəna hadik ta mna lu. Nana i'i Pwal na ná, mna tsa Lfida Gwada ya slna da.

Ghuya danwa Pwal ta ghəna slna Lazglafta

²⁴ Ndanana, ta rfu yu nda ghuya danwa ta ghuyə yu ta ghəna kaghuni. Ghuya danwa Kristi ma slu'uvghani ta nzakway ta ghəna Igliz ya ta kdanja yu ta ghuyay ma slu'uvgha da. ²⁵ Na Igliz ta ksanata yu ta slna, manda ya fidigha Lazglafta na magaghunata. Fidighafa ta tsa slna ya, na mnaghunata vərda gwada Lazglafta. ²⁶ Tsa gwada ya ná, difatá gwada ya ta difaghuta daga manda ghalya ya. Ndanana tama, ka zlaganaptá Lazglafta ta mnduhani. ²⁷ Ta kumay ta snanja tanj ta glakwa tsa gadghəlani nda difa ta wudaku, ya payana tsi na inda gwal kul nzakway ka la Yahuda ya. Tsa difatá skwi ya ná, Kristi ya ma ndufufa ghuni. Nda ma tsatsi fafta kuni ta ghəna nzata kawadaga nda tsi ma glakwa Lazglafta. ²⁸ Tsa Kristi ya ta mnə nni ta gwada ta ghəjani, ka vla hidaku na inda mndu, nda tagha skwi nda difil ya laviñ lu ya, na nuta inda mndu ka mndəra mnduha ma Kristi. ²⁹ Tsaya ta kəl yu ka wuda maga slna nda mbrakwa Kristi, ya ta maga slna nda mbraku ma i'i ya.

2

¹ Ta kumay yu ta snaghunamta kazlay: Nda bla na slna ta magə yu na ghuni, nda ya na gwal ma

luwa Lawdikiya*, nda sanlaha ta kul pghaftá ira tanj ta i'i na kə'a. ² Ta kumay yu ta nzata tanj nda hbatá ndufuf, ka nzəvuvusta hən ta vgha ma dvu, ka ndəghafta hən nda vərda hidaku na snanja difatá skwa Lazglafta, ta nzakway ka snanja Kristi ya. ³ Inda gadghəla difil nda ghunizlak ná, ma Yesu Kristi difaghuta hən. ⁴ Kəl yu ka mna tsaya ná, yaha mndu da nanaghunafta nda gwadaha ka bətbət. ⁵ Dər má di'inj yu ma slu'uvgha nda kaghuni má mndani, kawadaga yu nda kaghuni ma ndana da. Zda ndufufa da ka nda sna yu ta dza'a inda skwi nda tvani da kaghuni, nda diha zlg hay nda ndufufa ghuni ta Kristi kə'a.

Kristi turtukwani ta vla hafu

⁶ Zlg hafzlg ha kuni ta Yesu Kristi ka nzakw tsi ka Mghama ghuni. Ndi'anavawandi'a tavatani ndi'ets. ⁷ Dihavawadiha tida manda dihatá fu ta hadik nda slrənjani ya. Mbranafwa zlg hay nda ndufuf manda va ya taghaghunaf lu. Ka rfa kuni ta Lazglafta kahwathwata.

⁸ Daswa ka kuni, da nanaghata mnduha ta kaghuni nda ndana ghəna hadik, ka nda baru ta sabi ma ndana ghəna mnduha ta sladafta ta mbrakwa ghəna hadik†, kul had Kristi ya a tsi. ⁹ Inda glakwa Lazglafta ná, nzamə ma Kristi. ¹⁰ Nda ndi'a vgha kaghuni guli dardar nda Kristi, tsatsi ta nzakway ka Mghama mbraku ta ghəna inda mbrakuha nda gwal ta nzanaghata mnduha ya.

¹¹ Ma tsatsi mutsafta kaghuni ta tsatá fafad. Nda dzva mnda səla a tsata lu wu, Kristi kaghəjani ta tsata. Nda nza tsa tsatá fafad ya, manda klinja dmaku ta ga mgham ta ghəna ghuni ya. ¹² Ma magaghunaftá batem fadata lu ta kaghuni kawadaga nda Kristi da kulu, ka sli'agaptá kuni kawadaga nda tsi guli nda ma zlg hafta ghuni ta mbrakwa Lazglafta ta sli'aganaptá Kristi ma mtaku‡ya. ¹³ Kaghuni, si nda rwa kuni ta kəma

* **2:1** Ngha ta 4:13. † **2:8** Ngha ta Galat 4:3 nda skwi ya vindinj lu mistani na nanata. ‡ **2:12** Gray nda Ruma 6:4.

Lazglafta, kabga dmakwa ghuni, nda kwala fafaða ghuni kul tsaku guli. Ka vraghunamtá Lazglafta nda hafu kawadaga nda tsi, ka plamatá inda dmakwa mu. ¹⁴ Ka hærđintá tsi ta batá dməŋ ya ta hbutá amu, ta raghwa amu ya. Ka hærđinta tsi ma zləŋafta ta udza zləŋay. ¹⁵ Mantša ya hləgadanaghuta Lazglafta ta mbraku ta ghwadaka sulkum ta nzanaghatá mnduha nda ga mgham ta ghəŋa taŋ. Ka pghanaghatá tsi ta hula ta həŋ ta kəma inda mnduha, ma hlaftá həŋ ka vu'a zatá ghwa zwanjani ta udza zləŋay.

¹⁶ Tsaya tama, yaha mndu da k6a kaghuni ta ghəŋa skwi ŋa zay nda za, nda ya ŋa say nda sa, ka ta ghəŋa sanlaha ma fitika skalu a tsi, nda ya ta ghəŋa nghakwa tili, nda ya ta ghəŋa fitika Sabatš. ¹⁷ Inda tsahaya ná, nda nza ka sulkuma skwi dza'a sagha nda sa. Vərdani tama ná, Kristi ya. ¹⁸ Yaha kuni zlanəŋtá ghəŋa ghuni ta sanlaha ma mnduha, tsa gwal ta tsəlbu ta kəma duhwalha Lazglafta ta mna gwada ta ghəŋa mazəməzəmma nghan həŋ manda skwi ma suni ya, da ŋraptá həŋ ta kaghuni. Tsa mnduha ya ná, ndana mnda səla ma ghəŋa taŋ, ¹⁹ ndi'a a vgha taŋ nda Kristi ta nzakway ka ghəŋ ya wa. Əŋka'a ka Kristi ta kəl vgha ka baghaku. Tsatsi ta gwayanaftá vla nzugu nda malaha tani ta kəl tsi ka glaku manda ya ta kumə Lazglafta ya.

Mtuta ŋa nzakw kawadaga nda Kristi

²⁰ Wya mtumta kuni kawadaga nda Kristi, ta had mbrakwa na ghəŋa hadik* na ta ga mgham ta ghəŋa kaghuni wa. Kabgawu tama ta kəl kuni ka gđata ta magaku manda ŋa gwal ma ghəŋa hadik na? Kabgawu ta kəl kuni ka sna na zlahuha taŋ ta mnay kazlay: ²¹ «Ma kapan ka ta yeya, ma tapana ka ta yeya, ma ksaŋ ka ta yeya,» kə'a ya na. ²² Had sana skwi ta magata tsa zlahuha ya

ksaŋer lu wa. Mnda səla tani ta tsa'ata fatá tsa zlahuha ya ka taghay mantša ya. ²³ Ka nda ghada klafta mndu ta tsa zlahuha ya ka sana skwi ná, ta dzadza ta vghani ka tsəlbu ŋa tsa mbrakuha ta nzanaghata ya, ka va magayni ta tsa slaha ya, ka va zlahafta vghani. Kulam nda tsa, had dza'a katanja ŋa dzatá ghudzaku ma vghani wa.

3

¹ Kawadaga nda Kristi sli'agapta kuni ma mtaku. Zabawazaba tama ta skwiha ya ta luwa, ma vli ya nza Kristi nda ga zeghwa Lazglafta* ya. ² Ta luwa ká fatá ghəŋa ghuni, ma nza tsi ta hadik, ³ kabga mtumta kuni, nda nzula hafa ghuni kawadaga nda Kristi da Lazglafta. ⁴ Vərdá hafa ghuni ná, Kristi ya. Bađu da zlagapər tsi, dza'a zlagaku kaghuni guli kawadaga nda tsi. Tekw kaghuni ma glakwani dza'azlay.

Halata hafu nda lfidani

⁵ Zadanawa zada ta ŋa ghəŋa hadik ma kaghuni ta nzakway ka: Sli'insli'in, ghurdu6aku, hliri, hara'utiri, tsagana, ka guram tsa tsagana ya nda wuya skwi. ⁶ Ta ghəŋa tsa skwiha ya dza'a kəl basa ŋudufa Lazglafta ka lanaghatá gwal ta kwalaghuta snanatá gwadani. ⁷ Mantša ya si nzakwa kaghuni guli si ghalya ma fitika nzakwa ghuni ta ma dmaku.

⁸ Ndanana tama, zlanjwazla ta inda tsahaya: Daga dugun, basa ŋuduf, sidi, yaha razu nda ŋruhu tani sabi ma wa ghuni. ⁹ Ma tsanava kuni ta gwada ta mndu, kabga sabsa kaghuni sudek ma halata nzaku, sudinjudá kuni ta ghwadaka nzaku. ¹⁰ Sudava suda kuni ta lfidá nzaku, ka nuta kuni ka lfidá mndu, ta naku ka lfid ka lfid vgha ghuni ka gra vgha nda mndu ta tsafta†. Mantša ya dza'a kəl kuni ka sənəŋta Lazglafta dardar. ¹¹ Ndanana tama, ta had mnay kazlay: La Grek

§ 2:16 Gray nda Ruma 14:1-6. * 2:20 Ngha ta Galat 4:3 nda skwi ya vindin lu mistani ŋa ŋanata.

* 3:1 Ngha ta Zabura 110:1. † 3:10 Gray nda Zrafta 1:26.

yehaya, la Yahuda yehaya, gwal nda tsa fafada tan yehaya, gwal kul tsaku fafada tan yehaya, gwal ma mtak yehaya, gwal kul gunaku ghəŋa tan yehaya, la vu'a yeya, gwal falau' vgha tan yehaya ya kə'a wa. Mamu Kristi ta nzakway ka hdatani ma inda tan.

¹² Mantsa ya tama, Lazglafta ta psapta kaghuni ŋa nzakwa ghuni ka mnduhani, ta dṽay ta kaghuni. Kaghuni guli, nzawanza nda tawa hidahida ta mndu, nda zdaku, nda hanata ghəŋ, nda nzakw leḅtekwa, nda ksanata ŋuduf. ¹³ Katuvuswa vgha, pluvuswa dmaku ka mamu skwi gana sani ta sani. Manda va ya plighunis‡ Kristi ta dmakuha ghuni ya ná, pluvuswa dmakwa ghuni guli. ¹⁴ Ya ta malapta katək ná, dṽuvusta ghuni ta vgha ghuni. Tsa dṽuvustá vgha ya ta nzakway ka tḅaŋ ta ŋəzlaghunata. ¹⁵ Ka pgha zdakwa Kristi ta ŋudufa ghuni. Guyaghuna guya Lazglafta ka vgha turtuk ŋa nzakwa ghuni ma tsa zdaku ya. Rfawarfa. ¹⁶ Ka nzamna gwada Kristi mataba ghuni gerger. Mnuvuswa mna ta gwada mataba ghuni, vluvuswavla ta hidaku sani ŋa sani nda kdavakta hidaku. Fawa laha ŋa Lazglafta ma hyahya ŋudufa ghuni nda rfu, ka zləzlvá kuni, ka ghuba kuni nda inda laha ta vlaghunata SulkumŠ. ¹⁷ Dər nahgani ta magə kuni, dər nahgani ta mnə kuni, magawamaga ma hga Mghama mu Yesu, ka rfa kuni ta Lazglafta Da mu nda ma tsatsi.

Gwata vgha ma lfida hafu

¹⁸ Mi'aha, hanaganawa hana ta ghəŋa ghuni mista zə'alha ghuni manda ya ta raku ka magay ta kəma Mgham Yesu.

¹⁹ Zgwana, dṽuwadva ta mi'a ghuni. Ma ŋruhə kuni ta həŋ.

²⁰ Zwani, snawa gwada da dadaha ghuni ma inda skwi demdem. Tsaya skwi ta zdəganatá Mgham Yesu.

²¹ Dadaha, ma ganaf kuni ta ḅasa ŋuduf ta zwana ghuni, da kulistá ghəŋa tan.

²² Kwalvaha, snawa gwada ma inda skwi da danahəga ghuni ta na ghəŋa hadik na. Ta wa ira tan yeya a dza'a maga kuni ta skwi dina manda skwi ŋa zdəganata ghuni ta həŋ wa. Magawamaga ŋa tan nda vərda ŋudufa ghuni, kabga zləŋafta ghuni ta Mgham Yesu. ²³ Inda skwi ta magə kuni ná, magawamaga nda vərda ŋudufa ghuni manda skwi ta magə kuni ŋa Mgham Yesu, nza a ka ŋa mnduha wa. ²⁴ Dina ka snanṭa ghuni kazlay: Dza'a plaghunapla Mgham Yesu nda skwi ya payana tsi ta mnduhani* kə'a. Vərda danahəga ná, Kristi ya. Tsatsi mndu ta maganata kuni ta slna. ²⁵ Mndu ta maga ghwadaka skwi ná, va tsa ghwadakani ya ŋani dza'a mutsay, kabga had Lazglafta ta gala mndu nda gala† wa.

4

¹ Kaghuni danahəgaha, ŋanawaŋa ta kwalvaha ghuni ta tdukwani nda rakwani. Dina ka snanṭa ghuni guli kazlay: Mamu danahəga kaghuni guli ta luwa kə'a.

Vla hidaku

² Gədəwa gda ta maga du'a, mantsa ya dza'a kəl kuni ka nzata hzleŋa nda rfanaghatá Lazglafta. ³ Magawa du'a guli ta ghəŋa aŋni, kada gunanṭa Lazglafta ta watgha ŋa mnananṭa gwadani ta mnduha, mnananṭa ŋni ta difata skwa Kristi guli ta həŋ. Tsa vəl magay da ta difata skwa Kristi ya kəl lu ka hbamta' i'i. ⁴ Magawa du'a ta ghəŋa da ŋa lavinṭa da ta mnanṭa gwada ta ghəŋani dardar manda ya ta raku.

⁵ Nzawanza nda difil tavata gwal kul zlgħafta Kristi. Dər yawu mutsafta kuni ta katsaftá maga ŋərma skwi ya, ma zlidinṭ kuni ta tsa fitik ya. ⁶ Ma gwada ta gwadə kuni,

‡ 3:13 Gray nda Mata 6:12, 14. § 3:16 Gray nda Ifisuha 5:19-20. * 3:24 Gray nda Galat 4:1-2.
† 3:25 Gray nda Vrafta ta zlahu 10:17.

gwada tdukwa katsi sabi ma wu-bisima ghuni, hmətət ka tsi nzata. Nda tvani ka kuni zlgħawi ɲa mndu.

Ga zgu

⁷ Tisik* ta nzakway ka zwanama, hamha ta ghəɲani ma slna Kristi. Kawadaga ɲni nda tsi ta ksa slna Mgham Yesu. Dza'a mnaghunamna ta gwada ta ghəɲa da. ⁸ Ta ghunadapghuna yu padak da kaghuni ɲa sɲaɲta ghuni ta nzakwa ɲni, ɲa vlaghunatani ta mbraku guli. ⁹ Kawadaga həɲ ta labə da kaghuni nda Unesima†, ta nzakway ka zwanama mu. Tsatsi guli, ɲərma mndu ya, zwanə ghuni ya guli. Dza'a mnaghunamna həɲ ta skwi ta magaku hadna.

¹⁰ Ta ga zgu Aristarkus‡ ɲa ghuni hɲam lu kawadaga nda i'i. Ta ga zgu Markus ta nzakway ka zbughuma Barnabas ya ɲa ghuni guli. Ka bhadaghaɔha tsi da kaghuni, ka tsu'afɲa kuni. Nda ghada sɲaɲta ghuni ta gwada ta ghəɲani. ¹¹ Ta ga zgu Yustus, ta hgə lu ka Yestus ya ɲa ghuni guli. Tsa hahəɲ yeya la Yahuda ta ksa slna ga mgham Lazglafta kawadaga nda i'i hadna. Ndaɲa a ksidiɲta həɲ ta ɲuduf wa.

¹² Ta ga zgu Ipafras§ ta nzakway ka mnda ghuni ya, ɲa ghuni guli. Kwalva Yesu Kristi ya. Had ta zlanɲta maga du'a da Lazglafta ta ghəɲa kaghuni wa. Ta magay ta du'a ɲa dihavata ghuni, ɲa sifaghunafta ta tva Lazglafta. ¹³ Nda ngha yu ka ghəɲa da kə'a ta va ɲavata ka ksa slna ta ghəɲa kaghuni, nda ya ta ghəɲa gwal ma luwa Lawdikiya, nda luwa Hiyerapulis. ¹⁴ Ta ga zgu Lukwa* vərda mnda mu ta nzakway ka duhtura ɲni ya guli ɲa ghuni. Mantsa ya Demaska guli.

¹⁵ Ka ganaghata kuni ta zgu ta zwanama ta nzakway ma luwa

Lawdikiya, nda Nimfa, nda Igliz ta guyavata ga taɲ ya. ¹⁶ Manda kdɲɲta ghuni ta dzaɲafta na delewer na ná, ka tsghanafta kuni ta Igliz ma luwa Lawdikiya ɲa dzaɲafta hahəɲ guli. ɲa dzaɲafta kaghuni guli ta ya dza'a tsghəgaghunapta gwal ma luwa Lawdikiya. ¹⁷ Mnanawamna ta Artipus† «ka ɲavata tsi ma slna ya vlag Mgham Yesu Kristi, ɲa kdanaftani.»

¹⁸ Nda dzva da vindaghunafta yu kazlay: Ta ga zgu i'i Pwal ɲa ghuni kə'a. Havapwahava ta hbatá i'i ma gamak. Ka nza zdakatahudi nda kaghuni!

* **4:7** Ngha ta Slna gwal ghunay 20:4 Afisus 6:21-22. † **4:9** Ngha ta Filimuj 10-15. ‡ **4:10** Aristarkus: Ngha ta Slna gwal ghunay 19:29, 27:2. Markus: Ngha ta Slna gwal ghunay 12:12, 25, 13:13, 15:37-39. Barnabas: Ngha ta Slna gwal ghunay 9:27, 11:22, 30, nda pdakwani. § **4:12** Ipafras: Ngha ta 1:7. * **4:14** Lukwa: Ngha ta 2 Timute 4:11, Filimuj 24. Demaska: Ngha ta 2 Timute 4:10, Filimuj 24. † **4:17** Artipus: Ngha ta Filimuj 2.

Tanṭanṭa tsghatá lwa Pwal ḡa

1 La Tesalunik

¹ I'i Pwal ta vindaghunafta, kawadaga ḡni nda i Silas nda Timute, ḡa kaghuni Igliz, mnduha Lazglafta Da nda Mgham Yesu Kristi ma luwa Tesalunik. Ka vlaghunavla Lazglafta ta zdakatahudi, nda zdakwani.

Zlghay nda ḡudufa la Tesalunik

² Ta gdagda ḡni ta rfa Lazglafta ta ghḡḡa kaghuni demdem. Ta kulay ḡni ta kaghuni ma du'a ḡni. ³ Ta gdagda ḡni guli ta havakta ta kḡma Lazglafta Da ḡni ta slna zlghay nda ḡudufa ghuni, nda yifatá slna ta magḡ kuni, kabga dḡafta ya dḡaf kuni nda dihata fatá ghḡḡa ghuni ta Mgham Yesu Kristi. ⁴ Zwanama da, nda sna mu kazlay: Dḡudḡa Lazglafta ta kaghuni ka zbaftá tsi ta kaghuni ḡa nzakway ka ḡani kḡ'a. ⁵ Ma mnaghunata ḡni ta Lfida Gwada ná, gwada nda wubisim kwenkwen yeya a mnaghuna ḡni wu, nda mbrakwa Sulkum nda ghuḡa guli mnaghunata ḡni. Nda sna aḡni kazlay: Vḡrda gwada tsa gwada ta gwadḡ ḡni ya kḡ'a. Nda sna kaghuni ka aḡni nzakwagaptá nzaku da kaghuni ḡa kata kaghuni. ⁶ Kaghuni, ksafksa kaghuni ta sada ḡni, nda ḡa Mgham Yesu. Dḡr má ta ghuya danwa kuni katakata, tsu'aftsu'a kuni ta gwadani nda rfu ma mbrakwa Sulkum nda ghuḡa*. ⁷ Mantsa ya marananta kuni ta ḡḡrmata nza-kwa ghuni ta mnduha Lazglafta ta hadika Mekaduniya nda ya ta hadika Akaya. ⁸ ḡḡka'a ka kaghuni kḡl ndaghata mnduha ka snanta gwada Mgham Yesu ma inda vli. Ta hadika Mekaduniya nda Akaya yeya a kuraghuta tsi wu, snanaghasna ta mnduha dḡr ndigandiga ká kuni zlghaftá Lazglafta. Had gwada ḡa mnagalta ḡni ḡa tanṭanṭa ta ghḡḡa ghuni

wa. ⁹ Nda wa tanṭanṭa ta rusa mnduha ḡa ḡni, ká kuni tsu'aftá aḡni ma lagha ḡni da kaghuni, nda ya ká kuni zlanṭa skwa wuyay ka mbadavata tsalbu ta kḡma vḡrda Lazglafta ya ta vla hafu, ¹⁰ ḡa kzla zwanani Yesu, ta saha ta luwa. Tsa zwanani sli'aganap Lazglafta ma mtaku, ta klaptá amu ma guma Lazglafta ta sagha ya.

2

Slna Pwal ma luwa Tesalunik

¹ Zwanama da, nda sna kaghuni kazlay: Nza a tsa lagha lagha ḡni da kaghuni ya ka batbat wu kḡ'a. ² Nda sna kaghuni guli ka ḡni ghuyḡ ta danwa ma luwa Filipiya, nda ya ká hḡḡ razanata. Ama ka taftá ḡni ta us tiri nda mbrakwa Lazglafta ka mnaghunata Lfida Gwada ta sagha da Lazglafta mataba ndaghata ghuya danwa. ³ Gwada ya mnḡ ḡni ná, had tsakalawi mida wu, had nḡnḡa kaghuni mida wu, had bara kaghuni mida guli wa. ⁴ Katḡk ná, manda va ya klaf Lazglafta ta aḡni kazlay: Nda ra kuni ka mna Lfida Gwada kḡ'a ka vlanata ya, manda va tsaya ta mna aḡni. Mna a aḡni ḡa zdanaftá ḡuduf ta mnduha wu, ḡa zdanaftá ḡuduf ta Lazglafta ta mna aḡni. Nda sna tsatsi ta skwi ma ḡudufa mu. ⁵ Nda sna kaghuni kazlay: Ta walaḡ a aḡni ta hihinaṭa hihinaḡu da mndu wu kḡ'a. Had gwada ḡa hahata mndu gwada ḡni wa. Nda sna Lazglafta kazlay: Mantsa ya nzakwani kḡ'a. ⁶ Nḡvanḡ a aḡni ta rfanaghata mnduha, dḡr kaghuni, dḡr sanlaha ma mnduha wa. ⁷ Dḡr má dza'a maray ḡni ta glakwa nzakwa ḡni ka ghunata mnda Kristi mndani ná, maranḡ a aḡni wa. Katḡk ná, leḡtekw hanaganata ḡni ta ghḡḡa ḡni manda ya ta nghḡ marakw* ta zwanani ya. ⁸ Ma tsa fatá ghḡḡa ḡni ḡaghuni ya ná, mnaghunata Lfida Gwada ta sabi da Lazglafta kwenkwen yeya a mnaghuna ḡni wa. Kumanḡkuma ḡni ta vlaghunata

* **1:6** Ngha ta Slna gwal ghunay 17:5-9. * **2:7** Mamu dzḡḡu ma leḡtekwaku: Nzanza ḡni leḡtekw. Ka nzatá ḡni manda zwani kwitikw kwitikw, ka sanlaha ta mnay.

nda hafa ηni tani, kabga lamla kuni da ηudufa ηni kahwathwata. ⁹ Zwanama da, ta havakhava kuni ta datá vgha ηni ka maga slna da kaghuni. Si ta ksay ηni ta slna nda rvidik tani, nda fitik tani, kada kwala ηni da ghuyanaptá danwa ta dər wati mataba ghuni, nda skwi ηa zay ηni ta mnə ηni ta Lfida Gwada ta sagha da Lazglafta ηa ghuni.

¹⁰ Nda sna kaghuni kazlay: Nda nza kaghuni ka masləmtsəka ηni kə'a. Mantsa ya nzakwani da Lazglafta guli. Ka ηərma mnduha nzata ηni da kaghuni, ka mnduha Lazglafta, ka gwal tdukwa nzakwa ηni, had sana skwi ηa tsanavata wa. ¹¹ Nda sna kaghuni guli kazlay: Manda nzatá nzakwa i da nda zwanani ya nzata ηni nda inda kaghuni, ¹² ka vla hidaku nda mbraku ηa ghuni. Vlaghunavla ηni ta hidaku, ηa nzay ghuni ta nzaku manda ya ta kumə Lazglafta ya ta hgaftá kaghuni ηa lama ghuni da ga Mghamani nda glakwani ya.

¹³ Ta gdagda ηni ta rfa Lazglafta guli, kabga ma fitika mnaghunata ηni ta gwada Lazglafta ná, tsu'aftsu'a kuni, ka zlghafta manda va gwada gwadagap Lazglafta, manda ya gwadagap mnduha a wa. Manda va tsaya nzakwani kahwathwata, sagha da Lazglafta tsa gwada ya, ka ksə tsi ta slna ma kaghuni ta zlghafta ya. ¹⁴ Zwanama da, nuna kaghuni manda Igliza Lazglafta ta nzakway ma Yesu Kristi ta hadika Zudiya† ya. Ghuyə ghuya kaghuni ta danwa da gwal ta hadika ghuni, manda ya ghuyanap la Yahuda ta hahəη ya. ¹⁵ Tsa la Yahuda ya ta pslatá la anabi, ka dzatá həη ta Mgham Yesu, ka limistá həη ka giri‡ ηa mu guli. Zdəgana a tsa skwi ta magə həη ya ta Lazglafta wu, nda nza həη ka ghuma inda mnduha. ¹⁶ Ta kumay həη ta pyaftá anni ta mna gwada Lazglafta ηa gwal kul nzakway ka la Yahuda,

yaha həη da mbafta. Ndanana, hđanamhda həη ta dmakwa tan, ka kdavakta tsi nda basafta Lazglafta ta ηuduf ta ghəηa tan§.

¹⁷ Anni zwana ma, tahula dgata mu ta vgha labla fitik mida, kuma mu yeya kul guyafta. Nziya nza tsi ná, kawadaga mu ma ηuduf. Ta ksanaksa mamaya ghuni katakata. Ta kumay ηni ta nghaghunaghata. ¹⁸ Mantsa ya ná, kumafkuma ηni ta vradaghata da kaghuni. Nda kda fitika i'i Pwal ka ghəηa da ta fatá fitikani, ama ka pyaftá halaway ta anni. ¹⁹ Ta wa fatá ghəηa ηni, nda haratá ghəηa ηni, nda ghərba zewazewa glaku dza'a ηni mutsay badu fitik dza'a sagha Mgham Yesu Kristi ya katək na? Ta kaghuni ya a katək tsa wa? ²⁰ Manda va tsaya nzakwani, kaghuni glakwa ηni, kaghuni haratá ghəηa ηni.

3

¹ Sana skwi guli ná, ma trapta ηni ta kzlay, mal nzaghu mu hadna ma luwa Atina*, ka ηni ² ka ghunadapta da kaghuni ta Timute ta nzakway ka zwanama ηni, ta ksa slna Lazglafta ya guli. Kawadaga ηni nda tsi ta mna Lfida Gwada ta ghəηa Yesu Kristi. Ghunadap ghuna ηni da kaghuni ηa sgaghunaghatá mbraku, ηa dihavata ghuni ma zlghay nda ηuduf, ³ kada kwala ηudufa dər wa da tdu ma na ghuya danwa ndanana, kabga nda sna kaghuni kazlay: Favamafa Lazglafta ta tsaya kə'a. ⁴ Ma fitika nzakwa ηni da kaghuni ná, ghadaghada ηni ta mnaghunata kazlay: Dza'a mamu ghuya danwa katakata kə'a. Tsaya tama ta slaku manda va ya sanη kuni. ⁵ Ma trapta da ta hbanatá ηudufa da, kəl yu ka ghunadapta Timute da kaghuni, ηa sanηtá nzakwa zlghay nda ηudufa ghuni. Ta zləηay yu ta baraghata

† **2:14** Ngha ta Slna gwal ghunay 17:5-6. ‡ **2:15** Ngha ta Slna gwal ghunay 9:23, 29, 13:45, 50, 14:2, 5, 19, 17:5, 13, 18:12. § **2:16** Ta ghəηa aya 15-16 ná, grawa gra nda Ruma 11, ma vla mnay Pwal ta gwada ta ghəηa kđanaktani kahwathwata ta mna gwada ta mbaku, ηa la Yahuda. * **3:1** Ngha ta Slna gwal ghunay 17:15-16.

halaway ta kaghuni, da nzatá tsa slna maga ηni ya ka bətbət.

⁶ Ndanana tama, sli'afslí'a Timute da kaghuni† ka vragaghuta da aηni, ka rusaηnaftá tsi ta gwada ta zlgħay nda ηdufa ghuni, nda ya ká kuni ta dvtá mndu. Ka mnaηnaftá tsi guli ya ká kuni ta famtá aηni ma du'a ghuni dardar, nda ya ka kuni ta kuma nghəglantá aηni, manda ya ta kumə aηni ta nghantá kaghuni ya guli. ⁷ Tsaya tama zwanama, lbaηnalba zlgħay nda ηdufa ghuni ta ηduf, ma tsa ghuyata danwa ηni basu ηni ya. ⁸ Ndanana tama ná, ta hafu ηni, kabga dihatá vgha ghuni ma ndi'atá vgha ghuni ta Mgham Yesu. ⁹ Ndaw dza'a rfa ηni ta Lazglafta ηni ta ghəηa kaghuni ma na zdəηnafta zdəηnaf kuni ta ηduf ta kəmani na? ¹⁰ Nda rvidikani tani, nda fitikani tani ηni ta ndi'ata ka maga du'a da tsi, ηa vlanatani ta tvi, ηa lagha ηni da nghaghunaghata, nda ya ηa kdighunistá skwi ya ta pdaghuta ma zlgħay nda ηdufa ghuni.

¹¹ Má ka bhadanaghaha Lazglafta tsatsi ka ghəηani ta nzakway ka Da mu, nda Mghama mu Yesu, da kaghuni. ¹² Kaghuni ya guli, má ka sgaghunagha sga Mgham Yesu ta tsa dvtu mataba ghuni ya, nda ya ta magə kuni ηa inda sanlaha ma mnduha ya guli, ka nzakwa tsi manda va ya ta dvtu aηni ta kaghuni ya. ¹³ Má ka sladanafslada Lazglafta ta ηdufa ghuni ηa nzakwa ghuni nda ghuəa kul had gwada ta ghəηa ghuni ta kəma Lazglafta Da mu, badu sagha dza'a sagha Mghama mu Yesu Kristi kawadaga nda inda duhwalhani ya.

4

Nzaku ta zdəganatá Lazglafta

¹ Zwanama da, nu skwi ta pdaku ηa mnay, ya nda ghada taghaghunafta ηni ka kuni da magay ηa zdəganatá Lazglafta. Ya manda va tsaya ta nza-kwa kuni ta tsa nzaku na. Ta ndəba ghuna ndəba ηni ta dzvu katakata,

ta vlaghunavla ηni ta hidaku manda va tsaya. Ma hga Mghama mu Yesu Kristi, ka kdənta kuni ta dza'a ta kəma ta kəma. ² Nda sna kuni ta nzaku ya taghaghunaf ηni nda ma mbrakwa Mghama mu Yesu. ³ Skwi ya kumə Lazglafta ná, nzata ghuni hezle' a ta kəmani kul had hliri. ⁴ Snaηta dər wa ta nzaku nda markwa taη, ka vlanatá glaku manda ya ta kumə Lazglafta, ⁵ ηa ghudzaku tida manda ηa gwal kul snaηta Lazglafta ya a guli wa. ⁶ Ma tsa skwiha ya tama ná, ma tsaghu sani ta sani ka nənəapta, kabga dza'a ghuzlanap ghuzla Lazglafta tiri ta gwal ta maga mndərga tsaya, manda ya ghada ηni ta mnuta ya. ⁷ Hgaf a Lazglafta ta amu ηa maga sli'insli'ij wa. Hgaf ηa nzata mu hezle' a ta amu. ⁸ Tsaya tama, ka va a yu ta tsa gwada ya wu ka mndu katsi, mndu a vziη tsi wu, Lazglafta ta vlaghunatá Sulkumani nda ghuəa ya vziη tsi.

⁹ Ta ghəηa dvtuvusta ghuni ta ghəηa ghuni ná, ta dza'a vindaghunafta nda vinda a lu wu, kabga ghadaghada Lazglafta ka ghəηani ta taghaghunafta. ¹⁰ Tsaya skwi ta magə kuni ηa inda* mnduha Lazglafta ta hadika Mekaduniya demdem. Ta ndəba dzva yu da kaghuni zwanama, ka kdənta kuni ta magay ta kəma ta kəma. ¹¹ Navawanja ka nzata kuni nda zdaku, ma tsatsafaku kuni ta tsatsafaku, magawamaga ta slna nda dzva ghuni ηa kata ghəηa ghuni, manda ya ghada ηni ta mnaghunata ya. ¹² Ka mantsa ka kuni magay katsi, dza'a vlay gwal ta kul zlgħafta ta glaku ηa ghuni, had kuni dza'a slaslamaku guli wa.

Gwada ta sagha Mgham Yesu

¹³ Zwanama da, ta kumay yu ta snaηta ghuni ta skwi ta ghəηa gwal nda rwa, da nzatá kuni sasuanaka manda gwal ta kul faftá ghəηa taη ta Yesu. ¹⁴ Tsəhala grafgra amu kazlay: Mtumta Yesu ka sli'agaptá tsi kə'a ya, mantsa ya guli ná, grafma gra guli kazlay: Dza'a sli'aganapsli'a nda ma

† 3:6 Ngha ta Slna gwal ghunay 18:5. * 4:10 Ngha ta 2 La Kwareηt 1:16.

Yesu ta inda gwal ta rwuta kawadaga nda Yesu ma zlg hay nda nɗuf guli kə'a.

¹⁵ Na gwada dza'a nni mnay ndanana na, gwada ya mna Mgham Yesu ya. Baɗu tsa fitik dza'a vragata tsi ya na, tinlaghuta a amu ta ndiri ya ta gwal nda rwa wa. ¹⁶ Baɗu tsaya, dza'a ghudzaga ghudzaga lwa Lazglafta, na kapaɗta mali ta ghəna duhwalhani ta lwi, ka vyata dula Lazglafta, na saha Mghama mu Yesu ka ghəyani ta luwa, na sli'agapta gwal nda rwa ma Kristi karaku tanɗa, ¹⁷ na hla amu ta ndiri ya kawadaga nda həɗ ma ghwayak, na dza'a guyaku nda Mgham Yesu ma ghuvanata luwa. Mantsa ya tama, na nzakwa mu na dekdək kawadaga nda Mgham† Lazglafta. ¹⁸ Tsaya tama lɓuvuswa nɗuf nda tsa gwadaha ya.

5

Sna a lu ta fitik dza'a vragata Yesu wa

¹ Zwanama da, pahəgla a kuni ta vindaghunafta ka ta wati fitik, nda ya ka ta wati luwa dza'a magakwa tsa skwiha ya wa. ² Nda sna kaghuni ka ghəna ghuni kazlay: Manda ghali ta sagha girvidik* ya dza'a sagha fitika Mgham Yesu kə'a. ³ Ma fitika mnay mnduha kazlay: Zda nzaku, ta had hwazlabaku† wu kə'a ya, gi ma tsaya dza'a slakwa badzaku, manda va ya ta sagha fitika dgakwa marakw nda hudi dluk ya. Had həɗ dza'a ndapta mida wa. ⁴ Kaghuni zwanama da, ma grum a nzata nzakwa kaghuni, na sagha tsa fitik ya ksaghunaghata manda ghali wa. ⁵ Kaghuni demdem na, zwana tsuwadaka fitik kaghuni. Nza a amu manda gwal ma grum girvidik ya wa. ⁶ Ka si mantsa tsi katsi, ma ksu hani ta amu manda na sanlaha ya. Katək na, nzamanza hzleɗa ndiri ka zlahavgha mu. ⁷ Gwal ta hani na, girvidik ta hana həɗ ta hani, girvidik ta ghuyakwa həɗ

ta ghuyaku guli. ⁸ Amu ya, gifitik ta mbaɗa amu ta mbaɗa. Zlahavgha mu. Klafma zlg hay nda nɗuf nda dɗu ka nzakwa həɗ manda sudata lguta kufur na wara nda tsi. Fafma ghəna mu ta mbaku manda fata takazak‡ ma ghəɗ. ⁹ Pəgha a Lazglafta ta amu na ghuzlamap tiri wa. Hgafhga ta amu na mbamafta nda ma Mghama mu Yesu Kristi. ¹⁰ Ta ghəna amu mtuta Yesu, na nzakwa mu kawadaga nda tsi. Dər ma ta nda iri mu, dər ma nda rwa mu, kawadaga nzata nzakwa mu nda tsi. ¹¹ Tsaya tama, mbruvuswambra ta vgha ghuni, katuvuswa kata ta vgha ghuni manda ya ta magə kuni ndanana ya.

Dzata ghəna gwada Pwal

¹² Zwanama da, ta ndəba dzvu yu da kaghuni, vlawa glaku na gwal ta ksa slna Lazglafta mataba ghuni, gwal zbap Lazglafta ka fata ta ghəna kaghuni na taghaghunafta tvani ya. ¹³ Vlawa glaku na tan dar ka dɗuta kuni ta həɗ katakata ta ghəna slna tan. Nzuvuswanza nda zdaku mataba ghuni, nda ya nda sanlaha guli.

¹⁴ Zwanama da, ta ndəba dzvu yu da kaghuni, dvawadva ta gwal ta yadi, tsafarawa gwal huleb huleba, vlawa mbraku na gwal htumbrakwa tan, ka ksa kuni ta nɗuf nda inda mndu. ¹⁵ Daswa ka kuni, da vranamta mndu ta naslu ta mndu nda naslu. Navawana katək, ka maga skwi ya dina mataba ghuni, nda ya na hamata sanlaha tani.

¹⁶ Nda rfu ka kuni nzakwa ghuni. ¹⁷ Ma zlanap kuni ta maga du'a. ¹⁸ Rfanaghawa Lazglafta dər ta ghəna wati ma skwi tsi, kabga tsaya skwi na magay ghuni ta zdaganata Lazglafta, na tsa kaghuni gwal nda ndi'a nda Yesu Kristi ya.

¹⁹ Ma su'ufin kuni ta Sulkum nda ghuɗa, ²⁰ Ma mnə kuni ta mtsiriu' nda gwada la anabi. ²¹ Ama kwatsadapwa

† 4:17 Aya 15-17: Gray nda 1 La Kwarent 15:51-52. 3:10. † 5:3 Gray nda Irmiya 6:14, 8:11.

* 5:2 Gray nda Mata 24:43, Lukwa 12:39, 2 Piyer 5:8 Gray nda Isaya 59:17, Afisus 6:11-17.

inda skwi demdem, ka zbapta kuni ta ya dina, ²² ka tsaghuta kuni ta vgha nda inda bədzaku.

²³ Ka ghuḅaghunaghuḅa Lazglafta ya ta vlatá zḁaku kaghəḅani, ka naghunaftá tsi ka ḅani dardar. Ka ngha tsatsi ta kaghuni tsuhtsuh, nda sulkuma ghuni tani, nda hafa ghuni tani, nda slu'uvgha ghuni tani. Tsaya dza'a kwal rutsak kul nzafta ta kaghuni ma fitika sagha Mghama mu Yesu Kristi. ²⁴ Dza'a magay tsa Lazglafta ta hgaftá kaghuni ya, kabga ta magay ta inda skwi ya mna tsi.

²⁵ Zwanama ḁa, ndəḅawa dzvu ta ghəḅa aḅni.

²⁶ Ka ganaghata kuni ta zgu ta zwanama nda ḁvaftá vgha hmətət.

²⁷ Ta ndəḅa ghunatá dzvu yu ma hga Mgham Yesu. Ka dzaḅanafta kuni ta na ḁelewer na ta inda zwanama.

²⁸ Ka nza zḁakatahuda Mghama mu Yesu Kristi kawadaga nda kaghuni.

Mahisa tsghatá lwa Pwal ña la 2 La Tesalunik

Gazgu

¹ I'i Pwal, kawadaga nda i Silas nda Timute, ta vinda na delewer na ña kaghuni Igliza Lazglafta ma luwa Tesalunik, kaghuni ta nzakway ka ña Da mu Lazglafta, nda Mghama mu Yesu Kristi ya. ² Ka nza zđakatahudi nda zđakwa i Da mu Lazglafta nda Yesu Kristi ta ghəña kaghuni.

Dza'a sasa Yesu da tsa guma

³ Zwanama da, had' ñni ta zlanja rfanaghatá Lazglafta ta ghəña kaghuni wa. Nda nza tsaya tdukwa, kabga ta dza'a ta kəma ta kəma zlgħay nda ñudufa ghuni, nda d'vu ta dza'a ta kəma ta kəma ta magə inda kaghuni ña sanlaha ya. ⁴ Tsaya ta kəl ñni ka ghubakwa ñni ta ghəña kaghuni da sanlaha ma Igliza Lazglafta. Kaghuni ná, ñananja kuni ta zlgħay nda ñuduf, ka su'a ghuya danwa nda giri ta gə lu ña ghuni.

⁵ Tsa ghuya danwa ya ta maray kazlay: Tudukwa guma Lazglafta kə'a, ña klaftani ta kaghuni ka gwal nda ra ña da ga mghama Lazglafta, ya ta ghuyə kuni ta danwa ta ghəñani ya. ⁶ Skwi tdukwa dza'a magata Lazglafta, na tsa ghuyanaptá danwa dza'a ghuyanapta tsi ta tsa gwal ta ghuyaghunaptá danwa ya guli. ⁷ Ma zlagapta dza'a zlagapta Mgham Yesu Kristi ná, dza'a vlaghunavla ta mbi'a vgha ta kaghuni ta ghuytá danwa ya, nda anni tani. Ta luwa dza'a saha tsi kawadaga nda duhwalha Lazglafta gwal nda mbra ya. ⁸ Ma takataka vu ta zlgħaku dza'a saha həñ ña ghuzlanaptá iri ta gwal kul snanťá Lazglafta*, ta kwalaghutá snatá Lfida Gwada Mghama mu Yesu Kristi ya. ⁹ Tsa ghuzla iri dza'a ghuzlanapta lu

ta həñ ya ná, tsaya zadanatá həñ dza'a zadanata lu di'inj nda wa ira Mgham Yesu, nda glakwa mbrakwani† tani. ¹⁰ Ma sahani dza'a magakwa tsaya, ña zləzlvay inda gwal ta zlgħafta, ña ndərmimay inda tanj nda ndərmima. Tekw kaghuni mataba tanj, kabga zlgħafzlgħa kaghuni guli ta gwada ya mnaghuna ñni.

¹¹ Tsaya ta kəl ñni ka gdata ta maga du'a da Lazglafta ta ghəña ghuni, kada nzata kuni ka guram nda skwi ya hgaf tsi ta kaghuni, ka zlgħaftá kuni ya. Ka katá tsi ta kaghuni nda mbrakwani, ña magay ghuni ta skwi dīnadīna, nda ya ña yifanaftani ta zlgħay nda ñudufa ghuni. ¹² Mantsa ya tama, dza'a mutsay hga Mghama mu Yesu Kristi ta glaku nda ma kaghuni, ña vlaghunatani guli ta glaku. Nda nza tsaya ka zđakatahuda Lazglafta mu nda Mghama mu Yesu Kristi.

2

Skwi dza'a magaku ta saha Yesu

¹ Zwanama da*, ta kumay ñni ta mnaghunatá gwada ta fitika sagha dza'a sagha Mghama mu Yesu Kristi, nda gwada ta fitika tskavata dza'a tskavata mu ta kəmani ya. Wya skwi ta ndəbu ñni ta dzvu da kaghuni: ² Ka mamu mndu ta mnaghunata kazlay: Saghasa fitika sagha Mgham Yesu kə'a, yaha kuni da zləñ ka ghuya ghəña ghuni. Dər má la anabi tsi, dər má snanj nda sna a kuni ta gwaday, dər i'i a ta vindaghunafta ká lu má mnaghunata. ³ Yahayaha mndu da nanaftá kaghuni dər nda wati ma tsakalawi. Gi banalanj a dza'a sagha tsa fitik ya wa. Makəf tsaya ná, nda ndəgha gwal dza'a gaftá sidi nda Lazglafta, ña saba tsa ghwadaka mndu ya dəday ta dađi. Tsatsi mndu ta nzakway ka ghuma. ⁴ Dza'a sli'avafsli'a ta ghəña inda skwi nda ghuđa, nda ya ta ghəña inda skwi ta tsəlbu lu ta tsəlbu ta kəmani. Ña nzamtani ma həga

* **1:8** Grawa nda Isaya 66:15. † **1:9** Gray nda Isaya 2:10, 19, 21. * **2:1** Gray nda 1 Tesalunik 4:15-17. † **2:4** Gray nda Daniyel 11:36, Izekiyel 28:2.

Lazglafta, ɲa mnayni kazlay: I'i Lazglafta† kə'a. ⁵ Mnaghunamna yu ta inda tsa skwiha ya ma fitika nzakwa da da kaghuni. Zaghunapzara? ⁶ Ndanana ná, nda sna kuni ta skwi ta ɲaghutá tsa ghwadak ya. Ka saghasa tsa fitikani ya ná, dza'a zlagapzлага. ⁷ Aɲ mndani, nda ghada ta magakumagaku slnahani. Ma tsananta tsa mndu ta ɲaghuta ya ta tvi dza'azlay ná, kdekdek a dza'a maga tsi ta slnani wa. ⁸ Dza'a sabsa ta daɓi. Ma sagha dza'a sagha‡ Mghama mu Yesu ma glakwani, ɲa zadánatani nda hafu dza'a vuslagapta tsi ma wani. ⁹ Nda mbrakwa halaway dza'a saba tsa ghwadaka mndu ya, ɲa magayni ta inda mazəmzəmha, nda inda skwi ya ta ndrakawu lu nda ndrakawa, nda inda mandərmimi ɲa nana§ mnduha. ¹⁰ Dza'a magay ta inda ghwadaka skwiha ɲa nanaghatá gwal ta zada ghəɲa taɲ, kabga kwalaghuta taɲ ta tsu'afta, dɔvaf a həɲ ta kahwathwata má dza'a mbanafatá həɲ ya wa. ¹¹ Tsaya kəl Lazglafta ka ghunagatá mbrakwa zadaku ta ghəɲa taɲ ɲa zlghafta taɲ ta tsakalawi, ¹² kada tsanaghata Lazglafta ta guma ta inda tsa gwal ta kwalaghuta zlghaftá kahwathwata, zdəgana maga ghwadaka skwi ta həɲ ya.

Nzaku ka mnda zlghay nda ɲuduf nda diha

¹³ Aɲni, nda ra ka rfay ɲni ta Lazglafta ta ghəɲa kaghuni zwanama. Dɔvudva Mgham Yesu ta kaghuni kabga Lazglafta ta zbaptá kaghuni daga ta taɲtaɲ, ɲa mbaghunafta nda ma slna Sulkum, ka faghutá kaghuni nda ghuɓa, ma zlghafta ghuni nda ɲudufa ghuni ta tsa kahwathwata ya. ¹⁴ ɲa tsaya kəl tsi ka hgaftá kaghuni nda ma Lfida Gwada ya mnaghuna ɲni, ɲa mutsafta ghuni guli ta glakwa hga Mghama mu Yesu Kristi. ¹⁵ Tsaya tama zwanama da ná, dihavawa diha, ka ɲanata kuni

ta inda tsa skwiha taghaghunaf ɲni ya, dər ya mnaghuna lu nda mna, dər ya vindaghunafta lu nda vinda a tsi.

¹⁶ Ta maga du'a yu da Mghama mu Yesu Kristi tsatsi ka ghəɲani, nda ya da Da mu Lazglafta ya ta dɔvutá amu, ya ta zdantá hudi ka lɓamatá ɲuduf ɲa kdekeden, nda skwi faf mu ta ghəɲ tida. ¹⁷ Ka lɓaghunatá tsi ta ɲuduf, ka vlaghunatá tsi ta mbrakwa gdata ta maga skwi dinadina ma slna nda ya ma gwada.

3

Magawa du'a ta ghəɲa aɲni

¹ Skwi ya ta pdaku tama zwanama da, magawa du'a ta ghəɲa aɲni, kada dza'a gwada Mgham Yesu ta kəma ta kəma misimmisim, nda ya ɲa ghubaray mnduha manda ya ta magaku da kaghuni ya. ² Magawa du'a guli ta ghəɲa aɲni ɲa kataɲnatani da mnduha ta sidi, kabga inda mndu a ta tsu'a na gwada ta mnə ɲni na wa.

³ Mgham Yesu ná, vərda mndu ya, dza'a mbraghunafmbra, ɲa nghayni ta kaghuni da halaway*. ⁴ Wya skwi graf ɲni ta ghəɲa kaghuni ma ndi'atá vgha ɲni nda Mgham Yesu: Ta ɲanaɲa kuni ta hidaku ya ta vlaghunata ɲni, nda gdata ta gdata kuni ta magay nda ya dza'a kuni magay manda tsaya.

⁵ Ka maraghunamara Mgham Yesu ta tvi ɲa dɔvuta ghuni ta Lazglafta, nda ya ɲa hbay ghuni ta ɲuduf manda ɲa Kristi.

Maga slna manda va ɲa Pwal

⁶ Zwanama da, ma hga Mghama mu Yesu Kristi ta mna ɲni ta na gwada na ɲa ghuni, tsaghwa vgha tavata mnda zlghay nda ɲuduf ta yaɗi, kul had ta maga skwi taghaghunaf ɲni. ⁷ Kaghuni, nda sna kaghuni ta skwi ɲa magay, ɲa ksay ghuni ta sada ɲni. Ma nzakwa ɲni da kaghuni ná, nza a ɲni ka gwal ta yaɗi wa. ⁸ Zaɲ a ɲni ta skwa zaya mndu ka mbalay wa. Aɲni ka ghəɲa ɲni ta slavapta nda rvidik

‡ 2:8 Gray nda Isaya 11:4. § 2:9 Gray nda Mata 24:24. * 3:3 Gray nda Mata 6:13, Yuhwana 17:15.

† 3:8 Gray nda Slna gwal ghunay 20:34, 1 Tesalunik 2:9.

tani, nda fitik tani ka maga slna ɲa zay ɲni, kabga va a ɲni ta ghuyaghu-naptá dɛɲwa† ta ghəɲa skwa zay ɲni wa. ⁹ Nza a vəl magay ɲni mantsa ya kazlay, ra a ka mutsay ɲni ta skwi da kaghuni wu kə'a wa. Nda nza tsa slna magə ɲni ya ɲa tagha skwi ɲa ghuni. ¹⁰ Ma tsa fitika nzakwa ɲni da kaghuni ya ná, wya ka ɲni si ta mnaghunata: «Ka va a mndu ta maga slna ya wu ná, ma vlan kuni ta skwa zay guli,» ka ɲni.

¹¹ Tsa nzakwani ya, snaɲnaghasna kazlay mamu sanlaha ta yaɗi mataba ghuni, kul haɗ ta maga slna kə'a. Ta ghəɲa valu da kiwa ghatalakw yeya skwi ta magə həɲ. ¹² Skwi ta mnə ɲni ɲa tsa mnduha ya, nda hga Mgham Yesu Kristi na: Magawamaga ta slna nda tvani, ka mutsa kaghuni ka ghəɲa ghuni ta skwi ɲa zay ghuni, ka ɲni.

¹³ Kaghuni ya zwanama ná, ma hɛrfaku kuni ta maga skwi dɛna. ¹⁴ Ka haɗ yu ta sna tsa gwada vindaf lu ya wu, ka mndu katsi, mnanaɲwa mnduha demdem, ka dgaghuta kuni ta vgha nda tsi, ɲa ksafani ka hula.

¹⁵ Nziya nza tsi, yaha kuni da klaftá həɲ ka ghuma ghuni. Zlahawazlaha nda tvani, kabga zwanama ghuni ya.

¹⁶ Ka vlaghunavla Mgham Yesu tsatsi ka ghəɲani ta vla zdaku ya, ta zdaku dɛr ta wati luwa tsi. Ka nza Mgham Yesu kawadaga nda kaghuni demdem.

¹⁷ I'i Pwal ta vindaghunafta nda dzva da, ta ga zgu yu ɲa ghuni. Tsaya thatá dzva da ta inda delewerha ta vindafta yu. Mantsa ya ta vinda yu.

¹⁸ Ka nza zdakatahuda Mghama mu Yesu Kristi kawadaga nda kaghuni demdem!

Tan̄tan̄a tsghatá lwa Pwal ña 1 Timute

Gazgu

¹ I'i Pwal, ghunatá mnda Yesu Kristi, manda ya mnaf Lazglafta mnda mba amu nda Yesu Kristi ya faf mu ta ghəŋ tida ta vinda na dēlewer na.

² Ña kagha Timute*, vərda zwan̄a da ma zlḡhay nda ñuduf ta vinda yu. Ka vlaghavla Lazglafta ta nzakway ka Da, nda Mghama mu Yesu Kristi ta zdakatahudani, nda tawa hidahidani, nda zdakwani.

Dasuwa ka kuni nda gwal ta taghanatá ghwadaka skwi ta mndu

³ Manda ya si ta mnə yu ña gha ma sli'a da da luwa Mekaduniya ya kay, ka nzata ka ma luwa Afisus, kabga mamu gwal ta tagha tsakalawi ña mnduha. Ka dvanaghata ka ta hən̄ ña zlan̄ta tan̄. ⁴ Ka mnanata ka ta hən̄, yaha hən̄ da laghwi da hamtá ghəŋ ma gwada ta prukutunzum, nda mbəda mndəra mndu kul had lu dza'a kəfanakta. Ta klaktá hwazlaḅaku, ka zlan̄tá ñlaku ta kəma ta kəma ma slna Lazglafta ma zlḡhay nda ñuduf tsaha ya. ⁵ Klatá ghəŋa tsa gwada ta mnaghata yu ya ná, tsaya sli'anafatá d̄vu ya ta sabi ma ñuduf ya nda ghuḅa, nda vərda ndanu kul had sana dga ghəŋ, nda vərda zlḡhay nda ñuduf. ⁶ Tsughwadaghu tsughwada sanlaha ta tvi, ka laghwi zadamta ma tsa hwa-zlaḅakuha dza'a kwal katanafatá hən̄ ya. ⁷ Ta kumay hən̄ ta nzakway ka gwal ta taghanafatá zlahā Lazglafta ta mnduha, ama sna a vərda hahən̄ ta skwi ta mnə hən̄ wa. Sna a hən̄ ta vərda skwi ya sladaf hən̄ tida guli wa.

⁸ Nda sna amu kazlay: Dina zlahu kə'a, ka nda tvani ksa mndu ta slna nda tsi. ⁹ Nda sna amu guli kazlay: Fa a lu ta zlahu ka ña gwal tdukwa wu kə'a, ama fafa lu ta zlahu ña

gwal kul sna gwada da mndu, nda gwal ta maga mbrəs, nda gwal ta sidi, nda gwal dmaku, nda gwal kul zlan̄a Lazglafta, nda gwal kul snan̄tá dzahay', nda gwal ta psilatá dadaha tan̄, nda gwal ta psilatá mndu, ¹⁰ nda gwal ta hliri, nda gwal ta hahanaku zgun nda zgun, nda gwal ta dzawaptá mndu ka vu'a, nda gwal tsakalawi, nda gwal ta wada a ta wadu ka bətbət, nda ya ña gwal ta maga sanlaha ma ghwadaka skwiha, ka zlan̄tá vərda tagha skwi. ¹¹ Tsa vərda tagha skwi ya ná, ta slanaghata ma Lfida Gwada fadim lu ña mnay ta ghəŋa glakwa Lazglafta lu.

Rfanaghatá Kristi

¹² Ta rfay yu ta Yesu Kristi Mghama mu, ta vlihatá mbraku prək maga slna da. Ta rfay yu ta ghəŋa vəl klaf-tani ta i'i ka mndu nda ra ña faftá ghəŋ tida, ña maganatá slna. ¹³ An̄ mndani, nda nza yu ka mndu si ta pgha rutsak tida ghalya, ka mnda giri ñani, ta balanata, ama ka tawatá Lazglafta ta hidahida ta i'i, kabga ma kwala da kul snan̄ta si ta maga† yu ta tsa skwiha ya. Si had zlḡhay nda ñuduf da i'i wa. ¹⁴ Ka zd̄id̄n̄tá Mghama mu ta hud̄i katakata, ka vlihatá zlḡhay nda ñuduf, nda d̄vu ya ta mutsu lu ma guyatá vgha nda Yesu Kristi. ¹⁵ Wya tsa vərda gwada nda ra ka tsu'afta inda mndu ya: Sasa Yesu Kristi ta ghəŋa hadik ña mbanafatá gwal dmaku. I'i mali mataba tan̄. ¹⁶ Tsaya kəl Lazglafta ka tawatá hidahida ta i'i. Kumankuma Yesu Kristi ta maravata ma i'i ta nza-kway ka mali mataba gwal dmaku ya, ta glakwa ksa ñudufani. Nda nza ka gray ña gwal dza'a zlḡhaftá tsatsi, ña nzakwa tan̄ nda rfu ña kdekeden̄. ¹⁷ Ka nza sgit nda glaku ña dekdek ña Mgham kul had ta mtavata, kul had ta nghavata, tsatsi turtuktuk Lazglafta ña kdekeden̄. Amin!

¹⁸ Timute zwan̄a da, na gwada ta mnaghata yu ná, manda va ya

* **1:2** Ngha ta slna gwal ghunay 16:1. † **1:13** Ngha ta slna gwal ghunay 8:3, 9:4-5.

mna la anabi ta gwada ta għeja gha ghalya ya, ja nżakwa na gwada na ja vlagħatá mbraku, kada laviŋta ka ta vulafatá vordaka vulu. ¹⁹ Nanaja ta zlgħay nda nuđufa gha nda fatá ndana gha kul had sana dga għeja. Vziŋvza sanlaha ta tsa fata ndanu kul had dga għeja ya, ka dzatá zlgħay nda nuđufa taŋ. ²⁰ Mataba tsa mnduha ya na i Himene nda Alegzandra. Vlaŋvla yu ta hēj ta halaway‡, kada kwala hēj razəgəltá Lazglafta.

2

Ja wa rakwa tsəlbay mu ta tsəlbuna?

¹ Skwi ya vli yu ta mbraku taŋtaŋ ta għejaŋi karaku ná, tsaya dawa skwiha da Lazglafta nda maga du'a, nda taw ma ghuvani, nda rfanaghata ta għeja inda mnduha. ² Dina ka maga du'a ta għeja mghamha nda inda gwal ta ŋanatá ga mgham, kada mutsafta mu ta nżaku lebtekw, ma zdaku, ma zleja Lazglafta nda tvani, ja nżay mu ta nżaku manda ya ta raku dər ta wati ma tvi tsi. ³ Tsaya skwi dina ta zdəganatá Lazglafta mnda mba amu. ⁴ Ta kumay tsatsi ta mbafta* inda mndu, ka mutsafta taŋ ta snaŋtá kahwathwata. ⁵ Na nżakwani ná, turtuktuk Lazglafta. Turtuktuk mndu ta guyanaftá mndu nda Lazglafta guli. Tsa mndu ya ná, Yesu Kristi ya ⁶ ta vlatá għejaŋi ja varatá inda mnduha demdem†. Tsaya skwi ya maga tsi ma fitik ya fa Lazglafta. ⁷ Ja tsaya kəl lu ka fatá i'i ka mnda mnay, ka mnda ghunay‡ guli. Nda nza yu ka mnda taghanaftá gwal kul nżakway ka la Yahuda§ ta gwada ta zlgħay nda nuđuf, nda kahwathwata. Tsakalawa da a wu, kahwathwata ta mnə yu.

I mi'aha nda zgwana

⁸ Ta kumay yu tama ta magay zgwana ma inda vli ta du'a nda kapatá

dzvu ya nda għuəa hezle' nda ta luwa, nda gatá sidi a wu, nda zlərdawi a guli wa.

⁹ Ja mi'aha ya guli ná, ka nżakwa hahēj nda hba vgha manda ya ta raku. Ma lagħu hēj da rka nda datá għeja ya nda bla. Ma lagħu hēj da rka nda dasu, dər nda mizidikw, dər nda lgut ya nda bla dzvani* a tsi. ¹⁰ Ka rka hēj ta rka nda ŋərmata slaha taŋ, manda ya ta raŋta mi'aha ta maraŋtá zleja taŋ ta Lazglafta. ¹¹ Ma fitika tagħa skwi ya guli, seftekwa ka marakw nżata, nda hanatá għeja. ¹² Vlaŋ a yu ta tvi ta marakw ja taghanaftá skwi, dər ja ga mgham ta għeja zgun wa. Seftekwa katsi nżata. ¹³ Adamu na taŋtaŋa mndu zlaganap Lazglafta, kada magaftá tsi ta Hawa. ¹⁴ Adamu a nanaf halaway guli wa, marakw ya nanaf tsi, ka kwalaghutá marakw ta snatá gwada Lazglafta†. ¹⁵ Dər má mantsa tsi, dza'a mbanafmba Lazglafta ta marakw nda ma yayni ta zwani, ka gdavagda tsi ta ŋavata ma zlgħay nda nuđufani, nda dvtutá mndu, nda nżaku nda għuəa.

3

Gwal ngħa Igliz

¹ Nana gwada dza'a yu mnay na ná, gwada ja faftá għeja tida ya. Ka dvafdva mndu ta slna nżakw ka mali ta għeja Igliz katsi ná, ŋəрма skwi ya dvan tsi. ² Dina ka nżakwa mali ta għeja Igliz, ka mndu kul had rut-sak tida, turtuk ka markwani, zlahafzlahaha katsi ta għejaŋi, ta ndanay katsi ta ndanu tdukwa, dina ka nżakwani, ta tsu'ay katsi ta matbay ga taŋ, nda sna katsi ta taghanaftá skwi ta mndu, ³ ma nza tsi ka mndu ta sa ima inabi, ma nza tsi ka mndu ta sidi, ama lebtekw ka nżakwani. Ma nza tsi ka mndu ta ghazenzen, ma nza tsi ka mndu dvtutá ta tsedi. ⁴ Nda sna katsi ta ŋanatá hējaŋi, nda sna katsi ta zlahaha zwanani ja nżakwa taŋ ka

‡ 1:20 Gray nda 1 La Kwareŋt 5:5, 2 Timute 2:17, 2 Timute 4:14. * 2:4 Gray nda Izekiyel 18:23.

† 2:6 Gray nda Mata 20:28. ‡ 2:7 Gray nda 2 Timute 1:11. § 2:7 Gwal kul snaŋtá Lazglafta Da

mu ta Luwa. * 2:9 Gray nda 1 Piyer 3:3. † 2:14 Aya 13-14: Ngħa ta Zlrafta 2:7, 21-22, 3:1-6.

zwani ta sna gwada nda hanata ghəŋ guli. ⁵ Ka si sna a mndu ta ŋanatá həgani wu katsi, wa kə'a dza'a laviŋtá nghtá Igliza Lazglafta na? ⁶ Ma nza tsa mndu ya ka lfida mndu ma zlgħay nda ŋuduf, da glə tsi ta ghəŋ, da zləmbamtá tsi ma mndərga tsa guma tsanagħa lu ta halaway ya. ⁷ Dina ka nzakwani ka mndu ya ta għubu dər gwal kul snantá Lazglafta, kada nzakwa tsi ka mndu kul had lu ta gagay nda gaga, da zləmbamtá tsi da dəbla halaway*.

Gwal ksa slna ma səla mnduha

⁸ Gwal ta ksa slna ma səla mnduha ya guli, dina ka nzakwa taŋ. Yaha həŋ pgha wirak his ma vu, yaha həŋ nzakway ka gwal ta sasaku, ka gwal ta zba tsemi nda ta ghwadaka tvi. ⁹ Dina ka nzakway taŋ ka gwal ta ŋanatá kahwathwata ya marigin lu ma zlgħay nda ŋuduf nda fata ndanu kul had sana dga ghəŋ. ¹⁰ Dina ka dzəghantá həŋ karaku. Tahula tsa, ka had sana skwi ŋa mnafta ta həŋ wu katsi, laviŋlava həŋ ta nzakway ka gwal dza'a ksa slna ma səla mnduha. ¹¹ Mantsa ya mi'aha ta ksa slna ma səla mnduha guli. Dina ka nzakwa taŋ. Had wu ka həŋ ta kuslemeraku, zlahafzlahā ka həŋ ta ghəŋa taŋ, ka ŋərmani ka həŋ nzakway ma inda skwi. ¹² Mndu ta ksa slna ma səla mnduha ná, turtuk ka markwani, pərdəfpərdə katsi ta zlahā zwanani nda gwal ga taŋ tani. ¹³ Ka nda tvani ta ksa gwal ta ksa slna ma səla mnduha ta slna katsi ná, ta vlanvla lu ta glaku ta həŋ ma inda vli. Laviŋlava həŋ ta gwada taŋ kul had zləŋ ma fatá ghəŋa taŋ ma zlgħay nda ŋuduf ma Yesu Kristi.

Hya skwi ta vlamata zlgħay nda ŋuduf

¹⁴ Ta vindi yu ta na delewer na ŋa għa ná, nda fa ŋudufa da ta labə da nghtaghghata. ¹⁵ Ala, ka gərdugərdə yu katsi, dza'a nda sna ka kaka dza'a nzaku ma həga Lazglafta ta nzakway ka Igliz, hahəŋ guguđi ta dihanatá

kahwathwata. ¹⁶ Manda va tsaya ná, dagala nzakwa skwi ya nda difa payaf Lazglafta, ta nzakway ka Kristi ya zlgħaf mu.

Marigin mara Lazglafta ka mnda səla. Tudukwa nzakwani, ka Sulkum nda għuəa† maraŋta.

Nda nghta duhwalha Lazglafta, ka mnə lu ta gwada tida, ŋa inda gwal kul nzakway ka la Yahuda.

Ka zlgħaftá mnduha ma inda vli ta ghəŋa hadik.

Ka klagħatá Lazglafta ta luwa da vla glakwani.

4

Tagħa skwa gwal tsakalawi

¹ Tsaliŋtsala Sulkum nda għuəa kazlay: Ma kdavakta fitik ná, dza'a zlanavazla sanlaha ta zlgħay nda ŋudufa taŋ, ka lagħwi da sna ŋa sulkumha ta nana mndu, nda tagħa skwi ya ta klagapta ghwadaka sulkumha kə'a. ² Ŋa nanaghata gwal ta maga madgwirmadgwir, ta mna tsakalawi, ta həŋ. Vli ma ndana tsa mnduha ya ná, manda datá kufur għandand ma vu ya nzakwani. ³ Dza'a lmay həŋ ta kla marakw, dza'a lmay həŋ ta zay lu ta sanlaha ma skwa zay. Wya Lazglafta ta zlagiginá tsa skwiha ya ŋa zay gwal zlgħay nda ŋuduf, gwal nda sna ta kahwathwata. Ta zə həŋ ya, ŋa rfay taŋ ta Lazglafta ta ghəŋani. ⁴ Manda va tsaya, inda skwi zlagigin Lazglafta ná, dina* nzakwani. Ka ta rfanagħarfa lu ta Lazglafta ta ghəŋa skwi ta zə lu, had sana skwi ŋa wudanaghuta wu, ⁵ kabga għuđiŋ għuəa Lazglafta nda gwadani nda ya nda ma maga du'a guli.

Nzakway ka vərda mnda maganatá slna ta Yesu Kristi

⁶ Ka tagħanaftagħa ka ta inda tsa skwiha ya ta zwanama katsi, dza'a nzakway ka ka ŋərma kwalva Yesu Kristi. Dza'a maraŋmara ka kazlay:

* 3:7 Aya 2-7: Gray nda Titus 1:6-9. † 3:16 Gray nda Ruma 1:4. * 4:4 Gray nda Zlrafta 1:31.

Nda bagha ka nda gwada zlg hay nda nduf, nda ya nda vordaka tagha skwi ya taghaf ka ka'a. ⁷ Zlunzla ta gwada prukutunzumha ta gwada halata mi'aha. Navaŋa kagha, ka nza ka ta nzaku ma ndi'ata vgha gha nda Lazglafta. ⁸ Skwi dina zavzava ŋa hwaya us ma vgha, ama sira a katu mida wa. Ndi'ata vgha nda Lazglafta katək na vordaka skwi ta kata mndu ma inda skwi, kabga da tsatsi na ta ta imi ta sləmən ta ghən nzaku ya ndanana, nda nzaku ya ta kəma. ⁹ Nana gwada na ná, vordaka gwada ya, nda ra ka tsu'afra inda mndu kul had sana dzudzukway. ¹⁰ Taghəŋa tsaya ta kəl mu ka dzatá vgha ka ŋavata ka maga slna, kabga nda fa ghəŋa mu ta Lazglafta ya nda hafu mida. Tsatsi ta nzakway ka mnda mba inda mndu, katkatatani gwal zlg hay nda nduf. ¹¹ Tsaya skwi dza'a ka sladanata, ka taghay.

Nzanza ka mndu ŋa ksa sadani

¹² Yaha mndu da hertətátá nzakwa gha ta ka zwan. Katək ná, nzanza ka ŋa gwal zlg hay nda nduf, ka mndu ŋa kla sadani ma tva gwada, ma tva nzaku, nda ya ma tva nzaku nda ghuḅa. ¹³ Ma kdaku yu ka labə ya, ka gdáta ka ta dzananaftá gwada† Lazglafta ta mnduha, ka vla ka ta mbraku ŋa taŋ, ka tagha ka ta skwi ŋa taŋ. ¹⁴ Yaha ka da ganavatá masfa ta skwi ya vlagha Sulkum ma kagha, ya vlagha lu ma fitika mnata la anabi, ka faghaghatá la galata mndu ta dzvu ya. ¹⁵ Nafŋa ta vgha ta tsa skwiha ya, ka maga ka nda kdavakta ndufu gha, ŋa nghanəta inda mnduha káka ta dza'a ta kəma ta kəma. ¹⁶ Dasuwa ka ka nda nzakwa gha, dasuwa ka ka nda skwi ta taghə ka guli. Ndi'amndi'a mida. Ma tsa magay gha mantša ya, dza'a mbanafra ka ta ghəŋa gha, nda gwal ta fata sləmən ta snay tani.

5

Vla ta hidaku ŋa inda gwal zlg hay

nda nduf

¹ Ma davə ka ta glata mndu. Nda dasuwa ká ka gwada nda tsi, manda skwi nda da gha*. Manda mna gwada ŋa zwanama gha ka ka gwada nda zwana duhwalha. ² Galata mi'aha ya guli ná, manda mamaha gha, káka nghanə. Nghanə ta daghala mi'aha manda kwagha ma gha kul had ndanantá sana skwi nda hən.

Mi'a wadgu

³ Vla ta glaku ŋa vordaka mi'aha ka wadgu, ka matunulum. ⁴ Ka si mamu zwana tsa wadgu ya, ka zighihani a tsi katsi, tinəl hahən dza'a zlrafta katantá gwal ga taŋ, ŋa planamtá dzva taŋ. Tsaya skwi ta zdəganatá Lazglafta. ⁵ Tsa vordaka wadgu ta nzakway ka matunulum kul had mndu ŋa katanta ya ná, ta Lazglafta fafta tsatsi ta ghənani. Had ta zlantá maga du'a, ka tawa ghən da Lazglafta nda fitik tani, nda rvidik tani, ŋa dawa katu da tsi wa. ⁶ Ama wadgu ya ta nzaku ta daghayakwani ná, nda mta tsaya dər má ta ndiri tsi. ⁷ Tsaya skwi dza'a ka havanaktá hən, kada nzakwa hən kul had rutsak ta hən. ⁸ Ka had mndu ta nghanəta ka la taŋ, katkatatani la ma həga ga taŋ wu katsi, 6lin6la tsa mndu ya ta zlg hay nda nduf, mal tsatsi badzatani ka mndu kul zlg haftá Yesu.

⁹ Marakw ya mtu zə'al taŋ ná, ta magay ka imani ta mku' mbsak, kada mbədamta lu mataba mi'a wadgu. Tsa si turtuktuk yeya ka zə'al snən tsi guli. ¹⁰ Ta ghubay ka lu ma nərma slnahani ta magə tsi. Va galanafgala katsi dina ta zwani, ta tsu'ay katsi ta matbay ga taŋ, ta mbazay katsi ta səla gwal zlg hay nda nduf, ta katay katsi ta gwal ta sa duni, fafa katsi ta ghənani ka maga inda nərma slna. ¹¹ Yaha ka mbədamtá mi'a wadgu ta ka daghali ma tsa mbsak ya, kabga badu sli'avafra dva zgun ma vgha taŋ, ka dganatá hən nda Kristi ná, zbay taŋ ta dza'agəta da zə'al. ¹² Dza'a ksay guma ta hən kabga 6lanap6la

† 4:13 Nghanə ta Lukwa 4:16-21. * 5:1 Gray nda Levitik 19:32.

həŋ ta skwi ya si kura həŋ taŋtaŋ.
 13 Taghəŋa tsa guli, hađ sana skwi ta magə tsi ta ghəŋa sli'ani da ra watgha həga ga mndu wa. Dza'a ra watgha həga ga mndu yeya a guli wu, dagala va yawa taŋ. Gwada kul nghanatá həŋ ná, tsaghuzlaram ka həŋ dida. 14 Tsaya tama, ta kumay yu ta sli'a mi'a wadgu ta ka daghali ya da zə'alha taŋ, ka yaya həŋ ta zwani, ka ngha həŋ ta həga taŋ, kada kwala ghumaha mu ta mna gwada kul raku ta amu. 15 Mamu sanlaha ta gi ghadata mbədaghutá vgha, ka zluŋtá vərđa tvi, ka laghwi mista halaway. 16 Ka mamu sana marakw ta zlgħaftá Yesu, nda mi'a wadgu ma mndəra taŋ katsi, ka kata tsi ta həŋ, yaha tsi zlanəŋtá Igliz, kada lavința Igliz ta katanțá vərđa wadguha ya ta dunluŋwaku.

Gwal ngha Igliz

17 La galata mndu ta ksa slna đina mataba Igliz ná, đina ka vla glaku dagala ŋa taŋ. Katkatatani gwal ta mna gwada, nda gwal ta tagha skwi ŋa mnduha. 18 Ka lu vindafta ma gwada Lazglafta na: «Hađ kuni dza'a hbunustá budzaŋ ta wi ta sla ta đga hya wu,» ka'a. Mantsa ya ka'a guli na: «Raŋra vlanțá nisəlani† ta mndu ta ksa slna,» ka'a. 19 Ma gi tsu'af ka ta gwada ta mnafta lu ta sani ma glata mndu ta ksa slna mataba Igliz. Ba mamu ka masləmtsək tađ his ka hkən a tsi ta snanaghata. 20 Gwal ta ga dmaku ya, dvanaghadvá ta həŋ ta kəma inda mnduha, kada ganafta tsi ta zləŋ ta sanlaha.

21 Ta ndəba dzvu yu ŋa gha ta kəma Lazglafta, nda Yesu Kristi, nda ya ta kəma duhwalhani zabap Lazglafta. Snasna ta tsa gwada ya, yaha ka da laghwi da đva ghəŋ. Yaha ka da gala mndu nda gala. 22 Yaha ka da gi hwaya fanaghatá dzvu ta ghəŋa mndu ŋa vlanțá slna mataba Igliza Lazglafta. Yaha ka da hba huta mista mndu ta gatá dmaku. Ngha ta ghəŋa gha, yaha ka faftá rutsak ta vgha gha.

23 Yaha ka gđata ta sa imi kwenkwen, ama ka sa ka ki'a ta ima inabi, ŋa ghzla skwi ma huđa gha, nda ya ŋa ghzla tsa gđata ta gđata ka kul dughwanaku ya.

24 Sanlaha ma mnduha ná, ta dađi dmakwa taŋ, dər ta la a lu tsanaghatá guma ta həŋ. Ama tahula tsanaghatá guma ta həŋ ta nghavata ŋa sanlaha.

25 Manda va tsaya guli, ta nghaku ŋərma slna ta dađi, dər má sabə a tsi ta dađi gi hadahada wu, đifaghuta a wa.

6

La vu'aha

1 Inda gwal ta ga vu'a, ka vla həŋ ta glaku ŋa danəhəgaha taŋ, kada kwala mnduha ta raza Lazglafta, nda skwiha ya ta taghə mu. 2 Ka gwal zlgħay nda ŋuduf na danəhəgaha taŋ katsi, yaha həŋ da kwal kul sna gwada da həŋ, kabga nzakwa taŋ ka zwanama ma zlgħay nda ŋuduf. Ka ŋavaŋa həŋ katək ka maganatá slna taŋ nda tvani, kabga tsa danəhəgaha taŋ ta maganata həŋ ta slna ya ná, gwal zlgħay nda ŋuduf ta đvu Lazglafta həŋ.

Ma tsedi ta saba inda ghwadaka skwi

Tsaya skwiha ŋa taghay gha ŋa mnduha. Ka vla ka ta mbraku ŋa taŋ. 3 Ka lagha mndu ka tagha sana skwi tskəm, ka zluŋtá vərđaka gwada Mghama mu Yesu Kristi, nda skwi ya ta taghə mu ta ranțá zlgħay nda ŋudufa amu katsi, 4 tsa mndu ya ná, gla ghəŋ ta glə tsi, hađ sana skwi snaŋ tsi wa. Dughwana a ma ndanani wa, zlərdutawi nda mbađa gwada yeya snaŋ tsi. Ma tsaya ta saba drakuha, nda zlərdutawi, nda razuha, nda ghwadaka uwa'uwalakuha 5 nda zlərdutawi kul kđavakta mataba gwal kul hađ ghunislak ma ghəŋa taŋ. Snəgla a həŋ ta kahwathwata wa. Dina ná, skwi ŋa mutsa gadghəl ya ka hahəŋ ta ndanay.

† 5:18 Ngha ta Vrafta ta zlahu 25:4 nda 1 La Kwareŋt 9:9, Mata 10:10, Lukwa 10:7.

6 Manda va tsaya nzakwani, dina ná, mghama gadghəl ya, ka ta rfu mndu nda kuraghuta skwi ya da tsi. 7 Anj mndani, had sana skwi ya klaganam mu da ghəŋa hadik wa. Manda va tsaya guli ná, had sana skwi ya dza'a klinṭa mu guli wa. 8 Tsaya tama, ka mamu mu nda skwi ŋa zay, nda skwi ŋa suḍay ta vgha ya ná, prək mu nda tsa. 9 Ama gwal ta zba nzaku ka gadghəl ná, ta dədamdəda hən da skwi ta dzəgha mndu. Na dədamta tan da dəbla ghwadaka mnduha ta badza mndu, nda ya ta zadanatá mndu ŋa dekdek. 10 Dvutá tsemi ná, ta klakla ta slrəŋa inda ghwadaka skwi. Ma tsa dvuta tan ta tsemi ya, ka zlanavatá hən ta zlgħay nda ŋudufa tan, ka garaḅ tsi ta hən katakata.

Vərdaka vula zlgħay nda ŋuduf

11 Ama kagha mnda Lazglafta, wara ta tsa skwiha ya. Ka zba ka ta tva nzaku tdukwa, nda tva ndi'navatá vgha ta Lazglafta, nda tva zlgħay nda ŋuduf, nda tva dvutá mndu, nda tva ksa ŋuduf, nda tva nzaku leḅtekwa guli. 12 Lma ta vərda lma zlgħay nda ŋuduf. Zak za ta hafu ŋa kdekeden, kabga hgafhga Lazglafta ta kagha ta ghəŋani ma mnanṭa gha ta nərmeta zlgħay nda ŋudufa gha ta kəma ndəghata masləmtsəkha. 13 Ka yu ta mnaghata ta kəma Lazglafta ta vla hafu ŋa inda skwi, nda ya ta kəma Yesu Kristi ta mnigṭá vərda gwada ta kəma Pwanəs Pilat* ná, 14 ka ŋanata ka ta na gwada ta mnaghata yu na. Ka nzata ka kul had sana skwi ta kagha, kul had rutsak, ha ka sagha fitik dza'a kəl Mghama mu Yesu Kristi ka maravata. 15 Dza'a maravamara badu fitik ya tsaf Lazglafta. Da tsa Lazglafta ya inda mbraku. Tsatsi Lazglafta turtuktuk. Tsatsi dzuḅaya zdaku. Tsatsi ta ga Mgham ta ghəŋa mghamha†. Tsatsi mgham

ta malaptá mghamha. 16 Tsatsi turtukwani kul had ta mtavata, ta nzaku ma tsuwadak kul lavinṭá mndu ta bhanavata. Had mndu ta kdə nghanṭa wa. Had mndu dza'a lavinṭá nghanṭa‡ guli wa. Nani glaku, nda mbraku, ŋa kdekeden. Amin!

Vlanṭá hidaku ta gwal ka gadghəl

17 Mnanamna ta gwal ka gadghəl ma na ghəŋa hadik na, yaha hən da ghərḅaku, yaha hən da laghwi da faftá ghəŋa tan ta gadghəla§ tan ya dza'a kwal kul nzdavata. Ta Lazglafta ya ta vlamatá inda skwi ka haslay ŋa nzakwa mu nda rfu ka hən faftá ghəŋa tan. 18 Mnanamna ta hən ka maga hən ta zdaku. Ka sganaghata hən ta maga skwiha dinadina. Mnanamna ta hən ka muvla hən ta muvla, ka vla hən ta skwi ŋa katanṭá sanlaha nda tsi. 19 Ka mantsa ya ka hən magay, dza'a tskanatska hən ma nərma vli ta skwiha tan, ŋa slafta tan tida badu mahtsim*, kada mutsafta hən ta vərda hafu.

Dzatá ghəŋa gwada

20 Timote da, dasuwa ka ka ŋanata skwi ya fagham Lazglafta ma dzvu. Ma fam ka ta wa gha da gwadaha ka bətbət kul gra vgha nda zlgħay nda ŋuduf, nda tagha skwi ya ta mnə lu kazlay: Snanṭá skwi kə'a ya, tsaw tsakalawi ya. 21 Ma famtá ghəŋ ka tagha tsa skwiha ya, kəl sanlaha ka Pak zlgħay nda ŋuduf. Ka nza zdakatahuda Lazglafta nda kaghuni!

* 6:13 Ngha ta Yuhwana 18:36-37, 19:11. † 6:15 Gray nda Vrafta ta zlahu 10:17, Zabura 136:3.

‡ 6:16 Gray nda Zabura 104:2, Sabi 33:20, Yuhwana 1:18. § 6:17 Gray nda Lukwa 12:20. * 6:19 Gray nda Mata 6:20.

Mahisa tsghatá lwa Pwal ña 2 Timute

Gazgu

¹ I'i Pwal ta vindaftá na defteri na. Nda nza yu ka mnda ghunay Yesu Kristi, manda ya kumaf Lazglafta. Nda fa yu ña mna gwada ña mnduha ta ghəña gwada ta hafu, ya tanaf Lazglafta ta imi ta sləmən ta gwal ta ndi'aftá vgha nda Yesu Kristi.

² Ña kagha Timute* zwaña da, ya ta dvu yu ta vindaghafta yu. Ka vlaghavla Da mu Lazglafta nda Yesu Kristi Mghama mu ta zdakatahudani, nda tawa hidahidani, nda zdakwani tani.

Rfay Pwal ta Lazglafta

³ Ta rfay yu ta Lazglafta ta ghəña kagha. Nani ta maganata yu ta slna nda ndufu da turtuk, manda ya si ta maganata† dzidziha da. Inda fitika magay da ta du'a da Lazglafta nda fitik tani nda rvidik tani ya ná, ta havay yu ta kagha. ⁴ Havakta da ta fitika mbəzay gha ta ima taw ná, ta mamay yu katakata ta nghəglanťa kagha, kada ndəghafta ndufu da nda rfu. ⁵ Ta havay yu, ya kaka zlglafta kahwathwata nda ndufu gha ta Yesu Kristi. Tsa zlglafta nda ndufu ya ná, tinəl midza gha Luwis ta zlglafta, ka finťa ma gha Unis. Grafgra yu kazlay: Zlglafta kagha guli kə'a. ⁶ Tsaya ta kəl yu ka havglaghakta, yaha ka da wudinťa skwi ya vlagha Lazglafta, ma fitika faghaghata da ta dzvu ya. ⁷ Sulkum ya vlama Lazglafta ná, ña zbukwa vgha a wa. Katək ná, ta mbrə nda mbra ta amu. Ta vlamavla ta dvu nda ksanatá ghəñ.

⁸ Yaha ka da hula mna gwada ta Mghama mu. Yaha ka da hula mna gwada ta i'i tsam lu ma gamak ta gwada ta tsatsi ya guli. Katək ná, zlglafta ta ghuya danwa kawadaga

nda i'i ta ghəña Lfida Gwada, nda fata ghəñ ta mbraku ya ta vlə Lazglafta. ⁹ Tsatsi ta mbamafta. Ka hgaftá tsi ta amu ña nzakwa mu ka mnduhani. Nza a kabga vəl magata mu ta skwi dina wu, ama mantsa ya kurata tsi nda zdakatahudani. Tsa zdakatahudani ya, vlamavla lu nda ma Yesu Kristi ma kdaku lu ka fatá ghəña hadik. ¹⁰ Ka maravatá tsi ndana tama nda ma zlagapta Yesu Kristi, mnda mba amu. Tsatsi ta klinťa mbrakwa mtaku, ka mara-mata nda ma Lfida Gwada ta tva nzaku nda hafu ña kdekedzen.

¹¹ Ña mna tsa Lfida Gwada ya ña gwal kul nzakway ka la Yahuda fata Lazglafta ta i'i ka mnda ghunay, ka taghay‡ da ña tan. ¹² Ta ghəña tsaya ta kəl yu ka ghuya na danwa na. Ama ksa a hulani ta i'i wu, kabga nda sna yu ta mndu ya faf yu ta ghəñ tida. Grafgra yu guli kazlay: Mamu tsatsi nda mbraku, ña ñanatá tsa Lfida Gwada fadim tsi ma dzvu ya ha ka sagha fitika tsa guma kə'a.

¹³ Ka nza kahwathwata gwada ya snan ka da i'i ka skwi ña klay gha ta sadani. Ka nzamta ka ma zlglafta nda ndufu, nda ya ma dvu ya vlama Yesu Kristi. ¹⁴ Nanaña ta nərma tagha skwi ya faghama lu ma dzvu, nda mbrakwa Sulkum nda ghuəa, ya ta nzaku ma amu ya.

¹⁵ Nda sna ka kazlay: Zlidivazla inda gwal ta hadika Asiya kə'a. Tekw i Fazel nda Hermuzena mataba tan. ¹⁶ Ka marananmara Lazglafta ta tawa hidahidani ta ghəña həga ga Unesifura, kabga si ta gdagda ta ksidimťa ndufu. Ksaf a na tsatá i'i ma gamak na ka hula wa. ¹⁷ Katək ná, ma bhagaghatani da luwa Ruma, ka zbə tsi ta i'i ka ndanđa, ka slaftá tsi ta i'i. ¹⁸ Má ka vlanvla Mgham Yesu Kristi ta mutsaftani ta tawa hidahida Lazglafta badu fitika tsa guma. Mal kagha guli nda sna ta katu ya katiha tsi ma nzakwa da ma luwa Afisus.

* 1:2 Ngha ta Slna gwal ghunay 16:1. † 1:3 Ngha ta Filipiya 3:4-5. ‡ 1:11 Gray nda 1 Timute 2:7.

2

Nzanza ka vǝrdaka sludza Yesu Kristi

¹ Kagha tama zwanja da, mbra ta vgha ma zǝakatahudi vlama lu ma Yesu Kristi. ² Skwi ya snan ka da i'i ta kǝma ndǝghata maslǝmtsǝkha ya, taghanaftagha ta nǝrma mnduha ta lavinjta taghanafta sanlaha guli.

³ Su'a ta ghuya danwa ta slaghaghata ta ghǝnja gwada ta Yesu Kristi, manda ya ta su'u vǝrda sludzi. ⁴ Ka ta ga sludzi mndu katsi, had ta laghwi da famta ghǝjani manda ya ta magǝ hamata mnduha, ka ta kumay tsi ta zdanafta nudufa malani wa. ⁵ Manda tsaya mndu ta hwaya guli. Ka hwaya a tsi ta tsa hwaya ya nda tvani* wu katsi na, mutsaf a ta nisalani wa. ⁶ Mndu ta navata ka hva guli na, tinjal tsatsi ta za yakwani. ⁷ Ndana ta skwi ta mnaghata yu. Ka ta ndanay ka katsi, dza'a vlaghavla Lazglafta ta tva snata inda skwi.

⁸ Havakhava ta Yesu Kristi, tsatsi ta nzakway ka zivra Dawuda, tsatsi ta sli'agapta nda hafu mataba gwal nda rwa, manda ya ta taghe na Lfida Gwada ya ta mnǝ yu na. ⁹ Taghǝnja tsa Lfida Gwada ya ta ghuya yu ta danwa ha ka tsamta i'i ma gamak manda mndu ta magata ghwadaka skwi. Ama der ma mantsa tsi, hbam a lu ta gwada Lazglafta wa. ¹⁰ Tsaya ta kel yu ka su'a inda skwi, na mutsafta gwal zabap Lazglafta ta dakwa tan, kada mutsafta hahǝn guli ta mbaku ta nzakway ma Yesu Kristi, na nza-kwa tan ma glaku kul had kdavaktani ya. ¹¹ Nana gwada dza'a yu mnay na na, gwada nda ra ya.

Ka mtumta mu kawadaga nda tsi, dza'a nzakway mu nda hafu kawadaga nda tsi guli.

¹² Ka ta su'ay mu ta ghuya danwa kawadaga nda tsi, dza'a gay mu ta Mgham kawadaga nda tsi guli.

Ka sna a nni ta kagha wu ka mu nda tsi, sna a yu ta kaghuni guli wu, ka'a dza'azlay nda amu.

¹³ Ka der nza a mu ka nǝrma mndu tawa irani wu, tsatsi tani, ta nzakwani tsatsi† ka nǝrma mndu,

kabga lavinj a tsatsi ta mnay kazlay: Sna a yu ta kagha wu ka'a nda ghǝjani wa.

Mna ta vǝrdaka gwada Lazglafta

¹⁴ Havanakhava ta tsa skwiha ta mnaghata yu ya ta sanlaha. Mnanamna ta hǝn ta kǝma Lazglafta, ka zlanja hǝn ta zlerdawi ta ghǝnja gwadaha. Had sana skwi ta katanta tsa zlerdawi ya ta mndu wu, ta ghǝnja zadinjta gwal ta snay yeya katǝk ta zadinjta tsi. ¹⁵ Kagha, navanja ka nzakwa ka ta kǝma Lazglafta ka mndu nda ndaha, ka mnda maga slna kul had hula ta ksafu ma slnani, ta mna vǝrda gwada nda tvani. ¹⁶ Ma fa ka ta wa gha da gwadaha ka bǝtbǝt kul ksa vgha nda zlghay nda nuduf, kabga gwal ta famta ghǝnja tan da mnderga tsa gwadaha ya na, ta sgaku nda sga di'inaghuta tan nda Lazglafta. ¹⁷ Gwada ma wa tan guli na, manda tsakwa gurdza nzakwani. Tekw i Himene‡ nda Fileta mataba tsa mnduha ya. ¹⁸ Zlunzla hǝn ta tva kahwathwata. «Nda ghada luta sli'agapta ma mtaku,» ka hǝn ta mnay. Mantsa ya ka hǝn ta zlambinjta sanlaha ma zlghay nda nudufa tan. ¹⁹ Tsaw tsa dihatata dughwanja skwi thaf Lazglafta ya na, gigidavaf a wa. Wya ka lu vindafta ta tsa dughwanja ya: «Nda sna Mgham Lazglafta ta gwal ta nzakway ka nani§.» Ka lu guli na: «Inda mndu ta mnay kazlay: Na Mgham Lazglafta yu ka'a na, ka mbǝdanambǝda tsi ta hul ta maga ghwadaka skwi,» ka'a.

²⁰ Huzla tsatsaf lu nda dasu nda ya nda ghuva tili yeya a ta slanaghata lu ma hǝga dagala wa. Fidata fu sanlaha, tsatsaf nda roisl lu ta sanlaha.

* **2:5** Gray nda 1 La Kwarenjt 9:24-27. † **2:13** Aya 11-13: Gray nda Ruma 6:8, Mata 10:33 nda Lukwa 12:9, Mbsak 23:19. ‡ **2:17** Himene: Ngha ta 1 Timute 1:20. § **2:19** Gray nda Mbsak. 16:5.

Na maga slna bađu gwada dagala sanlaha, na maga slna nda hamata fitik sanlaha guli. ²¹ Ka Zlanzla mndu ta maga tsa ghwadaka skwiha mnə yu ya katsi, dza'a nzakway tsa mndu ya ka guram nda huzla ta kəl lu ka ksa slna nda tsi bađu gwada dagala, ya faghu lu nda paya na maga inda slna dinadina.

Nzanza ka vərda mnda ksa slna Mgham Yesu

²² Tsaghutsa ta vgha nda ghwadaka ndanu ya ta kumə duhwal ta magay. Zba ta tva maga skwi tdukwa, nda tva zlghay nda njuduf, nda tva dvu, nda tva zdfaku kawadaga nda gwal nda ghuḅa njudufa tan, ta hga hga Mgham Lazglafta. ²³ Ma fam kagha ta wa gha da zlerdutawiha ka bətbət, kul had hayhayani, kabga ta sabsa zlerdawida. ²⁴ Vani ná, had mndu ta ksa slna Mgham Lazglafta ta zlerdawi wa. Katək ná, ta mamay ká inda mnduha ta tsa mndu ya, lavinlava katsi ta taghanaftá skwi ta mnduha. Ta ksay katsi ta njuduf ma skwi ta mnə mnduha tida. ²⁵ Nda hanatá ghəj katsi gwada nda gwal ta mbađanaftá gwadani. Ka waya ka skwi dza'a vlanvla Lazglafta ta tvi ta həj na mbađanafta tan ta nzakwa tan, na snan̄ta tan ta kahwathwata. ²⁶ Na vrakta ghəja tan, na ndapta tan ma dəḅla halaway ya si ta ksaghutá həj na snanatá skwi ta kumə tsi.

3

Kđavakta fitik

¹ Wya skwi na snan̄ta gha: Ma kđavakta fitik ná, dza'a mamu ghuya đan̄wa, ² kabga dza'a nzakway mnduha ka gwal ta dvutá ghəja tan, ka gwal ta dvutá tseđi, ka gwal ta ghərbaku, ta gla ghəj, ka gwal ta kwarakwara ta ghəja Lazglafta, ka gwal kul had nzi'ina tan ta dadaha tan, ka gwal kul had ta rfa mndu, ka gwal kul had ta zlan̄a Lazglafta. ³ Dza'a nzakway həj ka gwal tən̄tən̄a

ghəja tan, ka gwal kul had ta tawa hidahida ta mndu, ka gwal ta tsanavata gwada ta mndu, ka gwal kul zlahavata, ka gwal ta sidi, ka gwal ka ghuma skwi dina. ⁴ Dza'a nzakway həj ka gwal ta dzawaptá mndu, ka gwal ta valafta ta mndu, ka gwal ta ghərbuta ma vəl gla ghəj. Mal skwi ta zdfaganatá həj dvu həj ka Lazglafta. ⁵ Manda va gwal ta tsəlbu na Lazglafta ka həj ta nghə lu, ama va a həj ta snan̄tá mbrakwa Lazglafta wa. Ma guyə ka ta vgha nda mndərga tsa mnduha ya guli. ⁶ Mamu sanlaha mataba tan ta ra watgha, ka dza'a da həga da həga ga mndu da gataftá mi'aha kul had mbrakwa tan, hbu dmaku ta həj, ta zawataku hara'utiri kavghakavgha ma ghəja tan. ⁷ Inda fitik həj ta tagha skwi mndani, ama trid, lavin a həj ta snan̄tá kahwathwata wa. ⁸ Manda va pghay pghə i Zanes nda Yambres ta ghəj ghərnaghərnə nda Musa ghalya ya ná, manda va tsaya ta pgha sanlaha ma tsa mnduha ya ta ghəj ghərnaghərnə nda kahwathwata. Gwal nda hwađa ghwinzlak tan həj. Had hayhaya zlghay nda njudufa tan wa. ⁹ Ama had həj dza'a zaptá mtak wa. Gi dza'a nda ngha inda mnduha ta tsa tsaḅakwa tan ya, manda va tsa na i Zanes nda Yambres ya.

Vla hidaku

¹⁰ Ama kagha, ksafksa kagha ta skwi ta taghə yu, nda tva nzakwa ḁa, nda klatá ghəja slna ta magə yu, nda tva zlghay nda njudufa ḁa, nda ksa njuduf ta ksə yu, nda ya ka yu ta dvutá mnduha, nda ya ka yu ta gđavata. Nda sna kagha guli ¹¹ ta tsa giri ya gidip lu, nda ghuya đan̄wa ya ghuyđip lu ma luwa An̄takiya, nda ya ma luwa Ikwaniya, nda ya ma luwa Listra ya. Wati ma giri ya kul gidiptá lu na? Nduk nda tsaya ná, Lazglafta ta katagidipta ma indani*. ¹² Nziya nza tsi, inda gwal ta kuma nzaku manda ya ta kumə

* **3:11** An̄takiya (ma Pisidi,) Ikwaniya, Listra: Ngha ta Slna gwal ghunay 13-14. Mgham ma indani: Gray nda Zabura 34:20.

Lazglafta ma ndi'atá vgha nda Yesu Kristi ná, dza'a ganapga lu ta iri ta hən. ¹³ Ama ghwadaka mnduha nda gwal nənba mnduha ná, ta kəma ta kəma ta badzakwa nzakwa tañ. Dza'a nənəapnənba hən ta sanlaha, dza'a nənəapnənba hən ta ghəña tañ guli. ¹⁴ Ama kagha, ma skwi ya taghaf ka, kaka gđavata. Ka fafta ka ta ghəña gha dar tida, kabga nda sna ka ta mndu ta taghaghaf†. ¹⁵ Daga ma ga zwanə gha, nda sna ka ta skwi ma vindatá gwada nda ghuəba ta nzakway ka gwada Lazglafta. Dza'a vlaghavla ta difil ta kla mndu da mbaku nda ma zlgħaftá Yesu nda nđufuf. ¹⁶ Inda skwi nda vinda ka gwada Lazglafta ná, Lazglafta ta mnafta. Dina nə tagha kahwathwata, nə dągintá krughuvi, nə payaftá mndu, nə taghanaf† nzaku tđukwa ta mndu, ¹⁷ kada nzakwa mnda Lazglafta nda payatá vgha prək nə maga inda skwi nə maga skwi dina.

4

Mna ta gwada Lazglafta

¹ Ka yu ta mnaghata ta kəma Lazglafta nda ya ta kəma Yesu Kristi, ya ta dza'a da tsa guma ta ghəña gwal nda hafu nda ya ta ghəña gwal nda rwa. Ka yu ta mnaghata nda ma hga sagha ya dza'a sagha Kristi, nda ya nda ma ga mghamani ná, ² mna ta gwada Lazglafta, ka gđata ka ta vrafta tida, dər ma fitikani tsi, dər ma fitikani a tsi wu. Zlaha ta gwal ta maga ghwadaka skwi, dva ta hən, vla ta mbraku nə tañ, hbatá nđufuf ka tagha ka ta skwi nə tañ, ³ kabga mamu sana fitik dza'a sagha nə kwala mnduha kul snəgəltá vərđaka tagha skwi. Nə laghwa tañ sna skwi ya ta kumə ghəñ tañ. Nə laghwa tañ da mbala ghwadaka gwal tagha skwi

nə taghanatá skwi ya ta kumə hən. ⁴ Dza'a nu'afnu'a hən ta sləmənə tañ yaha hən snantá kahwathwata, ka mbədaghutá vgha da sna tsakalawi. ⁵ Ama kagha ya, gđavagđa gha ma ghunislaka gha, su'a ta ghuya đanwa, magatá kahwathwata slna mndu ta mna Lfida Gwada. Kđanafkđa ta slna nzakwa gha ka mnda maganatá slna ta Lazglafta.

⁶ I'i, nda maga fitika đa, taghwanə a yu ka mtaku wa. Nđusak nđusa fitika sli'a đa. ⁷ Vulavula yu ta vərđaka vulu, kđanakkđa yu ta vərđaka hwaya đa, nənənə yu ta zlgħay nda nđufufa đa. ⁸ Ndanana, ta kzlaykzlay nisəla vəl zaktá đa ta ghwa ta i'i. Tsa nisəla ya ná, zewzewa mbaku ya dza'a vlihata mnda tsa guma tđukwa, bađu fitika tsa guma. Nə đa ndaghəña đa yeya a wu, nduk nda inda gwal ta kzla đvaf† saghani.

Skwi nghadap Pwal kaghəñani

⁹ Ka nāvata ka ka sabi slidighata misimim. ¹⁰ Wana zlidivazla na Demaska*, kabga laghula đvutá skwa ghəña hadik, ka sli'af† tsi ka laghwi da luwa Tesalunik. Laghula na Kresən ta hadika Galat, ta laghu Titus ta hadika Dalmatiya guli. ¹¹ Lukwa turtukwani yeya tavatá i'i. Ta sabə ka ya, ka klaganapta ka nda Markus, dza'a katay ta i'i katakata ma slna† đa. ¹² Ghunaghaghuna yu ta Tisik da luwa Afisus‡. ¹³ Ta sabə ka ya, ka laba ka nda ma luwa Truwas, ka klagidipta ka ta lguta ghzla mtasla đa ga Karpus ya. Ka klaganapta ka nda defteriha, katkatatani, tsa ka huta§ ya.

¹⁴ Dagala ghwadaka skwi magiha Alegzandra ta nzakway ka dəgha. Mgham Lazglafta dza'a planamtá skwi maga* tsi. ¹⁵ Kagha guli,

† **3:14** Ngha ta 1:5, 2:2. * **4:10** Demaska: Ngha ta Kwalasuha 4:14, Filimun 24. Tit, ngha ta 2 La Kwarent 8:23, Galat 2:3, Tit 1:4. † **4:11** Lukwa: Ngha ta Kwalasuha 4:14, Filimun 24. Markus: Ngha ta Slna gwal ghunay 12:12, 25, Kwalasuha 4:10 Filimun 24. ‡ **4:12** Tesik: Ngha ta Slna gwal ghunay 20:4, Afisus 6:21. 22, Kwalasuha 4:7. 8. § **4:13** Tesik: Ngha ta Slna gwal ghunay 20:6. Delewera: Huta rini, katkatatani nə tuwak, ka nə gu a tsi ta payafta lu nə vindi tida. * **4:14** Alegzandra: Ngha ta 1 Timute 1:20. Mgham, skwi ya maga tsi: Grafgra nda Zabura 62:13, Mahdihi 24:12, Ruma 2:6.

dasuwa káka nda tsi, kabga nzanza ghəŋəghəŋə nda skwi ya ta mnə mu.

¹⁶ Bađu tanɲaŋa lagha da da guma da mbəda gwada ta ghəŋa da ná, had sana mndu ta katihata wu, zlidivazla həŋ demdem. Ma tsunus Lazglafta ta gumani ta həŋ. ¹⁷ Tsaw nzanza Mgham Lazglafta kawadaga nda i'i, ka vlihatá tsi ta mbraku, kəl yu ka kɛanaktá mna gwadani, ka snanɲá inda gwal kul nzakway ka la Yahuda. Katigipkata Lazglafta guli ma wa rveri. ¹⁸ Nda sna yu guli ná, dza'a katigipkata Lazglafta ma inda ghwadaka skwi. Dza'a katay ta i'i ɲa lafa da ta luwa da vla ga mghamani. ɲani glaku ɲa kɛkedzeŋ. Amin!

Gazgu

¹⁹ Ka ganaghata ka ta zgu ta i Priskila, nda Akilas, nda gwal ga Unesifura† tani guli. ²⁰ Ta ma luwa Kwareŋt na Irasta. Ma luwa Miletus zlanata yu ta Trufim kul dughwanaku‡. ²¹ Ka ɲavata ka, ka sabi misimmisim ma kɛaku fitika mazlam.

Ta ga zgu i Yubulus, nda Pudeŋsa nda Linusa, nda Klawdiya, nda inda zwanama, ɲa gha.

²² Ka nza Mgham Lazglafta nda kagha.

Ka nza zɛakatahuda Lazglafta guli nda kaghuni demdem!

† **4:19** I Priskila nda Akila: Ngha ta Slna gwal ghunay 18:2. Unesifura: Ngha ta 1:16-17. ‡ **4:20** Irasta: Ngha ta Slna gwal ghunay 19:22, Ruma 16:23. Trufim: Ngha ta Slna gwal ghunay 20:4, 21:29.

Tsgha ta Iwa Pwal ŋa Titus

Gazgu

¹ I'i Pwal ta nzakway ka kwalva Lazglafta, ghunatá mnda Yesu Kristi, ŋa katanjá mnduha dagap Lazglafta ŋa nzakway ka ŋani, ŋa snanamtá hən ta vərđaka tagha skwi ta maramatá tva nzaku ta zđəganatá Lazglafta ya. ² Ŋa nzakwa taŋ nda fatá ghən ta mutsa hafu ŋa kđekedzen, kabga ghadaghada Lazglafta kul hađ ta tsakalawi ta tamaftá imi ta sləmən, ma kđaku tsi ka tsaftá ghənja hađik. ³ Ka kliginjá Lazglafta ta gwadani ŋa mnduha ma fitik ya kuman tsi nda ma mna gwadani. Tsatsi Lazglafta mnda mba mndu ta ghunaftá i'i ŋa magay.

⁴ Ŋa kagha Titus*, vərđa zwanja da ma zlgħay nda ŋuđuf ta vinda yu. Ka nza zđakatahudi nda zđakwa Da mu Lazglafta nda Yesu Kristi mnda mba amu kawadaga nda kagha.

Mndərga nzaku ta ranjá mnda mali mataba guyata ghən

⁵ Zlagħazla yu ma luwa Kret ŋa payanata gha ta skwiha ta pađaku. Ka zabapta ka ta gwal ngha Igliz ma inda luwa manda ya tagħaghaf yu. ⁶ Tsa gwal dza'a zabapta ka ya ná, gwal kul hađ gwada ta ghənja taŋ katsi, gwal turtuk turtuk markwa taŋ, zlgħazlgħa ka zwana taŋ ta Yesu, ksu a sli'inj ta hən wu, hađ hən ta mbrəs wu, katsi. ⁷ Mndu kul hađ gwada ta ghənani katsi, kabga slna Lazglafta ta magə tsi. Má ma nza tsi ka mndu tsu'aslanjanja, ka mndu ta gufwaku ŋuđufani, ka mndu ta ghuyaku, ka mnda ghazenzen, ma nza tsi ka mndu ta nənəaptá mndu ma tsemi. ⁸ Ta tsu'ay katsi ta mndu ga taŋ, ta đvay katsi ta maga skwi đina, mndu nda hanata ghən katsi, tđukwa mndu katsi, mndu nda ghuđa katsi, mndu

ta ngha ghənani katsi. ⁹ Mndu ta laviŋta ŋanatá gwada Lazglafta tafta skwi manda va ya tagħanaf lu katsi. Tsaya dza'a kəl tsi ka pərđafta katanjá sanlaha nda tagħanaftá skwi tđukwa manda va ya ta raku ta hən, ŋa marananjá krughuva taŋ ta gwal ta mbəđanaftá† gwada.

¹⁰ Kəl yu ka mna tsaya ná, kabga nda ndəgha gwal kul hađ ta sna gwada da mndu, ta tsađaku, ta babara mnduha. Wya mal mataba gwal nda tsatsa fafađa taŋ na tsa gwal ta maga tsa skwiha ya. ¹¹ Ka hanafu lu ta wi ta hən, kabga ta đadza nzaku ma həga ga mndu hən nda tagha skwiha kul raku ŋa mndu, ŋa mutsa skwi ta tvi kul đinaku. ¹² Ka sana slayan mataba la Kret ta mnay na: «Tsakalawi slna la Kret, la tsuđay hən, la yađi, la mahahau' hən,» ka'a. ¹³ Ta ŋa tsa mndu ya tsa gwada ya. Mantsa tama, dvanaghadvə ta hən ka ŋđanđa, ka ksa hən ta tva Lazglafta đina. ¹⁴ Dəvanagħa dva ta hən ka zlanja hən ta sna tsa garaku ta garə la Yahuda, nda tsa zlahuha mnduha ta mbəđanata hul ta kahwathwata ya. ¹⁵ Nda ghuđa inda skwi demdem ŋa gwal nda ghuđa. Hađ skwi nda ghuđa da gwal kul ghuđaku kul zlgħaftá gwada Lazglafta wu, đina a ndana taŋ wu, đina a ghunislaka taŋ wa. ¹⁶ Nda sna ŋni ta Lazglafta ka hən ta mnay, nda ta tva skwi ta magə hən ya ná, sna a hən ta Lazglafta wu, nda nza hən ka skwa mbiday ka gwal mbrəs, laviŋ a hən ta magatá skwi đina dər ka ki'a wa.

2

Tva nzakwa mnda zlgħay nda ŋuđuf

¹ Wya skwi dza'a kagha magay: Ŋavanja ka tagha ka ŋa mnduha ta hyahya skwi ta ghənja dina. ² Ka mna ka ŋa la galata mndu, ka nzata hən nda hanatá ghən ka gwal nda ra vla glaku ŋa taŋ, ka gwal nda vərđa ghunislak da hən, nda zlgħay nda ŋuđuf

* 1:4 Tit: Ngha ta 2 La Kwareŋt 8:23, Galat 2:3, 2 Timute 4:10. † 1:9 Aya 6-9: Gray nda Timute 3:2-7.

tdúkwa, nda vərda d̄vu, ka nzata hən ka gwal ksa ɲuduf guli. ³ Mantsa ka ka da mnanatá la galata mi'aha guli, ɲa magay taɲ ta ɲərma skwi manda ya ta zdəganatá Lazglafta. Yaha hən da tsa mndəra mndu, yaha hən da ghuyaku, ka tagha hən ta skwi d̄inadina ɲa sanlaha. ⁴ Mantsa ya tama dza'a kəl hən ka taghanaftá daghala mi'aha ta d̄va zə'alha taɲ nda zwana taɲ, ⁵ nda tva ndanu tdúkwa, ta hən. Ka nzakwa hən ka gwal nda ghuḅa. Ka ɲanata hən ta həga taɲ d̄ina. Ka nzakwa hən ka ɲərma mi'aha. Ka sna hən ta gwada da zə'alha taɲ. Mantsa ya ka hən da magay kada kwala lu ta vza rutsak ta gwada Lazglafta.

⁶ Ka mnanata ka ta zwana duhwalha guli, ka hananata hən ta hən ⁷ ma inda skwi. Kagha guli, ka maga ka ta skwi d̄ina ɲa nghay taɲ ta kagha, ɲa ksay taɲ ta sada gha. Nda ɲuduf turtuk káka tagha skwi ta taghə ka ɲa taɲ. Yaha ka da tsaḅaku. ⁸ Hyahya gwada káka mnay, ɲa ksutani ta gwal mbaḅanaftá gwada ka hula kada kwala hən mutsaftá vzaftá rutsak ta amu.

⁹ Ka mnanata ka ta la vu'aha guli, ka sna hən ta gwada da danahəga taɲ ma inda skwi. Ka maganata hən ta skwi dza'a zdanaftá ɲuduf ta hən. Yaha hən da mbaḅawi nda hən guli. ¹⁰ Yaha hən da kasaɲtá skwiha taɲ. Nərma skwi ka hən da magay katək, kada grafta danahəga taɲ kazlay: Tudúkwa mnduha hən kə'a. Mantsa dza'a kəl mnduha ka ghuba tsa skwiha ta taghə mu ta ghəɲa Lazglafta mnda mba amu ya.

Mbanafta Lazglafta ta mnduha ma dmakwa taɲ

¹¹ Dina ka magay mnduha Lazglafta ta tsa skwiha mnə yu ya, kabga maraɲmara Lazglafta ta zdakatahudani ta nzakway ka dzuḅaya mbaku ɲa inda mnduha demdem, ɲa mutsay taɲ ta mbaku. ¹² Tsa zdakatahudí vlama

Lazglafta ya, ta taghamatá kwal kul mbədglanatá hul, ɲa kwal kul maməgəltá skwa ghəɲa hadik, ɲa nzay mu ta nzakwa mu ma na ghəɲa hadik na nda hanatá ghəɲ, nda maga skwi tdúkwa, nda sna gwada Lazglafta, ¹³ ma na nzakwa mu ta kzla ɲərma fitik faf mu ta ghəɲ tida dza'a maravata glakwa Lazglafta dagala, ta nzakway ka Yesu Kristi mnda mba amu ya, ¹⁴ ta vlatá ghəɲani ka mtuta ma vla mu ɲa varagamapta ma dmakwa mu, ɲa nzakwa mu ka gwal nda ghuḅa ta kəmani, kada nuta mu ka mnduhani ta mama maga ɲərma* slnaha inda fitik.

¹⁵ Mantsa ya káka da taghanaftá hən. Ka vlanɲta ka ta mbraku ta hən. Ka dvanaghata ka ta gwal kul sna gwada nda inda mbraku ya vlagha Lazglafta. Yaha mnduha da hərtəta ta kagha.

3

Nzaku ta ranɲtá mnda zlghay nda ɲuduf

¹ Havanakhava ta gwal zlghay nda ɲuduf, ka hanaganata hən ta ghəɲ mista mghamha* nda ya da la ɲumna ka maga hən ta skwi ta mnanata lu ta hən. ² Mnanamna ta hən, yaha hən da mna ghwadaka skwi ta mndu, nda zdaku ka hən nzaku nda mndu. Ka gwal dzra nzaku ka hən, leḅtekwa ka hən nzata nda inda mndu, ³ kabga si ka rgha dər amu ghalya, had mu si ta sna gwada da mndu wa. Si nda zadá mu, ka nzaku mu ka vu'a maga ghwadaka skwi nda hara'u ta iri. Ta nzaku nda sisi kawadaga nda ghudzaku mu ta nzaku, prək má ka mbida amu. Ta husaɲhusa amu ta mnduha, ta husamahusa mnduha guli. ⁴ Ama, manda maraɲta Lazglafta mnda mba amu ta zdakwani nda d̄va mndani katakata, ⁵ ka mbamaftá tsi. Vəl magata mu ta skwiha tdúkwa a wu, hidahida tawa tsi ta amu, ka

* **2:14** Gray nda Zabura 130:8, Izekiyel 37:23, Sabi 19:5, Vrafta ta zlahu 14:2, 1 Piyer 2:9 Ifesuha 2:10.

* **3:1** Gray nda Ruma 13:1, 1 Piyer 2:13. † **3:5** Gray nda Yuhwana 3:5.

ghu6imistá mbrakwa Sulkum nda ghu6a,† kəl mu ka mutsaftá lfida yaku. ⁶ Tsa Sulkum nda ghu6a ghu-naga Lazglafta nda ma Yesu Kristi ya ta ndəghanaftá ɲudufa mu. ⁷ Mantsa ya kə'a zdəntahudi ka namafta ka ɲərma mnduha ɲa mutsay mu ta hafu ɲa kdekedzen ya faf mu ta ghəɲ tida. ⁸ Vərda skwi na gwada ta mnə yu na.

Ka gdata ka ta mna tsa gwada ya ka ɲdanɲa ɲa mnduha, kada maga gwal zlgħay nda ɲuduf ta ɲərma skwiha inda fitik. Tsa ya vərda skwi ta kata mnduha. ⁹ Tsaghutsa ta vgha nda zlərdutawi ka bətbət ta ghəɲa gwada ta mbəda mndəra mndu‡ nda ya nda gwada ta ghəɲa zlahā Musa. Had hayhaya tsa skwiha ya wu, kata a ta mndu wa. ¹⁰ Ka mamu mndu ta kladamtá daga vgha da taba gwal zlgħay nda ɲuduf katsi, ka dvanaghata ka karaku. Ka ta zlan a tsi tahula dvəglanaghata gha ka mahisŠ wu, ka zlinɲa ka ta tvani. ¹¹ Mndərga tsa mndu ta daga mndu mantsa ya ná, nda sna kazlay: Nda zada yu ma tvi kə'a. Ta kəma ta kəma ta dza'a tsi nda maga dmaku, nda má dzvudz-vani ksuvuta tsi ta ɲani.

Hidaku vlan lu ta Titus

¹² Ka ghunadapghuna yu ta Artimas ka Tisik a tsi katsi, ka saba ka misimmisim slidighata ma Nikwapwalis, kabga hada dza'a za yu ta fwaka da, ka yu ndanapta. ¹³ Ma fitik dza'a sli'afta i Zenas mnda tsa guma nda Apwalus ma Kret ka sli'i ya, ka katanɲa ka ta həɲ, da htugudunɲa skwi ta həɲ ma tvi. ¹⁴ Dina ka taghanaftá gwal zlgħay nda ɲuduf manda amu ta ɲavata ka maga skwiha dīnadīna, ɲa katanɲa taɲ ta gwal htaghu skwi da həɲ, kabga dza'a mutsay həɲ ta nisəla taɲ.

Ga zgu ɲa kdīnɲa

¹⁵ Ta ga zgu inda gwal kawadaga nda i'i ɲa gha, ka ganaghata kagha guli ta zgu ta inda graha u ma zlgħay nda ɲuduf.

Ka nza zdakatahuda Lazglafta kawadaga nda kaghuni demdem.

† 3:9 Ngha ta 1 Timute 1:4. § 3:10 Gray nda Mata 18:15-17.

Tsgha ta Iwa Pwal ɲa Filimuj

Gazgu

¹ I'i Pwal Tsam lu ma gamak ta ghəɲa vəl maganata da ta slna ta Yesu Kristi*, kawadaga nda zwanama mu Timute ɲni ta vindaghafta, a gra Filimuj ta nzakway ta gwa ghəɲ nda aɲni ma mndərga na slna na.

² Ta ga zgu ɲni ɲa mukuma mu Apiya nda Artipus† ya ta wda slna Lazglafta manda aɲni guli. Ta ga zgu ɲni guli ɲa pdakwa sanlaha ma Igliz ta tska vgha ma həga ga ghuni ka maga du'a. ³ Ka nza zdakatahuda Lazglafta Da nda Mghama mu Yesu Kristi ta ghəɲa ghuni. Ka vlaghunata həɲ ta zdaku.

Rfay Pwal ta Lazglafta ta ghəɲa Filimuj

⁴ Inda fitika magay da ta du'a, ta kulay yu ta hga gha, ka rfa Lazglafta ta ghəɲa kagha, ⁵ kabga snidighasna na zlghay ya zlghaf ka ta Mghama mu Yesu Kristi, nda dvuta ya dvu ka kahwathwata ta gwal zlghay nda ɲuduf. ⁶ Ta maga du'a yu da Lazglafta ka maravata pghatá ghəɲa na zlghay nda ɲuduf nda gwa u mida na, nda ma slna u. Mantsa, ka zlagapta ɲərma skwi ta kumə ɲni ta magata gha ɲa Kristi bɗanay ta daɓi. ⁷ Zwanama da, mndərga tsa dvu ta dvu ka ta gwal zlghay nda ɲuduf ya ná, vlihavla ta rfu, ta ufiha ta vgha guli, kabga dvudva ka ta gwal zlghay nda ɲuduf, ka mbanafatá həɲ.

Ndəba dzva Pwal da Filimuj ɲa tsu'aftá Unesima

⁸ Aɲ mndani, má si slaghusla yu ma nzakwa da ka ghunata mnda Kristi, má ɲa mnaghatá tva skwi ma ɲa magay gha dina. ⁹ Ama dzvu ta ndəbu yu da kagha nda ma dvu. I'i Pwal ya, glata mndu yu guli, wana ndanana tsamtsa lu ta i'i ma gamak, kabga

maganata da ta slna ta Yesu Kristi. ¹⁰ Ta ndəba dzvu yu da kagha ta ghəɲa zwanama da Unesima ya mutsaf yu ma Kristi, ma na nzakwa da ma gamak na. ¹¹ Wya si had hayhayani da kagha ghalya wa. Ndana tama, dza'a katay ta kagha nda i'i tani.

¹² Wya yu ta ghunədaghapta, ya hara da ya. ¹³ Si má ta kumay yu ta ɲaghuta tavata i'i hadna ma na nza-kwa da tsam lu ma gamak ta ghəɲa Lfidá Gwada, má ɲa magihatá slna ma vla gha, ya má da dawu yu ta magihata gha. ¹⁴ Tsaw tama ná, laviɲ a yu ta magay ga ghəɲ ga ghəɲa da kul snanata yu da kagha wu, ba má da kagha katsi sabi da nzakw tsa zdakwa gha ya ka mbla kagha.

¹⁵ Ba kada vrəglavafta nzakwa ghuni ɲa kdekedzen ká skwi nda Unesima kəl tsi ka dgata vgha nda kagha ɲa fitik kwitikw. ¹⁶ Ndanana ná, ta ka vu'a a nzakwani wu, mal tsatsi ka vu'a, nda nza ka zwanama mu tegedteged. Dvudva i'i, kagha yeya dza'a kwal kul dvafta rki. Mnda sɛla ya, zwanama gha ya guli ma Kristi.

¹⁷ Ka si klafkla ka ta i'i ka gra gha katsi ná, ka zlghafta ka manda skwi vərda i'i ta zlghə ka. ¹⁸ Ka si mamu dmaku mataba ghuni, nda ya ka mamu skwa gha da tsi, da i'i dawa ka. ¹⁹ I'i Pwal, ta vindafta nda dzva da yu, dza'a play yu, dməɲa da kagha ma zlgha nda ɲuduf a skwi ta kumə yu ta mnay guli wa. ²⁰ Mantsa zwanama da, ta ndəba dzvu yu da kagha ma hga Mghama mu, ka ləihata ka ta ɲudufa da ma guyatá vgha u ma Kristi.

²¹ Ta vindi yu ta na delewer na ná, nda sna yu kazlay: Dza'a magihamaga ka ta skwi ta dawu yu da kagha, nda sna yu guli dza'a magamaga ka ka malaghatá ya mna yu kə'a.

²² Mantsa, ta daway yu ta payidifta gha ta dzuguvi guli. Ta grafta yu ná, dza'a tsu'aftsu'a Lazglafta ta du'a ghuni ɲa vlihatani ta tvi ɲa bhadaghata da da kaghuni.

* 1:1 Ngha ta ayaha 13, 22 nda 23. † 1:2 Ngha ta Ruma. 16:5.

Ga zgu ŋa dza ghəŋa gwada

²³ Ta ga zgu Ipafras[‡] ŋa gha, ya tsam lu ma gamak kawadaga nda i'i ta ghəŋa maganatani ta slna ta Yesu Kristi. ²⁴ Ta ga zgu i Markus nda Aristarkus nda Demaska nda Lukwa, gwal ta ksə ŋni ta slna[§] kawadaga da həŋ, ŋa gha guli.

²⁵ Ka nza zdakatahuda Mghama mu Yesu Kristi nda kaghuni.

[‡] **1:23** Ipafras: Ngha ta Kwalasuha 1:7, 4:12. **§ 1:24** Markus: Ngha ta 2 Timute 4:11, Aristarkus: Ngha ta Slna gwal ghunay 19:29, 27:2, Kwalasuha 4:10. Demas: Ngha ta Kwalasuha 4:14, 2 Timute 4:10. Lukwa Ngha ta Kwalasuha 4:14, 2 Timute 4:11.

Tsgha ta lwi ŋa La Hebru

Gwadgamata Lazglafta nda ma Zwanjani

¹ Manda ghalya ná, nda kda fitika Lazglafta ta gwadganatá dzidzíha mu nda ta tvi kavghakavgha nda ma wa la anabi. ² Ama ndanana, nda ma Zwanjani ta gwada Lazglafta ta gwada nda amu. Ma fitika zlagigiŋta Lazglafta ta ghəŋa hadik* ná, nda tsa Zwanjani ya zlagigiŋ tsi. Tsa Zwanjani ya guli fanagha tsi ta ga mgham ta ghəŋa inda skwi. ³ Tsa Zwanjani ya ta mara glakwa Lazglafta. Manda va nzakwa Lazglafta ya ná, manda va tsaya nzakwa tsatsi guli. Nda ma mbrakwa gwadani ŋanata tsi ta inda skwi ta ghəŋa hadik. Tahula kdíntani ta magatá slna ghuóŋtá dmakwa mnduha, ka nzatá tsi ta luwa nda ga zeghwa Lazglafta† ya ta ga mgham ta ghəŋa inda skwi.

Mal Yesu ka inda duhwalha Lazglafta

⁴ Mantsa ya kəl tsa Zwanjani ya ka malaghutá duhwalha Lazglafta, manda va hgu ya vlanj tsi ka malaghutá ŋa tanj ya. ⁵ Had duhwala Lazglafta ya ta kdə walaŋta Lazglafta ta mnanata kazlay:

«Kagha ná, Zwanjani dá ka, nda nza yu ka Da gha daga gita» kə'a wa.
Had ya guli ta kdə walaŋta tsi ta mnanata kazlay: Dza'a nzakway yu ka Da gha,
dza'a nzakway kagha ka Zwanjani dá‡ kə'a guli wa.

⁶ Sana skwi guli, ma fitika dza'a Lazglafta ghunagatá kdakwa Zwanjani da ghəŋa hadik, kə'a mantsa: «Ka tsəlba inda duhwalha Lazglafta ta tsəlbu ŋani,» kə'a.

⁷ Ama wya kə'a mnata ta ghəŋa duhwalani:

«Gwal ksihatá slna hahəŋ, ŋa nanaftá həŋ manda falak,
ŋa nzakwa tanj manda ghanika vu,» § kə'a.

⁸ Ŋa Zwanjani ya, wya ka Lazglafta mnata ta ghəŋani:

«Dughurukwa ga mghama gha Lazglafta ná,

nda nza ŋa kdekeden. Dafa ga mghama gha ná,

nda nza ŋa ga mgham ta ghəŋa mnduha nda tvi tdukwa.

⁹ Skwiha tdukwatdukwa ta zdəgaghatá kagha,

dva a kagha ta ghwadaka skwiha wa. Tsaya kəl Da gha Lazglafta ka

pghaghaghatá rda zdəghaftá ŋuduf,

ka dvutá tsi ta kagha ka malaghutá graha* gha,» kə'a.

¹⁰ Ka'a guli:

«Kagha ná, Mgham ka.

Ma zraftani, kagha ta magaftá ghəŋa hadik.

Luwa guli ná, magatá slna dzva gha ya.

¹¹ Inda tsa skwi ya ná, dza'a hərdú hərdá həŋ.

Ama kagha ná, nda nza kagha ŋa kdekeden.

Tsa hadik ya nda luwa tani ná, dza'a haluhala həŋ manda halakwa lgut.

¹² Manda ya ta mbsafta lu ta lgut ya, manda tsaya dza'a mbsafta ka ta həŋ. Dza'a mbədavafmbədə həŋ, manda ya ta mbədavafmta lgut.

Ama kagha, manda va tsa nzakwa gha ya ná,

manda va tsaya ka, had kdavakta† nzakwa gha wa.»

¹³ Ta walaŋ a Lazglafta ta mnanatá ya dər turtuk mataba duhwalhani kazlay:

«Sawi nzata nda ga zeghwa dá, dza'a pghapgha yu ta ghumaha gha ŋa nzakwa tanj ka skwata pgha səlahá‡ gha» kə'a wa.

* 1:2 Ngha ta Yuh. 1:3. † 1:3 Ngha ta Zab 110:1. Aya. 6:7. Vrafta ta zlahu 32:43 nda Zab 104:4. ‡ 1:13 Ngha ta Zab 110:1.

‡ 1:5 Ngha ta Zab 2:7 nda 2 Sam. 7:14. § 1:7 1:9 Aya. 8:9. Ngha ta Zab 45:7-8. † 1:12 Aya.

¹⁴ Duhwalha Lazglafta ná, sulkumha ta maganata slna ta Lazglafta, ta ghanu lu ta hən̄ ɲa katan̄ta gwal ta nzakway ɲa mutsa mbaku ya.

2

Mbaku ta fərtuta katakata

¹ Tsaya tama ná, nda ra ka sganaghata mu ta maga dasuwa nda skwi ya snan̄ mu, kada kwala mu ta zwaɗuta ma tvi. ² Tsa gwaɗa si ta mnə duhwalha Lazglafta* ghalya ya ná, nda mbra nzakwani. Ina gwal ta kwal kul klaftá tsa gwaɗa ya ka gwaɗa, ka kwalaghutá snata ná, mutsafmutsa hən̄ ta guma ya ta ran̄ta hən̄. ³ Ka si mantsa ya tsi, waka amu dza'a ndapta ma tsa guma ya, ka si kwalaghukwala mu ta tsa glakwa glakwa mbaku ya tama? Wya tin̄əl Mgham Yesu ta mna tsa gwaɗa ta mbaku ya tama, ka sgamaghatá gwal ta snan̄ta tsa gwaɗa ya guli kazlay: Kahwathwata tsa gwaɗa ya kə'a. ⁴ Ka ɲlanaghatá Lazglafta kaghən̄ani guli ta tsa gwaɗa tan̄ ya, nda ma maga ɲizlaha, nda ma skwiha ka mandərmimi,† nda mazəmzəmha kavghakavgha. Dəganafha Sulkum nda ghuɓa ta slna ta mnduha ɲa maga skwiha kavghakavgha manda ya kumaɲ tsi guli.

Mndu ya ta hla mnduha da mbaku

⁵ Mantsa ya ná, duhwalhani a vlan̄ Lazglafta ta ga mgham ta ghən̄a zamaná ta sagha ta mnə mu ya wa. ⁶ Katək ná, wya ka sana mndu vindafta ma deftera Lazglafta: «Sanawu mndu ka ka ní Lazglafta kəl ka ka havapta ka tsatsi. Sanawu mnda səla kəl ka ka nghapta ka tsatsi na?» ⁷ An̄ mndani, vraganavgha ka gudzekw ɲa fitik kwitikw mista duhwalha Lazglafta. Tahula tsa, ka fanaghatá ka ta glaku nda sgit.

⁸ Ka vlan̄ta ka ta ga mgham‡ ta ghən̄a inda skwi demdem,» ka'a.

Ka vlan̄ta Lazglafta ta ga mgham ta ghən̄a inda skwi, ka lu ya ná, haɗ sana skwi kul haɗ tsi ta ga mgham ta ghən̄ani nda tsaya wa. An̄ mndani, ta ngha a mu karaku kazlay: Ta gay mndu ta mgham ta ghən̄a inda skwi kə'a wa. ⁹ Tsa mndu vragana lu ɲa fitik kwitikw mista duhwalha Lazglafta ta nzakway ka Yesu ya ngan̄ amu. Ka vlan̄ta Lazglafta ta glaku, nda sgit ta ghən̄a vəl mtutani, ka ghuytá ɗan̄wa. Mantsa ya tama, ma zɗakatahuɗa Lazglafta ná, ka ɲa inda mndu ɗan̄ta tsi ta mtaku.

¹⁰ Ina skwi ná, Lazglafta ta magafta. Ka ɲani nzakwani guli. Mantsa, ka ɗvaftá Lazglafta ta payaftá Yesu nda ma ghuya ɗan̄wa ya ghuyə tsi, kada mutsafta ndəghata mnduha ta nzaku ka zwanani, ɲa hlayni ta hən̄ ɗa glakwani. Yesu tsa mndu dza'a hla hən̄ ɗa mbaku ya.

¹¹ Tsa mndu ta ghuɓa mndu ya nda tsa gwal ghuɓin̄ lu ya tani ná, ma ɗa turtuk hən̄. Tsaya tsa kwal hula ksantá Yesu ka hga hən̄ ka zwanamani ya. Ka'a nda Lazglafta mantsa:

¹² «Dza'a mnan̄mna yu ta hga gha ɗa zwanama ɗa.

Dza'a zləzlvay yu ta hga gha mataba tskata mnduha,§» ka'a.

¹³ Ka'a guli mantsa:

«I'i ná, nda fa ghən̄a ɗa dar ka ɲa Lazglafta,» ka'a.

Ka'a guli na:

«Wana yu kawadaga nda zwaniha ya vliha* Lazglafta,» ka'a.

¹⁴ Tsa zwaniha mnə tsi ya ná, mnda səla hən̄ demdem. Ka nutá Yesu ka ghən̄ani guli ka mnda səla manda va hahən̄, kada lavin̄ta tsi ta mtuta, ɲa nanatá halaway ta ɲanatá mbrakwa mtaku ya, ka mbegi. ¹⁵ Mantsa ya magata Yesu, ɲa zlu'agaptá hən̄ ta gɗata ta nzaku ma zləɲa mtaku ya ta nin̄ta hən̄ ka vu'ani ya. ¹⁶ Mantsa ya

* **2:2** Duhwala Lazglafta si ta kla lwa Lazglafta ghalya Slna gwal ghunay 7:53. † **2:4** Ngha ta Markus 16:17-18, 20, 5:12. ‡ **2:8** Aya. 6:8. Ngha ta Zabura 8:5-7. § **2:12** Ngha ta Zabura 22:23. * **2:13** Ngha ta Isaya 8:17, 18. † **2:16** Ngha ta Isaya 41:8-9.

nzakwani, duhwalha Lazglafta a sa tsi da katan̄ta wa. Zivra Abraham† ya sa tsi da katan̄ta. 17 Tsaya tama kəl tsi ka nzakway ka skwi nda ra ka nutani ka gra vgha nda zwanamani, kada nzakwa tsi ka mali ta ghə̄ja gwal ta dra skwi ɲa Lazglafta. Tsatsi ná, dagala tawa hidahida da tsi, ɲərma ya ma slna Lazglafta, ɲa platá dmakwa mnduha.‡ 18 Ndanana tama, lavin̄lava ta katan̄tá gwal ta dzəghu halaway, kabga dzghan̄dzgha lu ta tsatsi ka ghə̄jani, ka ghuyanaptá dan̄wa.

3

Yesu mali ta ghə̄ja Musa

1 Mantsa tama zwanama, kaghuni gwal hgan̄ Lazglafta ɲa nzakw ka ɲani, fafwa ndana ghuni ta Yesu ghunatá mnda Lazglafta, ka mali ta ghə̄ja gwal ta dra skwi ɲa Lazglafta ya. Tsatsi tsa zlghaf mu ta mnə mu ban̄luwa ya. 2 Yesu ná, Lazglafta ta zbafta ɲa maga tsa slna ya. «Ka nzaku tsi ka ɲərma mndu ma tsa slna ya, ma nzakwani da Lazglafta manda va ɲa Musa, ma magayni ta slnani ɲa inda gwal ma həga Lazglafta* ya.» 3 Mal mndu ta ba həga ta vlan̄ta lu ta sgít ɲani, ka vərda tsa həga ya. Mantsa ya ná, dīna ka vlan̄tá glaku ta Yesu ka malaghutá ɲa Musa. 4 Inda həga ná, mndu ta bafta. Mndu ta baftá inda skwi guli ná, Lazglafta ya. 5 Musa ná, ɲərma mndu ya ma slna si ta magə tsi ma inda həga Lazglafta. Slanani ná, mnanan̄tá mnduha ta skwiha má dza'a mnə Lazglafta ya. 6 Kristi ná, zwan̄ ta nzanaghata ta ghə̄ja həga ya. Amu tsa həgani ya, ka gdanagda mu ta ɲanatá zlghay nda ɲudufa mu, ka ghərbay mu ta ghərbaku ma fatá ghə̄ja mu.

Mbi'a vgha fana Lazglafta ta mnduhani

7 Tsaya tama kəl Sulkum nda ghuḅa ka mnay kazlay:

«Gita, ka nda sna kuni ta lwani,
8 yaha kuni tənanaftá ghə̄ja ghuni
manda ɲa dzidzīha ghuni,
ta sli'anaftá gwada ma fitika
dzəghan̄ta tan̄ ta Lazglafta ma
mtak ya.

9 Ka Lazglafta ná, kulam nda nghan̄ta
tan̄ ta ɲərma skwi magə yu ɲa
tan̄ ma vaku fwaḍ mbsak ná,
ka dzəghihatá hən̄.

10 Tsaya tama kəl yu ka gaftá sidi nda
hən̄.

Ka yu mantsa:

“Ta dza'a ta kəma ta kəma hən̄ nda
ghwadaka ndanu,
sna a hən̄ ta skwi ta kumə yu da hən̄
wa.”

11 Ma tsa gatá sida da ya ná,
wadawada yu,
had̄ hən̄ dza'a walan̄tá lami da tsa vla
mbi'a† vgha payanaf yu ta hən̄
ya wa,» ka'a.

12 Dasuwa ka kuni zwanama da,
yaha ya dər turtuk mataba ghuni
da nzata nda ghwadaka ɲuduf ka
zlanavatá Lazglafta ta vla hafu ya.

13 Ta hgay Lazglafta ta kaghuni «gita»
guli. Mbruvuswa vgha ghuni inda
fitik, kada kwala dmaku nanaghatá
kaghuni, da tənanaftá ya dər turtuk
ma kaghuni ta ghə̄j. 14 Amu ná, graha
Yesu Kristi mu ka ɲanaɲa mu his his
dzvu ta kahwathwata fatá ghə̄j ya
mutsaf mu daga tan̄tan̄ ya.

15 Wya ka lu mnata daga ghalya:

«Gita, ka nda sna kuni ta lwani,
yaha kuni tənanaftá ghə̄ja ghuni,
manda ɲa dzidzīha ghuni ta
sli'anaftá gwada nda tsi‡ ya.»

16 I wa tsa mnduha ta snan̄tá lwa
Lazglafta ka sli'anaftá hən̄ ta gwada
nda tsi ya na? Tsa gwal ta sabə ta
had̄ika Masar hlagap Musa ta hən̄ ya
a ra? 17 Ta ghə̄ja i wa ta ga Lazglafta
ta sidi ma tsa vaku fwaḍ mbsak ya
guli na? Ta ghə̄ja tsa gwal ta gatá
dmaku ka rwutá hən̄ ma mtak ya a
ra? 18 ɲa i wa wadata tsi kazlay:
Had̄ hən̄ dza'a walan̄ta lami da tsa vla

‡ 2:17 Ngha ta Livitik. 4:20, 26, 35 nda 16:6, 10, 11.
mistani ɲa ɲanata. † 3:11 Aya 7-11, Zabura 95:7-1.

* 3:2 Ngha ta Mbsak 12:7 nda skwi ya vindin̄ lu
‡ 3:15 Zabura 95:7-8, manda ya mnaf gwada
Grek ɲa ghalya mnafta lu.

mbi'a vgha payanaf tsi ta hən̄ ya wu kə'a ya na? N̄a tsa gwal ta sli'anaftá§ gwada ya a ra? ¹⁹ Nda ngha mu ná, traptra ta hən̄ ta lami da tsa vla mbi'a vgha payanaf lu ta hən̄ ya, kabga kwalaghuta tan̄ ta zlghafta.

4

¹ Tshala tamafta Lazglafta ta imi ta sləmən̄ kazlay: Dza'a laviñlava kuni ta lami da vla mbi'a vgha ya payaghu-naf yu kə'a ya, dasuwa ka kuni tama, da p̄daghutá sani dər turtuk mataba ghuni ka kwal lami. ² Guli ná, mnamamna lu ta Lfida Gwada manda va ya mnana lu ta dzidziha mu ghalya. Ama katan̄ a tsa gwada mnana lu ta hən̄ ya dekdek wa. Manda snan̄ta tan̄ ta tsa gwada ya, ka kwalaghutá hən̄ ta zlghafta nda ñudufa tan̄. ³ Amu gwal ta zlghaftá tsa gwada ya dza'a lami da tsa vla mbi'a vgha ya. Ka Lazglafta mnata na:

«Wadawada yu ma gatá sida dá:

Dza'a nghay yu ka waka hən̄ dza'a lami da tsa vla mbi'a vgha* si payanaf yu ta hən̄ ya,» ka'a.

An̄ mndani, kd̄in̄kda ta magatá slna daga ma zlrafta ghəña hadik. ⁴ Ka lu mnata ma sana vli ma deftera Lazglafta ta ghəña mandəfəña fitik na: «Badu mandəfəña fitik mbi'apta Lazglafta ta vghani ma inda slnani†,» ka'a. ⁵ Ka'a guli manda va ya ghada tsi ta mnata na: «Had̄ hən̄ dza'a walan̄tá lami da tsa vla mbi'a vgha‡ ya si payanaf yu ta hən̄ ya wu,» ka'a. ⁶ Tsa gwal ta snan̄ta tan̄tan̄ ta tsa Lfida Gwada ya ná, lamə a hən̄ wu, kabga kwalaghuta tan̄ ta snan̄atá gwada Lazglafta. Tsaw nda ghada fata Lazglafta kazlay: Dza'a lamla sanlaha kə'a guli. ⁷ Tsaya tama kəl tsi ka tsəglaftá sana fitik ta nzakway ka «gita». Di'ij̄ fitik tahula tsa, ka mnigintá tsi ta tsa gwada ya nda ma wa Dawuda, ta slanaghata lu ta vindatani:

Gita, ka snan̄sna kuni ta lwani,

§ 3:18 Aya 16-18: Ngha ta Mbsak 14:1-35. Aya 18: Zabura 95:11. * 4:3 Ngha ta Zabura 95:11. † 4:4 Zlrafta 2:2. ‡ 4:5 Zabura 95:11. § 4:7 Zabura 95:7-8, manda ña gwada Grek ña ghalya mnaf ta lu.

* 4:8 Ngha ta Vrafta ta zlahu 31:7, Dzesuwa 22:4.

yaha kuni da tən̄anaftá ghəña§ ghuni kə'a ya.

⁸ Ka si má va bhadanam bha Dzesuwa ta hən̄ da tsa vla mbi'a vgha* ya ná, má mnəgla a Lazglafta ta gwada ta tsa sana fitik ya wa. ⁹ Tsaya tama ná, ta mamu tsa mbi'a vgha ya ña mnduha Lazglafta manda va tsa fitika mbi'a vgha badu mandəfəñ ya. ¹⁰ Mndu ya ta lami da vla mbi'a vgha ya payaf Lazglafta ya ná, ta mbi'a vgha tsatsi guli ma ñani ma slna manda mbi'apta mbi'ap Lazglafta ma ñani ya guli. ¹¹ Tsaya tama ná, ñavamaña ka lama mu da tsa vla mbi'a vgha ya. Dasuwa ka mu da kwalaghutá mu ta snan̄atá gwada Lazglafta, manda tsa ña dzidziha mu ya.

¹² Gwada Lazglafta ná, nda hafu mida, mbrumbra katakata guli. Zuza ka malaghutá wa limay his his. Laviñlava ta zlagadamta da ñuduf, nda vla nzugu tani dikw da dúdzi. Nda sna ta dgaptá skwi ta daslu mndu, nda skwi ta ndanu tsi tani. ¹³ Had̄ sana skwi ta difaghuta ta wa ira Lazglafta wa. Nzidid̄ hən̄ demdem ta wa irani. Nda ngha irani ta inda skwi demdem. Dza'a mnay mu ta inda skwi ta kəmani.

Yesu mali ta ghəña gwal dra skwi ña Lazglafta

¹⁴ Tsəhala mamu mu nda mali ta ghəña gwal ta dra skwi ña Lazglafta ta hemanata, ta nzakway ka Yesu Zwan̄a Lazglafta, ta bhadafta ta luwa da Lazglafta ya, sladafmaslada dar ta zlghay nda ñudufa mu. ¹⁵ Mali ta ghəña gwal ta dra skwi ña Lazglafta ya nda hta mbrakwani ka su'a skwi kawadaga nda amu ma hta ta mbrakwa mu a ña amu wa. Katək ná, dzghan̄dzgha lu ta mala mu ta ghəña gwal ksa slna Lazglafta manda va amu, ama ga a tsatsi ta dmaku wa. ¹⁶ Ka si mantisa tsi tama, gavanamavagava nda fatá ghəñ ta

Lazglafta, tsatsi ta vla zđakatahudi, ƚa tawatani ta hidahida ta amu, ƚa vlamatani ta zđakatahudi ƚa katamata ma fitik ya nda ra.

5

¹ Inda mali ta ghəŋa gwal ksa slna Lazglafta ná, mataba mnduha zabapta lu. Slna taŋ ná, ƚa maganata slna ta Lazglafta da manaka taŋ ya, ƚa vla skwi nda pla ghəŋ ƚa Lazglafta ta ghəŋa dmakwa mnduha. ² Tsa la mali ta ghəŋa gwal ta dra skwi ƚa Lazglafta ya ná, nda sna hahəŋ ká həŋ dza'a maga skwi dina ƚa gwal kul sŋaŋtá maga skwi dina, ta maga dmaku, kabga wanafwa skwiha ta hta mbraku ta tsatsi guli. ³ Tsaya tama dza'a kəl tsatsi ka pla ghəŋ ƚa Lazglafta, ta ghəŋa dmakuhani*, ta ghəŋa dmakuha mnduha yeya a wa. ⁴ Had' mndu ta klaftá tsa glaku ƚa nzaku ka mali ta ghəŋa gwal maga slna Lazglafta ya ka fanaghatá ghəŋani wa. Lazglafta ta hgaŋta manda ya hgaŋ tsi ta Haruna.

⁵ Manda va tsaya Kristi guli, tsatsi a ta fanaghatá ghəŋani ta nzaku ka mali ta ghəŋa gwal ksa slna Lazglafta wu, ama Lazglafta ta nzakway ka Da ta mnay ƚani kazlay:

Kagha ná, Zwaŋa da ka,
nda nza yu ka Da gha gita kə'a.

⁶ Ka'a ta mnay ma sana vli guli na:
«Kagha mali ƚa kdekeden ƚa ghəŋa
gwal ta ksa slna Lazglafta,
manda ƚa Melkisedek† ya,» ka'a.

⁷ Ma fitika nzakwa Yesu ma ghəŋa hadik ná, ka magə tsi ta du'a ka taw ka ŋdaŋda da Lazglafta ta laviŋtá mbanafu ma mtaku‡. Ka sŋanata Lazglafta ta ghəŋa vəl hananatani ta ghəŋani. ⁸ Kulam nda nzakwani ka Zwaŋa Lazglafta ná, ka sutá tsi ta duni, kəl tsi ka sŋaŋta kazlay: Sŋatá gwađa ná, skwi nda bla ya kə'a. ⁹ Manda kđiŋta Lazglafta ta dzanaghatá ghəŋa skwi ya kumaŋ tsi nda ma tsatsi, ka nzaku tsi ka

mndu ya ta mba inda gwal ta sŋanata gwađani, ƚa nzakwa taŋ nda hafu ƚa kdekeden. ¹⁰ Ka fatá Lazglafta ka mali ta ghəŋa gwal ta dra skwi ƚa Lazglafta manda ƚa Melkisedek.

Dasuwa ka kuni da zlaŋtá kuni ta zlgħay nda ŋuđuf

¹¹ Mamu skwi dagala ƚa mnay ta ghəŋani, tsaw nda bla tsislay ƚa ghuni, kabga la a da sləməŋa ghuni wa. ¹² Nda kđa fitik má prək ka nza-kwa ghuni ka gwal taghanatá skwi ta sanlaha, kabga nda kđa fitika ghuni ta tagha skwi, ama ta sna a kuni wa. ƚa sləglavapta nda sla vgha ka taghəgəta ƚa ghuni ta va tsa skwiha ma gwađa Lazglafta taghu kuni daga taŋtaŋ ya. Ta sna a kuni karaku ta za skwa zay ta zə la galata mndu wu, manda zwaŋ ta ghuva tata sa u'a ya kuni. ¹³ Mndu tata zba sa u'a ná, ta ka zwaŋ ta ghuva tsaya ma mndu. Ta sna a tsa mndu ya ta skwi tđukwa§ wa. ¹⁴ ƚa galata mndu na skwa zay taŋtaŋa ta gđata həŋ ta zay, ka slavaptá həŋ ka tagha dganatá skwi dina, nda ya kul dínaku, ƚa magay taŋ ta skwi dina.

6

¹ Mantsa ya tama, zluŋmazla ta hamata zwana tagha skwi ya ta taghə mu ta ghəŋa Kristi, mbađma ta ghəŋa tagha skwa gwal nda ndəha. Ma laghu mu vrəglafu ta ghəŋa dugh-waŋa skwi ta nzakway ka: Gwađa ta ghəŋa pla dmaku, ƚa zlaŋta mnduha ta maga slna ya ta kla həŋ da Zadaku, nda gwađa ta zlgħaftá Lazglafta nda ŋuđuf, ² nda gwađa ta batemha, nda gwađa ta fa dzvu ta ghəŋa mndu, nda gwađa ta sli'agapta ma mtaku, nda gwađa ta tsatá ghəŋa guma ƚa dekdek ya. ³ Zluŋmazla ta tsahaya, mbađma ta kəma ta kəma. Wya skwi ƚa magay mu nda kumay Lazglafta.

⁴ Skwi ƚa sŋaŋta mu na: Nda bla ma mnduha ya si tsuwadakanaf

* 5:3 Ngha ta Levitik 9:7. † 5:6 Aya 5-6: Zabura 2:7. Zabura 110:4. ‡ 5:7 Ngha ta Mata 26:36-46, Markus 14:32-42, Lukwa 22:39-46. § 5:13 Aya 12-13: Gray nda 1 La Kwareŋt 3:2.

tsuwadaka Lazglafta, gwal ya ta tapanatá skwi ya vla Lazglafta, gwal ya si ta mutsaftá Sulkum nda ghuḅa ma ṅudufa tan, ⁵ gwal ya si ta danṭá zdákwa gwada Lazglafta, gwal ya si ta mutsaftá mbraku ya ta nzakway ka ṅa zamana ta sagha, ⁶ ta zlambuta ka vrəglamta da nzakwani ghalya ná, nda bla ka vrəglakta tan da pləgəltá dmakwa tan. Zlənəglafzləṅa hən ta Zwanja Lazglafta ta udza zlənay, ka razay* banluwa.

⁷ Lagha imi ka gdata ta nzaku ta vwah, ka magafta skwi tida ṅa katanṭá gwal ya ta hvay ná, nda tfawa tsa hadik ya da Lazglafta nda tsa. ⁸ Ka laghani, teki nda hiwir yeya ka tsa vwah ya dyanafna ná, kataf a tsa ta mndu tama wu, dza'a ksi'afksi'a Lazglafta, dza'a drinḍra† lu.

⁹ Zwanama da, an mndani dər má mantsa mnata ṅni ná, da sna anṅi kazlay: Ta ṅərma tvi ta nzakway ka tva mbaku ya kaghuni kə'a. ¹⁰ Lazglafta ná, tdukwa tsatsi, had dza'a zanaptá slna ghuni ya maga kuni, ṅa katanṭá zwanama ghuni gwal zlghay nda ṅuduf, ya ta gdata kuni ta kata hən ndanana guli ya wa. ¹¹ Ndanana ná, ta kumay ṅni ta ṅavata inda kaghuni nda fata ghən ta skwi ya faf kuni ta ghən tida ha ka kdavaktani. ¹² Ma ksu yadi ta kaghuni. Ksawaksa ta sada gwal ta ṅavata ma zlghay nda ṅuduf, gwal ta faftá ghəṅa tan ta Lazglafta ka mutsaftá hən ta skwi ya tanaf Lazglafta ta imi ta sləmən ta mndu.

Kahwathwata tanafta Lazglafta ta imi ta sləmən ta Abraham

¹³ Ma fitika tanafta Lazglafta ta imi ta sləmən ta Abraham ná, ka wadanatá tsi nda vərda htsinani, kabga had sana mndu ta malaghutá tsatsi ṅa wadanatani nda tsi wa. ¹⁴ Ka'a nda Abraham mantsa: «Dza'a tfaghaghatfa yu ta wi. Kahwathwata dza'a yanaf ya yu ta zivra‡ gha tusak,» ka'a. ¹⁵ Mantsa ya, ka ṅavatá Abraham, ka mutsaftá tsi ta tsa

skwi tanaf Lazglafta ta imi ta sləmən ya. ¹⁶ Ta wadu mndu ta wadu ná, nda skwi ta malaghutá htsinṅa vərda tsatsi ta wada tsi. Tsa wadu ya guli dza'a hlanatá inda tsa skwi ta zlərda lu ta ghənani ya. ¹⁷ Nda tsaya ná, kumanḵkuma Lazglafta ta tsalanaptá tsa gwal dza'a tsu'a tsa skwi tanaf tsi ta imi ta sləmən ta mndu ya kazlay: Had yu dza'a mbədanafna skwi mna yu wu kə'a, kəl tsi ka sganaghata nda wadu. ¹⁸ Mantsa ya ná, his skwiha ya dza'a kwal lu kul lavinṭá mbədanafna. Skwiha ya tanaf tsi ta imi ta sləmən ta mndu nda wadu ya wada tsi nda tsi. Had dza'a walanṭá tsakalatawi§ mida wa. Mantsa ya guli ná, ta vlamavla ta mbraku ta amu gwal ta hwayamta da ghuva Lazglafta, ṅa ṅavata mu nda fatá ghən ta skwi ya tamaf Lazglafta ta imi ta sləmən ya. ¹⁹ Tsa skwi faf mu ta ghən tida ya ná, nda nza manda skwa sladanatá kwambalu ma nzakwa mu. Kahwathwata dihatani had skwi ta gigdanṭa wa. Zlaganapzłaga ta zlala ka ḅhadamta* da vla nzakwa Lazglafta. ²⁰ Da hada tinlaghuta Yesu ta lami ka amu, ṅa nzaku ṅa kdekedzen ka mali ta ghəṅa gwal dra skwi ṅa Lazglafta manda ṅa Melkisedek ya.

7

Melkisedek Mgham ta ghəṅa ksa slna Lazglafta

¹ Tsa Melkisedek ya ná, si mghama luwa Salem ya. Mali ta ghəṅa gwal ksa slna Lazglafta ta nzakway ta luwa ya guli. Ka sli'aftá tsi ka laghwi da guya Abraham ta vrakta ta kwarafna sana mghamha nda vulu. Ka tfanaghatá tsi ta wi. ² ṅa tsa Melkisedek ya hlanafna Abraham ta Zaka inda skwi zagagha tsi ma vla tsa vulu ya. Klatá ghəṅa tsa Melkisedek ya ná, «mgham tdukwa ya.» Guli na: Mghama luwa Salem ya. Tsa mghama luwa Salem ya guli ná, «mghama zdaku» ya. ³ Tsatsi ná, had

* 6:6 Aya 4-6 gray nda 10:26. † 6:8 Gray nda Złrafta 3:17-18. ‡ 6:14 Złrafta 22:16-17. § 6:18 Gray nda Mbsak 23:2. * 6:19 Gray nda Livitik 16:2.

dani wu, haɗ mani wu, haɗ dzidzani wa. Haɗ vɛl mnay kazlay: Baɗu yeya yata lu, baɗu yeya mtuta tsi kə'a guli wa. Manda Zwanja Lazglafta nzakwani. Nda nza ŋa kɛkedzɛŋ ka mnda ksa slna Lazglafta.

⁴ Tsa Melkisedek ya ná, mndu dagala ya, ka klaftá Abraham ta nzakway ka dzidzi ya ta zaka ma inda skwi zagagha tsi, ka vlaŋta.

⁵ Skwi ŋa snanŋa ná, mndɛra la Levi ta nzakway ka gwal ta ksa slna Lazglafta ná, zlahu Musa ta mnanatá hahəŋ, ŋa dza'a taŋ da ɗawa zaka da inda la Isra'ila. Zwanama taŋ tsa gwal ta ɗawu həŋ da həŋ ya. Aŋ mndani, zivra Abraham hahəŋ guli.

⁶ Melkisedek ná, tekwa tsatsi mataba mndɛra la Levi wu, ama ka klaftá Abraham ta zaka ma skwi zagagha tsi, ka vlaŋta. Ta ghəŋa tsa guli ná, ka tfanaghatá Melkisedek ta wi ta mndu ya tanaf Lazglafta ta imi ta sləməŋ. ⁷ Haɗ sana zlərday wu ná, tsa mndu ka mali ya ta tfanaghatawi ta tsa mndu ka sagəŋ ya. ⁸ Mndɛra la Levi ta zlgħa zaka ma skwi mutsaf lu ya ná, ta mtay həŋ ta mtaku. Ama tsəna Melkisedek ta zlgħafta zaka da Abraham na ná, mndu ta nzaku nda hafu ŋa kɛkedzɛŋ ya, manda ya nda vinda ma defteri.

⁹ ŋa tsinŋá ghəŋani, tsa Levi ta tsu'a zaka da sanlaha ya ná, klaflka tsatsi guli ta zaka ka vlaŋtá Melkisedek nda ma dzidza taŋ Abraham. ¹⁰ Aŋ mndani, ta ya a Abraham ta Levi, ta lagħa Melkisedek da guyaku nda Abraham wu, ama mamu tsatsi ma vgha dzidzani.

¹¹ ŋa mndɛra la Levi ta nzakway ka gwal ta ksa slna Lazglafta, vlaŋta Lazglafta ta zlahu ta la Isra'ila*. Ama tsa slna taŋ ya ná, slagħwa a ŋa dzanaghatá ghəŋa skwi ya kumaŋ Lazglafta, ta vlaŋtá tsi ta zlahu ta həŋ wa. Ka má si slagħusla tsi katsi ná, má zbəgla a lu ta sana mali ta ghəŋa gwal ksa slna Lazglafta,

manda Melkisedek ya wu, má gi kla'atá mndu mataba mndɛra la Levi manda Haruna má dza'a nzakwa tsi.

¹² Ka si mbəɗapmbəɗa Lazglafta ta mndɛrga mali ta ghəŋa gwal ta ksa slnani mantsa katsi ná, nda nza tkwe' ka mbəɗaptá zlahu guli. ¹³ Tsəna mghama mu ta gwadə lu ta na gwadə na ta ghəŋani na ná, Yesu ya. Mataba mndɛra sana mndu ta kul walaŋta ksa slna Lazglafta ta gwir tsatsi. ¹⁴ Nda sna lu guli ta tsatsi kazlay: Sabi ma mndɛra la Yuda† kə'a. Nziya ya nza tsi ná, gwadəŋ a Musa ta gwadə ta ghəŋa tsa mndɛra taŋ ya ma fitika gwadəyɛni ta gwadə ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta wa.

Sana mali ta gara vgha nda Melkisedek

¹⁵ Skwi ta kɛglinŋá tsalinŋa ná, zlagapzłaga sana mnda ksa slna Lazglafta. Manda va Melkisedek tsatsi guli. ¹⁶ Nza a tsa mndu ya ka mndu ta ksa slna Lazglafta manda ya ta mnata zlahu ta fata mndu wa. Tsatsi ná, nzanza tsatsi nda mbrakwa hafu ya kul kɛavakta. ¹⁷ Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na: «Nda nza ka ŋa kɛkedzɛŋ ka mnda ksa slna Lazglafta, manda Melkisedek‡ ya» ka'a.

¹⁸ Mantse ya ná, nda hərdá zlahu ŋa ghalya, kabga nda hta mbrakwani, haɗ hayhayani wa. ¹⁹ Zlahu Musa ná, laviŋ a ta nanaftá mndu ka mndu tɗukwa ta wa ira Lazglafta wa. Ama ndanana ná, mutsafmutsa mu ta fata ghəŋ ta malaghuta. Tsaya dza'a bhadamaghata da Lazglafta.

²⁰ Ta ghəŋa tsa guli ná, ma fitika dza'a Lazglafta fata Yesu ka mali ta ghəŋa gwal ksa slnani ná, ka wadətá tsi ta wadú. Ama ma fitika pghatani ta la Levi, wadə a ta wadú wa. ²¹ Yesu ná, nda wadú fata Lazglafta ka mnda ksa slnani, ma fitika mnatani kazlay: I'i Lazglafta na:

«Wadəwadə yu,
haɗ yu dza'a vrəglafta tida wu:

* **7:11** Vla skwi ŋa Lazglafta, la Isra'ila, mnana nda mna lu ta la Isra'ila ta zlahu ta ghəŋa vla skwi ŋa Lazglafta, ka mbəɗatani ma sana vli. † **7:14** Ngha ta Mata 1:1-2, Lukwa 3:33. ‡ **7:17** Zabura 110:4. § **7:21** Zabura 110:4.

“Nda nza ka ka mnda ksa slna ɲa kɛkɛdzenʒ” » kə'a.

²² Ma tsa waɗu waɗa Lazglafta ya ná, grafgra amu ma Yesu kazlay: Mamu mu nda slərɓatá zughu ya ta malaghuta kə'a.

²³ Guli ná, tsa sanlaha ma gwal ksa slna Lazglafta ya ná, nda tska hahəŋ, kabga ta mtay hahəŋ ta mtaku haɗ həŋ ta gɗavata wa. ²⁴ Yesu ná, ɲa kɛkɛdzen nzaɗá nzaɓwa tsatsi. Slna tsa nzaɓwani ka mnda dra skwi ɲa Lazglafta ya guli, haɗ dza'a tsavapta wa. ²⁵ Tsaya guli kəl tsi ka slaghuta ka mnda mbanafɗa ɲa kɛkɛdzen ta inda gwal dza'a ɓhaku da Lazglafta nda ma tsatsi. Yesu ná, ɲa kɛkɛdzen nzaɗá nzaɓwani ka maga du'a da Lazglafta ta ghəŋa taŋ.

²⁶ Tsaya tama ná, nda nza Yesu ka mali ta ghəŋa gwal ksa slna Lazglafta ya pahan mu. Tsatsi ná, nda ghuɓa nzaɗá nzaɓwani, haɗ rutsak tida wa. Haɗ dmaku tida guli wa. Nza a tsatsi manda gwal dmaku wa. Klagha kla lu ta luwa. ²⁷ Nza a tsatsi manda hamata sanlaha ma la mali ta ghəŋa gwal ksa slna Lazglafta wa. Zba a tsatsi ta pla ghəŋ inda fitik ɲa ghəŋani, nda ya ɲa hamata mnduha guli wa. Turtuktuk plata tsatsi ta ghəŋ ma vlatani ta ghəŋani. ²⁸ La mali ta ghəŋa slna Lazglafta ya ta zbapta zlahu Musa ná, gwal nda hta nzaɓwa taŋ ya. Ma fitika waɗata Lazglafta ta tsa waɗu waɗa tsi ya, mbəɗapta tsa gwada ya ta zlahu Musa. Ka fata tsi ta zwanani ɲa kɛkɛdzen ka mali ta ghəŋa gwal ksa slna Lazglafta, ɲa dzanaghatá ghəŋa skwi kumaŋ tsi.

8

Yesu mali ta ghəŋa gwal ksa slna Lazglafta

¹ Wya mala dughwanja skwi ta mnə ɲni: Mamu mu nda mali ta ghəŋa gwal dra skwi ɲa Lazglafta. Tsatsi ná, ta luwa ta nzaɓwa tsatsi nda ga zeghwa dughurukwa Lazglafta*. ² Ta ksa slna tsatsi ma vərɗa həga tumpul

ya magaf Mgham Lazglafta ta luwa ma vla nzaɓwa Lazglafta, ya magaf dzva mndu a wa.

³ Inda mali ta ghəŋa gwal ksa slna Lazglafta ná, fafa lu ɲa vla skwi ta vlata lu, nda skwa pla ghəŋ tani. Nda ra ka mutsafta ɲa amu ma mali ta ghəŋa gwal ksa slna Lazglafta guli ta skwi ɲa vlayni. ⁴ Ka má si ta haɗik na Kristi katsi ná, ma haɗ fitik dza'a nzaɗa tsi ka mnda dra skwi ɲa Lazglafta wu, kabga nda ghada kluta gwal ta dra skwi ɲa Lazglafta ta vli manda ya mnaf zlahu. ⁵ Tsa slna ta magə tsa gwal ta maga slna Lazglafta ya ná, fwata skwi ta magaku ta luwa ya, sulkuma skwi ta magaku ta luwa ya guli. Ma fitika dza'a Musa ba həga tumpul ná, wya ka Lazglafta nda tsi: «Dasuwa káka, manda va tsa nzaɓwani maragha yu ta ghwá† ya ná, manda va tsaya káka da bafta,» ka'a. ⁶ Kahwathwata ná, slna dagala vlan lu ta Yesu. Tsatsi ta nzamta ma takataka slərɓatá zughu ɗina ta malaghuta, thaɗ lu ta tata imi ta sləməŋ ɗina ta malaghuta ya guli.

⁷ Ka si ma haɗ rutsak ta tsa taŋtaŋa dzratawi ya wu katsi, ma zbəgla a lu ta mahisani wa. ⁸ Manda tsaya ná, mamu rutsak kəl Lazglafta ka mnay ɲa taŋ. Ka'a mantsa:

«Dza'a saghasa fitik,
dza'a dzrəglafdzra yu ta wi ka lfidani
mataba ɗa nda la Isra'ila,
nda ya nda la Yuda,

⁹ nzaɗa a manda tsa dzratawi dzraf yu nda dzidziha taŋ ma tsa fitika hlagapta ɗa ta həŋ
nda dzva ɗa ma haɗika Masar ya wa. Hahəŋ ka ghəŋa taŋ ta ɓadziŋtá tsa si dzratawa ɗa nda həŋ ya, ka zliŋtá i'i ta həŋ guli,

¹⁰ Mantsa tama, wya tsa dzratawi dza'a dzrafta yu nda la Isra'ila tahula tsa fitik ya.

Dza'a taghanaftagha yu ta zlahuha ɗa ta həŋ, ɲa hanamta ɗa ta həŋ ma ndana taŋ,

thanamha yu ta həŋ ma ɲuɗufa taŋ. Dza'a nzanza yu ka Lazglafta

* **8:1** Ngha ta Zabura 110:1. † **8:5** Ngha ta Sabi 25:40.

taŋ, ɲa nzakwa hahəŋ ka mnduha ɗa guli.

11 Haɗ mndu ɗər turtuk dza'a taghəglanaftá mndəra taŋ, ɗər zwanjmani kazlay: Snaŋsna ta Lazglafta kə'a wa.

Inda taŋ dza'a nda sna həŋ ta i'i, nda zwani tani, nda glata mndu tani.

12 Dza'a planapla yu ta krughuva taŋ, havglakta a yu ɗekɗek ta dmakuha taŋ wu,» ka'a.

13 Ma tsa mna gwaɗa ta dzratawi ka lfiɗ ya, niŋna Lazglafta ka halatani ta tsa taŋtaŋani ya. Tsa ɲa ghalya ta halaku ya, ta ghwan a ka hluta wa.

9

Tsəlbu ɲa Lazglafta ta haɗik, nda ya ta luwa

1 Ma tsa taŋtaŋa dzratawi ya, mamu tvi ya ta raku ɲa magay ka lu dza'a tsəlbu ɲa Lazglafta. Mamu həga guli ya banaf lu ta Lazglafta ta haɗik, 2 nda tumpul bafta lu ta tsa həga ya. Taŋtaŋa huɗa tsa həga ya ná, vli nda ghuɓa ta hga lu. Mida famta lu ta pitirla, nda tabəl, nda buradi ɲa Lazglafta. 3 Tahula mahisa zlala, mamu sana huɗi ta hgu lu ka vli nda ghuɓa katakata. 4 Mida famta lu ta skwi ya tsaf lu ka dasu ta kəl lu ka dra urdi, nda blukuma dzratawi maganava lu ta dasu. Ma tsa blukum ya guli mamu siga ka dasu ndəgham lu ta mana mida, nda dafa Haruna si ta dzuslafta dzuslu ya, nda klamha his nda vinda ta gwaɗa dzratawi tida. 5 Ka tsat-saftá lu ta Kerubuha his ta mara glakwa Lazglafta ta nzəganaghatá tsa blukum ya ka pghəganaghatá zlam-bak ta vli ya ta vlə lu ta us ɲa Lazglafta ɲa pla dmaku. Ama haɗ lu dza'a pasla gwaɗa* ta tsaya ndana wa.

6 Mantsa ya gwagwatá nzakwa tsa həga ɲa gɗata gwal ta dra skwi ɲa Lazglafta ta lami da maga slna

taŋ ma taŋtaŋa huɗani ya. 7 Ama ma tsa mahisa huɗi ya, mali ta ghəŋa gwal ta dra skwi ɲa Lazglafta turtukwani ta lami dida, turtuk ma vaku, ɲa kladanamtani nda usa rini, ɲa vlanťa Lazglafta ɲa plinistá krughuvani†, nda ya ɲa plinistá ɲa hamata mnduha guli. 8 Mantsa ya kumaŋta Sulkum nda ghuɓa ta mnamaŋta kazlay: Haɗ tvi ɲa lami da tsa huɗi nda ghuɓa katakata ya, ka ta gɗavagɗa tsa taŋtaŋa huɗi ya wa. 9 Tsaya skwa gray nda skwi ta magaku gitana. Ta maray kazlay: Vla skwi ta vlə lu, nda pla ghəŋ ta plə lu ɲa Lazglafta ná, slaghu a ɲa dzanaghatá ghəŋa ghuɓatá dmakwa gwal ta tsəlbu ɲani wu kə'a. 10 Gwaɗa ta skwa zay, nda skwa say, nda tva ghuɓaku kavghakavgha kwenkwenj ta taghamafta tsahaya. Tsa skwiha fafa lu laviŋ mnduha ta magay ya ná, nda nza tsahaya ɲa kzla mbəɗanafta Lazglafta ta inda skwi.

11 Ndanana ná, saghasa Kristi ta nzakway ka mali ta ghəŋa gwal dra skwi ɲa Lazglafta famatá vərɗa skwiha ya ta tsu'u mu. Ka lami tsi nda ma həga tumpul dagala ta ɗinuta katakata, ya kul baftá mnda səla. Ta ghəŋa na haɗik na a bafta Lazglafta guli wa. 12 Ma tsa lami lamə Yesu turtuktuk da tsa huɗi nda ghuɓa katakata ya ná, lamə a nda klatá usa duguzumha nda zwanja lghəŋ wa. Vərɗa ɲani ma us vla tsi, ka mbamafta ɲa ɗekɗek ma dmakuha mu. 13 Ghalya, ta pslapsla lu ta duguzumha, nda lghəŋha ka wutsika usani ta gwal ta gatá krughuvi manda ya ta mnə zlahu ya. Ta ksafksa lu ta vlək guli ka drata nda dra‡, ɲa faɗaftá hutidifani ka dzay ta mnduha guli. Tsaya dza'a kəl tsa krughuva taŋ ya ka saha ta həŋ manda ya ta mnə zlahu. 14 Ka si mantsa ya tsi, malaghumala usa Kristi pyu ka tsahaya. Ga a Kristi ta dmaku wu,

* 9:5 Ayaha ta gara vgha nda aya 2-5: Aya 2: Sabi 26:1-30, 25:31-40, 25:23-30. Aya 3: Sabi 26:31-33. Aya 4: sabi 30:1-6, 25:10-16, 16:33, Mbsak 17:16-26, Sabi 25:16, Vrafta ta zlahu 10:3-5. Aya 5: Sabi 25:17-22.

† 9:7 Aya 6: Mbsak 18:2-6. Aya 7: Ngha ta Livitik 16:2-34. ‡ 9:13 Ngha ta Levitik 16:14-16, Mbsak 19:9, 17-19.

ama ka klaftá tsi ta ghəŋani ka vlanťá Lazglafta nda mbrakwa Sulkum nda ghuba. Na kdekedzeŋ tsa Sulkum ya. Tsa usa Kristi ya ta ghubinťá ɲudufa mu, ɲa zlanťa mu ta maga ghwadaka skwiha ya ta kla mndu da mtaku, ka magay mu ta slna Lazglafta ya ta vla hafu.

¹⁵ Tsaya kəl Kristi ka sladamta matakataka i Lazglafta nda mnduha, ɲa dzrəglaftawi ka lfid nda həŋ, ɲa zlgħay gwal hagaf Lazglafta ta tsa ɲərma skwi tanaf tsi ta imi ta sləməŋ ta həŋ ɲa vlanťá həŋ, ɲa nzakwani ka ɲa taŋ ɲa dekdek ya. Əŋka'a ka mtakwa Kristi ta varagaptá mnduha ma ghwadaka skwiha ya ta magə həŋ ma dzratawi ya ɲa ghalya.

¹⁶ Ka fafa mndu ta sləkadani ná, ba graftá mtatá tsa mndu ta fatá sləkadani ya kada dga tsa skwani fa tsi ka sləkadani ya. ¹⁷ Ka ta ndiri mndu ta fatá sləkad ná, had lu ta ksantá tsa skwani fa tsi ka sləkadani ya wa, ba tahula mtutani kasi'i. ¹⁸ Mantsa ya guli, dər tsa taŋtaŋa dzratawi ya ná, nda us magafta lu. ¹⁹ Tahula mnanafta Musa ta inda zlahu ta mnduha demdem, manda ya mnaf zlahu, ɲa klaftani ta usa zwana lghəŋ nda ɲa duguzumha ka gaβanafta nda imi. Bəlaha ta sluhwa fwa izwap nda swida tuwaka dva hbun lu ta wa udzu, ka tsughumamta ma tsa us ya, ka wutsikay ta tsa deftera zlahu ya, nda ya ta inda mnduha. ²⁰ «Nana na usa dzratawa Lazglafta nda kaghuni ka ɲanata kuni ta tsa dzratawiŠ ya,» ka'a ta mnay ta wutsik tsi ta həŋ. ²¹ Wutsikafha guli ta tsa həga tumpul ya, nda inda huzlaha mida ta kəl lu ka ksa slna ka tsəlbu ta kəma Lazglafta ya. ²² Manda ya mna zlahu ná, wər nda us ta ghubinťa lu ta inda skwi. Ka pghu* a us ná, had platá dmaku wa.

Platá ghəŋ pla Kristi ta ghuba dmaku

Š 9:20 Sabi 24:8. ɲa ayaha 19-20, ngha ta 24:3-8. ta Livitik 17:11. † 9:28 Gray nda Isaya 53:12.

²³ Nda ra ka ghubinťa mantsa ya ta tsəna skwiha ta ghəŋa hadik na, kabga fwata vərda tsa skwiha ta luwa ya həŋ. Tsaha ta nzakway ka vərđakani ta luwa ya guli ná, nda ra ɲa taŋ nda pla ghəŋ ya ta malaptá tsa taŋtaŋani ya. ²⁴ Lamə a Kristi da tsa vli nda ghuba katakata ma həga tumpul magaf mnda səla ya wa. Fwata tsa vərđani ta nzakway ta luwa ya tsaya. Tsatsi ná, ta luwa lagħwa tsatsi. Ndanana, ta nzaku ta kəma Lazglafta ta gwada ma vla mu. ²⁵ Inda vaku tsa mali ta ghəŋa gwal ta dra skwi ɲa Lazglafta ta dza'a da tsa vli nda ghuba katakata ma həga tumpul ya nda tatá usa rini. Ama Kristi ná, lamə a tsatsi ɲa gdata ta vlatá ghəŋani wa. ²⁶ Ka má mantsa tsi ná, má mbədava a fitika ghuyayni ta đanwa daga ka yawu zlagapta ghəŋa hadik wa. Turtuktuk səla zlagapta tsatsi ma na kdavakta fitik na. Ka vlanťá tsi ta ghəŋani ta Lazglafta ɲa hərdinťá dmakwa mu dekdek. ²⁷ Inda mnda səla ná, thanaftha lu ta mtutani turtuktuk səla, tahula tsa ɲa tsanaghata Lazglafta ta guma. ²⁸ Manda tsaya Kristi guli, turtuktuk səla mtuta tsi, ɲa vlanťá ghəŋani ta Lazglafta, ɲa hərdinťá dmakwa ndəghata mnduha†, ɲa vrəglagatani kamahis. Tsa vrəglagata dza'a vrəglagata tsi ya, ɲa hərdgəltá dmaku a wa, ama ɲa mbanafťá gwal ta fata vgha ka kzlay.

10

¹ Zlaha Musa ná, vərđaka nzidida tsa skwi ta sagha ya a wu, fuwatani ya. Laviŋ a dekdek ta payaftá gwal ta gavanavatá Lazglafta ɲa nzakwa taŋ manda ya ta kumay tsi wa. Waka tsa pla ghəŋ ta gdata lu ta magay inda fitik, vaku nda vaku ya dza'a ghubinťa həŋ ta wa ira Lazglafta na? ² Ka si má ta ghubay tsi katsi, magata taŋ turtuktuk ya ná, má ndanəgla a həŋ ta dmakuha taŋ wu, má zlanťa lu ta pləgəltá ghəŋ. ³ Tsaw mantsa ya

* 9:22 Aya 21: Ngha ta Livitik 8:15. Aya 22: Ngha

a wa. Katək ná, tsa pla ghəŋ ta plə həŋ ya, ta havanaktá həŋ ta dmakuha taŋ vaku nda vaku, had ta ghuḅiŋtá həŋ, ⁴ kabga had usa lghəŋha, nda duguzumha ta hərdiŋtá dmaku wa.

⁵ Tsaya kəl Kristi ka mnay ŋa Lazglafta ma fitika dza'ani saha ta ghəŋa hadik, ka'a mantsa:

«Va a ka ta plaghatá ghəŋ nda rini wu, va a ka ta vlaghatá sana skwi ŋa plaghata ghəŋ guli wa.

Ama ka vlihatá ka ta slu'uvgha ŋa vlaghata.

⁶ Zdəgagha a skwi nda səla ta drə lu nda dra ta gwir,

nda skwi ya ta vlaghata lu nda vla ŋa pla ghəŋ ta ghəŋa dmaku wa.

⁷ Ka yu mantsa: «Wana yu Lazglafta, sasa yu ta ghəŋa hadik da maga skwi ya ta kumə ka,

manda ya nda vinda ta ghəŋa da ma deftera zlahu*,» ka'a.

⁸ Ka Kristi mnuta karaku na: «Nda pla ghəŋ nda skwi nda səla tani, nda skwiha ta klafta lu ka vlaghata nda vla tani, nda skwiha nda səla ta drə lu nda dra ta gwir tani, nda skwi nda səla ta klafta lu ŋa pla ghəŋ ta ghəŋa dmaku tani, va a ka ta həŋ wu, zdəgagha a həŋ guli wu,» ka'a. Ta wya maga manda va ya mna zlahu lu ta tsa pla ghəŋ ya kay guli. ⁹ Ka'a guli mantsa: «Wana yu, saghasa yu ŋa maga skwi ya ta kumə ka,» ka'a. Ka hlanatá tsi ta tsa taŋtaŋa pla ghəŋ ta plə lu ya, ka mbəɗapta nda mahisani.

¹⁰ Magamaga Yesu Kristi ta skwi ta kumə Lazglafta. Ka vlanjta tsi ta ghəŋani ŋa pla ghəŋ turtuktuk səla. Mantsa ya kəl mu ka nzakway nda ghuḅa ta wa ira Lazglafta.

¹¹ Inda gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta turtuk turtuk, ta sladu ta sladu ta nzata həŋ ka maga slna taŋ inda fitik, ta gdata ta vla va tsa skwi turtuk ŋa hərdiŋta dmaku ya, ama laviŋ a ta hərdiŋta wa. ¹² Ama Yesu Kristi ná, turtuktuk vlata tsatsi ta ghəŋani ŋa pla ghəŋ ŋa hərdiŋta dekdek ta dmakwa mnduha. Tahula

tsa, ka nzatá tsi nda ga zeghwa Lazglafta. ¹³ Ndanana, hada nzata tsi ka kzla pghanata Lazglafta ta ghumahani ka skwa ta dinlay səlani.

¹⁴ Ma tsa vlatani ta ghəŋani turtuktuk ya, ka nanaftá tsi ka gwal tdukwa ŋa dekdek ta wa ira Lazglafta, ta gwal ta ghuḅiŋta tsi ta dmakwa taŋ.

¹⁵ Ta tsalamaptsala Sulkum nda ghuḅa guli kazlay: Prək tsa pla ghəŋ turtuktuk ya kə'a. Ka'a karaku na:

¹⁶ «Wya tsa dzratawi dza'a yu dzrafta nda həŋ ma tsa fitik ya, ka Mgham Lazglafta.

Dza'a famfa yu ta zlahuha da da ŋudufa taŋ,

dza'a thanamtha yu ta həŋ ma ghunislaka taŋ,» ka'a.

¹⁷ Ka'a guli mantsa: «Had yu dza'a havglakta dekdek ta dmakuha taŋ, nda krughuvha taŋ wu,» ka'a. ¹⁸ Ka plinispla Lazglafta ta dmakwa mnduha ná, pahəgla a mnduha ta skwi ŋa vlanjta Lazglafta ŋa hərdiŋta dmakuha wa.

Gavanamava gava ta Lazglafta

¹⁹ Mantsa tama zwanama da, nda pla vgha mu ta lami da tsa vli nda ghuḅa katakata ya nda ma usa Yesu. ²⁰ Tanaptá Yesu ta zlala, ka tamaptá lfida tvi ŋa lami nda tida ŋa mutsa hafu. Tsa zlala kuhwanap lu ya ná, vərda ka vgha Yesu dza lu yeya. ²¹ Tsaya tama ná, mamu mu nda mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ta hemanata, ta nzanaghatá həga Lazglafta. ²² Ma tsa nzakwani mantsa ya tama, gavanamava gava ta Lazglafta nda ŋuduf turtuk, nda fata ghəŋ dar, nda ghuḅata ŋuduf kul had dmaku mida, nda mbazatambaza nda imi tsələŋa. ²³ Sladafmaslada ta fatá ghəŋa mu ka gdata mu ta va mnay kazlay: Tsa mndu ta tamaftá imi ta sləməŋ ya ná, nərma mndu ya kə'a.

²⁴ Nghapma ngha ka sani nda sani, ŋa vlamatá mbrakwa dvuvustá vgha nda maga skwi dina. ²⁵ Ma tsanap mu ta tska vgha mu manda ya ta

* **10:7** Aya 5-7: Zabura 40:7-9, manda ya ta mnə Grek ŋa ghalya.

snuta sanlaha ta tsanapta ya. Katək ná, vlvusma mbraku sani nda sani. Sganaghamasga, kabga nda sna mu kazlay: Ndusa fitika vragata Mgham Yesu kə'a.

²⁶ Tahula snan̄ta mu ta vərda tvi, ka gdata mu ta gəgəltá dmaku ka palama katsi, grafmagra kazlay: Ta had̄ sana skwi dza'a vlata lu ɲa pla ghəɲ ɲa hərđiŋtá dmaku wu kə'a. ²⁷ Ta ghəɲa kzl̄ay ma zləɲ dza'a kzlə lu ta guma Lazglafta. Tsa guma ya ná, nda bla katakata, ka vu ghandand nzakwani dza'a dra ghumahani. ²⁸ Dər wati ma mndu ta kwalaghuta snatá zlah̄a Musa, ka mamu masləm̄tsəkha his ka hkən a tsi ta grafta katsi, ta dzadza lu ta tsa mndu ya, had̄ tawa hidahida tida wa. ²⁹ Ka si mant̄sa ya nzakwani nda zlah̄a Musa ya ní, kighkigh dza'a nzakwa tsi nda mndu ta zlr̄id̄iŋtá Zwan̄a Lazglafta, ka razanaftá Sulkum ya ta vlamatá zdakatahudi ya tama? had̄ hayhayani wu, ka'a nda us ya kəl Lazglafta ka dzraftawi nda tsi, ka ghubiŋta nda tsi ya. ³⁰ Nda sna amu ta tsa mndu ta mnay kazlay: I'i dza'a vranamtá mndu ta skwi ya maga tsi, i'i dza'a planamta kə'a ya. Ka'a guli na: «Dza'a tsanaghat̄sa Mgham Lazglafta ta guma ta mnduhani,» ka'a. ³¹ Skwa zləɲay gwad̄a ta dəd̄amta mndu da dzva Lazglafta ya ta vla hafu.

³² Havakwahava ta nzakwa ghuni ghalya ma tan̄tan̄a snan̄ta ghuni ta gwad̄a Lazglafta. Ma tsa fitik ya ná, susa kuni ta duni, ka su'uwaftá kuni ta indani. ³³ Ta kəma inda mnduha rarazata lu, ka ganaptá iri ta sanlaha mataba ghuni tazlay. Ma sana fitik guli, ta gway kuni ta vgha nda sanlaha ta ghuya mndərga tsa dāɲwa ya. ³⁴ Ksux̄sa ka hidahida ta kaghuni, na gwal ya hlaf lu ka pghamta ma gamak ta gwad̄a ta Yesu. Hlugudughunusha lu ta huzla ghuni, ta rfu nda rfa kuni, ndanaɲ a kuni wu, kabga nda sna kuni mamu skwi da kaghuni ta malaghutá inda skwi kə'a. Tsa skwi ya guli ná, ɲa kđekedzeɲ nzakwani.

³⁵ Mant̄sa tama, ɲavawa ɲa ka dza'a kuni ta kəma ta kəma nda fata ghəɲa ghuni ta Lazglafta. Ka ɲavaɲa kuni, dza'a mut̄say kuni ta nisəla ghuni da-gala. ³⁶ Skwi ya ta raghunata ná, nzata ghuni nda su'ay, ka maga skwi ya ta zdəganatá Lazglafta, ɲa vlaghunatani ta skwi ya taghunaf tsi ta imi ta sləm̄əɲ. ³⁷ Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na:

«Ta b̄ets nzda guli ná, dza'a saghasa tsa mndu dza'a sagha ya, gərđata a wa.

³⁸ Mndu ya tđukwa ta wa ira da ná, dza'a nzakway nda hafu nda ma zlḡhay nda ɲudufani.

Ama ka vraghuvra tsi nda hul zdəgləgihata a tsa mndu ya wa,» ka'a.

³⁹ Amu ná, nza a amu tek̄w mataba gwal ta vru nda hul ɲa zad̄iŋtá ghəɲa tan̄ ya wa. Ama nda nza amu tek̄w mataba gwal ta zlḡhafta ta dza'a mut̄sa mbaku ya.

11

Zlḡhay nda ɲuduf

¹ Zlḡhay nda ɲuduf ná, graftá skwi ya faf lu ta ghəɲ tida ya. Fatá vgha kazlay: Mamu tsa skwi ya kahwathwata kə'a ya, dər ta ngha a iri. ² Ta ghəɲa zlḡhay nda ɲudufa tan̄, kəl Lazglafta ka ghubanaghatá mnduha ghalya.

³ Nda ma zlḡhay nda ɲuduf snan̄ta mu kazlay: Nda gwadani magafta Lazglafta ta inda skwiha kə'a. Inda skwi ya ta nghan̄ta lu nda iri ná, sabə ma skwi ya kul nghan̄tá* iri həɲ.

⁴ Nda ma zlḡhay nda ɲudufani klafta Abel ta skwa pla ghəɲ ta malaghutá d̄inaku ka ɲa Kayinu, ka vlan̄tá Lazglafta. Tsa zlḡhay nda ɲudufani ya kəl Lazglafta ka klafta ka mndu tđukwa, kabga tsu'aftsu'a ta tsa skwi vlan̄ tsi ya. Nda mta† Abel má mndani, ama kabga zlḡhay nda ɲudufani ná, tata gwad̄a tsatsi.

⁵ Nda ma zlḡhay nda ɲuduf kəl Lazglafta ka klaghatá Inuk ta luwa,

* 11:3 Ngha ta Zlrafta 1, Zabura 33:6, 9. † 11:4 Zlrafta 4:3-10.

dāŋ a ta mtaku wa. Ngha a lu guli wu, kabga klaghakla Lazglafta da tsatsi. Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na: Zdāganazda Inuk ta Lazglafta‡ ma kdaku tsi ka klaghata ta luwa. ⁶ Ka had zlgħay nda ŋuduf wu ná, had fitik zdāgana mndu ta Lazglafta wa. Mndu ta gavadaghata da Lazglafta ná, dina ka graftani kazlay: Mamu Lazglafta, ta magay ta skwi dina guli ŋa gwal ta zbay kə'a.

⁷ Nda ma zlgħay nda ŋuduf snata Nuhu ta gwada ya mnana Lazglafta ta ghəŋa skwi dza'a magaku ta kul nghanṭa iri karaku. Ka tsafta tsi ta kwambalu dagala manda ya mnanaf Lazglafta. Ka lamə tsi dida nda gwal ga taŋ tani, ka mbafta həŋ. Ma tsa magatani mantsa ya tsanaghata tsi ta guma ta ghəŋa hadik. Ka klafta Lazglafta ka mndu tdukwa§ kabga zlgħay nda ŋudufani.

⁸ Nda ma zlgħay nda ŋuduf snata Abraham ta hgu hgaf Lazglafta, ka sli'afta tsi ka laghwi ta hadik ya dza'a vlanṭa Lazglafta ŋa ŋani. Ta sli'afta tsi, sna a ta vli ta dza'a tsi wa. ⁹ Nda ma zlgħay nda ŋuduf, ka lagha tsi nzata ka matbay ma tsa hadik dza'a lu vlanṭa, tanaf Lazglafta* ta imi ta sləməŋ ya. Ka nzaku tsi ta nzaku ma həga tumpul, mantsa ya i Izak nda Yakubu guli ta nzakway ka gwal nda gwa həŋ ma tsa tatá imi ta sləməŋ ya. ¹⁰ Ka nzatá Abraham ka kzla tsa luwa dihana Lazglafta ta tughwani† ya. Lazglafta ka ghəŋani ta garafta, tsatsi mnda bafta guli.

¹¹ Nda ma zlgħay nda ŋuduf mutsafta Abraham‡ ta zwan ma halatani katakata. Markwa taŋ Sara guli tsutsa ka dzəghəŋ. Ka fatá tsi ta ghəŋani kazlay: Dza'a magay Lazglafta ta skwi manda ya mna tsi kə'a. ¹² Mantsa ya, ma mndu turtuk ya nda hala, ta ghwan a ka mtaku

wu, yata lu ta zivra mndu nda ndəgha manda tekwatsa ta luwa, nda ya manda wutak ma ghwa§.

¹³ Ma zlgħay nda ŋuduf rwuta həŋ demdem, ta kul mutsafta həŋ ta magatá tsa skwi tanaf Lazglafta ta imi ta sləməŋ ta həŋ ya. Ama grafgra həŋ kazlay: Dza'a magaku tsa skwi ya kə'a, harharhar ghəŋa taŋ ta ghəŋani. Ka grafta həŋ kahwathwata kazlay: Matbay ŋni ta wawutá wawaku* ta na ghəŋa hadik na kə'a. ¹⁴ Tsa gwal ta mnay mantsa ya ná, maranmara həŋ banluwa kazlay: Ta kzla vla taŋ həŋ kə'a. ¹⁵ Ndanəgla a həŋ dekdek ta tsa vli sabə həŋ ya wa. Ka má ta ndanay həŋ katsi, má si vraghuvra həŋ. ¹⁶ Kahwathwata ná, vli ta malaghutá tsaya ŋa taŋ ta pahanṭa, vli ya ta nzakway ta luwa. Tsaya kəl tsi ka zdāganatá Lazglafta, na hgay ta hgə həŋ ka Lazglafta taŋ. Ka payanafta tsi ta luwa taŋ ta həŋ.

¹⁷ Nda ma zlgħay nda ŋuduf kumafta Abraham ta vlatá zwanani Izak ŋa pla ghəŋ ma dzəghanṭa ya dzəghan Lazglafta. Ka kumafta tsi ta vlatá tsa kdakwakdakwa zwanani turtuktuk ya, dər má si tanafta Lazglafta ta imi ta sləməŋ ta ghəŋa tsa zwan ya. ¹⁸ Ka Lazglafta si mnanata na: «Nda ma Izak ya taghaf yu ta imi ta sləmen† ya dza'a yagapta zivra gha,» ka'a. ¹⁹ Ka fata Abraham ta ndanani kazlay: Lavinlava Lazglafta ta vraganaptá mndu ma mtaku nda hafu kə'a. Tsaya tama ná, ka nzaku Izak manda mndu vraganap lu ma mtaku kahwathwata.

²⁰ Nda ma zlgħay nda ŋuduf tfanaghata Izak ta wi ta i Yakubu nda Isuwa, ta ghəŋa nzaku ya ká həŋ dza'a nzakway ta kəma.

²¹ Nda ma zlgħay nda ŋuduf tfanaghata Yakubu ta wi ta zwana Yusufu ma ndusakwani ka mtaku. Ta tfa tsi ta tsa wi ya ŋa taŋ, ka dzubunṭa

‡ 11:5 Zlrafta 5:24. § 11:7 Zlrafta 6:13-22. * 11:9 Aya 8-9: Ngha ta Zlrafta 12:1-5, 23:4, 35:12, 27.

† 11:10 Ngha ta 11:16, 12:22. ‡ 11:11 Ngha ta Zlrafta 18:11-14, 21:2. § 11:12 Ngha ta Zlrafta 22:17. * 11:13 Ngha ta Zlrafta 23:4, 1 Krunik 29:15, Zabura 39:13. † 11:18 Ngha ta Zlrafta 22:1-14, Aya 18: Ngha ta Zlrafta 21:12. ‡ 11:21 Aya 20: Ngha ta Zlrafta 27:27-29, 39-40, aya 21: Ngha ta Zlrafta 48:1-20, 47:31.

tsi ta vgha ta wa dafani ka tsəlbu ta kəma Lazglafta‡.

22 Nda ma zlg hay nda ɲuduf mnanata Yusufu ta zwana la Isra'ila ma ndusakwani ka mtaku kazlay: Dza'a sli'apsli'a hən ma hadika Masar kə'a. Ka mnanatá tsi ta hən guli ta skwi ka hən dza'a magay nda ghudzifani§.

23 Nda ma zlg hay nda ɲuduf difanata dadahani ta Musa ka tili hkən manda yata. Dinadina tsa zwan ya ta wa ira tan. Zlənaf a hən ta ɓlanapta tan ta zlah a mghama Masar wa.

24 Nda ma zlg hay nda ɲuduf kwalaghuta «Musa ma glatani ta hgay ka zwanja makwa Fir'awna.* 25 Ta dran ghuyay da ta ɗanwa kawadaga nda mnduha Lazglafta, ka rfay da ta rfu ma gay da ta dmaku ɲa fitik kwitikw. 26 Mal ghuyɗipta mnduha ta ɗanwa manda ya dza'a ghuyanapta lu ta Kristi ya, ka inda skwa gadghəl ta hadika Masar,» ka'a, kabga nda fa ɲudufani ta skwi ya dza'a vlanja Lazglafta ta kəma.

27 Nda ma zlg hay nda ɲuduf sli'afta Musa ka zlanatá hadika Masar, kul zlənanta gatá sida mgham. Ka dihavatá tsi manda skwi nda ngha ta Lazglafta ya kul lavintá lu ta nghanja nda iri ya.

28 Nda ma zlg hay nda ɲuduf tahanatá tsi ta skala Pak. Tahafwa taha ta us ta watgha, ka'a nda la Isra'ila, kada kwala duhwala Lazglafta ya dza'a ghunakta lu da rwa zumala la Masar da rwintá ɲa ghuni guli, ka'a.

29 Nda ma zlg hay nda ɲuduf tsughwadapta zwana la Isra'ila ta drəfa dva manda skwi ta ghwalata vli. Ama ka tsughwadapta anni manda ɲa tan ya ka la Masar ná, ka nu'amtá† hən mida.

30 Nda ma zlg hay nda ɲuduf zlinja la Isra'ila ta muhula luwa Yeriku manda magata tan ta fitik ndəfánj ta wawanafta.

31 Nda ma zlg hay nda ɲuduf tsu'afta‡ Rahab, sana marakw ta hla iri ta mnduha la Isra'ila ta labə da vitsa luwa tan. Ma lagha la Isra'ila da rwanatá gwal pgha ghən nda Lazglafta, ka zlanatá hən ta tsatsi nda hafu.

32 Nu dza'a mnəgelta yu ka malaghutá tsa tama? Nda hta fitik ka mnəgelta da ta gwada ta ghəɲa i: Zideyən, nda Barak, nda Samsun, nda Yafte, nda Dawuda, nda Samuyel, nda la anabiha§. 33 Hahən ná, nda ma zlg hay nda ɲuduf zazakta hən ta hadikha nda vulu. Ka magatá hən ta skwi tdukwa, ka mutsaftá hən ta skwi ya tanaf Lazglafta ta imi ta sləmən ta hən. Ka hahanaftá hən ta wi ta rveriha. 34 Ka niñtá hən ta zlg hakwa vu ləmtək. Ma sli'a mnduha pslata hən nda kafay, ka ndaptá hən mida. Had mbraku ma hən wu, ama ka nuta hən ka gwal nda mbra. Ma fitika vulu, ka nuta hən ka bigwala, ka ɲawaftá hən ta sludza hadikha kavghakavgha. 35 Ka nghəglantá mi'aha ta mnduha tan si ta rwuta ta vragapta* nda hafu.

Ama sanlaha ya ná, kwihin nda kwikwiha lu ta hən ka tataɗaptá hən, ka kwalaghutá hən ta zlanatá hən ɲa mutsa sli'agapta ma mtaku nda hafu ya ta malaghuta. 36 ɲa sanlaha ya guli ná, gagə nda gaga lu ta hən, ka sləvaptá hən. Tsatsaf nda tsatsa lu nda zida ta sanlaha ka pghamta ma gamak. 37 Nda pala zlazlartsata lu ta sanlaha ka pslatá hən, ɗatsanap nda ɗatsa lu ta sanlaha, tsasla nda kafay lu ta sanlaha, ka pslatá hən. Hwayapta ka ra vli ɲa sanlaha, ka nutá hən ka pɗu ka kla huta ta tuwak

§ 11:22 Ngha ta Zlrafta 50:24-25, Sabi 13:19. * 11:24 Aya 23: Ngha ta Sabi 2:2, 1:22. Aya 24: Ngha ta Sabi 2:10-12. † 11:29 Aya 27: Ngha ta Sabi 2:15, aya 28: Ngha ta Sabi 12:21-30. Aya 29: Ngha ta Sabi 14:21-31. ‡ 11:31 Aya 30: Ngha ta Yusuwa 6:12-21, aya 31: Ngha ta Yusuwa 6:22-25, 2:1-21. § 11:32 Ngha ta Guma 6-7, 4-5, 11-12, 1 Samuyel 16:1-1 Mghamha 2:11, 1 Samuyel 1:1–25:1. * 11:35 Aya 33: Ngha ta Daniyel 6, aya 34: Ngha ta Daniyel 3:1-30, aya 35: Ngha ta 1 Mghamha 17:17-24, 2 Mghamha 4:18-37.

nda ɲa gu ta vgha. Ka ghuyanaptá lu ta ɗanwa, ka ganaptá lu ta iri† ta hən. ³⁸ Hwahwayaku ka ra vli kuran-dazl ma mtak, nda ya ma ghurum ma hadik ɲa sanlaha. Ra a ghəɲa hadik ka ɲa tsa mnduha ya wa.

³⁹ Inda taɲ zɗəganazɗa hən ta Lazglafta, kabga zlgħay nda ɲuɗufa taɲ. Tsaw ta mutsaf a hən ta tsa skwi ya tanaf Lazglafta ta imi ta sləmən ta hən ya wa. ⁴⁰ Payafpaya Lazglafta ta skwi ta malaptá dīnuta ɲa mu. Ma ndanani ná, va a ta dzanagħatá ghəɲa slnani nda hahən nda ghəɲa taɲ kul haɗ amu hada wa.

12

Mbra vgha ma ghuya ɗanwa

¹ Tsaya tama, mantsa ya ndəghata tsa masləm̄tsəkha ta wamafta ya. Pghinmapgha ta inda skwi ta ndəgamata ta gərɗa amu, nda dmakuha ta kasa amu, ka hwaya mu dīna ta vərɗaka hwaya ya mnama Lazglafta ɲa hwayay. ² Ka fafta mu ta iri ta Yesu ya ta tahamatá zlgħay nda ɲuɗuf, tsatsi guli dza'a ɓhadamaghata da vla dzatá ghəɲani. Tsatsi ta tsu'aftá mtutani ta udza zləɲay. Ksa a ka hula nda mndərga tsa mtaku ya wu, kabga nda fa ghəɲani ta rfu ya payana Lazglafta. Ndana tama, nda ga zegħwa Lazglafta* ta nzakwa tsi.

³ Ndanawandana ta ghəɲa ya ka Yesu su'aftá mndərga husan̄ta ya husan̄ tsi ta ghwadaka mnduha, kada kwala kuni ta rwa malandugu. ⁴ Ma vulu ya ta vulu kuni nda dmaku ná, ta vula a kuni karaku ta ya dza'a kladaghunaghata ta wa hɗak wa. ⁵ Zanapza kuni ta gwada Lazglafta ta vla mbraku ɲa zwanani ra?

«Zwan̄a ɗa! Ka ta zlahay Mgham Lazglafta ta kagħa katsi, fafa ta ghəɲ, ma kla ka ta ghəɲ tida ka dvaghagħadva tsi.

⁶ Mndu ta zlahu tsi ta ɗvu Mgham Lazglafta.

Mndu ya klaf tsi ka zwanani† ta dzə tsi guli.»

⁷ Su'uwasu'a ta ghuya ɗanwaha ya ta kəl Lazglafta ka zlahu kaghuni nda tsi. Tsa ghuya ɗanwa ya ta maran̄ta kazlay: Klaf ka zwanani Lazglafta ta kaghuni kə'a. Mamu zwan̄ kul haɗ dani ta zlahay ra? ⁸ Ka si zlahu a tsi ta kaghuni ka zwanani ya wu katsi ná, vərɗa zwanani a kuni wu, masagwa kuni nda tsa. ⁹ Skwi guli ná, mamu mu nda dadaha mu ma na ghəɲa hadik na ta zlahu amu, ta snay mu ta gwada da hən. Dani ma Sulkumha yeya tama dza'a kwal mu sna gwada da tsi ɲa mutsa hafu rki na? ¹⁰ Ta zlahay dadaha mu ta amu ɲa fitik kwitikw, manda ya ta gradapta hən kazlay: Ma dza'a dīna mantsa kə'a. Ama Lazglafta ná, ɲa kata amu ta zlahu tsi ta amu, ɲa mutsay mu ta mayaka mu ma tsa nzakwani nda ghuɓa ya. ¹¹ Ma tsa fitik ta zlahu lu ta amu ya ná, nda nza ka skwi kul zɗəgamata, rfa a mu ta rfu ta ghəɲani wa. Ama tahula tsa, ɲa yiganaptani ta zɗaku, nda nzaku tɗukwa ta tsa gwal zlahaf lu ya.

Dvu nda zlahu

¹² Ka si mantsa tsi, ɗayapwadaya ta dzvuha ghuni ta hərfuta ya. Sifanafwa sifa ta karama ghuni ta laɓuta ya guli. ¹³ Mbadawambada ta mada ta tvi ya nda slada‡, kada kwala səla ya nda wərɗa ta kɗin̄ta, katək ná, ka mbafta tsi.

¹⁴ Zbawazba ta nzata nda zɗaku nda inda mndu. Ka nzata kuni nda ghuɓa ta wa ira Lazglafta. Ka haɗ tsi mantsa wu ná, haɗ ya dər turtuk ma kaghuni dza'a nghan̄ta kuma Lazglafta wa. ¹⁵ Dasuwa ka kuni yaha mndu dər turtuk da mbəɗan̄atá hul ta zɗakatahuda Lazglafta. Yaha ya dər ka turtuk da nzakway manda slrən ɗahɗaha da ɗyamta ka ɓadza

† 11:37 Aya 36: Ngha ta 1 Mghamha 22:26-27, 2 Krunik 18:25-26, Irmiya 20:2 37:15, 38:6, aya 37: Ngha ta 2 Krunik 24:21. * 12:2 Ngha ta Zabura 110:1. † 12:6 Ngha ta Mahdihdi 3:11-12. ‡ 12:13 Aya 12-13: Ngha ta Isaya 35:3 nda Mahdihdi 4:26. § 12:15 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 29:17.

ndəghata mnduha§. ¹⁶ Dasuwa ka kuni, yaha gwal ta hliri nzakway mataba ghuni. Yaha mndu dər turtuk mataba ghuni da vziñtá skwi ta nzakway ka ña Lazglafta, manda Isuwa ta skwaptá ma malmalani nda skwa zay kwenkwen ya. ¹⁷ Tahula tsa, manda ya snañ kuni, ka lagha tsi da zlgha tfawani da dani, ka kwalaghutá dani. Traptra ta ksanaktá ghəña dani, kulam nda psayni ta tsa tfawi ya nda ima taw* ta iri.

¹⁸ Gavadagha ta vata ghwá Sinay laviñ lu ta ksantá nda dzvu ya a kuni wa. Dər tavata vu ta zlghaku gigiga, dər tavata grusl tđik, dər tavata mghama falak, ¹⁹ dər tavata ghudzaga duli, dər tavata kuzlahatá lwi ya kəl gwal ta snay ka mnay kazlay: Ma gwadgəlgana† ka kə'a ya a kuni wa. ²⁰ Ndəbəndəba həñ ta dzvu, kabga laviñ a həñ ta ñaftá tsa skwi mnana lu ta həñ kazlay: Inda mndu dza'a ksantá tsa ghwá ya, dər má nimtak tsi, dza'a zlərtsazlərtsa lu nda pala kə'a ya. ²¹ Ka ganaftá tsa skwi nghan həñ ya ta zləñ ta həñ, ka mnə Musa kazlay: Ta ghudzaku vgha đa da zləñ‡ katakata kə'a.

²² Ama kaghuni, gavadagha ta vata ghwá Siyuna, nda ya tavata luwa Lazglafta ya ta vla hafu tsaya ta nzakway ka Ursalima ta luwa, nda tskata vgha duhwalha Lazglafta ka rfu kul laviñtá lu ta mbədaftá həñ ya kuni. ²³ Gavadagha tavata guyatá vgha mnduha Lazglafta ta nzakway ka zumaliha vindam lu ta hga tañ ma defteri ta luwa kuni. Gavadagha tavata mnda tsa guma ta ghəña inda mnduha demdem ta nzakway ka Lazglafta kuni, nda ya tavata sulkuma mnduha tđukwa, gwal ta kđanakta ya kuni. ²⁴ Gavadagha tavata Yesu ta nzamta mataba mnduha nda Lazglafta ña dzraftawi ka lfid ya kuni. Gavadagha tavata usa Yesu ya kəl tsi ka wutsikatá

mnduha nda tsi ya kuni. Malaghumala gwada ta gwadə tsa us ya, ka ña Abel§ ta mnata.

²⁵ Dasuwa ka kuni! Yaha kuni da kwalaghutá snañtá lwa Lazglafta ya ta gwada nda kaghuni! Ghalya, tsa gwal ta kwalaghutá snatá gwada tsa mndu ta mnay ña tañ ta ghəña hadik* ya ná, ndap a həñ ma guma wa. Amu yeya dza'a ndapta ka mbədanambəda mu ta hul ta Lazglafta ta gwada nda amu daga ta luwa rki tama? ²⁶ Ma tsa fitik ya, ka ghudzanaftá lwa Lazglafta ta hadik. Ndanana, ka tamaftá tsi ta imi ta sləməñ kazlay: Ta turtuktuk ta dza'a ghudzanafta yu guli ña kwana-hani. Hadik nda ghəñani a dza'a yu ghudzanafta wu, nda luwa† tani kə'a. ²⁷ Tsa gwada ya mnə tsi kazlay: Ta turtuktuk kə'a ya ná, ta maray ña mu kazlay: Inda skwi ya zlaganap lu nda tsa ná, dza'a ghudzanaftahudza lu ña hlutani, kada gđavata tsa kul had ta ghudzavata ya.

²⁸ Ya mantsa tsi ya, rfamarfa ta Lazglafta ta vlamatá ga mgham ya kul had ta ghudzavata. Marañmamara ta tsa rfay mu ya nda ma maganata slna ya ta zđəganata nda haniñtá ghəñ, nda ya nda zləñay. ²⁹ Lazglafta mu ná, vu ta zadanatá‡ skwi ya.

13

Vərđa gwal nda guya ghəña tañ

¹ Gđavawagđa nda đvuvustá sani nda sani manda la zwanama. ² Yaha kuni zanaptá tsu'afta dina ta matbay. Ma tsa magay mantsa ya kəl sanlaha ka tsu'aftá duhwalha Lazglafta kul snañtá* həñ. ³ Havapwahava ka gwal ma gamak, manda skwi kawadaga kuni nda həñ. Havapwa hava ka gwal ta gə lu ta iri ña tañ, kabga mnda səla kaghuni guli manda va hahəñ.

⁴ Inda kaghuni demdem, vlanəwavla ta sgit ta kluvta vgha, yaha marakw dər zə'al da hliri, kabga dza'a tsay

* **12:17** Aya 16-17: Ngha ta Zrafta 25:29-34, 27:30-40. † **12:19** Aya 18-19: Ngha ta Sabi 19:16-22.

‡ **12:21** Aya 20: Ngha ta Sabi 19:12-13, aya 21: Gray nda Vrafta ta Zlahu 9:19. § **12:24** Ngha ta Zrafta 4:10. * **12:25** Gray nda Sabi 20:22. † **12:26** Ngha ta Hagay 2:6. ‡ **12:29** Ngha ta Vrafta ta Zlahu 4:24.

* **13:2** Ngha ta Zrafta 18:1-8, 19:1-3.

Lazglafta ta guma ta ghəŋa gwal ta maga sli'insli'in, nda gwal ta hliri tani.

⁵ Yaha tsemi da tɔaghatá kaghuni. Rfawarfa ta rfu ta ghəŋa kuraghuta ya da kaghuni, kabga ka Lazglafta na: «Had yu dza'a zlaghata wu, had yu dza'a walantá† vzighista wu,» ka'a. ⁶ Tsaya ta kəl dər wati ma amu ka mnay nda fata ghəŋ kazlay:

ta katay Mgham Lazglafta ta i'i, had sana skwi ta zləŋə yu wu, nu dza'a magihata mndu‡ na kə'a ya.

⁷ Havakwa maliha ghuni, gwal ta mnaghunatá gwada Lazglafta. Havakwahava ká həŋ nzakwagapta, nda ya ká həŋ mtaku§. Ka kla kuni ta sada zlgħay nda ŋudufa taŋ. ⁸ Va tsa Yesu Kristi ya ta nzakway dahawu, tsa tsatsi ya ta nzakway gita, tsatsi dza'a nzakway ŋa kdekeden guli. ⁹ Dasuwa ka kuni, yaha sana ghwadaka tagha skwiha kavghakavgha da sagha da ghəŋa ghuni. Zɔakatahuda Lazglafta na skwi ta mbranaftá ŋudufa mndu. Tagha skwi kavghakavgha ta ghəŋa za skwa zay a wa. Gwal ta ksa tva mndərga tsa tagha skwi ya ná, had ta kata* həŋ wa.

¹⁰ Tsa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta mataba la Yahuda ya ná, had wa taŋ ka za skwi ta ŋa mu ma gwir† wa. ¹¹ Tsa mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta mataba la Yahuda ya ná, usa rini ŋani ta kladamta da tsa vli nda ghuɔa katakata ya, ŋa pla dmaku. Ama slu'a tsa rini ya, ta drinta tahula luwa‡ lu. ¹² Tsaya kəl Yesu ka mtuta guli tahula luwa§, ŋa ghuɔintá dmakwa mnduha nda ma ŋani ma us. ¹³ Sli'afmasli'a amu tama ka dza'a mu da guyay tahula luwa, ka su'a amu guli ta mndərga tsa giri ganap lu ya, ¹⁴ kabga ta na ghəŋa hadik na a luwa amu ŋa

kdekeden wa. Ama luwa dza'a nza-kway* ŋa kdekeden ŋa amu ta pahay. ¹⁵ Gdamagda ta zləzlvə Lazglafta ka nzakwa tsi manda skwa pla ghəŋ nda ma Yesu Kristi. Zləzlvəma hgani nda gwada ma wa mu. ¹⁶ Yaha kuni zlanatá maga zɔaku, nda katanatá mndu, kabga mndərga tsa skwiha ta vlata həŋ ya ta zɔəganatá Lazglafta.

¹⁷ Snawasna ta gwada da maliha ghuni, ka sna kuni ta skwi ta mnaghunata həŋ. Hahəŋ ta nghapta ka hafa ghuni, kabga dza'a zlgħay həŋ ta wani da Lazglafta. Snawasna ta gwada da həŋ, ya dza'a kəl həŋ ka maga slna taŋ nda rfu, nda ŋada ghəŋ a wa. Ka nda ŋada ghəŋ tsi ná, kataghunaftá a tsa wa.

¹⁸ Magawa du'a ta ghəŋa aŋni. Grafra ŋni kazlay: Had sana bədzaku ya maga ŋni wu kə'a ma ndana ŋni. Ta kumay ŋni ta gdata ŋni ta maga skwi dɔnadɔna inda fitik. ¹⁹ Kdəkwəkdək, ta ndəba dzvu yu da kaghuni, magawa du'a ta ghəŋa da, ka mutsidifta Lazglafta ta vradapta da misimmisim da kaghuni.

Maga du'a

²⁰ Lazglafta ya ta vla zɔaku ta vraganaptá Mgham mu Yesu mataba gwal nda rwa, ka nzakw tsi ka mndu dagala ta ngha tuwakha. Nda ma usani vla tsi ŋa pla ghəŋ, mutsafta lu ta dzraftawi ŋa kdekeden. ²¹ Ka vlaghunavla Lazglafta ta mbrakwa maga inda skwi dɔna, ŋa magay ghuni ta skwi ya ta kumə tsi. Ka maga tsi ma amu ta skwi ya ta zɔəganata nda ma Yesu Kristi ta nzakway ŋani glaku ŋa kdekeden ya. Amin!

Kɔnta nda ga zgu

²² Zwanama da, vindaghunafvinda yu ta na delewer na ŋa vlaghunatá mbraku. Ki'a nda ki'a yeya vindaghunafta yu. Kdəkwəkdək ka ŋanata kuni ta tsəna gwadaha na ma ŋudufa

† 13:5 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 31:6, 8, Yusuwa 1:5. ‡ 13:6 Ngha ta Zabura 118:6. § 13:7 Gray nda 10:32-33. * 13:9 Ngha ta Ruma 14:2-23, 1 La Kwareŋt 8:8, La Kwalus 2:16-22, 1 Timute 4:3. † 13:10 Gray nda 9:11-14, 13:11-12. ‡ 13:11 Zlahu 16:27. § 13:12 Ngha ta Yuhwana 19:17, 20. * 13:14 Gray nda 11:10, 16. † 13:23 Ngha ta Slna gwal ghunay 16:1.

ghuni. ²³ Ta snaghunamsna yu kazyay: Zliginɓzla lu ta zwanama mu Timute† ma gamak kə'a. Ka bhagagha bha tsi misimmisim, dza'a labla yu da kaghuni kawadaga nda tsi.

²⁴ Ka ganaghata kuni ta zgu ta mal-ihha ghuni demdem, nda inda mnduha Lazglafta tani. Ta ga zgu zwanama ma luwa Italiya ŋa ghuni.

²⁵ Ka nza zɗakatahuda Lazglafta kawadaga nda kaghuni demdem.

Tsgha ta lwa Yakubu

Ga zgu

¹ I'i Yakubu ta nzakway ka kwalva i Lazglafta nda Mgham Yesu Kristi, ta ga zgu yu na ghuni mndəra mnduha Ghwanpəđə his ta wutsa ta vgha ta ghəŋa hadik*.

Mbra vgha ma ghuya danwa

² Zwanama da, ka slaghunaghasla dər mndərga wati ma ghuya danwa tsi katsi, nghawa nga manda skwa rfu. ³ Dina ka sənəta ghuni kazlay: Skwi ta dzəghantá zlgħay nda nɔdɔfa ghuni ná, ta klagħunak kla ta ksa nɔdɔf kə'a. ⁴ Ama dina ka maravata tsa ksa nɔdɔfa ghuni ya kahwathwata, kada nzakwa kuni ka gwal kul had sana skwi ta ghəŋa ghuni, ka gwal nda dede'a, ka gwal kul had sana skwi ta htapta ma hən dekdek. ⁵ Ka mamu sana mndu mataba ghuni pɔgudunus difil katsi, ka dawə tsi da Lazglafta, dza'a vlanvla†. Ta muvla Lazglafta nda inda mndu, ta vlay nda zdaku. ⁶ Ama ka dawə tsi nda zlgħay nda nɔdɔf, yaha tsi dgantá ghəŋ dər ka ki'a ta ghəŋani. Ka ta dga ghəŋ mndu ná, nda nza ka guram nda gamtsa'uwakwa drəf ta vyə falak dər ndiga ndiga ya nzakwani. ⁷ Yaha mndərga tsa mndu ya da ndanay kazlay: Dza'a mutsay yu ta sana skwi da Mgham Lazglafta kə'a, ⁸ kabga mndərga tsa mndu ya ná, his nɔdɔfani, slada a ghəŋani ma vlaka turtuk ma inda skwi ta magə tsi wa.

Pɔu nda Gadghəl

⁹ Ka rfa zwanama ya ta nzakway ka pɔu ta rfu, kabga nda nza ka mndu nda kapa da Lazglafta. ¹⁰ Ka rfa mndu ka gadghəl guli ta rfu, nda vraganata Lazglafta, kabga dza'a lula manda gəgdakwa vzlizla. ¹¹ Safa fitik ghədandanə dzafta ta kuzun ná,

na ghwalutani, na rkuta vzlizlahani, na luta‡ dınakwa rkatarkani. Manda tsaya dza'a luta mnda gadghəl ma slnahani ta magə tsi.

Tinwa a Lazglafta ta mndu da ghwadaka skwi wa

¹² Rfu da mndu ta ksa nɔdɔf ka su'a skwi ta dzghantə, kabga tahula dzghantə, dza'a mutsay ta zewzewa hafu ya tanaf Mgham Lazglafta ta imi ta sləmənə ta inda gwal ta dɔvuta. ¹³ Ka dzghandzgha skwi ta mndu, yaha da mnay kazlay: Lazglafta ta dzəgha i'i kə'a. Had ghwadaka skwi ta dzəgha Lazglafta wa, dzəgha a tsatsi guli ta mndu wa. ¹⁴ Ka dzghandzgha skwi ta dər wati ma mndu ná, ghudzaku ma vghani ta barafta, ka tdamta tsi. ¹⁵ Ka zlanənzla lu ta ghəŋ ta tsa ghudzaku ya katsi, na zlgħaftani ta hudı, na yatani ta dmaku. Tahula ndəhafta dmaku, na klaktani ta mtaku guli. ¹⁶ Zwanama da, gwal ta dɔv u yu, ma nanə kuni ta ghəŋa ghuni. ¹⁷ Inda skwi ya ta dınuta, nda inda mbəhu ya kul had sana skwi ta ghəŋani ná, ta luwa ta saha tsi, da Lazglafta ta nzakway ka Dani ma tsuwadəkha. Had tsatsi ta mbədavafta wa, had sana skwi ta zawataku ka grum da tsatsi wa. ¹⁸ Tsatsi ka ghəŋani ta dɔvutá vlamata hafu nda ma gwadani ta nzakway ka kahwathwata, kada nzakwa mu ka tantanani mataba skwiha ya zlaganap tsi.

Ksa slna nda gwada Lazglafta sənəŋ lu

¹⁹ Zwanama da gwal ya dɔv u yu, wya skwi na sənəta ghuni: Dina nzakwa inda mndu ka mndu ta gi slru gwada da sləmənəni. Ka mndu kul had gwada ta nzunəta ta wi a wu, ka mndu ta gi basə nɔdɔf§ a wu, ²⁰ kabga had mndu ta basə nɔdɔf ta maga skwi ya dina ta zdəganatá Lazglafta wa. ²¹ Tsaya tama, pghinwapgha ta inda skwiha ya ta nrintá mndu, nda inda ghwadaka skwiha. Tsu'awatsu'a

* **1:1** Ngha ta Mata 13:55, Markus 6:3, Slna gwal ghunay 15:13, Galat 1:19. † **1:5** Ngha ta Mahdihi 2:3-6. ‡ **1:11** Aya 10-11: Ngha ta Isaya 40:6-7. § **1:19** Ngha ta Ekleziyast 7:9.

nda hanata ghəŋ ta gwada ya nɔbɔm Lazglafta ma kaghuni ta laviŋta mbanaftha hafa ghuni.

²² Nzawanza ka gwal ta ksa slna nda tsa gwada ya. Yaha kuni da nza-kway ka gwal ta snamtá snaysnay, da nanətá kuni ta ghəŋa ghuni. ²³ Ka lagha mndu ka snantá gwada kul ksa slna nda tsi ná, ka guram tsa mndu ya nda mndu ya ta ngha tsata vghani ma dalagar. ²⁴ Tahula ng-hantani ta tsatá vghani ka laghu tsi, ŋa gi zanaptani ta tsa nzakwa tsatani ya. ²⁵ Ama mndu ya ta faftá irani ta zlahuha Lazglafta, zlahuha ya ta vlamata fala'uwatá vgha, ka ndi'aftha vgha tdukwa tida, kul had ta zanaptá gwada tahula snantani, ta ksay ta slna nda tsi ná, dza'a nzakway tsa mndu ya nda rfu ma inda skwihani ta magə tsi.

²⁶ Ka mnda dina yu ka mndu ta gray, tsaw sna a ta ksanaghutá ghanikani wu katsi, nana ghəŋani ta nanə tsi, bətbət tsa dinani ya. ²⁷ Wya vərda dina ya ta nghə Lazglafta ka dina nda ghuḅa kul had rutsak tida: Nghapta ka zwana tawakri nda wadguha ma danwaha* taŋ, nda nghay mndu ta ghəŋani ma ghwadaka skwiha ta ghəŋa hadik da ŋriŋta tsi ta ghəŋani.

2

Gala mndu nda gala ná, bliŋta zlahuya

¹ Zwanama da, yaha kuni da gala mndu nda gala* ma nzakwa ghuni ma zlghay nda ŋuduf, ma glakwa Mgham Yesu Kristi. ² Grafta: Mbadaka mndu ka gadghəl ka lami da taba guyata ghəŋa ghuni, nda fata halagara dasu, nda sudatá lgut nda bla ta vgha. Ta lamə sana mndu guli ka pḁu nda sudatá gərzanani ta vgha guli. ³ Ka lagha ghuni ka laghwi da nghapta ka tsa mndu nda sudatá lgut nda bla ya, ka kuni nda tsi mantsa: «Nzanza kagha ma ya vli dina ya,» ka

kuni. Ka kuni nda tsa pḁu ya guli mantsa: «Slada slada kagha nda slada hada,» ka «nzanza hada ta hadik» a ka kuni nda tsi. ⁴ Ka si mantsa tsi, daganap a kuni ta vgha ma vgha ghuni nda tsa ra? Nza a kuni ka gwal tsa guma nda ghwadaka ndanu nda tsa guli ra?

⁵ Zwanama da gwal ḁvu yu, fawafa ta sləməŋ. Lazglafta a ta zabaptá gwal ka pḁu ta wa ira gwal ma ghəŋa hadik, ŋa nzaku ka Gadghəl ma zlghay nda ŋuduf, ŋa mutsay taŋ ta ga mgham ya tanaf tsi ta imi ta sləməŋ, ta gwal ta ḁvuta ra? ⁶ Ama kaghuni, ka hərtətətá kuni ta gwal ka pḁu. Tsaw sna a kaghuni kazlay: Tsa gwal ka gadghəl ya ta giri ŋa ghuni, ta tsəha kaghuni da vla guma kə'a katək ra? ⁷ Hahəŋ a tsa gwal ta mbərsu'a tsa ŋərma hgu mutsaf kuni ya guli ra?

⁸ Ka snasna kuni ta zlahu Lazglafta, manda ya nda vinda kazlay: Dvudva ta mnda səla manda va ghəŋa gha† kə'a ya ná, magamaga kuni ta skwi dina. ⁹ Ama ka ta gala mndu kuni katsi ná, dmaku tsa ta gə kuni, ksafksa zlahu ta kaghuni, kabga sna a kuni ta ŋani wa. ¹⁰ Dər wati ma mndu ta snatá inda zlahu, ka ḅlanaptá tsi ta ya turtuk ná, ḅlanapḅla ta indani demdem nda tsa. ¹¹ Va tsa mndu ta mnay kazlay: Yaha ka da hliri kə'a ya ná, va tsatsi guli ta mnay kazlay: Yaha ka da dzatá mndu‡ kə'a. Ala, tsa lagha gha ka kwal kul hlatiri, ka laghwa ka dzatá mndu katsi ná, nda nza ka ka mnda ḅlanaptá zlahu. ¹² Tsaya kəl yu ka mnay ŋa ghuni kazlay: Gwadawagwada ta gwada, ka ndana kuni ta ndanu, manda vərda mnduha dza'a tsanaghata lu ta guma ta həŋ nda ma zlahu ya ta vlamatá fala'uwata vgha kə'a ya. ¹³ Baḁu fitika tsa guma ná, had Lazglafta dza'a tawa hidahida ta mndu ya kul had ta tawa hidahida ta sanlaha wa. Ama tawa hidahida ta ga mgham ta ghəŋa guma.

Zlghay nda ŋuduf kul had slnani ná,

* **1:27** Ngha ta Isaya 1:17. * **2:1** Ngha ta Ayuba 34:19. † **2:8** Ngha ta Zlahu 19:18. ‡ **2:11** Ngha ta Sabi 20:14, nda Vrafta ta Zlahu 5:18, Sabi 20:13, nda Vrafta ta Zlahu 5:17.

nda mta

¹⁴ Zwanama da, nu katanaf mnay mndu kazlay: Mamu yu nda zlg hay nda nɗuf kə'a, ka haɗ tsi ta maga slnani na? Dza'a mbanafmba tsa zlg hay nda nɗufani ya nda tsa ra? ¹⁵ Ka waya ka skwi, mamu sana zwanama, ka sana mukuma a tsi, ka fərɗi'u, haɗ sana skwi ɗa zaɗta taɗ inda fitik guli wu katsi. ¹⁶ Ka sani mataba ghuni nda hən mant sa: «Lawala nda vghata zɗaku, ka vlagh unavla Lazglafta ta skwi ɗa bukwa ghuni, nda skwi ɗa zay ghuni,» ka'a, mataba tsa, ta vlan a kaghuni ta skwi ɗa katanɗa hən ya kay wu, nu kataf tsaya na? ¹⁷ Manda va tsaya nzakwa zlg hay nda nɗuf guli. Ka haɗ slnani ta maravata wu katsi, nda mta ma vghani.

Haɗzlg hay nda nɗuf, ka haɗ slnani wa

¹⁸ Ama ka waya ka skwi dza'a mnay sana mndu kazlay: Zlg hay nda nɗuf ɗa kagha ta ɗanata, maga slna ɗa i'i kə'a. Ala, «mariha mara kagha ta zlg hay nda nɗuf kul haɗ slnani, ta maraghatá i'i ta zlg hay nda nɗuf nda ma slnaha da.» ¹⁹ Zlg hafzlg ha kagha kazlay: Turtuktuk Lazglafta kə'a, mantsa nzakwani, ta ɗa gha tsa. Ama ɗina ka sɗanɗa kagha guli kazlay: Zlg hafzlg ha ghwaɗaka sulkumha guli manda va tsaya kə'a, ta ghudzaku hən da zlanɗ. ²⁰ Rghargha vgha na. Ta kumay ka kulam gita ta mnaghanta kazlay: Zlg hay nda nɗuf kul haɗ slnani ná, haɗ hayhayani wu kə'a ra? ²¹ Ma fitika vlata dzidza mu Abraham ta zwanani Izak ta gwir* ná, ka mndu tɗukwa a hga lu nda ma tsa slnani ya ra? ²² Hada ná, nda nga ka ká zlg hay nda nɗufani ta dza'a kawadaga nda slnani. Slna ta hɗanaghatá ghənja zlg hay nda nɗuf. ²³ Mantsa ya dzatá ghənja skwi ya vindam lu ma defteri kazlay: Zlg hafzlg ha Abraham ta Lazglafta, kəl

Lazglafta ka klafta ka mndu tɗukwa†. Tsaya kəl lu ka hga Abraham ka gra‡ Lazglafta kə'a. ²⁴ Nda nga kuni tama ká mndu nzakway ka mndu tɗukwa ta wa ira Lazglafta nda ma slnaha, nda ma zlg hay nda nɗuf kwenkwen yeya a wa.

²⁵ Manda va tsaya§ nzakwa sana marakw ta hliri, Rahab hgani. Ka marakw tɗukwa ta wa ira Lazglafta nda ma slnaha, ma tsu'aftani ta gwal vitsa tsa luwa ya, ka kataftá tsi ta hən, ka kɗikiɗtá hən nda ta sana tvi*. ²⁶ Tsaya tama, ka haɗ hafu ma slu'uvgha ná, nda mta nzakwani, manda va tsaya zlg hay nda nɗuf guli, ka haɗ slnani wu ná, nda mta nzakwani guli.

3*Ghwaɗaka skwi ghanik*

¹ Zwanama da, yaha kuni da pghamtá vgha bəska' ɗa nzaku ka gwal tagha skwi, kabga mal ta ghənja amu dza'a tsanaghata lu ta guma katakata. ² Inda amu ná, dagala krughuvi kavghakavgha ta gə mu. Ka haɗ mndu ta guvtá krughuvi ma gwaɗa wu ná, ɗərma mndu tsaya ta laviɗta ngahatá vghani demdem. ³ Ka fanamfa mu ta tsuhwal ma wi ta plisha ɗa snamata taɗ ta gwaɗa mu katsi ná, laviɗlava mu ta kla inda vghani demdem dər ndiga tsi. ⁴ Nghawangha guli ba ta kwambalu dagala. Mghama falak yeya ta tinway. Nda zwanja suwak kwitikw ta kla mndu ta sway da inda vli ta kumə tsi. ⁵ Manda va tsaya guli ná, sana skwi ki'a katakata na ghanik, mataba fawayha ta mndu. Nduk nda tsa ná, ta ghərɓaku nda skwiha dagala dagala.

Nghawangha guli ta vu ndez kwitikw, laviɗlava ta driɗtá mghama zivak nekwnek. ⁶ Ghanik guli ná, manda vu nzakwani. Ma tsa ghanik ta nzakway ma amu ya, nzamta inda

§ 2:19 Ngha ta 1 Timute. 4:1 nda Mata 8:29, Markus 1:24, 5:7, Lukwa 4:34. * 2:21 Ngha ta Zlrafta 22:9. † 2:23 Ngha ta Zlrafta 15:6 ‡ 2:23 Ngha ta Zlrafta 15:6, Isaya 41:8, 2 Krunik 20:7. § 2:25 Ngha ta Yusuwa 2:1-21 * 2:25 Ngha ta Yusuwa 2:1-21.

ghwadaka skwi. Mataba fawayha mu nzamta ghanik, ka pgha b̄adzaku ta vgha demdem. Ta ghanika mu nzafta duda vu, mbadaka ghanik tama ka pgha vu ta nzakwa mu daga yagatá amu ha ka mta ta amu. ⁷ Nda mnd̄erga skwiha: D̄er nimtak tsi, d̄er zarak tsi, d̄er nahadik tsi, d̄er klipi tsi, mndu ta zlahafta. ⁸ Ama ghanik ná, had̄ mndu ta laviñtá zlahafta wa. Sana ghwadaka skwi ya kul laviñtá lu ta zlahafta. Dagala gruma ta dza mndu mida. ⁹ Nda tsi ta zl̄zlva mu ta Mghama mu ta nzakway ka Da mu, nda tsi guli ta ksi'a amu ta mnduha magaf lu ta gara vgha* nda Lazglafta. ¹⁰ Ma va tsa wubisim ya ta sli'agapta tfawi nda ksi'i tani. Zwanama dá, ra a ka nzakwani mantasa wa. ¹¹ Ta mb̄zagapmb̄za imi zd̄a nda imi dah̄daha ma va tsa dzuḅay turtuk ya ra? ¹² Zwanama dá, Had̄ fwa ghuraf dza'a walañtá yafta yakwa Zaytuñ wa. Had̄ fwa inabi dza'a walañta yaftá yakwa ghuraf guli wa. Manda va tsaya guli ná, had̄ imi zd̄a ta sabi ma imi n̄amn̄ama guli wa.

Da Lazglafta ta mutsafta lu ta difil

¹³ Wati ma mndu ya nda difil ma gh̄ñani nda sna ta skwi na? Ka mara tsi ta sl̄nahani nda ma nzaku d̄ina, nda hanata gh̄ña ya ta mutsu lu ma difil. ¹⁴ Ama ka ndughundughwa ñudufa ghuni nda draku, nda ya nda d̄va gh̄ñ katsi, ma gh̄r̄b̄e kuni ta gh̄r̄b̄aku ka b̄ətb̄ət, ma tsakalana kuni ta wi ta kahwathwata. ¹⁵ Mnd̄erga tsa difil ya ná, ta saha ta luwa a wa. Ña gh̄ña had̄ik tsaya, ña slu'uvgha ya, ña halaway ya guli. ¹⁶ Ma vli ta ḡe draku nda d̄vuta gh̄ñ ta mgham ná, mamu hwazlaḅaku nda inda mnd̄erga ghwadaka sl̄naha tani. ¹⁷ Tan̄tan̄ karaku, difil ya ta saha ta luwa ná, nda ghuḅa. Tahula tsa, ta klakkla ta zd̄aku nzaku, leḅtekwa, ta dzra gh̄ñ, dagala hid̄ahid̄a da tsi, sl̄na d̄inad̄ina ta sabi da tsi, had̄ ta gala mndu wu, had̄ mad̄gwirmaḅgwir da

tsi wa. ¹⁸ Gwal ta d̄va zd̄aku ná, zd̄aku ña tan̄ ta sl̄ogay, yakwani ya ta mutsu h̄əñ ná, tsaya nzaku t̄dukwa.

4

Ghwadaka ndanu ta klatá zl̄rd̄a wi

¹ Nu ta klaktá lmu nda zl̄rd̄awi mataba ghuni na? V̄əl hara'uwa skwiha kavghakavgha, ta za vgha ma vgha ghuni ya. ² Ta hara'uway kuni ta skwi, sew mutsaf a kuni wu, ka psl̄e kuni ta mndu. Ta mamay kuni ta skwi, trid̄ mutsaf a kuni wu, ka zl̄rd̄e kuni ta wi, ka lm̄e kuni ta lmu. Had̄ kuni ta mutsaftá skwi ta kum̄e kuni wu, kabga d̄awa a kuni da Lazglafta wa. ³ Ta d̄away kuni mndani, had̄ kuni ta mutsafta wu, kabga nda tvani a ta d̄awa kuni wu, ña maga skwi ta zd̄əgaghunata ta d̄awa kuni. ⁴ Fk̄erwaha na! Sna a kuni kazlay: D̄vutá gh̄ña had̄ik ná, ga ghuma nda Lazglafta ya k̄ə'a ra? Mndu ya ta kuma ksa gra nda gh̄ña had̄ik ná, ta kumay ta nzakway ka ghuma Lazglafta. ⁵ Ta gr̄e kuni ná, ka b̄ətb̄ət skwi mna defteri ta mnay kazlay: D̄vud̄va Lazglafta katakata ta tsa sulkum fam tsi ma amu ya k̄ə'a ya ra? ⁶ Ta vlay katak ta zd̄akatahud̄i ya ta f̄ertuta k̄əl defteri ka mnay kazlay: Ta pgha gh̄ñ Lazglafta nda gwal ta gla gh̄ñ, ama ta vlay ta zd̄akatahud̄ani* ña gwal ta hanaganatá† gh̄ña tan̄ k̄ə'a ya. ⁷ Hanaganawahana ta gh̄ña ghuni ña Lazglafta, ka pgha kuni ta gh̄ñ nda halaway ña hwayaghutani di'ñ nda kaghuni. ⁸ Gavanavawagava ta Lazglafta, dza'a gavaghunavagava‡ tsatsi guli. Mbaziñwa dzva ghuni, kaghuni gwal ta nzakway ka gwal dmaku. Ghuḅñwa ñudufa ghuni, kaghuni gwal nda ghwadaka ndanu. ⁹ Tapafwatapa ma vgha ghuni ta tulekatá kaghuni. Tawawatawa ta taw, mb̄əzawamb̄əza ta ima taw. Ka nuna ghuḅasu ta ghuḅasu kuni ka taw. Ka nuna rfu ta rfu kuni, ka ḅasa ñuduf. ¹⁰ Hanaganawa gh̄ña ghuni

* 3:9 Ngha ta Zlrafta 1:26-27. * 4:6 Ngha ta Mahdihdi 3:34. † 4:6 Ngha ta mahdihdi 3:34 mn̄e lu ma gwad̄a Grek ghalya. ‡ 4:8 Gray nda Zakari 1:3, Malatsi 3:7.

ta kəma Mgham, dza'a kapaghunaf kapa.

Ma tsə kuni ta guma ta sanlaha

¹¹ Ma vazu kuni ta rutsak ta sani nda sani. Mndu ya ta vza rutsak ta zwanama, ka ta tsanaghatá guma a tsi ná, ta vza rutsak tsa mndu ya ta zlahu. Ta tsanaghatá guma guli ta zlahu nda tsa. Ala, ka ta tsanaghatá ka ta guma ta zlahu katsi ná, nza a kagha ka mnda sna zlahu nda tsa wa, ama mnda tsa guma kagha nda tsa. ¹² Lazglafta turtukwani ta vlatá zlahu, tsatsi guli ta tsa guma. Tsatsi ta laviñtá mbanafu, tsatsi guli ta laviñtá zadánata. Ama wa kagha tama, ta tsanaghatá guma ta zwanama gha?

Na ghuni a mahtsim wa

¹³ Ndanana tama, fawafa ta sləmən, kaghuni gwal ta mnay kazlay: Gita ka mahtsim a tsi dza'a dza'a mu da luwa manda ya, na zata mu ta vaku, na tsakalay mu ta tsakala, na mutsakta mu ta tsemi kə'a ya. ¹⁴ Tsaw sna a kaghuni ta skwi dza'a magaku mahtsim§ wa. Sna a kuni ta nza-kwa hafa ghuni guli wa. Manda nza-kwa kusay ta zlagapta sel, bəts nzdani na gi zwađutani ya nzakwa ghuni. ¹⁵ Skwi má da mnə kuni katək ná, «ka ta đvafđva Lazglafta ta kladamapta nda hafu katsi ná, dza'a magay nni ta skwi manda ya, nda skwi manda ya,» ka kuni má dza'azlay. ¹⁶ Ama ndanana ná, ta ghərbaku kuni ma ndana ghuni, ka gla ghə. Ghwađaka skwi na mndərga tsa gəla ghə ya. ¹⁷ Mantsa tama, mndu ya nda sna ta maga skwi đina má na magayni, ka kwalaghutá tsi ta magay ná, gaga ta dmaku.

5

¹ Ndana tama, fawafa ta sləmən kaghuni gwal gadghəl. Tawawa tawa ta taw, ka waha kuni ta wahu, ta ghəna ghuya đanwa ya dza'a đəđəgaghunaghata. ² Rwurwa skwa

gadghəla ghuni ghunzəđək, zuza zahar ta lgutha ghuni. ³ Hpađuhpađa hzay* ta dasuha ghuni nda tsemi ghuni. Tsa hzayha tan ya dza'a mna gwada ta kaghuni, na dughwađuta tan ta vgha ghuni, manda ya ta dghwađu vu ta skwi. Ta sagha kđakwa ghəna hadik ya ná, ta tskanata kaghuni ta skwa gadghəl. ⁴ Wya plana a kuni ta nisəla gwal ta ksaghunatá slna ma vwah† wa. Nranafnra kuni ta nđuđufa tan. Ta wahu hən. Ka snanaghatá tsa waha tan ya ta Lazglafta Mgham ya ta mbruta. ⁵ Zuza kuni ta mghama ghuni ma ghəna hadik, magamaga kuni ta skwiha ya kumanə maya ghuni. Nu'af nu'a kuni ta vgha ghuni, ka kzla fitika hnay. ⁶ Tsanagha tsa kuni ta guma ta gwal kul had dmakwa tan, pslapsla kuni ta tđukwa mnduha kul pghantá ghəndə kaghuni.

Ksatá nđuđuf, wya Mgham Yesu ta saha

⁷ Mantsa tama zwanama đa, nza-wanza nda ksa nđuđuf ha ka sagha fitika sagha Mgham. Nghawangha bə ta mnda hva, ya kə'a ta nzata ka kzla nərma skwi ya ta sabi ma hadik. Nda ksa nđuđuf ta nzata tsi ka kzlay ha ka mutsaftani ta tanəna ima sləgu nda kwanaha ima fwak‡. ⁸ Kaghuni guli ná, nzawanza nda ksatá nđuđuf ka mbra kuni ta vgha, kabga ndusa fitika saha Mgham.

⁹ Zwanama đa, ma nədə kuni ta ghəndə ta ghəna sani nda sani kada kwala lu tsaghunaghatá guma. Ya wya mnda tsa guma ta wa tgha. ¹⁰ Zwanama đa, klawakla ta sadə satá duni nda ksa nđuđufa la anabi, gwal si ta mna gwada nda hga Mgham. ¹¹ Nda tfawi ta ghəna ghuni ka anni ta mnay nda gwal ta ghuya đanwa nda ksa nđuđuf. Sninəna kuni ta mna gwada ta ksatá nđuđufa Ayuba, nda ngha kuni ta kđavakta skwi ya vlan

§ 4:14 Aya 13-14: Ngha ta Mahdihi 27:1. * 5:3 Aya 2-3: Ngha ta Mata 6:19. † 5:4 Gray nda Zlahu 19:13, Vrafta ta Zlahu 24:14-15. ‡ 5:7 Vrafta ta Zlahu 11:14, Yuwel 2:23. § 5:11 Ngha ta Ayuba 1:20-22, 2:10, 42:10-17. Nda Zabura 103:8.

Mgham Lazglafta. Lazglafta ná, da-gala tawa hidahida nda zdakuš da tsi.

¹² Zwanama da, sana skwi guli ná, ma wađu kuni ta wađu, dər nda luwa, dər nda hadik, dər nda wati ma skwa wađu tsi. Ama ka «anji» tsi, ka nza tsi ka anji. Ka «mantsa a tsi wu,» ka nza tsi ka mantsa a wu, kada kwala kuni dədənta ma guma Lazglafta*.

Ndəba dzvu ta ghəja daŋwa

¹³ Mamu sana mndu mataba ghuni ta sa duni ra? Ka ndəba tsi ta dzvu da Lazglafta. Mamu sana mndu mataba ghuni ta rfu ra? Ka fa tsi ta laha. ¹⁴ Mamu sana mndu mataba ghuni kul dughwanaku ra? Ka hga tsi ta gwal ta ngha Igliz. Ka maga həŋ ta du'a da Lazglafta ta ghəjani, nda pghanaghatá rdí nda hga Mgham†. ¹⁵ Ka nda ŋuduf turtuk magata lu ta tsa du'a ya katsi ná, dza'a mbanafmba ta tsa mndu kul dughwanaku ya. Dza'a mbanafmba Mgham ma tsa daŋwani ya. Ka si mamu dmakuha maga tsi, dza'a plinispla Lazglafta. ¹⁶ Mantsa ya tama, mnuvuswa dmakwa ghuni mataba ghuni, ka maga kuni ta du'a da Lazglafta ta ghəja sani nda sani, kada mbaghunafta Lazglafta ma inda daŋwaha ghuni. Maga du'a mndu tdukwa ná, ta ksay ta slna nda mbraku kahwathwata. ¹⁷ Iliya ná, mndu ya manda va amu. Ka ndi'ata tsi ka maga du'a da Lazglafta, ŋa kwala imi kul sagha. Ka kwalaghutá imi ta sagha ta ghəja hadik ka vaku hkən nda tili mku'. ¹⁸ Tahula tsa guli, ka magəglata tsi ta du'a da Lazglafta, ka zligiŋtá luwa ta imi, ka zlrəglafť skwiha ta dayaku‡ ta hadik.

Vranakwa gwal ta zwađuta ma kahwathwata

¹⁹ Zwanama da, ka mamu sani mataba ghuni ta di'inghuta nda kahwathwata Lazglafta, ka vranaktá sani ma mndu katsi, ²⁰ Dina ka snanŋani kazlay: Mndu ya ta vranaktá mnda dmaku ma tvi ya si zwađu tsi

ná, mbanafmba ta hafa tsa mnda dmaku ya ma mtaku. Ma tsa slna maga tsi ya guli ná, dza'a plinpla Lazglafta ta ndəghata dmakuhaš.

* 5:12 Ngha ta Mata 5:34-37. † 5:14 Ngha ta Markus 6:13. ‡ 5:18 Aya 17-18: Ngha ta 1 Mghamha 17:1, 18:1, 18:42-45. § 5:20 Ngha ta Mahdihdi 10:12, 1 Piyer 4:8.

Tan̄tan̄a tsghatá lwa 1 Piyer

Ga zgu

¹ I' Piyer ghunatá mnda Yesu Kristi ta vinda na délewer na ŋa zabatá mnduha Lazglafta ta wutsatá vgha ta nzaku ka matbay ta hadika Pun̄nda Galat, nda Kapadus, nda Asiya, nda ya ta hadika Bitani*. ² Lazglafta ta nzakway ka Da ta zabaptá kaghuni manda va ya ghada tsi ta payafta. Ka faghutá tsi ta kaghuni ka ŋani nda ma Sulkumani nda ghuḅa, ŋa nzakwa ghuni ka gwal ta snanatá gwada Yesu Kristi, ŋa wutsikaghunaftá usani ka ghuḅighunista nda tsi. Ka vlaghunavla Lazglafta ta zdakatahudani nda zdakwani tani katakata.

Faftá ghəŋ ta mbaku

³ Zləzlvama Lazglafta ta nzakway ka Dani ma Mghama mu Yesu Kristi. Ma glakwa Zdakwani, ka yəglatá tsi ta amu ka vlamata hafu ka lfid ma sli'aganaptani ta Yesu Kristi mataba gwal nda rwa. Mantsaya tama, mamu mu nda fata ghəŋ ta nzaku nda hafu ka lfid, ⁴ ka kzla skwi ya kul ḅadzavata, kul ksə rdak, kul kdavakta, fana Lazglafta ta zwanani ta luwa. ⁵ Kaghuni, ka zlgħafzlgħa kuni katsi, ta ngha kaghuni Lazglafta nda mbrakwani ŋa mbaghunafta. Tsa mbaku ya ná, ma kdavakta fitik dza'a snan̄ta kuni.

⁶ Tsaya tama kəl kuni ka nzata nda rfu. An̄ mndani, ndanana nda ŋra ḡudufa ghuni ŋa fitik kwitikw da skwiha kavghakavgha ta dzəghaghunata. ⁷ Tsa skwiha ta dzəgha kaghuni ya ná, nda nza ŋa maran̄tá nzakwa zlgħay nda ḡudufa ghuni. Ta ḅadzaku na dasu mndani, ama ta famfa lu ma vu ŋa nghay ka vərdani tsi, ka ki tsi. Mantsaya nzakwani guli nda zlgħay

nda ḡudufa ghuni ta malapta ka dasu ya. Mantsaya tama, ŋa klaghunaktá tsa zlgħay nda ḡudufa ghuni ya ta zləzlvu, nda glaku, nda sgit, baḡu tsa fitik dza'a zlagapta Yesu Kristi ya. ⁸ An̄ mndani, ta ngha† a kuni ta Yesu nda ira ghuni wa, ama ḡvudva kuni, zlgħafzlgħa kuni guli dər ta ngha a kuni. Tsaya ta kəl kuni ka rfu katakata kul mnavata nda wi, ⁹ kabga mutsafta ghuni ta mbaku ta nzakway ka klatá ghəŋa zlgħay nda ḡudufa ghuni ya.

¹⁰ Ghalya, zban̄zba la anabi dina ta tvi ya ká Lazglafta dza'a mbanaftá mnduha, ka mnutá həŋ ta gwada ta ghəŋa tsa zdakatahudí payaghunaf Lazglafta ya. ¹¹ Ka mnə Sulkuma Kristi, ta nzakway ma ḡudufa tan̄ ta gwada ta ghuya dan̄wa ya dza'a ghuyta Kristi, ma kdaku tsi mutsa glaku. Ka ŋavatá tsa anabiha ya ka psa snan̄ta, ka yawu dza'a magakwa tsa skwi ya, nda ya ka kinawu kə'a dza'a magaku ya‡. ¹² Ka snanamtá Lazglafta ta tsa la anabi ya kazlay: Ka ŋa tan̄ a tsa gwada ya wu, ka ŋaghuni nzakwani kə'a. Ndanana, mnaghunamna gwal ta mna Lfida Gwada ta tsa skwiha ya. Nda mbrakwa Sulkum nda ghuḅa ghunagata Lazglafta snaghunamtá həŋ ta tsa gwada ya. Tsa gwada ya guli ná, kuman̄kuma duhwalha Lazglafta ta snan̄ta.

Nzaku ya ta ran̄tá gwal zlgħay nda ḡuduf

¹³ Tsaya tama, payavawapaya ŋa ksa slna, nzawanza nda fata ghəŋ hzleŋa. Fafwa fa ta ndana ghuni ta zdakatahudí ya dza'a vlaghunata lu baḡu zlagapta Yesu Kristi. ¹⁴ Ya nda nza kuni ka zwana Lazglafta ta snanatá gwadani ya, ma zlanan̄ kuni ta vgha ghuni ta ghwadaka skwiha, ya si ta zdəghaghunata ghalya ma nzakwa ghuni ta kul snan̄tá Lfida Gwada. ¹⁵ Tsa Lazglafta ta hgaftá kaghuni ya, nda ghuḅa tsatsi. Nzawanza

* **1:1** Gray nda Yakubu 1:1. † **1:8** Gray nda Yuhwana 20:29. ‡ **1:11** Ngha ta Zabura 22, Isaya 53, Lukwa 24:25-26.

kaghuni guli nda ghuḅa manda va tsatsi. ¹⁶ Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na: «Nzawanza nda ghuḅa, kabga nda ghuḅa§ i'i,» ka'a.

¹⁷ Ka ta hgay kuni ma du'a ghuni ka «Da» ta Lazglafta, ya ta tsa guma ta ghəṅa inda mndu taḅta slnani maga tsi kul gala mndu nda gala ya, nza-wanza nda zləṅay ma na nzakwa ghuni tata na ghəṅa hadik na. ¹⁸ Nda sna kuni kazlay, varagap ma nzaku ka rgha, zlaghunəṅ dzidza ghuni lu ta kaghuni kə'a. Nda dasu nda ya nda dzindar ta ḅadzaku ya a varata lu ta kaghuni wu, ¹⁹ ama nda usa Kristi* ta bluta varata lu ta kaghuni. Manda zwaṅa tuwak kul had masliv-inza, kul had rdak tida ya, na tsa Kristi ya. ²⁰ Lazglafta ta thanafta mantsaya daga ma kdaku lu zlaganaptá ghəṅa hadik, ka mariginṅtá tsi ma na kdavakta fitik na, ṅa kata kaghuni. ²¹ Nda ma tsatsi zlglafta kuni ta Lazglafta ya ta sli'aganapta ma mtaku mataba gwal nda rwa, ka vlanṅtá glaku. Tsaya kəl kuni ka zlglafta, ka faftá ghəṅa ghuni ta Lazglafta.

²² Nda nza kuni ka gwal nda ghuḅa, ma snanata ghuni ta gwada Lazglafta, ṅa ḅvuta ghuni ta zwanama ghuni nda ṅudufa ghuni. Gdawagda tama ta ḅvuvustá vgha ghuni kahwathwata nda ṅuduf turtuk. ²³ Mantsa ya tama ná, nda sna kuni kazlay: Nda ya yakwa mahisa ghuni nda mbrakwa gwada Lazglafta ya ta vla hafu ta nzaku ṅa kdekeden kə'a. Lazglafta ya kul had ta mtavata ta vlaghunatá tsa hafu ya, ya ta mtaku a wa. ²⁴ Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na:

«Inda mnda səla ná, manda kuzun nzakwani.

Sgitani guli ná, manda vzlizla kuzun nzakwani guli.

²⁵ Ama gwada Lazglafta ná, ṅa kdekeden† nzakwani,» ka'a.

Tsa gwada ya ná, tsaya Lfida Gwada ya mnaghuna lu.

2

¹ Hliṅwahla ta inda ghwadaka skwiha ma ṅudufa ghuni, ma kuslember kuni ta kuslemberaku, ma pghə kuni ta wirak his ma vu, ma hara'u kuni ta hara'uwaku, ma tsanava kuni ta skwi ta mndu guli. ² Manda zwaṅa vzi'uwa ta mama u'a da mani ya, mantsaya ka kaghuni guli mama vərda gwada Lazglafta ṅa glay ghuni ta glaku nda tsi, ṅa mutsay ghuni ta mbaku ṅa dekdek. ³ «Lawa ta kəma ta kəma, kabga tapanatapa kuni ta zḅakwa* Mgham Yesu Kristi.»

⁴ Gavanavawagava ta Mgham Yesu Kristi. Tsatsi tsa pala ta vla hafu wudidinṅ mnduha ya. Tsatsi zbap Lazglafta ta hemanata inda skwi ta wa irani. ⁵ Kaghuni guli, nzawanza ka pala nda hafu mida, ya ta kəl lu ka ba həga mndərga ṅa Sulkum, ṅa nza-kwa ghuni ka guyata ghəṅa gwal nda ghuḅa ta vla skwi manda ya ta kumə Sulkum. Tsaya skwi ta zḅaganatá Lazglafta nda ma Yesu Kristi. ⁶ Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na:

«Wana zbapzba yu ta vərda palaka tughwa ba həga,

ka fata ma luwa Siyuna. Mndu ya ta faftá ghəṅani tida ná, had sana skwi dza'a pghanaghatá hula dekdek wu,» ka'a.

⁷ Ka ṅa kaghuni gwal ta zlglafta ya ná, dagala sgitani, ama mantsaya a da gwal kul zlglafta wa. Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na:

«Va tsa pala wudidinṅ gwal ba həga ya, ta nuta ka vərđaka pala tughwa həga.»

⁸ Ka lu vindafta guli na:

«Tsa pala ya ná, ta dza mndu ka tuthun.

Tsa pala ya ta zlanbanaptá† mnduha,» ka'a.

Ta dzay ta həṅ ka tuthun, kabga kwalaghuta taṅ ta snanatá gwada

§ 1:16 Livitik 19:2. * 1:19 Ngha ta Kwalasuha 1:20. † 1:25 Aya 24-25: Isaya 40:6-8, mnaf lu manda ya nda Grek ṅa ghalya. * 2:3 Ngha ta Zabura 34:9. † 2:8 Aya 6: Ngha ta Isaya 28:16. Aya 7: Ngha ta Zabura 118:22. Aya 8: Ngha ta Isaya 8:14.

Lazglafta. Manda tsaya thanafta Lazglafta ta hən daga manda ghalya.

⁹ Ama kaghuni ya, nda nza kaghuni ka mndəra mndu zabap Lazglafta, ka guyata ghəŋa gwal ta vla skwi ŋa Lazglafta, ka gwal faghu Lazglafta ka ŋani. Tsatsi ta hagaftá kaghuni ka hlagaghunapta ma grusl, ka pghaghu-namta ma tsuwadək ta ndərmim lu nda ndərmima, ŋa mna skwi maga tsi ta malaghutá mbraku‡. ¹⁰ Ghalya ná, si nza a kuni ka mnduha Lazglafta wu, ama ndanana, nda nza kuni ka ŋani. Ghalya mutsaf a kuni ta tawa hidahida Lazglafta wu, ama ndanana, mutsafmutsa§ kuni.

Nzawanza ta nzaku ka mnduha Lazglafta

¹¹ Zwanama da gwal ta dvu yu nda nudufa da, dina ka snəŋta ghuni kazlay, manda matbay nzakwa ghuni, gdavata a kuni ma na ghəŋa hadik na wu kə'a. Tsaya ta kəl yu ka vla mbraku ŋa ghuni, ka wara kuni ta skwi ya ta hara'uwa kaghuni. Ya hafa ghuni ta zbə tsa skwiha ya. ¹² Dina ka kuni nzaku mataba gwal kul snəŋtá Lazglafta. Ŋa nzakwani dər má ta vaza rutsak hən ta kaghuni, ŋa nghay taŋ ta nərma slna ya ta magə kuni, ŋa zləzlvay taŋ ta Lazglafta bađu dza'a sagha tsi da guyaku nda hən.

¹³ Ma tsa nzakwa ghuni ka ŋa Yesu Kristi ya, hanaganawahana ta ghəŋa ghuni mista inda gwal ta ga mgham ta ghəŋa mnduha. Haniŋwa ghəŋ mista mgham dagala, ta ga mgham ta ghəŋa inda skwi. ¹⁴ Haniŋwa ghəŋa ghuni mista ŋumna ya fa lu ŋa tsanaghatá guma ta gwal ta maga ghwadaka skwi, nda ya ŋa ghuba gwal maga skwi dina*. ¹⁵ Kumanəkuma Lazglafta ta magay ghuni ta skwi dina, ŋa hanafatá wi ta gwal kul snəŋtá skwi, ta gutá rgha taŋ. ¹⁶ Nzawanza ka gwal fala'u vgha taŋ. Nziya nza tsi ná, ma nza tsa fala'uwata vgha ghuni ya, ka skwi ŋa bukwanatá

ghwadaka skwi. Ama nzawanza ta nzaku ya ta maraŋtá nzakwa ghuni ka gwal ta ksanatá slna ta Lazglafta. ¹⁷ Vlawavla ta glaku ŋa inda mndu, dvuwadva ta zwanama ghuni ma zlghay nda nuduf, zləŋawazləŋa ta Lazglafta, vlawavla ta glaku ŋa Mgham dagala.

Klawa sada Kristi

¹⁸ Kaghuni la kwalva, hanaganawa ghəŋa ghuni mista danahəga ghuni, ka zləŋa kuni ta hən kahwathwata. Mista gwal zda ghəŋa taŋ nda gwal lebtekwa yeya a wu, ama nduk nda ya mista gwal təŋtəŋa nzakwa taŋ tani. ¹⁹ Ka lagha mndu ka su'a ghuya danwa, ta ghəŋa kumayni ta nzaku manda ya ta zdəganatá Lazglafta, dər má si ra a ghuyayni ta tsa danwa ya wu katsi ná, skwi dina ya. ²⁰ Ka lagha ghuni ka gatá gwada, ka ghuyə lu ta danwa ŋa ghuni ta ghəŋani, ka su'afatá kuni katsi, mamu mndu dza'a ghuba kaghuni ra? Ama ka lagha ghuni ka magatá skwi dina, ka ghuyə lu ta danwa ŋa ghuni ta ghəŋani, ka su'afatá kuni katsi, skwi dina tsaya da Lazglafta. ²¹ Ka ŋa tsaya hgafta lu ta kaghuni, kabga ghuyghuya Yesu Kristi ta danwa guli ta ghəŋa kaghuni. Tvi ya taghunap tsi ŋa ksay ghuni guli ta salani. ²² Tsatsi ná, walaŋ a ta gatá dmaku wu, had sana tsakalawi ta sabi ma wani† wa. ²³ Ma fitika razay mnduha, vranam a ta hən nda razu wa. Ma fitika ghuyay lu ta danwa ŋani, tha a kazlay: Nya', kabgawu na kə'a wa. Ka zlanəŋtá tsi ta ghəŋani ta Lazglafta ya ta tsa guma nda tvani ya. ²⁴ Tsatsi ka ghəŋani ta klaftá dmakwa mu ta vghani ma zləŋafta lu ta udza zləŋay. Ŋa nzakwa mu ka gwal nda rwa tvə dmaku, ŋa nzay mu ta nzakwa tdukwa. Nda ma tsa balanata ya mbaghunafta lu. ²⁵ Ghalya si nda nza kuni manda tuwakha nda zada‡, ama ndanana tama, vrakvra kuni da mnda ngha tuwak ta nghapta ka hafa ghuni guli.

‡ 2:9 Ngha ta Sabi 19:5-6, Isaya 43:20, Sabi 19:5, Vrafta ta Zlahu 4:20, 7:6, Isaya 43:21, 9:1. § 2:10 Huseya 1:6, 9, 2:1, 23, 25. * 2:14 Aya 13-14: Ngha ta Ruma 13:1-7. † 2:22 Ngha ta Isaya 53:9. ‡ 2:25 Aya 24-25: Ta gray lu nda Isaya 53:4-6.

3

Nzakwa i marakw nda zə'al

¹ Kaghuni guli mi'aha, haninjwahana ta ghəj mista zə'alha* ghuni. Ka ta magay kuni mantsa, dər má sna a sanlaha ta gwada wu, ɲa nɣay taŋ ta ɲərma nzakwa mi'a taŋ, ɲa mbədanafata taŋ ta nzakwa taŋ, dər má pslaf a kuni ta wi. ² Dza'a nɣaŋnɣa həj ta ɲərmata nzakwa ghuni, nda ya ká kuni ta sna gwada da həj. ³ Yaha rka ghuni da nzakway ka skwa nɣay wa iri, manda: Datá ghəj ya nda bla, nda ya nda mizidikwa dasu, nda ya nda lgut nda bla nda bla† dzvani. ⁴ Ka nza rkatarka ghuni ka skwi nda difa ma ɲudufa ghuni, ka nzakwa tsi ka rka ya kul had ta badzavata, manda: Nzaku lebetkwa, tɛkwa. Tsahaya skwi dagala sgitani da Lazglafta. ⁵ Ghalya, mantsaya si ta rka mi'aha ta fafta ghəj ta Lazglafta ta rka, ma haninta taŋ ta ghəja taŋ mista zə'alha taŋ. ⁶ Mantsaya si ta maga Sara, ta sna gwada da Abraham. «Mghama dá‡!» ka'a si ta hɣay guli. Kaghuni guli ná, kwaghani kuni, ka ta magay kuni ta skwi dina, ka ksu a zləj ta kaghuni.

⁷ Kaghuni zə'alha guli, dina ka kuni nzaku nda mi'a ghuni, ka famta kuni ta difil ma ghəj, ya gwal nda hta mbrakwa taŋ hahəj. Ka vla kuni ta sgitŋ ɲa taŋ, kabga tsa hafu ya ta vlə Lazglafta ka zdakatahudani ya ná, nda hahəj tani, nda kaghuni tani mida. Ka mantsaya ka kuni magay na: Ta snay Lazglafta ta du'a ghuni.

Ghuya danwa ta ghəja maga skwi dina

⁸ Na kdinta ná, guyawa guya ta ndana ghuni kaskwa turtuk, tawavuswa hidahida, dvuvuswa vgha ghuni ka zwanama nda kwaghama, magawa zdaku nza-wanza nda hanatá ghəj. ⁹ Ka magamaga mndu ta ghwadaka skwi,

ma vranam ka nda ghwadaka skwi. Ka razaghaf raza mndu, ma vranam ka nda razu, «katək na tfanaghatfa ta wi*,» kabga ɲa tsaya hɣafta Lazglafta ta kaghuni, ɲa tfaghunaghatani ta wi ta kaghuni guli. ¹⁰ Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na:

«Ka ta kumay mndu ta zdakwa nzakwani,

ka ta kumay mndu ta rfayni ta rfu ma nzakwani,

ksanatani ta ghanikani, zlanṭani ta tsakalawi.

¹¹ Zlanṭani ta maga ghwadaka skwi, ka maga skwi dina.

Zbayni ta zdaku ka ɲavata mistani.

¹² Nda fa ira Lazglafta ta gwal ta maga skwi tdukwa.

Nda fa sləmənani ka sna du'a taŋ.

Ama gwal ta maga ghwadaka skwi ná,

ta mbədanambəda Lazglafta ta hul ta həj†,» ka'a.

¹³ Ka ɲavaɲa kuni ka maga skwi dina ná, wati ma mndu ya dza'a maga ghwadaka skwi ɲa ghuni na? ¹⁴ Aŋ mndani dər má ta ghuyay kuni ta danwa ta ghəja vəl magay ghuni ta skwi tdukwa ná, dza'a rfay kuni ta rfu. Ma zləj kuni ta gwal ta kuma magaghunata ghwadaka skwi. Ma tdu tsi ta ɲudufa ghuni. ¹⁵ Fafwafa ta ghəja ghuni ta Yesu Kristi turtukwani, ka ga tsi ta mgham‡ ma ɲudufa ghuni. Fata kaghuni ta ghəja ghuni ɲa ghuni ɲa zlghawi da inda gwal ta dawaghunata ka kabgawu kəl kaghuni ka faftá ghəja ghuni ta Yesu Kristi. ¹⁶ Ta zlghə kuni ta tsa wi ya, zlghawazlgha nda hanatá ghəj, nda ya nda vla glaku ɲa taŋ guli. Gədata kaghuni ta maga tsa skwi dina ya ɲaghuni, kada ksuta tsi ka hula ta həj, dər klafkla həj ta kaghuni ka ghwadaka mnduha, ka raraza ɲərmata nzakwa ghuni ta tva Kristi. ¹⁷ Ta dran ghuya danwa ta ghəja maga skwi dina, ka si mantsaya kumanṭa

* **3:1** Ngha ta Afisus 5:22, Kwalasuha 3:18. † **3:3** Ngha ta 1 Timute. 2:9. ‡ **3:6** Ngha ta Zrafta 18:12. § **3:7** Ngha ta Afisus 5:25, Kwalasuha 3:19. * **3:9** Ngha ta Mata 5:44. † **3:12** Aya 10-12: Ngha ta Zabura 34:13-17. ‡ **3:15** Ngha ta Mata 5:10, aya 14-15: ngha ta Isaya 8:12-13.

Lazglafta, ka ghuyay ta ghəŋa magatá ghwadaka skwi. ¹⁸ Mantsaya luta tsi guli nda Yesu Kristi, tsatsi ta nzakway ka tdukwa mndu, ka mtutá tsi turtuktuk ta ghəŋa ghwadaka mnduha, ŋa bhadamaghata da Lazglafta. Ma nzakwani ma slu'uvgha dzata lu, ka nzaku tsi nda hafu ma Sulkum. ¹⁹ Nda mbra tsa Sulkum ya. Ka laha tsi da mna gwada Lazglafta ŋa sulkumha tsam lu ma gamak. ²⁰ Tsa sulkumha ya ná, hahəŋ gwal ta kwalaghutá snanata gwada Lazglafta ghalya. An mndani, nzdavanzda Lazglafta ka ksanatá nudufani ma fitika tsay Nuhu ta kwambalu. Ka mba'atá mbsaka mnduha hutsekw ma tsa imi* ya nda ma tsa kwambalu ya. Tghas yeya həŋ kwenkwen. ²¹ Tsa imi ya ná, gray nda batem ta mba kaghuni gitana ya. Rdak ta vgha a ta ghuóu na batem wa. Magaftá batem ná, vlan̄ta mu ta ghəŋa mu ta Lazglafta nda vərda nudufa mu ya. Ndana guli, ta mbay batem ta kaghuni nda ma sli'agapta Yesu Kristi ma mtaku. ²² Vraghuvra Yesu Kristi ta luwa, ta nzaku nda ga zeghwa Lazglafta, ta ga mgham ta ghəŋa duhwalha Lazglafta, nda inda sanlaha ma skwiha nda mbra nda mbra.

4

Maga skwi ya ta zdəganatá Lazglafta

¹ Nda sna mu kazlay: Ghuyghuya Kristi ta dan̄wa ma slu'uvgha kə'a. Kaghuni guli, nzawanza nda fata vgha ŋa ghuyay manda ŋani. Mndu ta ghuytá dan̄wa ma slu'uvgha ná, had̄ta gəgəltá dmaku wa. ² Ma na pdakwa fitik ŋa zay ghuni nda hafu ta na ghəŋa hadik na ná, nzawanza ta nzaku manda ya ta zdəganatá Lazglafta, manda ya ta hara'u slu'uvgha ya a wa. ³ Ma nzakwagapta ghuni manda ghalya ná, mburapmbura kuni ma maga skwi ta zdəganatá gwal kul snantá Lazglafta. Ma magay ghuni

ta sli'insli'in, nda hara'u ta iri, nda ghuyaku, nda zdakwa skwi katakata, nda sasaku, nda manzakdawaya skwa wuyayha. ⁴ Ndanana tama, ta ndərmim nda ndərmima gwal kul snantá Lazglafta ta kwalaghuta ghuni ta gugəltá ghəŋ nda həŋ ma tsa nzakwa sli'insli'in ya, ka razu həŋ ta kaghuni. ⁵ Ama hahəŋ nda wa tan̄ dza'a mnanatá slna tan̄ ta kəma Lazglafta ya nda fa vghani ŋa tsanaghatá guma ta gwal nda hafu nda gwal nda rwa tani. ⁶ Tsaya kəl lu ka mnanatá Lfida Gwada ta dər gwal nda rwa, ŋa nzakwa tan̄ nda hafu manda ya ta kumə Lazglafta nda ma Sulkum dər má tsanaghatsa Lazglafta ta guma ta həŋ ma ghəŋa hadik, manda va ŋa hamata mnda səla.

Nzaku ma guyatá ghəŋ

⁷ Ndusakndusa kdavakta fitika inda skwi. Nzawanza hzleŋa nda difil ma ghəŋ, ŋa ŋavata ghuni ma maga du'a. ⁸ Mali ma inda skwi ná, tsaya gdavata ghuni nda dvuvustá vgha nda nuduf turtuk sani nda sani, kabga ta tin̄way d̄vu ta mndu ŋa plinistá ndəghata dmakwa* mnduha. ⁹ Ma rurun̄waku kuni ta rurun̄waku ta tsu'a matbay ta lagha da kaghuni. ¹⁰ Inda kaghuni, magawamaga ta slna nda tvani ŋa sanlaha nda skwi ya vlaghuna Lazglafta. Mantsaya dza'a kəl kuni ka nzakway ka vərda gwal ta ksa slna nda zdakatahudi kavghakavgha ya ta vlə Lazglafta. ¹¹ Ka vlan̄vla Lazglafta ta mbrakwa gwada ta mndu katsi, ka mna tsi ta skwi mnana Lazglafta. Mndu ya vlan̄ Lazglafta ta mbrakwa maganata† slna ta mndu guli, ka maga tsi nda mbraku ya vlan̄ Lazglafta. Magawamaga mantsaya ŋa zləzlvay mnduha ta Lazglafta ma inda skwi, kabga Yesu Kristi. Nani glaku, nda mbraku, ŋa kdekeden. Amin!

Ghuya dan̄wa nzaku ka mnda Kristi

§ 3:18 Ngha ta Ruma 1:4. * 3:20 Ngha ta Zlrafta 6:1–7:24. * 4:8 Ngha ta Mahdihdi 10:12, Yakubu 5:20. † 4:11 Ngha ta Slna gwal ghunay 6:2-4, Ruma 12:7.

¹² Zwanama da gwal ta d̄vu yu, yaha kuni da nd̄ermima ghuya daŋwaha ya ta fwaghunata da nzaku tsi ka skwa madukwa da kaghuni. ¹³ Rfawarfa ta rfu kat̄ak, nda nzakwa ghuni kawadaga nda Kristi ma ghuya daŋwa, kada nd̄aghaf̄ta ŋud̄ufa ghuni nda rfu bađu dza'a maraŋta tsi ta glakwani ŋa inda mndu. ¹⁴ Ka ta razay mnduha ta kaghuni, ta gh̄eŋa nzakwa ghuni ka ŋa Kristi katsi, rfawarfa ta rfu kabga ta nzaku Sulkum ya dagala ta nzakway ka Sulkuma Lazglafta ta gh̄eŋa kaghuni. ¹⁵ Ka ta ghuyay sani mataba ghuni ta daŋwa katsi, ma nza tsi, kabga v̄el dzatani ta mndu, kabga ghalatani ta ghali, kabga v̄el magatani ta ghwad̄aka skwi, kabga v̄el valamtani da skwi kul nghanata. ¹⁶ Ala, ka lagha mndu ka ghuya daŋwa, kabga v̄el nzakwani ka krista katsi, yaha tsaya da ksay ka skwa hula. Kat̄ak na, ka rfa tsi ta Lazglafta ta gh̄eŋa v̄el favatani ta tsa hgu ya.

¹⁷ Saghasa fitik ŋa zraft̄a Lazglafta ta tsa guma. Tin̄el ta gh̄eŋa h̄egani dza'a zrafta tsi ta tsay. Ala, ka si nda amu ka lu zrafta katsi, kinawu dza'a kd̄avakta tsi ta gh̄eŋa gwal kul snat̄a Lfid̄a Gwad̄a Lazglafta na? ¹⁸ Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na:

«Ka nda daŋwa mbafta mndu t̄dukwa katsi,
kinawu dza'a kd̄avakta ŋa ghwad̄aka mnduha, nda gwal ta ga dmaku‡ na?» ka'a.

¹⁹ Tsaya tama, gwal ta ghuya daŋwa manda ya ta kum̄e Lazglafta ya, ka gdata h̄eŋ ta maga skwi d̄ina. Ka fanamta h̄eŋ ta gh̄eŋa taŋ ma dzvu ta Lazglafta ya ta magaft̄a h̄eŋ, kul had̄ ta mb̄edanaft̄a skwi mna tsi ya.

5

¹ Ndanana tama, wya ka yu ta mnanat̄a la galata mndu ta ngha Igliz mataba ghuni. I'i guli ná, glata mndu yu manda va hah̄eŋ. Masl̄emts̄aka

ghuya ta daŋwa ghuȳe Kristi yu, dza'a mutsay i'i guli ta mayaka da ma glakwa Kristi ya dza'a maraŋta Lazglafta. ² Wyawa dzvu, ka ngha kuni ta bra ya faghunam* Lazglafta ma dzvu. Nghawangha nda ŋud̄uf turtuk manda ya ta kum̄e Lazglafta. Ma nza tsi ka mbla kaghuni nda mbla. Ma maḡe kuni kabga ŋa mutsa t̄sedi, ama magawamaga kabga d̄vu. ³ Ma zb̄e kuni ta ga má mghammgham ta gh̄eŋa gwal pghaghunam Lazglafta ma dzvu. Nzawanza ka gwal ŋa ksay taŋ ta sad̄a ghuni. ⁴ Ka mantsaya ka kuni magay, bađu zlagagaghata mghama gwal ta ngha rini ná, ŋa mutsay ghuni ta zewzewa nda sgit tida, kul bađzavata ya.

⁵ Kaghuni guli duhwalha, hanaganawa gh̄eŋ mista la galata mndu ta ngha Igliz. Kaghuni demdem nza-wanza nda hanat̄a gh̄eŋ ma gwaya vgha ghuni, kabga «zd̄egana a gwal ta gla gh̄eŋ ta Lazglafta wu, ama ta zd̄anan̄ z̄da ta hudi ta gwal ta hanaganat̄a† gh̄eŋ.» ⁶ Hanaganawa gh̄eŋ mista mbrakwa Lazglafta, kada kapaghunafta tsi ma fitik ya kumaŋ‡ tsi. ⁷ P̄eghanamwa pgha ma dzvu ta inda daŋwa ghuni, kabga tsatsi ta nghapta ka kaghuni§.

⁸ Nzawanza hzleŋa nda difil, kabga ta pgha buđukwa ghuma ghuni halaway manda rveri ta hurgu ta zba skwi ŋa dughwad̄utani. ⁹ Dihavawa diha ma zlghay nda ŋud̄uf, ma zlan̄eŋ kuni ta tvi. Nda sna kuni kazlay: Mnd̄erga va tsa daŋwa ya ná, slanaghasla ta inda zwanama ghuni ta gh̄eŋa had̄ik demdem k̄e'a. ¹⁰ Tahula ghuyta ghuni ta daŋwa ma fitik kwitikw ya, dza'a vlaghuna-vla Lazglafta ya ta gdata ta vla zd̄akatahudi, ta hgaft̄a kaghuni ma Yesu Kristi, ŋa lami da glakwani ya ŋa k̄edekzen̄, ŋa payafta tsatsi kagh̄eŋani ta kaghuni, ŋa dihaghu-

‡ 4:18 Ngha ta Mahdihdi 11:31, Irmiya 25:29. * 5:2 Ngha ta Yuhwana 21:15-17, Slna gwal ghunay 20:28. † 5:5 Ngha ta Mahdihdi 3:34. ‡ 5:6 Ngha ta Mata 23:12, Lukwa 14:11, 18:14. § 5:7 Ngha ta Zabura 55:23.

natani, ɲa mbraghunaftani, ɲa kwala skwi kul gigidantá kaghuni. ¹¹ Ɗani mbraku ɲa kdekedzen. Amin!

Ga zgu

¹² Silven ta katihata kəl yu ka vindaghunaftá na zwaɲa delewer na. Nda sna yu kazlay: Ɗerma mndu ya kə'a* ta tva Lazglafta. Ɗa vlaghunatá mbraku kəl yu ka vindaghunafta. Nda ya ɲa graghunaftá kahwathwata zdakatahuda Lazglafta. Dihavawa diha nda mbraku ta tsa zdakatahuda Lazglafta ya.

¹³ Ta ga zgu Igliz ma Babila ɲa ghuni, gwal dagap Lazglafta manda va kaghuni guli. Ta ga zgu zwaɲa† da Markus guli ɲa ghuni. ¹⁴ Guvuswa ga ta zgu sani nda sani nda brusa vgha hmətət.

Ka nza zdakatahuda Lazglafta nda kaghuni demdem, kaghuni gwal ma Kristi ya.

* **5:12** Silas: Ngha ta Slna gwal ghunay 15:22, 40. † **5:13** Babila: Ngha ta Suna Yuhwana 17:5, Slna gwal ghunay 12:12, 25, 13:13, 15:37-39, Kwalasuha 4:10, Filipiya. 24. Zwaɲa da: Ma sulkum (ngha ta 1 Timute. 1:2.).

Mahisa tsghatá Iwa 2 Piyer

Gazgu

¹ I'i Simuñ Piyer ta nzakway ka kwalva nda ya ka ghunatá mnda Yesu Kristi ta vinda na delewer ná, ña gwal ta mutsaftá zlg hay nda ñuduf ka guram nda va ñañni, nda ma zdakwa Lazglafta nda Yesu Kristi. ² Ka sghaghunagha sga Lazglafta ta zdakatahudí nda zdaku ma sñañtá i Lazglafta nda Yesu Kristi Mghama mu.

Nzaku ya tarañtá mnda zlg hay nda ñuduf

³ Yesu Kristi ta snamamtá Lazglafta ya ta hgaftá amu ña dguvusta mu ta glakwani nda zdakwani. Mantsa tama, ka vlamatá tsi nda ma mbrakwani ta inda skwi ya ta ramata, ña nzay mu ta nzaku manda ya ta zdəganatá Lazglafta. ⁴ Nda ma tsa skwiha ya vlamata tsi ta tsa skwiha ta dínuta katakata, ya tamaf tsi ta imi ta sləmənə daga manda ghalya ña vlamata ya. Ma mutsafta ghuni ta tsa skwiha ya, laviñta kuni ta ndapta ma ghwadaka skwiha ya ta hara'úwa iri ta ghəña hadik, ka ksay ghuni ta sadá Lazglafta. ⁵ Mantsaya tama, ñavawa ña ka sganaghata kuni ta ghəña zlg hay nda ñudufa ghuni ta nzaku dína. Ta ghəña nzaku dína, ka sganaghata kuni ta sñañtá skwi. ⁶ Ta ghəña sñañtá skwi, ka sganaghata kuni ta ksanatá ghəñ. Ta ghəña ksanatá ghəñ, ka sganaghata kuni ta ñavata. Ta ghəña ñavata, ka sganaghata kuni ta nzaku ta zdəganatá Lazglafta. ⁷ Ta ghəña nzaku ta zdəganatá Lazglafta, ka sganaghata kuni ta nzaku hmətət manda la zwanama. Ta ghəña nzaku hmətət manda la zwanama, dvtutá mndu. ⁸ Ka mamu kuni nda mndərga tsa nzaku ya, ta gdavagda kuni ta maga slna nda tsi katsi, had kuni

dza'a nzata nda zbukwatá vgha wa. Dza'a dza'a kuni ta kəma takma nda sñañtá Mghama mu Yesu Kristi. ⁹ Mndu kul had nda mndərga tsa nzaku ya ná, manda ghulpata mndu ta lulumaku ya nzakwani. Zanapza ta tsa mbanaf Lazglafta ma dmakuhani maga tsi ghalya ya.

¹⁰ Tsaya tama zwanama da, ñavawaña ka nzafta kuni ta tsa hgu hgaf Lazglafta ta kaghuni, ka dagaptá kaghuni ya. Ka mantsaya ka kuni magay had kuni dza'a dədamta da ghwadaka skwi wa. ¹¹ Mantsaya, nda fa ghəña ghuni ta gunaghunata Lazglafta ta watgha lami da ga mgham ña kdekedenə ta nzakway ka ña Yesu Kristi Mghama mu, ta mba amu ya guli.

¹² Tsaya ta kəl yu ka gdavata ta hava tsa skwiha ya ña ghuni, dər má nda ghada sñañta ghuni, ta ñavaña kuni ma tsa kahwathwata taghaghunaf lu ya. ¹³ Ka tata hafu yu katsi ná, nda nza ka skwi dína na havay da ta tsa skwiha ya ñaghuni, kada nzata kuni nda fatá ghəñ hzleña. ¹⁴ Nda sna yu kazlay: Ta ghwan a kdavakta hafa da ma na ghəña hadik na wu kə'a, manda ya snidim Mghama da Yesu Kristi. ¹⁵ Ama dza'a magay yu ta kdavakta mbrakwa da, ña nzakwani dər má nda mta yu, ña laviñta ghuni ta hava tsa skwiha ya.

Gwal ta nghanťa glakwa Kristi

¹⁶ Ma fitika mnaghunata ñni ta saha dza'a saha Yesu Kristi ma mbrakwani ná, prukutunzum ya gi ta tsa'ata mnduha ma ghəña tan a mnaghuna ñni wu, ama skwi ghada añni ta nghanťa mbrakwani nda ira ñni ya mnaghuna ñni. ¹⁷ Ma fitika mutsaftani ta sgit, nda glaku da Lazglafta ta nzakway ka Da ná, hada añni. Nda sna añni nda sləmənə ñni ta mnə Lazglafta ya ta hemanatá inda skwi kazlay: Nana na zwanə da ya dvtu yu ta zdəgihata katakata kə'a. ¹⁸ Vərdə añni ka ghəña ñni ta sñañtá saha tsa lwi ya daga ta luwa, ma

* **1:18** Aya 17-18: Ngha ta Mata 17:1-5, Markus 9:2-7, Lukwa 9:28-35.

fitika nzakwa ηni kawadaga nda tsi ta ghwá nda ghuḅa*.

¹⁹ Ta ghəṇa tsaya guli ná, nda fa ghəṇa ηni ta gwada ya klak la anabi. Dina má ka ṇanata ghuni dasuwa ta tsa gwadaha taṇ ya, kabga nda nza manda pitirla, ya ta tsuwadakaku ma grum. Dina ka gdata ghuni ta snay, ha ka tsadata vli, ka safa gumbəzla ṇa nghanṭa ghuni ta tsalatá inda skwi ma ṇudufa ghuni. ²⁰ Karku ná, wya skwi ṇa snanṭa ghuni: Tsa gwadaha hlak la anabi ghalya, ka vindamta ma deftera Lazglafta ya ná, tsa a ma ghəṇa taṇ a həṇ wa. ²¹ Tsa gwadaha hlak la anabi ya ná, had ya walaṇ mnda səla ta tsa'ata ma ghəṇani wa. Sulkum nda ghuḅa ta vlanṭá mbraku ta həṇ, ṇa mna skwi ya mnanaf Lazglafta ta həṇ.

2

Ghwadaka anabiha

¹ Ghalya, zlagapzлага ghwadaka anabiha mataba mnduha Lazglafta, mantsaya guli dza'a zlagapta ghwadaka gwal tagha skwi mataba ghuni. Dza'a kladamkla həṇ ta ghwadaka tagha skwi ṇa zadinṭá mnduha, ṇa vzinṭa taṇ ta Yesu Kristi ta nzakway ka mnda tagha skwi ta mbanafṭá həṇ ya. Mantsaya gi dza'a tɔakta həṇ ta zadaku ta ghəṇa taṇ. ² Nda ndəgha gwal dza'a ksa səla taṇ ma tsa ghwadaka nzaku ya, ṇa razay mnduha ta vərda tva Lazglafta kabga hahəṇ. ³ Ta tadaku ira tsa ghwadaka mnduha ya ta skwa mndu, ṇa tsakalay taṇ ta wi ṇa gatugadughunustá skwa ghuni. Tsaw nda ghada tsatá guma ta ghəṇa taṇ daga manda ghalya, ta kzlaykzlay zadaku ta həṇ.

⁴ Dər tsa duhwalha Lazglafta ta ga ta dmaku ghalya ya ná, zлана a Lazglafta ta həṇ mantsa wa. Ama ka pghaghatá tsi ta həṇ da duda vu, ka tsamtá həṇ nda zida ma grum, ka kzla fitika guma. ⁵ Tsa mnduha ghalya ta gatá dmaku ya guli ná,

zлана a Lazglafta ta həṇ mantsaya guli wa. Ka zadanatá tsi ta tsa gwal ta maga ghwadaka skwi ya nda ima mabudbud. Ta ghəṇa Nuhu si ta mnay ṇa mnduha kazlay: Magawa skwi tɔukwa kə'a yeya mbanaf tsi, nda sanlaha ma mnduha* ndafáṇ guli. ⁶ Mantsaya tsanaghata tsi ta guma ta luwa Suduma nda Gwamura guli, ka zadanatá tsi ta həṇ nda vu, ka ninṭá həṇ ka hutidif. Mantsaya maranṭa tsi ta gwal ta maga ghwadaka skwi kə'a dza'a slanaghatá həṇ†. ⁷ Ludu ná, tɔukwa mndu ya. Ta kuzlanṭkuzla tsa maga sli'inṣli'inṭ ta magə gwal ma luwa Suduma ya ta ṇudufani katakata‡. ⁸ Mataba taṇ ta nza-kwa tsa tɔukwa mndu ya. Inda fitik ta nghanṭ, ta snay, ta inda tsa sli'inṣli'inṭ ta magə həṇ ta hla səla mndu ya. Ta gurdá ṇudufani, kabga tɔukwa mndu tsatsi. ⁹ Tsaya tama ná, nda sna Mgham Lazglafta kə'a ta hliṇṭá tɔukwa mnduha ma skwi ta dzəghanṭá həṇ. Nda sna guli kə'a ta pghaghutá gwal ta maga ghwadaka skwi ṇa ganaptá iri ta həṇ baḁu fitika tsa guma. ¹⁰ Katkatatani ná, ta ghəṇa gwal ta maga ghwadaka skwi kumaṇ slu'uvgha taṇ, nda gwal ta hərtətatá ga mghama Lazglafta, dza'a tsi giri ṇa taṇ.

Tsa mnduha ta tagha ghwadaka skwi ya ná, had hula ta wa ira taṇ wa. Ta gla ghəṇ həṇ. Vla a həṇ ta glaku ṇa duhwala Lazglafta ta luwa wa. Ta razu nda raza həṇ. ¹¹ Dər duhwalha Lazglafta ya ta malaghutá tsa gwal ta tagha ghwadaka skwi nda mbraku ya má, had həṇ ta ghuḅasa həṇ, ka raza həṇ ta kəma Lazglafta wa. ¹² Tsa mnduha ya ná, had ghəṇ da həṇ wa. Manda nimitak ta yaku ṇa kasuta, ka psliṇṭá həṇ ya, ka həṇ ta magaku. Dər skwi kul snanṭá həṇ tsi ná, razay taṇ ṇa taṇ. Manda va tsaya ná, dza'a zadanazada lu ta həṇ manda nimitakha. ¹³ Nda ghuya danṭwa dza'a vranamta Lazglafta ta həṇ. Manda ya ghuyanap hahəṇ ta danṭwa ta sanlaha

* 2:5 Ngha ta Zlrafta 6:1–7:24. † 2:6 Ngha ta Zlrafta 19:24. ‡ 2:7 Ngha ta Zlrafta 19:1-16.

ya. Ka skwa zdanaftá vgha ta hən ka hən klaftá sasaku, nda maga sli'insli'in dər nda fitik ma ghən tsi. Ka skwa hula nzamta tən mataba ghuni, ta kuzlaku ta ɲuduf guli. Ta zay hən ta say hən kawadaga nda kaghuni, ama mbədata tən ta hul ná, skwi ta kumə mayaš tən ta magə hən. ¹⁴ Ta tadaku ira tən ta mi'aha, hərfava a hən ma vəl maga dmaku wa. Bla a ta barafta hən ta gwal nda hta mbrakwa tən ka pghamtá hən da dmaku wa. Yukyukyuk ka ira tən ta tadaku ta skwiha. Mndərga tsahaya ma mnduha ná, nda ghada ksuta guma Lazglafta ta hən. ¹⁵ Zluɲzla hən ta vərɔdaka tvi, ka zwaɔduta, ka ksaghatá tvi manda ɲa Balama zwaɲa Baswara zdugudun tseɔi ka magatá tsi ta ghwaɔdaka skwi ya. ¹⁶ Ka dvanaghatá lu ta ghəɲa kwalaghutani ta snatá gwada, ha ka gwadganatá kɔɔh kul had ta gwada ya nda gwada manda va ɲa mndu. Ka hanafatá tsi ta tvi ta tsa anabi* ya yaha da gəgəltá tsa rghani ya.

¹⁷ Ka guram nda ghwa swi'ap imi mida tsa mnduha ta tagha ghwaɔdaka skwi ya, ka guram nda ghwayak ta turinɲa falak ya hən guli. Payanapaya Lazglafta ta vli ta hən ma grusl tɔɔk katakata. ¹⁸ Ta ghəɔbaku hən ka yawu bətbət, ka bara gwal tsaghuta tən yeya ta vgha nda gwal ta gɔdata ta nzaku ma dmaku. ¹⁹ «Falau' vgha ghuni dza'azlay,» ka hən ta mnay ɲa tən. Hahən ya kay tatan, nda ghada nzatá hən ka vu'a ɔɔdzaku ta kla hən da zadaku. Nda sna kuni ná, ka nu tsa skwi ta hbutá tsa mndu ya ná, vu'a tsa skwi ya tsa mndu ya. ²⁰ Ka lagha tsa gwal ta zlu'agaptá vgha ma ghwaɔdaka skwi ta ɔɔadza mndu ma ghəɲa hadik ya, manda snanɲa tən ta Mghama mu Yesu Kristi ta nzakway ka mnda mba amu ya guli, ka vrəglamta da maga tsa ghwaɔdaka skwi ya katsi, dza'a malaghumala ɔɔadzatá hən ka nza-

kwa tən tənɲən. ²¹ Ta dər má kwala tən kul snanɲá tsa tvi tɔɔukwa ya, ka ya ghada hən ta snanɲá tsa tvi ya ɔɔinadina, tahula tsa, ka zlanavata tən ta zlahuha Lazglafta ya mnana lu ta hən. ²² Tsa skwi ta slanaghatá hən ya, maranmara kazlay: Kahwathwata tsa gwada mahdihdi ta mnata ya kə'a. Ka'a na: «Ta vradaghavra kri da ni'iglaftá vnihatá vnihani†.» «Tahula mbazanatá mbaza ta ghuvazu ná, ɲa vrəglamtani da dzazlak guli,» ka'a ya.

3

Faftá ghən ta vragata Mgham Yesu

¹ Graha ɔa ya ta ɔvu yu, mahisa ɔelewera ɔa nana vindaghunaf yu na. Ma tsəna ɔelewerha ɔa his vindaghunaf yu na ná, vraftá ya ta vrafta yu ta skwiha ya ghada kuni ta snanɲa, ɲa ndanay ghuni ta ndanu nda tvani ta ghəɲa tən. ² Ta kumay yu ta ndanay ghuni ta skwiha ya mna la anabi nda ghuɔa ghalya. Nda zlahu Mgham Yesu Kristi ta nzakway ka mnda mba amu, taghaghunaf gwal ghunay, ghunədaghunagha lu ya. ³ Skwi ɲa snanɲa ghuni karaku ná, ɔina ka snanɲa ghuni kazlay: Ma ndusakta kɔɔavakta fitik ná, dza'a sli'agapsli'a inda gwal ta maga skwi manda ya kuman ghəɲa tən, dza'a ghuɔasay hən ta kaghuni kə'a. ⁴ «Dza'a vragavra yu a katsi tamaftá imi ta sləmən kay ra? Ga tsi kay ka na? Ka yawu rwakta dzidziha mu, ta nzaku inda skwi manda va vlani daga ka yawu zlagapta ghəɲa hadik,» ka hən. ⁵ Gwal ta mnay mantsaya ná, mamu skwi ya nda maya zanap hən ka palama. Daga manda ghalya ta magaftá Lazglafta nda gwadani ta luwa nda hadik. Kligin ma imi lu ta hadik, nda imi guli magafta lu ta hadik. ⁶ Nda imi ta nzakway ka ima mabudbud zadanamta* Lazglafta ta ghəɲa hadik ghalya. ⁷ Na luwa nda ghəɲa hadik ta nghə mu ndanana ná, va tsa gwada Lazglafta ya ta ɲanata,

§ 2:13 Ngha ta Yuda aya 12. * 2:16 Aya 15-16: Ngha ta Mbsak 22:4-35. † 2:22 Ngha ta Mahdihdi 26:11. * 3:6 Aya 5: Ngha ta Zlrafta 1:6-9, aya 6: Ngha ta Zlrafta 7:11.

ɲa zadánata nda vu. ɲanaɲa ta həŋ ha sagha fitika guma, ɲa zadánatá ghwadaka mnduha.

⁸ Graha dá gwal ta d̄vu yu, mamu skwi turtuk dza'a kwal kuni zanapta: Da Mgham Lazglafta ná, fitik turtuk ya ná, manda fitik d̄mbu' nzakwani. Fitik d̄mbu' ya guli ná, manda fitik turtuk† nzakwani. ⁹ Gərdá a Lazglafta ka maga skwi ya tamaf tsi ta imi ta sləməŋ manda ya ta ndanu sanlaha ya wa. Ama kaghuni nza tsi katək ka kzlay, kabga va a ta zadavaghuta dər wati ma mndu wa. Ta kumay katək ta mutsafta inda mndu ta mbədanaftá nzakwani.

¹⁰ Nduk nda tsaya tani ná, dza'a sagha manda ghali tsa fitika Mgham Yesu ya. Ma tsa fitik ya dza'a nda sna lu ta ghudzagata skwi nda mbraku, ɲa zwaduta luwa gi rək. ɲa drinta vu ta inda skwi ta luwa, ɲa zwaduta‡ ghəŋa hadik nda inda skwi mida tani. ¹¹ Ka si mantša dza'a zwaduta inda tsa skwiha ya ná, mndərga wati nzaku ta raku ɲa nzakway ghuni? Nzawanza ta nzaku ya nda ghuḅa. Ka vlan̄ta kuni ta ghəŋa ghuni ta Lazglafta ma inda skwi. ¹² Kzlawakzla ta tsa fitika Lazglafta ya, ka ɲavata kuni nda inda mbrakwa ghuni ɲa sagha tsa fitik ya gi misimmisim. Tsa fitik dza'a zadánata lu ta luwa ɲa nu'uta inda skwi da vu ya, tsa fitik ya. ¹³ Ta kzlaykzlay mu ta tsa lfida luwa nda tsa lfida hadik§, ma vli ya dza'a gdavata nzaku tdukwa manda ya tamaf tsi ta imi ta sləməŋ ya.

¹⁴ Tsaya tama graha dá ya ta d̄vu yu, ɲavawa ɲa, ɲa slaghunaghatani nzidid kul had sana skwi ta kaghuni, ɲa nzakwa ghuni nda zdaku nda tsi. ¹⁵ Havakwahava kazlay: Skwi ya kəl Mgham Yesu ka gərdaku ná, kabga ɲa mutsafta mnduha ta mbədanaftá nzakwa taŋ, ɲa mbanaftani ta həŋ ya kə'a. Manda va tsaya vindaghunafta zwaŋama mu Pwal ya ta d̄vu mu guli nda difil ya vlan̄ Lazglafta. ¹⁶ Tsaya

skwi ta mnə tsi ma inda delewerhani ya, ta gwadə tsi ta gwadə ta ghəŋa mndəra tsa skwiha ya. Mamu sana skwi ya nda bla ta vindamta tsi ma tsa delewerhani ya, ta tərđanafta gwal kul snan̄tá skwi, nda gwal kul taghaku skwa taŋ, ta klatá ghəŋa skwi mida. Manda va tsaya ta snuta həŋ ta magay nda sana vliha ma skwi vindaf lu ma sanlaha ma delewer. Manda tsaya ta klanakta hahəŋ ka ghəŋa taŋ ta zadaku.

¹⁷ Kaghuni graha dá ya ta d̄vu yu, snaghunamsna lu ndana tama. Dasuwa ka kuni, yaha krughuva ghwadaka mnduha da zadighunista da tsaghutá kuni ta vgha ta fatá ghəŋa ghuni. ¹⁸ Ama gdavawagdá ta dza'a ta kəma ta kəma ma snan̄tá Mghama mu Yesu Kristi mnda mba amu, ɲa vlaghunatani ta zdakatahudani. ɲani glaku, daga ndanana nda ya ɲa kdekedzen. Amin!

† 3:8 Ngha ta Zabura 90:4. ‡ 3:10 Ngha ta Mata 24:43-44, Lukwa 12:39-40, 1 Tesalunik 5:2. § 3:13 Ngha ta: Isaya 65:17, 66:22.

Tan̄taṅa tsghatá lwa 1 Yuhwana

Gwada Lazglafta ná, ta vlay ta hafu

¹ Nana skwi ta vindaghunafta ṅni na ná, gwada ta ghəṅa mndu ta vla hafu ta nzakway daga ta kul zlaftá* inda skwi ya. Ta ghəṅa skwi snaṅ ṅni nda skwi nghan ṅni nda ira ṅni, nda ya vitsanava ṅni, nda ya ksana ṅni nda dzva ṅni ta mnaghunata ṅni. ² Na zlagapta tsa mndu ta vla hafu ya, ka nghan̄tá aṅni nda ira ṅni. Tsaya kəl aṅni ka nzakway ka masləmtsəkani, kəl ṅni ka mnay ṅa ghuni ta gwada ta hafu ṅa kdekeden si ta nzaku tavata Da mu, ka maravatá† tsi ta wa ira mu. ³ Tsa skwi nghan ṅni nda ya snaṅ ṅni ya, tsaya ta mnaghunata aṅni kada nzakwa kuni nda guya nda aṅni. Ka nda guya ghəṅa mu katsi, nda guya ghəṅa mu kawadaga nda Lazglafta Da, nda ya nda zwanani Yesu Kristi. ⁴ Kada kd̄nta rfa mu‡ ta ndəghafta ta kəl ṅni ka vindaghunaftá na skwiha na.

Mbada ma tsuwadək

⁵ Tsuwadəka nzakwa Lazglafta, hađ skwi ka grum da tsi wu, na skwi snaṅ aṅni da tsi, ta mnaghunata aṅni. ⁶ Ka nda guya ghəṅa mu nda Lazglafta ka mu katsi, ta ghəṅa tsa tata mbada mu ma grum, tsakalawi tsa ta tsakalə mu, maga a mu ta skwi tdukwa wa. ⁷ Ala ka si ta mbadə ma tsuwadək mu ta mbada manda nzakwa Lazglafta ma tsuwadək ya, nda guya ghəṅa mu sani nda sani nda tsa ṅa ghubimista usa Yesu Zwanana Lazglafta ta inda dmakuha mu.

⁸ Ka hađ mu ta ga dmaku wu ka mu katsi ná, nana ghəṅa mu ta nanə mu, hađ kahwathwata ma amu nda tsa wa. ⁹ Ala ka si mnigin̄ma mu ta dmakwa mu nda wa mu katsi, dza'a plimispla Lazglafta ta dmakwa mu, ṅa ghubin̄tani ta inda dmakwa mu§,

* 1:1 Gray nda 2:13. Yuhwana 1:1. † 1:2 Nghan ta Yuhwana 1:14. ‡ 1:4 Rfa mu: Ma sana vliha ná, rfa ghuni. § 1:9 Gray nda Zabura 32:1-5. * 2:2 Gray nda Ruma. 3:25-26. † 2:7 Nghan ta

ṅa nzakwa mu tsuwedək ta kəmani, kabga tsatsi Lazglafta tdukwa. Skwi mna tsi ta magamaga manda va tsaya. ¹⁰ Ka ta ga amu ta dmaku wu ka mu katsi, ta tsakalawi Lazglafta ka'a mu nda tsaya. Hađ tsa gwadani ya ma ṅudufa mu nda tsa tama wa.

2

¹ Zwana da, skwi kəl yu ka vindaghunaftá na skwi na ná, vindaghunaf vinda yu ṅa mbəl ṅa waray ghuni ta maga dmaku. Ala ka si magamaga mndu ta dmaku katsi, mamu mndu tdukwa ta nzaku tavata Lazglafta ta kla lwa mu ṅani. Tsa mndu ya, Yesu Kristi ya. ² Tsatsi ta mtuta ṅa pla ghəṅ kada plimista Lazglafta ta dmakuha* mu. Nza a ṅa pla dmakuha amu ndaghəṅa mu wu, laviṅlava ta pla dmakwa inda mnduha ta ghəṅa hađik demdem guli.

Lfidá zlahu

³ Ka ta magay mu ta skwi ta mnata Lazglafta katsi ná, tsaya ta maraman̄ta kazlay: Nda sna mu kahwathwata ta Lazglafta kə'a. ⁴ Ka ka mndu mantsa, «nda sna yu ta Lazglafta,» ka'a, ta sna a ta skwi ta mnata Lazglafta kay guli wu, tsa mndu ya ná, ta tsakalawi. Hađ kahwathwata dekdek ma ṅudufani wa. ⁵ Mndu ta snatá gwada Lazglafta ná, d̄vud̄va ta Lazglafta kahwathwata. Tsaya ta gramafta kazlay: Nda ndi'a mu nda Lazglafta kə'a. ⁶ Ka nda ndi'a nzakwa da kawadaga nda Lazglafta, ka mndu katsi ná, ka maga tsi ta skwi manda ṅa Yesu Kristi.

⁷ Zwanama da, ka lfidani a na zlahu ta vindaghunafta yu na wu, va tsa zlahu manda ghalya yeya. Nda sna kuni ta tsa zlahu ya daga ma zlaftá† mnaghunatá gwada Lazglafta. Va tsaya tsa gwada snaṅ kuni ya. ⁸ Aṅ mndani, lfidani na zlahu ta vindaghunafta yu na, kabga nzakwa Yesu Kristi ná, vərda lfidá nzaku ya

maramañ tsi. Mantsa ya kaghuni guli. Manda skwi ta had grum tama wu, ta zlagəzlagu vərđa tsuwadak.

⁹ Ka «ma tsuwadak yu» ka mndu ta gray, tata husaᅇhusa zwaᅇamani ta nzakway ma zlgħay nda ᅇuđuf katsi ná, ta ma grum tsa mndu ya manda va nzakwani ghalya. ¹⁰ Ala ka ta đvay mndu ta zwaᅇamani katsi, nda nza nzakwa tsa mndu ya ma tsuwadak, had sana skwi dza'a sabi da tsi ᅇa zləmbiᅇtá mndu wa. ¹¹ Mndu husaᅇ zwaᅇamani ná, ma grum nzatá nzakwani, ta tatđamaku tsa mndu ya ma grum. Sna a ta vli ta mbađə tsi ta mbađa mida wu, kabga tđikanaf tđika grum ta irani.

Ma đvu kuni ta ghəᅇa hadik

¹² Zwana đa, ka yu ta vindaghunafta na: «Plighunis pla Lazglafta ta dmakuha ghuni, kabga slna Yesu Kristi ta magata.» ¹³ Kaghuni dadaha, ka yu ta vindaghunafta na: «Nda sna kaghuni ta tsa mndu ta nzakway daga ta kul zlraftáᅇ inda skwi ya.» Kaghuni duhwalha, ka yu ta vindaghunaftá kaghuni guli na: «Ghuᅇasapghuᅇasa kaghuni ta halaway.»

¹⁴ Kaghuni zwani, ka yu ta vindaghunafta na: «Nda sna kaghuni ta Da mu Lazglafta.» Kaghuni dadaha, ka yu ta vindaghunafta na: «Nda sna kaghuni ta tsa mndu ta nzakway daga ta kul zlraftá inda skwi ya.» Kaghuni duhwalha, ka yu ta vindaghunafta na: «Nda mbra kaghuni, nzamnza gwada Lazglafta ma kaghuni, ka ghuᅇasaptá kuni ta halaway.»

¹⁵ Ma hara'u kuni ta tva nzakwa mnduha ma ghəᅇa hadik. Ma laghu kuni ngha skwiha ma ghəᅇa hadik. Ka laghula mndu da hara'uwa skwiha ma ghəᅇa hadik katsi ná, đva a tsa mndu ya ta Da mu Lazglafta wa. ¹⁶ Skwi ta magə mnduha ma ghəᅇa hadik ná, maga skwi kumaf slu'uvgha taᅇ nda skwi kumaf ira

taᅇ ya. Mutsafta taᅇ kay guli, glay taᅇ ta ghəᅇ nda tsi. Mndərga tsahaya ma nzaku ná, Da mu Lazglafta a ta taghamafta wu. ᅇa na ghəᅇa hadik na mndərga tsaya. ¹⁷ Dina ka snaᅇta kaghuni kazlay: Ta kđakukđaku nana ghəᅇa hadik na kə'a. Inda na skwiha ta mamə mnduha na guli ná, dza'a kđukđa. Mndu ta maga skwi ta kumə Lazglafta ya ná, tsaya mndu dza'a nzata nda hafu ᅇa kđekedzeᅇ.

Ghuma Kristi

¹⁸ Zwana đa, ndusa ghəᅇa hadik ka kđaku, manda va ya snaᅇ kuni kazlay: Dza'a saghasa ghuma Kristi kə'a ya ná, daga ndana ná, sli'agapsli'a ghumaha Kristi. Tsaya ta gramafta kazlay: Ndusa kđakwa ghəᅇa hadikᅇ kahwathwata kə'a. ¹⁹ Tsa ghumaha ya ná, mataba mu sli'agapta həᅇ. Si nza a nzakwa taᅇ kawadaga nda amu wa. Ka má nda nza nza-kwa taᅇ kawadaga nda amu ná, má gđavagđa həᅇ tavata amu. Magamaga manda tsaya kabga ᅇa snaᅇta kazlay: Mataba amu a həᅇ demdem wu kə'a.

²⁰ Kaghuni ya, vlaghunavla Kristi ta Sulkumani. Kaghuni demdem, nda sna kaghuni ta vərđa skwi ta ghəᅇa Yesu Kristi. ²¹ Kəl yu ka vindaghunafta na: «Kwalaghuni kul snaᅇtá vərđa skwi a wu, kabga nda sna kuni.» Nda sna kuni guli kazlay: Guya a tsakalawi ta vgha nda kahwathwata wu kə'a.

²² Wa va na mghama tsakalawi na? Mndu ta vziᅇtá Yesu kazlay: Kristi a wu, ka'a a tsa wa. Tsa mndu ya ná, ghuma Kristi ya ta vziᅇta i Lazglafta nda Yesu tani ya. ²³ Dəᅇ wati ma mndu ta vziᅇtá Zwaᅇa Lazglafta ná, had tvani ᅇa nzuvta nda Lazglafta ta nzakway ka Dani wa. Ala dəᅇ wati ma mndu ta mnay baᅇluwa kazlay: Yesu ná, Zwaᅇa Lazglafta ya kə'a, nda nza nzakwani nda Lazglafta ta nzakway ka Dani* guli.

ᅇ 2:13 Gray nda 1:1. § 2:18 Ngha ta Mata 24:5, 23-24, Markus 13:21-22. * 2:23 Ngha ta Mata 11:27, Yuhwana 5:23, 15:23.

²⁴ Kaghuni, n̄anawa n̄a ta tsa skwi sn̄aṅ kuni daga zrafta ghuni ta zlgħaftá gwada Lazglafta ya. Ka n̄anaṅa kuni ta tsa skwi sn̄aṅ kuni daga zrafta ghuni ta zlgħaftá gwada Lazglafta ya katsi, dza'a gdavagda nzakwa ghuni kawadaga nda Zwan̄a nda Lazglafta guli. ²⁵ Ka Kristi tamaftá imi ta sl̄m̄aṅ ná, dza'a vlaghunavla yu ta hafu n̄a kd̄ekedzeṅ, ka'a.

²⁶ Vindaghunafvinda yu ta tsa skwiha ya, kabga ka maga kuni ta dasuwa nda tsa gwal ta kuma hla s̄ela ghuni ya. ²⁷ Kaghuni, tsa Sulkum vlaghuna Kristi ya ná, ta nzaku ma kaghuni. Wya ta mamu tsa Sulkum ya ma n̄udufa ghuni ya, ps̄agla a kuni ta sana mndu n̄a taghaghunaftá sana skwi wu, kabga ta taghaghunaftaṅ tsa Sulkum ya ta inda skwi. Tsa skwiha ta taghaghunafta tsi ya guli ná, v̄erda skwiha ya. Had̄ tsakalawi mida wa. Gd̄avawagda kawadaga nda Yesu Kristi manda ya ta taghaghunafta Sulkumani.

²⁸ Mantsa tama zwana da, gd̄avawagda kawadaga nda Yesu Kristi, n̄a kwala zl̄aṅ ksa amu baḍu vragata dza'a vragata tsi, n̄a kwala hula ksa amu guli ta k̄amani.

Zwana Lazglafta amu

²⁹ Ka si nda sna kuni kazlay: Tuḍukwa mndu Yesu Kristi k̄a'a, nda ra guli ka sn̄aṅta ghuni kazlay: Gwal ta maga skwi tḍukwa ná, zwana Lazglafta h̄aṅ k̄a'a.

3

¹ Nghawa ka Da mu Lazglafta ḍvutá amu ba! Zwana da k̄a'a ta hga amu. Manda va tsaya nzakwani guli, zwana Lazglafta* amu. Tsaw sna a mnduha ma gh̄aṅa had̄ik ta amu wu, kabga sna a h̄aṅ ta Lazglafta wa.

² Zwanama da, daga ndanana zwana Lazglafta amu. Nziya nza tsi, tsa nzaku ká mu dza'a nzakway ta k̄ama ya ná, ta ma ḍifa karaku. Tsaw nda

sna amu kazlay: Baḍu vragata dza'a vragata Kristi ná, dza'a nzakway amu manda tsatsi k̄a'a, kabga dza'a nda ngha mu ta nzakwani. ³ Ka si mantsa tsi katsi, inda mndu ta faftá gh̄aṅani ta Kristi ná, dza'a waray ta gh̄aṅani da dmaku manda n̄a Kristi kul gatá dmaku ya.

⁴ Ka ta gd̄agda mndu ta maga dmaku katsi ná, sna a tsa mndu ya ta zlaha Lazglafta wa. Dmaku ná, kwal kul sna zlaha Lazglafta ya. ⁵ Wya nda sna kaghuni kazlay: Sasa Yesu Kristi ta gh̄aṅa had̄ik da klaghutá dmakwa mnduha k̄a'a. Tsatsi ná, had̄ dmaku dekdek tida wa. ⁶ Inda mndu ta gd̄avata kawadaga nda Yesu Kristi ná, had̄ ta ḡagaltá dmaku wa. Inda mndu ta gdata ta maga dmaku guli ná, ta tsatsaf a ta Yesu Kristi wu, ta sna a guli wa.

⁷ Mantsa tama zwana da, ma sn̄a kuni ta bara mnduha. Mndu ta gdata ta maga skwi tḍukwa ná, tḍukwa tsa mndu ya manda nzakwa Yesu Kristi ka mndu tḍukwa ya. ⁸ Mndu ta gdata ta maga dmaku ná, mista halaway tsa mndu ya, kabga ta maga dmaku halaway daga ka yawu zraftani ta gata. Tsaya k̄al Zwan̄a Lazglafta ka saha. Sahani ta gh̄aṅa had̄ik ná, n̄a zlin̄tá sl̄na halaway.

⁹ D̄ar wati ma mndu ta nzakway ka Zwan̄a Lazglafta, had̄ ta ga dmaku wu, kabga mamu Sulkuma Lazglafta ma n̄udufani. Had̄ ta kd̄antá maga dmaku dekdek wu, kabga nda nza Lazglafta ka Dani. ¹⁰ D̄ar wati ma mndu kul had̄ ta maga skwi tḍukwa, nza a tsa mndu ya ka Zwan̄a Lazglafta wa. Mantsa ya mndu kul ḍva zwan̄amani guli. Ta tsahaya ta tsatsafta lu ta nzakwa zwana Lazglafta nda nzakwa zwana halaway.

Dvuma mndu manda n̄a Kristi

¹¹ Daga zrafta ghuni ta zlgħaftá gwada Lazglafta mnaghunata lu kazlay: Dvumadva ta sani nda sani† k̄a'a.

* 3:1 Ngha ta Yuhwana 1:12. † 3:11 Ngha ta Yuhwana 13:34.

¹² Yaha amu da nzakway manda Kayinu. Tsatsi ná, nda nza ka zwanjani halaway, ka dzatá tsi ta zwanjani. Kabgawu kəl tsi ka dzata na? Kabga ghwadaka skwi ŋa Kayinu ta magay, tdukwa‡ skwi ŋa tsa zwanjani ya ta magay, kəl tsi ka valafta tida ka dzata.

¹³ Zwanama dá, ka ta husanhusa§ kuni ta mnduha ma ghəŋa hadik katsi, yaha da nzakway ka skwa ndərmimay da kaghuni. ¹⁴ Amu ná, nda sna amu kazlay: Sabsa amu ma mtaku ka nzata nda hafu* kə'a, kabga ta dvuta amu ta zwanama mu. Mndu kul dva zwanjani ná, ma mtaku ta gdavata tsatsi. ¹⁵ Mndu husan zwanjani ná, mnda dzatá mndu tsa mndu ya. Nda sna kaghuni guli kazlay: Mndu ta dzatá mndu ná, ta mutsa a hafani ŋa kdekeden wu kə'a. ¹⁶ Wya tvi kəl amu ka snantá skwi ta hgə lu ka dva mndu: Dvudva Yesu Kristi ta amu, ka saha tsi vlatá ghəŋani ma vla amu. Amu guli ná, vlamavla amu ta ghəŋa mu guli ma vla zwanama mu. ¹⁷ Ka mamu skwi da mndu, ka nghanjá tsi ta zwanjani ta pday, ka laghu tsi da nghay nda iri† katsi ná, laviŋ a tsa mndu ya ta mnay kazlay: Ta dvay yu ta Lazglafta kə'a wa. ¹⁸ Zwana dá, gwaday ma wi kwenkwen a dva zwanama wa. Dvamadva kahwathwata ma nudufa mu, ka maga mu ta skwi manda tsaya.

¹⁹ Mantsa ya dza'a grafta mu kazlay: Ta mbadə ta vərda tvi mu ta mbada kə'a. Tsaya tama ná, nda lba nudufa mu ta kəma Lazglafta. ²⁰ Ka ta dga ghəŋ mu ta ghəŋa skwi maga mu katsi, nda sna amu kazlay: Mal Lazglafta nda sna ta inda skwi ta magə mu ka nudufa mu kə'a. ²¹ Zwanama dá, ka had dga ghəŋ ta dgə mu ta ghəŋa skwi maga mu wu katsi, wadah vgha mu ta sladu ta kəma Lazglafta. ²² Dər má nu dawanj mu da tsi ta vla-

mavla kabga ta snanasna mu ta zlahani, ta maganamaga mu ta skwi ta zdəganata. ²³ Ká tsa zlaha Lazglafta ya ta mnay na: «Fafwafa ta ghəŋa ghuni ta hga Yesu Kristi zwanjani, ka dvuvusta kuni ta vgha ghuni sani nda sani,» ka zlahani ta mnamata‡. ²⁴ Mndu ta sna zlaha Lazglafta ná, ta gdavagda kawadaga nda Lazglafta, ta gdavagda Lazglafta guli kawadaga nda tsatsi. Nda sna amu guli kazlay: Ta gdavagda Lazglafta ma amu nda ma Sulkum ya vlama tsi kə'a.

4

¹ Zwanama dá, ma gi sna kuni ta gwada mndu ta mnay kazlay: Mamu Sulkuma Lazglafta ma i'i kə'a ya. Daslawa tsa skwi ta mnə tsi ya karaku, ka mamu Sulkuma Lazglafta* mida, ka had wa a tsi. Kəl yu ka mna tsaya ná, kabga nda ndəgha ghwadaka anabiha ta sli'agapta ta ghəŋa hadik. ² Ka mnaghunamna yu ká kuni dza'a graftá mndu nda Sulkuma Lazglafta mida 6a: Ka ta mnay mndu kazlay: Yesu ná, Kristi ya, sa daga da Lazglafta, ka yatá lu, ka mndu kə'a ná, mamu Sulkuma Lazglafta ma tsa mndu ya. ³ Ka had tsa mndu ya ta mnay kazlay: Manda tsaya nzakwa Yesu kə'a wu ná, had Sulkuma Lazglafta ma tsa mndu ya wa, sulkuma ghuma Kristi mida. Nda ghada snanta ghuni ta mnay kazlay: Dza'a saghasa tsa ghuma ya kə'a. Nda ghada saghani ndanana tama ta ghəŋa hadik.

⁴ Kaghuni zwana dá, zwana Lazglafta kaghuni, ghu6asapghu6asa kaghuni ta tsa gwal nana mndu ya, kabga mal tsa Sulkum ma kaghuni ya mbratani ka tsa sulkum ma gwal ma ghəŋa hadik ya. ⁵ Hahəŋ ná, ŋa ghəŋa hadik həŋ. Tsaya ta kəl həŋ ka mna skwi ta zdəganatá mnduha ma ghəŋa hadik. Ta fana fa mnduha ma ghəŋa hadik ta sləmən ta həŋ guli ka snay. ⁶ Amu ná, zwana Lazglafta

‡ 3:12 Ngha ta Zlrafta 4:1-8. § 3:13 Ngha ta Lukwa 6:22, Yuhwana 15:18-19. 17:14. * 3:14 Ngha ta Yuhwana 5:24. † 3:17 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 15:7-8. ‡ 3:23 Ngha ta Yuhwana 13:34, 15:12, 17.

* 4:1 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 13:2-6.

mu. Mndu nda sna ta Lazglafta ná, ta snay ta skwi ta mnə ɲni. Ka Zwanja Lazglafta a mndu wu katsi ná, fa a ta sləmən ka sna skwi ta mnə ɲni wa. Mantsa ya ta tsatsafta mu ta gwal nda vərda Sulkum ma həŋ nda gwal nda sulkuma nana mndu ma həŋ.

Lazglafta ná, d̄vu ya

⁷ Zwanama da gwal d̄vu yu, gd̄amagda ta d̄vutá sani nda sani. Tva d̄vutá mndu ná, ta sagha daga da Lazglafta. Inda mndu ta d̄vutá mndu guli ná, nda na tsa mndu ya ka Zwanja Lazglafta, nda sna ta Lazglafta guli. ⁸ Mndu kul d̄vutá mndu ná, sna a tsa mndu ya ta Lazglafta wu, kabga nzakwa Lazglafta ná, d̄vu ya. ⁹ Wya ká Lazglafta maraman̄tá tva d̄va mndani: Ghunagaghuna ta zwanjani turtuktuk ta ghəŋa had̄ik kada nzakwa mu nda hafu ma tsatsi†. ¹⁰ Tin̄əl Lazglafta ta d̄vutá amu ka ghunagatá tsi ta Zwanjani ka saha da mtuta ɲa pla ghəŋ ɲa plamata Lazglafta ta dmakwa‡ mu. Tsaya na vərda d̄vutá mndu, da thə amu kazlay: Tin̄əl amu ta d̄vutá Lazglafta kə'a.

¹¹ Zwanama da gwal ta d̄vu yu, ka si mantsa ya d̄vuta Lazglafta ta amu katsi ya, d̄vama d̄va amu guli ta vgha mu sani nda sani. ¹² Had̄ mndu ta kəd̄nghan̄tá Lazglafta§ nda irani wa. Tsa d̄vutá vgha mu ta d̄vuta mu sani nda sani ya ná, nzakwa Lazglafta ta gd̄avata kawadaga nda amu tsa. Ta d̄vud̄va mu ta Lazglafta dar manda ya kuman̄ tsi kə'a guli.

¹³ Lazglafta ná, vlamavla ta Sulkum. Tsaya kəl mu ka grafta kazlay: Ta gd̄avagda amu kawadaga nda tsi, tsatsi guli ta gd̄avagda kawadaga nda amu kə'a. ¹⁴ Ghunaga ghuna Lazglafta ta zwanjani ta nza-kway ka mnda mba mndu ta ghəŋa had̄ik*, ka nghan̄tá an̄ni nda ira ɲni, tsaya ta mnə an̄ni ɲa mnduha. ¹⁵ Mndu ta mnay ban̄luwa kazlay: Yesu ná, Zwanja Lazglafta ya kə'a, nda

nza nzakwa Lazglafta nda tsa mndu ya, nda nza nzakwa tsatsi guli nda Lazglafta. ¹⁶ Amu ná, nda sna amu kazlay: D̄vud̄va Lazglafta ta amu. Ta tsaya fafta amu guli ta ghəŋa mu.

Lazglafta ná, d̄vu ya. Tsaya tama, mndu ta gd̄ata ta d̄va mndu ná, nda nza nzakwani nda Lazglafta nda nza nzakwa Lazglafta guli nda tsatsi. ¹⁷ Dza'a kəl amu ka grafta kazlay: Ta d̄vay amu ta Lazglafta dar kə'a ná, wya tsi: Bad̄u tsa fitik dza'a tsə Lazglafta ta guma ta ghəŋa mnduha ya ná, had̄ amu dza'a zləŋa tsa guma ya wu, kabga nda nza nzakwa mu ta ghəŋa had̄ik ka guram nda Yesu. ¹⁸ Ka nda sna amu kazlay: D̄vud̄va Lazglafta ta amu, had̄ amu dza'a zləŋay wa. Tsa d̄vutad̄vu Lazglafta ta amu ya ná, ta hlin̄tá zləŋ dekdek ma amu. Ala, ka tata zləŋ mndu katsi, murmura ɲud̄ufani, ta fa a ghəŋani ta tsa d̄vud̄vu Lazglafta ya wu, kəl tsi ka zləŋ.

¹⁹ Amu ná, d̄vud̄va mu ta Lazglafta kabga tin̄əl tsatsi ta d̄vuta amu. ²⁰ Ka «d̄vud̄va yu ta Lazglafta» ka mndu, tata husan̄husa zwanjani katsi ná, tsakalawi tsa ta tsakal tsa mndu ya, d̄vu a ta Lazglafta wa. Ka d̄vu a mndu ta zwanjani ya nghan̄ tsi nda irani wu katsi ná, waka a dza'a d̄vutá Lazglafta ya kul nghan̄tá tsi na? ²¹ Ka d̄vud̄va yu ta Lazglafta ka mndu katsi ná, ka d̄vud̄va tsi ta zwanjani† guli, ka zlaha Kristi mnata.

5

Zlghafta ta Zwanja Lazglafta, tsaya ghubasaptá ghəŋa had̄ik

¹ Dər wati ma mndu ta zlghaftá mnay kazlay: Yesu ná, Kristi ya kə'a, tsa mndu ya ná, nda na ka Zwanja Lazglafta. Ka d̄vud̄va tsa mndu ya ta Dani Lazglafta katsi ná, dza'a d̄vud̄va guli ta zwana Lazglafta. ² Ka d̄vud̄va mu ta Lazglafta, ta snay mu ta zlahani guli ná, tsaya kəl amu ka snan̄ta d̄vud̄va mu ta Zwana Lazglafta kə'a.

† 4:9 Ngha ta Yuhwana 3:16. ‡ 4:10 Ngha ta 2:2. § 4:12 Ngha ta Yuhwana 1:18. * 4:14 Ngha ta Yuhwana 3:17, 4:42. † 4:21 Ngha ta Mata 22:36-40, Markus 12:28-31, Lukwa 10:25-28.

3 Snata mu ta zlaha Lazglafta ná, tsaya d̄vafta mu ta Lazglafta kahwathwata. Bla a tsa zlahuhani* ya guli wa. 4 Inda zwana Lazglafta ná, ghuḅasapghuḅasa h̄əj ta gh̄əja had̄ik. Nda ghuḅasa gh̄əja had̄ik, kabga nda fa gh̄əja mu ta Yesu Kristi. 5 Wa mndu ta ghuḅasaptá gh̄əja had̄ik na? Ba mndu ta zlḡhafta kazlay: Yesu ná, Zwanja Lazglafta ya kə'a ta ghuḅasapta.

Masl̄mts̄əka Yesu Kristi

6 Yesu Kristi ná, sasa ta gh̄əja had̄ik, ka lamə tsi nda ma ima batem, ka pgh̄iŋtá tsi ta usani ma mtakwani†. Lami nda ma ima batem kwen̄kwen̄ yeya wu, pgh̄iŋpgha ta usani guli. Sulkuma Lazglafta ta mnamatá tsa skwiha ya kazlay: Mantsa ya nzakwani kə'a, kabga had̄ tsatsi ta tsakalawi wa. 7 Hk̄ən skwi‡ ta maraman̄ta kazlay: Yesu ná, Zwanja Lazglafta ya kə'a. 8 Tsa skwiha hk̄ən ya ná, mamu Sulkuma Lazglafta, nda imi, nda us. Tsa skwiha hk̄ən ya ná, ka skwa turtuk gwada tan̄. 9 Ka si ta tsu'ay mu ta gwada ta mnata mnduha ta gh̄əja skwi ta nghan̄ta h̄əj ya ní, malaghumala a n̄a Lazglafta ma gwada ta mnata, ka n̄a mnduha ra? Lazglafta ka gh̄əjani ta mnan̄tá tsa skwiha ya ta gh̄əja zwan̄ani. 10 Mndu ta zlḡhaftá Zwanja Lazglafta ná, nda sna tsatsi kazlay: Kahwathwata tsa skwiha ya kə'a. Mndu kul zlḡhaftá Lazglafta guli ná, niŋna ta Lazglafta ka tsakalawi, kabga kwalani kul zlḡhaftá skwi mna Lazglafta ta gh̄əja zwan̄ani. 11 Vlamavla Lazglafta ta hafu n̄a kdekeden̄. Tsa hafu ya guli ná, nda ma zwan̄ani Yesu ta mutsakwa tsi. Mantsa ya ka Lazglafta mnamata. 12 Mndu ta zlḡhaftá Zwanja Lazglafta, nda mutsa hafani. Mndu kul zlḡhatá Zwanja Lazglafta guli ná, mutsa a hafani§ wa.

Hafu n̄a kdekeden̄ da Lazglafta

13 Vindaghunaf vinda yu ta tsa skwiha ya, n̄a kaghuni gwal ta zlḡhaftá Zwanja Lazglafta, kada grafta kuni kazlay: Mutsafmutsa kuni ta hafu n̄a kdekeden̄ kə'a. 14 Ta lagha mu ta kəma Lazglafta da d̄awa skwi manda ya ta zd̄əganata ná, har gh̄əja mu, kabga ta snamasna. 15 Ka nda sna mu kazlay: Ta snamasna ta inda skwi ta d̄awu mu da tsi kə'a, nda sna mu guli kazlay: Ta vlamavla kahwathwata ta inda skwi d̄awan̄ mu kə'a.

16 Ka nda n̄gha mndu ta zwan̄amani ta ga dmaku, dza'a kwal kul klaghata da mtaku n̄a kdekeden̄ katsi, ka maga tsi ta du'a da Lazglafta ta gh̄əja tsa mndu ya n̄a vlan̄ta Lazglafta ta hafu. Tsa hafu ya, n̄a gwal ta ga dmaku dza'a kwal kul klaghatá h̄əj da mtaku n̄a kdekeden̄ dza'a vla lu. Mamu dmaku ta kla mndu da mtaku n̄a kdekeden̄. Mna a i'i kazlay: Ka maga kuni ta du'a da Lazglafta ta gh̄əja mnd̄ərga tsaya kə'a wa. 17 Inda skwi ta magə lu kul d̄inaku ná, dmaku ya. Nziya nza tsi, mamu dmaku kul had̄ ta kla mndu da mtaku n̄a kdekeden̄.

18 Nda sna amu kazlay: D̄ər wati ma mndu ta nuta ka Zwanja Lazglafta ná, had̄ ta gəgəltá dmaku wa. Zwanja Lazglafta ta n̄ghay, laviŋ a halaway ta ksant̄a wa.

19 Nda sna amu kazlay: Nda na amu ka zwana Lazglafta kə'a. Sanlaha ma mnduha ta gh̄əja had̄ik ná, ta ma dzva halaway h̄əj demdem.

20 Nda sna amu guli kazlay: Sasa Zwanja Lazglafta ta gh̄əja had̄ik ka vlamatá tsi ta d̄ifil n̄a snant̄á v̄ərd̄a Lazglafta kə'a. Ka ndi'aftá mu ta vgha nda v̄ərd̄a Lazglafta nda ya nda zwan̄ani Yesu Kristi. Tsatsi ná, v̄ərd̄a Lazglafta ta vlamatá hafu n̄a kdekeden̄ ya.

21 Zwana d̄a, dasuwa ka kuni, yaha kuni da n̄ana vgha nda skwa wuyay.

* 5:3 N̄gha ta Yuhwana 14:15. † 5:6 N̄gha ta Yuhwana 19:34. ‡ 5:7 N̄gha ta Vrafta ta Zlahu 19:15.
§ 5:12 N̄gha ta Yuhwana 3:36.

Mahisa tsghatá Iwa 2 Yuhwana

Ga zgu

¹ I'i glata mndu ta vindaftá na tsghatá Iwi ná, ɲa makwata rka ya zɓap Lazglafta, nda ya ɲa zwanani ya ta ɗvu yu kahwathwata. I'i turtukwa ɗa yeya a ta ɗvutá kaghuni wu, nduk nda inda gwal nda sna ta kahwathwata tani. ² Ta ɗvay ɲni ta kaghuni kabga mamu kahwathwata, dza'a gɗavagɗa guli ma amu.

³ Má ka vlamavla Lazglafta ta nza-kway ka Da nda Yesu Kristi ta nza-kway ka Zwanani, ta zɗakatahudani nda tawa hidahidani, nda zɗakwani ɲa nzakwa mu ma kahwathwata nda ya ma ɗvutá mndu.

Kahwathwata, nda ɗvu

⁴ Manda snaɲta ɗa kazlay: ɲanaɲa sanlaha ma zwana gha ta kahwathwata manda ya taghamaf Da mu Lazglafta kə'a ná, ka tuta yu da rfu katakata. ⁵ Ari makwata rka, ya lfida zlahu a na skwi ta vindaghafta na wu, va tsa zlahu da amu daga manda zlrafta* mu ta zlghaftá gwada Lazglafta yeya. Skwi ta ndəbu yu ta dzvu da kagha ná, ɗvumadva amu gwal ta zlghafta Kristi ta vgha mu. ⁶ Vərɗa tva ɗvutá mndu manda ya kumaɲ zlahu Lazglafta ná, tsaya nzata ghuni nda ɗvutá mndu, kabga mantsa ya taghamaf lu daga zlrafta mu ta zlghaftá gwada Lazglafta.

Dasuwa ka kuni nda gwal ta tsakalawi

⁷ Kəl yu ka mnay mantsa ná, nda ndəgha gwal nana mndu ta tamtá vgha ma ghəɲa hadik. Ka həɲ ta mnay ná, ka mndu tsakwam a saha Yesu Kristi ta ghəɲa hadik wu, ka həɲ. Tsa mndu ta mnay mantsa ya ná, ghuma Kristi ya. Tsatsi ná, nana sanlaha ma mnduha ta nanə tsi. ⁸ Dasuwa ka kuni nda həɲ, da dəɗəgudughunusta hyahya skwi ya mutsaf kuni da aɲni,

ya dza'a mutsay kuni ta nisəla ghuni katakata.

⁹ Dər wati ma mndu ta kwal kul ɲanatá tagha skwa Kristi, ka tsanaghatá ɲani nda tsa, ta ndi'a a nzakwani nda Lazglafta wa. Ala ka gɗavagɗa mndu ma tagha skwi taghanaf Kristi katsi ná, nda ndi'a nzakwa tsa mndu ya nda Da mu Lazglafta nda ya nda Yesu Kristi Zwanani. ¹⁰ Ka Lagha la mndu da Kaghuni, ka taghə tsi ta skwi tskəm nda skwi taghaghunaf Kristi katsi ná, ma tsu'af kuni ta tsa mndu ya ma həga ghuni, ma gə kuni dər zgu ɲani. ¹¹ Ka «hudukhuduk» ká mndu ganaghatá zgu katsi ná, nda gwa wa tsa mndu ya ma tsa ghwadaka slnani ya.

Ga zgu

¹² Ta teke'a ndəghata pɗakwa skwiha má ɲa mnaghunata ɗa mndani, tsaw va a yu ta vindaghunaf nda vinda ta ɗelewer wu. Ta kumay yu ta laba ɗa nda la da kaghuni, ka nzata mu, ka gwaduvusta mu ka skwa turtuk. Kada zɗavafta ɲudufa mu.

¹³ Ta ga zgu zwana mukuma gha ya zɓap Lazglafta guli ɲa gha.

* 1:5 Ngaha ta Yuhwana 13:34, 15:12, 17.

Mahkəna tsghatá lwa 3 Yuhwana

Gazgu

¹ I'i glata mndu ta vinda na dēlewer na ŋa gra dā Gayus* ya ta d̄vu yu kahwathwata.

² Zwaŋama dā, ta kumay yu ta nzakwa inda skwi demdem dīna da kagha. Má dughwana ka nzakwa gha ma slu'uvgha gha manda nza-kwa gha ma zlgħay nda ŋudufa gha ya.

Gayus mnda kahwathwata

³ Tuta yu da rfu katakata manda sagha zwanama da rusay ŋa dā ya káka ta nzaku ta vərda tvi nda ŋuduf turtuk. Nda sna yu guli kazlay: Mantsa ya nzakwani kə'a. ⁴ Had skwi taβta sŋaŋta dā ta dihatá nzakwa zwana dā ta vərda tvi wa. ⁵ Zwaŋama dā, tsa nghapta ta nghapta ka ka zwanama ma zlgħay nda ŋuduf dər má ka matbay həŋ ya ná, ŋərma mndu ka. ⁶ Tsa mnduha katanj ka ya ná, ta ghubay həŋ ta kagha da gwal zlgħay nda ŋuduf hadna. Nda dā a d̄vafta tsi ta aŋni wu, ka həŋ ta mnay. Wya dzvu, ka kdanjta ka ta kata mndərga tsa mnduha ya, kada kd̄ŋta həŋ ta wawakwa tanj manda ya ta kumə Lazglafta. ⁷ Tsa wawaku ta wawaku həŋ ya ná, ta wawu ka maga slna Yesu Kristi həŋ. Had sana skwi ta mutsafta həŋ da gwal kul zlgħaftá Yesu wa. ⁸ Amu gwal ta zlgħaftá Kristi, dīna ka katay mu ta mndərga tsa mnduha ya, kada nzakwa mu nda gwa ma tsa vərda slna ta magə həŋ ya.

Danwa gwal guyata ghəŋ

⁹ Si vindanafvinda yu ta dēlewer ta Igliza ghuni, tsaw va a Diyatref ta sna tsa gwada ŋni ya wu, kabga ta kumay ta nzaku ka mali. ¹⁰ Badu laba dā da kaghuni ya ná, dza'a rusanafusa yu ta mnduha ta tsa ghwadaka skwiha ta magə tsi ya, nda tsa raraza i'i ta rarazə

tsi ya. Ta ghəŋa tsaya guli ná, had ta tsu'a zwanama ma zlgħay nda ŋuduf ta lagha həŋ da tanj ka matbay guli wa. Na sli'a sanlaha da tsu'a mnduha ya guli ná, pyayni ta həŋ, ka ŋawa həŋ mataba guyatá ghəŋ.

¹¹ Gra dā ya ta d̄vu yu, ma ksə ka ta sada mnduha ta maga ghwadaka skwi, ksa ta sada gwal ta maga skwi dīna. Mndu ta maga skwi dīna ná, nda na tsatsi ka Zwaŋa Lazglafta. Mndu ta maga ghwadaka skwi ya guli ná, ta sna a tsatsi ta Lazglafta wa.

¹² Ya wya Dematriyus ya ní, ndada a ta ghuba mnduha wa. Ma nzakwani ná, ta nghaku ŋərma slna ta magə tsi. Aŋni guli ná, ŋərma mndu ya ta mna aŋni. Nda sna kagha guli kazlay: Kahwathwata ta mnə ŋni kə'a.

Gazgu

¹³ Ta nda ndəgha skwiha ta kumə yu ta mnaghata, tsaw va a yu ta vindagħafta nda vinda ta dēlewer wa. ¹⁴ Nzđavata a yu ka labə da kaghuni wu, ŋa guyakwa u tsa, ŋa gwada y u.

¹⁵ Ka nza zdaku kawadaga nda kagha!

Ta ga zgu inda graha gha hadna ŋa gha. Ka ganaghata kagha guli ta zgu ta inda graha mu turtuk turtuk.

* 1:1 Ngha ta Slna gwal ghunay 19:29, Ruma. 16:23, 1 La Kwareŋt 1:14.

Tsgha ta lwa Yuda

Gazgu

¹ I'i Yuda ta nzakway ka kwalva Yesu Kristi, zwanamani ma Yakubu*, ta vindaghunaftá na delewer na. Ta ga zgu yu na ghuni gwal hagaf Lazglafta Da, gwal d'vu tsi ka pghata na Yesu Kristi.

² Ka nza hidahida Lazglafta nda zdakwani nda d'vutá mndani kawadaga nda kaghuni.

Guma ta ghəna gwal ghwadak

³ Graha da ya ta d'vu yu ma nudufa da, gitagita a ta d'vuta yu ta vindaghunaftá skwi ta ghəna gwada ta mbaku ya ka skwa turtuk mu mida wu, kabga tsa, nda nza tkwe' ka vindaghunafta da, na vlaghunatá mbraku, na navata ghuni ma zlg hay nda nuduf ya zlg haf kuni, ya vlan Lazglafta ta mnduhani. Tsa gwada ta mbaku ya ná, had dza'a walan ta mbədavaf ta wa. ⁴ Klə yu ka mna tsaya ná, nda ndəgha mnduha ta kdikadamta da taba ghuni, ka badza zdakatahuda Lazglafta. «Lma a Lazglafta ta magay mndu ta ghwadaka skwi ta kumə mndu wu,» ka hən ta mnay. Mantsa ya vziŋta hən ta Yesu Kristi ta nzakway ka Mgham ta ghəna amu. Mndərga tsa mnduha ya ná, nda ghada vinda ta tsatá guma ta ghəna tan daga ghalya.

⁵ Ka havaghunakhava yu ta skwi ghada kuni ta snan ta ba. Ghalya, ka katanatá Lazglafta ta la Isra'ila, ka hlagaptá hən ma Masar. Ka rwanaghutá tsi ta gwal kul faftá ghəna tan ta tsatsi. ⁶ Havak kuni guli ta mnduha Lazglafta ta Pak vla ga mgham vlan lu ta hən, ka zlanavatá tsa vli si vlan Lazglafta ta hən ya. Ta ghəna tsaya kəl Lazglafta ka hlaftá hən ka tsamta, ka

zlanatá hən ma vəl tđika na kzla kdin ta Lazglafta ta tsatá guma ta ghəna tan badu tsa fitik dagala ya. ⁷ Havak kuni guli ta luwa Suduma nda luwa Gwamura, nda sana luwaha ta wanaftá hən. Ka magə mnduha ma tsa luwaha ya ta sli'insli'in manda na tsa duhwalha Lazglafta ya. Ka sli'amtá hən da hliri nda slu'uvgha ya kul raku ka magay mnda səla. Ka pghamtá Lazglafta ta hən ma vu kul mtavata dekdek. Tsaya ná, na maranantá mnduha ta skwi ya dza'a magə Lazglafta nda gwal ta magaku mantsa ya.

⁸ Tsa mnduha ta lamə da taba ghuni ya ná, mndərga ya ghwadaka skwi ha ya ta magə hən. Ta sli'amsli'a hən da maga ghwadaka skwi ta zdəganatá hən manda ya ta fanaghata suni ta hən. Vla a hən ta glaku na Lazglafta wu, mbada hən ka raraza gwal dagaladagala ta luwa. ⁹ Dər Misel mali mataba duhwalha Lazglafta má, walan a ta razanaftá halaway badu zlərdəy tan ta wi ta ghəna mbla Musa wa. Skwi mnana tsi kwenkwen ná, «Ka dvagha dva Lazglafta†,» ka'a, ¹⁰ Hahən ta tan, raraza skwi kul snanatá hən yeya na tan. Manda nimitak magakwa tan, ghəna zadaku ta kala hən. ¹¹ Danwa na tan, kabga mndərga skwi maga Kayinu ghalya ta magə hən. Ka vziŋtá hən ta ghəna tan ka maga ghwadaka skwi na mutsa tsedi manda na Balama ghalya guli, na rwakwa tan kabga sli'avaf ta tan nda zlərdutawi manda na Kware‡ ghalya. ¹² Ta ksaku ka hula nzata ghuni ka za skwa zay kawadaga nda hən. Ghəna tan skwi snan hən. Hahən gwal ta nriŋtá skwa zay ma vla guyatá ghəna mnduha ka za skwi, ksa a hula ta hən wa. Manda natá matətdu ta vusliŋ falak ya hən, manda fu kul had ta yafta dər ma fitika yakwani tsi ya hən. Manda fu tđin lu nda slrən nda slrən ta mtuta ka ghwaluta dzunən ya hən. ¹³ Manda tska ta nədak ta wa

* **1:1** Yakubu: Ngha ta Mata 13:55, Markus 6:3. † **1:9** Ngha ta 1 Tesalunik 4:16 Ngha ta Daniyel 10:13, 21, 12:1, Suna Yuhwana 12:7. Mbəla Musa: Gray nda Vrafta ta zlahu 34:6, gray nda Zakari 3:2. ‡ **1:11** Kayinu: Ngha ta Zrafta 4:3-8, Balama: ngha ta Mbsak 22:1-35, Kware: Ngha ta Mbsak 16:1-35.

sgam, tskana vəl va gamtsa'uwakwa drəf ya na dmakuha taŋ. Manda tek-watsa ta sli'afta ta vla taŋ ka ndan-daraku ta luwa ya həŋ. Ma vəl ka ŋra tdiŋ fanata Lazglafta ta vli ŋa nzakwa taŋ ŋa kdekedzeŋ.

¹⁴ Ka Inuk ta nzakway ka mandəfəŋa dzidzi daga ta Adamu mnata ta ghəŋa mndərga tsa mnduha ya daga ghalya na: «Wya Mgham ta saha kawadaga nda duhwalhani nda ndəgha nədədam, ¹⁵ ŋa tsa guma ta ghəŋa inda mndu ta ghəŋa hadik, ŋa tsanaghatani ta guma ta inda gwal kul sna gwada da tsi. Ta ghəŋa vəl maganata taŋ ta ghwadaka skwi, nda ya ta ghəŋa ŋaslu bədzakana həŋ guli,» ka'a. ¹⁶ Ta ghəŋ tsa mnduha ya mna Inuk ta tsa gwada ya kazlay: Ruruŋwaku nda nada ghəŋ yeya ŋa taŋ inda fitik. Skwi ta kumə ghəŋa taŋ ta magə həŋ, ghuba mndu ŋa gatu ta wi skwi ta gwada həŋ.

Dəvu nda zlahu

¹⁷ Kaghuni graha da ya ta dvu yu, havakwahava ta gwada ghada mnduha Mgham Yesu Kristi ta mnaghunata. ¹⁸ Ka həŋ mnaghunata na: «Mamu mnduha dza'a ghubasa gwal ta zlghafta Lazglafta ma kdavakta fitikha. Nzaku manda ya kumaŋ tsa ghwadaka ndana* taŋ ya, ŋa taŋ.» ¹⁹ Tsa hahəŋ ya ta klakta daga vgha mataba mnduha. Ghəŋa taŋ ta dvu həŋ. Had Sulkuma Lazglafta ma həŋ wa.

²⁰ Kaghuni tama graha da ta dvu yu nda nudufa da, katuvuswa vgha ghuni ma zlghay nda nudufa ghuni, ka glakwa kuni. Navawaŋa ka maga du'a nda mbrakwa Sulkum nda ghuba. ²¹ Nzawanza ma dvuta mnda Lazglafta. Fafwa ghəŋa ghuni hzleŋa ta zdakatahuda Mghama mu Yesu Kristi ŋa mutsa hafu ŋa kdekedzeŋ. ²² Tawawa hidahida, ka katanŋa kuni ta gwal ta daga ghəŋ. ²³ Mbanafwamba ta sanlaha guli nda tdiŋta həŋ ma skwi dza'a klamtə həŋ da vu. Tawawa hidahida

ta sanlaha, ama daswa ka kuni da tdamta həŋ ta kaghuni da dmakwa taŋ.

Vlanŋta glaku ta Lazglafta

²⁴ Ka nza glaku ŋa Lazglafta ya ta laviŋta nŋha kaghuni, yaha kuni zlumbuta, tsatsi dza'a ghubighunista tsezle' ŋa rfay ghuni ta rfu ta hladaghunaghatə tsi ta kəma glakwani. ²⁵ Na Lazglafta turtukwani ya ta mbamafta nda ma Yesu Kristi Mghama mu ga mgham, nda mbraku, nda glaku, daga manda ghalya nda ya ndanana ha ŋa kdekedzeŋ. Amin.

Suna Yuhwana

Skwiha marigin Yesu Kristi ma na delewer na

¹ Nana delewer na ná, ta gwadaŋ ya maranaŋ Yesu Kristi ta gwal ka kwalva Lazglafta. Lazglafta ta vlanŋá tsa skwiha ya ŋa maranaŋtá hən, ŋa snaŋta taŋ ta skwi ta dza'a gi magaku. Tsaya tama kəl Yesu Kristi ka ghunaftá duhwalani da kwalvani Yuhwana ŋa maranaŋtá tsa skwiha ya. ² Inda na skwiha nghan yu na ná, gwada Lazglafta ya kahwathwata, masləmtsəka Yesu Kristi yu, ka Yuhwana. ³ Tfawi ta ghəŋa gwal ta dzaŋa na delewer na. Tfawi ta ghəŋa gwal ta snaŋtá tsəna tsghatá lwa Lazglafta na. Ka snatá inda na skwiha nda vinda na. Grafgra kazlay: Ndusakndusa fitika magakwa tsa skwiha ya kə'a.

Tsgha ta lwi ŋa Iglizha ndəfán

⁴ I'i Yuhwana ta vinday ŋa ghuḅa Iglizha ndəfán ta hadika Asiya.

Ka vlaghunavla Lazglafta ta zďakatahudani nda zďakwani. Tsatsi Lazglafta daga manda ghalya, va tsa tsatsi ya guli ndanana, tsa tsatsi ya guli ta kəma. Ka vlaghunavla tsa Sulkumhani ndəfán ta nzaku tavata dughurukwani ya, ta zďakatahudi nda zďaku guli. ⁵ Ka vlaghunavla Yesu Kristi ta nzakway ka vərďa masləmtsək ya guli, ta zďakatahudi nda zďaku. Tsatsi na taŋtaŋa mndu ta sli'agapta ma mtaku nda hafu. Tsatsi ta ga mgham ta ghəŋa inda mghamha ta ga mgham ta ghəŋa hadik.

Dvuďva tsa Yesu Kristi ya ta amu. Ka pghinŋá tsi ta usani ŋa varagamapta ma dmaku. ⁶ Tsatsi ta namafta ka gwal ta ga mgham, ka gwal ta vla skwi ŋa Lazglafta ta nzakway ka Dani. Nani glaku nda mbraku ŋa kdekeden. Amin!

⁷ Wya tsi dza'a sagha ma ghwayak. Dza'a nda nghan inda mnduha nda ira taŋ,

nduk nda tsa gwal ta dzata ya tani. Dza'a taway inda mndəra mndu ta taw ta ghəŋani.

Manda va tsaya dza'a nzakwa tsi. Amin!

⁸ «I'i zraftani, i'i kdavaktani,» ka Mgham Lazglafta mnata. Tsatsi Lazglafta ta mbruta, tsatsi ya manda ghalya, tsatsi ya ndanana guli, tsatsi ya guli ta kəma.

Nghanŋa Yuhwana ta Kristi ma glakwani

⁹ I'i Yuhwana zwanama ghuni ya ta vindaghunafta. Nda i'i tani, nda kaghuni tani, nda guya vgha mu ma Yesu. Ta kuwa turtuk mu ma ghuya đanwa. Su'away ta su'u mu demdem. Ma ga mghamani mu. Ksafksa lu ta i'i, ka klaghata vziŋta ta tsatá hadik ma takataka drəf ta hgu lu ka Patmus*, ta ghəŋa vəl mnay da nda tvani ta gwada Lazglafta nda kahwathwatani ya marigin tsi ma Yesu.

¹⁰ Ma sana fitik bađu Dəmas, ka ksuta Sulkum nda ghuḅa ta i'i. Ka snaŋta yu ta lwi ta gwadata nda lwi dagala manda ghudzaga duli nda ga mahulhula da. ¹¹ Ka'a mantša: «Klafkla ta delewer ka vindamta ka mida ta skwi nghan ka. Ka tsaghanafta ka ta ghuḅa Iglizha ndəfán, ta nzakway ka luwa: Afisus, Samirna, Pergam, Tiyatir, Sardis, Filadelfi nda Lawdikiya,» ka'a.

Na snaŋta da ta tsa lwi ya, ¹² ka mbəďavata yu ka nghan ka wa tsa mndu ta gwada nda i'i ya. Mbəďavata da, ka nghanŋa yu ta pitirlaha dasu ndəfán. ¹³ Ma takataka taŋ, mamu sana mndu ta sladu manda tsatá Zwanə mndu, nda sudatá lgut zutut dikw ta səla ta vghani, hbana tsi ma ghuva nda banava magaf lu nda dasu. ¹⁴ Ka ŋusliŋ tilil swidi ma ghəŋani manda bəta swida tuwak nda ya manda bəta papla. Ta zlgħaku iri

* **1:9** Patmus: sana zwanə vli ya ta tsavata ma drəfa Ege, ta maga meli 100 nda luwa Afisus. Vli ya ta hlaghata lu ta gwal ta tsanaghata la ŋumna Ruma ta guma ta hən, na tsa vli ya.

ma ghəjanani manda vu. ¹⁵ Ta wudaku səlahani manda kufur sluwap lu ma vu. Manda ghudzaga bərzlakwa imi ka lwani ta ghudzaga. ¹⁶ Ka nənata tsi ta tekwatsaha ndəfəŋ ma dzva zəghwani. Ka sabə kafay nda za slərpuhani his his ma wani. Ta wudaku kumani manda wudakwa fitik ma ghəŋ. ¹⁷ Manda nghan̄ta dā, ka zləmbatá yu ta kəmani manda mndu nda mta. Ka faftá tsi ta dzva zəghwani ta i'i, ka'a mantsa: «Ma zləŋ ka ta zləŋ! I'i tan̄tan̄ani, i'i kdāvaktani†, ¹⁸ i'i hafu. Si nda mta yu, ama nda hafu yu ndana n̄a kdəkədzəŋ. Ma dzva dā nənata yu ta makuḅla mtaku nda həga mtaku tani. ¹⁹ Vinda tama ta inda skwi ya nghan̄ ka, nda inda skwi ya ta magaku ndanana, nda inda skwi ya dza'a gi sagha tahula tsa. ²⁰ Wya klatá ghəŋa skwi ya nda dīfa ma na tekwatsaha ndəfəŋ ta nghə ka ma dzva zəghwa dā, nda ya ma Pitirlaha dasu ndəfəŋ na: Tsa tekwatsaha ndəfəŋ ya ná, duhwala Lazglafta ta ghəŋa ghuḅa Igliz ndəfəŋ ya. Tsa pitirlaha ndəfəŋ ya guli ná, tsa Igliz ndəfəŋ yeya guli.»

2

Tsgħa ta lwi n̄a Igliz ma Luwa Afisus

¹ «Vinda n̄a duhwala Lazglafta ta nzakway ka n̄a Igliz ma luwa Afisus:
«Wya skwi ya mna mndu ya ta nənata tekwatsaha ndəfəŋ ma dzva zəghwani, ta mbada mataba pitirlaha dasu ndəfəŋ. Ka'a mantsa: ² Nda sna yu ta slnaha gha, ta dzadza ka ta vgha me' ka magay, ta navaŋa ka. Had ka ta dzrawi nda gwal ta sidi wa. Ghunata mndu n̄ni, ka sanlaha ma mnduha ta mnay. Tsaw ta ghunata mndu a həŋ kay guli mataba tsa wa. Ka dzəghan̄tá ka ta həŋ, ka tsatsaftá ka kazlay: Gwal tsakalawi həŋ kə'a. ³ Ta navaŋa ka, ka su'a ghuya dāŋwa ta ghəŋa gwada ta i'i. Had ka ta rwa mala gulu wa. ⁴ Ama, mamu sana

skwi ta dvu yu ta kagħa ta ghəjanani. Dvəgla a ka ta i'i manda ya si ta dvə ka tan̄tan̄ wa. ⁵ Havak hava, ka ma vəl ga zlambuta ka ya. Ka payanata ka ta nzakwagħa, ka vranaf̄ta ka ta nzakwa għa manda va ya si ghalya. Ka kwalaghukwala ka ta mbədanaf̄ta nzakwa għa katsi, dza'a lagħala yu da slagħaghata, n̄a klaghuta pitirla għa ma vlani. ⁶ Nziya nza tsi ná, mamu sana skwi ta zdīgihata ma kagħa. Ta husa għa husa slna la Nikwalay manda va ya ta husihata tsi ta i'i ya guli.

⁷ «Ka mamu sləmən̄a snay da mndu, ka sna tsi ta skwi ta mnə Sulkum n̄a Igliz.

«N̄a gwal ta zaktá ghwa ya, dza'a vlan̄vla yu ta fwa hafu ta slanaghata lu ma gama Lazglafta* ya ta həŋ, n̄a zay tan̄.»

Tsgħa ta lwi n̄a Igliz ma luwa Samirna

⁸ «Vinda n̄a duhwala Lazglafta ta nzakway ka n̄a Igliz ma luwa Samirna:

«Wya gwada ta mnə mndu ta nzakway ka tan̄tan̄ani nda kdāvaktani, mndu ya si ta mtuta ka vragapta nda hafu ya. ⁹ Nda sna yu ta sa duni ta sə ka, nda pda għa. Tsaw ka gadghəl ka. Nda sna yu ta rutsak ya ta pghə lu ta kagħa, nda ya ta pghə tsa gwal ta mnay kazlay: La Yahuda an̄ni kə'a ya, tsaw mantsa ya a həŋ wu, guyata ghəŋa mnduha halaway həŋ. ¹⁰ Ma zləŋ ka ta ghuya dāŋwa ya dza'a ka da ghuyay. Ya wya halaway dza'a hlafta sanlaha ma kaghuni ka pghamta ma gamak n̄a dzəghaghunata, n̄a zagħunata fitik ghwan̄ ta giri n̄a ghuni. Ka sladafta ka ta zlghay nda n̄udufa għa dər n̄a dzata kagħa tsi. Dza'a vlagħavla yu ta hafu n̄a nisəla vəl zata għa ta ghwa.

¹¹ «Mndu ya nda sləmən̄a snay, ka sna tsi ta skwi ta mnə Sulkum n̄a Igliz.

† **1:17** Aya 13. 15: Ngha ta Daniyel 7:13, nda 10:5, nda 7:9, nda 10:6. Aya 16:17. Ngha ta Isaya 49:2, Hebru 4:12, Isaya 44:6, nda 48:12. * **2:7** Ngha ta Zlrafta 2:8. 9, nda Suna Yuhwana 22:2.

«Mndu ya ta zata ghwa ná, had mtakwa mahis dza'a walaŋta ksaŋta wa,» ka'a.

Tsgha ta lwi ŋa Igliz ma luwa Pergam

¹² «Vinda ŋa duhwala Lazglafta ya ta nzakway ka ŋa Igliz ma luwa Pergam:

«Wya gwada ya mna mndu ta ŋanata kafay ya nda za wani his his. ¹³ Nda sna yu kazlay: Ma vla ga mghama halaway nzata ka kə'a. Kulam nda tsa, ndi'afndi'a ka ta vgha ta i'i. Zlana a ka ta zlgħay nda ŋudufa gha, dər ma fitika dzata Aŋtipas ta nzakway ka ŋərma mndu, ka masləm̄tsəka dā ma luwa ghuni, ma vla nzakwa halaway ya wa. ¹⁴ Ama wya skwiha ta dvaghaghata yu: Mamu sanlaha mataba ghuni ta d̄vutá tagħa skwa Balam, ya ta tagħanaftá Balak, ka pghamta zwana la Isra'ila da ga dmaku, ŋa za slu'a skwa wuyay, nda ya ŋa maga sli'insli'in† ya. ¹⁵ Manda tsaya guli ná, mamu sanlaha mataba ghuni ta d̄vuta tagħa skwa la Nikwalay‡ guli. ¹⁶ Mbədanafmbəda ta nzakwa gha. Ka mbədanaf a ka wu katsi, wya yu ta gi lagħa slagħaghata. Dza'a lmay ŋni nda həŋ nda kafay ya ta sabi ma wa dā.

¹⁷ «Ka mamu mndu nda sləməŋa snay, ka sna tsi ta skwi ta mnanata Sulkum ta Igliz!

«Mndu ya ta zata ghwa ná, dza'a vlaŋvla lu ta skwa zay ya nda dīfa. Dza'a vlaŋvla yu ta inda taŋ guli ta pala ka ŋusliŋ ya vindaf lu ta lfida hgu\$ tida. Tsa hgu ya ná, had sana mndu nda sna wu, ba tsa mndu ta zlgħafta ya,» ka'a.

Tsgha ta lwi ŋa Igliz ma luwa Tiyatir

¹⁸ «Vinda ŋa duhwala Lazglafta ya ta nzakway ka ŋa Igliz ma luwa Tiyatir.

«Wya gwada ya mna Zwanja Lazglafta ya ta zlgħaku iri ma ghəŋani manda zlgħakwa vu, ta wudaku səlahani manda kufur sluwap lu ma vu ya. ¹⁹ Ka'a mantsa: Nda sna yu ta slnaha ya ta magə ka, nda d̄va mndu ya ta d̄və ka, nda gdavata ya gdava ka ma zlgħay nda ŋuduf. Nda sna yu kazlay: Mal slnaha gha ya ta magə ka ndanana ka ya maga ka taŋtaŋ kə'a. ²⁰ Ama mamu skwi ya ta dvaghaghata yu ta ghəŋani. Zlanəŋzla ka ta tvi ta sana marakw ta hgə lu ka Zizabel*, ta mnay kazlay: Mnda kla lwa Lazglafta yu kə'a ya. Mbadā kə'a ka tagħa tsakalawi, ka nanagħatá gwal ta ksihata slna dā da maga sli'insli'in, nda ya da za slu'a skwa wuyay. ²¹ Zlanəŋzla yu ta fitik ma ŋa mbədanafmbəda ta nzakwani, ama va a ta zlaŋta maga tsa sli'insli'inani ya wa. ²² Tsaya tama, dza'a vzafvza yu ta ghzləŋa ghuya dāŋwa. Dza'a ganapga yu ta iri katakata ta inda gwal ta hliri nda tsi guli. Ala, ka mbədanafmbəda həŋ ta nzakwa taŋ, ka zlaŋta maga tsa ghwadaka slna taŋ nda tsi ya katsi, ba tsa kasi'i. ²³ Ta ghəŋa tsaya guli, dza'a rwanarwa yu ta zwanani. Tsaya dza'a kəl Igliz ka snaŋta kazlay: I'i mnda tsatsafta skwi ma ndana mndu, nda skwi ma ŋudufa mndu tani kə'a. Tađ ta slna ya maga† mndu dza'a planamta yu ta mndu guli.

²⁴ «Ama pđakwa kaghuni gwal zlgħay nda ŋuduf ma luwa Tiyatir, kul snata tsa ghwadaka tagħa skwi ya, kul tagħaftá tsa skwi ta hgə həŋ kazlay: Dīfata skwa halaway kə'a ya, had sana skwa ndəgaku ta faghunaghata yu wa. ²⁵ ŋanawaŋa kahwathwata ta zlgħay nda ŋudufa ghuni ta vra-gaghata yu.

²⁶ «Mndu ya ta zata ghwa, ta ŋanata slna dā ha ka kdavaktani, dza'a vlaŋvla yu ta mbraku ta ghəŋa inda mndəra mndu. ²⁷ Tsa mbraku dza'a

† 2:14 Ngha ta Mbsak 31:16 nda 25:1-2. I Balama nda Balak: Ngha ta Mbsak 22:24. ‡ 2:15 Ngha ta 2:6, nda skwi ya ŋa ŋanata. § 2:17 Ngha ta Sabi 16:14, 15, 33:34 nda Isaya 62:2, 65:15. * 2:20 Ngha ta 1 Mghamha 16:31, 19:1. 2, 2 Mghamha 9:22, 30. † 2:23 Ngha ta Zabura 7:10, Irmīya 17:10, Zabura 62:13.

vlaŋta yu ya ná, tsa mbraku vliha Da da yeya. Na gayni ta mgham nda saraka kufur ta ghəŋa mnduha. Dza'a dzaɓiŋdzaɓa ta ghwaɗaka mnduha, manda ya ta dzaɓiŋta lu ta siga rɓisl ya. ²⁸ Dza'a vlaŋvla yu ta gumbəzla sərɗək‡ guli.

²⁹ «Ka mamu mndu nda sləməŋa snay, ka sna tsi ta skwi ya ta mnə Sulkum ŋa Igliz,» ka'a.

3

Tsgħa ta lwi ŋa Igliz ma luwa Sardis

¹ «Vinda ŋa duhwala Lazglafta ta nzakway ka ŋa Igliz ma luwa Sardis.

«Wya skwi mna mndu ta ŋanata Sulkumha ndəfáŋ ka ŋa Lazglafta nda tekwatsaha ndəfáŋ. Ka'a mantsa: Nda sna yu ta inda slnaha gha. Nda hafu ma i'i ka ka ta gray, tsaw nda mta ka. ² Sli'avaksli'a, mbra ta gwal ta nda hafu ma həŋ sli'ef sli'efa makəd həŋ da kdīvta. Ta nghə yu ta slna gha ta kəma Lazglafta da ná, kdānak a ka wa. ³ Havakhava gha tama ka kinawu mutsafta ka ta skwi taghaghaf lu nda ya ka ka snaŋta. Snasna ka mbəɗanafta ka ta nzakwa gha. Ka si va a ka ta snata wu, dza'a laghala yu manda ghali ksaghaghata, snaŋta a ka, ka ta wati luwa dza'a lagha yu wa*. ⁴ Nziya nza tsi, mamu sanlaha ma mnduha gha, ma va tsa luwa Sardis ya kul ŋriŋta lguta taŋ. Tsa-haya, dza'a sli'i həŋ kawadaga nda i'i nda suɗata lguta ŋusliŋ, kabga raŋra ta həŋ.

⁵ «Mantsa ya dza'a suɗanavata lu ta lguta ŋusliŋ ta mndu dza'a zata ghwa. Haɗ yu dza'a walaŋta hərdiŋta hgani ma deftera ya vindam lu ta hga gwal nda hafu ŋa kdėkedzeŋ wa. Dza'a mnaŋmna yu ta hgani ta kəma Da da, nda ya ta kəma duhwalhani kazlay: Na da həŋ kə'a.

⁶ «Ka mamu mndu nda sləməŋa snay, ka sna tsi ta skwi ta mnə Sulkum ŋa Igliz,» ka'a.

Tsgħa ta lwi ŋa Igliz ma luwa Filadelfi

⁷ «Vinda ŋa duhwala Lazglafta ta nzakway ka ŋa Igliz ma luwa Filadelfi.

«Wya gwada ta mnə mndu ya nda ghuɓa. Tsatsi kahwathwata, tsatsi ta ŋanata makuɓla mgham Dawuda. Ka guna guna tsi, haɗ wa mndu ka hafta wa. Ka hafha tsi guli, haɗ wa mndu ka gunata guli wa. ⁸ Ka'a mantsa: Nda sna yu ta inda slnaha gha. Nda sna yu guli kazlay: Nda hta mbrakwa gha kə'a. Kulam nda va tsaya tani, ŋanaŋa ka ta gwada da. Ta mna a ka kazlay: Sna a yu ta kagha wu kə'a nda i'i wa. Tsaya tama, ta gunagha guna yu ta watgha. Haɗ mndu dza'a hafta wa.

⁹ Wya skwi dza'a yu magay ŋa guyata ghəŋa mnduha halaway ta mnay kazlay: La Yahuda aŋni kə'a, kul nza-kway manda tsaya. Tsakalawi ta tsakalə həŋ. Dza'a tiŋwaftiŋwa yu ta həŋ ŋa lagha da tsəlɓu ta kəma gha ka vla glaku ŋa gha, ŋa snaŋta taŋ kazlay: Dvudva† yu ta kagha kə'a.

¹⁰ Manda va ya ŋana kagha ta gwada da ka gɗavata mida ya, dza'a ŋa gha ŋa i'i ta kagha guli ma ghuya ɗaŋwa dza'a dəɗanaghatá inda ghəŋa haɗik ŋa dzəghaŋtá həŋ ya. ¹¹ Ndusa yu ka lagha. ŋanaŋa nda mbraku ta tsa skwi da kagha ya, kada kwala sani ma mndu klugudughusta nisəla zata ghwa gha.

¹² «Dza'a nanafna yu ta mndu ta zata ghwa ka gugudi ma həga Lazglafta da. Haɗ dza'a walaŋta sabi mida wa. Dza'a vindafvinda yu ta hga Da da nda hga luwa Da da tani tida. Tsa luwa ya ná, lfiɗa Ursalima ya dza'a saha ta luwa, ghunaf Lazglafta. Dza'a vindafvinda yu guli tida ta lfiɗa hgu‡ ya mutsaf yu.

‡ 2:28 Ngha ta Zabura 2:8. 9, grafgra nda Mbsak 24:17, Suna Yuhwana 22:16. * 3:3 Grafgra nda Mata 24:43. 44, Lukwa 12:39. 40, 1 Tesalunik 5:2, 2 Piyer 3:10. † 3:9 Ngha ta Isaya 49:23, 60:14, 43:4. ‡ 3:12 Ngha ta Isaya 62:2.

13 «Ka mamu mndu nda sləmənə snay, ka sna tsi ta skwi ta mnə Sulkum nja Igliz,» ka'a.

Tsgħa ta lwi nja Igliz ma luwa Lawdikiya

14 «Vinda nja duhwala Lazglafta ta nzakway ka nja Igliz ma luwa Lawdikiya.

«Wya gwada ta mnə mndu ta hgə lu ka Amin. Mndu ya ta nzakway ka vərda tughwani nda kahwathwatani. Nda ma tsatsi magafta Lazglafta ta inda skwi demdem. 15 Ka'a mantša: Nda sna yu ta inda slna għa. Nda sna yu kazlay: Lənləna a ka wu, gh-witaktaka a ka wu kə'a. 16 Ma ta dər nzakwa għa lənləna ka ghwitaktaka a tsi. Dza'a vnihiḡvniha yu ta kagħa ma wa da. 17 Ka kagħa ta mnay na: Ka gadghəl yu, nda na yu ka gadghəl, "had sana skwi ta pđu yu wu," ka ka. Tsaw sna a ka kazlay: dənwa nja għa, ta ksaku ka ka hidahida kə'a wa. Ka pđu ka, ka fərđi'u ka, nda ghulpa ka guli. 18 Hidaku ya ta vlə yu nja għa ná, skwa da i'i ta dasu ya sluwap lu ma vu, ka da nzakwa ka, ka gadghəl. Skwa guli ta lguta njušliḡ nja sudavata għa, ka bukwanatá hula nzakwa għa ka fərđi'u. Skwa ta ghwana skwi ta iri nja ta ira għa, kada nghan̄ta ka ta vli. 19 Gwal ta đvafš yu ná, ta dvay yu ta hən̄, ta zlahay yu ta hən̄. Mantša ya, njanəna ka payanata ka ta tva għa. 20 Wana yu ta sladu ta watgħa ka dza watgħa. Ka snən̄sna mndu ta lwa da ka gunihata wa tgha, dza'a lamla yu da tan̄, dza'a zay yu ta skwa zay kawadaga nda tsi, dza'a zay tsatsi kawadaga nda i'i guli.

21 «Mndu ya dza'a zata ghwa, dza'a nzanafnza yu kawadaga nda i'i ta dughurukwa da, manda va ya za i'i ta ghwa ka nzaftá yu kawadaga nda Da da ta dughurukwani ya.

22 «Ka mamu mndu nda sləmənə snay, ka sna tsi ta skwi mnə Sulkum nja Igliz,» ka'a.

4

Falaha ta luwa ma glakwa Lazglafta

1 Tahula tsa, ka nghan̄tá yu ta gunatá watgħa ta luwa.

Ka snəḡlan̄ta yu ta tsa lwi si ta gwadgihata nda lwi dagala manda ghudzaga duli ya kay. Ka'a nda i'i mantša: «Safsa da hadna ka maraghata yu ta skwi ya dza'a magaku tahula tsa,» ka'a.

2 Ka gi klagħata Sulkum ta i'i. Ka nghan̄ta yu ta sana dughurukwa ga mgham. Ta tsa dughuruk ya, mamu sana mndu ta nzaku tida. 3 Tsa mndu ta nzaku tida ya, ta wudaku manda sana palaha ta hgə lu ka Dzaspa nda Sardwan̄. Dakwambuh-wali ta wudaku manda pala ta hgə lu ka Imrud* ta wanaftá tsa dughuruk ya. 4 Mamu dughurukħa hisamsak fwađ mida guli ta wanafta tsa dughuruk ya. Hisamsak fwađ mida galata mnduha guli ta nzanzafta tida, nda susudatá lguta njušliḡ ta vgha tan̄, nda wawa ta zewzewa dasu guli ma ghən̄a tan̄. 5 Mamu wudakwa luwa, nda hlawa skwiha, nda ghudzaga luwa ta sli'agapta ma tsa dughuruk ya. Ta kəma tsa dughuruk ya, mamu pinatá vu ndəfán̄. Tsa pinatá vuha ya ta nza-kway ka Sulkumħa Lazglafta† ndəfán̄. 6 Mamu sana skwi guli ta kəma tsa dughuruk ya manda dərəfa kwalaba ta wdaku manda dalagar.

Ma takataka tsa dughuruk ya nda ya nda ta hulani ta wanafta ná, mamu sana skwiha nda hafu ma hən̄, ka iriha dze'dze' nda tvə kuma tan̄ nda ya nda tvə hula tan̄. 7 Tsa tan̄tan̄a skwi nda hafu mida ya ná, manda rveri nzakwani. Tsa mahisani ya guli, manda zwan̄a lghən̄ nzakwani. Tsa mahkən̄ani ya, manda kuma mndu kumani. Tsa mafwadani ya guli, manda dzala ta ndəru‡ ya nzakwani. 8 Tsa skwiha fwađ nda hafu ma hən̄ ya ná, mku' mku' zlambakħa tan̄.

§ 3:19 Ngha ta Mahdihdi hdi 3:12, nda Hebru 12:6. * 4:3 Aya 2-3: Ngha ta Izekiyel 1:26-28, 10:1. Imrud: Ngha ta 21:19-20 nda skwi nja njanata għa. † 4:5 Ngha ta Sabi 19:16, Izekiyel 1:13, Zakari 4:2. ‡ 4:7 Aya 6:7. Ngha ta Izekiyel 1:22, 1:5, 10, 10:14.

Ka iri dze'dze' wawa ta zlambakha
taŋ nda vli nda ma hudani tani.
«Nda ghuḅa! Nda ghuḅa! Nda ghuḅa!
Na nzakwa Mgham Lazglafta,
ya nda mbra.
Kagha manda ghalya,
kagha ndanana,
kagha guli dza'azlay ta kəma§,»
ka həŋ ta vaghay nda vagha,
ka hanay nda hana, ta mnay.

⁹ Ta vlə tsa skwiha fwad' nda hafu
mida ya ta glaku nda zləzlvu, ka
rfa Lazglafta ta nzaku nda hafu ŋa
kḁekedzeŋ, ta nzaku ta dughurukwa
ga mgham ya, ¹⁰ ta zlambatá tsa
galata mnduha hisamsak fwad'
mida ya ta kəma Lazglafta ta nzaku
ta dughurukwa ga mgham. Ta tsəlḅu
həŋ ta tsəlḅu ta kəma Lazglafta ya nda
hafu ŋa kḁekedzeŋ ya, ta hlapta həŋ
ta tsa zewazewaha ma ghəŋa taŋ ya
ka pghata ta kəma tsa dughurukwa
ga mgham ya. Ka həŋ mantsa:

¹¹ «Mghama ŋni, Lazglafta ŋni,
kagha ta zlaganaptá inda skwi.
Manda ya đvaf ka zlaganapta ka ta
həŋ,
Ka gi nzaku həŋ.
Tsaya tama kəl tsi ka nzakway ka
skwi nda ra ka vlaghata glaku,
nda zləzlvu.
Ŋagha mbraku guli,» ka həŋ.

5

Deftera zwaŋa tuwak

¹ Ka nghanṭá yu ta mbsatá defteri
vindaf lu ta vindi ta hulani his his
ma dzva zeghwa tsa mndu ta nzaku
ta dughuruk ya. Ka ndi'anaftá lu
nda ŋizlaha ndəfáŋ. ² Ka nghə yu
ta sana duhwal nda mbra, duhwala
Lazglafta, ta hagaku nda lwi dagala
dagala. Ka'a mantsa: «Wa ya nda ra
ŋa ḅlanapta na ŋizla na, ka gunanafta
na defteri na?» ka'a.

³ Lay! Had' sana mndu dər ta luwa,
dər ta ghəŋa hadik, dər ta mnaka
hadik*, ta laviŋta gunanafta tsa def-
teri ya, dər ka nghanṭa dida wa. ⁴ Ka
taw yu ta taw katakata, kabga kwala

lu kul slafta ta mndu nda ra ŋa gu-
nanafta tsa defteri ya dər ŋa nghan-
vata ya wa. ⁵ Ka sani ma tsa galata
mnduha ya nda i'i mantsa: «Ma taw
ka ta taw, wya rveri mataba mndəra
la Yuda, ma zivra Dawuda, ta zata
ghwa. Tsatsi dza'a ḅlanaptá tsa ŋizla
ya, ka gunanafta tsa defteri ya,» ka'a.

⁶ Ka nghanṭa yu ma takataka tsa
dughuruk ya, nda ya mataba tsa
skwiha fwad' nda hafu mida ya, nda
ya ma takataka tsa galata mnduha
ya ta Zwaŋa Tuwak manda skwi si
dzadza lu. Ndəfáŋ dulihani, ndəfáŋ
irihani ta nzakway ka Sulkumha
Lazglafta ndəfáŋ ghunaf lu ta inda
ghəŋa hadik ya. ⁷ Ka lagha tsi da
tsa mndu ta nzaku ta dughuruk ya,
ka zlgaghutá tsa defteri ma dzva
zeghwani ya. ⁸ Manda zlgahfta tsa
Zwaŋa Tuwak ya ta tsa defteri ya,
ka zləmbata tsa skwiha fwad' nda
hafu mida, nda tsa galata mnduha
hisamsak fwad' mida ya ta kəmani.
Inda taŋ, nda ŋaŋatá htimbil, nda
ndaghatá leghwaha dasu nda urdi ta
nzakway ka du'a gwal nda ghuḅa, ma
dzva taŋ. ⁹ Ka fə həŋ ta lfida laha. Ka
həŋ mantsa:

«Nda ra ka ka klafta na defteri na,
ka ḅlanaptá ŋizlahani, kabga si dzadza
lu ta kagha,

ka varanaktá ka ta Lazglafta
nda usa gha ta inda mndəra mndu ma
inda mndəra gwadá ta gwadə
lu,
nda inda mnduha, nda inda zivra
mnduha.

¹⁰ Nanafna ka ta həŋ ka mnduha
Lazglafta, kagha ta nzakway
ka Mgham.

Nanafna ka ta həŋ ka gwal ksanatá
slna ta Lazglafta,
ŋa gay taŋ ta mgham ta ghəŋa mn-
duha ma ghəŋa hadik.»

¹¹ Ka nghanṭa yu ta ŋəđdəma† ta
duhwalha Lazglafta kul laviŋta lu ta
mbədafta ta wanafta tsa dughuruk
ya, nda tsa skwiha nda hafu ma həŋ
ya, nda tsa galata mnduha ya tani.

§ 4:8 Ngha ta Izekiyel 1:18, 10:12, Isaya 6:2. 3.

† 5:11 Ngha ta Daniyel 7:10.

* 5:3 Ngha ta la Filipiya 2:10 nda skwi ya ŋa ŋanata.

Ka fə həŋ ta laha. ¹² Ka həŋ nda lwi dagaladagala mantša:

«Tša Zwaŋa Tuwak si dza lu ya kay ná, raŋra zlgħaftani ta ga Mgham, nda gadghəl,

nda difil, nda mbraku, nda zləzlvu, nda glaku, nda ghubu,» ka həŋ.

¹³ Ta snə yu, ka inda skwiha zlaganap Lazglafta ta luwa, nda ya ta ghəŋa hadik tani, nda ya ta mnaka hadik tani, nda ya ma drəf tani, nda inda skwi ya mamu tani, ka həŋ guli mantša:

«Ŋa mndu ta nzaku ta dughuruk, nda Zwaŋa Tuwak na zləzlvu, nda ghubu, nda glaku, nda mbraku ŋa kdekeden!» ka həŋ.

¹⁴ «Mantša ya nzakwani!» ka tša skwiha fwad nda hafu ma həŋ ya. Ka zləmbata tša galata mnduha ya ka tsəlbu ta kəmani.

6

Nizlaha

¹ Tahula tša, ka nghə yu ta pslanapta tša Zwaŋa Tuwak ya ta taŋtaŋ tša ŋizlaha* ndəfəŋ ya. Ka snə yu ta mnay sana taŋtaŋa tša skwiha fwad nda hafu ma həŋ ya, nda lwi manda ghudzaga luwa. Ka'a mantša: «Sawi,» ka'a. ² Kə'a ka yu ná, ka nghanťa yu ta sana plis ka ŋusliŋ. Ta nzaku mndu tida nda ŋa ta lghed da tsi. Ka vlanťa lu ta zewzewa. Tsatsi ta zata ghwa, ka laghu tsi da za ghwa guli.

³ Manda pslanapta tša Zwaŋa Tuwak ya ta mahisa tša ŋizlaha ya, ka snə yu ta mnay sana mahisa tša skwiha nda hafu ma həŋ ya. Ka'a mantša: «Sawi,» ka'a. ⁴ Ka sagha sana plis ka dva. Ka vlanťa lu ta mbrakwa hliŋťa inda zdaku ta ghəŋa hadik ta tša mndu tida ya, kada psluvusta mnduha ta vgha taŋ. Ka vlanťa lu ta sana kafay dagala.

⁵ Manda pslanapta tša Zwaŋa Tuwak ya ta tša mahkəna ŋizla ya, ka snə yu ta mnay tša sana mahkəna skwiha nda hafu ma həŋ ya. Ka'a

mantša: «Sawi,» ka'a. Kə'a ka yu ná, ka nghə yu ta zlagapta sana plis ka ŋra†. Nda skwa gara skwi ma dzva tša mndu ta nzaku tida ya. ⁶ Ka snə yu ta gwadagapta sana lwi ma takataka tša skwiha fwad nda hafu ma həŋ ya. Ka'a mantša: «Darama alkama turtuk ya ná, prək ka kwaḅa vagma mndu turtuk ta ksa slna. Darama hupa hya hkən ya guli ná, prək ka kwaḅa vagma mndu turtuk ta ksa slna. Ama rdi nda ima inabi ya, ma ksaŋ ka ta tsahaya,» ka'a.

⁷ Manda pslanapta tša Zwaŋa Tuwak ya ta tša mafwada ŋizla ya, ka snə yu ta mnay tša sana mafwada tša skwiha nda hafu ma həŋ ya. Ka'a mantša: «Sawi!» ka'a. ⁸ Kə'a ka yu ná, ka nghə yu ta zlagapta sana plis ka kuzuŋkuzuŋ. Mtaku hga tša mndu ta nzaku tida ya. Mistani ta dza'a vla nzakwa gwal nda rwa. Ka vlanťa lu ta mbraku ta həŋ ta ghəŋa sləahw turtuk ma dgata ghəŋa hadik fwad ŋa rwanatá mnduha mida nda kafay, nda ya nda maya, nda ya nda danwaha, nda ya nda nimtaka‡. ⁹ Manda pslanapta tša Zwaŋa Tuwak ya ta tša mahutafa tša ŋizla ya, ka nghə yu mista gwir ta hafa gwal psala lu ta ghəŋa gwada Lazglafta nda ya ma vəl mnay si ta mnə həŋ. ¹⁰ Ka həŋ nda lwi dagaladagala mantša: «Mgham Lazglafta ta mbruta, ya nda ghuḅa, ya kahwathwata. Baḅu yawu dza'a tša ka ta guma ta ghəŋa na ghəŋa hadik na, ŋa planamta gha ta həŋ ta vəl pslata taŋ ta aŋni na?» ka həŋ. ¹¹ Ka daganafu lu ta lguta ŋusliŋ ta inda taŋ. Ka lu nda həŋ mantša: «Swidwa karaku, ksanawa ksa ta ŋuduf ŋa fitik kwitikw, ha ka hdamta mbsaka zwanama ghuni nda graha ta ksa slna ghuni ya dza'a pslata lu manda kaghuni ya,» ka lu nda həŋ.

¹² Ka nghə yu ta pslanapta tša Zwaŋa Tuwak ya ta tša mamku' a ŋizla ya. Ka gigdavafta ghəŋa hadik katakata. Ka nuta fitik ka ŋra manda

* **6:1** Ngha ta 5:1 nda skwi ŋa ŋanata. † **6:5** Aya 2:5. Ngha ta Zakari 1:8, 6:1. 8. ‡ **6:8** Ngha ta Izekiyel 14:21.

biwa ŋra. Ka nuta tili ghuz ka dva manda us. ¹³ Ka rkagata tek-watsaha ta luwa ta hadik manda rkakwa yakwa ghuraf ta ka gurambazlak gigdanaf falak nda mbraku nda mbraku ya. ¹⁴ Ka mbsaghutá luwa ta vgha manda mbsa defteri ta mbsafta lu ya. Ka sli'aftá inda ghwáha nda inda hadikha tsatam imi ma vla\$ tan, ka laghwi. ¹⁵ Ka sli'aftá la ka mgham ta hadik, nda gwal dagala dagala, nda la mghama sludziha, nda la ka gadghel, nda gwal nda mbra nda mbra, nda inda gwal ta ga vu'a, nda inda gwal kul had ka vu'a, ka laghwi da didifa ma galighaha nda ya ma dzanha ta ghwá. ¹⁶ Ka hən nda ghwá nda ya nda dzan mantsa: «Dədəganaghawa dədə, ka bukwanata kuni, yaha tsa mndu ta nzaku ta dughuruk ya nghanjá aŋni, yaha Zwanja Tuwak da tsanaghatá guma, ¹⁷ kabga saghasa fitika basata ndufafa tan. Wati ma mndu ya dza'a nafa* na?» ka hən.

7

Nizlaha Lazglafta nda mnduha 144,000

¹ Tahula tsa, ka nghanjá yu ta duhwalha Lazglafta fwađ ta sladu ta slərpuha hadik fwađ. Ka naghuta hən ta falakha* fwađ, kada kwala hən ta vyaku ta hadik dər ta drəf, dər ta fuha. ² Ka nghə yu ta sana duhwala Lazglafta ta safi nda ma mndəra luwa nda nətá nızla† Lazglafta ta vla hafu. Ka hganjá tsi nda lwi dagaladagala ta tsa duhwalha Lazglafta valan lu ta hən ta mbrakwa badziŋtá hadik nda imiha tani ya. ³ Ka'a nda hən mantsa: «Ma badziŋ kuni karaku ta dər hadik, dər drəf, dər fuha ta kul nde'anaf mu ta nızla ta kuma ta gwal ta ksanatá slna ta Lazglafta‡ mu ya,» ka'a. ⁴ Ka mniđiŋta lu ta mbsaka tsa gwal nde'anaf lu ta nızla

Lazglafta ya. Dəmbu' dərmađk nda fwađ mbsak fwađ mida hən. Tsa mnduha ya ná, sabə ma mndəra inda la Isra'ila hən. ⁵ Dəmbu' ghwanpədə his mataba mndəra la Yuda. Dəmbu' ghwanpədə his mataba mndəra la Ruben. Dəmbu' ghwanpədə his mataba mndəra la Gada. ⁶ Dəmbu' ghwanpədə his mataba mndəra la Asira. Dəmbu' ghwanpədə his mataba mndəra la Naftali. Dəmbu' ghwanpədə his mataba mndəra la Manasa. ⁷ Dəmbu' ghwanpədə his mataba mndəra la Simeyuna. Dəmbu' ghwanpədə his mataba mndəra la Levi. Dəmbu' ghwanpədə his mataba mndəra la Isakar. ⁸ Dəmbu' ghwanpədə his mataba mndəra la Zabulun. Dəmbu' ghwanpədə his mataba mndəra la Yusufu. Dəmbu' ghwanpədə his mataba mndəra la Benzamen. Inda tsa mnduha ya ndende'anaf lu ta nızla Lazglafta ta hən.

Mndəra mndu ma inda vli

⁹ Tahula tsa, ka nghanjá yu guli ta nədəma nədəma ta mnduha kul laviŋta lu ta mbədafta. Tsa mnduha ya ná, sabə ma inda hadikha, nda ya ma inda mndəra mndu, nda ya ma inda zivra mnduha, nda ya ma inda gwada ta gwada mndu saba hən. Ta sladu hən ta kəma dughuruk nda ya ta kəma Zwanja Tuwak nda sudatá lguta nıslin nda nətá zlizlam ma dzvu, hən. ¹⁰ Ka hən nda lwi dagaladagala mantsa: «Da Lazglafta ta nzaku ta dughuruk, nda ya da Zwanja Tuwak mutsafta mu ta mbaku,» ka hən. ¹¹ Inda duhwalha Lazglafta, nda la halata mndu, nda tsa skwiha fwađ nda hafu ma hən ya kay tani ta wanafta tsa dughuruk ya. Ka zləmbata hən ta kəma tsa dughuruk ya ka tsəlbu ŋa Lazglafta. ¹² Ka hən mantsa: «Mantsa nzakwani! Nda ra Lazglafta mu ka zləzlvay, ka ghubay, nda difil ma ghəŋani, nda ra ka rfay, ka vla glaku ŋani, da tsatsi

§ 6:14 Aya 12-14: ngha ta Isaya 13:10. 13, 34:4, Izekiyel 32:7. 8, Amus 8:9, Yuwel 2:10, 3:3-4. * 6:17 Aya 16: Ngha ta Izekiyel 10:8, Lukwa 23:30. Aya 17: Ngha ta Yuwel 2:11, Sefuni 2:2. 3. * 7:1 Ngha ta Irimiya 49:36, Daniyel 7:2, Zakari 6:5. † 7:2 Ngha ta 5:1 nda skwi ŋa ŋanata. ‡ 7:3 Ngha ta Izekiyel 9:4. 6.

mbraku, mbrumbra, ɲa kɔkedzen tsatsi. Amin!»

¹³ Ka sani ma tsa la halata mndu ya nda i'i mantsa: «I wa na mnduha nda sudata lguta ɲusliɲ ta vgha na na? Sagha ga hɛɲ na?» ka'a. ¹⁴ «Kagha yeya nda sna Mghama da,» ka yu nda tsi. Ka'a nda i'i mantsa: «Hahɛɲ ná, gwal ta sabi ma giriš ganap lu ta hɛɲ katakata ya hɛɲ. Ka ghwaɓaptá hɛɲ ta lguta taɲ, ka ɓaɓaptá hɛɲ ma usa Zwaɲa Tuwak. ¹⁵ Tsaya ta kəl hɛɲ ka sladu ta kəma dughurukwa Lazglafta, ka zləzlvá tsa mndu ta nzaku ta dughuruk ya nda fitikani tani nda rvidikani tani ma hɛgani. ɲa katay tsa mndu ta nzaku ta dughuruk ya ta hɛɲ. ¹⁶ Had' maya nda ndala dza'a kuzləglaɲta hɛɲ wa. Had' fitik nda vis dza'a dzəgəltá hɛɲ guli wa, ¹⁷ kabga tsa Zwaɲa Tuwak ma takataka tsa dughuruk ya dza'a ngha hɛɲ, ɲa hləyɲi ta hɛɲ ta dzuɓaya ima hafu, ɲa masanapta Lazglafta ta inda ima taw ma ira* ta hɛɲ.»

8

Mandəfáɲa ɲizla

¹ Manda pslanapta Zwaɲa Tuwak ta mandəfáɲa ɲizla*, ka nzatá vli sriw ta luwa ha ka magata rita awa. ² Ka nghə yu ta duhwalha Lazglafta ndəfáɲ ta sladu ta kəmani. Ka vlaɲta lu ta duliha ndəfáɲ guli ta hɛɲ.

³ Ka sagha sana duhwala Lazglafta sladata ndusa nda gwir nda ɲatá skwa dra urdi ka dasu. Ka vlaɲtá lu ta urdi ɲulum ɲa dray ta tsa gwira dasu ta kəma dughuruk† ya kawadaga nda du'a gwal ta nzakway ka ɲa Lazglafta. ⁴ Ka sli'afɲa dɲɲa tsa skwi ta drə lu ya kawadaga nda du'a mnduha Lazglafta ta kəma Lazglafta. ⁵ Ka klaftá duhwala Lazglafta ta skwa dra urdi, ka ndəghanafta nda vu ta gwir, ka wɔagata ta hadik. Ka ghudzagata

luwa, ka hlə skwiha ta wi, ka wɔə luwa ta wɔu, ka ghudzavafta hadik‡.

Duliha

⁶ Ka hbə tsa duhwalha Lazglafta ndəfáɲ ta ɲaɲanata duli ya kay ta vgha ɲa vyay.

⁷ Ka vyata tsa taɲtaɲa duhwala Lazglafta ya ta ɲani ma duli. Ka sli'agata papla nda vu gaɓanaf lu nda us ta hadik. Ka dravaghuta faway turtuk ma dgatá hadik hkən, nda faway turtuk ma dgatá fuha hkən, nda faway turtuk ma dgatá kuzuɲa mukwanekš hkən.

⁸ Ka vyatá tsa mahisa duhwala Lazglafta ya ta ɲani ma duli. Ka vza-datá lu ta sana skwi manda ghwá dagala ta draku da drəf. Ka mbədavafɲa faway turtuk ma dgatá imi hkən, ka us. ⁹ Ka rwuta faway turtuk ma dgatá skwiha nda hafu ma imi hkən, zadánaha lu ta faway turtuk ma dgatá kwambalu hkən guli.

¹⁰ Ka vyata mahkəna duhwala Lazglafta ta ɲani ma duli. Ka dəɔagata mghama tekwatsa ta zlgħaku manda vu ta luwa, ka dəɔafɲa ta faway turtuk ma dgatá zala hkən nda ya ta dzuɓay.

¹¹ «ɲilahlaha,» hga tsa tekwatsa ya. Ka nzatá faway dgatá imi hkən ɲilah, ka rwuta ndəghata mnduha ta sanɲá tsa imi ya, kabga nzakwani ɲilahlaha.

¹² Ka vyatá mafwada duhwala Lazglafta ta ɲani ma duli. Ka dzadzaɲtá lu ta faway turtuk ma dgatá fitik hkən, nda faway turtuk ma dgatá tili hkən, nda faway turtuk ma dgatá tekwatsaha hkən, kada htavaghuta faway turtuk ma dgatá tsuwadək hkən. Mantsa ya, ka htavaghuta faway turtuk ma tsuwadaka fitik hkən, ka htavaghuta faway turtuk ma tsuwadaka* rvidik hkən.

¹³ Tata nghaynghay yu, ka snə yu ta dzala ta zagħuta da ghuvanata luwa, ka'a mantsa: «Daɲwa! Daɲwa! Daɲwa

§ 7:14 Ngha ta Daniyel 12:1, Mata 24:21, Markus 13:19. * 7:17 Aya 16:17. Ngha ta Isaya 49:10, Zabura 23:1, Izekiyel 34:23 Zabura 23:2, Isaya 49:10, 25:8. * 8:1 Ngha ta 5:1 nda skwi ya ɲanata.

† 8:3 Ngha ta Sabi 30:1. 3. ‡ 8:5 Ngha ta Levitik 16:16-12, Izekiyel 10:2, Sabi 19:16. § 8:7 Ngha ta Sabi 9:23-24, Izekiyel 38:22. * 8:12 Aya 10: Ngha ta Isaya 14:12, Aya 11: Ngha ta Irmiya 9:14. Aya 12: Ngha ta Sabi 10:21. 23.

ṅa mnduha ta ghəṅa hadik ghudza-garə vyata duhwalha Lazglafta hkən ta dula taṅ, dza'a vyata həṅ ya,» ka'a.

9

Vyatá mahutafa duli

¹ Ka vyatá mahutafa duhwala Lazglafta ta ṅani ma duli. Ka gi nghə yu ta dədəgata tekwatsa ta luwa ta hadik. Ka vlanṭá lu ta tsa tekwatsa ya ta makuḅla mghama gudzuvrūṅ.

² Ka gunanaftá tsi ta tsa mghama gudzuvrūṅ ya, ka saf dīṅ kudumbul mida manda dīṅa mghama* vu ta zlgħaku. Ka nutá vli ma ghuvanata luwa nda fitik tani tdik da tsa dīṅ ta safi ma tsa gudzuvrūṅ ya. ³ Ka sli'agaptá hi'i ma tsa dīṅ ya ka tatá vgha ta hadik. Ka vlanṭá lu ta mbraku ta həṅ, manda mbraku ya vlan lu ta rda† ta hadik. ⁴ Ka lu nda həṅ mantsa: «Yaha kuni da ksantá kuzun ta hadik, dər fu, dər wati ma skwi ta dyafta nda dya. Mnduha kul had ṅizla‡ Lazglafta ma bizlbizla kuma taṅ yeya kwenkwen dza'a kuni hahay.

⁵ Yaha kuni da pslatá həṅ nda psła, ama ka ganapta kuni tiri ta həṅ ka tili hutaf,» ka lu nda həṅ. Manda va kuzlakwa vəl hata rda ta mndu ya, manda va tsaya kuzlakwa vəl hatani ta mndu. ⁶ Ma tsa fitik ya, dza'a zbay mnduha ta mtaku, ama mutsafta a həṅ wa. Ta kumay həṅ ta mtuta taṅ, ama dza'a hwayugadunus hwaya§ mtaku ta həṅ.

⁷ Manda nzakwa plis ta dza'a da vla vulu ya nzakwa tsa hi'i ya. Manda zewazewa dasu ya watá skwi ma ghəṅa taṅ. Manda tsatá kuma mndu ya kuma taṅ guli. ⁸ Manda səmbəka ta swidi ma ghəṅa marakw ya swidi ta həṅ. Manda sli'in ma wa rveri ya sli'in taṅ. ⁹ Nda skwi manda zalama kufur mbəghata ghuva taṅ. Manda ghudzaga mwata plisha ta hwaya da vla vulu* ya ghudzaga zlambaka taṅ. ¹⁰ Huturha taṅ ná, ta haha

mndu manda va huturha rda. Ma tsa huturha taṅ ya ta mutsa həṅ ta mbrakwa haha mnduha ka tili hutaf.

¹¹ Mghama taṅ ná, tsaya duhwala halaway ya ta ga mgham ta ghəṅa tsa gudzuvrūṅ ya. «Abaduṅ,» ka lu ta hḡay nda gwada Hebru. Nda gwada Grek ya guli ná, «Apwalyaṅ,» ka lu ta hḡay. «Tsaya zadaku.»

¹² Tanṭaṅa ghuya danwa tsaya ta luta. Tahula tsaya, wya ghuya danwaha his guli ta sagha.

¹³ Ka vyata mamku'a duhwala Lazglafta ta ṅani ma duli guli. Ka snə yu ta lwi ta sabi ma tuldiha fwad, ta nzakway ka tulda gwira dasu ta kəma Lazglafta† ya. ¹⁴ Ka'a nda tsa mamku' a duhwala Lazglafta nda duli da tsi ya mantsa: «Paliṅpala ta tsa duhwalha halaway tsam lu ta wa mghama dref ta hḡə lu ka Ifrata ya,» ka'a. ¹⁵ Tsa duhwalha fwad ya ná, payaf paya lu ta hahəṅ ṅa tsa vaku ya, nda ya ṅa tsa tili ya, nda ya ṅa tsa fitik ya, nda ya ṅa tsa nzemndi ya. Ka zlazlignṭá lu ta həṅ ṅa zadanatá fawaya turtuk ma dgatá mbsaka mnduha hkən. ¹⁶ Ka snadimṭá lu ta mbsaka sludziha taṅ ta plis ta plis. Mlenwi his dərmaḡ həṅ. ¹⁷ Mantsa ya maridinṭa lu. Ka nghanṭá yu ta plisha nda mnduha tida, nda sudatá lguta kufur manda vu ta vgha taṅ. Ka kubalkubal manda pala ta hḡə lu ka Safir nzakwani. Ka ghuvazwanḡhuvazwanḡ ghandand kay guli. Ghəṅa tsa plis ya ná, Manda tsatá ghəṅa rveri nzakwani. Skwi ta sabi ma wa taṅ ná, vu, nda dīṅ, nda ghandandatá vu ya. ¹⁸ Nda tsa skwiha hkən ta nzakway ka vu, nda dīṅ, nda tsa ghandandatá vu ta sabi ma wa taṅ ya, ka rwinṭá lu ta faway turtuk ma dgatá mbsaka mnduha hkən. ¹⁹ Mbrakwa tsa plisha ya ná, ma wa taṅ, nda ya ma hutura taṅ nzakwani. Manda nzakwa tsata nahadik nda ghəṅ tida ya nzakwa tsa huturha taṅ ya. Nda tsa hutura taṅ ya ta babala həṅ ta mnduha.

* 9:2 Ngha ta Zrafta 19:28. † 9:3 Ngha ta Sabi 10:12. 15. Rda: Ngha ta Lukwa 10:19 nda skwi ya ṅa ṅanata. ‡ 9:4 Ngha ta 5:1 nda skwi ṅa ṅanata. § 9:6 Ngha ta Ayuba 3:21, Irmiya 8:3. * 9:9 Aya 7:9. Ngha ta Yuwel 2:4, 1:6, 2:5. † 9:13 Ngha ta 8:3 nda skwi ṅa ṅanata.

²⁰ Má ña mbədanafta pďakwa mn-duha kul rwanatá tsa ghuya ďanwaha ya ta nzakwa tanj ma slnaha tanj ta magata hən̄ ya ná, ka kwalaghutá hən̄. Ka gďavata hən̄ ta tsəlbu ña halaway, nda ya ña skwa wuyayha. Hahən̄ ná, ngha a hən̄ ta vli wu, sna a hən̄ ta sləmən̄ wu, had̄ hən̄ ta mbaďa wu, nda dasu tsafta lu ta sanlaha, nda kufur sanlaha, nda ghuva tili sanlaha, nda udzu sanlaha. ²¹ Ka kďanťá hən̄ ta va psła mndu, ka va mbaďakwa tanj, nda va hlira tanj, ka va ghala tanj, Zlana a hən̄ dekdək wa.

10

Zwanja tuwak nda zwanja defteri

¹ Ka nghanťa yu ta sana duhwala Lazglafta bukwam lu ma kusay ta saha ta luwa, nda watá dakwambuhwali ma ghən̄ani. Manda fitik nza-kwa kumani. Manda zlghakwa vu ya nzakwa səlahani. ² Ka ñanatá tsi ta gunata zwanja defteri ma dzvani. Ka fatá səla zeghwani ta drəf, faha ta səla zlabani ta had̄ik. ³ Ka hurgwatá tsi nda lwi dagala manda hurgwa rveri. Manda hurgwatani, ndəfán̄ ka luwa ñəzlata. ⁴ Manda ñəzlata tsa luwa ya ndəfán̄, ka kumə yu ta vinda tsa skwi mna tsi ya. Ama ka sana lwi gwadagata ta luwa mantša: «Ma vində ka, ñamñə ma ghən̄a gha ta tsa skwi mna tsa ñəzlata ñəzla luwa ndəfán̄ ya,» ka'a.

⁵ Ka nghanťá yu ta kapafta tsa duhwala Lazglafta ta sladata ta drəf, nda ya ta had̄ik ya, ta dzva zeghwani nda ta luwa. ⁶ Ka wadata tsi nda hga Lazglafta ta nzaku ña kďekedzen, ta zlaganaptá luwa nda inda skwiha tida tani, ta zlaganaptá had̄ik nda inda skwiha tida tani, ta zlaganaptá drəf nda inda skwiha mida tani ya. Ka'a mantša: «Ta had̄ gďglata ta gərdaku wu, ⁷ ama baďu da vyata tsa mandəfán̄a duhwala Lazglafta ya ta ñani ma duli, baďu tsaya dza'a hďamta Lazglafta ta dífatá skwi ya si mnana

tsi ta gwal ksanatá slna, ta nzakway ka la anabi* ya,» ka'a.

⁸ Ka gwadgəlgihatá tsa lwi si ta gwadagata ta luwa ya. Ka'a mantša: «La! Ka zlghafta ka ta tsa zwanja defteri nda guna ma dzva tsa duhwala Lazglafta ta sladata ta drəf nda ya ta had̄ik ya,» ka'a.

⁹ Ka labə yu da tsa duhwala Lazglafta ya. Vlihavla ta na defteri na, ka yu nda tsi. «Zlgha, ka dughwaduta ka. Gun dza'a nzata tsi ma wa gha manda zudum. Tahula dughwaduta gha, ďah dza'a nzata tsi ma huďa gha,» ka'a nda i'i.

¹⁰ Ka zlghaftá yu ta tsa zwanja defteri ya ma dzva tsa duhwala Lazglafta ya, ka dughwadutá yu. Ka nzatá tsi gun ma wa ďa manda zudum. Ama tahula dughwaduta ďa, ka nzatá vəl ma huďa† ďa ďah manda kurak.

¹¹ Ka lu nda i'i mantša: «Ka kləgəлта ka ta lwa Lazglafta ta gwaday ta ghən̄a ndəghatá mndəra mnduha, nda ya ta ghən̄a had̄ikha, nda gwadaha kavghakavgha, nda mghamha tani,» ka'a.

11

Masləmtsəkha his

¹ Ka vlihatá lu ta sana sləka, manda sarak nzakwani ta kəl lu ka gra skwi. Ka lu nda i'i mantša: «Sli'afsl'i'a ka grafta ka ta həga Lazglafta nda gwir tani. Ka mbəďaf ka ta gwal ta tsəlbu ña Lazglafta mida*. ² Ka zlanata ka ta gra rmakani. Yaha ka da grafta, kabga zlananťá gwal kul nzakway ka la Yahuda lu ta tsaya. Hahən̄ gwal dza'a diñla luwa nda ghuďa ka tili fwad̄ mbsak his mida†. ³ Dza'a ghunafghuna yu ta masləmtsəkha ďa his, ña sudavata tanj ta buhu ta vgha, ña zata tanj ta fitik dəmbu' nda his dərmək nda mku' mbsak ta mna gwada ďa ma tsa fitikha ya.»

⁴ Tsa masləmtsəkha ta sladu ta kəma Mgham Lazglafta ta ga mgham

* **10:7** Aya 5:7. Ngha ta Sabi 20:11 Zlahu 32:40, Daniyel 12:7, Amus 3:7. † **10:10** Aya 8:10. Ngha ta Azekiyel 2:8. 3:3. * **11:1** Grafgra nda Izekiyel 40:3, Zakari 2:5. 6. † **11:2** Grafgra nda Lukwa 21:24. ‡ **11:4** Grafgra nda Zakari 4:3, 11:14.

ta ghəŋa hadik‡ ya ná, fwa zaytuŋha his nda pitirlaha dasu his ya. ⁵ Ka kumaŋkuma mndu ta maganata ghwadaka skwi ta həŋ katsi, dza'a sabsa vu ma wa taŋ, ŋa zadanata tsa ghumaha taŋ ya. Mantsa ya dza'a zadanata lu ta mndu ya ta kumaŋta maganata ghwadaka skwi ta həŋ. ⁶ Mamu həŋ nda mbrakwa haghuta luwa, ŋa kwala imi nzaku ma tsa fitik ta klə həŋ ta lwa Lazglafta ya. Mamu həŋ guli nda mbrakwa mbədanafta imi guli ka us. Mamu həŋ nda mbrakwa gaktá danwa ta ghəŋa mnduha ta ghəŋa hadik ma fitik ya kumaŋ həŋ§.

⁷ Manda kdinta taŋ ta ga masləmtsəka taŋ, ŋa linista tsa nimitak ta safi ma gudzuvruŋ ya ta həŋ nda lmu ŋa mbranaghatani ta həŋ, ŋa rwanatani* ta həŋ, ⁸ ŋa nzakwa mbla taŋ ta dabi ma luwa dagala, vli ya kəl lu dalafita Mghama taŋ ta udza zləŋay. Ta grə nda luwa Suduma nda ya nda luwa Masar† lu ta tsa luwa ya. ⁹ ŋa nghay inda mndəra mndu ta mbla taŋ, dər ta nzaku ta hadik ga həŋ, dər wati gwadə ta gwadə həŋ, ŋa zata taŋ ta fitik hkən nda rita ta nghay. Dvan̄ta a həŋ ta padamtá tsa mbliha ya wa. ¹⁰ ŋa rfay mnduha ma ghəŋa hadik ta rfu katakata, ka vavalaku, ka mbahuvta vgha ta ghəŋa rwatá tsa mnduha ya, kabga ganapga həŋ tiri katakata ta mnduha ta ghəŋa hadik.

¹¹ Tahula tsa fitik hkən nda rita ya, ŋa vuslanamta Lazglafta ta hafu ta həŋ. ŋa sli'avakta‡ taŋ ka sladata nda səla taŋ. ŋa ksuta zləŋ katakata ta inda gwal ta ngha həŋ. ¹² Manda sli'avakta taŋ ka sladata, ka sana lwi gwadagata ta luwa nda həŋ mantsa: «Safwa sa da hadna,» ka'a. Ka ŋlaghatá həŋ ta luwa ma kusay§ ta nghay ghumaha taŋ. ¹³ Gi ma va tsa fitik ya, ka gigdavafta hadik katakata ka hwanzabanapta faway

turtuk ma dɡatá tsa luwa ya ghwan. Ka rwuta mnduha dambu' ndəfán ma gigdavafta tsa hadik ya. Ka ksuta zləŋ katakata ta gwal ta pdaku, ka zləzlvu həŋ ta Lazglafta ya ta nzaku ta luwa.

¹⁴ Mahisa ghuya danwa tsaya ta luta. Wya mahkənani ta gi sagha.

Mandəfána duli

¹⁵ Ka vyata mandəfána duhwala Lazglafta ta ŋani ma duli. Ka snaku sana lwiha dagaladagala daga ta luwa. Ka həŋ mantsa: «Mgham Lazglafta ŋni nda Kristani ta ga mgham ta ghəŋa hadik ndana. Tsatsi dza'a ga Mgham ŋa kdekedzer*,» ka həŋ. ¹⁶ Ka zlabata tsa halata mnduha hisamsak fwad mida ta nzanafita ta dughuruk ta kəma Lazglafta ya zlzulmbruh ka tsəlbu ŋa Lazglafta. ¹⁷ Ka həŋ mantsa:

«Mgham Lazglafta ta mbruta. Kagha ndanana,
kagha guli manda ghalya. Ta rfa kagha ŋni,
kabga ŋanata gha ta tsa mghama mbrakwa gha ya,
ka nzaku ka ka Mgham,

¹⁸ Ka gavaghatá mndəra mnduha ta sidi.

Ndana tama,
saghasa fitika ganavata kagha ta sida ta həŋ.

Saghasa fitika tsanaghata gha ta guma ta gwal nda rwa.

Dza'a valanvala ka ta nisəla gwal ta ksaghatá slna ta nzakway ka la anabi,

nda gwal nda ghuḡa, nda gwal ta zləŋa hga gha,

nda zwani tani, nda galata mndu tani.

Saghasa fitik guli ŋa zadanata gha ta inda gwal ta badziŋtá ghəŋa hadik‡,» ka həŋ.

¹⁹ Ka gunatá həga Lazglafta ya ta luwa, ka zlagaptá akwata dzratawi mida. Ka wdə luwa ta wdu, ka

§ 11:6 Grafgra nda 1 Mghamha 17:1, Sabi 7:17. 19, 1 Samuyel 4:8. * 11:7 Grafgra nda Daniyel 7:3, 7, 21. † 11:8 Grafgra nda Isaya 1:9. 10. Suduma: Ngha ta Zlrafta 18:19. ‡ 11:11 Grafgra nda Izekiyel 37:5, 10. § 11:12 Grafgra nda 2 Mghamha 2:11. * 11:15 Grafgra nda Sabi 15:18, Daniyel 2:44, 7:14, 27. † 11:18 Grafgra nda Zabura 2:1, 5, 110:5, 115:12. 13.

snaku hla wi, ka ηzlə luwa ta ηzlu, ka gigdavaftá hadik, ka saha papla guli.

12

Sana marakw nda makđakatandan

¹ Tahula tsa, ka zlagapta sana mandərmimi ta luwa. Sana marakw ya bukwam lu nda fitik manda skwi nda lgut. Ka sladafta tsi ta tili nda wa ta tekwatsa ghwanpɔdə his ma ghəŋ.
² Nda hudí tsa marakw ya ta ɓasa yaku, ta dgakudgaku. Ka wah tsi ta wahu, kabga kuzlanɗani.

³ Ka zlagəglapta sana mandərmimi ta luwa. Sana mghama makđakatandan ya ka dva manda vu. Ndəfáŋ ghəŋani, nda wawa ta zewazewa mida. Ghwanɗ dulihani guli. ⁴ Ka slpidinɗá tsi ta faway turtuk ma dgatá tekwatsaha hkən ta luwa ta hadik nda hturani. Ka sladata tsa makđakatandan ya ta kəma tsa marakw ta dza'a dgaku ya ηa ndutá tsa zwanɗani ya dgar* tsi. ⁵ Ka yatá tsi ta zwanɗa zgun ya dza'a ηanata inda mndəra mnduha nda saraka kufurani†. Na gi frekw saha tsa zwanɗa ya, ka gi klaghatá lu da Lazglafta nda dughurukwa ga mghamani. ⁶ Ta hwayaghatá tsa marakw ya da mtak, da vli ya payaf Lazglafta, ηa zunustá skwa zay hada ka fitik dembu' nda his dərmək nda mku' mbsak.

⁷ Ka lmanafɗa lu ta lmu ta luwa. Ka lmanafɗa i Misel‡ nda duhwalhani ta lmu nda makđakatandan. Ka lmu i makđakatandan nda duhwalhani tani. ⁸ Ka ηawafta i Misel nda duhwalhani ta həŋ. Ta had wa tan ηa nzəglata ta luwa wa. ⁹ Ka sliŋwiginɗa lu ta tsa mghama makđakatandan ya. Tsaya ta nzakway ka dzidza nahadik, ta hgə lu ka halaway, ghwadaka sulkum ta nana inda ghəŋa hadik. Ka sliŋwiginɗa lu ta hadik kawadaga nda duhwalhani tani§.

¹⁰ Ka snanɗa yu ta sana lwi ta luwa ta gwadata nda mbraku, ka'a mantsa: «Ndana tama, mbamafmba Lazglafta,

maranɗmara ta mbrakwani. Tsatsi ta ga Mgham.

Maranɗmara Kristi ta ηani ma mbraku guli,

kabga sliŋwiginɗani ta hadik ta mndu ya ta gdata ta nana zwanama mu.

Tsatsi ya ta gdata ta wla zwanama mu ta kəma Lazglafta* mu nda fitik tani nda rvidik tani.

¹¹ Nrapɗra həŋ,

kabga vəl varata Zwanɗa Tuwak ta həŋ nda usani,

nda ya kabga vəl mnay tan ka-zlay: Kahwathwata gwadɗa Lazglafta kə'a.

Zlanɗə a həŋ ta mtaku

ka laghwi da dɗutá hafa tan wa.

¹² Tsaya tama, rfa ta rfu kagha luwa, nda gwal ta nzaku tida tani. Danɗa ηa gha hadik nda drəf,

kaghuni dza'a ghuya danɗa,

kabga la da kaghuni halaway nda ga ta sidani katakata.

Nda sna kazlay: Ta sira a fitika da wu» kə'a.

¹³ Kə'a ka makđakatandan ná, sliŋwiginɗanɗa lu ta hadik. Ka linɗa tsi ta tsa marakw ta yatá zwanɗa ya.

¹⁴ Ka vlanɗa lu ta zlabakha his manda ηa dzala ta tsa marakw ya, ηa ndrəghatani da mtak da vli ya payanaf Lazglafta, ηa kwala nahadik ɓhanavata. Hada dza'a zunusta lu ta skwa zay ka vaku hkən, fwad ka manɗlawats†. ¹⁵ Ka vnihidinɗa tsa nahadik ya ta imi ma wani mista tsa marakw ya manda zala, má ηa klaghata. ¹⁶ Ama ka kataftá hadik ta tsa marakw ya, ka gunatá wi ka ndaghatá tsi ta tsa zala zligin makđakatandan ma wani ya. ¹⁷ Ka ɓasaftá tsa makđakatandan ya ta ηuduf nda tsa marakw ya. Ka sli'afɗa tsi ka laghwi da lmu nda pɗakwa zivra tsa marakw ya, gwal ta ηanata zlahuha Lazglafta, nda ya nda gwal ta ηanata ta nzaku ka masləmtsəka

Yesu.

* 12:4 Ngha ta Daniyel 8:10. † 12:5 Grafta nda Isaya 66:7, Zabura 2:9. ‡ 12:7 Misel: Ngha ta Yuda 9 nda skwi ηa ηanata. § 12:9 Grafta nda Zrafta 3:1, Lukwa 10:18. * 12:10 Grafta nda Ayuba 1:9, 11, Zakari 3:1-2. † 12:14 Grafta nda Daniyel 7:25, 12:7.

18 Ka laghu tsa makɔakatandanɔ ya sladafta ta wutak ta wa drɛf.

13

Nimtak ta sabi ma drɛf

1 Tahula tsa, ka nghanɔ́ta yu ta sana nimtak ta sabi ma drɛf. Ndɛfán ghɛn tida, ghwanɔ́ dulani, nda wawa ta zewazewa tida. Ta tsa ghɛnɔ́hani ya mamu vindatá hgɛ́ ɔ́a raza Lazglafta.

2 Tsa nimtak nghɛ́ yu ya ná, manda maspata nzakwani. Manda sɛ́la mandundi sɛ́lahani. Manda wa rveri wani. Ka vlanɔ́ta makɔakatandanɔ ta mbrakwani, nda dughurukwani, nda ga mgham dagala ta tsa nimtak ya.

3 Ka nghanɔ́ta yu ta balatá sani ma tsa ghɛnɔ́ha tsa nimtak ya manda skwi si dza'a lu dzata. Ama ka mbaftá tsa lk-wani ya. Ka ndɛrmim inda mnduha ta ghɛnɔ́a hadik demdem ta tsa nimtak ya, ka sli'i hɛn mistani. 4 Ka tsɛ́lɔ́u hɛn ta tsɛ́lɔ́u ɔ́a tsa makɔakatandanɔ ya, kabga vlanɔ́tani ta ga mgham ta tsa nimtak ya. Ka tsɛ́lɔ́u hɛn ta tsɛ́lɔ́u ɔ́a tsa nimtak ya guli, ka hɛn mantsa: «Wa kamtagha na nimtak na na? Wa dza'a laviɔ́ta guya kuma nda tsi?» ka hɛn.

5 Ka vlanɔ́ta lu ta tvi gi ka ghɛrɔ́bɛ́ tsi ta ghɛrɔ́baku ka raraza Lazglafta. Ka vlanɔ́ta lu ta mbrakwa magay manda tsaya ka tili fwadɛ́mbsak his mida.

6 Ka zlaftá tsi ta raraza Lazglafta, ka raraza hgani, nda vla nzakwani tani, nda inda gwal ta nzaku ta luwa tani.

7 Ka zlanɔ́ta lu ta tvi ɔ́a vulu nda mnduha Lazglafta, ɔ́a ghuɔ́asaptani ta hɛn*. Ka vlanɔ́ta lu ta ga mgham ta ghɛnɔ́a inda mndɛ́ra mndu, nda inda zivra mndu, nda ya ta ghɛnɔ́a inda gwadá ta gwadɛ́ lu, nda ya ta ghɛnɔ́a inda hadikha, 8 ɔ́a tsɛ́lɔ́bay inda mnduha ta ghɛnɔ́a hadik ta tsɛ́lɔ́u ɔ́ani, Tsa gwal kul vindaku hga tanɔ́ ma defteri hafu daga zlafta ghɛnɔ́a hadik da Zwanɔ́a. Tuwak ya si dza lu ya dza'a tsɛ́lɔ́a tsa tsɛ́lɔ́u ya.

9 Ka mamu mndu nda slɛ́mɔ́na snay, ka sna tsi.

10 Ka nda fa mndu ɔ́a ksaghatá da ga vu'a ya ná,

dza'a ksaghaksa lu da ga vu'a.

Ka nda fa mndu ɔ́a dzata nda kafay ya guli ná,

dza'a dza dza lu nda kafay.

Tsaya tama ná, dɛ́na ka nzata mnduha Lazglafta nda ksanatá ɔ́uduf nda ya nda zlgɛ́hay nda ɔ́udufa tanɔ́.

Nimtak ta sabɛ́ ma hadik

11 Ka nghanɔ́ta yu ta saba sana nimtak guli ma hadik. His dulani manda ɔ́a zwanɔ́a tuwak. Ta gwadá guli manda ɔ́a makɔakatandanɔ́.

12 Mbrakwa tsa nimtak tanɔ́tanɔ́ ya da tsi. Ka marɛ́ tsi ta tsa mbraku ya ta kɛ́ma tsa tanɔ́tanɔ́a nimtak ya. Ka mblɛ́ tsi ta mnduha ma ghɛnɔ́a hadik, nda inda skwiha mida ɔ́a tsɛ́lɔ́u ɔ́a tsa tanɔ́tanɔ́a nimtak si balana lu manda skwi ɔ́a dzata, ta mbafta ya.

13 Ka magɛ́ tsi ta mandɛ́rmimi katakata, ha ka klagata tsi ta vu ta luwa ta hadik ta wa ira inda mnduha.

14 Ka nanaghatá tsi ta inda mnduha ma ghɛnɔ́a hadik nda skwa ndɛ́rmimay ya vlanɔ́ lu ta tvi ɔ́a magay ta kɛ́ma tsa tanɔ́tanɔ́a nimtak ya. Ka'a nda mnduha ma ghɛnɔ́a hadik mantsa: «Magafwamaga ta skwa wuyay ɔ́a vlanɔ́ta glaku ta tanɔ́tanɔ́a nimtak si balana lu manda skwi ɔ́a dzata, ka mbafta tsi ya,» ka'a.

15 Ka vlanɔ́ta lu ta tvi ta tsa mahisa nimtak ya ɔ́a vuslanamta hafu ta tsa skwa wuyay tsaf lu manda tsa tanɔ́tanɔ́a nimtak ya, ɔ́a gwadayni ta gwadá, ɔ́a pslatani ta inda gwal kul vlanɔ́ta glaku.

16 Ka tsa mahisa nimtak ya mantsa: Tahanafwataha ta ɔ́izla ta dzva zeghwɛ́, ka ma bizlbizla kuma a tsi ta zwani, nda galata mnduha, nda la ka gadghɛ́l, nda la ka pɔ́u, nda la kul had ka vu'a, nda la ka vu'a tani.

17 Ka had tsa ɔ́izla ta nzakway ka hga tsa nimtak ya, ka mbsaka hgani a tsi ya, ta tsa mndu ya wu katsi, yaha da skwa skwi, yaha da dzawaptá skwi guli, ka'a.

18 Wana fitika zlagakwa mndu ya nda difil ma ghɛnɔ́ani. Mndu ya nda

* 13:7 Aya 5:7. Grafta nda Daniyel 7:8, 25, 11:36, 7:21.

difil ma ghənjani ná, dza'a nda sna ta skwi ta kumə mbsaka hga tsa nimitak ya ta mnay. Tsa mbsak ya ná, man-aka hga mndu ya. Mku' dərmək nda mku' mbsak mku' mida nzakwani.

14

Laha gwal varagagha lu

¹ Ka nghanťá yu kay guli ta Zwanja Tuwak ta sladu ta ghwá Siyuna. Ta sladu mnduha dəmbu' dərmək nda fwad' mbsak fwad' mida kawadaga nda tsi. Inda tan, nda vinda hga Zwanja Tuwak nda hga Dani guli ma bizlbizla kuma* tan. ² Ka snanťá yu ta sani lwi ta ghudzagata manda ghudzaga mghama zala nda ya manda ghudzaga nəzla luwa. Tsa lwi ta snə yu ya ná, manda ghudzaga htimbil ta dzə lu ya nzakwani. ³ Lfida laha ta fə tsa ndəghata mnduha ya ta kəma dughuruk, nda ya ta kəma tsa skwiha fwad' nda hafu ma hən ya, nda ya ta kəma tsa halata mnduha ya. Had' sana mndu ta laviŋta taghaftá tsa laha ya, ka tsa mnduha dəmbu' dərmək nda fwad' mbsak fwad' mida si ta hadik vara lu ta hən ya a tsi wa.

⁴ Hahən ná, nrin a hən ta vgha tan nda hliri wa. Ksanaksa hən ta vgha tan, ka nzata hən hezle'. Mista Zwanja Tuwak ta mbađa hən ta mbađa dər ta dza'a diga tsi. Varagap mataba mnduha lu ta hən. Nda nza hən ka tanťanani vlan lu ta Lazglafta nda ya nja Zwanja Tuwak. ⁵ Ta sna a lu ta tsakalawi† ma wa tan wa. Had' sana maslivinza ta hən guli wa.

Duhwalha Lazglafta hkən

⁶ Ka nghanťá yu ta sana duhwala Lazglafta ta ndrə ma ghuvanata luwa. Mamu Lfida Gwada nja kdekedzen da tsi nja mnay nja mnduha ta ghənja hadik, nja inda hadikha, nja inda mndəra mndu, nja inda mndəra gwada ta gwadə lu, nja inda zivra mnduha. ⁷ Ka'a nda lwi dagaladagala mantša: «Zləŋawazləŋa ta Lazglafta

ka zləzlvə kuni, kabga saghasa fitika tsayni ta guma. Tsələwatsələba ta tsəlbu nja mndu ya ta magaftá luwa, nda hadik, nda drəf, nda dzuəayha‡,» ka'a.

⁸ Ka sabə mahisa sana duhwala Lazglafta. Ka'a mantša: «Kweŋ tama! Nda zləmba Babila ta nzakway ka luwa dagala. Snusna ta ima inabi ta inda mnduha, sa tsa ima inabi ya ná, hliri ya manda njanış,» ka'a.

⁹ Ka sabə mahkəna sana duhwala Lazglafta guli. Ka'a nda lwi dagaladagala mantša: «Ka ta tsəlby mndu ta tsəlbu nja tsa nimitak ya, nda ya nja tsa skwa wuyay tsaf lu ya, ka tsu'aftá tsi ta njizla ta bizlbizla kumani ka ta dzvani a tsi, ¹⁰ dza'a say tsatsi guli ta ima inabi gatá sida Lazglafta kul had' sana skwi gabam lu mida. Tsa ima inabi ya ná, ma leghwa basatá nudufa Lazglafta pghamta lu. Nja gay lu ta iri njan ma ghandanda ta vu ta kəma mnduha Lazglafta nda ya ta kəma Zwanja Tuwak*. ¹¹ Dija tsa vu ta gə lu ta iri nja tan ya ná, dza'a gdavagda ta nlu ta luwa ha nja kdekedzen†. Tsa gwal ta tsəlbu nja tsa nimitak ya, nda ya nja tsa skwa wuyay tsaf lu ya, nda inda gwal ta zlghaftá tsa mbsaka hgani ya ná, had' mbi'a vgha tan ma ghuya danwa nda fitik tani, nda rvidik tani wa,» ka'a.

¹² Tsaya tama, kaghuni gwal ta snatá zlahə Lazglafta, ta zlghaftá Yesu nda nuduf, gdavawagda mantša ya. ¹³ Ka snanťá yu ta sana lwi ta gwadagata ta luwa. Ka'a mantša: «Vinda! Daga ndana ná, "Rfu da gwal ta rwuta ma slna Lazglafta," ka'a. "Mantša nzakwani, kada mbi'a hən ta vgha ma slnaha tan, kabga ta dza'a mista tan slnaha tan,» ka Sulkum.

Guma Lazglafta ta ghənja mnduha ta ghənja hadik

¹⁴ Kə'a ka yu guli ná, ka nghanťá yu ta ghwayak ka nusliŋ. Ta tsa ghwayak ya, mamu sana mndu manda Zwanja

* **14:1** Grafta nda 7:3. 8, Izekiyel 9:4. † **14:5** Grafta nda Sefuni 3:13. ‡ **14:7** Grafta nda 10:6. 7 nda skwi ya nja njanata. § **14:8** Grafta nda Isaya 21:9, Irmiya 51:7. 8. * **14:10** Grafta nda Isaya 51:17, Zlrafta 19:24, Izekiyel 38:22. Həga vu: Ngha ta Lukwa 17:29 nda skwi nja njanata. † **14:11** Grafta nda Isaya 34:10.

mndu‡ ta nzaku tida, nda wa ta ze-wazewa dasu ma ghənjani, nda nətá vđu ya nda za ma dzvani guli. ¹⁵ Ka sabə sana duhwala Lazglafta guli ma həga Lazglafta. Ka'a nda lwi dagaladagala nda tsa mndu ta nzaku ta ghwayak ya mantša: «Kla ta tsa vudá gha ya, ka tska ka ta skwi ta vwah, kabga saghasa fitika tska skwiš ta vwah. Nda ndəha nimaya ta hadik,» ka'a. ¹⁶ Ka wudidin̄ta tsa mndu ta nzaku ta ghwayak ya ta tsa vudani ya, ka gi tskatá lu ta nimaya ta ghəña hadik.

¹⁷ Ka sabə sana duhwala Lazglafta ma həga Lazglafta ya ta luwa. Mamu vđu ya nda za da tsaya.

¹⁸ Ka sabə sana duhwala Lazglafta ma gwir, ya ta nzakway ta ga mgham ta ghəña vu. Ka'a nda lwi dagaladagala nda tsa mndu ta nənátá vđu nda za ya mantša: «Wudidin̄wudá ta tsa vudá gha nda za ya, ka tskanata ka ta yakwa inabiha ta hadik, kabga nda ndəha tsa yakwani ya,» ka'a. ¹⁹ Ka gi wudin̄tá tsa duhwala Lazglafta ya ta tsa vudani ya ta hadik. Ka tskatá tsi ta yakwa inabi ta hadik. Ka pghamtá tsi ta tsa skwi tska tsi ya ma mghama glifin̄a basata n̄udufa Lazglafta. ²⁰ Ka hu'anaptá lu ta tsa yakwa inabi ma tsa glifin̄ ya ta hula luwa. Ka mbəzagaptá us mida ka ta ta vgha ka mbađa manda zala ha meli hkən dərək*. Latani guli, ka lamla plis dida ná, ghəngəñ yeya dza'a ng-haku.

15

Kdávakta ghuya dāñwa

¹ Tahula tsa, ka nghan̄tá yu ta sana n̄izla dagala nzakwani ta ndərmim lu nda ndərmima. Ka nghan̄tá yu ta duhwalha Lazglafta ndəfán̄ nda nənátá ghuya dāñwaha ndəfán̄ ma dzva tañ guli. Tsahaya kdávakta ghuya dāñwa, kabga tsahaya dzatá ghəña basa n̄udufa Lazglafta.

² Ka nghan̄tá yu ta sana skwi manda drəf ta wudaku manda dalagar, nda vu mida guli. Ka nghan̄tá yu guli ta gwal ta ghubasapta tsa n̄imtak ya, nda tsa skwa wuyay tsaf lu ya, nda tsa mbsaka hgani ya. Ta sladu hən̄ ta tsa drəf ta wudaku manda dalagar ya, nda nənátá htimbil ya vlan̄ Lazglafta ta hən̄. ³ Fa laha ya si ta fə Musa ta nzakway ka kwalva Lazglafta nda laha ya si ta fə Zwan̄a Tuwak, ta fə hən̄. Ka hən̄ mantša:

«Mgham Lazglafta ta mbruta, dagala slna gha ya ta magə ka, ka skwa ndərmimay nzakwani. Kagha Mgham ta ghəña inda hadikha. Inda skwi ta magə ka ná, tđukwatđukwa

nzakwani,
kahwathwata nzakwani guli.

⁴ Mghama dā!

Wati ma mndu ya dza'a kwal kul vla glaku n̄a gha ka zləzlva kagha na?

Kagha turtukwa gha ya nda ghuḅa. Dza'a sli'agaghasli'a mnduha ta inda hadikha da tsəlbu ta kəma gha, kabga nda n̄gha hən̄ ta inda skwi ta magə ka ná,

tđukwa nzakwani*,» ka hən̄.

⁵ Tahula tsaya guli, ka nghan̄tá yu ta gunatá həga tumpul ma həga Lazglafta ta luwa† ya ta kəl mnduha ka guya vgha nda Lazglafta. ⁶ Ka sli'agaptá tsa duhwalha Lazglafta ndəfán̄ ya kay ma həga Lazglafta, nda nənátá ghuya dāñwaha ndəfán̄ ma dzva tañ, nda sudatá lguta n̄uslin̄ tilil ta wdaku ta vgha tañ. ⁷ Ka hlaftá sani mataba tsa skwiha fwad̄ nda hafu ma hən̄ ya kay ta leghwaha ndəfán̄ ka dasu ka dasu, ka vlan̄tá tsa duhwalha Lazglafta ndəfán̄ ya kay. Tsa leghwaha ya ná, nda ndagha nda ndagha hən̄ nda basa n̄udufa Lazglafta ta nzakway n̄a kdekeden̄. ⁸ Ka ndəghanaftá d̄in̄ ta sabi ma glakwa Lazglafta nda ya ma mbrakwani‡ ta tsa həga Lazglafta

‡ 14:14 Grafta nda 1:13, Daniyel 7:13. § 14:15 Grafta nda Yuwel 4:13. * 14:20 Aya 19:20. Grafgra nda Isaya 63:1. 6, Nəda ghəñ 1:15. * 15:4 N̄gha ta Sabi 15:1, Irmia 10:7, Zabura 86:9. † 15:5 Grafta nda Sabi 38:21. ‡ 15:8 Grafta nda Sabi 40:34. 35, 1 Mghamha 8:10. 11, Isaya 6:4.

ya. Had tvi ɲa ləglama mndu da tsa həga Lazglafta ya, ha ka dzatá ghəɲa tsa ghuya ɗaɲwaha ndəfáɲ da tsa duhwalha Lazglafta ya wa.

16

Leghwa basatá ɲudufa Lazglafta

¹ Ka snə yu ta sana lwi dagala ta sabi ma həga Lazglafta. Ka'a nda tsa duhwalha Lazglafta ndəfáɲ ya mantsa: «Lawala da pghadata ta hadik ta tsa leghwa basatá ɲudufa Lazglafta ndəfáɲ ya,» ka'a.

² Ka sli'aftá taɲtaɲa duhwala Lazglafta, ka laghwí pghadatá ɲani ma leghwa basata ɲuduf ta hadik. Ka slaftá ghwadak ghwadaka lkuha ta kuzlaku* ta gwal nda ɲizla nimitak, nda ya ta gwal ta tsəlbu ɲa tsa skwa wuyay tsaf lu ya, ta həɲ.

³ Ka pghadatá mahisa duhwala Lazglafta ta ɲani ma leghwa basata ɲuduf da drəf. Ka nuta drəf manda usa mndu nda mta. Ka rwuta inda skwi nda hafu ma drəf.

⁴ Ka pghadatá mahkəna duhwala Lazglafta ta ɲani ma leghwa basata ɲuduf da ghwa nda ya ta dzuɓayha. Ka mbəɗavaftá imi ka us†. ⁵ Ka sana duhwala Lazglafta ya ta ɲanatá imi ta snə yu mantsa:

«Kagha ná, nda tvani tsata ka ta tsa guma ya.

Manda ghalya ka,
mamu ka ndanana guli.
Nda ghuɓa nzakwa gha.

⁶ Tsa mnduha ya ta pghinɲá usa mnduha gha nda la anabiha gha, Lazglafta.

Tsaya ta kəl ka ka vlanɲá us ta həɲ ɲa say taɲ.

Mutsaf mantsa həɲ ta skwi ta ranɲa həɲ,» ka'a.

⁷ Ka sana duhwala Lazglafta ma gwir ta snə yu mantsa: «Mantsaya nzakwani Mgham Lazglafta ya ta mbranaghata inda skwi. Ta tsay ka ta guma kahwathwata nda tvani,» ka'a.

⁸ Ka pghanaftá mafwada duhwala Lazglafta ta ɲani ma leghwa basata

ɲuduf ta fitik. Ka mutsaftá fitik ta tvi ɲa dra mnduha nda vu. ⁹ Ka kɗahə tsi ta mnduha ka ɲɗaɲɗa. Ka razə mnduha ta hga Lazglafta, ya nda mbraku ta ghəɲa tsa ghuya ɗaɲwa ya. Ama ka kwalaghutá həɲ ta paya tva taɲ ɲa vla glaku ɲani.

¹⁰ Ka pghaftá mahutafa duhwala Lazglafta ta ɲani ma leghwa basata ɲuduf ta dughurukwa nimitak. Ka nutá ga mghamani tɗik ka grusl‡. Ka hpadə mnduha ta sli'ɲa taɲ, kabga vəl basa kuzlakwani. ¹¹ Ka razə həɲ ta Lazglafta ta luwa ta ghəɲa lukwa taɲ, nda ghuya ɗaɲwa taɲ. Ka kwalaghutá həɲ ta paya tva taɲ ma slnaha taɲ.

¹² Ka pghaftá mamku' a duhwala Lazglafta ta ɲani ma leghwa basata ɲuduf ta ghwa dagala ta hgə lu ka Ifrata. Ka su'itá tsa ghwa ya ɲa paya tvi ɲa mghamha ta sli'agafta nda ma mndəra luwa. ¹³ Ka nghanɲá yu ta saba ghwadaka sulkumha hkən manda kləɲ manda kləɲ ma wa makɗakatandan, nda ya ma wa nimitak, nda ya ma wa ghwadaka anabi. ¹⁴ Tsa ghwadaka sulkumha ya ná, sulkumha halaway ya ta maga skwa ndərmimay. Ka laghu həɲ slanaghatá mghamha ta ghəɲa hadik demdem, ɲa hagaktá həɲ ɲa vulu baɗu tsa mghama fitik ta nzakway ka ɲa Lazglafta ta mbruta ya.

¹⁵ «Wya yu ta lagha manda ghali. Rfu da mndu ya ta nzata hzleɲa, ta ngha lgutani da mbaɗə tsi ta mbaɗa ka fərɗi'u, da ksutá tsi ka hula da mnduha,» ka Mgham.

¹⁶ Ka tskanatá tsa sulkumha ya ta tsa mghamha ya kay, ma sana vli ta hgə lu nda gwada Hebru ka Harmagedun.

¹⁷ Ka pghadaftá mandəfáɲa duhwala Lazglafta ta ɲani ma leghwa basata ɲuduf da ghuvanata luwa. Ka snagaptá sana lwi ma dughuruk ma həga Lazglafta. «Nda kɗa!» ka'a. ¹⁸ Ka wɗə luwa ta wɗu, ka hlə lu ta wi, ka ɲzlə luwa ta ɲzlu, ka ghudzavafta hadik. Ka yawu ka yawu fatá mndu,

* 16:2 Ngha ta Sabi 9:10. † 16:4 Gray nda Sabi 7:17. 21. ‡ 16:10 Gray nda Sabi 10:21. 22.

ta ghudzavaf a hadik katakata ta⁶ ta tsaya wa. ¹⁹ Ka kwahavaptá tsa luwa dagala ya hkən. Ka hwanza⁶tá inda luwaha ta ghəŋa hadik guli. Ka havaktá Lazglafta ka luwa dagala ta nzakway ka Babila, ŋa sunustá leghwa ⁶basata ŋudufani⁶§ katakata ya. ²⁰ Gi rək, zwazwada inda hadikha ta tsatsamta ma drəf. Gi lpay nghəgla a lu ta ghwáha guli wa. ²¹ Ka rkagatá paplaha* dagaladagala ta luwa ta ghəŋa mnduha. Ka rarazə mnduha ta Lazglafta ta ghəŋa tsa ghuya danwa taŋ da tsa paplaha ya, kabga fərtufərta tsa ghuya danwa ya katakata.

17

Guma taghəŋa Babila

¹ Tahula tsa, ka gavagaghatá sani turtuk ma tsa duhwalha Lazglafta ndəfán ta ŋanatá leghwaha ndəfán ya tavata i'i. Ka'a mantsa: «Sawi ka maraghata yu ka lu dza'a tsa guma ta tsa mghama hliri ta nzakway ka luwa dagala, ta nzafta ta imiha ya 6a. ² Nda tsatsi ndəramta mghamha ta ghəŋa hadik ta hliri, ka ghuytá mnduha ta ghəŋa hadik duriŋ da tsa hliri* ya,» ka'a.

³ Ka lamə Sulkum da i'i, ka klaghatá duhwala Lazglafta ta i'i da mtak. Ka nghanjá yu ta sana marakw ta nzafta ta nimitak ka dva ghlez hada. Rakwatsak, vivindatá ta hga rarazatá Lazglafta ta tsa nimitak ya, ndəfán ghəŋani, ghwanj dulihani. ⁴ Tsa marakw ya ná, lguta dvanj dvanj nda ya ka dva ghlez sudava tsi, nda rka ta rka nda mizidikwa dasu, nda ya nda pala ta wɔaku, nda ya nda zidaha nda bla nda bla dzvani. Leghwa dasu ŋana tsi ma dzvu nda ndəghata manzakdaway, nda ghwadaka skwiha ma vəl hlirani mida. ⁵ Nda vinda hga difatá skwi ma bizbizla kumani. «Luwa Babila, mani ma gwal ta hliri, nda ya nda manzakdawayha ta ghəŋa hadik.»

⁶ Ka nghə yu ta ghuyatá tsa marakw ya da usa mnduha Lazglafta, nda ya da usa masləm̄tsəkha Yesu.

Na tsa nghanjá da mantsa ya ná, ka ndərmimə yu nda ndermima katakata. ⁷ Ka tsa duhwala Lazglafta ya nda i'i mantsa: «Nya ta ndərmimə ka mida? Dza'a mnaghamna yu ta klatá ghəŋa difatá skwi ta ghəŋa tsa marakw ya, nda ya ta ghəŋa tsa nimitak ya nzaf tsi tida, ndəfán ghəŋani, ghwanj dulani ya. ⁸ Tsa nimitak nghə ka ya ná, si mamu ghalya, ama ta had ndanana wa. Dza'a safsa ma gudzuvrū† ka dza'a da vla zadakwani. Mnduha ta nzaku ta ghəŋa hadik, tsa gwal kul vindaku hga taŋ ma deftera hafu daga ma zrafta ghəŋa hadik, ya hən, ŋa ndermimay taŋ nda ndərmimə nghanjər hən ta tsa nimitak ya. Nziya nza tsi, si mamu tsatsi ghalya, ama ta had ndanana wu, ta dza'a zlagapzлага guli.

⁹ «Hadna, nda nza na fitik na ŋa snanjá skwi nda mahizl, nda ya nda difil mida. Tsa ghəŋha ndəfán ya ná, tsaya ghwáha ndəfán nzanaf tsa marakw ya ta hən. Nda nza hən guli ka mghamha ndəfán. ¹⁰ Hutaf gwal ta zlambuta mataba taŋ. Ta teke'a sani turtuk. Ta sagha a sani guli karaku wa. Dər saghaha tsatsi dazlay katsi, sira a dza'a nzdavata tsa ga mghamani ya wa. ¹¹ Tsa nimitak si ghalya ya kay, kul had ndanana ya, tsatsi dza'a nzaku ŋa matghasa mgham. Tekw tsatsi mataba tsa mb-sakha ndəfán ya, ama ta dza'a da vla zadaku.

¹² «Tsa duliha ghwanj nghə ka ya ná, mghamha ghwanj‡ ta kul mutsaftá ga mgham ya. Ama dza'a mutsafmutsa hən ta ga mgham ma fitik kwitikw kawadaga nda tsa nimitak ya. ¹³ Ka skwa turtuk ndana tsa mghamha ya ŋa zlananta taŋ ta mbrakwa taŋ, nda ga mghama taŋ, ta tsa nimitak ya. ¹⁴ Dza'a vulay hən

§ 16:19 Gray nda Isaya 51:17. * 16:21 Gray nda Sabi 9:23. 24. * 17:2 Aya 1:2 Gray nda Irmiya 51:13, Isaya 23:17, Irmiya 51:7. † 17:8 Ngha ta 11:7 nda skwi ŋa ŋanata vindin lu mistani. ‡ 17:12 Gray nda Daniyel. 7:24.

ta vulu nda Zwaṅa Tuwak, ṅa ṅrapta Zwaṅa Tuwak kawadaga nda mnduhani gwal hagaf tsi, gwal zabap tsi, gwal ka ṅərmani ya, ta hən. Zwaṅa tuwak mgham ta ghəṅa mghamha, tsatsi mali ta ghəṅa maliha guli,» ka'a.

¹⁵ Ka tsa duhwala Lazglafta ya nda i'i guli mantsa: «Tsa imiha nghə ka nzaf gwal ta hliri tida ya ná, mnduha, nda dəmga, nda hadikha, nda gwadaha ta gwadə lu, tsahaya. ¹⁶ Tsa duliha ghwan ṅhan ṅhan ka nda nimtak ya, dza'a husanhusa tsa marakw ta hliri ya ta hən, ṅa sudata taṅ ka zlanṅa ka fərdu, ṅa zuta taṅ ta slu'ani ka zadana nda vu. ¹⁷ Mantsa ya ná, Lazglafta ta fanamta hən ma ndana taṅ ṅa magata taṅ ta skwi ya ta kumə tsi. Ka sagha ndana taṅ ka skwa turtuk, ka vlanṅa hən ta ga mghama taṅ ta tsa nimtak ya ha ka sagha fitika dzatá ghəṅa gwada Lazglafta.

¹⁸ «Tsa marakw nghə ka ya guli ná, tsaya luwa dagala ta ga mgham ta ghəṅa mghamha ta ghəṅa hadik,» ka'a.

18

Zlambata Babila

¹ Tahula tsaya, ka ṅhanṅa yu ta sana duhwala Lazglafta ta saha daga ta luwa, dagala glakwa mbrakwani. Ka tsuwadəkanaftá tsa glakwa mbrakwani ya ta ghəṅa hadik demdem. ² Ka gugudatá tsi nda lwi dagala dagala. Ka'a mantsa:

«Nda zlamba!

Ya nda zlamba Babila ta nzakway ka luwa dagala.

Nuna ka luwa nzakwa halaway ndana tama.

Hada vla difa inda ghwadaka sulkumha

nda ghwadaka zarakha ta mbiḍu lu.

³ Zlambuzlamba luwa Babila, kabga fafa ta ghəṅani ka maga sli'insli'in.

Sasusasa inda mndəra mndu ta ima inaba kbatá tsa sli'insli'inani ya.

Fa fa mghamha ta ghəṅa hadik ta ghəṅa taṅ ka maga sli'insli'in nda tsi.

Nuna gwal ta tsakala ta ghəṅa hadik ka gadghəl

nda skwiha ta tadaku iri tida si da tsi,» ka'a.

⁴ Ka snanṅa yu guli ta sana lwi ta gwadagata ta luwa. Ka'a mantsa:

«Mnduha da! Sli'apwasli'a ma tsa luwa ya,

kabga yaha kuni da ṅlamta ma tsa dmakwani ya,

da dədamṅa kuni ma ghuya danwa manda ṅani guli.

⁵ Sli'apwasli'a,

kabga fərtufərta ndikata tsa dmakwani ya dikw ta luwa.

Zanap a Lazglafta ta tsa ghwadaka slnani ya wa.

⁶ Ghuyanapwaghuya ta danwa manda

va ya ghuyanap tsatsi ta mnduha!

Manda va tsaya manda va tsaya his ka kuni planamṅa skwi ya magana tsi ta sanlaha.

Ka leghwa wud turtuk ka tsatsi tanafta ima inabani ta mndu ya,

ka leghwa wudwud his ka kaghuni planamta.

⁷ Taḅ ta tsa glakwani nda zatá mghamani ya ka kuni dza'a ganap tiri ka ninṅa ka skwa hidahida.

Ka'a ta ndanay ma ghəṅani na:

«Nda nza nzakwa da ka mgham, nza a yu ka wadgu wu,

walanṅa a yu ta nzata ka skwa hidahida wu,» ka'a.

⁸ Tsaya tama, baḍu va tsa fitik turtuk ya dza'a slanaghata ghuya danwani

ta nzakway ka mtaku,

nda nzaku ka skwa hidahida,

nda maya, ṅa drinṅa nda vu guli.

Mgham Lazglafta ná, Lazglafta ta mbruta ya.

Tsatsi ta tsanaghatá guma*,» ka'a.

* **18:8** Vli ṅa gray nda aya 4:8. Aya 4: Isaya 48:20, Irmiya 50:8, 51:6, 45. Aya 5: Zrafta 18:20. 21, Irmiya 51:9. Aya 6: Zabura 137:8, Irmiya 50:29. Aya 7:8. Isaya 47:7. 9.

⁹ Nghan̄ta inda mghamha ta gh̄əŋa had̄ik ta gutá sli'in̄sli'in̄ nda tsi, ta zutá mgham da tsi ta d̄iŋa tsa luwa ya ta draku, dza'a tawin̄ tawa h̄əŋ, dza'a ŋad̄iŋŋada h̄əŋ ta gh̄əŋ. ¹⁰ Di'in̄ dza'a nzakta h̄əŋ, kabga zl̄əŋa tsa ghuya d̄əŋwa hada ya. Ka h̄əŋ dza'azlay mantsa:

«Aya! Aya Babila ta nzakway ka luwa dagala,

luwa ya ta mbruta!

Gi hadahada ná, tsaghaghata guma† tsa re!» ka h̄əŋ.

¹¹ Ka taw gwal ta tsakala ta gh̄əŋa had̄ik ta taw, ka ŋada gh̄əŋ ta gh̄əŋa tsa luwa ya, kabga had̄ mndu dza'a skugəltá huzla tan̄ wa. Tsa huzlaha ya ta nzakway ka ¹² dasu, nda dzindar, nda palaha nda bla nda bla dzvani, nda skwiha lwi, nda lgutha kulefedfeda, nda lgutha ka dva ka dva, nda lgutha ta wdaku, nda sanlaha ma lgutha d̄inad̄ina, nda inda mndərga udzuha nda bla mutsay, nda inda mndəra skwiha magaf lu nda sli'in̄ŋa gwi'an̄, nda skwiha magaf lu nda kufur ka ghuvazwan̄ zwan̄. Sanlaha guli ná, magaf nda pala lu. ¹³ Ta dzawapdzawa h̄əŋ guli ta urdiha kavghakavgha, nda sluhwaha zdazda zi'akwani, nda ima inabi, nda rd̄i, nda hupu, nda hya, nda slaha, nda tuwakha, nda plisha, nda vu'aha ta nzakway ka mnda səla guli. Ta had̄ mndu ta skugəltá h̄əŋ wa. ¹⁴ Ka tsa gwal tsakala ya nda tsa luwa ya mantsa:

«Nda zad̄a inda tsa skwiha ta zdəgaghata ya,

zwaduzwada inda gadghəla gha, nda inda skwiha ta zə ka ta mghama gha tida.

Mutsəglaf a ka wa,» ka h̄əŋ.

¹⁵ Tsa gwal tsakala ta tsakala tsa skwiha ma tsa luwa, ka nuta h̄əŋ ka gadghəl ya, di'in̄ nzakta h̄əŋ kabga zl̄əŋa tsa ghuya d̄əŋwani‡ ya. Dza'a taway h̄əŋ ta taw ŋa nzakwa tan̄ ka skwa hidahida. ¹⁶ Ka h̄əŋ dza'azlay mantsa:

«Aya! Aya Babila! Ta nzakway ka luwa dagala,

si ta rkaftarka nda lgut kulefedfeda,

nda ya nda lguta dva,

nda ya nda lgut ta wdaku,

nda ya nda mizid̄ikw. Magaf nda dasu lu ta sanlaha,

nda palaha ta d̄inuta sanlaha.

¹⁷ Gi hadahada ná,

ka zad̄anata mndərga tsaya ma gadghəl re!» ka h̄əŋ.

Ka nzaktá inda gwal ta swa kwambalu, nda gwal ma kwambalu tani, nda la sludza imi tani nda gwal kasa klipi tani, di'in̄ nda tsi. ¹⁸ Na nghay tan̄ ta dukwakwa d̄iŋa drakwa tsa luwa ya, ka wahu h̄əŋ ta wahu. Ka h̄əŋ mantsa: «Wati luwa ya dagala ŋa gray nda tsa luwa ya na?» ka h̄əŋ.

¹⁹ Ka tsədə h̄əŋ ta had̄ik ta gh̄əŋ, ka taw, ka ŋada gh̄əŋ, ka wahu. Ka h̄əŋ mantsa:

«Aya! Aya luwa dagala!

Luwa ya ta nanaftá gwal kwambalu ka gadghəl.

Gi hadahada ná, gi zad̄anata§ tsa re!» ka h̄əŋ.

²⁰ Kaghuni gwal ta luwa, rfawarfa kaghuni ta rfu ta gh̄əŋa zad̄anata tsa luwa* ya. Kaghuni mnduha Lazglafta nda gwal ghunay, nda la anabi. Rfawarfa ta rfu kaghuni guli, kabga tsanaghata Lazglafta ta guma ta gh̄əŋa tsa skwi magaghuna tsi ya.

²¹ Tahula tsa, ka klafta sana duhwal nda mbra ta nzakway ka duhwala Lazglafta ta sana pala dagala manda buna ka vzaghata da drəf. Ka'a mantsa: «Mantsaya dza'a vzidiŋta lu ta Babila ta nzakway ka luwa dagala, ŋa kwal kul nghəglan̄ta.

²² Had̄ lu dza'a snəglan̄ta ghudzagata htimbil, dər gwal ta fa laha ka dza dewdew, nda gwal ta vya sinlak, nda gwal ta vya talakwa tani ma luwa Babila wa. Had̄ lu guli dza'a sləglanaghatá gwal vivda dər má wati ma sana skwi tsi wa. Had̄ lu dza'a snəglan̄ta ghudzaga buna ma luwa

† 18:10 Aya 9:10. Gray Izekiyel 26:16-17. ‡ 18:15 Aya 11:15. Gray nda Izekiyel 27:31, 36, 27:12, 13, 22, 27:31, 36. § 18:19 Aya 17:19. Gray nda Izekiyel 27:29 34. * 18:20 Gray nda Irmija 51:48.

Babila guli wa. ²³ Had tsuwadaka pitirla ta dza'a tsuwadakəglaku ma Babila wa. Had lu dza'a snəglan̄ta lwa zwan̄amidzi nda makwamidzi ma Babila wa. Ghalya ná, malaghumala gwal ta tsakalaghatá tsakala ka p̄dakwa sanlaha ta ghə̄ŋa hadik. Nda tsa mbə́dakwa gha ya gataghata ka ta inda mndə́ra mnduha†,» ka'a.

²⁴ Ta ghə̄ŋa tsa guli ná, ma Babila slanaghata lu ta pghatá usa la anabi, nda usa mnduha Lazglafta, nda usa inda gwal ps̄la lu ta ghə̄ŋa hadik‡.

19

Laha zatá ghwa

¹ Tahula tsa, ka snə̄ntá yu ta lwi dagala ta n̄zlata ta luwa manda lwa tskata mnduha. Ka'a mantsa: «Zlə̄zlvawa Lazglafta, tsatsi ta mba mnduha.

Na Lazglafta mu glaku nda mbraku tani.

² Nda tvani manda ya ta raku ta tsa tsi ta guma.

Ka tsanaghatá tsi ta guma ta tsa mghama sli'in̄ ta b̄adziŋta hadik nda tsa sli'in̄sli'in̄jani ya.

Ganapga Lazglafta tiri kabga vəl ps̄latani ta kwalvahani,» ka'a.

³ Ka hə̄ŋ ka mahis mantsa:

«Zlə̄zlvawa Lazglafta.

Had tsa d̄iŋ ta dukwaku ma vəl dra tsa luwa ya dza'a hlata wa, ŋa k̄dekeden̄ dza'a ḡdavata tsi,» ka hə̄ŋ.

⁴ Ka gi zlambatá tsa halata mnduha hisamsak fwad̄ mida ya, nda tsa skwiha fwad̄ nda hafu ma hə̄ŋ ya, ka tsəlbu ta kəma Lazglafta ta nzaku ta dughuruk. Ka hə̄ŋ mantsa: «Amin! Zlə̄zlvawa Lazglafta,» ka hə̄ŋ.

⁵ Ka gwadagapta sana lwi ma tsa dughuruk ya. Ka'a mantsa: «Inda kaghuni kwalvahani, kaghuni gwal ta zlə̄zlvay,

zwani nda galata mnduha tani, zlə̄zlvawa Lazglafta,» ka'a.

⁶ Ka gi snə̄ntá yu ta sana lwi manda lwa tskata mnduha, ta ghudzagata manda zala dagala ma ghwa, ta n̄zlu manda n̄zla luwa ta ghudzagata nda mbraku. Ka'a mantsa:

«Zlə̄zlvawa Lazglafta! Mghama mu Lazglafta ta mbruta,

tsatsi ta ga Mgham*.

⁷ Rfamarfa ta rfu, wad̄ah ká mu nzata, vlan̄mavla ta glaku,

kabga nda maga fitika klay Zwan̄a Tuwak ta makwamidzani, nda hba vgha makwamidzani guli.

⁸ Vlan̄vla lu ta tvi ŋa sudavatá lgut kulefed̄ fed̄a,

ta wudaku, nda ghūba guli,» ka'a.

«Tsa lgut kulefed̄ fed̄a ya ná, slna t̄dukwa maga mnduha Lazglafta ya.»

⁹ Ka sana duhwala Lazglafta nda i'i mantsa: «Vindafvinda kazlay: Rfu da gwal hagaf lu da vla za skwa zaya klay Zwan̄a Tuwak† ta makwa» kə'a. Ka'a nda i'i guli mantsa: «Nana gwadaha na ná, gwada Lazglafta ya kahwathwata,» ka'a.

¹⁰ Na tsa snə̄nta da mantsa ya, ka zlə̄mbata yu ka tsəlbu ta kəmani. Ama ka'a nda i'i mantsa: «Nawa, ma magə̄‡ ka mantsa! Mnda ksanatá slna ta Lazglafta yu manda va kagha, manda va zwanama gha ta ŋanatá kahwathwata ya marigiŋ lu nda ma Yesu. Na Lazglafta dza'a tsəlba ka ta tsəlbu,» ka'a.

Tsa kahwathwata marigiŋ lu nda ma Yesu ya ta vlata mbrakwa kla lwa Lazglafta.

Mndu ta ŋla plisa ŋusliŋ

¹¹ Tahula tsa, ka nghan̄tá yu ta gunatá luwa, gi ka zlagapta sana plis ka ŋusliŋ. N̄orma mndu nda v̄erd̄a mndu ta hga lu ta tsa mndu ta tsa plis ya. Tudukwa ta tsa tsi ta guma§, t̄dukwa ta vula tsi ta vulu guli. ¹² Manda

† 18:23 Aya 21:23. Gray nda Irmiya 51:63. 64, Izekiyel 26:21, 26:13, Isaya 24:8, Irmiya 7:34, 25:10.

‡ 18:24 Gray nda Irmiya 51:49. * 19:6 Aya 5:6. Gray nda Zabura 135:1, Izekiyel 1:24, Zabura 97:1, 99:1. † 19:9 Gray nda Mata 22:1-14, Lukwa 14:15-24. ‡ 19:10 Gray nda 22:8-9. § 19:11 Gray nda Izekiyel ... 1:1, Zabura 96:13, Isaya 11:4.

zlgħakwa vu ya irani. Nda ndəgha ze-wazewaha ma ghənjani. Mamu sana hgu vindaf lu ta vghani. Tsa hgu ya ná, had sana mndu nda sna wu, ba tsatsi turtukwani yeya nda sna.

¹³ Lgut tsghumam lu ma us sudava tsi ta vgha. «Gwada Lazglafta» hgani.

¹⁴ Mbadá la sludziha ta luwa ka sli'i mistani ta plis ka nusliŋ ka nusliŋ, nda susudata lgutha kulefefdáda, ka nusliŋ ka nusliŋ, nda ghuḅa nda ghuḅa guli. ¹⁵ Ka sabə na kafay nda za wani pit ma wani ŋa zadánatá mnduha kul snatá ŋani, ŋa gayni ta mgham ta ghəŋa taŋ nda mani'uwa kufur, ŋa hu'anaptani ta həŋ manda hu'a yakwa inabi ma glifiŋ ŋa díza imani ya. Tsaya dza'a maraŋta kazlay: Katakata basatá ŋudufa Lazglafta ta mbruta kə'a. ¹⁶ «Rveri ta ghəŋa rveriha, Mgham ta ghəŋa mghamha,» ká lu vindafatá hgu ta lgutani nda ya ta rkufani.

¹⁷ Tahula tsa guli, ka nghanjá yu ta sana duhwala Lazglafta ta sladu ta fitik. Ka gugudata tsi nda lwi dagala dagala. Ka'a nda inda zarak ta ndaraku ma ghuvanata luwa mantša: «Sli'akwa sli'a ka tskavata kuni ŋa za skwa zaya skalu dagala da Lazglafta. ¹⁸ Sawa da za slu'a mghamha, nda slu'a mghamha sludziha, nda slu'a gwal nda mbra nda mbra, nda zlu'a plisha nda gwal tida tani, nda slu'a inda mnduha ta nzakway ka vu'a, nda gwal kul had ka vu'a, zwani nda galata mnduha* tani,» ka'a.

¹⁹ Ka gi nghanjá yu ta tsa nimtak ya, nda mghamha ta ghəŋa hadik, nda sludziha taŋ tani, ta tskavata ŋa vulu nda tsa mndu ta nzafta ta plis ya, nda ya nda sludzihani tani. ²⁰ Ka gi ksuta lu ta tsa nimtak ya kawadaga nda tsa ghwadaka anabi si ta magatá mazəməmha ta kəma tsa nimtak ya. Nda tsa mazəməmha maga tsi ya nanaghata tsi ta gwal ta tsu'afatá ŋizla tsa nimtak ya ka tsəlbu ŋa skwa wuyayni ya. Ka pghaghatá lu ta həŋ his his ta ndiri ta ndiri da duda vu

ghandand. ²¹ Ka gi pslatá lu ta sanlaha nda kafay ya ta sabi ma wa tsa mndu ta nzafta ta plis ya. Ka babaghutá zarakha da slu'a taŋ.

20

Vaku dəmbu'

¹ Tahula tsa, ka nghanjá yu ta saha duhwala Lazglafta daga ta luwa, nda klatá makuḅla gudzuvruŋ nda ya nda mghama zida ma dzvu. ² Ka ksafatá tsi ta tsa makdakatanəŋ dzidza nahadik, ta nzakway ka mghama ghwadaka sulkum, halaway hgani ya. Ka habafta tsi ŋa za vaku dəmbu'. ³ Ka vzaghatá tsi da tsa gudzuvruŋ ya, ka hunustá tsi ta wa tghani ka ŋərzlafta, kada kwala tsi ta nangəltá mnduha ta ghəŋa hadik ha ka hdatá tsa vaku dəmbu' ya. Tahula tsaya, ŋa zligiŋta ŋa vaku kwitikw.

⁴ Tahula tsa guli, ka nghanjá yu ta dughurukha*. Ka vlanjá lu ta mbrakwa tsa guma ta gwal ta nzaku tida. Ka gi nghanjá yu ta hafa gwal datsaghu lu ta ghəŋa taŋ ta ghəŋa vəl mna gwada Yesu nda ya ta ghəŋa gwada Lazglafta. Hahəŋ ná, tsəlbuŋ a həŋ ta tsəlbu ŋa tsa nimtak ya nda ya ŋa skwa wuyayni tani wa. Had ŋizlani ta kuma taŋ nda ya ta dzvuha taŋ wa. Ka vramtá həŋ, ka gə həŋ ta mgham kawadaga nda Yesu Kristi ka vaku dəmbu'. ⁵ Tsaya taŋtaŋa sli'agapta ma mtaku. Sanlaha ma gwal ta rwuta ná, vrəglam a hahəŋ nda hafu ha ka kdatá tsa vaku dəmbu' ya wa. ⁶ Rfu da tsa gwal ta sli'agapta taŋtaŋ ma mtaku ya, nda ghuḅa hahəŋ. Ta had mahisa mtaku nda mbraku ta ghəŋa taŋ wa. Hahəŋ ná, dza'a nzakway həŋ ka gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta nda ya ŋa Yesu Kristi, ŋa gay taŋ ta mgham kawadaga nda Kristi ka vaku dəmbu'.

Kdatá mbrakwa halaway

⁷ Manda kdatá tsa vaku dəmbu' ya, ŋa pligiŋtá halaway ma gamakani, ⁸ ŋa sabani da nangəltá mnduha ta ghəŋa hadik demdem, ta nzakway ka

* **19:18** Aya 17:18. Gray nda Izekiyel ... 39:17-20.

* **20:4** Gray nda Daniyel. 7:9, 22.

hadika Gwagw nda Magwagw, kada tskanata tsi ta həŋ ɲa vulu. Manda wutak ma ghwa mbsaka taŋ. ⁹ Ka sli'agaghata həŋ ma inda vli ta ghəŋa hadik, ka wamtá həŋ ta ghuḅa mnduha Lazglafta nda tsa luwa ḍvu Lazglafta ya tani. Ama ka saha vu daga ta luwa ka dughwadutá həŋ. ¹⁰ Ka gi klaftá lu ta tsa halaway ta nana həŋ ya ka vzaghata da duda vu ghandand ma vli hada tsa nimitak nda ghwadaka anabi ya, ɲa giri ɲa taŋ hada nda fitik tani, nda rvidik tani ha ɲa kdekeden.

Dzatá ghəŋa guma

¹¹ Tahula tsa, ka nghanťá yu ta sana dughuruk ka ɲusliŋ dagala, ta nzaku mndu tida. Ka nutá hadik nda luwa lay ta kəmani. Nghəglanťa a lu ta həŋ wa. ¹² Ka gi nghanťá yu ta gwal ta rwuta, galata mnduha nda zwani tani ta nzaku ta kəma tsa dughuruk ya. Ka gwananaftá lu ta defteriha. Ka gunanaftá lu ta sana defteri ta nzakway ka deftera hafu. Ka tsanaghata lu ta guma ta gwal ta rwuta taḅta slnaha taŋ ta magata həŋ manda va ya nda vinda ma tsa defteriha ya. ¹³ Ka varanaktá drəf ta mnduha ya si rwana tsi. Ka varanaktá mtaku nda vla tska vgha gwal ta rwuta ta ya si da hahəŋ. Ka tsanaghatá lu ta guma ta həŋ taḅta slnaha taŋ ta magata həŋ. ¹⁴ Ka gi klafta lu ta mtaku nda vla tska ta vgha gwal ta rwuta tani, ka pghaghata da duda vu. Tsa duda vu ya ta nzakway ka mahisa mtaku. ¹⁵ Ka slanagha a lu ta vindatá ta hga dər wati ma mndu ma tsa deftera hafu ya wu katsi, dza'a klafkla lu ta tsa mndu ya ka vzaghata da duda vu.

21

Lfida luwa nda lfida hadik

¹ Tahula tsa, ka nghanťá yu ta sana lfida luwa nda sana lfida hadik. Lula tanťanťa luwa nda tanťanťa hadik, ta had drəf guli wa. ² Ka gi nghanťá yu ta saha luwa dagala nda

ghuḅa, ta nzakway ka luwa Ursalima ta luwa daga da Lazglafta. Nda rkarkani manda makwa ta dza'a da zə'al. ³ Ka snanťá yu ta sana lwi ta gugudagapta ma dughuruk. Ka'a mantsa: Wya həga tumpula nzakwa Lazglafta mataba mnduha! ɲa nza-kwani kawadaga nda həŋ, ɲa nza-kwa taŋ ka mnduhani, ɲa nzakwa tsatsi guli kawadaga nda həŋ, ⁴ ɲa masanaptani ta həŋ ta inda ima taw ma ira taŋ. Ta had mtaku dza'azlay dekdek wa. Ta had taw dza'azlay dekdek guli wu, dər wahu, dər kuzlakwa skwi, kabga lula* tanťanťa skwiha.

⁵ Ka tsa mndu ta nzafta ta dughuruk ya mantsa: «Ndana tama, wana yu ta magaftá inda skwi demdem ka lfidani,» ka'a. Ka'a guli mantsa: «Vindaf vinda, kabga na gwadaha na ná, kahwathwata nzakwani, skwi ɲa faftá ghəŋ tida ya,» ka'a.

⁶ Ka'a nda i'i guli mantsa: «Nda kda tama! I'i zraftani nda kdavaktani, i'i nahani nda kwanahani. Mndu ya kuzlanťa ndala, dza'a vlanťva yu ta dzuḅaya imi ta vla hafu ka mbalay. ⁷ Mndu ya ta zatá ghwa, dza'a vlanťva lu ta tsa skwiha ya. Dza'a nzakway yu ka Lazglaftani, dza'a nzakway tsatsi guli ka zwanťa† da. ⁸ Ama gwal ta yađi, nda gwal ta mbrəs, nda gwal ta maga manzakdaway skwiha, nda gwal ta pslatá mndu, nda gwal ta maga sli'insli'in, nda gwal ta mbađaku, nda gwal ta wuya skwi, nda inda gwal ta tsakalawi ya, da duda vu ghandand dza'a pghaghata lu ta həŋ. Tsaya ta nzakway ka mahisa mtaku,» ka'a.

Lfida Ursalima

⁹ Tahula tsa, ka sagha sani turtuk mataba tsa duhwalha Lazglafta ndəfán, ta ɲanťanťa leghwaha ndəfán, nda ndaghatani nda tsa ghuya đanťwaha ndəfán ka kwanahani ya. Ka gwadgihatá tsi, ka'a mantsa:

* **21:4** Aya 1:4. Gray nda Isaya 65:17, 66:22, 52:1, 61:10, Izekiyel ... 37:27, Livitik 26:11-12, Isaya 25:8, 35:10, 65:19. † **21:7** Gray nda 2 Sam. 7:14, Zabura 89:27-28.

«Saghasa! Ka maraghata yu ta makwamidzi ta nzakway ka markwa Zwanja Tuwak,» ka'a.

¹⁰ Ka klaghatá tsi ta i'i kay guli ma Sulkum ta sana ghwá[‡] dagala nda slra. Ka marihatá tsi ta luwa dagala nda ya nda ghuá ta nzakway ka Ursalima ta saha ta luwa daga da Lazglafta. ¹¹ Tsa luwa ya ná, ta wđaku da glakwa Lazglafta, ta wđaku manda pala nda sgit tida, manda pala dzasfa ta wudaku manda dalagar. ¹² Nam ma muhul dagala nda slra lu ta tsa luwa ya. Ghwanpďe his watghaha tida, ghwanpďe his duhwaha Lazglafta ta wa tsa watghaha ya, nda vivindatá hgəha tida guli. Hgəha mndəra zwana la Isra'ila ghwanpďe his tsa hgəha ya. ¹³ Watghaha hkən nda tvə mndəra luwa, watghaha hkən nda tvə Nur, watghaha hkən nda tvə Sud, watghaha hkən nda tvə MazuŠ. ¹⁴ Ta palaha ghwanpďe his thafta lu ta mndəra tsa muhula tsa luwa ya. Ka vivindaftá lu ta tsa palaha ya ta hgəha gwal ghunay ghwanpďe his, gwal si ta dza'a mista Zwanja Tuwak.

¹⁵ Da tsa mndu ta gwada nda i'i ya ná, mamu dafa dasu ma dzvani ŋa graftá tsa luwa ya, nda watghahani, nda muhulani* tani. ¹⁶ Fwad slərpa tsa luwa ya. Ka gragra tsa slərpuhani ya guli. Ka graftá tsi ta tsa luwa ya nda tsa dafa ya ka meli dəmbu' his nda fwad dərmək. Slrakwani nda bughwatani, nda lafani ta luwa, ka skwa turtuk tsahaya. ¹⁷ Ka graftá tsi ta slada tsa muhul ya, ka mbədaftá tsi ka səla dərmək nda fwad mbsak fwad mida. Manda va ya snu mnduha ta mbəday mbədafta duhwala Lazglafta. ¹⁸ Baf nda sana pala ta hgə lu ka Dzaspa lu ta tsa muhul ya. Tsa luwa ya, baf nda dasu dze'dze' lu manda skwi ka dalagar. ¹⁹ Thatá mndəra muhula tsa luwa ya ná, nda palaha kavghakavgha ya ta dīnuta katakata rkanafu lu ta rka. Tantaŋa palaka thatá mndərani, nda

palaka Dzaspa. Mahisani, nda palaka Safir. Mahkənani, nda palaka Kalsedwan. Mafwadani, nda palaka Imrud. ²⁰ Mahutafani, nda palaka Sarduniksa. Mamku'ani, nda palaka Sardwana. Mandəfəŋani, nda palaka Krisuwalit. Matghasani, nda palaka Beril. Matəmbayani, nda palaka Tupaz. Ma ghwanjani, nda palaka Krisupraza. Maghwanpďe ndəjani, nda palaka Hyasiŋta. Maghwanpďe hisani, nda palaka Tista. ²¹ Tsa watghaha ghwanpďe his ya ná, palaha ghwanpďe his ya. Tsa palaha ya ta hgə lu ka Perla. Tvi ma tsa luwa ya ná, ka dasu dze'dze' nzakwani, ta wđaku manda dalagar.

²² Ma tsa luwa ya, nŋa a yu ta həga Lazglafta wa. Mgham Lazglafta ta mbruta ta nzakway ka həgani, mantsa ya Zwanja Tuwak guli. ²³ Zba a tsa luwa ya dər fitik, dər tili ŋa tsuwadaka vli mida wa. Glakwa Lazglafta ta tsuwadaka vli mida. Zwanja Tuwak pitirla tsa luwa ya. ²⁴ Dza'a mbadə ma tsuwadək inda mndəra mnduha ta mbadə, ŋa hładamta mghamha ta ghəŋa hadik ta gadghəlha taŋ da tsa luwa ya. ²⁵ Had lu dza'a walaŋta hahaftá watgha tsa luwa ya giftik wa, ta had rvidik dekdek hada wa. ²⁶ Dza'a hładamhla lu ta inda skwiha dīnadina nda gadghəla inda mndəra mnduha da tsa luwa ya. ²⁷ Had skwi kul ghuáku dza'a lami da tsa luwa ya dər mndu ta vziŋtá ghəjani ka maga manzakdaway skwi, nda gwal ta tsakalawi wa. Ba gwal nda vinda hga taŋ ma deftera hafu da Zwanja Tuwak† yeya dza'a lami.

22

¹ Tahula tsa, ka marihatá tsa duhwala Lazglafta ya ta ghwa ima ta vla hafu, ta wudaku manda dalagar, ta mbəzagapta ma dughurukwa i Lazglafta nda Zwanja Tuwak*, ² ta mbadə ta tvi ma tsa luwa ya guli.

‡ 21:10 Gray nda Izekiyel ... 40:2. § 21:13 Aya 12:13. Gray nda Izekiyel ... 48:30-35. * 21:15 Gray nda Izekiyel ... 40:3. † 21:27 Aya 23:27. Gray nda Isaya 60:19-20, 60:3-5, 60:11, 52:1, Izekiyel ... 44:9.

* 22:1 Gray nda Izekiyel ... 47:1, Zakari 14:8.

Ta slərpuha tsa ghwa ya guli, mamu fwa hafu. Ghwanpɔdə his kə'a ta yafta ma vaku. Tili tili kə'a ta yaku. Ta mbamba inda mndəra mnduha lu nda sluhwahani. ³ Had skwi ksi'af Lazglafta† dza'a lami da tsa luwa ya wa.

Dughurukwa Lazglafta nda ɲa Zwanɲa Tuwak dza'a nzaku ma tsa luwa ya, ɲa tsəlɔɔay kwalvahani ta tsəlɔu ɲani. ⁴ Dza'a nghanɲa hən ta kumani, dza'a mamu hgani ma bizlbizla kuma taɲ guli. ⁵ Had ta a rvidik dekdek wa. Zbəgəta a hən dər pitirla, dər tsuwadaka fitik wu, kabga Mgham Lazglafta dza'a tsuwadaka hən ɲa gay taɲ ta mgham ha ɲa kdekedzen.

Vragata Yesu Kristi

⁶ Tahula tsa, ka tsa duhwala Lazglafta ya nda i'i mantsa: «Kah-wathwata na gwada na, gwada ɲa fafta ghən tida ya, Mgham Lazglafta ya ta valanɲa Sulkumani ta la anabi ta ghunafta duhwalhani ɲa maranata kwalvani ta skwi ya gi dza'a magaku,» ka'a.

⁷ Ka Yesu mantsa: «Wya yu gi ta lagha, tfawi ta ghənɲa gwal ta ɲanata tsghata lwa Lazglafta ma na defteri na!» ka'a.

⁸ I'i Yuhwana ta snanɲa nda sləmənɲa da, ka nghanɲa yu nda ira da ta tsa skwiha ya. Manda snanɲa da ka nghanɲa yu, ka zləmbatá yu ta kəma tsa duhwala Lazglafta ta maray ɲa da ya, ka tsəlɔu ɲani.

⁹ Ama ka'a nda i'i mantsa: «Nawa, ma magə ka mantsa! Mnda ksa slna yu manda va kagha, manda va zwanama gha la anabi, manda va gwal ta snatá gwada ma na defteri na, ɲa Lazglafta tsəlɔa ka ta tsəlɔu,» ka'a.

¹⁰ Ka'a nda i'i guli mantsa: «Yaha ka da kwal kul mna na tsghata lwa Lazglafta ma na defteri na, kabga ndusakndusa fitik. ¹¹ Ka ghwadaka skwi kumanɲ mndu ta magay ya, kdayni ta maga ghwadaka skwani.

Ka skwi ɲa mbiday nda mbida kumanɲ mndu ta magay ya, kdayni ta magay. Ka nzaku tɔukwa kumanɲ mndu ta magay ya guli, kdayni ta magay. Mndu ya nda ghuɔa ya, ka kda tsi ta nzakwani nda ghuɔa‡,» ka'a.

¹² Ka Yesu mantsa: «Wya yu gi ta lagha, dza'a kladanaghata nda nisəla yu, ɲa vlanɲa inda mndu tafta slnani maga tsi. ¹³ I'i zraftani, i'i kdavaktani. I'i nahani, i'i kwanahani. I'i tanɲani, i'i kdavaktani,» ka'a.

¹⁴ Nda tfawi ta ghənɲa gwal ta ghubaptá lguta taɲ. Hahən gwal dza'a mutsaftá laviɲta za yakwa fwa hafu§, nda lami nda ta watgha tsa luwa ya. ¹⁵ Ama gwal ta nzakway ta magaku manda kriha, nda gwal ta mbədaku, nda gwal ta maga sli'insli'in, nda gwal ta psilatá mndu, nda gwal wuya skwi, nda inda gwal zdəgana tsakalawi, ta tsakalay hən guli ya, ma bli dza'a zlanata lu ta tsahaya.

¹⁶ «I'i Yesu ta ghunaftá duhwala da ɲa mnananɲa tsa skwiha ya ta Igliz. I'i ná, zivra mghama Dawuda yu, gumbəzla ta wdaku gasərdək yu,» ka'a.

¹⁷ Ka i Sulkum nda makwamidzi mantsa: «Saghasa,» ka hən.

Ka inda mndu ya ta snay guli mantsa: «Saghasa,» ka'a.

Mndu ya ta kuzlanɲa ndala, ka sawi tsi da sa ima hafu, dza'a vlanɲa lu ka mbalay*.

Dzata ghənɲani

¹⁸ Ka yu ta mnananɲa dər wati ma mndu ya ta snanɲa na tsghata lwa Lazglafta ma na defteri na ná. Ka sganaghasga mndu ta sana skwi katsi, dza'a ganapga Lazglafta tiri nda tsa ghuya danwaha vindam lu ma na defteri na. ¹⁹ Ka klanaghukla mndu ta sana skwi mataba gwadaha ma na defteri† ta nzakway ka tsghata lwa Lazglafta na katsi, dza'a klanaghukla Lazglafta ta mayakani ma yakwa tsa fwa hafu ya, nda ya

† 22:3 Gray nda Zakari 14:11, Zrafta 3:17. ‡ 22:11 Gray nda Daniyel. 12:10. § 22:14 Gray nda 2:7, Zrafta 2:9, 3:22. * 22:17 Gray nda Isaya 55:1. † 22:19 Aya 18:19. Gray nda Vrafta ta zlahu 4:2, 13:1.

nda tsa luwa nda ghuḅa ya, manda va gi ta lagha.»
 ya nda vinda ma na defteri na. Amin! Saghasa gha Mgham Yesu‡!
²⁰ Ka na mndu ta nghaṅtá na ²¹ Ka nza zḁakatahuda Mgham Yesu
 skwiha na ta mnay ná, «Aṅi, wya yu nda kaghuni demdem.